जैन-आगम-ग्रन्थमाला

ग्रन्थाङ्क १७

भाग १

जैन-आगम-ग्रन्थमाला : ग्रन्थाङ्क १७ (भाग १)

विविहथेरभदंतविरइयाइं

पइण्णयसुत्ताइं

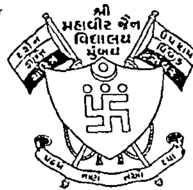
प्रथमो भागः

सम्पादकौ

पुण्यविजयो मुनिः

[जिनागमरहस्यवेदिजैनाचार्यश्रीमद्विजयानन्दसूरिवर (प्रसिद्धनाम-आत्मारामजीमहाराज) शिष्यरत्न-प्राचीनजैनभाण्डागारोद्धारकप्रवर्तकश्रीमत्कान्तिविजयान्तेवासिनां श्रीजैनआत्मानन्दग्रन्थमालासम्पादकानां मुनिप्रवरश्रीचतुरविजयानां विनेयः]

मोहनलालात्मजः पण्डित-अमृतलाल-भोजकश्च

श्री महावीर जैन विद्यालय

बम्बई ४०००३६

प्रथम संस्करण
वीर सं० २५१०/विक्रम सं० २०४०/ई० स० १९८४
मूल्य ८० रुपया

प्रकाशक
जयंतीलाल रतनचंद शाह
रतिलाल चीमनलाल कोठारी
जगजीवन पोपटलाल शाह
मानद मंत्रीओ
श्री महावीर जैन विद्यालय
ऑगस्ट क्रान्ति मार्ग, बम्बई-४०० ०३६

मुद्रक
प्र. पु. भागवत
मौज प्रिन्टिंग ब्यूरो
खटाववाडी, मुंबई-४०० ००४

Jaina-Āgama-Series No. 17 (Part 1)

PAIṆṆAYASUTTAIṀ

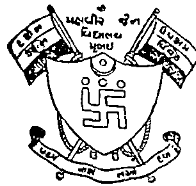
Part I

Editors

Late MUNI SHRI PUṆYAVIJAYAJI

and

PT. AMRITLAL MOHANLAL BHOJAK

SHRI MAHĀVĪRA JAINA VIDYĀLAYA

BOMBAY 400 036

First published : 1984

Price : Rs. 80

Published by
Jayantilal Ratanchand Shah
Ratilal Chimanlal Kothari
Jagjivan Popatlal Shah
Hon. Secretaries
Shri Mahavira Jaina Vidyalaya
August Kranti Marg
Bombay 400 036.

Printed in India
by P. P. Bhagwat
Mouj Printing Bureau
Khatau Wadi
Bombay 400 004.

गंथसमप्पणं

जे नाणिड्ढिसमेया सम्मद्दंसणपभावया जे य ।
जे चारित्ते सययं अपमाया समणभगवंता ॥ १ ॥

जेहि य पइण्णयाभिहसुत्ताइं विरइयाइं विविहाइं ।
बहुजणउवयारकराइं विसमकाले महत्थाइं ॥ २ ॥

ताणं सव्वेसिं थेरभदंताणं च पुज्जपायाणं ।
करकमलेऽहं ' अमओ ' विणयावणओ समप्पेमि ॥ ३ ॥

निग्गंथाणं एयं वीसपइण्णयमयं महागंथं ।
भवजलहितरणबोहित्थसन्निभं भव्वजीवाणं ॥ ४ ॥ चउहिं कलावयं ॥

तुम्ह पसाया लद्धं वत्थुं तुम्हाण अप्पयंतस्स ।
मज्झं खु बालचरियं खमंतु पुज्जा खमासमणा ॥ ५ ॥

ગ્રંથસમર્પણ

જેઓ જ્ઞાનઋદ્ધિવાળા, સમ્યગ્દર્શનના પ્રભાવક અને ચારિત્ર-પાલનમાં નિરંતર અપ્રમત્ત છે, અને જેમણે 'પ્રકીર્ણક' નામના વિવિધ સૂત્રગ્રંથોની રચના કરી છે, તે સર્વે પૂજ્યપાદ નિર્ગ્રંથ સ્થવિર ભગવંતોના કરકમલમાં, વિનયાવનત હું 'અમૃત', ભવ્યજીવોને સંસારસાગર તરવા માટે નૌકાસમાન વીસ પ્રકીર્ણકસૂત્રોના સંગ્રહરૂપ આ મહાગ્રંથને સમર્પિત કરું છું. આપના જ કૃપાપ્રસાદથી મેળવેલી-સંશોધિત કરેલી વસ્તુ આપને સમર્પિત કરવાની મારી બાલક્રીડાને આપ ક્ષમાશ્રમણ ભગવંતો ક્ષમા કરશો.

જ્ઞાનભક્તિની અનુમોદના

અનાદિ કાળથી મોહ-માયાનાં અનેક આવરણોમાં અટવાયેલા જીવોને આત્મકલ્યાણના માર્ગે વાળવા માટે અનેકાનેક જ્ઞાનિભગવંતોએ, વિવિધ સન્માર્ગદર્શક ઉપદેશો આપીને તથા આત્મકલ્યાણની સાધના માટે તથાવિધ ઉપદેશરૂપ ગ્રંથોની રચના કરીને આપણા ઉપર મહાન ઉપકાર કર્યો છે.

પ્રસ્તુત ગ્રંથગત વીસ પ્રકીર્ણક સૂત્રગ્રંથો પૈકી મોટા ભાગના ગ્રંથો, ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે આત્મસાધનાના ઉપદેશરૂપ છે.

આવા ઉપકારક ગ્રંથના પ્રકાશનનું મહત્ત્વ સમજીને તેના પ્રકાશન ખર્ચ માટે 'શેઠ ઝવેરચંદ પ્રતાપચંદ સુપાર્શ્વનાથ જૈન સંઘ ઉપાશ્રય–વાલકેશ્વર,' મુંબઈ તરફથી રૂ. ૪૫,૦૦૦·૦૦ અંકે પીસ્તાલીસ હજાર રૂપિયા મળેલ છે.

જ્ઞાનપ્રકાશન અંગેની આ સહાય-સહકાર બદલ અમે ઉપર્યુક્ત ઉપાશ્રયના વહિવટકર્તા મહાનુભાવોનો, તેમની જ્ઞાનભક્તિની અનુમોદનાપૂર્વક, અંતઃકરણથી આભાર માનીએ છીએ.

જયંતીલાલ રતનચંદ શાહ
રતિલાલ ચીમનલાલ કોઠારી
જગજીવન પોપટલાલ શાહ
માનદ મંત્રીઓ
શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય

ઋણસ્વીકાર

જૈન આગમ ગ્રંથોના સંશોધન–સંપાદન અને પ્રકાશનના કાર્યમાં વેગ આપવાના ઉદ્દેશથી, વિ૦ સં૦ ૨૦૦૧ની સાલમાં, પાટણ (ઉ. ગુ.)માં પૂજ્યપાદ મુનિશ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજની પ્રેરણાથી અને મુ. શ્રી કેશવલાલ કીલાચંદના પ્રયાસોથી સ્થપાયેલ શ્રી જિનાગમ પ્રકાશિની સંસદ (ઠે. શ્રી પાટણ જૈન મંડળ, ૭૭, મરીન ડ્રાઇવ, મુંબઈ–૨૦) તરફથી શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય (મુંબઈ)ની મૂળ જૈન આગમો પ્રકાશિત કરવાની યોજના માટે રૂ. ૧,૩૫,૫૬૬·૦૦ અંકે એક લાખ પાંત્રીસહજાર પાંચસો છાસઠ રૂપિયા પૂરા મળ્યા છે; આ ભવ્ય સહકાર માટે અમે શ્રી જિનાગમ પ્રકાશિની સંસદનો, શ્રી પાટણ જૈન મંડળનો તથા એ બન્ને સંસ્થાના કાર્યકરોનો અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માનીએ છીએ.

જયંતીલાલ રતનચંદ શાહ
રતિલાલ ચીમનલાલ કોઠારી
જગજીવન પોપટલાલ શાહ
માનદ મંત્રીઓ
શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય

ग्रन्थानुक्रमः

પ્રકાશકીય નિવેદન

અમારી જૈન-આગમ-ગ્રંથમાળા તરફથી ચોથા ગ્રંથાંકરૂપે પ્રકાશિત થયેલા वियाहपण्णत्तिसुत्तंના ત્રીજા ભાગના 'પ્રકાશકીય નિવેદન'માં અમે જણાવ્યું છે તે મુજબ પ્રસ્તુત 'पइण्णयसुत्ताइं भाग १' ગ્રંથ પ્રકાશિત કરીને અમે તથાપ્રકારનો સંતોષ અને ગૌરવ અનુભવીએ છીએ.

આ ગ્રંથમાં, દિવંગત પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકર શ્રુત-શીલવારિધિ મુનિભગવંત શ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજે નિર્ણીત કરેલાં, વીસ પ્રકીર્ણકસૂત્રો છે. આના સંપાદનને લગતી માહિતી આ ગ્રંથની પ્રસ્તાવનામાં જણાવેલી છે. આ ગ્રંથમાં આવેલાં વીસ પ્રકીર્ણકસૂત્રોનાં ઉપયોગી પરિશિષ્ટો તથા વિવિધ આરાધના પ્રકરણ આદિ નાની-મોટી કૃતિઓ પણ તેના પરિશિષ્ટો સાથે પ્રસ્તુત ગ્રંથના બીજા ભાગમાં પ્રકાશિત થશે.

પ્રસ્તુત ગ્રંથગત વીસ પ્રકીર્ણકસૂત્રોમાં જે આત્મહિતકર વિપુલ સામગ્રી છે તે આ ગ્રંથની પ્રસ્તાવનામાં આપેલા પ્રત્યેક પ્રકીર્ણકના પરિચયમાં જોવા માટે વાચકોને ભલામણ કરીએ છીએ. આવા જ પ્રકારની આત્મહિતકર સામગ્રી, પ્રસ્તુત ગ્રંથના બીજા ભાગમાં આવેલા આરાધનાપ્રકરણ આદિ ગ્રંથોમાં છે. આ બીજા ભાગનું મુદ્રણ ટૂંક સમયમાં થશે, અર્થાત્ દિવંગત પૂજ્યપાદ આગમ-પ્રભાકરજી મહારાજના નિર્ણય મુજબ, આ આરાધનાપ્રકરણ આદિનું પ્રકાશન થશે. સૂચિત पइण्णयसुत्ताइंના બીજા ભાગના સંપાદન અંગેની વિગતો તેની પ્રસ્તાવનામાં પં૦ અમૃતલાલ ભોજક જણાવશે.

જોકે પ્રસ્તુત ગ્રંથમાં વીસ પ્રકીર્ણકસૂત્રો છે, આમ છતાં ૪૫ જૈન આગમોની સંખ્યાની સંગતિને અનુસરીને દસ પ્રકીર્ણકસૂત્રો જ મનાય છે. અર્થાત્ ૪૫ આગમસૂત્રો પૈકીનાં પ્રકીર્ણકસૂત્ર-રૂપ દસ આગમસૂત્રો આ ગ્રંથમાં છે. દસ પ્રકીર્ણકસૂત્રોના નિશ્ચિત નામની કોઈ આધારભૂત પરંપરા ન હોવાથી, પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજી મહારાજે આ ગ્રંથમાં વીસ પ્રકીર્ણકસૂત્રો સ્વીકાર્યાં છે. આ હકીકત અમે, ઉપર સૂચિત 'वियाहपण्णत्तिसुत्तं' ગ્રંથના ત્રીજા ભાગના પ્રકાશકીય નિવેદનમાં જણાવી છે. આની વિશેષ માહિતી પ્રસ્તુત ગ્રંથની પ્રસ્તાવનામાંથી પણ જાણી શકાશે.

આ પ્રકાશન સાથે અમારી ગ્રંથમાળામાં, આ પ્રમાણે કુલ ૧૯ આગમસૂત્રોનું પ્રકાશન થયું છે—૧. नंदिसुत्तं–२. अणुओगद्दाराइं च (એક ગ્રંથમાં), ३. पण्णवणासुत्तं भाग १–२, ४. आयारंगसुत्तं, ५. सूयगडंगसुत्तं, ६. दसवेयालियसुत्तं–७. उत्तरज्झयणाइं–८. आवस्सयसुत्तं च (એક ગ્રંથમાં), ९. वियाहपण्णत्तिसुत्तं भाग १–२–३, १०–१९. पइण्णयसुत्ताइं भाग १ (આ ગ્રંથમાં આવેલ વીસ પૈકીનાં દસ પ્રકીર્ણકસૂત્રો જાણવાં).

ઉપર જણાવેલ ૧૯ આગમસૂત્રો ઉપરાંત ठाणंगसुत्तं અને समवायंगसुत्तं, આ બે આગમ-સૂત્રોનું મુદ્રણ તો પૂર્ણ થયું છે. અને તે અલ્પ સમયમાં પ્રકાશિત થશે. આ બન્ને આગમસૂત્રોનું શ્રમસાધ્ય સંપાદન પૂજ્યપાદ વિદ્વદ્વરેણ્ય મુનિભગવંત શ્રી જંબૂવિજયજી મહારાજે કર્યું છે.

અમે અમારાં અગાઉનાં પ્રકાશનોમાં જણાવ્યું છે તેમ, પૂજ્યપાદ મુનિભગવંત શ્રી આગમ-પ્રભાકરજી મહારાજના તા. ૧૪–૬–૧૯૭૧ ના રોજ થયેલા દેહાવસાન પછી, સમગ્ર જૈન આગમોના સંશોધન–સંપાદન કરવા–કરાવવાની સંપૂર્ણ જવાબદારી પૂજ્યપાદ વિદ્વદ્વર મુનિભગવંત શ્રી જંબૂ-વિજયજી મહારાજસાહેબે સ્વીકારીને અમને ચિંતામુક્ત કર્યા છે. સન ૧૯૭૨–૭૩થી તેઓશ્રી અવિરત શ્રમ લઈને આગમપ્રકાશનકાર્યને વેગ આપી રહ્યા છે. તેમના દ્વારા સંપાદિત–સંશોધિત,

અને અમારી ગ્રંથમાળાદ્વારા પ્રકાશિત, आयारंगसुत्तं અને सूयगडंगसुत्तं, આ બે ગ્રંથોમાં તેમની બહુમુખી વિદ્વત્તાનો થોડોક પરિચય સહજભાવે સ્પષ્ટ થાય છે. તેઓશ્રીનો આ શ્રુતભક્તિરૂપ સહકાર સમગ્ર જૈન જગતને અને વિદ્દ્વર્ગને અનેક પ્રકારે ઉપયોગી થયો છે. આ ઉપકારથી પ્રેરાઈને તેઓશ્રીનો તથા તેમના સદૈવ સહાયક શિષ્ય પરમ પૂજ્ય મુનિવર શ્રી ધર્મચંદ્રવિજયજીનો અમે અંતઃકરણથી ઉપકાર માનીએ છીએ.

આજ સુધીમાં અમે જણાવેલી આર્થિક સહાય ઉપરાંત, અમારી જૈન–આગમ–ગ્રંથમાળાના સંશોધન–પ્રકાશન માટે જે સહાય મળી છે તે નીચે મુજબ છે :

શેઠ ઝવેરચંદ પ્રતાપચંદ શ્રી સુપાર્શ્વનાથ જૈન સંઘ ઉપાશ્રય, વાલકેશ્વર, મુંબઈ	...	૪૫,૦૦૦·૦૦
શેઠ મોતીશા રિલિજિયસ ઍન્ડ ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ, ભાયખલા, મુંબઈ	...	૧૧,૦૦૦·૦૦
શ્રી જૈન શ્વેતાંબર મૂર્તિપૂજક સંઘ, સાયન, મુંબઈ	...	૧૦,૦૦૦·૦૦
શ્રી સાંતાક્રુઝ જૈન તપગચ્છ સંઘ, મુંબઈ (બે હપ્તે)	...	૭,૦૦૨·૦૦
શ્રી પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ લોહાર ચાલ જૈન સંઘ, મુંબઈ	...	૫,૦૦૧·૦૦
સ્વ૦ શ્રી કેસરબહેન એમ. શાહના સોલ એક્ઝીક્યુટર	...	૫,૦૦૦·૦૦
શ્રી એસ. એફ. શાહ તરફથી તેમના વીલ મુજબ	...	૫,૦૦૦·૦૦
શ્રી ગોવાલિયા ટૅંક જૈન સંઘ, મુંબઈ	...	૫,૦૦૦·૦૦
શ્રી જૈન શ્વેતાંબર મૂર્તિપૂજક ઉપાશ્રયની મહિલાઓ, વડોદરા (પૂ૦ શ્રી ૐકારશ્રીજી મહારાજની પ્રેરણાથી)	...	૨,૦૦૧·૦૦
શ્રી લુણાવા દેવસ્થાન પેઢી (પ૦ પૂ૦ પ્રદ્યોતસૂરિજી મહારાજની પ્રેરણાથી)	...	૨,૦૦૦·૦૦
એક સદ્ગૃહસ્થ તરફથી (પૂ૦ શ્રી મૃગાવતીશ્રીજી મહારાજની પ્રેરણાથી)	...	૧,૦૦૧·૦૦
શ્રી આત્મારામજી જૈન જ્ઞાનમંદિર, વડોદરા	...	૧,૦૦૧·૦૦
શ્રી ભૂપતકુમાર બાલુભાઈ કાપડિયા (સુરતવાળા) હ૦ શ્રી નવીનભાઈ ભૂપતભાઈ (પ૦ પૂ૦ શ્રી ૐકારશ્રીજી મહારાજની પ્રેરણાથી)	...	૧,૦૦૧·૦૦
શ્રી માંડલ જૈન સંઘ (જ્ઞાતા ધર્મકથા માટે)	...	૧,૦૦૦·૦૦
પ૦ પૂ૦ શ્રી મૃગાવતીશ્રીજી મહારાજની નિશ્રામાં જ્ઞાનપૂજનના (લુધિયાણા)	...	૧,૦૦૦·૦૦
જગદ્ગુરુ શ્રી હીરસૂરીશ્વરજી શ્વે૦ મૂ૦ પૂ૦ તપગચ્છ જૈન સંઘ, મલાડ, મુંબઈ (બે હપ્તે)	...	૬૯૩·૦૦
જગદ્ગુરુ શ્રી હીરસૂરીશ્વરજી શ્વે. મૂ૦ પૂ૦ તપગચ્છ જૈન સંઘ, મલાડ, મુંબઈ (જ્ઞાતાધર્મકથા માટે–બે હપ્તે)	...	૬૬૦·૦૦
શ્રી સાગરગચ્છ જૈન સંઘ ઉપાશ્રય, પાટણ	...	૫૦૦·૦૦
શ્રી શૈલેષભાઈ ખરીદિયા	...	૩૦૩·૦૦
શ્રી ગિરધરનગર શાહીબાગ જૈન શ્વે૦ મૂ૦ પૂ૦ સંઘ–અમદાવાદ	...	૨૫૧·૦૦
શ્રીમતી મીનાબહેન શૈલેષભાઈ ખરીદિયા	...	૨૦૨·૦૦
શ્રી વિનોદ જગજીવન કપાસી (મીડલસેક્ષ. યુ. કે)	...	૪૧·૮૦
શ્રી જ્ઞાનપૂજન	...	૩,૧૦૦·૭૪

“पढमं नाणं, तओ दया—પ્રથમ જ્ઞાન મુખ્ય છે અને તે પછી દયાનું પ્રાધાન્ય છે” આ શાસ્ત્રવચનની યથાર્થતા સમજીને, આ પ્રાથમિક શુભ પ્રવૃત્તિને વેગ આપવાના હેતુથી, ઉપર જણાવેલ

દ્રવ્યસહાય માટે પ્રેરણા આપનાર પૂજ્ય મુનિરાજોનો અને સૂચિત દ્રવ્યસહાય કરનાર શ્રીસંઘો, જ્ઞાનખાતાંઓ અને ધર્મનિષ્ઠ બંધુ-ભગિનીઓનો, અનુમોદનાપૂર્વક અમે હાર્દિક આભાર માનીએ છીએ.

બધા મૂળ પવિત્ર આગમસૂત્રોને સંશોધિત, સંપાદિત કરી પ્રગટ કરવાની જૈન આગમ ગ્રંથમાળાની યોજનાના પ્રણેતા શ્રુતશીલવારિધિ દિવંગત પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકર શ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજ સાથે દાયકાઓના ભક્તિભર્યા ગાઢ પરિચયને કારણે શ્રી અમૃતલાલ મોહનલાલ ભોજક આગમ સંશોધન-સંપાદન કાર્યના અધિકારી બનેલ છે. (પરિણામે શાસનહિતકારી પ્રવૃત્તિના પ્રારંભથી તેઓનો અવિરત સહકાર મળી રહ્યો છે.) પૂજ્ય આગમપ્રભાકર શ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજે પોતાની હયાતીમાં પઇણ્ણય-પ્રકીર્ણકોની સંશોધન-સંપાદન સામગ્રી એકત્રિત કરી હતી. તેઓના કાળધર્મ બાદ પ્રકીર્ણકોનું મહત્ત્વનું શેષ કાર્ય ગુરુભક્તિથી પ્રેરાઈ આત્મીયભાવે તેઓએ પૂર્ણ કરેલ છે. આ રીતે આ સમગ્ર યોજનાના અવિભક્ત અંગરૂપ બનેલ પં૦ શ્રી અમૃતલાલ મોહનલાલ ભોજકના અનેકવિધ સહકાર બદલ અમે ઋણી છીએ.

૧. અમારી આગમપ્રકાશન યોજનાના પ્રારંભથી જ, ભારતીય દર્શનશાસ્ત્રોના ઊંડા અભ્યાસી પં૦ શ્રી દલસુખભાઈ માલવણિયાનો આત્મીયભાવે સહકાર મળેલ છે. ૨. અમારી આ સૂચિત યોજનાના ઉદ્‌ભવથી જ આત્મીયભાવે સહકાર આપનાર શ્રી રતિલાલ દીપચંદ દેસાઈએ પોતાની અસ્વસ્થ તબિયત હોવા છતાં અમારાં પ્રકાશનો અંગે હાર્દિક રસ દાખવીને અમારી પ્રવૃત્તિ પ્રત્યે મમત્વ દર્શાવ્યું છે. ૩. આ ગ્રંથમાં આવેલ "जैन-आगमसंबंधित संक्षिप्त वक्तव्य"નું તથા ગુજરાતી ભાષામાં લખેલ પ્રસ્તાવનાનું અંગ્રેજી ભાષાંતર, સુખ્યાત વિદ્વાન ડૉ૦ શ્રી નગીનદાસ જી. શાહે (મુખ્ય નિયામક, લાલભાઈ દલપતભાઈ ભારતીય સંસ્કૃતિ વિદ્યામંદિર–અમદાવાદ) કરેલ છે. અને ૪. અમારી સંસ્થાના અવિભાજ્ય અંગભૂત સન્નિષ્ઠ ડિરેક્ટર શ્રી કાંતિલાલ ડાહ્યાભાઈ કોરાએ મુદ્રણ આદિ કાર્યની બધી જ સમસ્યાઓને પોતાની સમજીને અસાધારણ સહકાર આપેલ છે. જ્ઞાન-પ્રકાશનના આ કાર્યમાં સહકાર આપવા બદલ અમે આ ચારે ય વિદ્વાનોના આભારી છીએ.

મૌજ પ્રિંટિંગ બ્યૂરોના મુખ્ય સંચાલક શ્રી પ્રભાકરભાઈ ભાગવત અને અન્ય કાર્યકર ભાઈઓએ મુદ્રણકાર્યમાં સંપૂર્ણ સહકાર આપ્યો છે તે માટે તેમના પ્રત્યે અમે કૃતજ્ઞતાની લાગણી દર્શાવીએ છીએ.

આગમસૂત્રોના સંશોધન અને પ્રકાશન માટે "શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય જિનાગમ ટ્રસ્ટ" નામનું રજીસ્ટર્ડ થયેલું સ્વતંત્ર ટ્રસ્ટ છે, આના ટ્રસ્ટીઓ નીચે મુજબ છે :

આગમ–સંશોધન-પ્રકાશનકાર્ય અંગે જરૂરી સલાહસૂચના આપવા માટેની જિનાગમ પ્રકાશન સમિતિના સભ્યો નીચે મુજબ છે :

શ્રી જિનાગમ ટ્રસ્ટના ટ્રસ્ટીઓ અને પ્રકાશન સમિતિના સભ્યોનો તેમણે આપેલ સેવા બદલ અમે આભાર માનીએ છીએ.

શ્રી જિનાગમ ટ્રસ્ટના અન્વેષક તરીકે સેવા અર્પનાર મે. વિપિન ઍન્ડ કંપની, ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ્સનો અમે આભાર માનીએ છીએ.

જૈન-આગમ-ગ્રન્થમાલાના કાર્યને વેગ આપવાની ભાવનાપૂર્વક અમે, આ ગ્રંથ પ્રકાશિત કરીને તથાપ્રકારની ધન્યતા અનુભવીએ છીએ.

શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય
ઑગસ્ટ ક્રાન્તિ માર્ગ
મુંબઈ ૪૦૦ ૦૩૬
તા. ૧-૭-૧૯૮૪

જયંતીલાલ રતનચંદ શાહ
રતિલાલ ચીમનલાલ કોઠારી
જગજીવન પોપટલાલ શાહ
માનદ મંત્રીઓ

जैन-आगमसंबंधित संक्षिप्त वक्तव्य

व्याख्याता — स्व० आगम प्रभाकर मुनि श्री पुण्यविजयजी

जैन आगम—जिस प्रकार वैदिक और बौद्ध साहित्य मुख्य और अवान्तर अनेक विभागोंमें विभक्त है उसी प्रकार जैन आगम भी अनेक विभागोंमें विभक्त हैं। प्राचीन कालमें आगमोंके अंग आगम और अंगबाह्य आगम या कालिक आगम और उत्कालिक आगम इस तरह विभाग किये जाते थे। अंग आगम वे हैं जिनका श्रमण भगवान् महावीर के ग्यारह गणधर-पट्टशिष्योंने निर्माण किया है। अंगबाह्य आगम वे हैं जिनकी रचना श्रमण भगवान् महावीरके अन्य गीतार्थ स्थविरों, शिष्यों-प्रशिष्यों एवं उनके परम्परागत स्थविरोंने की थी। स्थविरोंने इन्हीं आगमोंके कालिक और उत्कालिक ऐसे दो विभाग किये हैं। निश्चित किये गये समयमें पढ़े जाने वाले आगम कालिक हैं और किसी भी समयमें पढ़े जाने वाले आगम उत्कालिक हैं। आज सैकडों वर्षोंसे इनके मुख्य विभाग अंग, उपांग, छेद, मूल आगम, शेष आगम एवं प्रकीर्णकके रूपमें रूढ़ हैं। प्राचीन युगमें इन आगमोंकी संख्या नंदीसूत्र और पाक्षिकसूत्रके अनुसार चौरासी थी परन्तु आज पैंतालीस है। नंदीसूत्रमें एवं पाक्षिकसूत्रमें जिन आगमोंके नाम दिये हैं उनमेंसे आज बहुतसे आगम अप्राप्य हैं जब कि आज माने जानेवाले आगमोंकी संख्यामें नये नाम भी दाखिल हो गये हैं जो बहुत पीछेके अर्थात् ग्यारहवीं शताब्दीके प्रथम चरणके भी हैं। आज माने जानेवाले पैंतालीस आगमोंमेंसे बायालीस आगमोंके नाम नंदीसूत्र और पाक्षिकसूत्रमें पाये जाते हैं किन्तु आज आगमोंका जो क्रम प्रचलित है वह ग्यारह अंगोको छोडकर शेष आगमोका नंदीसूत्र और पाक्षिकसूत्रमें नहीं पाया जाता। नंदीसूत्रकारने अंग आगमको छोडकर शेष सभी आगमोंको प्रकीर्णकों में समाविष्ट किया है। आगमके अंग, उपांग, छेद, प्रकीर्णक आदि विभागोंमें से अंगोंके बारह होनेका समर्थन स्वयं अंग ग्रंथ भी करते हैं। उपांग आज बारह माने जाते हैं किन्तु स्वयं निरयावलिका नामक उपांगमें उपांगके पांच वर्ग होनेका उल्लेख है। 'छेद' शब्द निर्युक्तियोंमें निशीथादिके लिये प्रयुक्त है। प्रकीर्णक शब्द भी नंदीसूत्र जितना तो पुराना है ही किन्तु उसमें अंगेतर सभी आगमोंको प्रकीर्णक कहा गया है।

अंग आगमोंको छोडकर दूसरे आगमोंका निर्माण अलग अलग समयमें हुआ है। पण्णवणा सूत्र श्यामार्यप्रणीत है। दशा, कल्प एवं व्यवहार सूत्रके प्रणेता चतुर्दशपूर्वधर स्थविर आर्य भद्रबाहु हैं। निशीथसूत्रके प्रणेता आर्य भद्रबाहु या विशाखगणि महत्तर हैं। अनुयोगद्वारसूत्रके निर्माता स्थविर आर्यरक्षित हैं। नंदीसूत्रके कर्ता श्री देववाचक हैं। प्रकीर्णकोंमें गिने जानेवाले चउसरण, आउरप-

---

१. તા. ૧૪ થી ૧૬ ઑક્ટોબર સન ૧૯૬૧માં શ્રીનગર (કાશ્મીર)માં સમ્મિલિત 'અખિલ-ભારતીય પ્રાચ્યવિદ્યાપરિષત્'માં, 'प्राकृत और जैनधर्म' વિભાગના અધ્યક્ષ સ્થાનેથી પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકર મુનિશ્રીએ મોકલેલા નિબંધમાંથી આ જૈન-આગમ પૂરતો અંશ અહીં ઉદ્ધૃત કરેલ છે. સૂચિત સંપૂર્ણ નિબંધ, 'સાગરગચ્છ ઉપાશ્રય-વડોદરા' તરફથી 'પૂજ્ય મુનિશ્રી પુણ્યવિજયજી અભિવાદન ગ્રંથ' રૂપે પ્રકાશિત થયેલા 'જ્ઞાનાંજલિ' (પૃ૦ ૪૪ થી ૪૭) ગ્રંથમાંથી પ્રસ્તુત અંશ સાભાર લીધેલ છે.

૨. પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીના સૂચિત અભિભાષણરૂપ નિબંધમાં, નંદિસૂત્રના કર્તાના સંબંધમાં, પ્રસિદ્ધ વિદ્વાન પૂજ્યપાદ પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજીના વિધાનને અનુસરીને આ પ્રમાણે

च्चक्खाण, भत्तपरिण्णा और आराधनापताकाके रचयिता वीरभद्रगणि हैं। ये आराधनापताकाकी प्रशस्तिके 'विक्कमनिवकालाओ अट्ठुत्तरिमे समासहस्सम्मि' और 'अट्ठत्तरिमे समासहस्सम्मि' पाठभेदके अनुसार विक्रम संवत् १००८ या १०७८ में हुए हैं। बृहट्टिप्पनिकाकारने आराधनापताकाका रचनाकाल 'आराधनापताका १०७८ वर्षे वीरभद्राचार्यकृता' अर्थात् सं० १०७८ कहा है। 'आराधनापताका'में ग्रंथकारने 'आराहणाविहिं पुण भत्तपरिण्णाइ वण्णिमो पुव्विं' (गा० ५१) अर्थात् 'आराधनाविधिका वर्णन हमने पहले भक्तपरिज्ञामें कर दिया है' ऐसा लिखा है। इस निर्देशसे यह ग्रंथ इन्हीका रचा हुआ सिद्ध होता है। आजके चउसरण एवं आउरपच्चक्खाणके रचना-क्रमको देखनेसे ये प्रकीर्णक भी इन्हींके रचे हुए प्रतीत होते हैं। वीरभद्रकी यह आराधनापताका 'यापनीय आचार्य प्रणीत आराधना भगवती' का अनुकरण करके रची गई है। नंदीसूत्रमें 'आउरपच्चक्खाण' का जो नाम आता है वह आजके आउरपच्चक्खाणसे अलग है। सामान्यतः वीरभद्राचार्यको भगवान् महावीरके शिष्य मानते हैं परन्तु उपरोक्त प्रमाण को पढ़नेके बाद यह मान्यता भ्रान्त सिद्ध होती है। इस प्रकार दूसरे आगम भी अलग अलग समयमें रचे हुए हैं। हो सकता है कि रायपसेणीयसूत्र भगवान् महावीरके समय में ही रचा गया हो।

नंदी-पाक्षिक सूत्रोंके अनुसार आगमोंके चौरासी नामों व आजके प्रचलित आगमोंके नामोंसे विद्वान परिचित हैं ही अतः उनका उल्लेख न करके मैं मुद्देकी बात कह देता हूं कि—आज अंगसूत्रोंमें जो प्रश्नव्याकरणसूत्र है वह मौलिक नहीं किन्तु तत्स्थानापन्न कोई नया ही सूत्र है। इस बातका पता नंदीसूत्र व समवायांगके आगम-परिचयसे लगता है। आचार्य श्री मुनिचंद्रसूरिने देवेन्द्र-नरकेन्द्र प्रकरणकी अपनी वृत्तिमें राजप्रश्नीय सूत्रका नाम 'राजप्रसेनजित्' लिखा है जो नंदी-पाक्षिक सूत्रमें दीये हुए 'रायप्पसेणइयं' इस प्राकृत नामसे संगति बैठानेके लिए है। वैसे राजप्रश्नीयमें प्रदेशिराजाका चरित्र है। इस आगमको पढ़ते हुए पेतवत्थु नामक बौद्धग्रंथका स्मरण हो जाता है।

प्रकीर्णक—सामान्यतया प्रकीर्णक दस माने जाते हैं किन्तु इनकी कोई निश्चित नामावली न होनेके कारण ये नाम कई प्रकारसे गिनाये जाते हैं। इन सब प्रकारोंमें से संग्रह किया जाय तो कुल बाईस नाम प्राप्त होते हैं, जो इस प्रकार हैं—

१. चउसरण, २. आउरपच्चक्खाण, ३. भत्तपरिण्णा, ४. संथारय, ५. तंदुलवेयालिय, ६. चंदावेज्झय, ७. देविंदत्थय, ८. गणिविज्जा, ९. महापच्चक्खाण, १०. वीरत्थय, ११. इसिभासियाइं, १२. अजीवकप्प, १३. गच्छाचार, १४. मरणसमाधि, १५. तित्थोगालि, १६. आराहणापडागा, १७. दीवसागरपण्णत्ति, १८. जोइसकरंडय, १९. अंगविज्जा, २०. सिद्धपाहुड, २१. सारावली, २२. जीवविभत्ति। इन प्रकीर्णकोंके नामोंमेंसे नंदी-पाक्षिकसूत्रमें उत्कालिक सूत्रविभागमें देविंदत्थय,

---

જણાવેલું હતું—"नंदीसूत्रके कर्ता पं० श्रीकल्याणविजयजीने निश्चित किया है तदनुसार देवर्द्धिक्षमाश्रमण है।" પરંતુ શ્રી જિનદાસગણિમહત્તરકૃત નંદીસૂત્રની ચૂર્ણિ અને આચાર્યશ્રી હરિભદ્રસૂરિકૃત નંદીસૂત્રની વૃત્તિમાં 'નંદીસૂત્રના કર્તા શ્રી દેવવાચક છે' આવો સ્પષ્ટ નિર્દેશ જોયા પછી અહીં 'જ્ઞાનાંજલિ' ગ્રંથમાં પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીએ 'નંદીસૂત્રના કર્તા શ્રી દેવવાચક છે' એમ સુધારીને સ્પષ્ટ નિર્દેશ કર્યો છે. આ માટે જુઓ પ્રાકૃત ટેક્સ્ટ્ સોસાયટી દ્વારા પ્રકાશિત ચૂર્ણિસહિત नंदीसुत्तं ગ્રંથમાં પૃ० १३ પં० ८, તથા પ્રા० ટે० સો० દ્વારા પ્રકાશિત શ્રી હરિભદ્રસૂરિકૃત વૃત્તિસહિત नन्दिसूत्रम् ગ્રંથમાં પૃ० १५ પં० ११, પૃ० १७ પં० २९ અને પૃ० ३३ પં० १०.

तंदुलवेयालिय, चंदावेज्झय, गणिविज्जा, मरणविभत्ति-मरणसमाहि, आउरपच्चक्खाण, महापच्चक्खाण, ये सात नाम और कालिक सूत्रविभागमें इसिभासियाइं, दीवसागरपण्णत्ति ये दो नाम, इस प्रकार ९ नाम पाये जाते हैं। फिर भी चउसरण, आजका आउरपच्चक्खाण, भत्तपरिण्णा, संथारय और आराहणापडागा-इन प्रकीर्णकोंको छोड़कर दूसरे प्रकीर्णक बहुत प्राचीन हैं, जिनका उल्लेख चूर्णिकारोंने अपनी चूर्णियोंमें किया है। तंदुलवेयालियका उल्लेख अगस्त्यसिंहस्थविर कृत दसवेयालियसूत्रकी चूर्णि (पृ० ३ पं० १२) में है।

जैसे कर्मप्रकृति शास्त्रका कम्मपगडिसंगहणी नाम कहा जाता है, इसी प्रकार दीवसागरपण्णत्तिका दीवसागरपण्णत्तिसंगहणी यह नाम संभावित है।

श्वेतांबर मूर्तिपूजक वर्ग तित्थोगालिपइण्णयको प्रकीर्णकोंकी गिनतीमें शामिल करता है, किन्तु इस प्रकीर्णकमें ऐसी बहुतसी बातें हैं जो श्वेतांबरोंको स्वप्नमें भी मान्य नहीं हैं और अनुभवसे देखा जाय तो उसमें आगमोंके नष्ट होनेका जो क्रम दिया है वह संगत भी नहीं है।

अंगविज्जापइण्णय एक फलादेशका ९००० श्लोक परिमित महत्त्वका ग्रंथ है। इसमें ग्रह-नक्षत्रादि या रेखादि लक्षणोंके आधार पर फलादेशका विचार नहीं किया गया है, किन्तु मानवकी अनेकविध चेष्टाओं एवं क्रियाओंके आधार पर फलादेश दिया गया है। एक तरह माना जाय तो मानसशास्त्र एवं अंगशास्त्रको लक्ष्यमें रख कर इस ग्रंथकी रचना की गई है। भारतीय वाङ्मयमें इस विषयका ऐसा एवं इतना महाकाय ग्रंथ दूसरा कोई भी उपलब्ध नहीं हुआ है।

પ્રસ્તાવના

પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકર શ્રુત-શીલવારિધિ મુનિભગવંત શ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજે પ્રસ્તુત 'पइण्णयसुत्ताइं' ગ્રંથગત મોટા ભાગના પ્રકીર્ણકસૂત્રોની, નકલ કરાવી હસ્તલિખિત પ્રતિઓ એકત્રિત કરી પાઠભેદો નોંધીને, વાચના તૈયાર કરેલી. (આમાં जोइसकरंडगपइण्णय (પૃ૦ ૩૬૧–૪૦૮)ની વાચના, અતિ શ્રમ લઈને પોતાના સુદીર્ઘ શાસ્ત્રસંશોધનના અનુભવથી તૈયાર કરી છે, જે સંશોધનના એક વિશિષ્ટ ઉદાહરણરૂપ છે.) કેટલાંક પ્રકીર્ણકસૂત્રોના કેવળ પાઠભેદ નોંધેલા, પણ તેમની વાચનાને અંતિમ સ્વરૂપ નહીં આપેલું, તથા सारावलीपइण्णय, इसिभासियाइं અને तित्थोगालीपइण्णय, આ ત્રણ સૂત્રોનું સંશોધન કરવાનું બાકી હતું તે અરસામાં પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીનો દુઃખદ દેહાંત થયો. આથી શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલયના માનદ મંત્રી મહોદયોના નિર્ણયાનુસાર, વિદ્યાલયના અવિભક્ત અંગ અને સનિષ્ઠ ડાયરેક્ટર શ્રી કાંતિલાલભાઈ કોરાએ, પ્રસ્તુત સમગ્ર સંપાદનનું કાર્ય પૂર્ણ કરવા માટે મને સૂચન કર્યું, જે પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીની કૃપાથી મારી શક્તિ અનુસાર મેં પૂર્ણ કર્યું છે.

જૈન-આગમ-પ્રકાશન ગ્રંથમાળાના પ્રથમ ગ્રંથરૂપે સન ૧૯૬૮માં પ્રકાશિત થયેલા 'नंदिसुत्तं अणुओगद्दाराइं च' ગ્રંથના પ્રકાશકીય નિવેદનમાં, દિવંગત આગમપ્રભાકરજી મહારાજની સૂચના મુજબ ૪૫ આગમગત દસ પ્રકીર્ણકસૂત્રોની નોંધ આપી છે. તેમાં દસ પ્રકીર્ણકસૂત્રોનો ક્રમ આપ્યા પછી, પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીએ પ્રકીર્ણકસૂત્રોના સંપાદનને આખરી રૂપ આપતી વખતે જે ક્રમ તેમના સ્વહસ્તે નોંધેલો તે મુજબ પ્રસ્તુત ગ્રંથમાં પ્રકીર્ણકસૂત્રોનો ક્રમ આપવામાં આવ્યો છે. 'नंदिसुत्तं अणुओगद्दाराइं च' ગ્રંથના પ્રકાશકીય નિવેદનમાં જે ક્રમ છે તેમાં અને સન ૧૯૨૭માં આગમોદય સમિતિ તરફથી પ્રકાશિત 'चतुःशरणादिमरणसमाध्यन्तं प्रकीर्णकदशकं' ગ્રંથના ક્રમમાં પ્રકીર્ણકસૂત્રોનાં કોઈક સ્થાન આગળ-પાછળ તો છે જ; ઉપરાંત આગમોદય સમિતિ પ્રકાશિત આવૃત્તિમાં જે गच्छायारपइण्णयं અને मरणसमाही છે તેના બદલે ઉપર જણાવેલ અમારા ક્રમમાં चंदावेज्झय અને वीरत्थय જણાવેલ છે. આ જે ફેરફાર છે, તેનો હેતુ પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીના મનમાં અચૂક હશે જ, પણ તેની નોંધ મળી નથી, તેથી તે સંબંધની જાણ મારા માટે મુશ્કેલ છે. ટૂંકમાં જણાવવાનું કે આ પ્રકાશનમાં પ્રકીર્ણકસૂત્રોનો જે ક્રમ આપ્યો છે તે પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીના હાથે લખેલ આખરી નિર્ણયરૂપ નોંધના આધારે આપેલ છે. આથી 'नंदिसुत्तं अणुओगद्दाराइं च' (જૈન-આગમ-ગ્રંથમાલા, ગ્રંથાંક ૧) ગ્રંથના પ્રકાશકીય નિવેદનમાં જણાવેલ દસ પ્રકીર્ણકો, અહીં પ્રસ્તુત ગ્રંથમાં ક્રમભંગથી આપ્યાં છે. પીસ્તાલીસ આગમોની સંખ્યાની સંગતિ માટે સૂચિત પ્રકાશકીય નિવેદનમાં જે દસ પ્રકીર્ણકસૂત્રો નોંધ્યાં છે તે આ પ્રમાણે છે—૧. चउसरण (શ્રી વીરભદ્રાચાર્યકૃત), ૨. आउरपच्चक्खाण (શ્રી વીરભદ્રાચાર્યકૃત), ૩. भत्तपरिण्णा, ૪. संथारग, ૫. तंदुलवेयालिय, ૬. चंदावेज्झय, ૭. देविंदत्थय, ૮. गणिविज्जा, ૯. महापच्चक्खाण, અને ૧૦. वीरत्थय.

આ પ્રસ્તાવનાના પહેલાં, દિવંગત પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીનું ૪૫ આગમો સંબંધી જે વક્તવ્ય આપ્યું છે તેમાં પ્રકીર્ણકસૂત્રોની જે બાવીસ સંખ્યા જણાવી છે, તેમાંથી પ્રસ્તુત ગ્રંથમાં, अजीवकप्पो, आराहणापडागा, अंगविज्जा, सिद्धपाहुड અને जीवविभत्ति, આ પાંચ પ્રકીર્ણકસૂત્રો સિવાયનાં ૧૭ પ્રકીર્ણકો સ્વીકાર્યાં છે. નહીં સ્વીકારેલાં પાંચ પ્રકીર્ણકો પૈકી 'अंगविज्जा' નવ હજાર શ્લોકપ્રમાણ મહાકાય ગ્રંથ છે, અને તેને પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીએ સન ૧૯૫૭માં સુસંપાદિત કરીને પ્રાકૃત ટેક્સ્ટ્ સોસાયટી દ્વારા પ્રકાશિત કરેલ છે, જ્યારે 'आराहणापडागा'ને અન્ય આરાધના-પ્રકરણોની સાથે રાખીને પ્રસ્તુત 'पइण्णयसुत्ताइं' ગ્રંથના પરિશિષ્ટરૂપ બીજા ભાગના મુદ્રણમાં લીધેલ

છે, શેપ अजीवकप्पो, सिद्धपाहुड અને जीवविभत्ति, આ ત્રણ પ્રકીર્ણકોને પ્રસ્તુત ગ્રંથમાં લીધાં નથી. જ્યારે 'आउरपचक्खाणं [१]' (પૃ૦ ૧૬૦–૧૬૬), 'आउरपचक्खाणं [२]' (પૃ૦ ૩૦૫–૩૦૮) તથા 'चउसरणपइण्णय' (પૃ૦ ૩૦૯–૩૧૧), આ ત્રણ પ્રકીર્ણકસૂત્રો સ્વીકારીને, કુલ ૨૦ પ્રકીર્ણકસૂત્રો પ્રસ્તુત ગ્રંથમાં પ્રકાશિત કર્યાં છે. મેં પહેલાં જણાવ્યું તે મુજબ આ પ્રકાશનમાં પ્રકીર્ણસૂત્રોની સંખ્યા અને ક્રમ પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીએ નિર્ણીત કરીને સ્વહસ્તે નોંધેલ, તે એક હકીકત છે. તેથી અહીં જે ફરક છે તેનો હેતુ પણ તેમના મનમાં સ્પષ્ટ હશે જ, પણ તેની નોંધ મળી નથી તેથી વિશેષ સ્પષ્ટીકરણ કરવું મારા માટે મુશ્કેલ છે.

શ્વેતાંબર મૂર્તિપૂજક પરંપરાને માન્ય જે ૪૫ આગમસૂત્રો છે તેમાં અંગ-ઉપાંગાદિ પાંત્રીસ અને દસ પ્રકીર્ણકસૂત્રો મળીને પીસ્તાલીસની સંખ્યા થાય છે. અહીં પહેલાં જણાવ્યા મુજબ દસ પ્રકીર્ણકસૂત્રોનાં નિશ્ચિત નામની કોઈ પરંપરા[1] નથી મળતી. આમ છતાં પીસ્તાલીસ આગમોની સંખ્યાની સંગતિ માટે, સમગ્ર આગમોના તેમના સમયના અદ્વિતીય અભ્યાસી આગમોદ્ધારકજી પૂજ્યપાદ આચાર્યભગવંત શ્રી સાગરાનંદસૂરીશ્વરજી મહારાજે દસ પ્રકીર્ણકસૂત્રોની સંખ્યા નિશ્ચિત કરીને, તે આગમોદય–સમિતિ–સુરત–દ્વારા સન ૧૯૨૭માં પ્રકાશિત કર્યાં છે. આ સંખ્યામેળ માટે અનિવાર્ય હોવાથી જરૂરી હતું. બાકી ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે દસ પ્રકીર્ણકોનાં નામનો કોઈ નિશ્ચિત આધાર આજ સુધી મળ્યો નથી એ એક હકીકત છે. આ સંબંધમાં જ નહીં પણ સમગ્ર આગમોના સંબંધમાં સ્વર્ગસ્થ પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજી મુનિભગવંત શ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજને તેમના દીર્ઘકાલીન સંશોધન કાર્યમાં કેટલીક બાબતોમાં શંકા અને વિમાસણ પણ થયેલી અને તે સંબંધમાં જૈન આગમોના ગંભીર અભ્યાસી અને અધિકારી સ્થવિર આચાર્યભગવંત પૂજ્યપાદ આગમોદ્ધારકજી મહારાજને અનુકૂળતાએ પ્રત્યક્ષ મળવા વિચારેલું. દરમિયાનમાં સુરતમાં બિરાજમાન પૂજ્યપાદ આગમોદ્ધારકજીને અંતિમ બિમારી આવી. આથી પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજી વડોદરાથી સુરત ગયા અને ત્યા પ્રાયઃ પંદર દિવસ રહ્યા. ત્યાં તેમણે આગમ ગ્રંથોનાં વિચારણીય સ્થાનોની સંપૂર્ણ ચર્ચા–

---

૧. વિક્રમના ચૌદમાં શતકમાં થયેલા આચાર્ય શ્રી પ્રદ્યુમ્નસૂરીશ્વરજીએ રચેલા विचारसारप्रकरणમાં આગમોનાં પિસ્તાલીસ નામ જણાવ્યાં છે, તેમાં પણ દસ પ્રકીર્ણકસૂત્રોનો સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ નથી. મુનિશ્રી માણિક્યસાગરજીએ સંપાદિત કરેલ અને સન ૧૯૨૩માં આગમોદય સમિતિ દ્વારા પ્રકાશિત विचारसारप्रकरणમાં પિસ્તાલીસ આગમોનો ઉલ્લેખ આ પ્રમાણે છે— आयारो १ सूयगडे २ ठाणं ३ समवाय ४ भगवईअंगं ५। नायाधम्मकहाओ ६ उवासगदसाओ ७ सत्तमयं ॥३४४॥ अंतगडाणं च दसा ८ अणुत्तरुववाइया दसा ९ तत्तो। पण्हावागरणं तह १० इक्कारसमं विवागसुयं ११ ॥३४५॥ अट्ठारसहस्साइं पयाण इह होइ पढममंगं तु। सेसाइं अंगाइं हवंति इह दुगुणदुगुणाइं ॥ ३४६ ॥ ओवइ १२ रायपसेणिय १३ जीवाभिगमो १४ तहेव पन्नवणा १५। चंदस्स १६ य–सूरस्स १७ य–जंबुद्दीवस्स १८–पन्नत्ती ॥३४७॥ निरयावलिया १९ कप्पिय २० पुप्फिय २१ तह पुप्फचूलिओवंगं २२। वण्हिदसा २३ दीवसागरपण्णत्ती २४ मय-विसेसेणं ॥ ३४८ ॥ कप्प २५ निसीह २६ दसासुय २७ ववहारो २८ उत्तरज्झयणसुत्तं २९। रिसिभासिय ३० दसयालिय ३१ आवस्सय ३२ मंगवज्जाइं ॥ ३४९ ॥ तंदुलवेयालियया ३३ चंदाविज्झय ३४ तहेव गणिविज्जा ३५। निरयविभत्ती ३६ आउरपच्चक्खाणा ३७ इय पयन्ना ॥ ३५० ॥ गणहरवलयं ३८ देविंदनरिंदा ३९ मरण ४०–झाण ४१–भत्तीओ। पक्खिय ४२ नंदी ४३ अणुओगदार ४४ देविंदसंथवणं ४५ ॥ ३५१ ॥ इय पणयाली सुत्ता, उद्धारा पंचकप्प १ जियकप्पा २। पिंडे–ओह–निजुत्ती, निज्जुत्ती भास-चुण्णीओ ॥ ३५२ ॥

વિચારણા કરી. પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજી સુરતમાં રહ્યા તે દિવસોમાં રાત્રે સુવાની વ્યવસ્થા પણ સાથે જ રહી, જેથી નિદ્રા પહેલાના સમયનો પણ ઉપયોગ થતો. આ પ્રસંગે પણ અન્ય વિચારણીય બાબતોની સાથે, દસ પ્રકીર્ણકોની સંખ્યાની સંગતિ માટે વિચારણા થયેલી તેમાં પણ આધારભૂત માહિતી મળી ન હતી.

જૈન સાહિત્યના અન્વેષણમાટે આજીવન અથક પરિશ્રમ કરી જેમણે મહત્ત્વની માહિતીસભર વિપુલ સામગ્રી પ્રકાશિત કરી છે તે સ્વનામધન્ય દિવંગત શ્રી મોહનલાલ દલીચંદ દેશાઈએ સંકલિત કરેલ અને જૈન કૉન્ફરન્સદ્વારા પ્રકાશિત થયેલ "જૈન ગ્રંથાવલી" ગ્રંથમાં પ્રકીર્ણકસૂત્રોની દસની સંખ્યા ત્રણ પ્રકારે જણાવી છે. ટૂંકમાં શ્રી દેશાઈ જેવા ખંતીલા અન્વેષકને પણ દસ પ્રકીર્ણકોનાં નિશ્ચિત નામ મળ્યાં ન હતાં.

પ્રકીર્ણકસૂત્રોના સંબંધમાં ઉપર્યુક્ત પરિસ્થિતિ હોવાથી, દિવંગત પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજી મહારાજે, વિવિધ જ્ઞાનભંડારોમાં જેમની પ્રાચીન-પ્રાચીનતર હસ્તલિખિત પ્રતિઓ મળે છે તેવાં વીસ પ્રકીર્ણકસૂત્રો પ્રકાશિત કરવા નિર્ણય કરેલો. આ પ્રકીર્ણકસૂત્રોની મુદ્રણયોગ્ય નકલોની વિગત આ પ્રમાણે છે—

પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીએ સ્વહસ્તે લખેલ અને સંપૂર્ણ સંશોધિત કરેલ કૃતિઓ—ગ્રંથના પ્રારંભમાં આવેલ 'चत्तारिमंगलसुत्त' (પૃ૦ ૧), 'इसिभासियाणं संगहणी' (પૃ૦ ૧૭૯), 'इसिभासित-अत्थाहिगारसंगहणी' (પૃ૦ ૧૮૦), તથા 'वीरत्थओ' (પૃ૦ ૨૯૨-૯૭). પરમપૂજ્ય સાધ્વીજી શ્રી ઑકારશ્રીજી મહારાજે નકલ કરેલી કૃતિઓ—'आउरपच्चक्खाणं [१]' (પૃ૦ ૧૬૦-૬૩), 'दीवसागर-पण्णत्तिसंगहणीगाहाओ' (પૃ૦ ૨૫૭-૭૯) તથા 'चउसरणपइण्णयं' (પૃ૦ ૩૦૯-૧૧), આ ત્રણેય પ્રકીર્ણકસૂત્રોને પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીએ સંપૂર્ણ સંશોધિત કર્યાં છે. 'इसिभासियाइं' (પૃ૦ ૧૯૨–૨૫૬) ની નકલ પરમપૂજ્ય સાધ્વીજી શ્રી ઑકારશ્રી મહારાજે કરી છે અને મેં (અમૃતલાલ ભોજકે) તેને યથાશક્તિ સંશોધિત કરેલ છે. મેં જેની નકલ કરી છે તે કૃતિઓ—'चंदावेज्झयपइण्णयं' (પૃ૦ ૬૩–૮૯), 'कुसलाणुबंधिअज्झयणं' (પૃ૦ ૨૯૮–૩૦૪), 'आउरपच्चक्खाणं [२]' (પૃ૦ ૩૦૫–૮), 'सिरिवीरभद्दायरियविरइयं आउरपच्चक्खाणपइण्णयं' (પૃ૦ ૩૨૯–૩૬), 'सारावलीपइण्णयं (પૃ૦ ૩૫૦–૬૦) અને 'तित्थोगालीपइण्णयं' (પૃ૦ ૪૦૯–૫૨૩). આ પ્રકીર્ણકસૂત્રોને પાઠભેદો નોંધીને મેં સંશોધિત કરેલ છે. આમાં પ્રથમ ચાર પ્રકીર્ણકસૂત્રોના કેટલાક પાઠભેદો પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીએ નોંધેલા હતા. 'जोइसकरंडगं पइण्णयं' (પૃ૦ ૩૬૧–૪૦૮) સૂત્રની, પ્રાચીનતમવ્યાખ્યાસહિતની સંપૂર્ણ સંશોધિત નકલ પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીએ સ્વહસ્તે કરેલી, તેમાંથી મૂળવાચના અને તેના પાઠભેદોની મેં માત્ર નકલ કરેલી છે.

ઉપર્યુક્ત સિવાયનાં નવ પ્રકીર્ણકસૂત્રો (ક્રમાંક–૧, ૨, ૩, ૪, ૫, ૭, ૧૦, ૧૫ અને ૧૭) ની કૉપી શ્રી નગીનદાસ કેવળશી શાહે કરેલી છે. આમાંનાં ૧, ૨, ૩ અને ૪ ક્રમાંકવાળાં પ્રકીર્ણકસૂત્રોનું સંપૂર્ણ સંશોધન પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીએ કરેલું છે. જ્યારે ૫, ૭, ૧૦, ૧૫ અને ૧૭ ક્રમાંક-વાળાં પ્રકીર્ણકસૂત્રોના કાચા પાઠભેદો નોંધેલા હતા તે ચકાસીને મેં યથામતિ નોંધ્યા છે, તથા આ નવ પ્રકીર્ણકસૂત્રોમાં અંતરે અંતરે આપેલાં વિષયનિરૂપક શીર્ષકો મેં લખ્યાં છે.

ઉપર જણાવેલ સમગ્ર પ્રકીર્ણકસૂત્રો ઉપરાંત, પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીએ કેટલાંક આરાધના-પ્રકરણો અને કુલકો આદિની નકલ કરાવીને કેટલાકના પાઠભેદ નોંધેલા હતા, જે તેઓશ્રીની અંતરેચ્છા મુજબ પ્રસ્તુત 'पइण्णयसुत्ताइं भाग–१ ગ્રંથના પરિશિષ્ટોની સાથે બીજા ભાગરૂપે થોડા સમયમાં પ્રકાશિત થશે.

પ્રતિઓનો[1] પરિચય

પ્રસ્તુત ગ્રંથમાં આવેલાં વીસ પ્રકીર્ણકસૂત્રોની અન્યાન્ય ગ્રંથભંડારોમાંથી હસ્તલિખિત પ્રતિઓ મેળવીને, તેમાંની કેટલીક પ્રતિઓ પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીએ તે તે ગ્રંથભંડારોને પરત પણ કરેલી. અલબત્ત, પ્રત્યેક પ્રતિની સંજ્ઞા, તેના પાઠભેદની સાથે નોંધી છે. આ સમગ્ર પ્રતિઓમાંથી કોઈ કોઈ પ્રતિની સંજ્ઞાના આધારે 'તે કયા ભંડારની હશે?' તે હું કલ્પી શક્યો નથી. આમ છતાં મોટા ભાગની પ્રતિઓનો પરિચય હું સ્પષ્ટ જાણી શક્યો છું. ફક્ત जोइसकरंडगं पइण्णगंના સંશોધનમાં ઉપયોગમાં લીધેલી खं० અને खंटि० સંજ્ઞાવાળી પ્રતિ ખંભાતના કયા ભંડારની છે? તે સ્પષ્ટ થઈ શક્યું નથી, કારણ કે 'શ્રી શાંતિનાથજી જૈન તાડપત્રીય જ્ઞાનભંડાર'ના મુદ્રિત સૂચિપત્રમાં પ્રસ્તુત ગ્રંથ જ નથી. ખંભાતમાં શાસનસમ્રાટ આચાર્યભગવંત શ્રી વિજયનેમિસૂરીશ્વરજીનો, જૈનશાળાનો અને પાયચંદગચ્છનો, એમ જે બીજા ત્રણ ભંડારો મારી જાણમાં છે, તે ભંડારોની અથવા મારી જાણમાં ન હોય તેવા ખંભાતના કોઈ જ્ઞાનભંડારની આ બે खं० અને खंटि० પ્રતિઓ હોવી જોઈએ એ હકીકત બન્ને પ્રતિઓની સંજ્ઞાના આધારે સ્પષ્ટ છે જ. વધારે આશ્ચર્ય તો એ છે કે—'जोइसकरंडगं पइण्णगं'ના સંશોધનમાં સ્વીકારેલી पु० સંજ્ઞક પ્રતિ (એટલે પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજી શ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજના સંગ્રહની પ્રતિ) અહીં તેઓશ્રીના સંગ્રહમાં નથી. આથી અનુમાન કરવું પડે છે કે, કોઈ મહાનુભાવે આપેલી આ પ્રતિ અર્પિત છે એમ માનીને તેની સંજ્ઞા અપાઈ હોય અને પાછળથી તે પ્રતિ તેના આપનારને પરત કરવી પડી હોય. આ સિવાય પણ કોઈ કોઈ પ્રતિઓની માહિતી મને મળી નથી. અસ્તુ. જે પ્રતિઓ વિવિધ પ્રકીર્ણકોના સંગ્રહરૂપે લખાયેલી છે તેમનો પરિચય અહીં પ્રથમ આપીને તે પછી શેષ પ્રતિઓનો પરિચય આપ્યો છે :—

सं० સંજ્ઞક પ્રતિ :—શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય જૈન જ્ઞાનમંદિર–પાટણ–માં સુરક્ષિત અનેક હસ્તલિખિત જ્ઞાનભંડારોમાંના 'સંઘવીપાડા જૈન જ્ઞાનભંડાર'ની આ પ્રતિ તાડપત્ર ઉપર લખાયેલી છે. ભંડારની નવી સૂચીમાં આ પ્રતિનો ક્રમાંક ૬૫ છે, વડોદરા પ્રાચ્યવિદ્યામંદિર તરફથી પ્રકાશિત થયેલ 'पत्तनस्थजैनभाण्डागारीयग्रन्थसूचि' ગ્રંથમાં આનો ક્રમાંક ૮૨ છે, જુઓ પૃ૦ ૬૦ મું. આ પ્રતિમાં પ્રસ્તુત पइण्णयसुत्ताइं ગ્રંથમાં આવેલાં કુલ ૨૦ પ્રકીર્ણકસૂત્રો પૈકીનાં ૧૨ પ્રકીર્ણકો લખાયેલાં છે. આ ઉપરાંત अजीवकप्पो નામની કૃતિ પણ આમાં લખેલી છે, જે પ્રાયઃ કોઈ મોટા ભાષ્યગ્રંથગત ગાથાઓનો સંદર્ભ છે. આ પ્રતિમાં આવેલી કૃતિઓ અનુક્રમે આ પ્રમાણે છે—१. कुसलाणुबंधि-अज्झयण (चउसरणपइण्णय), २. आउरपच्चक्खाण (પ્રસ્તુત ગ્રંથમાં ૧૬ મા ક્રમાંકમાં છે તે), ३. भक्तपरिज्ञा, ४. संस्तारकप्रकीर्णक, ५. तंदुलवेयालिय, ६. चंदाविज्झय, ७. देवेन्द्रस्तव, ८. गणिविद्याप्रकीर्णक, ९. महापच्चक्खाण, १०. वीरस्तव, ११. अजीवकप्प, १२. गच्छाचार અને १३. मरणसमाधि. કુલ ૧૩૦ પત્રમાં લખાયેલી આ પ્રતિમાં પહેલું, બીજું અને સાતમું, એમ ત્રણ પત્ર નથી. પ્રત્યેક પત્રની પ્રત્યેક પૃષ્ઠિમાં વધુમાં વધુ આઠ અને ઓછામાં ઓછી પાંચ પંક્તિઓ છે. આ પ્રતિની સ્થિતિ અતિ કોમળ સ્પર્શથી પણ પાનાનો અલ્પાધિક ભાગ ખરી પડે તેવી છે અને લિપિ સુવાચ્ય છે, લંબાઈ–પહોળાઈ ૧૨૧ × ૨૧ ઇંચપ્રમાણ છે. આ પ્રતિનાં ૧૧૩ થી ૧૩૦ સુધીનાં પત્રો

---

૧. પ્રસ્તુત ગ્રંથમાં જે જે હસ્તલિખિત પ્રતિઓની સંજ્ઞા આપી છે તે તે પ્રતિઓનો પરિચય અહીં આપ્યો છે. આ પ્રતિઓ સિવાય પણ પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીએ જુદાં જુદાં પ્રકીર્ણકસૂત્રોની ભિન્ન ભિન્ન હસ્તલિખિત પ્રતિઓ એકત્રિત કરીને તેનો ઉપયોગ વિશિષ્ટ સ્થાનો માટે કરેલો હોવો જોઈએ, એમ મારું અનુમાન છે.

વાંચનારની ડાબી બાજુના ભાગમાં ક્રમે ક્રમે વધીને તૂટેલાં છે. આ પ્રતિના લેખકની પુષ્પિકા આ પ્રમાણે છે—"एवं गाथा २३६२। श्लोक २९५२ लिखामणि सहस्रं प्रति ६४ एवं द्र. ११॥ १ ६० १ पाना गृहीः। यादृशं पुस्तकं दृष्टं तादृशं लिखितं मया।.................[॥]...... .... क्खत्तमंडिओ मेरू। ताव य एयं पुत्थं चिराणयं होइ सव्वस्स ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ લેખકે લેખનસંવત લખ્યો નથી છતાં લિપિના આકાર-પ્રકાર ઉપરથી અનુમાને આ પ્રતિ વિક્રમના તેરમા શતકમાં લખાયેલી છે, એમ કહી શકાય.

જે૦ સંજ્ઞક પ્રતિ—જેસલમેરના 'આચાર્ય શ્રી જિનભદ્રસૂરિ જૈન જ્ઞાનભંડાર'ની આ પ્રતિ તાડપત્ર ઉપર લખાયેલી છે. લાલભાઈ દલપતભાઈ ભારતીય સંસ્કૃતિ વિદ્યામંદિર–અમદાવાદ તરફથી પ્રકાશિત થયેલી 'જેસલમેર જૈન હસ્તલિખિત ભંડારોની સૂચિ'માં આનો ક્રમાંક ૧૪૬ છે. આ પ્રતિ ત્રૂટક તથા અપૂર્ણ છે. આમાં પ્રસ્તુત 'पइण्णयसुत्ताइं' ગ્રંથગત વીસ પ્રકીર્ણકસૂત્રો પૈકીનાં આઠ પ્રકીર્ણકસૂત્રો આ પ્રમાણે છે—१. चतुःशरणप्रकीर्णक (कुसलाणुबंधिअज्झयण), २. आतुरप्रत्याख्यान-प्रकीर्णक (પ્રસ્તુત ગ્રંથમાં ૧૬ મા ક્રમાંકમાં છે તે), ३. भक्तपरिज्ञाप्रकीर्णक, ४. संस्तारकप्रकीर्णक ५. गच्छाचारप्रकीर्णक, ६. मरणविधिप्रकीर्णक (मरणविभत्तिपइण्णय), ७. गणिविद्याप्रकीर्णक, ८. चंद्रवेध्यकप्रकीर्णक ९. चतुःशरणप्रकीर्णक अपूर्ण (આ કૃતિ, જે પ્રથમ છે તે જ અહીં બેવડાઈને લખાઈ છે.) આ પ્રતિના ૧૧૮ મા પત્ર પછીના પત્રો નષ્ટ થયેલાં છે અને વચમાં પણ ૪,૮, ૧૨, ૩૨, ૩૬, ૩૯, ૪૨, ૪૪, ૫૭, ૬૭, ૭૦ થી ૭૩, ૭૬, ૭૯, ૮૦, ૧૦૧ થી ૧૦૫ અને ૧૧૪મું, એમ કુલ બાવીસ પત્ર નથી. અનુમાનથી વિક્રમના પંદરમા શતકમાં લખાયેલી આ પ્રતિની સ્થિતિ સારી અને લિપિ સુવાચ્ય છે તથા લંબાઈ–પહોળાઈ ૧૫ × ૨ ઇંચપ્રમાણ છે.

હં૦ સંજ્ઞક પ્રતિ—શ્રી આત્મારામજી જૈન જ્ઞાનમંદિર–વડોદરા–માં સુરક્ષિત શાંતમૂર્તિ મુનિભગવંત શ્રી હંસવિજયજી મહારાજના હસ્તલિખિત ગ્રંથસંગ્રહની, કુલ ૧૮ કૃતિઓના સંગ્રહરૂપ લખાયેલી આ પ્રતિમાં कुसलाणुबंधिअज्झयण નામની કૃતિ બે વાર લખાયેલી છે, તેથી આમાં કુલ ૧૭ કૃતિઓ લખાયેલી છે. તેમાંથી पुद्गलपरावर्तस्वरूप, संसत्तनिज्जुत्ति અને अजीवकप्पो, આ ત્રણ કૃતિઓ અમારા આ પ્રકાશનમાં સ્વીકારી નથી, અર્થાત્ આ પ્રતિમાંની ચૌદ કૃતિઓનો ઉપયોગ અમે પ્રસ્તુત 'पइण्णयसुत्ताइं' ગ્રંથમાં કર્યો છે. ૬૦ પત્રમાં લખાયેલી આ પ્રતિની લિપિ સુંદર અને સુવાચ્ય છે. તથા સ્થિતિ સારી છે. તથા લંબાઈ–પહોળાઈ ૩૪ × ૧૪॥ સેન્ટિમીટર છે. પ્રથમ પત્રની પ્રથમ પૃષ્ઠિ કોરી છે અને ૬૦મા પત્રની બીજી પૃષ્ઠિની પાંચમી પંક્તિમાં सारावलीप्रकीर्णक પૂર્ણ થાય છે. તે પછી લેખકે પ્રશસ્તિ-પુષ્પિકા નથી લખી, છતાં લિપિના આકાર–પ્રકારના આધારે 'આ પ્રતિ વિક્રમના ૧૬મા શતકમાં લખાયેલી છે' એમ કહી શકાય. ૧ થી ૨૮ પત્રોની પ્રત્યેક પૃષ્ઠિમાં ૧૭ પંક્તિઓ છે, જ્યારે ૨૯ થી ૬૦ સુધીનાં પત્રોની પ્રત્યેક પૃષ્ઠિમાં ૧૯ પંક્તિઓ છે. ૬૦મા પત્રની બીજી પૃષ્ઠિની પાંચમી પંક્તિમાં ગ્રંથ પૂર્ણ થાય છે. ૧૭ પંક્તિવાળાં પત્રોની પ્રત્યેક પંક્તિમાં ઓછામાં ઓછા ૫૧ અને વધુમાં વધુ ૫૯ અક્ષરો છે, જ્યારે ૧૯ પંક્તિવાળાં પત્રોની પ્રત્યેક પંક્તિમાં ઓછામાં ઓછા ૬૧ અને વધુમાં વધુ ૬૭ અક્ષરો છે. સમગ્ર પ્રતિ એક જ લેખકે લખેલી છે. આ પ્રતિમાંની કૃતિઓ આ પ્રમાણે છે—१. तित्थोगाली, २. चत्तारिमंगलसुत्त, ३. कुसलाणुबंधिअज्झयण, ४. वीर-भद्राचार्यकृत आउरपच्चक्खाण, ५. भत्तपरिन्ना, ६. संथारगपइन्नय, ७. तंदुलवेयालियपइन्नय, ८. चंदा-विज्झय, ९. देविंदत्थओ, १०. गण(णि)विज्जापइन्नय, ११. महापच्चक्खाणं, १२. वीरत्थओ, १३. पुद्गलपरावर्तस्वरूपं, १४. संसत्तनिज्जुत्ति, १५. कुसलाणुबंधिअज्झयण, १६. गच्छायारं, १७. अजीवकप्पो અને १८. सारावलीप्रकीर्णक.

પુ૦ સંજ્ઞક પ્રથમ પ્રતિ—શ્રી લાલભાઈ દલપતભાઈ ભારતીય સંસ્કૃતિ વિદ્યામંદિર અમદાવાદ-માં સુરક્ષિત રહેલા અનેક હસ્તલિખિત ગ્રંથસંગ્રહો પૈકીના પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકર મુનિભગવંત શ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજના વિશાળ હસ્તલિખિત ગ્રંથસંગ્રહની, ક્રમાંક ૧૪૫૮ વાળી આ પ્રતિ છે. કોઈ અભ્યાસીએ આ પ્રતિ શોધેલી છે. આનાં કુલ પત્ર ૬૪ છે, તેમાં જે ૪૫ મું પત્ર નષ્ટ થયેલું તે આસરે દોઢ સો વર્ષ પહેલાં, તેના પછીના ૪૬મા પત્રમાં આવેલા कुसलाणुबंधि-अज्झयणના પ્રારંભના પાઠને અનુસંધિત કરીને લખેલું છે. આ પાછળથી લખેલા ૪૫મા પત્ર પછી ૪૬ થી ૬૪ સુધીનાં પત્રાંકોના સ્થાનમાં પ્રતિના મૂળ લેખકે ૫૬ થી ૭૪ પત્રાંકો લખેલા હતા, તેને સૂચિત ૧૯મા શતકમાં લખીને ઉમેરેલા ૪૫મા પત્રના લેખકે સુધારીને ૪૬થી ૬૪ પત્રાંકો લખીને પ્રતિને સાદ્યંત પૂર્ણરૂપે બનાવી છે. આમ છતાં મને જણાય છે કે—"૪૪મા પત્રના અંતમાં मरणविधि પૂર્ણ થાય છે, અને તે પછીનાં ૪૫થી ૫૫ પત્ર નષ્ટ થયેલાં હોવાં જોઈએ. પ્રતિના મૂળ લેખકે લખેલા ૫૬મા પત્રમાં कुसलाणुबंधिअज्झयणનો ઉત્તર ભાગ છે, આથી તેના પૂર્વભાગને ૪૫મા પત્રરૂપે લખીને તે અધ્યયન સંપૂર્ણ કર્યું છે. અને પત્રાંકો સુધાર્યા છે. પણ ઉપર જણાવ્યું તેમ આ પ્રતિનાં ૪૫ થી ૫૫ પત્ર નથી, તેથી ૪૪મા પત્રના અંતમાં પૂર્ણ થતા मरणविधि-प्रकीर्णक અને कुसलाणुबंधिअज्झयणના વચમાં આવેલ અગિયાર (૪૫ થી ૫૫) પત્રોમાં આવી શકે તેવી એક કે એકથી વધુ કૃતિઓ મૂળ લેખકે લખી હશે." પ્રત્યેક પત્રની પ્રત્યેક પૃષ્ઠિમાં ૧૩ પંક્તિ છે, અને પ્રત્યેક પંક્તિમાં ૪૮ થી ૫૨ અક્ષરો છે. પ્રત્યેક પૃષ્ઠિના મધ્યભાગની પાંચ પંક્તિઓના મધ્યમાં કોરો ભાગ રાખીને લેખકે રિક્તાક્ષર શોભન બનાવ્યું છે. અંતમાં લેખકની પ્રશસ્તિ-પુષ્પિકા નથી, છતાં અનુમાનથી કહી શકાય કે આ પ્રતિ વિક્રમના સોળમા શતકમાં લખાયેલી હોવી જોઈએ. પ્રતિની લંબાઈ–પહોળાઈ ૩૦ × ૧૧ સેન્ટિમીટર છે. આ પ્રતિમાં કુલ બાર કૃતિઓ આ પ્રમાણે છે—१. देविंदत्थओ, २. गणिविज्जाप्रकीर्णक, ३. महापच्चक्खाणं, ४. वीरस्तवप्रकीर्णक, ५. अजीवकप्पो, ६. गच्छायार, ७. मरणविही, ८. कुसलाणुबंधिअज्झयण, ९. चंदाविज्झयं पइन्नयं, १०. आउरपच्चक्खाणं, ११. भक्तपरिज्ञाप्रकीर्णकम् , १२. संथारयप्रकीर्णकम्. અમારા પ્રસ્તુતગ્રંથગત तंदुलवेयालियपइण्णयं, इसिभासियाइं, सारावलीपइण्णयं અને जोइसकरंडयं पइण्णयं સિવાયનાં શેષ પ્રકીર્ણકસૂત્રોમાં જ્યાં જ્યાં पु० સંજ્ઞા આપેલી છે તે આ પ્રતિની સમજવી.

पु० સંજ્ઞક બીજી પ્રતિ—આ પ્રતિ પણ ઉપર્યુક્ત ગ્રંથસંગ્રહની ક્રમાંક ૭૯ વાળી છે. અનુમાનથી વિક્રમના ૧૯ માં શતકમાં લખાયેલી આ પ્રતિનાં ૬૩ પત્ર છે. પ્રત્યેક પત્રની પ્રત્યેક પૃષ્ઠિમાં દસ પંક્તિઓ છે. પ્રત્યેક પંક્તિમાં ૪૮ થી ૫૭ અક્ષર છે. અંતમાં પ્રશસ્તિ–પુષ્પિકા નથી. પ્રતિની લંબાઈ–પહોળાઈ ૩૯, ૭×૧૨,૬ સેન્ટિમીટર પ્રમાણ છે. પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીએ આ પ્રતિનો ઉપયોગ સંપૂર્ણ કરેલો, પણ આની पु. સંજ્ઞા માત્ર तंदुलवेयालियपइण्णयंમાં જ નોંધી હોય એમ મારું માનવું છે. આ પ્રતિમાં કુલ બાર કૃતિઓ આ પ્રમાણે છે—१. कुसलाणुबंधिअज्झयण, २. आउरपच्चक्खाणं (અમારા પ્રસ્તુત ગ્રંથમાં જેનો ૧૬ મો ક્રમાંક છે તે), ३. भक्तपरिज्ञाप्रकीर्णक, ४. संथारगप्रकीर्णक, ५. तंदुलयं नाम पइन्नयं, ६. चंदावेज्झयं, ७. देविंदत्थओ, ८. गणिविज्जानाम प्रकीर्णक, ९. महापच्चक्खाणं, १०. वीरत्थओ, ११. अजीवकप्पो, અને १२. गच्छायारप्रकीर्णक.

सा० સંજ્ઞક પ્રતિ—સન ૧૯૨૭માં આગમોદયસમિતિ–સુરત–દ્વારા પ્રકાશિત અને પૂજ્યપાદ આગમોદ્ધારક આચાર્યભગવંત શ્રી સાગરાનન્દસૂરીશ્વરજીએ સંપાદિત કરેલ, चतुःशरणादि-मरणसमाध्यन्तं प्रकीर्णकदशकम् (छायायुतम्) નામનો આ મુદ્રિત ગ્રંથ છે. આ ગ્રંથમાં આ પ્રમાણે દસ પ્રકીર્ણકસૂત્રો છે— १. चउसरणपइन्नयं-(कुसलाणुबंधि अज्झयणं) २. आउरपच्चक्खाणं, ३. महा-

पच्चक्खाणपइन्नयं, ४. भत्तपरिन्नापइण्णयं, ५. तंदुलवेयालियपइण्णयं, ६. संथारगपइण्णयं, ७. गच्छायारपइण्णयं, ८. गणिविज्जापइण्णयं, ९. देविंदत्थयपइण्णयं અને १०. मरणसमाही.

જેમાં એકથી વધારે પ્રકીર્ણકસૂત્રો સંગ્રહરૂપે લખાયેલાં છે તે પ્રતિઓનો પરિચય ઉપર જણાવ્યો છે. હવે પ્રત્યેક પ્રકીર્ણકસૂત્રોના સંશોધનમાં જે જે પ્રતિઓનો ઉપયોગ કર્યો છે તે જણાવું છું—

૧. देविंदत्थओ—દેવેન્દ્રસ્તવપ્રકીર્ણકના સંશોધનમાં જે સાત પ્રતિઓનો ઉપયોગ કર્યો છે તેમાંની जे०, पु०, हं०, सा० અને सं સંજ્ઞાવાળી પાંચ પ્રતિઓનો પરિચય ઉપર જણાવેલ છે. અહીં નોંધેલી प्र० સંજ્ઞાવાળી પ્રતિને પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીએ, કોઈ પ્રત્યંતરના પાઠરૂપે કે પૂજ્યપાદ પ્રવર્તકજી શ્રી કાંતિવિજયજી મહારાજના ત્રણ જ્ઞાનભંડારોપૈકીની કોઈ પ્રતિરૂપે જણાવી છે? તે સ્પષ્ટ નોંધના અભાવે જાણવું મુશ્કેલ છે. सू० સંજ્ઞા આપીને જે પાઠભેદ નોંધ્યા છે તે, આગમોદયસમિતિ-સુરતદ્વારા પ્રકાશિત સૂર્યપ્રજ્ઞપ્તિસૂત્રના જાણવા. આ પ્રકીર્ણકની ૨૫૮ થી ૨૬૨ સુધીની પાંચ ગાથાઓ અહીં જણાવેલ પ્રતિઓ પૈકીની सा० સંજ્ઞક મુદ્રિત પ્રતિમાં જ છે, આ ઉપયોગી ગાથાઓ માટે વિશેષ અન્વેષણ કરતાં પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીને, 'લાલભાઈ દલપતભાઈ ભારતીય સંસ્કૃતિ વિદ્યામંદિર'માંના કોઈક સંગ્રહની હસ્તલિખિત પ્રતિમાં મળેલી છે, જુઓ પૃ૦ ૨૯ ટિ૦ ૨. આમ છતાં પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીની કોઈ નોંધ મળી નથી તેથી આ વિશિષ્ટ પ્રતિનો વિશેષ પરિચય આપી શકાયો નથી. આ પ્રકીર્ણકની કોઈ કોઈ ગાથા જ્યોતિષ્કરંડક, સૂર્યપ્રજ્ઞપ્તિ અને આવશ્યક-નિર્યુક્તિમાં મળે છે.

૨. तंदुलवेयालियपइण्णयं—તંદુલવૈચારિકપ્રકીર્ણકસૂત્રના સંશોધમાં जे०, सा०, सं०, पु० અને हं० સંજ્ઞક પાંચ પ્રતિઓનો ઉપયોગ કર્યો છે. આમાં पु० સંજ્ઞાવાળી પ્રતિ તે અહીં જણાવેલી 'पु० સંજ્ઞક બીજી પ્રતિ' સમજવી. શેષ ચાર પ્રતિઓનો પણ પરિચય પૂર્વે આપેલો છે. આ ઉપરાંત અહીં ટિપ્પણીઓમાં જે સંજ્ઞાઓ છે તેની માહિતી આ પ્રમાણે છે—वृ०=તંદુલવૈચારિકપ્રકીર્ણકની વૃત્તિ. वृमू०=સૂચિત વૃત્તિગત મૂલવાચનાનો પાઠ. वृपा०=સૂચિત વૃત્તિમાં વૃત્તિકારે જણાવેલ પાઠભેદ. सू. અને सू०=સૂત્ર, श०=શતક. અને उ०=ઉદ્દેશક.

૩. चंदावेज्झयं पइण्णयं—ચંદ્રાવેધ્યકપ્રકીર્ણકના સંશોધનમાં ઉપયોગમાં લીધેલી પ્રતિઓ પૈકી हं०, सं० અને जे० સંજ્ઞાવાળી ત્રણ પ્રતિઓનો પરિચય પહેલાં જણાવેલો છે. અહીં पु० સંજ્ઞક પ્રતિ છે તે પહેલાં જણાવેલી 'पु० સંજ્ઞક પ્રથમ પ્રતિ' સમજવી. જ્યાં पुपा० સંજ્ઞા છે ત્યાં पु० સંજ્ઞક પ્રતિમાં શોધકે લખેલ પાઠભેદ સમજવો. क्ष० સંજ્ઞક પ્રતિ, આચાર્ય શ્રી ક્ષમાભદ્રસૂરિના સંગ્રહની હોવી જોઈએ, આ સંજ્ઞા, આની પછી જણાવેલ च० સંજ્ઞક પ્રતિમાં નોંધેલી છે. च० સંજ્ઞક પ્રતિ દિવંગત દક્ષિણવિહારી પરમપૂજ્ય મુનિભગવંત શ્રી ચતુરવિજયજી મહારાજે પ્રાચીન પ્રતિ ઉપરથી કરેલી કોપીની છે. આ કોપી તેમણે જે પ્રત ઉપરથી કરી છે તે કયા ભંડારની છે તે નોંધ્યું નથી. આ કોપી જે પ્રાચીન પ્રતિ ઉપરથી કરી છે તે પ્રાચીન પ્રતિના લેખકની પ્રશસ્તિ પણ કોપીમાં આ પ્રમાણે નોંધી છે—संवत् १५६८ वर्षे शाके १४३४ प्रवर्तमाने कार्त्तिक शुदि १ रवौ श्री श्रीमालज्ञातीय सा० सीधर भा० सोही सु० मेघा भा० लाडिकी सु० सा० सोना भा० जीवादे प्रमुख कुटुंबयुतेन साह सोनाकेन श्रीवृद्धतपागच्छे श्रीलब्धिसागरसूरीणामुपदेशेन सप्तक्षेत्र्यां निजं धनं वपता विशिष्य स्वपितृश्रेयसे वर्त्तमान-सकलसिद्धांतकोशोऽलेखि। पं० गुणसागरगणिच्चारित्रवल्लभगण्योः समुद्यमेन चिरं नंदतु॥ આ પ્રશસ્તિ ઉપરથી જાણી શકાય છે કે "વિક્રમ સંવત ૧૫૬૮માં શ્રીમાલજ્ઞાતીય સીધરશેઠ અને સોહીશેઠાણીના પૌત્ર, મેઘાશેઠ અને લાડકીશેઠાણીના પુત્ર, તથા જીવાદે શેઠાણીના પતિ સોના નામના શેઠે, વૃદ્ધત-પાગચ્છીય આચાર્યશ્રી લબ્ધિસાગરસૂરિના ઉપદેશથી સાત ક્ષેત્રોમાં દ્રવ્ય ખર્ચીને વિશેષમાં સમગ્ર

શાસ્ત્રો લખાવીને ગ્રંથભંડાર બનાવ્યો. આમાં પં૦ શ્રી ગુણસાગર ગણી અને પં૦ શ્રી ચારિત્રવલ્લભ ગણીનો સહકારરૂપ પ્રયત્ન છે. આવો આ ગ્રંથભંડાર દીર્ઘ સમય સુધી આબાદ રહો.” પ્રસ્તુત च० સંજ્ઞક પ્રતિમાં જે વધારાની ઘણી ગાથાઓ છે તે ચંદ્રાવેધ્યકપ્રકીર્ણકની કોઈ પણ હસ્તલિખિત પ્રતિમાં નથી, પણ મરણસમાધિ આદિ તથાવિધ કૃતિઓની છે. આ વધારાની ગાથાઓને પરમ પૂજ્ય મુનિશ્રી ચતુરવિજયજી મહારાજે, તે તે સ્થાનમાં ઉપયોગી જાણીને, જુદા કાગળમાં લખીને, તેમણે લખેલી કૉપીમાં ઉમેરેલી છે. અહીં વિશેષમાં એટલું જણાવવાનું કે આ ઉમેરેલી ગાથાઓ અનેક સ્થળે અશુદ્ધ છે તેથી પ. પૂ. મુનિશ્રી ચતુરવિજયજીએ કોઈ હસ્તલિખિત ગ્રંથમાંથી લખી હશે. का० સંજ્ઞાવાળી પ્રતિ તે ડૉ૦ કાયા દ્વારા સંપાદિત અને સન ૧૯૭૧માં ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ડિ સિવિલિઝેશન ઇન્ડિયન–પેરિસ દ્વારા પ્રકાશિત મુદ્રિત આવૃત્તિની છે. कापा० સંજ્ઞા, का० સંજ્ઞક મુદ્રિત આવૃત્તિમાં નોંધેલ પાઠભેદની છે.

૪. गणिविज्जापइण्णय—ગણિવિદ્યાપ્રકીર્ણકના સંશોધનમાં ઉપયોગમાં લીધેલી सा०, सं०, जे०, पु०, અને हं० સંજ્ઞાવાળી પાંચે ય પ્રતિઓનો પરિચય પહેલાં જણાવ્યો છે. અહીં નોંધેલી पु० સંજ્ઞક પ્રતિ તે “पु० સંજ્ઞક પહેલી પ્રતિ” સમજવી.

૫. मरणविभत्तिपइण्णय—મરણવિભક્તિપ્રકીર્ણકના સંશોધન માટે ઉપયોગમાં લીધેલી सं०, जे०, सा० અને पु० (पु० સંજ્ઞક પહેલી પ્રતિ) સંજ્ઞાવાળી ચારે ય પ્રતિઓનો પરિચય પહેલાં જણાવેલો છે. આ પ્રકીર્ણકના પાઠભેદોની નોંધમાં પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીએ નોંધ્યું છે કે “मोक्ख, होंति અને करेंति જેવા પાઠના સ્થાને मुक्ख, हुंति અને करिंति જેવા પાઠભેદોની નોંધ લીધી નથી.”

૬. आउरपच्चक्खाणं [१]—આતુરપ્રત્યાખ્યાનપ્રકીર્ણકની મુદ્રણાર્હ કૉપીમાં એક સ્થળે પાઠભેદ નોંધીને પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીએ ‘जेर’ સંજ્ઞા આપી છે, જુઓ પૃ૦ ૧૬૦ ટિ૦ ૧. આથી આ પ્રતિ જેસલમેરના ભંડારની હોવી જોઈએ. પહેલાં જે जे० સંજ્ઞક પ્રતિનો પરિચય આપ્યો છે તેમાં आउरपच्चक्खाण પ્રકીર્ણક છે તેની ૬૩ ગાથાઓ છે, જ્યારે પ્રસ્તુત आउरपच्चक्खाण સંક્ષિપ્ત છે. આથી ગાથા સંખ્યાનો મેળ જોતાં આ પ્રકીર્ણકના ઉપયોગમાં લીધેલી જેસલમેરની પ્રતિ તે જેસલમેર ભંડારની ક્રમાંક ૧૩૨૬(૪૭) વાળી પ્રતિ હોવી જોઈએ, જુઓ લા૦ દ૦ વિદ્યામંદિર, અમદાવાદ તરફથી પ્રકાશિત “जेसलमेरुदुर्गस्थहस्तप्रतिसङ्ग्रहगतानां ग्रन्थानां नूतना सूची” ગ્રંથનું પૃ૦ ૨૯૦ મું. આ ઉપરાંત સૂચિત મુદ્રણાર્હ કૉપીમાં પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીએ નોંધ્યું છે કે “જૈન આત્માનંદ-સભા, હા. રતિભાઈ.” આથી જાણી શકાય છે કે આ પ્રકીર્ણકની એક પ્રતિ જૈન આત્માનંદસભા, ભાવનગરની હોવી જોઈએ, અને તે શ્રી રતિલાલભાઈ દીપચંદ દેસાઈ દ્વારા પૂજ્યપાદ આગમ-પ્રભાકરજીએ મંગાવેલી હશે. આ બે પ્રતિઓ સિવાય અન્ય કોઈ પ્રતિની નોંધ મળી નથી.

૭. महापच्चक्खाणपइण्णय—મહાપ્રત્યાખ્યાનપ્રકીર્ણકના સંશોધનમાં ઉપયોગમાં લીધેલી सं० पु० (पु० સંજ્ઞક પહેલી પ્રતિ), सा० અને हं० સંજ્ઞક પ્રતિઓનો પરિચય પહેલાં જણાવ્યો છે.

૮. इसिभासियाइं—આ ઋષિભાષિતસૂત્રને, અર્ધમાગધી ભાષાના અધિકારી વિદ્વાન ડૉ. વાલ્થેર શુબ્રીગે અનેક હસ્તલિખિત પ્રતિઓના આધારે જર્મનમાં ગોટિંજિનો દ્વારા પ્રથમ ખંડરૂપે સન ૧૯૪૨માં પ્રકાશિત કરેલું છે. આનો બીજો ખંડ ડૉ. વાલ્ડ સ્મીડર દ્વારા સંપાદિત–પ્રકાશિત થયેલો છે. આ બીજા ખંડમાં પ્રસ્તુત સૂત્રની ટીકા આપી છે. પહેલા અને બીજા ખંડમાં અનુક્રમે આવેલ મૂળસૂત્ર અને ટીકા રોમન લિપિમાં આપેલ છે. આ મૂળસૂત્ર અને ટીકાનું રોમન લિપિની સાથે નાગરી લિપિમાં પ્રકાશન, લાલભાઈ દલપતભાઈ ભારતીય સંસ્કૃતિ વિદ્યામંદિર–અમદાવાદ-તરફથી સન ૧૯૭૪માં થયું

છે. આ પ્રકાશનનો ઉપયોગ મેં કર્યો છે. મારી અંગ્રેજીભાષાની અનભિજ્ઞતાના કારણે, અહીં જણાવેલી, આ સૂત્રની ટીકાને કોઈક પ્રાચીન અવચૂરિ માનીને મેં તેને ટિપ્પણીમાં અવ૦ અથવા અવચૂરી રૂપે નોંધી છે, પણ પાછળથી પં૦ શ્રી દલસુખભાઈ મારફત જાણ્યું કે—આને ટીકારૂપે ડૉ૦ વાલ્થેર શુબ્રીંગે જ રચેલી છે. ડૉ૦ વાલ્થેર શુબ્રીંગે અનેક હસ્તલિખિત પ્રતિઓનો ઉપયોગ કરેલો હોવાથી, મેં, કેવળ એક પ્રાચીન પ્રતિ મેળવીને પ્રસ્તુત સૂત્રનું સંપાદન કર્યું છે. આમાં જર્મનવાચના અને પાઠભેદોનો સંપૂર્ણ ઉપયોગ કર્યો છે. મેં જે પ્રતિનો ઉપયોગ કર્યો છે તે પુ૦ સંજ્ઞક પ્રતિનો પરિચય આ પ્રમાણે છે—લા. દ. ભારતીય સંસ્કૃતિ વિદ્યામંદિર–અમદાવાદ–માંના પૂર્વે જણાવેલ પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજી મહારાજના હસ્તલિખિત ગ્રંથસંગ્રહની આ પ્રતિ છે. ગ્રંથસૂચીમાં આનો ક્રમાંક ૯૫ છે. અંતમાં લેખકે પ્રશસ્તિ-પુષ્પિકા લખી નથી, છતાં લિપિના આકાર-પ્રકારના આધારે આ પ્રતિ વિક્રમના સોળમા શતકમાં લખાયેલી છે, એમ અનુમાન કરી શકાય. પ્રતિનાં કુલ પત્ર ૧૫ છે. પ્રત્યેક પત્રની પ્રત્યેક પંક્તિમાં ૫૬થી ૫૮ અક્ષરો છે. પ્રત્યેક પૃષ્ઠિનો મધ્યભાગ કોરો રાખીને લેખકે રિક્તાક્ષર શોભન બનાવેલું છે. પંદરમા પત્રની પ્રથમ પૃષ્ઠિમાં ગ્રંથ પૂર્ણ થાય છે, આથી બીજી પૃષ્ઠિ કોરી છે.

ઉપર જણાવેલ પુ૦ પ્રતિ સિવાય इसिभासियाइं સૂત્રની મુદ્રણયોગ્ય નકલ પરમપૂજ્ય સાધ્વીજી શ્રી ઓંકારશ્રી મહારાજે કરેલી. તેમાં ક્વચિત્ પાઠભેદ નોંધીને તે પછી પ્રતિની સંજ્ઞા જણાવવા માટે प्र૦ લખેલો હતો. આવી નોંધ પ્રાયઃ બે ત્રણ સ્થાનમાં જ હતી. આ प्र૦ સંકેત ઉપરથી, પ્રત્યંતરનો પાઠ અથવા તો પ્રવર્તકજી શ્રી કાંતિવિજયજી મહારાજના ત્રણ ગ્રંથસંગ્રહો પૈકીની કોઈ પ્રતિનો પાઠ, એમ સમજી શકાય.

૯. दीवसागरपण्णत्तिसंगहणीगाहाओ–દ્વીપસાગરપ્રજ્ઞપ્તિપ્રકીર્ણકનું સંશોધન, प्र૦, मु૦ અને हं૦ સંજ્ઞક ત્રણ પ્રતિઓના આધારે કર્યું છે. આમાં हं૦ સંજ્ઞક પ્રતિનો પરિચય પહેલાં આપ્યો છે. प्र૦ સંજ્ઞક પ્રતિ 'છાણી'ગામના જૈન જ્ઞાનમંદિરમાં સુરક્ષિત પ્રવર્તક શ્રી કાંતિવિજયજી મહારાજના ગ્રંથ-સંગ્રહની હોવી જોઈએ, 'છાણી'ના જ્ઞાનભંડારની સૂચીની નકલ અમદાવાદમાં લા૦ દ૦ વિદ્યામંદિરમાં છે, તેમાં પ્રસ્તુત કૃતિની પાંચ પત્રમાં લખાયેલી પ્રતિનો ક્રમાંક ૨૩ છે. मु૦ સંજ્ઞક પ્રતિ તે, મુનિવર શ્રી ચંદનસાગરજીએ સંપાદિત કરેલ અને વીરસંવત્ ૨૪૭૨માં ચંદનસાગરજ્ઞાનભંડાર–વેજલપુર તરફથી પ્રકાશિત મુદ્રિત આવૃત્તિની છે.

૧૦. संथारगपइण्णयं—સંસ્તારકપ્રકીર્ણકનું સંશોધન सा૦, जे૦, सं૦, हं૦ અને 'पु૦ સંજ્ઞક પહેલી પ્રતિ,' આ પાંચ પ્રતિઓના આધારે કર્યું છે. આ પાંચે ય પ્રતિઓનો પરિચય પહેલાં આપ્યો છે. આ પ્રકીર્ણકની ટિપ્પણીઓમાં જે सापा૦ સંજ્ઞા છે તેને सा૦ સંજ્ઞક પ્રતિમાં નોંધાયેલ પાઠાંતરરૂપે સમજવી.

૧૧. **वीरत्थओ**—વીરસ્તવપ્રકીર્ણકનું સશોધન सं૦, हं૦, प्र૦ અને पु૦ (पु૦ સંજ્ઞક પહેલી પ્રતિ), એમ કુલ ચાર પ્રતિઓના આધારે કર્યું છે. આમાંની प्र૦ સંજ્ઞક પ્રતિ સિવાયની ત્રણ પ્રતિઓનો પરિચય પહેલાં આપ્યો છે. प्र૦ સંજ્ઞક પ્રતિ પૂજ્યપાદ પ્રવર્તકજી શ્રી કાંતિવિજયજી મહારાજના પહેલાં જણાવેલા ત્રણ ભંડારો પૈકીની હોવી જોઈએ એમ મારું માનવું છે.

૧૨. कुसलाणुबंधिअज्झयण—કુસલાનુબંધિઅધ્યયનનું સંશોધન, जे૦, हं૦, सा૦, ला૦, सं૦, અને पु૦ (पु૦ સંજ્ઞક પહેલી પ્રતિ)., એમ કુલ ૭ પ્રતિઓના આધારે કર્યું છે. આમાંની ला૦ સંજ્ઞક પ્રતિ, લા૦ દ૦ વિદ્યામંદિર–અમદાવાદમાં સુરક્ષિત શ્રી લાલભાઈ દલપતભાઈના સંગ્રહની અનેક પ્રતિઓમાંથી કોઈ એક પ્રતિ હોવી જોઈએ. શેષ પ્રતિઓનો તથા ટિપ્પણીગત सापा૦ સંજ્ઞાનો પરિચય પહેલાં આપેલો છે.

૧૩. आउरपच्चक्खाणं [२]—આ આતુરપ્રત્યાખ્યાન, જેસલમેરના ગ્રંથભંડારોમાંની કોઈ એક પ્રતિના આધારે લીધેલું હોય એમ જણાય છે. આની કુલ ૩૪ ગાથાઓ છે, અને જેસલમેરના ભંડારોની પૂર્વે જણાવેલી મુદ્રિત સૂચીમાં આ નામવાળા પ્રકીર્ણકની પ્રતિઓ પૈકીની કેટલીક પ્રતિઓની નોંધમાં ગાથાસંખ્યા આપી નથી, તેથી આનો નિશ્ચિત નિર્ણય થઈ શક્યો નથી.

૧૪. चउसरणपइण्णय—આ ચતુઃશરણપ્રકીર્ણક, જેસલમેરના શ્રી જિનભદ્રસૂરિ જૈન જ્ઞાનભંડારની ક્રમાંક ૧૫૧ વાળી તાડપત્રીય પ્રતિના આધારે લીધેલું હોય એમ જણાય છે. આ તાડપત્રીય પ્રતિમાં કુલ ૨૪ કૃતિઓનો સંગ્રહ છે, તેમાં જે પત્ર ૨૯થી ૩૩માં પેટાક્રમાંક ત્રીજામાં આવેલ "चउसरण गाथा २७" છે, તે જ આ પ્રકીર્ણક હોવું જોઈએ. જુઓ પહેલાં જણાવેલ જેસલમેરના ભંડારોની મુદ્રિત સૂચીનું પૃ૦ ૪૮ મું. આ પ્રતિમાં આવેલ અન્ય કૃતિઓની વિગત માટે પણ સૂચિત સૂચીનાં પૃ૦ ૪૭ થી ૫૧ જોવાની ભલામણ કરું છું.

૧૫. भत्तपरिन्नापइन्नय—ભક્તપરિજ્ઞાપ્રકીર્ણકનું સંશોધન, हं०, सा०, सं०, ला०, जे० અને पु० (पु० સંજ્ઞક પહેલી પ્રતિ), એમ કુલ ૭ પ્રતિઓના આધારે કરેલું છે. આમાં ला० સંજ્ઞક પ્રતિ, લા૦ દ૦ વિદ્યામંદિર–અમદાવાદ-માં સુરક્ષિત શ્રી લાલભાઈ દલપતભાઈના ગ્રંથસંગ્રહની પ્રતિઓ પૈકીની હોવી જોઈએ. આ પ્રકીર્ણકની ટિપ્પણીગત संसं० સંજ્ઞા, सं० પ્રતિમાં સંશોધિત પાઠની છે, છે, એમ સમજવું. શેષ પ્રતિઓનો પરિચય પહેલાં આપ્યો છે.

૧૬. सिरिवीरभद्दायरियविरइयं आउरपच्चक्खाणपइन्नयं—આ આતુર પ્રત્યાખ્યાનપ્રકીર્ણકનું સંશોધન, हं०, सं०, जे०, सा०, ला०, प्र० અને पु० (पु० સંજ્ઞક પહેલી પ્રતિ), એમ કુલ સાત પ્રતિઓના આધારે કર્યું છે. આમાંની ला० પ્રતિ, લા૦ દ૦ વિદ્યામંદિર–અમદાવાદ–માં સુરક્ષિત શ્રી લાલભાઈ દલપતભાઈના સંગ્રહની હોવી જોઈએ અને प्र० પ્રતિ પૂજ્યપાદ પ્રવર્તકજી શ્રી કાંતિ-વિજયજી મહારાજના, પહેલાં જણાવેલા ત્રણ ગ્રંથભંડારો પૈકીના કોઈ એક ગ્રંથભંડારની હોવી જોઈએ. શેષ પ્રતિઓનો પરિચય પહેલાં આપેલો છે.

૧૭. गच्छायारपइण्णय—ગચ્છાચારપ્રકીર્ણકના સંશોધન માટે ઉપયોગમાં લીધેલી सा०, जे०, सं० અને पु० (पु० સંજ્ઞક પહેલી પ્રતિ), એમ કુલ ચાર પ્રતિઓનો પરિચય પહેલાં આપેલો છે. અહીં ટિપ્પણીમાં જે वृ० સંજ્ઞા છે તે શ્રી વિજયવિમલગણિકૃત ગચ્છાચારપ્રકીર્ણકવૃત્તિની છે. આ વૃત્તિ શ્રીમદ્દાનવિજયગણિ (આચાર્યભગવંત શ્રી વિજયદાનસૂરીશ્વરજી)એ સંપાદિત કરેલ અને સન ૧૯૭૯માં શ્રી દયાવિમલગ્રંથમાલા–અમદાવાદ તરફથી પ્રકાશિત થયેલી છે.

૧૮. सारावलीपइण्णय—સારાવલી પ્રકીર્ણકનું સંશોધન, हं०, पु १, पु २, અને प्र० સંજ્ઞક, કુલ ચાર પ્રતિઓના આધારે કર્યું છે. આમાંની हं० સંજ્ઞક પ્રતિનો પરિચય પહેલાં આપ્યો છે. શેષ પ્રતિઓનો પરિચય આ પ્રમાણે છે—

पु १ સંજ્ઞક પ્રતિ—લા૦ દ૦ ભારતીય સંસ્કૃતિ વિદ્યામંદિર–અમદાવાદ–માં સુરક્ષિત પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકર મુનિભગવંત શ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજના ગ્રંથસંગ્રહની, ક્રમાંક ૧૪૭૧ વાળી આ પ્રતિ છે. આનાં ચાર પત્ર છે. પ્રત્યેક પત્રની પ્રત્યેક પૃષ્ઠિમાં તેર પંક્તિઓ છે. પ્રત્યેક પંક્તિમાં ૫૫થી ૫૮ અક્ષરો છે. પ્રત્યેક પૃષ્ઠિના મધ્યભાગમાં લેખકે કોરો ભાગ રાખીને રિક્તાક્ષર શોભન કર્યું છે. અંતમાં પ્રશસ્તિ–પુષ્પિકા નથી, છતાં લિપિના આકાર–પ્રકારથી કહી શકાય કે, આ પ્રતિ વિક્રમના સોળમા શતકમાં લખાયેલી હોવી જોઈએ. આની લંબાઈ–પહોળાઈ ૧૧।। × ૪। ઇંચ પ્રમાણ છે. પ્રસ્તુત પ્રકીર્ણની ટિપ્પણીમાં જે 'पु१ सं०' સંજ્ઞા છે તે આ પ્રતિમાં સંશોધિત પાઠની છે, એમ સમજવું.

છે. આ પ્રકાશનનો ઉપયોગ મેં કર્યો છે. મારી અંગ્રેજીભાષાની અનભિજ્ઞતાના કારણે, અહીં જણાવેલી, આ સૂત્રની ટીકાને કોઈક પ્રાચીન અવચૂરિ માનીને મેં તેને ટિપ્પણીમાં अव० અથવા અવચૂરી રૂપે નોંધી છે, પણ પાછળથી પં૦ શ્રી દલસુખભાઈ મારફત જાણ્યું કે—આને ટીકારૂપે ડૉ૦ વાલ્થેર શુબ્રીંગે જ રચેલી છે. ડૉ૦ વાલ્થેર શુબ્રીંગે અનેક હસ્તલિખિત પ્રતિઓનો ઉપયોગ કરેલો હોવાથી, મેં, કેવળ એક પ્રાચીન પ્રતિ મેળવીને પ્રસ્તુત સૂત્રનું સંપાદન કર્યું છે. આમાં જર્મનવાચના અને પાઠભેદોનો સંપૂર્ણ ઉપયોગ કર્યો છે. મેં જે પ્રતિનો ઉપયોગ કર્યો છે તે पु० સંજ્ઞક પ્રતિનો પરિચય આ પ્રમાણે છે—લા. દ. ભારતીય સંસ્કૃતિ વિદ્યામંદિર-અમદાવાદ-માંના પૂર્વે જણાવેલ પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજી મહારાજના હસ્તલિખિત ગ્રંથસંગ્રહની આ પ્રતિ છે. ગ્રંથસૂચીમાં આનો ક્રમાંક ૯૫ છે. અંતમાં લેખકે પ્રશસ્તિ-પુષ્પિકા લખી નથી, છતાં લિપિના આકાર-પ્રકારના આધારે આ પ્રતિ વિક્રમના સોળમા શતકમાં લખાયેલી છે, એમ અનુમાન કરી શકાય. પ્રતિનાં કુલ પત્ર ૧૫ છે. પ્રત્યેક પત્રની પ્રત્યેક પંક્તિમાં ૫૬થી ૫૮ અક્ષરો છે. પ્રત્યેક પૃષ્ઠિનો મધ્યભાગ કોરો રાખીને લેખકે રિક્તાક્ષર શોભન બનાવેલું છે. પંદરમા પત્રની પ્રથમ પૃષ્ઠિમાં ગ્રંથ પૂર્ણ થાય છે, આથી બીજી પૃષ્ઠિ કોરી છે.

ઉપર જણાવેલ पु० પ્રતિ સિવાય इसिभासियाइं સૂત્રની મુદ્રણયોગ્ય નકલ પરમપૂજ્ય સાધ્વીજી શ્રી ૐકારશ્રી મહારાજે કરેલી. તેમાં ક્વચિત્ પાઠભેદ નોંધીને તે પછી પ્રતિની સંજ્ઞા જણાવવા માટે प्र० લખેલો હતો. આવી નોંધ પ્રાયઃ બે ત્રણ સ્થાનમાં જ હતી. આ प्र० સંકેત ઉપરથી, પ્રત્યંતરનો પાઠ અથવા તો પ્રવર્તકજી શ્રી કાંતિવિજયજી મહારાજના ત્રણ ગ્રંથસંગ્રહો પૈકીની કોઈ પ્રતિનો પાઠ, એમ સમજી શકાય.

૯. दीवसागरपण्णत्तिसंगहणीगाहाओ—દ્વીપસાગરપ્રજ્ઞપ્તિપ્રકીર્ણકનું સંશોધન, प्र०, मु० અને हं० સંજ્ઞક ત્રણ પ્રતિઓના આધારે કર્યું છે. આમાં हं० સંજ્ઞક પ્રતિનો પરિચય પહેલાં આપ્યો છે. प्र० સંજ્ઞક પ્રતિ 'છાણી'ગામના જૈન જ્ઞાનમંદિરમાં સુરક્ષિત પ્રવર્તક શ્રી કાંતિવિજયજી મહારાજના ગ્રંથ-સંગ્રહની હોવી જોઈએ, 'છાણી'ના જ્ઞાનભંડારની સૂચીની નકલ અમદાવાદમાં લા૦ દ૦ વિદ્યામંદિરમાં છે, તેમાં પ્રસ્તુત કૃતિની પાંચ પત્રમાં લખાયેલી પ્રતિનો ક્રમાંક ૨૩ છે. मु० સંજ્ઞક પ્રતિ તે, મુનિવર શ્રી ચંદનસાગરજીએ સંપાદિત કરેલ અને વીરસંવત્ ૨૪૭૨માં ચંદનસાગરજ્ઞાનભંડાર-વેજલપુર તરફથી પ્રકાશિત મુદ્રિત આવૃત્તિની છે.

૧૦. संथारगपइण्णयं—સંસ્તારકપ્રકીર્ણકનું સંશોધન सा०, जे०, सं०, हं० અને 'पु० સંજ્ઞક પહેલી પ્રતિ,' આ પાંચ પ્રતિઓના આધારે કર્યું છે. આ પાંચે ય પ્રતિઓનો પરિચય પહેલાં આપ્યો છે. આ પ્રકીર્ણકની ટિપ્પણીઓમાં જે सापा० સંજ્ઞા છે તેને सा० સંજ્ઞક પ્રતિમાં નોંધાયેલ પાઠાંતરરૂપે સમજવી.

૧૧. वीरत्थओ—વીરસ્તવપ્રકીર્ણકનું સંશોધન सं०, हं०, प्र० અને पु० (पु० સંજ્ઞક પહેલી પ્રતિ), એમ કુલ ચાર પ્રતિઓના આધારે કર્યું છે. આમાંની प्र० સંજ્ઞક પ્રતિ સિવાયની ત્રણ પ્રતિઓનો પરિચય પહેલાં આપ્યો છે. प्र० સંજ્ઞક પ્રતિ પૂજ્યપાદ પ્રવર્તકજી શ્રી કાંતિવિજયજી મહારાજના પહેલાં જણાવેલા ત્રણ ભંડારો પૈકીની હોવી જોઈએ એમ મારું માનવું છે.

૧૨. कुसलाणुबंधिअज्झयण—કુસલાનુબંધિઅધ્યયનનું સંશોધન, जे०, हं०, सा०, ला०, सं०, અને पु० (पु० સંજ્ઞક પહેલી પ્રતિ)., એમ કુલ ૭ પ્રતિઓના આધારે કર્યું છે. આમાંની ला० સંજ્ઞક પ્રતિ, લા૦ દ૦ વિદ્યામંદિર-અમદાવાદમાં સુરક્ષિત શ્રી લાલભાઈ દલપતભાઈના સંગ્રહની અનેક પ્રતિઓમાંથી કોઈ એક પ્રતિ હોવી જોઈએ. શેષ પ્રતિઓનો તથા ટિપ્પણીગત सापा० સંજ્ઞાનો પરિચય પહેલાં આપેલો છે.

૧૩. आउरपच्चक्खाणं [२]—આ આતુરપ્રત્યાખ્યાન, જેસલમેરના ગ્રંથભંડારોમાંની કોઈ એક પ્રતિના આધારે લીધેલું હોય એમ જણાય છે. આની કુલ ૩૪ ગાથાઓ છે, અને જેસલમેરના ભંડારોની પૂર્વે જણાવેલી મુદ્રિત સૂચીમાં આ નામવાળા પ્રકીર્ણકની પ્રતિઓ પૈકીની કેટલીક પ્રતિઓની નોંધમાં ગાથાસંખ્યા આપી નથી, તેથી આનો નિશ્ચિત નિર્ણય થઈ શકયો નથી.

૧૪. चउसरणपइण्णय—આ ચતુઃશરણપ્રકીર્ણક, જેસલમેરના શ્રી જિનભદ્રસૂરિ જૈન જ્ઞાનભંડારની ક્રમાંક ૧૫૧ વાળી તાડપત્રીય પ્રતિના આધારે લીધેલું હોય એમ જણાય છે. આ તાડપત્રીય પ્રતિમાં કુલ ૨૪ કૃતિઓનો સંગ્રહ છે, તેમાં જે પત્ર ૨૯થી ૩૩માં પેટાક્રમાંક ત્રીજામાં આવેલ "चउसरण गाथा २७" છે, તે જ આ પ્રકીર્ણક હોવું જોઈએ. જુઓ પહેલાં જણાવેલ જેસલમેરના ભંડારોની મુદ્રિત સૂચીનું પૃ૦ ૪૮ મું. આ પ્રતિમાં આવેલ અન્ય કૃતિઓની વિગત માટે પણ સૂચિત સૂચીનાં પૃ૦ ૪૭ થી ૫૧ જોવાની ભલામણ કરું છું.

૧૫. भत्तपरिन्नापइन्नय—ભક્તપરિજ્ઞાપ્રકીર્ણકનું સંશોધન, हं०, सा०, सं०, ला०, जे० અને पु० (पु० સંજ્ઞક પહેલી પ્રતિ), એમ કુલ ૭ પ્રતિઓના આધારે કરેલું છે. આમાં ला० સંજ્ઞક પ્રતિ, લા૦ દ૦ વિદ્યામંદિર–અમદાવાદ–માં સુરક્ષિત શ્રી લાલભાઈ દલપતભાઈના ગ્રંથસંગ્રહની પ્રતિઓ પૈકીની હોવી જોઈએ. આ પ્રકીર્ણકની ટિપ્પણીગત संसं० સંજ્ઞા, सं० પ્રતિમાં સંશોધિત પાઠની છે, છે, એમ સમજવું. શેષ પ્રતિઓનો પરિચય પહેલાં આપ્યો છે.

૧૬. सिरिवीरभद्दायरियविरइयं आउरपच्चक्खाणपइन्नयं—આ આતુર પ્રત્યાખ્યાનપ્રકીર્ણકનું સંશોધન, हं०, सं०, जे०, सा०, ला०, प्र० અને पु० (पु० સંજ્ઞક પહેલી પ્રતિ), એમ કુલ સાત પ્રતિઓના આધારે કર્યું છે. આમાંની ला० પ્રતિ, લા૦ દ૦ વિદ્યામંદિર–અમદાવાદ–માં સુરક્ષિત શ્રી લાલભાઈ દલપતભાઈના સંગ્રહની હોવી જોઈએ અને प्र० પ્રતિ પૂજ્યપાદ પ્રવર્તકજી શ્રી કાંતિ-વિજયજી મહારાજના, પહેલાં જણાવેલા ત્રણ ગ્રંથભંડારો પૈકીના કોઈ એક ગ્રંથભંડારની હોવી જોઈએ. શેષ પ્રતિઓનો પરિચય પહેલાં આપેલો છે.

૧૭. गच्छायारपइण्णय—ગચ્છાચારપ્રકીર્ણકના સંશોધન માટે ઉપયોગમાં લીધેલી सा०, जे०, सं० અને पु० (पु० સંજ્ઞક પહેલી પ્રતિ), એમ કુલ ચાર પ્રતિઓનો પરિચય પહેલાં આપેલો છે. અહીં ટિપ્પણીમાં જે वृ० સંજ્ઞા છે તે શ્રી વિજયવિમલગણિકૃત ગચ્છાચારપ્રકીર્ણકવૃત્તિની છે. આ વૃત્તિ શ્રીમદ્દાનવિજયગણિ (આચાર્યભગવંત શ્રી વિજયદાનસૂરીશ્વરજી)એ સંપાદિત કરેલ અને સન ૧૯૭૯માં શ્રી દયાવિમલગ્રંથમાલા–અમદાવાદ તરફથી પ્રકાશિત થયેલી છે.

૧૮. सारावलीपइण्णय—સારાવલી પ્રકીર્ણકનું સંશોધન, हं०, पु १, पु २, અને प्र० સંજ્ઞક, કુલ ચાર પ્રતિઓના આધારે કર્યું છે. આમાંની हं० સંજ્ઞક પ્રતિનો પરિચય પહેલાં આપ્યો છે. શેષ પ્રતિઓનો પરિચય આ પ્રમાણે છે—

पु १ સંજ્ઞક પ્રતિ—લા૦ દ૦ ભારતીય સંસ્કૃતિ વિદ્યામંદિર–અમદાવાદ–માં સુરક્ષિત પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકર મુનિભગવંત શ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજના ગ્રંથસંગ્રહની, ક્રમાંક ૧૪૭૧ વાળી આ પ્રતિ છે. આનાં ચાર પત્ર છે. પ્રત્યેક પત્રની પ્રત્યેક પૃષ્ઠિમાં તેર પંક્તિઓ છે. પ્રત્યેક પંક્તિમાં ૫૫થી ૫૮ અક્ષરો છે. પ્રત્યેક પૃષ્ઠિના મધ્યભાગમાં લેખકે કોરો ભાગ રાખીને રિક્તાક્ષર શોભન કર્યું છે. અંતમાં પ્રશસ્તિ–પુષ્પિકા નથી, છતાં લિપિના આકાર–પ્રકારથી કહી શકાય કે, આ પ્રતિ વિક્રમના સોળમા શતકમાં લખાયેલી હોવી જોઈએ. આની લંબાઈ–પહોળાઈ ૧૧।। × ૪। ઇંચ પ્રમાણ છે. પ્રસ્તુત પ્રકીર્ણની ટિપ્પણીમાં જે 'पु१ सं०' સંજ્ઞા છે તે આ પ્રતિમાં સંશોધિત પાઠની છે, એમ સમજવું.

पु २ સંજ્ઞક પ્રતિ—૧૪ પત્રમાં લખાયેલી અને ઉપર્યુક્ત ગ્રંથસંગ્રહની ૫૬૨૮ ક્રમાંકવાળી, આ પ્રતિ છે. પ્રથમ પત્રની પ્રથમ પૃષ્ઠિ કોરી છે. પ્રત્યેક પૃષ્ઠિમાં સાત પંક્તિઓ છે. કોઈક પૃષ્ઠિમાં આઠ પંક્તિ પણ છે. પ્રત્યેક પંક્તિમાં ૨૪ કે ૨૫ અક્ષરો છે. પ્રત્યેક પૃષ્ઠિની મધ્યની ત્રણ પંક્તિઓના મધ્યભાગને કોરો રાખીને લેખકે રિક્તાક્ષર શોભન કર્યું છે. ચૌદમા પત્રની બીજી પૃષ્ઠિમાં આ પ્રકીર્ણક પૂર્ણ થયા પછી "इति श्रीसारावलीप्रकीर्णकं ॥ समाप्तं ॥ लिखितं च सौभाग्यसागरगणिना ॥ सा० श्रीरंगवृद्धिप [ठ] नार्थं ॥ " આવી ટૂંકી પુષ્પિકા લેખકે લખી છે. આમાં સંવત લખ્યો નથી, છતાં લિપિના આકાર–પ્રકારથી જાણી શકાય છે કે, આ પ્રતિ વિક્રમના સત્તરમા શતકમાં લખાયેલી હોવી જોઈએ. આની લંબાઈ–પહોળાઈ ૧૦×૪। ઇંચ પ્રમાણ છે.

प्र० સંજ્ઞક પ્રતિ—પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજી મહારાજને, આ પ્રકીર્ણકની કોઇ હસ્તલિખિત પ્રતિ ઉપરથી કરેલી નકલ મળેલી, આ નકલનો પ્રત્યંતર તરીકે મેં ઉપયોગ કર્યો છે, તેથી આને प्र० સંજ્ઞા આપી છે.

૧૯. जोइसकरंडगं पइण्णगं–જ્યોતિષ્કરંડકપ્રકીર્ણકનું સંશોધન, पु०, जे०, खं०, हं, वि० અને मु० સંજ્ઞક (કુલ ૭) પ્રતિઓના આધારે કર્યું છે. આ પ્રતિઓનો પરિચય આ પ્રમાણે છે—

અહીં પ્રતિપરિચયના પ્રારંભમાં જણાવ્યું છે તેમ पु० સંજ્ઞક પ્રતિની માહિતી મળી શકી નથી.

जे० સંજ્ઞક પ્રતિ—અહીં પહેલાં જણાવેલા જેસલમેરના શ્રી જિનભદ્રસૂરિજ્ઞાન ભંડારની આ તાડપત્ર ઉપર લખાયેલી પ્રતિ છે. પૂર્વે જણાવેલ જેસલમેરના ભંડારોની મુદ્રિત સૂચિમાં આનો ક્રમાંક ૩૪ છે. આ પ્રતિમાં કુલ ચાર ગ્રંથ લખેલા છે, તે આ પ્રમાણે—१. सूर्यप्रज्ञतिसूत्र (પત્ર ૧–૧૦૧), २. ज्योतिष्करण्डकसूत्र वृत्तिसहित (પત્ર ૧૦૨–૧૬૫), ३. ज्योतिष्करण्डकसूत्र (પત્ર ૧૬૬–૧૭૯), અને ४. चन्द्रप्रज्ञतिसूत्र (પત્ર ૧૮૦–૨૫૬). આ પ્રતિની લંબાઈ–પહોળાઈ ૨૩।×૨। ઇંચપ્રમાણ છે, લિપિ સુવાચ્ય અને સ્થિતિ સારી છે. સમગ્ર પ્રતિના અંતમાં આ પ્રમાણે પ્રશસ્તિ છે—

"संवत् १४८९ वर्षे मार्गशीर्ष शुदि पंचम्यां तिथौ गुरुदिने श्रीमति श्रीस्तंभतीर्थे अविचलत्रिकालज्ञाऽऽज्ञापालनपटुतरे विजयिनि श्रीमत्खरतरगच्छे श्रीजिनराजसूरिपट्टे लब्धिलीलानिलयबंधुरबहुबुद्धिवोधितभूवलयकृतपापपूरप्रलयचारुचारित्रचंदनतरुमलययुगप्रवरोपममिथ्यात्वतिमिरनिकरदिनकरप्रसरसमश्रीमत्(द्)गच्छेशभट्टारकश्रीजिनभद्रसूरीश्वराणामुपदेशेन परीक्ष सा. गुजरसुतेन रेषाप्राप्तसुश्रावकेण परीक्ष्य(क्ष)धरणाकेन पुत्र सा. साईयासहितेन श्रीसिद्धांतकोशे सूर्यपन्नत्तीसूत्रं टिप्पनकं चन्द्रप्रज्ञप्तिसूत्रं लिखापितं। पु. हरीयाकेन लिखितं ॥ छ ॥

खं० સંજ્ઞક પ્રતિ—અહીં પ્રતિપરિચયના પ્રારંભમાં જણાવ્યું છે તે મુજબ, આ પ્રતિ ખંભાતના કોઈ ભંડારની હોવી જોઈએ. આની વિશેષ માહિતી મને મળી નથી.

---

૧. જ્યોતિષ્કરંડકની આ વૃત્તિ નોંધ્યા પછી વર્ષો બાદ મુંબઈમાં પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીએ આ જ્યોતિષ્કરંડકમૂલ અને અહીં જણાવેલી આ વૃત્તિનું સંશોધન કાર્ય કર્યું ત્યારે તેઓશ્રીએ આ વૃત્તિ નહીં પણ ટિપ્પનક છે, એમ નિર્ણિત કર્યું છે. એટલું જ નહીં, જ્યોતિષ્કરંડકની મૂલવાચનાની સાથે પ્રસ્તુત શ્રીશિવનંદિવાચકકૃત જ્યોતિષ્કરંડકટિપ્પનકને પણ સંપૂર્ણ સંશોધિત કરીને, તેની મુદ્રણયોગ્ય પ્રેસકૉપી પણ તેમણે સ્વહસ્તે લખી છે. આ ટિપ્પનકને, શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલયના માનદ મંત્રીશ્રીઓએ વિદ્યાલય તરફથી પ્રકાશિત કરવા વિચાર્યું છે, અને તેનું મુદ્રણકાર્ય ટૂંક સમયમાં શરૂ થશે.

હં० સંજ્ઞક પ્રતિ—આ પ્રતિની માહિતી મળી નથી.

બિ० સંજ્ઞક પ્રતિ—આ પ્રતિ બીકાનેર (રાજસ્થાન)ના કોઈ ગ્રંથભંડારની હોવી જોઈએ. સંસ્કૃત विक्रमनगरને લક્ષીને પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીએ તેમનાં અન્ય સંપાદનોમાં બીકાનેરના ગ્રંથભંડારની સંજ્ઞા વિ० આપેલી-છે, તેના આધારે મેં આ પ્રતિ બીકાનેરના કોઈ ભંડારની છે, એમ જણાવ્યું છે.

મુ० સંજ્ઞક પ્રતિ—શ્રી ઋષભદેવજી કેશરીમલજી શ્વેતાંબરસંસ્થા-રતલામ તરફથી સન ૧૯૨૮માં પ્રકાશિત થયેલ "श्रीमलयगिर्याचार्यकृतवृत्तियुक्तं ज्योतिष्करण्डकं प्रकीर्णकम्" નામની આ મુદ્રિત આવૃત્તિ છે.

આ સિવાય પ્રસ્તુત પ્રકીર્ણકની ટિપ્પણીઓમાં જે સંકેતો છે તેની માહિતી આ પ્રમાણે છે—

મ० = ज्योतिष्करण्डकप्रकीर्णकની આચાર્ય શ્રી મલયગિરિકૃત વૃત્તિ.

સૂ० = सूर्यप्रज्ञप्तिसूत्रનો પાઠ

ના० = શ્રી જયસોમઉપાધ્યાયના શિષ્ય શ્રી ગુણવિનયવાચકે રચેલ नानाविचाररत्नसङ्ग्रह નામનો ગ્રંથ.

જેવૃ० = જેસલમેરના ભંડારની, આચાર્યશ્રી મલયગિરિકૃત જ્યોતિષ્કરંડકસૂત્રવૃત્તિની હસ્તલિખિત તાડપત્રીય પ્રતિનો પાઠ.

સૂટી० = सूर्यप्रज्ञप्तिसूत्रटीका

જેટિ० = અહીં જણાવેલ જેસલમેરના ભંડારની ક્રમાંક ૩૪ વાળી પ્રતિમાં આવેલ ચાર ગ્રંથો પૈકી, તે પ્રતિના ૧૦૨થી ૧૬૫ પત્રોમાં આવેલ જે 'ज्योतिष्करण्डक वृत्तिसहित' ગ્રંથ છે, તે હકીકતમાં જ્યોતિષ્કરંડકસૂત્રનું શ્રી શિવનંદિવાચકકૃત પ્રાકૃતભાષાનિબદ્ધ ટિપ્પનક છે. આથી આને જેટિ० સંજ્ઞા આપી છે.

ખંટિ० = ઉપર જણાવેલ ટિપ્પનકની આ હસ્તલિખિત પ્રતિ ખંભાતના કોઈક ભંડારની હોવી જોઈએ. ખં० પ્રતિની માફક આ ટિપ્પનકની નોંધ, ખંભાતના શાંતિનાથજી જૈન જ્ઞાનભંડારની મુદ્રિત સૂચિમાં મળતી નથી.

૨૦. तित्थोगालीपइण्णय—તીર્થોદ્‌ગાલીપ્રકીર્ણકનું સંશોધન, સં०, હં०, કી० અને લા० સંજ્ઞક, એમ કુલ ચાર પ્રતિઓના આધારે કર્યું છે. આ ચારે ય પ્રતિઓમાં પ્રાચીનતમલિપિનો વિકાર અનેક સ્થળે જોવા મળે છે, ઉદાહરણ તરીકે ब ના સ્થાને प, घ ના સ્થાને व, વગેરે. આ ચાર પ્રતિઓ પૈકીની હં० સંજ્ઞક પ્રતિનો પરિચય પહેલાં આપ્યો છે, શેષ ત્રણ પ્રતિઓનો પરિચય આ પ્રમાણે છે—

સં० સંજ્ઞક પ્રતિ—શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય જૈન જ્ઞાનમંદિર-પાટણ-માં સુરક્ષિત અનેક પ્રાચીન ગ્રંથભંડારો પૈકીના સંઘવીપાડા જૈન જ્ઞાનભંડારની તાડપત્ર ઉપર લખાયેલી આ પ્રતિ છે. આનો નવો ક્રમાંક $\frac{१२४}{२}$ છે. સન ૧૯૩૭માં પ્રાચ્યવિદ્યામંદિર-વડોદરા તરફથી પ્રકાશિત, પાટણના તાડપત્રીય ગ્રંથોની સૂચીમાં, આ પ્રતિનો ક્રમાંક ૧૯૨ છે. આની પત્રસંખ્યા ૧૧૩ છે, અને લંબાઈ-પહોળાઈ ૧૫। × ૧।। ઇંચ પ્રમાણ છે. સ્થિતિ સારી અને લિપિ સુવાચ્ય છે. અંતમાં લેખકની ગદ્ય પ્રશસ્તિ છે, તે આ પ્રકીર્ણકના અંતમાં ટિપ્પણીમાં આપી છે, જુઓ પૃ० ૫૨૩ ટિ० ૨. આ પ્રશસ્તિ ઉપરથી જાણી શકાય છે કે, "યોગિનીપુર (દિલ્હી) નિવાસી સર્વ નાગરિકોમાં મુખ્ય, રાજમાન્ય,

મોટા ધનિક ઠક્કુર **દૂદા**, ઠક્કુર **ઠકુરા** અને ઠક્કુર **પદમસીહ**, આ ત્રણ ભાઈઓએ, પોતાના પિતા સા૦ **રાજદે**ના કલ્યાણ માટે, અનુયોગદ્વારચૂર્ણિ, પોડશકવૃત્તિ અને તિત્થોગાલી (આ ત્રણ ગ્રંથો) તાડપત્ર ઉપર, તથા બાર હજાર શ્લોક પ્રમાણ શ્રી ઋષભદેવચરિત્ર કાગળ ઉપર, એમ કુલ ચાર ગ્રંથો, તપાગચ્છનાયક આચાર્ય શ્રી દેવસુંદરસૂરિના ઉપદેશથી, સંવત્ ૧૪૫૨માં પાટણ (ગુજરાત)માં લખાવ્યા."

कीं० સંજ્ઞક પ્રતિ—લા૦ દ૦ ભારતીય સંસ્કૃતિ વિદ્યામંદિર-અમદાવાદમાં સુરક્ષિત પરમ-પૂજ્ય મુનિવર શ્રી કીર્તિમુનિજીના શાસ્ત્રસંગ્રહની આ પ્રતિ કાગળ ઉપર લખાયેલી છે. સૂચીમાં આનો ક્રમાંક ૧૦૦૩૭ છે. ૨૯ પત્રાત્મક આ પ્રતિના પ્રથમ પત્રની પ્રથમ પૃષ્ઠિ કોરી છે, અને ૨૯મા પત્રની પ્રથમ પૃષ્ઠિની પાંચમી પંક્તિમાં પ્રસ્તુત પ્રકીર્ણક પૂર્ણ થાય છે. પ્રતિની લિપિ સુંદર અને સુવાચ્ય છે, લંબાઈ–પહોળાઈ ૧૧ાા × ૪ાા ઇંચપ્રમાણ છે. અંતમાં આપેલી પુષ્પિકામાં સંવત નથી લખ્યો, છતાં લિપિના આકાર–પ્રકારના આધારે 'આ પ્રતિ વિક્રમના પંદરમાં શતકમાં લખાયેલી હોવી જોઈએ' એમ કહી શકાય. લેખકની પુષ્પિકા આ પ્રકીર્ણકના અંતે ટિપ્પણીમાં આપી છે, જુઓ પૃ૦ ૫૨૩ ટિ૦ ૧. આ પુષ્પિકાથી જાણી શકાય છે કે, **પાતાલ** નામના સંઘવી અને તેમની ભાર્યા **રંગૂ**ના પુત્ર સુશ્રાવક **ગાંગા** નામના સંઘવીએ જ્ઞાનારાધનાનું ફળ સાંભળીને આ પ્રતિ પોતાના કલ્યાણ માટે લખાવી છે.

ला० સંજ્ઞક પ્રતિ—લા૦ દ૦ ભારતીય સંસ્કૃતિ વિદ્યામંદિર–અમદાવાદ–માં સુરક્ષિત શેઠશ્રી લાલભાઈ દલપતભાઈ ગ્રંથસંગ્રહની આ પ્રતિ છે, આનો ક્રમાંક ૪૦૦ છે. આ પ્રતિએ કોઈ કોઈ સ્થાનમાં શુદ્ધ પાઠ આપેલ છે, તેમ જ આની વાચના सं० સંજ્ઞક પ્રતિની સાથે વિશેષ મળતી છે. કુલ ૫૧ પત્રમાં લખાયેલી આ પ્રતિનાં ૧૪ થી ૨૧ સુધીનાં આઠ પત્ર અપ્રાપ્ય છે. પ્રત્યેક પત્રની પ્રત્યેક પૃષ્ઠિમાં ૧૩ પંક્તિઓ છે, અને પ્રત્યેક પંક્તિમાં ૨૯ થી ૪૨ સુધી અક્ષરો છે. પ્રત્યેક પૃષ્ઠિના મધ્ય ભાગમાં લેખકે રિક્તાક્ષર શોભન કરેલું છે. આ પ્રતિની લંબાઈ–પહોળાઈ ૧૦ × ૪। ઇંચપ્રમાણ છે. અંતમાં લેખકની પુષ્પિકા છે તે, પ્રસ્તુત પ્રકીર્ણકના અંતે ટિપ્પણીમાં આપી છે, જુઓ પૃ૦ ૫૨૩ ટિ૦ ૧. આ પુષ્પિકા ઉપરથી જાણી શકાય છે કે, વિક્રમ સંવત ૧૬૬૦માં શ્રીતપાગચ્છાધિરાજ ભટ્ટારક શ્રી **વિજયસેનસૂરીશ્વર**ના સત્તાસમયમાં શ્રી **જગવિમલગણી** અને શ્રી **પ્રેમવિમલગણી**ને વાંચવા માટે **રણથંભોર** દુર્ગના વતની શ્રીમાલજ્ઞાતીય **જયતદાસે** આ પ્રતિ લખાવી છે, અને તે **કોરંટગચ્છીય રત્ના** નામના મુનિએ લખી છે.

પ્રસ્તુત ગ્રંથમાં આવેલાં વીસ પ્રકીર્ણકસૂત્રોનો ઠીક ઠીક પરિચય આપવામાં આવે તો પ્રત્યેક પ્રકીર્ણકસૂત્ર માટે, એક નાનો મોટો નિબંધ લખી શકાય. મારી સીત્તેર વર્ષની વયના લીધે કાર્યશક્તિ અને આંખની શકિત પણ અતિ મર્યાદિત થઈ છે, આથી આ વીસ[1] પ્રકીર્ણકસૂત્રોનો ટૂંકમાં પરિચય આપું છું—

---

૧. આ વીસ પ્રકીર્ણકસૂત્રો પૈકી જે પ્રકીર્ણકસૂત્રો મુદ્રિત થયેલાં છે તેમાંનાં મોટા ભાગનાં પ્રાયઃ ધર્મ અને આત્મકલ્યાણની ભાવનાવાળા વર્ગને સરળતાથી ઉપયોગી થાય તે માટે શક્ય શુદ્ધ વાચના આપવાના આશયથી પ્રકાશિત થયેલાં હોઈને, તે, પ્રત્યંતરાદિ મેળવીને શાસ્ત્રીય સંશોધનની પદ્ધતિથી સંપાદિત ન થયાં હોય, તે સ્વાભાવિક છે. આથી આવાં મુદ્રિત પ્રકીર્ણકસૂત્રોની વાચનાના સંબંધમાં લખવું ઉચિત માન્યું નથી. પણ શાસ્ત્રીય સંશોધનના અભ્યાસીઓને સંશોધન કાર્યમાં ઉપયોગી થાય, તે શુભાશયથી ફક્ત चंदावेज्झयपइण्णय,

૧. देविंदत्थओ—આ દેવેન્દ્રસ્તવની કુલ ગાથા ૩૧૧ છે. આનો નિર્દેશ નંદિસૂત્ર અને પાક્ષિકસૂત્રમાં મળે છે. નંદિસૂત્રની ચૂર્ણિ અને વૃત્તિમાં આનો પરિચય આપ્યો નથી, જ્યારે સંવત્ ૧૧૮૦ માં રચાયેલી આચાર્યશ્રી યશોદેવસૂરિકૃત પાક્ષિકસૂત્રવૃત્તિમાં[1] આ પ્રમાણે પરિચય છે—"देविंदत्थओ त्ति देवेन्द्राणां चमरवैरोचनादीनाम्, स्तवनं-भवन-स्थित्यादिस्वरूपादिवर्णनं यत्रासौ देवेन्द्रस्तव इति।"

શ્રમણ ભગવાન શ્રી વીર વર્દ્ધમાનસ્વામિના સત્તાસમયમાં, શાસ્ત્રોનો જ્ઞાતા કોઈક શ્રાવક, પોતાના ઘરમાં પ્રભાતના પૂર્વસમયમાં સ્તવના કરે છે અને તેની પત્ની હાથ જોડીને તે સાંભળે છે અહીં શ્રાવકના વક્તવ્યમાં (ગા૦ ૬) દેવેન્દ્રોની બત્રીસ સંખ્યા આવે છે, આને લક્ષમાં લઈને શ્રાવકપત્ની, "૧. દેવેન્દ્રોનાં—નામ, ૨. સ્થાન, ૩. સ્થિતિ, ૪. ભવનપરિગ્રહ, ૫. વિમાનસંખ્યા, ૬. ભવનસંખ્યા, ૭. નગરસંખ્યા, ૮. પૃથ્વીબાહલ્ય, ૯. ભવનાદિની ઊંચાઈ, ૧૦. વિમાનોનો વર્ણ, ૧૧. આહારગ્રહણ, ૧૨. ઉચ્છ્વાસ-નિઃશ્વાસ, અને ૧૩. અવધિવિષય"ને લગતા તેર પ્રશ્નો પૂછે છે (ગા૦ ૭–૧૧). આના પ્રત્યુત્તરરૂપ શ્રાવકના વક્તવ્યમાં વિસ્તારથી વર્ણન છે (ગા૦ ૧૨–૨૭૬). ત્યાર બાદ ગા૦ ૨૭૭ થી ૨૮૨ માં ઇષિત્પ્રાગ્ભારપૃથ્વીનું વર્ણન છે. ૨૮૩ થી ૨૯૫ સુધીની ગાથાઓમાં સિદ્ધ ભગવંતોના સ્થાન-સંસ્થાનાદિનું નિરૂપણ છે. ૨૯૬–૨૯૭ ગાથામાં સિદ્ધ ભગવંતોના ઉપયોગનું, અને ૨૯૮ થી ૩૦૯ સુધીની ગાથાઓમાં સિદ્ધ ભગવંતોના સુખનું તથા જિનેશ્વરોની ઋદ્ધિનું સ્વરૂપ જણાવ્યું છે. ગા૦ ૩૧૦–૧૧માં ઉપસંહાર તથા પ્રસ્તુત પ્રકીર્ણકના કર્તા इसिवालिय—ઋષિપાલિત સ્થવિરના નામનો ઉલ્લેખ છે.

૨. तंदुलवेयालियपइण्णयं—આ તંદુલવૈચારિકપ્રકીર્ણકની રચના પદ્ય અને ગદ્યમાં છે. આમાંના મોટા ભાગના ગદ્યસંદર્ભો અક્ષરશઃ વ્યાખ્યાપ્રજ્ઞપ્તિસૂત્ર–ભગવતીસૂત્રના છે. આનો ઉલ્લેખ નંદિસૂત્ર તથા પાક્ષિકસૂત્રમાં છે. નંદિસૂત્રની ચૂર્ણિ અને વૃત્તિમાં આનો પરિચય આપ્યો નથી, જ્યારે પાક્ષિકસૂત્રની વૃત્તિમાં આ પ્રમાણે પરિચય આપ્યો છે—"तंदुलवेयालियं ति तन्दुलानां वर्षशतायुष्कपुरुषप्रतिदिनभोग्यानां संख्याविचारेणोपलक्षितो ग्रन्थविशेषः तन्दुलवैचारिकमिति।" (પત્ર ૬૩).

આમાં પ્રારંભથી (એટલે પૃ૦ ૩૫ થી) ૪૭મા પત્રની છઠ્ઠી પંક્તિ સુધીમાં, ગર્ભવાસના સમયનું પ્રમાણ, ગર્ભોત્પત્તિયોગ્ય યોનિનું સ્વરૂપ, સ્ત્રીયોનિ તથા પુરુષવીર્યનો પ્રમ્લાનકાળ, પિતૃસંખ્યા, ગર્ભવાસનો ઉત્કૃષ્ટ સમય, ગર્ભગત જીવની પુરુષ–સ્ત્રી આદિ જાતિનું નિરૂપણ, ગર્ભોત્પત્તિ અને ગર્ભગત જીવનો વિકાસક્રમ, ગર્ભગત જીવનો આહારપરિણામ અને આહાર, ગર્ભગત જીવનાં માતા–પિતાને સંબંધિત અંગો, ગર્ભાવસ્થામાં મૃત્યુ પામનાર જીવની નરક–દેવગતિમાં ઉત્પત્તિને લગતી વિચારણા,

---

इसिभासियाइं અને तित्थोगालीपइण्णय, આ ત્રણ મુદ્રિત પ્રકીર્ણકસૂત્રોની વાચનાના સંબંધમાં નોંધ, તે તે પ્રકીર્ણકસૂત્રના પરિચયમાં આપી છે, કારણ કે આ ત્રણ પ્રકીર્ણકસૂત્રો મૌલિક વાચના આપવાના આશયથી પ્રકાશિત થયેલાં છે. અહીં હું નમ્રતાપૂર્વક જણાવું છું કે, સૂચિત નોંધ અભ્યાસી, ઉત્સાહી અને નવોદિત સંશોધન કરનાર વર્ગને ઉપયોગી દિશાસૂચન કરવા પૂરતી હોઈને કોઈ પણ વિદ્વાનના લાઘવ માટે નથી લખી. આમ છતાં ય આ સંબંધમાં જો કોઈને અનુચિત લાગે તો તે બદલ હું અંતઃકરણથી ક્ષમા માગું છું.

૧. આ પાક્ષિકસૂત્ર વૃત્તિ, સન ૧૯૧૧માં પૂજ્યપાદ ગણિવર્ય શ્રી આનંદસાગરજી (આગમોદ્ધારક આચાર્ય ભગવંત શ્રી સાગરાનંદસૂરિજી) દ્વારા સંપાદિત અને શ્રેષ્ઠિ દેવચંદ લાલભાઈ જૈન પુસ્તકોદ્ધાર–સુરત દ્વારા પ્રકાશિત થયેલી છે.

ગર્ભના ચાર પ્રકાર, ગર્ભનિષ્ક્રમણ, ગર્ભવાસનું સ્વરૂપ, વર્ષશતાયુષ્કની દસ દશાઓનું વર્ણન, જીવનની દસ દશાઓમાં સુખ–દુઃખના વિવેકપૂર્વક ધર્મસાધનાનો ઉપદેશ, વર્તમાન સમયના મનુષ્યોના દેહની તથા સંહનનની હાનિનું નિરૂપણ તથા ધાર્મિક જનની પ્રશંસા આદિનું વિસ્તારથી નિરૂપણ છે. પૃ૦ ૪૭–૪૮માં સો વર્ષના આયુષ્યવાળી વ્યક્તિ જેટલા તંદુલ ખાય તેની સંખ્યાનું નિરૂપણ કરીને, તે વ્યક્તિના સ્નિગ્ધદ્રવ્ય અને લવણના આહારનું માન તથા પરિધાનીય વસ્ત્રોનું પ્રમાણ જણાવ્યું છે. પૃ૦ ૪૯–૫૦માં સમય, આવલિકા આદિ કાલમાન તથા કાલમાનદર્શક ઘડીને જાણવા માટેના ઘટિકાયંત્રને બનાવવાની રીત જણાવી છે. પચાસમા પૃષ્ઠમાં એક વર્ષના માસ, પક્ષ અને અહોરાત્રનું પ્રમાણ તથા અહોરાત્ર, માસ, વર્ષ અને સો વર્ષના ઉચ્છ્વાસની સંખ્યા જણાવી છે. પૃ૦ ૫૧ થી ૫૪ સુધીમાં અનિત્યતાનું સ્વરૂપ, શરીરનું સ્વરૂપ તથા શરીરનું અસુંદરત્વ અને અશુભત્વ વર્ણવ્યું છે. પૃ૦ ૫૪ થી ૬૦ માં સ્ત્રીનાં અંગોપાંગના વર્ણનપૂર્વક ઉપદેશ, ધર્મોપદેશ માટે અયોગ્ય જીવની ઓળખ, અશરણ્યભાવના અને ધર્મનું માહાત્મ્ય જણાવીને પ્રસ્તુત પ્રકીર્ણકનો ઉપસંહાર કર્યો છે.

૩. चंदावेज्झयं पइण्णयं—ચંદ્રાવેધ્યક પ્રકીર્ણકની કુલ ગાથા ૧૭૫ છે. નંદિસૂત્ર અને પાક્ષિકસૂત્રમાં આનો ઉલ્લેખ છે. નંદિસૂત્રની ચૂર્ણિ અને વૃત્તિમાં આનો પરિચય આપ્યો નથી જ્યારે પાક્ષિકસૂત્રની વૃત્તિમાં આ પ્રમાણે પરિચય છે—"चंदावेज्झयं ति इह चन्द्रः–यन्त्रपुत्रिकाक्षिगोलको गृह्यते, तथा आ–मर्यादया विध्यत इति आवेध्यम्, तदेवावेध्यकम्, चन्द्रलक्षणमावेध्यकं चन्द्रावेध्यकम्, राधावेध इत्यर्थः। तदुपमानमरणाराधनाप्रतिपादको ग्रन्थविशेषः चन्द्रावेध्यकमिति।" (પત્ર ૬૩)

જેમ સ્વયંવરમંડપમાં ઊંચા સ્તંભના અગ્રભાગના ઉપર ફરતી પૂતળીની આંખને વેધવામાં તથાપ્રકારની સાવધાની અને અપ્રમત્તતાનું પ્રાધાન્ય છે તેમ મરણસમયની આરાધનામાં આત્મ-કલ્યાણમાટે સાવધાની અને અપ્રમત્તતા હોવી જોઈએ. આ અર્થવાળી ચંદ્રાવેધ્યકની એટલે રાધાવેધની ઉપમાથી પ્રસ્તુત પ્રકીર્ણકની રચના કરવામાં આવી છે, તેથી આ પ્રકીર્ણકનું નામ ચંદ્રાવેધ્યક છે.

૧. વિનયગુણ, ૨. આચાર્યગુણ, ૩. શિષ્યગુણ, ૪. વિનયનિગ્રહગુણ, ૫. જ્ઞાનગુણ, ૬. ચારિત્ર-ગુણ અને ૭. મરણગુણ. આ સાત મુખ્ય વિષયોનું આ પ્રકીર્ણકમાં વિસ્તારથી વર્ણન છે. તે આ પ્રમાણે—

૧. વિનયગુણ (ગા૦ ૪–૨૧)—જેમની પાસેથી વિદ્યા પ્રાપ્ત કરી હોય તે ગુરુનો અનાદર કરનાર અવિનીત શિષ્યે કષ્ટથી મેળવેલી વિદ્યા નિષ્ફળ થાય છે. આવો અવષ્ટંભી વિનયહીન કુશિષ્ય પોતાના ભારે કર્મથી લોકોમાં અકીર્તિ અને અપયશ પામે છે. અહીં અન્યાન્ય ગાથાઓમાં આવા અવિનીત શિષ્યના દોષો જણાવ્યા છે. આની સામે વિનીત શિષ્યના ગુણો અને વિશિષ્ટ લાભોનું પણ અહીં હૃદયંગમ નિરૂપણ છે. ઋષિઘાતકની જે ગતિ હોય તે ગતિ અહીં વિદ્યાગુરુ પ્રત્યે અવિનય કરનારની જણાવી છે.

૨. આચાર્યગુણ (ગા૦ ૨૨–૩૬)—'પૃથ્વી જેવા સહનશીલ, મેરુ જેવા અકંપ્ય, ધર્મમાં સ્થિત, ચંદ્ર જેવા સૌમ્ય' આદિ આચાર્ય ભગવંતનાં વિશેષણો જણાવ્યાં છે. અહીં વિવિધ કાર્યો તથા શિલ્પાદિ વિવિધ કળામાં પારંગત આચાર્યની સામે સંસાર અને મોક્ષમાર્ગનું તથાભૂત નિરૂપણ કરનાર આચાર્યનું પ્રાધાન્ય જણાવીને પરમાર્થપ્રરૂપક આચાર્ય ભગવંત પ્રત્યે ભક્તિ-બહુમાન આદિથી થતા લાભોનું પ્રરૂપણ છે.

૩. શિષ્યગુણ (ગા. ૩૭–૫૩)—સુશિષ્યના સ્વરૂપને જણાવવા માટે અહીં તેનું સ્વરૂપ આ પ્રમાણે જણાવ્યું છે— નીચૈર્વૃત્તિ એટલે પોતાના માટે લઘુતાવાળો, વિનીત, મમત્વવાળો, ગુણજ્ઞ, સુજન, આચાર્યના અભિપ્રાયને જાણનાર, શીત-ઉષ્ણ-વાત-ક્ષુધા-તૃષા અરતિને સહન કરનાર, પૃથ્વીની પેઠે સર્વને સહન કરનાર, લાભ અને અલાભના પ્રસંગમાં પ્રસન્નમુખ, અલ્પેચ્છાવાળો, સંતુષ્ટ, ૭ પ્રકારના વિનયને જાણનાર અને આર્જવયુક્ત અર્થાત્ વિનીત, ઋદ્ધિગારવરહિત, દસ પ્રકારના વૈયાવૃત્યમાં તત્પર, સ્વાધ્યાયમાં ઉદ્યત, સર્વ આવશ્યક ક્રિયા કરનાર, આચાર્યની પ્રશંસા કરનાર, ગુણસેવી, કીર્તિવર્ધક, ધીર, બુદ્ધિમાન્, જાતિ-કુલ-રૂપ-યૌવન-બલ-વીર્ય-સમસ્તસત્ત્વસંપન્ન, મૃદુશબ્દ બોલનાર, પૈશુન્યરહિત, અવિકલહાથ-પગવાળો, અનુલોમ, સ્નિગ્ધ અને ભરાવદાર શરીરવાળો, ગંભીર અને ઊંચી નાસિકાવાળો, ઉદાર દૃષ્ટિવાળો, વિશાળ આંખવાળો, જિનશાસનાનુરાગી, ગુરુવર્ગ પ્રત્યે આદરયુક્ત, ધીર, શ્રદ્ધાયુક્ત, વિકારરહિત, વિનયવાન્, કાલ-દેશ-સમય-શીલ-રૂપ-વિનયજ્ઞ, લોભ-ભય-મોહરહિત, નિદ્રા અને પરીસહને જીતનાર, અલ્પપ્રાપ્તિથી પણ સંતુષ્ટ, વિનયશીલ, પંચમહાવ્રતયુક્ત, ગુપ્ત, આરાધક, વિજ્ઞપુરુષો આવા શિષ્યની પ્રશંસા કરે છે. અહીં ગા. ૪૩–૪૪માં આ પ્રમાણે ઉપકારક પ્રેરણા છે—"તું સર્વ પ્રકારના માનને છોડીને શિક્ષા લે. જે સાચા અર્થમાં શિષ્ય થાય છે તેને શિષ્યો મળે છે. અશિષ્યને શિષ્યો મળતા નથી અર્થાત્ અશિષ્ય ગુરુ થઈ શકતો નથી. કડવાં અને મમતારહિત વચનોને સમ્યક્ પ્રકારે સહન કરવાં" વગેરે.

૪. વિનયનિગ્રહગુણ (ગા૦ ૫૪–૬૭)—અહીં આ પ્રમાણે નિરૂપણ છે—મોક્ષનું દ્વાર વિનય છે. વિનયને કદાપિ છોડવો નહીં. પુરુષ ભલે અલ્પ અભ્યાસવાળો હોય, પણ જો તે વિનયી હોય તો તેનાં કર્મોનો ક્ષય થાય છે. જે અવિનીતને વિનયથી જીતે છે, નિઃશીલને શીલથી જીતે છે તે ત્રણ લોકને જીતે છે અને તે અપાપથી પાપને પણ જીતે છે. શ્રુતજ્ઞાનમાં કુશળ હોવા છતાં જે અવિનીત અને ગર્વિષ્ઠ છે તેની જ્ઞાની પુરુષો પ્રશંસા કરતા નથી. **જે પુરુષ ગુણહીન અને વિનયહીન છે તે ભલે બહુશ્રુત હોય છતાં તાત્ત્વિક દૃષ્ટિએ તેની ગણના અલ્પશ્રુત પુરુષમાં થાય છે.** તપ નિયમ અને શીલથી યુક્ત તથા જ્ઞાન–દર્શન–ચારિત્રમાં ઉદ્યુક્ત એવા અલ્પશ્રુત પુરુષની ગણના બહુશ્રુત પુરુષમાં થાય છે. અહીં વિસ્તારથી વિનયનું પ્રાધાન્ય જણાવ્યા પછી છાસઠમી ગાથામાં આ પ્રમાણે જણાવ્યું છે—**જેમ અંધ જનની આગળ પ્રકટાવેલા લાખ કે ક્રોડ દીવા નિરર્થક છે તેમ વિનયહીન વ્યક્તિએ ભણેલું વિપુલ શ્રુત પણ નિરર્થક છે.**

૫. જ્ઞાનગુણ (ગા૦ ૬૮–૯૯)—પ્રારંભમાં 'જ્ઞાન અને ચારિત્રયુક્ત પુરુષો ધન્ય છે' એમ પ્રરૂપીને જણાવ્યું છે કે—ત્રણ લોક, બંધ, મોક્ષ, જીવ, અજીવ, પુણ્ય, પાપ, આશ્રવ, સંવર અને નિર્જરા, આ સર્વે જ્ઞાનથી જાણી શકાય છે. દોષ અને ગુણનું જ્ઞાન હોય તો જ અનુક્રમે તેનું વર્જન અને સેવન થઈ શકે. અહીં જ્ઞાન અને ક્રિયા–બન્નેનું પ્રાધાન્ય, જ્ઞાનોપાસના અને જ્ઞાનથી ચારિત્રશુદ્ધિ જણાવીને સ્વાધ્યાયના મહિમાનું નિરૂપણ કર્યું છે. છેવટે અંતમાં આ પ્રમાણે જણાવ્યું છે—"જે કોઈ ને, જે એક પદના જ્ઞાનથી નિરંતર સંવેગ અનુભવાય તે એક પદ તેનું સાચું જ્ઞાન છે, કારણ કે ઉપકારક એક પદના જ્ઞાનથી વૈરાગ્ય પ્રાપ્ત થાય છે અને જીવની મોહજાળ તૂટે છે. આવા પરમોપકારક એક પદને મરણાંતે પણ છોડવું નહીં. મરણસમયે સમગ્ર દ્વાદશાંગીનું ચિંતન થવું મુશ્કેલ છે, તેથી ઉપકારક એક પદનું નિરંતર ચિંતન કરનારને જિનેશ્વર ભગવંતોએ આરાધક કહ્યો છે. આવા આરાધકનો ત્રણ ભવ પછી તો મોક્ષ થાય જ છે."

૬. ચરણગુણ (ગા૦ ૧૦૦–૧૧૬)—પ્રારંભમાં 'ગૃહપાશના બંધનથી મુક્ત થઈને જે પુરુષો પ્રયત્નપૂર્વક ચારિત્ર સેવે છે તે ધન્ય છે' એમ પ્રરૂપીને આગળ આ પ્રમાણે જણાવ્યું છે—જે અનન્ય

મનથી ચારિત્ર પાળે છે તેમને મરણસમયે ખેદ થતો નથી. જે મનુષ્યો દુર્લભ ચારિત્ર લઈને દુઃખમોચક માર્ગમાં આત્માને તથાપ્રકારે જોડતા નથી તે દુઃખી થાય છે. જે દૃઢબુદ્ધિવાળા મનુષ્યો અનન્યમનથી ભાવપૂર્વક પારલૌકિક હિતની દૃષ્ટિવાળા છે તે દુઃખોથી મુક્ત થાય છે. જે ઉદ્યમશીલ મનુષ્યો, ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, અરતિ અને નિંદાથી રહિત છે તે પરમસુખ પામે છે. દુર્લભ મનુષ્યભવને પામીને જે લોકો વિરાધક બને છે તે સમુદ્રમાં જેમનું વહાણ તૂટી ગયું હોય તેવા દરિયાઈ મુસાફરોની માફક દુઃખી થાય છે. ચારિત્રપાલનમાં જે પુરુષો અપ્રમત્ત છે તેમને સુંદર વહાણના મુસાફરોની પેઠે કદાપિ ચિંતા થતી નથી. મનુષ્યભવ દુર્લભ છે, મનુષ્યભવ મળવા છતાં સમ્યગ્દર્શન દુર્લભ છે, અને સમ્યગ્દર્શન મળવા છતાં ચારિત્રગ્રહણ દુર્લભ છે, ચારિત્રપ્રાપ્તિ પછી જ્ઞાનપ્રાપ્તિ દુર્લભ છે અને જ્ઞાન મેળવ્યા પછી પણ ચારિત્રશુદ્ધિ સહેલી નથી. કેટલા'ક પુરુષો સમ્યગ્દર્શનની પ્રશંસા કરે છે તો કેટલા'ક પુરુષો ચારિત્રશુદ્ધિ અને જ્ઞાનની પ્રશંસા કરે છે. અહીં સમ્યક્ત્વ અને ચારિત્રના પ્રાધાન્યના સંબંધમાં આ પ્રમાણે જણાવ્યું છે—શ્રીકૃષ્ણ અને શ્રેણિકરાજાની પેઠે અચારિત્રીને પણ સમ્યગ્દર્શન હોય છે, જ્યારે જે ચારિત્રયુક્ત છે તેને સમ્યગ્દર્શન હોય જ છે. ચારિત્રથી ભ્રષ્ટ થયેલ વ્યક્તિએ સારી રીતે સમ્યગ્દર્શનનું ગ્રહણ કરવું જોઈએ, કારણ કે ચારિત્રરહિતની મુક્તિ હોય છે, પણ સમ્યગ્દર્શનરહિતની મુક્તિ થતી નથી. ઉત્કૃષ્ટ ચારિત્રભાવવાળાનું પણ મિથ્યાત્વભાવથી પતન થાય છે, તો જે સમ્યગ્દૃષ્ટિ રાગી હોય તેનું તો શું કહેવું? જે પાંચ સમિતિ અને ત્રણ ગુપ્તિના પાલનમાં અપ્રમત્ત છે અને જે રાગ-દ્વેષથી પર છે તેનું ચારિત્ર શુદ્ધ થાય છે. છેવટે ઉપસંહારમાં જણાવ્યું છે કે—શુભકાર્યમાં પ્રયત્નપૂર્વક ઉદ્યમ કરવો અને સમ્યગ્દર્શન ચારિત્ર તથા જ્ઞાનના વિષયમાં અપ્રમાદી થવું.

૭. મરણગુણ (ગા૦ ૧૧૭-૭૩)—અનિયમિત–બેકાબૂ ઘોડા ઉપર આરૂઢ થઈને સંપૂર્ણ તૈયારી વિના જો કોઈ શત્રુસૈન્યનો પ્રતિકાર કરે તો તે યોદ્ધો અને અશ્વ બન્ને સંગ્રામમાં પરાજિત થાય છે. આ પ્રમાણે મૃત્યુસમયે પૂર્વતૈયારી વિના સમ્યગ્ભાવે પરીસહો સહી શકાતા નથી, માટે જ સમાધિ ઇચ્છનાર, પૂર્વ તૈયારીરૂપે વિષયાદિ સુખથી પર રહીને નિશ્ચયરૂપ કુહાડાથી પરીસહને છેદે છે—સમ્યગ્ભાવે સહી શકે છે. આ સંબંધમાં અહીં પૂર્વસાધના માટે વિસ્તારથી પ્રરૂપણ છે. ત્યારબાદ "ધનુર્વિદ્યામાં નિષ્ણાત પુરુષ, બરાબર શરસંધાન કરીને, અભ્યસ્ત ધનુર્વિદ્યાને સમુચિત ધ્યાનમાં રાખીને ચંદ્રાવેધ્યક (બહુ ઊંચાઈએ સ્તંભ ઉપર ફરતી પૂતળીની આંખનો વેધ) કરે છે. આમાં જો અન્યમનસ્ક થઈને થોડો પણ પ્રમાદ કરે તો તે ચંદ્રાવેધ્યકમાં નિષ્ફળ થાય છે. આ ઉદાહરણથી મોક્ષમાર્ગમાં અપ્રમત્તપણે આત્માને જોડવો જોઈએ." આમ જણાવીને પ્રસ્તુત પ્રકીર્ણકના 'चंदावेज्झय–चन्द्रावेध्यक' નામને ઘટમાન કર્યું છે. આગળ કષાયત્યાગ માટે વિસ્તારથી હૃદયંગમ અને આત્મોપકારક પ્રેરણા તથા થયેલા દોષોની આલોચના માટે વિસ્તારથી નિરૂપણ કરીને કૃતયોગીના સ્વરૂપનું વિસ્તારથી વિવેચન છે. અહીં એક પ્રેરક હકીકત આ પ્રમાણે જણાવી છે—"પાંચ સમિતિ અને ત્રણ ગુપ્તિનું બરાબર પાલન કરવાપૂર્વક દીર્ઘકાલપર્યંત વિહાર કરીને જો કોઈ મુનિથી મરણસમયે ધર્મની વિરાધના થાય તો તે આરાધક નથી અને જો કોઈ બહુમોહવાળો મુનિ દીર્ઘ સમય સુધી વિચરીને ઉત્તરાવસ્થામાં સમ્યગ્ભાવે કષાય અને ઇંદ્રિયો ઉપર કાબૂ મેળવે તો તેને શ્રીજિનોએ આરાધક કહેલ છે." અહીં અશરણભાવ આદિને લગતી વિવિધ ઉપદેશ પણ છે.

મેં પૂર્વે જણાવ્યું તેમ ડૉ૦ કૈયાએ પ્રસ્તુત પ્રકીર્ણકને અનેક પ્રત્યંતરોથી મેળવીને ખૂબ જ પરિશ્રમથી સુસંપાદિત કરીને પ્રકાશિત કરેલ છે. આ આવૃત્તિની અને અમારી પ્રસ્તુત આવૃત્તિની મૂલવાચનામાં કોઈક સ્થળે ફરક છે, તે સંશોધન કાર્યમાં ઉત્સાહી અભ્યાસીવર્ગને પ્રાચીન પ્રત્યંતરો મેળવવા તથા તેના પાઠભેદને સ્વતંત્ર રીતે વિચારવા માટે અહીં નોંધું છું—

૧. કેવળ સં૦ સંજ્ઞક પ્રાચીન તાડપત્રીય પ્રતિએ આ પ્રકીર્ણકની દસમી ગાથા આ પ્રમાણે આપી છે—विज्जा वि होइ विलिया गहिया पुरिसेणऽभागधेज्जेण। सुकुलकुल्वालिया विव असरिसपुरिसं पइं पत्ता ॥ १० ॥ (પૃ૦ ૬૪). આ ગાથાના પૂર્વાર્ધમાં ઉપમેય છે અને ઉત્તરાર્ધમાં ઉપમા છે. આની અર્થસંગતિ આ પ્રમાણે છે—જેમ સારા ખાનદાનની દીકરી અયોગ્ય પતિને પ્રાપ્ત કરીને લજ્જિત થાય છે તેમ અભાગી–અયોગ્ય પુરુષે પ્રાપ્ત કરેલી વિદ્યા પણ લજ્જિત થાય છે—શોભતી નથી. અહીં આ ગાથાનું પૂર્વાર્ધ ડૉ૦ કૈયાએ સંપાદિત કરેલી આવૃત્તિમાં તથા સં૦ સંજ્ઞક પ્રતિ સિવાયની પ્રતિઓમાં આ પ્રમાણે છે—विज्जा वि होइ बलिया गहिया पुरिसेण भागवेज्जेण। આ પૂર્વાર્ધનો અર્થ આ પ્રમાણે થાય છે—"ભાગ્યવાન પુરુષે મેળવેલી વિદ્યા બળવાન હોય છે." આ પૂર્વાર્ધની સાથે અહીં ઉત્તરાર્ધમાં આવેલા ઉપમાવાચક विव = इव શબ્દની સંગતિ થઈ શકતી નથી. અહીં મને પણ, ઉપર જણાવેલ સં૦ સંજ્ઞક પ્રાચીન પ્રતિનો પાઠ ન મળ્યો હોત તો વિમાસણ થાત. અહીં તાત્પર્ય એ છે કે—પ્રાચીન–પ્રાચીનતમ પ્રત્યંતરોના પાઠભેદો મેળવવા, એ સંશોધન માટે એક ઉપયોગી રીત છે.

૨. સાડત્રીસમી ગાથામાં (પૃ૦ ૬૭), સુશિષ્યના વિશેષણરૂપે આવેલો ममत्तवं શબ્દ ડૉ૦ કૈયાને પણ મળ્યો છે, છતાં ડૉ૦ કૈયાએ મૂલવાચનામાં समत्तवं પાઠને સ્વીકારીને ममत्तवं પાઠને પાઠાંતરરૂપે ટિપ્પણીમાં આપ્યો છે. અહીં 'મમત્વવાળો' અર્થ મને સંગત લાગે છે. ममत्तवं પાઠ અહીં ઉપયોગમાં લીધેલી का० સંજ્ઞક પ્રતિ સિવાયની (એટલે કે ડૉ૦ કૈયાની આવૃત્તિ સિવાયની) શેષ પ્રતિઓએ આપ્યો છે, અને તેનો 'મમત્વવાળો—ગુરુવર્ગ પ્રત્યે સ્નેહાળ' એવો અર્થ પણ સંગત લાગે છે.

૩. અમારી આવૃત્તિમાં ૧૬૧મી ગાથા આ પ્રમાણે છે—एक्को हं नत्थि मे कोई, नत्थि वा कस्सई अहं। न तं पेक्खामि जस्साऽहं, न तं पेक्खामि जो महं ॥ १६१ ॥ (પૃ૦ ૮૩). અહીં ડૉ૦ કૈયાની આવૃત્તિમાં ચોથા ચરણનો પાઠ આ પ્રમાણે છે—न सो भावो उ जो महं। આ પાઠ મેં ઉપયોગમાં લીધેલી પ્રતિઓ પૈકીની ડૉ૦ કૈયાની આવૃત્તિ ઉપરાંત એક માત્ર क्ष० સંજ્ઞક પ્રતિએ આપ્યો છે. અહીં પૂર્વાર્ધને લક્ષમાં લઈને, તથા પ્રાચીનતમ પ્રતિએ આપેલો પણ હોઈને, અમારી વાચનાનો પાઠ મૌલિક માન્યો છે. એટલું જ નહીં, અહીં મેં સ્વીકારેલો પાઠ જો ડૉ૦ કૈયાને મળ્યો હોત તો તેઓ તે પાઠને મૂલવાચનામાં સ્થાન આપત.

ઉપર જણાવેલ ત્રણ સ્થાનમાંના પહેલા અને ત્રીજા સ્થાનના પાઠના સંબંધમાં ડૉ૦ કૈયાને એવી કોઈ પ્રતિ જ મળી નથી તેથી તેમની આવૃત્તિમાં આપેલો પાઠ તેઓ સહજભાવે સ્વીકારે તે સ્વાભાવિક છે. બાકી એક પરદેશી વિદુષીએ આ પ્રકીર્ણકસૂત્રનું શ્રમ લઈને ચોકસાઈપૂર્વક જે સંશોધન–સંપાદન કર્યું છે, તે ખૂબ જ પ્રશંસનીય છે. ઉપર જણાવેલા બીજા સ્થાનના પાઠ માટે તો મારે એટલું જ જણાવવાનું કે—ડૉ૦ કૈયાએ સ્વીકારેલા પાઠને બદલે મેં સ્વીકારેલો પાઠ, અર્થની દૃષ્ટિએ મને સુસંગત લાગ્યો છે, અને તે મેં ઉપયોગમાં લીધેલી બધી હસ્તલિખિત પ્રતિઓએ આપ્યો પણ છે.

૪. गणिविज्जापइण्णय—ગણિવિદ્યાપ્રકીર્ણકનો ઉલ્લેખ, નંદિસૂત્ર તથા પાક્ષિકસૂત્રમાં મળે છે. નંદિસૂત્રની ચૂર્ણિમાં આનો પરિચય આ પ્રમાણે છે—सबालवुड्ढाउलो गच्छो गणो, सो जस्स अत्थि सो गणी, विज्ज त्ति णाणं, तं च जोइस-निमित्तगतं णातुं पसत्थेसु इमे कज्जे करेति, तं जहा—पव्वावणा १ सामाइयारोवणं २ उवट्ठावणा ३ सुतस्स उद्देस-समुद्देसाऽणुण्णातो ४ गणारोवणं ५ दिसाणुण्णा ६ खेत्तेसु य णिग्गमपवेसा ७, एमाइया कज्जा जेसु तिहि-करण-णक्खत्त-मुहुत्त-जोगेसु य जे जत्थ करणिज्जा ते

जत्थऽज्झयणे वण्णिज्जंति तमज्झयणं गणिविज्जा। (પ્રાકૃત ટેક્સ્ટ્ સોસાયટી દ્વારા પ્રકાશિત ચૂર્ણિસહિત 'नंदिसुत्तं' પૃ૦ ૫૮) અર્થાત્ ગણ એટલે સબાલ વૃદ્ધ મુનિઓનો સમૂહ, તે જેની આજ્ઞામાં હોય તેને 'ગણી' કહેવામાં આવે છે. વિદ્યા એટલે જ્ઞાન. જ્યોતિષ-નિમિત્તવિષયના જ્ઞાનને જાણીને દીક્ષા, સામાયિકનું આરોપણ, વ્રતોપસ્થાપન, શ્રુતસંબંધિત ઉદ્દેશ-સમુદ્દેશ-અનુજ્ઞા, ગણનું આરોપણ, દિશાનુજ્ઞા તથા નિર્ગમ અને પ્રવેશ વગેરે કાર્યો જે તિથિ, કરણ, નક્ષત્ર, મુહૂર્ત અને યોગમાં કરવા માટેનો નિર્દેશ જે અધ્યયનમાં છે તેને 'ગણિવિદ્યા' કહેવામાં આવે છે.

શ્રી હરિભદ્રસૂરિકૃત નંદિસૂત્રની વૃત્તિમાં આ પ્રકીર્ણકનો પરિચય આ પ્રમાણે છે— गुणगणोऽस्यास्तीति गणी, स चाऽऽचार्यः, तस्य विद्या—ज्ञानं गणिविद्या। तत्राविशेषेऽप्ययं विशेषः— जोतिस-निमित्तणाणं गणिणो पव्वावणादिकज्जेसु। उवयुज्जइ तिहि-करणादिजाणणट्ठऽन्नहा दोसो॥" (પ્રા૦ ટે૦ સો૦ પ્રકાશિત વૃત્તિસહિત 'नन्दिसूत्रम्' પૃ૦ ૭૧) અર્થાત્ ગુણનો સમૂહ જેનામાં છે તે ગણી, ગણીને જ 'આચાર્ય' કહેવામાં આવે છે. આ આચાર્યની વિદ્યાને 'ગણિવિદ્યા' કહેવામાં આવે છે. અહીં વિશેષમાં જણાવવાનું કે—પ્રવ્રજ્યાદિ કાર્યોમાં તિથિ—કરણ આદિ જાણવા જ્યોતિષ-નિમિત્તના જ્ઞાનનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ, અન્યથા દોષ લાગે છે—હાનિ થવાનો સંભવ છે. પાક્ષિકસૂત્રની વૃત્તિમાં આ સંબંધમાં નંદિસૂત્રની હરિભદ્રીયા વૃત્તિના જેવો જ પાઠ છે.

ગણિવિદ્યાપ્રકીર્ણકમાં નવ વિષયોનું નિરૂપણ છે, તે આ પ્રમાણે—૧. દિવસ, ૨. તિથિ, ૩. નક્ષત્ર, ૪. કરણ, ૫. ગ્રહદિવસ, ૬. મુહૂર્ત, ૭. શકુનબલ, ૮. લગ્નબલ અને ૯. નિમિત્તબલ. આનો ટૂંક પરિચય નીચે પ્રમાણે છે—

૧. દિવસ—દિવસને લક્ષીને બલાબલ વિધિનું નિરૂપણ.

૨. તિથિ—અહીં પ્રયાણ માટેની; શિષ્યને દીક્ષા આપવાની; અને શિષ્યનો ત્યાગ કરવાની તિથિઓ જણાવી છે.

૩. નક્ષત્ર—અહીં ગમનસિદ્ધ નક્ષત્રો, પ્રસ્થાન-સ્થાનનક્ષત્રો અને તેમનું ફળ, અનશનગ્રહણનાં નક્ષત્રો, દીક્ષાગ્રહણમાં ત્યાજ્ય નક્ષત્રો, વિદ્યારંભનાં નક્ષત્રો, જ્ઞાનવૃદ્ધિકારક નક્ષત્રો, વસ્ત્રને લક્ષીને શુભ નક્ષત્રો, લોચ કરવા માટેનાં નક્ષત્રો, લોચકરણમાં વર્જ્ય નક્ષત્રો, શિષ્યને દીક્ષા આપવાનાં તથા વ્રતસ્થાપનાનાં નક્ષત્રો, ગણિ—વાચકને અનુજ્ઞાનાં નક્ષત્રો, ગણસંગ્રહનાં નક્ષત્રો, ગણધર સ્થાપનાનાં નક્ષત્રો, અવગ્રહ-વસતિ-સ્થાન માટેનાં નક્ષત્રો, કાર્યારંભ અને વિદ્યાધારણાનાં નક્ષત્રો, મૃદુકાર્યસૂચક મૃદુનક્ષત્રો અને તે સંબંધી કાર્યો, તપ કરવા માટેનાં ઉગ્ર નક્ષત્રો અને તેનાં કાર્યો, ઉષ્ણ નક્ષત્રો અને તેમાં કરવાનાં લિંપન—સીવન આદિ કાર્યો, અને ગુરુસેવા-ચૈત્યપૂજન આદિ કરવાનાં નક્ષત્રો જણાવેલ છે.

૪. કરણ—જ્યોતિષશાસ્ત્રમાં પ્રસિદ્ધ અમુક પ્રકારના તિથિયોગને 'કરણ' કહેવામાં આવે છે. અહીં કરણના ભેદ જણાવીને દીક્ષાપ્રદાન વ્રતસ્થાપન ગણિ—વાચકાનુજ્ઞા તથા અનશન કરવા માટેનાં કરણોનું નિરૂપણ છે.

૫. ગ્રહદિવસ—અહીં દીક્ષાપ્રદાન, વ્રતોપસ્થાપન, ગણિ—વાચકાનુજ્ઞા, ચરણકરણ, તપ અને અનશન માટેના દિવસો જણાવ્યા છે.

૬. મુહૂર્ત—અહીં દિવસ અને રાત્રીનાં મુહૂર્તો જણાવીને ઉપર જણાવેલ દીક્ષાપ્રદાન આદિનાં મુહૂર્તો જણાવેલ છે.

૭. શકુનબલ—અહીં દીક્ષાપ્રદાન, સમાધિકરણ, આગમન, સ્વાધ્યાયકરણ, વ્રતોપસ્થાપન, અનશન, સ્થાનગ્રહણ, મરણ અને હર્ષનું સૂચન કરનાર શકુનો તથા સર્વકાર્યમાં વર્જ્ય શકુનો જણાવેલ છે.

૮. લગ્નબલ—અહીં દીક્ષાપ્રદાન, વ્રતોપસ્થાપન, શ્રુતસ્કંધની અનુજ્ઞા તથા સ્વાધ્યાયકરણ આદિનાં લગ્ન જણાવેલ છે. અહીં, મેષ આદિ બાર રાશિના ઉદયના અર્થમાં 'લગ્ન' શબ્દ છે.

૯. નિમિત્તબલ—અહીં શુભ-અશુભ નિમિત્તો, ભાષાનિમિત્તોનું ફળ, શિષ્ય–શિષ્યાની દીક્ષાનાં નિમિત્તો, વર્જ્ય નિમિત્તો, નિમિત્તનું પ્રાધાન્ય, દીક્ષાપ્રદાન આદિ કાર્યોમાં સ્વીકાર્ય અને નિષિદ્ધ નિમિત્તો જણાવેલ છે.

૬. मरणविभत्तिपइण्णय—મરણવિભક્તિનો ઉલ્લેખ નંદિસૂત્ર તથા પાક્ષિકસૂત્રમાં છે. નંદિસૂત્રની ચૂર્ણિ અને વૃત્તિમાં મરણવિભક્તિનો પરિચય પ્રાયઃ એકસરખો જ આ પ્રમાણે આપ્યો છે—[1] "મરણ એટલે પ્રાણત્યાગ. મરણના પ્રશસ્ત અને અપ્રશસ્ત એમ બે ભેદ છે. આ બે પ્રકારના મરણનું જેમાં વિસ્તારથી વર્ણન છે તે અધ્યયનને 'મરણવિભક્તિ' કહેવામાં આવે છે."

પાક્ષિકસૂત્રની વૃત્તિમાં મરણવિભક્તિનો પરિચય તો ઉપર પ્રમાણે જ આપ્યો છે, તે ઉપરાંત મરણના ૧૭ ભેદ અને તેનું વિવેચન છે, જુઓ પૂર્વનિર્દિષ્ટ પાક્ષિકસૂત્રવૃત્તિ, પત્ર ૬૪–૬૫.

આ પ્રકીર્ણક मरणसमाहिपइण्णयના નામથી પણ ઓળખાય છે. આનાં કુલ નામ આઠ છે, જુઓ પૃ૦ ૧૫૯ ટિ૦ ૨. આ પ્રકીર્ણકના પાંચ ઉદ્દેશ હોવા જોઈએ, જુઓ સમાપ્તિમાં (પૃ૦ ૧૫૯). મારી કાર્યશક્તિ મર્યાદિત થઈ છે તેથી આ પાંચ ઉદ્દેશની સ્પષ્ટતાના વિષયમાં શોધ કરવા માટે અભ્યાસી વિદ્વાનો અને પૂજ્ય મુનિભગવંતોને વિનંતિ કરું છું.

આ પ્રકીર્ણકની કુલ ૬૬૧ ગાથામાં સમાવિષ્ટ નિરૂપણ આ પ્રમાણે છે—

દર્શનારાધના, જ્ઞાનારાધના અને ચારિત્રારાધના, એમ આરાધનાના ત્રણ ભેદ છે. શ્રદ્ધા વિનાના જીવો ભૂતકાળમાં અનંતવાર બાલમરણથી મૃત્યુ પામ્યા છે, એમ જણાવીને ગા. ૨૨થી૪૪માં પંડિતમરણનું સંક્ષિપ્ત નિરૂપણ કર્યું છે. ગા. ૪૫થી૫૨માં પંડિતમરણનાં કર્તવ્ય વગેરે આ પ્રમાણે જણાવેલ છે—"સર્વ સુખશીલતાનો ત્યાગ કરીને ચારિત્ર પાળવું, ધૈર્યવાન બનીને પરીસહો સહન કરવા, પાંચ ઇંદ્રિયોના વિષયોને જીતવા, અને સમગ્ર કષાયોનો નાશ કરવો." આ પ્રમાણે આચરી, ગૌરવનો ત્યાગ કરી તથા રાગ-દ્વેષથી પર થઈને આરાધનાની શુદ્ધિ કરવી. દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર અને પ્રવ્રજ્યાપર્યાય આદિમાં જે અતિચાર–દોષ લાગ્યા હોય તે સર્વેની આલોચના કરવી. જેમ શરીરના કોઈ પણ ભાગમાં લાગેલા કાંટાને દૂર કરવામાં ન આવે તો તેની પીડા થાય છે અને તેને દૂર કરવાથી તે પીડાથી મુક્ત થવાય છે તેમ માયાપૂર્વક આલોચના કરવાથી દુઃખી થવાય છે અને સંપૂર્ણ શુદ્ધ આલોચના કરવાથી આત્મશાંતિ પ્રાપ્ત થાય છે. અર્થાત્ જે રાગદ્વેષયુક્ત મૂઢ મનુષ્યો મનમાં શલ્ય રાખીને મૃત્યુ પામે છે તે અનેક પ્રકારનાં દુઃખો પામીને સંસારરૂપ અટવીમાં ભમે છે અને જે અહંકારનો ત્યાગ કરીને દર્શન અને ચારિત્રમાં શલ્યરહિત બનીને મૃત્યુ પામે છે તે સર્વ દુઃખોનો ક્ષય કરે છે.

---

૧. "मरणं–पाणपरिच्चागो, विभयणं–विभत्ती, पसत्थ-मपसत्थाणि सभेदानि मरणाणि जत्थ वण्णिज्जंति अज्झयणे तमज्झयणं मरणविभत्ती।" (પૂર્વનિર્દિષ્ટ નંદિસૂત્રચૂર્ણિ, પૃ૦ ૫૮).

"मरणानि–प्राणत्यागलक्षणानि अनुसमयादीनि वर्तन्ते, यथोक्तम्–'अणुसमयं संतरं च' इत्यादि, एतेषां विभजनं यस्यां सा मरणविभक्तिः।" (પૂર્વનિર્દિષ્ટ નંદિસૂત્રની હરિભદ્રીયવૃત્તિ, પૃ૦ ૭૧)

અહીં સમગ્ર પ્રકીર્ણકનો સાર લખવાથી બહુ વિસ્તાર થઈ જાય અને મેં પૂર્વે જણાવેલ કારણથી મારે પ્રસ્તાવનાની મર્યાદા કરવી પડી છે, આથી આ પ્રકીર્ણકમાં અનેક પ્રકારે આત્મકલ્યાણ-કારક સામગ્રી ભરી પડી છે તેના સંક્ષિપ્તતર ઉદાહરણરૂપ ઉપર જણાવ્યું છે. હવે પછી પ્રસ્તુત પ્રકીર્ણકના સંક્ષિપ્ત સારરૂપ હકીકતો જણાવીને મારે સંતોષ માનવો પડ્યો છે.

ગા૦ ૫૩ થી ૫૮માં જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રનું માહાત્મ્ય છે. ગા૦ ૫૯થી ૬૭માં દુઃખકર —અશુભ ભાવનાના પાંચ પ્રકાર અને તેનો ત્યાગ કરીને શુભભાવનાની આદેયતા જણાવી છે. ગા૦ ૬૮–૬૯માં સમાધિપ્રાપ્તિનું નિરૂપણ છે. ગા૦ ૭૦થી ૭૭માં બાલ (અજ્ઞાની) મરણનું નિરૂપણ છે. ગા૦ ૭૮થી ૧૨૪માં આલોચના, આત્મશલ્યત્યાગ વગેરેનું વિસ્તારથી નિરૂપણ છે. અહીં મૃત્યુ-સમયે આત્મોપકારક ૧૪ અને ૬ સ્થાન, આચાર્ય ભગવંતના ગુણો, આલોચનાવિધિ, શલ્યના ભેદ અને વિસ્તારથી આલોચનાની પ્રરૂપણા વગેરે જણાવેલ છે. ગા૦ ૧૨૭થી ૧૫૩માં તપના ભેદ, જ્ઞાન–ચારિત્રના ગુણ અને મહિમા જણાવેલ છે. ગા૦ ૧૫૪ થી ૧૭૫માં આત્મશુદ્ધિવિષયક નિરૂપણ છે. ગા૦ ૧૭૬ થી ૨૦૯માં બાહ્ય અને આભ્યંતર સંલેખનાનું નિરૂપણ છે. ગા૦ ૨૧૦ થી ૨૫૭માં ક્રિયાતીત બિમારને લક્ષીને પ્રત્યાખ્યાનપૂર્વક આલોચના વગેરેનો વિસ્તારથી ઉપદેશ છે. ગા૦ ૨૫૮ થી ૨૬૯માં પાંચ મહાવ્રતોની રક્ષા માટે નિરૂપણ છે. ગા૦ ૨૭૦ થી ૨૮૯માં આરાધનાવિષયક ઉપદેશ છે. ગા૦ ૨૯૦ થી ૨૯૬માં કર્મક્ષય માટે જ્ઞાનનું પ્રાધાન્ય અને ગા૦ ૨૯૭થી ૩૦૨માં સાવદ્યકર્મના ત્યાગનું નિરૂપણ છે. ગા૦ ૩૦૩ થી ૩૦૭માં આરાધના માટે અરિહંત, સિદ્ધ અને કેવલી, આ ત્રણ પદ મુખ્ય છે, એમ જણાવીને વેદના સહન કરવાનો ઉપદેશ છે. ગા૦ ૩૦૮ થી ૩૧૭માં અભ્યુદ્યતમરણનું[1] નિરૂપણ તથા આરાધનાપતાકાહરણ આદિનો ઉપદેશ છે. ગા૦ ૩૧૮ થી ૩૨૪માં આરાધનાના ભેદો, પ્રભેદો અને ફળનું નિરૂપણ છે. ગા૦ ૩૨૫ થી ૩૩૪માં આરાધના કરનારનું સ્વરૂપ વગેરે છે. ગા૦ ૩૩૫ થી ૩૬૫માં પોતે કરેલા કષાય વગેરેની ક્ષમાપના તથા આત્મશલ્યોદ્ધાર વગેરેનું નિરૂપણ છે. ગા૦ ૩૬૬ થી ૩૮૫માં વેદના સહન કરવા માટેનો ઉપદેશ છે. ગા૦ ૩૮૬ થી ૪૦૧માં ગર્ભવાસ આદિ દુઃખોના તથા વિવિધજાતિગત જન્મોનાં દુઃખોના નિરૂપણપૂર્વક નિર્વેદજનક ઉપદેશ છે. ગા૦ ૪૦૨ થી ૪૦૫માં શરીરમમત્વત્યાગનો ઉપદેશ છે. ગા૦ ૪૦૬ થી ૪૦૮માં ઉપસર્ગ અને પરીસહને સહન કરવાનો તથા અશુભધ્યાનના ત્યાગનો ઉપદેશ છે. ગા૦ ૪૦૯ થી ૪૧૨માં સનત્કુમાર ચક્રીનો ઉલ્લેખ કરીને રોગાતંકો સહન કરવાનો ઉપદેશ છે. ગા૦ ૪૧૩થી ૪૮૫માં વિવિધ ઉપસર્ગો સહન કરવા માટે ઉદાહરણોના ઉલ્લેખપૂર્વક ઉપદેશ છે. અહીં જેમનાં ઉદાહરણોનો ઉલ્લેખ છે તેમનાં નામ આ પ્રમાણે છે—રાજાવગ્રહથી નિર્વિઘ્ન **જિનધર્મ શ્રેષ્ઠી, મેતાર્યઋષિ, ચિલાતીપુત્ર, ગજસુકુમાલ, સાગરચંદ્ર, અવંતીસુકુમાલ, ચંદ્રાવતંસકનૃપ, દમદાન્ત-મહર્ષિ, ખંદકમુનિ, ધન્ય–શાલિભદ્ર, પાંચ પાંડવ, દંડઅનગાર, સુકોશલમુનિ, વજ્રર્ષિ, અર્હન્નક, ચાણક્ય તથા ઇલાપુત્ર.** ગા૦ ૪૮૬ થી ૫૦૩માં બાવીસ પરીસહ સહન કરવાના વિષયમાં ઉદાહરણોનો ઉલ્લેખ આ પ્રમાણે છે—૧. હસ્તિમિત્ર, ૨. ધનમિત્ર, ૩. આર્યશ્રી ભદ્રબાહુશિષ્ય–મુનિચતુષ્ક, ૪. અર્હન્નક, ૫. સુમનોભદ્રમુનિ, ૬. આર્યરક્ષિતક્ષમાશ્રમણના પિતા, ૭. જાતિમૂક, ૮. શ્રીસ્થૂલભદ્રમુનિ, ૯. દત્ત, ૧૦. કુરુદત્તસુત, ૧૧. સોમદત્ત–સોમદેવ, ૧૨. માથુર–ક્ષપક, ૧૩. સ્કંદકમુનિના પાંચસો શિષ્યો, ૧૪. બલભદ્રજી, ૧૫. ઢંઢમુનિ, ૧૬. કાલવૈશિયકમુનિ, ૧૭. ભદ્રમુનિ, ૧૮. સુનંદ, ૧૯. ઇંદ્રદત્ત, ૨૦. આર્યકાલક અને તેમના શિષ્ય સાગરચંદ્ર, ૨૧. અશકટપિતા,

૧. વિશિષ્ટ જ્ઞાનથી આયુષ્યની મર્યાદા જાણીને, જે મરણ સ્વીકારવામાં આવે છે તે અભ્યુદ્યતમરણ કહેવાય છે. આના ત્રણ પ્રકાર છે—૧. પાદપોપગમન, ૨. ઇંગિની અને ૩. ભક્તપ્રત્યાખ્યાન.

અને ૨૨. અષાઢભૂતિઆચાર્ય. આ ૨૨ દૃષ્ટાંતો પ્રાયઃ ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રની નેમિચંદ્રીયા ટીકામાં છે. ગા૦ ૫૦૪થી ૫૦૬માં પરીસહ સહન કરવા માટે ઉપદેશ છે. ગા૦ ૫૦૭થી ૫૨૪માં ધર્મપાલન કરનાર તિર્યંચોનાં ઉદાહરણો આ પ્રમાણે છે—૧. મત્સ્ય, ૨. વાનરયૂથપતિ, ૩. સિંહ–શ્યેન–હસ્તિ, ૪. ગંધહસ્તિ, ૫. સર્પયુગલ અને ૬. ભદ્રકમહિષ. ગા૦ ૫૨૫ થી ૫૫૦માં પાદપોપગમન-મરણનું સ્વરૂપ છે. ગા૦ ૫૫૧–૫૨માં વસતિસ્થિત મુનિને આરાધનાપ્રસંગે અનુકૂળતા દર્શાવી છે. ગા૦ ૫૫૩થી ૫૬૯માં ઉપસર્ગ અને મહાભયના પ્રસંગમાં અનુચિંતનનું નિરૂપણ છે. ગા૦ ૫૭૦ થી ૬૪૦માં બાર ભાવનાનું વિસ્તારથી નિરૂપણ છે. ગા૦ ૬૪૧ થી ૬૫૯માં નિર્વેદજનક ઉપદેશપૂર્વક પંડિતમરણનું નિરૂપણ છે. ગા૦ ૬૬૦–૬૧ માં ધર્મધ્યાન અને શુક્લધ્યાનનું માહાત્મ્ય જણાવ્યું છે.

૬. आउरपच्चक्खाणं [१]—અમારા પ્રસ્તુત पइण्णयसुत्ताइं ગ્રંથમાં 'આતુરપ્રત્યાખ્યાનપ્રકીર્ણક' નામવાળાં ત્રણ પ્રકીર્ણકસૂત્રો છે. તેમાંનું પહેલું પ્રસ્તુત છટ્ઠા ક્રમાંકમાં આવેલું છે, બીજું તેરમા ક્રમાંકમાં (પૃ૦ ૩૦૫) આવેલું છે અને ત્રીજું સોળમાં ક્રમાંકમાં (પૃ૦ ૩૨૯) આવેલું છે. આમાંના ત્રીજા આતુરપ્રત્યાખ્યાનપ્રકીર્ણકના કર્તા શ્રી વીરભદ્રાચાર્ય છે, તેથી તેને સ્વતંત્રરીતે ઓળખી શકાય છે. આ કારણથી આ ત્રીજા પ્રકીર્ણકસૂત્રની ઓળખ માટે '[૩]' આવો અંક આપ્યો નથી. આ ત્રીજા આતુરપ્રત્યાખ્યાનપ્રકીર્ણકના કર્તા વિક્રમના અગિયારમા શતકમાં થયેલા છે—આ હકીકત, આ પ્રસ્તાવનાના પહેલાં જે પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીનું વક્તવ્ય આપ્યું છે તેમાં જણાવી છે. શેષ છટ્ઠા અને તેરમા ક્રમાંકમાં આવેલ આતુરપ્રત્યાખ્યાનપ્રકીર્ણક પૈકીનું કોઈ એક, નંદિસૂત્ર અને પાક્ષિકસૂત્રમાં નિર્દિષ્ટ આતુરપ્રત્યાખ્યાન છે કે કેમ તેનો નિર્ણય કરવા માટે હું બહુશ્રુત પુરુષોને વિનંતિ કરું છું.

નંદિસૂત્રની ચૂર્ણિ[1] અને હરિભદ્રીયાવૃત્તિમાં તથા પાક્ષિકસૂત્રવૃત્તિમાં આ પ્રકીર્ણકનો પરિચય આ પ્રમાણે આપ્યો છે—"જેનો વ્યાધિ અસાધ્ય છે તેવા ગ્લાન–બિમારને ગીતાર્થ પુરુષો પ્રતિદિન ખાદ્ય દ્રવ્યો ઘટાડીને પ્રત્યાખ્યાન કરાવે, છેવટે બિમાર મુનિ આહારના વિષયમાં વૈરાગ્ય પામીને અનાસક્ત થાય ત્યારે તેને ભવચરિમપ્રત્યાખ્યાન કરાવે છે. આ નિરૂપણ જે અધ્યયનમાં છે તે આતુરપ્રત્યાખ્યાન છે."

આ પ્રકીર્ણકની રચના પદ્ય-ગદ્યાત્મક છે. આમા ગા૦ ૧ થી ૫માં અરિહંતાદિ પાંચ પરમેષ્ઠિને નમસ્કાર કરીને પાપત્યાગની પ્રતિજ્ઞા છે. ગા૦ ૬ થી ૯માં અરિહંતાદિ સર્વ જીવો પ્રત્યે ક્ષમાપના આદિ છે. દસમા સૂત્રમાં અઢાર પાપસ્થાનકના ત્યાગની પ્રતિજ્ઞા છે. સૂત્ર ૧૧–૧૨માં શરીરાદિના મમત્વત્યાગની પ્રતિજ્ઞા છે. ગા૦ ૧૩ થી ૨૭માં સાગાર નિરાગાર. પ્રત્યાખ્યાન જણાવીને સર્વ જીવોની પ્રત્યે ક્ષમાપના નિરૂપી છે. છેવટે ગા૦ ૨૮ થી ૩૦માં આત્મશિક્ષા છે.

૭. महापच्चक्खाणपइण्णयं—મહાપ્રત્યાખ્યાનપ્રકીર્ણકમાં [2]ભવચરિમપ્રત્યાખ્યાનસંબંધમાં વિવિધ પ્રરૂપણ છે. નંદિસૂત્ર તથા પાક્ષિકસૂત્રમાં महापच्चक्खाणंનો ઉલ્લેખ છે. નંદિસૂત્રની ચૂર્ણિ અને હરિભદ્રીયવૃત્તિમાં તથા પાક્ષિકસૂત્રવૃત્તિમાં આ પ્રકીર્ણકનો પરિચય આ પ્રમાણે આપ્યો છે—"महाप्रत्याख्यानम्, महच्च तत् प्रत्याख्यानं चेति समासः। एसित्थ भावत्थो—(અહીં સુધીનો પાઠ

---

૧. "आउरो–गिलाणो, तं किरियातीतं णातुं गीयत्था पच्चक्खावेंति, दिणे दिणे दव्वहासं करेंता अंते य सव्वदव्वदातणताए भत्ते वेरग्गं जणेंता भत्ते नित्तण्हस्स भवचरिमपच्चक्खाणं कारेंति, एतं जत्थऽज्झयणे सवित्थरं वण्णिज्जइ तमज्झयणं आउरपच्चक्खाणं।"

૨. ભવચરિમપ્રત્યાખ્યાન એટલે જીવનપર્યંત આહાર-પાનનો ત્યાગ કરવો.

નંદિસૂત્ર પાક્ષિકસૂત્રવૃત્તિનો છે) थेरकप्पेण जिणकप्पेण वा विहरेत्ता अंते थेरकप्पिया बारस वासे संलेहं करेत्ता, जिणकप्पिया पुण विहारेणेव संलीढा तहा वि जहाजुत्तं संलेहं करेत्ता निव्वाघातं सचेट्ठा चेव भवचरिमं पच्चक्खंति, एयं सवित्थरं जत्थऽज्झयणे वण्णिज्जइ तमज्झयणं महापच्चक्खाणं। પૂર્વનિર્દિષ્ટ નંદિસૂત્રચૂર્ણિ પૃ૦ ૫૮, પૂર્વનિર્દિષ્ટ નંદિસૂત્રવૃત્તિ પૃ૦ ૭૨ તથા પૂર્વનિર્દિષ્ટ પાક્ષિકસૂત્રવૃત્તિ પત્ર–૬૫.

પ્રસ્તુત મહાપ્રત્યાખ્યાનપ્રકીર્ણકની કુલ ગાથા ૧૪૨ છે. આમાં જે નિરૂપણ છે તેને સંક્ષેપમાં જણાવું છું—દુશ્ચરિતાદિત્યાગ વગેરેની વિવિધ પ્રતિજ્ઞા (ગા૦ ૩–૫), સર્વજીવક્ષમાપના, નિંદા, ગર્હા, આલોચના (ગા૦ ૬–૮), મમત્વછેદ, આત્મધર્મસ્વરૂપ, મૂલોત્તર ગુણોની વિરાધનાની નિંદા (ગા૦ ૯–૧૨), એકત્વભાવના (ગા૦ ૧૩–૧૬), સંયોગસંબંધત્યાગ (ગા૦ ૧૭), મિથ્યાત્વત્યાગ, અજ્ઞાત અપરાધોની આલોચના, માયાત્યાગ, આલોચકનું સ્વરૂપ અને તેનું મોક્ષગામિત્વ (ગા૦ ૧૮–૨૩), આત્મશલ્યોદ્ધરણ, આલોચનાનું ફળ (ગા૦ ૨૪–૩૦), પ્રાયશ્ચિત્તકરણ, પ્રાણવધાદિત્યાગ, અશનાદિત્યાગ, પાલનાશુદ્ધ અને ભાવશુદ્ધ પ્રત્યાખ્યાનનું સ્વરૂપ (ગા૦ ૩૧–૩૬), નિર્વેદનો ઉપદેશ (ગા૦ ૩૭–૪૦), પંડિતમરણની પ્રરૂપણા (ગા૦ ૪૧–૫૦), પુનઃ વિસ્તારથી નિર્વેદનો ઉપદેશ (ગા૦ ૫૧–૬૭), પાંચ મહાવ્રતની રક્ષાવિષયક પ્રરૂપણ, ગુપ્તિ અને સમિતિનું પ્રાધાન્ય (ગા૦ ૬૮–૭૭), તપનું માહાત્મ્ય (ગા૦ ૭૮–૭૯). આત્માર્થસાધનાવિષયક અને પંડિતમરણવિષયક પ્રરૂપણ (ગા૦ ૮૦–૯૨), અનાહારકનું સ્વરૂપ, આરાધનાનું માહાત્મ્ય, વિશુદ્ધમનનું પ્રાધાન્ય (ગા૦ ૯૩–૯૬), પ્રમાદથી હાનિ, સંવરનું માહાત્મ્ય (ગા૦ ૯૭–૧૦૦), જ્ઞાનનું પ્રાધાન્ય, જિનધર્મ-શ્રદ્ધા (ગા૦ ૧૦૧–૬), વિવિધ ત્યાગનું નિરૂપણ, પ્રત્યાખ્યાનથી સમાધિલાભ (ગા૦ ૧૦૭–૧૨), આરાધના માટે અરિહંત આદિ એક પદનું પણ માહાત્મ્ય (ગા૦ ૧૧૩–૨૦), વેદના સહન કરવાનો ઉપદેશ (ગા૦ ૧૨૧–૨૫), અભ્યુદ્યતમરણનિરૂપણપૂર્વક આરાધનાપતાકાપ્રાપ્તિની પ્રરૂપણા (ગા૦ ૧૨૬–૩૪), સંસારતરણ માટે અને કર્મના નિસ્તરણ માટે ઉપદેશ (ગા૦ ૧૩૫–૩૬), આરાધનાના ભેદો અને તેનું ફળ (ગા૦ ૧૩૭–૩૯), સર્વજીવ પ્રત્યે ક્ષમાપના, ધીરમરણની પ્રશંસા અને પ્રત્યાખ્યાનનું ફળ (ગા૦ ૧૪૦–૪૨). આ પ્રમાણે આ પ્રકીર્ણકમાં મુખ્યતયા નિરૂપણ છે.

૮. इसिभासियाइं—ઋષિભાષિતપ્રકીર્ણકસૂત્રમાં પિસ્તાલીસ ઋષિઓના ઉપદેશરૂપ પિસ્તાલીસ અધ્યયનો છે. આ પિસ્તાલીસ ઋષિઓ પ્રત્યેકબુદ્ધ હતા. આમાંના, શ્રી નેમિનાથ ભગવાનના શાસનસમયમાં થયેલા વીસ, શ્રી પાર્શ્વનાથભગવાનના શાસનસમયમાં થયેલા પંદર અને શ્રમણ ભગવાન શ્રી વીરવર્દ્ધમાનસ્વામિ–મહાવીરસ્વામિના શાસનસમયમાં થયેલા દસ છે. આ હકીકત જણાવતી ગાથા ઋષિભાષિતસંગ્રહણીમાં છે, જુઓ પૃ૦ ૧૭૯ ગા૦ ૧. કોઈ પણ એક પારમાર્થિક ભાવથી જેમને આત્મબોધ–જ્ઞાનની સ્વયં પ્રાપ્તિ થઈ હોય તેઓ પ્રત્યેકબુદ્ધ કહેવાય છે. અહીં સૂચિત પિસ્તાલીસ ઋષિઓનાં નામ આ પ્રમાણે છે—૧. નારદ–દેવનારદ, ૨. વજ્જિજતપુત્ત, ૩. અસિતદવિલ, ૪. ભારદ્વાજગોત્રીય અંગરિસિ અથવા અંગિરિસિ—(?)અંગિરસ, ૫. પુપ્ફશાલપુત્ર, ૬. વલ્કલચીરી, ૭. કૂર્માપુત્ર, ૮. કેતલિપુત્ર, ૯. મહાકાશ્યપ, ૧૦. તેતલિપુત્ર, ૧૧. મંખલિપુત્ર, ૧૨. યજ્ઞવલ્ક, ૧૩. ભયાલિ, ૧૪. બાહુક, ૧૫. મધુરાયણ, ૧૬. શૌર્યાયણ, ૧૭. વિદુ–(?) વિદ્વાન, વિજ્ઞ, ૧૮. વરિસકણ્હ–વાર્ષગણ્ય (?), ૧૯. આર્યાયણ, ૨૦. આ અધ્યયનના પ્રરૂપક ઋષિના નામ આદિનો ઉલ્લેખ નથી, ૨૧. ગાથાપતિપુત્ર–તરુણ, ૨૨. ગર્દભ–દગભાલ (?), ૨૩. રામપુત્ર, ૨૪. હરિગિરિ, ૨૫. અંબડ, ૨૬. માતંગ, ૨૭. વારત્રક, ૨૮. આર્દ્રક, ૨૯. વર્દ્ધમાન, ૩૦. વાયુ–સત્યસંયુક્ત, ૩૧. પાર્શ્વ, ૩૨. પિંગ–બ્રાહ્મણપરિવ્રાજક, ૩૩. અરુણિ–મહાશાલપુત્ર, ૩૪. ઋષિગિરિ–બ્રાહ્મણપરિવ્રાજક, ૩૫. ઔદ્દાલક, ૩૬. વિત્ત–તારાયણ, ૩૭. શ્રીગિરિ–બ્રાહ્મણપરિવ્રાજક, ૩૮.

સ્વાતિપુત્ર-બુદ્ધ, ૩૯. સંજય, ૪૦. દ્વૈપાયન, ૪૧. ઇંદ્રનાગ, ૪૨. સોમ, ૪૩. યમ, ૪૪. વરુણ અને ૪૫. વૈશ્રવણ. આ પિસ્તાલીસ ઋષિઓને 'અર્હત્ ઋષિ મુક્ત-મોક્ષપ્રાપ્ત' કહ્યા છે.

આ પ્રકીર્ણકનાં પિસ્તાલીસ અધ્યયનોમાં જે નિરૂપણ છે તે ટૂંકમાં આ પ્રમાણે છે—

પ્રથમ અધ્યયનમાં અહિંસા, સત્ય, અસ્તેય અને બ્રહ્મચર્ય-અપરિગ્રહને લગતું જે કંઈ હોય તે જ શ્રોતવ્ય છે અને તે જ શૌચ છે, તથા અહિંસાદિની આચરણાથી સર્વ દુઃખોથી મુક્તિ મળે છે વગેરે વગેરે જણાવેલ છે.

બીજા અધ્યયનમાં, સર્વ દુઃખોનું મૂળ કર્મો છે—તે જણાવીને કર્મોના ક્ષયનું અને કર્મક્ષયના ફળનું નિરૂપણ છે.

ત્રીજા અધ્યયનમાં કામ, સંગ, સ્નેહ, ક્રોધ, માન, માયા, લોભ વગેરેના ત્યાગનુ નિરૂપણ છે.

ચોથા અધ્યયનમાં પાપકર્મના ત્યાગનું, ધર્માભિમુખ આચરણનું અને અનુકૂળ-પ્રતિકૂલ સંયોગોમાં માધ્યસ્થ્યભાવ આદિનું નિરૂપણ છે.

પાંચમા અધ્યયનમાં માનત્યાગનો અને અહિંસાઆદિનો ઉપદેશ છે.

છઠ્ઠા અધ્યયનમાં સ્વચ્છંદાચરણનિષેધ વગેરેનું નિરૂપણ છે.

સાતમા અધ્યયનમાં સમભાવથી દુઃખ સહન કરવા આદિનો ઉપદેશ છે.

આઠમા અધ્યયનમાં બાહ્ય અને આભ્યંતર પરિગ્રહના ત્યાગનો ઉપદેશ છે.

નવમા અધ્યયનમાં કર્મોના કારણે દુઃખાનુભવ, કર્મનાશથી સુખાનુભવ, સંવર, નિર્જરા, કર્મબંધનાં કારણો, કર્મોનું સ્વરૂપ, આદિનું પ્રરૂપણ છે.

દસમા અધ્યયનમાં સર્વત્યાગના મહિમાને જણાવતું તેતલિપુત્રનું કથાનક છે.

અગિયારમા અધ્યયનમાં કુગુરુ-સુગુરુનું સ્વરૂપ તથા સદ્ગુરુના માહાત્મ્ય આદિનું નિરૂપણ છે.

બારમા અધ્યયનમાં લોકૈષણાના સ્વરૂપનું તથા ગોચરચર્યાના આચારનું નિરૂપણ છે.

તેરમા અધ્યયનમાં પરપીડાનો નિષેધ જણાવીને લાભ તથા અલાભના પ્રસંગે ઉદાસીનતા રાખવાના સંબંધમાં નિરૂપણ છે.

ચૌદમાં અધ્યયનમાં આ લોક અને પરલોકની આશંસાના નિષેધનો ઉપદેશ છે.

પંદરમા અધ્યયનમાં દુઃખોદીરણા, દુઃખવિપાક અને દુઃખના મૂળરૂપ પાપકર્મના ત્યાગ સંબંધી વિસ્તારથી નિરૂપણ છે.

સોળમા અધ્યયનમાં ઉત્તમપુરુષનાં લક્ષણોનું, મનોજ્ઞ અને અમનોજ્ઞ શબ્દાદિ વિષયો પ્રત્યે રાગ-દ્વેષના નિષેધનું અને ઇંદ્રિયદમનનું નિરૂપણ છે.

સત્તરમા અધ્યયનમાં 'જે વિદ્યાથી સર્વદુઃખોનો નાશ થાય તે મહાવિદ્યા છે' એમ જણાવીને કર્મક્ષયના ઉપાય, કર્મક્ષય કરનારનું સ્વરૂપ, સાવદ્યયોગનો ત્યાગ અને નિરવદ્યયોગની આચરણા જણાવેલ છે.

અઢારમા અધ્યયનમાં પાપયુક્તને સંસારની અને પાપરહિતને મોક્ષની પ્રાપ્તિ જણાવેલ છે.

ઓગણીસમા અધ્યયનમાં અનાર્યકર્મનો ત્યાગ અને આર્યકર્મની આચરણા જણાવેલ છે.

વીસમા અધ્યયનમાં પાંચ પ્રકારની અસત્ પ્રરૂપણા તથા નાસ્તિવાદ અને તેનું નિરાકરણ જણાવેલ છે.

એકવીસમા અધ્યયનમાં અજ્ઞાનથી હાનિ, જ્ઞાનથી લાભ, અજ્ઞાનના દોષ અને જ્ઞાનનું માહાત્મ્ય જણાવેલ છે.

બાવીસમા અધ્યયનમાં બુદ્ધનું સ્વરૂપ, ધર્મના વિષયમાં પુરુષપ્રાધાન્ય અને સ્ત્રીલાઘવ તથા અધ્યાત્મના ઉપદેશપૂર્વક ધ્યાનનું વિધાન કર્યું છે.

તેવીસમા અધ્યયનમાં મરણના બે ભેદ જણાવીને સુમરણનું નિરૂપણ છે.

ચોવીસમા અધ્યયનમાં ક્ષણિક સુખનો ત્યાગ, શાશ્વતસુખપ્રાપ્તિનો ઉપદેશ, ધર્મનું માહાત્મ્ય, સંસારનિર્વેદ, કર્મનું સ્વરૂપ, પાપકર્મનું ફળ અને મોક્ષપ્રાપ્તિનો માર્ગ જણાવેલ છે.

પચીસમા અધ્યયનમાં પાપકર્મના સેવનથી દોષ અને તેના ત્યાગથી ગુણ જણાવેલ છે.

છવ્વીસમા અધ્યયનમાં 'બ્રાહ્મણ'શબ્દની વિશિષ્ટ વ્યાખ્યા તથા ફળના નિર્દેશપૂર્વક આધ્યાત્મિક ખેતીનું નિરૂપણ છે.

સત્તાવીસમા અધ્યયનમાં 'સ્નેહત્યાગ, ધ્યાન અને અધ્યયન, આ સાધુચર્યા છે' એમ જણાવીને અસાધુનાં આચરણો તથા આત્માર્થની સાધના જણાવેલ છે.

અટ્ઠાવીસમા અધ્યયનમાં કામભોગના ત્યાગનું અને આત્મશુદ્ધિનું નિરૂપણ છે.

ઓગણત્રીસમા અધ્યયનમાં ઇંદ્રિયદમનનું અને જિતેંદ્રિયનું માહાત્મ્ય જણાવેલ છે.

ત્રીસમા અધ્યયનમાં "શુભાશુભ કર્મોના ઉદયપ્રસંગે સાધકે તે કર્મો એવી રીતે વેદવાં જેથી કર્મરહિત થવાય" આ હકીકતનું નિરૂપણ છે.

એકત્રીસમા અધ્યયનમાં લોક અને ગતિના સંબંધમાં પ્રશ્નોત્તરો, જીવ અને પુદ્ગલનું સ્વરૂપ આદિ, અપુનર્ભવનું સ્વરૂપ વગેરે જણાવેલ છે. એકત્રીસમા અધ્યયનના વાચનાંતરના પાઠમાં પણ જીવ, ગતિ, પુદ્ગલ અને અપુનર્ભવ વગેરેનું નિરૂપણ છે.

બત્રીસમા અધ્યયનમાં આધ્યાત્મિક કૃષિ–ખેતીનું નિરૂપણ છે.

તેત્રીસમા અધ્યયનમાં બાલ અને પંડિતની ઓળખ, દુર્ભાષિતના દોષ, સુભાષિતના ગુણ, બાલસંસર્ગનો નિષેધ, પંડિતસંસર્ગકરણ, સદ્ધર્મમાહાત્મ્ય, દુર્મિત્રના દોષ, સુમિત્રના ગુણ તથા સત્સંગ સંબંધી નિરૂપણ છે.

ચોત્રીસમા અધ્યયનમાં પરીસહ-ઉપસર્ગસહનનું તથા પંડિતના કર્તવ્યનું નિરૂપણ આદિ છે.

પાંત્રીસમા અધ્યયનમાં કર્મબંધના હેતુભૂત ચાર કષાયના ત્યાગને જણાવીને આત્માર્થસાધનાનું નિરૂપણ છે.

છત્રીસમા અધ્યયનમાં ક્રોધત્યાગનું નિરૂપણ છે.

સાડત્રીસમા અધ્યયનમાં રાત્રીભોજનના ત્યાગરૂપ ઋષિચર્યા જણાવી છે.

અડત્રીસમા અધ્યયનમાં સુખાનુબંધિ સુખનું પ્રાધાન્ય જણાવીને જ્ઞાનિપુરુષોનો વિવિધ ઉપદેશ નિરૂપેલ છે.

ઓગણચાલીસમા અધ્યયનમાં પાપકર્મત્યાગની પ્રરૂપણા છે.

ચાલીસમા અધ્યયનમાં ઇચ્છાનિરોધનો ઉપદેશ છે.

એકતાલીસમા અધ્યયનમાં પોતાના પોષણ માટે તપોનુષ્ઠાન અને સંયમપાલનનો નિષેધ કરીને વિશુદ્ધભિક્ષાચર્યાનું નિરૂપણ છે.

બેતાલીસમા અધ્યયનમાં સાવદ્ય આચરણનો નિષેધ જણાવ્યો છે.

તેતાલીસમા અધ્યયનમાં લાભ અને અલાભના પ્રસંગે સમભાવ રાખવા માટેનું નિરૂપણ છે.

ચુમ્માલીસમા અધ્યયનમાં રાગ-દ્વેષના નિગ્રહથી સમ્યગ્દર્શનની પ્રાપ્તિ જણાવી છે.

પિસ્તાલીસમા અધ્યયનમાં કામ, પાપ અને હિંસાનો નિષેધ જણાવીને પાપકર્મના નિષેધનો ઉપદેશ છે. તેમ જ અહિંસા તથા જિનાજ્ઞાપાલનનું વિસ્તારથી નિરૂપણ કરીને ઋદ્ધિગારવત્યાગ વગેરેનો ઉપદેશ છે.

સમવાયાંગસૂત્રમાં ઋષિભાષિતસૂત્રનો ઉલ્લેખ છે, આથી સહજભાવે પ્રસ્તુત સૂત્રની પ્રાચીનતા સ્વયંસિદ્ધ છે. સમવાયાંગસૂત્રનો મૂલપાઠ તથા તેની શ્રી અભયદેવસૂરિકૃત વ્યાખ્યાનો પાઠ આ પ્રમાણે છે—"चोयालीसं अज्झयणा इसिभासिया दियलोगचुयाभासिया पण्णत्ता" સમવાયાંગસૂત્રનો ૪૪મો સમવાય. "चतुश्चत्वारिंशत् 'इसिभासिय'त्ति ऋषिभाषिताध्ययनानि कालिकश्रुतविशेषभूतानि, 'दियलोगचुयाभासिय'त्ति देवलोकच्युतैः ऋषिभूतैराभाषितानि देवलोकच्युताभाषितानि। क्वचित् पाठः–देवलोयचुयाणं इसीणं चोयालीसं इसिभासियऽज्झयणा पण्णत्ता" (આગમોદયસમિતિ–સુરતદ્વારા પ્રકાશિત વૃત્તિસહિત સમવાયાંગસૂત્ર. પત્ર ૬૮ મું). અહીં ઋષિભાષિતસૂત્રનાં ૪૪ અધ્યયન જણાવ્યાં છે, જ્યારે વર્તમાનમાં ઉપલભ્ય આ સૂત્રની સમગ્ર પ્રાચીન અર્વાચીન પ્રતિઓમાં પિસ્તાલીસ અધ્યયન છે. એટલું જ નહીં, પાક્ષિકસૂત્રમાં કાલિકશ્રુતરૂપે જણાવેલ સૂત્રોમાં इसिभासियाइं સૂત્રનો ઉલ્લેખ છે. ત્યાં તેની વૃત્તિમાં इसिभासियाइं સૂત્રનાં પિસ્તાલીસ અધ્યયન જણાવ્યાં છે. આ વૃત્તિનો પાઠ આ પ્રમાણે છે—इसिभासियाइं ति इह ऋषयः–प्रत्येकबुद्धसाधवः, ते चात्र नेमिनाथतीर्थवर्तिनो नारदादयो विंशतिः, पार्श्वनाथतीर्थवर्तिनः पञ्चदश, वर्द्धमानस्वामितीर्थवर्तिनो दश ग्राह्याः, तैर्भाषितानि पञ्चचत्वारिंशत्संख्यान्यध्ययनानि श्रवणाद्यधिकारवन्ति ऋषिभाषितानि। જુઓ પૂર્વનિર્દિષ્ટ પાક્ષિકસૂત્ર વૃત્તિ પત્ર ૬૭ની પ્રથમપૃષ્ઠિ. પાક્ષિકસૂત્રવૃત્તિનો રચના સંવત ૧૧૮૦ છે. આથી, વિક્રમના બારમા શતકમાં इसिभासियाइं સૂત્રની જે કોઈ પ્રતિઓ હશે તેમાં અધ્યયનોની સંખ્યા પિસ્તાલીસ હતી, એ જાણી શકાય છે. અહીં એ પણ સ્પષ્ટ થાય છે કે, સમવાયાંગસૂત્રના મૂલપાઠમાં અને તદનુસાર તેની અભયદેવીયા વૃત્તિમાં પ્રસ્તુત સૂત્રનાં ૪૪ અધ્યયન જણાવ્યાં છે તે સંબંધમાં પાક્ષિકસૂત્રવૃત્તિકાર શ્રી યશોદેવસૂરિએ કોઈ નોંધ લીધી નથી. તેમ જ સાથે સાથે એ પણ જાણી શકાય છે કે, વિક્રમના બારમા શતકમાં જ થયેલા સમવાયાંગવૃત્તિકાર આચાર્યશ્રી અભયદેવસૂરિજીએ "તેમના સમયમાં ઋષિભાષિતસૂત્રનાં ૪૫ અધ્યયન હતાં" તે સંબંધમાં કશું જ લખ્યું નથી.

ઋષિભાષિતસૂત્રના પ્રથમ નારદીયાધ્યયનના સંબંધમાં, પાક્ષિકસૂત્રવૃત્તિમાં વૃદ્ધસમ્પ્રદાયનો નિર્દેશ કરીને પ્રાચીન પ્રવાહરૂપે પ્રચલિત નોંધ લખી છે અને તદનુસાર શેષ-૪૪ અધ્યયનોના સંબંધમાં જોવા-જાણવાની ભલામણ કરી[૧] છે. આથી એમ જાણી શકાય છે કે, આ ૪૫ અધ્યયનોના વિશેષ પરિચય માટે કોઈ વૃદ્ધપરંપરા હતી.

---

૧. अत्र वृद्धसम्प्रदायः—सोरियपुरे नगरे सुरंवरो नाम जक्खो। धणंजओ सेट्ठी, सुभद्दा भज्जा। तेहिं अन्नया सुरंवरो विन्नत्तो जहा—जइ अम्हाणं पुत्तो होही तो तुज्झ महिससयं देमो त्ति। एवं ताणं संजाओ पुत्तो। एत्थंतरे भगवं वद्धमाणसामी 'ताणि संबुज्झिहिंति'त्ति सोरियपुरमागओ। सेट्ठी

નંદિસૂત્રમાં કાલિકશ્રુતના વિભાગમાં જણાવેલાં એકત્રીસ સૂત્રોમાં इसिभासियाइं સૂત્રનો ઉલ્લેખ છે. અહીં નંદિસૂત્રની ચૂર્ણિ, હરિભદ્રીયાવૃત્તિ તથા મલયગિરીયા વૃત્તિમાં "આ સૂત્રનો પરિચય 'સુગમ' છે" એમ જણાવીને કોઈ વિશેષ નોંધ લખી નથી.

અહીં જણાવ્યા પ્રમાણે સમવાયાંગસૂત્ર અને તેની વૃત્તિમાં इसिभासियाइंસૂત્રનાં ૪૪ અધ્યયનોનો ઉલ્લેખ છે. આમ છતાં પં૦ શ્રીમનોહરમુનિજી 'શાસ્ત્રી' દ્વારા સંપાદિત इसिभासियाइंસૂત્રની પ્રસ્તાવનારૂપે લખેલ 'इसिभासियाइंसूत्रपरिचय'માં તેમણે "સમવાયાંગસૂત્રના સંકલનસમયે પણ, इसिभासियाइंસૂત્રનાં ૪૫ અધ્યયન હોવાં જોઈએ" એ મતલબનું, ટીકાકાર અને ટીકાપાઠનો આધાર આપીને જે વિધાન કર્યું છે તે, જ્યાંસુધી પ્રામાણિક આધારની સ્પષ્ટતા ન થાય ત્યાં સુધી શંકિત માનવું જોઈએ. પં૦ શ્રી મનોહરમુનિજીનું સૂચિત વિધાન આ પ્રમાણે છે—"समवायांगसूत्रमें चवाँलीस समवायमें ऋषिभाषितसूत्रका उल्लेख मिलता है। देवलोकसे च्यवित चवाँलीस ऋषियोंके प्रवचनरूप यह सूत्र है किन्तु एक प्रश्न उपस्थित होता है कि यहाँ पर वर्तमान ऋषिभाषित सूत्रके पैंतालीस अध्ययन हैं और समवायांगसूत्रमें चवाँलीस अध्ययनोंका उल्लेख मिलता है। इस विभेदको मिटानेके लिये टीकाकार लिखते हैं। समवायांगसूत्रमें देवलोकच्यवित ऋषियोंका ही उल्लेख है। संभव है एक ऋषि अन्य गतिसे आये हों, अतः उनका उल्लेख नहीं किया है।" પોતાના આ કથનના આધાર માટે પં૦ શ્રી મનોહરમુનિજીએ નીચે ટિપ્પણીમાં ટીકાનો પાઠ આપ્યો છે તે, મેં અહીં

सभज्जो निग्गओ, संबुद्धो, अणुव्वयाणि गहियाणि। सो जक्खो सुविणए महिसे मग्गइ। तेण वि सेट्ठिणा पिट्ठमया दिण्ण त्ति। सामिणो य दो सीसा धम्मघोसो धम्मजसो य एगस्स असोगपायवस्स हेट्ठा परियट्टिंति। ते पुव्वण्हठिया, अवरण्हे वि छाया न परियत्तइ। तओ एक्को भणइ–तुज्झेसा लद्धी। बिइओ भणइ–तुज्झ त्ति। तओ एक्को काइयभूमिं गओ जाव छाया तहेव अच्छइ। तओ बीओ वि गओ तत्थेव, तहेव अच्छइ। तेहिं नायं जहा–एक्कस्स वि न लद्धी। तओ सामी पुच्छिओ। भगवया भणियं जहा–"इहेव सोरियपुरे समुद्दविजओ राया आसी। जुण्णदत्तो तावसो, सोमजसा तावसी। ताण पुत्तो नारओ। ताणि उंछवित्तीणि, एक्कदिवसम्मि जेमंति, एक्कदिवसं उववासं करेंति। अन्नया ताणि तं नारयं पुव्वण्हे असोगपायवस्स हेट्ठा ठवेऊणं उंछंति। इओ य वेयड्ढाओ वेसमणकाइया तिरियजंभगा देवा तेणंतेणं वीइवयंता पेच्छंति तं दारयं। ओहिणा आभोइंति, 'सो ताओ चेव। देवनिकायाओ चुओ'। तओ ते तस्साणुकंपाए छायं थंभंति। एवं सो उम्मुक्कबालभावो। अन्नया तेहिं जंभगदेवेहिं पन्नत्तिमाइयाओ विज्जाओ पाढिओ। तओ कंचण-कुंडियाए मणिपाउयाहिं आगासे हिंडइ। अन्नया बारवइं गओ। वासुदेवेण पुच्छिओ–किं सोयं? ति। सो न तरइ परिकहिउं। तओ अन्नकहाए वक्खेवं काऊण उट्ठिओ। गओ पुव्वविदेहं। तत्थ य सीमंधरं तित्थयरं जुगबाहू वासुदेवो पुच्छइ–किं सोयं? तित्थगरेणं भणियं–सच्चं सोयं ति। जुगबाहुणा एक्कवयणेण वि सव्वं उवलद्धं। नारओ वि तं निसुणित्ता उप्पइऊणं अवरविदेहं गओ। तत्थ वि जुगंधरं तित्थयरं महाबाहू वासुदेवो तं चेव पुच्छइ। भगवया वि तं चेव वागरियं। महाबाहुस्स वि सव्वं उवगयं। नारओ वि तं सुणित्ता बारवइं गओ, वासुदेवं भणइ–किं ते तदा पुच्छियं? वासुदेवो भणइ–किं सोयं? ति। नारओ भणइ–सच्चं सोयं ति। वासुदेवो भणइ–किं सच्चं? ति। तओ नारओ खुभिओ न किंचि उत्तरं देइ। तओ कण्हवासुदेवेण भणियं–जत्थेव तं पुच्छियं तत्थ एयं पि पुच्छियव्वं हुंतं, ति खिंसिओ। ताहे नारओ भणइ–सच्चं भट्टारओ न पुच्छिओ त्ति। चिंतेउमारद्धो, जाई सरिया, संबुद्धो, पढममज्झयणं 'सोयव्वमेव०' इच्चाइयं वदति। एवं सेसाणि वि दट्ठव्वाणि त्ति। પૂર્વનિર્દિષ્ટ પાક્ષિકસૂત્રવૃત્તિ પત્ર ૬૭ મું.

જણાવેલ સમવાયાંગસૂત્રની અભયદેવીયાવૃત્તિનો જે પાઠ છે તેના પછી વધારાનો પાઠ આ પ્રમાણે આપ્યો છે—"कस्यापि प्रत्येकबुद्धस्य अन्यस्याः कस्याश्चिद् गतेरायातत्वमपेक्ष्य पञ्चचत्वारिंशतोऽध्ययनानां विवक्षया एकोनतयाऽत्र ॥–नन्दीसूत्र ४४"। અહીં સ્થળ નિર્દેશમાં "नन्दीसूत्र ४४" જણાવ્યાથી પં૦ શ્રી મનોહરમુનિજીએ આધારરૂપે આપેલ આ ટીકાપાઠ નંદિસૂત્રટીકાનો હોય એવી ભ્રાન્તિ સહજભાવે થાય છે. જ્યારે પં૦ શ્રી મનોહરમુનિજી સમવાયાંગસૂત્રનાં ૪૫ અધ્યયનોની સંખ્યાસંગતિ માટે ટીકાપાઠનું અવતરણ આપે ત્યારે તેઓશ્રીને અભીષ્ટ ટીકાપાઠ, તે સમવાયાંગસૂત્રની ટીકાનો હોવો જોઈએ, એમ વાચક સમજે તે સ્વાભાવિક છે. અસ્તુ અહીં મારે એટલું જ જણાવવું છે કે, સમવાયાંગસૂત્રની વૃત્તિ–ટીકામાં પ્રસ્તુત સૂત્રની વ્યાખ્યારૂપે જે પ્રામાણિક પાઠ છે તે, મેં અભયદેવીયા વૃત્તિનો પાઠ આપ્યો છે તે અને તેટલો જ છે. "કદાચ આગમોદયસમિતિ દ્વારા પ્રકાશિત સમવાયાંગસૂત્રની મુદ્રિત વૃત્તિમાં, પં૦ શ્રી મનોહરમુનિજીએ જણાવેલ પાઠ રહી ગયો હોય" આ આશંકાથી મેં સમવાયાંગસૂત્રની પ્રાચીન હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં જોયું. મેં જોયેલી સમગ્ર પ્રાચીન પ્રતિઓમાં પણ મેં જણાવેલ પાઠથી અતિરિક્ત એક પણ શબ્દ નથી. અર્થાત્ પં૦ શ્રી મનોહરમુનિજીએ જણાવેલો વધારાનો ટીકાપાઠ સમવાયાંગસૂત્રની ટીકાનો નથી, એ એક હકીકત છે. હવે પં૦ શ્રી મનોહરમુનિજીએ આપેલ સૂચિત ટીકાપાઠના સ્થળનિર્દેશમાં "नन्दीसूत्र ४४" જણાવેલ છે તે મુજબ મેં નંદીસૂત્રની ચૂર્ણિ, હરિભદ્રીયા વૃત્તિ તથા મલયગિરીયા વૃત્તિ પણ જોઈ. નંદીસૂત્રના આ ત્રણેય વ્યાખ્યાગ્રંથોમાં મૂલવાચનાના इसिभासियाइं પાઠની વ્યાખ્યા જ કરી નથી. અહીં તાત્પર્ય એ છે કે, પં૦ શ્રી મનોહરમુનિજીએ "સમવાયાંગસૂત્રના સંકલનસમયે પણ इसिभासियाइंસૂત્રનાં ૪૫ અધ્યયન હોવાં જોઈએ" એવું જે વિધાન ટીકાપાઠના આધારે કર્યું છે, આવો કોઈ ટીકાપાઠ મને મળ્યો નથી, આથી તેઓશ્રીનું વિધાન કેટલું સંગત છે? તે એક વિચારણીય પ્રશ્ન રહી જાય છે.

इसिभासियाइं સૂત્રની જે કોઈ પ્રાચીન–પ્રાચીનતમ હસ્તલિખિત પ્રતિઓ વિદ્યમાન છે તેમાં અધ્યયનોની સંખ્યા ૪૫ જ છે. આમાં વીસમા અધ્યયનના પ્રરૂપક ઋષિના નામનો ઉલ્લેખ નથી, અર્થાત્ ઋષિભાષિતસૂત્રનાં અધ્યયનોના પ્રરૂપક ઋષિઓનાં નામની સંખ્યા ૪૪ મળે છે. આ વસ્તુ, સમવાયાંગસૂત્રના પાઠની સંગતિ માટે સૂચક ગણવી જોઈએ, એમ મારું અનુમાન છે.

સ્થાનાંગસૂત્રના દસમા સ્થાનમાં, જે શાસ્ત્રોમાં દસ અધિકાર–અધ્યયન વર્ણવેલ છે તેવાં દસ શાસ્ત્રોનાં નામ જણાવ્યાં છે. આમાંના છઠ્ઠા पण्हावागरणदसाओ—પ્રશ્નવ્યાકરણદશાસૂત્રનાં દસ અધ્યયનનાં નામ છે તેમાં ત્રીજું અધ્યયન इसिभासियाइं છે. સ્થાનાંગસૂત્રમાં જણાવેલ પ્રશ્નવ્યાકરણદશાસૂત્ર પ્રાચીન સમયથી નષ્ટ છે. વર્તમાનમાં જે પ્રશ્નવ્યાકરણદશાસૂત્ર મળે છે અને જેના ઉપર આચાર્ય અભયદેવસૂરિજીએ વિક્રમના બારમા શતકમાં વૃત્તિ રચી છે, તે સ્થાનાંગસૂત્રમાં નિર્દિષ્ટ પ્રશ્નવ્યાકરણદશાસૂત્રથી તેમજ નંદિસૂત્રમાં જેનો પરિચય આપ્યો છે તે પ્રશ્નવ્યાકરણદશાસૂત્રથી ભિન્ન છે. "સ્થાનાંગસૂત્રમાં નિર્દિષ્ટ પ્રશ્નવ્યાકરણસૂત્રનું ત્રીજું इसिभासियाइं અધ્યયન, પ્રસ્તુત इसिभासियाइं સૂત્રથી અભિન્ન હશે કે ભિન્ન?" આનો નિશ્ચિત નિર્ણય થવો મુશ્કેલ છે.

ઉપર જણાવેલી માહિતી ઉપરથી એટલું તો ફલિત થાય જ છે કે इसिभासियाइं સૂત્ર પ્રાચીન છે.

ચાર પ્રકારના અનુયોગો પૈકીના ધર્માનુયોગમાં પ્રસ્તુત ઋષિભાષિતસૂત્રની ગણના છે, જુઓ નિશીથસૂત્રચૂર્ણિ વિભાગ ૪, પૃ૦ ૨૫૩.

इसिभासियाइं સૂત્રની મુદ્રિત આવૃત્તિઓ—આ સૂત્રના અમારા પ્રકાશન પૂર્વે આ સૂત્રની ત્રણ આવૃત્તિઓ પ્રકાશિત થયેલી છે—૧. ઋષભદેવજી કેશરીમલજી–રતલામ દ્વારા પ્રકાશિત,

૨. ડૉ૦ વાલ્થેર શુબ્રિંગ દ્વારા સંપાદિત અને લા૦ દ૦ વિદ્યામંદિર–અમદાવાદ દ્વારા સન ૧૯૭૪માં પ્રકાશિત, આ પ્રકાશન, સન ૧૯૪૨માં પ્રકાશિત થયેલ જર્મન આવૃત્તિનું નાગરીલિપિમાં રૂપાંતરિત આવૃત્તિરૂપે છે અને ૩. પં૦ મુનિશ્રી મનોહરમુનિજી મહારાજ 'શાસ્ત્રી' 'સાહિત્યરત્ન' દ્વારા સંપાદિત અને સુધર્માજ્ઞાનમંદિર–મુંબઈ તરફથી સન ૧૯૬૩માં પ્રકાશિત. આમાં પ્રથમ પ્રકાશન તો કેવળ તદ્યોગ્ય અભ્યાસીઓના ઉપયોગ માટે થયેલું જણાય છે, આથી તેમાં પ્રત્યંતરના પાઠભેદો કે વિશેષ માહિતી મળે તેવી સામગ્રી નથી, અર્થાત્ હસ્તલિખિતપ્રતિની તુલનામાં વિશેષ અનુકૂળ રહે તેવું આ પ્રકાશન છે. બીજું પ્રકાશન, જૈન–આગમ સૂત્રોના સંશોધનના વિષયમાં મર્મજ્ઞ સુખ્યાત વિદ્વાન ડૉ૦ વાલ્થેર શુબ્રિંગ દ્વારા સુસંપાદિત આવૃત્તિરૂપે છે, આમાં ઋષિભાષિતસૂત્રના પાઠભેદો આપ્યા છે અને સમગ્ર સૂત્ર ઉપર અંગ્રેજી (મૂળ જર્મન ભાષાના અનુવાદરૂપ) તથા સંસ્કૃતમાં અર્થદર્શક નોંધ આપી છે. પં૦ મનોહરમુનિજી દ્વારા સંપાદિત ત્રીજા પ્રકાશનમાં, કેવળ પૂર્વપ્રકાશિત આવૃત્તિઓનું અનુસરણ ન કરતાં, સ્વતંત્રરૂપે इसिभासियाईसूत्रની પ્રાચીન હસ્તલિખિત પ્રતિઓ મેળવીને સમગ્ર ગ્રંથનું આગવી પદ્ધતિએ અતિ શ્રમ લઈને સંપાદન કર્યું છે. આ આવૃત્તિમાં મૂળપાઠ, હિંદી અનુવાદ, ગુજરાતી અનુવાદ, સંસ્કૃત ટીકા અને કોઈક સ્થળે ટીકાનો પણ અનુવાદ આપ્યો છે. આ ઉપરાંત ગ્રંથના પ્રારંભમાં 'इसिभासियाईसूत्रपरिचय' આપ્યો છે. આમાં પં૦ મનોહરમુનિજીએ અન્યાન્ય જૈન–અજૈન ગ્રંથોનાં અવતરણો આપીને ઉપયોગી અને માહિતીસભર સામગ્રી આપી છે.

પ્રસ્તુત પ્રકીર્ણકના સંપાદનમાં મને ડૉ૦ વાલ્થેર શુબ્રિંગની આવૃત્તિ વિશેષ સહાયરૂપ થઈ છે. આમ છતાં મારા અને ચિકિત્સક વિદ્વાનોના માનનીય વિદ્યાપુરુષ ડૉ૦ વાલ્થેર શુબ્રિંગની વાચનાથી ભિન્ન પાઠ, મારી વાચનામાં મારી સમજ પ્રમાણે અને સાધાર, કોઈક સ્થળે મૂલવાચનામાં બદલ્યો છે. એમાંય કોઈક પાઠ તો કેવળ વર્ણવિકલ્પનો હશે, જે મેં ઉપયોગમાં લીધેલી પ્રતિને અનુસરીને સ્વીકાર્યો છે. જ્યાં ટિપ્પણીમાં શુ૦ સંજ્ઞક પ્રતિનો પાઠ હોય ત્યાં મૂલમાં મેં સ્વીકારેલ પાઠ છે, આ વસ્તુ અભ્યાસીઓ સહજભાવે જાણી શકશે. અહીં ઉદાહરણ પૂરતું એક સ્થાન નોંધું છું—બીજા वज्जियपुत्त અધ્યયનની ચોથી ગાથાના ત્રીજા ચરણમાં મેં बीए संजुज्जमाणम्मि (પૃ૦ ૧૮૨) પાઠને મૌલિક માન્યો છે, જ્યારે ડૉ૦ શુબ્રિંગની આવૃત્તિમાં बीए संवुज्झमाणम्मि પાઠને મૂળમાં સ્વીકાર્યો છે. અલબત, આ બન્ને પાઠ જુદી જુદી હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં મળે છે. અહીં "બીજને જો સારી રીતે યોજ્યું હોય અર્થાત્ કોઈ પણ આપત્તિ ન આવે તે સર્વ પ્રકારથી (આમાં બીજરક્ષા–વૃદ્ધિનાં સર્વ નિમિત્તોમાં સિંચન પણ સમવિષ્ટ હોય જ) બીજને રોપ્યું હોય તો તે બીજમાંથી અંકુરની ઉત્પત્તિ થાય છે." આ આશયથી મેં પ્રાચીન પ્રતિઓના આધારે संजुज्जमाणम्मि પાઠને મૂલમાં સ્વીકાર્યો છે, જ્યારે संवुज्झमाणम्मि પાઠ પ્રમાણે "બીજને સારી રીતે સિંચવામાં આવે તો તેમાંથી અંકુરની ઉત્પત્તિ થાય છે" આવો અર્થ થાય. અહીં "બીજને સિંચવામાં આવે, પણ બીજ જો સુગુપ્ત ન હોય તો તેને પક્ષી પણ લઈ જાય તથા અન્ય તદ્યોગ્ય વ્યાઘાતનો સંભવ રહે. જો બીજને, તેનું સારી રીતે રક્ષણ થાય તે રીતે વાવ્યું હોય તો તેમાંથી અંકુરની ઉત્પત્તિ અચૂક થવાની જ. સુરક્ષણમાં જલસિંચન વગેરે બીજપોષક બાબતોનો સમાવેશ હોય જ." આ અર્થને અનુસરીને મેં संजुज्जमाणम्मि પાઠ સ્વીકાર્યો છે. પં૦ શ્રી મનોહરમુનિજીની આવૃત્તિમાં અહીં ડૉ૦ શુબ્રિંગની વાચના પ્રમાણે પાઠ છે. આમ છતાં પં૦ શ્રી મનોહરમુનિજીએ ઉપયોગમાં લીધેલી ત્રણ હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાંની બે પ્રતિઓના પ્રથમ પત્રની તેમણે પ્રતિકૃતિ છાપી છે તેમાંની એક પ્રતિમાં संजुज्जमाणम्मि પાઠ છે, જુઓ તેમની આવૃત્તિમાં અનુમાનથી સં૦ ૧૪૧૩ વાળી પ્રતિકૃતિના પત્રની ઉપરથી દસમી પંક્તિનો મધ્યભાગ. જ્યારે અનુમાનથી સં૦ ૧૩૪૫ વાળી પ્રતિની પ્રતિકૃતિમાં बीए सूजुज्जमाणम्मि પાઠ છે. આ પાઠમાં 'सं'ના બદલે લિપિદોષથી લખાયેલો 'सू' વર્ણ ખોટો છે, અર્થાત્ અહીં जुज्जमाणम्मि પાઠ તો છે જ.

પં૦ શ્રી મનોહરમુનિજીએ ઉપયોગમાં લીધેલી ત્રીજી પ્રતિમાં ત્રીજ संजुज्झमाणम्मि પાઠ છે, અહીં પણ લિપિદોષથી મૂલના 'ज' ના બદલે 'ज्झ' થયેલો છે. ટૂંકમાં મેં સ્વીકારેલ संजुज्झमाणम्मि પાઠ મારી જોયેલી ચારેય પ્રાચીન હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં છે—એમ કહી શકાય, અર્થાત્ ડૉ૦ શુબ્રિંગ અને તદનુસાર પં૦ શ્રી મનોહરમુનિજીએ સ્વીકારેલ संवुज्झमाणम्मि પાઠ મને મળ્યો નથી. અહીં પં૦ શ્રી મનોહરમુનિજીએ જે બે પ્રતિઓના પ્રથમ પત્રની પ્રતિકૃતિની નીચે સંવતનો અંક જણાવ્યો છે તે નિરાધાર કલ્પનામાત્ર છે. સંવતના શતક કે અર્ધશતકના અનુમાનથી ઉપરવટ જઈને સંવતના અંકનું નિશ્ચયાત્મક અનુમાન કરવું તે બરાબર નથી. એમાંય તેમણે જે પ્રતિને અનુમાનથી ૧૩૪૫ વાળી જણાવી છે તે કોઈ રીતે સંભવિત નથી. આ પ્રતિ વિક્રમના પંદરમા શતકની પહેલાં લખાયેલી ન જ હોય, તે તેની લિપિ વગેરેના આધારે સ્પષ્ટ છે.

અમારા પ્રસ્તુત પ્રકાશનમાં, પંદરમા મધુરાયણિજ્જ અધ્યયનની ચોવીસમી ગાથા (પૃ૦ ૨૦૩) ના ઉત્તરાર્ધમાં मिगारी ऊ सरं पप्प सरुप्पत्तिं विमग्गति પાઠ છે. આ પાઠ સમગ્ર હસ્તલિખિત પ્રતિઓનો છે. તદનુસાર ડૉ૦ શુબ્રિંગની આવૃત્તિમાં પણ પાઠ તો આ જ છે, પણ મારું માનવું છે કે અહીં ડૉ૦ શુબ્રિંગનું અર્થસંગતિ ઘટાવવામાં અનવધાન થયું છે. ડૉ૦ શુબ્રિંગે અહીં मिगारी ऊसरं पप्प પાઠ સ્વીકારીને ऊसरं શબ્દનો અર્થ "ऊषर—ખારવાળી—ખેતી માટે અયોગ્ય ભૂમિ" કર્યો છે તથા ચોથા ચરણમાં આવેલ सरुप्पत्तिं નો અર્થ सरउत्पत्ति—"સરોવરની ઉત્પત્તિ" કર્યો છે. અહીં ડૉ૦ શુબ્રિંગે માનેલી અર્થસંગતિ બરાબર નથી. વાસ્તવમાં અહીં ऊ સંસ્કૃત तु ના અર્થમાં છે. પ્રાકૃત ગ્રંથોમાં અનેક સ્થળે હ્રસ્વ સ્વરનું દીર્ઘત્વ આવે છે, અને તેની સિદ્ધિ માટે પ્રાચીન ચૂર્ણિઓમાં પરંપરાપ્રાપ્ત એક ગાથા[1] પણ મળે છે. આના આધારે उकारનો ऊकार થયેલો છે. આ ઉત્તરાર્ધનો "मृगारिस्तु शरं प्राप्य शरोत्पत्तिं विमार्गयति—સિંહને જો બાણ વાગે તો સિંહ, તે બાણ ક્યાંથી આવ્યું તે શોધે છે, અર્થાત્ પ્રહાર કરનાર બાણની ઉપેક્ષા કરીને બાણ મારનારને શોધે છે." આ અર્થ જ સંગત છે. આ સ્થાનમાં પં૦ શ્રી મનોહરમુનિજીની આવૃત્તિમાં મૌલિક પાઠ છે. આ ઉપરાંત ડૉ૦ શુબ્રિંગની આવૃત્તિથી ભિન્ન પાઠ અમારા પ્રકાશનમાં છે. ત્યાં કોઈક સ્થાનમાં મેં ટિપ્પણી લખીને સ્પષ્ટતા પણ કરી છે, ઉદાહરણ તરીકે જુઓ પૃ૦ ૨૧૫, ટિ૦ ૮ મી તથા ત્યાં મૂલવાચનાનો પાઠ.

અહીં મેં ઉપયોગમાં લીધેલી એક હસ્તલિખિત પ્રતિના આધારે, ડૉ૦ શુબ્રિંગની વાચનાથી ભિન્ન જે પાઠને મૂલવાચનામાં સ્વીકાર્યા છે, તેવા જ પાઠ પં૦ શ્રી મનોહરમુનિજીએ ઉપયોગમાં લીધેલી કોઈક અપવાદ સિવાય ત્રણેય પાટણના જ્ઞાનભંડારની પ્રાચીન હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં છે. આમ છતાં પં૦ શ્રી મનોહરમુનિજીએ, ડૉ૦ શુબ્રિંગનું અનુકરણ કરીને, તેમણે આધારરૂપ માનેલી હસ્તલિખિત પ્રતિઓના પાઠની ઉપેક્ષા કરી છે. આવાં ૧૮ સ્થાનની નોંધ[2] આપું છું—

૧. પૃ૦ ૨૧૫ પાંચમી ગાથામાં અમારી વાચનાના सिग्घवायसमाउत्ते પાઠના સ્થાનમાં સૂચિત

---

૧. नीया लोवमभूया य आणिया दीह बिंदु दुब्भावा । अत्थं गमेंति तं चिय जो तेसिं पुव्वमेवासी ॥
(બૃહત્કલ્પચૂર્ણી – અપ્રકાશિત – પ્રારંભગત સંદર્ભમાં)

૨. ઋષિભાષિતસૂત્રની મૂલવાચનાના સંબંધમાં અહીં વિશેષ નોંધ લખવી ન હતી, પણ યોગાનુયોગ મારે તા. ૭-૧૨-૧૯૮૩ ના રોજ પાટણ જવાનું થયું, આથી ત્યાં બે દિવસ વધુ રોકાઈને પાટણના ભંડારની પ્રતિઓ જોઈ. તેથી આ વિશેષ નોંધ લખી છે.

બન્ને આવૃત્તિઓમાં सिग्ग्वद्दिसमाउत्ते પાઠ છે, જુઓ અધ્યયન ૨૪ [1]ગા૦ ૩. અહીં 'वाग्नि-वाजिन् = અશ્વ' આ અર્થ સંગત અને પ્રમાણિત છે.

૨. પૃ૦ ૨૧૫ છઠ્ઠી ગાથામાં અમારી વાચનાના उदुचक्का तरुणं व પાઠના સ્થાનમાં उडुंवक-तरूणं व પાઠ છે, જુઓ અધ્યયન ૨૪ ગા૦ ૪. અહીં उदुचक्का—ऋतुचक्रात् આ મૌલિક પાઠથી અર્થસંગતિ બરાબર થાય છે.

૩. પૃ૦ ૨૧૬ સાતમી ગાથામાં અમારી વાચનાના संझं मेहं व चिंतए પાઠના સ્થાનમાં सज्जं मेहं व चिंतए (પં૦ મનોહરમુનિજીની વાચનામાં सज्जमेहं) પાઠ છે, જુઓ અધ્યયન ૨૪ ગા૦ ૫. અહીં 'संझं—सन्ध्याम्' પાઠ સંગત અને પ્રમાણિત છે. પાટણના ભંડારની ૭૫૨ અને ૧૦૦૮૩ ક્રમાંકવાળી પ્રતિઓમાં અહીં संज्झं પાઠ છે, જ્યારે ૬૮૭૨ ક્રમાંકવાળી પ્રતિમાં सज्झं પાઠ છે.

૪. પૃ૦ ૨૧૭ ૨૮મી ગાથામાં અમારી વાચનાના सव्वोदुया लता चेव પાઠના સ્થાનમાં सव्वे (પં૦ મનોહરમુનિજીની વાચનામાં सव्वेના બદલે सव्वा છે) दुमालया चेव પાઠ છે, જુઓ અધ્યયન ૨૪ ગા૦ ૨૮. અહીં વાસ્તવમાં सव्वोदुया—सर्वर्तुका लता इव પાઠ સંગત અને પ્રમાણિત છે.

૫. પૃ૦ ૨૧૮ બત્રીસમી ગાથામાં અમારી વાચનાના मुक्कघाहो दुहट्टिओ પાઠના સ્થાનમાં मुक्कधाओ दुहट्टिओ પાઠ છે, જુઓ અધ્યયન ૨૪ ગા૦ ૩૦ "પોક-મોટા અવાજવાળું રુદન" અર્થમાં દેશ્ય ઘાહા શબ્દ, पाइयसद्दमहण्णवो કોશમાં નોંધાયેલો છે. આથી મોટા અવાજથી રુદન કરનારના અર્થમાં मुक्कघाहो પાઠ સંગત અને પ્રમાણિત છે. આ સંપૂર્ણ ગાથા આગળ પિસ્તાલીસમા અધ્યયનની સાતમી ગાથારૂપે છે, તેમાં પ્રસ્તુત પાઠના સ્થાનમાં मुक्कधारो પાઠ છે, જે મેં આ પ્રસ્તાવના પછી આપેલા શુદ્ધિપત્રક-વિશેષમાં નોંધીને સુધારેલ છે.

૬. પૃ૦ ૨૨૦ની નવમી પંક્તિમાં અમારી વાચનાના णवबंभचेरगुत्ता પાઠના સ્થાનમાં णवबंभचेरजुत्ता પાઠ છે, જુઓ અધ્યયન ૨૫નો બીજો પેરેગ્રાફ. અહીં गुत्ता પાઠ વધારે સંગત અને પ્રમાણિત છે.

૭. પૃ૦ ૨૨૦ની અઢારમી પંક્તિમાં અમારી વાચનાના रूवाइं પાઠના સ્થાનમાં पडिरूवाइं પાઠ છે, જુઓ અધ્યયન ૨૫નો ચોથો પેરેગ્રાફ. અહીં મેં જોયેલી ચારે ય પ્રાચીન પ્રતિઓના પાઠને પ્રાધાન્ય આપ્યું છે.

૮. પૃ૦ ૨૨૩ ત્રીજી ગાથામાં અમારી વાચનાના णिधुतेण सया वि चेतसा પાઠના સ્થાનમાં णिद्धत्तेण सया वि चेतसा પાઠ છે, જુઓ અધ્યયન ૨૭ ગા૦ ૨. અહીં णिधुत=णिहुत શબ્દ "સ્થિર નિશ્ચલ, અસંભ્રાંત" અર્થમાં સંગત છે, અને તે એક પ્રાચીન પ્રતિએ આપ્યો પણ છે. પાટણના ભંડારની ૭૫૨ ક્રમાંકવાળી પ્રતિમાં અહીં णिद्धुतेण પાઠ છે, જ્યારે ૬૮૭૨ અને ૧૦૦૮૩ ક્રમાંકવાળી પ્રતિઓમાં णिद्धुतेण પાઠ છે—આ બન્ને પાઠ, મૂળ णिहुतेण પાઠના લિપિદોષથી થયેલા છે. અહીં શુ૦ આવૃત્તિમાં णिद्धुतेण પાઠભેદ નોંધ્યો છે, અને મૂલના શબ્દનો "निहितेन—वशीकृतेन" આવો સંસ્કૃત અર્થ કર્યો છે.

૯. પૃ૦ ૨૨૪ છઠ્ઠી ગાથામાં અમારી વાચનાના जे चोलक-उवणयणेसु પાઠના સ્થાનમાં जे चेलकउवणयणेसु પાઠ છે, જુઓ અધ્યયન ૨૭ ગા૦ ૫. અહીં ચારે ય પ્રાચીન પ્રતિઓનો "चोलक-

---

૧. અમારી વાચનામાં ગદ્યસૂત્રના અંકને સંલગ્ન અનુક્રમથી ગાથાસૂત્રના અંક આપેલા હોવાથી, ડૉ૦ શુબ્રિંગ તથા પં૦ શ્રી મનોહરમુનિજીની વાચનાગત ગાથાના ક્રમાંકમાં ફરક રહે છે.

चौलकर्म" પાઠ સંગત અને પ્રમાણિત છે. ડૉ૦ શુબ્રિંગની આવૃત્તિમાં સ્વીકારેલા અમૌલિક चेलक શબ્દની "चेल त्ति चेटको दासः" આવી સંસ્કૃત વ્યાખ્યા આપી છે. જ્યારે પં૦ શ્રી મનોહરમુનિજીની વાચનામાં चेलक પાઠ છે, પણ તેનો અર્થ चोलक પાઠ પ્રમાણે આપ્યો છે.

૧૦. પૃ૦ ૨૨૫ દસમી ગાથામાં અમારી વાચનાના फीतिं खितिं इमं भोचा પાઠના સ્થાનમાં फीतिं कित्तिं इमं भोच्चा પાઠ છે, જુઓ અધ્યયન ૨૮ ગા૦ ૧૦. અહીં "फीतिं—विस्तीर्णा खितिं—पृथ्वीम्" પાઠ સંગત અને પ્રમાણિત છે. પાટણના ભંડારની ત્રણે ય પ્રતિઓમાં અહીં खितिंના બદલે खिति પાઠ છે. આમાં લેખકના અનવધાનથી અનુસ્વાર લખાયો નથી એમ કલ્પી શકાય.

૧૧. પૃ૦ ૨૨૬ બાવીસમી ગાથામાં અમારી વાચનાના वरं પાઠના સ્થાનમાં वरो પાઠ છે, જુઓ અધ્યયન ૨૮ ગા૦ ૨૨. અહીં મેં જોયેલી ચારે ય પ્રાચીન પ્રતિઓના સંગત પાઠને મેં પ્રાધાન્ય આપ્યું છે.

૧૨. પૃ૦ ૨૩૦ નવમી ગાથામાં અમારી વાચનાના तं कम्मं तु णिसेवेज्जा जेणं भवति णीरए પાઠના સ્થાનમાં तं कम्मं न सेवेज्जा जेणं भवति णारए આવો ખોટો પાઠ છે, જુઓ અધ્યયન ૩૦ ગા૦ ૮. અહીં પાટણના ભંડારની ૭૫૨ અને ૬૮૭૨ ક્રમાંકવાળી પ્રતિઓમાં અમારી વાચના પ્રમાણે પાઠ છે, જ્યારે ૧૦૦૮૩ ક્રમાંકવાળી પ્રતિમાં ફક્ત णिसेविज्जाના બદલે લિપિદોષથી णसेविज्जा પાઠ છે.

૧૩. પૃ૦ ૨૪૦ ચોવીસમી ગાથામાં અમારી વાચનાના जलंतं जाततेयं वा પાઠના સ્થાનમાં जलंतं जातवेयं वा પાઠ છે, જુઓ અધ્યયન ૩૫ ગા૦ ૨૩. जाततेय શબ્દ पाइयसद्दमहण्णवोમાં 'અગ્નિ'ના અર્થમાં નોંધાયેલો છે. ઉપરાંત અહીં ચારે ય પ્રાચીન પ્રતિઓમાં जाततेयं પાઠ છે તેથી તેને મૌલિક પાઠરૂપે મેં સ્વીકાર્યો છે.

૧૪. પૃ૦ ૨૪૨ તેરમી ગાથામાં અમારી વાચનાના दुक्खो वणं दवग्गी वा પાઠના સ્થાનમાં अक्खेविणं दवग्गी वा પાઠ છે, જુઓ અધ્યયન ૩૬ ગા૦ ૧૧ (પં૦ મનોહરમુનિની વાચનામાં આ પાઠ બારમી ગાથામાં છે). અહીં પાટણના ભંડારની ૭૫૨ અને ૧૦૦૮૩ ક્રમાંકવાળી પ્રતિઓમાં અમારી વાચના પ્રમાણે પાઠ છે, જ્યારે ૬૮૭૨ ક્રમાંકવાળી પ્રતિમાં લિપિદોષના કારણે दक्खेवेणं પાઠ છે.

૧૫. પૃ૦ ૨૪૯ સાતમી ગાથામાં અમારી વાચનાના सो अमतेण विसं गेज्झं (આ પાઠમાંના सो अमतेणના બદલે અનવધાનથી અમારી આવૃત્તિમાં सोअमत्तेग છે, તેને ગ્રંથના અંતમાં આપેલા શુદ્ધિપત્રકમાં સુધાર્યું છે) પાઠના સ્થાનમાં सोअमत्तेण विसं गेज्झं પાઠ છે, જુઓ અધ્યયન ૪૧ ગા૦ ૮ (પં૦ મનોહરમુનિજીની આવૃત્તિમાં ગા૦ ૯). અહીં અમારી વાચનામાં સુધારેલો सो अमतेण પાઠ, પ્રાચીન ચારે ય પ્રતિઓનો છે, અને તે સંગત છે.

૧૬. પૃ૦ ૨૪૯ આઠમી ગાથામાં અમારી વાચનાના आजीवत्थं तवो जो तु तप्पते विविहं बहुं પાઠના સ્થાનમાં आजीवत्थं तवो मोत्तुं तप्पते विविहं बहुं પાઠ છે, જુઓ અધ્યયન ૪૧ ગા૦ ૯. અહીં અમારી વાચનાનો પાઠ, મેં જોયેલી ચારે ય પ્રાચીન પ્રતિઓમાં છે, અને તે સંગત તથા મૌલિક છે.

અહીં વિશેષમાં જણાવવાનું કે પ્રાચીન ગ્રંથોમાં કોઈક વાર ૭ ચરણનો અનુષ્ટુપ છન્દ મળે છે તે મુજબ અહીં એકતાલીસમા અધ્યયનમાં ત્રીજો, પાંચમો અને સાતમો, આ ત્રણ શ્લોક ૭ ચરણના છે. આમાંના ત્રીજા અને પાંચમા શ્લોકને ચાર ચરણના માનીને ડૉ૦ શુબ્રિંગની આવૃત્તિમાં શ્લોકાંકના અનુક્રમમાં એક શ્લોક વધ્યો છે, જ્યારે સાતમા (ડૉ૦ શુબ્રિંગની વાચનામાં આઠમા) શ્લોકનાં ૭ ચરણ ડૉ૦ શુબ્રિંગે સ્વીકાર્યાં છે. અહીં જણાવેલ શૈલીનો ખ્યાલ ન હોવાને કારણે

પં૦ શ્રી મનોહરમુનિજીએ પ્રત્યેક શ્લોકને ચાર ચરણવાળો માન્યો છે, આથી તેમને તેમની આવૃત્તિના "તેરમા શ્લોકનું ઉત્તરાર્ધ નષ્ટ થયું છે" આવી ભ્રાન્ત કલ્પના કરવી પડી છે.

૧૭. પૃ૦ ૨૫૨ અગિયારમી ગાથામાં અમારી વાચનાના जं ण गेण्हत्ति वा वालं (આ પાઠમાંના वा वालं પાઠના બદલે, અમારી વાચનામાં वाचालं છે તેને ગ્રંથના અંતમાં આપેલા શુદ્ધિપત્રકમાં સુધાર્યું છે) પાઠના સ્થાનમાં जं णं गेण्हति वा वालं પાઠ છે, જુઓ અધ્યયન ૪૫ ગા૦ ૧૧. અહીં ચારે ય પ્રાચીન પ્રતિઓએ આપેલ સંગત અને પ્રમાણિત जं ण પાઠ ડૉ૦ શુબ્રિંગને પણ મળ્યો છે છતાં તેમણે તેને મૂલવાચનામાં સ્વીકાર્યો નથી.

૧૮. પૃ૦ ૨૫૪ અઠ્ઠાવીસમી ગાથામાં અમારી વાચનાના तण्हातो व सरं रम्मं પાઠના સ્થાનમાં नण्हातो व सरं रम्मं પાઠ છે, જુઓ અધ્યયન ૪૫ ગા૦ ૨૮. અહીં तण्हत्तो–तण्हातो = तृष्णार्तः પાઠ મૌલિક અને સંગત છે, न અને त નો લિપિદોષ સહજ છે. પાટણના ભંડારની ત્રણે ય પ્રતિઓમાં અહીં શુદ્ધપાઠ तण्हत्तोનો સૂચક तण्हतो પાઠ છે, અર્થાત્ લિપિદોષથી त्तोના બદલે तो લખાયેલો છે.

ઉપર જણાવેલાં ૧૮ સ્થાનોમાં અમારી વાચનાના જે પાઠ છે તેવા જ પાઠ કોઈક અપવાદ સિવાય પં૦ શ્રી મનોહરમુનિજીએ આધારરૂપ સ્વીકારેલી પાટણના જ્ઞાનભંડારની ત્રણે ય પ્રતિઓમાં હોવા છતાં, આ મૌલિક પાઠો ન સ્વીકારવાના કારણનો તેમણે નિર્દેશ કર્યો નથી.

અમારી વાચનામાં ડૉ૦ શુબ્રિંગની વાચનાથી જે ભિન્ન પાઠ છે તેને લક્ષીને જ પં૦ શ્રી મનોહરમુનિજીની વાચનાના સંબંધમાં મેં અહીં લખ્યું છે, તેમની સમગ્ર વાચના જોવા-તપાસવાનો અવકાશ હાલમાં તો નથી. આમ છતાં સૂચિત ૧૮ સ્થાનો અંગે નોંધ લખતાં સહજભાવે પં૦ શ્રી મનોહરમુનિજીની વાચનાનું વૈષમ્ય જણાયું તે જણાવું છું—

૧. પૃ૦ ૨૧૫ ત્રીજી ગાથામાં અમારી અને ડૉ૦ શુબ્રિંગની વાચનાના (ગા૦ ૧) तमंसि वा जधा णेता तधा धम्मो जिणाहितो પાઠના સ્થાનમાં પં૦ શ્રી મનોહરમુનિજીએ तमंसि वाडधाणे वा तधा धम्मो जिणाहितो પાઠ સ્વીકાર્યો છે. હકીકતમાં મેં ઉપયોગમાં લીધેલી એક અને પાટણના ભંડારની ત્રણ, એમ કુળ ચારે ય પ્રતિઓમાં આ પાઠમાંનું પ્રારંભનું ચરણ तमंसि वा डधा णेता પાઠ છે, અર્થાત્ મૂલવાચનાના जधा શબ્દગત जનો લિપિદોષથી ड થયો છે. અહીં ડૉ૦ શુબ્રિંગની આવૃત્તિમાં આપેલી સંસ્કૃત ટીકામાં આ પાઠભેદમાં वाडधाणे શબ્દની કલ્પના કરીને "તેનો અર્થ જાણી શકાતો નથી" એમ જણાવ્યું છે. આ ખોટા પાઠભેદ वाडधाणेને પં૦ શ્રી મનોહરમુનિજીએ મૂલવાચનામાં સ્વીકારીને તેની પુષ્ટિ માટે જે વિવેચન લખ્યું છે તે, સમગ્ર સંદર્ભ અને પ્રતિઓનો પાઠ જોતાં અપ્રસ્તુત લાગે છે.

૨. પૃ૦ ૨૩૦ની પાંચમી છઠ્ઠી પંક્તિમાં અમારી વાચનામાં का गति ? कतिविधा गती ? कस्स वा गती ? પાઠ છે. આ પાઠમાંનો 'कतिविधा गती' પાઠ ડૉ૦ શુબ્રિંગની અને તદનુસાર પં૦ શ્રી મનોહરમુનિજીની વાચનામાં નથી. પં૦ શ્રી મનોહરમુનિજીએ પાટણના ભંડારની જે ત્રણ પ્રતિઓનો ઉપયોગ કર્યો છે તેમાંની ૭૫૨ અને ૧૦૦૮૩ ક્રમાંકવાળી પ્રતિઓમાં તો આ પાઠ છે, ફક્ત ૬૮૭૨ ક્રમાંકવાળી પ્રતિમાં નથી. આમ છતાં અહીં મુનિશ્રીએ તેમને મળેલા જરૂરી પાઠની ઉપેક્ષા કરી છે. અહીં દસ પ્રશ્નો અને તેના ઉત્તર છે, તેમાં સાતમા અને આઠમા પ્રશ્નનો ઉત્તર વ્યુત્ક્રમથી છે. ટૂંકમાં જણાવવાનું કે कतिविधा गती ? આ પાઠ મૌલિક છે.

૩. પૃ૦ ૨૩૨ની ત્રીજી-ચોથી પંક્તિમાં આવેલા "गतिवागरणगंथाओ पभिति जाव समाणितं इमं अज्झयणं ताव इमो बीओ पाढो दिस्सति। तं जहा—" આ પાઠ ઉપરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે

એકત્રીસમા અધ્યયનની બે વાચનાઓ પ્રચલિત હતી. આની પહેલી વાચનાના જે પાઠથી બીજી વાચના જુદી પડે છે તે સ્પષ્ટ કરવા માટે બીજી વાચનાની ઉત્થાનિકારૂપ પ્રસ્તુત પાઠ છે. "ગતિવ્યાકરણગ્રંથ એટલે એકત્રીસમા અધ્યયનની પહેલી વાચનામાં જે ગતિવિષયક નિરૂપણ છે ત્યાંથી પ્રારંભીને એકત્રીસમા અધ્યયનની પ્રથમ વાચના પૂર્ણ થાય છે ત્યાં સુધીના પાઠનું આ વાચનાંતર છે." આ અર્થ અહીં સ્પષ્ટ જ છે. અહીં પં० શ્રી મનોહરમુનિજીએ અનવધાનથી 'ગતિવ્યાકરણ' નામના ગ્રંથની કલ્પના કરી છે, તે બરાબર નથી, જુઓ તેમની આવૃત્તિમાં પૃ० ૧૮૯.

૪. પૃ० ૨૫૨ અગિયારમી ગાથાના પ્રથમ ચરણનો પાઠ, ડૉ० શુબ્રિંગ તથા અમારી આવૃત્તિમાં આ પ્રમાણે છે—जं हुतासं विवज्जेति (આ પાઠમાંના 'जं'ના સ્થાનમાં ડૉ० શુબ્રિંગની વાચનામાં 'जे' છે). આ પ્રાચીન પ્રતિઓના સંગત પાઠની ઉપેક્ષા કરીને, ડૉ० શુબ્રિંગની આવૃત્તિમાં છાપેલી સંસ્કૃત ટીકાનું અનુકરણ કરીને પં० શ્રી મનોહરમુનિજીએ આ સ્થાનમાં जं हंता जं विवज्जेति પાઠ સ્વીકાર્યો છે અને સિદ્ધ કર્યો છે, જુઓ તેમની આવૃત્તિનું પૃ० ૨૭૮.

ઋષિભાષિતસૂત્રના સંબંધમાં ડૉ० વાલ્થેર શુબ્રિંગની તથા પં० શ્રી મનોહરમુનિજીની આવૃત્તિની પ્રસ્તાવના જોવા માટે જિજ્ઞાસુઓને ભલામણ કરું છું.

૯. दीव-सागरपण्णत्तिसंगहणीगाहाओ—નંદિસૂત્ર અને પાક્ષિકસૂત્રના કાલિકશ્રુતના વિભાગમાં જે दीवसागरपण्णत्ती સૂત્ર છે, તે અને પ્રસ્તુત પ્રકીર્ણક અભિન્ન છે કે કેમ? તે સંબંધમાં નિર્ણય લેવા માટે અન્વેષકોને વિનંતિ કરું છું. નંદિસૂત્રની ચૂર્ણિ અને બે વૃત્તિઓમાં આનો પરિચય આપ્યો નથી, જ્યારે પાક્ષિકસૂત્રની વૃત્તિમાં "દ્વીપસાગરપ્રજ્ઞપ્તિગ્રંથમાં દ્વીપો અને સાગરોનું નિરૂપણ છે" આ પ્રમાણે પરિચય આપ્યો છે. અહીં પ્રસ્તુત પ્રકીર્ણકમાં દ્વીપો અને સાગરોનું જ નિરૂપણ છે. આની કુલ ગાથા ૨૨૫ છે. આમાં જણાવેલ દ્વીપ આદિની માહિતી આ પ્રમાણે છે—ગા० ૧થી ૧૮માં માનુષોત્તરપર્વત, ગા० ૧૯થી ૨૪માં નલિનોદકાદિ સાગરો, ગા० ૨૫માં નંદીશ્વરદ્વીપ, ગા० ૨૬ થી ૪૭માં અંજનપર્વતો અને તેમાં આવેલાં જિનમંદિરો, ગા० ૪૮ થી ૫૧માં દધિમુખપર્વતો અને તેમાં જિનમંદિરો, ગા० ૫૨ થી ૫૭માં અંજનપર્વતની પુષ્કરિણીઓ, ગા० ૫૮ થી ૭૦માં રતિકરપર્વતો અને શક્ર-ઇશાનના દેવ-દેવીઓની રાજધાનીઓ, ગા० ૭૧માં કુંડલદ્વીપ, ગા० ૭૨ થી ૭૫માં કુંડલપર્વત, ગા० ૭૬ થી ૮૩માં કુંડલપર્વતનાં સોળ કૂટો, ગા० ૮૪થી ૯૭માં કુંડલપર્વતમાં શક્ર-ઇશાનના લોકપાલોની રાજધાનીઓ, ગા० ૯૮થી ૧૦૧માં સૌધર્મેશાનની અગ્રમહિષીઓની રાજધાનીઓ, ગા० ૧૦૨થી ૧૦૯મા કુંડલપર્વતમાં ત્રાયસ્ત્રિંશક દેવો અને તેની અગ્રમહિષીઓની રાજધાનીઓ, ગા० ૧૧૦માં કુંડલસમુદ્ર, ગા० ૧૧૧ રુચકદ્વીપ, ગા० ૧૧૨ થી ૧૧૬માં રુચકપર્વત, ગા० ૧૧૭થી ૧૨૬માં રુચકપર્વતનાં કૂટો, ગા० ૧૨૭થી ૧૪૨માં દિશાકુમારીઓ અને તેમનાં સ્થાન, ગા० ૧૪૩થી ૧૪૮માં દિશાગજેન્દ્રો, ગા० ૧૪૯થી ૧૫૫માં રતિકરપર્વતો, સૌધર્મેશાન-સામાનિકદેવોના ઉત્પાદપર્વતો અને રાજધાનીઓ, ગા० ૧૫૬ થી ૧૬૫માં જંબૂદ્વીપાદિ દ્વીપોના અને લવણાદિ સમુદ્રોના અધિપતિ દેવો, ગા० ૧૬૬ થી ૧૭૩માં 'તેગિચ્છિ' પર્વત અને ગા० ૧૭૪થી ૨૨૫માં ચમરચંચા રાજધાનીનું નિરૂપણ છે.

૧૦. संथारगपइण्णयं—સંથારગ-સંસ્તારકસંબંધિ વક્તવ્ય આ પ્રકીર્ણકસૂત્રમાં છે. સંથારગ એટલે અંતિમ આરાધનાના પ્રસંગે સ્વીકારવામાં આવતું દર્ભાદિ આસન. આ પ્રકીર્ણકની કુલ ગાથા ૧૨૨ છે. આમાં ૧થી ૩૦ ગાથામાં સંસ્તારકના ગુણોનું, ૩૧થી ૪૩ ગાથામાં સંસ્તારકના સ્વરૂપનું, ૪૪થી ૫૫ ગાથામાં સંસ્તારકથી લાભ અને સુખનું, ૫૬ થી ૮૭ ગાથામાં સંસ્તારક ગ્રહણ કરનાર

મહાત્માઓનાં ઉદાહરણોનું[1] અને ૮૮થી ૧૨૨ ગાથામાં સંસ્તારક ગ્રહણ કરનારની ક્ષમાપના અને ભાવનાનું નિરૂપણ છે.

૧૧. वीरत्थओ—વીરસ્તવપ્રકીર્ણકમાં, શ્રમણ ભગવાન શ્રી વર્દ્ધમાનસ્વામીની, તેમનાં છવ્વીસ નામોથી સ્તુતિ કરી છે. અહીં જુદાં જુદાં છવ્વીસ નામોનો અન્વયાર્થ પણ જણાવેલ છે. સૂચિત છવ્વીસ નામ આ પ્રમાણે છે—१. अरुह, २. अरिहंत, ३. अरहंत, ४. देव, ५. जिण, ६. वीर, ७. परमकारुणिय, ८. सव्वण्णु, ९. सव्वदरिसी, १०. पारय, ११. तिकालविऊ, १२. नाह, १३. वीयराय, १४. केवली, १५. तिहुयणगुरु, १६. सव्व, १७. तिहुयणवरिट्ठ, १८. भयवं, १९. तित्थयर, २०. सक्कनमंसिय, २१. जिणिंद, २२. वद्धमाण, २३. हरि, २४. हर, २५. कमलासण અને २६. बुद्ध.

૧૨. कुसलाणुबंधिअज्झयण— આ કુશલાનુબંધિ અધ્યયનનું બીજું નામ चउसरणपइण्णय છે. આ બીજા નામથી જ વર્તમાનમાં તે વધારે ઓળખાય છે. આના કર્તા શ્રી વીરભદ્રાચાર્ય (વિક્રમનો અગિયારમો શતક) છે. આની કુલ ગાથા ૬૩ છે. આ પ્રકીર્ણકનો સંક્ષિપ્ત પરિચય આ પ્રમાણે છે—પ્રથમ ગાથામાં આવશ્યકના ૭ અધિકાર આ પ્રમાણે છે—૧. સાવદ્યયોગની વિરતિ, ૨. ઉત્કીર્તન, ૩. ગુણિ પ્રત્યે વિનય, ૪. ક્ષતિની નિંદા, ૫. દોષોની ચિકિત્સા અને ૬. ગુણધારણા. ૨થી ૭ ગાથામાં ઉક્ત ૭ અધિકારોનું પૃથક્ પૃથક્ નિરૂપણ છે. આઠમી ગાથામાં જિનેશ્વરના જન્મ પહેલાં તેમનાં માતાને જે ચૌદ સ્વપ્ન આવે છે તેનાં નામ છે. નવમી ગાથામાં મંગલાચરણ કરીને દસમી ગાથામાં ૧. ચતુઃશરણગમન, ૨. દુષ્કૃતની નિંદા અને ૩. સુકૃતની અનુમોદના–રૂપ ત્રણ અર્થાધિકાર જણાવ્યા છે. ૧૧થી ૪૮ ગાથામાં અરિહંત, સિદ્ધ, સાધુ અને કેવલિપ્રજ્ઞપ્ત ધર્મ—આ ચાર શરણોનું શરણ લેવા માટેનું નિરૂપણ છે. ૪૯થી ૫૪ ગાથામાં, જન્મ-જન્માંતરમાં આત્માએ જે કોઈ દુષ્કૃત આચર્યાં હોય તેની નિંદાનું નિરૂપણ છે. ૫૫થી ૫૮ ગાથામાં સુકૃતની અનુમોદના જણાવી છે. અંતમાં ૫૯થી ૬૩ ગાથામાં ચતુઃશરણગ્રહણ, દુષ્કૃતની નિંદા અને સુકૃતના અનુમોદનનું ફળ જણાવ્યું છે.

૧૩. आउरपच्चक्खाणपइण्णयं [२]—આ આતુરપ્રત્યાખ્યાન પ્રકીર્ણકની કુલ ગાથા ૩૪ છે. આમાં આ પ્રમાણે નિરૂપણ છે—પ્રથમ ગાથામાં આતુરપ્રત્યાખ્યાન કરવા સંબંધી ઉપોદ્ઘાત છે. ૨–૩ ગાથામાં અવિરતિનું પ્રત્યાખ્યાન છે. ૪–૫ ગાથામાં ચાર ગતિને લક્ષીને મિથ્યાદુષ્કૃતનું ઉચ્ચારણ છે. ૬થી ૧૩ ગાથામાં મમત્વત્યાગ જણાવ્યો છે. ૧૪થી ૧૮ ગાથામાં દેહને ઉપાલંભ જણાવ્યો છે. ૧૯થી ૨૫ ગાથામાં શુભ ભાવના જણાવી છે. ૨૬થી ૩૪ ગાથામાં અરિહંત આદિના સ્મરણનું, પાપસ્થાનકત્યાગનું અને મિથ્યાદુષ્કૃત આદિનું નિરૂપણ છે.

૧૪. चउसरणपइन्नयं—આ ચતુઃશરણપ્રકીર્ણકની કુલ ગાથા ૨૭ છે. આની પ્રથમ ગાથામાં ૧. ચતુઃશરણગમન, ૨. દુષ્કૃતની નિંદા અને ૩. સુકૃતની અનુમોદના—આ ત્રણ અર્થાધિકારો જણાવીને ૨થી ૬ ગાથામાં અરિહંત, સિદ્ધ, સાધુ અને ધર્મનું શરણ લેવા માટે નિરૂપણ છે. ૭થી ૧૭ ગાથામાં જન્મ-જન્માંતરમાં આચરેલાં દુષ્કૃત્યોની નિંદા જણાવી છે. ૧૮થી ૨૬ ગાથામાં સુકૃતની અનુમોદનાનું નિરૂપણ છે. અંતમાં ઉપસંહારરૂપ ૨૭મી ગાથામાં ચતુઃશરણગમન આદિનું ફળ જણાવેલ છે.

---

૧. અહીં જેમનાં ઉદાહરણો આપ્યાં છે તેમનાં નામ આ પ્રમાણે છે—અર્ણિકાપુત્ર, ખંદકમુનિના પાંચસો શિષ્યો, દંડમુનિ, સુકોશલમુનિ, અવંતિસુકુમાર, કાર્તિકાર્ય, ધર્મસિંહ મુનિ, ચાણાક્ય, અમયઘોસમુનિ, લલિતઘટા, સિંહસેનમુનિ, ચિલાતીપુત્ર, ગજસુકુમાલમુનિ, અને ગોશાલકની તેજોલેશ્યાથી દગ્ધ–શ્રમણ ભગવાન મહાવીરના શિષ્યો.

૧૫. भत्तपरिन्नापइन्नयं—ભક્ત એટલે આહાર અને પરિજ્ઞા એટલે પ્રત્યાખ્યાન. આ ભક્તપરિજ્ઞા-પ્રકીર્ણકમાં આજીવન આહારનો ત્યાગ કરનારના સંબંધમાં નિરૂપણ છે. શ્રી વીરભદ્રાચાર્યરચિત આ પ્રકીર્ણકની કુલ ગાથા ૧૭૩ છે. આનો સંક્ષિપ્ત પરિચય આ પ્રમાણે છે—પ્રથમ બે ગાથામાં મંગલ અને અભિધેય જણાવીને ૩–૪ ગાથામાં જ્ઞાનનું માહાત્મ્ય છે. પાંચમી ગાથામાં ક્ષણિક સુખની નિષ્ફળતા જણાવી છે. ૬–૭ ગાથામાં જિનાજ્ઞાની આરાધનાથી શાશ્વત સુખની પ્રાપ્તિ નિરૂપી છે. ૮–૯ ગાથામાં અભ્યુદ્યતમરણના ૧. ભક્તપરિજ્ઞામરણ, ૨. ઇંગિનીમરણ અને ૩. પાદપોપ-ગમનમરણ—એમ ત્રણ ભેદ છે. ૧૦–૧૧ ગાથામાં '૧. સવિચારભક્તપરિજ્ઞામરણ અને ૨. અવિચારભક્તપરિજ્ઞામરણ' એમ ભક્તપરિજ્ઞામરણના બે ભેદ છે. ગા૦ ૧૨થી ૧૯માં આજીવન આહારત્યાગ કરવા ઇચ્છનાર મુનિની ગુરુ પ્રત્યે વિનંતિ અને ગુરુનો આલોચનાવિષયક ઉપદેશ છે. ૨૦થી ૨૩ ગાથામાં આજીવન આહારત્યાગ કરનાર એટલે કે અનશનવ્રત લેનાર મુનિની આલોચના અને પ્રાયશ્ચિત્તકરણ છે. ૨૪થી ૨૮ ગાથામાં અનશનવ્રત લેનાર મુનિમાં ગુરુદ્વારા પાંચ મહાવ્રતોનું આરોપણ છે. ૨૯થી ૩૩ ગાથામાં અનશનવ્રત લેનાર ગૃહસ્થની આચરણા અને તે ગૃહસ્થમાં ગુરુદ્વારા સામાયિકવ્રતનું આરોપણ છે. ૩૪થી ૪૭ ગાથામાં અનશનવ્રત લેનારની આચરણા છે. ૪૮થી ૫૨ ગાથામાં અનશનવ્રત લેનારની ક્ષમાપના છે. ૫૩થી ૧૫૩ ગાથામાં અનશનવ્રત લેનારની પ્રત્યે ગુરુની વિસ્તારથી ઉપદેશરૂપ શિક્ષા છે. ૧૫૪–૫૫ ગાથામાં અનશનવ્રત લેનારનો ગુરુશિક્ષાસ્વીકાર છે. ૧૫૬થી ૧૭૧ ગાથામાં વેદનાપીડિત અનશનવ્રતિની પ્રતિ ગુરુનો ઉપદેશ છે. અને છેલ્લે ૧૭૨–૭૩ ગાથામાં પ્રસ્તુત ભક્તપરિજ્ઞાપ્રકીર્ણકનું માહાત્મ્ય જણાવ્યું છે.

૧૬. आउरपच्चक्खाणपइण्णयं—શ્રી વીરભદ્રાચાર્યકૃત આ આતુરપ્રત્યાખ્યાનપ્રકીર્ણક પદ્ય-ગદ્યાત્મક છે. દસમી ગાથાની પછી અગિયારમા સૂત્રરૂપે આવેલ ગદ્યસૂત્રસિવાય શેષ રચના ગાથાબદ્ધ છે. આનો સંક્ષિપ્ત પરિચય આ પ્રમાણે છે—૧થી ૯ ગાથામાં બાલપંડિતમરણનું સ્વરૂપ છે. ૧૦થી ૩૨ ગાથામાં પંડિતમરણનું વિસ્તારથી નિરૂપણ છે. ૩૩થી ૩૬ ગાથામાં આલોચના દેનાર અને લેનારનું નિરૂપણ છે. ૩૭થી ૪૫ ગાથામાં અસમાધિમરણ અને તેનું ફળ છે. ૪૬–૪૭ ગાથામાં બાલમરણનું નિરૂપણ છે. ૪૮થી ૭૧ ગાથામાં પંડિતમરણની ભાવના અને આરાધનવિધિ છે.

૧૭. गच्छायारपइण्णयं—નિર્ગ્રંથ અને નિર્ગ્રંથિનીના નાના મોટા સમુદાયને 'ગચ્છ' કહેવામાં આવે છે. ગચ્છના આચારનું નિરૂપણ આ સૂત્રમાં છે. તેથી આનું નામ ગચ્છાચારપ્રકીર્ણક છે. આની કુલ ૧૩૭ ગાથા છે. અંતભાગમાં આવેલી ૧૩૫મી ગાથામાં જણાવ્યા પ્રમાણે આ પ્રકીર્ણકની રચના મહાનિશીથસૂત્ર, કલ્પસૂત્ર(બૃહત્કલ્પસૂત્ર) અને વ્યવહારસૂત્રના આધારે થઈ છે. અનો સંક્ષિપ્ત પરિચય આ પ્રમાણે છે—પ્રથમ ગાથામાં મંગલ અને અભિધેય જણાવીને બીજી ગાથામાં ઉન્માર્ગગામી ગચ્છમાં રહેવાથી હાનિ જણાવી છે. ૩થી ૬ ગાથામાં સદાચારી ગચ્છમાં રહેવાથી લાભ જણાવ્યો છે. ૭થી ૪૦ ગાથામાં આચાર્યના સ્વરૂપનું વર્ણન છે, અહીં મુખ્યતયા યોગ્ય અને અયોગ્ય આચાર્યના સંબંધમાં ઠીક ઠીક વિવેચન કર્યું છે. ૪૧થી ૧૦૬ ગાથામાં સાધુના સ્વરૂપનું વર્ણન છે, અહીં ગીતાર્થ અગીતાર્થ કુશીલ આદિનું વિવિધ વિવેચન છે, ઉપરાંત સંયમરક્ષા માટે ધ્યાન ખેંચે તેવા પ્રસંગોની, સુગચ્છની અને કુગચ્છની વિગતો સહિત ઘણું ઘણું વર્ણવ્યું છે. ૧૦૭થી ૧૩૪ ગાથામાં આર્યા–નિર્ગંથિનીનું સ્વરૂપ છે, અહીં આર્યા અને અનાર્યાની ઓળખ માટે વિવિધ પ્રસંગોના વર્ણનપૂર્વક વિસ્તારથી વિવેચન છે. અંતમાં સમાપ્તિસૂચક ત્રણ (ગા૦ ૧૩૫થી ૧૩૭) ગાથાઓમાં પ્રસ્તુત ગ્રંથગત પ્રરૂપણાના આધારરૂપ શાસ્ત્રોનું, પ્રસ્તુત પ્રકીર્ણકના અધ્યયનની ભલામણનું અને

પ્રસ્તુત ગ્રંથને ભણી–સાંભળીને યોગ્ય આચરણા કરવાનું સૂચન છે. આ પ્રકીર્ણકમાં સાધુ-સાધ્વીના જીવનને લગતી અનેક બાબતોમાં તથાપ્રકારની પરિસ્થિતિ જાણી શકાય છે.

૧૮. सारावलीपइण्णयं—આમાં પુંડરીકગિરિ—શત્રુંજયગિરિની, સાર એટલે શ્રેષ્ઠ ગુણયુક્ત, સ્તવના છે, આથી આનું ગુણનિષ્પન્ન 'સારાવલીપ્રકીર્ણક' નામ છે. આમાં મુખ્યતયા શત્રુંજયગિરિ-સંબંધિત માહિતી આ પ્રમાણે છે—૧થી ૬ ગાથામાં પાંચ પરમેષ્ઠિનું માહાત્મ્ય છે. ૭થી ૭૪ ગાથામાં નારદઋષિ પ્રત્યે અતિમુક્તકમુનિના કથનમાં, શત્રુંજયગિરિના પુંડરીકગિરિનામ વિષે અને પૂજ્યત્વ વિષે વિસ્તારથી નિરૂપણ છે. ૭૫થી ૮૫ ગાથામાં નારદઋષિ આદિની દીક્ષા, કેવલજ્ઞાનપ્રાપ્તિ અને મોક્ષપ્રાપ્તિ જણાવેલ છે. ૮૬થી ૧૦૨ ગાથામાં પુંડરીકગિરિનો મહિમા છે. ૧૦૩થી ૧૧૨ ગાથામાં જ્ઞાન અને જીવદયાનું ફળ છે. ૧૧૩થી ૧૧૫ ગાથામાં શત્રુંજયગિરિ ઉપર કરેલા દાનનું ફળ જણાવીને ૧૧૬મી ગાથામાં પ્રસ્તુત પ્રકીર્ણકની નકલ કરવા–કરાવવાનું ફળ નિરૂપ્યું છે.

૧૯. जोइसकरंडगं पइण्णयं—સ્થવિર ભગવંત શ્રી પાદલિપ્તાચાર્યે રચેલા આ જ્યોતિષ્કરંડક-પ્રકીર્ણકની કુલ ૪૦૫ ગાથાઓ છે. જો કે પ્રસ્તુત પ્રકીર્ણકના વૃત્તિકાર આચાર્ય શ્રી મલયગિરિજીએ, અહીં સૂચિત પાદલિપ્તાચાર્યને જ્યોતિષ્કરંડકપ્રકીર્ણકના વૃત્તિકાર તરીકે જણાવ્યા છે. આમ છતાં પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકર મુનિવર્ય શ્રી પુણ્યવિજયજીએ 'જ્યોતિષ્કરંડકપ્રકીર્ણકના કર્તા શ્રી પાદલિપ્તા-ચાર્ય હોવા જોઈએ' એવી આધારપૂર્વક નોંધ લખી છે, જુઓ જ્ઞાનાંજલી પૃ૦ ૨૫–૨૬. આના આધારે અહીં આ પ્રકીર્ણકના કર્તા તરીકે શ્રી પાદલિપ્તાચાર્ય છે એમ જણાવ્યું છે. આ પ્રકીર્ણકમાં જ્યોતિષસંબંધી ૨૩ પ્રાભૃત–અધિકાર છે તે આ પ્રમાણે—૧. કાલપ્રમાણ, ૨. માન–જેનાથી વસ્તુને તોળી શકાય તે (આમાં નાલિકા, સંવત્સરાદિ કાલમાનનું પણ વિસ્તારથી નિરૂપણ છે), ૩. અધિકમાસ-નિષ્પત્તિ, ૪. ઓમરત્ત–દિનક્ષય, ૫–૬. પર્વસમાપ્તિ, તથા તિથિસમાપ્તિ, ૭. નક્ષત્રપરિમાણ, ૮. ચંદ્ર-સૂર્યપરિમાણ, ૯. નક્ષત્ર-ચંદ્ર-સૂર્યગતિ, ૧૦. નક્ષત્રયોગ, ૧૧. મંડલ વિભાગ, ૧૨. અયન, ૧૩. સૂર્ય–ચંદ્રની આવૃત્તિ, ૧૪. મંડલમુહૂર્તગતિ, ૧૫. ઋતુપરિમાણ, ૧૬. વિષુવત્-દિન-રાત્રીદિવસની સમાનતા, ૧૭. વ્યતિપાત, ૧૮. તાપક્ષેત્ર, ૧૯. દિવસવૃદ્ધિહાનિ, ૨૦–૨૧. અમાવાસ્યા-પૂર્ણિમાવિષયક નિરૂપણ, ૨૨. પ્રણષ્ટપર્વ અને ૨૩. પૌરુષીપરિમાણ.

૨૦. तित्थोगालीपइन्नयं—તીર્થોદ્ગાલીપ્રકીર્ણકના કર્તાના નામનો ઉલ્લેખ મળતો નથી. આમ છતાં વ્યવહારસૂત્રના [1]ભાષ્યમાં આ પ્રકીર્ણકનો ઉલ્લેખ છે, તેથી આની પ્રાચીનતા જાણી શકાય છે. આ પ્રકીર્ણકના અંતમાં જણાવ્યા પ્રમાણે આની ગાથાસંખ્યા ૧૨૩૩ નિશ્ચિત હતી, પણ વિશેષાવગમ માટે પ્રાચીન સમયથી જ કોઈ એક અથવા એકથી વધારે અભ્યાસી મુનિદ્વારા, આમાં ૨૮ ગાથાઓ પ્રક્ષિપ્ત થયેલી છે. નંદિસૂત્ર, આવશ્યકનિર્યુક્તિ અને સૂર્યપ્રજ્ઞપ્તિનિર્યુક્તિ આદિની જે ગાથાઓ આમાં મળે છે તે બાદ કરતાં પણ, આની ૧૨૩૩ ગાથાઓની નિશ્ચિત સંગતિ થવી મુશ્કેલ જણાય છે.

આ પ્રકીર્ણકમાં આવતી કેટલીક અસંગત હકીકતોનો ઇસારો પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીએ કરેલો છે અને તે આ પ્રસ્તાવનાના પહેલાં આવેલા તેમના વક્તવ્યમાં છે. આ પ્રકીર્ણકમાં કલ્કી રાજાની કથામાં કલ્કી રાજાનો જે સમય આપેલ છે તે પણ સંગત નથી. અહીં કલ્કીનો જે સમય જણાવ્યો છે તે પછી સેંકડો વર્ષ વીતી ગયાં છે, અર્થાત્ પ્રસ્તુતપ્રકીર્ણકમાં જણાવેલ સમયમાં

---

૧. तित्थोगाली एत्थं वत्तव्वा होइ आणुपुव्वीए। जो जस्स उ अंगस्सा वोच्छेदो जहिं विणिद्दिट्ठो॥
વ્યવહારસૂત્રભાષ્ય ઉદ્દેશ ૧૦ ગા૦ ૭૦૧.

કલ્કી રાજા થયો નથી, તે એક હકીકત છે. જોકે મહાનિશીથસૂત્રમાં કલ્કી રાજાની હકીકત આવે છે, આમ છતાં ભાષ્યકાર સ્થવિરોના પૂર્વે થયેલા શ્રી અગસ્ત્યસિંહગણીએ, તેમની દશવૈકાલિકસૂત્રની ચૂર્ણિમાં "ભવિષ્યમાં કલ્કી રાજા થશે" આ પ્રકારનું વિધાન કર્યું તે અશાસ્ત્રીય છે, આ મતલબનું જણાવેલ છે, જુઓ અમારા આ ગ્રંથમાં પૃ૦ ૪૭૦ ટિ૦૨.

આ પ્રકીર્ણકમાં કાલ-સમય-ના અવસર્પિણી અને ઉત્સર્પિણી ભેદ, ૭ અરક-આરા-નું સ્વરૂપ મુખ્યતયા વર્ણવેલું છે. આમાં શ્રી ઋષભદેવસ્વામીનું ચરિત્ર, દસ ક્ષેત્રમાં એક જ સમયમાં તીર્થંકરોના જન્મ આદિ, ચોવીસ તીર્થંકરો સંબંધિત પૂર્વભવો અને કલ્યાણકો આદિ અનેક હકીકતો જણાવી છે. ઉપરાંત ચક્રવર્તિ, વાસુદેવ અને બલદેવ સંબંધી નિરૂપણ છે. ૬૨૧થી ૬૨૭ ગાથામાં પાલક, મરુક, પુષ્યમિત્ર, બલમિત્ર, ભાનુમિત્ર, નભઃસેન અને ગર્દભરાજાનો તથા શકવંશીય રાજાઓનો રાજ્યસમય જણાવેલ છે. તેમ જ કલ્કીરાજાની કથા (ગા૦ ૬૨૮ થી ૬૮૯) તેના પુત્ર દત્તરાજાના વંશની પરંપરા, શ્રમણ ભગવાન શ્રી વીરવર્દ્ધમાનસ્વામીથી સ્થવિર ભગવંત શ્રી સ્થૂલભદ્રજી પર્યંતની પટ્ટપરંપરા, આચારાંગાદિ શ્રુતનો વ્યવચ્છેદ (ગા૦ ૮૦૭થી ૮૩૬), વગેરે વગેરે વિસ્તારથી જણાવેલ છે. આ પ્રમાણે અહીં આ પ્રકીર્ણકનો અતિસંક્ષિપ્ત પરિચય આપ્યો છે.

આ પ્રકીર્ણક, તેની સંસ્કૃતછાયા અને હિંદી અનુવાદસહિત વીર સં૦ ૨૫૦૦ (સન ૧૯૭૪-૭૫) માં 'શ્વેતાંબર (ચાર થુઈ) જૈન સંઘ-જાલોર' આદિ ત્રણ પ્રકાશકો તરફથી સંયુક્ત રીતે પ્રકાશિત થયેલ છે. આના શોધક, અનુવાદક અને સંપાદક પં૦ કલ્યાણવિજય ગણિવર અને ડૉ૦ ગજસિંહ રાઠોડ—ન્યાયવ્યાકરણતીર્થ છે. આ પ્રકાશનમાં સંપાદક તરીકે જે, સ્વનામધન્ય સુખ્યાત વિદ્વદ્વર પૂજ્યપાદ પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજીનું નામ આપ્યું છે તે સંબંધમાં વિમાસણ થાય તેવું આ સંપાદન થયું છે, આ હકીકત અહીં આગળ જણાવેલ વિગતો ઉપરથી જિજ્ઞાસુ વર્ગ જાણી શકશે. જોકે પૂજ્યપાદ પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજી મહારાજને પ્રત્યક્ષ મળવાનું ભાગ્ય મને મળ્યું નથી, છતાં મેં તેમના લેખો અને ગ્રંથો વાંચ્યા છે તેથી તથા પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકર મુનિભગવંત શ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજ (મારા ગુરુ) પાસેથી તેમની ઓળખ મળેલી તેથી પૂજ્યપાદ પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજી મહારાજને, સંશોધનવિષયના એક અધિકારી વિદ્યાપુરુષ તરીકે ઓળખવા હું ભાગ્યશાળી થયો છું.

ઉપર સૂચિત મુદ્રિત ગ્રંથના 'પ્રકાશકીય'માં પૂજ્યપાદ પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજી મહારાજ માટે આ પ્રમાણે જણાવ્યું છે કે—हमारी यह आंतरिक उत्कट अभिलाषा थी कि इस ग्रंथ को प्रकाश में लाने वाले पन्यासप्रवर श्री कल्याणविजयजी महाराज साहब के करकमलों में इस ग्रंथ की मुद्रित प्रति शीघ्रातिशीघ्र समर्पित करें पर कराल काल ने हमारी सब आशाओं-अभिलाषाओं को कठोर वज्राघात कर कुचल डाला। केवल जैन जगत् ही नहीं, अपितु इतिहास क्षितिज के प्रकाशमान प्रचण्ड मार्तण्ड पन्यासप्रवर श्री कल्याणविजयजी महाराज इहलीला समाप्त कर स्वर्गस्थ हो गये। हमें केवल इतना ही संतोष है कि इस ग्रंथ के कतिपय मुद्रित फार्म उन के करकमलों में उनके स्वर्गस्थ होने से एक मास पूर्व पहुंच गये थे और उन्होंने इस ग्रन्थ के फार्म देखकर आन्तरिक सन्तोष अभिव्यक्त किया था।

ઉપરના વિધાનમાં "કેટલાક મુદ્રિત ફોર્મને પૂ૦ પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજી મહારાજે જોયા હતા, અને તેનાથી તેમણે આંતરિક સંતોષ વ્યક્ત કર્યો હતો" આવું જે જણાવ્યું છે તેથી વાચક સહજભાવે એમ સમજી શકે કે, મુદ્રિત ફોર્મને પૂ૦ પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજીએ વાંચ્યાં પણ હશે, અને તે ફોર્મની સંખ્યા પણ બેથી તો વધારે હશે જ. આ સંબંધમાં પ્રસ્તુત तित्थोगालीपइण्णयની હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં મળતા શુદ્ધપાઠોને ન સમજવાના કારણે શ્રી રાઠોડજીએ નિરાધારપણે છંદોભંગ કરીને જે ખોટા અશુદ્ધ પાઠો તેમ જ ગ્રંથના કેટલાક શુદ્ધ પ્રાકૃત શબ્દોના અર્થને ન સમજવાથી જે અશુદ્ધ

વિકૃત પાઠો સ્વીકાર્યા છે તેના પાંચમી ગાથાથી ૨૦૯ ગાથા પર્યંતનાં અહીં આગળ જે ઉદાહરણો નોંધ્યાં છે તેમાંનાં ઘણાં સ્થાન તો એવાં છે કે જે પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજી મહારાજના ખ્યાલમાં સહજભાવે આવ્યા વિના ન જ રહે. ટૂંકમાં મારે એટલું જ જણાવવાનું છે કે, જાલોર આવૃત્તિના 'પ્રકાશકીય'માં 'પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજી મહારાજે કેટલાક ફૉર્મ જોયા અને તેમણે સંતોષ અનુભવ્યો' આવું જે જણાવ્યું છે તેની યથાર્થતાના સંબંધમાં આગળ જણાવેલ અશુદ્ધ-અમૌલિક પાઠોની નોંધ ઉપરથી તજ્જ્ઞ વિદ્વાનો અને સુજ્ઞ વાચકોને વિમાસણ થાય તેવું છે. આ સંબંધમાં વિશેષ જણાવવાનું કે, જૈન આગમ અને દર્શનશાસ્ત્રોના મર્મજ્ઞ વિદ્વદ્વર્ય મુનિભગવંત શ્રી જંબૂવિજયજી મહારાજસાહેબ, સં૦ ૨૦૨૯ના માગસર સુદમાં (સન-૧૯૭૩), પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજીને વંદન કરવા માટે ગુજરાતથી **આહોર** (રાજસ્થાન) ગયેલા તે સમયે પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજી મહારાજની માનસિક સ્થિતિ અતિનિષ્ક્રિય-સામેની વ્યક્તિને ઓળખવામાં પણ તકલીફ પડે તેવી-હતી. આ હકીકત પૂજ્યપાદ મુનિવર્ય શ્રી જંબૂવિજયજી મહારાજે મને પ્રત્યક્ષ જણાવેલી છે. આ અહીં જણાવેલ હકીકતથી પણ પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજીએ સૂચિત ફૉર્મ કેવાં જોયા હશે? તે સવિશેષ વિચારણીય લાગે છે. જો પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજી સ્વસ્થ હોત અથવા છપાયેલા ફૉર્મનું સાચું નિરીક્ષણ કરી શકે તેવા હોત તો, શ્રી રાઠોડજીએ તિત્થોગાલી પ્રકીર્ણકના વિચારણીય સ્થાનોનું સમાધાન પૂ૦ મુનિવર શ્રી હસ્તિમલજી મહારાજ દ્વારા મેળવ્યું તેથી કંઈ વિશેષ સ્પષ્ટ સમાધાન પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજી પાસેથી મળત, એમ મારું માનવું છે. પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજીની માનસિક સ્થિતિની હાલત જો સન ૧૯૭૩માં ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે હોય તો તેઓશ્રી પ્રસ્તુત ગ્રંથનાં બે સંસ્કૃત અર્પણ પદ્યો બનાવી શકે કે કેમ? તથા આ અર્પણ પદ્યોમાંના બીજા પદ્યમાં તિત્થોગાલી પ્રકીર્ણકનાં વિધાનોને પુષ્ટિ આપે તેવા ભાવનું જે 'तीर्थप्रवाहविषये स्फुटमर्थपूर्णे' આવું તિત્થોગાલી પ્રકીર્ણકનું વિશેષણ લખ્યું છે તે પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજી લખે કે કેમ? તે પણ વિચારણીય બાબત છે. કારણ કે, જૈન શ્વેતાંબરપરંપરાને અમાન્ય એવી આચારાંગ આદિ સૂત્રોના વિચ્છેદને જણાવતી કેટલીક હકીકત આ પ્રકીર્ણકમાં છે. અહીં સૂચિત પદ્યો, પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજીએ સન ૧૯૭૫ના મે મહિનાની પહેલી તારીખે રચ્યાં છે, તેમ જાલોર આવૃત્તિમાં છપાયેલ છે, જ્યારે તેમની માનસિક સ્થિતિ સન ૧૯૭૩માં નિર્બલ હતી તે મેં ઉપર જણાવ્યું છે. અહીં સારરૂપ એટલું જ જણાવું છું કે પ્રસ્તુત પ્રકીર્ણકની જાલોર આવૃત્તિના બે પૈકીના એક સંપાદક પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજીનું નામ છે તે, એક પ્રકારની વિમાસણ ઊભી કરે તેવું છે. પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજીએ જો આ ગ્રંથનાં ફૉર્મ યથાર્થ રૂપમાં જોયા હોય તો તેઓશ્રી તેમાં રહેલી નાની મોટી ત્રુટીઓ (તેમાં કેટલીક તો અક્ષમ્ય છે) ચલાવી લે તે બને જ નહીં, એમ હું માનું છું. અહીં જાલોર આવૃત્તિના સાદ્યંત અશુદ્ધ પાઠોની સંપૂર્ણ નોંધ, તેની સમીક્ષા સાથે આપવામાં આવે તો એક નાની પુસ્તિકા બની જાય, અને તે નોંધવાનો સમય પણ મારી પાસે નથી ઉપરાંત આ પ્રસ્તાવનામાં તે, એક રીતે અપ્રસ્તુત પણ છે. આથી સંશોધનક્ષેત્રના અભ્યાસીઓનું ધ્યાન દોરવા માટે મૂલગ્રંથની માત્ર ૨૦૯ ગાથા સુધીમાં આવેલા પાઠોની ચર્ચા અહીં લખું છું—

જાલોર આવૃત્તિની પાંચમી ગાથામાં पयसयसहस्समेयं પાઠ છે અને તેની સંસ્કૃત છાયામાં पदशतसहस्रमेतं છે. આ પાઠના સ્થાનમાં પ્રાચીન હસ્તલિખિત પ્રતિઓનો સાચો પાઠ આ પ્રમાણે છે— पयसयसहस्समेगं. અહીં જાલોર આવૃત્તિમાં અનુવાદ સાચા પાઠ પ્રમાણે છે, છતાં સંપાદકજીના ધ્યાનમાં, તેમણે સ્વીકારેલો મૂળ અને છાયાનો ખોટો પાઠ આવ્યો નથી એમ કહી શકાય.

ગા૦ ૮મીનું ઉત્તરાર્ધ જાલોર આવૃત્તિમાં एगत्तो मिच्छत्तं जिणाण आणा अणेगंता છે. આમાં एगत्तो પાઠ લિપિવિકારથી થયેલો છે, તે સંપાદકજીના ધ્યાનમાં નથી આવ્યો અર્થાત્ एगन्तो પાઠ છે.

આમ છતાં છાયા અને અનુવાદ एगंतो પાઠ પ્રમાણે છે. અહીં ખાસ તો એ જણાવવું છે કે आणा जिणाण आणा अणेगंता પાઠમાં अणेगंता શબ્દને શ્રી રાઠોડજીએ સ્વકલ્પનાએ શુદ્ધપાઠ આપવાની આશયથી સ્વીકાર્યો છે. अणेगंताના સ્થાનમાં સમગ્ર હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં अणेगंतो પાઠ મળે છે અને તે શુદ્ધ તથા મૌલિક છે. અહીં સૂચિત ઉત્તરાર્ધનો અર્થ આ પ્રમાણે છે—"એકાન્ત છે તે મિથ્યાત્વ છે અને અનેકાન્ત છે તે શ્રી જિનોની આજ્ઞા છે." જૈન સાહિત્યની રચના પદ્ધતિનો અભ્યાસ હોય તો શુદ્ધપાઠ 'अणेगंतो'નું નિરાધારપણે 'अणेगंता' આવું પરિવર્તન ન થઈ શકે. ટૂંકમાં જણાવવાનું એટલું જ કે જે પાઠ સમગ્ર પ્રતિઓમાં મળતો હોય તે માટે સંશોધક વિચાર કરવો ઘટે, છેવટે સંશોધકને પ્રતિઓનો પાઠ બરાબર ન જણાય તો તે સ્થાનમાં પ્રતિઓમાં મળતા પાઠની નોંધ લેવાની, સંશોધકની નૈતિક અને પ્રામાણિક ફરજ છે.

અગિયારમી ગાથામાં આવેલા पल्लो–પલ્યની સમજ આપવા માટે નીચે ટિપ્પણીમાં "पल्लो–पल्यः पल्यकः खलु यत्र क्वापि वस्तु आश्रियते" આ પ્રમાણે લખ્યું છે. એક તો આવી મોળી ટિપ્પણી પૂ૦ પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજી ચલાવી લે તે સંભવિત નથી. વિશેષમાં આ ટિપ્પણીમાં किमपिના બદલે क्वापि લખીને વ્યાકરણ દોષ પણ થયો છે.

જાલોર આવૃત્તિમાં ૧૮મી ગાથાનું ત્રીજું ચરણ આ પ્રમાણે છે—चउत्थी दूसम सुसमा. અહીં ટિપ્પણીમાં જણાવ્યું છે કે, પ્રતિમાં सुसमाचउत्थी પાઠ છે. અહીં શ્રી રાઠોડજીએ સંશોધન કરીને છંદોભંગવાળું ત્રીજું ચરણ બનાવ્યું છે. મેં ઉપયોગમાં લીધેલી બધીય પ્રતિઓમાં અહીં दूसमसुसम चउत्थी આવો શુદ્ધ અને છંદોમેળયુક્ત પાઠ છે, જે અમારી આવૃત્તિમાં સ્વીકારવામાં આવ્યો છે. આ મૌલિક પાઠમાં છંદોમેળ માટે सुसमाના સ્થાનમાં सुसम છે, આ પ્રકારના અનેકાનેક વિવિધ પ્રયોગો જૈનભાષ્યગ્રંથ આદિમાં મળે છે. આ હકીકત પૂ૦ પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજીના ખ્યાલમાં ન હોય, તે સર્વથા અસંભવિત છે.

જાલોર આવૃત્તિમાં ચૌદમી ગાથાનું ચોથું ચરણ આ પ્રમાણે છે—तहेवुस्सप्पिणीए वि, આને અનુસરીને સંસ્કૃત છાયા પણ છે. આ પાઠ છંદોભંગવાળો તથા અપ્રમાણિત છે. મને પ્રાચીન પ્રતિઓમાં આ સ્થાનમા तं चेवुस्सप्पिणीए वि આવો છંદોમેળયુક્ત સાચો પાઠ મળ્યો છે. અહીં પ્રાચીન પ્રતિઓ મેળવવા માટે શ્રી રાઠોડજીની ઉપેક્ષા હોય એમ જણાય છે.

જાલોર આવૃત્તિમાં વીસમી ગાથાનું પૂર્વાર્ધ આ પ્રમાણે છંદોભંગવાળું છે—सुसमासुसमाए उ चत्तारि हवंति कोडाकोडीओ. અહીં મને મળેલી પ્રતિઓમાં सुसमसुसमाए कालो चत्तारि हवंति कोडिकोडीओ પાઠ છે. અહીં પણ પ્રાચીન પ્રત્યંતરો જોવા માટે શ્રી રાઠોડજીની ઉદાસીનતા જણાય છે.

જાલોર આવૃત્તિમાં ચોવીસમી ગાથાનું પૂર્વાર્ધ આ પ્રમાણે છે—तेवट्ठिं च सहस्सा वियड्ढावासाण होंति उड्डुस्स. અહીં શ્રી રાઠોડજીએ મૂલપાઠને અનુસરીને સંસ્કૃત છાયા અને લાંબી-ચોડી હકીકતો આપીને હિંદી અનુવાદ પણ કર્યો છે. વાસ્તવમાં અહીં પ્રાચીન પ્રતિઓનો પાઠ આ પ્રમાણે છે—तेवट्ठिं च सहस्सा नियये वासाग होंति नड्डस्स. અહીં જણાવવાનું એટલું જ કે, અહીં મૂલપાઠમાં वेयड्ढ અને उड्डु શબ્દ જ નથી તો પછી આ બે શબ્દને અનુસરીને વિવેચન કરવું તે કેટલું સંગત ગણાય? વિશેષમાં આ પાઠમાંના બાર-માસ સૂચક વર્ષના પ્રાકૃત वास શબ્દને પણ શ્રી રાઠોડજીને 'ક્ષેત્ર'ના અર્થમાં લેવો પડ્યો છે.

જાલોર આવૃત્તિમાં છવ્વીસમી ગાથાનું ત્રીજું ચરણ આ પ્રમાણે છે—नवरिमणाट्टियकालो. આની છાયા 'नवरं अनावर्तितः कालः' આ પ્રમાણે છે. અહીં अनावर्तित શબ્દના હિંદી અનુવાદમાં

વિકૃત પાઠો સ્વીકાર્યા છે તેના પાંચમી ગાથાથી ૨૦૯ ગાથા પર્યંતનાં અહીં આગળ જે ઉદાહરણો નોંધ્યાં છે તેમાંનાં ઘણાં સ્થાન તો એવાં છે કે જે પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજી મહારાજના ખ્યાલમાં સહજભાવે આવ્યા વિના ન જ રહે. ટૂંકમાં મારે એટલું જ જણાવવાનું છે કે, જાલોર આવૃત્તિના 'પ્રકાશકીય'માં 'પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજી મહારાજે કેટલાક ફોર્મ જોયા અને તેમણે સંતોષ અનુભવ્યો' આવું જે જણાવ્યું છે તેની યથાર્થતાના સંબંધમાં આગળ જણાવેલ અશુદ્ધ–અમૌલિક પાઠોની નોંધ ઉપરથી તજ્જ્ઞ વિદ્વાનો અને સુજ્ઞ વાચકોને વિમાસણ થાય તેવું છે. આ સંબંધમાં વિશેષ જણાવવાનું કે, જૈન આગમ અને દર્શનશાસ્ત્રોના મર્મજ્ઞ વિદ્વદ્વર્ય મુનિભગવંત શ્રી જંબૂવિજયજી મહારાજસાહેબ, સં૦ ૨૦૨૯ના માગસર સુદમાં (સન–૧૯૭૩), પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજીને વંદન કરવા માટે ગુજરાતથી **આહોર** (રાજસ્થાન) ગયેલા તે સમયે પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજી મહારાજની માનસિક સ્થિતિ અતિનિષ્ક્રિય–સામેની વ્યક્તિને ઓળખવામાં પણ તકલીફ પડે તેવી–હતી. આ હકીકત પૂજ્યપાદ મુનિવર્ય શ્રી જંબૂવિજયજી મહારાજે મને પ્રત્યક્ષ જણાવેલી છે. આ અહીં જણાવેલ હકીકતથી પણ પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજીએ સૂચિત ફોર્મ કેવાં જોયા હશે? તે સવિશેષ વિચારણીય લાગે છે. જો પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજી સ્વસ્થ હોત અથવા છપાયેલા ફોર્મનું સાચું નિરીક્ષણ કરી શકે તેવા હોત તો, શ્રી રાઠોડજીએ તિત્થોગાલી પ્રકીર્ણકના વિચારણીય સ્થાનોનું સમાધાન પૂ૦ મુનિવર શ્રી હસ્તિમલજી મહારાજ દ્વારા મેળવ્યું તેથી કંઈ વિશેષ સ્પષ્ટ સમાધાન પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજી પાસેથી મળત, એમ મારું માનવું છે. પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજીની માનસિક સ્થિતિની હાલત જો સન ૧૯૭૩ માં ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે હોય તો તેઓશ્રી પ્રસ્તુત ગ્રંથનાં બે સંસ્કૃત અર્પણ પદ્યો બનાવી શકે કે કેમ? તથા આ અર્પણ પદ્યોમાંના બીજા પદ્યમાં તિત્થોગાલી પ્રકીર્ણકનાં વિધાનોને પુષ્ટિ આપે તેવા ભાવનું જે 'तीर्थप्रवाहविषये स्फुटमर्थपूर्णे' આવું તિત્થોગાલી પ્રકીર્ણકનું વિશેષણ લખ્યું છે તે પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજી લખે કે કેમ? તે પણ વિચારણીય બાબત છે. કારણ કે, જૈન શ્વેતાંબરપરંપરાને અમાન્ય એવી આચારાંગ આદિ સૂત્રોના વિચ્છેદને જણાવતી કેટલીક હકીકત આ પ્રકીર્ણકમાં છે. અહીં સૂચિત પદ્યો, પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજીએ સન ૧૯૭૫ના મે મહિનાની પહેલી તારીખે રચ્યાં છે, તેમ જાલોર આવૃત્તિમાં છપાયેલ છે, જ્યારે તેમની માનસિક સ્થિતિ સન ૧૯૭૩માં નિર્બલ હતી તે મેં ઉપર જણાવ્યું છે. અહીં સારરૂપ એટલું જ જણાવું છું કે પ્રસ્તુત પ્રકીર્ણકની જાલોર આવૃત્તિના બે પૈકીના એક સંપાદક પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજીનું નામ છે તે, એક પ્રકારની વિમાસણ ઊભી કરે તેવું છે. પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજીએ જો આ ગ્રંથનાં ફોર્મ યથાર્થ રૂપમાં જોયા હોય તો તેઓશ્રી તેમાં રહેલી નાની મોટી ત્રુટીઓ (તેમાં કેટલીક તો અક્ષમ્ય છે) ચલાવી લે તે બને જ નહીં, એમ હું માનું છું. અહીં જાલોર આવૃત્તિના સાદ્યંત અશુદ્ધ પાઠોની સંપૂર્ણ નોંધ, તેની સમીક્ષા સાથે આપવામાં આવે તો એક નાની પુસ્તિકા બની જાય, અને તે નોંધવાનો સમય પણ મારી પાસે નથી ઉપરાંત આ પ્રસ્તાવનામાં તે, એક રીતે અપ્રસ્તુત પણ છે. આથી સંશોધનક્ષેત્રના અભ્યાસીઓનું ધ્યાન દોરવા માટે મૂલગ્રંથની માત્ર ૨૦૯ ગાથા સુધીમાં આવેલા પાઠોની ચર્ચા અહીં લખું છું—

જાલોર આવૃત્તિની પાંચમી ગાથામાં पयसयसहस्समेयं પાઠ છે અને તેની સંસ્કૃત છાયામાં पद्शतसहस्रमेतं છે. આ પાઠના સ્થાનમાં પ્રાચીન હસ્તલિખિત પ્રતિઓનો સાચો પાઠ આ પ્રમાણે છે– पयसयसहस्समेगं. અહીં જાલોર આવૃત્તિમાં અનુવાદ સાચા પાઠ પ્રમાણે છે, છતાં સંપાદકજીના ધ્યાનમાં, તેમણે સ્વીકારેલો મૂળ અને છાયાનો ખોટો પાઠ આવ્યો નથી એમ કહી શકાય.

ગા૦ ૮મીનું ઉત્તરાર્ધ જાલોર આવૃત્તિમાં एगत्तो मिच्छत्तं जिणाण आणा अणेगंता છે. આમાં एगत्तो પાઠ લિપિવિકારથી થયેલો છે, તે સંપાદકજીના ધ્યાનમાં નથી આવ્યો અર્થાત્ एगन्तो પાઠ છે.

આમ છતાં છાયા અને અનુવાદ એગંતો પાઠ પ્રમાણે છે. અહીં ખાસ તો એ જણાવવું છે કે અહા જિणाण आणा अणेगंता પાઠમાં अणेगंता શબ્દને શ્રી રાઠોડજીએ સ્વકલ્પનાએ શુદ્ધપાઠ આપવાની આશયથી સ્વીકાર્યો છે. अणेगंताના સ્થાનમાં સમગ્ર હસ્તલિખિત પ્રતિઓમાં अणेगंतो પાઠ મળે છે અને તે શુદ્ધ તથા મૌલિક છે. અહીં સૂચિત ઉત્તરાર્ધનો અર્થ આ પ્રમાણે છે—"એકાન્ત છે તે મિથ્યાત્વ છે અને અનેકાન્ત છે તે શ્રી જિનોની આજ્ઞા છે." જૈન સાહિત્યની રચના પદ્ધતિનો અભ્યાસ હોય તો શુદ્ધપાઠ 'अणेगंतो'નું નિરાધારપણે 'अणेगंता' આવું પરિવર્તન ન થઈ શકે. ટૂંકમાં જણાવવાનું એટલું જ કે જે પાઠ સમગ્ર પ્રતિઓમાં મળતો હોય તે માટે સંશોધકે વિચાર કરવો ઘટે, છેવટે સંશોધકને પ્રતિઓનો પાઠ બરાબર ન જણાય તો તે સ્થાનમાં પ્રતિઓમાં મળતા પાઠની નોંધ લેવાની, સંશોધકની નૈતિક અને પ્રામાણિક ફરજ છે.

અગિયારમી ગાથામાં આવેલા पल्लो-પલ્યની સમજ આપવા માટે નીચે ટિપ્પણીમાં "पल्लो-पल्यः पल्यकः खलु यत्र कापि वस्तु आश्रियते" આ પ્રમાણે લખ્યું છે. એક તો આવી ભોળી ટિપ્પણી પૂ૦ પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજી ચલાવી લે તે સંભવિત નથી. વિશેષમાં આ ટિપ્પણીમાં किमपिના બદલે कापि લખીને વ્યાકરણ દોષ પણ થયો છે.

જાલોર આવૃત્તિમાં ૧૮મી ગાથાનું ત્રીજું ચરણ આ પ્રમાણે છે—चउत्थी दूसम सुसमा. અહીં ટિપ્પણીમાં જણાવ્યું છે કે, પ્રતિમાં सुसमाचउत्थी પાઠ છે. અહીં શ્રી રાઠોડજીએ સંશોધન કરીને છંદોભંગવાળું ત્રીજું ચરણ બનાવ્યું છે. મેં ઉપયોગમાં લીધેલી બધીય પ્રતિઓમાં અહીં दूसमसुसम चउत्थी આવો શુદ્ધ અને છંદોમેળયુક્ત પાઠ છે, જે અમારી આવૃત્તિમાં સ્વીકારવામાં આવ્યો છે. આ મૌલિક પાઠમાં છંદોમેળ માટે सुसमाના સ્થાનમાં सुसम છે, આ પ્રકારના અનેકાનેક વિવિધ પ્રયોગો જૈનભાષ્યગ્રંથ આદિમાં મળે છે. આ હકીકત પૂ૦ પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજીના ખ્યાલમાં ન હોય, તે સર્વથા અસંભવિત છે.

જાલોર આવૃત્તિમાં ચૌદમી ગાથાનું ચોથું ચરણ આ પ્રમાણે છે—तहेवुस्सप्पिणीए वि, આને અનુસરીને સંસ્કૃત છાયા પણ છે. આ પાઠ છંદોભંગવાળો તથા અપ્રમાણિત છે. મને પ્રાચીન પ્રતિઓમાં આ સ્થાનમા तं चेवुस्सप्पिणीए वि આવો છંદોમેળયુક્ત સાચો પાઠ મળ્યો છે. અહીં પ્રાચીન પ્રતિઓ મેળવવા માટે શ્રી રાઠોડજીની ઉપેક્ષા હોય એમ જણાય છે.

જાલોર આવૃત્તિમાં વીસમી ગાથાનું પૂર્વાર્ધ આ પ્રમાણે છંદોભંગવાળું છે—सुसमासुसमाए उ चत्तारि हवंति कोडाकोडीओ. અહીં મને મળેલી પ્રતિઓમાં सुसमसुसमाए कालो चत्तारि हवंति कोडिकोडीओ પાઠ છે. અહીં પણ પ્રાચીન પ્રત્યંતરો જોવા માટે શ્રી રાઠોડજીની ઉદાસીનતા જણાય છે.

જાલોર આવૃત્તિમાં ચોવીસમી ગાથાનું પૂર્વાર્ધ આ પ્રમાણે છે—तेवट्ठि च सहस्सा वियड्ढावासाण होंति उड्डुस्स. અહીં શ્રી રાઠોડજીએ મૂલપાઠને અનુસરીને સંસ્કૃત છાયા અને લાંબી-ચોડી હકીકતો આપીને હિંદી અનુવાદ પણ કર્યો છે. વાસ્તવમાં અહીં પ્રાચીન પ્રતિઓનો પાઠ આ પ્રમાણે છે—तेवट्ठिं च सहस्सा निययं वासाग होंति नट्ठस्स. અહીં જણાવવાનું એટલું જ કે, અહીં મૂલપાઠમાં વેયડ્ઢ અને उड्डु શબ્દ જ નથી તો પછી આ બે શબ્દને અનુસરીને વિવેચન કરવું તે કેટલું સંગત ગણાય? વિશેષમાં આ પાઠમાંના બાર-માસ સૂચક વર્ષના પ્રાકૃત वास શબ્દને પણ શ્રી રાઠોડજીને 'क्षेत्र'ના અર્થમાં લેવો પડ્યો છે.

જાલોર આવૃત્તિમાં છવ્વીસમી ગાથાનું ત્રીજું ચરણ આ પ્રમાણે છે—नवरिमणाद्वियकालो. આની છાયા 'नवरं अनावर्तितः कालः' આ પ્રમાણે છે. અહીં अनावर्तित શબ્દના હિંદી અનુવાદમાં

વિકૃત પાઠો સ્વીકાર્યા છે તેના પાંચમી ગાથાથી ૨૦૯ ગાથા પર્યંતનાં અહીં આગળ જે ઉદાહરણો નોંધ્યાં છે તેમાંનાં ઘણાં સ્થાન તો એવાં છે કે જે પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજી મહારાજના ખ્યાલમાં સહજભાવે આવ્યા વિના ન જ રહે. ટૂંકમાં મારે એટલું જ જણાવવાનું છે કે, જાલોર આવૃત્તિના 'પ્રકાશકીય'માં 'પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજી મહારાજે કેટલાક ફોર્મ જોયા અને તેમણે સંતોષ અનુભવ્યો' આવું જે જણાવ્યું છે તેની યથાર્થતાના સંબંધમાં આગળ જણાવેલ અશુદ્ધ–અમૌલિક પાઠોની નોંધ ઉપરથી તજ્જ્ઞ વિદ્વાનો અને સુજ્ઞ વાચકોને વિમાસણ થાય તેવું છે. આ સંબંધમાં વિશેષ જણાવવાનું કે, જૈન આગમ અને દર્શનશાસ્ત્રોના મર્મજ્ઞ વિદ્વદ્વર્ય મુનિભગવંત શ્રી જંબૂવિજયજી મહારાજસાહેબ, સં૦ ૨૦૨૯ના માગસર સુદમાં (સન–૧૯૭૩), પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજીને વંદન કરવા માટે ગુજરાતથી **આહોર** (રાજસ્થાન) ગયેલા તે સમયે પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજી મહારાજની માનસિક સ્થિતિ અતિનિષ્ક્રિય–સામેની વ્યક્તિને ઓળખવામાં પણ તકલીફ પડે તેવી–હતી. આ હકીકત પૂજ્યપાદ મુનિવર્ય શ્રી જંબૂવિજયજી મહારાજે મને પ્રત્યક્ષ જણાવેલી છે. આ અહીં જણાવેલ હકીકતથી પણ પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજીએ સૂચિત ફોર્મ કેવાં જોયા હશે? તે સવિશેષ વિચારણીય લાગે છે. જો પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજી સ્વસ્થ હોત અથવા છપાયેલા ફોર્મનું સાચું નિરીક્ષણ કરી શકે તેવા હોત તો, શ્રી રાઠોડજીએ તિત્થોગાલી પ્રકીર્ણકના વિચારણીય સ્થાનોનું સમાધાન પૂ૦ મુનિવર શ્રી હસ્તિમલજી મહારાજ દ્વારા મેળવ્યું તેથી કંઈ વિશેષ સ્પષ્ટ સમાધાન પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજી પાસેથી મળત, એમ મારું માનવું છે. પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજીની માનસિક સ્થિતિની હાલત જો સન ૧૯૭૩ માં ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે હોય તો તેઓશ્રી પ્રસ્તુત ગ્રંથનાં બે સંસ્કૃત અર્પણ પદ્યો બનાવી શકે કે કેમ? તથા આ અર્પણ પદ્યોમાંના બીજા પદ્યમાં તિત્થોગાલી પ્રકીર્ણકનાં વિધાનોને પુષ્ટિ આપે તેવા ભાવનું જે 'तीर्थप्रवाहविषये स्फुटमर्थपूर्णे' આવું તિત્થોગાલી પ્રકીર્ણકનું વિશેષણ લખ્યું છે તે પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજી લખે કે કેમ? તે પણ વિચારણીય બાબત છે. કારણ કે, જૈન શ્વેતાંબરપરંપરાને અમાન્ય એવી આચારાંગ આદિ સૂત્રોના વિચ્છેદને જણાવતી કેટલીક હકીકત આ પ્રકીર્ણકમાં છે. અહીં સૂચિત પદ્યો, પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજીએ સન ૧૯૭૫ના મે મહિનાની પહેલી તારીખે રચ્યાં છે, તેમ જાલોર આવૃત્તિમાં છપાયેલ છે, જ્યારે તેમની માનસિક સ્થિતિ સન ૧૯૭૩માં નિર્બલ હતી તે મેં ઉપર જણાવ્યું છે. અહીં સારરૂપ એટલું જ જણાવું છું કે પ્રસ્તુત પ્રકીર્ણકની જાલોર આવૃત્તિના બે પૈકીના એક સંપાદક પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજીનું નામ છે તે, એક પ્રકારની વિમાસણ ઊભી કરે તેવું છે. પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજીએ જો આ ગ્રંથનાં ફોર્મ યથાર્થ રૂપમાં જોયા હોય તો તેઓશ્રી તેમાં રહેલી નાની મોટી ત્રુટીઓ (તેમાં કેટલીક તો અક્ષમ્ય છે) ચલાવી લે તે બને જ નહીં, એમ હું માનું છું. અહીં જાલોર આવૃત્તિના સાદ્યંત અશુદ્ધ પાઠોની સંપૂર્ણ નોંધ, તેની સમીક્ષા સાથે આપવામાં આવે તો એક નાની પુસ્તિકા બની જાય, અને તે નોંધવાનો સમય પણ મારી પાસે નથી ઉપરાંત આ પ્રસ્તાવનામાં તે, એક રીતે અપ્રસ્તુત પણ છે. આથી સંશોધનક્ષેત્રના અભ્યાસીઓનું ધ્યાન દોરવા માટે મૂલગ્રંથની માત્ર ૨૦૯ ગાથા સુધીમાં આવેલા પાઠોની ચર્ચા અહીં લખું છું—

જાલોર આવૃત્તિની પાંચમી ગાથામાં पयसयसहस्समेयं પાઠ છે અને તેની સંસ્કૃત છાયામાં पदशतसहस्रमेतं છે. આ પાઠના સ્થાનમાં પ્રાચીન હસ્તલિખિત પ્રતિઓનો સાચો પાઠ આ પ્રમાણે છે— **पयसयसहस्समेगं**. અહીં જાલોર આવૃત્તિમાં અનુવાદ સાચા પાઠ પ્રમાણે છે, છતાં સંપાદકજીના ધ્યાનમાં, તેમણે સ્વીકારેલો મૂળ અને છાયાનો ખોટો પાઠ આવ્યો નથી એમ કહી શકાય.

ગા૦ ૮મીનું ઉત્તરાર્ધ **જાલોર આવૃત્તિમાં एगत्तो मिच्छत्तं** जिणाण आणा अणेगंता છે. આમાં एगत्तो પાઠ **લિપિવિકારથી થયેલો છે, તે સંપાદકજીના ધ્યાનમાં** નથી આવ્યો અર્થાત્ एगन्तो પાઠ છે.

'અપરિવર્તનીય' લખેલ છે. વાસ્તવમાં પ્રાકૃતભાષામાં अणाद्विय શબ્દનો પ્રયોગ છે જ નહીં. શ્રી રાડોડજી અહીં અર્થ પણ સમજી શક્યા નથી. અહીં મેં જોયેલી પ્રાચીન પ્રતિઓમાં नवरिमणद्विय-कालो આવો શુદ્ધપાઠ છે. સંસ્કૃત अनवस्थित શબ્દનું પ્રાકૃતરૂપ अणवट्ठिय છે. આમાંથી લુપ્તવ્યંજનના નિયમથી अणअट्ठिय અને લુપ્તવ્યંજનસ્વરસંધિથી अणट्ठिय શબ્દ થયો છે. અને તેનો અર્થ 'પરિવર્તનવાળો' છે. અહીં તાત્પર્ય એ છે કે, સુસમસુસમાનામના અરકમાં આ ભરતક્ષેત્ર, દસ કુરુક્ષેત્રના જેવું હોય છે, વિશેષ એટલો જ કે ભરતક્ષેત્રમાં પરિવર્તનશીલ કાલ છે. અહીં શ્રી રાડોડજીની ચીવટનો અભાવ જણાય છે.

જાલોર આવૃત્તિમાં બત્રીસમી ગાથાનું પહેલું ચરણ આ પ્રમાણે છે—देसे देसे य सुरम्मा. આના સ્થાનમાં મને પ્રાચીન પ્રતિઓમાં देसे देसे य सुहा આવો સંગત અને મૌલિક પાઠ મળ્યો છે. અહીં પણ શ્રી રાડોડજીની પ્રત્યંતરો જોવાની ઉપેક્ષા જણાય છે.

જાલોર આવૃત્તિમાં પાંત્રીસમી ગાથાનું ચોથું ચરણ આ પ્રમાણે છે—रोसोपोसोवएसो वा. આની સંસ્કૃત છાયામાં रोषः पोषः अपदेशो वा લખીને હિંદી અનુવાદમાં "आक्रोश, पोषण और परस्पर उपकार–अपकार आदिका व्यवहार" આ રીતે જણાવ્યું છે. હકીકતમાં અહીં પ્રાચીન પ્રતિઓમાં दासो वेसो व पेसो वा પાઠ છે, આનો સંસ્કૃત પર્યાય दासो द्वेष्यो वा प्रेष्यो वा છે. અહીં પણ શ્રી રાડોડજીમાં સંશોધન માટેની ચોકસાઈ નથી, એમ કહી શકાય.

જાલોર આવૃત્તિમાં છત્રીસમી ગાથાના બીજા ચરણમાં विरूवितणू પાઠ છે. આ પાઠ છંદોભંગવાળો અને ખોટો છે. અહીં મને પ્રાચીન પ્રતિઓમાં निरुयतणू–नीरुजतनवः આવો શુદ્ધપાઠ મળ્યો છે. અહીં રાડોડજીએ સંસ્કૃત છાયામાં विरूपितनु અને આના હિંદી અનુવાદમાં 'विशिष्ट सुन्दर शरीरधारी' લખેલ છે. આજ ગાથાના ત્રીજા ચરણમાં જાલોર આવૃત્તિમાં આ પ્રમાણે પાઠ છે—वंग–वलि–पलियरहिया છે. આની છાયામાં वंक–वलि–पलितरहिताः અને હિંદી અનુવાદમાં "वांक–टेढ श्वेतकेश आदि शारीरिक दोषों से रहित" લખેલ છે. આ સ્થાનમાં મને પ્રાચીન પ્રતિઓમાંથી चम्मवलि–पलियरहिया આવો શુદ્ધપાઠ મળ્યો છે. આનો "ચામડીની કરચલી અને સફેદ વાળરહિત" એવો અર્થ ઘટમાન છે. અહીં પણ શ્રી રાડોડજીની પ્રત્યંતરો પ્રત્યેની ઉદાસીનતા જણાઈ આવે છે.

જાલોર આવૃત્તિના અમૌલિક પાઠોના સ્થાને અમારી વાચનાના મૌલિક પાઠોની નોંધ હવે જરા ટૂંકાવીને આપું છું—

ગા૦–ચરણ	જાલોર આવૃત્તિપાઠ	અમારી આવૃત્તિનો પાઠ
૧૩૭–૪	अपरिमियपरक्कमपलोया	अपरिमियपरक्कमबलोघा
૩૮–૪	पेसलच्छसव्वंगसंघयणा	पसत्थसव्वंगसंघयणा
૫૬–૪	पेच्छरुक्खा य	कप्परुक्खा य

૧. આ ગાથાના ત્રીજા ચરણમાં આવેલા अणुलोमवायुवेगा શબ્દનો અર્થ, શ્રી રાડોડજી સમજ્યા નથી.

૨. અહીં, બીજા અરકના દસ કલ્પવૃક્ષ પૈકીના દસમા વૃક્ષનું નામ 'કલ્પવૃક્ષ' છે. આ સમજ્યા વિના શ્રી રાડોડજીએ નિરાધારપણે पच्छरुक्खा પાઠ સ્વીકારીને તેની છાયા–અનુવાદમાં 'पक्षवृक्ष' જણાવેલ છે. આ અમૌલિક પાઠને સ્વીકારીને શ્રી રાડોડજીએ આગળ એક વધારે વિકૃતિ કરી છે, જુઓ જાલોર આવૃત્તિ પૃ૦ ૧૫૦માં આવેલી ૧૧૬૪ મી ગાથા. સમગ્ર પ્રતિઓમાં આ ગાથાનું ચોથું ચરણ આ પ્રમાણે છે—चित्तरसा कप्परुक्खा य. આ પાઠમાં દસ

૭૪–૩	[1]परिहाणिम्मिह कलहो	परिहाणि गेहि कलहो
૭૪–૪	[2]हत्थी	ह त्ति
૮૪–૩	[3]मज्झिलअं तिभागं	मज्झिलट्ठतिभाए
૮૫–૩	[4]तप्पयणुपेज्जदोसा	ते पयणुपेज्ज-दोसा
૮૭–૧	[5]आइल्ला छव्वित्थीओ	हत्थी छव्वित्थीओ
૯૪–૧	[6]तस्साणुरूवसी सा	तस्साणुरूवसीला
૯૫–૧	तीएँ उदरम्मि तीसो	तीए उदरम्मि तो सो
૯૬–૩	चइऊण विमाणधरा	चइऊण विमाणवरा
૧૦૩–૧	विक्खिण्णकेसरसंहं	विक्खिन्नकेसरसहं(? डं)
૧૦૭–૪	[9]अब्भामत्थ ट्ठियं पुरओ	अब्भासत्थं टियं पुरओ
૧૧૫	[10]सिट्ठिंधणपज्जलियं वहुयावहं नियय भूइसंजुत्तं । पेच्छंति रयणच्चयं किरणावलिरंजिय दिसो [द] हं ॥	निद्धिंधणपज्जलियं व हुयवहं नियगभूइसंजुत्तं । पेच्छंती रयणच्चयं किरणावलिरंजियदिसोहं ॥

૧ થી ૫. આ પાંચ ટિપ્પણીવાળો અમારી વાચનાનો મૌલિક અને શુદ્ધ પાઠ મને પ્રાચીન પ્રતિઓમાંથી તો મળ્યો જ છે, ઉપરાંત આ પાંચ ટિપ્પણીઓ વાળી ચારે ય ગાથાઓ આવશ્યકનિર્યુક્તિમાં અનુક્રમે ૧૫૪, ૧૬૩, ૧૬૪ અને ૧૬૬ ગાથારૂપે અક્ષરશઃ મળે છે. ઘણાં વર્ષો પહેલાં પ્રકાશિત થયેલો ગાથાનુક્રમ જોવાથી પણ આ ગાથાઓ શ્રી રાઠોડજી જાણી શક્યા હોત. ઉપરાંત ત્રીજી ટિપ્પણીમાં "ह त्ति" નો અર્થ ન સમજવાના કારણે શ્રી રાઠોડજીએ ખોટો અધિકાર લઈને हत्थी પાઠ કદાચ સ્વીકાર્યો હોય એમ જણાય છે.

૬–૭. અને ૯. આ ત્રણ ટિપ્પણીઓમાં પ્રત્યંતરના પાઠ જોવા માટેની શ્રી રાઠોડજીની ઉપેક્ષા હોવી જોઈએ અથવા તેમણે ઉપયોગમાં લીધેલી પ્રતિ જોવામાં પણ તેમનું અનવધાન થયું હશે કે કેમ? તે સંદેહ પણ છે.

૮. આ સ્થાનમાં અમારી આવૃત્તિમાં એક પ્રકારના અનુમાનથી પ્રેરાઈને મેં જોકે सहं પાઠના સ્થાનમાં શંકાચિહ્ન કરીને सडं પાઠની કલ્પના, 'કેશવાળીની સટા'ના અર્થમાં કરી છે. આમ છતાં सहं શબ્દ પણ 'શોભામાન' એટલે કે 'કેશવાળીથી શોભમાન (સહ'ના અર્થમાં સંપૂર્ણ સંગત છે. અહીં सहं શબ્દ ઉપર શ્રી રાઠોડજીએ આ પ્રમાણે હાસ્યાસ્પદ ટિપ્પણી લખી છે—"सह अव्यय–सार्द्धं शब्दार्थे—प्राकृतत्वादनुस्वारम्."

૧૦. તીર્થંકર ભગવાનની ગર્ભોત્પત્તિ પછી તેમની માતાને જે ચૌદ સ્વપ્ન આવે છે, તેમાંના તેરમા 'રત્નરાશિ' સ્વપ્નને સૂચવતી આ ગાથામાં રત્નરાશિને અગ્નિની ઉપમા આપી છે. આની છાયા શ્રી રાઠોડજીએ આ પ્રમાણે આપી છે—श्रेष्ठेन्धनप्रज्वलितं बहुधावहं निजकभूतिसंयुक्तम् । प्रेक्षन्ति रत्नचयं किरणावलिरञ्जितदिशोदशम् ॥ અહીં આ અમારી વાચનાના સમગ્ર પ્રતિઓએ આપેલા "व हुयवहं = इव हुतभुजम् – अग्निम्" અને "दिसोहं = दिशौघम् – दिशासमूहं" આવા મૌલિક શુદ્ધ પાઠની, શ્રી રાઠોડજીએ જે વિકૃતિ કરી છે તેને શાસ્ત્રીય સંશોધન કહી શકાય ખરું? આ ગાથામાં છંદોમેળ માટે पेच्छंती માં ईनुं દીર્ઘત્વ થયેલું છે.

१२०–१	जे (अ) त्थो य पहायंमि	तत्तो य पहायम्मी
१२१–३	[2]विते उववइसिं	चितेउं पिव इसिं
१२४–४	आहिंति अयरा°	जाहिंतिऽयरा°
१३६–४	[3]खणे	वणे
१३८–१	अह उवेंति तहिं तुरियं	अह एंति तहिं तुरियं
१३९–पूर्वार्ध	[4]तुम्हं नमो नवधंकय, सरिसविवुस्संत कोमलच्छीणं	तुम्ह नमो नवपंकयसरिसविवुद्धसंत-कोमलऽच्छीणं
१४०–१	[5]सुतित्थसमाणाहिं	तुम्भेऽत्थ सामिणीहिं
१४०–३	[6]पढमिल्लजग°	पढमिल्ला जग°
१४३–उत्तरार्ध	[7]अट्ठ दिस दिव्ववाउं, वच्छवच्छ व्वाओ अहोलोए ॥	अट्ठ दिसदेवयाओ वत्थव्वाओ अहेलोए ॥
१४५–१	[8]एया उ	एयाओ
१४५–उत्तरार्ध	[9]आलोयणं समंता, साहेंति पहड्डयमणाए	आलोयणं समंता, सोहेंति पहट्ठमणसीओ ॥

१. જાલોર આવૃત્તિમાં આની સંસ્કૃત છાયા આ પ્રમાણે છે—अथ च प्रभाते.

२. જાલોર આવૃત્તિમાં આની સંસ્કૃત છાયા આ પ્રમાણે છે—व्रूवाते उपविश्य.

३. જાલોર આવૃત્તિમાં આની સંસ્કૃત છાયા આ પ્રમાણે છે—क्षणे. અહીં જો पाइयसद्दमहण्णवो શબ્દ કોશ જોયો હોત તો वण શબ્દ 'आलय-भवन' ના અર્થમાં પણ નોંધાયો છે, તે જાણી શકાત.

४. જાલોર આવૃત્તિમાં આની સંસ્કૃત છાયા આ પ્રમાણે છે—युष्माभ्यः नमः नवधा कृत्य सर्पपेवो प्शांतकोमलाक्षीभ्यः। આનો હિંદી અનુવાદ આ પ્રમાણે છે—सरसों के फूल के समान सौम्य शान्त और सुकोमल नेत्रों वाली आपको नवधाभक्तिपूर्वक नमस्कार है.

५. જાલોર આવૃત્તિમાં આની સંસ્કૃત છાયા આ પ્રમાણે છે—सुतीर्थसमानाभिः।

६. જાલોર આવૃત્તિમાં આની સંસ્કૃત છાયા આ પ્રમાણે છે—पढमिल्ल.

७. જાલોર આવૃત્તિમાં આની સંસ્કૃત છાયા આ પ્રમાણે છે—अष्टदिश दिव्य वायुं वत्सं वत्सं वास्तव्या अधोलोके. અહીં મૂળના ખોટા પાઠને અનુસરીને તેની કોઈ મેળ વિનાની સંસ્કૃત છાયા આપીને, શ્રી રાઠોડજીએ હિંદી અનુવાદ, અન્ય ગ્રંથોના વર્ણનના આધારે સાચો આપ્યો છે. પણ મૂળના અમૌલિક પાઠ માટે તેમણે કશી જ નોંધ લખી નથી, ઉપરાંત ખોટા પાઠનો સંસ્કૃત પર્યાય પણ આપ્યો છે.

८. જાલોર આવૃત્તિમાં આની સં૦ છાયા આ પ્રમાણે છે—एतास्तु

९. જાલોર આવૃત્તિમાં આની સં૦ છાયા આ પ્રમાણે છે—आलोडणं समंतात्, शासयन्ति प्रहर्षित-मनाः। અહીં પણ શ્રી રાઠોડજીએ અનુવાદ સાચા પાઠનો હોવો જોઈએ તેવો આપ્યો છે, પણ મૂળના ખોટા પાઠના સંબંધમાં કશું જ નોંધ્યું નથી, ઉપરાંત તેને અનુસરીને છાયા લખી છે.

૭૪–૩	[1]परिहाणिग्गिमइ कलहो	परिहाणि गेहि कलहो
७४–૪	[2]हत्थी	ह त्ति
૮૪–૩	[3]मज्झिलअं तिभागं	मज्झिलट्ठतिभाए
૮૫–૩	[4]तप्पयणुपेज्जदोसा	ते पयणुपेज्ज-दोसा
૮૭–૧	[5]आइल्ला छव्विरथीओ	हत्थी छव्विरथीओ
૯૪–૧	[6]तस्साणुरूवसी सा	तस्साणुरूवसीला
૯૫–૧	[7]तीएँ उदरम्मि तीसो	तीए उदरम्मि तो सो
૯૬–૩	[8]चइऊण विमाणधरा	चइऊण विमाणवरा
૧૦૩–૧	[9]विक्खिणकेसरसहं	विक्खिन्नकेसरसहं (? डं)
૧૦૭–૪	[9]अब्भामत्थ ट्ठियं पुरओ	अब्भासत्थं ठियं पुरओ
૧૧૫	[10]सिद्धिंधणपज्जलियं वहुयावहं निययभूइसंजुत्तं । पेच्छंति रयणच्चयं किरणावलिरंजिय दिसो [दं] हं ॥	निद्धिंधणपज्जलियं व हुयवहं नियगभूइसंजुत्तं । पेच्छंती रयणच्चयं किरणावलिरंजियदिसोहं ॥

૧ થી ૫. આ પાંચ ટિપ્પણીવાળો અમારી વાચનાનો મૌલિક અને શુદ્ધ પાઠ મને પ્રાચીન પ્રતિઓમાંથી તો મળ્યો જ છે, ઉપરાંત આ પાંચ ટિપ્પણીઓ વાળી ચારે ય ગાથાઓ આવશ્યકનિર્યુક્તિમાં અનુક્રમે ૧૫૪, ૧૬૩, ૧૬૪ અને ૧૬૬ ગાથારૂપે અક્ષરશઃ મળે છે. ઘણાં વર્ષો પહેલાં પ્રકાશિત થયેલો ગાથાનુક્રમ જોવાથી પણ આ ગાથાઓ શ્રી રાઠોડજી જાણી શક્યા હોત. ઉપરાંત ત્રીજી ટિપ્પણીમાં "ह त्ति" નો અર્થ ન સમજવાના કારણે શ્રી રાઠોડજીએ ખોટો અધિકાર લઈને हत्थी પાઠ કદાચ સ્વીકાર્યો હોય એમ જણાય છે.

૬–૭. અને ૯. આ ત્રણ ટિપ્પણીઓમાં પ્રત્યંતરના પાઠ જોવા માટેની શ્રી રાઠોડજીની ઉપેક્ષા હોવી જોઈએ અથવા તેમણે ઉપયોગમાં લીધેલી પ્રતિ જોવામાં પણ તેમનું અનવધાન થયું હશે કે કેમ ? તે સંદેહ પણ છે.

૮. આ સ્થાનમાં અમારી આવૃત્તિમાં એક પ્રકારના અનુમાનથી પ્રેરાઈને મેં જોકે सहं પાઠના સ્થાનમાં શંકાચિહ્ન કરીને सडं પાઠની કલ્પના, 'કેશવાળીની સટા'ના અર્થમાં કરી છે. આમ છતાં सहं શબ્દ પણ 'શોભામાન' એટલે કે 'કેશવાળાથી શોભમાન (સહ'ના અર્થમાં સંપૂર્ણ સંગત છે. અહીં सहं શબ્દ ઉપર શ્રી રાઠોડજીએ આ પ્રમાણે હાસ્યાસ્પદ ટિપ્પણી લખી છે—"सह अव्यय–सार्द्ध शब्दार्थे—प्राकृतत्वादनुस्वारम्."

૧૦. તીર્થંકર ભગવાનની ગર્ભોત્પત્તિ પછી તેમની માતાને જે ચૌદ સ્વપ્ન આવે છે, તેમાંના તેરમા 'રત્નરાશિ' સ્વપ્નને સૂચવતી આ ગાથામાં રત્નરાશિને અગ્નિની ઉપમા આપી છે. આની છાયા શ્રી રાઠોડજીએ આ પ્રમાણે આપી છે—श्रेष्ठेन्धनप्रज्वलितं बहुधावहं निजकभूतिसंयुक्तम् । प्रेक्षन्ति रत्नचयं किरणावलिरञ्जितदिशौघम् ॥ અહીં આ અમારી વાચનાના સમગ્ર પ્રતિઓએ આપેલા "व हुयवहं = इव हुतभुजम् – अग्निम्" અને "दिसोहं = दिशौघम् – दिशासमूहं" આવા મૌલિક શુદ્ધ પાઠની, શ્રી રાઠોડજીએ જે વિકૃતિ કરી છે તેને શાસ્ત્રીય સંશોધન કહી શકાય ખરું ? આ ગાથામાં છંદોભંગ અને પેચ્છંતી માં ઈનું દીર્ઘત્વ થયેલું છે.

१२०–१	[1]जं (अ) त्थो य पहायंमि	तत्तो य पहायम्मी
१२१–३	[2]विते उपवईसिं	त्रितेउं पिव ईसिं
१२४–४	आहिंति अयरा°	जाहिंतिऽयरा°
१३६–४	[3]खणे	वणे
१३८–१	अह उवेंति तहिं तुरियं	अह एंति तहिं तुरियं
१३९–पूर्वार्ध	[4]तुम्हं नमो नवधंकय, सरिसविवुस्संत कोमलच्छीणं	तुम्ह नमो नवपंकयसरिसविवुज्झंत-कोमलऽच्छीणं
१४०–१	[5]सुतित्थसमाणाहिं	तुब्भेऽत्थ सामिणीहिं
१४०–३	[6]पढमिल्लजग°	पढमिल्ला जग°
१४३–ઉત્તરાર્ધ	[7]अट्ठ दिस दिव्ववाउं, वच्छवच्छ व्वाओ अहोलोए ॥	अट्ठ दिसदेवयाओ वत्थव्वाओ अहेलोए ॥
१४५–१	[8]एया उ	एयाओ
१४५–ઉત્તરાર્ધ	[9]आलोयणं समंता, साहेंति पहड्डयमणाए	आजोयणं समंता, सोहेंति पहट्ठमणसीओ ॥

१. જાલોર આવૃત્તિમાં આની સંસ્કૃત છાયા આ પ્રમાણે છે—अथ च प्रभाते.

૨. જાલોર આવૃત્તિમાં આની સંસ્કૃત છાયા આ પ્રમાણે છે—वृवाते उपविश्य.

૩. જાલોર આવૃત્તિમાં આની સંસ્કૃત છાયા આ પ્રમાણે છે—क्षणे. અહીં જો पाइयसद्दमहण्णवो શબ્દ કોશ જોયો હોત તો वण શબ્દ 'आलय–भवन' ના અર્થમાં પણ નોંધાયો છે, તે જાણી શકાત.

૪. જાલોર આવૃત્તિમાં આની સંસ્કૃત છાયા આ પ્રમાણે છે—युष्माभ्यः नमः नवधा कृत्य सर्षपेवो श्शांतकोमलाक्षीभ्यः । આનો હિંદી અનુવાદ આ પ્રમાણે છે—सरसों के फूल के समान सौम्य शान्त और सुकोमल नेत्रों वाली आपको नवधाभक्तिपूर्वक नमस्कार है.

૫. જાલોર આવૃત્તિમાં આની સંસ્કૃત છાયા આ પ્રમાણે છે—सुतीर्थसमानाभिः ।

૬. જાલોર આવૃત્તિમાં આની સંસ્કૃત છાયા આ પ્રમાણે છે—पढमिल्ल.

૭. જાલોર આવૃત્તિમાં આની સંસ્કૃત છાયા આ પ્રમાણે છે—अष्टदिश दिव्य वायुं वत्सं वत्सं वास्तव्या अधोलोके. અહીં મૂળના ખોટા પાઠને અનુસરીને તેની કોઈ મેળ વિનાની સંસ્કૃત છાયા આપીને, શ્રી રાઠોડજીએ હિંદી અનુવાદ, અન્ય ગ્રંથોના વર્ણનના આધારે સાચો આપ્યો છે. પણ મૂળના અમૌલિક પાઠ માટે તેમણે કશી જ નોંધ લખી નથી, ઉપરાંત ખોટા પાઠનો સંસ્કૃત પર્યાય પણ આપ્યો છે.

૮. જાલોર આવૃત્તિમાં આની સં૦ છાયા આ પ્રમાણે છે—एतास्तु

૯. જાલોર આવૃત્તિમાં આની સં૦ છાયા આ પ્રમાણે છે—आलोडणं समंतात्, शासयन्ति प्रहर्षित-मनाः । અહીં પણ શ્રી રાઠોડજીએ અનુવાદ સાચા પાઠનો હોવો જોઈએ તેવો આપ્યો છે, પણ મૂળના ખોટા પાઠના સંબંધમાં કશું જ નોંધ્યું નથી, ઉપરાંત તેને અનુસરીને છાયા લખી છે.

१४६–पूर्वार्ध	[1]अमगुण्ण दुरभिगंधिं तण सक्क पर पत्त विरहियं काउं ।	अमणुण्णदुरभिगंधितण-सक्कर-पत्त-विरहियं काउं ।
१४९–१	[2]थोवाक्खिल्ल विरहियं	तो चिक्खल्लविरहियं
१४९–३	[3]थाणयण निव्वुइकरं	घाण-मणनेव्वुइकरं
१५०	[4]पुणरवि जलहरकलियं, सव्वोउय-संभवं सुरभिगंधिं । वासंति कुसुमवासं, सुवंगत्रगेहिं वामीसं ॥ १५० ॥	पुणरवि जलयं थलयं सव्वोउय-संभवं सुरभिगंधिं । वासंति कुसुमवासं सुगंधगंधेहिं वामीसं ॥ १५० ॥
१५१–४	[5]जोइं संगमणे	जोइसं गयणे
१५२–पूर्वार्ध	[6]तह कालागरु कंदुरुक्क धूयमप्पमत्ते तद्दिसिकं ।	तह कालागरु-कुंदुरुयधूवमव[मव]-मघेंतदिसि[य]कं(कं) ।
१५२–४	[7]पगासमाणीउ	पगायमाणीओ

१. श्री राठोडજીએ આની છાયા "अमनोज्ञ दुरभिगंधं, तृण सिक्व परपत्र विरहितं कृत्वा" આ પ્રમાણે આપીને, તેમણે સ્વીકારેલા "सिक्क पर=सिक्व पर" આ ખોટા પાઠને છોડીને હિંદી અનુવાદ કર્યો છે. આ સંબંધમાં તેમણે કોઈ નોંધ પણ લખી નથી. અહીં અમારી વાચનામાં गंधिशબ્દ ગત 'धिं' માં અનુસ્વાર છે તે અલાક્ષણિક છે, આવા પ્રયોગો જૈનાગમોમાં અનેક સ્થળે મળે છે. અમારી વાચનાના પાઠની છાયા આ પ્રમાણે છે—अमनोज्ञदुरभिगन्धितृण-शर्करा-पत्रविरहितं कृत्वा. અહીં પ્રાકૃત सक्करा = शर्करा શબ્દ 'પત્થરના ટુકડા'ના અર્થમાં છે અને તે પ્રાકૃત સંસ્કૃતના મુદ્રિત શબ્દકોશોમાં મળે છે.

२. અહીં શ્રી રાઠોડજીએ "स्तोकाखिलविरहितं" આ પ્રમાણે છાયા કરીને તેનો અનુવાદ "न्यूनाधिक रहित" આ પ્રમાણે લખ્યો છે. અમારી વાચનાના પાઠની છાયા આ પ્રમાણે છે—ततः कर्दमविरहितं.

३. અહીં શ્રી રાઠોડજીએ છાયા આ પ્રમાણે આપી છે—उत्थानमनं निव्रतिकरं, અને હિંદી અનુવાદ પણ વિકૃત જ કર્યો છે. અમારી વાચનાના પાઠની છાયા આ પ્રમાણે આપી છે—घ्राण-मनोनिर्वृतिकरं.

४. શ્રી રાઠોડજીએ આની છાયા આ પ્રમાણે આપી છે—पुनरपि जलधरकलितं, सर्वतश्च संभवं सुरभिगंधं । वर्षयन्ति कुसुमवृष्टिं, लवंगवंगैर्व्यामिश्रम् ॥ આનો હિંદી અનુવાદ પણ તેમણે સ્વીકારેલા ખોટા પાઠને અનુરૂપ કર્યો છે. આ પ્રકીર્ણકની ૬૮મી ગાથાના ત્રીજા ચરણમાં શ્રી રાઠોડજીએ સ્વીકારેલા "निच्चा उ य पुप्फफला" આ ખોટા પાઠનો તેમને પાછળથી ખ્યાલ આવ્યો હશે, જેથી શુદ્ધિપત્રકમાં તેમણે "निच्चोउयपुप्फफला" આ શુદ્ધ પાઠ જણાવ્યો છે. આ પ્રયોગનો તેમને ખ્યાલ આવ્યો હોત તો અહીં ૧૫૦મી ગાથામાં सव्वोउयसंभवं પાઠ શુદ્ધિપત્રકમાં સૂચવી શકત. આ ૧૫૦મી ગાથામાંની બીજી ક્ષતિઓને વિદ્વાનો સમજી શકે તેવી સ્પષ્ટ છે.

५. શ્રી રાઠોડજીએ આની છાયા આ પ્રમાણે આપી છે—ज्योतिसङ्गमे.

६. શ્રી રાઠોડજીએ આની છાયા આ પ્રમાણે આપી છે—तथा कालागरुः कुंदरुक,–धूपमप्रमत्ता तद्दिशिकम् ।

७. શ્રી રાઠોડજીએ આની છાયા આ પ્રમાણે આપી છે—प्रकाशमानाः, તેમણે જો તેમની જ આવૃત્તિમાંની ૧૫૮મી અને ૧૬૦મી ગાથામાં આવેલ गायंतीओ તથા ૧૬૨મી ગાથામાં

૧૮૪–૨	सेहरसमब्भुट्ठिया[1]	सरहसमब्भुट्ठिया
२०१–१	पहय पड्डुवंडपोसा[2]	पहयपड्डुलडहपडहा
२०१–४	जिगाण पामूलमभिचंदा[3]	जिणाण पामूलमभिवंदा
२०६	तो ते हरिसियवयणा, साहिऊण अहो सुही जिणवरिंदे। थित्ते विणाय विगया, उवणंति सहस्सनयणाण ॥[4]	तो ते हरिसियमणसा होऊण अहोमुहा जिणवरिंदे। घेत्तुं विणीयविगया उवणेंति सहस्सनयणाणं ॥
२०७–३	न वि तिप्पंतीक्खंता[5]	न वि तिप्पंति नियंता
२०९–३	धवला य चत्त हत्थे[6]	धवलायवत्तहत्थे

આવેલ पगायमाणीओ શબ્દ બરાબર ધ્યાનમાં લીધો હોત તો અહીં અપ્રમાણિત पगासमाणीओ પાઠ તેઓ ન આપત.

૧. જાલોર આવૃત્તિમાં આ ગાથાનો ક્રમાંક ૧૮૨ છે. રાઠોડજીએ આની છાયા આ પ્રમાણે આપી છે—सहर्षमभ्युत्थिताः। અહીં મૌલિક પાઠનો 'सरभसमभ्युत्थिताः' આ અર્થ ન સમજવાના કારણે શ્રી રાઠોડજીએ નિરાધાર ખોટું સંશોધન કર્યું હોય એમ લાગે છે.

૨. જાલોર આવૃત્તિમાં આ ગાથાનો ક્રમાંક ૧૯૯ છે. શ્રી રાઠોડજીએ આની છાયા "प्रहत पटु पंडपोषाः" આ પ્રમાણે આપીને તેમના મૂળ–છાયાના પાઠને અનુસર્યા વિના હિંદી અનુવાદ આપ્યો છે. આમ છતાં મૂલવાચનાના પાઠ માટે તેમણે કોઈ શંકા પણ વ્યક્ત કરી નથી.

૩. જાલોર આવૃત્તિમાં આ ગાથાનો ક્રમાંક ૧૯૯ છે. આ પાઠના અંતિમ શબ્દ "अभिवंदा"ના અર્થના અજ્ઞાનના કારણે શ્રી રાઠોડજીએ અહીં अभिचंदा પાઠ સ્વીકાર્યો છે. अभिवंद નો અર્થ "વંદન કરવા માટે ભાવનાયુક્ત" થાય છે.

૪. જાલોર આવૃત્તિમાં આ ગાથાનો ક્રમાંક ૨૦૪ છે. શ્રી રાઠોડજીએ આની છાયા આ પ્રમાણે આપી છે—ततस्ते हर्षितवचनाः साक्षी धयित्वा अहोः सुखीन् जिनवरेन्द्रान्। स्थितान् विज्ञात-विनयेन, उपनयन्ति सहस्रनयनानाम् ॥ અમારી આવૃત્તિના મૌલિક પાઠની છાયા આ પ્રમાણે છે—ततस्ते [सेनापतयः] हर्षितमनसः, भूत्वा अधोमुखाः, जिनवरेन्द्रान् गृहित्वा, विनीतविनया उपनयन्ति सहस्रनयनानाम् ॥ અહીં આના પહેલાંની ૨૦૪–૫ ગાથાનો સંબંધ આ પ્રમાણે છે–દસ ક્ષેત્રોમાં એક જ સમયે જન્મેલા નવજાત તીર્થંકર ભગવાનોનો જન્મોત્સવ કરવા માટે ઇંદ્રોએ પોતપોતાના સેનાપતિને નવજાત ભગવાનને લાવવા માટે આદેશ આપ્યો. આ આદેશનો સેનાપતિઓએ અમલ કર્યો તે જણાવવા માટે પ્રસ્તુત ૨૦૬મી ગાથા છે. બાલ ભગવાનને પોતાના શ્વાસનો વાયુ સ્પર્શે નહીં તે માટે પ્રત્યેક સેનાપતિએ પોતાનું મુખ નીચું રાખેલું, તે જણાવવા માટે અહીં अहोमुहा–अधोमुखाः શબ્દ છે.

૫. જાલોર આવૃત્તિમાં આ ગાથાનો ક્રમાંક ૨૦૫ છે. અહીં સંભવ છે કે શ્રી રાઠોડજી नियंता-पश्यन्तः શબ્દ સમજ્યા જ ન હોય.

૬. જાલોર આવૃત્તિમાં આ ગાથાનો ક્રમાંક ૨૦૭ છે. પ્રાચીન પ્રતિને તથાપ્રકારે વાંચવા-સમજવાનો અભાવ, શ્રી રાઠોડજીમાં હોવાથી આવી વિકૃતિ કરીને સાચા धवलातपत्रः ના બદલે "धवलाश्च चतुर्हस्तेषु" આનો ખોટો અર્થ તેમણે કર્યો છે.

અમારી આવૃત્તિની ૧૫૬મી અને ૧૫૭મી આ બે મૌલિક ગાથાઓ, શ્રી રાઠોડજીએ ઉપયોગમાં લીધેલી તાડપત્રીયપ્રતની નકલમાં હોવાથી, તેમણે આ બે ગાથાઓને અમૌલિક માનીને મૂલવાચનામાં સ્વીકારી નથી. આથી પ્રસ્તુત ગ્રંથના સંપાદક તરીકેની શ્રી રાઠોડની એક પ્રકારે અનધિકારચેષ્ટા છે એમ કહી શકાય. આ હકીકત સ્પષ્ટ કરું છું—૧૫૫મી ગાથામાં રુચકપર્વતના દક્ષિણકૂટની આઠ દિશાકુમારીઓનો નિર્દેશ છે તેમાંની એકથી પાંચ દિશાકુમારીનાં નામ ૧૫૫મી ગાથામાં છે, અને છઠ્ઠી, સાતમી અને આઠમી દિશાકુમારીનાં નામ ૧૫૬મી ગાથામાં છે. આથી અમારી વાચનાની ૧૫૬મી ગાથાની મૌલિકતા સહજ સિદ્ધ છે. અમારી વાચનાની ૧૫૭મી ગાથામાં જે આઠ દિશાકુમારીનાં નામ છે તેમના જ પરિચય માટે ૧૫૮મી ગાથામાં નિરૂપણ છે, અર્થાત્ ૧૫૭મી ગાથા ન હોય તો ૧૫૮મી ગાથાનો કોઈ ઉપયોગ નથી. આથી ૧૫૭મી ગાથાની પણ મૌલિકતા સ્પષ્ટ છે. શ્રી રાઠોડજીને આ બે ગાથા મળી છતાં તે ગાથાઓ તેમણે સ્વીકારી નથી. અહીં તેમણે જૈન સાહિત્યમાં સુવિદિત છપ્પન દિશાકુમારીની સંખ્યા મેળવવા માટે પણ વિચાર્યું હોત તો પણ આ બે મૌલિક ગાથાઓ મૂલવાચનામાં લીધી હોત.

મેં પહેલાં જણાવ્યું તેમ પ્રસ્તુત પ્રકીર્ણકની જાલોર–પ્રકાશિત આવૃત્તિની વાચનાના અમૌલિક પાઠોની સંપૂર્ણ નોંધ લખવામાં આવે તો એક નાની પુસ્તિકા થઈ શકે. અહીં ફક્ત અભ્યાસી વિદ્વાનોને ખ્યાલ આપવા માટે, અને જે કોઈ વિદ્વાન, પૂજ્યપાદ પં૦ શ્રી કલ્યાણવિજયજી મહારાજના પાંડિત્યને જાણતા હોય તેમનું, "જાલોર–પ્રકાશિત પ્રસ્તુત પ્રકીર્ણકના એક સંપાદક પં૦ શ્રી કલ્યાણ-વિજયજી હોઈ શકે કે કેમ ?" આ બાબતમાં ધ્યાન દોરવા માટે મેં આ પ્રકીર્ણકની ફક્ત ૨૦૯ ગાથા સુધીની વાચનાની મૌલિકતા અને શુદ્ધતાના સંબંધમાં મોટા ભાગના પાઠોની ચર્ચા લખી છે. આ નોંધો લખવા માટે મારો બીજો આશય પણ જણાવું છું—જો જાલોર–પ્રકાશિત તિત્થોગાલી પ્રકીર્ણકની પદ્ધતિએ આપણા પ્રાચીન ગ્રંથોનાં સંશોધન–સંપાદન થાય તો તે તે પ્રકાશિત ગ્રંથોની વાસ્તવિક ઉપયોગિતા નહીંવત્ ગણાય. આવાં અશાસ્ત્રીય પદ્ધતિએ થતાં સંપાદન–પ્રકાશનની ઉચિત સમીક્ષા લખવા માટે હું અભ્યાસી વિદ્વાનોને વિનંતિ કરું છું, જેથી પ્રાચીન ગ્રંથોના સંપાદનના વિષયમાં નધણિયાતા ખેતર જેવી પરિસ્થિતિ આગળ વધે નહીં.

*

અમારા આ પ્રસ્તુત ગ્રંથમાં આવેલાં મોટા ભાગનાં પ્રકીર્ણકસૂત્રોનો વિવેચનાત્મક હિંદી–ગુજરાતી ભાષામાં અનુવાદ કરીને જો પ્રકાશિત કરવામા આવે તો ઘણા જીવોને જીવન સાર્થક કરવા માટે એક મહત્ત્વની સામગ્રી બની શકે.

ઋણસ્વીકાર—

મારા ઉપર અસીમ વાત્સલ્યપૂર્ણ કૃપાથી જેમણે મને શાસ્ત્રસંશોધનાદિ કાર્ય કરવા માટે શિક્ષા આપી, જેના પ્રતાપે મારા જીવનનો સારો એવો સમય નિરવદ્ય પ્રવૃત્તિમાં વ્યતીત થયો, તે દિવંગત ઉપકારી ગુરુવર્ય આગમપ્રભાકર શ્રુત–શીલવારિધિ મુનિભગવંત શ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજના ચરણારવિંદમાં સવિનય વંદન કરીને ધન્યતા અનુભવું છું.

પૂજ્યપાદ આગમપ્રભાકરજીના દેહાવસાન પછી, શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય સંચાલિત જૈન–આગમ–ગ્રંથમાલાના સંપાદનાદિ કાર્યના અધિકારી વિદ્વાન, ભારતીય દર્શનશાસ્ત્રોના ગંભીર અભ્યાસી જ્ઞાનયોગી પૂજ્યપાદ મુનિભગવંત શ્રી જંબૂવિજયજી મહારાજ સાહેબે પ્રસ્તુત ગ્રંથના સંપાદનમાં કેટલાંક વિચારણીય સ્થાનો માટે પ્રેરણા આપીને તથા અલ્પસમયની મુલાકાતમાં પણ જૈન આગમાદિના

સંબંધમાં કોઈકવાર મહત્ત્વની માહિતી જણાવીને મને અનુગ્રહીત કર્યો છે. આ ઉપકાર માટે હું તેઓશ્રીને સવિનય વંદના કરીને તેમના પ્રત્યે મારો શાશ્વત ઋણીભાવ દર્શાવું છું.

૧. પૂજ્યપાદ પન્યાસજી શ્રી પ્રદ્યુમ્નવિજયજી મહારાજસાહેબે મને, પ્રસ્તુત ગ્રંથના સંસ્કૃતમાં લખેલા વિષયાનુક્રમને મુદ્રણ પહેલાં જોઈને તથા વિષયાનુક્રમનાં પ્રૂફ વાંચીને તેમ જ ઉપયોગી પરામર્શ આપીને સહાય કરી છે. ૨. પૂજ્યપાદ પન્યાસજી શ્રી નિત્યાનંદવિજયજી મહારાજસાહેબે, પ્રસ્તુત ગ્રંથગત તિત્થોગાલી પ્રકીર્ણકના કેટલાક પાઠોના સંબંધમાં નિર્ણય માટે સહાય કરી છે. આ માટે હું સવિનય વંદના કરીને આ બન્ને પૂજ્ય પુરુષોનો ઉપકાર માનું છું.

૧. ભારતીય દર્શનશાસ્ત્રના ઊંડા અભ્યાસી અને શ્રી લાલભાઈ દલપતભાઈ ભારતીય સંસ્કૃતિ વિદ્યામંદિર–અમદાવાદ–ના નિવૃત્ત મુખ્ય નિયામક (હાલમાં માનદ સલાહકાર) વિદ્વદ્વર શ્રી દલસુખભાઈ માલવણિયાએ, મારી ડાબી આંખે ઑપરેશન કરાવેલું તે સમયમાં પ્રસ્તુત ગ્રંથના ૧૪થી ૧૮ ફૉર્મે (પેજ ૨૦૯થી ૨૮૮)નાં આદિથી મુદ્રણની મંજૂરી સુધીના પ્રૂફ વાંચી આપ્યાં છે તથા આ પ્રસ્તાવના લખાયા પહેલાં અને લખાયા પછી પણ સંપૂર્ણ વાંચીને મને ઉચિત સૂચન કર્યું છે. ૨. મારી જમણી આંખે ઑપરેશન કરાવેલું તે સમયમાં પં૦ શ્રી બાબુભાઈ સવચંદ શાહે પ્રસ્તુત ગ્રંથના ૨૬થી ૩૦ ફૉર્મે (પેજ ૪૦૧થી ૪૮૦)નાં આદિથી મુદ્રણની મંજૂરી સુધીના પ્રૂફ વાંચ્યાં છે તથા મુદ્રણ પહેલાંના વિષયાનુક્રમને વાંચીને ઉચિત સૂચન કર્યું છે. ૩. ભારતીય દર્શનશાસ્ત્રના અધિકારી વિદ્વાન અને લા૦ દ૦ ભારતીય સંસ્કૃતિ વિદ્યામંદિર–અમદાવાદ–ના મુખ્ય નિયામક ડૉ૦ નગીનદાસ જી. શાહે મારી આ ગુજરાતી પ્રસ્તાવનાનો અંગ્રેજી અનુવાદ કરી આપ્યો છે તથા લા૦ દ૦ વિદ્યામંદિરના ગ્રંથસંગ્રહની સામગ્રીનો ઉપયોગ કરવા માટે મને સંપૂર્ણ અનુકૂળતા કરી આપી છે. ૪. શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય સંચાલિત જૈન–આગમ–પ્રકાશન–ગ્રંથમાલાના કાર્યની અસાધારણ આવશ્યકતાને અનેક વાર સક્રિય રીતે સૂચવનાર મારા સમ્માન્ય માયાળુ મુરબ્બી શ્રી રતિલાલ દીપચંદ દેસાઈએ, તેમની અસ્વસ્થ તબિયત છતાં, મારી આ પ્રસ્તાવનાને મુદ્રણ પહેલાં સાંભળવા માટે મને સૂચન કર્યું. તદનુસાર તે સાંભળીને યોગ્ય સૂચન–પરામર્શ આપીને મારા ઉપર મમતા દર્શાવી છે. ૫. યોગાનુયોગ મારી દીકરીના લગ્ન પ્રસંગે મારા મહેમાન થયેલા નિકટના મિત્ર સુખ્યાત વિદ્વાન ડૉ. ભોગીલાલ જ. સાંડેસરાએ પણ આ પ્રસ્તાવના વાંચીને કોઈક સુધારા સૂચવેલ છે. આત્મીય સહકાર બદલ હું આ પાંચે ય વિદ્વાનોનો, બહુમાનની લાગણીપૂર્વક આભાર માનું છું.

જૈન–આગમ–પ્રકાશનના કાર્યને વેગ આપવા માટે નિરંતર પ્રયત્ન કરનાર શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલયના માનદ મંત્રી મહોદયો—શ્રી જયંતીલાલ રતનચંદ શાહ, શ્રી રતિલાલ ચીમનલાલ કોઠારી, અને શ્રી જગજીવનદાસ પોપટલાલ શાહ, તથા શ્રી જૈન–આગમ–પ્રકાશન સમિતિના સદ્‌ગૃહસ્થોએ મને આગમ–સંશોધનનું કાર્ય કરવામાં ઉત્સાહિત કર્યો છે, આ માટે તેઓની જ્ઞાનભક્તિની અનુમોદના કરીને તેમને બહુમાનપૂર્વક ધન્યવાદ જણાવું છું.

શ્રી કાંતિલાલ ડાહ્યાભાઈ કોરા (ડાયરેક્ટર, શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય)એ, મને પ્રસ્તુત સંપાદન કાર્યમાં અંતરે અંતરે પત્રો દ્વારા હૂંફ આપી છે તથા જૈન–આગમ–પ્રકાશનના પ્રત્યેક કાર્યમાં સતત જાગરૂકપણે સહકાર આપ્યો છે, આ માટે હું તેમની શુભકરણીની અનુમોદનાપૂર્વક તેઓ પ્રત્યે મારો અંતરનો કૃતજ્ઞભાવ દર્શાવું છું.

મુંબઈના સુખ્યાત મૌજ પ્રિન્ટિંગ બ્યૂરોના મુખ્ય સંચાલક શ્રી પ્રભાકરભાઈ ભાગવત તથા અન્ય

કાર્યકર ભાઈઓએ પ્રસ્તુત ગ્રંથના મુદ્રણકાર્યમાં સંપૂર્ણ સુવિધા આપી છે તે બદલ તેઓ સૌ મારા માટે ચિરસ્મરણીય બન્યા છે.

*

પ્રસ્તુત ગ્રંથના ચાલુ મુદ્રણના સમયમાં જ અંતરે અંતરે મારી બે આંખોના મોતીયાનું ઓપરેશન કરાવવું પડ્યું. આથી અંતિમ પ્રુફ વાંચતાં જે સાવધાની હોવી જોઈએ તે મર્યાદિત થઈ હતી તેથી તથા મારા અનવધાનથી જે ક્ષતિઓ રહી ગયેલી તેનું શુદ્ધિપત્રક ગ્રંથના અંતમાં આપ્યું છે. આ પછી પણ જે કેટલીક ક્ષતિઓ મારા જોવામાં આવી તેનું શુદ્ધિપત્રક પણ આ પ્રસ્તાવનાની પછી આપ્યું છે. સુજ્ઞ વાચકોને શુદ્ધિપત્રક પ્રમાણે સુધારીને, ગ્રંથ વાંચવા માટે વિનંતિ કરું છું. તથા અન્ય જે કોઈ ક્ષતિ નોંધવી રહી ગઈ હોય તે માટે મને સૂચન કરવા તજ્જ્ઞ વિદ્વાનોને સાદર વિનંતિ કરું છું.

इति शम् ।

વિદ્વજ્જનવિનેય—
અમૃતલાલ મોહનલાલ ભોજક

૧૧, કરુણા સોસાયટી
નવા વાડજ પાસે
અમદાવાદ–૩૮૦ ૦૧૩
માઘ શુક્લા ૩, રવિવાર
તા૦ ૧૯–૨–૧૯૮૪

सुद्धिपत्तयविसेसो

पिट्ठस्स	पंतीए	असुद्धं	सोहणीयं
४	२५	°प्पमा°	°प्पभा°
४७	५	एवं	एव
६१	१२	पीई°	पीइ°
६८	१२	मिउ-मद्द°	मिउसद्द°
७४	२०	तह सी°	तहसी°
७४	२०	तह म°	तहम°
७५	१०	घन्ना जे घम्मं	धन्ना जे धम्मं
७६	२८	समत्तं	सम्मत्तं
७८	३	°मकारिजो°	°मकारियजो°
८८	१६	...के सरिओ	[भण] केरिसओ
८८	२३	जइत्ता व	जइ ताव
१२६	२०	°जण आ°	°जणआ°
१४४	१९	°पिओ	°पिओ(? या)
१४४	२०	जाइ मू°	जाइमू°
१९५	१	वन्हिमा°	वन्हि-मा°
१९८	६	असंमू°	असम्मू°
१९८	१४	णिवर्ति	णिवत्तिं
२०१	२३	प्रत्तौ	प्रतौ
२२०	७	°महव्व-ति°	°महव्वय ति°
२२२	१	°रहे	°रहे(?हरे)
२२९	१४	भुजए	भुज्जए
२४८	७	खेत्तओ भा°	खेत्तओ कालओ भा°
२४९	१०	जाण	जाणं
२४९	२६	मूलस्थपाठा°	'सोअमत्तेण' पाठा°
२५२	११	°धारो	°धारो(? हो)
२५२	१७	णाव°	पाव°
२५२	१९	वाचालं	वा वालं
२५३	२४	शु०॥	प्र०॥
२५४	२२	सव्वाणु°	सव्वण्णु°
२५५	२६	जि° शु०	जि° पु०
२७२	१६	°यरक्खो	°यऽक्खो
२८४	१	नव वं°	नववं°
३०७	१५	नमो अ°	नमो [य] अ°
३०९	५	°ग राग°	°णराग°

३१६	११	°भाग-के°	°नागके°
३१९	२	लद्धं	लद्धुं
३२४	१४	°वई कुं	°वईकुं°
३२९	,,	°इय नि°	°इयनि°
३३८	१५	२२९९	२८९९
३४१	१	जिंइदिए	जिइंदिए
३८०	१६	वोच्छ	वोच्छं
३८३	१७	मडल°	मंडल°
३८५	१	महताध°	महता ध°
३८८	९	छप्पण्ण	च्छप्पण्ण
४०७	९	पारिसि°	पोरिसि°
४१४	१०	उरुस(सु)ह	उरुस(दुसु)ह
४१४	११	मणि°	अणि°
४१४	१४	ऊरूसुह	ऊरू(दू)सुह
४१८	१२	(डं)	(? डं)
४२४	२	°नामा३	°नामा४
४५१	१९	भविया	भणिया
४५१	२६	स्नानाङ्गे	स्थानाङ्गे
४५७	१३	पूव्व°	पुव्व°
४७९	७	मयहत(?हय)र°	मयहर°
४८६	१	४४९२	४३९२
५०१	१७	४६६७	४५६७
५१७	१	चड्डाणं	वड्डाणं

[1]A NOTE ON JAINA ĀGAMAS

Late Āgamaprabhākara Muni Śrī Punyavijayaji

The Jaina Āgama: Like the Vedic and the Buddhist literature, the Jaina *Āgama* literature is also classified into various divisions and sub-divisions. In olden days, the Jaina *Āgamas* were classified into either *Aṅga Āgama* and *Aṅgabāhya Āgama* or *Kālika Āgama* and *Utkālika Āgama*. Those that are composed by the principal direct disciples of Lord Mahāvīra are regarded as *Aṅga Āgama*. And those that are composed by Lord Mahāvīra's other *gītārtha* elder monks, disciples, grand disciples and the elder monks who flourished in their lineage are regarded as *Aṅgabāhya Āgama*. The elder Jaina monks have again classified the *Aṅgabāhya Āgamas* into *Kālika* and *Utkālika*. Those *Aṅgabāhya Āgamas* that are studied at specific time are described as *Kālika Āgama*, while those *Aṅgabāhya Āgamas* that are studied at any time are described as *Utkālika Āgama*. The main divisions of the *Āgamas*, that have been conventionally established for centuries, are: the *Aṅga*, the *Upāṅga*, the *Cheda*, the *Mūla Āgama*, the *Śeṣa Āgama* and the *Prakīrṇaka*. In ancient times, these *Āgamas* were 84 in number according to the *Nandīsūtra* and the *Pākṣikasūtra*, whereas to-day they are 45 in number. Of the *Āgamas* whose names are mentioned in the *Nandīsūtra* and the *Pākṣikasūtra*, many are not extant today whereas new names have been introduced in the list of works regarded as *Āgamas* at present—these newly introduced names refer to works composed very late, some even belong to the first quarter of the eleventh century. Of the names of 45 works regarded as *Āgamas* to-day, 42 names are available in the *Nandīsūtra* and the *Pākṣikasūtra*, but the order prevalent today of the names of the *Āgamas* except the *Aṅgas* is not the same as is found in the *Nandīsūtra* and the *Pākṣikasūtra*. The author of the *Nandīsūtra* has included all the *Āgamas* except the *Aṅga Āgamas* in the group of *Prakīrṇakas*. The fact that of the divisions of the *Āgamas*, viz. the *Aṅga*, the *Upāṅga*, the *Cheda* and the *Prakīrṇaka*, the *Aṅga* division consists of 12 *Aṅga* works is corroborated by the *Aṅga* works themselves. At present the *Upāṅgas* are considered to be 12 in number but the *Nirayāvalikā upāṅga* itself mentions five

1. This is an extract from a speech written by Muni Shri Punyavijayaji as President of 'Prakrit and Jainism' Section, All India Oriental Conference held at Shrinagar, Kashmir, 14-16 October, 1961. He could not go to Shrinagar to deliver this presidential address but he sent it to be read before scholars. The complete speech is included in the '*Jñānāñjali*' (pp. 44-47), Muni Punyavijayaji Felicitation Volume, published by the Sāgaragaccha Upāshraya, Vadodara.

Upāṅgas only. In the *Niryuktis*, the term *'Cheda'* is employed for the *Niśītha*, etc. The term *'prakīrṇaka'* is as old as the *Nandīsūtra*, but in the *Nandīsūtra* all the *Āgamas* except the *Aṅgas* are called *Prakīrṇaka*.

All the *Āgamas* except the *Aṅga Āgamas* are composed at different times. The author of the *Paṇṇavaṇāsūtra* is Śyāmārya. The *Daśā*, the *Kalpa* and the *Vyavahāra* are composed by Ārya Bhadrabāhu who possessed the knowledge of 14 *Pūrva* works. The author of the *Niśīthasūtra* is Ārya Bhadrabāhu alias Vaśākhagaṇi Mahattara. Sthavira Āryarakṣita has composed the *Anuyogadvārasūtra*. Śrī Devavācaka is the author of the *Nandīsūtra*[2]. The *Causaraṇa*, the *Āurapaccakkhāṇa*, the *Bhattaparinnā* and the *Ārādhanāpatākā* which are included in the group of the *Prakīrṇakas* are composed by Vīrabhadragaṇi. According to the two readings available in the colophon of the *Ārādhanāpatākā*, viz. *'vikkamanivakālāo aṭṭhuttarime samāsahassammi'* and *'aṭṭhattarime samāsahassammi'* he flourished in 1008 V.S. or 1078 V.S. The author of the *Bṛhaṭṭippanikā* states that the date of the composition of the *Ārādhanāpatākā* is 1078 V.S. The author himself declares in his *Ārādhanāpatākā* (gāthā 51) that he has already described the *ārādhanāvidhi* in the *Bhaktaparijñā*. This clearly points to the fact that this *Bhaktaparijñā* also is composed by him. Looking to the chronological order of the composition of the extant *Causaraṇa* and *Āurapaccakkhāṇa*, these two *prakīrṇaka* works also seem to be from the pen of Vīrabhadra. This *Ārādhanāpatākā* by Vīrabhadra is composed in imitation of the *Ārādhanā Bhagavatī* by some *Yāpanīya ācārya*. The work referred to in the *Nandīsūtra* by the title *'Āurapaccakkhāṇa'* is different from the one which goes by the same name at present. Generally it is believed that Vīrabhadrācārya was a disciple of Lord Mahāvīra. But the above evidences go against this belief. Similarly, other *Āgama* works are composed at different times. It is possible that the *Rāyapaseṇīyasūtra* was composed in the days of Lord Mahāvīra.

---

2. In the speech referred to in the foot-note No. 1 on page 1, regarding the authorship of the *Nandîsūtra*, Muni Shri Punyavijayaji, following the conclusion arrived at by Paṁ. Shri Kalyanavijayaji, opined that the author of the *Nandîsūtra* was Devarddhi Kṣamāśramaṇa. But afterwards he came across in Jinadāsagaṇi Mahattara's *Nandîsūtra-Cūrṇi* and Haribhadrasūri's *Nandisūtra-Vṛtti* the clear mention of Devavācaka as the author of the *Nandîsūtra*. So, in the *'Jñānāñjali'* he made correction and explicitly stated that the *Nandîsūtra* was composed by Devavācaka. Readers are requested to refer to the *Nandîsūtra* with *Cūrṇi* (Prakrit Text Society Publication), p. 13 line 8 and the *Nandîsūtra* with Haribhadrasūri's *Vṛtti* (P.T.S. Publication) p. 15 line 11, p. 17 line 26 and p. 33 line 10.

The scholars are acquainted with 84 names of the *Āgamas*, mentioned in the *Nandīsūtra* and the *Pākṣikasūtra*, as also with the names of the *Āgamas*, prevalent to-day. So, I refrain from enumerating them and simply relate the important points. An *Aṅga* work known by the name of *Praśnavyākaraṇasūtra* at present is not original but some newly composed *Sūtra* occupying the place of the original one. This is gathered from the introductory note on the *Āgamas*, occurring in the *Nandīsūtra* and the *Samavāyāṅga*. Āc. Municandrasūri in his *Vṛtti* on the *Devendra-Narakendra Prakaraṇa* uses the name *'Rājaprasenajit'* for the *Rājapraśnīyasūtra* so that it can well correspond to the Prakrit name *'Rāyappaseṇaiyaṁ'* mentioned in the *Nandīsūtra* and the *Pākṣikasūtra*. In the *Rājapraśnīya* there occurs a life-sketch of the King Pradeśi. While reading this *Āgama*, we are reminded of the Buddhist work named *Petavatthu*.

Prakirnaka: Generally it is maintained that there are ten *Prakīrṇakas*. But there being no fixed established list of their names, their names are enumerated in various ways. If all the names are collected from these various enumerations, their total number comes to 22. They are as follows: 1 *Causaraṇa*, 2 *Āurapaccakkhāṇa*, 3 *Bhattapariṇṇā*, 4 *Saṁthāraya*, 5 *Taṁdulaveyāliya*, 6 *Caṁdāvejjhaya*, 7 *Deviṁdatthaya*, 8 *Gaṇivijjā*, 9 *Mahāpaccakkhāṇa*, 10 *Vīratthaya*, 11 *Isibhāsiyāiṁ*, 12 *Ajīvakappa*, 13 *Gacchāyāra*, 14 *Maraṇasamādhi*, 15 *Titthogāli*, 16 *Ārāhaṇāpaḍāgā*, 17 *Dīvasāgarapaṇṇatti*, 18 *Joisakaraṁḍaya*, 19 *Aṁgavijjā*, 20 *Siddhapāhuḍa*, 21 *Sārāvalī*, 22 *Jīvavibhatti*. Of these 22 names, the *Nandīsūtra* and the *Pākṣikasūtra* mention nine names only, seven in the *utkālika* division—viz. *Deviṁdatthaya*, *Taṁdulaveyāliya*, *Caṁdāvejjhaya*, *Gaṇivijjā*, *Maraṇavibhatti-Maraṇasamāhi*, *Āurapaccakkhāṇa*, *Mahāpaccakkhāṇa*—and two in the *kālika* division—viz *Isibhāsiyāiṁ*, *Dīvasāgarapaṇṇatti*. Yet leaving aside *Causaraṇa*, the extant *Āurapaccakkhāna*, *Bhattapariṇṇā*, *Saṁthāraya* and *Ārāhaṇāpaḍāgā*, the remaining *Prakīrṇakas* mentioned in the *Cūrṇis* are very old. *Taṁdulaveyāliya* is referred to in Sthavira Agastyasiṁha's *Cūrṇi* (p. 3 line 12) on the *Dasaveyāliyasūtra*.

We know that the name *'Kammapagaḍisaṁgahaṇi'* is used for the *Karmaprakṛti* work; similarly, the use of the name *'Dīvasāgarapaṇṇattisaṁgahaṇi'* is possible for the *Dīvasāgarapaṇṇatti* work.

The Śvetāmbara Mūrtipūjaka Sect includes the *Titthogāli* in the group of *Prakīrṇakas*, but it contains many such tenets or statements as would never be acceptable to the Śvetāmbaras; moreover, the chronological order of the extinction of the *Āgamas*, given in it, is not tenable.

The *Aṁgavijjāpaiṇṇaya* is an important work on prognostication. Its extent is 9000 ślokas. It explains how to predict from various overt behaviour and activities. It does not deal with the divination through the positions of stars, etc. or through lines on the palm. It considerably draws upon the science of psychology and the science of anatomy. No other work on prognostication, as voluminous as the *Aṁgavijjā*, is available in Indian literature.

*

FOR READERS

In this Note as also in Introduction at some places Press has not been able to place diacritical mark on letter i due to technical reasons.

*

INTRODUCTION

Late Rev. Muni Shri Punyavijayaji collected manuscripts of the most of the *Prakīrṇakas* included in the present volume entitled '*Paiṇṇayasuttāiṁ*', got prepared the copies, noted variants and finalised the recension. (The recension of the *Joisakaraṁḍgapaiṇṇaya* (pp. 361-408) prepared by him with great pains, utilising his long experience of editing the scriptures is a good example of the scholarly editing work.) He noted only variants of some *Prakīrṇakasūtras* but did not finalised their recension. Again, at the time when examination of the text of *Sārāvalipaiṇṇaya*, *Isibhāsiyāiṁ* and *Titthogālīpaiṇṇaya* was yet to be undertaken, he passed away. Hence following the decision of the Hon. Secretaries of Shri Mahavira Jaina Vidyalaya, Shri Kantibhai Kora, the devoted Director of the same Institution, suggested me to undertake the work of completing the editing of all the *Prakīrṇakas*. I accepted the suggestion, and completed the work according to my capacity through the grace of Rev. Muni Shri Punyavijayaji.

A note is written according to the instruction of Muni Shri Punyavijayaji in the Prakāśakīya Nivedana to the '*Nandisuttam and Aṇuogaddārāiṁ*' (Jaina-Āgama-Series No. 1. published by Shri Mahavira Jaina Vidyalaya, 1968 A.D.) on the ten *Prakīrṇakasūtras* which find place among 45 *Āgamas*. Therein he has given the order of the ten *Prakīrṇakasūtras*. But when he was finalising the editing of the text of the *Prakīrṇakasūtras*, he himself in his own handwriting wrote down the order of the *Prakīrṇakasūtras;* this order we have followed here in the present volume. The order mentioned in the Prakāśakīya Nivedana to the '*Nandisuttaṁ* and *Aṇuogaddārāiṁ*' is somewhat different from the one we find in the work entitled '*Catuḥśaraṇādimaraṇasamādhyantaṁ Prakīrṇakadaśakaṁ*' published by Āgamodaya Samiti in 1927 A.D.; moreover, in our order occur the *Caṁdāvejjhaya* and the *Vīratthaya* in place of the *Gacchācārapaiṇṇayaṁ* and the *Maraṇasamāhī* in the Āgamodaya Samiti edition. The reason of this change in the order must have been there in Muni Punyavijayaji's mind but we have not come across any note by him. So it is very difficult for us to know it. In short, the order of the *Prakīrṇakasūtras,* adopted in this volume, is strictly based on his handwritten final note. Hence the order in which the ten *Prakīrṇakas* are enumerated in the Prakāśakīya Nivedana is broken here in this volume. To arrive at the 45 number of the *Āgamas*—neither more nor less—in that Prakāśakīya Nivedana ten *Prakīrṇakas* are enumerated in the following order : 1 *Causaraṇa* (by Vīrabhadrācārya), 2 *Āurapaccakkhāṇa* (by Vīra-

bhadrācārya), 3 *Bhattaparinnā*, 4 *Saṁthāraga*, 5 *Taṁdulaveyāliya*, 6 *Candāvejjhaya*, 7 *Deviṁdatthaya*, 8 *Gaṇivijjā*, 9 *Mahāpaccakkhāṇa*, and 10 *Vīratthaya*.

A note on Jaina Āgamas by Late Muni Shri Punyavijayaji, prefaced to this Introduction, states that there are 22 *Prakīrṇakas*. Of them, seventeen *Prakīrṇakas* are accepted in this volume, leaving the five *Prakīrṇakas* viz. *Ajīvakappo*, *Ārāhaṇāpaḍāgā*, *Aṁgavijjā*, *Siddhapāhuḍa* and *Jīvavibhatti*. Of the five *Prakīrṇakas* not accepted in this volume, *Aṁgavijjā* is a voluminous work, its extent is 9000 *ślokas*. It is critically edited by Muni Shri Punyavijayaji and published by Prakrit Text Society in 1957 A.D. *Ārāhaṇāpaḍāgā* is grouped with other *ārādhanā-prakaraṇas* and is to be printed with them in the second part which forms an appendix to this first part of the volume entitled *'Paiṇṇayasuttāiṁ'*. The remaining three, viz. *Ajīvakappo*, *Siddhapāhuḍa* and *Jīvavibhatti* are not accepted in either part of the volume. But the three *Prakīrṇakas*, viz. *Āurapaccakkhāṇa* [1] (pp. 160-166), *Āurapaccakkhāṇa* [2] (pp. 305-308) and *Causaraṇapaiṇṇaya* (pp. 309-311) are also accepted in this volume. Thus this volume contains in all 20 *Prakīrṇakas*. As already stated, the number and the order of the *Prakīrṇakasūtras* were determined and noted down by Muni Shri Punyavijayaji in his own handwriting. Hence whatever difference regarding the number and the order, we find here must have some reason according to him, but we have not come across any note regarding it. So it is very difficult for me to explain it.

The Śvetāmbara Mūrtipūjaka tradition maintains that there are 45 *Āgamas*. Adding 10 *Prakīrṇakas* to 35 works consisting of *Aṅgas*, *Upāṅgas* etc., the number 45 of the *Āgamas* is arrived at. As stated earlier, we have no tradition[1] of the fixed established

1. The *Vicārasāraprakaraṇa* composed by Āc. Pradyumnasūriji in the 14th century of the Vikrama Era enumerates 45 *Āgamas* but it does not clearly mention the ten *Prakirṇakasūtras*. It is edited by Muni Shri Manikyasagarji and published by Āgamodaya Samiti in 1923 A.D. The concerned quotation from it is as follows: *Āyāro 1 Sūyagaḍe 2 Thāṇaṁ 3 Samavāya 4 Bhagavaiaṁgaṁ 5 । Nāyādhammakahāo 6 Uvāsagadasāo 7 sattamayaṁ ॥ 344 ॥ Aṁtagaḍāṇaṁ ca dasā 8 Aṇuttaruvavāiyā dasā 9 tatto । Paṇhāvāgaraṇaṁ taha 10 ikkārasamaṁ Vivāgasuyaṁ 11 ॥ 345 ॥ aṭṭhārasahassāiṁ payāṇa iha hoi paḍhamamaṁgaṁ tu । sesāiṁ aṁgāiṁ havaṁti iha duguṇaduguṇāiṁ ॥ 346 ॥ Ovai 12 Rāyapaseṇiya 13 Jivābhigamo 14 taheva Pannavaṇā 15 । Caṁdassa 16 ya Sūrassa 17 ya Jaṁbuddivassa 18 pannatti ॥ 347 ॥ Nirayāvaliyā 19 Kappiya 20 Pupphiya 21 taha Pupphacūliovaṁgaṁ 22 । Vaṇhidasā 23 Divasāyarapaṇṇatti 24 mayaviseseṇaṁ ॥ 348 ॥ Kappa 25 Nisiha 26 Dasāsuya 27 Vavahāro 28 Uttarajjhayaṇasuttaṁ 29 । Risibhāsiya 30 Dasayāliya 31 Āvassaya 32 maṁgavajjāiṁ ॥ 349 ॥ Taṁdulaveyāliyayā 33 Caṁdāvijjhaya 34 taheva Gaṇivijjā 35 । Nirayavibhatti 36 Āurapaccakkhāṇā 37*

uniform titles of the ten *Prakīrṇakasūtras*. Yet in order to arrive at the number 45 of the *Āgamas*, Āgamoddhāraka Rev. Acārya Shri Sagarananda sūriśvarajī, a matchless scholar of the *Āgamas*, determined the number 10 of the *Prakīrṇakasūtras* and got them published through Āgamodaya Samiti in 1927 A.D. As already suggested, this was necessary for arriving at the number 45 of the *Āgamas*. But it is a fact that no sound basis for fixed established ten titles of the ten *Prakīrṇakasūtras* is available. With regard to not only the ten *Prakīrṇakas* but the other *Āgamas* also, Muni Punyavijayaji was confronted with doubts during his long research in this field. To clear these doubts he decided to see Āc. Sagaranandaji who was in Surat at that time and suffering from a disease that ultimately took away his life. So, he left Baroda for Surat. He stayed there for a fortnight. He fully discussed with Sagaranandaji those readings and portions of the texts of the *Āgamas*, which required thoughtful consideration and examination. During his stay at Surat he kept his bed close to that of Sagaranandaji so that he could utilise his time before sleep at night in holding discussions with Sagaranandaji. At this time, along with other points, the number 10 of the *Prakīrṇakas* was also the subject of discussion. But Muni Punyavijayaji could not obtain from Āc. Sagaranandaji any information with textual corroboration. Late Shri Mohanlal Dalichand Desai, a great scholar who devoted his whole life to search of and research in Jaina Literature, has given in the '*Jaina Granthāvalī*' compiled by him and published by the Jaina Conference three different lists of ten *Prakīrṇakas*. This shows that even he has not found one uniform list enumerating uniform titles of ten *Prakīrṇakas*. This being the situation, Muni Shri Punyavijayaji made up his mind to publish those 20 *Prakīrṇakasūtras* whose old or very old manuscripts are available in different *jñānabhaṇḍāras* (Jaina Manuscript Libraries).

Information about the press-copies of the *Prakīrṇakasūtras* is as follows: The texts of *Cattārimaṁgalasutta* (p. 1), *Isibhāsiyāṇaṁ saṁgahaṇī* (p. 179), *Isibhāsitaatthāhigārasaṁgahaṇī* (p. 180) and *Vīratthao* (p. 292-97) are copied by Muni Shri Punyavijayaji himself. Again, he has completely corrected these copies and made them faultless. The texts of the three *Prakīrṇakasūtras* viz. *Āurapaccakkhāṇa* [1] (pp. 160-163), *Dīvasāgarapaṇṇattisaṁgahaṇīgāhāo* (pp. 257-279) and *Causaraṇapaiṇṇayaṁ* (pp. 309-311) are copied by Rev.

---

iya payannā || 350 || Gaṇaharavalayaṁ 38 Deviṁdanariṁdā 39 Maraṇa 40 — Jhāṇa 41 — bhattio | Pakkhiya 42 Nandi 43 Aṇuogadāra 44 Deviṁdasaṁthavaṇaṁ 45 || 351 || iya paṇayāli suttā uddhārā Paṁcakappa | Jiyakappā 2 | Piṁḍe-Oha-Nijutti, Nijjutti-Bhāsa-Cuṇṇio || 352 ||

bhadrācārya), 3 *Bhattaparinnā*, 4 *Saṁthāraga*, 5 *Taṁdulaveyāliya*, 6 *Candāvejjhaya*, 7 *Deviṁdatthaya*, 8 *Gaṇivijjā*, 9 *Mahāpaccakkhāṇa*, and 10 *Vīratthaya*.

A note on Jaina Āgamas by Late Muni Shri Punyavijayaji, prefaced to this Introduction, states that there are 22 *Prakīrṇakas*. Of them, seventeen *Prakīrṇakas* are accepted in this volume, leaving the five *Prakīrṇakas* viz. *Ajīvakappo*, *Ārāhaṇāpaḍāgā*, *Aṁgavijjā*, *Siddhapāhuḍa* and *Jīvavibhatti*. Of the five *Prakīrṇakas* not accepted in this volume, *Aṁgavijjā* is a voluminous work, its extent is 9000 *ślokas*. It is critically edited by Muni Shri Punyavijayaji and published by Prakrit Text Society in 1957 A.D. *Ārāhaṇāpaḍāgā* is grouped with other *ārādhanā-prakaraṇas* and is to be printed with them in the second part which forms an appendix to this first part of the volume entitled *'Paiṇṇayasuttāiṁ'*. The remaining three, viz. *Ajīvakappo*, *Siddhapāhuḍa* and *Jīvavibhatti* are not accepted in either part of the volume. But the three *Prakīrṇakas*, viz. *Āurapaccakkhāṇa* [1] (pp. 160-166), *Āurapaccakkhāṇa* [2] (pp. 305-308) and *Causaraṇapaiṇṇaya* (pp. 309-311) are also accepted in this volume. Thus this volume contains in all 20 *Prakīrṇakas*. As already stated, the number and the order of the *Prakīrṇakasūtras* were determined and noted down by Muni Shri Punyavijayaji in his own handwriting. Hence whatever difference regarding the number and the order, we find here must have some reason according to him, but we have not come across any note regarding it. So it is very difficult for me to explain it.

The Śvetāmbara Mūrtipūjaka tradition maintains that there are 45 *Āgamas*. Adding 10 *Prakīrṇakas* to 35 works consisting of *Aṅgas*, *Upāṅgas* etc., the number 45 of the *Āgamas* is arrived at. As stated earlier, we have no tradition[1] of the fixed established

---

1. The *Vicārasāraprakaraṇa* composed by Āc. Pradyumnasūriji in the 14th century of the Vikrama Era enumerates 45 *Āgamas* but it does not clearly mention the ten *Prakirṇakasūtras*. It is edited by Muni Shri Manikyasagarji and published by Āgamodaya Samiti in 1923 A.D. The concerned quotation from it is as follows: *Āyāro 1 Sūyagaḍe 2 Thāṇaṁ 3 Samavāya 4 Bhagavaiaṁgaṁ 5 / Nāyādhammakahāo 6 Uvāsagadasāo 7 sattamayaṁ // 344 // Aṁtagaḍāṇaṁ ca dasā 8 Aṇuttaruvavāiyā dasā 9 tatto / Paṇhāvāgaraṇaṁ taha 10 ikkārasamaṁ Vivāgasuyaṁ 11 // 345 // aṭṭhārasahassāiṁ payāṇa iha hoi paḍhamamaṁgaṁ tu / sesāiṁ aṁgāiṁ havaṁti iha duguṇaduguṇāiṁ // 346 // Ovai 12 Rāyapaseṇiya 13 Jivābhigamo 14 taheva Pannavaṇā 15 / Caṁdassa 16 ya Sūrassa 17 ya Jaṁbuddivassa 18 pannatti // 347 // Nirayāvaliyā 19 Kappiya 20 Pupphiya 21 taha Pupphacūliovaṁgaṁ 22 / Vaṇhidasā 23 Divasāyarapaṇṇatti 24 mayaviseseṇaṁ // 348 // Kappa 25 Nisiha 26 Dasāsuya 27 Vavahāro 28 Uttarajjhayaṇasuttaṁ 29 / Risibhāsiya 30 Dasayāliya 31 Āvassaya 32 maṁgavajjāiṁ // 349 // Taṁdulaveyāliyayā 33 Caṁdāvijjhaya 34 taheva Gaṇivijjā 35 / Nirayavibhatti 36 Āurapaccakkhāṇā 37*

uniform titles of the ten *Prakīrṇakasūtras*. Yet in order to arrive at the number 45 of the *Āgamas*, Āgamoddhāraka Rev. Acārya Shri Sagarananda sūrīśvarajī, a matchless scholar of the *Āgamas*, determined the number 10 of the *Prakīrṇakasūtras* and got them published through Āgamodaya Samiti in 1927 A.D. As already suggested, this was necessary for arriving at the number 45 of the *Āgamas*. But it is a fact that no sound basis for fixed established ten titles of the ten *Prakīrṇakasūtras* is available. With regard to not only the ten *Prakīrṇakas* but the other *Āgamas* also, Muni Punyavijayaji was confronted with doubts during his long research in this field. To clear these doubts he decided to see Āc. Sagaranandaji who was in Surat at that time and suffering from a disease that ultimately took away his life. So, he left Baroda for Surat. He stayed there for a fortnight. He fully discussed with Sagaranandaji those readings and portions of the texts of the *Āgamas*, which required thoughtful consideration and examination. During his stay at Surat he kept his bed close to that of Sagaranandaji so that he could utilise his time before sleep at night in holding discussions with Sagaranandaji. At this time, along with other points, the number 10 of the *Prakīrṇakas* was also the subject of discussion. But Muni Punyavijayaji could not obtain from Āc. Sagaranandaji any information with textual corroboration. Late Shri Mohanlal Dalichand Desai, a great scholar who devoted his whole life to search of and research in Jaina Literature, has given in the '*Jaina Granthāvalī*' compiled by him and published by the Jaina Conference three different lists of ten *Prakīrṇakas*. This shows that even he has not found one uniform list enumerating uniform titles of ten *Prakīrṇakas*. This being the situation, Muni Shri Punyavijayaji made up his mind to publish those 20 *Prakīrṇakasūtras* whose old or very old manuscripts are available in different *jñānabhaṇḍāras* (Jaina Manuscript Libraries).

Information about the press-copies of the *Prakīrṇakasūtras* is as follows: The texts of *Cattārimaṁgalasutta* (p. 1), *Isibhāsiyāṇaṁ saṁgahaṇī* (p. 179), *Isibhāsitaatthāhigārasaṁgahaṇī* (p. 180) and *Vīratthao* (p. 292-97) are copied by Muni Shri Punyavijayaji himself. Again, he has completely corrected these copies and made them faultless. The texts of the three *Prakīrṇakasūtras* viz. *Āurapaccakkhāṇa* [1] (pp. 160-163), *Dīvasāgarapaṇṇattisaṁgahaṇīgāhāo* (pp. 257-279) and *Causaraṇapaiṇṇayaṁ* (pp. 309-311) are copied by Rev.

iya payannā // 350 // *Gaṇaharavalayaṁ* 38 *Deviṁdanariṁdā* 39 *Maraṇa* 40 — *Jhāṇa* 41 — *bhattio* / *Pakkhiya* 42 *Nandi* 43 *Aṇuogadāra* 44 *Deviṁdasaṁthavaṇaṁ* 45 // 351 // *iya paṇayāli suttā uddhārā Paṁcakappa* / *Jiyakappā* 2 / *Piṁḍe-Oha-Nijutti, Nijjutti-Bhāsa-Cuṇṇio* // 352 //

Jaina nun Omkarashriji. These copies are also completely corrected by Muni Shri Punyavijayaji. The text of *Isibhāsiyāiṁ* (pp. 192-256) is also copied by Rev. Omkarashriji and I have corrected it according to my understanding and learning. The *Prakīrṇakasūtras* whose texts are copied by me are *Caṁdāvejjhayapaiṇṇayaṁ* (pp. 63-89), *Kusalāṇubaṁdhiajjhayaṇaṁ* (pp. 298-304), *Āurapaccakkhāṇaṁ* [2] (pp. 305-308), *Siri Vīrabhaddāyariyaviraiyaṁ Āurapaccakkhāṇapaiṇṇayaṁ* (pp. 329-336), *Sārāvalīpaiṇṇayaṁ* (pp. 350-360) and *Titthogālīpaiṇṇayaṁ* (pp. 409-523). Having noted variants I have corrected these copies. Of course, Muni Shri Punyavijayaji had noted some variants in the copies of the first four *Prakīrṇakasūtras*. The text of *Joisakaraṁḍagaṁ paiṇṇayaṁ* (pp. 361-408) along with its oldest commentary is copied by Muni Shri Punyavijayaji. Again, it is he who has corrected this copy. I have simply copied the text of *Joisakaraṁḍaga* from this copy. Again, I have noted down in my copy the readings and corrections from Muni Shri Punyavijayaji's copy.

The press-copies of the remaining nine *Prakīrṇakasūtras* (Serial Nos. 1, 2, 3, 4, 5, 7, 10, 15, and 17) are prepared by Shri Nagindas Kevalshi Shah. Of these nine copies, the four of the four *Prakīrṇakasūtras* (Serial Nos. 1, 2, 3 and 4) were fully examined and corrected by Muni Shri Punyavijayaji, whereas in the five remaining copies of the five *Prakīrṇakasūtras* (Serial Nos. 5, 7, 10, 15 and 17) tentative readings were noted down by him; I finalised these tentative readings, having weighed them according to my understanding. In these nine *Prakīrṇakas* the headings indicating the subject-matter are given by me.

In addition to the press-copies of all the twenty abovementioned *Prakīrṇakasūtras*, Muni Shri Punyavijayaji got prepared the press-copies of some *ārādhanāprakaraṇas* and *kulakas* etc., and he himself noted down variants in these press-copies. According to his wish, they will be printed, along with other appendixes, in the second part of this work.

[1]*DESCRIPTION OF MANUSCRIPTS*

Muni Shri Punyavijayaji had obtained manuscripts of the twenty *Prakīrṇakasūtras* included in this first part of the Volume from different Jaina Bhaṇḍāras. Some of these manuscripts were returned by him to the Bhaṇḍāras they belong to. Of course, he has given a sign to each manuscript. And this sign is mentioned

1. All the manuscripts which are given signs are described here. I infer that besides these manuscripts Muni Shri Punyavijayaji utilised for determining readings of at least certain text-portions, other manuscripts also of the *Prakīrṇakasūtras*, collected from different Jaina Bhaṇḍāras.

along with the reading. But I am unable to identify some manuscripts on the basis of these signs. Yet I am able to know the description of most of the manuscripts. Only two manuscripts bearing signs खं० and खंति० and utilised in editing *Joisakaraṁḍagaṁ paiṇṇagaṁ* only remain unidentified, because they are not found listed in the Catalogue of Palm-leaf manuscripts in the Śāntinātha Jaina Jñāna Bhaṇḍāra, Cambay, published by the Oriental Institute, Baroda. I know three other Jaina Jñāna Bhaṇḍāras in Cambay, viz. Śāsanasamrāṭ Ācārya Vijayanemisūrīśvara Bhaṇḍāra, Jaina Śālā Bhaṇḍāra and Pāyacanda Gaccha Bhaṇḍāra. Either any of these three Bhaṇḍāras or some other Bhaṇḍāra in Cambay, not known to me, must have these two manuscripts. On the basis of signs we can certainly say that they belong to a Bhaṇḍāra in Cambay. The manuscript bearing the sign पु० and utilised in editing *Joisakaraṇḍagaṁ Paiṇṇagaṁ* should be found in the Muni Punyavijaya Collection, but to my utter surprise I could not find it there. This leads us to infer that the manuscript given by someone was first regarded as gift to Muni Shri Punyavijayaji but later on it turned out to be a loan and was returned to the giver. Here first I shall describe the manuscripts containing the collection of different *Prakīrṇakasūtras* and then I shall describe other manuscripts.

सं० This is a palm-leaf manuscript belonging to the Saṁghavīpāḍā Jaina Jñānabhaṇḍāra preserved in the Hemacandrācārya Jaina Jñānamandira, Patan. It is numbered 65 in the new list, whereas in the Catalogue entitled '*Pattanastha-Jaina-bhāṇḍāgārīyasūcī*' it is listed under No. 82 (see p. 60). It contains twelve out of twenty *Prakīrṇakasūtras* printed in this first part. Moreover, a tract having the title *Ajīvakappo* is also contained in it; this tract most probably forms a part of some voluminous *Bhāṣya* work. The order in which the texts are written in this manuscript is as follows: 1 *Kusalāṇubaṁdhiajjhayaṇa* (*Causaraṇa*), 2 *Āurapaccakkhāṇa* (16th in this work), 3 *Bhaktaparijñā*, 4 *Saṁstārakaprakīrṇaka*, 5 *Taṁdulaveyāliya*, 6 *Caṁdāvijjhaya*, 7 *Devendrastava*, 8 *Gaṇividyāprakīrṇaka*, 9 *Mahāpaccakkhāṇa*, 10 *Vīrastava*, 11 *Ajīvakappa*, 12 *Gacchācāra* and 13 *Maraṇasamādhi*. The manuscript consists of 130 folios. Folios Nos. 1, 2 and 7 are missing. Each side of the folio contains 5 to 8 lines. Folios are very brittle. Left sides of the folios 113-130 are mutilated more and more as we proceed from No. 113 to 130. The script is legible. The size is 12¼″ x 2¼″. The colophon of the copyist is as follows:

evaṁ gāthā 2362 / śloka 2952 likhāmaṇi sahasraṁ prati 64 evaṁ dra 11///1601 pāṇā gṛhīḥ / yādṛśaṁ pustakaṁ dṛṣṭaṁ tādṛśaṁ likhitaṁ mayā / ....[//].......... kkhattamaṁḍio merū / tāva ya eyaṁ putthaṁ cirāṇayaṁ hoi savvassa // cha //cha // cha //

The copyist has not mentioned the year in which he prepared this copy. But on the basis of the characteristics of the script we can assign it to the 13th Century V.S.

जे० This is a palm-leaf manuscript belonging to the Ācārya Śrī Jinabhadrasūri Jaina Jñāna Bhaṇḍāra, Jesalmer. It is numbered 146 in the New Catalogue published by the L.D. Institute of Indology, Ahmedabad. Some folios are missing. The manuscript is incomplete. It contains eight out of twenty *Prakīrṇakasūtras* printed in this part. They are as follows: 1 *Catuḥśaraṇaprakīrṇaka* (*Kusalāṇubaṁdhiajjhayaṇa*), 2 *Āturapratyākhyānaprakīrṇaka* (16th in this work), 3 *Bhaktaparijñāprakīrṇaka*, 4 *Saṁstārakaprakīrṇaka*, 5 *Gacchācāraprakīrṇaka*, 6 *Maraṇavidhiprakīrṇaka* (*Maraṇavibhattipaiṇṇaya*), 7 *Gaṇividyāprakīrṇaka*, 8 *Caṁdravedhyakaprakīrṇaka*, 9 *Catuḥśaraṇaprakīrṇaka* incomplete (this tract is the same as the one that is found in the beginning of the manuscript). Folios after No. 118 are not available. Folios No. 4, 8, 12, 32, 36, 39, 42, 44, 57, 67, 70 to 73, 76, 79, 80, 101 to 105 and 114 are missing. The manuscript is written in c. 15th Cent. V.S. Its condition is good and its script is legible. Its size is 15″ x 2″.

हं० This manuscript belongs to the Munibhagavanta Śrī Haṁsavijayaji Collection preserved in the Śri Ātmārāmaji Jaina Jñāna Mandira, Baroda. It contains 18 tracts. But the tract having the title *Kusalāṇubaṁdhiajjhayaṇa* has been written twice. So, in fact it contains 17 tracts only. Of these 17 tracts, three tracts, viz. *Pudgalaparāvartasvarūpa*, *Saṁsattanijjutti*, *Ajīvakappo* are not accepted and included in our edition. That is, only 14 tracts of this manuscripts are utilised in the preparation of the present Volume '*Paiṇṇayasuttāiṁ*'. The manuscript consists of 60 folios. The script is legible and beautiful. Its condition is good. The size is 34 x 14.5 cms. The first side of the first folio is blank. The tract named *Sārāvalī* ends in the fifth line of the second side of folio No. 60. After that, there is no colophon of the scribe. On the basis of the characteristics of the script we may well assign it to the 16th Cent. V.S. Each side of the folios 1-28 contains 17 lines, whereas each side of the folios 29-60 contains 19 lines. And each line in folios 1-28 contains 51 to 59 letters whereas each line in folios 29-60 contains 61 to 67 letters. The entire manuscript is written by one person only. The tracts in the manuscript are as follows: 1 *Titthogālī*, 2 *Cattārimaṁgalasutta*, 3 *Kusalāṇubaṁdhiajjhayaṇa*, 4 *Vīrabhadrācāryakṛta Āurapaccakkhāṇa*, 5 *Bhattaparinnā*, 6 *Saṁthāragapainnaya* 7 *Taṁdulaveyāliyapainnaya*, 8 *Caṁdāvijjhaya*, 9 *Deviṁdatthao*, 10 *Gaṇa(i)vijjāpainnaya*, 11 *Mahāpaccakkhāṇaṁ*, 12 *Vīratthao*, 13 *Pudgalaparāvartasvarūpaṁ*, 14. *Saṁsattanijjutti*, 15

Kusalāṇubaṁdhiajjhayaṇa, 16 *Gacchāyāraṁ*, 17 *Ajīvakappo* and 18 *Sārāvalīprakīrṇaka*.

पु० (The first manuscript bearing पु० sign.) This manuscript belongs to the Muni Shri Punyavijayaji Collection, one of the several collections preserved in the L. D. Institute of Indology, Ahmedabad. It bears the No. 1458. Some scholar has corrected it. It contains 64 folios. Folio No. 45 had been lost, hence somebody has newly written the missing text on a new folio before 150 years (i.e. round about 1834 A.D.), having connected the text of *Kusalāṇubaṁdhiajjhayaṇa* on folio No. 46. The original copyist had given numbers 56 to 74 to the folios which now bear numbers 46 to 64. This means that the copyist who has newly written folio No. 45 has corrected the numbers, giving numbers 46 to 64 to the folios that originally bore numbers 56 to 74; thus he has made the manuscript complete. *Maraṇavidhi* ends at the end of folio No. 44. I feel that folios No. 45 to 55 must have been lost. The folio No. 56 written by the original copyist contains the latter part of *Kusalāṇubaṁdhiajjhayaṇa*. Hence the other copyist has written the former part of *Kusalāṇubandhiajjhayaṇa* and completed it and corrected the numbers of the folios accordingly. Thus, as pointed out earlier, the manuscript does not have folios 45 to 55 written by the original copyist. From this it follows that between *Maraṇavidhi* ending at the end of folio No. 44 and *Kusalāṇubaṁdhiajjhayaṇa* there must have been one or more tracts that could be contained in the missing eleven (45 to 55) folios. There are 13 lines per side and 48 to 52 letters per line. Keeping blank space in the middle of the five lines at the centre of each folio the copyist has formed a design. Though the manuscript has no colophon, we can infer from the script that it belongs to the 16th Cent. V.S. Its size is 30 x 11 cms. The twelve tracts contained in it are as follows: 1 *Deviṁdatthao*, 2 *Gaṇivijjāprakīrṇaka*, 3 *Mahāpaccakkhāṇa*, 4 *Vīrastava*, 5 *Ajīvakappo*, 6 *Gacchāyāra*, 7 *Maraṇavihī*, 8 *Kusalāṇubaṁdhiajjhayaṇa*, 9 *Caṁdāvijjhayaṁ painnayaṁ*, 10 *Āurapaccakkhāṇaṁ*, 11 *Bhaktaparijñāprakīrṇaka*, 12 *Saṁthārayaprakīrṇakam*.

In all the *Prakīrṇakasūtras* edited by us in this Volume, except *Taṁdulaveyāliyapaiṇṇayaṁ*, *Isibhāsiyāiṁ*, *Sārāvalī* and *Joisakaraṁḍayaṁ*, wherever this पु० sign occurs, the manuscript intended by that sign is this manuscript only.

पु० (the second manuscript bearing the sign पु०) This manuscript also belongs to the abovementioned Muni Shri Punyavijayaji Collection. It bears the No 79. It is assigned to c. 19th Cent. V.S. It has 63 folios, 10 lines per side, and 48 to 57 letters per line. Its size

is 39.7 x 12.6 cms. Muni Shri Punyavijayaji has fully utilised it. But to my mind the पु० sign referring to this manuscript has been noted in *Taṁdulaveyāliyapaiṇṇaya* alone. The twelve tracts contained in this manuscript are as follows: 1 *Kusalāṇubaṁdhiajjhayaṇa*, 2 *Āurapaccakkhāṇaṁ* (16th tract in our edition), 3 *Bhaktaparijñā*, 4 *Saṁthāraga*, 5 *Taṁdulaveyāliyaṁ*, 6 *Caṁdāvejjhayaṁ*, 7 *Deviṁdatthao*, 8 *Gaṇivijjā*, 9 *Mahāpaccakkhāṇaṁ*, 10 *Vīratthao*, 11 *Ajīvakappo* and 12 *Gacchāyāra*.

सा० This is the printed work entitled *'Catuhśaraṇādi-Maraṇasamādhyantaṁ Prakīrṇakadaśakam (Chāyāyutam)'*. It is edited by Rev. Ācārya Sāgarānandasūrīśvaraji and published by the Āgamodaya Samiti, Surat, in 1927 A.D. It contains ten *Prakīrṇaka-sūtras;* they are as follows: 1 *Causaraṇa* (*Kusalāṇubaṁdhiajjhayaṇaṁ*), 2 *Āurapaccakkhāṇaṁ*, 3 *Mahāpaccakkhāṇapainnayaṁ*, 4 *Bhattaparinnā*, 5 *Taṁdulaveyāliya*, 6 *Saṁthāraga*, 7 *Gacchāyāra*, 8 *Gaṇivijjā*, 9 *Deviṁdatthaya* and 10 *Maraṇasamāhī*.

We have described above the manuscripts that contain more than one *Prakīrṇakasūtras*. Now we shall describe those manuscripts that contain any one *Prakīrṇakasūtra* and are utilised in the preparation of the critical edition of that *Prakīraṇakasūtra*.

1. *Deviṁdatthao :* We have utilised seven manuscripts in critically editing the text of *Devendrastavaprakīrṇaka*. Of the seven, the five bearing signs जे०, पु०, हं०, सा० and सं० have been described above. The one bearing the sign प्र० could not be identified. May be it is some manuscript available to Muni Shri Punyavijayaji or may be it is a manuscript from any of the three Manuscript Libraries established by Rev. Pravartaka Shri Kantivijayaji. The सू० sign indicates the printed text of *Sūryaprajñaptisūtra* published by the Āgamodaya Samiti, Surat. Five gāthās of *Deviṁdatthao* (258-262) are available in the printed text which has been given the sign सा० . While trying to know more about these five useful gāthās, I gathered that Punyavijayaji found them in a manuscript belonging to some collection preserved in the L.D. Institute of Indology, Ahmedabad (See foot-note 2 on page 29). But I have not come across any note by Muni Shri Punyavijayaji, throwing light on the identification of this manuscript. Nothing more could be said about it. This or that gāthā of this *Prakīrṇaka* is found in *Jyotiṣkaraṇḍaka, Sūryaprajñapti* and *Āvaśyakaniryukti*.

2. *Taṁdulaveyāliyapaiṇṇayaṁ*: In editing this *Prakīrṇaka* we have utilised five manuscripts bearing signs जे०, सा०, सं०, पु० and हं०. Here पु० sign indicates 'the second manuscript bearing the sign पु०., The remaining four manuscripts have already been described. The other signs occurring in foot-notes are वृ०, वृमु०, वृपा०, सू०, शा० and उ०.

वृ० means *Vṛtti* on *Taṁdulaveyāliya*. वृमू० means a reading of *Taṁdulaveyāliya* text, available in the said *Vṛtti*. वृपा० means a reading recorded by the author of the said *Vṛtti*. सू० = सूत्र, श० = शतक and उ० = उद्देशक.

3. *Caṁdāvejjhayaṁ paiṇṇayaṁ*: Of the manuscripts used in editing the text of this *Prakīrṇaka*, the three viz. हं०, सं०, and जे० have already been described. The पु० manuscript is also utilised, but this is 'the first पु० manuscript'. The sign पुपा० means a reading noted by some scholar in this पु० manuscript. The manuscript which has been given the sign क्ष० should be identified with a manuscript belonging to the Ācārya Shri Kṣamābhadrasūri Collection. This क्ष० sign is found written in the च० copy which has been prepared by Late Muni Shri Caturavijayajī on the basis of some old manuscript. But there is no note relating as to which Bhaṇḍāra this old manuscript belongs to. The colophon of the copyist of the old manuscript is also available in the च० copy. It runs as follows:

Saṁvat 1568 varṣe śāke pravartamāne Kārttika Śudi 1 Ravau ŚrīŚrīmālajñātīya Sā. Sīdhara Bhā. Sohī Su. Meghā Bhā. Lāḍikī Su. Sā. Sonā Bhā. Jīvāde pramukhakuṭumbayutena Sāha Sonākena ŚrīVṛddhatapāgacche ŚrīLabdhisāgarasūrīṇām upadeśena saptakṣetryāṁ nijaṁ dhanaṁ vapatā viśiṣya svapitṛśreyase varttamānasakalasiddhāntakośo'lekhi / Paṁ. GuṇasāgaragaṇiCāritravallabhagaṇyoḥ samudyamena ciraṁ naṁdatu //

The following information we gather from this colophon: Inspired by the preaching of Ācārya Śri Labdhisāgarasūri of Vṛddhatapāgaccha, Sonā Śeṭha who was a husband of Jīvāde Śeṭhāṇī, grand-son of Sīdhara Śeṭha and Sohī Śeṭhāṇī, and son of Meghā Śeṭha and Lāḍakī Śeṭhāṇī, established in 1568 V.S. a Manuscript Library, spending money in seven Fields and especially getting the scriptures copied. Sīdhara Śeṭha belonged to Śrīmālajñāti. In the establishment of the Manuscript Library Paṁ. Guṇasāgaragaṇi and Cāritravallabhagaṇi extended their cooperation. Let this Manuscript Library flourish for long.

Many additional gāthās found in the च० copy are not available in any of the manuscripts of *Candrāvedhyakaprakīrṇaka* but they are from the works like *Maraṇasamādhi*. These additional gāthas had been written first in separate sheets of paper by Shri Caturvijayaji, considering them useful at different places and then were added by him in the copy prepared by him. These gathās are corrupt at many places. Hence it seems that they must have been copied from some manuscript by Shri Caturvijayaji. का० indicates the printed text edited by Dr. Colette Caillat and published by the

is 39.7 x 12.6 cms. Muni Shri Punyavijayaji has fully utilised it. But to my mind the पु० sign referring to this manuscript has been noted in *Taṁdulaveyāliyapaiṇṇaya* alone. The twelve tracts contained in this manuscript are as follows: 1 *Kusalāṇubaṁdhiajjhayaṇa,* 2 *Āurapaccakkhāṇaṁ* (16th tract in our edition), 3 *Bhaktaparijñā,* 4 *Saṁthāraga,* 5 *Taṁdulaveyāliyaṁ,* 6 *Caṁdāvejjhayaṁ,* 7 *Deviṁdatthao,* 8 *Gaṇivijjā,* 9 *Mahāpaccakkhāṇaṁ,* 10 *Vīratthao,* 11 *Ajīvakappo* and 12 *Gacchāyāra.*

सा० This is the printed work entitled *'Catuḥśaraṇādi-Maraṇasamādhyantaṁ Prakīrṇakadaśakam (Chāyāyutam)'.* It is edited by Rev. Ācārya Sāgarānandasūrīśvaraji and published by the Āgamodaya Samiti, Surat, in 1927 A.D. It contains ten *Prakīrṇaka-sūtras;* they are as follows: 1 *Causaraṇa (Kusalāṇubaṁdhiajjhayaṇaṁ),* 2 *Āurapaccakkhāṇaṁ,* 3 *Mahāpaccakkhāṇapainnayaṁ,* 4 *Bhattaparinnā,* 5 *Taṁdulaveyāliya,* 6 *Saṁthāraga,* 7 *Gacchāyāra,* 8 *Gaṇivijjā,* 9 *Deviṁdatthaya* and 10 *Maraṇasamāhī.*

We have described above the manuscripts that contain more than one *Prakīrṇakasūtras.* Now we shall describe those manuscripts that contain any one *Prakīrṇakasūtra* and are utilised in the preparation of the critical edition of that *Prakīraṇakasūtra.*

1. *Deviṁdatthao :* We have utilised seven manuscripts in critically editing the text of *Devendrastavaprakīrṇaka.* Of the seven, the five bearing signs जे०, पु०, हं०, सा० and सं० have been described above. The one bearing the sign प्र० could not be identified. May be it is some manuscript available to Muni Shri Punyavijayaji or may be it is a manuscript from any of the three Manuscript Libraries established by Rev. Pravartaka Shri Kantivijayaji. The सू० sign indicates the printed text of *Sūryaprajñaptisūtra* published by the Āgamodaya Samiti, Surat. Five gāthās of *Deviṁdatthao* (258-262) are available in the printed text which has been given the sign सा० . While trying to know more about these five useful gāthās, I gathered that Punyavijayaji found them in a manuscript belonging to some collection preserved in the L.D. Institute of Indology, Ahmedabad (See foot-note 2 on page 29). But I have not come across any note by Muni Shri Punyavijayaji, throwing light on the identification of this manuscript. Nothing more could be said about it. This or that gāthā of this *Prakīrṇaka* is found in *Jyotiṣkaraṇḍaka, Sūryaprajñapti* and *Āvaśyakaniryukti.*

2. *Taṁdulaveyāliyapaiṇṇayaṁ* : In editing this *Prakīrṇaka* we have utilised five manuscripts bearing signs जे०, सा०, सं०, पु० and हं०. Here पु० sign indicates 'the second manuscript bearing the sign पु०.' The remaining four manuscripts have already been described. The other signs occurring in foot-notes are वृ०, वृमु०, वृपा०, सू०, शा० and उ०.

वृ० means *Vṛtti* on *Taṁdulaveyāliya.* वृमू० means a reading of *Taṁdulaveyāliya* text, available in the said *Vṛtti.* वृपा० means a reading recorded by the author of the said *Vṛtti.* सू० = सूत्र, श० = शतक and उ० = उद्देशक.

3. *Caṁdāvejjhayaṁ paiṇṇayaṁ*: Of the manuscripts used in editing the text of this *Prakīrṇaka*, the three viz. हं०, सं०, and जे० have already been described. The पु० manuscript is also utilised, but this is 'the first पु० manuscript'. The sign पुपा० means a reading noted by some scholar in this पु० manuscript. The manuscript which has been given the sign क्ष० should be identified with a manuscript belonging to the Ācārya Shri Kṣamābhadrasūri Collection. This क्ष० sign is found written in the च० copy which has been prepared by Late Muni Shri Caturavijayajī on the basis of some old manuscript. But there is no note relating as to which Bhaṇḍāra this old manuscript belongs to. The colophon of the copyist of the old manuscript is also available in the च० copy. It runs as follows:

Saṁvat 1568 varṣe śāke pravartamāne Kārttika Śudi 1 Ravau ŚrīŚrīmālajñātīya Sā. Sīdhara Bhā. Sohī Su. Meghā Bhā. Lāḍikī Su. Sā. Sonā Bhā. Jīvāde pramukhakuṭumbayutena Sāha Sonākena ŚrīVṛddhatapāgacche ŚrīLabdhisāgarasūrīṇām upadeśena saptakṣetryāṁ nijaṁ dhanaṁ vapatā viśiṣya svapitṛśreyase varttamānasakalasiddhāntakośo'lekhi / Paṁ. GuṇasāgaragaṇiCāritravallabhagaṇyoḥ samudyamena ciraṁ naṁdatu //

The following information we gather from this colophon: Inspired by the preaching of Ācārya Śri Labdhisāgarasūri of Vṛddhatapāgaccha, Sonā Śeṭha who was a husband of Jīvāde Śeṭhāṇī, grand-son of Sīdhara Śeṭha and Sohī Śeṭhāṇī, and son of Meghā Śeṭha and Lāḍakī Śeṭhāṇī, established in 1568 V.S. a Manuscript Library, spending money in seven Fields and especially getting the scriptures copied. Sīdhara Śeṭha belonged to Śrīmālajñāti. In the establishment of the Manuscript Library Paṁ. Guṇasāgaragaṇi and Cāritravallabhagaṇi extended their cooperation. Let this Manuscript Library flourish for long.

Many additional gāthās found in the च० copy are not available in any of the manuscripts of *Candrāvedhyakaprakīrṇaka* but they are from the works like *Maraṇasamādhi*. These additional gāthas had been written first in separate sheets of paper by Shri Caturvijayaji, considering them useful at different places and then were added by him in the copy prepared by him. These gathās are corrupt at many places. Hence it seems that they must have been copied from some manuscript by Shri Caturvijayaji. का० indicates the printed text edited by Dr. Colette Caillat and published by the

Institute of Indian Civilisation, Paris, 1971 A.D. कापा० means a reading noted in the का० edition.

4. *Ganivijjāpainnaya*: The manuscripts utilised in preparing the critical edition of this *Prakīrṇaka* are five, viz. सा०, सं०, जे०, पु० and हं० which we have described above. The पु० sign is here meant for 'the first manuscript bearing पु० sign'.

5. *Maraṇavibhattipainnaya*: The manuscripts utilised in preparing the critical edition of this *Prakīrṇaka* are four, viz. सं०, जे०, सा० and पु० (the first manuscript bearing पु० sign) which have been already described. In a note on variants of this *Prakīrṇaka*, Muni Shri Punyavijayaji has written that variants like *mukkha, huṁti* and *kariṁti* found in place of *mokkha, hoṁti* and *kareṁti* have not been recorded.

6. *Āurapaccakkhāṇaṁ* [1]: In the presscopy of this *Prakīrṇaka*, at one place Muni Shri Punyavijayaji has noted a variant and written a sign जे२० to indicate the manuscript in which the variant is available (see foot-note 1 on page 160). So this manuscript must belong to the Jesalmer Bhaṇḍāra. The already described manuscript bearing the sign जे० contains *Āurapaccakkhāṇa* consisting of 63 gāthās, whereas this concerned *Āurapaccakkhāṇa* is abridged. So, taking into consideration the number of gāthās, we can definitely say that the manuscript belonging to the Jesalmer Bhaṇḍāra, utilised in critically editing the text of this *Prakīrṇaka* must be the manuscript preserved in the Jesalmer Bhaṇḍāra under the serial No. 1326 (47) (see *New Catalogue of Manuscripts Jesalmer Collection* published by the L. D. Institute of Indology, p. 290). Besides Muni Shri Punyavijayaji has written a remark in the presscopy: 'Jaina Ātmānanda Sabhā, through Ratibhai'. This means that one manuscript from the Jaina Ātmānanda Sabhā was obtained by him through Shri Ratilal Deepchand Desai. No manuscript except these two has been referred to by him in his notes.

7. *Mahāpaccakkhāṇapainnaya*: The manuscripts utilised in critically editing the text of this *Prakīrṇaka* are four, viz. सं०, पु० (the first manuscript bearing पु० sign), सा० and हं० which are already described.

8. *Isibhāsiyāiṁ*: Dr. Walther Schubring, an authority on Prakrit language, edited the text of this *Prakīrṇaka* with introduction and critical notes in German. This forms the first part which was published in den Nachrichten der Akademie der Wissenschaften zu Gottingen in 1942. The learned Doctor utilised many manuscripts for the preparation of this critical edition. The second part contains the commentary. This second part is edited and published by Dr. Waldschmidt. The texts of the *Sūtra* and its commentary

are printed in Roman script. The L. D. Institute of Indology has published in 1974 these two texts in Roman and Devanāgarī scripts. I have utilised this publication. As I could not read Preface written in English, I mistook this *Ṭīkā* for some old *Avacūri* and noted in footnotes as अव० or अवचूरी. But later on I learnt from Pt. Dalsukhbhai Malvania that this commentary is composed by Dr. W. Schubring himself. As he has utilised many manuscripts in critically editing the text of the *Sūtra*, I have compared only one manuscript with his edition and edited the *Sūtra*. I have fully utilised Dr. Schubring's recension and variants noted by him. The description of the पु० manuscript which I have utilised is as follows: This manuscript belongs to the Muni Shri Punyavijayaji Collection preserved in the L. D. Institute of Indology, Ahmedabad. In the list it is numbered 95. At the end the copyist has not written a colophon. But on the basis of the characteristics of the script, the manuscript could well be assigned to the 16th Cent. V.S. It has 15 folios and 56 to 58 letters per line. The central portion of each folio has been left blank in such a way that some design emerges. The text is completed in the first side of the folio No. 15. Hence the second side of the folio is left blank.

Besides the पु० manuscript mentioned above, there is a presscopy of *Isibhāsiyāiṁ*, prepared by Rev. Sādhvījī Shri Omkarashrijī. In this presscopy at a very few places some variants have been noted and the sign प्र० has been written to indicate the manuscript in which they are available. Such notes occur at hardly two or three places. The प्र० sign signifies any manuscript or the manuscript belonging to any of the three Collections established by Pravartaka Shri Kantivijayaji.

9. *Dīvasāgarapaṇṇattigāhāo*: In the preparation of the critical edition of the text of this *Prakīrṇaka*, we have utilised three manuscripts, viz. प्र०, मु० and हं०. Of these three, the हं० manuscript has already been described. The प्र manuscript must be the one belonging to the Pravartaka Kantivijayaji Collection preserved in the Jaina Jñāna Mandira, Chani. The list of this Collection is with the L. D. Institute of Indology, Ahmedabad. Therein under serial No. 23, this manuscript is described. It consists of five folios. The मु० sign indicates the printed text edited by Muni Shri Candanasagarji and published by the Candanasāgara Jñāna Bhaṇḍāra, Vejalpur, in Vīra Saṁvat 2472.

10. *Saṁthāragapaiṇṇayaṁ*: This tract is critically edited on the basis of five manuscripts, viz. सा०, जे०, सं०, हं० and पु० ('the first manuscript bearing पु० sign'). We have already described these

five manuscripts. In foot-notes to this tract occurs the sign सापा० which means 'a variant available in सा० manuscript'.

11. *Vīratthao*: This *Prakīrṇaka* is critically edited on the basis of four manuscripts, viz. सं०, हं०, प्र० and पु० ('the first manuscript bearing पु० sign'). All these manuscripts except प्र० have been described earlier. The concerned प्र० manuscript must have been the one belonging to any of the three Bhaṇḍāras established by Pravartaka Shri Kantivijayaji.

12. *Kusalāṇubaṁdhiajjhayaṇa*: In critically editing the text of this tract we have utilised six manuscripts, viz. जे०. हं०, सा०, ला०, सं० and पु० ('the first manuscript bearing पु० sign'). The ला० manuscript must be any one of so many manuscripts in the L. D. Collection preserved in the L. D. Institute of Indology. All the remaining manuscripts have been described earlier. And the meaning of सापा० sign has been given.

13. *Āurapaccakkhāṇaṁ* [2]: This *Āurapaccakkhāṇa* seems to be taken from some manuscript belonging to any one of many Bhaṇḍāras in Jesalmer. It consists of 34 gāthās. The *New Catalogue of Manuscripts Jesalmer Collection* published by the L.D. Institute of Indology does not mention the number of gāthās in the description of some of the manuscripts of this tract; hence we could not definitely identify this manuscript.

14. *Causaraṇapaiṇṇaya*: This *Causaraṇapaiṇṇaya* seems to be taken from the palm-leaf manuscript belonging to the Jinabhadrasūri Jaina Jñāna Bhaṇḍāra, Jesalmer and bearing the serial No. 151. The manuscript contains a collection of 24 works. In this manuscript, under sub-number 3, from folios 29-33, there is *Causaraṇa* consisting of 27 gāthās; this *Causaraṇa* must be identical with the one printed in this volume. (See the *New Catalogue of MSS Jesalmer Collection*, p. 48). For the details of other works contained in this manuscript, readers are requested to refer to the *New Catalogue*, pp. 47-51.

15. *Bhattaparinnāpainnaya*: The text of this *Prakīrṇaka* is critically edited on the basis of six manuscripts, viz. हं०, सा०, सं०, ला०, जे० and पु० (the first manuscript bearing पु० sign). Of them, the ला० manuscript must belong to the L.D. Collection preserved in the L.D. Institute of Indology. The remaining five manuscripts have already been described. The sign संसं० occurring in foot-notes to this tract means 'the corrected reading available in the सं० manuscript'.

16. *SiriVīrabhaddāyariyaviraiyaṁ Āurapaccakkhāṇapainnayaṁ*: We have utilised seven manuscripts in critically editing the text of this *Prakīrṇaka*. They are हं०, सं०, जे०, सा०, ला०, प्र० and पु०

17. *Gacchāyārapaiṇṇayaṁ*: The four manuscripts, viz. सा०, जे०, सं० and पु० (the first manuscript bearing पु० sign). They have been already described. In foot-notes to this tract there occurs वृ० sign which indicates the printed text of Shri Vijayavimalagaṇi's *Gacchācāraprakīrṇakavṛtti* edited by Srīmad Dānavijayagaṇi (= Ācārya Shri Vijayadānasūrīśvaraji) and published by Shri Dayāvimala Granthamālā, Ahmedabad, in 1979 A.D.

18. *Sārāvalīpaiṇṇaya*: The text of this *Prakīrṇaka* has been critically edited on the basis of four manuscripts, viz. हं०, पु०१, पु२, and प्र०. हं० manuscript has already been described. The description of the remaining manuscripts is as follows:

पु१ This manuscript belongs to the Punyavijayaji Collection preserved in the L.D. Institute of Indology. It bears Serial No 1471. It has 4 folios, 13 lines per side and 55 to 58 letters per line. The copyist has left the blank portion at the centre of each folio to give rise to some design. At the end there occurs no colophon, yet on the basis of the characteristics of the script we can easily assign it to the 16th Cent. V.S. Its size is 11$\frac{3}{4}$" x 4$\frac{1}{4}$". In foot-notes to this *Prakīrṇaka*, there occurs पु१सं sign which means 'the corrected reading given in the पु१ manuscript'.

पु२ This manuscript also belongs to the abovementioned Collection. It bears No. 5628. It consists of 14 folios. The first side of the first folio is blank. Each side of the folio contains 7 lines, rarely we find 8 lines also. Each line contains 24 or 25 letters. To give rise to blank design, the copyist has kept blank the middle portion of the three lines at the centre of each folio. The *Prakīrṇaka* ends in the second side of the folio No 14. After that there occurs a short colophon by the copyist. It runs as follows:

iti śrīSārāvalīprakīrṇakaṁ // samāptaṁ // likhitaṁ ca Saubhāgyasāgaragaṇinā // Sā. Śrīraṅgavṛddhipa[ṭha]nārthaṁ //

Though there is no mention of the year, we can assign it to the 17th Cent. V.S. on the basis of the characteristics of the script. Its size is 10" x 4$\frac{1}{4}$".

प्र० This is a copy prepared by someone on the basis of some manuscript. Muni Shri Punyavijayaji has obtained it. I have given the sign प्र० to it. I have utilised it.

19. *Joisakaraṁḍagaṁ paiṇṇagaṁ*: This *Prakīrṇaka* is critically edited on the basis of six manuscripts, viz. पु०, जे०, खं०, हं०, वि० and मु०. The description of these manuscripts is as follows:

पु० As stated in the beginning, we could not obtain the details of this manuscript.

जे० This is the palm-leaf manuscript belonging to the Jinabhadrasūri Jñāna Bhaṇḍāra, Jesalmer. It is listed under Serial No 34 in the New Catalogue already referred to. It contains four works in the following order: 1 *Sūryaprajñaptisūtra* (folios 1 to 101), 2 *Jyotiṣkaraṇḍakasūtra* [1]*Vṛttisahita* (folios 102 to 165), 3 *Jyotiṣkaraṇḍakasūtra* (folios 166 to 179) and 4 *Candraprajñaptisūtra* (folios 180-256). Its size is 23¼" x 2¼". The script is legible. The condition is good. At the end there occurs a colophon which runs as follows:

Saṁvat 1489 varṣe Mārgaśīrṣa śudi paṁcamyāṁ tithau Gurudine śrīmati śrīStaṁbhatīrthe avicalatrikālajñā"jñāpālanapaṭutare vijayini śrīmatKharataragacche śrīJinarājasūripaṭṭe labdhilīlānilayabaṁdhurabahubuddhibodhitabhūvalayakṛtapāpapūrapralayacārucāritracaṁdanatarumalayayugapravaropamamithyātvatimiranikaradinakaraprasarasamaśrīmat(d)gacchesabhaṭṭārakaśrīJinabhadrasūrīśvarāṇām upadeśena parīkṣa Sā. Gujarasutena reṣāprāptasuśrāvakeṇa parīkṣya(kṣa) Dharaṇākena putra Sā. Sāïyāsahitena śrīsiddhāntakośe Sūryapannattīsūtraṁ Ṭippanakaṁ Candraprajñaptisūtraṁ likhāpitaṁ / Pu. Harīyākena likhitaṁ // cha //

खं० As stated in the beginning, this manuscript must belong to some Bhaṇḍāra in Cambay. We are not able to identify it and hence cannot give any detail of it.

हं० No information about this manuscript is available to us.

वि० This manuscript must belong to some Bhaṇḍāra in Bikaner, Rajasthan State. Taking the first syllable of the name Vikramanagara (= Bikaner), in his editions of other works Muni Shri Punyavijayaji has given the sign वि० to the manuscripts belonging to some Bhaṇḍāra in Bikaner. Hence I infer that this manuscript also must belong to some Bhaṇḍāra in Bikaner because it is given the sign वि० by him.

मु० This is the printed edition having the title '*śrīMalayagiryācāryakṛta Vṛttiyuktaṁ Jyotiṣkaraṇḍakaṁ prakīrṇakam*'; it is

1. First Muni Shri Punyavijayaji had considered this to be a *Vṛtti* and hence noted it as *Vṛtti*. But after many years, when he was in Bombay and critically examined and corrected the texts of *Jyotiṣkaraṇḍaka* and this *Vṛtti*, he determined that it was not a *Vṛtti* but the *Ṭippanaka* by Srî Śivanandivācaka and prepared its presscopy in his own handwriting. Hon. Secretaries of Shri Mahavira Jaina Vidyalaya have decided to publish this *Ṭippanaka*; it will be given to the press for printing very soon.

published by Shri Rishabhdevaji Kesarimalji, Ratlam, in 1928 A.D.

The other signs used in foot-notes to this *Prakīrṇaka* are to be understood as follows:

मo = Malayagiri's *Vṛtti* on *Jyotiṣkaraṇḍakaprakīrṇaka.*

सूo = reading of *Sūryaprajñaptisūtra.*

नाo = The work entitled *Nānāvicāraratnasaṅgraha* composed by Vācaka Guṇavinaya, a pupil of Upādhyāya Jayasoma.

जेवृo = reading of Āc. Malayagiri's *Jyotiṣkaraṇḍakavṛtti* contained in the palm-leaf manuscript belonging to the Jesalmer Bhaṇḍāra.

सूटीo = *Sūryaprajñaptisūtra Ṭīkā.*

जेटिo = '*Jyotiṣkaraṇḍaka Vṛttisahita*' contained in folios 102 to 165 of the manuscript No. 34 of the Jesalmer Bhaṇḍāra; this manuscript has already been described as containing four works. In fact, this "*Jyotiṣkaraṇḍaka Vṛttisahita*' work is *Jyotiṣkaraṇḍaka Ṭippanaka* composed in Prakrit by Vācaka Śivanandi. Hence the sign जेटिo is given to it.

खंटिo = This is the manuscript containing the abovementioned *Ṭippanaka* and belonging to some Bhaṇḍāra in Cambay. But like खंo manuscript, this manuscript also is not found listed in the published Catalogue of Sāntināthaji Jaina Jñāna Bhaṇḍāra, Cambay.

20. *Titthogālīpaiṇṇaya*: This *Prakīrṇaka* is critically edited on the basis of four manuscripts viz. संo, हंo, कीo and लाo In them at various places we come across syllable-changes normally available in very old script, viz. प for व, व for ध etc. Of these four manuscripts, हंo has already been described. The description of the remaining three manuscripts is as follows:

संo This is a palm-leaf manuscript belonging to the Saṁghavīpāḍā Jaina Jñāna Bhaṇḍāra preserved in the Hemacandrācārya Jaina Jñāna Mandira, Patan. The new Serial No. given to it is 124/2. In the Catalogue of Palm-leaf manuscripts of Patan, published by Oriental Institute, Baroda, it is numbered 192. It consists of 113 folios; its size is 15¼" x 1½"; its condition is good and its script is legible. At the end there occurs a colophon in prose by the copyist. The colophon is given in a foot-note at the end of the text of this *Prakīrṇaka* in this volume, see p. 523, foot-note 2. It informs us that an elder rich man named Ṭhakkura Dūdā, Ṭhakkura Ṭhakurā and Ṭhakkura Padamasīha—these three brothers, residents of Yoginipura (= Delhi), foremost among the citizens and recognized by the State, for the good of their father Sā. Rājade, at the instance of Ācārya Shri Devasundarasūri, a

19. *Joisakaraṁḍagaṁ paiṇṇagam*: This *Prakīrṇaka* is critically edited on the basis of six manuscripts, viz. पु०, जे०, खं०, हं०, वि० and मु०. The description of these manuscripts is as follows :

पु० As stated in the beginning, we could not obtain the details of this manuscript.

जे० This is the palm-leaf manuscript belonging to the Jinabhadrasūri Jñāna Bhaṇḍāra, Jesalmer. It is listed under Serial No 34 in the New Catalogue already referred to. It contains four works in the following order : 1 *Sūryaprajñaptisūtra* (folios 1 to 101), 2 *Jyotiṣkaraṇḍakasūtra* [1]*Vṛttisahita* (folios 102 to 165), 3 *Jyotiṣkaraṇḍakasūtra* (folios 166 to 179) and 4 *Candraprajñaptisūtra* (folios 180-256). Its size is 23¼" x 2¼". The script is legible. The condition is good. At the end there occurs a colophon which runs as follows :

Saṁvat 1489 varṣe Mārgaśīrṣa śudi paṁcamyāṁ tithau Gurudine śrīmati śrīStaṁbhatīrthe avicalatrikālajñā"jñāpālanapaṭutare vijayini śrīmatKharataragacche śrīJinarājasūripaṭṭe labdhilīlānilayabaṁdhurabahubuddhibodhitabhūvalayakṛtapāpapūrapralayacārucāritracaṁdanatarumalayayugapravaropamamithyātvatimiranikaradinakaraprasarasamaśrīmat(d)gacchesabhaṭṭārakaśrīJinabhadrasūrīśvarāṇām upadeśena parīkṣa Sā. Gujarasutena reṣāprāptasuśrāvakeṇa parīkṣya(kṣa) Dharaṇākena putra Sā. Sāiyāsahitena śrīsiddhāntakośe Sūryapannattīsūtraṁ Ṭippanakaṁ Candraprajñaptisūtraṁ likhāpitaṁ / Pu. Harīyākena likhitaṁ // cha //

खं० As stated in the beginning, this manuscript must belong to some Bhaṇḍāra in Cambay. We are not able to identify it and hence cannot give any detail of it.

हं० No information about this manuscript is available to us.

वि० This manuscript must belong to some Bhaṇḍāra in Bikaner, Rajasthan State. Taking the first syllable of the name Vikramanagara (= Bikaner), in his editions of other works Muni Shri Punyavijayaji has given the sign वि० to the manuscripts belonging to some Bhaṇḍāra in Bikaner. Hence I infer that this manuscript also must belong to some Bhaṇḍāra in Bikaner because it is given the sign वि० by him.

मु० This is the printed edition having the title *'śrīMalayagiryācāryakṛta Vṛttiyuktaṁ Jyotiṣkaraṇḍakaṁ prakīrṇakam'*; it is

1. First Muni Shri Punyavijayaji had considered this to be a *Vṛtti* and hence noted it as *Vṛtti*. But after many years, when he was in Bombay and critically examined and corrected the texts of *Jyotiṣkaraṇḍaka* and this *Vṛtti*, he determined that it was not a *Vṛtti* but the *Ṭippanaka* by Srî Śivanandivācaka and prepared its presscopy in his own handwriting. Hon. Secretaries of Shri Mahavira Jaina Vidyalaya have decided to publish this *Ṭippanaka*; it will be given to the press for printing very soon.

19. *Joisakaraṁḍagaṁ paiṇṇagaṁ*: This *Prakīrṇaka* is critically edited on the basis of six manuscripts, viz. पु०, जे०, खं०, हं०, वि० and मु०. The description of these manuscripts is as follows:

पु० As stated in the beginning, we could not obtain the details of this manuscript.

जे० This is the palm-leaf manuscript belonging to the Jinabhadrasūri Jñāna Bhaṇḍāra, Jesalmer. It is listed under Serial No 34 in the New Catalogue already referred to. It contains four works in the following order: 1 *Sūryaprajñaptisūtra* (folios 1 to 101), 2 *Jyotiṣkaraṇḍakasūtra* [1]*Vṛttisahita* (folios 102 to 165), 3 *Jyotiṣkaraṇḍakasūtra* (folios 166 to 179) and 4 *Candraprajñaptisūtra* (folios 180-256). Its size is 23¼" x 2¼". The script is legible. The condition is good. At the end there occurs a colophon which runs as follows:

Saṁvat 1489 varṣe Mārgaśirṣa śudi paṁcamyāṁ tithau Gurudine śrīmati śrīStaṁbhatīrthe avicalatrikālajñā"jñāpālanapaṭutare vijayini śrīmatKharataragacche śrīJinarājasūripaṭṭe labdhilīlānilayabaṁdhurabahubuddhibodhitabhūvalayakṛtapāpapūrapralayacārucāritracaṁdanatarumalayayugapravaropamamithyātvatimiranikaradinakaraprasarasamaśrīmat(d)gaccheśabhaṭṭārakaśrīJinabhadrasūrīśvarāṇām upadeśena parīkṣa Sā. Gujarasutena reṣāprāptasuśrāvakeṇa parīkṣya(kṣa) Dharaṇākena putra Sā. Sāīyāsahitena śrīsiddhāntakośe Sūryapannattīsūtraṁ Ṭippanakaṁ Candraprajñaptisūtraṁ likhāpitaṁ / Pu. Harīyākena likhitaṁ // cha //

खं० As stated in the beginning, this manuscript must belong to some Bhaṇḍāra in Cambay. We are not able to identify it and hence cannot give any detail of it.

हं० No information about this manuscript is available to us.

वि० This manuscript must belong to some Bhaṇḍāra in Bikaner, Rajasthan State. Taking the first syllable of the name Vikramanagara (= Bikaner), in his editions of other works Muni Shri Punyavijayaji has given the sign वि० to the manuscripts belonging to some Bhaṇḍāra in Bikaner. Hence I infer that this manuscript also must belong to some Bhaṇḍāra in Bikaner because it is given the sign वि० by him.

मु० This is the printed edition having the title *'śrīMalayagiryācāryakṛta Vṛttiyuktaṁ Jyotiṣkaraṇḍakaṁ prakīrṇakam'*; it is

1. First Muni Shri Punyavijayaji had considered this to be a *Vṛtti* and hence noted it as *Vṛtti*. But after many years, when he was in Bombay and critically examined and corrected the texts of *Jyotiṣkaraṇḍaka* and this *Vṛtti*, he determined that it was not a *Vṛtti* but the *Ṭippanaka* by Srî Śivanandivācaka and prepared its presscopy in his own handwriting. Hon. Secretaries of Shri Mahavira Jaina Vidyalaya have decided to publish this *Ṭippanaka*; it will be given to the press for printing very soon.

published by Shri Rishabhdevaji Kesarimalji, Ratlam, in 1928 A.D.

The other signs used in foot-notes to this *Prakīrṇaka* are to be understood as follows:

म० = Malayagiri's *Vṛtti* on *Jyotiṣkaraṇḍakaprakīrṇaka.*

सू० = reading of *Sūryaprajñaptisūtra.*

ना० = The work entitled *Nānāvicāraratnasaṅgraha* composed by Vācaka Guṇavinaya, a pupil of Upādhyāya Jayasoma.

जेवृ० = reading of Āc. Malayagiri's *Jyotiṣkaraṇḍakavṛtti* contained in the palm-leaf manuscript belonging to the Jesalmer Bhaṇḍāra.

सूटी० = *Sūryaprajñaptisūtra Ṭīkā.*

जेटि० = '*Jyotiṣkaraṇḍaka Vṛttisahita*' contained in folios 102 to 165 of the manuscript No. 34 of the Jesalmer Bhaṇḍāra; this manuscript has already been described as containing four works. In fact, this "*Jyotiṣkaraṇḍaka Vṛttisahita*' work is *Jyotiṣkaraṇḍaka Ṭippanaka* composed in Prakrit by Vācaka Śivanandi. Hence the sign जेटि० is given to it.

खंटि० = This is the manuscript containing the abovementioned *Ṭippanaka* and belonging to some Bhaṇḍāra in Cambay. But like खं० manuscript, this manuscript also is not found listed in the published Catalogue of Sāntināthaji Jaina Jñāna Bhaṇḍāra, Cambay.

20. *Titthogālīpaiṇṇaya*: This *Prakīrṇaka* is critically edited on the basis of four manuscripts viz. सं०, हं०, की० and ला० In them at various places we come across syllable-changes normally available in very old script, viz. प for व, च for ध etc. Of these four manuscripts, हं० has already been described. The description of the remaining three manuscripts is as follows:

सं० This is a palm-leaf manuscript belonging to the Saṁghavīpāḍā Jaina Jñāna Bhaṇḍāra preserved in the Hemacandrācārya Jaina Jñāna Mandira, Patan. The new Serial No. given to it is 124/2. In the Catalogue of Palm-leaf manuscripts of Patan, published by Oriental Institute, Baroda, it is numbered 192. It consists of 113 folios; its size is 15¼" x 1½"; its condition is good and its script is legible. At the end there occurs a colophon in prose by the copyist. The colophon is given in a foot-note at the end of the text of this *Prakīrṇaka* in this volume, see p. 523, foot-note 2. It informs us that an elder rich man named Ṭhakkura Dūdā, Ṭhakkura Ṭhakurā and Ṭhakkura Padamasīha—these three brothers, residents of Yoginipura (= Delhi), foremost among the citizens and recognized by the State, for the good of their father Sā. Rājade, at the instance of Ācārya Shri Devasundarasūri, a

leader of Tapāgaccha, got copied in Patan (Gujarat) in 1452 A.D. four works—*Anuyogadvāracūrṇi, Ṣoḍaśakavṛtti* and *Titthogālī* on palm-leaves and *Śrī Ṛṣabhadevacaritra* on paper folios.

कीo This is a paper manuscript belonging to the Kirtimuniji Collection preserved in the L. D. Institute of Indology, Ahmedabad. In the Catalogue it is listed under No. 10037. It consists of 29 folios. The first side of the first folio is blank. The *Prakīrṇaka* ends in the fifth line on the first side of the 29th folio. The script is excellent and quite legible. The size is 11¾" x 4¾". The colophon at the end does not mention the year. But from the characteristics of the script it can be inferred that it must belong to the 15th Cent. V.S. This colophon by the copyist is given at the end as foot-note 1 on p. 52. From it we learn that on hearing the fruit of the worship of Knowledge a Jaina layman named Gāṁgā Saṁghavī, a son of Pātāla Saṁghavī and his wife Raṁgū, got this manuscript copied for his own good.

लाo This manuscript belongs to the L.D. Collection preserved in the L. D. Institute of Indology, Ahmedabad. It bears the Serial No. 400. At some places it yields correct readings. The recension of the text contained in it mostly tallies with the recension of the text contained in the साo manuscript. It consists of 51 folios. Of them eight folios (14 to 21) are missing. Each side of the folio contains 13 lines and each line contains 29 to 42 letters. Each side has a decorative design emerging from the blank portion kept by the copyist at the centre. The size of the manuscript is 10" x 4¼". At the end there occurs a colophon by the copyist. It is given in this volume as foot-note No. 1 on p. 523. The manuscript is written by a Muni named Ratnā who belonged to Koraṁṭagaccha. It was Jayatadāsa who got it written for Srī Jagavimalagaṇi and Śrī Premavimalagaṇi in 1660 V.S. in the times of Śrī Tapāgacchādhirāja Bhaṭṭāraka Śrī Vijayasenasūrīśvara. This Jayatadāsa belonged to Śrīmālajñāti and was a resident of Raṇathaṁbhora Fort.

If a detailed account of each of the twenty *Prakīrṇakas* included in this Volume is given, an extensive essay could be written on each one. But I am not going to give a detailed account because due to my advanced age of 70 years my energy and eyesight have become very limited. Hence I have chosen to give a brief account of these twenty[1] tracts.

1. Of these twenty *Prakirṇakas*, some have been printed and published earlier with a view to making them available to religious persons longing for the spiritual good. So, the texts contained in these printed works are readable but they are not critically edited after collating various manuscripts. This is the reason why we do not consider it proper to write critical notes on these printed texts. But as the

1. *Deviṁdatthao*: This *Devendrastava* consists of 311 gāthās. It is referred to in the *Nandisūtra* and the *Pākṣikasūtra*. But no description of it is found in the *Cūrṇi* and the *Vṛtti* on the *Nandisūtra*, whereas *Pākṣikasūtravṛtti*[2] composed by Āc. Yaśodevasūri in 1180 V.S. describes it as follows: *Deviṁdatthao tti devendrāṇāṁ camaravairocanādīnām stavanaṁ bhavanasthityādisvarūpādivarṇanaṁ yatrāsau Devendrastava iti.*

In the days of Lord Varddhamāna (=Mahāvīra), a Jaina layman conversant with scriptures offers a prayer to Lord Mahāvīra in his house in the early morning and his wife listens to it with folded hands. Therein in the speech of the layman there occurs the mention of 32 *Devendras* (gāthā 6). So, his wife asks 13 questions regarding their names, seats, duration of their lives and faculties, possessions in their residential quarters, number of their aerial cars, number of their residential quarters, number of their cities, expanse of their earth, height of their residential quarters etc., colour of their aerial cars, taking of food, their inhalation-exhalation and object of their *avadhijñāna* (gāthās 7-11). The layman answers extensively all these questions (gāthās 12-276). Then there occurs the description of the Earth named Iṣatprāgbhārā (gāthās 277 to 282), treatment of the abode, the structure etc. of the liberated (gāthās 283 to 295), and depiction of the nature of their cognition (gāthās 296 to 297). The nature of the happiness the liberated experience and the miraculous powers the Jineśvaras possess are described in gāthās 298 to 309. The summing up and the mention of the name of the author of this *Prakīrṇaka*, viz. Isivāliya (Sk. Ṛṣipālita) occur in gāthās 310-311.

2. *Taṁdulaveyāliyapaiṇṇayaṁ*: This *Prakīrṇaka* is composed in prose and verse. Most of the prose portions are from the *Vyākhyāprajñaptisūtra* (= the *Bhagavatīsūtra*) verbatim. This *Prakīrṇaka* is referred to in the *Nandisūtra* and the *Pākṣikasūtra*. No

---

three *Prakirṇakas*, viz *Caṁdāvejjhaya*, *Isibhāsiyāiṁ* and *Titthogāli* have been printed earlier with a view to presenting original recension, we have written critical notes on these printed texts while giving an account of these three tracts, in order that these notes may serve as some guidelines to scholars who are engaged in critically editing the texts of old scriptures. I humbly submit that the concerned notes are written with a view to providing some guidance to the enthusiastic young scholars and not to running down the learned persons who have prepared the recension of those printed texts. In spite of this my humble submission, if someone finds these notes to be improper, I request him to forgive me.

2. This *Pākṣikasūtravṛtti* is edited by Rev. Gaṇivarya Ānandasāgarajī (= Āc. Sāgarānandasūriji) and published by Sheth Devchand Lalbhai Jaina Pustakoddhāra Fund, Surat, in 1911 A.D.

leader of Tapāgaccha, got copied in Patan (Gujarat) in 1452 A.D. four works—*Anuyogadvāracūrṇi, Ṣoḍaśakavṛtti* and *Titthogālī* on palm-leaves and *Śrī Ṛṣabhadevacaritra* on paper folios.

कीo This is a paper manuscript belonging to the Kirtimuniji Collection preserved in the L. D. Institute of Indology, Ahmedabad. In the Catalogue it is listed under No. 10037. It consists of 29 folios. The first side of the first folio is blank. The *Prakīrṇaka* ends in the fifth line on the first side of the 29th folio. The script is excellent and quite legible. The size is 11¾″ x 4¾″. The colophon at the end does not mention the year. But from the characteristics of the script it can be inferred that it must belong to the 15th Cent. V.S. This colophon by the copyist is given at the end as foot-note 1 on p. 52. From it we learn that on hearing the fruit of the worship of Knowledge a Jaina layman named Gāṁgā Saṁghavī, a son of Pātāla Saṁghavī and his wife Raṁgū, got this manuscript copied for his own good.

लाo This manuscript belongs to the L.D. Collection preserved in the L. D. Institute of Indology, Ahmedabad. It bears the Serial No. 400. At some places it yields correct readings. The recension of the text contained in it mostly tallies with the recension of the text contained in the साo manuscript. It consists of 51 folios. Of them eight folios (14 to 21) are missing. Each side of the folio contains 13 lines and each line contains 29 to 42 letters. Each side has a decorative design emerging from the blank portion kept by the copyist at the centre. The size of the manuscript is 10″ x 4¼″. At the end there occurs a colophon by the copyist. It is given in this volume as foot-note No. 1 on p. 523. The manuscript is written by a Muni named Ratnā who belonged to Koraṁṭagaccha. It was Jayatadāsa who got it written for Srī Jagavimalagaṇi and Śrī Premavimalagaṇi in 1660 V.S. in the times of Śrī Tapāgacchādhirāja Bhaṭṭāraka Śrī Vijayasenasūrīśvara. This Jayatadāsa belonged to Śrīmālajñāti and was a resident of Raṇathaṁbhora Fort.

If a detailed account of each of the twenty *Prakīrṇakas* included in this Volume is given, an extensive essay could be written on each one. But I am not going to give a detailed account because due to my advanced age of 70 years my energy and eyesight have become very limited. Hence I have chosen to give a brief account of these twenty[1] tracts.

---

1. Of these twenty *Prakirṇakas*, some have been printed and published earlier with a view to making them available to religious persons longing for the spiritual good. So, the texts contained in these printed works are readable but they are not critically edited after collating various manuscripts. This is the reason why we do not consider it proper to write critical notes on these printed texts. But as the

1. *Deviṁdatthao*: This *Devendrastava* consists of 311 gāthās. It is referred to in the *Nandisūtra* and the *Pākṣikasūtra*. But no description of it is found in the *Cūrṇi* and the *Vṛtti* on the *Nandisūtra*, whereas *Pākṣikasūtravṛtti*[2] composed by Āc. Yaśodevasūri in 1180 V.S. describes it as follows: *Deviṁdatthao tti devendrāṇāṁ camaravairocanādīnām stavanaṁ bhavanasthityādisvarūpādivarṇanaṁ yatrāsau Devendrastava iti.*

In the days of Lord Varddhamāna (= Mahāvīra), a Jaina layman conversant with scriptures offers a prayer to Lord Mahāvīra in his house in the early morning and his wife listens to it with folded hands. Therein in the speech of the layman there occurs the mention of 32 *Devendras* (gāthā 6). So, his wife asks 13 questions regarding their names, seats, duration of their lives and faculties, possessions in their residential quarters, number of their aerial cars, number of their residential quarters, number of their cities, expanse of their earth, height of their residential quarters etc., colour of their aerial cars, taking of food, their inhalation-exhalation and object of their *avadhijñāna* (gāthās 7-11). The layman answers extensively all these questions (gāthās 12-276). Then there occurs the description of the Earth named Iṣatprāgbhārā (gāthās 277 to 282), treatment of the abode, the structure etc. of the liberated (gāthās 283 to 295), and depiction of the nature of their cognition (gāthās 296 to 297). The nature of the happiness the liberated experience and the miraculous powers the Jineśvaras possess are described in gāthās 298 to 309. The summing up and the mention of the name of the author of this *Prakīrṇaka*, viz. Isivāliya (Sk. Ṛṣipālita) occur in gāthās 310-311.

2. *Taṁdulaveyāliyapaiṇṇayaṁ*: This *Prakīrṇaka* is composed in prose and verse. Most of the prose portions are from the *Vyākhyāprajñaptisūtra* (= the *Bhagavatīsūtra*) verbatim. This *Prakīrṇaka* is referred to in the *Nandisūtra* and the *Pākṣikasūtra*. No

three *Prakirṇakas*, viz *Caṁdāvejjhaya*, *Isibhāsiyāiṁ* and *Titthogāli* have been printed earlier with a view to presenting original recension, we have written critical notes on these printed texts while giving an account of these three tracts, in order that these notes may serve as some guidelines to scholars who are engaged in critically editing the texts of old scriptures. I humbly submit that the concerned notes are written with a view to providing some guidance to the enthusiastic young scholars and not to running down the learned persons who have prepared the recension of those printed texts. In spite of this my humble submission, if someone finds these notes to be improper, I request him to forgive me.

2. This *Pākṣikasūtravṛtti* is edited by Rev. Gaṇivarya Ānandasāgaraji (= Āc. Sāgarānandasūriji) and published by Sheth Devchand Lalbhai Jaina Pustakoddhāra Fund, Surat, in 1911 A.D.

description of it occurs in the *Cūrṇi* and the *Vṛtti* on the *Nandisūtra*. But the Vṛtti on the *Pākṣikasūtra* describes it as follows: *"Taṁdulaveyāliyaṁ ti tandulānāṁ varṣaśatāyuṣkapuruṣapratidinabhogyānāṁ saṁkhyāvicāreṇopalakṣito granthaviśeṣaḥ Tandulavaicārikam iti /"* (folio 63).

From the beginning (i.e. from p. 35) up to 6th line on p. 47, there is an elaborate treatment of the following topics, viz. length of time a living being spends in an embryo, nature of a womb proper for the formation of an embryo, the highest fading time of a womb and seman, number of fathers, the highest length of time a living being spends in an embryo, the sex—male, female, etc.—of a living being in an embryo, formation of an embryo and evolution of a living being in an embryo, taking food by a living being in an embryo and its digestion, limbs related with the parents of a living being in an embryo, the next birth—in the infernal class or the divine class—of a living being dying in an embryo, four types of embryos, transfer of an embryo, nature of a living being's stay in an embryo, ten states of centinarians, discrimination between happiness and misery and practice of religion in the ten states of life, degeneration of a human body and its bone-structure in the present time, and praise of religious people. In pages 47-48, having calculated the number of grains of rice a normal individual would consume in the course of hundred years of his life, it calculates the bulk of clothes he wears and the quantity of unctuous food as also of salt he consumes. In pages 49-50, it explains measures of time, viz. *samaya, āvalikā*, etc. and the technique of making a clock by which hours are known. Further, on page 50, it gives the numbers of months, fortnights and days of a year as also the numbers of breaths of a day, a month, a year and a century. In pp. 51-54 it expounds the nature of transitariness, the nature of a human body, and the ugliness and filthiness of a human body. In pp. 54-60, it describes limbs of a female body, mentions characteristics indicating incapability of a living being for the liking of the religious sermons, reflects on the utter helplessness of living beings in the face of death, sings the glory of religion and gives concluding remarks.

3. *Caṁdāvejjhayaṁ paiṇṇayam*: This *Prakīrṇaka* consists of 175 gāthās. It is mentioned in the *Nandisūtra* and the *Pākṣikasūtra*. No description of it occurs in either the *Nandisūtracūrṇi* or the *Nandisūtravṛtti*. But the *Vṛtti* on the *Pākṣikasūtra* describes it as follows: *"Caṁdāvejjhayaṁ ti iha candraḥ yantraputrikākṣigolako gṛhyate, tathā ā maryādayā vidhyata iti āvedhyam, tad evāvedhyakam, candralakṣaṇam āvedhyakaṁ candrāvedhyakam, rādhāvedha ity arthaḥ / tad upamānamaraṇārādhanāpratipādako granthaviśeṣaḥ candrāvedhyakam iti /"* (folio 63).

Vigilance and carefulness are required for piercing an eye of a doll revolving on the top of a pillar in a pandal erected for the ceremony in which the bride herself selects her husband; similarly, vigilance and carefulness are required for the religious practice to be performed at the time of death for one's own spiritual good. As this tract contains an analogy of *candrāvedhyaka* or *rādhāvedha*, it is given the title *Candrāvedhyaka*.

This *Prakīrṇaka* deals with the seven principal topics, viz. 1 *vinayaguṇa* (reverence to the spiritual teacher), 2 *ācāryaguṇa* (virtues of a teacher), 3 *śiṣyaguṇa* (virtues of a pupil), 4 *vinayanigrahaguṇa* (sticking to reverence), 5 *jñānaguṇa* (knowledge), 6 *cāritraguṇa* (good conduct or practice) and 7 *maraṇaguṇa* (endurance and calmness at the time of death).

1. *Vinayaguṇa* (gāthās 4-21) : Knowledge acquired with great pains does not bear fruits if an arrogant pupil does not respect his teacher from whom he has secured knowledge. The egoist rude pupil becomes a target of the censure of the people because of his bad actions. Many faults of such an arrogant pupil are narrated in different gāthās. As against this, in some gāthās we meet with a pleasant description of the virtues of a polite and humble pupil as also of the special benefits he obtains. We are told that the sorry plight which a pupil who disrespects his teacher falls in is identical with the one which a pupil who kills his teacher falls in.

2. *Ācāryaguṇa* (gāthās 22-36) : The tract enumerates epithets of a teacher, viz. 'as enduring as the earth', 'as unwavering as Mt. Meru', 'firm in religion', 'as cool as the moon' etc. It states that the teacher who expounds the mundane state and the path leading to Emancipation is superior to the one who is well versed in various crafts, arts and worldly sciences. Moreover, it narrates benefits a person secures on account of his reverence, devotion, etc. to his teacher.

3. *Śiṣyaguṇa* (gāthās 37-53) : Virtues of a good pupil are enumerated here. He is humble, respectful and loving. He values good qualities. He is gentle. He knows the intention of his teacher. He patiently endures cold, heat, wind, hunger, thirst and distaste. Like the earth he endures everything. His face is equally delighted on the occasions of gain or loss. He has very few desires. He is contented. He knows sixfold *vinaya* (discipline). He is straightforward and modest. He is devoid of pride due to miraculous powers. He is engrossed in tenfold service. He wholeheartedly studies scriptures. He without fail performs six religious daily activities. He praises his teacher. He cultivates good qualities. He spreads his fame. He is intelligent. He is endowed with all the excellences of race, family, form, youth, power and energy. He is soft-spoken. He

is free from the tendency to slander. His hands and feet are perfect, that is, fully developed. He has good hairs. His body is smooth, shining and muscular. His nose is deep and elevated. His looks are noble. His eyes are large. He loves the Religion of Jina. He is respectful to elders. He is permeated with faith. He is free from passions. He knows what time is proper, what place is proper, what rule is proper, what conduct is proper, what formality is proper and what discipline is proper. He has no greed. He is fearless. He is free from infatuation and wrong beliefs. He has gained victory over sleep and afflictions. He is satisfied with whatever little he gets. He observes five vows completely. He has control over three-fold activities of body, mind and speech. The learned praise such a pupil. Gāthās 43-44 contain exhortation urging a person to become a good pupil. It is as follows : "Leaving aside all pride, you receive instruction from your teacher. One who becomes a pupil in a true sense, is approached by so many persons to become his pupil. But one who is a bad pupil is approached by none to become his pupil, that is, he can never be a teacher. Bitter and harsh words should be endured peacefully".

4. *Vinayanigrahaguṇa* (gāthās 54-67) : *Vinaya* is the door to Emancipation. It should not be shunned. Karmas of an humble person get destroyed even though he has meager knowledge of scriptures. One who conquers the rude by one's humility and the wicked by one's virtues conquers the three worlds. One who is arrogant and proud is not praised by the wise even though he is well versed in scriptures. A person possessed of vast knowledge of scriptures, is counted as one possessing meager knowledge of the scriptures, if he is devoid of virtues, especially humility. On the other hand, if a person performs penances, observes vows and follows good conduct, he is regarded as the one possessed of vast scriptural knowledge, even though he actually possesses little scriptural knowledge. In gāthā 66 it is stated that the scriptural knowledge acquired through study by a person devoid of *vinaya* is as fruitless to him as is the light of a lakh or a crore lamps to a blind man.

5. *Jñānaguṇa* (gāthas 68-99) : The section begins with the statement—"Blessed are those who possess knowledge and good conduct". Three worlds, bondage, emancipation, soul, non-soul, merit, demerit, inflow, protection, cleansing off—all these are comprehended by knowledge. The knowledge of what is good and what is bad enables us to accept and abandon them respectively. Knowledge and practice both should be regarded as equally important. Knowledge purifies conduct. One should devote oneself to the acquisition of knowledge. At the end it is said, "If knowledge of one *pada* (= word) causes spiritual agitation leading to disenchantment,

then that knowledge of one *pada* is true knowledge, because it causes *vairāgya* (= non-attachment) and dispels the magic show of worldly enchantment. One should not shun that one *pada* even at the time of death. At the time of death, one cannot recollect and ponder over twelve *Aṅgas,* so the person who constantly recollects and ponders over the beneficient one *pada* is regarded by the Jina as an *ārādhaka* (spiritual practitioner). Such an *ārādhaka* certainly attains liberation after three births".

6. *Caraṇaguṇa* (gāthās 100-116) : The section begins with the statement—"Blessed are those who having snapped the bonds of family adopt asceticism". Those who observe sincerely rules of monastic life have not to repent at the time of death. But those who having adopted asceticism do not exhert themselves on the path of emancipation repent and become sorry. Those whose intellect is firm and whose mind is unswervingly fixed on the transcendental good attain emancipation. The diligent persons who are free from anger, pride, deceit, greed, dislike, etc. secure highest happiness. Human birth is difficult to attain. Having attained human birth those who do not perform religious acts are like those voyagers who become miserable on account of the wreck of their boat in the middle of an ocean. But those who are vigilant in the observance of the monastic rules are like those voyagers who do not become miserable as their boat is strong. Human birth is difficult to attain; even if one attains it, it is difficult for him to attain right attitude; even if he attains right attitude, it is difficult for him to attain asceticism; even if he attains asceticism, it is difficult for him to attain right knowledge; and even if he attains right knowledge, it is difficult for him to attain pure conduct. Some praise right attitude, while some other praise pure conduct and knowledge. Regarding superiority of right attitude and good conduct, it is stated as follows : Like Śrī Kṛṣṇa and the king Śreṇika, even a person without good conduct possesses right attitude, whereas one possessed of good conduct necessarily possesses right attitude. A person fallen from right conduct should retain and strengthen right attitude, because a man without good conduct may attain emancipation but a man without right attitude can never attain it. If a person having good conduct falls because of his pervert attitude, then what to talk of a person full of attachment, though possessed of right attitude! If one is always alert in the observance of five *samitis* (self-regulations) and three *guptis* (restraints) and is free from attachment and aversion, his conduct becomes pure. In conclusion it is said that one should engage oneself in good activity and should always remain vigilant with regard to right attitude, right conduct and right knowledge.

7. *Maraṇaguṇa* (gāthās 117-173) : If a soldier having mounted an unrestrained horse advances, without making necessary preparations, towards an army of an enemy, he and his horse both would be killed on the battlefield. Similarly, at the time of death, one is unable to endure afflictions with peaceful and composed mind if he has not, during his life, prepared himself for all this. So, one desirous of peaceful death should cultivate, during his life-time, indifference to sense pleasure; this cultivated indifference to sense pleasure enables him to endure the afflictions at death peacefully. A person expert in archery, having mounted an arrow on a bow, keeping in mind the entire science of archery, pierces an eye of a doll revolving on the top of a very high pillar; if his mind is distracted by something he would miss the aim. This analogy is given to bring out the importance of vigilance and concentration required in one's following the path of emancipation. The title '*Candāvejjhaya* (Sk. *Candrāvedhyaka*)' given to this *Prakīrṇaka* has this analogy in view. In this section, there occurs a redeeming exhortation for the renouncement of passions as also a treatment of confession of faults. Then there occurs an elaborate discussion on the nature of *kṛtayogi*. We come across one noteworthy statement here. It is as follows: 'If a *muni* who has observed five *samitis* (self regulations) and three *guptis* (restraints) for long during his life-time could not observe religion at the time of his death, then he is not to be regarded as an *ārādhaka*. On the other hand, if a *muni* who has been full of infatuation and delusion for long in his life-time controls his passions and sense-organs at the time of his death, then he is to be regarded as an *ārādhaka*'. This section vividly describes utter helplessness of living beings in the face of death.

As I stated earlier, Dr. Cailat has critically edited and published this *Prakīrṇaka*, having collated many manuscripts. There are few places where our edition differs from that of Dr. Cailat. We note them down in order to inspire scholars to examine old manuscripts and to judge readings independently.

1. सं० palm-leaf manuscript alone has given us the 10th gāthā of this tract as follows: *vijjā vi hoi viliyā gahiyā purisena'-bhāgadhejjeṇa / sukulakulabāliyā viva asarisapurisaṁ paiṁ pattā // 10 //* (p. 64). The first line of the gāthā contains a standard of comparison and the second line contains a simile. The meaning is: 'Learning (*vidyā*) acquired by an unworthy man loses brilliance just as a daughter of a noble family when married to an unworthy husband loses lustre (i.e. delight)'. The edition of Dr. Cailat and all the manuscripts except the सं० yield the first half of the gāthā as follows: *vijjā vi hoi baliyā gahiyā purisena bhāgadhejjeṇa /* The meaning of this line is: 'Learning acquired by a fortunate man be-

comes strong (i.e. efficacious)'. *Viva* (Sk. *iva*) particle expressing simile does not go well with this first half. If the reading contained in the सं० manuscript were not available to me, I too would have been puzzled. This shows that it is essential for a scholar to consult older and older manuscripts.

2. In the 37th gāthā (p. 67) there occurs *mamattavaṁ* as an epithet of a good pupil. Dr. Cailat has also found it in some manuscripts. But she has not accepted it in the body of the text edited by her. She has simply given it in a foot-note as a variant. She has accepted the reading *samattavaṁ* in its place. But it is a fact that the reading *mamattavaṁ* is yielded by all the manuscripts except का० (that is, the manuscript whose reading Dr. Cailat has accepted) and that its meaning 'loving to elders' is also in harmony with the context.

3. In our edition the 161st gāthā is as follows: *ekko haṁ natthi me koī, natthi vā kassaī ahaṁ / na taṁ pekkhāmi jassā'haṁ, na taṁ pekkhāmi jo mahaṁ // 161 //* (p. 83). In Dr. Cailat's edition the fourth quarter is as follows: *na so bhāvo u jo mahaṁ.* Besides Dr. Cailat's edition, this reading is available in ह्र० manuscript alone. We consider the reading accepted in our edition to be original because it goes well with the first three quarters as also because it is yielded by the oldest manuscript. Even Dr. Cailat would have accepted it if it were available to her.

Regarding readings at the first and the third place, Dr. Cailat could not obtain any manuscript yielding readings accepted by us. Hence it is quite natural that she could not accept the readings accepted by us. She has prepared the critical edition with meticulous care and great pains; she deserves our praise. Regarding the reading at the second place, I would like to say that the reading accepted by me is more cogent in the context than the one accepted by Dr. Cailat as also that it is yielded by all the manuscripts I utilised.

4. *Gaṇivijjāpaiṇṇaya*: This *Prakīrṇaka* is referred to in the *Nandisūtra* and the *Pākṣikasūtra*. It is described in the *Cūrṇi* on the *Nandisūtra* as follows: *sabālavuḍḍhāulo gaccho gaṇo, so jassa atthi so gaṇī, vijja tti ṇāṇaṁ, taṁ ca joisa-nimittagataṁ ṇātuṁ pasatthesu ime kajje kareti, taṁ jahā—1 pavvāvaṇā, 2 sāmāiyārovaṇaṁ, 3 uvaṭṭhāvaṇā, 4 sutassa uddesa-samuddesā'ṇuṇṇāto, 5 gaṇārovaṇaṁ, 6 disāṇuṇṇā 7 khettesu ya ṇiggama-pavesā, emāiyā kajjā jesu tihi-karaṇa-ṇakkhatta-muhutta-jogesu ya je jattha karaṇijjā te jattha'j-jhayaṇe vaṇṇijjaṁti tamajjhayaṇaṁ gaṇivijjā* | (*Naṁdisuttaṁ* with *Cūrṇi*, published by Prakrit Text Society, p. 58). The meaning of the passage is as follows: *Gaṇa* means a group of *munis* including bālamunis and vṛddhamunis. That *muni* in whose control or command the group is, is called *gaṇī*. *Vidyā* means knowledge. That

tract is called *Gaṇividyā* which indicates, on the basis of knowledge of astronomy and astrology, proper *tithi, karaṇa, nakṣatra, muhūrta* and *yoga* for *dīkṣā, sāmāyikāropaṇa, vratopasthāpana, śrutānulakṣī uddeśa-samuddeśa-anujñā, gaṇāropaṇa, diśānujñā* and *nirgama-praveśa.*

Āc. Haribhadrasūri's *Vṛtti* on the *Naṁdisūtra* describes the tract as follows: *guṇagaṇo'syāstīti gaṇī, sa cā"cāryaḥ, tasya vidyā jñānaṁ gaṇividyā | tatrāviśeṣe'py ayaṁ viśeṣaḥ—jotisa-nimittaṇāṇaṁ gaṇiṇo pavvāvaṇādikajjesu | uvayujjai tihi-karaṇādijāṇaṇaṭṭha'nnahā doso ||* (*Nandisūtram* with *Vṛtti*, published by Prakrit Text Society, p. 71). The meaning of the passage is as follows: One who is possessed of a multitude of qualities is *gaṇī;* and the *gaṇī* is called *ācārya. Ācārya's* knowledge is called *Gaṇividyā.* Here it is specially to be told that one should employ the knowledge of astronomy and astrology to ascertain proper *tithi, karaṇa,* etc. for *pravrajyā* etc.; otherwise there will be a shortcoming, that is, there is possibility of the loss or destruction of the good. The text-portion of the *Pākṣikasūtravṛtti* describing the *Gaṇividyā* is almost identical with that of Āc. Haribhadrasūri's *Nandisūtravṛtti* describing the same.

Nine topics dealt with in the *Gaṇivijjā* are—*divasas* (natural days), *tithis* (lunar days), *nakṣatras* (constellations), *karaṇas* (divisions of a day), *grahadivasas* (planetary days), *muhūrtas* (periods of 48 minutes), *śakunabala* (efficacy of omens), *lagnabala* (efficacy of the moment of the sun's entrance into a zodiacal sign) and *nimittabala* (efficacy of foreboding signs).

1. *Divasas*: This section treats of auspicious and inauspicious days and their efficacy.

2. *Tithis*: This section mentions *tithis* proper for commencing the tour, initiating a pupil and abandoning a pupil.

3. *Nakṣatras*: This section enumerates *nakṣatras* auspicious for commencing tour, those auspicious for *prasthāna* and *sthāna,* those auspicious for taking a vow of *anaśana,* those auspicious for commencing study, those auspicious for accepting *vastra,* those auspicious for pulling out the hair, those auspicious for initiating a pupil, those auspicious for *vratasthāpanā,* those auspicious for giving permissions to *gaṇī* and *vācaka,* those auspicious for *gaṇadharasthāpana,* those auspicious for *avagraha, vasati* and *sthāna,* those auspicious for commencing work, those auspicious for receiving lessons, those auspicious for the service of a teacher and those auspicious for the worship of a *Caitya.* It mentions the *nakṣatras* that are to be avoided in the initiation ceremony. Again, it enumerates *nakṣatras* that are to be avoided in pulling out the hair. It points out as to which *nakṣatras* enhance knowledge. It

tells us as to which *nakṣatras* are mild and advises us to perform mild works during the period of those *nakṣatras*. It mentions strong (*ugra*) *nakṣatras* and states that they are proper for the performance of penances. It enumerates hot *nakṣatras* and advises that works like daubing, anointing, sewing etc. should be performed during the period of these hot *nakṣatras*.

4. *karaṇas*: In Astronomy, a division of the day is called *karaṇa*. These *karaṇas* are eleven. This section describes them. Then it mentions those proper for initiation ceremony, *vratopasthāpana*, *gaṇi-vācakānujñā* and commencement of *anaśana*.

5. *Grahadivasas*: This section enumerates the planetary days proper for *dīkṣāpradāna*, *vratopasthāpana*, *gaṇi-vācakānujñā*, *caraṇa-karaṇa*, *tapa* and *anaśana*.

6. *Muhūrtas*: This section relates the *muhūrtas* of day and night. Then it states as to which *muhūrtas* are auspicious for initiation ceremony, etc.

7. *Śakunabala*: This section deals with omens that suggest initiation, meditation, arrival, study, vow-taking, fast, place-occupation, death and pleasure.

8. *Lagnabala*: This section mentions *lagnas* auspicious for initiation, vow-taking, giving permission for (the study of) *śrutaskandha* and commencing study. The term '*lagna*' is used in the sense of the rise of twelve zodiac signs.

9. *Nimittabala*: This section mentions auspicious and inauspicious omens (*nimittas*), describes the fruits of omens pertaining to speech or language, enumerates omens proper for the initiation of a male or a female pupil, mentions omens to be avoided and points out the importance of omens.

5. *Maraṇavibhattipaiṇṇaya*: This tract is referred to in the *Nandisūtra* and the *Pākṣikasūtra*. In the *Cūrṇi* and the *Vṛtti* on the *Nandisūtra* it is described almost identically[1] as follows: '*Maraṇa* means giving up lifebreath. *Maraṇa* is of two types—auspicious and inauspicious. The tract in which these two types of *maraṇa* are elaborately treated of is called *Maraṇavibhatti*.

Almost the same description occurs in the *Pākṣikasūtravṛtti*, the only difference being that this *Vṛtti*, in addition, mentions 17 divisions of *maraṇa* and elaborately describes them. (See *Pākṣikasūtravṛtti*, folios 64-65).

1. *maraṇaṁ pāṇapariccāgo, vibhayaṇaṁ vibhatti, pasatthamapasatthāṇi sabhedāni maraṇāṇi jattha vaṇṇijjaṁti ajjhayaṇe tam ajjhayaṇaṁ maraṇavibhatti* | (*Nandisūtracūrṇi*, p. 58)
maraṇāni prāṇatyāgalakṣaṇāni anusamayādini vartante, yathoktam—'aṇusamayaṁ saṁtaraṁ ca' ityādi, eteṣāṁ vibhajanaṁ yasyāṁ sā maraṇavibhaktiḥ / (Haribhadrasūri's *Vṛtti* on the *Nandisūtra*, p. 71).

This *Prakīrṇaka* is also known by the title '*Maraṇasamāhi-paiṇṇaya*'. The total number of titles given to this tract are eight (See foot-note 2 on p. 159). This tract should have five chapters (Uddeśas). (See p. 159). My old age does not allow me to dive deep into the problem of its five chapters. So I request scholars and revered *munis* to throw light on this problem.

This tract consists of 661 *gāthās*. The substance is as follows: *Ārādhanā* (Devoted adherence to the ascetic ideals especially at the critical hour of death) is three-fold according as it pertains to Faith, Knowledge and Conduct. Living beings devoid of faith experience *bālamaraṇa* infinite times. Gāthās 22-44 describe in brief *paṇḍita-maraṇa*. In gāthās 45-52 the acts necessary to be performed for *paṇḍitamaraṇa* are enumerated. They are as follows: to abandon all the pleasures of worldly life, to observe the rules of ascetic life, to endure afflictions patiently, to conquer objects of five sense organs and to destroy passions completely. Thus following good ascetic conduct, giving up pride and raising one's self above attachment and aversion, one should purify *ārādhanā*. All the faults committed during ascetic life, with respect to Faith, Knowledge and Conduct should be confessed. A thorn stuck in the body gives pain so long as it is not pulled out but when it is pulled out one is relieved of the pain. Similarly, if confession is made with *māyā* (crookedness or deceipt), one becomes miserable but if confession is made with open heart and without any concealment, one attains spiritual peace. When men full of attachment and aversion die with a thorn of *māyā* in their mind, they experience various types of miseries and roam in the wood of mundane existence (*saṁsāra*). But if men give up pride and egoism and pull out the thorn of *māyā* at the time of death, they destroy all miseries.

If I go on giving the substance of the entire *Prakīrṇaka* in this way, then it will be a very elaborate and lengthy account. On account of the reason already stated, I have to set some restriction to the length of this Introduction. So I have to satisfy myself by giving only a succinct account of this Prakīrṇaka.

Gāthās 53-58 glorify Faith, Knowledge and Conduct. Gāthās 59-67 deal with five types of inauspicious, misery-causing Reflections (*bhāvanās*) and describe the cultivation of auspicious Reflections in their place. Gāthās 68-69 depict the attainment of *samādhi*. Gāthās 70-77 treat of the death of an ignorant person (*bālamaraṇa*). Gāthās 78-124 expound at length the topics of Confession and abandonment of thorns pricking a soul. At this juncture we find elucidation of 14 and 6 *sthānas* beneficial to a soul at the time of death, virtues of an *ācārya*, procedure of Confession, varieties of the Thorn and the nature of Confession. There are three varieties of

the Thorn. In other words, there are three Thorns—(1) False pretension, deception, or a tendency to cheat, (2) Greed for worldly enjoyments and (3) Not to have faith in what is true or to insist on what is false. Gāthās 127-153 relate the types of penances, and state the merits and importance of Knowledge and Conduct. Gāthās 154-175 deal with the purity of soul. Gāthās 176-209 explain external and internal *saṁlekhanā* (voluntary submission to death). Gāthās 210-257 contain a sermon to the diseased on Confession which should always be preceded by renunciation. Gāthās 258-269 instruct what to do for the protection of five vows. Gāthās 270-289 deal with *ārādhanā*. Gāthās 290-296 emphasise the importance of Knowledge for the destruction of karmas. Gāthās 297-302 treat of the activities involving violence and defects. Gāthās 303-307 state that one should take recourse to the three main *padas*, viz. *Arihaṁta*, *Siddha* and *Kevalī*, and exhort to endure pains. Gāthās 308-317 deal with *abhyudyatamaraṇa*[1], *ārādhanāpatākāharaṇa*, etc. Gāthās 318-324 inform us of the divisions, sub-divisions and results of *ārādhanā*. Gāthās 325-334 expound the nature etc. of *ārādhaka*. Gāthās 335-365 describe the act of seeking forgiveness for the passions one has indulged in as also the act of pulling out the Thorn pricking to the soul. Gāthās 366-385 contain exhortation for patiently enduring pains. Gāthās 386-401 contain preaching on miseries living beings experience in their stay in embryos as also on miseries they experience in births in various classes. Gāthās 402-405 exhort one to give up attachment to one's body. Gāthās 406-408 exhort one to endure hardships and afflictions and to abandon inauspicious concentration. Gāthās 409-412 exhort one to endure patiently the terrible diseases and give an illustration of Sanatkumāracakrī in point. Gāthās 413-485 exhort one to take courage and bear calamities (*upasargas*) by citing examples of the lives of great religious personages, viz. Jinadharma Śreṣṭhī, Metārya Ṛṣi, Cilātīputra, Gajasukumāla, Sāgaracandra, Avantīsukumāla, Candrāvataṁsaka Nṛpa, Damadānta Maharṣi, Khandaka Muni, Dhanya-Śālibhadra, five Pāṇḍavas, Daṇḍa Anagāra, Sukośala Muni, Vajra Ṛṣi, Arhannaka, Cāṇākya and Ilāputra. Gāthās 486-503 give examples of 22 religious persons who patiently endured any one of 22 afflictions (*pariṣahas*). They are 1. Hastimitra, 2. Dhanamitra, 3. Muni Catuṣka (a pupil of Ārya Bhadrabāhu), 4. Arhannaka, 5. Sumanobhadra Muni, 6. the father of Āryarakṣita Kṣamāśramaṇa, 7. Jātimūka, 8. Sthūlabhadra Muni, 9. Datta, 10. Kurudattasuta,

1. That death which one voluntarily submits to after having known the remaining life-span by supernatural knowledge, is called *Abhyudyatamaraṇa*. It has three types, viz. (1) *Pādapopagamana*, (2) *Iṅginimaraṇa* and (3) *Bhaktapratyākhyāna*.

11. Somadatta alias Somadeva, 12. Māthura alias Kṣapaka, 13. 500 pupils of Skandaka Muni, 14. Balabhadraji, 15. Ḍhaṇḍha Muni, 16. Kālavaiśyika Muni, 17. Bhadra Muni, 18. Sunanda, 19. Indradatta, 20. Ārya Kālaka and his pupil Sāgaracandra, 21. Aśakaṭapitā and 22. Aṣāḍhabhūti Ācārya. Almost all these illustrations are found in Āc. Nemicandrasūri's *Ṭīkā* on the *Uttarādhyayanasūtra*. Again, Gāthās 504-506 exhort one to endure afflictions. Gāthās 507-524 give examples of animals who practised religion. They were a fish, a monkey, a lion, a hawk, an elephant, a *gandhahasti*, a male and a female serpents, and a *bhadrakamahiṣa*. Gāthās 525-550 explain the nature of the death called *pādapopagamana*. Gāthās 551-552 point out to a *muni* staying among the people what is conducive to *ārādhanā*. Gāthās 553-569 narrate what one should contemplate at the time of calamities and on the occasion of great fear. Gāthās 570-640 expound at length the twelve Reflections (*Bhāvanās*, *Anuprekṣās*). Gāthās 641-659 contain preaching causing aversion to worldly pleasures and describe the death called *paṇḍitamaraṇa*. Gāthās 660-661 point out the importance of virtuous concentration (*dharmadhyāna*) and pure concentration (*śukladhyāna*).

6. *Āurapaccakkhāṇām* [1]: In the present volume entitled *Paiṇṇayasuttāiṁ* there are three *Prakīrṇakasūtras* having the same title '*Āturapratyākhyānaprakīrṇaka*'. Of them, the first is the sixth item in the content of this volume, the second is the thirteenth (p. 305) and the third is the sixteenth (p. 329). The author of the third one is Vīrabhadrācārya. So we can independently recognise it. This is the reason why we have not given the backeted number [3] to recognise it. Vīrabhadrācārya flourished in the 11th Century V.S. This is stated in Muni Shri Punyavijayaji's *Note on Jaina Āgamas* prefaced to this Introduction. I request the learned scholars to decide if either of the remaining two *Āturapratyākhyānaprakīrṇakas* is identical with the one mentioned in the *Nandisūtra* and the *Pākṣikasūtra*. The *Nandisūtracūrṇi*,[1] Haribhadrasūri's the *Nandisūtravṛtti* and the *Pākṣikasūtravṛtti* describe this *Prakīrṇaka* as follows: 'If a person is suffering from incurable terrible disease, the *gītārtha* elders make him renounce the food. They direct him to decrease the quantity of food gradually. At last when he becomes completely indifferent to food, he is made to perform the *bhavacari-*

1. *Āuro gilāṇo, taṁ kiriyātitaṁ ṇātuṁ giyatthā paccakkhāveṁti, diṇe diṇe davvahrāsaṁ kareṁtā aṁte ya savvadavvadātaṇatāe bhatte veraggaṁ jaṇeṁtā bhatte nittaṇhassa bhavacarimapaccakkhāṇaṁ karemti, etaṁ jatthajjhayaṇe savittharaṁ vaṇṇijjai tamajjhayaṇaṁ Āurapaccakkhāṇaṁ* / *Nandisūtracūrṇi*, p. 58. The concerned text-portions in the *Nandisūtravṛtti* (p. 72) and the *Pākṣikasūtravṛtti* (p. 65) being identical with this *cūrṇi* quotation they are not quoted here.

mapratyākhyāna[1]. The tract in which all this is dealt with is *Āturapratyākhyāna*'.

This tract is composed in prose and verse. Gāthās 1-5 contain a salutation to five great personages, viz. *Arihanta*, etc. and a solem declaration to renounce all sinful acts. Gāthās 6-9 comprise a prayer seeking forgiveness, addressed to all living beings among whom *Arihanta* is the foremost. Sūtra 10th contains the declaration to renounce eighteen vices (*pāpasthānakas*). Sūtras 11-12 contain a solemn declaration to renounce attachment to body, etc. Gāthās 13-27 describe *sāgāra* and *nirāgāra* renunciation and narrate how one prays all living beings to grant him forgiveness. At the end in gāthās 28-30 there occurs an exhortation to the soul.

7. *Mahāpaccakkāṇapaiṇṇayaṁ*: This *Prakīrṇaka* variously describes the *bhavacarimapratyākhyāna*[1]. It is referred to in the *Nandisūtra* and the *Pākṣikasūtra*. The *Nandisūtracūrṇi*, Haribhadrasūri's *Nandisūtravṛtti* and the *Pākṣikasūtravṛtti* describe it as follows: *mahāpratyākhyānam, mahac ca tat pratyākhyānaṁ ceti samāsaḥ* | *esittha bhāvattho* (the quotation upto this is from the *Nandisūtravṛtti* and the *Pākṣikasūtravṛtti*) *therakappeṇa jiṇakappena vā viharettā aṁte therakappiyā bārasa vāse saṁlehaṁ karettā, jiṇakappiyā puṇa vihāreṇeva saṁlīḍhā tahā vi jahājuttaṁ saṁlehaṁ karettā nivvāghātam sacetthā ceva bhavacarimaṁ paccakkhaṁti, eyaṁ savittharaṁ jattha'jjhayaṇe vaṇṇijjai tamajjhayaṇaṁ Mahāpaccakkhāṇaṁ* | —*Nandisūtracūrṇi* p. 58, *Nandisūtravṛtti* p. 72 and *Pākṣikasūtravṛtti* folio 65.

This tract consists of 142 gāthās. A list of the topics treated of in the tract is as follows: solemn declaration of the renunciation of bad conduct (gā. 3-5), prayer to all living beings for forgiveness, self-denunciation, confession (gā. 6-8), cutting of the bonds of attachment, nature of the spiritual duty, denunciation of the lapses in the observance of primary and secondary restraints (gā. 9-12), reflection on the absolute aloneness of each individual as he moves through the cycle of rebirth (gā. 13-16), abandonment of the relation of attachment (*saṁyoga*) (gā. 17), the giving up of wrong attitude or wrong faith, confession of the faults unknowingly committed, abandonment of deceit, nature of confesser and his tendency to proceed on the path of emancipation (gā. 18-23), pulling out the Thorn pricking the soul, fruit of confession (gā. 24-30), performance of atonements, the abstaining from killing etc., abandonment of food etc., nature of externally and internally pure renunciation (gā. 31-36), sermon on aversion to worldly pleasure (gā. 37-40), description of

1. *Bhavacarimapratyākhyāna* means abstaining from food and drink unto death.

11. Somadatta alias Somadeva, 12. Māthura alias Kṣapaka, 13. 500 pupils of Skandaka Muni, 14. Balabhadraji, 15. Ḍhaṇḍha Muni, 16. Kālavaiśyika Muni, 17. Bhadra Muni, 18. Sunanda, 19. Indradatta, 20. Ārya Kālaka and his pupil Sāgaracandra, 21. Aśakaṭapitā and 22. Aṣāḍhabhūti Ācārya. Almost all these illustrations are found in Āc. Nemicandrasūri's *Ṭīkā* on the *Uttarādhyayanasūtra*. Again, Gāthās 504-506 exhort one to endure afflictions. Gāthās 507-524 give examples of animals who practised religion. They were a fish, a monkey, a lion, a hawk, an elephant, a *gandhahasti*, a male and a female serpents, and a *bhadrakamahiṣa*. Gāthās 525-550 explain the nature of the death called *pādapopagamana*. Gāthās 551-552 point out to a *muni* staying among the people what is conducive to *ārādhanā*. Gāthās 553-569 narrate what one should contemplate at the time of calamities and on the occasion of great fear. Gāthās 570-640 expound at length the twelve Reflections (*Bhāvanās*, *Anuprekṣās*). Gāthās 641-659 contain preaching causing aversion to worldly pleasures and describe the death called *paṇḍitamaraṇa*. Gāthās 660-661 point out the importance of virtuous concentration (*dharmadhyāna*) and pure concentration (*śukladhyāna*).

6. *Āurapaccakkhāṇām* [1] : In the present volume entitled *Paiṇṇayasuttāiṁ* there are three *Prakīrṇakasūtras* having the same title *'Āturapratyākhyānaprakīrṇaka'*. Of them, the first is the sixth item in the content of this volume, the second is the thirteenth (p. 305) and the third is the sixteenth (p. 329). The author of the third one is Vīrabhadrācārya. So we can independently recognise it. This is the reason why we have not given the backeted number [3] to recognise it. Vīrabhadrācārya flourished in the 11th Century V.S. This is stated in Muni Shri Punyavijayaji's *Note on Jaina Āgamas* prefaced to this Introduction. I request the learned scholars to decide if either of the remaining two *Āturapratyākhyānaprakīrṇakas* is identical with the one mentioned in the *Nandisūtra* and the *Pākṣikasūtra*. The *Nandisūtracūrṇi*,[1] Haribhadrasūri's the *Nandisūtravṛtti* and the *Pākṣikasūtravṛtti* describe this *Prakīrṇaka* as follows : 'If a person is suffering from incurable terrible disease, the *gītārtha* elders make him renounce the food. They direct him to decrease the quantity of food gradually. At last when he becomes completely indifferent to food, he is made to perform the *bhavacari-*

1. *Āuro gilāṇo, taṁ kiriyātitaṁ ṇātuṁ giyatthā paccakkhāveṁti, diṇe diṇe davvahrāsaṁ kareṁtā aṁte ya savvadavvadātaṇatāe bhatte veraggaṁ jaṇeṁtā bhatte nittaṇhassa bhavacarimapaccakkhāṇaṁ kāreṁti, etaṁ jattha'jjhayaṇe savittharaṁ vaṇṇijjai tamajjhayaṇaṁ Āurapaccakkhāṇaṁ* / *Nandisūtracūrṇi*, p. 58. The concerned text-portions in the *Nandisūtravṛtti* (p. 72) and the *Pākṣikasūtravṛtti* (p. 65) being identical with this *cūrṇi* quotation they are not quoted here.

mapratyākhyāna[1]. The tract in which all this is dealt with is *Āturapratyākhyāna*'.

This tract is composed in prose and verse. Gāthās 1-5 contain a salutation to five great personages, viz. *Arihanta*, etc. and a solem declaration to renounce all sinful acts. Gāthâs 6-9 comprise a prayer seeking forgiveness, addressed to all living beings among whom *Arihanta* is the foremost. Sūtra 10th contains the declaration to renounce eighteen vices (*pāpasthānakas*). Sūtras 11-12 contain a solemn declaration to renounce attachment to body, etc. Gāthās 13-27 describe *sāgāra* and *nirāgāra* renunciation and narrate how one prays all living beings to grant him forgiveness. At the end in gāthās 28-30 there occurs an exhortation to the soul.

7. *Mahāpaccakkāṇapaiṇṇayaṁ*: This *Prakīrṇaka* variously describes the *bhavacarimapratyākhyāna*[1]. It is referred to in the *Nandisūtra* and the *Pākṣikasūtra*. The *Nandisūtracūrṇi*, Haribhadrasūri's *Nandisūtravṛtti* and the *Pākṣikasūtravṛtti* describe it as follows: *mahāpratyākhyānam, mahac ca tat pratyākhyānaṁ ceti samāsaḥ* | *esittha bhāvattho* (the quotation upto this is from the *Nandisūtravṛtti* and the *Pākṣikasūtravṛtti*) *therakappeṇa jiṇakappena vā viharettā aṁte therakappiyā bārasa vāse saṁlehaṁ karettā, jiṇakappiyā puṇa vihāreṇeva saṁlīḍhā tahā vi jahājuttaṁ saṁlehaṁ karettā nivvāghātam sacetthā ceva bhavacarimaṁ paccakkhaṁti, eyaṁ savittharaṁ jattha'jjhayaṇe vaṇṇijjai tamajjhayaṇaṁ Mahāpaccakkhāṇaṁ* | —*Nandisūtracūrṇi* p. 58, *Nandisūtravṛtti* p. 72 and *Pākṣikasūtravṛtti* folio 65.

This tract consists of 142 gāthās. A list of the topics treated of in the tract is as follows: solemn declaration of the renunciation of bad conduct (gā. 3-5), prayer to all living beings for forgiveness, self-denunciation, confession (gā. 6-8), cutting of the bonds of attachment, nature of the spiritual duty, denunciation of the lapses in the observance of primary and secondary restraints (gā. 9-12), reflection on the absolute aloneness of each individual as he moves through the cycle of rebirth (gā. 13-16), abandonment of the relation of attachment (*saṁyoga*) (gā. 17), the giving up of wrong attitude or wrong faith, confession of the faults unknowingly committed, abandonment of deceit, nature of confesser and his tendency to proceed on the path of emancipation (gā. 18-23), pulling out the Thorn pricking the soul, fruit of confession (gā. 24-30), performance of atonements, the abstaining from killing etc., abandonment of food etc., nature of externally and internally pure renunciation (gā. 31-36), sermon on aversion to worldly pleasure (gā. 37-40), description of

1. *Bhavacarimapratyākhyāna* means abstaining from food and drink unto death.

paṇḍitamaraṇa (gā. 41-50), extensive preaching on indifference to worldly objects (gā. 51-67), exposition of the means to protect the five great vows, importance of self-restraints (*guptis*) and self-regulations (*samitis*) (gā. 68-77), importance of penance (gā. 78-79), discussion pertaining to spiritual discipline and *paṇḍitamaraṇa* (gā. 80-92), nature of the *anāhāraka,* importance of *ārādhanā,* superiority of pure mind (gā. 93-96), degeneration due to lethargy, importance of the stoppage of karmic influx (gā. 97-100), superiority of knowledge, faith in Religion preached by Jina (gā. 101-106), description of a variety of renunciation, attainment of *samādhi* (pure concentration or meditation) by means of renunciation (*pratyākhyāna*) (gā. 107-112), importance of any one *pada—Arihanta* or *Siddha* or *Ācārya* etc.—for *ārādhanā* (gā. 113-120), exhortation to endure pains (gā. 121-125), description of *abhyudyatamaraṇa* and treatment of the attainment of *ārādhanā-patākā* (gā. 126-134), preaching on how to cross the ocean of *saṁsāra* and how to destroy karmas (gā. 135-136), types of *ārādhanā* and its fruit (gā. 137-139), prayer to all living beings for forgiveness, praise of *dhīramaraṇa* and fruit of renunciation (*pratyākhyāna*) (gā. 140-142).

8. *Isibhāsiyāiṁ*: This *Prakīrṇaka* consists of 45 *adhyayanas* by 45 *Ṛṣis*—one *adhyayana* by one *Ṛṣi*. These *Ṛṣis* were *pratyeka-buddhas*. Of them, 20 belong to the period of Lord Nemināthа, 15 to that of Lord Pārśvanātha and 10 to that of Lord Mahāvīra. The *Ṛṣibhāṣitasaṅgrahaṇī* has a gāthā stating this fact; see p. 179, gāthā 1. One who is spiritually enlightened through one's own effort is called *pratyekabuddha*. The names of the 45 *Ṛṣis* are as follows: 1. Nārada (Devanārada), 2. Vajjitaputta, 3. Asitadavila, 4. Bhāradvājagotrīya Aṁgarisi or Aṁgirisi (Aṅgirasa?), 5. Puṣpaśāla-putra, 6. Valkalacīrī, 7. Kūrmāputra, 8. Ketaliputra, 9. Mahākāśyapa, 10. Tetaliputra, 11. Maṅkhaliputra, 12. Yajñavalka, 13. Bhayāli, 14. Bāhuka, 15. Madhurāyaṇa, 16. Śauryāyaṇa, 17. Vidu (? Vidvāna, Vijña), 18. Varisakaṇha (Vārṣagaṇya ?), 19. Āryāyaṇa, 20. Anonymous, 21. Gāthāpatiputra (Taruṇa), 22. Gardabha (Dagabhāla ?), 23. Rāmaputra, 24. Harigiri, 25. Ambaḍa, 26. Mātaṅga, 27. Vāratraka, 28. Ārdraka, 29. Varddhamāna, 30. Vāyu (Satyasaṁyukta), 31. Pārśva, 32. Piṅga (a Brāhmaṇa Parivrājaka), 33. Araṇi (Mahā-śālaputra), 34. Ṛṣigiri (a Brāhmaṇa Parivrājaka), 35. Auddālaka, 36. Vitta (Tārāyaṇa), 37. Śrīgiri (a Brāhmaṇa Parivrājaka), 38. Svātiputra (Buddha), 39. Saṁjaya, 40. Dvaipāyana, 41. Indranāga, 42. Soma, 43. Yama, 44. Varuṇa and 45. Vaiśravaṇa. These 45 *Ṛṣis* are called *'Arhat'*, *'Ṛṣi'*, *'mukta'* and *'mokṣaprāpta'*. The brief adhyayanawise substance of the tract is as follows.

Adhyayana I declares that whatever has bearing on non-violence,

truth, non-stealing and chastity—*aparigraha,* is the only thing to be heard and is the only thing that purifies one. Moreover, it states that one can attain liberation by the practice of non-violence etc.

Adhyayana II elucidates that the root-cause of all misery is karmas. Besides, it treats of the destruction of karmas and its fruit.

Adhyayana III deals with the renunciation of sex passion, attachment, anger, pride, deceit, greed etc.

Adhyayana IV expounds the abandonment of sinful acts, delineates the conduct prone to religion and describes equanimity in the favourable and unfavourable circumstances.

Adhyayana V contains exhortation to renounce pride and egoism and to practise non-violence etc.

Adhyayana VI deals with the prohibition of wanton behaviour and the like subjects.

Adhyayana VII exhorts one to endure pains with equanimity and patience.

Adhyayana VIII preaches renunciation of internal and external possessions.

Adhyayana IX treats of miseries due to karmas, pleasures due to destruction of karmas, stoppage of influx of karmas, partial destruction of karmas, causes of the bondage of karmas, nature of karmas, etc.

Adhyayana X contains a tale of Tetaliputra to illustrate the glory of complete renunciation.

Adhyayana XI points out the characteristics of a good and a bad teacher, and describes among other things the importance of a good spiritual teacher.

Adhyayana XII describes the nature of desire for fame as also the conduct pertaining to *gocaracaryā.*

Adhyayana XIII urges one to abstain from acts causing pain to others, and exhorts one to remain equally indifferent to occasions beneficial or otherwise.

Adhyayana XIV urges one to be free from the desire for this world and the other world as well.

Adhyayana XV expounds the premature rise of misery, experience of misery and the renunciation of evil acts that are the root-cause of misery.

Adhyayana XVI discusses the characteristics of the *uttama puruṣa*, the renunciation of attachment and aversion towards the pleasant and the unpleasant objects respectively, and the controlling of the senses.

Adhyayana XVII declares that the knowledge which destroys all miseries is the great knowledge. Again, it expounds the means for the destruction of karmas and the nature of one who is engaged in

destroying karmas. Besides, it describes the renunciation of acts involving defects as also the practice of acts free from defects.

Adhyayana XVIII declares that one who indulges in evil acts attains rebirths whereas one who does not indulge in evil acts attains liberation.

Adhyayana XIX prescribes the renunciation of *anāryakarma* and the practice of *āryakarma.*

Adhyayana XX deals with the five false doctrines. Moreover, it explains the doctrine that does not recognise soul, rebirth and the fruits of karmas. Then it refutes this doctrine.

Adhyayana XXI points out losses due to the lack of spiritual knowledge, benefits due to the attainment of spiritual knowledge, demerits of ignorance, and importance of knowledge.

Adhyayana XXII describes the nature of the enlightened one, and declares superiority and inferiority of men and women respectively in the field of spiritual discipline and religious practice. Moreover, it preaches spiritual philosophy and prescribes meditation.

Adhyayana XXIII enumerates two varieties of death and describes a good death.

Adhyayana XXIV exhorts one to renounce momentary pleasures and to attain permanent bliss, points out the importance of religion, describes indifference to mundane existence, explains the nature of karmas, mentions fruits of karmas and expounds the way to emancipation.

Adhyayana XXV states that indulgence in evil acts incurs demerit and renunciation of such acts incurs merit.

Adhyayana XXVI sets forth a noteworthy definition of the term *'brāhmaṇa'* and describes spiritual cultivation (agriculture) and its fruit.

Adhyayana XXVII declares that renunciation of attachment practice of meditation and study of Scriptures—these three constitute the conduct of a good person. Moreover, it relates acts of an evil person. Besides it describes the practice of the one who wants to realise the Self.

Adhyayana XXVIII exhorts one to abandon desires for worldly pleasures as also to abandon actual enjoyment of worldly objects, and thereby to purify one's soul.

Adhyayana XXIX delineates the importance of the controlling of the sense-organs and sings the glory of a person who has conquered sense-organs.

Adhyayana XXX elucidates the fact that when good or bad karmas arise to give their fruits, if one experiences them with indifference, he will become free from karmas.

Adhyayana XXXI contains questions and answers about the universe (*loka*) and the gradation (*gati*) of living beings. It discusses nature etc. of living substance (*jīvadravya*) and matter (*pudgala*). It describes the nature etc. of *apunarbhava*. Even in the alternative recension of this Adhyayana all these topics are discussed.

Adhyayana XXXII depicts spiritual cultivation (*kṛṣi*).

Adhyayana XXXIII describes the marks which enable one to recognise the wise and the fool. Again, it enumerates merits of good speech and demerits of bad speech. It exhorts one to keep the company of the wise and prohibits one to keep the company of the fool. It emphasises the importance of good religion. Moreover, it mentions characteristics of a good and a bad friend.

Adhyayana XXXIV deals with the topic of patient endurance of afflictions and calamities. Besides, it mentions duties of the wise.

Adhyayana XXXV expounds four passions which cause karmic bondage and then describes spiritual discipline which leads to emancipation.

Adhyayana XXXVI deals with renunciation of anger.

Adhyayana XXXVII gives an account of the vow of not taking food at night; this vow is an essential part of monastic conduct.

Adhyayana XXXVIII points out the superiority of happiness which leads to further happiness. Moreover, it contains different sermons of the wise.

Adhyayana XXXIX treats of renunciation of evil acts.

Adhyayana XL discusses the controlling of desires.

Adhyayana XLI prohibits one to exhibit one's practice of penance and asceticism for livelihood and describes faultless begging of food.

Adhyayana XLII prohibits one to follow conduct involving defects and violence.

Adhyayana XLIII exhorts one to remain indifferent to gains and losses.

Adhyayana XLIV states that if one curbs one's attachment and aversion, one can attain right faith.

Adhyayana XLV preaches renunciation of desires, of evil acts and of violence. Besides, it expounds at length non-violence and observance of the instructions of the Jina. Again, it exhorts one to renounce pride due to supernatural powers.

The *Ṛṣibhāṣitasūtra* is referred to in the *Samavāyāṅgasūtra*. This naturally proves its antiquity. The concerned text of the *Samavāyāṅgasūtra* is as follows: '*coyālīsaṁ ajjhayaṇā isibhāsiyā diyalogacuyābhāsiyā paṇṇattā*' (The *Samavāyāṅgasūtra*, 44th *Samavāya*). Abhayadevasūri's comment on this is as follows:

destroying karmas. Besides, it describes the renunciation of acts involving defects as also the practice of acts free from defects.

Adhyayana XVIII declares that one who indulges in evil acts attains rebirths whereas one who does not indulge in evil acts attains liberation.

Adhyayana XIX prescribes the renunciation of *anāryakarma* and the practice of *āryakarma*.

Adhyayana XX deals with the five false doctrines. Moreover, it explains the doctrine that does not recognise soul, rebirth and the fruits of karmas. Then it refutes this doctrine.

Adhyayana XXI points out losses due to the lack of spiritual knowledge, benefits due to the attainment of spiritual knowledge, demerits of ignorance, and importance of knowledge.

Adhyayana XXII describes the nature of the enlightened one, and declares superiority and inferiority of men and women respectively in the field of spiritual discipline and religious practice. Moreover, it preaches spiritual philosophy and prescribes meditation.

Adhyayana XXIII enumerates two varieties of death and describes a good death.

Adhyayana XXIV exhorts one to renounce momentary pleasures and to attain permanent bliss, points out the importance of religion, describes indifference to mundane existence, explains the nature of karmas, mentions fruits of karmas and expounds the way to emancipation.

Adhyayana XXV states that indulgence in evil acts incurs demerit and renunciation of such acts incurs merit.

Adhyayana XXVI sets forth a noteworthy definition of the term '*brāhmaṇa*' and describes spiritual cultivation (agriculture) and its fruit.

Adhyayana XXVII declares that renunciation of attachment practice of meditation and study of Scriptures—these three constitute the conduct of a good person. Moreover, it relates acts of an evil person. Besides it describes the practice of the one who wants to realise the Self.

Adhyayana XXVIII exhorts one to abandon desires for worldly pleasures as also to abandon actual enjoyment of worldly objects, and thereby to purify one's soul.

Adhyayana XXIX delineates the importance of the controlling of the sense-organs and sings the glory of a person who has conquered sense-organs.

Adhyayana XXX elucidates the fact that when good or bad karmas arise to give their fruits, if one experiences them with indifference, he will become free from karmas.

Adhyayana XXXI contains questions and answers about the universe (*loka*) and the gradation (*gati*) of living beings. It discusses nature etc. of living substance (*jīvadravya*) and matter (*pudgala*). It describes the nature etc. of *apunarbhava*. Even in the alternative recension of this Adhyayana all these topics are discussed.

Adhyayana XXXII depicts spiritual cultivation (*kṛṣi*).

Adhyayana XXXIII describes the marks which enable one to recognise the wise and the fool. Again, it enumerates merits of good speech and demerits of bad speech. It exhorts one to keep the company of the wise and prohibits one to keep the company of the fool. It emphasises the importance of good religion. Moreover, it mentions characteristics of a good and a bad friend.

Adhyayana XXXIV deals with the topic of patient endurance of afflictions and calamities. Besides, it mentions duties of the wise.

Adhyayana XXXV expounds four passions which cause karmic bondage and then describes spiritual discipline which leads to emancipation.

Adhyayana XXXVI deals with renunciation of anger.

Adhyayana XXXVII gives an account of the vow of not taking food at night; this vow is an essential part of monastic conduct.

Adhyayana XXXVIII points out the superiority of happiness which leads to further happiness. Moreover, it contains different sermons of the wise.

Adhyayana XXXIX treats of renunciation of evil acts.

Adhyayana XL discusses the controlling of desires.

Adhyayana XLI prohibits one to exhibit one's practice of penance and asceticism for livelihood and describes faultless begging of food.

Adhyayana XLII prohibits one to follow conduct involving defects and violence.

Adhyayana XLIII exhorts one to remain indifferent to gains and losses.

Adhyayana XLIV states that if one curbs one's attachment and aversion, one can attain right faith.

Adhyayana XLV preaches renunciation of desires, of evil acts and of violence. Besides, it expounds at length non-violence and observance of the instructions of the Jina. Again, it exhorts one to renounce pride due to supernatural powers.

The *Ṛṣibhāṣitasūtra* is referred to in the *Samavāyāṅgasūtra*. This naturally proves its antiquity. The concerned text of the *Samavāyāṅgasūtra* is as follows: '*coyālīsaṁ ajjhayaṇā isibhāsiyā diyalogacuyābhāsiyā paṇṇattā*' (The *Samavāyāṅgasūtra*, 44th *Samavāya*). Abhayadevasūri's comment on this is as follows:

"catuścatvāriṁśat 'isibhāsiya' tti ṛṣibhāṣitādhyayanāni kālika-śrutaviśeṣabhūtāni, 'diyalogacuyābhāsiya' tti devalokacyutaiḥ ṛṣibhūtair ābhāṣitāni devalokacyutābhāṣitāni | kvacit pāṭhaḥ—devaloyacuyāṇaṁ isīṇaṁ coyālīsaṁ isibhāsiya'jjhayaṇā paṇṇattā |" (*Samavāyāṅgasūtra* with *Vṛtti*, published by the Āgamodaya Samiti, Surat, folio 68).

In these quotations it is stated that the *Ṛṣibhāṣitasūtra* consists of 44 adhyayanas, whereas all the extant manuscripts, old and new, contain 45 adhyayanas. The *Pākṣikasūtra* mentions the *Ṛṣibhāṣita* among *kālika sūtras* and in the *Vṛtti* on this portion of the *Pākṣikasūtra* it is stated that the *Ṛṣibhāṣita* consists of 45 adhyayanas. The text of the *Vṛtti* is as follows: *isibhāsiyāiṁ ti iha ṛṣayaḥ pratyekabuddhasādhavaḥ, te cātra Neminātliatīrthavartino Nāradādayo viṁśatiḥ, Pārśvanāthatīrthavartinaḥ pañcadaśa, Varddhamānasvāmitīrthavartino daśa grāhyāḥ, tair bhāṣitāni pañcacatvāriṁśatsaṁkhyāny adhyayanāni śravaṇādyadhikāravanti ṛṣibhāṣitāni* | (See *Pākṣikasūtravṛtti*, folio 67). The *Pākṣikasūtra-vṛtti* is composed in 1180 V.S. This means that the manuscripts of the *Isibhāsiyāiṁ* which existed in the 12th Century V.S. contained 45 adhyayanas. But it is noteworthy that Yaśodevasūri, the author of the *Pākṣikasūtravṛtti*, has not taken any note of the mention of 44 adhyayanas in the *Samavāyāṅgasūtra* as also in the Abhayadevasūri's *Vṛtti* thereon. And it is equally noteworthy that Abhayadevasūri who flourished in the 12th Century V.S. has said nothing about the manuscripts which contained 45 adhyayanas and were available in his times.

Regarding the first *Nāradīya Adhyayana* of the *Ṛṣibhāṣitasūtra*, the *Pākṣikasūtravṛtti* refers to and records an old tradition (*Vṛddhasaṁpradāya*[1]). Then it advises us to understand the

1. *atra vṛddhasampradāyah — Soriyapure nagare Suraṁbaro nāma jakkho / Dhaṇaṁjao seṭṭhi, Subhaddā bhajjā / tehiṁ annayā Suraṁbaro vinnatto jahā — jai amhāṇaṁ putto hohi to tujjha mahisasayaṁ demo tti / evaṁ tāṇaṁ saṁjāo putto / etthaṁtare bhagavaṁ Vaddhamāṇasāmi 'tāṇi saṁbujjhihiṁti' tti Soriyapuram āgao / seṭṭhi sabhajjo niggao, saṁbuddho, aṇuvvayāṇi gahiyāṇi / so jakkho suviṇae mahise maggai / teṇa vi seṭṭhiṇā piṭṭhamayā diṇṇa tti / sāmiṇo ya do sisā dhamma-ghoso dhammajaso ya egassa asogapāyavassa heṭṭhā pariyaṭṭiṁti / te puvvaṇhaṭhiyā, avaraṇhe vi chāyā na pariyattai / tao ekko bhaṇai—tujjhesā laddhi / biio bhaṇai—tujjha tti / tao ekko kāiyabhūmiṁ gao jāva chāyā taheva acchai / tao bio vi gao tattheva, taheva acchai / tehiṁ nāyaṁ jahā—ekkassa vi na laddhi / tao sāmi pucchio / bhaga-vayā bhaṇiyaṁ jahā—"iheva Soriyapure Samuddavijao rāyā āsi / Jaṇṇadatto tāvaso, Somajasā tāvasi / tāṇa putto Nārao / tāṇi uṁ-chavittiṇi, ekkadivasammi jemaṁti, ekkadivasaṁ uvavāsaṁ kareṁti / annayā tāṇi taṁ Nārayaṁ puvvaṇhe asogapāyavassa heṭṭhā ṭhave-ūṇaṁ uṁchaṁti / io ya veyaḍḍhāo vesamaṇakāiyā tiriyajaṁbhagā*

remaining 44 adhyayanas according to the old tradition. From this it follows that there was an old tradition giving a detailed explanation of these 45 adhyayanas.

The *Nandisūtra* enumerates 31 *Sūtra* works in the class of *Kālikaśruta*, and among these 31 *Sūtra* works the *Isibhāsiyāiṁ* finds its place. The *Nadisūtracūrṇi* and two *Vṛttis* by Haribhadrasūri and Malayagiri simply remark that this *Sūtra* is easy to understand; they do not write any special note on it.

As stated above, the *Samavāyāṅgasūtra* and its *Vṛttti* mention 44 adhyayanas of the *Isibhāsiyāiṁ Sūtra*. Yet Pt. Shri Manoharamuniji Shastri in his *'Isibhāsiyāiṁsūtraparicaya'* prefaced to his edition of the *Isibhāsiyāiṁ Sūtra* states that even at the time of the compilation of the *Samavāyāṅgasūtra*, there must have been 45 adhyayanas, and in support he quotes a passage from the commentary. But we cannot accept his statement so long as we are not convinced of the authenticity of the quotation. This quotation given by him in a foot-note occurs after that passage from the Abhayadevasūri's *Vṛtti* on the *Samavāyāṅgasūtra*, the passage I have already quoted. The quotation in point runs as follows: "*kasyāpi pratyekabuddhasya anyasyāḥ kasyāścid gater āyātatvam apekṣya pañcacatvāriṁśato'py adhyayanānāṁ vivakṣayā ekonatayā'tra* || — *Nandisūtra* 44" || Here the *Nandisūtra* 44 is given as a source of this quotation. This naturally creates a wrong impression that the quotation is from the *Nandisūtraṭīkā*. As a matter of fact, if Shri Manoharamuniji wants us to accept that even the *Samavāyāṅgasūtra* has in view 45 adhyayanas of the *Ṛṣibhāṣita*, he

---

devā teṇaṁteṇaṁ viivayaṁtā pecchaṁti taṁ dārayaṁ / ohiṇā ābhoiṁti, 'so tāo ceva devanikāyāo cuo' / tao te tassāṇukaṁpāe chāyaṁ thaṁbhaṁti / evaṁ so ummukkabālabhāvo / annayā tehiṁ jaṁbhagadevehiṁ pannattimāiyāo vijjāo pāḍhio / tao kaṁcaṇakuṁḍiyāe maṇipāuyāhiṁ āgāse hiṁḍai / annayā Bāravaiṁ gao / Vāsudeveṇa pucchio—kim soyaṁ? ti / so na tarai parikahiuṁ / tao annakahāe vakkhevaṁ kāūṇa uṭṭhio / gao puvvavidehaṁ / tattha ya Simaṁdharaṁ titthayaraṁ Jugabāhū Vāsudevo pucchai—kiṁ soyaṁ? Titthagareṇa bhaṇiyaṁ—saccaṁ soyaṁ ti / Jugabāhuṇā ekkavayaṇeṇa vi savvaṁ uvaladdhaṁ / Nārao vi taṁ nisuṇittā uppaiūṇaṁ avaravidehaṁ gao / tattha vi Jugaṁdharaṁ titthayaraṁ Mahābāhū Vāsudevo taṁ ceva pucchai / bhagavayā vi taṁ ceva vāgariyaṁ / Mahābāhussa vi savvaṁ uvagayaṁ / Nārao vi taṁ suṇittā Bāravaiṁ gao, Vāsudevaṁ bhaṇai—kiṁ te tadā pucchiyaṁ? Vāsudevo bhaṇai—kiṁ soyaṁ? ti / Nārao bhaṇai—saccaṁ soyaṁ ti / Vāsudevo bhaṇai—kiṁ saccam? ti / tao Nārao khubhio na kiṁci uttaraṁ dei / tao Kaṇha Vāsudeveṇa bhaṇiyaṁ—jattheva taṁ pucchiyaṁ tattha eyaṁ pi pucchiyavvaṁ huṁtaṁ, ti khiṁsio / tāhe Nārao bhaṇai—saccaṁ bhaṭṭārao na pucchio tti / ciṁteum āraddho, jāi sariyā, saṁbuddho, paḍhamam ajjhayaṇaṁ 'soyavvam eva.' iccāiyaṁ vadati / evaṁ sesāṇi vi daṭṭhavvāṇi tti / —Pākṣikasūtravṛtti, folio 67.

should quote the commentary on the *Samavāyāṅgasūtra* and not the one on the *Nandisūtra.* At this juncture I must declare that the authentic passage occurring in the *Vṛtti—Ṭikā* on the *Samavāyāṅgasūtra* and explaining the concerned *sūtra* is the one which I have given and contains not a word more or less. To clear the possible doubt that the passage quoted by Shri Manoharamuniji might have been left out in the printed edition of the *Samavāyāṅgasūtravṛtti* published by the Āgamodaya Samiti, Surat, I consulted the old manuscripts of this *Vṛtti,* but even in the old manuscripts I could not find a single word more than what I have quoted. That is, the additional passage quoted by Shri Manoharamuniji as from a commentary is really not from the commentary on the *Samavāyāṅgasūtra.* Manoharamuniji has given *'Nandisūtra 44'* as a source of the quotation. Hence I consulted the *Cūrṇi,* the Haribhadra's *Vṛtti* and the Malayagiri's *Vṛtti* on the *Nandisūtra,* but in none of them we find any remark on the original recension of the *Ṛṣibhāṣita.* In short, the quotation from the commentary, on the strength of which Shri Manoharamuniji has made the statement that even at the time of the compilation of the *Samavāyāṅgasūtra* there must have been 45 adhyayaṇas of the *Ṛṣibhāṣita,* is not available to me. Hence it is to be pondered over as to how his statement be regarded as authentic and cogent.

All the extant old manuscripts of the *Isibhāsiyāiṁ* contain 45 adhyayanas. Of course, there is no mention of the name of the author of the 20th adhyayana. That is, the number of the names of the authors of the adhyayanas of the *Isibhāsiyāiṁ* is 44. I think this fact is to be regarded important for making the concerned passage of the *Samavāyāṅgasūtra* consistent with the fact of 44 adhyayanas.

In the tenth *Sthāna* of the *Sthānāṅgasūtra,* there is an enumeration of the titles of ten śāstra works which contain ten adhyayanas or adhikāras. Therein the sixth title is *Paṇhāvāgaraṇadasāo* (Sk. *Praśnavyākaraṇadaśā*). Ten headings or names of the ten adhyayanas of the *Praśnavyākaraṇadaśāsūtra* are also mentioned there. It is interesting to note that the name *Isibhāsiyāiṁ* is given to the third adhyayana of the *Praśnavyākaraṇadaśāsūtra.* The *Praśnavyākaraṇadaśāsūtra* mentioned in the *Sthānāṅgasūtra* has been lost to us since very old days. 'The' *Praśnavyākaraṇadaśāsūtra* which is available at present and on which Āc. Abhayadevasūri has written a *Vṛtti* in the 12th Century V.S. is different from the *Praśnavyākaraṇadaśā* referred to in the *Sthānāṅgasūtra* and described in the *Nandisūtra.* It is very difficult to decide as to whether the third adhyayana of the *Praśnavyākaraṇadaśāsūtra* referred to in the *Sthānāṅgasūtra* is identical with the present *Isibhāsiyāiṁ.*

From the information given above it follows that the *Isibhāsiyāiṁ* is an ancient work.

There are four *anuyogas* (groups of texts), of which one is *dharmānuyoga*. The *Ṛṣbhāṣitasūtra* is included in the *dharmānuyoga*. (See *Niśīthasūtracūrṇi*, Part IV, p. 253.)

Printed Editions of the Ṛṣibhāṣitasūtra :

Even before this edition of ours, there existed three printed editions—(1) An edition published by Ṛṣabhadeva Kesarimal, Ratlam, (2) Dr. Walther Schubring's edition published by the L. D. Institute of Indology, Ahmedabad, 1974. This edition is the reproduction of the original edition printed in Germany. It is printed in both the scripts, Roman as well as Devanāgarī. (3) Pt. Shri Manoharamuniji's edition published by Sudharma Jñānamandir, Bombay, 1963. Of these, the first edition seems to be for the use of deserving readers who want to know simply the meaning of the text. Hence therein we do not find variants recorded in the foot-notes, nor do we find special notes and appendixes. Compared with the old manuscripts, it is easy to read. Dr. Walther Schubring's edition records variants and gives explanations in English (being the translation of explanations originally written in German) and Sanskrit; the explanations cover the entire text. Pt. Manoharamuniji's edition does not simply follow the editions published earlier. Pt. Manoharamuniji has independently examined the old manuscripts and recorded the variants. He seems to have taken great pains in carrying out this tedious work. This edition contains the text of the *Isibhāsiyāiṁ*, its Hindi and Gujarati translation, Sanskrit commentary and at places translation of the Sanskrit commentary. Moreover, in the beginning it gives '*Isibhāsiyāiṁ Sūtra Paricaya*' (an introductory essay on the *Isibhāsiyāiṁ*) wherein Pt. Shri Manoharamuniji has given useful information, quoting the Jaina and the Non-Jaina works.

In the preparation of the critical edition of this *Prakīrṇaka*, I have specially drawn upon Dr. Schubring's edition. In spite of this, at a very few places, I have accepted the readings different from those accepted by Dr. Schubring. I have done so on the basis of my understanding and some sound textual corroboration. Some of these readings accepted by me differ from those accepted by Dr. Schubring in optional syllable alone; at these places I have followed the old manuscripts utilised by me. Readers will easily know that wherever in foot-notes I have recorded the reading giving the sign शु० (=Schubring), in the body of the text I have accepted the reading different from the one accepted by Dr. Schubring. To illustrate this I give one example. In the third foot of the fourth gāthā of the

Vajjiyaputta Adhyayana, I have accepted the reading *'bīe saṁjujjamāṇammi'* (p. 182), whereas in Dr. Schubring's edition the reading *'bīe saṁvujjhamāṇammi'* has been accepted in the body of the text. Of course, both these readings are available in different old manuscripts. According to the reading accepted by me, the meaning is "if a seed is properly placed, that is, sown in such a way as it would be protected from all calamities in every way. (In the conditions for the protection and growth of a seed is necessarily included watering also.)" According to the reading accepted by Dr. Schubring, the meaning is "if a seed is watered well, it will be transformed into a sprout". Though a seed is watered well, it will not grow into a sprout if it is not well concealed, because then birds will carry it away or it will have to face some other calamities. But if it is sown in such a way as it would be protected in every way from all these calamities, it will surely grow into a sprout. Good protection of a seed includes all the conditions, viz. watering etc. conducive to the sprouting. Following this meaning I have accepted the reading *'saṁjujjamāṇammi'.* Pt. Manoharamuniji accepts the reading accepted by Dr. Schubring. But the three manuscripts utilised by him yield *saṁjujjamāṇammi, sūjujjamāṇammi* and *saṁjujjhamāṇammi.* Of them, the manuscript belonging to c. 1413 V.S. yields the reading *saṁjujjamāṇammi.* See the middle of the tenth line of the photograph of the first folio, printed in the edition. The other manuscript belonging to c. 1345 V.S. yields the reading *sūjujjamāṇammi.* In this reading the syllable सू has been wrongly written in place of the syllable सं, that is, here also the reading *jujjamāṇammi* is clearly available. A photograph of the first folio of this manuscript is also printed in the edition. The third manuscript yields the reading *saṁjujjhamāṇammi.* Here also the copyist has wrongly written ज्झ in place of ज्ज. In short, the reading *'saṁjujjamāṇammi'* accepted by me is yielded by all the four old manuscripts which I have consulted. That is, I have not come across in any manuscript the reading accepted by Dr. Schubring and Pt. Manoharamuniji. The numerical figures showing the year of V.S., given in the captions of the photographs of the two manuscripts are baseless and imaginary. One may infer the Century or the first/second half of the Century, but one cannot infer the exact year of the Vikrama Era. The manuscript which he has assigned to 1345 V.S. is in no way earlier than the 15th Century V.S., this we can say on the basis of the characteristics of the script.

In this edition of ours, the second half of the 24th gāthā (p. 203) of the 15th Adhyayana named *Madhurāyaṇijja* contains the reading *'migārī ū saraṁ pappa saruppattiṁ vimaggati'.* All the old manuscripts yield it. Hence Dr. Schubring too accepts it. But in the

interpretation of this reading he has inadvertently committed a mistake. He takes *ūsaraṁ* together in place of separate *ū saraṁ* and gives the meaning of *ūsaraṁ* as '*ūṣara*—land not proper for cultivation'. Again, the meaning of the word *saruppattiṁ* occurring in the 4th foot is given by him as '*sarautpattiṁ*—the formation or production of a lake'. This interpretation is not proper. As a matter of fact, *ū* is here used in the sense in which Sanskrit *tu* is used. In Prakrit works, instead of short vowels long vowels are found used and in support of the justification of this practice there is one traditional gāthā[1] also in old *Cūrṇis*. According to this, long *ū* is used in place of short *u*. Thus the proper meaning of this second half of the gāthā is: '*mṛgāris tu śaraṁ prāpya śarotpattiṁ vimārgayati*—when a lion is struck with an arrow, he searches the source of the arrow, that is, he neglecting the arrow searches a person who has shot the arrow'. Shri Manoharamuniji's edition contains at this place this correct original reading. At several places in our edition, if our accepted reading is different from that accepted by Dr. Schubring, we have clearly stated this fact in the foot-note; as for example, see fn. 8 on p. 215 and the reading accepted by us in the body of the text at that place.

The readings different from those accepted by Dr. Schubring, which we have accepted on the basis of one manuscript alone, were available to Pt. Manoharamuniji in all the three manuscripts he utilised; these three manuscripts belong to the Bhaṇḍāras in Patan. Yet he following Dr. Schubring has neglected the readings yielded by these three manuscripts. There are 18 such places.[2] They are as follows:

1. The 5th gāthā on p. 215 of our edition contains in the body of the text the reading *sigghavāyisamāutte*. The two editions in point accept in its place the reading *sigghavaṭṭisamāutte* (see Adhyayana 24, gāthā 3[3]). Here the meaning '*vāyi* (Sk. *vājin*) = horse' is authentic and fits in the context.

2. The 6th gāthā on p. 215 of our edition contains the reading *uducakkā tarūṇaṁ va*. In its place they accept the reading *uduṁbakatarūṇaṁ va*. (See Adhyayana 24, gāthā 4). Here the

1. *niyā lovamabhūyā ya āṇiyā diha biṁdu dubbhāvā /*
atthaṁ gameṁti taṁ ciya jo tesiṁ puvvamevāsi //
The beginning of the *Bṛhatkalpacūrṇi* (unpublished)

2. I had had no mind to write this special note. But I had to visit Patan on 7-12-83. So I utilised that opportunity, extended my stay there, consulted the manuscripts and wrote this note.

3. In our edition we have given continuous numbers to gāthās and sūtras. So our gāthā numbers differ from those in Dr. Schubring's and Pt. Manoharamuni's editions.

Vajjiyaputta Adhyayana, I have accepted the reading *'bīe saṁjujja-māṇammi'* (p. 182), whereas in Dr. Schubring's edition the reading *'bīe saṁvujjhamāṇammi'* has been accepted in the body of the text. Of course, both these readings are available in different old manuscripts. According to the reading accepted by me, the meaning is "if a seed is properly placed, that is, sown in such a way as it would be protected from all calamities in every way. (In the conditions for the protection and growth of a seed is necessarily included watering also.)" According to the reading accepted by Dr. Schubring, the meaning is "if a seed is watered well, it will be transformed into a sprout". Though a seed is watered well, it will not grow into a sprout if it is not well concealed, because then birds will carry it away or it will have to face some other calamities. But if it is sown in such a way as it would be protected in every way from all these calamities, it will surely grow into a sprout. Good protection of a seed includes all the conditions, viz. watering etc. conducive to the sprouting. Following this meaning I have accepted the reading *'saṁjujjamāṇammi'*. Pt. Manoharamuniji accepts the reading accepted by Dr. Schubring. But the three manuscripts utilised by him yield *saṁjujjamāṇammi, sūjujjamāṇammi* and *saṁjujjha-māṇammi.* Of them, the manuscript belonging to c. 1413 V.S. yields the reading *saṁjujjamāṇammi.* See the middle of the tenth line of the photograph of the first folio, printed in the edition. The other manuscript belonging to c. 1345 V.S. yields the reading *sūjujjamāṇa-mmi.* In this reading the syllable सू has been wrongly written in place of the syllable सं, that is, here also the reading *jujjamāṇammi* is clearly available. A photograph of the first folio of this manuscript is also printed in the edition. The third manuscript yields the reading *saṁjujjhamāṇammi.* Here also the copyist has wrongly written ज्झ in place of ज्ज. In short, the reading *'saṁju-jjamāṇammi'* accepted by me is yielded by all the four old manuscripts which I have consulted. That is, I have not come across in any manuscript the reading accepted by Dr. Schubring and Pt. Manoharamuniji. The numerical figures showing the year of V.S., given in the captions of the photographs of the two manuscripts are baseless and imaginary. One may infer the Century or the first/second half of the Century, but one cannot infer the exact year of the Vikrama Era. The manuscript which he has assigned to 1345 V.S. is in no way earlier than the 15th Century V.S., this we can say on the basis of the characteristics of the script.

In this edition of ours, the second half of the 24th gāthā (p. 203) of the 15th Adhyayana named *Madhurāyaṇijja* contains the reading *'migārī ū saraṁ pappa sarauppattiṁ vimaggati'.* All the old manuscripts yield it. Hence Dr. Schubring too accepts it. But in the

ṇiddhuteṇa as a variant and he gives *vaśīkṛtena* as a Sanskrit equivalent of the reading *ṇiddhatteṇa* accepted by him.

9. The 6th gāthā on p. 224 of our edition contains the reading *je colaka-uvaṇayaṇesu.* In its place they accept *je celakauvaṇayaṇesu;* (see Adhyayana 27, gāthā 5). The reading *colaka* available in all the four manuscripts and yielding the meaning *'caulakarma'* fits well in the context and is authentic. Dr. Schubring explains in Sanskrit the reading *celaka* accepted by him as follows: *cela tti ceṭako dāsaḥ.* Though Pt. Manoharamuniji accepts the reading *celaka,* he explains its meaning according to the reading *colaka.*

10. The 10th gāthā on p. 225 of our edition contains *phītiṁ khitiṁ imaṁ bhoccā.* In its place they accept *phītiṁ kittiṁ imaṁ bhoccā;* (see Adhyayana 28, gāthā 10). The reading *'phītiṁ (= vistīrṇāṁ) khitiṁ (= pṛthvīṁ)'* yields the proper and authentic meaning 'extensive Earth'. In all the three manuscripts belonging to a Bhaṇḍāra in Patan we find *khiti* in place of *khitiṁ;* here the copyist seems to have inadvertently forgotten to put an *anusvāra* on ति.

11. The 22nd gāthā on p. 226 of our edition contains the reading *varaṁ.* In its place they accept the reading *varo;* (see Adhyayana 28, gāthā 22). Here I have given importance to the reading *varaṁ* as it is available in all the four manuscripts I have utilised.

12. The 9th gāthā on p. 230 of our edition contains the reading *taṁ kammaṁ tu ṇisevejjā jeṇaṁ bhavati ṇīrae.* In its place they accept *taṁ kammaṁ na sevejjā jeṇaṁ bhavati ṇārae;* (see Adhyayana 30, gāthā 8). This reading is wrong. The two manuscripts belonging to a Bhaṇḍāra in Patan and bearing Nos. 752 and 6872 yield the reading accepted by us, whereas the manuscript belonging to the same Bhaṇḍāra and bearing No. 10083 yields the reading accepted by us, with the minor scribal corruption of the syllable *ṇi* into *ṇa* (in the word *ṇisevejjā*).

13. The 24th gāthā on p. 240 of our edition cantains the reading *jalaṁtaṁ jātateyaṁ vā.* In its place they accept *jalaṁtaṁ jātaveyaṁ vā;* (see Adhyayana 35, gāthā 23). The word *jātateyaṁ* in the sense of *agni* (fire) has been recorded in the dictionary entitled *Pāiyasaddamahaṇṇavo.* Moreover all the four manuscripts utilised by us yield the reading *jātateyaṁ.* Hence we have accepted it.

14. The 13th gāthā on p. 242 of our edition contains the reading *dukkho vaṇaṁ davaggī vā.* In its place they accept the reading *akkheviṇaṁ davaggī vā;* (see Adhyayana 36, gāthā 11; in Pt. Manoharamuniji's edition it is 12th gāthā). The two manuscripts belonging to a Bhaṇḍāra in Patan and bearing Nos. 752 and 10083 yield the reading accepted by us, whereas the third manuscript belonging to

reading *uducakkā* (Sk. *ṛtucakrāt*) yields the meaning that fits well in the context.

3. The 7th gāthā on p. 216 of our edition contains the reading *saṁjhaṁ mehaṁ va ciṁtae.* In its place they accept the reading *sajjaṁ mehaṁ va ciṁtae* (Pt. Manoharamuniji's edition has the reading *sajjamehaṁ*); see Adhyayana 24, gāthā 5. Here the reading *saṁjhaṁ* (Sk. *Sandhyām*) yields the proper meaning. The manuscripts belonging to a Bhaṅḍāra in Patan and bearing Nos. 752 and 10083 yield the reading *saṁjjhaṁ*, whereas the manuscript bearing No. 6872 yields the reading *sajjhaṁ.*

4. The 28th gāthā on p. 217 of our edition contains the reading *savvoduyā latā ceva.* In its place they accept *savve* (*savvā* in Manoharamuniji's edition) *dumālayā ceva* (See Adhyayana 24, gāthā 28). Here the reading *savvoduyā* (= *sarvartukā latā iva*) yields the proper meaning and is authentic.

5. The 32nd gāthā on p. 218 of our edition contains the reading *mukkadhāho duhaṭṭio.* In its place they accept the reading *mukkadhāo duhaṭṭio;* (see Adhyayana 24, gāthā 30). *Dhāhā* is a deśya word meaning 'loud cry of sorrow; weeping loudly'. It is found in the dictionary entitled *Pāiasaddamahaṇṇavo.* Hence the reading *mukkadhāho* in the sense of 'one who cries loudly in sorrow' is fitting and authentic. This whole gāthā is again found in the Adhyayana 45 as 7th gāthā. Therein the reading is *mukkadhāro* instead of *mukkadhāho,* but in the *śuddhipatraka* following Gujarati *Prastāvanā* I have corrected it as *mukkadhāho.*

6. The 9th line on p. 220 of our edition contains the reading *ṇavabaṁbhaceraguttā.* In its place they accept *ṇavabaṁbhacera-juttā;* (see Adhyayana 25, paragraph 2). Here the reading *guttā* is more fitting and authentic.

7. The 18th line on p. 220 of our edition contains the reading *rūvāiṁ.* In its place they accept *paḍirūvāiṁ;* (see Adhyayana 25, paragraph 4). Here I have given importance to the reading available in all the four manuscripts which I have examined.

8. The 3rd gāthā on p. 223 of our edition contains the reading *ṇidhuteṇa sayā vi cetasā.* In its place they accept *ṇiddhatteṇa sayā vi cetasā;* (see Adhyayana 27, gāthā 2). Here the word *ṇidhuta* = *ṇihuta* yielding the meaning 'stable, fixed, firm, without any confusion' fits well in the context and is also available in one old manuscript. The manuscript belonging to a Bhaṇḍāra in Patan and bearing No. 752 yields the reading *ṇiddhuteṇa,* whereas two manuscripts bearnig Nos. 6872 and 10083 yield the reading *ṇiṭṭhuteṇa*; both these readings are the corrupt forms of the correct original reading *ṇihuteṇa.* These corrupt forms are the result of scribal corruptions of syllables. Here Dr. Schubring records

ṇiddhuteṇa as a variant and he gives *vaśikṛtena* as a Sanskrit equivalent of the reading *ṇiddhatteṇa* accepted by him.

9. The 6th gāthā on p. 224 of our edition contains the reading *je colaka-uvaṇayaṇesu*. In its place they accept *je celakauvaṇayaṇesu*; (see Adhyayana 27, gāthā 5). The reading *colaka* available in all the four manuscripts and yielding the meaning '*caulakarma*' fits well in the context and is authentic. Dr. Schubring explains in Sanskrit the reading *celaka* accepted by him as follows: *cela tti ceṭako dāsaḥ*. Though Pt. Manoharamuniji accepts the reading *celaka*, he explains its meaning according to the reading *colaka*.

10. The 10th gāthā on p. 225 of our edition contains *phītiṁ khitiṁ imaṁ bhoccā*. In its place they accept *phītiṁ kittiṁ imaṁ bhoccā*; (see Adhyayana 28, gāthā 10). The reading '*phītiṁ* (= *vistīrṇāṁ*) *khitiṁ* (= *pṛthvīṁ*)' yields the proper and authentic meaning 'extensive Earth'. In all the three manuscripts belonging to a Bhaṇḍāra in Patan we find *khiti* in place of *khitiṁ*; here the copyist seems to have inadvertently forgotten to put an *anusvāra* on ति.

11. The 22nd gāthā on p. 226 of our edition contains the reading *varaṁ*. In its place they accept the reading *varo*; (see Adhyayana 28, gāthā 22). Here I have given importance to the reading *varaṁ* as it is available in all the four manuscripts I have utilised.

12. The 9th gāthā on p. 230 of our edition contains the reading *taṁ kammaṁ tu ṇisevejjā jeṇaṁ bhavati ṇīrae*. In its place they accept *taṁ kammaṁ na sevejjā jeṇaṁ bhavati ṇārae*; (see Adhyayana 30, gāthā 8). This reading is wrong. The two manuscripts belonging to a Bhaṇḍāra in Patan and bearing Nos. 752 and 6872 yield the reading accepted by us, whereas the manuscript belonging to the same Bhaṇḍāra and bearing No. 10083 yields the reading accepted by us, with the minor scribal corruption of the syllable *ṇi* into *ṇa* (in the word *ṇisevejjā*).

13. The 24th gāthā on p. 240 of our edition cantains the reading *jalaṁtaṁ jātateyaṁ vā*. In its place they accept *jalaṁtaṁ jātaveyaṁ vā*; (see Adhyayana 35, gāthā 23). The word *jātateyaṁ* in the sense of *agni* (fire) has been recorded in the dictionary entitled *Pāiyasaddamahaṇṇavo*. Moreover all the four manuscripts utilised by us yield the reading *jātateyaṁ*. Hence we have accepted it.

14. The 13th gāthā on p. 242 of our edition contains the reading dukkho *vaṇaṁ davaggī vā*. In its place they accept the reading *akkheviṇaṁ davaggī vā*; (see Adhyayana 36, gāthā 11; in Pt. Manoharamuniji's edition it is 12th gāthā). The two manuscripts belonging to a Bhaṇḍāra in Patan and bearing Nos. 752 and 10083 yield the reading accepted by us, whereas the third manuscript belonging to

the same Bhaṇḍāra and bearing No. 6872 has *dakkheveṇaṁ* which is obviously a scribal corruption of *dukkho vaṇaṁ*.

15. The 7th gāthā on p. 249 of our edition contains the reading *so amateṇa visaṁ gejjhaṁ* (inadvertently it is wrongly printed as *soamatteṇa* which we have corrected in the *Śuddhipatraka* as *so amateṇa*). In its place they accept *soamatteṇa visaṁ gejjhaṁ*; (see Adhyayana 41, gāthā 8; in Pt. Manoharamuniji's edition this gāthā is 9th). The reading accepted by us is yielded by all the four manuscripts utilised by us. This reading fits well in the context.

16. The 8th gāthā on p. 249 of our edition contains the reading *ājīvatthaṁ tavo jo tu tappate vivihaṁ bahuṁ*. In its place they accept *ājīvatthaṁ tavo mottuṁ tappate vivihaṁ bahuṁ*. (see Adhyayana 41, gāthā 9). The reading accepted by us is yielded by all the four manuscripts utilised by us. This reading fits well in the context.

Here we would like to draw the attention of readers to the fact that sometimes the *anuṣṭup* metre consists of six metrical lines. Accordingly, three verses, viz. 3rd, 5th and 7th of Adhyayana 41 are having six metrical lines. But Dr. Schubring regarded the 3rd and the 5th verses as having four metrical lines. Hence in his edition the number of verses exceeds by one. Of course, he regarded the 7th verse (in his edition the 8th verse) as consisting of six metrical lines. Being ignorant of this style, Pt. Manoharamuniji regarded all these three verses as consisting of four metrical lines. Hence he has to wrongly declare that the second half of the 13th verse has been lost to us.

17. The 11th gāthā on p. 252 of our edition contains the reading *jaṁ ṇa geṇhati vā vālaṁ* (in place of *vā vālaṁ*, *vācālaṁ* has been printed; but we have corrected it as *vā vālaṁ* in the *Śuddhipatraka*). In its place they accept *jaṁ ṇaṁ geṇhati vā vālaṁ*; (see Adhyayana 45, gāthā 11). Though the correct and authentic reading contained in all the four manuscripts was available to Dr. Schubring, it has not been accepted by him.

18. The 28th gāthā on p. 254 of our edition contains the reading *taṇhāto va saraṁ rammaṁ*. In its place they accept *naṇhāto va saraṁ rammaṁ*; (see Adhyayana 45, gāthā 28.) The reading *taṇhāto* (→ *taṇhatto* = *tṛṣṇārtaḥ*) is correct and fits well in the context. To write न for त, or त for न is the common mistake scribes commit. All the three manuscripts belonging to a Bhaṇḍāra in Patan yield the reading *taṇhato* suggestive of the correct reading *taṇhatto*; here the scribe has written तो for त्तो.

All the three manuscripts belonging to a Bhaṇḍāra in Patan and utilised by Pt. Manoharamuniji yield, at all these 18 places, readings which are—with some rare and minor exception—identical with

those accepted by us, yet Pt. Manoharamuniji has not accepted them. And he has given no reasons for rejecting them.

What we have written about Pt. Manoharamuniji's recension concerns only those places where our accepted readings differ from those accepted by Dr. Schubring, because we have no time and energy to examine the entire recension. Yet some defects of Pt. Manoharamuni's recension which caught my attention while writing this note on the 18 places are as follows:

1. The 3rd gāthā on p. 215 of our edition and 1st gāthā in Dr. Schubring's edition contain the reading *tamaṁsi vā jadhā ṇetā tadhā dhammo jiṇāhito.* In its place Pt. Manoharamuniji has accepted *tamaṁsi vāḍadhāṇe vā tadhā dhammo jiṇāhito.* In fact, one manuscript utilised by us and the three manuscripts belonging to a Bhaṇḍāra in Patan yield the reading *tamaṁsi vā ḍadhā ṇetā tadhā dhammo jināhito.* Here the scribe has written ड for ज (in जधा) With regard to this reading, the Sanskrit commentary in Dr. Schubring's edition imagines the word *vāḍadhāṇe* and then remarks that the meaning of it is not known. This wrong reading *vāḍadhāṇe* has been accepted by Pt. Manoharamuniji. Whatever he has written in its justification is altogether out of place, looking to the context and the reading yielded by the manuscripts.

2. The 6th line on p. 230 of our edition contains the reading *kā gatī? katividhā gatī? kassa vā gatī?* The middle portion of this reading, viz. *katividhā gatī* is not found in Dr. Schubring's edition as also in Pt. Manoharamuniji's edition which follows Dr. Schubring's. Of the three manuscripts belonging to a Bhaṇḍāra in Patan and utilised by Pt. Manoharamuniji, the two bearing Nos. 752 and 10083 contain this portion, whereas the manuscript bearing No. 6872 alone does not contain it. Yet Pt. Manoharamuniji has neglected the necessary portion available in the manuscripts. Here there are ten questions with their answers. The answers to the 7th and the 8th questions are given in the reverse order. In short, the portion '*katividhā gatī?*' is original.

3. The 4th line on p. 232 of our edition contains the reading "*gativāgaraṇagaṁthāo pabhiti jāva samāṇitaṁ imaṁ ajjhayaṇaṁ tāva imo bīo pāḍho dissati | taṁ jahā—*". From this reading, it becomes clear that two recensions of Adhyayana 31 were prevalent. This reading is given in the form of the preface (utthānikā) to the second recension in order to indicate where the second recension differs from the first. The meaning of this reading is: "This is another recension of the 31st Adhyayana from *gativyākararaṇagrantha* (= the treatment of *gati*, contained in the first recension of the 31st Adhyayana) to the end of the first recension of the 31st Adhyayana". But Pt. Manoharamuniji has

imagined some work entitled *'Gativyākaraṇa'*; see his edition p. 189 This is quite wrong.

4. The first foot of the eleventh gāthā on p. 252 of our edition contains the reading *jaṁ hutāsaṁ vivajjeti*. Dr. Schubring's edition too accepts this reading (but here we find *je* in place of *jaṁ*). Neglecting this proper and authentic reading yielded by old manuscripts and following the Sanskrit commentary printed in Dr. Schubring's edition, Pt. Manoharamuniji has accepted in its place the reading *jaṁ haṁtā jaṁ vivajjeti* and justified it; see his edition p. 278.

We recommend readers to read Introductions to Dr. Schubring's and Pt. Manoharamuniji's editions in order to know about the *Ṛṣibhāṣitasūtra*.

9. *Dīva-sāgarapaṇṇattisaṁgahaṇīgāhāo*: I request scholars to decide as to whether the *Dīvasāgarapaṇṇattī* mentioned in the *Kālikasūtra* division presented by the *Nandisūtra* and the *Pākṣikasūtra* is identical with the present *Prakīrṇaka*. A *Cūrṇi* and the two *Vṛttis* on the *Nandisūtra* do not describe this *Prakīrṇaka* whereas the *Pākṣikasūtravṛtti* describes it by stating that the *Dvīpasāgaraprajñapti* gives an account of continents and oceans. In the present *Prakīrṇaka* there does occur description of continents and oceans. It consists of 225 gāthās. The information regarding continents etc. is as follows: It describes the Mānuṣottara mountain (gā. 1-18), oceans viz. Nalinodaga etc. (gā. 19-24), Nandīśvara continent (gā. 25), Añjana mountains and Jina temples thereon (gā. 26-47), Dadhimukha mountains and Jina temples thereon (gā. 48-51), *puṣkariṇīs* (lotus-pools) on Añjana mountains (gā. 52-57), Ratikara mountains and capital cities of gods and goddesses of Śakra and Īśāna (gā. 58-70), Kuṇḍala continent (gā. 71), Kuṇḍala mountain (gā. 72-75), sixteen peaks of Kuṇḍala mountain (gā. 76-83), capital cities of Lokapālas of Śakra and Īśāna, situated on Kuṇḍala mountain (gā. 84-97), capital cities of the prime-queens of Saudharmeśāna (gā. 98-101), capital cities of Trāyastriṁśaka gods and their prime-queens, situated on Kuṇḍala mountain (gā. 102-109), Kuṇḍala ocean (gā. 110), Rucaka continent (gā. 111), Rucaka mountain (gā. 112-116), peaks of Rucaka mountain (gā. 117-126), Diśākumārīs and their dwelling places (gā. 127-142), Diśāgajendras (gā. 143-148), Ratikara mountains, Utpāda mountains and capital cities of Saudharma, Īśāna and Sāmānika gods (ga. 149-155), presiding gods of continents viz. Jaṁbūdvīpa etc. and oceans viz. Lavaṇasamudra etc. (gā. 156-165), Tegicchi mountain (gā. 166-173) and the capital city Amaracaṁcā (gā. 174-225).

10. *Saṁthāragapaiṇṇaya*: This *Prakīrṇaka* deals with *saṁthāraga* which means 'seat of straw' resorted to at the time of

final *ārādhanā*. It consists of 122 gāthās. It describes merits of *saṁstāraka* (gā. 1-30), nature of *saṁstāraka* (gā. 31-43), and benefits and happiness caused by *saṁstāraka* (gā. 44-55). It gives illustrations of great souls[1] who resorted to *saṁstāraka* (gā. 56-87). It describes as to how the person who resorts to *saṁstāraka* begs all living beings to forgive him for wrongs, if any, done to them. And at last, it gives an account of his reflections conducive to spirituality (gā. 88-122).

11. *Vīratthao* : This *Prakīrṇaka* is a *stotra* to Lord Varddhamāna, enumerating his 26 names which are as follows: 1. Aruha, 2. Arihaṁta, 3. Arahaṁta, 4. Deva, 5. Jiṇa, 6. Vīra, 7. Parama-kāruṇiya, 8. Savvaṇṇu, 9. Savvadarisī, 10. Pāraya, 11. Tikālaviū, 12. Nāha, 13. Vīyarāya, 14. Kevalī, 15. Tihuyaṇaguru, 16. Savva, 17. Tihuyaṇavariṭṭha, 18. Bhayavaṁ, 19. Titthayara, 20. Sakkana-maṁsiya, 21. Jiṇiṁda, 22. Vaddhamāṇa, 23. Hari, 24. Hara, 25. Kamalāsaṇa and 26. Buddha. Meanings of these names are also given.

12. *Kusalāṇubaṁdhiajjhayaṇa* : Another title of this *Prakīrṇaka* is *Causaraṇapaiṇṇaya*. At present it is mostly known by this title. It is composed by Śrī Vīrabhadrācārya (11th Cent. V.S.). It consists of 63 gāthās. A brief description of the substance of this *Prakīrṇaka* is as follows: The first gāthā enumerates six essential obligations, viz. 1. abandonment of activities involving defects and violence, 2. praise (*utkīrtana*), 3. respect to a person possessed of good qualities, 4. censure of offences, 5. examination of offences, 6. retention of good qualities. Gāthās 2-7 describe these six topics separately. The 8th gāthā enumerates the names of fourteen dreams that the mother of a *tīrthaṁkara* dreams before she gives birth to the *tīrthaṁkara*. The 9th gāthā contains benediction. The 10th gāthā enumerates three topics, viz. resort to fourfold refuge, censure of evil actions and praise of good actions. Gāthās 11-48 treat of the four things one should take recourse to as refuge, viz. *arihaṁta*, the liberated, the Jaina clergy and the religion preached by the omniscient. Gāthās 49-54 contain censure of evil actions performed by a living being in the present and previous births. Gāthās 55-58 sing glory of good actions. At the end of the *Prakīrṇaka*, gāthās 59-63 mention fruits of taking recourse to the fourfold refuge, censuring one's evil actions and praising one's good actions.

13. *Āurapaccakkhāṇapaiṇṇayaṁ* [2] : This tract consists of 34

1. They are as follows: Anniyāputra, 500 disciples of Khaṁdaka Muni Daṁḍa Muni, Sukośala Muni, Avaṁtisukumāra, Kārtikārya, Dharma-siṁha Muni, Cāṇākya, Amayaghosa Muni, Lalitaghaṭā, Siṁhasena Muni, Cilātiputra, Gajasukumāla Muni and Lord Mahāvīra's disciples who were burned by the *tejoleśyā* directed on them by Gośālaka.

gāthās. The content of it is as follows: The first gāthā gives an introductory remarks regarding *āturapratyākhyāna* (= sick man's renunciation). Gāthās 2-3 deal with renunciation of *avirati* (non-refrainment from violence etc.). Gāthās 4-5 contain declaration of evil actions done to living beings of four classes. Gāthās 6-13 describe renunciation of attachment. Gāthās 14-18 contain rebuke to one's body. Gāthās 19-25 treat of auspicious reflections. Gāthās 26-34 deal with the remembering of *Arihaṁta* etc. and the giving up of evil actions etc.

14. *Causaraṇapainnayaṁ*: This tract consists of 27 gāthās. The first gāthā mentions three topics, viz. 1. the resorting to fourfold refuge, 2. the censure of evil actions and 3. the praise of good actions. Gāthās 2-6 exhort one to resort to the refuge of *Arihaṁta*, the liberated, the Jaina clergy and the religion. Gāthās 7-17 contain censure of evil actions done in the present and previous births. Gāthās 18-26 contain the praise of good actions. At the end, gāthā 27 contains the conclusion mentioning fruits of the taking resort to the fourfold refuge as also of other two acts.

15. *Bhattaparinnāpainnayaṁ*: '*Bhakta*' means food and '*parijñā*' means renunciation or the giving up. This tract contains the description of the one who renounces food unto death. It is composed by Śrī Vīrabhadrācārya. It consists of 173 gāthās. A brief description of its content is as follows. The first two gāthās contain benediction and the statement of the content. Gāthās 3-4 explain the importance of *jñāna* (knowledge). The 5th gāthā shows the futility of the evanecent pleasures. Gāthās 6-7 declare that if one has respect for Jina's commandments, one will attain eternal bliss. Gāthās 8-9 inform us that there are three kinds of *abhyudyatamaraṇa*, viz. 1. *bhaktaparijñāmaraṇa*, 2. *iṅginīmaraṇa* and 3. *pādapopagamanamaraṇa*. Gāthās 10-11 state that *bhaktaparijñāmaraṇa* is again of two types, viz. *savicārabhaktaparijñāmaraṇa* and *avicārabhaktaparijñāmaraṇa*. Gāthās 12-19 contain a request of one who wants to give up food unto death, to his *guru* (spiritual teacher) and the *guru's* preaching about confession of offences. Gāthās 20-23 contain confession and atonement of a *muni* who has taken a vow of renouncing food unto death. Gāthās 24-28 contain the imposition of five great vows by the *guru* on a person who has taken a vow of fast unto death (*anaśanavratin*). Gāthās 29-33 describe the conduct of a layman who has taken a vow of fast unto death, and contain the imposition of *sāmāyikavrata* by the *guru* on him. Gāthās 34-47 describe the conduct of a person who has taken a vow of fast unto death. Gāthās 48-52 depict the *anaśanavratin's* act of seeking forgiveness. Gāthās 53-153 contain instructions of the *guru* to the *anaśanavratin*. Gāthās 154-155 contain the *anaśanavratin's*

statement of acceptance of the *guru's* instructions. Gāthās 156-171 contain the *guru's* exhortatory preaching to the *anaśanavratin* afflicted with pains. At the end, gāthās 172-173 point out the importance of the *Bhaktaparijñāprakīrṇaka*.

16. *Āurapaccakkhāṇapaiṇṇaya*: This tract is composed in prose and verse by Śrī Vīrabhadrācārya. Except the eleventh *sūtra* written in prose, the entire work is composed in verse. A brief description of its content is as follows: Gāthās 1-9 deal with the nature of *bālamaraṇa* and *paṇḍitamaraṇa*. Gāthās 10-32 expound at length the *paṇḍitamaraṇa*. Gāthās 33-36 inform us about the one who confesses and the one who hears the confession. Gāthās 37-45 describe *asamādhimaraṇa* and mention its fruit. Gāthās 46-47 deal with *bālamaraṇa*. Gāthās 48-71 delineates the reflections and the *ārādhanāvidhi* pertaining to *paṇḍitamaraṇa*.

17. *Gacchāyārapaiṇṇayaṁ*: Smaller or larger groups of monks and nuns are called *'gaccha'*. This tract deals with the conduct of a *gaccha;* hence it is given the title *'Gacchācāraprakīrṇaka'*. As stated in its 135th gāthā, it is based upon the *Mahāniśīthasūtra,* the *Kalpasūtra* (=the *Bṛhatkalpasūtra*) and the *Vyavahārasūtra*. It consists of 137 gāthas. A brief description of its content is as follows. The first gāthā contains benediction and a statement of the subject-matter. The second gāthā declares that the staying in a *gaccha* which is on evil path is harmful to the spiritual progress. Gāthās 3-6 state that the staying in a virtuous *gaccha* is conducive to the spiritual progress. Gāthās 7-40 explain the characteristics of an *ācārya*. Here there is a good discussion on the distinction between a good *ācārya* and a bad *ācārya*. Gāthās 41-106 expound the characteristics of a *sādhu*. They discuss various types of *sādhus*, viz. *gītārtha, agītārtha, kuśīla,* etc. Again, they describe the striking incidents necessary to know for the protection of *saṁyama*. Moreover, the distinguishing features of a good *gaccha* and a bad *gaccha* are recounted here. Gāthās 107-134 deal with the nature of an *āryā* (good) nun. To distinguish between an *āryā* nun and an *anāryā* nun, various events are described at length. At the end, three gāthās (135-137) mention the *śāstra* works which constitute the basis of this tract, recommend its study and advise to act and behave according to the precepts contained in it. From this tract, we can know many things pertaining to the monastic life.

18. *Sārāvalīpaiṇṇaya*: *'Sāra'* means a hymn of praise. This *Prakīrṇaka* is a hymn written in praise of Puṇḍarīkagiri alias Śatruṁjayagiri. Hence it has been given the befitting title *'Sārāvalīprakīrṇaka'*. It contains information regarding Śatruṁjayagiri. It is as follows. Gāthās 1-6 sing the glory of Holy

Pentad—*Arhats, Siddhas, Ācāryas, Upādhyāyas* and *Sādhus*. Gāthās 7-74 contain a speech of Atimuktaka Muni, addressed to Nārada Ṛṣi. The speech extensively explains the name 'Puṇḍarīkagiri' given to Śatruṁjayagiri and relates about its holiness and venerableness. Gāthās 75-85 contain information about the initiation of Nārada Ṛṣi etc. as also about their attainment of omniscience and emancipation. Gāthās 86-102 sing the glory of Puṇḍarīkagiri. Gāthās 103-112 point out the fruits of Knowledge (*jñāna*) and love for living beings (*jīvadayā*). Gāthās 113-115 mention the fruits of charity done on Śatruṁjayagiri. The 116th gāthā describes the fruit of copying or getting copied the present *Prakīrṇaka*.

19. *Joisakaraṇḍagaṁ paiṇṇayaṁ*: This tract is composed by Śrī Pādaliptācārya. According to Āc. Malayagiri, the author of a *vṛtti* on this *Prakīrṇaka*, Pādaliptācārya is the author of a *vṛtti* on the *Jyotiṣkarṇḍakaprakīrṇaka*. But Muni Śrī Punyavijayaji emphatically states in a note, with corroborative evidences, that Pādaliptācārya must be the author of the *Jyotiṣkaraṇḍakaprakīrṇaka*, (See *Jñānāñjali*, pp. 25-26). Following Muni Śrī Punyavijayaji's note we have mentioned here Pādaliptācārya as the author of the *Jyotiṣkaraṇḍaka*. This *Prakīrṇaka* consists of 405 gāthās. It contains 23 sections styled as *prābhṛtas*. They are as follows: 1. *kālapramāṇa* (period of time), 2. *māna* (measurement), 3. *adhikamāsaniṣpatti* (arriving at the additional month), 4. *omaratta—dinakṣaya* (missing days in a month), 5-6. *parvasamāpti* and *tithisamāpti* (completion of parva and tithi i.e. lunar day), 7. *nakṣatraparimāṇa* (magnitude of stars), 8. *candra-sūryaparimāṇa* (magnitude of the moon and the sun), 9. *nakṣatra-candra-sūryagati* (movements of the stars, the moon and the sun), 10. *nakṣatrayoga* (conjunction of stars), 11. *maṇḍalavibhāga* (divisions of circles formed by movements), 12. *ayana* (course or path of movement), 13. *sūrya-candra-āvṛtti* (revolutions of the sun and the moon), 14. *maṇḍalamuhūrtagati* (circular movement during 48 minutes), 15. *ṛtuparimāṇa* (length of seasons), 16. *viṣuvatdinarātrisamānatā* (equal lengths of equinoctial day and night), 17. *vyatipāta* (calamity or total deviation), 18. *tāpakṣetra* (field of influence), 19. *divasavṛddhihāni* (missing and surplus days), 20-21. *amāvāsyā-pūrṇimā* (the new moon day and the full moon day), 22. *praṇaṣṭaparva* and 23. *pauruṣīparimāṇa*.

20. *Titthogālīpainnayaṁ*: We have not come across any mention of the name of the author of this *Tīrthodgālīprakīrṇaka*. But the *Vyavahārasūtrabhāṣya* refers to this *Prakīrṇaka*[1]. This proves its

---

1. *titthogāli etthaṁ vattavvā hoi āṇupuvvie / jo jassa u aṁgassā vocchedo jahiṁ viṇiddiṭṭho //*

—*Vyavahārasūtrabhāṣya*, Uddeśa 10, gāthā 701

antiquity. As stated at the end of this *Prakīrṇaka*, it originally consisted of 1233 gāthās. But one or more scholar *munis* have added 28 gāthās to these 1233 original gāthās, for the sake of elucidation, since very early days. Even if we do not take into account the gāthās quoted from the *Nandisūtra*, the *Āvaśyakaniryukti* and the *Sūryaprajñaptiniryukti* etc., it is difficult to arrive at the original total number 1233 of the gāthās.

Muni Śrī Punyavijayaji has hinted at some inconsistent statements occurring in this *Prakīrṇaka*. For this one may refer to 'A Note on Jaina Āgamas' prefaced to this Introduction. The *Prakīrṇaka* contains a story of the king Kalkī. The date of the king Kalkī, given in it, is wrong. Centuries have passed after that date. That is, the king Kalkī has not flourished in the period which this *Prakīrṇaka* assigns him to. The *Mahāniśīthasūtra* contains some information about the king Kalkī. But Agastyasiṁhagaṇi who flourished earlier than the *Bhāṣyakāra sthaviras*, expresses his opinion, in his *Daśavaikālikacūrṇi*, that to make simply a general statement viz. "there will be a king named Kalkī in future" is unscientific (*aśāstrīya*); see this volume, p. 470, fn 2.

This *Prakīrṇaka* treats of the two Cycles of Time, viz. *avasarpiṇī* (waning cycle) and *utsarpiṇī* (waxing cycle), and six divisions (*aras*) of each cycle. It relates the biography of Ṛṣabhadeva and events of simultaneous birth etc. of *Tīrthaṅkaras* in ten *kṣetras* (lands), past births and auspicious events etc. of 24 *Tīrthaṅkaras*, and the information about *cakravartins*, *vāsudevas* and *baladevas*. In gāthās 621-627 there is given exact period of kingship or reign of the kings Pālaka, Maruka, Puṣyamitra, Balamitra, Bhānumitra, Nabhaḥsena and Gardabharājā as also of the kings belonging to Śaka lineage. The story of the king Kalkī is told in gāthās 628-689. Again this tract extensively deals with the lineage of Kalkī's son Dattarājā, *paṭṭaparaṁparā* beginning from Lord Vīravarddhamāna and ending with Sthūlabhadrajī, extinction of the Scriptures, viz. *Ācārāṅga* etc. (gāthās 807-836), and the similar topics. Thus ends the succinct account of this tract.

Three publishers, viz. Śvetāmbara (Cāra Thuī) Jaina Saṁgha, Jalore and others have jointly published in Vīra Saṁvat 2500 (= 1974-1975 A.D.) this *Prakīrṇaka* with Sanskrit *chāyā* and Hindi translation. Paṁ. Kalyanavijayajī and Ṭhā. Gajasimha Rathod, Nyāya-Vyākaraṇatīrtha, are the editors and translators of this edition. The quality of the editing work is such as we are very much puzzled to read the name of that well known scholar Kalyanavijayaji as one of the editors. This point will be clear from what follows. Though I have not seen him, I have had the good fortune to read his research articles and works as also to hear my *guru*

Muni Shri Punyavijayaji speak highly about his scholarship. Thus I know him as a scholar of very high caliber and critical acumen.

The gist of what is said about Kalyanavijayaji in the *Prakāśakīya* to the abovementioned edition is as follows: We strongly desired to place as early as possible the printed copy of this work in the lotushands of Kalyanavijayaji who brought the work to light. But to our great sorrow, the desire remained unfulfilled as that great giant scholar of history had passed away. Of course, we derived some satisfaction from the fact that some printed formats were presented to him a month before his death and he expressed his real pleasure to see them.

From this readers will believe that Kalyanavijayaji must have read the printed formats the number of which must have been more than two.

Rathodji has accepted corrupt readings that do not fit in the metre, on account of his inability to understand the correct readings yielded by the manuscripts. Moreover, he has accepted the corrupt readings on account of his not understanding the Prakrit words occurring in the text. Instances of both these types of corrupt readings accepted by him, occurring in gāthās 5 to 209 are noted by us here in this introduction. Of them many are such as would not have remained undetected by Kalyanavijayaji. In short, taking into consideration our note on the corrupt readings accepted in the Jalore edition, the critical readers and scholars will be puzzled as to the truth of the statement occurring in the '*Prakāśakīya*' of that edition to the effect that Kalyanavijayaji has gone through some printed formats and expressed his inner satisfaction.

In this context, it is noteworthy that Muni Jambuvijayaji, a great internationally renowned scholar, went to Ahor (Rajsthan) to pay respects to Kalyanavijayaji in the bright half of the month of Mārgaśīrṣa of the year 2029 V.S. (= 1973 A.D.) when Kalyanavijayaji's mental condition was so dull that he could not recognise the person known to him. Jambuvijayaji himself has given me this information. This fact makes us ponder over the question as to how much deeply and closely Kalyanavijayaji could go through the concerned formats. If his mental condition were such as he would have really examined critically the printed formats, then the explanation Rathodji would have secured of the knotty places in the *Prakīrṇaka* from him would have been more clear and cogent than the one he has secured from Rev. Hastimalji, this is my humble belief. If his mental condition were so deteriorated that he could not recognise the person intimately known to him, then there arises a question, for us to consider, as to whether he could

compose in such a mental state two Sanskrit dedication verses printed in the Jalore edition. There arises another question as to whether he would have liked to give such an epithet to the *Titthogālīya* as would suggest his endorsement and support to the statements of the *Titthogālīya*. The epithet occurring in the second verse is *'tīrthapravāhaviṣaye sphuṭam arthapūrṇam'*. This second question arises because the tract contains such information about the extinction of the *Ācārāṅga* etc. as is not acceptable to the Śvetāmbara tradition. The two concerned verses have been composed by Kalyanavijayaji on 1st May 1975, states the Jalore edition, whereas, as we pointed out earlier, his mental condition was very weak even in 1973. The purpose of this long discussion is to show that the mention of the name of Kalyanavijayaji as one of the editors of Jalore edition is quite puzzling. If Kalyanavijayaji had examined the printed formats of the Jalore edition, he would not have tolerated the mistakes, small or great (some even unpardonable), that are there in the edition; this is what I firmly believe. If all the corrupt readings accepted in the Jalore edition were recorded with critical comments, that would lead to the production of a small book. But I have no time to record all the corrupt readings accepted in it. Moreover, in a way it is out of place in this Introduction. So, I discuss here the corrupt readings accepted in the Jalore edition gāthās 1-209 in order to draw attention of scholars to the quality of editing work.

The fifth gāthā in Jalore edition contains the reading *payasayasahassameyaṁ;* its Sanskrit *chāyā* given there is *padaśatasahasrametaṁ*. In its place, the correct reading available in old manuscripts is *payasayasahassamegaṁ*. The translation in the Jalore edition follows this correct reading. Yet the editor has failed to notice the corruption in the accepted reading and its Sanskrit *chāyā*.

The 2nd line of the 8th gāthā in the Jalore edition is *egatto micchattaṁ jiṇāṇa āṇā aṇegaṁtā*. It escapes the editor's attention that the reading *egatto* is a result of *lipivikāra*. That is, the correct reading is *eganto*. The Sanskrit *chāyā* and the translation follow the correct reading. The point specially to be noted is that in *'jiṇāṇa āṇā aṇegaṁta'* the word *aṇegaṁtā* has been imagined and accepted by Rathodji with the intention of giving a correct reading. As a matter of fact, in place of *aṇegaṁtā* all the manuscripts yield the reading *aṇegaṁto* which is correct and original. The meaning of the concerned line is *'ekānta* (onesided view) is a wrong faith, and *anekānta* (non-onesided view) is the command of Śrī Jina.' Repeated acquaintance with the style of composition adopted in Jaina literature would not have allowed the editor to change the

correct reading *anegaṁto* into *anegaṁtā* without any corroborative evidence. In short, the editor should ponder over the reading yielded by all the manuscripts, and at last if that reading is not found proper, it is his honest and moral duty to record it with the remark that it is yielded by all the manuscripts.

To explain the term *pallo* (Sk. *palya*) occurring in 11th gāthā, the editor writes in a foot-note: *'pallo—palyaḥ palyakaḥ khalu yatra kāpi vastu ādhriyate'*. It is quite impossible that Kalyanavijayaji could have tolerated such a weak foot-note. Moreover, the editor has committed a grammatical mistake by writing *kāpi vastu* in place of *kim api vastu.*

The 18th gāthā in the Jalore edition has the third foot as *cautthī dūsama susamā.* Here in a foot-note it is remarked that the reading *susamācautthī* is available in a manuscript. But having changed it, Rathodji has made the third foot metrically defective. All the manuscripts utilised by me yield the reading *dūsamasusama cautthī* which is correct and metrically faultless. I have accepted this reading in the body of the text. In this correct reading, for the sake of metre, we find *susama* in place of *susamā.* Various usages of this kind are available in the Jaina Bhāṣya literature. It is totally impossible to believe that this fact was not known to Kalyanavijayaji.

The 4th foot of the 14th gāthā in the Jalore edition is: *tahevussappiṇīe vi.* The Sanskrit *chāyā* also follows this reading which is unauthentic and metrically defective. In its place, I found in the old manuscripts the reading *taṁ cevussappiṇīe vi* which is correct and metrically faultless. It seems that Rathodji has not cared to examine and compare old manuscripts.

The first half of the 20th gāthā in the Jalore edition is *'susamāsusamāe u cattāri havaṁti koḍākoḍīo'*. This is metrically defective. The manuscripts available to me yield in its place the reading *'susamasusamāe kālo cattāri havaṁti koḍikoḍīo.'* This instance also points to Rathodji's indifference to examining old manuscripts.

The first half of the 24th gāthā in the Jalore edition is *'tevaṭṭhiṁ ca sahassā viyaḍḍhāvāsāṇa hoṁti uḍḍhassa.'* Rathodji has given the Sanskrit *chāyā* following this reading; moreover, he has translated it into Hindi, giving unnecessary information at length. In fact, the old manuscripts yield the reading *tevaṭṭhiṁ ca sahassā niyayaṁ vāsāṇa hoṁti naṭṭhassa'*. In this connection, we would like to ask: when there are no such words as *veyaḍḍha* and *uḍḍha* in the reading, how far is it proper to explain the reading following these two words? Further, the Prakrit word *vāsa* occurring in the reading has the meaning 'twelve months', but Rathodji has to take it in the sense of *'kṣetra'*.

The 3rd foot of the 26th gāthā in the Jalore edition is '*navarimaṇāṭṭhiyakālo*'. Its Sanskrit *chāyā* is: '*navaraṁ anāvartitaḥ kālaḥ*'. '*Anāvartita*' word is translated into Hindi as '*aparivartanīya*'. In fact, in Prakrit '*aṇāṭṭhiya*' word is not in use. Moreover, Rathodji has not understood the meaning. All the manuscripts utilised by me yield the correct reading viz. '*navarimaṇaṭṭhiyakālo*'. The Prakrit form of the Sanskrit word '*anavasthita*' is '*aṇavaṭṭhiya*'. By the rule of the elision of a consonant (*vyañjanalopa*) we get '*aṇaaṭṭhiya*' and by the rule of the conjunction of the vowel in the elided consonant (*luptavyañjanasvarasaṁdhiniyama*) we obtain '*aṇaṭṭhiya*' which means 'changing'. The meaning intended here is that in the *ara* (= a division of a Time Cycle) called *susamasusamā* this Bharatakṣetra is very similar to the ten Kurukṣetras—the only difference being that in the Bharatakṣetra there is changing Time. This instance too shows carelessness on the part of Rathodji in editing the text.

The first foot of the 32nd gāthā in the Jalore edition is '*dese dese ya surammā*'. In its place all the manuscripts utilised by me yield the reading '*dese dese ya suhā*' which is original and fits well in the context. The fact that Rathodji has not cared to examine old manuscripts is quite evident here.

The 4th foot of the 35th gāthā of the Jalore edition is '*rosoposovaeso vā*'. The Sanskrit *chāyā* given there is '*roṣaḥ poṣaḥ apadeśo vā*'. And it is translated into Hindi as '*ākrośa, poṣaṇa aur paraspara upakāra-apakāra ādikā vyavahāra*' (that is, acts of being angry, nourishing, and mutually helping or harming etc.). In fact, the old manuscripts yield the reading '*dāso veso va peso vā*'. Put into Sanskrit it becomes '*dāso dveṣyo vā preṣyo vā*'. This instance proves absence of sincerity, patience and care on the part of Rathodji.

The second foot of the 36th gāthā of the Jalore edition contains the reading '*virūvitaṇū*' which is corrupt and metrically defective. Rathodji has given its Sanskrit *chāyā* as '*virūpitanu*'. Then he translates it in Hindi as '*viśiṣṭa sundara śarīradhārī* (that is, possessing a body extraordinarily beautiful). But in the old manuscripts I have come across the correct reading, viz. '*niruyataṇū*' (Sk. *nīrujatanavaḥ*). The 3rd foot of this very gāthā in that edition contains the reading '*vaṁga-vali-paliyarahiyā*'. Its Sanskrit *chāyā* is '*vaṅka-vali-palitarahitāḥ*' and its Hindi translation is '*vāṁka-ṭeḍha śvetakeśa ādi śārīrika doṣoṁ se rahita*' (that is, free from bodily defects viz. crookedness, white hairs etc.). In place of this reading, the old manuscripts available to me yield the correct readnig, viz. *cammavali-paliyarahiyā*. It means 'free from wrinkles

correct reading *aṇegaṁto* into *aṇegaṁtā* without any corroborative evidence. In short, the editor should ponder over the reading yielded by all the manuscripts, and at last if that reading is not found proper, it is his honest and moral duty to record it with the remark that it is yielded by all the manuscripts.

To explain the term *pallo* (Sk. *palya*) occurring in 11th gāthā, the editor writes in a foot-note: *'pallo—palyaḥ palyakaḥ khalu yatra kāpi vastu ādhriyate'*. It is quite impossible that Kalyanavijayaji could have tolerated such a weak foot-note. Moreover, the editor has committed a grammatical mistake by writing *kāpi vastu* in place of *kim api vastu*.

The 18th gāthā in the Jalore edition has the third foot as *cautthī dūsama susamā*. Here in a foot-note it is remarked that the reading *susamācautthī* is available in a manuscript. But having changed it, Rathodji has made the third foot metrically defective. All the manuscripts utilised by me yield the reading *dūsamasusama cautthī* which is correct and metrically faultless. I have accepted this reading in the body of the text. In this correct reading, for the sake of metre, we find *susama* in place of *susamā*. Various usages of this kind are available in the Jaina Bhāṣya literature. It is totally impossible to believe that this fact was not known to Kalyanavijayaji.

The 4th foot of the 14th gāthā in the Jalore edition is: *tahevussappiṇīe vi*. The Sanskrit *chāyā* also follows this reading which is unauthentic and metrically defective. In its place, I found in the old manuscripts the reading *taṁ cevussappiṇīe vi* which is correct and metrically faultless. It seems that Rathodji has not cared to examine and compare old manuscripts.

The first half of the 20th gāthā in the Jalore edition is *'susamāsusamāe u cattāri havaṁti koḍākoḍīo'*. This is metrically defective. The manuscripts available to me yield in its place the reading *'susamasusamāe kālo cattāri havaṁti koḍikoḍīo.'* This instance also points to Rathodji's indifference to examining old manuscripts.

The first half of the 24th gāthā in the Jalore edition is *'tevaṭṭhiṁ ca sahassā viyaḍḍhāvāsāṇa hoṁti uḍḍhassa.'* Rathodji has given the Sanskrit *chāyā* following this reading; moreover, he has translated it into Hindi, giving unnecessary information at length. In fact, the old manuscripts yield the reading *tevaṭṭhiṁ ca sahassā niyayaṁ vāsāṇa hoṁti naṭṭhassa'*. In this connection, we would like to ask: when there are no such words as *veyaḍḍha* and *uḍḍha* in the reading, how far is it proper to explain the reading following these two words? Further, the Prakrit word *vāsa* occurring in the reading has the meaning 'twelve months', but Rathodji has to take it in the sense of *'kṣetra'*.

The 3rd foot of the 26th gāthā in the Jalore edition is '*navarimaṇāṭṭhiyakālo*'. Its Sanskrit *chāyā* is: '*navaraṁ anāvartitaḥ kālaḥ*'. '*Anāvartita*' word is translated into Hindi as '*aparivartanīya*'. In fact, in Prakrit '*aṇāṭṭhiya*' word is not in use. Moreover, Rathodji has not understood the meaning. All the manuscripts utilised by me yield the correct reading viz. '*navarimaṇaṭṭhiyakālo*'. The Prakrit form of the Sanskrit word '*anavasthita*' is '*aṇavaṭṭhiya*'. By the rule of the elision of a consonant (*vyañjanalopa*) we get '*aṇaaṭṭhiya*' and by the rule of the conjunction of the vowel in the elided consonant (*luptavyañjanasvarasaṁdhiniyama*) we obtain '*aṇaṭṭhiya*' which means 'changing'. The meaning intended here is that in the *ara* (= a division of a Time Cycle) called *susamasusamā* this Bharatakṣetra is very similar to the ten Kurukṣetras—the only difference being that in the Bharatakṣetra there is changing Time. This instance too shows carelessness on the part of Rathodji in editing the text.

The first foot of the 32nd gāthā in the Jalore edition is '*dese dese ya surammā*'. In its place all the manuscripts utilised by me yield the reading '*dese dese ya suhā*' which is original and fits well in the context. The fact that Rathodji has not cared to examine old manuscripts is quite evident here.

The 4th foot of the 35th gāthā of the Jalore edition is '*rosoposovaeso vā*'. The Sanskrit *chāyā* given there is '*roṣaḥ poṣaḥ apadeśo vā*'. And it is translated into Hindi as '*ākrośa, poṣaṇa aur paraspara upakāra-apakāra ādikā vyavahāra*' (that is, acts of being angry, nourishing, and mutually helping or harming etc.). In fact, the old manuscripts yield the reading '*dāso veso va peso vā*'. Put into Sanskrit it becomes '*dāso dveṣyo vā preṣyo vā*'. This instance proves absence of sincerity, patience and care on the part of Rathodji.

The second foot of the 36th gāthā of the Jalore edition contains the reading '*virūvitaṇū*' which is corrupt and metrically defective. Rathodji has given its Sanskrit *chāyā* as '*virūpitanu*'. Then he translates it in Hindi as '*viśiṣṭa sundara śarīradhārī* (that is, possessing a body extraordinarily beautiful). But in the old manuscripts I have come across the correct reading, viz. '*niruyataṇū*' (Sk. *nīrujatanavaḥ*). The 3rd foot of this very gāthā in that edition contains the reading '*vaṁga-vali-paliyarahiyā*'. Its Sanskrit *chāyā* is '*vaṅka-vali-palitarahitāḥ*' and its Hindi translation is '*vāṁka-ṭeḍha śvetakeśa ādi śārīrika doṣoṁ se rahita*' (that is, free from bodily defects viz. crookedness, white hairs etc.). In place of this reading, the old manuscripts available to me yield the correct readnig, viz. *cammavali-paliyarahiyā*. It means 'free from wrinkles

in skin as also from white hairs'. There is no need to say that this again evinces Rathodji's indifference to the old manuscripts.

Now I give in brief a list of corrupt readings accepted in the Jalore edition and against them mention correct readings accepted in our edition in their place.

ga.-foot	Jalore Ed. Reading	Reading in our Ed.
[1]37-4	*aparimiyaparakka-mapaloyā*	*aparimiyaparakka-mabaloghā*
38-4	*pesalacchasavvaṁ-gasaṁghayaṇā*	*pasatthasavvaṁga-saṁghayaṇā*
56-4	[2]*paccharukkhā ya*	*kapparukkhā ya*
56-3	*urusahayāmoya*	[3]*urusa (u) ha āmoya*
58-2	*urū suhabhoga taha ya vaṇṇagavihīu*	[4]*ūrūsuha bhoga-vaṇ-ṇagavihīo*

1. Rathodji has not understood the meaning of the word '*aṇulomavāyuvegā*' occurring in the 3rd foot of this gāthā.
2. Of ten *kalpavṛkṣas* of the second *araka* the name of the 10h one is 'Kalpavṛkṣa'. On account of his ignorance of this fact, Rathodji has accepted the reading *paccharukkhā* in place of *kapparukkhā*, but there is no textual support to his reading. He gives the Sanskrit *chāyā* of *paccharukkhā*; it is *Pakṣavṛkṣa*. Having accepted this corrupt reading, he is led to make further corruption; see the Jalore edition p. 150, gā. 1164. All the manuscripts contain '*cittarasā kapparukkhā ya*' in the 4th foot of this gāthā. This mentions names of the 9th and the 10th *kalpavṛkṣas*, viz. Citrarasa and Kalpavṛkṣa. But as he has not understood the meaning of the 56th gāthā, following the corrupt reading accepted by him in the 56th gāthā, he has wrongly changed the fourth foot of gāthā 1164 as '*cittarasā(pattha) kapparukkhā ya*' which is wrong and metrically defective. There is absolutely no need of *pattha* given in the round brackets ( ). But Rathodji in a note on '*pattha*' writes: '*lipikena pratau 'prastha' iti pramādān na likhitam*'. This note provides an instance of a ludicrous research piece.

3-4. I request readers to read *ur(d)usa(u)ha* and *ūr(d)ūsuha* in place of *urusa(u)ha* and *ūrūsuha* respectively at these two places. Gāthās 1164 and 1165 of the *Titthogāliyaprakirṇaka* positively contain the correct reading *udusuhe*. In the Jalore edition these two gāthās are numbered as 1164 and 1166 respectively and there too we find the reading *udusuhe*. In the gāthās 56 and 58 noted above, this correct reading seems to have been corrupted on account of the mistake committed by the scribe by writing one syllable for another due to their similarity in shape. This fact came to our notice after the *Śuddhipatraka* had been printed. Hence this correction is suggested in the '*Śuddhipatrakaviśeṣa*' placed after the Gujarati '*Prastāvanā*'. Gāthās 1163 and 1165 in the *Viśeṣāvaśyakamahābhāṣya* contain the reading *udusuha*; thus these two gāthās furnish a corroborative evidence in support of the originality of the reading *udusuha*.

59-second half	[1]pacchā maṁḍava sarisā bodhavvā kapparukkhā ya	pecchāmaṁḍavasarisā bodhavvā kapparukkhā ya
60	[2]pāsāya jālahamm-iya, aṇuvamagab-bhajālavihiparayā/ maṇirayaṇabhitti-cittā rayaṇuḍḍha-sirā ya ‖ 60 ‖	pāsāya-jāla-hammiya-ovaṇima-sagabbha-jālavihigharayā | maṇi-rayaṇabhatti-cittā rayaṇujjala-pāyaḍasirīyā ‖ 60 ‖
68-1	sacchaṁdavaṇaviy[3](h)-ārī	sacchaṁdavaṇaviyārī
74-3	[4]parihāṇimmiha kalaho	parihāṇi gehi kalaho
74-4	[5]hatthī	ha tti
84-3	[6]majjhilaaṁ tibhāgaṁ	majjhilaṭṭhatibhāe
85-3	[7]tappayaṇupejjadosā	te payaṇupejjadosā
87-1	[8]āillā chavvitthīo	hatthī chavvitthīo
94-1	[9]tassāṇurūvasī sī	tassāṇurūvasīlā
95-1	[10]tīe udarammi tiso	tīe udarammi to so

1. The 56th gāthā of the Jalore edition mentions a wrong division of Kalpavṛkṣas, viz. *Paccha*; this wrong division is mentioned here also. In fact, in this 59th gāthā also, there is mention of the tenth division of Kalpavṛkṣas, viz *Kalpavṛkṣa*.
2. Sanskrit *chāyā* of this gāthā given in the Jalore edition is: *prāsādajālaharmita anupama grabha-jāla vidhiparakāḥ \| maṇiratna-bhitticitrāḥ, ratnorddhvaśirāś ca* ‖ Here the reading, the chāyā and the translation all the three are wrong. The word '*bhatti*' occurring in the *Prajñāpanāsūtra*, the *Bhagavatisūtra*, etc. is found here also; it is original and yielded by the old manuscripts. Unable to understand the meaning of the word '*bhatti*', Rathodji has imagined the word '*bhitti*' in its place and made one more corruption. In the Sanskrit *chāyā* there occurs the word '*harmita*'; from this it becomes evident that the editor has not cared even to consult the dictionary.
3. If the editor were to know the meaning of the correct reading *viyārî*, viz. '*vicāriṇah—vicaraṇaśilāh*', he would not have suggested unnecessary change of या into हा, making the word *vihārî* (Sk. *vihāriṇah*).

4-8. At these five places, the original and correct readings accepted by us are available to us in the old manuscripts. Again, all the four concerned gāthās, viz. 74, 84, 85 and 87 are found in the *Āvaśyakaniryukti* as gāthās 154, 163, 164 and 166 verbatim. Rathodji could have known this, if he had consulted the Gāthā-index published many years ago. Moreover, he has not understood the meaning of '*ha tti*' in 74.4; hence he has taken undue freedom in accepting the corrupt reading *hatthi* in its place.

9-10 & 12. At these three places, Rathodji seems to have evaded the task of examining old manuscripts; or he has examined them without due attention.

in skin as also from white hairs'. There is no need to say that this again evinces Rathodji's indifference to the old manuscripts.

Now I give in brief a list of corrupt readings accepted in the Jalore edition and against them mention correct readings accepted in our edition in their place.

ga.-foot	Jalore Ed. Reading	Reading in our Ed.
[1]37-4	*aparimiyaparakka-mapaloyā*	*aparimiyaparakka-mabaloghā*
38-4	*pesalacchasavvaṁ-gasaṁghayaṇā*	*pasatthasavvaṁga-saṁghayaṇā*
56-4	[2]*paccharukkhā ya*	*kapparukkhā ya*
56-3	*urusahayāmoya*	[3]*urusa(u)ha āmoya*
58-2	*urū suhabhoga taha ya vaṇṇagavihīu*	[4]*ūrūsuha bhoga-vaṇ-ṇagavihīo*

1. Rathodji has not understood the .meaning of the word '*aṇulomavāyuvegā*' occurring in the 3rd foot of this gāthā.
2. Of ten *kalpavṛkṣas* of the second *araka* the name of the 10h one is 'Kalpavṛkṣa'. On account of his ignorance of this fact, Rathodji has accepted the reading *paccharukkhā* in place of *kapparukkhā*, but there is no textual support to his reading. He gives the Sanskrit *chāyā* of *paccharukkhā*; it is *Pakṣavṛkṣa*. Having accepted this corrupt reading, he is led to make further corruption; see the Jalore edition p. 150, gā. 1164. All the manuscripts contain '*cittarasā kapparukkhā ya*' in the 4th foot of this gāthā. This mentions names of the 9th and the 10th *kalpavṛkṣas*, viz. Citrarasa and Kalpavṛkṣa. But as he has not understood the meaning of the 56th gāthā, following the corrupt reading accepted by him in the 56th gāthā, he has wrongly changed the fourth foot of gāthā 1164 as '*cittarasā(pattha) kapparukkhā ya*' which is wrong and metrically defective. There is absolutely no need of *pattha* given in the round brackets ( ). But Rathodji in a note on '*pattha*' writes: '*lipikena pratau 'prastha' iti pramādān na likhitam*'. This note provides an instance of a ludicrous research piece.

3-4. I request readers to read *ur(d)usa(u)ha* and *ūr(d)ūsuha* in place of *urusa(u)ha* and *ūrūsuha* respectively at these two places. Gāthās 1164 and 1165 of the *Titthogāliyaprakirṇaka* positively contain the correct reading *udusuhe*. In the Jalore edition these two gāthās are numbered as 1164 and 1166 respectively and there too we find the reading *udusuhe*. In the gāthās 56 and 58 noted above, this correct reading seems to have been corrupted on account of the mistake committed by the scribe by writing one syllable for another due to their similarity in shape. This fact came to our notice after the *Śuddhipatraka* had been printed. Hence this correction is suggested in the '*Śuddhipatrakaviśeṣa*' placed after the Gujarati '*Prastāvanā*'. Gāthās 1163 and 1165 in the *Viśeṣāvaśyakamahābhāṣya* contain the reading *udusuha*; thus these two gāthās furnish a corroborative evidence in support of the originality of the reading *udusuha*.

59-second half	[1]*pacchā mamḍava sarisā bodhavvā kapparukkhā ya*	*pecchāmamḍavasarisā bodhavvā kapparukkhā ya*
60	[2]*pāsāya jālahamm-iya, aṇuvamagab-bhajālavihiparayā/ maṇirayaṇabhitti-cittā rayaṇuḍḍha-sirā ya* || 60 ||	*pāsāya-jāla-hammiya-ovaṇima-sagabbha-jālavihigharayā* | *maṇi-rayaṇabhatti-cittā rayaṇujjala-pāyaḍasirīyā* || 60 ||
68-1	*sacchamdavaṇaviy*[3]*(h)-ārī*	*sacchamdavaṇaviyārī*
74-3	[4]*parihāṇimmiha kalaho*	*parihāṇi gehi kalaho*
74-4	[5]*hatthī*	*ha tti*
84-3	[6]*majjhilaaṁ tibhāgaṁ*	*majjhilaṭṭhatibhāe*
85-3	[7]*tappayaṇupejjadosā*	*te payaṇupejjadosā*
87-1	[8]*āillā chavvitthīo*	*hatthī chavvitthīo*
94-1	[9]*tassāṇurūvasī sī*	*tassāṇurūvasīlā*
95-1	[10]*tīe udarammi tiso*	*tīe udarammi to so*

1. The 56th gāthā of the Jalore edition mentions a wrong division of Kalpavṛkṣas, viz. *Paccha*; this wrong division is mentioned here also. In fact, in this 59th gāthā also, there is mention of the tenth division of Kalpavṛkṣas, viz *Kalpavṛkṣa*.
2. Sanskrit *chāyā* of this gāthā given in the Jalore edition is: *prāsādajālaharmita anupama grabha-jāla vidhiparakāh* | *maṇiratna-bhitticitrāh, ratnorddhvaśirāś ca* || Here the reading, the chāyā and the translation all the three are wrong. The word '*bhatti*' occurring in the *Prajñāpanāsūtra*, the *Bhagavatisūtra*, etc. is found here also; it is original and yielded by the old manuscripts. Unable to understand the meaning of the word '*bhatti*', Rathodji has imagined the word 'bhitti' in its place and made one more corruption. In the Sanskrit *chāyā* there occurs the word '*harmita*'; from this it becomes evident that the editor has not cared even to consult the dictionary.
3. If the editor were to know the meaning of the correct reading *viyārî*, viz. '*vicāriṇah—vicaraṇaśilāh*', he would not have suggested unnecessary change of या into हा, making the word *vihārî* (Sk. *vihāriṇah*).

4-8. At these five places, the original and correct readings accepted by us are available to us in the old manuscripts. Again, all the four concerned gāthās, viz. 74, 84, 85 and 87 are found in the *Āvaśyakaniryukti* as gāthās 154, 163, 164 and 166 verbatim. Rathodji could have known this, if he had consulted the Gāthā-index published many years ago. Moreover, he has not understood the meaning of '*ha tti*' in 74.4; hence he has taken undue freedom in accepting the corrupt reading *hatthi* in its place.

9-10 & 12. At these three places, Rathodji seems to have evaded the task of examining old manuscripts; or he has examined them without due attention.

96-3	*caiūṇa vimāṇadharā*	*caiūṇa vimāṇavarā*
103-1	*vikkhiṇṇakesarasa*[11]*-haṁ*	*vikkhiṇṇakesarasah-(ḍ?)aṁ*
107-4	[12]*abbhāmattha ṭhiyaṁ purao*	*abbhāsatthaṁ ṭhiyaṁ purao*
115	[1]*siṭṭhiṁdhaṇapajjali-yaṁ bahuyāvahaṁ niyayabhūisaṁju-ttaṁ / pecchaṁti rayaṇacayaṁ kiraṇā-valiraṁjiya diso[da]-haṁ //*	*niddhiṁdhaṇapajjali-yaṁ va huyavahaṁ niyagabhūisaṁjuttaṁ / pecchaṁtī rayaṇacayaṁ kiraṇāvaliraṁjiya-disohaṁ* ||
120-1	[2]*ja(a)ttho ya pahā-yammi*	*tatto ya pahāyammī*
121-3	[3]*bite upavaīsiṁ*	*ciṁteuṁ piva īsiṁ*
124-4	*āhiṁti ayarā°*	*jāhiṁti'yarā°*
136-4	[4]*khaṇe*	*vaṇe*
138-1	*aha uveṁti tahiṁ turiyaṁ*	*aha eṁti tahiṁ turiyaṁ*
139-First half	[5]*tumhaṁ namo navadh-aṁkaya, sarisavivuvsa-ṁta komalacchīṇam*	*tumha namo navapaṁ-kayasarisavibujjhaṁ-takomala'cchīṇaṁ*

---

11. At this place, in place of *sahaṁ*, I have imagined *saḍaṁ* which I have put in round brackets with a question mark; the meaning of *saḍaṁ* is 'mane of a lion'. Even *sahaṁ* fits well in the context, its meaning being 'looking beautiful or splendid' and by extension '(a lion) looking beautiful or splendid with its mane'. Rathodji has written a ridiculous note on *sahaṁ*, it is as follows : *saha avyaya —sārddhaṁ śabdārthe — prākṛtatvād anusvāram.*

1. After conception, the mother of a *tirthaṁkara* sees fourteen dreams. Of them, the thirteenth dream is of 'a heap of jewels'. This heap of jewels is given the simile of fire. Rathodji gives Sanskrit *chāyā* as follows : *śreṣṭhendhanaprajvalitaṁ bahudhāvahaṁ nijaka-bhūtisaṁyuktam | prekṣanti ratnacayaṁ kiraṇāvalirañjitadiśo-daśam* || Our edition contains the correct and original readings, viz. '*va huyavahaṁ*' (Sk. '*iva hutabhujaṁ*', that is, 'like fire') and '*disohaṁ*' (Sk. '*diśaugham*', that is, 'multitude of directions). Rathodji has introduced corruptions in the correct readings. Is this an instance of research and critical editing ? For the sake of metre short इ is changed into long ई in *pecchaṁti*.
2. Sanskrit *chāyā* in the Jalore edition is : *atha ca prabhāte.*
3. Sanskrit *chāyā* in the Jalore edition is : *brūvāte upaviśya.*
4. Sanskrit *chāyā* in the Jalore edition is : *kṣaṇe.* If the editor had consulted the dictionary *Pāiyasaddamahaṇṇavo*, he would have known that the word *vaṇa* has the meaning of *ālaya, bhavana* (dwelling place, mansion, house) also.
5. Sanskrit *chāyā* in the Jalore edition is : *yuṣmābhyah namah*

140-1	[2]*sutitthasamāṇāhiṁ*	*tubbhe'ttha sāmiṇīhiṁ*
140-3	[3]*paḍhamillajaga°*	*paḍhamillā jaga°*
143-second half	[4]*aṭṭha disa divvavāuṁ, vacchavaccha vvāo aholoe* ||	*aṭṭha disadevayāo vatthavvāo aheloe* ||
145-1	[5]*eyā u*	*eyāo*
145-second half	[6]*āloyaṇaṁ samaṁtā, sāheṁti pahaḍayamaṇāe*	*ājoyaṇaṁ samaṁtā, soheṁti pahaṭṭhamaṇasīo* ||
146-first half	[7]*amaṇuṇṇa durabhigaṁdhiṁ taṇa sakka para patta virahiyaṁ kāuṁ*	*amaṇuṇṇadurabhigaṁdhiṁtaṇa-sakkara-pattavirahiyaṁ kāuṁ* |
149-1	*th*[8]*ovākkhilla virahiyaṁ*	*to cikkhallavirahiyaṁ*

---

navadhā kṛtya sarṣapevo pśāṁtakomalākṣibhyaḥ. Its Hindi translation runs as follows: *sarasoṁ ke phūla ke samāna saumya, śānta aur sukomala netroṁ vāli āpako navadhābhaktipūrvaka namaskāra hai* (Salute to you, with nine-fold devotion, who possess eyes as gentle, calm and tender as the flowers of the mustard).

2. Sanskrit *chāyā* in the Jalore edition is: *sutirthasamānābhiḥ*.
3. Sanskrit *chāyā* in the Jalore edition is: *paḍhamilla*.
4. Sanskrit *chāyā* in the Jalore edition is: *aṣṭadiśa divya vāyuṁ vatsaṁ vatsaṁ vāstavyā adholoke*. Following the corrupt reading, the editor has given meaningless Sanskrit *chāyā*; but following the description available in other works he has given correct Hindi translation. It is noteworthy that he has not written a foot-note on the corrupt reading. What is even more noteworthy is that he has given Sanskrit *chāyā* of the corrupt reading.
5. Sanskrit *chāyā* in the Jalore edition is: *etāstu*.
6. Sanskrit *chāyā* in the Jalore edition is: *āloḍaṇaṁ samaṁtāt, śāsayanti praharṣitamanāḥ*. Here also his Hindi translation is based on the correct reading, though he has accepted the corrupt reading. He has written nothing about the corrupt reading. Moreover, he gives Sanskrit *chāyā* of this corrupt reading.
7. Rathodji gives Sanskrit *chāyā* as follows: *amanojña durabhigaṁdhaṁ, tṛṇa sikva parapatra virahitaṁ kṛtvā*. But while translating it into Hindi he leaves out the corrupt reading '*sakka para*' (Sk. '*sikva para*') accepted by him. In our version the *anusvāra* on धिं in the word गंधिं is *alākṣaṇika*; such usages are found in the Jaina Āgamas at various places. Sanskrit *chāyā* of our reading is: *amanojñadurabhigandhitṛṇa-śarkarā-patravirahitaṁ kṛtvā*. Here Prakrit word *sakkara* (Sk. *śarkarā*) is employed in the sense of 'pieces of stones'; this meaning of the word *sakkarā* (Sk. *śarkarā*) is recorded in the Sanskrit and the Prakrit dictionaries.
8. At this place Rathodji gives Sanskrit *chāyā* as follows: '*stokākhilavirahitaṁ*'. He translates it into Hindi as '*nyūnādhikarahita*' (devoid of more or less—neither more nor less). Sanskrit *chāyā* of the reading accepted by us is '*tataḥ kardamavirahitaṁ*'.

149-3	[1]*thāṇayaṇa nivvuikaraṁ*	*ghāṇa-maṇanevvuika-raṁ*
150	[2]*puṇaravi jalaharakali-yaṁ, savvo u ya sa-ṁbhavaṁ surabhigaṁ-dhiṁ | vāsaṁti kusuma-vāsaṁ, suvaṁgavaṁge-hiṁ vāmīsaṁ || 150 ||*	*puṇaravi jalayaṁ thala-yaṁ savvouyasaṁbha-vaṁ surabhigaṁdhiṁ | vāsaṁti kusumavāsaṁ sugaṁdhagaṁdhehiṁ vāmīsaṁ ||150 ||*
151-4	*joi*[3] *saṁgamaṇe*	*joisaṁ gayaṇe*
152-first half	[4]*taha kālāgaru kaṁdu-rukka dhūyamappa-matte taddisikaṁ |*	*taha kālāgaru-kuṁduru-yadhūvamagha[ma-gha]maghemtadisi-[ya]k[k]aṁ |*
152-4	[5]*pagāsamāṇīu*	*pagāyamāṇīo*
184-2	[6]*saharasamabbhuṭṭhiyā*	*sarahasamabbhuṭṭhiyā*

1. At this place Rathodji gives Sanskrit *chāyā* as '*utthānamanaṁ nivṛtikaraṁ*'. And his Hindi translation of it is also distorted and wrong. Sanskrit *chāyā* of the reading accepted by us is '*ghrāṇa-manonirvṛtikaraṁ*'.
2. At this place Rathodji gives Sanskrit *chāyā* as '*punar api jaladharakalitaṁ, sarvataś ca saṁbhavaṁ surabhigaṁdhaṁ \| varṣayanti kusumavṛṣṭiṁ, lavaṁgabaṁgair vyāmiśram \|\|* His Hindi translation also follows the corrupt reading accepted by him. He might have afterwards found that the reading '*niccā u ya pupphaphalā*, accepted by him in the 3rd foot of the 68th gāthā of this tract is corrupt and hence he has given in the *Śuddhipatraka* the correct reading '*niccouyapupphaphalā*' in its place. Similarly if he had known afterwards that the reading '*savvo u ya saṁbhavaṁ*' accepted by him here in the 150th gāthā is corrupt, he would have given the correct reading '*savvouyasaṁbhavaṁ*' in the *Śuddhipatraka*. Other corruptions in this gāthā in the Jalore edition are such as could easily be detected by the learned.
3. At this place Rathodji has given Sanskrit *chāyā* as '*jyotisaṅgame*'.
4. At this place Sanskrit *chāyā* given by Rathodji is '*tathā kālāguruḥ kuṁdarukka-dhūpamapramattā taddiśikam*'.
5. At this place Sanskrit *chāyā* given by Rathodji is '*prakāśamānāḥ*'. If he had taken into consideration the words *gāyaṁtio* and *pagāyamāṇio*, the former occurring in gāthās 158th and 160th of his edition and the latter occurring in the 162nd gāthā of the same edition, he would not have accepted the unauthentic reading *pagāsamāṇiu*.
6. The number of this gāthā in the Jalore edition is 182. Sanskrit *chāyā* given by Rathodji is '*saharṣaṁ abhyutthitāḥ*'. As Rathodji could not understand the meaning of the original correct reading, the meaning being '*sarabhasam abhyutthitāḥ*', he has wrongly changed the correct reading '*sarahasaṁ*' into '*saharasam*'.

201-1	[1]*pahaya paḍupaṁḍa-posā*	*pahayapaḍulaḍaha-paḍahā*
201-4	[2]*jiṇāṇa pāmūlamabhi-caṁdā*	*jiṇāṇa pāmūlamabhi-vaṁdā*
206	[3]*to te harisiyavayanā, sāhiūṇa aho suhī jiṇa-variṁde | thitte viṇāya viṇayā, uvaṇaṁti sahassanayaṇāṇa ||*	*to te harisiyamaṇasā hoūṇa ahomuhā jiṇa-variṁde | ghettuṁ viṇīyaviṇayā uvaṇeṁ-ti sahassanayaṇāṇaṁ ||*
207-3	[4]*na vi tippaṁtīkkhaṁtā*	*na vi tippaṁti niyaṁtā*
209-3	[5]*dhavalā ya catta hatthe*	*dhavalāyavattahatthe*

Though Rathodji has found the two original gāthās, numbered 156th and 157th in our edition, in a copy prepared from the palmleaf manuscript utilised by him, he has considered them to be an interpolation. Hence he has not accepted them in the body of the text. This shows that he as the editor has taken too much

---

1. The number of this gāthā in the Jalore edition is 199. Sanskrit *chāyā* given by Rathodji is '*prahata paṭu paṁḍapoṣāḥ*'. But Hindi translation follows neither the accepted reading nor the *chāyā*. Yet he has raised no doubt about the correctness of the reading accepted by him.
2. The number of this gāthā in the Jalore edition is 199. The meaning of the word '*abhivaṁdā*' occurring in the correct reading has not been understood by Rathodji; hence he has to change it into '*abhicaṁdā*' and accept it. The meaning of '*abhivaṁdā*' is 'possessed of the desire for the performance of reverent salulation'.
3. The number of this gāthā in the Jalore edition is 204. Sanskrit *chāyā* given by Rathodji is as follows: '*tatas te harṣitavacanāḥ sākṣi dhayitvā ahoh sukhin jinavarendrān \| sthitān vijñātavinayena, upanayanti sahasranayanānām \|\|*' Sanskrit *chāyā* of the reading accepted by us is as follows: '*tatas te* [*senāpatayaḥ*] *harṣitamanasaḥ bhūtvā adhomukhāḥ, jinavarendrān \| gṛhitvā, vinita-vinayā upanayanti sahasranayanānām \|\|* The preceding two gāthās 204-205 state that for the celebration of the birth of the *tirthaṁkaras* born simultaneouly in ten *kṣetras*, Indras ordered their army-chiefs to bring the newly born *tirthaṁkaras*. Gāthā 206 describes how the army-chiefs executed the order, that is, how they brought the newly born *tirthaṁkaras*. In order that air exhaled by the chiefs ought not touch the newly born lords, all the chiefs kept their mouths downward. To convey this sense, the word *ahomuhā* (Sk. *adhomukhāḥ*) is there in the gāthā.
4. The number of this gāthā in the Jalore edition is 205. It seems that Rathodji has not understood the word *niyaṁtā* (Sk. *paśyantaḥ*).
5. The number of this gāthā in the Jalore edition is 207. As Rathodji has no practice of rightly deciphering and understanding the old manuscripts, he has wrongly deciphered or read the correct reading *dhavalāyavattahatthe* (Sk. *dhavalātapatrahaste*) as *dhavalā ya catta hatthe* (Sk. *dhavalāś ca caturhasteṣu*).

freedom with the text. He has acted baselessly and arbitrarily. Let me make the point more clear. The 155th gāthā mentions the number eight of Dikkumārīs of the Dakṣiṇakūṭa of Rucaka mountain. Of them, the names of the first five are given in the 155th gāthā and the names of the remaining three are given in the 156th gāthā. This proves the originality of the 156th gāthā of our edition. Again, those eight Dikkumārīs whose names are enumerated in the 157th gāthā in our edition are described in the 158th gāthā; that is, in the absence of the 157th gāthā, the 158th gāthā becomes redundant. This clearly points to the originality of the 157th gāthā. Though these two gāthās were available to Rathodji, he has not accepted them, considering them to be an interpolation. If he had tried to get at the total number 56 of Dikkumārīs, accepted in the Jaina literature, he would have accepted these two gāthās in the body of the text.

As stated earlier, if all the corrupt readings were discussed, it would have led to the production of a separate book. I have discussed the corrupt readings accepted in 1 to 209 gāthās only, of the Jalore edition of this *Prakīrṇaka* in order to give to the learned who are acquainted with the high scholarship of Pāṁ. Kalyanavijayaji an idea of the type of mistakes committed by the editors, as also to make them ponder over the question as to whether Kalyanavijayaji could be one of the editors of this Jalore edition fraught with corrupt readings. The objective for writing these notes is to demonstrate the fact that the utility of the edition of the old works is nil if the method adopted in editing them were such as is found in the Jalore edition of the *Titthogālīya*. I request the scholars to severely and critically evaluate the unscientifically edited old texts so that in the field of critically editing the old texts there may not further prevail a condition encouraging irresponsible and untrained persons to make encroachment on the field.

If most of the *Prakīrṇakas* were translated into Hindi and/or Gujarati with explanatory notes, the soul-ennobling and life-enriching ancient wisdom will become available to the people, in the language they understand.

ACKNOWLEDGEMENT

I offer my reverential salutation to my Late guru Āgamaprabhākara Muni Śrī Punyavijayaji who trained me in the field of critically editing the old texts with his unbounded affection and grace; with his blessings I have mostly remained engaged in the pure activity.

After the death of Muni Śrī Punyavijayaji, Munirāja Śrī Jambuvijayaji, an internationally renowned scholar of Indian

philosophy, has been shouldering the responsibility of the Agama Publication work of the Mahavira Jaina Vidyalaya. He has inspired me to ponder over certain knotty places in this edition. Moreover, he has given me important information even in my short meeting with him. For all this I am extremely grateful to him.

Rev. Paṁ. Pradyumnavijayaji had gone through Sanskrit Content of this work before it was given to the Press for printing. Moreover, he corrected proofs of this Content and made useful suggestions. Rev. Paṁ. Nityanandvijayaji helped me select some readings of the *Titthogālīya* included in this volume. I express my gratefulness towards these two venerable saints for their kind cooperation and help.

1. Pt. Shri Dalsukhbhai Malvania, a profound scholar of Indian philosophy and ex-director (now Hon. Adviser) of the L.D. Institute of Indology, Ahmedabad, corrected proofs of the formats 14-18 (pp. 209-288) till the print order, as my left eye was operated then. Again, he read the draft of this *Prastāvanā* and made useful suggestions. 2. Shri Babubhai Savchand Shah corrected proofs of formats 26-30 (pp. 401-480) till the print order as my right eye was operated then. Moreover, having read the draft of the Content he made some suggestions. 3. Dr. Nagin J. Shah, Director of the L.D. Institute of Indology, translated my Gujarati *Prastāvanā* (Introduction) into English and allowed me to utilise the manuscripts in the Library of the Institute. 4. Shri Ratilal Dipchand Desai who repeatedly and strongly drove home the extreme need of carrying out the work of Jaina Agama Publication Series instituted by Shri Mahavira Jaina Vidyalaya expressed his wish to hear the draft of my *Prastāvanā*, even though he was not keeping well. According to his wish, it was read out to him. On hearing it, he made some suggestions. This shows his affection for me and his interest in my work. 5. Incidentally, on the occasion of the marriage ceremony of my daughter, Dr. Bhogilal J. Sandesara, a close friend of mine and internationally renowned scholar, was my guest; at that time he read Gujarati *Prastāvanā* and made some suggestions. I express my gratefulness to these five scholars for extending their kind cooperation.

I express my heartfelt thanks to Shri J. R. Shah, Shri R. C. Kothari and Shri J. P. Shah, Hon. Secretaries of Shri Mahavira Jaina Vidyalaya, for their constant sincere efforts in accelerating the publication work. They have inspired me to undertake the work of critically editing the *Āgama* works. I congratulate them for their devotion to Scriptures.

By his inspiring warm letters Shri K. D. Kora (Director, Shri Mahavira Jaina Vidyalaya) has sustained my enthusiasm in the

editing work. He has extended his kind cooperation to me in every act pertaining to the publication of this text. I express my sincere indebtedness to him for the good he has done to me.

Shri Prabhakar Bhagwat of the famous Mouj Printing Bureau, Bombay, and his workers deserve our sincere thanks for extending their full cooperation and providing us with various printing facilities.

* * *

During the printing of this work, I had to get my both the eyes operated, with some interval inbetween, to remove the cataract. So, the attention with which I read the final proofs was not full but somewhat insufficient. Hence some printing mistakes escaped my notice. They are corrected in the *Śuddhipatraka* placed at the end. Even after the printing of this *Śuddhipatraka,* some mistakes came to my notice, and these mistakes are corrected in another *Śuddhipatraka* placed after Gujarati *Prastāvanā*. I request the readers first to correct the text according to these two *Śuddhipatrakas* and then to read it. Again, I request them to draw my attention to the mistakes that have remained uncorrected in the *Śuddhipatrakas*.

11, Karuna Society
Near Nava Vadaj
Ahmedabad-380 013
19th Feb 1984

Amritlal Mohanlal Bhojak

विषयानुक्रमः

सूत्राङ्कः	विषयः	पृष्ठाङ्कः
१–१०	एकादशं मङ्खलिपुत्राध्ययनम्—कुगुरु-सुगुरुविशेषः (१–५), सुगुरुमाहात्म्यादि	१९७–९८
१–४	द्वादशं यज्ञवल्कीयाध्ययनम्—लोकैषणापरिज्ञानिर्देशपूर्वं गोचर-चर्याऽऽचारोपदेशः	१९८–९९
१–८	त्रयोदशं भयालिनामाध्ययनम्—पराभिभवनिषेधपूर्वं लाभालाभ-विषये औदासीन्यनिर्देशः	१९९–२००
१–४	चतुर्दशं बाहुकनामाध्ययनम्—इहलोक-परलोकाशंसानिषेधोपदेशः	२००–१
१–३२	पञ्चदशं मधुरायणीयाध्ययनम्—दुःखोदीरणाविषयकं वक्तव्यं दुःखविपाकाश्च (१–४), दुःखमूलपापकर्मविरतिविषयकं विस्तरतः प्ररूपणम्	२०१–४
१–५	षोडशं शौर्यायणनामाध्ययनम्—उत्तमपुरुषलक्षणम् (१), मनो-ज्ञामनोज्ञेषु शब्दादिषु राग-द्वेषनिषेधप्ररूपणम् इन्द्रियनियमन-प्ररूपणं च	२०४–५
१–९	सप्तदशं विद्वन्नामाध्ययनम्—महाविद्यास्वरूपम् (१–२), दृष्टान्त-पुरस्सरं कर्मक्षयोपायनिरूपणम् (३–४), शल्य-कर्मणां क्षयकार-कस्य स्वरूपम् (५–६), सावद्ययोगवर्जन-निरवद्ययोगसमाचरण-प्ररूपणम्	२०५–६
१–२	अष्टादशं वार्षगण्य(?)नामाध्ययनम्—'सावद्य-निरवद्यानां क्रमेण संसार-मोक्षौ' इति प्ररूपणम्	२०७
१–६	एकोनविंशम् आर्यायणाध्ययनम्—अनार्यकर्मादिनिषेध-आर्यकर्मा-द्याचरणविषयकं प्ररूपणम्	२०८
१–८	विंशतितमम् उत्कटनामाध्ययनम्—उत्कटभेदाः पञ्च, तेषां स्वरूपं च (१–६), नास्तिवादप्ररूपणम्, तन्निराकरणं च (७–८)	२०८–१०
१–१२	एकविंशं गाथापतिपुत्रीयमध्ययनम्—अज्ञानाद् हानिः, ज्ञानाच्च लाभः (१–२), अज्ञानदोषाः (३–११), ज्ञानमाहात्म्यम् (१२)	२१०–११
१–१६	द्वाविंशं गर्दभीयाध्ययनम्—बुद्धस्वरूपम् (१) धर्मविषये पुरुष-प्राधान्यम् (२), शीलाघवप्ररूपणम् (३–१०), अध्यात्मोपदेश-पूर्वं ध्यानविधाननिरूपणम्	२१२–१३
१–२	त्रयोविंशं रामपुत्रीयाध्ययनम्—मरणभेदद्वयम्, सु-मरणनिरू-पणं च	२१४
१–४२	चतुर्विंशं हरिगिरिनामाध्ययनम्—अशाश्वतसुखवर्जन-शाश्वतसुख-प्राप्तिरूप आत्मोपदेशः (१–२), धर्ममाहात्म्यम् (३–४), संसारनिर्वेदप्ररूपणम् (५–२१), विस्तरतः कर्मस्वरूपप्ररूपणम् (२२–२८), पापकर्मफलनिरूपणाद्युपदेशः (२९–३९), मोक्षस-म्प्राप्तिमार्गः (४०–४२)	२१४–१९
१–६	पञ्चविंशम् अम्बडाध्ययनम्—पापकर्माचरणदोषाः (१), पापकर्म-त्यागगुणाः (२–६)	२१९–२१

सूत्राङ्कः	विषयः	पृष्ठाङ्कः
१–१२२	१०. संथारगपइण्णयं—१०. संस्तारकप्रकीर्णकम्	२८०–९१
१–३०	मङ्गलं संस्तारकस्य च गुणाः	२८०–८२
३१–४३	संस्तारकस्वरूपम्	२८२–८४
४४–५५	संस्तारकस्य लाभः सुखं च	२८४–८५
५६–८७	प्रतिपन्नसंस्तारकाणामुदाहरणानि	२८५–८८
८८–१२२	प्रतिपन्नसंस्तारकस्य क्षमणा भावना च	२८८–९१
१–४३	११. वीरत्थओ—११. वीरस्तवः	२९२–९७
१–४३	"अरुह१–अरिहंत२–अरहंत३–देव४–जिन५–वीर६–परम-कारुणिय७–सव्वण्णु८–सव्वदरिसि९–पारय१०–तिक्कालविउ ११–नाह१२–वीयराय१३–केवलि१४–तिहुयणगुरु१५–सव्व १६–तिहुयणवरिट्ठ१७–भयवं१८–तित्थयर१९–सक्केहिंनमंसिय २०–जिणिंद२१–वद्धमाण२२–हरि२३–हर२४–कमलासण २५–बुद्ध२६"इत्येतैरन्वर्थयुक्तैः षड्विंशतिनामभिः श्रमणस्य भगवतो महावीरस्वामिनः स्तुतिः	२९२–९७
१–६३	१२. चउसरणपइण्णयावरनामयं कुसलाणुबंधिअज्झ-यणं—१२. चतुःशरणप्रकीर्णकापरनामकं 'कुशलानु-बन्धि' अध्ययनम्	२९८–३०४
१	आवश्यकषट्कस्य संक्षेपेण अर्थाधिकाराः	२९८
२–७	,, विस्तरेण ,,	२९८–९९
८	चतुर्दश स्वप्नानि	२९९
९	मङ्गलमभिधेयं च	२९९
१०	प्रस्तुताध्ययनस्य चतुःशरणगमन१–दुष्कृतगर्हा२–सुकृतानु-मोदना३रूपास्त्रयोऽर्थाधिकाराः	२९९
११–४८	१. चतुःशरणगमनम्—अर्हच्छरणम् (गा. १२–२२), सिद्ध-शरणम्—(गा. २३-२९), साधुशरणम् (गा. ३०–४०), केवलि-प्रज्ञप्तधर्मशरणम् (गा. ४१–४८)	२९९–३०२
४९–५४	२. दुष्कृतगर्हा	३०२
५५–५८	३. सुकृतानुमोदना	३०२–४
५९–६३	चतुःशरणादीनां फलम्	३०४
१–३४	१३. आउरपच्चक्खाणं (२)–१३. आतुरप्रत्याख्यानम् (२)	३०५–८
१	उपोद्घातः	३०५
२–३	अविरतिप्रत्याख्यानम्	,,
४–५	मिथ्यादुष्कृतम्	,,

चत्तारिमंगलंसुत्तं

चत्तारि मंगलं—
अरिहंता मंगलं, सिद्धा मंगलं,
साहू मंगलं, केवलिपन्नत्तो धम्मो मंगलं ॥ १ ॥
चत्तारि लोगुत्तमा—
अरिहंता लोगुत्तमा, सिद्धा लोगुत्तमा,
साहू लोगुत्तमा, केवलिपन्नत्तो धम्मो लोगुत्तमो ॥ २ ॥
चत्तारि सरणं पवज्जामि—
अरिहंते सरणं पवज्जामि, सिद्धे सरणं पवज्जामि,
साहू सरणं पवज्जामि, केवलिपन्नत्तं धम्मं सरणं पवज्जामि ॥ ३ ॥

॥ चत्तारिमंगलंसुत्तं सम्मत्तं ॥

---

१. जे० आदर्शे प्रकीर्णकग्रन्थारम्भे इदं सूत्रं वर्त्तते ॥

॥ णमो त्थु णं समणस्स भगवओ महइमहावीरवद्धमाणसामिस्स ॥

॥ णमो त्थु णं अणुओगधराणं थेराणं ॥

१

सिरिइसिवालियथेरविरइओ

देविंदत्थओ

[गा. १–३. पत्थावणा]

१. अमर-नरवंदिए वंदिऊण उसभाइए जिणवरिंदे ।
वीरवरपच्छिमंते तेलोक्कगुरू[1] गुणाइन्ने ॥ १ ॥

२. कोइ पढमे पओसम्मि सावओ समयनिच्छयविहिण्णू ।
वन्नेइ थयमुयारं जियमाणे वद्धमाणम्मि ॥ २ ॥

३. तस्स थुणंतस्स जिणं सामइयकडा पिया सुहनिसन्ना ।
पंजलिउडा अभिमुही सुणइ थयं वद्धमाणस्स ॥ ३ ॥

[गा. ४–६. वद्धमाणजिणत्थवो]

४. इंदविलयाहिं तिलयरयणंकिए लक्खणंकिए सिरसा ।
पाए अवगयमाणस्स वंदिमो वद्धमाणस्स ॥ ४ ॥

५. विणयपणएहि सिढिलमउडेहिं[2] अपडिय(?म)जसस्स देवेहिं ।
पाया पसंतरोसस्स वंदिया[3] वद्धमाणस्स ॥ ५ ॥

६. बत्तीसं देविंदा जस्स गुणेहिं उवहम्मिया[4] बाढं ।
तो तस्स चिय च्छेयं पायच्छायं उवेहामो ॥ ६ ॥

---

१. °रू पणमिऊणं प्र० हं० सा० ॥ २. °मउलेहिं पयडियजस° हं० ॥ ३. वंदिमो व° प्र० हं० सा० ॥ ४. °या छाहं । तस्स हियवच्छायं पाय° सं० । °या बायं । नो तस्स वि य च्छेयं पाय° प्र० । °या छायं । ता तस्स विया छायं पाय° हं० ॥

[गा. ७–११. बत्तीसदेविंदसरूवाइविसया पुच्छा]

७. 'बत्तीसं देविंद'त्ति भणियमित्तम्मि सा पियं भणइ ।
अंतरभासं[1] ताहे (? ता हं) काहामी[2] कोउहल्लेणं ॥ ७ ॥

८. कयरे ते बत्तीसं देविंदा ? को व कत्थ परिवसइ ? ।
केवइया कस्स ठिई ? को भवणपरिग्गहो कस्स ? ॥ ८ ॥

९. केवइया व विमाणा ? भवणा ? नगरा व हुंति केवइया ? ।
पुढवीण व बाहल्लं ? उच्चत्त ? विमाणवन्नो वा ? ॥ ९ ॥

१०. के केणाऽऽहारंति व कालेणुक्कोस मज्झिम जहण्णं ? ।
उस्सासो निस्सासो ओहीविसओ व को केसिं ? ॥ १० ॥

११. विणओवयारउवहम्मियाइ हासरस[3]समुव्वहंतीए ।
पडिपुच्छिओ[4] पियाए भणइ, सुयणु ! तं निसामेह ॥ ११ ॥

[गा. १२–३०९. बत्तीसदेविंदसरूवाइविसयं उत्तरं]

१२. सुयणाणसागराओ सुणिउं पडिपुच्छणाइ जं लद्धं ।
सुण[5] वागरणावलियं नामावलियाइ[6] इंदाणं ॥ १२ ॥

१३. सुण वागरणावलियं रयणं व पणामियं च वीरेहिं ।
तारावलि व्व धवलं हियएण पसन्नचित्तेणं ॥ १३ ॥

[गा. १४-६६. भवणवइदेवाहिगारो]

१४. रयणप्पभापुढवी[7]निकुडवासी सुतणु ! तेउलेसागा[8] ।
वीसं विकसियनयणा[9] भवणवई मे निसामेह ॥ १४ ॥

[गा. १५-२०. वीस भवणवइइंदा]

१५. दो भवणवईइंदा चमरे[10] १ वइरोयणे २ य असुराणं १ ।
दो नागकुमारिंदा[11] धरणे ३ तह भूयणंदे ४ य २ ॥ १५ ॥

---

१. भासं हावं का° सं० ॥ २. काहेमो प्र० हं० सा० ॥ ३. हासवसमु° प्र० हं० सा० ॥ ४. °च्छिए वि° सा० ॥ ५. पुण प्र० सा० ॥ ६. °वलियं च इं° सं० ॥ ७. °प्पभाइकुडनिकुड° प्र० सा० । °प्पमाइपुढनिकुड° हं० ॥ ८. °लेस्सागा सं० ॥ ९. °णा समदिट्ठी सव्वदेविंदा सापा० ॥ १०. चमरिंद१ बलिंद२ असुरनिकायं च १। सापा० ॥ ११. °दा भूयाणंदे३ य धरणे४ य २ प्र० हं० सा० ॥

१६. दो सुयणु ! सुवण्णिंदा वेणूदेवे ५ य वेणुदाली ६ य ३ ।
दो दीवकुमारिंदा पुण्णे ७ य तहा वसिट्ठे ८ य ४ ॥ १६ ॥

१७. दो उदहिकुमारिंदा जलकंते ९ जलपभे १० य नामेणं ५ ।
अमियगइ ११ अमियवाहण १२ दिसाकुमाराण दो इंदा ६ ॥१७॥

१८. दो वाउकुमारिंदा[1] वेलंब १३ पभंजणे १४ य नामेणं ७ ।
दो थणियकुमारिंदा घोसे १५ य तहा महाघोसे १६।८॥ १८ ॥

१९. दो विज्जुकुमारिंदा हरिकंत १७ हरिस्सहे १८ य नामेणं ९ ।
अग्गिसिह १९ अग्गिमाणव २० हुयासणवई वि दो इंदा १० ॥१९॥

२०. एए वियसियनयणे[2] ! वीसं वियसियजसा मए कहिया ।
भवणवरसुहनिसन्ने, सुण भवणपरिग्गहमिमेसिं ॥ २० ॥

[गा. २१-२७. भवणवइइंदाणं भवणसंखा]

२१. चमर-वइरोयणाणं असुरिंदाणं महाणुभागाणं ।
तेसिं भवणवराणं चउसट्ठिमहे सयसहस्सा ॥ २१ ॥

२२. नागकुमारिंदाणं भूयाणंद[3]-धरणाण दोण्हं पि ।
तेसिं भवणवराणं चुलसीइमहे सयसहस्सा ॥ २२ ॥

२३. दो सुयणु ! सुवण्णिंदा वेणूदेवे य वेणुदाली य ।
तेसिं भवणवराणं बावत्तरि मो सयसहस्सा ॥ २३ ॥

२४. वाउकुमारिंदाणं वेलंब-पभंजणाण दोण्हं पि ।
तेसिं भवणवराणं छन्नवइमहे सयसहस्सा ॥ २४ ॥

२५. चोवट्ठी[4] असुराणं, चुलसीई चेव होइ नागाणं ।
बावत्तरी सुवण्णाण, वाउकुमराण छन्नउई ॥ २५ ॥

२६. दीव-दिसा-उदहीणं विज्जुकुमारिंद-थणिय-मग्गीणं ।
छण्हं पि जुवलयाणं छावत्तरि मो सयसहस्सा ॥ २६ ॥

---

१. वायकु° सं० ॥ २. °यणे! दसदिसिविय° प्र० सा० ॥ ३. °द-वरदाण दो° सं० । °द-वरण्हाण दो° हं० ॥ ४. चउसट्ठी हं० सा० ॥

२७. एक्केक्कम्मि य जुयले नियमा छावत्तरिं सयसहस्सा ।
सुंदरि ! लीलाए ठिए ! ठिइविसेसं निसामेहि ॥ २७ ॥

[गा. २८–३१. भवणवईणं ठिई आउयं च]

२८. चमरस्स सागरोवम सुंदरि ! उक्कोसिया ठिई भणिया ।
साहीया बोद्धव्वा बलिस्स वइरोयणिंदस्स ॥ २८ ॥

२९. जे दाहिणाण इंदा चमरं मोत्तूण सेसया भणिया ।
पलिओवमं दिवड्ढं ठिई उ उक्कोसिया तेसिं ॥ २९ ॥

३०. जे उत्तरेण इंदा बलिं पमोत्तूण सेसया भणिया ।
पलिओवमाइं दोण्णि उ देसूणाइं ठिई तेसिं ॥ ३० ॥

३१. एसो वि ठिइविसेसो सुंदररूवे ! विसिट्ठरूवाणं ।
भोमिज्जसुरवराणं सुण[1] अणुभागे सुनयराणं ॥ ३१ ॥

[गा. ३२–३८. भवणवईणं ठाणं, भवणाणं आगारोच्चत्ताइ]

३२. जोयणसहस्समेगं ओगाहित्तूण भवण-नगराइं ।
रयणप्पभाइ सव्वे एक्कारस जोयणसहस्से ॥ ३२ ॥

३३. अंतो चउरंसा खलु, अहियमणोहरसहावरमणिज्जा ।
बाहिरओ चिय वट्टा, निम्मलवइरामया सव्वे ॥ ३३ ॥

३४. उक्किन्नंतरफलिहा अब्भिंतरओ उ भवणवासीणं ।
भवण-नगरा विरायंति कणगसुसिलिट्ठपागारा ॥ ३४ ॥

३५. वरपउमकण्णियां[2]संठिएहिं हिट्ठा सहावलट्ठेहिं ।
सोहिंति पइट्ठाणेहिं विविहमणिभत्तिचित्तेहिं ॥ ३५ ॥

३६. चंदणपयट्ठिएहि य आसत्तोसत्तमल्ल-दामेहिं ।
दारेहिं पुरवरा ते पडागमालाउला रम्मा ॥ ३६ ॥

३७. अट्ठेव जोयणाइं उव्विद्धा होंति ते दुवारवरा ।
धूमघडियाउलाइं कंचणं[3]घंटापिणद्धाणि ॥ ३७ ॥

---

१. सुण अण्णं किंचि सेसं पि ॥ ३१ ॥ सं० ॥ २. °यामंडियाहिं हिट्ठा प्र० सा० ॥ ३. °णदामोवणद्धाणि प्र० हं० सा० ॥

३८. जहिं देवा भवणवई वरतरुणीगीय-वाइयरवेणं ।
निच्चसुहिया पमुइया गयं पि कालं न याणंति ॥ ३८ ॥

[गा. ३९–४२. दक्खिणोत्तरभवणवइइंदाणं भवणसंखा]

३९. चमरे धरणे तह वेणुदेव पुण्णे य होइ जलकंते ।
अमियगई वेलंबे घोसे य हरी य अग्गिसिहे ॥ ३९ ॥

४०. कणग-मणि-रयणथूभियरम्माइं सवेइयाइं भवणाइं ।
एएसिं दाहिणओ, सेसाणं उत्तरे पासे ॥ ४० ॥

४१. चउतीसा[1] चोयाला अट्ठत्तीसं च सयसहस्साइं ।
चत्ता पन्नासा खलु दाहिणओ हुंति भवणाइं ॥ ४१ ॥

४२. तीसा चत्तालीसा चउतीसं चेव सयसहस्साइं ।
छत्तीसा छायाला उत्तरओ हुंति भवणाइं ॥ ४२ ॥

[गा. ४३–४५. भवणवईणं परिवारो]

४३. भवण-विमाणवईणं तायत्तीसा य लोगपाला य ।
सव्वेसि तिन्नि परिसा, सामाण चउग्गुणाऽऽयरक्खा उ ॥ ४३ ॥

४४. चउसट्ठी सट्ठी खलु छच्च सहस्सा तहेव चत्तारि ।
भवणवइ-वाणमंतर-जोइसियाणं च सामाणा ॥ ४४ ॥

४५. पंचऽग्गमहिसीओ[2] चमर-बलीणं हवंति नायव्वा ।
सेसयभवणिंदाणं छच्चेव य अग्गमहिसीओ ॥ ४५ ॥

[गा. ४६–५०. भवणवईणं आवासा उप्पायपव्वया य]

४६. दो चेव जंबुदीवे, चत्तारि य माणुसुत्तरे सेले ।
छ[3] च्चाऽरुणे समुद्दे, अट्ठ य अरुणम्मि दीवम्मि ॥ ४६ ॥

---

१. °सा चउयाला हं० । °सा अडयाला प्र०, अशुद्धोऽयं पाठः ॥ २. °महिस्सीओ सं० ॥
३. अत्र पूज्यश्रीसागरानन्दसूरिसम्पादिते प्रकीर्णकदशके "छ व्वारुणे समुद्दे" इति यः पाठो मुद्रितोऽस्ति स लिपिभ्रान्तिजनितो ज्ञेयः, स्थानाङ्गसूत्रे ७२८ सूत्रटीकायां श्रीमद्भिरभयदेवसूरिपादैः असुरादीनामावासोत्पातपर्वतानामरुणोदसमुद्र एवास्तित्वस्य निर्देशात् पत्र ४८२ पृ० २। अपि च तत्र टीकायाम् "असुराणं नागाणं०" "दीव-दिसा-उदहीणं०" इत्येतद् ४८–४९ गाथायुगलमपि श्रीमता टीकाकृता प्रमाणत्वेनोद्धृतमस्ति, तत्र ४८ गाथोत्तरार्द्धम् "अरुणोदए समुद्दे तत्थेव य तेसि उप्पाया" इत्येव वर्त्तते पत्र ४८३ पृ० २ ॥

४७. जन्नामए समुद्दे दीवे वा जम्मि होंति आवासा ।
तन्नामए समुद्दे दीवे वा तेसि उप्पाया ॥ ४७ ॥

४८. असुराणं नागाणं उदहिकुमाराण हुंति आवासा ।
[1]अरुणवरम्मि समुद्दे तत्थेव य तेसि उप्पाया ॥ ४८ ॥

४९. दीव-दिसा-अग्गीणं थणियकुमाराण होंति आवासा ।
[2]अरुणवरे दीवम्मि य, तत्थेव य तेसि उप्पाया ॥ ४९ ॥

५०. वाउ-सुवण्णिंदाणं एएसिं माणुसुत्तरे सेले ।
हरिणो हरिस्सहस्स य विज्जुप्पभ-मालवंतेसु ॥ ५० ॥

[गा. ५१–६६. भवणवईणं बल-वीरिय-परक्कमा]

५१. एएसिं देवाणं बल-विरिय-परक्कमो उ जो जस्स ।
ते सुंदरि! वण्णे हं [3]जहक्कमं आणुपुव्वीए ॥ ५१ ॥

५२. जाव य जंबुदीवो जाव य चमरस्स चमरचंचा उ ।
असुरेहिं असुर[4]कण्णाहिं अत्थि विसओ भरेतुं जे ॥ ५२ ॥

५३. तं चेव [5]समइरेगं बलिस्स वइरोयणस्स बोद्धव्वं ।
असुरेहिं असुरकण्णाहिं तस्स विसओ भरेउं जे ॥ ५३ ॥

५४. धरणो वि नागराया जंबुद्दीवं फडाइ छाइज्जा ।
तं चेव समइरेगं भूयाणंदे वि बोद्धव्वं ॥ ५४ ॥

५५. [6]गरुलिंद वेणुदेवो जंबुद्दीवं [7]छएज्ज पक्खेणं ।
तं चेव समइरेगं वेणूदालिम्मि बोद्धव्वं ॥ ५५ ॥

५६. पुण्णो वि जंबुदीवं पाणितलेणं [8]छएज्ज एक्केणं ।
तं चेव समइरेगं हवइ वसिट्ठे वि बोद्धव्वं ॥ ५६ ॥

---

१. अत्र "अरुणवरम्मि समुद्दे" इति शुद्धः पाठः सं० प्रतावेव उपलब्धः। प्र० हं० प्रभृतिष्वादर्शेषु "अरुणवरे दीवम्मि य" इति पाठो दृश्यते, किन्तु नायं पाठो जिनागमसम्मतः. श्रीआगमोद्धारकसम्पादितायामावृत्तौ चरूणवरे दीवम्मी इति यः पाठो मुद्रितोऽस्ति स लिपिभ्रमजनितोऽवबोद्धव्यः ॥ २. अरुणवरम्मि समुद्दे सं०, लेखकभ्रान्तिजोऽयमशुद्धः पाठः ॥ ३. अहक्कम प्र० हं० सा० ॥ ४. °ण्णाहिं तस्स वि° प्र० सा० ॥ ५. समयरेगं बलिस्स वयरो° सं० हं० ६. गरुलो वि वे° प्र० सा० ॥ ७–८. छएज्ज सं० ॥

५७. एक्काए जलुम्मीए जंबुद्दीवं भरेज्ज जलकंतो ।
तं चेव समइरेगं जलप्पभे होइ बोद्धव्वं ॥ ५७ ॥

५८. अमियगइस्स वि विसओ जंबुद्दीवं तु पायपण्हीए ।
कंपेज्ज निरवसेसं, इयरो पुण तं समइरेगं ॥ ५८ ॥

५९. एक्काए वायगुंजाए जंबुदीवं भरेज्ज वेलंबो ।
तं चेव समइरेगं पभंजणे होइ बोद्धव्वं ॥ ५९ ॥

६०. घोसो वि जंबुदीवं सुंदरि! एक्केण थणियसद्देणं ।
बहिरीकरिज्ज सव्वं, इयरो पुण तं समइरेगं ॥ ६० ॥

६१. एक्काए विज्जुयाए जंबुद्दीवं हरी पयासेज्जा ।
तं चेव समइरेगं हरिस्सहे होइ बोद्धव्वं ॥ ६१ ॥

६२. एक्काए अग्गिजालाए जंबुदीवं डहेज्ज अग्गिसिहो ।
तं चेव समइरेगं माणवए होइ बोद्धव्वं ॥ ६२ ॥

६३. तिरियं तु असंखेज्जा दीव-समुद्दा सएहिं रूवेहिं ।
अवगाढा उ करिज्जा सुंदरि ! एएसि एगयरो ॥ ६३ ॥

६४. पभू अन्नयरो इंदो जंबुद्दीवं तु वामहत्थेणं ।
छत्तं जहा धरेज्जा अयत्तओ मंदरं घित्तुं ॥ ६४ ॥

६५. जंबुद्दीवं काऊण छत्तयं, मंदरं च से दंडं ।
पभू अन्नयरो इंदो, एसो तेसिं बलविसेसो ॥ ६५ ॥

६६. एसा भवणवईणं भवणठिई वन्निया समासेणं ।
सुण वाणमंतराणं भवणठिई आणुपुव्वीए ॥ ६६ ॥

[गा. ६७–८०. वाणमंतरदेवाहिगारो]
[गा. ६७–६८. वाणमंतराणं अट्ठ भेया]

६७. पिसाय १ भूया २ जक्खा ३ य रक्खसा ४ किन्नरा ५ य किंपुरिसा ६ ।
महोरगा ७ य गंधव्वा ८ अट्ठविहा वाणमंतरिया ॥ ६७ ॥

---

१. अत्र वाणमंतर शब्देन व्यन्तर-वानव्यन्तरसङ्ग्रहो ज्ञातव्यः ॥

६८. एते उ समासेणं कहिया मे वाणमंतरा देवा।
पत्तेयं पि य वोच्छं सोलस इंदे महिड्ढीए ॥ ६८ ॥

[गा. ६९–७०. वाणमंतराणं सोलस इंदा]

६९. काले १ य महाकाले २।१ सुरूव ३ पडिरूव ४।२ पुन्नभद्दे ५ य।
अमरवइ माणिभद्दे ६।३ भीमे ७ य तहा महाभीमे ८।४ ॥ ६९ ॥

७०. किन्नर ९ किंपुरिसे १० खलु ५ सप्पुरिसे ११ चेव तह महापुरिसे १२।६।
अइकाय १३ महाकाए १४।७ गीयरई १५ चेव गीयजसे १६।८ ॥ ७० ॥

[वाणमंतराणं अवंतरभेया अट्ठ]
[अणपन्नी १ पणपन्नी २ इसिवाइय ३ भूयवाइए ४ चेव।
कंदी ५ य महाकंदी ६ कोहंडे ७ चेव पयए ८ य॥]
[गा. ७१–७२. वाणमंतराणं अट्ठण्हमवंतरभेयाणं सोलस इंदा]

७१. सन्निहिए १ सामाणे २।१ धाय ३ विधाए ४।२ इसी ५ य इसिवाले ६।३।
इस्सर ७ महिस्सरे या ८।४ हवइ सुवच्छे ९ विसाले य १०।५ ॥ ७१ ॥

७२. हासे ११ हासरई वि य १२।६ सेए य १३ तहा भवे महासेए १४।७।
पयए १५ पययवई वि य १६।८ नेयव्वा आणुपुव्वीए ॥ ७२ ॥

[गा. ७३–८०. वंतर-वाणमंतराणं भवण-ठाण-ठिइआइ]

७३. उड्ढमहे तिरियम्मि य वसहिं उववेंति वंतरा देवा।
भवणा पुणऽण्ह रयणप्पभाए उवरिल्लए कंडे ॥ ७३ ॥

७४. एक्केक्कम्मि य जुयले नियमा भवणा वरा असंखेज्जा।
संखिज्जवित्थडा पुण, नवरं एतऽत्थ नाणत्तं ॥ ७४ ॥

१. ओविंति सा० ॥

७५. जंबुद्दीवसमा खलु उक्कोसेणं भवंति भवणवरा ।
खुड्डा खेत्तसमा वि य विदेहसमया य मज्झिमया ॥ ७५ ॥

७६. जहिं देवा वंतरिया वरतरुणीगीय-वाइयरवेणं ।
निच्चसुहिया पमुइया गयं पि कालं न याणंति ॥ ७६ ॥

७७. काले सुरूव पुण्णे भीमे तह किन्नरे य सप्पुरिसे ।
अइकाए गीयरई अट्ठेते होंति दाहिणओ ॥ ७७ ॥

७८. मणि-कणग-रयणथूभिय जंबूणयवेइयाइं भवणाइं ।
एएसिं दाहिणओ, सेसाणं उत्तरे पासे ॥ ७८ ॥

७९. दसवाससहस्साइं ठिई जहन्ना उ वंतरसुराणं ।
पलिओवमं तु एक्कं ठिई उ उक्कोसिया तेसिं ॥ ७९ ॥

८०. एसा वंतरियाणं भवणठिई वन्निया समासेणं ।
सुण जोइसालयाणं आवासविहिं सुरवराणं ॥ ८० ॥

[गा. ८१–१६१. जोइसियदेवाहिगारो]

[गा. ८१. पंचविहा जोईसियदेवा]

८१. चंदा १ सूरा २ तारागणा ३ य नक्खत्त ४ गहगणसमग्गा ५ ।
पंचविहा जोइसिया, ठिई वियारी य ते भणिया ॥ ८१ ॥

[गा. ८२-९३. जोइसियदेवाणं ठाणाइं विमाणसंखा, विमाणाणं आयाम-बाहल्लपरिरयाइ विमाणवाहगअभिओगा देवा य]

८२. अद्धकविट्ठगसंठाणसंठिया फालियामया रम्मा ।
जोइसियाण विमाणा तिरियंलोए असंखेज्जा ॥ ८२ ॥

८३. धरणियलाओ समाओ सत्तहिं नउएहिं जोयणसएहिं ।
हेट्ठिल्लो होइ तलो, सूरो पुण अट्ठहिं सएहिं ॥ ८३ ॥

८४. अट्ठसए आसीए चंदो तह चेव होइ उवरितले ।
एगं दसुत्तरसयं बाहल्लं जोइसस्स भवे ॥ ८४ ॥

८५. एगट्ठिभाग काऊण जोयणं तस्स भागछप्पण्णं ।
चंदपरिमंडलं खलु, [1]अडयालीसा य सूरस्स ॥ ८५ ॥

८६. जहिं देवा जोइसिया वरतरुणीगीय-वाइयरवेणं ।
निच्चसुहिया पमुइया गयं पि कालं न याणंति ॥ ८६ ॥

८७. छप्पन्नं खलु भागा विच्छिन्नं चंदमंडलं होइ ।
अडवीसं च कलाओ बाहल्लं तस्स बोद्धव्वं ॥ ८७ ॥

८८. अडयालीसं भागा विच्छिन्नं सूरमंडलं होइ ।
चउवीसं च कलाओ बाहल्लं तस्स बोद्धव्वं ॥ ८८ ॥

८९. अद्धजोयणिया उ गहा, तस्सऽद्धं चेव होइ नक्खत्ता ।
नक्खत्तद्धे तारा, तस्सऽद्धं चेव बाहल्लं ॥ ८९ ॥

९०. जोयणमद्धं तत्तो य गाउयं पंच धणुसया होंति ।
गह-नक्खत्तगणाणं तारविमाणाण विक्खंभो ॥ ९० ॥

९१. जो [2]जस्स उ विक्खंभो, तस्सऽद्धं चेव होइ बाहल्लं ।
तं तिगुणं सविसेसं तु परिरओ होइ बोद्धव्वो ॥ ९१ ॥

९२. सोलस चेव सहस्सा अट्ठ य चउरो य दोन्नि य सहस्सा ।
जोइसियाण विमाणा वहंति देवाऽभिओगा उ ॥ ९२ ॥

९३. पुरओ वहंति सीहा, दाहिणओ कुंजरा महाकाया ।
पच्चत्थिमेण वसहा, तुरगा पुण उत्तरे पासे ॥ ९३ ॥

[गा. ९४–९६. जोइसियाणं गतिपमाणं इड्ढी य]

९४. चंदेहि उ सिग्घयरा सूरा, सूरेहिं तह गहा सिग्घा ।
नक्खत्ता उ गहेहि य, नक्खत्तेहिं तु ताराओ ॥ ९४ ॥

९५. सव्वऽप्पगई चंदा, तारा पुण होंति सव्वसिग्घगई ।
एसो गईविसेसो जोइसियाणं तु देवाणं ॥ ९५ ॥

९६. अप्पिड्ढिया उ तारा, नक्खत्ता खलु तओ महिड्ढियए ।
नक्खत्तेहिं तु गहा, गहेहिं सूरा, तओ चंदा ॥ ९६ ॥

---

१. अडयाला होइ सूरस्स प्र० सा० ॥ २. जस्सा वि° सा० ॥

[गा. ९७–१००. जोइसियाणं ठाणकमो अंतरमाणं च]

९७. सव्वब्भिंतरऽभीई, मूलो पुण सव्वबाहिरो होई[1] ।
सव्वोवरिं च साई, भरणी पुण सव्वहिट्ठिमया ॥ ९७ ॥

९८. सव्वे गह-नक्खत्ता मज्झे खलु होंति चंद-सूराणं ।
हिट्ठा समं च उप्पिं ताराओ चंद-सूराणं ॥ ९८ ॥

९९. पंचेव धणुसयाइं जहन्नयं अंतरं तु ताराणं ।
दो चेव गाउयाइं निव्वाघाएण उक्कोसं ॥ ९९ ॥

१००. दोन्नि सए छावट्ठे जहन्नयं अंतरं तु ताराणं ।
बारस चेव सहस्सा दो बायाला य उक्कोसा ॥ १०० ॥

[गा. १०१–८. तारा-चंदाणं नक्खत्त-चंदाणं नक्खत्त-सूराण य सहगतिकालमाणं]

१०१. एयस्स चंदजोगो सत्तट्ठिं खंडिओ अहोरत्तो ।
ते हुंति नव मुहुत्ता सत्तावीसं कलाओ य ॥ १०१ ॥

१०२. सयभिसया भरणीओ अद्दा अस्सेस साइ जेट्ठा य ।
एए छ न्नक्खत्ता पन्नरसमुहुत्तसंजोगा ॥ १०२ ॥

१०३. तिन्नेव उत्तराइं पुणव्वसू रोहिणी विसाहा य ।
एए छ न्नक्खत्ता पणयालमुहुत्तसंजोगा ॥ १०३ ॥

१०४. अवसेसा नक्खत्ता पं[2]नरस या होंति तीसइमुहुत्ता ।
चंदम्मि एस जोगो नक्खत्ताणं मुणेयव्वो ॥ १०४ ॥

१०५. अभिई छच्च मुहुत्ते चत्तारि य केवले अहोरत्ते ।
सूरेण समं वच्चइ एत्तो सेसाण वुच्छामि ॥ १०५ ॥

१०६. सयभिसया भरणीओ अद्दा अस्सेस साइ जेट्ठा य ।
वच्चंति छऽहोरत्ते एक्कावीसं मुहुत्ते य ॥ १०६ ॥

---

१. भमइ प्र० हं० सा० ॥ २. पन्नरस य होंति सं० ॥

१०७. तिन्नेव उत्तराइं पुणव्वसू रोहिणी विसाहा य ।
वच्चंति मुहुत्ते तिन्नि चेव वीसं अहोरत्ते ॥ १०७॥

१०८. अवसेसा नक्खत्ता पण्णरस वि सूरसहगया जंति ।
बारस चेव मुहुत्ते तेरस य समे अहोरत्ते ॥ १०८॥

[गा. १०९–२९. जंबुद्दीवाईसु चंद-सूर-गहाईणं संखा]

१०९. दो चंदा, दो सूरा, नक्खत्ता खलु हवंति छप्पन्ना ।
छावत्तरं गहसयं जंबुद्दीवे वियारी णं ॥ १०९ ॥

११०. एक्कं च सयसहस्सं तित्तीसं खलु भवे सहस्साइं ।
नव य सया पण्णासा तारागणकोडिकोडीणं ॥ ११० ॥

[१३३९५००००००००००००००००]

१११. चत्तारि चेव चंदा, चत्तारि य सूरिया लवणतोए ।
बारं नक्खत्तसयं, गहाण तिन्नेव बावन्ना ॥ १११ ॥

११२. दो चेव सयसहस्सा सत्तट्ठिं खलु भवे सहस्सा उ ।
नव य सया लवणजले तारागणकोडिकोडीणं ॥ ११२ ॥

[२६७९००००००००००००००००००]

११३. चउवीसं ससि-रविणो, नक्खत्तसया य तिण्णि छत्तीसा ।
एक्कं च गहसहस्सं छप्पन्नं धायईसंडे ॥ ११३ ॥

११४. अट्ठेव सयसहस्सा तिण्णि सहस्सा य सत्त य सयाइं ।
धायइसंडे दीवे तारागणकोडिकोडीणं ॥ ११४ ॥

[८०३७००००००००००००००००००००]

११५. बायालीसं चंदा बायालीसं च दिणयरा दित्ता ।
कालोदहिम्मि एए चरंति संबद्धलेसाया ॥ ११५ ॥

११६. नक्खत्तसहस्सं[1] एगमेव छावत्तरं च सयमन्नं ।
छच्च सया छन्नउया महग्गहा तिन्नि य सहस्सा ॥ ११६ ॥

११७. अट्ठावीसं कालोदहिम्मि[2] बारस य सहस्साइं ।
नव य सया पन्नासा तारागणकोडिकोडीणं ॥ ११७ ॥

[२८१२९५०००००००००००००००]

११८. चोयालं चंदसयं, चोयालं चेव सूरियाण सयं ।
पोक्खरवरम्मि एए चरंति संबद्धलेसाया ॥ ११८ ॥

११९. चत्तारिं च सहस्सा बत्तीसं चेव होंति नक्खत्ता ।
छच्च सया बावत्तर महग्गहा बारस सहस्सा ॥ ११९ ॥

१२०. छन्नउइ सयसहस्सा चोयालीसं भवे सहस्साइं ।
चत्तारि[3] तह सयाइं तारागणकोडिकोडीणं ॥ १२० ॥

[९६४४००००००००००००००००]

१२१. बावत्तरिं च चंदा, बावत्तरिमेव दिणयरा दित्ता ।
पुक्खरवरदीवड्ढे चरंति एए पगासिंता ॥ १२१ ॥

१२२. तिण्णि सया छत्तीसा छ च्च सहस्सा महग्गहाणं तु ।
नक्खत्ताणं तु भवे सोलाणि दुवे सहस्साणि ॥ १२२ ॥

१२३. अडयाल[4]सयसहस्सा बावीसं खलु भवे सहस्साइं ।
दो य सय पुक्खरद्धे तारागणकोडिकोडीणं ॥ १२३ ॥

[४८२२२००००००००००००००००]

१२४. बत्तीसं चंदसयं १३२, बत्तीसं चेव सूरियाण सयं १३२ ।
सयलं मणुस्सलोयं चरंति एए पयासिंता ॥ १२४ ॥

---

१. नक्खत्ताण सहस्सं एगं छावत्तरं सतं चऽन्नं सं० ॥ २. °दहिम्मि ताराइ सयसहस्साइ । नव सं० । असमीचीनोऽयं पाठः । सूर्यप्रज्ञप्तिसूत्रे मूलगतपाठसम एव पाठः । यद्यप्यत्र छन्दोऽपेक्षया मात्राद्वयत्रुटिरवश्यं दृश्यंते, किञ्चात्र पाठे काऽपि अर्थक्षतिर्न दृश्यते इति मात्राद्वयत्रुटिः आर्या-छन्दोभेदान्तरकल्पनया समाधेया सुधीभिरिति । अत्रार्याच्छन्दोऽपीत्थमनुसन्धीयते—°दहिम्मि बारस य [?तह] सहस्साइं ॥ ३. चत्तारी य सयाइं प्र० सा० ॥ ४. अडयालीसं लक्खा बावीसं प्र० हं० सा० ॥

१२५. एक्कारस य सहस्सा छ प्पि य सोला महग्गहसया उ ११६१६ ।
छ च्च सया छन्नउआ नक्खत्ता तिण्णि य सहस्सा ३६९६ ॥ १२५ ॥

१२६. अट्ठासीइं चत्ताइं सयसहस्साइं मणुयलोगम्मि ।
सत्त य सया अणूणा तारागणकोडिकोडीणं ॥ १२६ ॥

[८८४०७००००००००००००००००००]

१२७. एसो तारापिंडो सव्वसमासेण मणुयलोगम्मि ।
बहिया पुण ताराओ जिणेहिं भणिया असंखेज्जा ॥ १२७ ॥

१२८. एवइयं तारग्गं जं भणियं तह य मणुयलोगम्मि ।
चारं कलंबुयापुप्फसंठियं जोइसं चरइ ॥ १२८ ॥

१२९. रवि-ससि-गह-नक्खत्ता एवइया आहिया मणुयलोए ।
जेसिं नामा-गोयं न पागया पन्नवेइंति ॥ १२९ ॥

[गा. १३०–३५. जोइसियाणं पिडगाइं पंतीओ चंदाइपमाणं च]

१३०. छावट्ठिं पिडयाइं चंदाऽऽइच्चाण मणुयलोगम्मि ।
दो चंदा दो सूरा य होंति एक्केक्कए पिडए ॥ १३० ॥

१३१. छावट्ठिं पिडयाइं नक्खत्ताणं तु मणुयलोगम्मि ।
छप्पन्नं नक्खत्ता य होंति एक्केक्कए पिडए ॥ १३१ ॥

१३२. छावट्ठी पिडयाइं महग्गहाणं तु मणुयलोगम्मि ।
छावत्तरं गहसयं च होइ एक्केक्कए पिडए ॥ १३२ ॥

१३३. चत्तारि य पंतीओ चंदाऽऽइच्चाण मणुयलोगम्मि ।
छावट्ठिं छावट्ठिं च होइ[1] इक्किक्किया पंती ॥ १३३ ॥

१३४. छप्पन्नं पंतीओ नक्खत्ताणं तु मणुयलोगम्मि ।
छावट्ठिं छावट्ठिं च होइ इक्किक्किया पंती ॥ १३४ ॥

१३५. छावत्तरं गहाणं पंतिसयं होइ मणुयलोगम्मि ।
छावट्ठिं छावट्ठिं च होइ इक्किक्किया पंती ॥ १३५ ॥

---

१. होइ एक्किक्कि पंतीए सं० ॥

[गा. १३६–४१. जोइसियाणं मंडला तावखेत्तं गई य]

१३६. ते मेरु[1]मणुचरंती पयाहिणावत्तमंडला सव्वे ।
अणवट्ठिएहिं जोएहिं चंद-सूरा गहगणा य ॥ १३६ ॥

१३७. नक्खत्त-तारयाणं अवट्ठिया मंडला मुणेयव्वा ।
ते वि य पयाहिणावत्तमेव मेरुं अणुचरंति ॥ १३७ ॥

१३८. रयणियर-दिणयराणं उड्ढमहे एव संकमो नत्थि ।
मंडलसंकमणं पुण अब्भितर बाहिरं तिरियं ॥ १३८ ॥

१३९. रयणियर-दिणयराणं नक्खत्ताणं च महगहाणं च ।
चारविसेसेण भवे सुह-दुक्खविही मणुस्साणं ॥ १३९ ॥

१४०. तेसिं पविसंताणं तावक्खेत्तं तु वड्ढए नियमा ।
तेणेवं[2] कमेण पुणो परिहायइ निक्खमिंताणं ॥ १४० ॥

१४१. तेसिं कलंबुयापुप्फसंठिया होंति तावखेत्तमुहा ।
अंतो य संकुला बाहिं वित्थडा चंद-सूराणं ॥ १४१ ॥

[गा. १४२–४६. चंदस्स हाणी वड्ढी य]

१४२. केणं वड्ढइ चंदो ? परि[3]हाणी वा वि केण चंदस्स ? ।
कालो वा जोण्हा वा केणऽणुभावेण चंदस्स ? ॥ १४२ ॥

१४३. किण्हं राहुविमाणं निच्चं चंदेण होइ अविरहियं ।
चउरंगुलमप्पत्तं हिट्ठा चंदस्स तं चरइ ॥ १४३ ॥

१४४. बावट्ठिं बावट्ठिं दिवसे दिवसे तु सुक्कपक्खस्स ।
जं परिवड्ढइ चंदो, खवेइ तं चेव कालेणं ॥ १४४ ॥

१४५. पन्नरसइभागेण य चंदं पन्नरसमेव संकं[4]मइ ।
पन्नरसइभागेण य पुणो वि तं चेवं[5] पक्कमइ ॥ १४५ ॥

१. मेरुमाणुसुत्तर पया° प्र० सा० ॥ २. °व य क्कमेणं परि° प्र० सा० ॥ ३. °हाणी केण होइ चंदस्य? प्र० सा० ॥ ४. चंकमई प्र० हं० सा० । तं वरइ सू० ॥ ५. °वऽइक्कमइ हं० । °व वक्कमइ सू० ॥

१४६. एवं वड्ढइ चंदो, परिहाणी एव होइ चंदस्स ।
कालो वा जोण्हा वा तेणऽणुभावेण चंदस्स ॥ १४६ ॥

[गा. १४७–४८. जोइसियाणं चर-थिरविभागो]

१४७. अंतो मणुस्सखेत्ते हवंति चारोवगा य उववण्णा ।
पंचविहा जोइसिया चंदा सूरा गहगणा य ॥ १४७ ॥

१४८. तेण परं जे सेसा चंदाऽऽइच्च-गह-तार-नक्खत्ता ।
नत्थि गई, न वि चारो, अवट्ठिया ते मुणेयव्वा ॥ १४८ ॥

[गा. १४९–५८. जंबुद्दीवाईसु चंद-सूराईणं संखा अंतरं च]

१४९. ए[1]ए जंबुदीवे दुगुणा, लवणे चउग्गुणा होंति ।
कालोयणा(?लावणगा य) तिगुणिया ससि-सूरा धायईसंडे ॥ १४९ ॥

१५०. दो चंदा इह दीवे, चत्तारि य सागरे लवणतोए ।
धायइसंडे दीवे बारस चंदा य सूरा य ॥ १५० ॥

१५१. धायइसंडप्पभिई उद्दिट्ठा तिगुणिया भवे चंदा ।
आइल्लचंदसहिया अणंतराणंतरे खेत्ते ॥ १५१ ॥

१५२. रिक्ख-ग्गह-तारग्गं दीव-समुद्दे जइच्छसे नाउं ।
तस्स ससीहि उ गुणियं रिक्ख-ग्गह-तारयग्गं तु ॥ १५२ ॥

१५३. बहिया उ माणुसनगस्स चंद-सूराणऽवट्ठिया जोगा ।
चंदा [2]अभिईजुत्ता, सूरा पुण होंति पु[3]स्सेहिं ॥ १५३ ॥

१५४. चंदाओ सूरस्स य सूरा[4] चंदस्स अंतरं होइ ।
पण्णास सहस्साइं [तु] जोयणाणं अणूणाइं ॥ १५४ ॥

१५५. सूरस्स य सूरस्स य ससिणो ससिणो य अंतरं होइ ।
बहिया उ माणुसनगस्स जोयणाणं सयसहस्सं ॥ १५५ ॥

---

१. आदर्शेषु १४९–१५० गाथे क्रमव्यत्यासेन वर्त्तेते, किन्त्वर्थसौकर्यार्थं सूर्यप्रज्ञप्तिसूत्रानुसारेणात्र क्रमपरावृत्तिर्विहिताऽस्ति । एगे सा० । एवं सू० ॥ २. अभीइजुत्ता प्र० हं० सा० ॥ ३. पूसेहिं सं० ॥ ४. °रा ससिणो य अं° सा० ॥

१५६. सूरंतरिया चंदा, चंदंतरिया य दिणयरा दित्ता ।
चित्तंतरलेसागा सुहलेसा मंदलेसा य ॥ १५६ ॥

१५७. अट्ठासीइं च गहा, अट्ठावीसं च होंति नक्खत्ता ।
एगससीपरिवारो, एत्तो ताराण वोच्छामि ॥ १५७ ॥

१५८. छावट्ठिसहस्साइं नव चेव सयाइं पंचसयराइं ।
एगससीपरिवारो तारागणकोडिकोडीणं ॥ १५८ ॥

[गा. १५९–६१. जोइसियदेवाणं ठिई]

१५९. वाससहस्सं पलिओवमं च सूराण सा ठिई भणिया १ ।
पलिओवम चंदाणं वाससयसहस्समब्भहियं २ ॥ १५९ ॥

१६०. पलिओवमं गहाणं ३ नक्खत्ताणं च जाण पलियद्धं ४ ।
पलियचउत्थो भागो ताराण वि सा ठिई भणिया ५ ॥ १६० ॥

१६१. पलिओवमऽट्ठभागो ठिई जहण्णा उ जोइसगणस्स ।
पलिओवममुक्कोसं वाससयसहस्समब्भहियं ॥ १६१ ॥

[गा. १६२–९०. वेमाणियदेवाधिगारो]
[गा. १६२–६६. कप्पवेमाणियाणं बारस इंदा]

१६२. भवणवइ-वाणमंतर-जोइसवासीठिई मए कहिया ।
कप्पवई वि य वोच्छं बारस इंदे महिड्ढीए ॥ १६२ ॥

१६३. पढमो सोहम्मवई १ ईसाणवई उ भन्नए बीओ २ ।
तत्तो सणंकुमारो हवइ ३ चउत्थो उ माहिंदो ४ ॥ १६३ ॥

१६४. पंचमओ पुण बंभो ५ छट्ठो पुण लंतओऽत्थ देविंदो ६ ।
सत्तमओ महसुक्को ७ अट्ठमओ भवे सहस्सारो ८ ॥ १६४ ॥

१६५. नवमो य आणइंदो ९ दसमो पुण पाणओऽत्थ देविंदो १० ।
आरण एक्कारसमो ११ बारसमो अच्चुओ इंदो १२ ॥ १६५ ॥

---

१. °ट्ठासीयं च प्र० हं० सा० ॥ २. साम्प्रतकाले आनतप्राणतयुगल-आरणाच्युतयुगलस्यैकैकेन्द्र-सङ्कीर्तनाद् कल्पवैमानिकानां 'दशैव इन्द्राः' इति प्रसिद्धिरस्ति । किञ्चात्र प्रकीर्णके कल्पवैमानिकानां द्वादश इन्द्रा वर्ण्यन्त इति समवधेयं जिनागमज्ञैरिति ॥

१४६. एवं वड्ढइ चंदो, परिहाणी एव होइ चंदस्स ।
कालो वा जोण्हा वा तेणऽणुभावेण चंदस्स ॥ १४६ ॥

[गा. १४७–४८. जोइसियाणं चर-थिरविभागो]

१४७. अंतो मणुस्सखेत्ते हवंति चारोवगा य उववण्णा ।
पंचविहा जोइसिया चंदा सूरा गहगणा य ॥ १४७ ॥

१४८. तेण परं जे सेसा चंदाऽऽइच्च-गह-तार-नक्खत्ता ।
नत्थि गई, न वि चारो, अवट्ठिया ते मुणेयव्वा ॥ १४८ ॥

[गा. १४९–५८. जंबुदीवाईसु चंद-सूराईणं संखा अंतरं च]

१४९. [1]एए जंबुद्दीवे दुगुणा, लवणे चउग्गुणा होंति ।
कालोयणा(?लावणगा य) तिगुणिया ससि-सूरा धायईसंडे ॥ १४९ ॥

१५०. दो चंदा इह दीवे, चत्तारि य सागरे लवणतोए ।
धायइसंडे दीवे बारस चंदा य सूरा य ॥ १५० ॥

१५१. धायइसंडप्पभिई उद्दिट्ठा तिगुणिया भवे चंदा ।
आइल्लचंदसहिया अणंतराणंतरे खेत्ते ॥ १५१ ॥

१५२. रिक्ख-ग्गह-तारग्गं दीव-समुद्दे जइच्छसे नाउं ।
तस्स ससीहि उ गुणियं रिक्ख-ग्गह-तारयग्गं तु ॥ १५२ ॥

१५३. बहिया उ माणुसनगस्स चंद-सूराणऽवट्ठिया जोगा ।
चंदा [2]अभिईजुत्ता, सूरा पुण होंति [3]पुस्सेहिं ॥ १५३ ॥

१५४. चंदाओ सूरस्स य सूरा[4] चंदस्स अंतरं होइ ।
पण्णास सहस्साइं [तु] जोयणाणं अणूणाइं ॥ १५४ ॥

१५५. सूरस्स य सूरस्स य ससिणो ससिणो य अंतरं होइ ।
बहिया उ माणुसनगस्स जोयणाणं सयसहस्सं ॥ १५५ ॥

---

१. आदर्शेषु १४९–१५० गाथे क्रमव्यत्यासेन वर्त्तेते, किन्त्वार्थसौकर्यार्थं सूर्यप्रज्ञप्तिसूत्रानुसारेणात्र क्रमपरावृत्तिर्विहिताऽस्ति। एगे सा०। एवं सू० ॥ २. अभीइजुत्ता प्र० हं० सा० ॥ ३. पूसेहिं सं० ॥ ४. °रा ससिणो य अं° सा० ॥

१५६. सूरंतरिया चंदा, चंदंतरिया य दिणयरा दित्ता ।
चित्तंतरलेसागा सुहलेसा मंदलेसा य ॥ १५६ ॥

१५७. अट्ठासीइं च गहा, अट्ठावीसं च होंति नक्खत्ता ।
एगससीपरिवारो, एत्तो ताराण वोच्छामि ॥ १५७ ॥

१५८. छावट्ठिसहस्साइं नव चेव सयाइं पंचसयराइं ।
एगससीपरिवारो तारागणकोडिकोडीणं ॥ १५८ ॥

[गा. १५९–६१. जोइसियदेवाणं ठिई]

१५९. वाससहस्सं पलिओवमं च सूराण सा ठिई भणिया १ ।
पलिओवम चंदाणं वाससयसहस्समब्भहियं २ ॥ १५९ ॥

१६०. पलिओवमं गहाणं ३ नक्खत्ताणं च जाण पलियद्धं ४ ।
पलियचउत्थो भागो ताराण वि सा ठिई भणिया ५ ॥ १६० ॥

१६१. पलिओवमऽट्ठभागो ठिई जहण्णा उ जोइसगणस्स ।
पलिओवममुक्कोसं वाससयसहस्समब्भहियं ॥ १६१ ॥

[गा. १६२–९०. वेमाणियदेवाधिगारो]
[गा. १६२–६६. कप्पवेमाणियाणं बारस इंदा]

१६२. भवणवइ-वाणमंतर-जोइसवासीठिई मए कहिया ।
कप्पवई वि य वोच्छं बारस इंदे महिड्ढीए ॥ १६२ ॥

१६३. पढमो सोहम्मवई १ ईसाणवई उ भन्नए बीओ २ ।
तत्तो सणंकुमारो हवइ ३ चउत्थो उ माहिंदो ४ ॥ १६३ ॥

१६४. पंचमओ पुण बंभो ५ छट्ठो पुण लंतओऽत्थ देविंदो ६ ।
सत्तमओ महसुक्को ७ अट्ठमओ भवे सहस्सारो ८ ॥ १६४ ॥

१६५. नवमो य आणइंदो ९ दसमो पुण पाणओऽत्थ देविंदो १० ।
आरण एक्कारसमो ११ बारसमो अच्चुओ इंदो १२ ॥ १६५ ॥

---

१. °ट्ठासीयं च प्र० हं० सा० ॥ २. साम्प्रतकाले आनतप्राणतयुगल-आरणाच्युतयुगलस्यैकैकेन्द्र-सङ्कीर्तनाद् कल्पवैमानिकानां 'दशैव इन्द्राः' इति प्रसिद्धिरस्ति। किञ्चात्र प्रकीर्णके कल्प-वैमानिकानां द्वादश इन्द्रा वर्ण्यन्त इति समवधेयं जिनागमज्ञैरिति ॥

१६६. एए बारस इंदा कप्पवई कप्पसामिया भणिया ।
आणाईसरियं वा तेण परं नत्थि देवाणं ॥ १६६ ॥

[गा. १६७–६८. गेवेज्जऽणुत्तरेसु इंदाभावो, अन्नलिंगि-दंसणवावन्नाणं गेवेज्ज-पज्जंतुववायपरूवणं च]

१६७. तेण परं देवगणा सयइच्छियभावणाइ उववन्ना ।
गेविज्जेहिं न सक्का उववाओ अन्नलिंगेणं ॥ १६७ ॥

१६८. जे दंसणवावन्ना लिंगग्गहणं करेंति सामण्णे ।
तेसिं पि य उववाओ उक्कोसो जाव गेवेज्जा ॥ १६८ ॥

[गा. १६९–७४. वेमाणियइंदाणं विमाणसंखा]

१६९. इत्थ किर विमाणाणं बत्तीसं वण्णिया सयसहस्सा ।
सोहम्मकप्पवइणो सक्कस्स महाणुभागस्स १ ॥ १६९ ॥

१७०. ईसाणकप्पवइणो अट्ठावीसं भवे सयसहस्सा २ ।
बारस य सयसहस्सा कप्पम्मि सणंकुमारम्मि ३ ॥ १७० ॥

१७१. अट्ठेव सयसहस्सा माहिंदम्मि उ भवंति कप्पम्मि ४ ।
चत्तारि सयसहस्सा कप्पम्मि उ बंभलोगम्मि ५ ॥ १७१ ॥

१७२. इत्थ किर विमाणाणं पन्नासं लंतए सहस्साइं ६ ।
चत्ता य महासुक्के ७ छच्च सहस्सा सहस्सारे ८ ॥ १७२ ॥

१७३. आणय-पाणयकप्पे चत्तारि सयाऽऽरणऽच्चुए तिन्नि ११-१२ ।
सत्त विमाणसयाइं चउसु वि एएसु कप्पेसु ॥ १७३ ॥

१७४. एयाइं विमाणाइं कहियाइं जाइं जत्थ कप्पम्मि ।
कप्पवईण वि सुंदरि ! ठिईविसेसे निसामेहि ॥ १७४ ॥

[गा. १७५–७९. वेमाणियाणं ठिई]

१७५. दो सागरोवमाइं सक्कस्स ठिई महाणुभागस्स १ ।
साहीया ईसाणे २ सत्तेव सणंकुमारम्मि ३ ॥ १७५ ॥

१७६. माहिंदे साहियाइं सत्त य ४ दस चेव बंभलोगम्मि ५ ।
[1]चोद्दस लंतयकप्पे ६ सत्तरस भवे महासुक्के ७ ॥ १७६ ॥

१७७. कप्पम्मि सहस्सारे अट्ठारस सागरोवमाइं ठिई ८ ।
[2]आणय एगुणवीसा ९ वीसा पुण पाणए कप्पे १० ॥ १७७ ॥

१७८. पुण्णा य एक्कवीसा उदहिसनामाण आरणे कप्पे ११ ।
अह अच्चुयम्मि कप्पे बावीसं [3]सागराण ठिई १२ ॥ १७८ ॥

१७९. एसा कप्पवईणं कप्पठिई वण्णिया समासेणं ।
गेवेज्जऽणुत्तराणं सुण अणुभागं विमाणाणं ॥ १७९ ॥

[गा. १८०–८३. गेवेज्जगदेवाणं नाम-विमाणसंखा-ठिइआइ]

१८०. तिण्णेव य गेवेज्जा हिट्ठिला १ मज्झिमा २ य उवरिल्ला ३ ।
एक्केक्कं पि य तिविहं, एवं नव होंति गेवेज्जा ॥ १८० ॥

१८१. सुदंसणा १ अमोहा २ य सुप्पबुद्धा ३ जसोधरा ४ ।
वच्छा ५ सुवच्छा ६ सुमणा ७ सोमणसा ८ पियदंसणा ९ ॥१८१॥

१८२. एक्कारसुत्तरं हेट्ठिमए, सत्तुत्तरं च मज्झिमए ।
सयमेगं उवरिमए, पंचेव अणुत्तरविमाणा ॥ १८२ ॥

१८३. हेट्ठिमगेवेज्जाणं तेवीसं सागरोवमाइं ठिई ।
एक्केक्कमारुहिज्जा अट्ठहिं सेसेहिं नमियंगि ! ॥ १८३ ॥

[गा. १८४–८६. अणुत्तरदेवाणं नाम-विमाण-ठाण-ठिइआइ]

१८४. विजयं १ च वेजयंतं २ जयंत ३ मपराजियं ४ च बोद्धव्वं ।
सव्वट्ठसिद्धनामं ५ होइ चउण्हं तु मज्झिमयं ॥ १८४ ॥

१८५. पुव्वेण होइ विजयं, दाहिणओ होइ वेजयंतं तु ।
अवरेणं तु जयंतं, अवराइयमुत्तरे पासे ॥ १८५ ॥

---

१. चुद्दस लंतइकप्पे प्र० हं० । चउदस लंतइकप्पे सा० ॥ २. एगूणाऽऽणयकप्पे ९ प्र० हं० सा० ॥ ३. सागरोवमाइं ठिई सं० ॥

१८६. एएसु विमाणेसु उ तेत्तीसं सागरोवमाइं ठिई ।
सव्वट्ठसिद्धनामे अजहन्नुक्कोस तेत्तीसा ॥ १८६ ॥

[गा. १८७–८८. गेवेज्जगाऽणुत्तरदेवविमाणाण आगारो]

१८७. हेट्ठिल्ला उवरिल्ला दो दो जुवलऽद्धचंदसंठाणा ।
पडिपुण्णचंदसंठाणसंठिया मज्झिमा चउरो ॥ १८७ ॥

१८८. गेवेज्जावलिसरिसा गेवेज्जा तिण्णि तिण्णि आसन्ना ।
हुलुय[1]संठाणाइं अणुत्तराइं विमाणाइं ॥ १८८ ॥

[गा. १८९–९०. वेमाणियदेवविमाणाणं पइट्ठाणं]

१८९. घणउदहिपइट्ठाणा सुरभवणा दोसु होंति कप्पेसुं ।
तिसु वाउपइट्ठाणा, तदुभयसुपइट्ठिया तिन्नि ॥ १८९ ॥

१९०. तेण परं उवरिमया आगासंतरपइट्ठिया सव्वे ।
एस पइट्ठाणविही उड्ढं लोए विमाणाणं ॥ १९० ॥

[गा. १९१–२७६. देवाणं सामण्ण-विसेसओ विविहा परूवणा]
[गा. १९१–९३. देवाणं लेसाओ]

१९१. किण्हा-नीला-काऊ-तेऊलेसा य भवण-वंतरिया ।
जोइस-सोहम्मीसाणे तेउलेसा मुणेयव्वा ॥ १९१ ॥

१९२. कप्पे सणंकुमारे माहिंदे चेव बंभलोगे य ।
एएसु पम्हलेसा, तेण परं सुक्कलेसा उ ॥ १९२ ॥

१९३. कणगत्तयरत्ताभा सुरवसभा दोसु होंति कप्पेसु ।
तिसु होंति पम्हगोरा, तेण परं सुक्किला देवा ॥ १९३ ॥

[गा. १९४–९८. देवाणं उच्चत्तं–ओगाहणा]

१९४. भवणवइ-वाणमंतर-जोइसिया होंति सत्तरयणीया ।
कप्पवईणं[2] य सुंदरि ! सुण उच्चत्तं सुरवराणं ॥ १९४ ॥

---

१. दुलुय° हं० । दुल्लइ° प्र० । दुल्लह° सं० ॥ २. °णऽइ ! सुंदरि ! सा० ॥

१९५. सोहम्मे[1] ईसाणे य सुरवरा होंति सत्तरयणीया ।
दो दो कप्पा तुल्ला दोसु वि परिहायए रयणी ॥ १९५ ॥

१९६. गेवेज्जेसु य देवा रयणीओ दोन्नि होंति उच्चा उ ।
रयणी पुण उच्चत्तं अणुत्तरविमाणवासीणं ॥ १९६ ॥

१९७. कप्पाओ कप्पम्मि उ[2] जस्स ठिई सागरोवमऽब्भहिया ।
उस्सेहो[3] तस्स भवे इक्कारसभागपरिहीणो ॥ १९७ ॥

१९८. जो य विमाणुस्सेहो पुढवीण[4] य जं च होइ बाहल्लं ।
दोण्हं पि तं पमाणं बत्तीसं जोयणसयाइं ॥ १९८ ॥

[गा. १९९–२०२. देवाणं पवीयारणा]

१९९. भवणवइ-वाणमंतर-जोइसिया हुंति कायपवियारा[5] ।
कप्पवईण वि सुंदरि! वोच्छं पवियारणविही[5] उ ॥ १९९ ॥

२००. सोहम्मीसाणेसुं[6] च सुरवरा होंति कायपवियारा[5] ।
सणंकुमार-माहिंदेसु फासपवियारया[5] देवा ॥ २०० ॥

२०१. बंभे लंतयकप्पे य सुरवरा होंति रूवपवियारा[7] ।
महसुक्क-सहस्सारेसु सद्दपवियारया[5] देवा ॥ २०१ ॥

२०२. आणय-पाणयकप्पे आरण तह अच्चुएसु कप्पम्मि ।
देवा मणपवियारा[8] परओ पवियारणा नत्थि ॥ २०२ ॥

[गा. २०३–४. देवाणं गंधो दिट्ठी य]

२०३. गोसीसाऽगुरु-केययपत्ता[9]-पुन्नाग-बउलगंधा य ।
चंपय-कुवलयगंधा तगरेलसुगंधगंधा य ॥ २०३ ॥

---

१. सोहम्मीसाणसुरा हुंती सव्वे वि सत्त° हं० । सोहम्मीसाणसुरा उच्चत्ते हुंति सत्त° प्र० सा० ॥ २. य सं० ॥ ३. उस्सेहे तस्स भवे एक्कारसभागपरिहाणी हं० । उस्सेहे तस्स भवे एक्कारसभागपरिहीणा सं० प्र० ॥ ४. °वीण इ जं प्र० । °वीणं जं सा० ॥ ५. °परिया° सं० ॥ ६. °साणेसुं सु° सं० विना ॥ ७. रूयपरिया° सं० ॥ ८. °रा तेण वरेणं अपवियारा हं० । °रा तेण परं तू अपवियारा प्र० ॥ ९. °पत्ते पु° सं० ॥

२०४. [1]एसा णं गंधविही उवमाए वण्णिया समासेणं ।
दीहीए वि य तिविहा थिर सुकुमारा य फासेणं ॥ २०४ ॥

[गा. २०५–८. आवलिय-पइण्णयविमाणाणं संखा अंतरं च]

२०५. तेवीसं च विमाणा चउरासीइं च सयसहस्साइं ।
सत्ताणउइ सहस्सा उड्ढंलोए विमाणाणं ८४९७०२३ ॥ २०५ ॥

२०६. अउणाणउइ सहस्सा चउरासीइं च सयसहस्सा[2]इं ।
एगूणयं दिवड्ढं सयं च पुप्फावकिण्णाणं ८४८९१४९ ॥ २०६ ॥

२०७. सत्तेव सहस्साइं सयाइं चोवत्तराइं अट्ठ भवे ७८७४ ।
आवलियाइ विमाणा, सेसा पुप्फावकिण्णा णं ॥ २०७ ॥

२०८. [3]आवलियविमाणाणं तु अंतरं नियमसो असंखेज्जं ।
संखेज्जमसंखेज्जं भणियं पुप्फावकिन्नाणं ॥ २०८ ॥

[गा. २०९–१३. आवलियाइविमाणाणं आगारा कमो य]

२०९. आवलिया[4]इ विमाणा वट्टा तंसा तहेव चउरंसा ।
पुप्फावकिण्णया पुण अणेगविहरूव-संठाणा ॥ २०९ ॥

२१०. वट्टं थ वलयगं पिव, तंसा सिंघाडयं पिव विमाणा ।
[5]चउरंसविमाणा पुण अक्खाडयसंठिया भणिया ॥ २१० ॥

२११. पढमं वट्टविमाणं, बीयं तंसं, तहेव चउरंसं ।
एगंतरचउरंसं, पुणो वि वट्टं, पुणो तंसं ॥ २११ ॥

२१२. वट्टं वट्टस्सुवरिं, तंसं तंसस्स [6]उप्परिं होइ ।
चउरंसे चउरंसं, उड्ढं तु विमाणसेढीओ ॥ २१२ ॥

२१३. ओलंब[7]यरज्जूओ सव्वविमाणाण होंति समियाओ ।
उवरिम-चरिमंताओ हेट्ठिल्लो जाव चरिमंतो ॥ २१३ ॥

१. एया णं सं० हं० ॥ २. °स्सा य सं० ॥ ३. आवलियाइ विमाणाण अंतरं प्र० सा० ॥ ४. °याय वि° सं० ॥ ५. पुण चउरंसविमाणा अ° प्र० ॥ ६. उप्परे सं० । उप्परं प्र० ॥ ७. उवलंबयर° प्र० ॥

[गा. २१४–१६. कप्पवइविमाणाणं सरूवं]

२१४. पागारपरिक्खित्ता वट्टविमाणा हवंति सव्वे वि ।
चउरंसविमाणाणं चउद्दिसिं वेइया भणिया ॥ २१४ ॥

२१५. जत्तो वट्टविमाणं तत्तो तंसस्स वेइया होइ ।
पागारो बोधव्वो अवसेसाणं तु पासाणं ॥ २१५ ॥

२१६. जे पुण वट्टविमाणा एगदुवारा हवंति सव्वे वि ।
तिन्नि य तंसविमाणे, चत्तारि य होंति चउरंसे ॥ २१६ ॥

[गा. २१७–१८. भवणवइ-वाणमंतर-जोइसियाणं भवण-नगर-विमाणसंखा]

२१७. सत्तेव य कोडीओ हवंति बावत्तरिं सयसहस्सा ।
एसो भवणसमासो भोमेज्जाणं[1] सुरवराणं ॥ २१७ ॥

२१८. तिरिओववाइयाणं रम्मा भोमनगरा असंखेज्जा ।
तत्तो संखेज्जगुणा जोइसियाणं विमाणा उ ॥ २१८ ॥

[गा. २१९. चउविहदेवाणं अप्पबहुत्तं]

२१९. थोवा विमाणवासी, भोमेज्जा वाणमंतर मसंखा ।
तत्तो संखेज्जगुणा जोइसवासी भवे देवा ॥ २१९ ॥

[गा. २२०. वेमाणियदेवीणं विमाणसंखा]

२२०. पत्तेयविमाणाणं देवीणं छब्भवे सयसहस्सा ।
सोहम्मे कप्पम्मि उ, ईसाणे होंति चत्तारि ॥ २२० ॥

[गा. २२१–२४. अणुत्तरदेवाणं विमाणसंखा सद्दाइअणुभागो य]

२२१. पंचेवऽणुत्तरोइं[2] अणुत्तरगईहिं जाइं दिट्ठाइं ।
जत्थ अणुत्तरदेवा भोगसुहं अणुवमं पत्ता ॥ २२१ ॥

२२२. जत्थ अणुत्तरगंधा तहेव रूवा अणुत्तरा सद्दा ।
अचित्तपोग्गलाणं रसो य फासो य गंधो य ॥ २२२ ॥

---

१. भोमेज्जाणं भवनपतीनामित्यर्थः ॥ २. °राणं अणु° सं० ॥

२०४. [1]एसा णं गंधविही उवमाए वण्णिया समासेणं ।
दीट्टीए वि य तिविहा थिर सुकुमारा य फासेणं ॥ २०४ ॥

[गा. २०५–८. आवलिय-पइण्णयविमाणाणं संखा अंतरं च]

२०५. तेवीसं च विमाणा चउरासीइं च सयसहस्साइं ।
सत्ताणउइ सहस्सा उड्ढंलोए विमाणाणं ८४९७०२३ ॥ २०५ ॥

२०६. अउणाणउइ सहस्सा चउरासीइं च सयसहस्सा[2]इं ।
एगूणयं दिवड्ढं सयं च पुप्फावकिण्णाणं ८४८९१४९ ॥ २०६ ॥

२०७. सत्तेव सहस्साइं सयाइं चोवत्तराइं अट्ठ भवे ७८७४ ।
आवलियाइ विमाणा, सेसा पुप्फावकिण्णा णं ॥ २०७ ॥

२०८. [3]आवलियविमाणाणं तु अंतरं नियमसो असंखेज्जं ।
संखेज्जमसंखेज्जं भणियं पुप्फावकिन्नाणं ॥ २०८ ॥

[गा. २०९–१३. आवलियाइविमाणाणं आगारा कमो य]

२०९. आवलिया[4]इ विमाणा वट्टा तंसा तहेव चउरंसा ।
पुप्फावकिण्णया पुण अणेगविहरूव-संठाणा ॥ २०९ ॥

२१०. वट्टं थ वलयगं पिव, तंसा सिंघाडयं पिव विमाणा ।
[5]चउरंसविमाणा पुण अक्खाडयसंठिया भणिया ॥ २१० ॥

२११. पढमं वट्टविमाणं, बीयं तंसं, तहेव चउरंसं ।
एगंतरचउरंसं, पुणो वि वट्टं, पुणो तंसं ॥ २११ ॥

२१२. वट्टं वट्टस्सुवरिं, तंसं तंसस्स [6]उप्परिं होइ ।
चउरंसे चउरंसं, उड्ढं तु विमाणसेढीओ ॥ २१२ ॥

२१३. ओलंब[7]यरज्जूओ सव्वविमाणाण होंति समियाओ ।
उवरिम-चरिमंताओ हेट्ठिल्लो जाव चरिमंतो ॥ २१३ ॥

---

१. एया णं सं० हं० ॥ २. °स्सा य सं० ॥ ३. आवलियाइ विमाणाण अंतरं प्र० सा० ॥ ४. °याय वि° सं० ॥ ५. पुण चउरंसविमाणा अ° प्र० ॥ ६. उप्परे सं० । उप्परं प्र० ॥ ७. उवलंबयर° प्र० ॥

[गा. २१४–१६. कप्पवइविमाणाणं सरूवं]

२१४. पागारपरिक्खित्ता वट्टविमाणा हवंति सव्वे वि ।
चउरंसविमाणाणं चउद्दिसिं वेइया भणिया ॥ २१४ ॥

२१५. जत्तो वट्टविमाणं तत्तो तंसस्स वेइया होइ ।
पागारो बोधव्वो अवसेसाणं तु पासाणं ॥ २१५ ॥

२१६. जे पुण वट्टविमाणा एगदुवारा हवंति सव्वे वि ।
तिन्नि य तंसविमाणे, चत्तारि य होंति चउरंसे ॥ २१६ ॥

[गा. २१७–१८. भवणवइ-वाणमंतर-जोइसियाणं भवण-नगर-विमाणसंखा]

२१७. सत्तेव य कोडीओ हवंति बावत्तरिं सयसहस्सा ।
एसो भवणसमासो भोमेज्जाणं[1] सुरवराणं ॥ २१७ ॥

२१८. तिरिओववाइयाणं रम्मा भोमनगरा असंखेज्जा ।
तत्तो संखेज्जगुणा जोइसियाणं विमाणा उ ॥ २१८ ॥

[गा. २१९. चउविहदेवाणं अप्पबहुत्तं]

२१९. थोवा विमाणवासी, भोमेज्जा वाणमंतर मसंखा ।
तत्तो संखेज्जगुणा जोइसवासी भवे देवा ॥ २१९ ॥

[गा. २२०. वेमाणियदेवीणं विमाणसंखा]

२२०. पत्तेयविमाणाणं देवीणं छब्भवे सयसहस्सा ।
सोहम्मे कप्पम्मि उ, ईसाणे होंति चत्तारि ॥ २२० ॥

[गा. २२१–२४. अणुत्तरदेवाणं विमाणसंखा सद्दाइअणुभागो य]

२२१. पंचेवऽणुत्तराइं[2] अणुत्तरगईहिं जाइं दिट्ठाइं ।
जत्थ अणुत्तरदेवा भोगसुहं अणुवमं पत्ता ॥ २२१ ॥

२२२. जत्थ अणुत्तरगंधा तहेव रूवा अणुत्तरा सद्दा ।
अचित्तपोग्गलाणं रसो य फासो य गंधो य ॥ २२२ ॥

१. भोमेज्जाणं भवनपतीनामित्यर्थः ॥ २. °राणं अणु° सं० ॥

२२३. [1]पप्फोडियकलिकलुसा पप्फोडियकमलरेणुसंकासा ।
वरकुसुममहुकरा इव [2]सुहमयरंदं निघोट्टंति ॥ २२३ ॥

२२४. वरपउमगब्भगोरा सव्वेते एगगब्भवसहीओ ।
गब्भवसहीविमुक्का सुंदरि ! सुक्खं अणुहवंति ॥ २२४ ॥

[गा. २२५-३२. देवाणं आहार-ऊसासा]

२२५. तेत्तीसाए सुंदरि ! वाससहस्सेहिं होइ पुण्णेहिं ।
[3]आहारो देवाणं अणुत्तरविमाणवासीणं ॥ २२५ ॥

२२६. सोलसहि सहस्सेहिं [4]पंचेहिं सएहिं होइ पुण्णेहिं ।
आहारो देवाणं मज्झिममाउं धरेंताणं ॥ २२६ ॥

२२७. दस वाससहस्साइं जहन्नमाउं धरंति जे देवा ।
तेसिं पि य आहारो चउत्थभत्तेण बोधव्वो ॥ २२७ ॥

२२८. संवच्छरस्स सुंदरि ! मासाणं अद्धपंचमाणं च ।
[5]उस्सासो देवाणं अणुत्तरविमाणवासीणं ॥ २२८ ॥

२२९. अद्धट्ठमेहिं राइंदिएहिं अट्ठहि य सुतणु ! मासेहिं ।
उस्सासो देवाणं मज्झिममाउं धरेंताणं ॥ २२९ ॥

२३०. सत्तण्हं थोवाणं पुण्णाणं पुण्ण[6]यंदसरिसमुहे ! ।
ऊसासो देवाणं जहन्नमाउं धरेंताणं ॥ २३० ॥

२३१. जइसागरोवमाइं जस्स ठिई तत्तिएहिं पक्खेहिं ।
ऊसासो देवाणं, वाससहस्सेहिं आहारो ॥ २३१ ॥

२३२. आहारो ऊसासो एसो मे वन्निओ समासेणं ।
सुहुमंतरा य नाहिसि सुंदरि ! अचिरेण कालेण ॥ २३२ ॥

[गा. २३३–४०. वेमाणियदेवाणं ओहिनाणविसओ]

२३३. एएसिं [7]देवाणं विसओ ओहिस्स होइ जो जस्स ।
तं सुंदरि ! वण्णे हं अहक्कमं आणुपुव्वीए ॥ २३३ ॥

---

१. अप्फोडिय° हं० ॥ २. सुखमकरन्दं आस्वादयन्ति ॥ ३. आहारो बहि देवाऽणु° सं० प्र० । आहारावहि देवाऽणु° हं० सा० ॥ ४. पन्नेहिं सं० हं० ॥ ५. ऊसासो सं० हं० ॥ ६. °ण्णइंदस° प्र० हं० । °ण्णइंदुस° सा० ॥ ७. °वाणं ओही उ विसेसओ उ जो जस्स प्र० सा० । °वाणं ओहिस्स विसेसओ उ जो जस्स हं० ॥

२३४. सक्कीसाणा पढमं दोच्चं च सणंकुमार-माहिंदा ।
तच्चं च बंभ-लंतग सुक्क-सहस्सारय चउत्थिं ॥ २३४ ॥

२३५. आणय-पाणयकप्पे देवा पासंति पंचमिं पुढविं ।
तं चेव आरण-ऽच्चुय ओहिन्नाणेण पासंति ॥ २३५ ॥

२३६. छट्ठिं हिट्ठिम-मज्झिमगेवेज्जा सत्तमिं च उवरिल्ला ।
संभिन्नलोगनालिं पासंति अणुत्तरा देवा ॥ २३६ ॥

२३७. संखेज्जजोयणा खलु देवाणं अद्धसागरे ऊणे ।
तेण परमसंखेज्जा जहन्नयं पन्नवीसं तु ॥ २३७ ॥

२३८. तेण परमसंखेज्जा तिरियं दीवा य सागरा चेव ।
बहुययरं उवरिमया, उड्ढं तु सकप्पथूभाई ॥ २३८ ॥

२३९. नेरइय-देव-तित्थंकरा य ओहिस्सऽबाहिरा होंति ।
पासंति सव्वओ खलु, सेसा देसेण पासंति ॥ २३९ ॥

२४०. ओहिन्नाणे विसओ एसो मे वण्णिओ समासेणं ।
बाहल्लं उच्चत्तं विमाणवन्नं पुणो वोच्छं ॥ २४० ॥

[गा. २४१–७६. वेमाणियदेवाणं विमाण-आवास-पासाय-वय-ऊसास-सरीराइवण्णणं]

२४१. सत्तावीसं जोयणसयाइं पुढवीण[1] होइ बाहल्लं ।
सोहम्मीसाणेसुं रयणविचित्ता य सा पुढवी ॥ २४१ ॥

२४२. तत्थ विमाण बहुविहा पासाया य मणिवेइयारम्मा ।
वेरुलियथूभियागा रयणामयदामऽलंकारा ॥ २४२ ॥

२४३. केइत्थऽसियविमाणा अंजणधाऊ[2]समा सभावेणं ।
अद्दयरिट्ठ[3]यवण्णा जत्थाऽऽवासा सुरगणाणं ॥ २४३ ॥

२४४. केई[4] य हरियविमाणा मेयगधाउसरिसा सभावेणं ।
मोरग्गीवसवण्णा जत्थाऽऽवासा सुरगणाणं ॥ २४४ ॥

१. °ण ताण वा° प्र० सा० ॥ २. °धाउसरिसा सभा° हं० सा० ॥ ३. °ट्ठसवण्णा सा० ॥
४. केई ह° सं० ॥

२४५. दीवसिहसरिसवण्णित्थ केइ जासुमण-सूरसरिवन्ना ।
हिंगु[1]लुयधाउवण्णा जत्थाऽऽवासा सुरगणाणं ॥ २४५ ॥

२४६. कोरिंटधाउ[2]वण्णऽत्थ केइ फुल्लकणियाररसरिवण्णा ।
हालिद्दभेयवण्णा जत्थाऽऽवासा सुरगणाणं ॥ २४६ ॥

२४७. अविउत्तमल्लदामा निम्मल[3]गत्ता सुगंधनीसासा ।
सव्वे अवट्ठियवया सयंपभा अणिमिसऽच्छा य ॥ २४७ ॥

२४८. बावत्तरिंकलापंडिया उ देवा हवंति सव्वे वि ।
भवसंकमणे तेसिं पडिवाओ होइ नायव्वो ॥ २४८ ॥

२४९. कल्लाणफलविवागा सच्छंदविउव्वियाभरणधारी ।
आभरण-वसणरहिया हवंति साभावियसरीरा ॥ २४९ ॥

२५०. व[4]त्तुलसरिसवरूवा देवा एक्कम्मि ठिइविसेसम्मि ।
पच्चग्गहीण[5]महिया ओगा[6]हण-वण्ण[7]परिणामा ॥ २५० ॥

२५१. किण्हा नीला लोहिय हालिद्दा सुक्किला विरायंति ।
पंचसए उव्विद्धा पासाया तेसु कप्पेसु ॥ २५१ ॥

२५२. तत्थाऽऽसणा बहुविहा, सयणिज्जा य मणिभत्तिसयचित्ता ।
विरइयवित्थर्डदूसा रयणामयदामऽलंकारा ॥ २५२ ॥

२५३. छ[9]व्वीस जोयणसया पुढवीणं ताण होइ बाहल्लं ।
सणंकुमार-माहिंदे रयणविचित्ता य सा पुढवी ॥ २५३ ॥

[२५४. त[10]त्थ विमाण बहुविहा पासाया य मणिवेइयारम्मा ।
वेरुलियथूभियागा रयणामयदामऽलंकारा ॥ २५४ ॥]

---

१. मरगयधाउ° पु० ॥ २. °वण्णित्थ सा० ॥ ३. °लगाया सु° प्र० सा० ॥ ४. बहुतुल° सं० हं० ॥ ५. °महिमा सा० ॥ ६. उग्गाहण° प्र० ॥ ७. °परिमागा प्र० सा० ॥ ८. °डभूसा प्र० हं० सा० ॥ ९. २५३ गाथातः २७२ पर्यन्ता गाथाः सर्वेष्वप्यादर्शेषु अव्यवस्थिता एव वर्त्तन्ते, तथापि तद्गतान् पाठभेदानवलोक्य, सम्यगर्थसङ्गतिं चानुविचिन्त्य ता अत्र व्यवस्थिततया स्थापिताः सन्ति ॥ १०. इयं गाथा सर्वास्वपि प्रतिषु नास्ति ॥

२५५. तत्थ य नीला लोहिय हालिद्दा सुक्किला विरायंति ।
[1]छ च्च सए·उव्विद्धा पासाया तेसु कप्पेसु ॥ २५५ ॥

२५६. तत्थाऽऽसणा बहुविहा, सयणिज्जा य मणिभत्तिसयचित्ता ।
विरइयवित्थडदूसा, रयणामयदामऽलंकारा ॥ २५६ ॥

२५७. पण्णावीसं जोयणसयाइं पुढवीण होइ बाहल्लं ।
बंभय-लंतयकप्पे रयणविचित्ता य सा पुढवी ॥ २५७ ॥

२५८. [2]तत्थ विमाण बहुविहा पासाया य मणिवेइयारम्मा ।
वेरुलियथूभियागा रयणामयदामऽलंकारा ॥ २५८ ॥

२५९. लोहिय हालिद्दा पुण सुक्किलवण्णा य ते विरायंति ।
सत्तसए उव्विद्धा पासाया तेसु कप्पेसु ॥ २५९ ॥

२६०. [3]तत्थाऽऽसणा बहुविहा, सयणिज्जा य मणिभत्तिसयचित्ता ।
विरइयवित्थडदूसा, रयणामयदामऽलंकारा ॥ २६० ॥

२६१. चउवीस जोयणसयाइं पुढवीणं तासि होइ बाहल्लं ।
सुक्के य सहस्सारे रयणविचित्ता य सा पुढवी ॥ २६१ ॥

२६२. तत्थ विमाण बहुविहा पासाया य मणिवेइयारम्मा ।
वेरुलियथूभियागा, रयणामयदामऽलंकारा ॥ २६२ ॥

२६३. हालिद्दभेयवण्णा सुक्किलवण्णा य ते विरायंति ।
अट्ठसते उव्विद्धा पासाया तेसु कप्पेसु ॥ २६३ ॥

२६४. तत्थाऽऽसणा बहुविहा, सयणिज्जा य मणिभत्तिसयचित्ता ।
विरइयवित्थडदूसा, रयणामयदामऽलंकारा ॥ २६४ ॥

२६५. तेवीस जोयणसयाइं पुढवीणं तासि होइ बाहल्लं ।
आणय-पाणयकप्पे आरण-ऽच्चुए रयणविचित्ता उ सा पुढवी ॥२६५॥

---

१. २५५ गाथोत्तरार्धत आरभ्य २६१ पर्यन्ता गाथाः सं० हं० न सन्ति॥ २. २५८ गाथातः २६१ पर्यन्ता गाथाः प्रतिषु न वर्त्तन्ते। किन्त्वास्माभिरस्मिन् संशोधनेऽनङ्गीकृते ला० द० विद्यामन्दिरसत्के एकस्मिन्नादर्शे एता गाथा उपलभ्यन्ते। श्रीमद्भिः सागरानन्दसूरिभिरपि एतादृशादर्शान्तरादेताः गाथा उपलब्धाः सन्ति॥ ३. इयं गाथा कुत्राप्यादर्शे न दृश्यते।

२६६. तत्थ विमाण बहुविहा पासाया य मणिवेइयारम्मा ।
वेरुलियथूभियागा, रयणामयदामऽलंकारा ॥ २६६ ॥

२६७. संखंकसन्निकासा सव्वे दगरय-तुसारसरिवण्णा ।
नव य सते उव्विद्धा पासाया तेसु कप्पेसु ॥ २६७ ॥

२६८. तत्थाऽऽसणा बहुविहा, सयणिज्जा य मणिभत्तिसयचित्ता ।
विरइयवित्थडदूसा, रयणामयदामऽलंकारा ॥ २६८ ॥

२६९. बावीस जोयणसयाइं पुढवीणं तासि होइ बाहल्लं ।
गेवेज्जविमाणेसुं, रयणविचित्ता उ सा पुढवी ॥ २६९ ॥

२७०. तत्थ विमाण बहुविहा, पासाया य मणिवेइयारम्मा ।
वेरुलियथूभियागा, रयणामयदामऽलंकारा ॥ २७० ॥

२७१. संखंकसन्निकासा सव्वे दगरय-तुसारसरिवण्णा ।
दस य सए उव्विद्धा पासाया ते विरायंति ॥ २७१ ॥

२७२. [1]तत्थाऽऽसणा बहुविहा, सयणिज्जा य मणिभत्तिसयचित्ता ।
विरइयवित्थडदूसा, रयणामयदामऽलंकारा ॥ २७२ ॥

२७३. इगवीस जोयणसयाइं पुढवीणं तासि होइ बाहल्लं ।
पंचसु अणुत्तरेसुं, रयणविचित्ता उ सा पुढवी ॥ २७३ ॥

२७४. तत्थ विमाण बहुविहा, पासाया य मणिवेइयारम्मा ।
वेरुलियथूभियागा, रयणामयदामऽलंकारा ॥ २७४ ॥

२७५. संखंकसन्निकासा, सव्वे दगरय-तुसारसरिवण्णा ।
इक्कारसउव्विद्धा, पासाया ते विरायंति ॥ २७५ ॥

२७६. तत्थाऽऽसणा बहुविहा, सयणिज्जा य मणिभत्तिसयचित्ता ।
विरइयवित्थडदूसा, रयणामयदामऽलंकारा ॥ २७६ ॥

[गा. २७७–८२. ईसिपब्भाराए सिद्धिसिलाए ठाणं संठाणं पमाणं च]

२७७. सव्वट्ठविमाणस्स उ सव्वुवरिल्लाओ थूभियंताओ ।
बारसहि जोयणेहिं इसिपब्भारा तओ पुढवी ॥ २७७ ॥

---

१. इयं गाथा कुत्राप्यादर्शे नोपलभ्यते ॥

२७८. निम्मलदगरयवण्णा तुसार-गोखीर[1]-हारसरिवण्णा ।
भणिया उ जिणवरेहिं उत्ताणयछत्तसंठाणा ॥ २७८ ॥

२७९. पणयालीसं आयाम-वित्थडा होइ सयसहस्साइं ।
तं तिगुणं सविसेसं परीरओ होइ बोधव्वो ॥ २७९ ॥

२८०. एगा जोयणकोडी बायालीसं च सयसहस्साइं ।
तीसं चेव सहस्सा दो य सया अउणपन्नासा १४२३०२४९
॥ २८० ॥

२८१. खेत्तद्धयविच्छिन्ना अट्ठेव य जोयणाणि बाहल्लं ।
परिहायमाणी चरिमंते मच्छियपत्ताओ तणुययरी ॥ २८१ ॥

२८२. संखंकसन्निकासा नामेण सुदंसणा अमोहा य ।
अज्जुणसुवण्णयमई उत्ताणयछत्तसंठाणा ॥ २८२ ॥

[गा. २८३–९५. सिद्धाणं ठाणं संठाणं ओगाहणा फासणा य]

२८३. ईसीपब्भाराए[2] उवरिं खलु जोयणम्मि लोगंतो ।
तस्सुवरिमम्मि भाए सोलसमे सिद्धमोगाढे ॥ २८३ ॥

२८४. तत्थेते निच्चेयणा[3] अवेयणा निम्ममा असंगा य ।
असरीरा जीवघणा पएसनिव्वत्त[4]संठाणा ॥ २८४ ॥

२८५. कहिं पडिहया सिद्धा ? कहिं सिद्धा पइट्ठिया ? ।
कहिं बोंदिं चइत्ताणं कत्थ गंतूण सिज्झई ? ॥ २८५ ॥

२८६. अलोए पडिहया सिद्धा, लोयऽग्गे य पइट्ठिया ।
इहं बोंदिं चइत्ताणं तत्थ गंतूण सिज्झई ॥ २८६ ॥

---

१. °र-फेणसरि° प्र० हं० सा० ॥ २. °ए सीयाए जोय° प्र० हं० सा० ॥ ३. अत्र आदर्शेषु निचेयणा, निव्वेयणा, निच्चेयणा, निच्चेयणा इति पाठभेदा दृश्यन्ते, प्रज्ञापनासूत्रे तत्थ वि य ते अवेदा अवेदणा निम्ममा असंगा य (सूत्र २११ गा. १५८) इति पाठो वर्त्तते, अस्माभिस्तु देविंदत्थयप्रतिगतपाठभेदान् विमृश्य निच्चयणा इति पाठो विहितोऽस्ति । निच्चयणा = निश्च्यवनाः—मृत्युरहिताः, जन्म-जरा-मृत्युरहिता इति यावत् । अथ चेत् प्रतिगताः पाठभेदा लेखकप्रमादजा एव स्युः तदा निव्वेया इत्यपि पाठोऽत्र चेत् सम्भाव्येत तदाऽपि न किञ्चित् क्षुण्णमिति ॥ ४. °त्तसव्वोणा सर्वास्वपि प्रतिषु, अत्र मूले प्रज्ञापनासूत्रानुसारी पाठः ॥

२८७. जं संठाणं तु इहं भवं [1]चयंतस्स चरिमसमयम्मि ।
आसी य पएसघणं तं संठाणं तहिं तस्स ॥ २८७ ॥

२८८. दीहं वा [2]हुस्सं वा जं संठाणं हवेज्ज चरिमभवे ।
तत्तो तिभागहीणा सिद्धाणोगाहणा भणिया ॥ २८८ ॥

२८९. तिन्नि सया[3] तेत्तीसा धणुत्तिभागो य होइ बोधव्वो ।
एसा खलु सिद्धाणं उक्कोसोगाहणा भणिया ॥ २८९ ॥

२९०. चत्तारि य रयणीओ रयणितिभागूणिया य बोधव्वा ।
एसा खलु सिद्धाणं मज्झिमओगाहणा भणिया ॥ २९० ॥

२९१. एक्का य होइ रयणी अट्ठेव य अंगुलाइं साहीया ।
एसा खलु सिद्धाणं जहण्ण ओगाहणा भणिया ॥ २९१ ॥

२९२. ओगाहणाइ सिद्धा भवत्तिभागेण हुंति परिहीणा ।
संठाणमणित्थंत्थं जरा-मरणविप्पमुक्काणं ॥ २९२ ॥

२९३. जत्थ य एगो सिद्धो तत्थ अणंता भवक्खयविमुक्का ।
अन्नोन्नसमोगाढा पुट्ठा सव्वे अलोगंते ॥ २९३ ॥

२९४. असरीरा जीवघणा उवउत्ता दंसणे य नाणे य ।
सागारमणागारं लक्खणमेयं तु सिद्धाणं ॥ २९४ ॥

२९५. फुसइ अणंते सिद्धे सव्वपएसेहिं णियमसो सिद्धो ।
ते वि असंखेज्जगुणा देस-पएसेहिं जे पुट्ठा ॥ २९५ ॥

[गा. २९६–९७. सिद्धाणं उवओगो]

२९६. केवलनाणुवउत्ता जाणंती सव्वभावगुण-भावे ।
पासंति सव्वओ खलु केवल[4]दिट्ठीहऽणंताहिं ॥ २९६ ॥

२९७. नाणम्मि दंसणम्मि य इत्तो एगयरयम्मि उवउत्ता ।
सव्वस्स केवलिस्सा जुगवं दो नत्थि उवओगा ॥ २९७ ॥

---

१. चरंतस्स सा० विना ॥ २. हुस्सं सा० ॥ ३. °या छासट्ठा धणु° प्र० सा० ॥ ४. °लदिट्ठीअणं° सं० विना ॥

[गा. २९८–३०६. सिद्धाणं सुहं उवमा य]

२९८. सुरगणसुहं समत्तं सव्वद्धापिंडियं अणंतगुणं ।
न वि पावइ मुत्तिसुहं णंताहिं वग्गवग्गूहिं ॥ २९८ ॥

२९९. न वि अत्थि माणुसाणं तं सोक्खं न वि य सव्वदेवाणं ।
जं सिद्धाणं सोक्खं अव्वाबाहं उवगयाणं ॥ २९९ ॥

३००. सिद्धस्स सुहो रासी सव्वद्धापिंडिओ जइ हविज्जा ।
णंतगुणवग्गुभइओ सव्वागासे न माएज्जा ॥ ३०० ॥

३०१. जह नाम कोइ मिच्छो नयरगुणे बहुविहे वियाणंतो ।
न चएइ परिकहेउं उवमाए तहिं असंतीए ॥ ३०१ ॥

३०२. इअ सिद्धाणं सोक्खं अणोवमं, नत्थि तस्स ओवम्मं ।
किंचि विसेसेणित्तो सारिक्खमिणं सुणह वोच्छं ॥ ३०२ ॥

३०३. जह सव्वकामगुणियं पुरिसो भोत्तूण भोयणं कोई ।
तण्हा-छुहाविमुक्को अच्छिज्ज जहा अमियतित्तो ॥ ३०३ ॥

३०४. इय सव्वकालतित्ता अउलं निव्वाणमुवगया सिद्धा ।
सासयमव्वाबाहं चिट्ठंति सुही सुहं पत्ता ॥ ३०४ ॥

३०५. सिद्ध त्ति य बुद्ध त्ति य पारगय त्ति य परंपरगय त्ति ।
उम्मुक्ककम्मकवया अजरा अमरा असंगा य ॥ ३०५ ॥

३०६. निच्छिन्नसव्वदुक्खा जाइ-जरा-मरण-बंधणविमुक्का ।
सासयमव्वाबाहं अणुहुंति सुहं सयाकालं ॥ ३०६ ॥

---

१. सासयमव्वाबाहं अणुहुंती सासयं सिद्धा सं० हं० । सासयमव्वाबाहं अणुहवंती सयाकालं प्र० । सासयमव्वाबाहं अणुहवंति सुहं सयाकालं सा० । अव्वाबाहं सोक्खं अणुहुंती सासयं सिद्धा प्रज्ञापनासूत्रे गा. १७९ । अत्र प्रज्ञापनासूत्रगतः पाठः शुद्धो निर्दूषणश्च । आदर्शगतास्तु सर्वेऽपि पाठभेदाच्छन्दोभङ्ग-पौनरुक्त्य-हीनोक्तिदोषदूषिता वर्त्तन्ते । तदत्रार्थे तज्ज्ञाः श्रुतमर्मविदो बहुश्रुता एव प्रमाणम् ॥

२८७. जं संठाणं तु इहं भवं चेयंतस्स[1] चरिमसमयम्मि ।
आसी य पएसघणं तं संठाणं तहिं तस्स ॥ २८७ ॥

२८८. दीहं वा हुस्सं[2] वा जं संठाणं हवेज्ज चरिमभवे ।
तत्तो तिभागहीणा सिद्धाणोगाहणा भणिया ॥ २८८ ॥

२८९. तिन्नि सया[3] तेत्तीसा धणुत्तिभागो य होइ बोधव्वो ।
एसा खलु सिद्धाणं उक्कोसोगाहणा भणिया ॥ २८९ ॥

२९०. चत्तारि य रयणीओ रयणितिभागूणिया य बोधव्वा ।
एसा खलु सिद्धाणं मज्झिमओगाहणा भणिया ॥ २९० ॥

२९१. एक्का य होइ रयणी अट्ठेव य अंगुलाइं साहीया ।
एसा खलु सिद्धाणं जहण्ण ओगाहणा भणिया ॥ २९१ ॥

२९२. ओगाहणाइ सिद्धा भवत्तिभागेण हुंति परिहीणा ।
संठाणमणित्थंत्थं जरा-मरणविप्पमुक्काणं ॥ २९२ ॥

२९३. जत्थ य एगो सिद्धो तत्थ अणंता भवक्खयविमुक्का ।
अन्नोन्नसमोगाढा पुट्ठा सव्वे अलोगंते ॥ २९३ ॥

२९४. असरीरा जीवघणा उवउत्ता दंसणे य नाणे य ।
सागारमणागारं लक्खणमेयं तु सिद्धाणं ॥ २९४ ॥

२९५. फुसइ अणंते सिद्धे सव्वपएसेहिं णियमसो सिद्धो ।
ते वि असंखेज्जगुणा देस-पएसेहिं जे पुट्ठा ॥ २९५ ॥

[गा. २९६–९७. सिद्धाणं उवओगो]

२९६. केवलनाणुवउत्ता जाणंती सव्वभावगुण-भावे ।
पासंति सव्वओ खलु केवलदिट्ठीहऽणंताहिं[4] ॥ २९६ ॥

२९७. नाणम्मि दंसणम्मि य इत्तो एगयरयम्मि उवउत्ता ।
सव्वस्स केवलिस्सा जुगवं दो नत्थि उवओगा ॥ २९७ ॥

---

१. चरंतस्स सा० विना ॥ २. हस्सं सा० ॥ ३. °या छासट्ठा धणु° प्र० सा० ॥ ४. °लदिट्ठीअणं° सं० विना ॥

[गा. २९८–३०६. सिद्धाणं सुहं उवमा य]

२९८. सुरगणसुहं समत्तं सव्वद्धापिंडियं अणंतगुणं।
न वि पावइ मुत्तिसुहं णंताहिं वग्गवग्गूहिं ॥ २९८ ॥

२९९. न वि अत्थि माणुसाणं तं सोक्खं न वि य सव्वदेवाणं।
जं सिद्धाणं सोक्खं अव्वाबाहं उवगयाणं ॥ २९९ ॥

३००. सिद्धस्स सुहो रासी सव्वद्धापिंडिओ जइ हविज्जा।
णंतगुणवग्गुभइओ सव्वागासे न माएज्जा ॥ ३०० ॥

३०१. जह नाम कोइ मिच्छो नयरगुणे वहुविहे वियाणंतो।
न चएइ परिकहेउं उवमाए तहिं असंतीए ॥ ३०१ ॥

३०२. इअ सिद्धाणं सोक्खं अणोवमं, नत्थि तस्स ओवम्मं।
किंचि विसेसेणित्तो सारिक्खमिणं सुणह वोच्छं ॥ ३०२ ॥

३०३. जह सव्वकामगुणियं पुरिसो भोत्तूण भोयणं कोई।
तण्हा-छुहाविमुक्को अच्छिज्ज जहा अमियतित्तो ॥ ३०३ ॥

३०४. इय सव्वकालतित्ता अउलं निव्वाणमुवगया सिद्धा।
सासयमव्वाबाहं चिट्ठंति सुही सुहं पत्ता ॥ ३०४ ॥

३०५. सिद्ध त्ति य बुद्ध त्ति य पारगय त्ति य परंपरगय त्ति।
उम्मुक्ककम्मकवया अजरा अमरा असंगा य ॥ ३०५ ॥

३०६. निच्छिन्नसव्वदुक्खा जाइ-जरा-मरण-बंधणविमुक्का।
सासयमव्वाबाहं अणुहुंति सुहं सयाकालं ॥ ३०६ ॥

---

१. सासयमव्वाबाहं अणुहुंती सासयं सिद्धा सं० हं०। सासयमव्वाबाहं अणुहवंती सयाकालं प्र०। सासयमव्वाबाहं अणुहवंति सुहं सयाकालं सा०। अव्वाबाहं सोक्खं अणुहुंती सासयं सिद्धा प्रज्ञापनासूत्रे गा. १७९। अत्र प्रज्ञापनासूत्रगतः पाठः शुद्धो निर्दूषणश्च। आदर्शगतास्तु सर्वेऽपि पाठभेदाच्छन्दोभङ्ग-पौनरुक्त्य-हीनोक्तिदोषदूषिता वर्त्तन्ते। तदत्रार्थे तज्ज्ञाः श्रुतमर्मविदो बहुश्रुता एव प्रमाणम् ॥

[गा. ३०७–९. जिणवरीणं इड्ढी]

३०७. सुरगणइड्ढि समग्गा सव्वद्धापिंडिया अणंतगुणा ।
न वि पावे जिणइड्ढिं णंतेहिं वि वग्गवग्गूहिं ॥ ३०७ ॥

३०८. भवणवइ वाणमंतर जोइसवासी विमाणवासी य ।
सव्विड्ढीपरियारो[1] अरहंते वंदया होंति ॥ ३०८ ॥

३०९. भवणवइ वाणमंतर जोइसवासी विमाणवासी य ।
इसिवालियमइमहिया[2] करेंति महिमं जिणवराणं ॥ ३०९ ॥

[गा. ३१०–११. देविंदत्थओवसंहारो तक्कारगा य]

३१०. इसिवालियस्स भद्दं सुरवरथयकारयस्स वी (? धी) रस्स ।
जेहिं सया थुव्वंता सव्वे इंदा[3] य पवरकित्तीया[4] ॥
[5]तेसिं सुराऽसुरगुरू सिद्धा सिद्धिं उवविहिंतु[6] ॥ ३१० ॥

३११. भोमेज्ज-वणयराणं जोइसियाणं विमाणवासीणं ।
देवनिकायाण थओ इह सम्मत्तो अपरिसेसो ॥ ३११ ॥

॥ देविंदत्थओ[7] सम्मत्तो ॥ १ ॥

---

१. सर्वश्चासौ ऋद्धिभूतः परिवारः सर्वर्द्धिपरिवारः, चकारश्चात्र शेषो द्रष्टव्यः, सर्वर्द्धिपरिवारश्च इत्यर्थः । सव्विड्ढीपरिवारो हं० । सव्विड्ढीपरियरिया प्र० सा० ॥ २. °यमयम° प्र० हं० सा० ॥ ३. °दा परव(?पवर)कित्तीया प्र० । °दा य कित्तीया हं० । °दा पवरकित्ती सा० ॥ ४. एतदनन्तरं इसिवालियस्स भद्दं सुरवरथयकारयस्स वीरस्स इति गाथार्द्धमधिकं सा० ॥ ५. एतद् गाथार्द्धं हं० नास्ति ॥ ६. उवमिहिंतु प्र० । उवणमंतु सा० ॥ ७. °त्थओ सम्मत्तो सत्तमओ प्र० । °त्थयपइण्णयं सम्मत्तं सा० ॥

२

तंदुलवेयालियपइण्णयं

[गा. १. मंगलमभिधेयं च]

३१२. निज्जरियजरा-मरणं वंदित्ता जिणवरं महावीरं ।
वोच्छं पइन्नगमिणं तंदुलवेयालियं नाम ॥ १ ॥

[गा. २–३. दाराणि]

३१३. सुणह गणिए दस दसा वाससयाउस्स जह विभज्जंति ।
संकलिए[1] वोगसिए जं चाऽऽउं सेसयं होइ ॥ २ ॥

३१४. जत्तियमेत्ते दिवसे जत्तिय राई मुहुत्त ऊसासे ।
गब्भम्मि वसइ जीवो आहारविहिं च वोच्छामि ॥ ३ ॥ दारगाथा ॥

[गा. ४–८. गब्भवासकालपमाणं]

३१५. दोन्नि अहोरत्तसए संपुण्णे सत्तसत्तरिं चेव ।
[2]गब्भम्मि वसइ जीवो, अद्धमहोरत्तमन्नं च ॥ ४ ॥

३१६. एए उ अहोरत्ता नियमा जीवस्स गब्भवासम्मि ।
हीणाऽहिया उ एत्तो उवघायवसेण जायंति ॥ ५ ॥

३१७. अट्ठ सहस्सा तिन्नि उ सया मुहुत्ताण पण्णवीसा य ।
गब्भगओ वसइ जिओ नियमा, हीणाऽहिया एत्तो ॥ ६ ॥

३१८. तिन्नेव य कोडीओ [3]चउदस य हवंति सयसहस्साइं ।
दस चेव सहस्साइं दोन्नि सया पन्नवीसा य ॥ ७ ॥

---

१. °ए वाससए जं चाऊ से° जे० सा० ॥ २. गब्भगओ वसइ जिओ, अद्ध° सं० ॥
३. चोद्दस सं० पु० ॥

३१९. उस्सासा निस्सासा एत्तियमित्ता हवंति संकलिया ।
जीवस्स गब्भवासे नियमा, हीणाऽहिया एत्तो ॥ ८ ॥

[गा. ९-१२. गब्भुप्पत्तिजोग्गाए थीजोणीए सरूवं]

३२० आउसो!—इत्थीए नाभिहेट्ठा सिरादुगं पुप्फनालियागारं ।
तस्स य हेट्ठा जोणी अहोमुहा संठिया कोसा[1] ॥ ९ ॥

३२१. तस्स य हिट्ठा चूयस्स मंजरी तारिसा उ मंसस्स ।
ते रिउकाले फुडिया सोणियलवया विमुंचंति ॥ १० ॥

३२२. कोसायारं [2]जोणी संपत्ता सुक्कमीसिया जइया ।
तइया जीवुववाए जोग्गा भणिया जिणिंदेहिं ॥ ११ ॥

३२३. बारस चेव मुहुत्ता उवरिं विद्धंस गच्छई सा उ ।
जीवाणं परिसंखा लक्खपुहत्तं[3] च उक्कोसा ॥ १२ ॥

[गा. १३-१४. थीजोणीए पुरिसबीअस्स य पमिलाणकालो]

३२४. पणपण्णाय परेणं जोणी पमिलायए महिलियाणं ।
पणसत्तरीय परओ पाएण पुमं भवेऽबीओ ॥ १३ ॥

३२५. वाससयाउयमेयं, परेण जा होइ पुव्वकोडीओ ।
तस्सऽद्धे अमिलाया, सव्वाउयवीसभागो उ ॥ १४ ॥

[गा. १५. पिउसंखा उक्कोसो गब्भवासकालो य]

३२६. रत्तुक्कडा य इत्थी, लक्खपुहत्तं[3] च बारस मुहुत्ता ।
पिउसंख सयपुहत्तं[3], बारस वासा उ गब्भस्स ॥ १५ ॥

[गा. १६. गब्भगयजीवस्स पुरिसाइजाइपरिण्णा]

३२७. दाहिणकुच्छी पुरिसस्स होइ, वामा उ इत्थियाए उ ।
उभयंतरं नपुंसे, तिरिए अट्ठेव वरिसाइं ॥ १६ ॥

---

१. खड्गविधानकाकारेत्यर्थः ॥ २. जोणिं संपत्ता सुक्कमिस्सिया सं० ॥ ३. °पुहुत्तं जे० ॥

[सु. गा. १७–१९. गब्भुप्पत्ती गब्भगयजीववियासकमो य]

३२८. इमो खलु जीवो अम्मा-पिउसंजोगे माऊओयं पिउसुक्कं तं तदुभयसंसट्ठं कलुसं किब्बिसं तप्पढमयाए आहारं आहारित्ता गब्भत्ताए वक्कमइ ॥ १७ ॥
[भगवती श० १ उ० ७ सू० १२]

३२९. सत्ताहं कललं होइ, सत्ताहं होइ अब्बुयं ।
अब्बुया जायए पेसी, पेसीओ वि घणं भवे ॥ १८ ॥

३३०. तो पढमे मासे करिसूणं पलं जायइ १ । बीए मासे पेसी संजायए घणा २ । तईए मासे माऊए डोहलं जणइ ३ । चउत्थे मासे माऊए अंगाइं पीणेइ ४ । पंचमे मासे पंच पिंडियाओ पाणिं पायं सिरं चेव निव्वत्तेइ ५ । छट्ठे मासे पित्तसोणियं उवचिणेइ ⊢[1] अंगोवंगं च निव्वत्तेइ ⊣ ६ । सत्तमे मासे सत्त सिरासयाइं पंच पेसीसयाइं नव धमणीओ नवनउयं च रोमकूवसयसहस्साइं ९९०००० निव्वत्तेइ विणा केस-मंसुणा, सह केस-मंसुणा अद्धुट्ठाओ रोमकूवकोडीओ निव्वत्तेइ ३५००००००, ७ । अट्ठमे मासे वित्तीकप्पो हवइ ८ ॥ १९ ॥

[सु. २०. गब्भगयस्स जीवस्स आहारपरिणामो]

३३१. जीवस्स णं भंते! गब्भगयस्स समाणस्स अत्थि उच्चारे इ वा पासवणे इ वा खेले इ वा सिंघाणे इ वा वंते इ वा पित्ते इ वा सुक्के इ वा सोणिए इ वा? नो इणट्ठे समट्ठे। से केणट्ठेणं भंते! एवं वुच्चइ—जीवस्स णं गब्भगयस्स समाणस्स नत्थि उच्चारे इ वा जाव सोणिए इ वा? गोयमा! जीवे णं गब्भगए समाणे जं आहारमाहारेइ तं चिणाइ सोइंदियत्ताए चक्खुंइंदियत्ताए घाणिंदियत्ताए जिब्भिदियत्ताए फासिंदियत्ताए अट्ठि-अट्ठिमिंज-केस-मंसु-रोम-नहत्ताए, से एएणं अट्ठेणं गोयमा! एवं वुच्चइ—जीवस्स णं गब्भगयस्स समाणस्स नत्थि उच्चारे इ वा जाव सोणिए इ वा ॥ २० ॥ [भगवती श० १ उ० ७ सू० १४]

[सु. २१–२२. गब्भगयस्स जीवस्स आहारविही]

३३२. जीवे णं भंते! गब्भगए समाणे पहू मुहेणं कावलियं आहारं आहा-

---

१. ⊢ ⊣ एतच्चिह्नान्तर्गतः पाठः सं० प्रतावेव वर्तते। एतत्प्रकीर्णकवृत्तिकृता एष पाठो व्याख्यातो नास्ति ॥ २. °क्खुरिंदि° सं० ॥

रित्तए[1]? गोयमा ! नो इणट्ठे[2] समट्ठे। से केणट्ठेणं भंते ! एवं वुच्चइ—जीवे णं गब्भगए समाणे नो पहू मुहेणं कावलियं आहारं आहारित्तए ? गोयमा ! जीवे णं गब्भगए समाणे सव्वओ आहारेइ, सव्वओ परिणामेइ, सव्वओ ऊससइ, सव्वओ नीससइ; अभिक्खणं आहारेइ, अभिक्खणं परिणामेइ, अभिक्खणं ऊससइ, अभिक्खणं नीससइ; आहच्च आहारेइ, आहच्च परिणामेइ, आहच्च ऊससइ, आहच्च नीससइ; से माउजीवरसहरणी पुत्तजीवरसहरणी माउजीवपडिबद्धा पुत्तजीवंफुडा[3] तम्हा आहारेइ तम्हा परिणामेइ, अवरा वि य णं पुत्तजीवपडिबद्धा माउजीवफुडा तम्हा चिणाइ तम्हा उवचिणाइ, [4]से एएणं अट्ठेणं गोयमा ! एवं वुच्चइ—जीवे णं गब्भगए समाणे नो पहू मुहेणं कावलियं आहारं आहारेत्तए ॥ २१ ॥ [भगवती श० १ उ० ७ सूत्रं १५] ॥

३३३. जीवे णं भंते ! गब्भगए समाणे किमाहारं आहारेइ ?, गोयमा ! जं से माया नाणाविहाओ रसविगईओ[5] तित्त-कडुय-कसायंबिल-महुराइं दव्वाइं आहारेइ तओ एगदेसेणं ओयमाहारेइ ॥ २२ ॥ [भगवती श० १ उ० ७ सू० १३]

[गा. २३–२४. गब्भत्थस्स जीवस्स आहारो]

३३४. तस्स फलबिंटसरिसा उप्पलनालोवमा भवइ नाभी।
रसहरणी जणणीए सयाइ नाभीए पडिबद्धा ॥ २३ ॥

३३५. नाभीए ताओ गब्भो ओयं आइयइ अण्हयंतीए।
ओयाए तीए गब्भो विवड्ढई जाव जाओ त्ति ॥ २४ ॥

[सु. २५. उप्पन्नजीवं पडुच्च माउ-पिउअंगानिरूवणं]

३३६, कइ णं भंते ! माउअंगा पण्णत्ता? गोयमा ! तओ माउअंगा पण्णत्ता, तं जहा—मंसे १ सोणिए २ मत्थुलुंगे[6] ३। कइ णं भंते ! पिउअंगा[7] पण्णत्ता? गोयमा ! तओ पिउअंगा[8] पण्णत्ता, तं जहा—अट्ठि १ अट्ठिमिंजा २ केस-मंसु-रोम-नहा ३ ॥ २५ ॥ [भग० श० १ उ० ७ सू० १६–१७] ॥

---

१. °ए ? नो इणट्ठे समट्ठे गो० ! से सं० हं० ॥ २. इणमट्ठे स° पु० हं० ॥ ३. पुत्तजीवफुडा सं० हं० ॥ ४. सेतेणऽट्ठेणं जाव नो पभू भगवत्यां पाठः ॥ ५. °गईओ आहारमाहारेइ भगवत्यां पाठः ॥ ६. °त्थुलिंगे सं०। °त्थुलंगे पु० ॥ ७–८. पिइअंगा सं० ॥

[सु. २६. गब्भगयस्स जीवस्स णरएसु उप्पत्ती]

३३७. जीवे णं भंते! गब्भगए समाणे [1]नेरएसु उववज्जिज्जा? गोयमा! अत्थेगइए उववज्जेज्जा अत्थेगइए नो उववज्जेज्जा। से केणट्ठेणं भंते! एवं वुच्चइ जीवे णं गब्भगए समाणे [2]नेरएसु अत्थेगइए उववज्जेज्जा अत्थेगइए नो उववज्जेज्जा? गोयमा! जे णं जीवे गब्भगए समाणे सन्नी पंचिंदिए सव्वाहिं पज्जत्तीहिं पज्जत्तए वीरियलद्धीए विभंगनाण[3]लद्धीए वेउव्विअलद्धीए वेउव्वियलद्धिपत्ते पराणीअं आगयं सोच्चा निसम्म पएसे निच्छुहइ, २ त्ता वेउव्वियसमुग्घाएणं समोहणइ, २ त्ता चाउरंगिणिं [4]सेन्नं सन्नाहेइ, सन्नाहित्ता पराणीएण सद्धिं संगामं संगामेइ, से णं जीवे अत्थकामए रज्जकामए भोगकामए कामकामए, अत्थकंखिए रज्जकंखिए भोगकंखिए कामकंखिए, अत्थपिवासिए रज्जपिवासिए भोगपिवासिए कामपिवासिए तच्चित्ते तम्मणे तल्लेसे तदज्झवसिए तत्तिव्वज्झवसाणे तदट्ठोवउत्ते तदप्पियकरणे तब्भावणाभाविए, एयंसिं च णं अंतरंसि कालं करेज्जा नेरइएसु [5]उववज्जेज्जा, से एएणं अट्ठेणं गोयमा! एवं वुच्चइ—जीवे णं गब्भगए समाणे नेरइएसु अत्थेगइए उववज्जेज्जा, अत्थेगइए नो उववज्जेज्जा ॥ २६ ॥ [भगवती श० १ उ० ७ सूत्रं १९] ॥

[सु. २७. गब्भगयस्स जीवस्स देवलोएसु उप्पत्ती]

३३८. जीवे णं भंते! गब्भगए समाणे देवलोएसु उववज्जेज्जा? गोयमा! अत्थेगइए उववज्जेज्जा अत्थेगइए नो उववज्जेज्जा। से केणट्ठेणं भंते! एवं वुच्चइ—अत्थेगइए उववज्जेज्जा अत्थेगइए नो उववज्जेज्जा? गोयमा! जे णं जीवे गब्भगए समाणे सण्णी पंचिंदिए सव्वाहिं पज्जत्तीहिं पज्जत्तए वेउव्वियलद्धीए वीरियलद्धीए ओहिनाणलद्धीए तहारूवस्स समणस्स वा माहणस्स वा अंतिए एगम[6]वि आयरियं धम्मियं सुवयणं सोच्चा निसम्म तओ से भवइ तिव्वसंवेगसंजायसड्ढे तिव्वधम्माणुरायरत्ते, से णं जीवे धम्मकामए पुण्णकामए सग्गकामए मोक्खकाम[7]ए, धम्मकंखिए पुन्नकंखिए सग्गकंखिए मोक्खकंखिए, धम्मपिवासिए पुन्नपिवासिए सग्गपिवासिए मोक्खपिवासिए, तच्चित्ते त[8]म्मणे तल्लेसे तदज्झवसिए तत्तिव्वज्झवसाणे तदप्पियकरणे तदट्ठोवउत्ते तब्भावणाभाविए, एयंसि णं अंतरंसि कालं

१–२. नेरइएसु सं० भग० ॥ ३. °लद्धीए वेउव्वणिड्ढिपत्ते परा° सं०। °लद्धीए वेउव्वियलद्धिपत्ते परा° भग० ॥ ४. सेन्नं विउव्वइ, चातुरंगिणी सेन्नं विउव्वेत्ता चाउरंगिणीए सेणाए परा° भगवतीसूत्रे ॥ ५. उववज्जइ, से भग० ॥ ६. °मवि याऽऽरियं सं० ॥ ७. °ए एवं धम्म° सं० ॥ ८. तम्मणे जाव तब्भावणा° सं० ॥

रित्तए[1]? गोयमा! नो इणट्ठे[2] समट्ठे। से केणट्ठेणं भंते! एवं वुच्चइ—जीवे णं गब्भगए समाणे नो पहू मुहेणं कावलियं आहारं आहारित्तए? गोयमा! जीवे णं गब्भगए समाणे सव्वओ आहारेइ, सव्वओ परिणामेइ, सव्वओ ऊससइ, सव्वओ नीससइ; अभिक्खणं आहारेइ, अभिक्खणं परिणामेइ, अभिक्खणं ऊससइ, अभिक्खणं नीससइ; आहच्च आहारेइ, आहच्च परिणामेइ, आहच्च ऊससइ, आहच्च नीससइ; से माउजीवरसहरणी पुत्तजीवरसहरणी माउजीवपडिबद्धा पुत्तजीवंफुडा[3] तम्हा आहारेइ तम्हा परिणामेइ, अवरा वि य णं पुत्तजीवपडिबद्धा माउजीवफुडा तम्हा चिणाइ तम्हा उवचिणाइ, [4]से एएणं अट्ठेणं गोयमा! एवं वुच्चइ—जीवे णं गब्भगए समाणे नो पहू मुहेणं कावलियं आहारं आहारेत्तए ॥ २१ ॥ [भगवती श० १ उ० ७ सूत्रं १५] ॥

३३३. जीवे णं भंते! गब्भगए समाणे किमाहारं आहारेइ?, गोयमा! जं से माया नाणाविहाओ रसविगईओ[5] तित्त-कडुय-कसायंबिल-महुराइं दव्वाइं आहारेइ तओ एगदेसेणं ओयमाहारेइ ॥ २२ ॥ [भगवती श० १ उ० ७ सू० १३]

[गा. २३–२४. गब्भत्थस्स जीवस्स आहारो]

३३४. तस्स फलबिंटसरिसा उप्पलनालोवमा भवइ नाभी।
रसहरणी जणणीए सयाइ नाभीए पडिबद्धा ॥ २३ ॥

३३५. नाभीए ताओ गब्भो ओयं आइयइ अण्हयंतीए।
ओयाए तीए गब्भो विवड्ढई जाव जाओ त्ति ॥ २४ ॥

[सु. २५. उप्पन्नजीवं पडुच्च माउ-पिउअंगानिरूवणं]

३३६, कइ णं भंते! माउअंगा पण्णत्ता? गोयमा! तओ माउअंगा पण्णत्ता, तं जहा—मंसे १ सोणिए २ मत्थुलुंगे[6] ३। कइ णं भंते! पिउअंगा[7] पण्णत्ता? गोयमा! तओ पिउअंगा[8] पण्णत्ता, तं जहा—अट्ठि १ अट्ठिमिंजा २ केस-मंसु-रोम-नहा ३ ॥ २५ ॥ [भग० श० १ उ० ७ सू० १६–१७] ॥

---

१. °ए? नो इणट्ठे समट्ठे गो०! से सं० हं० ॥ २. इणमट्ठे स° पु० हं० ॥ ३. पुत्तजीवफुडा सं० हं० ॥ ४. सेतेणऽट्ठेणं जाव नो पभू भगवत्यां पाठः ॥ ५. °गईओ आहारमाहारेइ भगवत्यां पाठः ॥ ६. °त्थुलिंगे सं०। °त्थुलंगे पु० ॥ ७–८. पिइअंगा सं० ॥

[सु. २६. गब्भगयस्स जीवस्स णरएसु उप्पत्ती]

३३७. जीवे णं भंते! गब्भगए समाणे नेरएसु[1] उववज्जिज्जा? गोयमा! अत्थेगइए उववज्जेज्जा अत्थेगइए नो उववज्जेज्जा। से केणट्ठेणं भंते! एवं वुच्चइ जीवे णं गब्भगए समाणे नेरएसु[2] अत्थेगइए उववज्जेज्जा अत्थेगइए नो उववज्जेज्जा? गोयमा! जे णं जीवे गब्भगए समाणे सन्नी पंचिंदिए सव्वाहिं पज्जत्तीहिं पज्जत्तए वीरियलद्धीए विभंगनाणलद्धीए[3] वेउव्विअलद्धीए वेउव्वियलद्धिपत्ते पराणीअं आगयं सोच्चा निसम्म पएसे निच्छुहइ, २ त्ता वेउव्वियसमुग्घाएणं समोहणइ, २ त्ता चाउरंगिणिं सेन्नं[4] सन्नाहेइ, सन्नाहित्ता पराणीएण सद्धिं संगामं संगामेइ, से णं जीवे अत्थकामए रज्जकामए भोगकामए कामकामए, अत्थकंखिए रज्जकंखिए भोगकंखिए कामकंखिए, अत्थपिवासिए रज्जपिवासिए भोगपिवासिए कामपिवासिए तच्चित्ते तम्मणे तल्लेसे तदज्झवसिए तत्तिव्वज्झवसाणे तदट्ठोवउत्ते तदप्पियकरणे तब्भावणाभाविए, एयंसिं च णं अंतरंसि कालं करेज्जा नेरइएसु उववज्जेज्जा[5], से एएणं अट्ठेणं गोयमा! एवं वुच्चइ—जीवे णं गब्भगए समाणे नेरइएसु अत्थेगइए उववज्जेज्जा, अत्थेगइए नो उववज्जेज्जा॥ २६॥ [भगवती श० १ उ० ७ सूत्रं १९]॥

[सु. २७. गब्भगयस्स जीवस्स देवलोएसु उप्पत्ती]

३३८. जीवे णं भंते! गब्भगए समाणे देवलोएसु उववज्जेज्जा? गोयमा! अत्थेगइए उववज्जेज्जा अत्थेगइए नो उववज्जेज्जा। से केणट्ठेणं भंते! एवं वुच्चइ —अत्थेगइए उववज्जेज्जा अत्थेगइए नो उववज्जेज्जा? गोयमा! जे णं जीवे गब्भगए समाणे सण्णी पंचिंदिए सव्वाहिं पज्जत्तीहिं पज्जत्तए वेउव्वियलद्धीए वीरियलद्धीए ओहिनाणलद्धीए तहारूवस्स समणस्स वा माहणस्स वा अंतिए एगमवि[6] आयरियं धम्मियं सुवयणं सोच्चा निसम्म तओ से भवइ तिव्वसंवेगसंजायसड्ढे तिव्वधम्माणुरायरत्ते, से णं जीवे धम्मकामए पुण्णकामए सग्गकामए मोक्खकामए[7], धम्मकंखिए पुन्नकंखिए सग्गकंखिए मोक्खकंखिए, धम्मपिवासिए पुन्नपिवासिए सग्गपिवासिए मोक्खपिवासिए, तच्चित्ते तम्मणे[8] तल्लेसे तदज्झवसिए तत्तिव्वज्झवसाणे तदप्पियकरणे तदट्ठोवउत्ते तब्भावणाभाविए, एयंसि णं अंतरंसि कालं

१-२. नेरइएसु सं० भग० ॥ ३. °लद्धीए वेउव्वणिड्ढिपत्ते परा° सं०। °लद्धीए वेउव्वियलद्धिपत्ते परा° भग० ॥ ४. सेन्नं विउव्वइ, चातुरंगिणी सेन्नं विउव्वेत्ता चाउरंगिणीए सेणाए परा° भगवतीसूत्रे ॥ ५. उववज्जइ, से भग० ॥ ६. °मवि याऽऽरियं सं० ॥ ७. °ए एवं धम्म° सं० ॥ ८. तम्मणे जाव तब्भावणा° सं० ॥

रित्तए[1]? गोयमा! नो इ[2]णट्ठे समट्ठे। से केणट्ठेणं भंते! एवं वुच्चइ—जीवे णं गब्भगए समाणे नो पहू मुहेणं कावलियं आहारं आहारित्तए? गोयमा! जीवे णं गब्भगए समाणे सव्वओ आहारेइ, सव्वओ परिणामेइ, सव्वओ ऊससइ, सव्वओ नीससइ; अभिक्खणं आहारेइ, अभिक्खणं परिणामेइ, अभिक्खणं ऊससइ, अभिक्खणं नीससइ; आहच्च आहारेइ, आहच्च परिणामेइ, आहच्च ऊससइ, आहच्च नीससइ; से माउजीवरसहरणी पुत्तजीवरसहरणी माउजीवपडिबद्धा पुत्त[3]जीवंफुडा तम्हा आहारेइ तम्हा परिणामेइ, अवरा वि य णं पुत्तजीवपडिबद्धा माउजीवफुडा तम्हा चिणाइ तम्हा उवचिणाइ, [4]से एएणं अट्ठेणं गोयमा! एवं वुच्चइ—जीवे णं गब्भगए समाणे नो पहू मुहेणं कावलियं आहारं आहारेत्तए ॥ २१ ॥ [भगवती श० १ उ० ७ सूत्रं १५] ॥

३३३. जीवे णं भंते! गब्भगए समाणे किमाहारं आहारेइ?, गोयमा! जं से माया नाणाविहाओ रसविगई[5]ओ तित्त-कडुय-कसायंबिल-महुराइं दव्वाइं आहारेइ तओ एगदेसेणं ओयमाहारेइ ॥ २२ ॥ [भगवती श० १ उ० ७ सू० १३]

[गा. २३–२४. गब्भत्थस्स जीवस्स आहारो]

३३४. तस्स फलविंटसरिसा उप्पलनालोवमा भवइ नाभी।
रसहरणी जणणीए सयाइ नाभीए पडिबद्धा ॥ २३ ॥

३३५. नाभीए ताओ गब्भो ओयं आइयइ अण्हयंतीए।
ओयाए तीए गब्भो विवड्ढई जाव जाओ त्ति ॥ २४ ॥

[सु. २५. उप्पन्नजीवं पडुच्च माउ-पिउअंगानिरूवणं]

३३६, कइ णं भंते! माउअंगा पण्णत्ता? गोयमा! तओ माउअंगा पण्णत्ता, तं जहा—मंसे १ सोणिए २ मत्थु[6]लुंगे ३। कइ णं भंते! पि[7]उअंगा पण्णत्ता? गोयमा! तओ पि[8]उअंगा पण्णत्ता, तं जहा—अट्ठि १ अट्ठिमिंजा २ केस-मंसु-रोम-नहा ३ ॥ २५ ॥ [भग० श० १ उ० ७ सू० १६–१७] ॥

---

१. °ए? नो इणट्ठे समट्ठे गो०! से सं० हं० ॥ २. इणमट्ठे स° पु० हं० ॥ ३. पुत्तजीवफुडा सं० हं० ॥ ४. सेतेणऽट्ठेणं जाव नो पभू भगवत्यां पाठः ॥ ५. °गईओ आहारमाहारेइ भगवत्यां पाठः ॥ ६. °त्थुलिंगे सं०। °त्थुलंगे पु० ॥ ७–८. पिइअंगा सं० ॥

[सु. २६. गब्भगयस्स जीवस्स णरएसु उप्पत्ती]

३३७. जीवे णं भंते! गब्भगए समाणे नेरएसु[1] उववज्जिज्जा? गोयमा! अत्थेगइए उववज्जेज्जा अत्थेगइए नो उववज्जेज्जा। से केणट्ठेणं भंते! एवं वुच्चइ जीवे णं गब्भगए समाणे नेरएसु[2] अत्थेगइए उववज्जेज्जा अत्थेगइए नो उववज्जेज्जा? गोयमा! जे णं जीवे गब्भगए समाणे सन्नी पंचिंदिए सव्वाहिं पज्जत्तीहिं पज्जत्तए वीरियलद्धीए विभंगनाणलद्धीए[3] वेउव्विअलद्धीए वेउव्वियलद्धिपत्ते पराणीअं आगयं सोच्चा निसम्म पएसे निच्छुहइ, २ त्ता वेउव्वियसमुग्घाएणं समोहणइ, २ त्ता चाउरंगिणिं सेन्नं[4] सन्नाहेइ, सन्नाहित्ता पराणीएण सद्धिं संगामं संगामेइ, से णं जीवे अत्थकामए रज्जकामए भोगकामए कामकामए, अत्थकंखिए रज्जकंखिए भोगकंखिए कामकंखिए, अत्थपिवासिए रज्जपिवासिए भोगपिवासिए कामपिवासिए तच्चित्ते तम्मणे तल्लेसे तदज्झवसिए तत्तिव्वज्झवसाणे तदट्ठोवउत्ते तदप्पियकरणे तब्भावणाभाविए, एयंसिं च णं अंतरंसि कालं करेज्जा नेरइएसु उववज्जेज्जा[5], से एएणं अट्ठेणं गोयमा! एवं वुच्चइ—जीवे णं गब्भगए समाणे नेरइएसु अत्थेगइए उववज्जेज्जा, अत्थेगइए नो उववज्जेज्जा ॥ २६ ॥ [भगवती श० १ उ० ७ सूत्रं १९] ॥

[सु. २७. गब्भगयस्स जीवस्स देवलोएसु उप्पत्ती]

३३८. जीवे णं भंते! गब्भगए समाणे देवलोएसु उववज्जेज्जा? गोयमा! अत्थेगइए उववज्जेज्जा अत्थेगइए नो उववज्जेज्जा। से केणट्ठेणं भंते! एवं वुच्चइ —अत्थेगइए उववज्जेज्जा अत्थेगइए नो उववज्जेज्जा? गोयमा! जे णं जीवे गब्भगए समाणे सण्णी पंचिंदिए सव्वाहिं पज्जत्तीहिं पज्जत्तए वेउव्वियलद्धीए वीरियलद्धीए ओहिनाणलद्धीए तहारूवस्स समणस्स वा माहणस्स वा अंतिए एगमवि[6] आयरियं धम्मियं सुवयणं सोच्चा निसम्म तओ से भवइ तिव्वसंवेगसंजायसड्ढे तिव्वधम्माणुरायरत्ते, से णं जीवे धम्मकामए पुण्णकामए सग्गकामए मोक्खकामए[7], धम्मकंखिए पुन्नकंखिए सग्गकंखिए मोक्खकंखिए, धम्मपिवासिए पुन्नपिवासिए सग्गपिवासिए मोक्खपिवासिए, तच्चित्ते तम्मणे[8] तल्लेसे तदज्झवसिए तत्तिव्वज्झवसाणे तदप्पियकरणे तदट्ठोवउत्ते तब्भावणाभाविए, एयंसि णं अंतरंसि कालं

१–२. नेरइएसु सं० भग० ॥ ३. °लद्धीए वेउव्वणिड्ढिपत्ते परा° सं०। °लद्धीए वेउव्विय-लद्धिपत्ते परा° भग० ॥ ४. सेन्नं विउव्वइ, चातुरंगिणी सेन्नं विउव्वेत्ता चाउरंगिणीए सेणाए परा° भगवतीसूत्रे ॥ ५. उववज्जइ, से भग० ॥ ६. °मवि याऽऽरियं सं० ॥ ७. °ए एवं धम्म° सं० ॥ ८. तम्मणे जाव तब्भावणा° सं० ॥

करेज्जा देवलोएसु उववज्जेज्जा, से एएणं अट्ठेणं गोयमा! एवं वुच्चइ—अत्थेगइए उववज्जेज्जा अत्थेगइए नो उववज्जेज्जा ॥ २७ ॥ [भगवती श० १ उ० ७ सू० २०] ॥

[सु. गा. २८–३३. गब्भगयस्स जीवस्स माउसमसहावया]

३३९. जीवे णं भंते! गब्भगए समाणे उत्ताणए वा पासिल्लए वा अंबखुज्जए वा अच्छेज्ज वा चिट्ठेज्ज वा निसीएज्ज वा तुयट्टेज्ज वा आसएज्ज वा सएज्ज वा माऊए सुयमाणीए सुयइ जागरमाणीए जागरइ सुहिआए सुहिओ भवइ दुहिआए दुहिओ भवइ? हंता गोयमा! जीवे णं गब्भगए समाणे उत्ताणए वा जाव दुक्खिआए दुक्खिओ भवइ ॥ २८ ॥ [भगवती श० १ उ० ७ सू० २१] ॥

३४०. थिर[1]जायं पि हु रक्खइ, सम्मं सारक्खई तओ जणणी।
संवाहई तुयट्टइ रक्खइ अप्पं च गब्भं च ॥ २९ ॥

३४१. अणुसुयइ सुयंतीए, जागरमाणीए जागरइ गब्भो।
सुहियाए होइ सु[2]हिओ, दुहियाए दुक्खिओ होइ ॥ ३० ॥

३४२. उच्चारे पासवणे खेले सिंघाणए वि से नत्थि।
अट्ठट्ठीमिंज-नह-केस-मंसु-रोमेसु परिणामो ॥ ३१ ॥

३४३. आहारो परिणामो उस्सासो तह य चेव नीसासो।
सव्वपएसेसु भवइ, कवलाहारो य से नत्थि ॥ ३२ ॥

३४४. एवं बोंदिमइगओ गब्भे संवसइ दुक्खिओ जीवो।
पर[3]मंतिमिसंधयारे अमेज्झभरिए प[4]एसम्मि ॥ ३३ ॥

[सु. गा. ३४–३६. पुरिसित्थि-नपुंसगाईणं उप्पत्ती]

३४५. आउसो! तओ नवमे मासे तीए वा पडुप्पन्ने वा अणागए वा चउण्हं माया अन्नयरं पयायइ। तं जहा—इत्थिं वा इत्थिरूवेणं १ पुरिसं वा पुरिसरूवेणं २ नपुंसगं वा नपुंसगरूवेणं ३ बिंबं वा बिंबरूवेणं ४ ॥ ३४ ॥

---

१. चिरजायं पि हु गब्भं सम्मं सं० ॥ २. सुही, दुहि° सं० ॥ ३. °मतमसंध° जे० ॥ ४. पइभयम्मि सं० ॥

३४६. अप्पं सुक्कं बहुं ओयं इत्थीया[1] तत्थ जायई।
अप्पं ओयं बहुं सुक्कं पुरिसो तत्थ जायई ॥ ३५ ॥

३४७. दोण्हं पि रत्त-सुक्काणं तुल्लभावे[2] नपुंसगो।
इत्थीओयसमाओगे बिंबं तत्थ पजायइ ॥ ३६ ॥

[सु. ३७. गब्भस्स निक्खमणं]

३४८. अह णं पसवणकालसमयंसि सीसेण वा पाएहिं वा आगच्छइ संममाग[3]च्छइ तिरियमागच्छइ विणिघायमावज्जइ ॥ ३७ ॥

[गा. ३८. उक्कोसो गब्भवासकालो]

३४९. कोइ पुण पावकारी बारस संवच्छराइं उक्कोसं।
अच्छइ उ गब्भवासे असुइप्पभवे असुइयम्मि ॥ ३८ ॥

[गा. ३९–४४. गब्भवासस्स सरूवं विरूवया य]

३५०. जायमाणस्स जं दुक्खं मरमाणस्स वा पुणो।
तेण दुक्खेण सम्मूढो जाइं[4] सरइ नऽप्पणो ॥ ३९ ॥

३५१. विस्सरसरं[5] रसंतो तो सो जोणीमुहाउ निप्फिडइ।
माऊए अप्पणो वि य वेयणमउलं जणेमाणो ॥ ४० ॥

३५२. गब्भघरयम्मि जीवो कुंभीपागम्मि नरयसंकासे।
वुच्छो[6] अमेज्झमज्झे असुइप्पभवे असुइयम्मि ॥ ४१ ॥

३५३. पित्तस्स य सिंभस्स य सुक्कस्स य सोणियस्स वि य मज्झे।
मुत्तस्स पुरीसस्स य जायइ[7] जह वच्चकिमिउ व्व ॥ ४२ ॥

३५४. तं दाणि सोयकरणं केरिसगं होइ तस्स जीवस्स?।
सुक्क-रुहिरागराओ जस्सुप्पत्ती सरीरस्स ॥ ४३ ॥

३५५. एयारिसे सरीरे कलमलभरिए अमेज्झसंभूए।
निययं विगणिज्जंतं सोयमयं केरिसं तस्स? ॥ ४४ ॥

---

१. °त्थी तत्थ पजायई सं० ॥ २. तुल्लयाए नपुं° सं० ॥ ३. सम्ममा° सं०, अयं पाठभेदो वृत्तिकृता उल्लिखितो व्याख्यातश्चाप्यस्ति ॥ ४. जाइं न सरइ अप्पणो सं० ॥ ५. वीसरसरं सं० ॥ ६. वुच्छो अ° सं० ॥ ७. जाओ जह सं० ॥

[सु. गा. ४५–५८. वाससयाउगस्स मणुयस्स दस दसाओ]

३५६. आउसो! एवं जायस्स जंतुस्स कमेण दस दसाओ एवमाहिज्जंति। तं जहा—

बाला १ किड्डा २ मंदा ३ बला ४ य पन्ना ५ य हायणि ६ पवंचा ७।
पब्भारा ८ मुम्मुही ९ सायणी य १० दसमा १० य कालदसा ॥ ४५॥

३५७. [1]जायमित्तस्स जंतुस्स जा सा पढमिया दसा।
न तत्थ [2]सुक्ख दुक्खं वा छुहं जाणंति बालया १ ॥ ४६॥

३५८. बीयं च दसं पत्तो नाणाकीडाहिं कीडई।
न य से कामभोगेसु तिव्वा उप्पज्जए मई २ ॥ ४७॥

३५९. तइयं च दसं पत्तो पंच कामगुणे नरो।
समत्थो भुंजिउं भोगे जइ से अत्थि घरे धुवा ३ ॥ ४८॥

३६०. चउत्थी उ बला नाम जं नरो दसमस्सिओ।
समत्थो बलं दरिसेउं जइ सो भवे निरुवद्दवो ४ ॥ ४९॥

३६१. पंचमी उ दसं पत्तो आणुपुव्वी[3] जो नरो।
समत्थो अत्थं विचिंतेउं कुडुंबं चाभिगच्छई ५ ॥ ५०॥

३६२. छट्ठी उ हायणी नाम जं नरो दसमस्सिओ।
विरज्जइ[4] काम-भोगेसु, इंदिएसु य हायई ६ ॥ ५१॥

३६३. सत्तमी य पवंचा उ जं नरो दसमस्सिओ।
निट्ठुभइ चिक्कणं खेलं खासई य खणे खणे ७ ॥ ५२॥

---

१. सा० आदर्शे इत आरभ्य गाथात्रयमित्थंरूपं विकृतं मूले आदृतं दृश्यते तथाहि—जायमित्तस्स जंतुस्स जा सा पढमिया दसा। न तत्थ भुंजिउं भोए जइ से अत्थि घरे धुवा १ ॥ बीयाए किड्डया नामं जं नरो दसमस्सिओ। किड्डा-रमणभावेण दुलहं गमइ नरभवं २ ॥ ४७ ॥ तइया य मंदया नामं, जं नरो दसमस्सिओ। मंदस्स मोहभावेणं इत्थीभोगेहिं मुच्छिओ ३ ॥ ४८ ॥ मया तु प्राचीनेष्वादर्शेषु सर्वेष्वप्युपलब्धो वृत्तिकृता व्याख्यातश्च सुव्यवस्थितः पाठो मूले आदृतोऽस्ति ॥ २. सुहं दुक्खं वा न हु जाणंति सं०। एतत्पाठभेदानुसारेणैव वृत्तिकृता व्याख्यातमस्ति, किन्त्व नायं पाठभेदः सम्यक् समीचीनोऽस्तीति ॥ ३. °व्वीय जो सं० ॥ ४. °ज्जई य कामेसुं, इंदि° सा० वृ० ॥

३६४. संकुइयवलीचम्मो संपत्तो अट्ठमिं दसं।
नारीणं च अणिट्ठो उ जराए परिणामिओ ८ ॥ ५३ ॥

३६५. नवमी मुम्मुही नामं जं नरो दसमस्सिओ।
जराघरे विणस्संते जीवो वसइ अकामओ ९ ॥ ५४ ॥

३६६. हीण-भिन्नसरो दीणो विवरीओ विचित्तओ।
दुब्बलो दुक्खिओ [1]सुयइ संपत्तो दसमिं दसं १० ॥ ५५ ॥

३६७. दसगस्स [2]उवक्खेवो, वीसइवरिसो उ गिण्हई विज्जं।
भोगा य तीसग[3]स्सा, चत्तालीसस्स विन्नाणं ॥ ५६ ॥

३६८. पन्नासयस्स चक्खुं हायइ, सट्ठिक्कयस्स बाहुबलं।
[4]सत्तरियस्स उ भोगा, आसीकस्साऽऽयविन्नाणं ॥ ५७ ॥

३६९. नउई नमइ सरीरं, पुन्ने वाससए जीवियं चयइ।
केत्तिओऽत्थ सुहो भागो? दुहभागो य केत्तिओ? ॥ ५८ ॥

[गा. ५९–६३. दससु दसासु सुह-दुक्खविवेगेण धम्मसाहणोवएसो]

३७०. जो वाससयं जीवइ सुही भोगे य भुंजई।
तस्सावि [5]सेविउं सेओ धम्मो य जिणदेसिओ ॥ ५९ ॥

३७१. किं पुण सपच्चवाए जो नरो निच्चदुक्खिओ?।
सुट्ठुयरं तेण कायव्वो धम्मो य जिणदेसिओ ॥ ६० ॥

३७२. नंदमाणो चरे धम्मं 'वरं मे लद्धतरं भवे'।
अणंदमाणो वि चरे धम्मं 'मा मे पावतरं भवे' ॥ ६१ ॥

३७३. न वि जाई कुलं वा वि विज्जा वा वि सुसिक्खिया।
[6]तारे नरं व नारिं वा, सव्वं पुण्णेहिं वड्ढई ॥ ६२ ॥

३७४. पुण्णेहिं हायमाणेहिं पुरिसगारो वि हायई।
पुण्णेहिं वड्ढमाणेहिं पुरिसगारो वि वड्ढई ॥ ६३ ॥

---

१. वसइ पु० ॥ २. अव° सं० ॥ ३. °गस्स य चत्तालीसस्स बलमेव सा० ॥ ४. भोगा य सत्तरिस्स उ, आसीकस्सा° पु०। भोगा य सत्तरिस्स य, असीययस्सा° सा० ॥ ५. सेवियं से° सं० ॥ ६. तारेइ नरं सं० ॥

[सु. ६४. अंतरायबहुले जीविए पुण्णकिच्चकरणोवएसो]

३७५. पुण्णाइं खलु आउसो! किच्चाइं करणिज्जाइं पीइकराइं[1] वन्नकराइं धणकराइं कित्तिकराइं। नो य खलु आउसो! एवं चिंतेयव्वं—एसिंति[2] खलु बहवे समया आवलिया खणा आणापाणू थोवा लवा मुहुत्ता दिवसा अहोरत्ता पक्खा मासा रिऊ अयणा संवच्छरा जुगा वाससया वाससहस्सा वाससयसहस्सा, वासकोडीओ वासकोडाकोडीओ, जत्थ णं अम्हे बहूइं सीलाइं वयाइं गुणाइं वेरमणाइं पच्चक्खाणाइं पोसहोववासाइं पडिवज्जिस्सामो पट्ठविस्सामो करिस्सामो, ता किमत्थं आउसो! नो एवं चिंतेयव्वं भवइ?—अंतराइयबहुले खलु अयं जीविए, इमे य बहवे वाइय-पित्तिय-सिंभिय-सन्निवाइया विविहा रोगायंका फुसंति जीवियं ॥ ६४ ॥

[सु. ६५–६८. जुगलिय-अरिहंत-चक्कवट्टिआईणं देहाइइड्ढीओ]

३७६. आसी य खलु आउसो! पुव्विं मणुया ववगयरोगाऽऽयंका बहुवाससयसहस्सजीविणो। तं जहा—जुयलधम्मिया अरिहंता वा चक्कवट्टी वा बलदेवा वा वासुदेवा वा चारणा विज्जाहरा ॥ ६५ ॥

३७७. ते णं मणुया अणतिवरसोम[3]-चारुरूवा भोगुत्तमा भोगलक्खणधरा सुजायसव्वंगसुंदरंगा रत्तुप्पल-पउमकर[4]-चरणकोमलंगुलितला नग-णगर-मगर-सागर-चक्कंकधरंकलक्खणंकियतला सुपइट्ठियकुम्मचारुचलणा अणुपुव्विसुजाय-पीवरंगुलिया उन्नय-तणु-तंब-निद्धनहा संठिय-सुसिलिट्ठ-गूढगोप्फा एणी-कुरुविंदावत्त[5]-वट्टाणुपुव्विजंघा सामुग्गनिमग्गगूढजाणू गयससणसुजायसन्निभोरू वरवारणमत्त[6]-तुल्लविक्कम-विलासियगई सुजायवरतुरयगुज्झदेसा आइन्नहउ व्व निरुवलेवा पमुइयवरतुरग-सीहअइरेगवट्टियकडी साहयसोणंद-मुसलदप्पण-निगरियवरकणगच्छरुसरिस-वरवइरवलियमज्झा गंगावत्तपयाहिणावत्ततरंगभंगुररविकिरणतरुणबोहियउक्कोसायंत[7]पउमगंभीर-वियडनाभी उज्जुय-समसहिय-सुजाय-जच्च-तणु-कसिण-निद्ध-आएज्ज-लडह-सुकुमाल-मउय-रमणिज्जरोमराई झस-विहगसुजाय-पीणकुच्छी

---

१. °राइं धणकराइं जसकराइं कित्ति° सं० पु० । वृत्तिकृता उपरिस्थापित एव पाठो व्याख्यातोऽस्ति ॥ २. एसंति सा० ॥ ३. अत्र श्रीमता वृत्तिकृता अतिवसोम° इति अणतिवरसोम° इति च पाठद्वयं व्याख्यातमस्ति ॥ ४. °पत्तसंतकर° पु० ॥ ५. °विंद-वत्तवट्टाणुपुव्वजंघा वृ० ॥ ६. मत्तपदं वृत्तौ व्याख्यातं नास्ति ॥ ७. °यमकोसायं° सं० पु० । °यविकोसा° वृ० ॥

झसोयरा पम्हवियडनाभा संगयपासा सन्नयपासा सुंदरपासा सुजायपासा मियमाइय-पीण-रइयपासा अकरंडुयकणगरुयग-निम्मल-सुजाय-निरुवहयदेहधारी पसत्थबत्तीसलक्खणधरा कणगसिलायलुज्जलपसत्थ-समतल-उवचिय-वित्थिन्नपिहुलवच्छा सिरिवच्छंकियवच्छा पुरवरफलिहवट्टियभुया भुयंगीसरविउलभोगआयाणफलिहउच्छूढदीहबाहू जुगसन्निभपीण-रइय-पीवरपउट्ठसंठिय-उवचिय-घण-थिर-सुबद्ध-सुवट्ट-सुसिलिट्ठ लट्ठपव्वसंधी रत्ततलोवचिय-मउय-मंसल-सुजाय-लक्खणपसत्थ-अच्छिद्दजालपाणी पीवर-वट्टिय-सुजाय-कोमलवरंगुलिया तंव-तलिण-सुइ-रुइर-निद्धनक्खा चंदपाणिलेहा सूरपाणिलेहा संखपाणिलेहा चक्कपाणिलेहा [2]सोत्थियपाणिलेहा ससि-रवि-संख-चक्क-सोत्थि[3]यविभत्त-सुविरइयपाणिलेहा वरमहिसवराह-सीह-सद्दूल-उसभ-नागवरविउल-पडिपुन्न-उन्नय-म[4]उंदक्खंधा चउरंगुलसुपमाण-कंबुवरसरिसगीवा अवट्ठिय-सुविभत्त-चित्तमंसू मंसल-संठिय-पसत्थ-सद्दूलविउलहणुया ओयवियसिलप्पवाल-बिंबफलसन्निभा[5]धरुट्ठा पंडुरससिसगलविमल-निम्मलसंख-गोखीर-कुंद-दगरय-मुणालियाधवलदंतसेढी अखंडदंता अफुडियदंता अविरलदंता [6]सुनिद्धदंता सुजायदंता एगदंत[7]सेढी विव अणेगदंता हुयवहनिद्धंत-धोय-तत्ततवणिज्जरत्ततल-तालुजीहा [8]सारसनवथणियमहुरगंभीर-कुंचनिग्घोस-दुंदुहिसरा गरुलायय-उज्जु-तुंगनासा अवदारिअपुंडरीयवयणा कोकासियधवलपुंडरीयपत्तलच्छा आनामियचावरुइल-किण्हचिहुरराइसुसंठिय-संगय-आयय-सुजायभुमया अल्लीण-पमाणजुत्तसवणा सुसवणा पीण-मंसलकवोलदेस-भागा अइरुग्ग[9]य-समग्ग-सुनिद्धचंदद्धसंठियनिडाला उडुवइ[10]पडिपुन्न-सोमवयणा छत्तागारुत्तमंगदेसा घण-निचिय-सुबद्ध-लक्खणुन्नय-कूडागार[निभ-]निरुवमपिंडियऽग्गसिरा हुयवहनिद्धंत-धोय-तत्ततवणिज्जकेसंतकेसभूमी सामली-बोंडघणनिचियच्छोडिय-मिउ-विसय-[11]सुहुम-लक्खणपसत्थ-सुगंधि-सुंदर-भुयमोयग-भिंग-नील-कज्जल-पहट्ठभमरगणनिद्ध-निउरंबनिचिय-कुंचिय-पयाहिणावत्तमुद्धसिरया लक्खण-वंजणगुणोववेया माणुम्माणपमाणपडिपुन्नसुजायसव्वंगसुंदरंगा ससिसोमा-[12]गोरा कंता पियदंसणा सब्भावसिंगारचारुरूवा पासाईया दरिसणिज्जा अभिरूवा पडिरूवा ॥ ६६ ॥

३७८. ते णं मणुया ओहस्सरा मेहस्सरा हंसस्सरा कोंचस्सरा नंदिस्सरा

---

१. °यनेस° पु० ॥ २--३. °सत्थिय° पु० ॥ ४. °मउंद° सं० ॥ ५. °धरओट्ठा पंडर° सं० ॥ ६. सुद्धदं° सं० ॥ ७. °दंता से° वृपा० ॥ ८. सारसमहुर° वृ० ॥ ९. °ग्गबालचंदसंठिय° सं० ॥ १०. °वयपडि° पु० ॥ ११. °सुहम° सं० ॥ १२. °गार-कंत-पिय° सं० ॥

नंदिघोसा सीहस्सरा सीहघोसा मंजुस्सरा मंजुघोसा सुस्सरा सुस्सर[1]घोसा अणुलोमवाउवेगा कंकग्गहणी कवोयपरिणामा स[2]उणिप्फोस-पिट्ठंतरोरुपरिणया पउमुप्पल[3]गंधसरिसनी[4]सासा सुरभिवयणा छवी निरायंका उत्तम-[5]पसत्थाऽइसेस-निरुवमत-जल्लमल-कलंक-सेय-रय-दोसवज्जिय[6]सरीरा निरुवलेवा छायाउज्जोवियंगमंगा वज्जरिसहनारायसंघयणा समचउरंससंठाणसंठिया छधणुसहस्साइं उड्ढं उच्चत्तेणं पण्णत्ता। ते णं मणुयाँ दो छप्पन्नपिट्ठकरंडगसया पण्णत्ता समणाउसो! ॥ ६७ ॥

३७९. ते णं मणुया पगइभद्दया पगइविणीया पगइउवसंता पगइपयणुकोह-माण-माया-लोभा मिउ-मद्दवसंपन्ना अल्लीणा भद्दया विणीया अप्पिच्छा असन्निहिसंचया अचंडा असि-मसि-किसी-वाणिज्जविवज्जिया विडिमंतरनिवासिणो इच्छियकामकामिणो गेहागाररुक्खकयनिलया पुढवि-पुप्फ-फलाहारा, ते णं मणुयगणा पण्णत्ता ॥ ६८ ॥

[सु. गा. ६९–७५. संपइकालीणमणुयाणं देह-संघयणाइहाणी धम्मियजणपसंसा य]

३८०. आसी य समणाउसो! पुव्विं मणुयाणं छव्विहे[7] संघयणे। तं जहा—वज्जरिसहनारायसंघयणे १ रिसहनारायसंघयणे २ नारायसंघयणे ३ अद्धनारायसंघयणे ४ [8]कीलियासंघयणे ५ छेवट्ठसंघयणे ६। संपइ खलु आउसो! मणुयाणं छेवट्ठे संघयणे वट्टइ ॥ ६९ ॥

३८१. आसी य आउसो! पुव्विं मणुयाणं छव्विहे संठाणे। तं जहा—समचउरंसे १ नग्गोहपरिमंडले २ सादि[9] ३ खुज्जे ४ वामणे ५ हुंडे ६। संपइ खलु आउसो! मणुयाणं[10] हुंडे संठाणे वट्टइ ॥ ७० ॥

३८२. संघयणं संठाणं उच्चत्तं आउयं च मणुयाणं।
अणुसमयं परिहायइ ओसप्पिणिकालदोसेणं ॥ ७१ ॥

३८३. कोह-मय-माय-लोभा उस्सन्नं वड्ढएँ मणुस्साणं।
कूडतुल कूडमाणा तेणऽणुमाणेण सव्वं ति ॥ ७२ ॥

---

१. °स्सरनिग्घोसा सं० ॥ २. °णीपोस° सं० पु० ॥ ३. °लसुरभिगंधनी° सं०। °लसुगंधिसरिसनी° सा० ॥ ४. °नीसाससुर° वृ० ॥ ५. °पसत्थ-अहय-सम-निरुवहयवयणा जल्ल° सं० ॥ ६. °सरीरनिरु° वृ० ॥ ७. °या बे छ° सं० ॥ ८. खीलिया° सं० ॥ ९. साति सं० ॥ १०. °ए य मणुयाणं सा० ॥

३८४. विसमा अज्ज तुलाओ, विसमाणि य जणवएसु माणाणि ।
विसमा रायकुलाइं, तेण उ विसमाइं वासाइं ॥ ७३ ॥

३८५. विसमेसु य वासेसुं हुंति असाराइं ओसहिबलाइं ।
ओसहिदुब्बलेण य आउं परिहायइ नराणं ॥ ७४ ॥

३८६. एवं परिहायमाणे लोए चंदु[1] व्व कालपक्खम्मि ।
जे धम्मिया मणुस्सा[2] सुजीवियं जीवियं तेसिं ॥ ७५ ॥

[सु. गा. ७६–८१. वाससयाउयमणुयस्स वाससयविभागा आहारपरिणामाइ य]

३८७. आउसो ! से जहानामए केइ पुरिसे ण्हाए कयवलिकम्मे कयकोउय-मंगल-पायच्छित्ते सिरंसिण्हाए कंठेमालकडे आविद्धमणि-सुवण्णे अहय-सुमहग्घवत्थ-परिहिए चंदणोक्किण्णगायसरीरे सरससुरहिगंधगोसीसचंदणाणुलित्तगत्ते सुइमाला--वन्नग-विलेवणे कप्पियहारऽद्धहार-तिसरय-पालंबपलंबमाणकडिसुत्तयसुकयसोहे पिणद्धगेविज्जे अंगुलेज्जगललियंगयललियकयाभरणे नाणामणि-कणग-रयणकडग-तुडि-यथंभियभुए अहियरूवसस्सिरीए कुंडलुज्जोवियाणणे मउडदित्तसिरए हारु[3]च्छय-सुकय-रइयवच्छे पालंबपलंबमाण-सुकयपडउत्तरिज्जे मुद्दियापिंगलंगुलिए नाणामणि-कणग-रयणविमल-महरिह-निउणोविय-मिसिमिसिंत-विरइय-सुसिलिट्ठ-विसिट्ठ-लट्ठ-आविद्धवीरवलए। किं बहुणा ? कप्परुक्खए चेव अलंकिय-विभूसिए सुइपए भवित्ता अम्मा-पियरो अभिवादएज्जा । तए णं तं पुरिसं अम्मा-पियरो एवं वएज्जा —जीव पुत्ता ! वाससयं ति । तं पि आइं तस्स नो बहुयं भवइ कम्हा ?, ॥ ७६ ॥

३८८. वाससयं जीवंतो वीसं जुगाइं जीवइ, वीसं जुगाइं जीवंतो दो अयणसयाइं जीवइ, दो अयणसयाइं जीवंतो छ उउसयाइं जीवइ, छ उ[4]उसयाइं जीवंतो बारस माससयाइं जीवइ, बारस माससयाइं जीवंतो चउवीसं पक्खसयाइं जीवइ, चउवीसं पक्खसयाइं जीवंतो छत्तीसं राइंदिअसहस्साइं जीवइ, छत्तीसं राइंदियसहस्साइं जीवंतो दस अ[5]सीयाइं मुहुत्तसयसहस्साइं जीवइ, दस अ[6]सीयाइं मुहुत्तसयसहस्साइं जीवंतो चत्तारि ऊसासकोडिसए सत्त य कोडीओ अडयालीसं च

---

१. चंदो व्व सं० ॥ २. मणूसा सा० पु० ॥ ३. हारोत्थय° सं० ॥ ४. रिउस° सं० ॥ ५-६. आसीयाइं सं० ॥

नंदिघोसा सीहस्सरा सीहघोसा मंजुस्सरा मंजुघोसा सुस्सरा सुस्सरघोसा[1] अणुलोमवाउवेगा कंकग्गहणी कवोयपरिणामा सउणि[2]प्फोस-पिट्ठंतरोरुपरिणया पउमुप्पल[3] गंधसरिसनीसासा[4] सुरभिवयणा छवी निरायंका उत्तम-पसत्था[5]ऽइसेस-निरुवमत-जल्लमल-कलंक-सेय-रय-दोसवज्जियसरीरा[6] निरुवलेवा छायाउज्जोवियंगमंगा वज्जरिसहनारायसंघयणा समचउरंससंठाणसंठिया छधणुसहस्साइं उड्ढं उच्चत्तेणं पण्णत्ता। ते णं मणुया[7] दो छप्पन्नपिट्ठकरंडगसया पण्णत्ता समणाउसो ! ॥ ६७ ॥

३७९. ते णं मणुया पगइभद्दया पगइविणीया पगइउवसंता पगइपयणुकोह-माण-माया-लोभा मिउ-मद्दवसंपन्ना अल्लीणा भद्दया विणीया अप्पिच्छा असन्निहिसंचया अचंडा असि-मसि-किसी-वाणिज्जविवज्जिया विडिमंतरनिवासिणो इच्छियकामकामिणो गेहागाररुक्खकयनिलया पुढवि-पुप्फ-फलाहारा, ते णं मणुयगणा पण्णत्ता ॥ ६८ ॥

[सु. गा. ६९–७५. संपइकालीणमणुयाणं देह-संघयणाइहाणी धम्मियजणपसंसा य]

३८०. आसी य समणाउसो ! पुव्विं मणुयाणं छव्विहे संघयणे। तं जहा— वज्जरिसहनारायसंघयणे १ रिसहनारायसंघयणे २ नारायसंघयणे ३ अद्धनारायसंघयणे ४ कीलिया[8]संघयणे ५ छेवट्ठसंघयणे ६। संपइ खलु आउसो ! मणुयाणं छेवट्ठे संघयणे वट्टइ ॥ ६९ ॥

३८१. आसी य आउसो ! पुव्विं मणुयाणं छव्विहे संठाणे। तं जहा— समचउरंसे १ नग्गोहपरिमंडले २ सादि[9] ३ खुज्जे ४ वामणे ५ हुंडे ६। संपइ खलु आउसो ! मणुयाणं हुंडे संठाणे वट्टइ ॥ ७० ॥

३८२. संघयणं संठाणं उच्चत्तं आउयं च मणुयाणं ।
अणुसमयं परिहायइ ओसप्पिणिकालदोसेणं ॥ ७१ ॥

३८३. कोह-मय-माय-लोभा उस्सन्नं वड्ढए[10] मणुस्साणं ।
कूडतुल कूडमाणा तेणऽणुमाणेण सव्वं ति ॥ ७२ ॥

---

१. °स्सरनिग्घोसा सं० ॥ २. °णीपोस° सं० पु० ॥ ३. °लसुरभिगंधनी° सं० । °लसुगंधिसरिसनी° सा० ॥ ४. °नीसाससुर° वृ० ॥ ५. °पसत्थ-अइय-सम-निरुवहयवयणा जल्ल° सं० ॥ ६. °सरीरनिरु° वृ० ॥ ७. °या बे छ° सं० ॥ ८. खीलिया° सं० ॥ ९. साति सं० ॥ १०. °ए य मणुयाणं सा० ॥

३८४. विसमा अज्ज तुलाओ, विसमाणि य जणवएसु माणाणि ।
विसमा रायकुलाइं, तेण उ विसमाइं वासाइं ॥ ७३ ॥

३८५. विसमेसु य वासेसुं हुंति असाराइं ओसहिबलाइं ।
ओसहिदुब्बलेण य आउं परिहायइ नराणं ॥ ७४ ॥

३८६. एवं परिहायमाणे लोए चंदुं[1] व्व कालपक्खम्मि ।
जे धम्मिया मणुस्सा[2] सुजीवियं जीवियं तेसिं ॥ ७५ ॥

[सु. गा. ७६–८१. वाससयाउयमणुयस्स वाससयविभागा आहारपरिणामाइ य]

३८७. आउसो ! से जहानामए केइ पुरिसे ण्हाए कयबलिकम्मे कयकोउय-मंगल-पायच्छित्ते सिरंसिण्हाए कंठेमालकडे आविद्धमणि-सुवण्णे अहय-सुमहग्घवत्थ-परिहिए चंदणोक्किण्णगायसरीरे सरससुरहिगंधगोसीसचंदणाणुलित्तगत्ते सुइमाला--वन्नग-विलेवणे कप्पियहारऽद्धहार-तिसरय-पालंबपलंबमाणकडिसुत्तयसुकयसोहे पिणद्धगेविज्जे अंगुलेज्जगललियंगयललियकयाभरणे नाणामणि-कणग-रयणकडग-तुडि-यथंभियभुए अहियरूवसस्सिरीए कुंडलुज्जोवियाणणे मउडदित्तसिरए हारु[3]च्छय-सुकय-रइयवच्छे पालंबपलंबमाण-सुकयपडउत्तरिज्जे मुद्दियापिंगलंगुलिए नाणामणि-कणग-रयणविमल-महरिह-निउणोविय-मिसिमिसिंत-विरइय-सुसिलिट्ठ-विसिट्ठ-लट्ठ-आविद्धवीरवलए। किं बहुणा ? कप्परुक्खए चेव अलंकिय-विभूसिए सुइपए भवित्ता अम्मा-पियरो अभिवादएज्जा । तए णं तं पुरिसं अम्मा-पियरो एवं वएज्जा —जीव पुत्ता ! वाससयं ति । तं पि आइं तस्स नो बहुयं भवइ कम्हा ?, ॥ ७६ ॥

३८८. वाससयं जीवंतो वीसं जुगाइं जीवइ, वीसं जुगाइं जीवंतो दो अयणसयाइं जीवइ, दो अयणसयाइं जीवंतो छ उउसयाइं जीवइ, छ उँउसयाइं[4] जीवंतो बारस माससयाइं जीवइ, बारस माससयाइं जीवंत्तो चउवीसं पक्खसयाइं जीवइ, चउवीसं पक्खसयाइं जीवंतो छत्तीसं राइंदिअसहस्साइं जीवइ, छत्तीसं राइंदियसहस्साइं जीवंतो दस असीयाइं[5] मुहुत्तसयसहस्साइं जीवइ, दस असीयाइं[6] मुहुत्तसयसहस्साइं जीवंतो चत्तारि ऊसासकोडिसए सत्त य कोडीओ अडयालीसं च

१. चंदो व्व सं० ॥ २. मणूसा सा० पु० ॥ ३. हारोत्थय° सं० ॥ ४. रिउस° सं० ॥
५-६. आसीयाइं सं० ॥

सयसहस्साइं चत्तालीसं च ऊसाससहस्साइं जीवइ, चत्तारि य ऊसासकोडिसए जाव चत्तालीसं च ऊसाससहस्साइं जीवंतो अद्धत्तेवीसं तंदुलवाहे भुंजइ ॥ ७७ ॥

३८९. कहमाउसो ! अद्धत्तेवीसं तंदुलवाहे भुंजइ ? गोयमा ! दुब्बलाए खंडियाणं बलियाए छडियाणं खइरमुसलपच्चाहयाणं ववगयतुस-कणियाणं अखंडाणं अफुडियाणं फलगसरियाणं ईक्किक्कबीयाणं[1] अद्धत्तेरसपलियाणं[2] पत्थएणं। से वि य णं पत्थए मागहए। कल्लं पत्यो १ सायं पत्थो २। चउसट्ठितंदुलसाहस्सीओ मागहओ पत्थो। विसाहस्सिएणं कवलेणं बत्तीसं कवला पुरिसस्स आहारो, अट्ठावीसं इत्थियाए, चउवीसं पंडगस्स। एवामेव आउसो! एयाए गणणाए दो असईओ पसई, दो पसईओ य सेइया होइ, चत्तारि सेइयाओ कुलओ, चत्तारि कुलया पत्थो, चत्तारि पत्था आढगं, सट्ठी आढगाणं जहन्नए कुंभे, असीई आढयाणं मज्झिमे कुंभे, आढगसयं उक्कोसए कुंभे, अट्ठेव य आढगसयाणि वाहे। एएणं वाहप्पमाणेणं अद्धत्तेवीसं तंदुलवाहे भुंजइ ॥ ७८ ॥ ते य गणियनिद्दिट्ठा—

३९०. चत्तारि य कोडिसया सट्ठिं चेव य हवंति कोडीओ।
असिइं च तंदुलसयसहसा हवंति त्ति मक्खायं ॥ ७९ ॥
॥ ४६०८०००००० ॥

३९१. तं एवं अद्धत्तेवीसं तंदुलवाहे भुंजंतो अद्धछट्ठे मुग्गकुंभे भुंजइ, अद्धछट्ठे मुग्गकुंभे भुंजंतो चउवीसं णेहाढगसयाइं भुंजइ, चउवीसं णेहाढगसयाइं भुंजंतो छत्तीसं लवणपलसहस्साइं भुंजइ, छत्तीसं लवणपलसहस्साइं भुजंतो छप्पडसाडगसयाइं नियंसेइ, दोमासिएणं परिअट्टएणं मासिएण वा परियट्टएणं बारस पडसाडगसयाइं नियंसेइ। एवामेव आउसो! वाससयाउयस्स[3] सव्वं गणियं तुलियं मवियं नेह-लवण-भोयण-ऽच्छायणं पि ।[4]– एयं गणियपमाणं दुविहं भणियं महरिसीहिं –। जस्सऽत्थि तस्स गणिज्जइ, जस्स नत्थि तस्स किं गणिज्जइ ? ॥ ८० ॥

३९२. ववहारगणिय दिट्ठं, सुहुमं[5] निच्छयगयं मुणेयव्वं।
जइ एयं न वि एयं विसमा गणणा मुणेयव्वा ॥ ८१ ॥

---

१. एक्केक्क° सं० ॥ २. °पलिएणं पत्थएणं सं० ॥ ३. °स्स एयं गणियं सं० ॥ ४. ⊢ ⊣ एतच्चिह्नमध्यवर्त्ती पाठः सं० नास्ति ॥ ५. सुहमं सं० ॥

[गा. ८२–८६. समयाइकालपमाणसरूवं]

३९३. कालो परमनिरुद्धो अविभज्जो तं तु जाण समयं तु ।
समया य असंखेज्जा हवंति उस्सास-निस्सासे ॥ ८२ ॥

३९४. हट्ठस्स अणवगल्लस्स निरुवकिट्ठस्स जंतुणो ।
एगे ऊसास-नीसासे एस पाणु त्ति वुच्चइ ॥ ८३ ॥

३९५. सत्त पाणूणि से थोवे, सत्त थोवाणि से लवे ।
लवाणं सत्तहत्तरिए एस मुहुत्ते वियाहिए ॥ ८४ ॥

३९६. एगमेगस्स णं भंते! मुहुत्तस्स केवइया ऊसासा वियाहिया? गोयमा!
तिन्नि सहस्सा सत्त य सयाइं तेवत्तरिं च ऊसासा ।
एस मुहुत्तो भणिओ सव्वेहिं अणंतनाणीहिं ॥ ८५ ॥

३९७. दो नालिया मुहुत्तो, सट्ठिं पुण नालिया अहोरत्तो ।
पन्नरस अहोरत्ता पक्[1]खो, पक्खा दुवे मासो ॥ ८६ ॥

[गा. ८७–९२. कालपमाणनिवेययघडियाजंतविहाणविही]

३९८. दाडिमपुप्फागारा लोहमई[2] नालिया उ कायव्वा ।
तीसे तलम्मि छिद्दं, छिद्दपमाणं पुणो वोच्छं ॥ ८७ ॥

३९९. [3]छण्णउइ पुच्छवाला तिवासजायाए गोति(? भि)हाणीए ।
[4]अस्संवलिया उज्जुय नायव्वं नालियाछिद्दं ॥ ८८ ॥

४००. [5]अहवा उ पुंछवाला दुवासजायाए गयक[6]रेणूए ।
दो वाला उ अभग्गा नायव्वं नालियाछिद्दं ॥ ८९ ॥

---

१. पक्खो, मासो दुवे पक्खा सं० ॥ २. °मती ना° सं० ॥ ३. छण्णउतिमूलवालेहि तिवस्सजाताय गोकुमारीय। उज्जुगतपिंडितेहि तु कातव्वं णालियाछिड्डं ॥ १० ॥ इतिस्वरूपा ज्योतिष्करण्डके दृश्यते। अत्र श्री मलयगिरिपादैः गोकुमारीयस्थाने गयकुमारीए इति पाठः उज्जुगत°स्थाने उज्जुकत°इति च पाठ आदृतोऽस्ति। तथा ज्योतिष्करण्डकमूलप्रत्यन्तरेषु उज्जुगतपिंडितेहि तु स्थाने उज्जुकयाऽसंवलिया इति पाठभेदो दृश्यते ॥ ४. असंवलिया उज्जा य नाय° सा० पु० ॥ ५. अहवा दुवस्सजाथाय गयकुमारीय पुंछवालेहिं। विहिं बिहिं गुणेहिं तेहिं तु कातव्वं णालियाछिड्डं ॥ ११ ॥ इतिरूपा गाथा ज्योतिष्करण्डके। एतत्प्रत्यन्तरेषु पुनः—अधवा दुवस्सजाताए गयकणेरूए पुंछसंभूया। दो वाला ओभग्गा कायव्वं नालियाछिद्दं ॥ ११ ॥ इत्याकारः पाठभेद उपलभ्यते ॥ ६. °कणेरूवे सं० ॥

४०१. अहवा सुवण्णमासा चत्तारि सुवट्टिया[2] घणा सूई ।
चउरंगुलप्पमाणा, कायव्वं[3] नालियाछिद्दं ॥ ९० ॥

४०२. उदगस्स नालियाए भवंति दो आढगा उ परिमाणं ।
उदगं[4] च भाणियव्वं जारिसयं तं पुणो वोच्छं ॥ ९१ ॥

४०३. उदगं[5] खलु नायव्वं, कायव्वं दूसपट्टपरिपूयं ।
मेहोदगं पसन्नं सारइयं वा गिरिनईए[6] ॥ ९२ ॥

[गा. ९३. वरिसमज्झे मास-पक्ख-राइंदियपमाणं]

४०४. बारस[7] मासा संवच्छरो उ, पक्खा य ते चउव्वीसं ।
तिन्नेव[8] य सट्ठसया हवंति राइंदियाणं च ॥ ९३ ॥

[गा. ९४-९८. राइंदिय-मास-वरिस-वरिससयमज्झे ऊसासमाणं]

४०५. एगं च सयसहस्सं तेरस चेव य भवे सहस्साइं ।
एगं च सयं नउयं हवंति राइंदिऊसासा ॥ ९४ ॥

४०६. तेत्तीस सयसहस्सा पंचाणउई[9] भवे सहस्साइं ।
सत्त य सया अणूणा हवंति मासेण ऊसासा ॥ ९५ ॥

४०७. चत्तारि य कोडीओ सत्तेव य हुंति सयसहस्साइं[10] ।
अडयालीस सहस्सा चत्तारि सया य वरिसेणं ॥ ९६ ॥

४०८. चत्तारि य कोडिसया सत्त य कोडीओ हुंति अवराओ ।
अडयाल सयसहस्सा चत्तालीसं सहस्सा य ॥ ९७ ॥

४०९. वाससयाउस्सेए उस्सासा एत्तिया मुणेयव्वा ।
पिच्छह आउस्स खयं अहोनिसं झिज्जमाणस्स ॥ ९८ ॥

---

१. अथवा सुवण्णमासेहि चतुहि चतुरंगुला कया सूयी। णालियतलम्मि तीय तु कातव्वं णालियाछिड्डं ॥ २० ॥ इतिप्रकारा गाथा ज्योतिष्करण्डके वर्त्तते। अपि चैतत्प्रत्यन्तरेष्वियं गाथा सुवट्टियास्थाने सुकुट्टिता इत्येतन्मात्रपाठभेदेन तन्दुलवैतालिकसमानाऽपि दृश्यते ॥ २. सवट्टिया- सं० ॥ ३. नायव्वं सा० वृ० ॥ ४. उदगं च इच्छितव्वं जारिसगं तं च वोच्छामि इतिरूपमुत्तरार्द्धं ज्योतिष्करण्डके गा० ३४ ॥ ५. एयस्स तु परिकम्मं कायव्वं ज्योति० गा० ३५ ॥ ६. °नदीणं सं० ज्योति० गा० ३५ ॥ ७. संवच्छरो उ बारस मासा, पक्खा ज्योति० गा० ३८ ॥ ८. °व सया सट्ठा ह° ज्योति० गा० ३८ ॥ ९. °णउयं भ° सं० ॥ १० सहस° सं० ॥

[गा. ९९–१०७. आउअवेक्खाए अणिच्चयापरूवणा]

४१०. राइंदिएण तीसं तु मुहुत्ता, नव सया उ मासेणं ।
हायंति पमत्ताणं, न य णं अबुहा वियाणंति ॥ ९९ ॥

४११. तिन्नि सहस्से सगले छ च्च सए उडुवरो हरइ आउं ।
हेमंते गिम्हासु य वासासु य होइ नायव्वं ॥ १०० ॥

४१२. वाससयं परमाउं एत्तो पन्नास हरइ निद्दाए ।
एत्तो वीसइ हायइ बालत्ते वुड्ढभावे य ॥ १०१ ॥

४१३. सी-उण्ह-पंथगमणे खुहा पिवासा भयं च सोगे य ।
नाणाविहा य रोगा हवंति तीसा[1]इ पच्छद्धे ॥ १०२ ॥

४१४. एवं पंचासीई नट्ठा, पन्नरसमेव जीवंति ।
जे होंति वाससइया, न य सुलहा वाससयजीवी ॥ १०३ ॥

४१५. एवं निस्सारे माणुसत्तणे जीविए अहिवडंते ।
न करेह चरणधम्मं, पच्छा पच्छाणु[2]तप्पिहिह ॥ १०४ ॥

४१६. घुट्ठम्मि सयं मोहे जिणेहिं वरधम्मतित्थमग्गस्स ।
अत्ताणं च न याणह इह जाया कम्मभूमीए ॥ १०५ ॥

४१७. न[3]इवेगसमं चवलं च जीवियं, जोव्वणं च कुसुमसमं ।
सोक्खं च जमनियत्तं तिन्नि वि तुरमाणभोज्जाइं ॥ १०६ ॥

४१८. एयं खु जरा-मरणं परिक्खिवइ वग्गुरा व मिगजूहं ।
न य णं पेच्छह पत्तं सम्मूढा मोहजालेणं ॥ १०७ ॥

[सु. १०८–१३. सरीरसरूवं]

४१९. आउसो ! जं पि य इमं सरीरं इट्ठं पियं कंतं मणुण्णं मणामं मणाभिरामं थेज्जं वेसासियं सम्मयं बहुमयं अणुमयं भंडकरंडगसमाणं, रयणकरंडओ विव सुसंगोवियं, चेलपेडा विव सुसंपरिवुडं, तेल्ल[4]पेडा विव सुसंगोवियं 'मा णं

१. "त्रिंशतः पश्चार्द्धे, कोऽर्थः ? शेषत्रिंशतो मध्यात् पञ्चदशवर्षाणि" इति वृत्तिकृतः ॥ २. °णुतप्पिहहा सा० पु० । °णुताहेहा वृमू० ॥ ३. नयवे° सं० ॥ ४. तेल्लकेला विव सं० वृपा० ॥

उण्हं मा णं सीयं मा णं खुहा मा णं पिवासा मा णं चोरा मा णं वाला मा णं दंसा मा णं मसगा मा णं वाइय-पित्तिय-सिंभिय-सन्निवाइया विविहा रोगायंका फुसंतु 'त्ति कट्टु। एवं पि याइं अधुवं अनिययं असासयं चं[1]ओवचइयं विप्पणास-धम्मं, पच्छा व पुरा व अवस्स विप्पचइयव्वं ॥ १०८॥

४२०. एयस्स वि याइं आउसो! अणुपुव्वेणं अट्ठारस य पिट्ठकरंडगं[2]-संधीओ, बारस पंसुलिकरंडया, छप्पंसुलिए कडाहे, विहत्थिया कुच्छी, चउरंगुलिआ गीवा, चउपलिया जिब्भा, दुपलियाणि अच्छीणी, चउकवालं सिरं, बत्तीसं दंता, सत्तंगुलिया जीहा, अद्धुट्ठपलियं हियं, पणुवीसं पलाइं कालेज्जं। दो अंता पंचवामा पण्णत्ता, तं जहा—थुं[3]ल्लंते य तणुअंते य। तत्थ णं जे से थुं[4]ल्लंते तेणं उच्चारे परिणमइ, तत्थ णं जे से तणुयंते तेणं पासवणे परिणमइ। दो पासा पण्णत्ता, तं जहा—वामे पासे दाहिणे पासे य। तत्थ णं से वा[5]मे पासे से सुहपरिणामे, तत्थ णं जे से दा[6]हिणे पासे से दुहपरिणामे। आउसो! इमम्मि सरीरए सट्ठं संधिसयं, सत्तुत्तरं मम्मसयं, तिन्नि अट्ठिदा[7]मसयाइं, नव ण्हारुयसयाइं, सत्त सिरा-सयाइं, पंच पेसीसयाइं, नव धमणीओ, नवनउइं च रोमकूवसयसहस्साइं विणा केस-मंसुणा, सह केस-मंसुणा अद्धुट्ठाओ रोमकूवकोडीओ ॥ १०९॥

४२१. आउसो! इमम्मि सरीरए सट्ठं सिरासयं नाभिप्पभवाणं उड्ढगा-मिणीणं सिरमुवागयाणं जाओ रसहरणीओ त्ति वुच्चंति जाणं सि निरुवघातेणं चक्खु-सोय-घाण-जीहाबलं भवइ, जाणं सि उवघाएणं चक्खु-सोय-घाण-जीहाबलं उवहम्मइ। आउसो! इमम्मि सरीरए सट्ठं सिरासयं नाभिप्पभवाणं अहोगामिणीणं पायतलमुवगयाणं, जाणं सि निरुवघाएणं जंघाबलं हवइ, जा[8]णं चेव से उवघाएणं सीसवेयणा अद्धसीसवेयणा मत्थयसूले अच्छीणि अं[9]धिज्जंति। आउसो! इमम्मि सरीरए सट्ठं सिरासयं नाभिप्पभवाणं तिरियगामिणीणं हत्थतलमुवगयाणं, जाणं सि निरुवघाएणं बाहुबलं हवइ, ताणं चेव से उवघाएणं पासवेयणा [10]पोट्टवेयणा कुच्छिवेयणा कुच्छिसूले भवइ। आउसो! इमस्स जंतुस्स सट्ठं सिरासयं नाभिप्प-भवाणं अहोगामिणीणं गुदपविट्ठाणं, जाणं सि निरुवघाएणं मुत्त-पुरीस-वाउकम्मं

---

१. चयाव° पु० ॥ २. °डगसंधिणो बारसपासुलियकरंडया, छप्पंसु° सं० ॥ ३–४. थूलंते सा० ॥ ५. वामपासे पु० ॥ ६. दाहिणपासे पु० ॥ ७. °दामाण सया° सं० ॥ ८. ताणं सं० ॥ ९. अंधीयंति पु० ॥ १०. पोट्टवेयणा स्थाने वृत्तिकृता पुट्टिवेयणापाठो व्याख्यातोऽस्ति ॥

पवत्तइ, ताणं चेव उवघाएणं मुत्त-पुरीस-वाउनिरोहेणं अरिसाओ खुब्भंति पंडुरोगो[1] भवइ ॥ ११० ॥

४२२. आउसो! इमस्स जंतुस्स पणवीसं सिराओ सिंभधारिणीओ[2], पणवीसं सिराओ पित्तधारिणीओ[3], दस सिराओ सुक्कधारिणीओ[4], सत्त सिरासयाइं पुरिसस्स, तीसूणाइं इत्थीयाए, वीसूणाइं पंडगस्स ॥ १११ ॥

४२३. आउसो! इमस्स जंतुस्स रुहिरस्स आढयं, वसाए अद्धाढयं, मत्थुलिंगस्स[5] पत्थो, मुत्तस्स आढयं, पुरीसस्स पत्थो, पित्तस्स कुलवो, सिंभस्स कुलवो, सुक्कस्स अद्धकुलवो। जं जाहे दुट्ठं भवइ तं ताहे अइप्पमाणं भवइ ॥ ११२ ॥

४२४. पंचकोट्ठे पुरिसे, छक्कोट्ठा इत्थिया। नवसोए पुरिसे, इक्कारससोया इत्थिया। पंच पेसीसयाइं पुरिसस्स, तीसूणाइं इत्थियाए, वीसूणाइं पंडगस्स ॥ ११३ ॥

[गा. सु. ११४-१६. सरीरस्स असुंदरत्तं]

४२५. अब्भंतरंसि कुणिमं जो(जइ) परियत्तेउ बाहिरं कुज्जा।
तं असुइं दट्ठूणं सया वि जणणी दुगुंछेज्जा ॥ ११४ ॥

४२६. माणुस्सयं सरीरं पूईयं[6] मंस-सुक्क-हड्डेणं।
परिसंठवियं सोभइ अच्छायण-गंध-मल्लेणं ॥ ११५ ॥

४२७. इमं चेव य सरीरं सीसघडीमेय-मज्ज-मंस-ऽट्ठिय-मत्थुलिंग[7]-सोणिय-वालुंडय-चम्मकोस-नासिय-सिंघाणय-धीमलालयं अमणुण्णगं[8] सीसघडीभंजियं गलंतनयणकण्णोट्ठ-गंड-तालुयं अवालुया[9]-खिल्लचिक्कणं चिलिचिलियं[10] दंतमलमइलं बीभच्छदरिसणिज्जं अंसलग-बाहुलग-अंगुली-अंगुट्ठग-नहसंधिसंघायसंधियमिणं बहुरसियागारं नाल-खंधच्छिरा-अणेगण्हारु-बहुधमणि-संधिनद्धं[11] पागडउदर-कवालं[12] कक्खनिक्खुडं कक्खगकलियं दुरंतं अट्ठि-धमणिसंताणसंतयं, सव्वओ समंता परिसवंतं च रोमकूवेहिं, सयं असुइं, सभावओ परमदुब्भिगंधि[13], कालिज्जय-अंत-पित्त-

१. पेंडरोतो पभवइ सं० ॥ २-४. °धारणी° सं० ॥ ५. °त्थुलुंग° सा० ॥ ६. पूइयमं मंस° वृ०। पूईयमंसं व कड्डयभंडेणं सं० ॥ ७. °त्थुलुंग° सा० ॥ ८. °ण्णगऊहगं सीस° सं० ॥ ९. °या-खेल-खि° सं० ॥ १०. °लियदंतमलमइलं किंकारियं बीभ° सं० पु० ॥ ११. °धिबद्धं सा० ॥ १२. °वाडं कक्ख° सं० पु० ॥ १३. °दुग्गंधि सा० ॥

उण्हं मा णं सीयं मा णं खुहा मा णं पिवासा मा णं चोरा मा णं वाला मा णं दंसा मा णं मसगा मा णं वाइय-पित्तिय-सिंभिय-सन्निवाइया विविहा रोगायंका फुसंतु 'त्ति कट्टु। एवं पि याइं अधुवं अनिययं असासयं [1]चओवचइयं विप्पणासधम्मं, पच्छा व पुरा व अवस्स विप्पचइयव्वं ॥ १०८॥

४२०. एयस्स वि याइं आउसो! अणुपुव्वेणं अट्ठारस य पिट्ठकरंडग[2]संधीओ, बारस पंसुलिकरंडया, छप्पंसुलिए कडाहे, विहत्थिया कुच्छी, चउरंगुलिआ गीवा, चउपलिया जिब्भा, दुपलियाणि अच्छीणी, चउकवालं सिरं, बत्तीसं दंता, सत्तंगुलिया जीहा, अद्धुट्ठपलियं हिययं, पणुवीसं पलाइं कालेज्जं। दो अंता पंचवामा पण्णत्ता, तं जहा—[3]थुल्लंते य तणुअंते य। तत्थ णं जे से [4]थुल्लंते तेणं उच्चारे परिणमइ, तत्थ णं जे से तणुयंते तेणं पासवणे परिणमइ। दो पासा पण्णत्ता, तं जहा—[5]वामे पासे दाहिणे पासे य। तत्थ णं से वामे पासे से सुहपरिणामे, तत्थ णं जे से [6]दाहिणे पासे से दुहपरिणामे। आउसो! इमम्मि सरीरए सट्ठं संधिसयं, सत्तुत्तरं मम्मसयं, तिन्नि अट्ठि[7]दामसयाइं, नव ण्हारुयसयाइं, सत्त सिरासयाइं, पंच पेसीसयाइं, नव धमणीओ, नवनउइं च रोमकूवसयसहस्साइं विणा केस-मंसुणा, सह केस-मंसुणा अद्धुट्ठाओ रोमकूवकोडीओ ॥ १०९॥

४२१. आउसो! इमम्मि सरीरए सट्ठं सिरासयं नाभिप्पभवाणं उड्ढगामिणीणं सिरमुवागयाणं जाओ रसहरणीओ त्ति वुच्चंति जाणं सि निरुवघातेणं चक्खु-सोय-घाण-जीहाबलं भवइ, जाणं सि उवघाएणं चक्खु-सोय-घाण-जीहाबलं उवहम्मइ। आउसो! इमम्मि सरीरए सट्ठं सिरासयं नाभिप्पभवाणं अहोगामिणीणं पायतलमुवगयाणं, जाणं सि निरुवघाएणं जंघाबलं हवइ, [8]जाणं चेव से उवघाएणं सीसवेयणा अद्धसीसवेयणा मत्थयसूले अच्छीणि [9]अंधिज्जंति। आउसो! इमम्मि सरीरए सट्ठं सिरासयं नाभिप्पभवाणं तिरियगामिणीणं हत्थतलमुवगयाणं, जाणं सि निरुवघाएणं बाहुबलं हवइ, ताणं चेव से उवघाएणं पासवेयणा [10]पोट्टवेयणा कुच्छिवेयणा कुच्छिसूले भवइ। आउसो! इमस्स जंतुस्स सट्ठं सिरासयं नाभिप्पभवाणं अहोगामिणीणं गुदपविट्ठाणं, जाणं सि निरुवघाएणं मुत्त-पुरीस-वाउकम्मं

१. चयाव° घृ० ॥ २. °डगसंधिणो बारसपासुलियकरंडया, छप्पंसु° सं० ॥ ३–४. थूलंते सा० ॥ ५. वामपासे पु० ॥ ६. दाहिणपासे पु० ॥ ७. °दामाण सया° सं० ॥ ८. ताणं सं० ॥ ९. अंधीयंति पु० ॥ १०. पोट्टवेयणा स्थाने वृत्तिकृता पुट्ठिवेयणापाठो व्याख्यातोऽस्ति ॥

पवत्तइ, ताणं चेव उववाएणं मुत्त-पुरीस-वाउनिरोहेणं अरिसाओ खुब्भंति पंडुरोगो[1] भवइ ॥ ११० ॥

४२२. आउसो! इमस्स जंतुस्स पणवीसं सिराओ सिंभधारिणीओ[2], पणवीसं सिराओ पित्तधारिणीओ[3], दस सिराओ सुक्कधारिणीओ[4], सत्त सिरासयाइं पुरिसस्स, तीसूणाइं इत्थीयाए, वीसूणाइं पंडगस्स ॥ १११ ॥

४२३. आउसो! इमस्स जंतुस्स रुहिरस्स आढयं, वसाए अद्धाढयं, मत्थुलिंगस्स[5] पत्थो, मुत्तस्स आढयं, पुरीसस्स पत्थो, पित्तस्स कुलवो, सिंभस्स कुलवो, सुक्कस्स अद्धकुलवो। जं जाहे दुट्ठं भवइ तं ताहे अइप्पमाणं भवइ ॥ ११२ ॥

४२४. पंचकोट्ठे पुरिसे, छक्कोट्ठा इत्थिया। नवसोए पुरिसे, इक्कारससोया इत्थिया। पंच पेसीसयाइं पुरिसस्स, तीसूणाइं इत्थियाए, वीसूणाइं पंडगस्स ॥ ११३ ॥

[गा. सु. ११४-१६. सरीरस्स असुंदरत्तं]

४२५. अब्भंतरंसि कुणिमं जो(जइ) परियत्तेउ बाहिरं कुज्जा।
तं असुइं दट्ठूणं सया वि जणणी दुगुंछेज्जा ॥ ११४ ॥

४२६. माणुस्सयं सरीरं पूईयं[6] मंस-सुक्क-हड्डेणं।
परिसंठवियं सोभइ अच्छायण-गंध-मल्लेणं ॥ ११५ ॥

४२७. इमं चेव य सरीरं सीसघडीमेय-मज्ज-मंस-ऽट्ठिय-मत्थुलिंग[7]-सोणिय-वालुंडय-चम्मकोस-नासिय-सिंघाणय-धीमलालयं अमणुण्णगं[8] सीसघडीभंजियं गलंतनयणकण्णोट्ठ-गंड-तालुयं अवालुया[9]-खिल्लचिक्कणं चिलिचिलियं[10] दंतमलमइलं बीभच्छदरिसणिज्जं अंसलग-बाहुलग-अंगुली-अंगुट्ठग-नहसंधिसंघायसंधियमिणं बहुरसियागारं नाल-खंधच्छिरा-अणेगण्हारु-बहुधमणि-संधिनद्धं[11] पागडउदर-कवालं[12] कक्खनिक्खुडं कक्खगकलियं दुरंतं अट्ठि-धमणिसंताणसंतयं, सव्वओ समंता परिसवंतं च रोमकूवेहिं, सयं असुइं, सभावओ परमदुब्भिगंधि[13], कालिज्जय-अंत-पित्त-

१. पंडरोगो पभवइ सं० ॥ २–४. °धारणी° सं० ॥ ५. °त्थुलुंग° सा० ॥ ६. पूइयमंसं° त्रु०। पूईयमंसं व कडुयभंडेणं सं० ॥ ७. °त्थुलुंग° सा० ॥ ८. °ण्णगऊहगं सीस° सं० ॥ ९. °या-खेल-खि° सं० ॥ १०. °लियदंतमलमइलं किंकारियं बीभ° सं० पु० ॥ ११. °धिवद्धं सा० ॥ १२. °वाडं कक्ख° सं० पु० ॥ १३. °दुग्गंधि सा० ॥

जर-हियय[1]-फोप्फस-फेफस-पिलिहोदर-गुज्झ-कुणिम-नवछिड्डु[2]-थिविथिविथिविंतहिययं दुरहिपित्त-सिंभ-मुत्तोसहायतणं, सव्वतो दुरंतं, गुज्झोरु-जाणु-जंघा-पायसंघायसंधियं असुइ कुणिमगंधि; एवं चिंतिज्जमाणं बीभच्छदरिसणिज्जं अधुवं अनिययं असासयं सडण-पडण-विद्धंसणधम्मं, पच्छा व पुरा व अवस्सचइयव्वं, निच्छयओ सुट्ठु जाण, एयं आइ-निहणं, एरिसं सव्वमणुयाण देहं। एस परमत्थओ सभावो ॥ ११६ ॥

[गा. ११७-१९. सरीराइस्स असुभत्तं]

४२८. सुक्कम्मि सोणियम्मि य संभूओ जणणिकुच्छिमज्झम्मि।
तं चेव अमेज्झरसं नव मासे घुंटिउं[3] संतो ॥ ११७ ॥

४२९. जोणीमुहनिप्फाडिओ थणगच्छीरेण वड्ढिओ जाओ[4]।
पगईअमेज्झमइओ किह देहो धोईउं[5] सक्को ? ॥ ११८ ॥

४३०. हा[6]! असुइसमुप्पन्नया य, निग्गया य तेण चेव य बारेणं।
सत्तया मोहपसत्तया, रमंति तत्थेव असुइदारयम्मि ॥ ११९ ॥

[गा. १२०-५३. इत्थीसरीरनिव्वेओवएसो]

४३१. किह ताव घरकुडीरी कईसहस्सेहिं अपरितंतेहिं।
वन्निज्जइ असुइबिलं जघणं ति सकज्जमूढेहिं ? ॥ १२० ॥

४३२. रागेण न जाणंती य वराया कलमलस्स निद्धमणं।
ताँ[7] णं परिणंदंती फुल्लं नीलुप्पलवणं व ॥ १२१ ॥

४३३. [8]कित्तियमित्तं वण्णे ? अमिज्झमइयम्मि वच्चसंघाए।
रागो हु न कायव्वो विरागमूले सरीरम्मि ॥ १२२ ॥

४३४. किमिकुलसयसंकिण्णे असुइमचोक्खे असासयमसारे।
सेयमलपोच्चडम्मी निव्वेयं वच्चह सरीरे ॥ १२३ ॥

---

१. °हियय-गोप्फस° सं० पु० ॥ २. °ड्डु-थिविथिवंतहि° सं० पु० ॥ ३. घोटिओ सं° सं० ॥ ४. माउं सं० ॥ ५. °इयं सक्का सं० ॥ ६. हा! असुइसमुप्पन्ना य निग्गया जेण चेव दारेण। सत्ता मोहपसत्ता रमंति तत्थेव असुइदारम्मि ॥ इतिरूपा गाथा सा० वृ० ॥ ७. तो णं परियंदंती सं० ॥ ८. केत्तियमेत्तो छिन्नो ? अमेज्झ° सं० ॥

४३५. दंतमल-कण्णगूहग-सिंघाणमले य लालमलबहुले।
एयारिसबीभच्छे दुगुंछणिज्जम्मि को रागो? ॥ १२४ ॥

४३६. को सडण-पडण-विकिरण-विद्धंसण-चयण-मरणधम्मम्मि।
देहम्मि अहीलासो कुहिय-कठिणकट्ठभूयम्मि? ॥ १२५ ॥

४३७. कांग-सुणगाण भक्खे किमिकुलभत्ते य वाहिभत्ते य।
देहम्मि मच्छुभत्ते सुसाणभत्तम्मि को रागो? ॥ १२६ ॥

४३८. असुइं अमेज्झपुन्नं कुणिम-कलेवरकुडिं परिसवंतिं।
आगंतुयसंठवियं नवछिद्दमसासयं जाण ॥ १२७ ॥

४३९. पेच्छसि मुहं सतिलयं सविसेसं रायएण अहरेणं।
सकडक्खं सवियारं तरलच्छि जोव्वणत्थीए ॥ १२८ ॥

४४०. पिच्छसि बाहिरमट्ठं, न पिच्छसी उज्झरं कलिमलस्स।
मोहेणं नच्चयंतो सीसघडीकंजियं पियसि ॥ १२९ ॥

४४१. सीसघडीनिग्गालं जं निट्ठुहसी दुगुंछसी जं च।
तं चेव रागरत्तो मूढो अइमुच्छिओ पियसि ॥ १३० ॥

४४२. पूइयसीसकवालं पूइयनासं च पूइदेहं च।
पूइयछिड्डविछिड्डं पूइयचम्मेण य पिणद्धं ॥ १३१ ॥

४४३. अंजणगुणसुविसुद्धं ण्हाणुव्वट्टणगुणेहिं सुकुमालं।
पुप्फुम्मीसियकेसं जणेइ बालस्स तं रागं ॥ १३२ ॥

४४४. जं सीसपूरओ त्ति य पुप्फाइं भणंति मंदविन्नाणा।
पुप्फाइं चिय ताइं सीसस्स य पूरयं सुणह ॥ १३३ ॥

---

१. °घाणग पित्तलालमलबहुले। एयारिसअसुईदुब्बलम्मि असुइम्मि को रागो? ॥ सं० ॥ २. °म्मि य अभिला° सं० ॥ ३. को काक-सुणगभक्खे पु० ॥ ४. वृत्तिकृता भच्छभत्ते पाठो वृत्तौ स्वीकृतोऽस्ति, मच्चुभत्ते इति पाठस्तु पाठान्तरतया न्यस्तोऽस्ति ॥ ५. °सवंतं सं० ॥ ६. °ठवणं नवछिडम° सं० ॥ ७. सविकारं राइएण सं० ॥ ८. °यालं तरलच्छं जो° सं० ॥ ९. पेच्छह बाहिरमट्ठं न पेच्छहा उ° सं० ॥ १०. °ण वुब्बयंतो सं० ॥ ११. अन्नज्ज-गुणसुबद्धं सं०। अंजणगुणसुविबद्धं पु० ॥ १२. जणयइ बा° सं०। जणई बा° पु० ॥ १३. मुणह सा० पु० ॥

४४५. मेदो वसा य रसिया [1]खेले सिंघाणए य छुभ एयं ।
अह सीसपूरओ भे नियगसरीरम्मि साहीणो ॥ १३४ ॥

४४६. सा किर दुप्पडिपूरा वच्चकुडी दुप्पया नवच्छिद्दा ।
उक्कडगंधविलित्ता बालजणोऽइमुच्छि[2]यं गिद्धो ॥ १३५ ॥

४४७. जं पेम्मरागरत्तो अवयासेऊण गूह-सुत्तोलिं ।
दंतमलचिक्कणंगं सीसवडीकंजियं पियसि ॥ १३६ ॥

४४८. दंतमुसलेसु[3] गहणं गयाण, मंसे य ससय-मीयाणं ।
वालेसु य चमरीणं, चम्म-नहे [4]दीवियाणं च ॥ १३७ ॥

४४९. पूइयकाए य इहं [5]चवणमुहे निच्चकाल[6]वीसत्थो ।
आइक्खसु सब्भावं किम्ह सि गिद्धो तुमं मूढ!? ॥ १३८ ॥

४५०. दंता वि अकज्जकरा, वाला वि विवड्ढमाणबीभच्छा ।
चम्मं पि य बीभच्छं, भण किम्ह सि तं गओ रागं? ॥ १३९ ॥

४५१. सिंभे पित्ते मुत्ते गूहम्मि वसाए[7] दंतकुंडीसुं ।
भणसु किम[8]त्थं तुज्झं असुइम्मि वि वड्ढिओ रागो? ॥ १४० ॥

४५२. [9]जंघट्ठियासु ऊरू पइट्ठिया, तट्ठिया [10]कंडीपिट्ठी ।
[11]कंडिपट्ठिवेढियाइं अट्ठारस पिट्ठिअट्ठीणि ॥ १४१ ॥

४५३. दो अच्छिअट्ठियाइं, सोलस गीवट्ठिया मुणेयव्वा ।
पिट्ठीपइट्ठियाओ बारस किल पंसुली हुंति ॥ १४२ ॥

४५४. अट्ठियकं[12]ढिणे सिर-ण्हारुबंधणे मंस-चम्मलेवम्मि ।
विट्ठाकोट्ठागारे को वच्चघरोवमे रागो? ॥ १४३ ॥

४५५. जह नाम वच्चकूवो निच्चं भिणिभिणिभि[13]णंतकाय[14]कली ।
किमिएहिं [15]सुलसुलायइ सोएहि य पूइयं वहइ ॥ १४४ ॥

---

१. खेलो सिंघाणओ य थुहओ य सं० ॥ २. °च्छिओ गि° पु० ॥ ३. °सु गेही गयाण मंसे य सस-मियाईणं सं० ॥ ४. दीवियाईणं ॥ १३७ ॥ सं० ॥ ५. नवण° पु० । नत्थण° सं० ॥ ६. °लवीभच्छे सं० ॥ ७. °ए अंत° सं० ॥ ८. °मट्ठं तुज्झं असुयम्मि सं० ॥ ९. जं पिंडियासु सं० पु० ॥ १०. कडीअट्ठी सं० ॥ ११. कडिअट्ठिविछि(? च्चि)या° सं० ॥ १२. °कडणे सि° सं० । °कठोरसि° पु० ॥ १३. °भणंत° सं० ॥ १४. °यवली सं० ॥ १५. सुलसु° सा० पु० ॥

४५६. उद्धियनयणं खगमुहविक[1]ट्टियं विप्पइन्नबाहुलयं ।
अंतविक[2]ड्डियमालं सीसघ[3]डीपागडियघोरं ॥ १४५ ॥

४५७. भिणिभिणिभि[4]णंतसद्दं विसप्पियं सु[5]लसुलेंतमंसोडं ।
मिसिमिसिमिसंतकिमियं थिविथिविथि[6]वयंतवीभच्छं ॥ १४६ ॥

४५८. पागडियपासुलीयं विगरालं सुक्कसंधिसंघायं ।
पडियं नि[7]व्वेवणयं सरीरमेयारिसं जा[8]ण ॥ १४७ ॥

४५९. वच्चाओ असुइतरे नवहिं सोएहिं परिगलंतेहिं ।
आमगमल्लगरूवे निव्वेयं वच्चह सरीरे ॥ १४८ ॥

४६०. दो हत्था दो पाया सीसं उच्चंपियं कबंधम्मि ।
क[9]लमलकोट्ठागारं परिवहसि दुयादुयं वच्चं ॥ १४९ ॥

४६१. तं च किर रूववंतं वच्चंतं रायमग्गमोइन्नं ।
परगंधेहिं सुगंधय मन्नंतो अप्पणो गंधं ॥ १५० ॥

४६२. पाडल-चंपय-मल्लिय-अं[10]गुरुय-चंदण-तुरुक्कवामीसं ।
गंधं समोयरंतं मन्नंतो अप्पणो गंधं ॥ १५१ ॥

४६३. सु[11]हवाससुरहिगंधं च[12] ते मुहं, अगुरुगंधियं अंगं ।
केसा ण्हाणसुगंधा, कयरो ते अप्पणो गंधो ? ॥ १५२ ॥

४६४. अच्छिमलो कन्नमलो खेलो सिंघाणओ य पूओ य ।
असुई मुत्त-पुरीसो, एसो ते अप्पणो गंधो ॥ १५३ ॥

[सु. गा. १५४-६७. इत्थिसरीर-सभावाइ पडुच्च वेरग्गोवएसो]

४६५. जाओ चिय इमाओ इत्थियाओ अणेगेहिं क[13]इवरसहस्सेहिं विविहपासपडिबद्धेहिं कामरा[14]गमोहिएहिं वन्नियाओ ताओ विय एरिसाओ, तं जहा—

१. °कड्ढियं° सा० पु० ॥ २. °कड्ढिय° सा० पु० ॥ ३. °घडियपा° सं० ॥ ४. °भणंत° वृ० ॥ ५. सुलसुलंत° सा० । सुलसलिंत° पु० ॥ ६. °थिवियं° पु० वृ० ॥ ७. निव्वेयणयं वृ० ॥ ८. जाणे वृपा० ॥ ९. कलिम° सा० ॥ १०. °गुरू-चं° सं० ॥ ११. मुहवाससुरहिगंधं वातसुहं सा० । लिपिविकारजोऽयमशुद्धः पाठभेदः ॥ १२. अत्र वृत्तिकृता वातसुहं इति लिपिविकारजः पाठो व्याख्यातोऽस्ति ॥ १३. कयवर° पु० ॥ १४. °गमोहेहिं सा० पु० ॥

पगइविसमाओ [1]◁ पियरूसणाओ कतियवचडुप्परून्नातो [2]अंथक्कहसिय-भासिय-विलास-वीसंभ-पचू (च्च)याओ अविणयवा[3]तोलीओ मोहमहावत्तणीओ विसमाओ ▷ पियवयणवल्लरीओ कइयवपेमगिरितडीओ अवराहसहस्सघरिणीओ ४, पभवो सोगस्स, विणासो बलस्स, सूणा पुरिसाणं, नासो लज्जाए, संकरो अविणयस्स, निलओ नियडीणं १० [4]खाणी वइरस्स, सरीरं सोगस्स, भेओ मज्जायाणं, [5]आसओ रागस्स, निलओ दुच्चरियाणं १५, माईए स[6]म्मोहो, खलणा नाणस्स, चलणं सीलस्स, विग्घो धम्मस्स, अरी साहूण २०, दूसणं आयारपत्ताणं, आरामो कम्मरयस्स, फलिहो मुक्खमग्गस्स, भवणं दारिद्दस्स २४ ॥ १५४ ॥

४६६. अवि [7]आइं ताओ आसीविसो विव कुवियाओ, मत्तगओ विव मयणपरव्वसाओ, वग्घी विव दुट्ठहिययाओ, तणच्छन्नकूवो विव अप्पगास-हिययाओ, मायाकारओ विव उवयारसयबंधणपओत्तीओ, [8]आयरियसविंधं पिव दुग्गेज्झसब्भावाओ ३०, फुंफुया विव अंतोदहणसीलाओ, नग्गयमग्गो विव अणवट्ठियचित्ताओ, अंतोदुट्ठवणो विव कुहियहिययाओ, कण्हसप्पो विव अविस्ससणिज्जाओ, संघारो विव छन्नमायाओ, संझब्भरागो विव मुहुत्तरागाओ, समुद्दवीचीओ विव [9]चंलस्सभावाओ, मच्छो विव दुप्परियत्तणसीलाओ, वानरो विव [10]चंलचित्ताओ, मच्चू विव निव्विसेसाओ ४०, कालो विव निरणुकंपाओ, वरुणो विव पासहत्थाओ, सलिलमिव निन्नगामिणीओ, किविणो विव उत्ताण-हत्थाओ, नरओ विव उत्तासणिज्जाओ, खरो विव दुस्सीलाओ, दुट्ठस्सो विव दुद्दमाओ, बालो इव मुहुत्तहिययाओ, अंधकारमिव दुप्पवेसाओ, विसवल्ली विव अणल्लियणिज्जाओ ५०, दुट्ठगाहा इव वावी अणवगाहाओ, ठाणभट्ठो विव इस्सरो अप्पसंसणिज्जाओ, किंपागफलमिव मुहमहुराओ, रित्तमुट्ठी विव बाललोभणिज्जाओ, मंसपेसीगहणमिव सोवद्दवाओ, जलियचुडली विव अमुच्चमाणडहणसीलाओ, अरिट्ठ-मिव दुलंघणिज्जाओ, कूडकरिसावणो विव कालविसंवायणसीलाओ, चंडसीलो विव दुक्खरक्खियाओ, अइविसायाओ ६० दुगुंछियाओ [11]दुरुवचाराओ अगंभीराओ

१. ◁ ▷ एतच्चिह्नमध्यवर्त्ती पाठो न व्याख्यातो वृत्तौ ॥ २. अवक्कहसिय-भासिय-विलास-वीसंभभूयाओ सा० ॥ ३. °वातुली° सा० पु० ॥ ४. खणी वृ० । खाणी नरयस्स सं० ॥ ५. आसाओ वृ० । आसओ इति वृपा० ॥ ६. समूहो वृ० ॥ ७. यायं ताओ सं० ॥ ८. आयरिसबिंबं पिव सा० पु० ॥ ९–१०. चवल° सं० ॥ ११. दुरूव° सं० । दुरुव-चराओ सा० ॥

अविस्ससणिज्जाओ अणवत्थियाओ दुक्खरक्खियाओ दुक्खपालियाओ अरतिकराओ कक्कसाओ दढवेराओ ७० रूव-सोहग्गमउम्मत्ताओ भुयगगइकुडिलहिययाओ कंतारगइट्ठाणभूयाओ[1] कुल-सयण-मित्तभेयणकारियाओ परदोसपगासियाओ [2]कयग्घाओ बलसोहियाओ एगंतहरणकोलाओ[3] चंचलाओ [4]जाइयभंडोवगारो विव मुहरागविरागाओ ८० ॥ १५५ ॥

४६७. अवि याइं ताओ अंतरं[5] भंगसयं, अरज्जुओ पासो, अदारुया अडवी, अणालस्सनिलओ, [6]अइक्खा वेयरणी, अनामिओ वाही, अवियोगो विप्पलावो, अरुओ उवसग्गो, रइवंतो चित्तविब्भमो[7], सव्वंगओ दाहो ९०, [8]अणब्भपसूया वज्जासणी, असलिलप्पवाहो[9] समुद्दरओ ९२ ॥ १५६ ॥

४६८. अवि याइं तासिं इत्थियाणं अणेगाणि नामनिरुत्ताणि—पुरिसे कामरागप्पडिबद्धे नाणाविहेहिं उवायसयसहस्सेहिं वह-बंधणमाणयंति पुरिसाणं नो अन्नो एरिसो अरी अत्थि त्ति नारीओ, तं जहा—नारीसमा न नराणं अरीओ नारीओ १ । नाणाविहेहिं कम्मेहिं सिप्पयाइएहिं[10] पुरिसे मोहंति त्ति महिलाओ २ । पुरिसे मत्ते करेंति त्ति पमयाओ ३ । महंतं कलिं जणयंति त्ति महिलियाओ ४ । पुरिसे हावभावमाइएहिं[11] रमंति त्ति रामाओ ५ । पुरिसे अंगाणुराए करेंति त्ति अंगणाओ ६ । नाणाविहेसु जुद्धभंडण-संगामाऽडवीसु मुहारणगिण्हण-सीउण्हदुक्खं[12]-किलेसमाइएसु पुरिसे लालेंति त्ति ललणाओ ७ । पुरिसे जोग-निओएहिं वसे [13]ठाविंति त्ति जोसियाओ ८ । पुरिसे नाणाविहेहिं भावेहिं वणिंति[14] त्ति वणियाओ ९ ॥ १५७ ॥

४६९. काई पमत्तभावं, काई पणयं सविब्भमं, काई संसद्दं[15] सासि व्व ववहरंति, काई सत्तु[16] व्व, रोरो इव काई पयएसु पणमंति, काई उवणएसु उवणमंति, [17]काई कोउयनम्मं ति काउं सुकडक्खनिरिक्खिएहिं सविलासमहुरेहिं उवहसिएहिं

---

१. °गतिट्ठाणभूतातो सं० ॥ २. कइग्घाओ सं० ॥ ३. °तहिरन्नको° सं० ॥ ४. जोइभंडोवरागो विव वृ० । जोइभंडो विव उवरागाओ वृपा० । जच्चभंडोवरागो विव सापा० ॥ ५. अंतरंगभंग° सं० वृपा० ॥ ६. अतिक्खवे° सं० । अइक्खवे° वृ० ॥ ७. °त्तब्भमो वृ० ॥ ८. अणब्भया व° वृ० । अणब्भया असणी इति अप्पसूया वज्जाऽसणी इति अप्पसूया वज्जासुणी इति च पाठभेदत्रयं वृत्तौ ॥ ९. °लप्पलावो सं० वृपा० ॥ १०. °याईहिं मोहिंति त्ति सं० ॥ ११. °माईहिं सं० ॥ १२. °क्ख-भुक्ख-कि° सं० । क्ख-सुक्ख-कि° पु० ॥ १३. ठावयंति सं० ॥ १४. विणेंति त्ति सं० ॥ १५. सस व्व सामि व्व सं० ॥ १६. सत्तू व सं० ॥ १७. काओ सं० ॥

उवगूहिएहिं[1] उवसद्देहिं[2] गुरुगदरिसणेहिं भूमिलिहण[3]-विलिहणेहिं च आरुहण-नट्टणेहि य बालयउवगूहणेहिं च अंगुली[4]फोडण-थणपीलण-कडितडजायणाहिं तज्जणाहिं च ॥ १५८ ॥

४७०. अवि याइं ताओ पासो व ववसितुं जे, पंको व्व खुप्पिउं जे, मच्चु व्व मारेउं जे, अगणि व्व डहिउं जे, असि व्व छिज्जिउं जे ॥ १५९ ॥

४७१. असि-मसिसारिच्छीणं कंतार-कवाड-चारयसमाणं ।
घोर-निउरंबकंदरचलंत-बीभच्छभावाणं ॥ १६० ॥

४७२. दोससयगागरीणं अजससयविसप्पमाणहिययाणं ।
कइयवपन्नत्तीणं ताणं अन्नायसीलाणं ॥ १६१ ॥

४७३. अन्नं रयंति, अन्नं रमंति, अन्नस्स दिंति उल्लावं[5] ।
अन्नो कडयंतरिओ, अन्नो य पडंतरे ठविओ ॥ १६२ ॥

४७४. गंगाए वालुयं, सायरे जलं, हिमवतो य परिमाणं ।
उग्गस्स तवस्स गइं, गब्भुप्पत्तिं च[6] विलयाए ॥ १६३ ॥

४७५. सीहे कुडुंबयारस्स[7] पोट्टलं, कुक्कुहाइयं[8] अस्से ।
जाणंति बुद्धिमंता, महिलाहिययं न जाणंति ॥ १६४ ॥

४७६. एरिसगुणजुत्ताणं ताणं केइ[9] इव असंठियमणाणं ।
न हु भे वीससियव्वं महिलाणं जीवलोगम्मि ॥ १६५ ॥

४७७. निद्धन्नयं च खलयं, पुंप्फेहि[10] विवज्जियं च आरामं ।
निद्दुद्धियं च धेणुं, लोएँ[11] वि अतेल्लियं पिंडं ॥ १६६ ॥

४७८. जेणंतरेण निमिसंति लोयणा, तक्खणं च विगसंति ।
तेणंतरेण हियँयं[12] चित्त(? चिंत)सहस्साउलं होइ ॥ १६७ ॥

---

१. अवगू° पु० ॥ २. उच्चस° सं० ॥ ३. °ण-वियंभणेहिं सं० पु० ॥ ४. अंगुलीताडण-थण° ग्रपा० ॥ ५. उल्लायं ग्रपा० ॥ ६. चवलवाए सं० ॥ ७. कुंडवुया° ग्र० ॥ ८. °क्कुयाइ° सं० पु० ॥ ९. कत्थइ असंथियम° सं० ॥ १०. पुप्फेहि निपुप्फियं च सं० ॥ ११. °ए च्चिय ते° सं० ॥ १२. °ययं वियारसहसाउलं सापा० ॥

[गा. १६८. उवएसाणरिहजणा]

४७९. जड्डाणं वड्डा[1]णं निव्विण्णाणं च निव्विसेसाणं ।
संसारसूयराणं कहियं पि निरत्थयं होई ॥ १६८ ॥

[गा. १६९–७० पुत्त-पियाईणमताणत्तं]

४८०. किं पुत्तेहिं ? पियाहि व ? अत्थेणं[2] व पिंडिएण बहुएणं ?
जो मरणदेस-काले न होइ आलंबणं किंचि ॥ १६९ ॥

४८१. पुत्ता चयंत्ति, मित्ता चयंति, भज्जा वि णं मयं चयइ ।
तं मरणदेस-काले न चयइ सु[3]विइज्जओ धम्मो ॥ १७० ॥

[गा. १७१–७४. धम्ममाहप्पं]

४८२. धम्मो ताणं, धम्मो सरणं, धम्मो गई पइट्ठा य ।
धम्मेण सुचरिएणं[4] य गम्मइ अजरामरं ठाणं ॥ १७१ ॥

४८३. पीईकरो वण्णकरो भासकरो जसकरो[5] रइकरो य ।
अभयकर निव्वुइकरो पारत्तविइज्जओ धम्मो ॥ १७२ ॥

४८४. अमरवरेसु अणोवमरूवं भोगोवभोगरिद्धी य ।
विन्नाण-नाणमेव य लब्भइ सुकएण धम्मेणं ॥ १७३ ॥

४८५. देविंद-चक्कवट्टित्तणाइं रज्जाइं इच्छिया भोगा ।
एयाइं धम्मलाभप्फलाइं, जं चावि नेव्वाणं ॥ १७४ ॥

[गा. १७५–१७७ उवसंहारो]

४८६. आहारो उस्सासो संधिच्छिराओ य रोमकूवाइं[6] ।
पित्तं रुहिरं सुक्कं गणियं गणियप्पहाणेहिं ॥ १७५ ॥

---

१. वुड्ढाणं सा० ॥ २. °ण त्रिढप्पिएण व° सा० ॥ ३. सुविअज्जिओ सू० ॥ ४. °एणं ग° सं० पु० ॥ ५. °करो य अभयकरो । निव्वुइकरो य सययं पार° सापा० ॥ ६. °वा य सं० पु० ॥

[1]उवगूहिएहिं [2]उवसद्देहिं गुरुगदरिसणेहिं भूमिलिहण[3]-विलिहणेहिं च आरुहण-नट्टणेहि य बालयउवगूहणेहिं च [4]अंगुलीफोडण-थणपीलण-कडितडजायणाहिं तज्जणाहिं च ॥ १५८ ॥

४७०. अवि याइं ताओ पासो व ववसितुं जे, पंको व्व खुप्पिउं जे, मच्चु व्व मारेउं जे, अगणि व्व डहिउं जे, असि व्व छिज्जिउं जे ॥ १५९ ॥

४७१. असि-मसिसारिच्छीणं कंतार-कवाड-चारयसमाणं ।
घोर-निउरंबकंदरचलंत-बीभच्छभावाणं ॥ १६० ॥

४७२. दोससयगागरीणं अजससयविसप्पमाणहियंयाणं ।
कइयवपन्नत्तीणं ताणं अन्नायसीलाणं ॥ १६१ ॥

४७३. अन्नं रयंति, अन्नं रमंति, अन्नस्स दिंति [5]उल्लावं ।
अन्नो कडयंतरिओ, अन्नो य पडंतरे ठविओ ॥ १६२ ॥

४७४. गंगाए वालुयं, सायरे जलं, हिमवतो य परिमाणं ।
उग्गस्स तवस्स गइं, गब्भुप्पत्तिं [6]च विलयाए ॥ १६३ ॥

४७५. सीहे [7]कुंडुंबयारस्स पोट्टलं, [8]कुक्कुहाइयं अस्से ।
जाणंति बुद्धिमंता, महिलाहिययं न जाणंति ॥ १६४ ॥

४७६. एरिसगुणजुत्ताणं ताणं [9]कइ इव असंठियमणाणं ।
न हु भे वीससियव्वं महिलाणं जीवलोगम्मि ॥ १६५ ॥

४७७. निद्धन्नयं च खलयं, [10]पुंफेहि विवज्जियं च आरामं ।
निद्दुद्धियं च धेणुं, [11]लोएं वि अतेल्लियं पिंडं ॥ १६६ ॥

४७८. जेणंतरेण निमिसंति लोयणा, तक्खणं च विगसंति ।
तेणंतरेण [12]हियंयं चित्त(? चिंत)सहस्साउलं होइ ॥ १६७ ॥

१. अवगू° पु० ॥ २. उच्चस° सं० ॥ ३. °ण-वियंभणेहिं सं० पु० ॥ ४. अंगुलीताडण-थण° ग्रपा० ॥ ५. उल्लायं ग्रपा० ॥ ६. चवलवाए सं० ॥ ७. कुंडबुया° ग्र० ॥ ८. °क्कुयाइ° सं० पु० ॥ ९. कत्थइ असंथियम° सं० ॥ १०. पुप्फेहि निपुप्फियं च सं० ॥ ११. °ए च्चिय ते° सं० ॥ १२. °ययं वियारसहसाउलं सापा० ॥

[गा. १६८. उवएसाणरिहजणा]

४७९. जड्डाणं वड्डाणं[1] निव्विण्णाणं च निव्विसेसाणं।
संसारसूयराणं कहियं पि निरत्थयं होई ॥ १६८ ॥

[गा. १६९–७० पुत्त-पियाईणमताणत्तं]

४८०. किं पुत्तेहिं? पियाहि व? अत्थेण[2] व पिंडिएण बहुएणं?
जो मरणदेस-काले न होइ आलंबणं किंचि ॥ १६९ ॥

४८१. पुत्ता चयंत्ति, मित्ता चयंति, भज्जा वि णं मयं चयइ।
तं मरणदेस-काले न चयइ सुविइज्जओ[3] धम्मो ॥ १७० ॥

[गा. १७१–७४. धम्ममाहप्पं]

४८२. धम्मो ताणं, धम्मो सरणं, धम्मो गई पइट्ठा य।
धम्मेण सुचरिएण[4] य गम्मइ अजरामरं ठाणं ॥ १७१ ॥

४८३. पीईकरो वण्णकरो भासकरो जसकरो[5] रइकरो य।
अभयकर निव्वुइकरो पारत्तबिइज्जओ धम्मो ॥ १७२ ॥

४८४. अमरवरेसु अणोवमरूवं भोगोवभोगरिद्धी य।
विन्नाण-नाणमेव य लब्भइ सुकएण धम्मेणं ॥ १७३ ॥

४८५. देविंद-चक्कवट्टित्तणाइं रज्जाइं इच्छिया भोगा।
एयाइं धम्मलाभप्फलाइं, जं चावि नेव्वाणं ॥ १७४ ॥

[गा. १७५–१७७ उवसंहारो]

४८६. आहारो उस्सासो संधिछिराओ य रोमकूवाइं[6]।
पित्तं रुहिरं सुक्कं गणियं गणियप्पहाणेहिं ॥ १७५ ॥

---

१. वुड्ढाणं सा० ॥ २. °ण विढप्पिएण व° सा० ॥ ३. सुविअज्जिओ वृ० ॥ ४. °एणं ग° सं० पु० ॥ ५. °करो य अभयकरो। निव्वुइकरो य सययं पार° सापा० ॥ ६. °वा य सं० पु० ॥

४८७. एयं सोउ सरीरस्स वासाणं गणियपागडमहत्थं ।
मोक्खपउमस्स[1] ईहह सम्मत्तसहस्सपत्तस्स ॥ १७६ ॥

४८८. एयं सगडसरीरं जाइ[2]-जरा-मरण-वेयणाबहुलं ।
तह घत्तह काउं जे जह मुच्चह सव्वदुक्खाणं ॥ १७७ ॥

॥ तंदुल[3]वेयालीपइण्णयं सम्मत्तं ॥ २ ॥

---

१. °स्स इहइं स° पु० ॥ २. वाहि-जरा° सं० पु० ॥ ३. तंदुलयं नाम पइन्नगं स° सं० ॥

३

चंदावेज्झयं पइण्णयं

[गा. १–२. मंगलमभिधेयं च]

४८९. जगमत्थयत्थयाणं[1] विगसियवरनाण-दंसणधराणं[2] ।
नाणुज्जोयगराणं लोगम्मि नमो जिणवराणं ॥ १ ॥

४९०. इणमो सुणह महत्थं निस्संदं मोक्खमग्गसुत्तस्स[3] ।
विगहनियत्तियचित्ता, सोऊण य मा पमाईत्था[4] ॥ २ ॥

[गा. ३. सत्तदारनामाइं]

४९१. विणयं १ आयरियगुणे २ सीसगुणे ३ विणयनिग्गहगुणे ४ य ।
नाणगुणे ५ चरणगुणे ६ मरणगुणे[5] ७ एत्थ वोच्छामि ॥ ३ ॥
॥ दारागाहा[6] ॥

[गा. ४–२१. विणयगुणे त्ति पढमं दारं]

४९२. जो परिभवइ[7] मणूसो[8] आयरियं, जत्थ सिक्खए विज्जं ।
तस्स गहिया वि विज्जा दुःक्खेण वि, अप्फला[9] होइ ॥ ४ ॥

४९३. थद्धो विणयविहूणो न लभइ[10] कित्तिं जसं च लोगम्मि ।
जो परिभवं करेई गुरूण गरुयाए[11] कम्माणं ॥ ५ ॥

---

१. °यट्ठियाणं क्ष० च० कापा० । °यत्थियाणं कापा० ॥ २. वियसि° का० ॥ ३. मुक्ख° क्ष० च० कापा० ॥ ४. °इत्थ क्ष० ॥ ५. °गुणविहिं च वुच्छा° प्र० कापा० । °गुणे इत्थ वुच्छामि क्ष० च० कापा० ॥ ६. 'दारगाहा' इति सं० का० नास्ति, का० पाठान्तरे त्वस्ति ॥ ७. °भवं करेइ स मणुसो कापा० ॥ ८. मणुस्सो क्ष० च० कापा० ॥ ९. निप्फला क्ष० कापा० ॥ १०. लहइ च० का० ॥ ११. गुरुआइ क्ष० च० । गुरुयाए का० । गरुयाइं, गुरुयाइं, गुरूआइं, गरुयाए इति पाठान्तरचतुष्कं का० आदर्शे ॥

४९४. सव्वत्थ लभेज्ज नरो विस्संभं संचयं[1] च कित्तिं च[2] ।
जो गुरुजणोवइट्ठं विज्जं विणएण गेण्हेज्जं[3] ॥ ६ ॥

४९५. अविणीयस्स पणस्सइ, जइ वि न[4] नस्सइ न[5] नज्जइ गुणेहिं ।
विज्जा सुसिक्खिया वि हु गुरुपरिभवबुद्धिदोसेणं ॥ ७ ॥

४९६. विज्जा[6] मणुसरियव्वा न[7] दुव्विणीयस्स होइ दायव्वा ।
परिभवइ दुव्विणीओ तं विज्जं, तं च आयरियं ॥ ८ ॥

४९७. विज्जं परिभवमाणो आयरियाणं गुणे[8]ऽपयासिंतो ।
रिसिघायगाण लोयं वच्चइ मिच्छत्तसंजुत्तो ॥ ९ ॥

४९८. विज्जा वि होइ[9] विलियँा[10] गहिया पुरिसेणऽभागधेज्जेण[11] ।
सुकुलकुलबालियँा[12] विव असरिसपुरिसं पइं पत्ता ॥ १० ॥

४९९. सिक्खाहि ताव विणयं, किं ते विज्जाइ[13] दुव्विणीयस्स ? ।
दुस्सिक्खिओ[14] हु विणओ, सुलभा[15] विज्जा विणीयस्स ॥ ११ ॥

५००. विज्जं सिक्खह[16], विज्जं गुणेह, गहियं च मा पमाएह ।
गहिय-गुणिया हु विज्जा परलोयँ[17]सुहावहा होइ ॥ १२ ॥

५०१. विणएण सिक्खियाणं विज्जाणं परिसमत्त[18]सुत्ताणं ।
सक्का फलमणु[19]भुत्तुं गुरुजणतुट्ठोवइट्ठाणं ॥ १३ ॥

---

१. पच्चयं क्ष० च० का० । सच्चयं, संथवं इति पाठभेदद्वयं का० आदर्शे ॥ २. वा सं० का० । च इति कापा० ॥ ३. गिण्हे° का० । गिण्हिज्जा क्ष० च० ॥ ४. न भस्सइ न जुज्जइ गु° क्ष० च० ॥ ५. न जुज्जइ गु° पु० का० । न नज्जइ कापा० ॥ ६. °ज्जा अणुस° पु० च० का० । °ज्जा मणुस° कापा० ॥ ७. न हु अविणी° कापा० । न दुविणी° कापा० । न हु दुव्विणी° सं० क्ष० च० पु० कापा० । न हु दुव्विणिय° कापा० ॥ ८. गुणे पणासिंतो पु० च० । गुणे पणासेंतो का०, गुणे पणासंतो कापा० । गुणे पगासंतो । रिसिनायगाण लोअं वच्चइ सम्मत्तसंजुत्तो कापा० ॥ ९. °इ वलिया गहिया पुरिसेण भाग° सं० विना ॥ १०. विलिया—व्रीडिता ॥ ११. °गधिज्जे° क्ष० च० ॥ १२. °या इव कापा० ॥ १३. विज्जाए का० । विज्जाहिं कापा० । विज्जाइ ते दु° कापा० ॥ १४. °क्खओ, °क्खेओ इति पाठान्तरे का० ॥ १५. सुलहा क्ष० कापा० ॥ १६. सिक्खेह कापा० ॥ १७. °लोए सु° कापा० ॥ १८. °समित्त° कापा० ॥ १९. °मणुहुंतुं च० ॥

५०२. [1]दुलहया आयरिया विज्जाणं दायगा समत्ताणं ।
वक्गयचउक्कसाया [2]दुलहया सिक्खगा सीसा ॥ १४ ॥

५०३. पव्वइयस्स गिहिस्स [3]वँ विणयं चेव कुसला पसंसंति ।
न हु पावइ अविणीओ कित्तिं च जसं च लोगम्मि ॥ १५ ॥

५०४. [4]जाणंता वि य विणयं केई कम्माणुभावदोसेणं ।
नेच्छंति [5]पउंजित्ता अभिभूया राग-दोसेहिं ॥ १६ ॥

५०५. अभणंतस्स वि [6] कस्स वि [7]पइरइ कित्ती [8]जसो य [9]लोगम्मि ।
पुरिसस्स महिलियाए विणीयविणयस्स दंतस्स ॥ १७ ॥

५०६. देंति[10] फलं विज्जाओ पुरिसाणं [11]भागधे[12]ज्जपरियाणं ।
न हु [13]भागधेज्जपरिवज्जियस्स विज्जा फलं देंति[13] ॥ १८ ॥

५०७. [14]विज्जं परिभवमाणो आयरियाणं [15]गुणेऽपयासिंतो ।
रिसिघायगाण लोयं वच्चइ मिच्छत्तसंजुत्तो ॥ १९ ॥

५०८. न हु सुलहा आयरिया विज्जाणं दायगा सम[16]त्ताणं ।
[17]उज्जुय अपरित्तंता न हु सुलहा सिक्खगा सीसा ॥ २० ॥

५०९. विणयस्स गुणविसेसा [18]एए मए वण्णिया समासेणं । [19]दारं १ ।
आयरियाणं च [20]गुणे एगमणा[21] मे निसामेह ॥ २१ ॥

[गा. २२–३६. आयरियगुणे त्ति बीयं दारं]

५१०. [22]वोच्छं आयरियगुणे अणेगगुणसयसह[23]स्सधारीणं ।
ववहारदेसगाणं सुयरयणसुसत्थवाहाणं ॥ २२ ॥

---

१. दुलभया क्ष० कापा० ॥ २. दुलहिया का० । दुलहगा क्ष० कापा० । दुलहया कापा० । दुलहा सि° कापा० ॥ ३. वा क्ष० ॥ ४. जाणंतो कापा० ॥ ५. पउंजेउं च० कापा० ॥ ६. य क्ष० कापा० ॥ ७. पयरइ च० । पसरइ क्ष० पु० का० ॥ ८. जसं कापा० ॥ ९. लोगमज्झम्मि प्र० कापा० । लोयम्मि कापा० ॥ १०. दिंति क्ष० च० ॥ ११. भागधिज्ज° सं० क्ष० ॥ १२. °ज्जभरि° सं० विना० ॥ १३. दिंति च० क्ष० । देंति का० ॥ १४. नवमगाथासदृशीयं गाथा जे० च० आदर्शयोर्नोपलभ्यते ॥ १५. गुणे पणासेंतो जे० पु० का० क्ष० ॥ १६. °त्ताणं । अज्झयणअपरितंता च० ॥ १७. अज्जूअ अप्परितंता कापा० ॥ १८. एव मए क्ष० कापा० ॥ १९. 'दारं १' इति सं० क्ष० का० आदर्शेषु नास्ति ॥ २०. गुणे एगग्गमणा निसा° प्र० का० । गुणे णेगमगा कापा०, मूलस्थः पाठोऽपि का० आदर्शे पाठान्तरत्वेनादृतः ॥ २१. °णा मे नि° क्ष० कापा० ॥ २२. वुच्छं क्ष० च० ॥ २३. °स्सधरियाणं प्र० कापा० ॥

५११. पुढवी विव सव्वसहं १ मेरु व्व अकंपिरं २ ठियं[1] धम्मे ३ ।
[2]चंदं व [3]सोमलेसं ४ तं आयरियं पसंसंति ॥ २३ ॥

५१२. [4]अपरिस्साविं[5] ५ आलोयणारिहं ६ हेउ-कारणविहन्नुं[6] ७–८ ।
गंभीरं ९ दुद्धरिसं १० तं आयरियं पसंसंति ॥ २४ ॥

५१३. [7]कालन्नू ११ देसन्नू १२ समयन्नू १३ [8]अतुरियं १४ असंभंतं १५ ।
[9]अणुवत्तयं १६ [10]अमायं १७ तं आयरियं पसंसंति ॥ २५ ॥

५१४. लोइय-वेइय-[11]सामाइएसु सत्थेसु जस्स [12]वक्खेवो १८–१९–२० ।
ससमय-पर[13]समयविऊ २१-२२ तं[14] आयरियं पसंसंति ॥ २६ ॥

५१५. वार[15]सहि वि अंगेहिं सामाइयमाइपुव्वनिव्[16]वद्धे ।
[17]लद्धट्ठं गहियट्ठं २३-२४ तं आयरियं पसंसंति ॥ २७ ॥

५१६. आयरियसहस्साइं लहइ य [18]जीवो [19]भवेहिं बहुएहिं ।
कम्मेसु य सिप्पेसु य अन्नेसु [20]यँ धम्मचरणेसु ॥ २८ ॥

५१७. जे पुण जिणोवइट्ठे निग्गंथे पवयणम्मि आयरिया ।
संसार-मोक्ख[21]मग्गस्स देस[22]गा [23]तेऽत्थ आयरिया २५–२६ ॥ २९ ॥

५१८. जह दीवा दीवसयं [24]पइप्पए सो [25]यँ [26]दिप्पए दीवो ।
दीवसमा आयरिया[27] दिप्पंति, परं च [28]दीवेंति ॥ ३० ॥

---

१. ठिअं च० ॥ २. चंदो व्व का० । चंदु व्व क्ष० पु० कापा० । मूलस्थः पाठोऽपि का० आदर्शे पाठान्तरत्वेनादृतः ॥ ३. सोमसत्तं तं कापा० ॥ ४. अप्परिसावि सं० कापा० ॥ ५. °स्सावी च० ॥ ६. °विहिण्णुं क्ष० च० का । °विहण्णुं कापा० ॥ ७. कालण्णुं देसण्णुं भावण्णुं अतु° क्ष० । कालण्णू देसण्णू भावण्णू अतु° च० का० ॥ ८. अतुरियं अचवलं असं° कापा० ॥ ९. अणुयत्त° प्र० कापा० ॥ १०. अमायं आयरियं तं प° सं० च० ॥ ११. °सामइ° का० । °सामाइ° कापा० ॥ १२. विक्खेवो का० । वक्खेवो कापा० ॥ १३. °यम्मि य तं कापा० । °यविऊणं आ° कापा० ॥ १४. त्तं कापा० ॥ १५. °सहिं कापा० ॥ १६. °ब्बद्धं कापा० ॥ १७. लद्धत्थं गहियत्थं का० ॥ १८. जीवे क्ष० कापा० ॥ १९. भवेहि का० । भवेहिं णेगेहिं प्र० कापा० ॥ २०. अ कापा० ॥ २१. °मुक्ख° क्ष० ॥ २२. देसया कापा० ॥ २३. ते हु आ° सं० विना० । तेऽत्थ कापा० ॥ २४. पदिप्प° का० । पदिप्पई तथा पइप्पए कापा० ॥ २५. उ क्ष० कापा० । अ कापा० ॥ २६. दिप्पई का० । दिप्पए कापा० ॥ २७. °या अप्पं च परं च सं० विना० ॥ २८. दीवंति क्ष० कापा० । दिप्पंति कापा० ॥

५१९. धन्ना आयरियाणं निच्चं आइच्च-चंद[1]भूयाणं ।
संसारमहण्णवतारयाण पाए पणिवयंति ३० ॥ ३१ ॥

५२०. इहलोइयं च किर्त्ति लभंति[2] आयरियभत्तिराएणं ३१ ।
देवगइं सुविसुद्धं ३२ धम्मे य अणुत्तरं बोहिं ३३ ॥ ३२ ॥

५२१. देवा वि देवलोए निच्चं दिव्वोहिणा वियाणित्ता[3] ।
आयरियाण सरंता आसण-सयणाणि[4] मुंचंति[5] ३४ ॥ ३३ ॥

५२२. देवा वि देवलोए निग्गंथं पवयणं अणुसरंता ।
अच्छरगणमज्झगया आयरिए वंदया[6] [7]एंति ३५ ॥ ३४ ॥

५२३. छट्ठ-ऽट्ठम-दसम-दुवाल[8]सेहिं भत्तेहिं उववसंता[9] वि ।
अकरेंता[10] गुरुवयणं ते [11]होंति अणंतसंसारी ३६ ॥ ३५ ॥

५२४. एए अन्ने य बहू आयरियाणं गुणा अपरिमेज्जा । दारं[12] २ ।
सीसाण गुणविसेसे केई[13] समासेण वोच्छामि[14] ॥ ३६ ॥

[गा. ३७–५३. सीसगुणे त्ति तइयं दारं]

५२५. नीयाविति[15] विणीयं ममत्तमं[16] गुणवियाणयं सुयणं[17] ।
आयरियमइवियाणिं[18] सीसं कुसला पसंसंति ॥ ३७ ॥

५२६. सीयसहं उण्हसहं वायसहं[19] खुह-पिवास-अरइसहं ।
पुढवी विव सव्वसहं सीसं कुसला पसंसंति ॥ ३८ ॥

५२७. लाभेसु अलाभेसु य अविवन्नो[20] जस्स होइ मुहवण्णो ।
अप्पिच्छं संतुट्ठं सीसं कुसला पसंसंति ॥ ३९ ॥

---

१. °दसूराणं सं०, असाधुरयं पाठः ॥ २. लहंति च० कापा० । लहइ य आ° क्ष० कापा० । लहेई कापा० ॥ ३. वियाणिंता कापा० ॥ ४. °णाइं क्ष० कापा० ॥ ५. मुंचंति क्ष० का० । मुच्चंति कापा० ॥ ६. वंदिया कापा० ॥ ७. इंति क्ष० च० कापा० । हुंति कापा० ॥ ८. °लसेहिं मासद्धमासखमणेहिं भत्ते° कापा० ॥ ९. उववसंता कापा० ॥ १०. अकरिंता क्ष० च० कापा० । अकरंता कापा० ॥ ११. हुंति क्ष० च० ॥ १२. 'दारं २' सं० क्ष० का० आदर्शेषु नास्ति ॥ १३. केवि क्ष० ॥ १४. वुच्छामि क्ष० च० ॥ १५. नीयं वित्ति कापा० ॥ १६. समत्तमं का० । अमत्तयं, अमत्तकं तथा ममत्तमं कापा० ॥ १७. सुअणं च० ॥ १८. °याणिं कुसला सीसं प° अ० का० विना ॥ १९. वायाऽऽयव-खु-प्पिवास° च० ॥ २०. °न्नो होइ जस्स मु° क्ष० ॥

५११. पुढवी विव सव्वसहं १ मेरु व्व अकंपिरं २ ठियं[1] धम्मे ३ ।
[2]चंदं व सोम[3]लेसं ४ तं आयरियं पसंसंति ॥ २३ ॥

५१२. [4]अपरिस्सा[5]विं ५ आलोयणारिहं ६ हेउ-कारणविह[6]न्नुं ७–८ ।
गंभीरं ९ दुद्धरिसं १० तं आयरियं पसंसंति ॥ २४ ॥

५१३. [7]कालन्नू ११ देसन्नू १२ समयन्नू १३ [8]अतुरियं १४ असंभंतं १५ ।
[9]अणुवत्तयं १६ [10]अमायं १७ तं आयरियं पसंसंति ॥ २५ ॥

५१४. लोइय-वेइय-[11]सामाइएसु सत्थेसु जस्स [12]वक्खेवो १८–१९–२० ।
ससमय-परस[13]मयविऊ २१-२२ तं[14] आयरियं पसंसंति ॥ २६ ॥

५१५. बारस[15]हि वि अंगेहिं सामाइयमाइपुव्वनिब्ब[16]द्धे ।
[17]लद्धट्ठं गहियट्ठं २३-२४ तं आयरियं पसंसंति ॥ २७ ॥

५१६. आयरियसहस्साइं लहइ य [18]जीवो [19]भवेहिं बहुएहिं ।
कम्मेसु य सिप्पेसु य अन्नेसु [20]यं धम्मचरणेसु ॥ २८ ॥

५१७. जे पुण जिणोवइट्ठे निग्गंथे पवयणम्मि आयरिया ।
संसार-[21]मोक्खमग्गस्स दे[22]संगा [23]तेऽत्थ आयरिया २५–२६ ॥ २९ ॥

५१८. जह दीवा दीवसयं [24]पइप्पए सो [25]यं [26]दिप्पए दीवो ।
दीवसमा आयरिया[27] दिप्पंति, परं च [28]दीवेंति ॥ ३० ॥

---

१. ठिअं च० ॥ २. चंदो व्व का० । चंदु व्व क्ष० पु० कापा० । मूलस्थः पाठोऽपि का० आदर्शे पाठान्तरत्वेनादृतः ॥ ३. सोमसत्तं तं कापा० ॥ ४. अप्परिसावि सं० कापा० ॥ ५. °स्सावी च० ॥ ६. °विहिण्णुं क्ष० च० का। °विहण्णुं कापा० ॥ ७. कालण्णुं देसण्णुं भावण्णुं अतु° क्ष० । कालण्णू देसण्णू भावण्णू अतु° च० का० ॥ ८. अतुरियं अचवलं असं° कापा० ॥ ९. अणुयत्त° प्र० कापा० ॥ १०. अमायं आयरियं तं प° सं० च० ॥ ११. °सामइ° का० । °सामाइ° कापा० ॥ १२. विक्खेवो का० । वक्खेवो कापा० ॥ १३. °यम्मि य तं कापा० । °यविऊणं आ° कापा० ॥ १४. त्तं कापा० ॥ १५. °सहिं कापा० ॥ १६. °ब्बद्धं कापा० ॥ १७. लद्धत्थं गहियत्थं का० ॥ १८. जीवे क्ष० कापा० ॥ १९. भवेहि का० । भवेहिं णेगेहिं प्र० कापा० ॥ २०. अ कापा० ॥ २१. °मुक्ख° क्ष० ॥ २२. देसया कापा० ॥ २३. ते हु आ° सं० विना० । तेऽत्थ कापा० ॥ २४. पदिप्प° का० । पदिप्पई तथा पइप्पए कापा० ॥ २५. उ क्ष० कापा० । अ कापा० ॥ २६. दिप्पई का० । दिप्पए कापा० ॥ २७. °या अप्पं च परं च सं० विना० ॥ २८. दीवंति क्ष० कापा० । दिप्पंति कापा० ॥

५१९. धन्ना आयरियाणं निच्चं आइच्च-चंदभूयाणं[1] ।
संसारमहण्णवतारयाण पाए पणिवयंति ३० ॥ ३१ ॥

५२०. इहलोइयं च किर्त्ति लभंति[2] आयरियभत्तिराएणं ३१ ।
देवगइं सुविसुद्धं ३२ धम्मे य अणुत्तरं बोहिं ३३ ॥ ३२ ॥

५२१. देवा वि देवलोए निच्चं दिव्वोहिणा वियाणित्ता[3] ।
आयरियाण सरंता आसण-सयणाणि[4] मुंचंति[5] ३४ ॥ ३३ ॥

५२२. देवा वि देवलोए निग्गंथं पवयणं अणुसरंता ।
अच्छरगणमज्झगया आयरिए वंदया[6] एंति[7] ३५ ॥ ३४ ॥

५२३. छट्ठ-ऽट्ठम-दसम-दुवालसेहिं[8] भत्तेहिं उववसंता[9] वि ।
अकरेंता[10] गुरुवयणं ते होंति[11] अणंतसंसारी ३६ ॥ ३५ ॥

५२४. एए अन्ने य बहू आयरियाणं गुणा अपरिमेज्जा । दारं[12] २ ।
सीसाण गुणविसेसे केई[13] समासेण वोच्छामि[14] ॥ ३६ ॥

[गा. ३७–५३. सीसगुणे त्ति तइयं दारं]

५२५. नीयावित्ति[15] विणीयं ममत्तमं[16] गुणवियाणयं सुयणं[17] ।
आयरियमइवियाणिं[18] सीसं कुसला पसंसंति ॥ ३७ ॥

५२६. सीयसहं उण्हसहं वायसहं[19] खुह-पिवास-अरइसहं ।
पुढवी विव सव्वसहं सीसं कुसला पसंसंति ॥ ३८ ॥

५२७. लाभेसु अलाभेसु य अविवन्नो[20] जस्स होइ मुहवण्णो ।
अप्पिच्छं संतुट्ठं सीसं कुसला पसंसंति ॥ ३९ ॥

---

१. °दसूराणं सं०, असाधुरयं पाठः ॥ २. लहंति च० कापा० । लहइ य आ° क्ष० कापा० । लहेई कापा० ॥ ३. वियाणिंता कापा० ॥ ४. °णाइं क्ष० कापा० ॥ ५. मुंचंति क्ष० का० । मुच्चंति कापा० ॥ ६. वंदिया कापा० ॥ ७. इंति क्ष० च० कापा० । हुंति कापा० ॥ ८. °लसेहिं मासद्धमासखमणेहिं भत्ते° कापा० ॥ ९. उववसिंता कापा० ॥ १०. अकरिंता क्ष० च० कापा० । अकरंता कापा० ॥ ११. हुंति क्ष० च० ॥ १२. 'दारं २' सं० क्ष० का० आदर्शेषु नास्ति ॥ १३. केवि क्ष० ॥ १४. वुच्छामि क्ष० च० ॥ १५. नीयं वित्ति कापा० ॥ १६. समत्तमं का० । अमत्तयं, अमत्तकं तथा ममत्तमं कापा० ॥ १७. सुमणं च० ॥ १८. °याणिं कुसला सीसं प° अ० का० विना ॥ १९. वायाऽऽयव-खु-प्पिवास° च० ॥ २०. °न्नो होइ जस्स मु° क्ष० ॥

५२८. छव्विह[1]विणयवि[2]हिन्नू [3]अज्जविओ सो हु वुच्चइ विणीओ ।
इड्ढीगारवरहियं सीसं कुसला पसंसंति ॥ ४० ॥

५२९. दसविहवेयावच्चम्मि [4]उज्जुयं [5]उज्जयं च सज्झाए ।
[6]सव्वावासगजुत्तं सीसं कुसला पसंसंति ॥ ४१ ॥

५३०. आयरियवण्ण[7]वाइं गणसेविं कित्तिवद्धणं धीरं ।
धीधणियबद्धकच्छं सीसं कुसला पसंसंति ॥ ४२ ॥

५३१. हंतूण सव्वमाणं सीसो होऊ[8]णं ताव सिक्खाहि ।
सीसस्स होंति सीसा, न [9]होंति सीसा असीसस्स ॥ ४३ ॥

५३२. वयणाइं सुकडुयाइं प[10]णयनिसि[11]ट्ठाइं वि[12]सहियव्वाइं ।
सीसेणाऽऽयरियाणं [13]नीसेसं मग्गमाणेणं ॥ ४४ ॥

५३३. जाइ-कुल-रूव-जो[14]व्वण-बल-विरिय-समत्तसत्तसं[15]पन्नं ।
मि[16]उ-मद्दवाइमपिसुणमसढम[17]थद्धं अलोभं च ॥ ४५ ॥

५३४. पडिपुण्णपाणि-पायं अणुलोमं निद्ध-उवचियसरीरं ।
गंभीर-तुंगनासं उदारदिट्ठिं विसाल[18]च्छं ॥ ४६ ॥

५३५. जिणसासणमणुरत्तं गुरुजणमु[19]हपिच्छिरं च धीरं च ।
सद्धागुण[20]परिपुण्णं वि[21]कारविरयं विणयमूलं ॥ ४७ ॥

५३६. [22]कालन्नू देसन्नू समयन्नू सील-रूव-विणय[23]न्नू ।
लोह-भय-मोहरहियं जियनिद्द-परीसहं चेव ॥ ४८ ॥

---

१. °हजीवविहिण्णु कापा० ॥ २. °विहिण्णू च० क्ष० का० ॥ ३. अज्झइओ क्ष० कापा० ॥ ४. उज्जयं कापा० ॥ ५. उन्नयं कापा० ॥ ६. सव्वावस्सग° क्ष० कापा० ॥ ७. °वायं गणिसे° कापा० ॥ ८. °ण सव्वसिक्खाहिं । सी° कापा० ॥ ९. हुंति सं० क्ष० ॥ १०. पणइनि° कापा० ॥ ११. °निसट्ठाइं जे० पु० कापा० । °निसिद्धाइं क्ष० कापा० ॥ १२. °सहिणव्वा° कापा० ॥ १३. नीसेसं—निःश्रेयसम् । निस्सेसं कापा० ॥ १४. °जुव्वण° क्ष० च० ॥ १५. °संजुत्तं क्ष० च० कापा० । °संपन्ने कापा० ॥ १६. °उ-सद्द° क्ष० कापा० । °उ-सच्चवा° च० ॥ १७. °मथड्ढं च० ॥ १८. °लच्छि कापा० ॥ १९. °मुहपेच्छगं च जे० विना ॥ २०. °पडिपु° कापा० ॥ २१. वियार° का० ॥ २२. कालन्नुं देसन्नुं समयन्नुं क्ष० ॥ २३. °यन्नुं क्ष० ॥

५३७. जइ वि [1]सुयनाणकुसलो होइ नरो हेउ-कारण[2]विहन्नू ।
अविणीयं गारवियं न तं सु[3]यहरा पसंसंति ॥ ४९ ॥

[[4]रागरहियं अकंपममच्छरियमकिंचणं निउणबुद्धिं ।
अचवल[5]मवंचणमइं जिणपावयणम्मि य पगब्भं ॥ १ ॥]

५३८. सीसं सुइमणुरत्तं निच्चं विणओवयार[6]संपन्नं ।
[7]वाएज्ज व गुणजुत्तं पवयण[8]सोहाकरं धीरं ॥ ५० ॥

५३९. [9]एत्तो जो परिहीणो गुणेहिं गुणसय[10]नओववेएहिं ।
पुत्तं पि न वाएज्जा, किं पुण सीसं गुण[11]विहूणं ? ॥ ५१ ॥

५४०. एसा सीसपरिक्खा कहिया [12]निउणेत्थ सत्थउवेइट्ठा ।
सीसो परिक्खियव्वो पारत्तं मग्गमाणेणं ॥ ५२ ॥

५४१. सीसाणं गुणकित्ती एसा मे वण्णिया समासेणं । [13]दारं ३ ।
विणयस्स निग्गहगुणे ओहियहियया निसामेह ॥ ५३ ॥

[गा. ५४–६७. विणयनिग्गहगुणे त्ति चउत्थं दारं]

५४२. विणओ मो[14]क्खद्दारं विणयं [15]मा हू कयाइ [16]छड्डेज्जा ।
अप्पसुओ वि हु पुरिसो विणएण खवेइ कम्माइं ॥ ५४ ॥

५४३. जो अविणीयं विणएण जिणइ, सीलेण जिणइ निस्सीलं ।
सो जिणइ तिण्णि लोए, पावमपा[17]वेण सो जिणइ ॥ ५५ ॥

---

१. सुअना° च० ॥ २. °विहिण्णू सं० विना० । °विहण्णू कापा० ॥ ३. °यधरा च० ॥ ४. गाथेयं पु० च० आदर्शयोरेवोपलभ्यते । अन्यान्यप्राचीनतमादर्शेष्वनुपलम्भादस्या गाथायाः प्रक्षिप्तत्वं सम्भाव्यते ॥ ५. °मचंचलमइं च० ॥ ६. °संपुण्णं का० । °संजुत्तं क्ष० कापा० ॥ ७. वाइज्ज च० । वायज्ज क्ष० कापा० ॥ ८. °सोभाक° च० ॥ ९. इत्तो क्ष० च० ॥ १०. °नयोव° क्ष० ॥ ११. °विहीणं सं० विना ॥ १२. निउणित्थ जे० । निउणऽत्थ क्ष० च० का० । निउणं च कापा० ॥ १३. 'दारं ३' इति सं० क्ष० का० आदर्शेषु नास्ति ॥ १४. मुक्ख° क्ष० च० । मोक्खदुवारं का० । मुक्खदुवारं तथा मुक्खद्दारं कापा० ॥ १५. मा हु कयाइ पु० च० कापा० । मा हु कयावि क्ष० का० । मा हु कयाइ कापा० ॥ १६. छड्डिज्जा क्ष० च० ॥ १७. °ण जो जि° कापा० ॥

५४४. जइ वि सुयनाणकुसलो होइ नरो हेउ-कारणविहन्नू[1] ।
अविणीयं गारवियं न तं सुयहरा[2] पसंसंति ॥ ५६ ॥[3]

५४५. सुबहुस्सुयं पि[4] पुरिसं पुरिसा अप्पस्सुयं[5] ति ठावेंति[6] ।
गुणहीण विणयहीणं चरित्तजोगेणँ[7] पासत्थं ॥ ५७ ॥

५४६. तव-नियम-सीलकलियं, उज्जुत्तं नाण-दंसण-चरित्ते ।
अप्पस्सुयं[8] पि पुरिसं बहुस्सुयपयम्मि ठावेंति[9] ॥ ५८ ॥

५४७. सम्मत्तम्मि य नाणं आयत्तं, दंसणं चरित्तम्मि ।
खंतिबलाओ यँ[10] तवो, नियमविसेसो य विणयाओ ॥ ५९ ॥

५४८. सव्वे यँ[11] तवविसेसा नियमविसेसा य गुणविसेसा य ।
नत्थि हु विणओ जेसिं मोक्खफलं[12][13] निरत्थयं तेसिं ॥ ६० ॥

५४९. पुव्विं[14] परूविओ जिणवरेहिं[15] विणओ अणंतनाणीहिं ।
सव्वासु कम्मभूमिसु निच्चं चिय मोक्खमग्गम्मि ॥ ६१ ॥

५५०. जो विणओ तं नाणं, जं नाणं सो उँ[16] वुच्चई विणओ ।
विणएण लहइ नाणं, नाणेणँ[17] विजाणई विणयं ॥ ६२ ॥

५५१. सव्वो चरित्तसारो विणयम्मि पइट्ठिओ मणूसाणं[18] ।
न हु विणयविप्पहीणं निग्गंथरिसी पसंसंति ॥ ६३ ॥

५५२. सुबहुस्सुओ[19] वि जो खलु अविणीओ मंदसद्ध-संवेगो ।
नाराहेइ चरित्तं, चरित्तभट्ठो भमइ जीवो ॥ ६४ ॥

---

१. विहिण्णू क्ष० च० का०। °विहण्णू कापा०॥ २. सुअधरा च०। सुयधरा जे०॥ ३. एकोनपञ्चाशत्तमीगाथासदृशीयं गाथा सर्वेष्वप्यादर्शेषूपलभ्यते। एतद्गाथाऽनन्तरं च० आदर्शे एका अधिका गाथोपलभ्यते, सा चेयम्—

"चरणगुणजोगजुत्तं तव नाणे दंसणे चरित्ते य ।
अप्पसुयं पि हु कुसला बहुस्सुयपयम्मि ठावेंति ॥ १ ॥

४. ति कापा०॥ ५. °स्सुयम्मि ठा° क्ष० कापा०॥ ६. ठावंति क्ष० का० पा०। ठाविंति कापा०॥ ७. °जोगेहिं क्ष० कापा०। °जोगेहि कापा०॥ ८. अप्पसुयं पि हु पु° पु० क्ष० च० कापा०॥ ९. ठावंति जे० क्ष० कापा०। ठाविंति कापा०॥ १०. अ च०॥ ११. वि का०। य कापा०॥ १२. मुक्ख° क्ष० च०॥ १३. °फला का०। °फलं कापा०॥ १४. पुव्वं क्ष० कापा०॥ १५. °वरेहि का०॥ १६. हु क्ष० का०। उ कापा०। अ च०॥ १७. °ण य जा° कापा०। °ण वि याणई कापा०॥ १८, मणुस्साणं क्ष० च०॥ १९. स बहु° कापा०॥

५५३. [1]थोवेण वि संतुट्ठो सुएण जो विणयकरण[2]संजुत्तो ।
पंचमहव्वयजुत्तो गुत्तो आराहओ होइ ॥ ६५ ॥

५५४. [3]बहुयं पि [4]सुय[5]महीयं किं काही विणयवि[6]प्पहीणस्स ? ।
अंधस्स जह पलित्ता दीवसयसहस्सकोडी वि ॥ ६६ ॥

५५५. विणयस्स गुणविसेसा [7]एए मए वण्णिया समासेणं । [8]दारं ४ ।
नाणस्स गुणविसे[9]सा ओहि[10]यंकण्णा निसामेह ॥ ६७ ॥

[गा. ६८–९९. नाणगुणे त्ति पंचमं दारं]

५५६. न हु [11]सक्का नाउं जे नाणं जिणदेसियं महाविसयं ।
ते धन्ना जे पुरिसा नाणी य चरित्तमंता य ॥ ६८ ॥

५५७. सक्का [12]सुएण णाउं [13]उड्ढं च [14]अहं च तिरियलोयं च ।
ससुराऽसुरं समणुयं सगरुल-भुयगं सगंधव्वं ॥ ६९ ॥

५५८. जाणंति बंध-मो[15]क्खं जीवाऽजीवे य पुण्ण-[16]पावे य ।
आसव संवर निज्जर तो[17] किर नाणं चरण[18]हेउं ॥ ७० ॥

५५९. नायाणं दोसाणं विवज्जणा, सेवणा गुणाणं च ।
धम्मस्स साहणाइं दोन्नि[19] वि किर[20] नाणसिद्धाइं ॥ ७१ ॥

५६०. नाणी वि अवट्टंतो गुणेसु, दोसे य ते [21]अवज्जिंतो ।
दोसाणं च न मुच्चइ तेसिं न वि[22] ते गुणे लहइ ॥ ७२ ॥

५६१. नाणेण विणा [23]करणं, करणेण विणा न तारयं नाणं ।
भवसंसारसमुद्दं नाणी करणट्ठिओ तरइ ॥ ७३ ॥

---

१. थेवेण क्ष० ॥ २. °णसंतुट्ठो । कापा० ॥ ३. सुबहुं पि सं० क्ष० विना । बहुयं पि कापा० ॥ ४. सुअम° च० ॥ ५. °महीअं कापा० ॥ ६. °प्पमुक्कस्स च० ॥ ७. एव मए व° क्ष० ॥ ८. 'दारं ४' सं० क्ष० का० आदर्शेषु नास्ति ॥ ९. °सा अवहियक° कापा० ॥ १०. °यचित्ता नि° च० । °यहियया नि° क्ष० कापा० ॥ ११. सक्का भासेउं ना° पुपा० ॥ १२. सुयनाणाओ उ° जे० क्ष० कापा० ॥ १३. उद्धं वा० । उड्ढं कापा० ॥ १४. अहे क्ष० ॥ १५. °मुक्खं क्ष० च० ॥ १६. °पावं च । क्ष० कापा० ॥ १७. ते जे० च० ॥ १८. °णहेऊ क्ष० ॥ १९. दुन्नि जे० क्ष० च० कापा० ॥ २०. किरि सं० ॥ २१. °वज्जेंतो का० । °वज्जिंतो तथा °वज्जंतो कापा० ॥ २२. अ जे० । च च० ॥ २३. करणं–क्रिया ॥

५६२. अस्संजमेण वद्धं अन्नाणेण य भवेहिं[1] वहुएहिं ।
कम्ममलं सुभमसुभं[2] करणेण दढो धुणइ[3] नाणी ॥ ७४ ॥

५६३. सत्थेण विणा जोहो, जोहेण विणा य[4] जारिसं सत्थं ।
नाणेण विणा करणं, करणेण विणा तहा नाणं ॥ ७५ ॥

५६४. नादंसणिस्स[5] नाणं, न[6] वि अन्नाणिस्स होंति[7] करणगुणा ।
अगुणस्स नत्थि मोक्खो[8], नत्थि अमुत्तस्स[9] नेव्वाणं[10] ॥ ७६ ॥[11]

५६५. जं नाणं तं करणं, जं करणं पवयणस्स सो सारो ।
जो पवयणस्स सारो सो परमत्थो[12] त्ति नायव्वो ॥ ७७ ॥

५६६. परमत्थगहियसारा बंधं मोक्खं[13] च ते वियाणंता[14] ।
नाऊण बंध-मोक्खं[15] खवेंति[16] पोराणयं कम्मं ॥ ७८ ॥

५६७. नाणेण होइ करणं, करणं नाणेण फासियं होइ ।
दोण्हं[17] पि समाओगे[18] होइ विसोही चरित्तस्स ॥ ७९ ॥

५६८. नाणं पगासगं[19], सोहओ तवो, संजमो य[20] गुत्तिकरो ।
तिण्हं पि समाओगे मोक्खो[21] जिणसासणे भणिओ ॥ ८० ॥

५६९. किं एत्तो[22] लट्ठयरं अच्छेरतरं[23] व[24] सुंदरतरं व[25] ? ।
चंदमिव सव्वलोगा[26] बहुस्सुयमुहं पलोएंति[27] ॥ ८१ ॥

---

१. भवेहि क्ष० कापा० ॥ २. सुहमसुहं क्ष० ॥ ३. धुणए कापा० ॥ ४. इ सं० ॥ ५. °सणस्स का० क्ष० । °सणिस्स कापा० ॥ ६. न विणा नाणस्स क्ष० ॥ ७. हुंति क्ष० च० ॥ ८. मुक्खो क्ष० ॥ ९. अमुक्खस्स कापा० । अमोक्खस्स उत्तराध्ययनसूत्रे ॥ १०. निव्वाणं क्ष० च० का० ॥ ११. एतद्गाथाऽनन्तरं च० आदर्शे इमे द्वे गाथे अधिके उपलभ्येते–

"नाणं खु सिक्खियव्वं नरेण लद्धूण दुलहं बोहिं ।
जइ इच्छसि काउं जे जीवस्स विसोहणामग्गं ॥ १ ॥
नाणेण सव्वभावा नज्जंति [? हु] सव्वलोयजीवाणं ।
तम्हा नाणं कुसलेण सिक्खियव्वं पयत्तेण ॥ २ ॥

१२. °मत्थ त्ति जे० का० क्ष० । °मत्थो य ना° सं० । °मत्थो अ ना° च० ॥ १३. मुक्खं च० क्ष० ॥ १४. °याणंते तथा °याणिंता कापा० ॥ १५. °मुक्खं च० क्ष० ॥ १६. खवंति का० । खविंति जे० क्ष० कापा० ॥ १७. दुण्हं क्ष० कापा० ॥ १८. समाजोगे जे० । समाओगे मुक्खो जिणसासणे भणिओ ॥ कापा० ॥ १९. °सयं का० ॥ २०. अ जे० च० ॥ २१. मुक्खो जे० च० ॥ २२. ईत्तो जे० च० ॥ २३. °ययं च सं० । °ययरं च च० ॥ २४. व का० ।

५७०. चंदाओ[1] नीइ जोण्हा[2] बहुस्सुयमुहाओ नीइ जिणवयणं ।
जं सोऊण मणूसा[3] तरंति संसारकंतारं ॥ ८२ ॥

५७१. सूई जहा ससुत्ता न नस्सई कयवरम्मि पडिया वि ।
जीवो तहा ससुत्तो न नस्सइ गओ[4] वि संसारे[5] ॥ ८३ ॥

५७२. सूई जहा असुत्ता नासइ[6] सुत्ते अदिस्समाणम्मि ।
जीवो तहा असुत्तो नासइ[6] मिच्छत्तसंजुत्तो ॥ ८४ ॥

५७३. परमत्थम्मि सुदिट्ठे अविणट्ठेसु तव-संजमगुणेसु ।
लब्भइ गई विसिट्ठा[7] सरीरसारे विणट्ठे[8] वि ॥ ८५ ॥

५७४. जह आगमेण वेज्जो[9] जाणइ वाहिं चिगिच्छिउं[10] निउणो ।
तह आगमेण नाणी जाणइ सोहिं चरित्तस्स ॥ ८६ ॥

५७५. जह आगमेण हीणो वेज्जो[11] वाहिस्स न मुणइ तिगिच्छं ।
तह आगमपरिहीणो चरित्तसोहिं न याणाइ[12] ॥ ८७ ॥

५७६. तम्हा तित्थयरपरूवियम्मि नाणम्मि अत्थजुत्तम्मि ।
उज्जोओ[13] कायव्वो नरेण मोक्खा[14]भिकामेण ॥ ८८ ॥

५७७. बारसविहम्मि वि तवे सब्भिंतर[15]-बाहिरे[16] जिणक्खाए ।
न वि अत्थि न वि य होही सज्झायसमं तवोकम्मं ॥ ८९ ॥

५७८. मेहा होज्ज[17] न होज्ज[18] व, जं मेहा उवसमेण कम्माणं ।
उज्जोओ कायव्वो नाणं अभिकंखमाणेणं ॥ ९० ॥

च कापा० ॥ २५. वा क्ष० का० । च कापा० ॥ २६. °लोगे कापा० ॥ २७. पलोयंति क्ष० च० कापा० । पलोइंति जे० कापा० । पलोअंति कापा० ॥

१. °ओ नियइ क्ष० कापा० ॥ २. जुन्हा जे० । जुण्हा पु० च० ॥ ३. मणुस्सा क्ष० ॥ ४. गयो क्ष० ॥ ५. संसारं कापा० ॥ ६. नस्सइ च० ॥ ७. विसट्ठा कापा० ॥ ८. विणट्ठम्मि ॥ का० आदर्शे मरणसमाधिप्रकीर्णकपाठभेदः ॥ ९. विज्जो जे० क्ष० च० ॥ १०. तिगिच्छगो पु० जे० च० कापा० । तिगिच्छिगो का० । तिगिच्छिउं क्ष० कापा० । तिगिच्छओ तथा तिगिच्छउ कापा० ॥ ११. विज्जो जे० क्ष० ॥ १२. याणेइ क्ष० कापा० । जाणेइ कापा० ॥ १३. निज्जोओ जे० ॥ १४. मुक्खा° जे० क्ष० च० ॥ १५. आब्भिंत° कापा० ॥ १६. °रे कुसलदिट्ठे । जे० च० कापा० ॥ १७. हुज्ज च० ॥ १८. हुज्ज च० क्ष० कापा० ॥

५७९. कम्ममसंखे[1]ज्जभवं खवेइ अणुसमयमेवे आउत्तो ।
[2]बहुभवसंचिययं पि हु सज्झाएणं खणे खवइ ॥ ९१ ॥

५८०. सतिरिय-सुराऽसुर-नरो सकिन्नर-महोर[3]गो सगंधव्वो ।
सव्वो छउमत्थजणो पडिपुच्छइ के[4]वलिं लोए ॥ ९२ ॥

५८१. [5]एक्कम्मि वि जम्मि पए संवेगं वच्चए नरोऽभिक्खं ।
तं तस्स होइ नाणं जेण विरागत्तणमुवेइ ॥ ९३[6] ॥

५८२. [5]एक्कम्मि वि जम्मि पए संवेगं वीयरागमग्गम्मि ।
वच्चइ नरो अभिक्खं तं मरणंते न मो[7]त्तव्वं ॥ ९४ ॥

५८३. [5]एक्कम्मि वि जम्मि पए संवेगं कुणइ वीयरायमए ।
सो तेण मोहजालं खवेइ अज्झ[8]प्पजोगेणं ॥ ९५ ॥[9]

---

१. °मसंखिज्ज° च० क्ष० ॥ २. वहुयभवसंचियं पि क्ष० कापा० ॥ ३. °रगा सगंधव्वा कापा० ॥ ४. केवलं कापा० ॥ ५. इक्कम्मि जे० च० क्ष० कापा० ॥ ६. का० आदर्शे इयं ९३ तमी गाथा ९५ तमीगाथाऽनन्तरमस्ति ॥ ७. मुत्तव्वं जे० च० क्ष० कापा० ॥ ८. °प्पएण जोगेणं कापा० । °प्पओगेणं तथा °प्पजोएणं कापा० । °प्पजोएहिं कापा० ॥ ९. एतद्गाथाऽनन्तरं च० आदर्शे इमास्त्रयोदश गाथा अधिकाः सन्ति—

"जइ वि [? य] दिवसेण पयं ठवेइ पक्खेण वा सिलोगद्धं ।
उज्जोयं मा मुंचह जइ इच्छह सिक्खिउं नाणं ॥ १ ॥
पेच्छह तं अच्छेरं अणत्थमाणेण अत्थमाणस्स ।
पाहाणस्स बलवओ कओ खओ वारिधाराओ ? ॥ २ ॥
तह सीयलेण तह मउयएण जोगं अमुंचमाणेण ।
उदएण गिरी भिन्नो थेवं थेवं वहंतेणं ॥ ३ ॥
अप्परिजिए [? हु] मणुओ बहुणा सुत्तेण अपरिसुद्धेण ।
धुलिएण(?) विणएण य जाणयजणहासओ होइ ॥ ४ ॥
थेवेण अवच्चामेलिएण थिरपरिचिएण गहिएण ।
सज्झाएण मणुस्सो अलज्जिय अणाउलो होइ ॥ ५ ॥
गंगाए वालुयं जो मिणिज्ज [वा] संचिऊण य समत्थो ।
हत्थउडेहिं समुद्दं सो झाणगुणे अणुगुणेज्जा ॥ ६ ॥
जं किर जाणिस्साभिं तं खु भणिस्सामि अप्पणो समए ।
सुअनाणस्स भगवओ गुणोवएसं समासेणं ॥ ७ ॥
पावाओ विणिवत्ती पवत्तणा तह य कुसलधम्मस्स ।
विणयस्स य पडिवत्ती तिण्णि वि नाणे अहि(ही)णाइं ॥ ८ ॥
संजमजोय(ए) आराहणाय आणाय वट्टमाणस्स ।
नाणेण नाउ सक्का तम्हा नाणं अहिज्जेह ॥ ९ ॥

५८४. न हु मरणम्मि उवग्गे[1] सक्का[2] बारसविहो सुयक्खंधो ।
सव्वो अणुचिंतेउं धणियं पि समत्थचित्तेणं ॥ ९६ ॥[3]

५८५. तम्हा एक्कं[4] पि पयं चिंतंतो[5] तम्मि देस-कालम्मि ।
आराहणोवउत्तो जिणेहिं[6] आराहगो भणिओ ॥ ९७ ॥

५८६. आराहणोवउत्तो सम्मं काऊण सुविहिओ कालं ।
उक्कोसं तिण्णि भवे गंतूण[7] लभेज्ज[8] निव्वाणं ॥ ९८ ॥

५८७. नाणस्स गुणविसेसा केइ मए वण्णिया समासेणं । दारं ५ ।[9]
चरणस्स गुणविसेसा ओहियहियया[10] निसामेह ॥ ९९ ॥

[गा. १००–१६. चरणगुणे त्ति छट्ठं दारं]

५८८. ते धन्ना जे धम्मं चरिउं[11] जिणदेसियं पयत्तेणं ।
गिहपासबंधणाओ[12] उम्मुक्का सव्वभावेणं ॥ १०० ॥

५८९. भावेण अणन्नमणा[13] जे जिणवयणं सया अणुचरंति[14] ।
ते[15] मरणम्मि उवग्गे[16] न विसीयंती गुणसमिद्धा ॥ १०१ ॥

नाणे आउत्ताणं नाणीणं नाणजोगजुत्ताणं ।
को निज्जरं तुलिज्जा चलणे अचलं व णिज्झाणं ॥ १० ॥
छट्ठऽट्ठम-दसम-दुवालसेहि अबहुस्सुयस्स जा सोही ।
इत्तो बहुयरिया पुण हविज्ज जिमियस्स नाणिस्स ॥ ११ ॥
जं नेरइया (? अन्नाणी) कम्मं खवेइ बहुयाहि वासकोडीहिं ।
तं नाणी तिहिं गुत्तो खवेइ अंतोमुहुत्तेणं ॥ १२ ॥
सव्वत्थामेण सुयं घेत्तव्वं, अणसणं जहाथामं ।
अह पुण को परमत्थो चरित्तबलिएण होयव्वं ॥ १३ ॥

१. उग्गे तथा उवग्गो कापा० ॥ २. सक्को च० क्ष० ॥ ३. इतोऽनन्तरं च० आदर्शे इमे द्वे गाथे अधिके स्तः—

"जं चिय नाणं तं चेव दंसणं नाणओ करणजोगा ।
करणकिरियप्पओगेण होइ बंधो व मुक्खो वा ॥ १ ॥
तम्हा सिक्खित्तु सुयं नरेण आगमसुइप्पहाणेण ।
पंचविहम्मि चरित्ते धणियं अप्पा ठवेयव्वो ॥ २ ॥"

४. इक्कं जे० च० क्ष० ॥ ५. चिंतिंतो च० ॥ ६. जिणेहि का० ॥ ७. गंतूणं लहइ नि° क्ष० कापा० ॥ ८. लभिज्ज जे० च० कापा० ॥ ९. 'दारं ५' इति सं० क्ष० का० आदर्शेषु नास्ति ॥ १०. अवहियहियया कापा० ॥ ११. चरियं सं० का० । चरिउं कापा० ॥ १२. गिहिपा°

५९०. सीयंति ते मणूसा[1] सामण्णं दुलहं पि लद्धूणं ।
जेहऽप्पा न निउत्तो दुक्खविमोक्खम्मि[2] मग्गम्मि ॥ १०२ ॥

५९१. दुक्खाण ते मणूसा पारं गच्छंति जे[3] य दढधीया ।
भावेण अणन्नमणा पारत्तहियं गवेसेंति[4] ॥ १०३ ॥

५९२. मग्गंती[5] परमसुहं ते पुरिसा जे खवंति[6] उज्जुत्ता[7] ।
कोहं माणं मायं लोभं अरइं[8] दुगुंछं[9] च ॥ १०४ ॥

५९३. लद्धूण वि माणुस्सं सुदुलहं जे पुणो विराहेंति[10] ।
ते भिन्नपोय[11]संजत्तिगा[12] व पच्छा दुही होंति[13] ॥ १०५ ॥

५९४. लद्धूण[14] वि[15] सामण्णं पुरिसा जोगेहिं[16] जे न हायंति ।
ते लद्धपोयसंजत्तिगा[17] व पच्छा न सोयंति[18] ॥ १०६ ॥

५९५. न हु[19] सुलहं माणुस्सं, लद्धूण वि होइ दुलहा बोही ।
बोहीए वि य लंभे सामण्णं दुलहं होइ ॥ १०७ ॥

५९६. सामण्णस्स वि लंभे नाणाभिगमो उ[20] दुलहो हवइ[21] ।
नाणम्मि वि[22] आगमिए चरित्तसोही हवइ दुक्खं[23] ॥ १०८ ॥

५९७. अत्थि पुण केइ पुरिसा सम्मत्तं नियमसो पसंसंति ।
केई चरित्तसोहिं[24] नाणं च तहा पसंसंति ॥ १०९ ॥[25]

कापा० ॥ १३. °णा जिणवयणं जे नरा अणु° क्ष० । °णा जे जिणवयणं नरा अणु° जे० च० कापा० ॥ १४. °चारिंति कापा० ॥ १५. तं सं० ॥ १६. उवण्णे च० ॥

१. मणुस्सा च० क्ष० ॥ २. °मुक्खम्मि जे० च० क्ष० ॥ ३. जे दढद्धीया का० ॥ ४. गवेसंति जे० क्ष० कापा० । गवेसिंति सं० कापा० ॥ ५. मग्गंति परमसोक्खं ते का० । मूलपाठः का० आदर्शे पाठान्तरत्वेनास्ति ॥ ६. खविंति क्ष० कापा० ॥ ७. उज्जत्ता कापा० ॥ ८. अरईं सं० ॥ ९. दुगंछं का० ॥ १०. °राहंति जे० च० कापा० । °राहिंति कापा० ॥ ११. भिन्नपायसा विव वच्छा पच्छा कापा० ॥ १२. °त्तिया व क्ष० । °त्तिग व्व च० कापा० ॥ १३. हुंति जे० क्ष० ॥ १४. लद्धूणं माणुस्सं पु° का० ॥ १५. वि सामण्णं कापा० ॥ १६. जोगेहिं तथा जोगेण कापा० ॥ १७. °त्तिया क्ष० कापा ॥ १८. सोइंति कापा० ॥ १९. य कापा० ॥ २०. य जे० क्ष० कापा० ॥ २१ होइ सं० विना । हवइ कापा० ॥ २२. य क्ष० कापा० ॥ २३. दुलहा ॥ क्ष० कापा० ॥ २४. °त्तसोही सं० ॥ २५. इतोऽनन्तरं च० आदर्शे इयमधिका गाथोपलभ्यते—

"कह होई समत्तं, कह व चरित्तं विसुद्धभावस्स ।
नाणे जिणदेसियनिच्छयम्मि ? इच्छामि नाउं जे ॥ १ ॥"

५९८. सम्मत्त-चरित्ताणं दोण्हं पि समागयाण संताणं ।
किं तत्थ गेण्हियव्वं पुरिसेणं बुद्धिमंतेणं ? ॥ ११० ॥

५९९. सम्मत्तं अचरित्तस्स हवइ, जह कण्ह-सेणियाणं तु ।
जे[1] पुण चरित्तमंता तेसिं नियमेण सम्मत्तं ॥ १११ ॥

६००. भट्टेण चरित्ताओ सुट्ठुयरं[2] दंसणं गहेयव्वं ।
सिज्झंति चरणरहिया, दंसणरहिया न सिज्झंति ॥ ११२ ॥

६०१. उक्कोसचरित्तो वि य पडेइ मिच्छत्तभावओ कोई[3] ।
किं पुण सम्मद्दिट्ठी सरागधम्मम्मि वट्टंतो ॥ ११३ ॥

६०२. अविरहिया जस्स मई पंचहिं[4] समिईहिं [5]तिहिं वि गुत्तीहिं ।
न[6] य कुणइ राग-दोसे तस्स चरित्तं हवइ सुद्धं ॥ ११४ ॥

६०३. तम्हा तेसु पवत्तह कज्जेसु य उज्जमं पयत्तेणं ।
सम्मत्तम्मि चरित्ते नाणम्मि य मा पमाएह ॥ ११५ ॥[7]

६०४. चरणस्स गुणविसेसा एए[8] मए[9] वण्णिया समासेणं । दारं[10] ६ ।
मरणस्स गुणविसेसा [11]ओवहियहियया निसामेह ॥ ११६ ॥

[गा. ११७–७३. मरणगुणे त्ति सत्तमं दारं]

६०५. [12]जह व अनियमिय[13]तुरगे अयाणमाणो नरो समारूढो ।
[14]इच्छेज्ज पराणीयं [15]अइगंतुं जो अकयजोगो ॥ ११७ ॥

---

१. जं कापा० ॥ २. सुट्ठय° कापा० ॥ ३. कोवि का० । कोइ कापा० ॥ ४. पंचहि समिईहि तीहि गु° का० । पंचहिं समिईहिं कापा० ॥ ५. तीहिं गु° क्ष० कापा० । तीहिं वि कापा० ॥ ६. न कुणइ राग-द्दोसे क्ष० कापा० ॥ ७. इतोऽनन्तरं च० आदर्शे इयमधिका गाथोपलभ्यते—

"जो किर सम्मद्दिट्ठी उज्जुत्तो नाण-दंसण-चरित्ते ।
सो किर सम्मद्दिट्ठी भवसिद्धीओ जिणमयम्मि ॥ १ ॥"

८. एइ मए कापा० च० । एए मे व° का० ॥ ९. मइ क्ष० ॥ १०. "दारं ६" इति सं० क्ष० का० आदर्शेषु नास्ति ॥ ११. ओहियहियया क्ष० कापा० ॥ १२. जह य अ° कापा० । जह अनियमियतुरंगे जे० पु० च० का० ॥ १३. °तुरए क्ष० कापा० । तुरगो तथा तुरंगो कापा० ॥ १४. इच्छिज्ज च० । इच्छेइ क्ष० कापा० । इच्छिज्जा कापा० ॥ १५. अयगंतुं सं० । अइकंतुं क्ष० ॥

६०६ सो पुरिसो सो तुरगो[1] पुंव्विं[2] अनियमियकरणजोएणं[3] ।
दट्ठूण[4] पराणीयं भज्जंती दो वि संगामे ॥ ११८ ॥

६०७. एवमकारिजोगो पुरिसो मरणे उवट्ठिए संते ।
न भवइ परीसहसहो अंगेसु परीसहनिवाए ॥ ११९ ॥

६०८. पुंव्विं[5] कारियजोगो समाहिकामो य मरणकालम्मि ।
भवइ[6] य परीसहसहो विसयसुहनिवारिओ[7] अप्पा ॥ १२० ॥

६०९. पुंव्विं कयपरिकम्मो पुरिसो मरणे उवट्ठिए संते ।
छिंदइ परीसहमिणं[8] निच्छयपरसुप्पहारेणं ॥ १२१ ॥

६१०. बाहिंति[9] इंदियाइं पुंव्वम[10]कारियपइन्न[11]चारिस्स ।
अकयपरिकम्म[12] जीवो मुज्झइ आराहणाकाले ॥ १२२ ॥

६११. आगम[13]संजुत्तस्स वि इंदियरसलोलुयं[14] पइट्ठस्स ।
जइ वि मरणे समाही हवेज्ज[15], न वि होज्ज[16] बहुयाणं ॥ १२३ ॥

६१२. असमत्तसुओ वि मुणी पुंव्विं सुकयपरिकम्मपरिहत्थो[17] ।
संजम-मरणपइन्नं सुहमव्वहिओ समाणेइ ॥ १२४ ॥

६१३. इंदियसुहसाउलओ घोरपरीसहपरव्वस[18]विउत्तो ।
अकयपरिकम्म[19] कीवो मुज्झइ आराहणाकाले ॥ १२५ ॥

६१४. न चएइ किंचि काउं पुंव्विं[20] सुकयपरिकम्मबलियस्स ।
खोहं परीसहचमू धीबल[21]विणिवारिया मरणे[22] ॥ १२६ ॥

---

१. तुरओ क्ष० ॥ २. पुव्वं क्ष० कापा० ॥ ३. °जोगेणं क्ष० का० ॥ ४. लद्धूण कापा० ॥ ५. पुव्वं क्ष० ॥ ६. भवई प° का० । भवइ य तथा भवइ अ कापा० ॥ ७. °वारओ क्ष० ॥ ८. °हचमुं नि° क्ष० का० । °हवगं नि° च० कापा० । °हतरं नि° तथा °हमिणं कापा० ॥ ९. बाहेंति का० । बाहिंति तथा बाहंति कापा० ॥ १०. पूर्वमकृतप्रतिज्ञाचारिणः, अकृतपरिकर्मा जीवः मुह्यति । पुव्विम° जे० ॥ ११. °पइत्तचा° क्ष० । °पइत्तचरितस्स च० । °पइन्नचरित्तस्स कापा० ॥ १२. °म्म कीवो का० पु० क्ष० । °म्म किच्चो च० ॥ १३. °मसंवुत्त° सं० जे० कापा० ॥ १४. °लोलुपं क्ष० कापा० ॥ १५. हविज्ज च० क्ष० ॥ १६. हुज्ज जे० च० क्ष० ॥ १७. °हच्छो जे० ॥ १८. °सनिउत्तो कापा० ॥ १९. °म्म जीवो कापा० ॥ २०. पुव्वं च० क्ष० ॥ २१. धिइबल° च० क्ष० ॥ २२. मरणकाले ॥ जे० च० कापा० ॥

६१५. [1]पुव्विं कारियजोगो अणियाणो [2]ईहिऊणमइकुसलो ।
सव्वत्थ अपडिबद्धो सकज्जजोगं समाणेइ ॥ १२७ ॥

६१६. उप्पीलिया सरासण गहियाउहचा[3]वेनिच्छियम[4]ईओ ।
[5]विंधेइ चंद[6]गवेज्झं [7]झायंतो अप्पणो सिक्खं ॥ १२८ ॥[8]

६१७. जइ वि[9] करेइ पमायं थेवं[10] पि य अन्नचित्तदोसेणं ।
[11]तह वि य [12]कयसंधाणो चंद[13]गवेज्झं [14]न विंधेइ ॥ १२९ ॥

६१८. तम्हा चंद[15]गवेज्झस्स कारणा अप्पमाइणा निच्चं ।
[16]अविरहियगुणो अप्पा कायव्वो मो[17]क्खमग्गम्मि ॥ १३० ॥

६१९. सम्म[18]त्तलद्धबुद्धिस्स [19]चरिमसमयम्मि वट्टमाणस्स ।
आलोइय-निंदिय-[20]गरहियस्स मरणं हवइ सुद्धं ॥ १३१ ॥

६२०. जे मे जाणंति जिणा अव[21]राहे नाण-दंसण-चरित्ते ।
ते सव्वे आलोए उवट्ठिओ सव्वभावेणं ॥ १३२ ॥

---

१. पुव्वं क्ष० ॥ २. ईहिऊण मइ° इत्यपि सङ्गतम् ॥ ३. °वनिच्छय° च० क्ष० कापा० ॥ ४. °मइया। कापा० ॥ ५. विंझइ कापा० ॥ ६. °गविज्झं जे० क्ष० । °गविज्जं च० कापा० ॥ ७. दायंतो कापा० ॥ ८. इतोऽनन्तरं च० आदर्शे इमाः पञ्च गाथा अधिकाः सन्ति—

"पुव्विं कयपरिकम्मो गहियसरो निच्छिउं जहा रहिओ ।
विंधइ चंदगविज्जं दायंतो अप्पणो सिक्खं ॥ १ ॥
सो गुरुजणोवइट्ठं ठाणं ठाऊण अंछई वा वि ।
चंदगदिट्ठिमइगओ विंधइ पुव्विं सुकयजोगो ॥ २ ॥
सो जइ कहवि पमायं वक्खित्तो करइ चित्तदोसेणं ।
ठाणाओ व नियत्तइ चंदगवेज्जं न साहेइ ॥ ३ ॥
एवं [? पि] हु पव्वइओ उज्जुत्तो नाण-दंसण-चरित्ते ।
घेत्तूणऽमोहचावं ठाणे जिणदेसिए ठाइ ॥ ४ ॥
सो सुविहियपंचिंदियएगत्तीभावनिच्छियमईओ ।
विंधइ चंदगवेज्जं मरणसमज्झायकालम्मि ॥ ५ ॥"

९. य सं० क्ष० कापा० ॥ १०. थोवं क्ष० कापा० ॥ ११. तह कयसंधाणो वि हु चं° पु० च० क्ष० का०, अत्र 'हु' स्थाने 'य' च० क्ष० ॥ १२. °यसंजोगो चं° कापा० ॥ १३. °गविज्झं जे० ॥ १४. नो कापा० ॥ १५. °गविज्झ° कापा० । °गविज्झं सकारणं अप्प° जे० पु० च० कापा० ॥ १६. अविराहि° क्ष० ॥ १७. मुक्ख° जे० क्ष० च० ॥ १८. °त्तलद्धबु° च० क्ष० कापा० । °त्तबुद्धिलद्धस्स कापा० ॥ १९. चरम° जे० च० का० । चरिम° कापा० ॥ २०. °गरिहि° कापा० ॥ २१. °राहा ना° सं० क्ष० । °राहे जेसु जेसु ठाणेसु । ते कापा० ॥

६२१. जो [1]दोन्नि जीवसहिया रुंभइ संसारबंधणा पावा ।
रागं दोसं च तहा सो मरणे होइ कयजोगो ॥ १३३ ॥

६२२. जो तिण्णि जीवसहिया दंडा मण-वयण-कायगुत्तीओ ।
नाणंकुसेण गिण्हइ सो मरणे होइ कयजोगो ॥ १३४ ॥

६२३. जो च[2]त्तारि कसाए [3]घोरे [4]ससरीरसंभवे निच्चं ।
जिणगरहि[5]एँ निरुंभइ सो मरणे होइ कयजोगो ॥ १३५ ॥

६२४. जो पंच इं[6]दियाइं सन्नाणी विसयसंपलित्ताइं ।
नाणंकुसेण गिण्हइ सो मरणे होइ कयजोगो ॥ १३६ ॥[7]

६२५. छज्जी[8]वकायहियओ [9]सत्तभयट्ठाणविराहिओ साहू ।
[10]एगंतमद्दवमओ सो मरणे होइ कयजोगो ॥ १३७ ॥

६२६. जेण जिया अट्ठ मया गुत्तो [11]चिय नवहिं बंभगुत्तीहिं ।
आउत्तो दस[12]कज्जे सो मरणे होइ कयजोगो ॥ १३८ ॥[13]

६२७. आसायणाविराहिओ [14]आराहिंतो सुदुलहं [15]मोक्खं ।
सुक्कज्झाणाभिमुहो सो मरणे होइ [16]कयजोगो ॥ १३९ ॥

---

१. दुन्नि जे० च० क्ष०॥ २. °त्तारि निरुंभइ घोरे सं० कापा०॥ ३. घोरा कापा०॥ ४. संसारसंभ° कापा०॥ ५. °ए कसाए सो सं० कापा०॥ ६. इंदियायं स° सं०। इंदिएहिं स° कापा०॥ ७. इतोऽनन्तरं च० आदर्शे इदं गाथायुग्ममधिकं विद्यते—

"अविरहिया जस्स मई पंचहि समिईहि तीहि गुत्तीहिं ।
न य कुणइ राग-दोसे सो मरणे होइ कयजोगो ॥ १ ॥
पंचसमिईपहाणो पंचिंदियसंवुडो गुणसमिद्धो।
एगत्तीभावगओ सो मरणे होइ कयजोगो ॥ २ ॥"

८. °वनिकायहियो सत्त° क्ष० का०। °वकायहियओ तथा °वकायहिओ इति कापा०॥ ९. सत्त य भयठाण° का०॥ सत्तभयट्ठाण° कापा०॥ १०. एकंतमद्दवगओ सं० का०। इकंत° कापा०॥ ११. वि हु न° क्ष०। त्ति य नवहि का०॥ १२. °कज्जे मरणे सो हो° सं० जे० कापा०॥ १३. इतोऽनन्तरं का० आदर्शस्य पाठान्तरे इमे द्वे गाथे अधिके स्तः—

"जह सुकुसलो वि विज्जो अन्नस्स कहेइ अत्तणो वाहिं।
विज्जोवएस सुच्चा पच्छा सो कम्ममायरई ॥ १ ॥
देसं खेत्तं उ जाणित्ता वत्थं पत्तं उवस्सयं।
संगहे साहवग्ग(? ग्गं) वा सुत (त्त)त्थ(त्थं) च निहालई ॥ २ ॥"

१४. आराहेंतो का०॥ १५. मुक्खं जे० च० क्ष०॥ १६. कइजोगो सं०॥

६२८. जो विसहइ बावीसं परीसहा, दुस्सहा[1] उवस्सग्गा ।
सुन्ने[2] व आउले वा सो मरणे होइ कयजोगो[3] ॥ १४० ॥[4]

६२९. धन्नाणं तु[5] कसाया जगडिज्जंता वि परकसाएहिं ।
[6]निच्छंति[7] समुट्ठेउं सुनिविट्ठो पंगुलो चेव ॥ १४१ ॥

६३०. सामण्णमणुचरंतस्स कसाया जस्स उक्कडा होंति[8] ।
मन्नामि उंच्छुपुप्फं[9] व निप्फलं तस्स सामण्णं ॥ १४२ ॥

६३१. जं अज्जियं चरित्तं देसूणाए वि[10] पुव्वकोडीए ।
तं पि कसाइयमेत्तो[11][12] नासेइ नरो मुहुत्तेण ॥ १४३ ॥

६३२. जं अज्जियं च कम्मं अणंतकालं[13] पमायदोसेणं ।
तं निहयराग-दोसो खवेइ[14] पुव्वाण कोडीए[15] ॥ १४४ ॥

६३३. जइ उवसंतकसाओ लहइ अणंतं पुणो वि पडिवायं ।
किंह[16] सक्का वीससिउं[17] [18]थोवे वि कसायसेसम्मि[19] ? ॥ १४५ ॥

६३४. खीणेसु जाण खेमं, जियं जिएसु, अभयं अभिहएसु[20] ।
नट्ठेसु याविणट्ठं सोक्खं[21] च जओ[22] कसायाणं ॥ १४६ ॥

६३५. धन्ना निच्चमरागा जिणवयणरया नियत्तियकसाया[23] ।
निस्संगनिम्ममत्ता विहरंति जहिच्छिया[24] साहू ॥ १४७ ॥[25]

---

१. °हा य उवसग्गा जे० च० क्ष० ॥ २. सुन्ने जणाउले कापा० ॥ ३. कइजोगो सं० जे० ॥
४. इतोऽनन्तरं च० आदर्शे इयमधिका गाथाऽस्ति—
"सीयसहो उण्हसहो वायाऽऽयव-खु-प्पिवास-अरइसहो ।
पुढवी विव सव्वसहो सो मरणे होइ कयजोगो ॥ १ ॥"
५ खु च० का० ॥ ६. नेच्छं° का० । निच्छं° कापा० ॥ ७. °ति समुट्ठित्ता सु° क्ष० का० । °ति उवट्ठित्ता सु° जे० पु० कापा० । °ति समुट्ठेउं कापा० ॥ ८. हुंति जे० च० क्ष० ॥ ९. उच्छपु° तथा उंछपु° कापा० ॥ १०. य का० क्ष० ॥ ११. °यचित्तो क्ष० कापा० । °यमित्तो जे० च० कापा० ॥ १२. °त्तो हारेइ क्ष० का० । °त्तो नासेइ कापा० । °त्तो नासेज न° सं० कापा० ॥ १३. °काला च० ॥ १४. खवेज्ज पु° का० । खविज्ज च० क्ष० ॥ १५. कोडीओ ॥ कापा० ॥ १६. कह कापा० । किं सक्का क्ष० कापा० ॥ १७. °ससियं च० कापा० ॥ १८. थेवे कापा० ॥ १९. °यसेसे वि ॥ कापा० ॥ २०. अभिइएसु का० । अभिहएसु कापा० ॥ २१. सुक्खं जे० क्ष० ॥ २२. जए तथा कओ कापा० ॥ २३. निवत्ति° कापा० ॥ २४. जहिट्ठिया तथा जहट्ठिया कापा० ॥ २५. इतोऽनन्तरं च० आदर्शे इयमधिका गाथाऽस्ति—
"पयणुकसाओ निच्चं मणनियमो जस्स होइ खंतीए ।
ताणं चरित्तसोही एसा होही जिणक्खाया ॥ १ ॥"

६३६. धन्ना अविरहियगुणा विहरंती मोक्ख[1]मग्गमल्लीणा ।
इह य परत्थ य लोए जीविय-मरणे अपडिबद्धा ॥ १४८ ॥

६३७. मिच्छत्तं वमिऊणं सम्मत्तम्मि धणियं अहीगारो ।
कायव्वो बुद्धिमया मरणसमुग्घायकालम्मि ॥ १४९ ॥

६३८. [2]हंदि ! धणियं पि धीरा[3] पच्छा मरणे उवट्ठिए संते ।
मरणसमुग्घाएणं अवसा [4]निज्जंति मिच्छत्तं ॥ १५० ॥

६३९. तो पुव्वं[5] तु मइमया आलोयण निंदणा गुरुसगासे ।
कायव्वा अणुपुव्विं[6] पव्वज्जाईओ[7] जं सरइ ॥ १५१ ॥

६४०. ताहे जं देज्ज[8] गुरू पायच्छित्तं जहारिहं जस्स ।
'इच्छामि' त्ति भणिज्जा[9] 'अहमवि नित्थारिओ तुब्भे' ॥ १५२ ॥

६४१. परमत्थओ[10] मुणीणं अवराहो नेव होइ[11] कायव्वो ।
छलियस्स पमाएणं पच्छित्तमवस्स कायव्वं ॥ १५३ ॥

६४२. पच्छित्तेण विसोही पमायबहुलस्स होइ जीवस्स ।
तेण तयंकुसभूयं चरियव्वं चरणरक्खट्ठा ॥ १५४ ॥

६४३. न वि सुज्झंति ससल्ला जह भणियं सव्वभावदंसीहिं ।
मरण-पुणब्भवरहिया आलोयण-निंदणा साहू ॥ १५५ ॥

६४४. एक्कं[12] ससल्लमरणं मरिऊण महब्भयम्मि संसारे ।
पुणरवि भमंति जीवा जम्मण-मरणाइं बहुयाइं ॥ १५६ ॥

६४५. पंचसमिओ तिगुत्तो सुचिरं कालं मुणी विहरिऊणं ।
मरणे विराहयंतो धम्ममणाराहओ[13] भणिओ ॥ १५७ ॥

---

१. मुक्ख° च० क्ष० ॥ २. हंत! बलियम्मि धी° क्ष० । हंदि! बलियं पि सं० क्ष० विना। हंदि! बलियम्मि धी° कापा० ॥ ३. °रा मरणे पच्छा उ° क्ष० कापा० ॥ ४. णिज्जंतु कापा० ॥ ५ पुव्वं बुद्धिमया आलोइय निंदिउं गु° क्ष० कापा० ॥ ६. अणुपुव्वी च० । अणुसुद्धी प° क्ष० कापा० ॥ ७. °ज्जाई य जं क्ष० ॥ ८. दिज्ज जे० क्ष० ॥ ९. भणेज्जा का० । भणित्ता सं० कापा० ॥ १०. °मत्थाओ कापा० । °मत्था उ मु° सं० क्ष० ॥ ११. होइ कइया वि। कापा० ॥ १२. इक्कं क्ष० ॥ १३. °ओ होइ ॥ कापा० ॥

६४६. बहुमोहो विहरित्ता पच्छिमकालम्मि संवुडो सो उ।
आराहणोवउत्तो [1]जिणेहिं आराहओ भणिओ ॥ १५८ ॥

६४७. तो सव्वभावसुद्धो [2]आराहण[3]मइमुहो विसंभंतो।
संथारं पडिवन्नो [4]इमं च हियएण चिंतेज्जा ॥ १५९ ॥

६४८. [5]एगो मे सासओ अप्पा नाण-दंसणसंजुओ।
सेसा मे बाहिरा भावा सव्वे संजोगलक्खणा ॥ १६० ॥

६४९. [6]एक्को हं नत्थि मे [7]कोई, नत्थि वा कस्सई अहं।
न तं [8]पेक्खामि जस्साहं, [9]न तं पेक्खामि जो महं ॥ १६१ ॥[10]

६५०. देवत्त माणुसत्तं तिरि[11]क्खजोणिं तहेव नरयं च।
पत्तो अणंतखुत्तो [12]पुव्विं अन्नाणदोसेणं ॥ १६२ ॥

६५१. न [13]यं संतोसं पत्तो [14]सएहिं कम्मेहिं दुक्खमूलेहिं।
न [13]यं लद्धा परि[15]सुद्धा बुद्धी सम्मत्तसंजुत्ता ॥ १६३ ॥

६५२. सुचिरं पि ते [16]मणूसा [17]भमंति संसारसायरे दुग्गे।
जे [18]हुं [19]करेंति पमायं दुक्खविमोक्ख[20]म्मिं धम्मम्मि ॥ १६४ ॥

६५३. दुक्खाण ते [16]मणूसा पारं गच्छंति जे [21]दढधिईया।
पुव्वपुरिसाणुचिण्णं जिणवयणपहं न मुंचंति ॥ १६५ ॥

---

१. जिणेहि का० ॥ २. आलोइय निंदिउं गुरुसगासे। संथा° च० ॥ ३. °मभिमुहो क्ष० कापा० ॥ ४. इणमो हिय° का०। इणमं हियए विचिं° क्ष० कापा०। इणमो हियए विचिं° च० कापा० ॥ ५. इक्को क्ष० च० कापा०। एक्को का०। एगो कापा० ॥ ६. इक्को क्ष० च० ॥ ७. कोई, नाहमन्नस्स कस्सई। न तं इति महापरिज्ञाप्रकीर्णकपाठनिर्देशः का० आदर्शे ॥ ८. पिक्खा° च० क्ष० ॥ ९. न सो भावो य जो क्ष० कापा०। न सो भावो उ जो च० का० ॥ १०. इतोऽनन्तरं च० आदर्शे इमे द्वे गाथे अधिके स्तः—

"संजोगमूला जीवेण पत्ता दुक्खपरंपरा।
तम्हा महल्लयं पिज्जं छिंद संसारवद्धणं ॥ १ ॥
एगो जीवो चयइ, एगो उ[?व]वज्जए सकम्मेहिं।
एगस्स होइ मरणं, एगो सिज्झइ नीरओ ॥ २ ॥"

११. °क्खजोणीं क्ष०। °क्खजोणी सं० कापा० ॥ १२. पुव्वं क्ष० ॥ १३. इ सं० ॥ १४. सएहि कम्मेहि का० ॥ १५. °सुद्धी सं० ॥ १६. मणुस्सा च० क्ष० ॥ १७. भवंति कापा० ॥ १८. य क्ष० ॥ १९. करंति च० क्ष० कापा०। करिंति सं० ॥ २०. °म्मि मग्गम्मि का०। °म्मि धम्मम्मि कापा० ॥ २१. दढधिइया कापा० ॥

सव्वं पाणारंभं पच्चक्खामी य अलियवयणं च ।
सव्वं अदत्तदाणं अब्बंभ परिग्गहं चेव ॥ ११ ॥
समणो मि त्ति य पढमं, बीयं सव्वत्थ संजओ मि त्ति ।
सव्वं च वोसिरामी जिणेहिं जं जं च पडिकुट्ठं ॥ १२ ॥
पंच य महव्वयाइं तिविहं तिविहेण आरुहेऊणं ।
तिविहेण य तिकालं पडिक्कमे आगमे सव्वं ॥ १३ ॥
सव्वं आहारविहिं चउव्विहं आसवं सरीरं च ।
सव्वं लोयममत्तं चयामि सव्वेहि भावेहिं ॥१४ ॥
भवसंसारसमुद्दे चउव्विहा .... ।
तह पोग्गला य छुड्डा (?) अट्ठविहे कम्मसंघाए ॥ १५ ॥
संसारचक्कवाले मए उ सव्वे वि पोग्गला बहुसो ।
आहारिया य परिणामिया य न य हं गओ तित्तिं ॥ १६ ॥
आहारनिमित्ता णं अहयं सव्वेसु नरयलोएसु ।
उववन्नो य [?सु]बहुसो सव्वासु य मिच्छजाईसु ॥ १७ ॥
आहारनिमित्ता णं जीवा गच्छंतऽणुत्तरं नरयं ।
सच्चित्ते आहारे ण खमो मणसा वि पत्थेउं ॥ १८ ॥
जलदोणमुहसमागो दुप्पुरओ दगरओ निरभिरामो ।
न इमो जीवो सक्को तिप्पेउं काम-भोगेसुं ॥ १९ ॥
तण-कट्ठेण व अग्गी, लवणजलो वा नईसहस्सेहिं ।
न इमो जीवो सक्को तिप्पेउं भोयणविहीहिं ॥ २० ॥
अविगयतण्हो जीवो अईयकालम्मि गीयपमुहाणं ।
सद्दाणं रूवाणं गंधाण रसाण फासाणं ॥ २१ ॥
खइएण व पीएण व न य एसो ताइओ भवे अप्पा ।
जइ दोग्गइं न वच्चइ तो मरणे ताइओ होइ ॥ २२ ॥
उड्ढमहे तिरिए वा लोए परमाणुपोग्गलसमो वि ।
नत्थि किर सो पएसो जत्थ न जाओ मओ वा वि ॥ २३ ॥
उव्वेयणयं जम्मं च मरणयं निरयवेयणाओ य ।
एयाइं संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ २४ ॥
उड्ढमहे तिरिए वि य मयाइं बहुयाइं बालमरणाइं ।
तो ताइं संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ २५ ॥
अस्संजमं अकिरियं मिच्छत्तं सव्वओ ममत्तं च ।
जीवेसु अजीवेसु य सव्वं तिविहेण वोसिरे ॥ २६ ॥
एगो हं नत्थि मे कोई नेवाहमवि कस्सई ।
एवं अदीणमणसो अप्पाणमणुसासई ॥ २७ ॥
सव्वं परिणाया(याणा)मि सव्वं तिविहेण वोसिरे सम्मं ।
गुत्तीओ समिईओ मज्झं ताणं च सरणं च ॥ २८ ॥

जा काइ पत्थणाओ कया मए राग-दोसवसएणं ।
पडिबंधेणं बहुसो तं निंदे तं च गरिहामि ॥ २९ ॥
उवही सरीरयं चिय आहारं च चउव्विहं ।
चरमम्मि य उस्सासे सव्वं तिविहेण वोसिरे ॥ ३० ॥
एवं संखित्तम्मि उ पच्चक्खाइंत होज्ज जइ कालो ।
तो पच्चक्खाइव्वं इमेण एगेण वि पएणं ॥ ३१ ॥
सिद्धे उवसंपज्जे अरिहंते केवली य तिविहेणं ।
एत्तो एगतरेण वि पएण आराहओ होइ ॥ ३२ ॥
हंतूण राग-दोसे उल्लूणिय अट्ठकम्मसंकलियं ।
जम्मण-मरणऽरहट्टं छित्तूण भवाओ मुच्चिहिसि ॥ ३३ ॥
पुव्विं कयपरिणामो अणियाणो ओहिऊण मइबुद्धी ।
ताहे मलियकसाओ सज्जो मरणं पडिच्छेज्जा ॥ ३४ ॥
जिणवयणमणुगया मे होउ मई झाणजोगमल्लीणा ।
इय तम्मि देस-काले अमूढसन्नो चए देहं ॥ ३५ ॥
जिणवयणमणुगयमई जं वेलं होइ संवरपइट्ठो ।
अग्गी व वायसहिओ समूलजालं डहइ कम्मं ॥ ३६ ॥
जह डहइ वायसहिओ अग्गी हरिए वि रुक्खवणसंडे ।
तह पुरिसक्कारसहिओ नाणी कम्मं खयं नेइ ॥ ३७ ॥
जं अन्नाणी कम्मं खवेइ बहुयाहि वासकोडीहिं ।
तं नाणी तिहिं गुत्तो खवेइ ऊसासमेत्तेणं ॥ ३८ ॥
कइया णु धुवं मरणं पंडियमरणं जिणेहि पन्नत्तं ।
सुद्धो उद्धियसल्लो संथारगओ मरीहामि ॥ ३९ ॥
उव्विल्लेऊण बला वावीसपरीसहे कसाए य ।
हंतूण राग-दोसे हरामि आराहणपडागं ॥ ४० ॥
आराहणोवउत्तो सम्मं काऊण सुविहिओ कालं ।
उक्कोसं तिण्णि भवे गंतूण लभेज्ज निव्वाणं ॥ ४१ ॥
भत्ते पच्चक्खाए समणेणं उत्तमट्ठकालम्मि ।
किं वा चिंतेयव्वं किं वा वि जिणेहि पन्नत्तं ॥ ४२ ॥
चिंतिज्ज अणिच्चत्तं अण्णत्तं असरणं च एगत्तं ।
संसारसहावं संवरं च तह निज्जरं चेव ॥ ४३ ॥
जियलोगअणिच्चत्तं जिणवरमयबोहिदुल्लभत्तं च ।
एवं चिय नायव्वं नरेण सासणरएणं च ॥ ४४ ॥
एवं जिणोवइट्ठं उवएसं सद्दहामि भावेणं ।
तस-थावरभूयहियं पत्थं निव्वाणमग्गस्स ॥ ४५ ॥
तम्हा एत्तो एगं पि सिलोगं तम्मि देस-कालम्मि ।
आराहणोवउत्तो सम्मं आराहओ होइ ॥ ४६ ॥

सच्चेण मत्ता सिज्झंति, सग्गो सच्चेण सिज्झइ।
सच्चेण खीणकम्माणो जीवा वच्चंति सग्गइं ॥ ४७ ॥
तम्हा सच्चं जिणक्खायं सव्वभूयसुहावहं।
समणाण सावयाण य सव्वत्थेसु पसंसियं ॥ ४८ ॥
पच्चक्खाणम्मि कए आसवदाराइ होंति पिहियाइं।
आसववोच्छेयम्मि उ तण्हावोच्छेयणं होइ ॥ ४९ ॥
तण्हावुच्छेयम्मि उ जीवस्स उ पावपसमणं होइ।
पावस्स पसमणेण उ [? सु]विसुद्धावासयं होइ ॥ ५० ॥
आवासयसोहीए दंसणसोहिं तु पावए जीवो।
दंसणसोहीए पुण चरित्तसोहिं धुवं लहइ ॥ ५१ ॥
लहइ चरित्तविसुद्धो झाणज्झयणं तु सोहणं जीवो।
झाणज्झयणविसुद्धो वच्चइ सिद्धिं धुयकिलेसो ॥ ५२ ॥
एसो उवएसो खलु समासओ जिणवरेहि उवइट्ठो।
चिंतेयव्वो नरेणं अभिक्खतव-संजमरएणं ॥ ५३ ॥
एत्तो एगमणा मे धम्ममणा अविमणा अणण्णमणा।
संसारम्मि निबद्धं गुणपरिवाडिं निसामेह ॥ ५४ ॥
आराहणा उ एसा एसो हु गुणोत्तमो सुविहियाणं।
एसो हु उत्तमट्ठो पडागहरणं जिणक्खायं ॥ ५५ ॥
कह वि य अक्खरलंभो आराहइ सत्थियाण वणगहणं।
मल्लाणं च पडागा तह संथारो सुविहियाणं ॥ ५६ ॥
मेरु व्व पव्वयाणं, सयंभुरमणो व्व जह समुद्दाणं।
चंदो व्व तारयाणं तह संथारो सुविहियाणं ॥ ५७ ॥
पुव्विं सोहेऊणं अप्पाणं जो हवेइ संथारो।
आराहइ संथारं, सुविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ५८ ॥
जो पुण दंसणमइलो सिढिलचरित्तो करेइ सामण्णं।
आरुहइ य संथारं अविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ५९ ॥
जो पुण बलेण मत्तो आलोएऊण निच्छइ गुरूणं।
आरुहई संथारं अविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ६० ॥
निच्चं पि तस्स भावुज्जुयस्स जथवंजहि (?) व्व संथारो।
जो होइ अहक्खाओ विहारभूमुट्ठिओ साहू ॥ ६१ ॥
पाणेसु य वयणेसु य हरिउत्तंगेसु वा सरंतस्स।
होइ मओ संथारो पडिवज्जइ जो असंभंतो ॥ ६२ ॥
विणयकरणा य ण मओ त्तिणएण य तस्स फासुया भूमी।
अप्पा खलु संथारो होइ विसुद्धो मरंतस्स ॥ ६३ ॥
आसी य पोयणपुरे अज्जा पुप्फावइ त्ति नामेणं।
तीसे धम्मायरिया नामेणं अन्नियापुत्ता ॥ ६४ ॥

जा काइ पत्थणाओ कया मए राग-दोसवसएणं ।
पडिबंधेणं बहुसो तं निंदे तं च गरिहामि ॥ २९ ॥
उवही सरीरयं चिय आहारं च चउव्विहं ।
चरमम्मि य उस्सासे सव्वं तिविहेण वोसिरे ॥ ३० ॥
एवं संखित्तम्मि उ पच्चक्खाइंत होज्ज जइ कालो ।
तो पच्चक्खाइव्वं इमेण एगेण वि पएणं ॥ ३१ ॥
सिद्धे उवसंपज्जे अरिहंते केवली य तिविहेणं ।
एत्तो एगतरेण वि पएण आराहओ होइ ॥ ३२ ॥
हंतूण राग-दोसे उलूणिय अट्ठकम्मसंकलियं ।
जम्मण-मरणऽरहट्टं छित्तूण भवाओ मुच्चिहिसि ॥ ३३ ॥
पुव्विं कयपरिणामो अणियाणो ओहिऊण मइबुद्धी ।
ताहे मलियकसाओ सज्जो मरणं पडिच्छेज्जा ॥ ३४ ॥
जिणवयणमणुगया मे होउ मई झाणजोगमल्लीणा ।
इय तम्मि देस-काले अमूढसन्नो चए देहं ॥ ३५ ॥
जिणवयणमणुगयमई जं वेलं होइ संवरपइट्ठो ।
अग्गी व वायसहिओ समूलजालं डहइ कम्मं ॥ ३६ ॥
जह डहइ वायसहिओ अग्गी हरिए वि रुक्खवणसंडे ।
तह पुरिसक्कारसहिओ नाणी कम्मं खयं नेइ ॥ ३७ ॥
जं अन्नाणी कम्मं खवेइ बहुयाहि वासकोडीहिं ।
तं नाणी तिहिं गुत्तो खवेइ ऊसासमेत्तेणं ॥ ३८ ॥
कइया णु धुवं मरणं पंडियमरणं जिणेहि पन्नत्तं ।
सुद्धो उद्धियसल्लो संथारगओ मरीहामि ॥ ३९ ॥
उव्विल्लेऊण बला बावीसपरीसहे कसाए य ।
हंतूण राग-दोसे हरामि आराहणपडागं ॥ ४० ॥
आराहणोवउत्तो सम्मं काऊण सुविहिओ कालं ।
उक्कोसं तिण्णि भवे गंतूण लभेज्ज निव्वाणं ॥ ४१ ॥
भत्ते पच्चक्खाए समणेणं उत्तमट्ठकालम्मि ।
किं वा चिंतेयव्वं किं वा वि जिणेहि पन्नत्तं ॥ ४२ ॥
चिंतिज्ज अणिच्चत्तं अण्णत्तं असरणं च एगत्तं ।
संसारसहावं संवरं च तह निज्जरं चेव ॥ ४३ ॥
जियलोगअणिच्चत्तं जिणवरमयबोहिदुल्लभत्तं च ।
एवं चिय नायव्वं नरेण सासणरएणं च ॥ ४४ ॥
एवं जिणोवइट्ठं उवएसं सद्दहामि भावेणं ।
तस-थावरभूयहियं पत्थं निव्वाणमग्गस्स ॥ ४५ ॥
तम्हा एत्तो एगं पि सिलोगं तम्मि देस-कालम्मि ।
आराहणोवउत्तो सम्मं आराहओ होइ ॥ ४६ ॥

सच्चेण मता सिज्झंति, सग्गो सच्चेण सिज्झइ।
सच्चेण खीणकम्माणो जीवा वच्चंति सग्गइं ॥ ४७ ॥
तम्हा सच्चं जिणक्खायं सव्वभूयसुहावहं।
समणाण सावयाण य सव्वत्थेसु पसंसियं ॥ ४८ ॥
पच्चक्खाणम्मि कए आसवदाराइ होंति पिहियाइं।
आसववोच्छेयम्मि उ तण्हावोच्छेयणं होइ ॥ ४९ ॥
तण्हावुच्छेयम्मि उ जीवस्स उ पावपसमणं होइ।
पावस्स पसमणेण उ [? सु]विसुद्धावासयं होइ ॥ ५० ॥
आवासयसोहीए दंसणसोहिं तु पावए जीवो।
दंसणसोहीए पुण चरित्तसोहिं धुवं लहइ ॥ ५१ ॥
लहइ चरित्तविसुद्धो झाणज्झयणं तु सोहणं जीवो।
झाणज्झयणविसुद्धो वच्चइ सिद्धिं धुयकिलेसो ॥ ५२ ॥
एसो उवएसो खलु समासओ जिणवरेहि उवइट्ठो।
चिंतेयव्वो नरेणं अभिक्खतव-संजमरएणं ॥ ५३ ॥
एत्तो एगमणा मे धम्ममणा अविमणा अणण्णमणा।
संसारम्मि निबद्धं गुणपरिवाडिं निसामेह ॥ ५४ ॥
आराहणा उ एसा एसो हु गुणोत्तमो सुविहियाणं।
एसो हु उत्तमट्ठो पडागहरणं जिणक्खायं ॥ ५५ ॥
कह वि य अक्खरलंभो आराहइ सत्थियाण वणगहणं।
मल्लाणं च पडागा तह संथारो सुविहियाणं ॥ ५६ ॥
मेरु व्व पव्वयाणं, सयंभुरमणो व्व जह समुद्दाणं।
चंदो व्व तारयाणं तह संथारो सुविहियाणं ॥ ५७ ॥
पुव्विं सोहेऊणं अप्पाणं जो हवेइ संथारो।
आराहइ संथारं, सुविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ५८ ॥
जो पुण दंसणमइलो सिढिलचरित्तो करेइ सामण्णं।
आरुहइ य संथारं अविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ५९ ॥
जो पुण बलेण मत्तो आलोएऊण निच्छइ गुरूणं।
आरुहई संथारं अविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ६० ॥
निच्चं पि तस्स भावुज्जुयस्स जथवंजहि (?) व्व संथारो।
जो होइ अहक्खाओ विहारभूमुट्ठिओ साहू ॥ ६१ ॥
पाणेसु य वयणेसु य हरिउत्तंगेसु वा सरंतस्स।
होइ मओ संथारो पडिवज्जइ जो असंभंतो ॥ ६२ ॥
विणयकरणा य ण मओ विणएण य तस्स फासुया भूमी।
अप्पा खलु संथारो होइ विसुद्धो मरंतस्स ॥ ६३ ॥
आसी य पोयणपुरे अज्जा पुप्फावइ त्ति नामेणं।
तीसे धम्मायरिया नामेणं अन्नियापुत्ता ॥ ६४ ॥

६५८. एवं [1]आराहेंतो जिणोवइट्ठं समाहिमरणं तु ।
उद्धरियभावसल्लो सुज्झइ जीवो धुयकिलेसो ॥ १७० ॥

६५९. जाणंतेण वि [2]जइणा वयाइयारस्स [3]सोहणोवायं ।
परसक्खिया विसोही कायव्वा भावसल्लस्स ॥ १७१ ॥

६६०. जह सुकुसलो वि [4]वेज्जो अन्नस्स कहेइ अप्पणो [5]वाहिं ।
[6]सो से[7] करइ तिगिच्छं [8]साहू वि तहा गुरुसगासे ॥ १७२ ॥

६६१. [9]इत्थ समप्पइ इणमो पव्वज्जा मरणकालसमयम्मि ।
जो [10]हुं न मुज्झइ मरणे साहू आराहओ भणिओ ॥ १७३ ॥ [11]दारं ७ ॥

तो गंगमुत्तरंता सहसा ओवट्टियाए नावाए ।
पडिवन्नमुत्तमट्ठं तेहि वि आराहियं मरणं ॥ ६५ ॥
आसी चिलायपुत्तो मु(? मू)इंगलियाहिं चालणि व्व कओ ।
सो तह वि खज्जमाणो पडिवन्नो उत्तमं अट्ठं ॥ ६६ ॥
मंखलिणा वि अरहओ सीसा तेअग्गिणा विणिद्दड्ढा।
ते तह वि डज्झमाणा पडिवन्ना उत्तमं अट्ठं ॥ ६७ ॥
जुत्तस्स उत्तमट्ठे मलियकसायस्स वीयरायस्स ।
...के सरिओ लाभो संथारगयस्सिमो होइ ॥ ६८ ॥
पोराणगं च कम्मं खवेइ, अन्नं नवं च नाइणइ ।
कम्मकलंकियवल्लिं छिन्नइ अज्झप्पओगेणं ॥ ६९ ॥
जह खुभियचक्कवाले पोए भरिउं समुद्दमज्झम्मि ।
निज्जामया धरंती जियकण्णा बुद्धिसंपन्ना ॥ ७० ॥
तवपोयं गुणभरियं परिस्सहुम्मीहिं धणियमतिगिद्धं ।
आराहिंति इ सीसा गुरूवएसावलंबि(व)या वी(धी)रा ॥ ७१ ॥
जइता व ते मुणिवरा आराहेंती तया अपडिबद्धा ।
प(? गु)म्मादि-गिरिदरीसुं साहिंती उत्तमं अट्ठं ॥ ७२ ॥
जह सावया गुहासुं गिरिकंदरदुग्गविसमकर(?ड)गेसु ।
साहेंति अप्पणट्ठं धितिधणियसहायगा धीरा ॥ ७३ ॥
धीरपुरिसपन्नत्तं सप्पुरिसनिसेवियं परमरम्मं ।
धन्ना सिलायलगया साहेंती उत्तमं अट्ठं ॥ ७४ ॥
आउरपच्चक्खाणं एयं सोऊण पायडपसत्थं ।
तह वत्तह काउं जे जह मुच्चह सव्वदुक्खाणं ॥ ७५ ॥

१. आराहिंतो सं० । आराहंतो च० ॥ २. जयणा कापा० ॥ ३. साहणो° कापा० ॥ ४. विज्जो जे० च० क्ष० ॥ ५. वाही सं० क्ष० ॥ ६. सो कारेइ तेगिच्छं तथा तो से करइ ति° कापा० ॥ ७. से करेइ क्ष० कापा० । से कारइ कापा० । से कुणइ च० ॥ ८. साहूण तहा च० ॥

[गा. १७४–७५. चंदावेज्झयपइन्नओवसंहारो]

६६२. विणयं[1] १ आयरियगुणे २ सीसगुणे ३ विणयनिग्गहगुणे ४ य।
नाणगुणे ५ चरणगुणे[2] ६ मरणगुणे[3] ७ विहिं च सोऊणं ॥ १७४ ॥

६६३. तह घेत्तह[4] काउं जे जह मुंचह[5] गब्भवासवसहीणं।
मरण-पुणब्भव-जम्मण-दोग्गइ[6]विणिवायगमणाणं ॥ १७५ ॥

॥ इति[7] चंदाविज्झयं[8] पइण्णयं समत्तं[9] ॥ ३ ॥

---

९. एत्थ का० । एत्थ समुप्पइ मुणिणो पव्व° सं० च० क्ष० कापा० ॥ १०. उ क्ष० कापा० ॥
११. 'दारं ७ ॥' इति सं० क्ष० का० आदर्शेषु नास्ति ॥

१. विणए सं० जे० च० पु० ॥ २. करणगुणे सं० च० कापा० ॥ ३. °गुणे च० ॥ ४. घित्तह कापा०। वत्तह च० क्ष० कापा० ॥ ५. मुंचह सं० क्ष० ॥ ६. °दुग्गइ° क्ष० का०। °दुग्गयवि° कापा० ॥ ७. 'इति' इति पदं सं० पु० का० आदर्शेषु नास्ति। इति चंदाविज्झयं समत्तं ॥ तथा इति चंदगविज्झं नाम पइण्णयं समासमिति ॥ कापा० ॥ ८. चंदगविज्झयं स° जे० च०। चंदावेज्झयं स° सं०। चंदगविज्झं नाम पइ° क्ष०। चंदाविज्झयं पयन्नयं समत्तं समासं ॥ तथा चंदाविज्झयप्रकीर्णकम् ॥ कापा० ॥ ९. सम्मत्तं सं० ॥

४

गणिविज्जापइण्णयं

[गा. १. अभिधेयं]

६६४. वोच्छं बलाऽबलविहिं नवबलविहिमुत्तमं विउपसत्थं ।
जिणवयणभासियमिणं पवयणसत्थम्मि जह दिट्ठं ॥ १ ॥

[गा. २. नवदारनामाइं]

६६५. दिवस १ तिही २ नक्खत्ता ३ करणं ४ गहदिवसयं[1] ५ मुहुत्तं च ६ ।
सउणबलं ७ लग्गबलं ८ निमित्तबल९मुत्तमं वा वि ॥ २ ॥

[गा. ३. पढमं दिवसदारं]

६६६. ओया[2] बलिया दिवसा, जुम्मा पुण दुब्बला उभयपक्खे ।
विवरीयं राईसु य बलाऽबलविहिं वियाणाहि ॥ ३ ॥ दारं[3] १ ।

[गा. ४-१०. बीयं तिहिदारं]

६६७. पाडिवए पडिवत्ती नत्थि, विवत्ती भणंति बीयाए ।
तइयाए अत्थसिद्धी, विजयग्गा[4] पंचमी भणिया ॥ ४ ॥

६६८. जा एस सत्तमी सा उ बहुगुणा, इत्थ संसओ नत्थि ।
दसमीइ[5] पत्थियाणं भवंति निक्कंटया पंथा ॥ ५ ॥

६६९. आरोग्गमविग्घं खेमियं च एक्कारसिं वियाणाहि ।
जे वि य[6] हुंति अमित्ता ते तेरसिपट्ठिओ जिणइ ॥ ६ ॥

६७०. चाउद्दसि पन्नरसिं वज्जेज्जा अट्ठमिं च नवमिं च ।
छट्ठिं च चउत्थिं बारसिं च दोण्हं पि पक्खाणं ॥ ७ ॥

---

१. °दिवसया ५ सा० ॥ २. होरावलिया दिवसा, जुण्हा पुण सा० ॥ ३. 'दारं १' इति जे० सा० एव ॥ ४. विजयग्गी जे० पु० ॥ ५. दसमीय सं० ॥ ६. हु सा० ॥

६७१. पढमा पंचमि दसमी पन्नरसेक्कारसी वि य तहेव ।
एएसु य दिवसेसुं [1]सेहनिप्फेडणं करे ॥ ८ ॥

६७२. नंदा भद्दा विजया तुच्छा पुन्ना य पंचमी होइ ।
मासेण य छव्वारे एक्किक्काऽऽवत्तए नियए ॥ ९ ॥

६७३. नंदे जए य पुन्ने सेहनिक्खमणं करे ।
नंदे [2]भद्दे सुवट्ठावे, पुन्ने अणसणं करे ॥ १० ॥ [3]दारं २ ।

[गा. ११–४१. तइयं नक्खत्तदारं]

६७४. पुस्सऽस्सिणि मिगसिर रेवई य हत्थो तहेव चित्ता य ।
अणुराह-जेट्ठ-मूला नव नक्खत्ता गमणसिद्धा ॥ ११ ॥

६७५. मिगसिर महा य मूलो [य] विसाहा तह य[4] होइ अणुराहा ।
हत्थुत्तर रेवइ अस्सिणी य सवणे य नक्खत्ते ॥ १२ ॥

६७६. एएसु य अद्धाणं पत्थाणं[5] ठाणयं च कायव्वं ।
जइ य [6]गहोऽत्थ न चिट्ठइ संझामुक्कं च जइ होइ ॥ १३ ॥

६७७. उप्पन्न भत्तपाणे अद्धाणंम्मि[7] सया उ जो होइ ।
फल-पुप्फोवगुवेओ[8] गओ वि खेमेण सो एइ ॥ १४ ॥

६७८. संझागयं १ रविगयं २ विड्डेरं ३ सग्गहं ४ विलंबिं ५ च ।
[9]राहुहयं ६ गहभिन्नं ७ च वज्जए [10]संत्त नक्खत्ते ॥ १५ ॥

६७९. अत्थमणे संझागय १ रविगय जहियं ठिओ उ आइच्चो २ ।
विड्डेरमवद्दारिय ३ सग्गह कूरग्गहठियं तु ४ ॥ १६ ॥

६८०. आइच्चपिट्ठओ ऊ विलंबि ५ राहूहयं जहिं गहणं ६ ।
मज्झेण गहो जस्स उ गच्छइ तं होइ गहभिन्नं ७ ॥ १७ ॥

६८१. संझागयम्मि कलहो होइ १ विवाओ[11] विलंबिनक्खत्ते २ ।
विड्डेरे परविजओ ३ आइच्चगए अनिव्वाणी ४ ॥ १८ ॥

---

१. सेहे निक्खमणं करे सा० ॥ २. भद्दे सुभद्दावे सा० ॥ ३. 'दारं २' इति जे० सा० एव ॥ ४. इ पु० ॥ ५. °णं वायणं च सं० पु० ॥ ६. गहुत्थं न सा० ॥ ७. °णम्मि उ सया सं० पु० ॥ ८. °वगवे° सा० ॥ ९. राहुगयं सा० पु० ॥ १०. सव्वन° सा० ॥ ११. विलंबं वि° सं० ॥

६८२. जं सग्गहम्मि कीरइ नक्खत्ते तत्थ विग्गहो[1] होइ ५ ।
राहुहयम्मि यं[2] मरणं ६ गहभिन्ने[3] लोहिउग्गालो ७ ॥ १९ ॥

६८३. संझागयं[4] गहगयं आइच्चगयं च दुब्बलं रिक्खं ।
संझाऽऽइच्चविमुक्कं[5] गहमुक्कं चेव बलियाइं ॥ २० ॥

६८४. पुस्सो हत्थो अभीई य अस्सिणी भरणी तहा ।
एएसु य रिक्खेसु[6] य पाओवगमणं करे ॥ २१ ॥

६८५. सवणेण धणिट्ठाईं पुणव्वसू न वि करेज्ज निक्खमणं ।
सयभिसय पूस[7] बंभे विज्जारंभे पवत्तिज्जा ॥ २२ ॥

६८६. मिगसिर अद्दा पुस्सो तिन्नि◁[8]य पुव्वाइं मूलमस्सेसा ।
हत्थो चित्ता य तहा दस बुड्ढिकराइं नाणस्स ॥ २३ ॥

६८७. हत्थाइ पंच रिक्खा वत्थस्स पसत्थगा विनिद्दिट्ठा ।
उत्तर तिन्नि▷धणिट्ठा पुणव्वसू रोहिणी पुस्सो ॥ २४ ॥

६८८. पुणव्वसुणा पुस्सेणं सवणेण धणिट्ठया ।
एएहिं चउहिं[9] रिक्खेहिं लोयकम्माणि कारए ॥ २५ ॥

६८९. कित्तियाहिं विसाहाहिं मघाहिं भरणीहि य ।
एएहिं चउहिं[10] रिक्खेहिं लोयकम्माणि वज्जए ॥ २६ ॥

६९०. तिहिं उत्तराहिं तह रोहिणीहिं कुज्जा उ सेहनिक्खमणं ।
सेहोवट्ठावणं कुज्जा, अणुन्ना गणि-वायए ॥ २७ ॥

६९१. गणसंगहणं कुज्जा, गणहरं चेव ठावए ।
उग्गहं वसहि ठाणं च थावराणि पवत्तए ॥ २८ ॥

६९२. पुस्सो हत्थो अभिई य अस्सिणी य तहेव य ।
चत्तारि खिप्पकारीणि, कज्जारंभेसु सोहणा ॥२९ ॥

---

१. निग्गहो सा० ॥ २. उ पु० ॥ ३. °न्ने सोणिउ° सा० ॥ ४. °गयं राहुगयं पु० सा० ॥
५. °झाइचउवि° पु० सा० ॥ ६. रिक्खेसुं पा° सं० विना ॥ ७. पूस थंभे (हत्थे) वि° सा० ॥
८. ◁▷ एतच्चिह्नद्वयमध्यगः पाठः सा० आदर्शे नास्ति ॥ ९–१०. चउरि° सा० ॥

६९३. विज्जाणं धारणं कुज्जा, बंभजोगे य साहए।
सज्झायं च अणुन्नं च उद्देसे य समुद्दिसे ॥ ३० ॥

६९४. अणुराहा रेवई चेव चित्ता मिगसिरं तहा।
मिऊणेयाणि चत्तारि, मिउकम्मं तेसु कारए ॥ ३१ ॥

६९५. भिक्खाचरणमत्ताणं कुज्जा गहण धारणं।
संगहोवग्गहं चेव बाल-वुड्ढाण कारए ॥ ३२ ॥

६९६. अद्दा अस्सेस जेट्ठा य मूलो चेव चउत्थओ।
गुरुणो कारए पडिमं, तवोकम्मं च कारए ॥ ३३ ॥

६९७. दिव्व-माणुस-तेरिच्छे उवसग्गेऽहियासए।
[1]गुरूसु चरण-करणं उग्गहं पग्गहं करे ॥ ३४ ॥

६९८. महा भरणि पुव्वाणि तिन्नि उग्गा वियाहिया।
एतेसु तवं कुज्जा सब्भिंतर-[2]बाहिरं ॥ ३५ ॥

६९९. तिन्नि सयाणि सट्ठाणि तवोकम्माणि आहिया।
उग्गनक्खत्तजोएसुं तेसुमन्नतरे करे ॥ ३६ ॥

७००. कित्तिया य विसाहा य [3]उम्हाणेयाणि दोन्नि उ।
लिंपणं सीवणं कुज्जा संथारुग्गहधारणं ॥ ३७ ॥

७०१. उवकरण-भंडमाईणं विवायं चीवराण य।
उवगरणं विभागं च आयरि[4]याण कारए ॥ ३८ ॥

७०२. धणिट्ठा सयभिसा साई सवणो य पुणव्वसू।
एएसु गुरुसुस्सूसं चेइयाणं च पूयणं ॥ ३९ ॥

७०३. सज्झायकरणं कुज्जा, वि[5]ज्जारंभे य कारए।
वओवट्ठावणं कुज्जा, अणुन्नं गणि-वायए ॥ ४० ॥

७०४. गणसंगहणं कुज्जा सेहनिक्ख[6]मणं तहा।
संगहोवग्गहं कुज्जा, गणावच्छेइयं तहा ॥ ४१ ॥ [7]दारं ३ ॥

---

१. गुरू सुचरणकरणो उग्गहोवग्गहं करे सा० ॥ २. बाहिरं चेव ॥ सा० ॥ ३. उन्हाणे° पु० ॥
४. °याणं तु का° सा० ॥ ५. विज्जारय(विरइं च) का° सा० ॥ ६. °मणं करे। सं° सा० ॥
७. 'दारं ३' इति जे० सा० एव ॥

[गा. ४२–४६. चउत्थं करणदारं]

७०५. बव वालवं च तह कोलवं च थीलोयणं गराइं च ।
वणियं विट्ठी य तहा सुद्धपडिवए निसाईया ॥ ४२ ॥

७०६. सउणि चउप्पय नागं किंथुग्घं च करणा धुवा होंति ।
किण्हचउद्दसिरत्तिं सउणी पडिवज्जए करणं ॥ ४३ ॥

७०७. काऊण तिहिं विउणं, जोण्हेगो सोहए, न पुण काले ।
सत्तहिं हरेज्ज [1]भागं जं सेसं तं भवे करणं ॥ ४४ ॥

७०८. ववे य वालवे चेव कोलवे वणिए तहा ।
नागे चउप्पए यावि सेहनिक्खमणं करे ॥ ४५ ॥

७०९. ववे उवट्ठावणं कुज्जा, अणुन्नं गणि-वायए ।
सउणिम्मि य विट्ठीए अणसणं तत्थ कारए ॥ ४६ ॥ [2]दारं ४ ॥

[गा. ४७–४८. पंचमं गहदिवसयदारं]

७१०. गुरु-सुक्क-सोमदिवसे सेहनिक्खमणं करे ।
वओवट्ठावणं कुज्जा, अणुन्नं गणि-वायए ॥ ४७ ॥

७११. रवि-भोम-कोडदिवसे चरण-करणाणि कारए ।
तवोकम्माणि कारेज्जा, पाओवगमणाणि य ॥ ४८ ॥ [3]दारं ५ ॥

[गा. ४९–५८. छट्ठं मुहुत्तदारं]

७१२. रुद्दो उ[4] मुहुत्ताणं आई छन्नवइअंगुलच्छाओ १ ।
सेओ उ हवइ सट्ठी २ बारस मित्तो हवइ जुत्तो ३ ॥ ४९ ॥

७१३. छ चेव य आरभडो ४ सोमित्तो पंचअंगुलो होइ ५ ।
चत्तारि य वइरज्जो ६ दो चेव य सावसू होइ ७ ॥ ५० ॥

७१४. परिमंडलो मुहुत्तो असीवि मज्झंतिते ठिए होइ ८ ।
दो होइ रोहणो पुण ९ वलो य चउरंगुलो होइ १० ॥ ५१ ॥

---

१. भागं सेसं जं तं सा० ॥ २. 'दारं ४' इति जे० सा० एव ॥ ३. 'दारं ५' इति जे० सा० एव ॥ ४. य पु० ॥

७१५. विजओ पंचंगुलिओ ११ छ च्चेव य नेरिओ हवइ जुत्तो १२ ।
वरुणो य हवइ बारस १३ अन्नमं[1]दीवो हवइ सट्ठी १४ ॥ ५२ ॥

७१६. ◁[2] छन्नउइअंगु[3]लो पुण होइ भगो सूरअत्थमणवेले १५ ।
एए दिवसमुहुत्ता, रत्तिमुहुत्ते अओ वुच्छं ॥ ५३ ॥

७१७. हवई विवरीय धणो पमोयणो अज्जमा तहा सीणो ।
रक्खस पा[4]यावच्चा सामा बंभा बहस्सई या ॥ ५४ ॥

७१८. वि[5]ण्हु तहा पुण रित्तो ▷ रत्तिमुहुत्ता वियाहिया ।
दिवसमुहुत्तगईए छायामाणं मुणेयव्वं ॥ ५५ ॥

७१९. मित्ते नंदे तह सुट्ठिए य अभिई चंदे तहेव य ।
वरुणऽग्गिवेस ईसाणे आणंदे विजए इ य ॥ ५६ ॥

७२०. एतेसु मुहुत्तजोएसु सेहनिक्खमणं करे ।
वओवट्ठावणाइं च अणुन्ना गणि-वायए ॥ ५७ ॥

७२१. बंभे वलए वाउम्मि उसभे वरुणे तहा ।
अणसण पाउवगमणं उत्तिमट्ठं च कारए ॥ ५८ ॥ दा[6]रं ६ ।

[गा. ५९–६४. सत्तमं सउणबलदारं]

७२२. पुन्नामधेज्जसउणेसुं सेहनिक्खमणं करे ।
[7]थीनामधेज्जसउणेसु समाहिं कारए विऊ ॥ ५९ ॥

७२३. नपुंसएसु सउणेसु सव्वकम्माणि वज्जए ।
वामिस्सेसु निमित्तेसु सव्वारंभाणि वज्जए ॥ ६० ॥

७२४. तिरियं वाहरंतेसु अद्धाणागमणं करे ।
पुप्फिय-फलिए वच्छे सज्झायकरणं करे ॥ ६१ ॥

७२५. दुमखंधे वाहरंतेसु[8] वओवट्ठावणं करे ।
गयणे वाहरंतेसु उत्तिमट्ठं तु कारए ॥ ६२ ॥

---

१. °मदोवो जे० सं० पु० । °मदीवा सा० ॥ २. ◁ ▷ एतच्चिह्नद्वयमध्यगतपाठस्थाने सा० आदर्शे "छन्नउइअंगुलाइं एसा(ए) दिवसमुहुत्ता" इत्येतन्मात्रः पाठोऽस्ति ॥ ३. °गुलाइं पुण पु० ॥ ४. पायव वच्चा सं० । पायावच्चो जे० ॥ ५. विण्ह तहा पुणो रित्तो सं० पु० ॥ ६. 'दारं ६' इति जे० सा० एव ॥ ७. थीनामेसु सउ° पु० सा० ॥ ८. °सु सेहुव° सा० ॥

७२६. बिलमूले वाहरंतेसु ठाणं तु परिगिण्हए ।
[1]उप्पायम्मि वयंतेसु सउणेसु मरणं भवे ॥ ६३ ॥

७२७. पक्कमंतेसु सउणेसु हरिसं तुट्ठिं च वागरे । [2]दारं ७ ।

[गा. ६४–७२. अट्ठमं लग्गबलदारं]

चलरासिविलग्गेसुं सेहनिक्खमणं करे ॥ ६४ ॥

७२८. थिररासिविलग्गेसुं वओवट्ठावणं करे ।
सुयक्खंधाणुन्नाओ उद्दिसे य समुद्दिसे ॥ ६५ ॥

७२९. बि[3]सरीरविलग्गेसुं सज्झायकरणं करे ।
रविहोराविलग्गेसुं सेहनिक्खमणं करे ॥ ६६ ॥

७३०. चंदहोराविलग्गेसु सेहीणं संगहं करे ।
सो[4]म्मदिक्कोणलग्गेसु चरण-करणं तु कारए ॥ ६७ ॥

७३१. कूरदिक्कोणलग्गेसु उत्तमट्ठं तु कारए ।
एवं लग्गाणि जाणिज्जा दिक्कोणेसु ण संसओ ॥ ६८ ॥

७३२. सोमग्गहविलग्गेसु सेहनिक्खमणं करे ।
कूरग्गहविलग्गेसु उत्तमट्ठं तु[5] कारए ॥ ६९ ॥

७३३. [[6]... ।]
राहु-केउविलग्गेसु सव्वकम्माणि वज्जए ॥ ७० ॥

७३४. विलग्गेसु पसत्थेसु पसत्थाणि उ आरभे ।
अप्पसत्थेसु लग्गेसु सव्वक[7]म्माणि वज्जए ॥ ७१ ॥

७३५. एवं लग्गाणि जाणिज्जा गहाण जिणभासिए । [8]दारं ८ ।

[गा. ७२–८५. नवमं निमित्तबलदारं]

न निमित्ता विवज्जंति, न मिच्छा रिसिभासियं ॥ ७२ ॥

---

१. उप्पयम्मि पु० । उप्पायं निवयं° सं० ॥ २. 'दारं ७' इति जे० सा० एव ॥ ३. **विसरी°** सं० ॥ ४. °म्मदक्खाणलग्गेसु चरणं करणं च का° सं० ॥ ५. तु सारए सं० ॥ ६. अत्र यद्यपि कस्मिंश्चिदप्यादर्शे एतत्श्लोकपूर्वार्द्धगलनस्थानशून्यता न दृश्यते तथापि ग्रन्थसन्दर्भानुसरणादत्रैव स्थाने एतत्श्लोकपूर्वार्द्धं गलितमाभातीति ॥ ७. °कज्जाणि सं० पु० ॥ ८. 'दारं ८' इति जे० सा० एव ॥

७३६. दुद्दिट्ठेणं निमित्तेणं आदेसो वि विणस्सइ ।
सुदिट्ठेण निमित्तेणं आदेसो न विणस्सइ ॥ ७३ ॥

७३७. जा य उप्पाइया भासा, जं च जंपंति बालया ।
जं चित्थीओ पभासंति, नत्थि तस्स वइक्कमो ॥ ७४ ॥

७३८. तज्जाएण य तज्जायं, तन्निभेण य तन्निभं ।
तारूवेण य तारूवं, सरीसं सरिसेण निद्दिसे ॥ ७५ ॥

७३९. पुंनामेसु[1] निमित्तेसु सेहनिक्खमणं करे ।
[2]थीनामेसु निमित्तेसु सेहीनिक्खमणं करे ॥ ७६ ॥

७४०. नपुंसकनिमित्तेसु सव्वकज्जाणि वज्जए ।
वामिस्सेसु निमित्तेसु सव्वारंभे विवज्जए ॥ ७७ ॥

७४१. निमित्ते कित्तिमे नत्थि निमित्ते भाव[3]सुज्झए ।
जेण सिद्धा वियाणंति निमित्तुप्पायलक्खणं ॥ ७८ ॥

७४२. निमित्तेसु पसत्थेसु दढेसु बलिएसु य ।
सेहनिक्खमणं कुज्जा वओवट्ठावणाणि य ॥ ७९ ॥

७४३. गणसंगहणं कुज्जा, गणहरे इत्थ थावए ।
सुयक्खंधाऽणुन्ना उ, अणुन्ना गणि-वायए ॥ ८० ॥

७४४. निमित्तेसु [अ]पसत्थेसु [4]सिढिलेसु अबलेसु य ।
सव्वकज्जाणि वज्जेज्जा अप्पसाहारणं करे ॥ ८१ ॥

७४५. पसत्थेसु निमित्तेसु पसत्थाणि सया (? मा) रभे ।
अप्पसत्थनिमित्तेसु सव्वकज्जाणि वज्जए ॥ ८२ ॥

७४६. दिवसाओ तिही बलिया, तिहीओ बलियं तु सुव्वई रिक्खं ।
नक्खत्ता करणमाहंसु, क[5]रणा गहदिणो बलि (? ली) ॥ ८३ ॥

१. नास्तीदं पूर्वार्द्धं सा० आदर्शे । पुंनामनिमि° पु० ॥ २. थीनामनिमि° पु० । थीपुरिसनिमि° सा० ॥ ३. भाविसु° सा० ॥ ४. सिट्ठिलेसु सा० ॥ ५. करणाउ गहदिणा बलिणो ॥ सा० ॥

७४७. गहदिणाउ मुहुत्तो[1], मुहुत्ता सउणो बली ।
सउणा[2] विलग्गमाहंसु, तओ निमित्तं पहाणं तु ॥ ८४ ॥

७४८. विलग्गाओ निमित्ताओ निमित्तबलमुत्तमं ।
न तं संविज्जए लोए निमित्ता जं बलं भवे ॥ ८५ ॥

[गा. ८६. गणिविज्जापइन्नओवसंहारो]

७४९. एसो बलाऽबलविही समासओ कित्तिओ सुविहिएहिं ।
अणुओगनाणगंज्झो[3] नायव्वो अप्पमत्तेहिं ॥ ८६ ॥

॥ गणिविज्जापइण्णं[4] सम्मत्तं ॥ ४ ॥

१. मुहुत्ता सा० ॥ २. °णाओ वलवं लग्गं, तओ सा० । °णाओ वलं विलग्गं, तओ पु० ॥
३. °गब्भो ना° सं० ॥ ४. गणिविद्यानाम प्रकीर्णं समाप्तम् ॥ सं० ॥

५

'मरणसमाहिपइण्णय' अवरनामं

मरणविभत्तिपइण्णयं

[गा. १. मंगलमभिधेयं च]

७५०. तिहुयणस[1]रारविंदं सप्पवयणरयण[2]सागरं नमिउं ।
समणस्स उत्तिमट्ठे मरणविहीसंगहं वोच्छं ॥ १ ॥

[गा. २–९. मरणविहिविसए सीसस्स पुच्छा]

७५१. सुणह, सुयसारनिहसं ससमय-परसमयवायनिम्मायं ।
सीसो समणगुणड्ढं परिपुच्छइ वायगं कंचि ॥ २ ॥

७५२. अभिजाइ-सत्त-विक्कम-सुय-सील-विमुत्ति-खंतिगुणकलियं ।
आयार-विणय-मद्दव-विज्जा-चरणागरमुदारं ॥ ३ ॥

७५३. कित्तीगुणगब्भहरं जसखाणिं तवनिहिं सुयसमिद्धं ।
सीलगुण-नाण-दंसण-चरित्तरयणागरं धीरं ॥ ४ ॥

७५४. तिविहं तिकरणसुद्धं मयरहियं दुविहठाणपु[3]णरुत्तं ।
विणएण कमविसुद्धं चउस्सिरं बारसावत्तं ॥ ५ ॥

७५५. दुओणयं अहाजायं एवं काऊण तस्स किइकम्मं ।
भत्तीइ भरियहियओ हरिसवसुब्भिन्नरोमंचो ॥ ६ ॥

७५६. उवएस-हेउकुसलं तं पवयणरयणसिरिघरं भणइ ।
इच्छामि जाणिउं जे मरणसमाहिं समासेणं ॥ ७ ॥

७५७. अब्भु[4]ज्जयं विहारं इच्छं जिणदेसियं विउपसत्थं ।
नाउं महापुरिसदेसियं तु अब्भु[5]ज्जयं मरणं ॥ ८ ॥

---

१. °सरीरविंदं सा० ॥ २. °णमंगलं न° जे० पु० सा० ॥ ३. °पुणरत्तं सं० विना ॥ ४-५. °ब्भुज्जुयं सा० ॥

७५८. तुब्भित्थ[1] सामि ! सुयजलहिपारगा समणसंघनिज्जवया ।
तुज्झं[2] खु पायमूले सामन्नं उज्जमिस्सामि[3] ॥ ९ ॥

[गा. १०–६६१. वायगपरूविया मरणविही]

७५९. सो भरियमहुरजलहरगंभीरसरो निसन्नओ भणइ ।
सुण दाणि धम्मवच्छल ! मरणसमाहिं समासेणं ॥ १० ॥

७६० सुण जह पच्छिमकाले पच्छिमतित्थयरदेसियमुयारं ।
पच्छा निच्छियपत्थं[4] उवेंति अब्भुज्जयं[5] मरणं ॥ ११ ॥

७६१. पव्वज्जाई सव्वं काऊणाऽऽलोयणं च सुविसुद्धं ।
दंसण-नाण-चरित्ते निस्सल्लो विहर चिरकालं ॥ १२ ॥

७६२. आउव्वेयसमत्ती तिगिच्छए[6] जह विसारओ विज्जो ।
रोगाऽऽयंका[7] गहिउं सो निरुयं आउरं कुणइ ॥ १३ ॥

[गा. १४–१५. आराहणाए भेयतिगं]

७६३. एवं पवयण-सुयसारपारगो सो चरित्तसुद्धीए ।
पायच्छित्तविहिन्नू[8] तं अणगारं विसोहेउं[9] ॥ १४ ॥

७६४. भणइ य–तिविहा भणिया सुविहिय! आराहणा जिणिंदेहिं ।
सम्मत्तम्मि य पढमा-नाणचरित्तेहिं २-३ दो अण्णे ॥ १५ ॥

[गा. १६–२०. सम्मत्ताराहणानिरूवणं]

७६५. सद्दहगा पत्तियगा य रोयगा जे य वीरवयणस्स ।
सम्मत्तमणुसरंता दंसणआराहगा होंति ॥ १६ ॥

७६६. संसारसमावण्णे य छव्विहे मोक्खमस्सिए चेव ।
एए दुविहे जीवे आणाए सद्दहे निच्चं ॥ १७ ॥

---

१. तुब्भेत्थ सं० ॥ २. तुब्भं जे० ॥ ३. °ज्जमेस्सा° सं० ॥ ४. °पच्छं उ° सं० ॥ ५. °ब्भुज्जुयं सा० ॥ ६. तिगिच्छिए सा० ॥ ७. °कागहिओ जे० सा० ॥ ८. °त्तविहन्नू सं० ॥ ९. °सोहेइ जे० सा० ॥

७६७. धम्माऽधम्माऽऽगासं च पोग्गले जीवमत्थिकायं च ।
आणाए सद्दहंता सम्मत्ताराहगा भणिया ॥ १८ ॥

७६८. अरहंत-सिद्ध-चेइय-गुरूसु सुय-धम्म-साहुवग्गे य ।
आयरिय उवज्झाए य पवयणे सव्वसंघे य ॥ १९ ॥

७६९. एएसु भत्तिजुत्ता पूयंता अहरुहं अणण्णमणा ।
सम्मत्तमणुसरंता परित्तसंसारिया होंति ॥ २० ॥

[गा. २१. असद्दहंतस्स बालमरणनिरूवणं]

७७०. सुविहिय! इमं पइण्णं[1] असद्दहंतेहिं णेगजीवेहिं ।
बालमरणाणि तीए मयाइं काले अणंताइं ॥ २१ ॥

[गा. २२–४४. समासओ पंडियमरणनिरूवणं]

७७१. एगं पंडियमरणं मरिऊण पुणो बहूणि मरणाणि ।
न मरंति अप्पमत्ता, [2]चरित्तमाराहियं जेहिं ॥ २२ ॥

७७२. दुविहम्मि अहक्खाए सुसंवुडा पुव्वसंगओमुक्का ।
जे उ चयंति[3] सरीरं पंडियमरणं मयं तेहिं ॥ २३ ॥

७७३. एयं पंडियमरणं जे धीरा उवगया उवाएणं ।
तस्स उवाए उ इमा परिकम्मविही उ[4] जुंजीया ॥ २४ ॥

७७४. जे[5] कंस-संख-ताडण-मारुय-जिय-गगण-पंकय-तरूणं ।
सरिकप्पा, सुयकप्पियआहार-विहार-चिट्ठागा ॥ २५ ॥

७७५. निच्चं तिदंडविरया तिगुत्तिगुत्ता तिसल्लनिस्सल्ला ।
तिविहेण अप्पमत्ता जगजीवदयावरा समणा ॥ २६ ॥

७७६. पंचमहव्वय[6]सुत्थियसंपुण्णचरित्त-सीलसंजुत्ता ।
[7]जह, तह मया महेसी हवंति आराहगा समणा ॥ २७ ॥

---

१. पयन्नं जे० ॥ २. चरंति आरा° सं० ॥ ३. °ति मरणं पं° सं० पु० ॥ ४. उ जं जीवं सं० । उ जं जीवा पु० ॥ ५. जे कुम्म-सं° सा० ॥ ६. °यसत्थय° जे० ॥ ७. तह तह मया सा० ॥

७५८. तु[1]ब्भित्थ सामि ! सुयजलहिपारगा समणसंघनिज्जवया ।
तु[2]ज्झं खु पायमूले सामन्नं उज्जे[3]मिस्सामि ॥ ९ ॥

[गा. १०–६६१. वायगपरूविया मरणविही]

७५९. सो भरियमहुरजलहरगंभीरसरो निसन्नओ भणइ ।
सुण दाणि धम्मवच्छल ! मरणसमाहिं समासेणं ॥ १० ॥

७६० सुण जह पच्छिमकाले पच्छिमतित्थयरदेसियमुयारं ।
पच्छा निच्छियपत्थं[4] उवेंति अब्भु[5]ज्जयं मरणं ॥ ११ ॥

७६१. पव्वज्जाई सव्वं काऊणाऽऽलोयणं च सुविसुद्धं ।
दंसण-नाण-चरित्ते निस्सल्लो विहर चिरकालं ॥ १२ ॥

७६२. आउव्वेयसमत्ती तिगि[6]च्छए जह विसारओ विज्जो ।
रोगाऽऽयंकाँ[7] गहिउं सो निरुयं आउरं कुणइ ॥ १३ ॥

[गा. १४–१५. आराहणाए भेयतिगं]

७६३. एवं पवयण-सुयसारपारगो सो चरित्तसुद्धीए ।
पायच्छित्त[8]विहिन्नू तं अणगारं विसोहेउं[9] ॥ १४ ॥

७६४. भणइ य—तिविहा भणिया सुविहिय! आराहणा जिणिंदेहिं ।
सम्मत्तम्मि य पढमा-नाणचरित्तेहिं २-३ दो अण्णे ॥ १५ ॥

[गा. १६–२०. सम्मत्ताराहणानिरूवणं]

७६५. सद्दहगा पत्तियगा य रोयगा जे य वीरवयणस्स ।
सम्मत्तमणुसरंता दंसणआराहगा होंति ॥ १६ ॥

७६६. संसारसमावण्णे य छव्विहे मोक्खमस्सिए चेव ।
एए दुविहे जीवे आणाए सद्दहे निच्चं ॥ १७ ॥

---

१. तुब्भेत्थ सं० ॥ २. तुब्भं जे० ॥ ३. °ज्जमेस्सा° सं० ॥ ४. °पच्छं उ° सं० ॥ ५. °ब्भुज्जुयं सा० ॥ ६. तिगिच्छिए सा० ॥ ७. °कागहिओ जे० सा० ॥ ८. °त्तविहन्नू सं० ॥ ९. °सोहेइ जे० सा० ॥

७६७. धम्माऽधम्माऽऽगासं च पोग्गले जीवमत्थिकायं च ।
आणाए सद्दहंता सम्मत्ताराहगा भणिया ॥ १८ ॥

७६८. अरहंत-सिद्ध-चेइय-गुरूसु सुय-धम्म-साहुवग्गे य ।
आयरिय उवज्झाए य पवयणे सव्वसंघे य ॥ १९ ॥

७६९. एएसु भत्तिजुत्ता पूयंता अहरुहं अणण्णमणा ।
सम्मत्तमणुसरंता परित्तसंसारिया होंति ॥ २० ॥

[गा. २१. असद्दहंतस्स बालमरणनिरूवणं]

७७०. सुविहिय! इमं पइण्णं[1] असद्दहंतेहिं णेगजीवेहिं ।
बालमरणाणि तीए मयाइं काले अणंताइं ॥ २१ ॥

[गा. २२–४४. समासओ पंडियमरणनिरूवणं]

७७१. एगं पंडियमरणं मरिऊण पुणो बहूणि मरणाणि ।
न मरंति अप्पमत्ता, चरित्तमाराहियं[2] जेहिं ॥ २२ ॥

७७२. दुविहम्मि अहक्खाए सुसंवुडा पुव्वसंगओमुक्का ।
जे उ चयंति[3] सरीरं पंडियमरणं मयं तेहिं ॥ २३ ॥

७७३. एयं पंडियमरणं जे धीरा उवगया उवाएणं ।
तस्स उवाए उ इमा परिकम्मविही उं[4] जुंजीया ॥ २४ ॥

७७४. जे[5] कंस-संख-ताडण-मारुय-जिय-गगण-पंकय-तरूणं ।
सरिकप्पा, सुयकप्पियआहार-विहार-चिट्ठागा ॥ २५ ॥

७७५. निच्चं तिदंडविरया तिगुत्तिगुत्ता तिसल्लनिस्सल्ला ।
तिविहेण अप्पमत्ता जगजीवदयावरा समणा ॥ २६ ॥

७७६. पंचमहव्वय[6]सुत्थियसंपुण्णचरित्त-सीलसंजुत्ता ।
जह[7], तह मया महेसी हवंति आराहगा समणा ॥ २७ ॥

---

१. पयन्नं जे० ॥ २. चरंति आरा° सं० ॥ ३. °ति मरणं पं° सं० पु० ॥ ४. उ जं जीवं सं० । उ जं जीवा पु० ॥ ५. जे कुम्म-सं° सा० ॥ ६. °यसत्थय° जे० ॥ ७. तह तह मया सा० ॥

७७७. इक्कं अप्पाणं जाणिऊण काऊण अत्तहियियं च ।
[1]तो पवरनाण-दंसण-चरित्त-तवसुट्टिया होंति ॥ २८ ॥

७७८. परिणाम-जोगसुद्धा दोसु य दो दो निरा[2]सयं पत्ता ।
इहलोए परलोए जीविय-मरणासए चेव ॥ २९ ॥

७७९. संसार[3]बंधणाणि य राग-द्दोसनियलाणि छित्तूण ।
सम्मद्दंसणसुनिसियसुतिक्खधिइमंडलग्गेणं ॥ ३० ॥

७८०. दुप्पणिहिए य पिहिऊण तिन्नि तिहिं चेव गारवविमुक्का ।
कायं मणं च वायं मण-वयसा कायसा चेव ॥ ३१ ॥

७८१. तवपरसुणा य छेत्तूण तिण्णि उज्जुखंतिविहियनिसिएणं ।
दोग्गइमग्गा[4] तरिएण मण-वयसा-कायए दंडे ॥ ३२ ॥

७८२. तं नाऊण कसाए चउरो पंचहि य पंच हंतूणं ।
पंचाऽऽसवे उदिण्णे पंचहि य महव्वयगुणेहिं ॥ ३३ ॥

७८३. छज्जीवनिकाए रक्खिऊण छलदोसवज्जिया जइणो ।
तिगलेसापरिहीणा पच्छिमलेसातिगजुया य ॥ ३४ ॥

७८४. इग-दुग-तिग-चउ-पण-छग-सत्त-ऽट्ठग-नवग-दसगठाणेसुं ।
असुहेसु विप्पहीणा, सुभेसु सय संठिया जे उ ॥ ३५ ॥

७८५. वेयण १ वेयावच्चे २ इरियट्ठा[5]ए ३ य संजमट्ठाए ४ ।
तह पाणवत्तियाए ५ छट्ठं पुण धम्मचिंताए ६ ॥ ३६ ॥

७८६. छसु ठाणेसु इमेसु उं[6] अण्णतरे कारणे समुप्पण्णे ।
कडजोगी आहारं करेति जयणानिमित्तं तु ॥ ३७ ॥

७८७. जोएसु किलायंता सरीरसंकप्पं[7] वोढुमचयंता ।
अ[8]विकंथऽवज्जभीरू उवेंति अब्भुज्जयं मरणं ॥ ३८ ॥

---

१. तो नाण-दंसण-चरित्त-तवसुट्ठिया मुणी हुंति सा० ॥ २. °रामयं जे० पु० ॥ ३. °रवद्धणा° जे० सं० ॥ ४. °ग्गायरि° सं०। °ग्गावरि° पु० सा० ॥ ५. °ट्ठा ३ संजमट्ठया ४ चेव। तह सं० ॥ ६. य जे० सा० ॥ ७. °प्पचेट्ठम° सा०। °प्पवेढम° जे० ॥ ८. अविकप्पऽव° सा०। अविकंपऽव° पु० ॥

७८८. आयंके उवसग्गे तितिक्खया-बंभचेर-गुत्तीसु ।
पाणिदया-तवहेउं सरीरपरिहारवोच्छेओ ॥ ३९ ॥

७८९. पडिमासु सीहनिक्कीलियासु घोरेसऽभिग्गहाईसु ।
छव्विह अब्भितरए बज्झे य तवे समणुरत्ता ॥ ४० ॥

७९०. अविकलसीलाऽऽयारा पडिवन्ना जे उ उत्तमं अट्ठं ।
पुव्विल्लाण इमाण य भणिया आराहणा चेव ॥ ४१ ॥

७९१. जह पुव्वड्ढयगमणो करणविहीणो वि सागरे पोओ ।
तीरासन्नं पावइ रहिओ वि अवल्लगाईहिं ॥ ४२ ॥

७९२. तह सुकरणो महेसी तिकरणआराहओ धुवं होइ ।
अह लहइ [1]उत्तमट्ठं तं अइलाभत्तणं जाण ॥ ४३ ॥

७९३. एस समासो भणिओ परिणामवसेण सुविहियजणस्स ।
इत्तो जह करणिज्जं पंडियमरणं तहा सुणह ॥ ४४ ॥

[गा. ४५–५०. पंडियमरणकरणिज्जनिरूवणं सल्लुद्धरणं च]

७९४. फासेहि तं चरित्तं सव्वं सुहसीलयं पयहिऊणं ।
घोरं परीसह[2]चमुं अहियासिंतो धिइबलेणं ॥ ४५ ॥

७९५. सद्दे रूवे गंधे रसे य फासे य निज्जिण धिईए ।
सव्वेसु कसाएसु य निहंतु परमो सया होहि ॥ ४६ ॥

७९६. चइऊण कसाए इंदिए य सव्वे य गारवे हंतुं ।
तो मलियराग-दोसो करेह आराहणासुद्धिं ॥ ४७ ॥

७९७. दंसण-नाण-चरित्ते पव्वज्जाईसु जो अईयारो ।
तं सव्वं आलोएहि निरवसेसं पणिहियप्पा ॥ ४८ ॥

७९८. जह कंटएण विद्धो सव्वंगे वेयणद्दिओ होइ ।
तह चेव उद्धियम्मि उ नीसल्लो निव्वुओ होइ ॥ ४९ ॥

---

१. उत्तिम° सं० ॥ २. °चमू सं० ॥

७९९. एवमणुद्धियदोसो माइल्लो तेण दुक्खिओ होइ ।
सो चेव चत्तदोसो सुविसुद्धो निव्वुओ होइ ॥ ५० ॥

[गा. ५१–५२. ससल्ल-निस्सल्लमरणाणं दोस-गुणा]

८००. राग-द्दोसाभिहया ससल्लमरणं मरंति जे मूढा ।
ते दुक्खसल्लबहुला भमंति संसारकंतारे ॥ ५१ ॥

८०१. जे पुण तिगारवजढा निस्सल्ला दंसणे चरित्ते य ।
विहरंति मुक्कसंगा खवेंति ते सव्वदुक्खाइं ॥ ५२ ॥

[गा. ५३–५८. नाण-चरित्त-दंसणमाहप्पं]

८०२. सुचिरमवि संकिलिट्ठं विहरंतं झाण-संवरविहीणं ।
नाणी संवरजुत्तो जिणइ अहोरत्तमित्तेणं ॥ ५३ ॥

८०३. जं निज्जरेइ कम्मं असंवुडो सुबहुणा वि कालेणं ।
तं संवुडो तिगुत्तो खवेइ ऊसासमित्तेणं ॥ ५४ ॥

८०४. सुबहुस्सुया वि संता जे मूढा सील-संजमगुणेहिं ।
न करंति भावसुद्धिं ते दुक्खनिभेलणा होंति ॥ ५५ ॥

८०५. जे पुण सुयसंपन्ना चरित्तदोसेहिं नोवलिप्पंति ।
ते सुविसुद्धचरित्ता करंति दुक्खक्खयं साहू ॥ ५६ ॥

८०६. पुव्वमकारियजोगो समाहिकामो वि मरणकालम्मि ।
न भवइ परीसहसहो विसयसुहपराइओ जीवो ॥ ५७ ॥

८०७. तं एवं जाणंतो महंतरं लाहगं सुविहिएसुं ।
दंसण-चरित्तसुद्धीइ निम्मलो विहर तं धीर! ॥ ५८ ॥

[गा. ५९–६५. संकिलिट्ठभावणाए निसेहो पंचभेयनिरूवणं च]

८०८. एत्थ पुण भावणाओ पंच इमा होंति संकिलिट्ठाओ ।
आराहिएण[1] सुविहिय! जा निच्चं वज्जणिज्जाओ ॥ ५९ ॥

---

१. आराहिंत! सुविहिया! सा० ॥

८०९. कंदप्प १ देवकिब्बिस २ अभिओगा ३ आसुरी ४ य सम्मोहा ५ ।
एयाओ संकिलिट्ठा, असंकिलिट्ठा हवइ छट्ठा ६ ॥ ६० ॥

८१०. कंदप्प कुक्कुयाइय दवसीलो निच्चहासणकहो उ ।
विम्हाविंतो य परं कंदप्पं भावणं कुणइ ॥ ६१ ॥

८११. नाणस्स केवलीणं धम्मायरियस्स संघ-साहूणं ।
माई अवण्णवाई किब्बिसियं भावणं कुणइ ॥ ६२ ॥

८१२. मंताभिओग कोउग भूईकम्मं च जो जणो[1] कुणइ ।
साय-रस-इड्ढिहेउं अभिओगं भावणं कुणइ ॥ ६३ ॥

८१३. अणुबद्धरोस-वुग्गह संसत्त[2] तहा निमित्तपडिसेवी ।
एएहिं कारणेहिं आसुरियं भावणं कुणइ ॥ ६४ ॥

८१४. उम्मग्गदेसणा[3] नाणदूसणा मग्गविप्पणासो य ।
मोहेण मोहयंतसि भावणं जाण सम्मोहं ॥ ६५ ॥

[गा. ६६–६७. असंकिलिट्ठभावणासेवणानिद्देसो]

८१५. एयाउ पंच वज्जिय इणमो छट्ठीइ विहर तं धीर ! ।
पंचसमिओ तिगुत्तो निस्संगो सव्वसंगेहिं ॥ ६६ ॥

८१६. एयाए भावणाए विहर विसुद्धाइ दीहकालम्मि ।
काऊण[4] अत्तसुद्धिं दंसण-नाणे चरित्ते य ॥ ६७ ॥

[गा. ६८–६९. पंचविहसुद्धि-विवेगे पडुच्च समाहिनिरूवणं]

८१७. पंचविहं जे सुद्धिं पंचविहविवेगसंजुयमकाउं ।
इह उवणमंति मरणं ते उ समाहिं न पावेंति ॥ ६८ ॥

८१८. पंचविहं जे सुद्धिं पत्ता निखिलेण निच्छियमईया ।
पंचविहं च विवेगं ते हु समाहिं परं पत्ता ॥ ६९ ॥

१. जणे सा० ॥ २. संपत्त सा० ॥ ३. °णा मग्गदू° सं० ॥ ४. °ण अंतसु° जे० सा० ॥

[गा. ७०–७७. बालमरणसरूवनिरूवणं]

८१९. लहिऊण वि संसारे सुदुल्लहं कह वि माणुसं जम्मं ।
न लहंति मरणदुलहं जीवा धम्मं जिणक्खायं ॥ ७० ॥

८२०. किच्छा हि पावियम्मि वि सामण्णे कम्मसत्तिओसन्ना ।
सीयंति सायदुलहा पंकोसन्नो जहा नागो ॥ ७१ ॥

८२१. जह कागणीइ हेउं मणि-रयणाणं तु हारए कोडिं ।
तह सिद्धसुहपरोक्खा अबुहा सज्जंति कामेसुं ॥ ७२ ॥

८२२. चोरो रक्खसपहओ अत्थत्थी हणइ पंथियं मूढो ।
इय लिंगी सुहरक्खसपहओ विसयाउरो धम्मं ॥ ७३ ॥

८२३. तेसु वि अलद्धपसरा अवियण्हा दुक्खिया [1]गेयमईया ।
समुवेंति मरणकाले पगामभय-भेरवं नरयं ॥ ७४ ॥

८२४. धम्मो न कओ साहू, न जेमिओ, न य नियंसियं सण्हं ।
इण्हिं परं परारु त्ति नेव पत्ताइं सुक्खाइं ॥ ७५ ॥

८२५. साहूणं नोवकयं, परलोय[2]त्थे य संजमो न कओ ।
दुहओ वि तओ विहलो अह जम्मो धम्मरुक्खाणं ॥ ७६ ॥

८२६. दिक्खं मइलेमाणा मोहमहावत्तसागराभिहया ।
तस्स अपडिक्कमंता मरंति ते बालमरणाइं ॥ ७७ ॥

[गा. ७८–१२४. अब्भुज्जयमरण-आलोयणा-सल्लुद्धरणाईणं निरूवणं]

८२७. [3]ईय अवि मोहपउत्ता मोहं मोत्तूण गुरुसगासम्मि ।
आलोइय निस्सल्ला मरिउं आराहगा ते वि ॥ ७८ ॥

८२८. एत्थ विसेसो भण्णइ, छलणा अवि नाम होज्ज जिणकप्पे ।
किं पुण इयरमुणीणं? तेण विही देसिओ इणमो ॥ ७९ ॥

८२९. अप्पाहीणा जाहे धीरा सुयसारझरियपरमत्था ।
तो आयरियविदिन्नं उवेंति अब्भुज्जयं मरणं ॥ ८० ॥

---

१. गयसईया जे० सं० ॥ २. °यच्छेय सा० ॥ ३. इय वी मोहमपत्ता मातं मोत्तूण सं० ॥

[गा. ८१–८३. मरणविहीए चउद्सठाणाइं छट्ठाणाइं च]

८३०. आलोयणाइ १ संलेहणाइ २ खमणाइ ३ काल ४ उस्सग्गे ५ ।
[1]ओगासे ६ संथारे ७ निसग्ग ८ वेरग्ग ९ मोक्खाए १० ॥ ८१ ॥

८३१. झाणविसेसो ११ लेसा १२ सम्मत्तं १३ पायगमणयं १४ चेव ।
[2]चउद्सओ एस विही पढमो मरणम्मि नायव्वो ॥ ८२ ॥

८३२. विणओवयार १ माणस्स भंजणा २ पूयणा गुरुजणस्स ३ ।
तित्थयराण य आणा ४ सुयधम्माऽऽराहणाऽकिरिया ५–६ ॥ ८३ ॥

[गा. ८४–९२. आयरियाणं छत्तीसगुणा]

८३३. छत्तीसाठाणेसु य जे पवयणसारझरियपरमत्था ।
तेसिं पासे सोही पन्नत्ता धीरपुरिसेहिं ॥ ८४ ॥

८३४. वयछक्क ६ कायछक्कं १२ बारसगं तह अकप्प १३ गिहिभाणं १४ ।
पलियंक १५ गिहिनिसेज्जा १६ ससोभ १७ पलिमज्जण-
सिणाणं १८ ॥ ८५ ॥

८३५. [3]आयारवं १ च उवधार(? ण)वं २ च ववहारविहिविहन्नू ३ य ।
[4]ओवीलगा य धीरा परूवणाए विहण्णू ४ य ॥ ८६ ॥

८३६. तह य अवायविहन्नू ५ निज्जवगा ६ जिणमयम्मि गहियत्था ७ ।
अपरिस्साई य तहा विस्सासरहस्सनिच्छिड्डा ८ ॥ ८७ ॥

८३७. पढमं अट्ठारसगं अट्ठ य ठाणाणि एव भणियाणि ।
इत्तो दस ठाणाणि य जेसु उवट्ठावणा भणिया ॥ ८८ ॥

८३८. अणवट्ठतिगं पारंचिगं च तिगमेय छहि गिहीभूया ६ ।
जाणंति जे उ एए सुयरयणकरंडगा सूरी ॥ ८९ ॥

८३९. सम्मदंसणचत्तं जे य वियाणंति आगमविहन्नू ७ ।
जाणंति चरित्ताओ य निग्गयं अपरिसेसाओ ८ ॥ ९० ॥

---

१. उग्गासे सा० ॥ २. चोद्सओ सं० ॥ ३. गाथेयं व्यवहारभाष्ये ५२० तमी वर्तते ॥ ४. उव्वीलगा सा० ॥

८४०. जो आरंभे वट्टइ चियत्तकिच्चो य अणणुतावी य ९ ।
[1]सागो य भवे दसमो १० जेसु उवट्ठावणा भणिया ॥ ९१ ॥

८४१. एएसु विहिविहण्णू छत्तीसाठाणएसु जे सूरी ।
ते पवयण-[2]सुयकेऊ छत्तीसगुण त्ति नायव्वा ॥ ९२ ॥

[गा. ९३–१२४. आयरियपामूले आलोयणाविहाणनिरूवणं]

८४२. तेसिं मेरु-महोयहि-मे[3]यणि-ससि-सूरसरिसकप्पाणं ।
पामूले य विसोही करणिज्जा सुविहियजणेणं ॥ ९३ ॥

८४३. काइय-वाइय-माणसियसेवणं दुप्पओगसंभूयं ।
जो अइयारो कोई तं आलोए अ[4]गूहिंतो ॥ ९४ ॥

८४४. अमुगम्मि इओ काले अमुग[5]त्थऽमुगेण नाम-भावेणं ।
जं जह निसेवियं खलु जेण य सव्वं तहाऽऽलोए ॥ ९५ ॥

[गा. ९६–९९ तिविह-दुविहसल्लभेयाइनिरूवणं]

८४५. मिच्छादंसणसल्लं मायासल्लं नियाणसल्लं च ।
तं संखेवा दुविहं, दव्वे भावे य बोधव्वं ॥ ९६ ॥

८४६. तिविहं तु भावसल्लं दंसण-नाणे चरित्तजोगे य ।
सच्चित्ताऽच्चित्ते वि य विमीसए यावि दव्वम्मि ॥ ९७ ॥

८४७. सुहुमं पि भावसल्लं अणुद्धरित्ता उ जो कुणइ कालं ।
[6]लज्जाए गारवेण य न हु सो आराहओ[7] मरणे ॥ ९८ ॥

८४८. तिविहं पि भावसल्लं समुद्धरित्ता उ जो कुणइ कालं ।
पव्वज्जाई स[8]म्मं, स होइ आराहओ मरणे ॥ ९९ ॥

[गा. १००–२४. आलोयणाए वित्थरओ परूवणं]

८४९. तम्हा सुत्तर-मूलं अविकलमविवि[9]च्चुयं अणुव्विग्गो ।
निम्मोहियमणिगूढं सम्मं आलोयए सव्वं ॥ १०० ॥

---

१. सोगो जे० सा० ॥ २. °सुहके° सा० ॥ ३. °मेइणि° सं० ॥ ४. अगूहेंतो सं० ॥ ५. °गत्थे अमुगनामभा° जे० पु० सा० ॥ ६. लज्जाय सं० विना ॥ ७. °ओ भणिओ ॥ जे० सा० ॥ ८. सव्वं स सं० ॥ ९. °विहुयं पु० सा० ॥

८५०. जह बालो जंपंतो कज्जमकज्जं च उज्जुयं[1] भणइ ।
तं तह आलोएज्जा माया-मयविप्पमुक्को यं[2] ॥ १०१ ॥

८५१. कयपावो वि मणूसो आलोइय निंदिउं गुरुसगासे ।
होइ अइरेगलहुओ ओहरियभरो व्व भारवहो ॥ १०२ ॥

८५२. लज्जाए गारवेण य जे नाऽऽलोयंति गुरुसगासम्मि ।
धंतं पि सुयसमिद्धा न हु ते आराहगा होंति ॥ १०३ ॥

८५३. जह सुकुसलो वि विज्जो अन्नस्स कहेइ अत्तणो[3] वाहिं ।
तं तह आलोयव्वं सुट्ठु वि ववहारकुसलेणं ॥ १०४ ॥

८५४. जं पुव्वं तं पुव्वं, जहाणुपुव्विं जहक्कमं सव्वं ।
आलोइज्ज सुविहिओ कम-कालविहिं अभिंदंतो ॥ १०५ ॥

८५५. अत्त-परजोगेहि य एवं समुवट्ठिए पओगेहिं ।
अमुगेहि य अमुगेहि य अमुयगसंठाण-करणेहिं ॥ १०६ ॥

८५६. वण्णेहि य चिंधेहि य सद्दप्फरिस-रस-रूव-गंधेहिं ।
पडिसेवणा कया पज्जवेहिं कज्जेहि जेहिं च ॥ १०७ ॥

८५७. जो जोगओ य परिणामओ य दंसण-चरित्तअइयारो ।
छट्ठाणबाहिरो वा छट्ठाणब्भंतरो वा वि ॥ १०८ ॥

८५८. तं उज्जुभावपरिणओ रागं दोसं च पयणु[4] काऊणं ।
तिविहेण उद्धरिज्जा गुरुपामूले अगूहिंतो ॥ १०९ ॥

८५९. न[5] वि तं सत्थं व विसं व दुप्पउत्तो व कुणइ वेयालो ।
जंतं व दुप्पउत्तं, सप्पो व पमाइणो[6] कुद्धो ॥ ११० ॥

८६०. जं कुणइ भावसल्लं अणुद्धियं उत्तिमट्ठकालम्मि ।
दुलहबोहीयत्तं अणंतसंसारियत्तं च ॥ १११ ॥

८६१. तो उद्धरंति गारवरहिया मूलं पुणब्भवलयाणं ।
मिच्छादंसणसल्लं मायासल्लं नियाणं च ॥ ११२ ॥

---

१. उज्जयं जे० ॥ २. उ सं० ॥ ३. अप्पणो सं० ॥ ४. पणणुएऊणं जे० सं० ॥ ५. न वि तं विसं व सत्थं व दु० सं० ॥ ६. पमाइणो कु० जे० सं० ॥

८६२. रागेण व दोसेण व भएण हासेण तह पमाएणं ।
रोगेणाऽऽयंकेण व वं[1]त्तीइ पराभिओगेणं ॥ ११३ ॥

८६३. गिहिविज्जापडिएण व सपक्ख-परधम्मिओवसग्गेणं ।
तिरियज्जोणिगएण व दिव्व-मणूसोवसग्गेणं ॥ ११४ ॥

८६४. उवहीय व नियडीय व तह सावयपेल्लिएण व परेणं ।
अप्पाण भएण कयं परस्स छंदाणुवत्तीए ॥ ११५ ॥

८६५. सहसक्कारमणाभोगओ य जं पवयणाहिगारेणं ।
सन्निकरणे विसोही पुण्णागारा य पण्णत्ता ॥ ११६ ॥

८६६. उज्जुयमालोइत्ता अकरणपरिणाम-जोगपरिसुद्धो ।
सो पयणुएइ कम्मं, सोग्गइमग्गं अभिमुहेइ ॥ ११७ ॥

८६७. उवही-नियडिपइट्ठो सोहिं जो कुणइ सोगईकामो ।
माई पलिकुंचंतो करेइ चुंदं[2]च्छियं मूढो ॥ ११८ ॥

८६८. आलोयणाए दोसे दस दोग्गइ[3]वड्ढणे परिहरंतो ।
तम्हा आलोएज्जा मायं मोत्तूण निस्सेसं ॥ ११९ ॥

८६९. जे मे जाणंति जिणा अवराहा जेसु जेसु ठाणेसु ।
[4]ते हं आलोएमी उवट्ठिओ सव्वभावेणं ॥ १२० ॥

[गा. १२१–२२. विसुद्धभावस्स आलोयगस्स अणाभोगे वि आराहगत्तं]

८७०. एवं उवट्ठियस्स वि आलोएउं विसुद्धभावस्स ।
जं किंचि वि विस्सरियं सहसक्कारेण वा चुक्कं ॥ १२१ ॥

८७१. आराहओ तह वि सो गारव-परिकुंचणा-मयविहूणो ।
जिणदेसियस्स धीरो सद्दहगो मुत्तिमग्गस्स ॥ १२२ ॥

[गा. १२३–२४. आलोयणाए दस दोसा तव्वज्जणानिरूवणं च]

८७२. आकंपण १ अणुमाणण २ जं दिट्ठं ३ बायरं ४ च सुहुमं ५ च ।
छन्नं ६ सद्दाउलगं ७ बहुजण ८ अव्वत्त ९ तस्सेवी १० ॥ १२३ ॥

---

१. वुत्तीइ सं० पु० ॥ २. वुंदच्छियं सा० ॥ ३. °इबंधणे सं० विना ॥ ४. ते तह आ° सा० ॥

८७३. आलोयणाए दोसे दस दुग्गइवड्ढणे पमोत्तूणं ।
आलोएज्ज सुविहिओ गारव-माया-मयविहूणो ॥ १२४ ॥

[गा. १२५–२६. आलोयगं पइ आयरियाणमणुसट्ठी]

८७४. तो परियागं च बलं आगम कालं च कालकरणं च ।
पुरिसं जीयं च तहा खित्तं पडिसेवणविहिं च ॥ १२५ ॥

८७५. जोग्गं पायच्छित्तं तस्स य दाऊण विंति आयरिया ।
दंसणनाण-चरित्ते तवे य कुण अप्पमायं ति ॥ १२६ ॥

[गा. १२७–२८. वज्झऽब्भंतरतवभेया]

८७६. अणसणंमूणोयरिया १-२ वित्तिच्छेओ ३ रसस्स परिचाओ ४ ।
कायस्स परिकिलेसो ५ छट्ठो संलीणया ६ चेव ॥ १२७ ॥

८७७. विणए १ वेयावच्चे २ पायच्छित्ते ३ विवेग ४ सज्झाए ५ ।
अब्भितरं तवविहिं छट्ठं झाणं वियाणाहि ६ ॥ १२८ ॥

[गा. १२९–४९. नाण-चरित्ताणं गुणा माहप्पं च]

८७८. बारसविहम्मि वि तवे अब्भितर-बाहिरे कुसलदिट्ठे ।
न वि अत्थि न वि य होही सज्झायसमं तवोकम्मं ॥ १२८ ॥

८७९. जे पयणुभत्त-पाणा सुयहेऊ ते तवस्सिणो समए ।
जो य तवो सुयहीणो बाहिसमो सो छुहाहारो ॥ १३० ॥

८८०. छट्ठऽट्ठम-दसम-दुवालसेहिं अबहुस्सुयस्स जा सोही ।
तत्तो बहुतरगुणिया हविज्ज जिमियस्स नाणिस्स ॥ १३१ ॥

८८१. कल्लं कल्लं पि वरं आहारो परिमिओ य पंतो य ।
न य खमणो पारणए बहु-बहुयतरो बहुविहो य ॥ १३२ ॥

---

१. °ण १ ओमोयरिया २ वित्तिच्छेओ ३ य रसपरिच्चाओ ४ सं० ॥ २. बाहिरयो सो जे० सा० ॥ ३. बहुगुणतरिया सं० ॥

८८२. एगाहेण तवस्सी हविज्ज नत्थित्थ संसओ कोइ।
एगाहेण सुयहरो न होइ धंतं पि तुरमाणो ॥ १३३ ॥

८८३. सो नाम अणसणतवो जेण मणो मंगुलं न चिंतेइ।
जेण न इंदियहाणी जेण य जोगा न हायंति ॥ १३४ ॥

८८४. जं अन्नाणी कम्मं खवेइ बहुयाहिं वासकोडीहिं।
तं नाणी तिहिं गुत्तो खवेइ ऊसासमेत्तेणं ॥ १३५ ॥

८८५. नाणे आउत्ताणं नाणीणं नाणजोगजुत्ताणं।
को निज्जरं तुलेज्जा चरणे य परक्कमंताणं ? ॥ १३६ ॥

८८६. नाणेण वज्जणिज्जं वज्जिज्जइ, किज्जई य करणिज्जं।
नाणी जाणइ करणं, कज्जमक[1]ज्जं च वज्जेउं ॥ १३७ ॥

८८७. नाणसहियं चरित्तं, नाणं संपायगं गुणसयाणं।
एस जिणाणं आणा, नत्थि चरित्तं विणा णाणं ॥ १३८ ॥

८८८. [2]नाणं सुसिक्खियव्वं नरेण लद्धूण दुलहं बोहिं।
जो इच्छइ नाउं जे जीवस्स विसोहणामग्गं ॥ १३९ ॥

८८९. नाणेण सव्वभावा णज्जंती सव्वजीवलोयम्मि।
तम्हा नाणं कुसलेण सिक्खियव्वं पयत्तेणं ॥ १४० ॥

८९०. न हु सक्का नासेउं नाणं अरहंतभासियं लोए।
ते धन्ना जे पुरिसा नाणी य चरित्तजुत्ता य ॥ १४१ ॥

८९१. बंधं मोक्खं [3]गइरागइं च जीवाण जीवलोयम्मि।
जाणंति सुयसमिद्धा जिणसास[4]णचोइयविहण्णू ॥ १४२ ॥

८९२. [5]भद्दं सुबहुसुयाणं सव्वपयत्थेसु पुच्छणिज्जाणं।
नाणेणुज्जोवयरा सिद्धिं पि गएसु सिद्धेसु ॥ १४३ ॥

---

१. °कज्जं विवज्जेउं जे० ॥ २. नाणं खु सि° सं० ॥ ३. गयरागयं च पु० सा० ॥ ४. °णचेइय-विहिण्णू पु० सा० ॥ ५. भद्दं बहुस्सुयाणं सव्वत्थेसु परिपुच्छणिज्जाणं। नाणाणुज्जोवकरा सिद्धिं सं० ॥

८९३. किं एत्तो लट्ठयरं अच्छेरतरं व सुंदरतरं वा ? ।
चंदमिव सव्वलोगा बहुस्सुयमुहं पलोयंति ॥ १४४ ॥

८९४. चंदाउ नीइ जोण्हा, बहुस्सुयमुहाओ नीइ जिणवयणं ।
जं सोऊण सुविहिया तरंति संसारकंतारं ॥ १४५ ॥

८९५. चउदसपुव्वधराणं ओहीनाणीण केवलीणं च ।
लोगुत्तमपुरिसाणं तेसिं नाणं अभिन्नाणं ॥ १४६ ॥

८९६. नाणेण विणा करणं न होइ, नाणं पि करणहीणं तु ।
नाणेण य करणेण य दोहि वि दुक्खक्खयं होइ ॥ १४७ ॥

८९७. दढमूलमहाणम्मि वि वरमेगो वि सुय-सीलसंपण्णो ।
मा हु सुय-सीलविगला ! काहिसि माणं पवयणम्मि ॥ १४८ ॥

८९८. तम्हा सुयम्मि जोगो कायव्वो होइ अप्पमत्तेणं ।
जेणऽप्पणं परं पि य दुक्खसमुद्दाओ तारेइ ॥ १४९ ॥

[गा. १५०–५३. सम्मत्तजुत्ताणं चरण-करणाणं गुणा]

८९९. परमत्थम्मि सुदिट्ठे अविणट्ठेसु तव-संजमगुणेसु ।
लब्भइ गई विसुद्धा सरीरसारे विणट्ठम्मि ॥ १५० ॥

९००. अविरहिया जस्स मई पंचहिं समिईहिं तिहि वि गुत्तीहिं ।
न य कुणइ राग-दोसे, तस्स चरित्तं हवइ सुद्धं ॥ १५१ ॥

९०१. उक्कोसचरित्तो वि य परिवडई, मिच्छभावणं कुणइ ।
किं पुण सम्मद्दिट्ठी सरागधम्मम्मि वट्टंतो ? ॥ १५२ ॥

९०२. तम्हा घत्तह दोसु वि काउं जे उज्जमं पयत्तेणं ।
सम्मत्तम्मि चरित्ते करणम्मि य मा पमाएह ॥ १५३ ॥

[गा. १५४–७५. निज्जवगा आयरिया अत्तसोही य]

९०३. जाव य सुई न नासइ, जाव य जोगा न ते पराहीणा ।
सद्धा व जा न हायइ, इंदियजोगा अपरिहीणा ॥ १५४ ॥

१. चोद्दस° सं० ॥ २. जेणऽप्पाण परं सं० सा० ॥ ३. विसिट्ठा सं० ॥

८८२. एगाहेण तवस्सी हविज्ज नत्थित्थ संसओ कोइ ।
एगाहेण सुयहरो न होइ धंतं पि तुरमाणो ॥ १३३ ॥

८८३. सो नाम अणसणतवो जेण मणो मंगुलं न चिंतेइ ।
जेण न इंदियहाणी जेण य जोगा न हायंति ॥ १३४ ॥

८८४. जं अन्नाणी कम्मं खवेइ बहुयाहिं वासकोडीहिं ।
तं नाणी तिहिं गुत्तो खवेइ ऊसासमेत्तेणं ॥ १३५ ॥

८८५. नाणे आउत्ताणं नाणीणं नाणजोगजुत्ताणं ।
को निज्जरं तुलेज्जा चरणे य परक्कमंताणं ? ॥ १३६ ॥

८८६. नाणेण वज्जणिज्जं वज्जिज्जइ, किज्जई य करणिज्जं ।
नाणी जाणइ करणं, कज्जमकज्जं[1] च वज्जेउं ॥ १३७ ॥

८८७. नाणसहियं चरित्तं, नाणं संपायगं गुणसयाणं ।
एस जिणाणं आणा, नत्थि चरित्तं विणा णाणं ॥ १३८ ॥

८८८. नाणं[2] सुसिक्खियव्वं नरेण लद्धूण दुलहं बोहिं ।
जो इच्छइ नाउं जे जीवस्स विसोहणामग्गं ॥ १३९ ॥

८८९. नाणेण सव्वभावा णज्जंती सव्वजीवलोयम्मि ।
तम्हा नाणं कुसलेण सिक्खियव्वं पयत्तेणं ॥ १४० ॥

८९०. न हु सक्का नासेउं नाणं अरहंतभासियं लोए ।
ते धन्ना जे पुरिसा नाणी य चरित्तजुत्ता य ॥ १४१ ॥

८९१. बंधं मोक्खं गइरागइं[3] च जीवाण जीवलोयम्मि ।
जाणंति सुयसमिद्धा जिणसासण[4]चोइयविहूण्णू ॥ १४२ ॥

८९२. भद्दं[5] सुबहुसुयाणं सव्वपयत्थेसु पुच्छणिज्जाणं ।
नाणेणुज्जोवयरा सिद्धिं पि गएसु सिद्धेसु ॥ १४३ ॥

---

१. °कज्जं विवज्जेउं जे० ॥ २. नाणं खु सि° सं० ॥ ३. गयरागयं च पु० सा० ॥ ४. °णचेइय-विहिण्णू पु० सा० ॥ ५. भद्दं बहुस्सुयाणं सव्वत्थेसु परिपुच्छणिज्जाणं। नाणाणुज्जोवकरा सिद्धिं सं० ॥

८९३. किं एत्तो लट्ठयरं अच्छेरतरं व सुंदरतरं वा ? ।
चंदमिव सव्वलोगा बहुस्सुयमुहं पलोयंति ॥ १४४ ॥

८९४. चंदाउ नीइ जोण्हा, बहुस्सुयमुहाओ नीइ जिणवयणं ।
जं सोऊण सुविहिया तरंति संसारकंतारं ॥ १४५ ॥

८९५. चंउद[1]सपुव्वधराणं ओहीनाणीण केवलीणं च ।
लोगुत्तमपुरिसाणं तेसिं नाणं अभिन्नाणं ॥ १४६ ॥

८९६. नाणेण विणा करणं न होइ, नाणं पि करणहीणं तु ।
नाणेण य करणेण य दोहि वि दुक्खक्खयं होइ ॥ १४७ ॥

८९७. दढमूलमहाणम्मि वि वरमेगो वि सुय-सीलसंपण्णो ।
मा हु सुय-सीलविगला ! काहिसि माणं पवयणम्मि ॥ १४८ ॥

८९८. तम्हा सुयम्मि जोगो कायव्वो होइ अप्पमत्तेणं ।
जे[2]णऽप्पणं परं पि य दुक्खसमुद्दाओ तारेइ ॥ १४९ ॥

[गा. १५०–५३. सम्मत्तजुत्ताणं चरण-करणाणं गुणा]

८९९. परमत्थम्मि सुदिट्ठे अविणट्ठेसु तव-संजमगुणेसु ।
लब्भइ गई विसु[3]द्धा सरीरसारे विणट्ठम्मि ॥ १५० ॥

९००. अविरहिया जस्स मई पंचहिं समिईहिं तिहि वि गुत्तीहिं ।
न य कुणइ राग-दोसे, तस्स चरित्तं हवइ सुद्धं ॥ १५१ ॥

९०१. उक्कोसचरित्तो वि य परिवडई, मिच्छभावणं कुणइ ।
किं पुण सम्मद्दिट्ठी सरागधम्मम्मि वट्टंतो ? ॥ १५२ ॥

९०२. तम्हा घत्तह दोसु वि काउं जे उज्जमं पयत्तेणं ।
सम्मत्तम्मि चरित्ते करणम्मि य मा पमाएह ॥ १५३ ॥

[गा. १५४–७५. निज्जवगा आयरिया अत्तसोही य]

९०३. जाव य सुई न नासइ, जाव य जोगा न ते पराहीणा ।
सद्धा व जा न हायइ, इंदियजोगा अपरिहीणा ॥ १५४ ॥

---

१. चोद्दस॰ सं० ॥ २. जेणऽप्पाण परं सं० सा० ॥ ३. विसिट्ठा सं० ॥

९०४. जाव य खेम-सुभिक्खं, आयरिया जाव अत्थि निज्जवगा ।
इड्ढीगारवरहिया नाण-चरण-दंसणम्मि रया ॥ १५५ ॥

९०५. ताव खमं काउं जे सरीरनिक्खेवणं विउपसत्थं ।
समयपडागाहरणं सुविहियइट्ठं नियमजुत्तं ॥ १५६ ॥

९०६. हंदि ! अणिच्चा सद्धा सुई य जोगा य इंदियाइं च ।
तम्हा एयं नाउं विहरह तव-संजमुज्जुत्ता ॥ १५७ ॥

९०७. तो[1] एयं नाऊणं ओवायं नाण-दंसण-चरित्ते ।
धीरपुरिसाणुचिन्नं करेंति सोहिं सुयसमिद्धा ॥ १५८ ॥

९०८. अब्भिंतर-बाहिरियं अह ते काऊण अप्पणो सोहिं ।
तिविहेण तिविहकरणं तिविहे काले वियडभावा ॥ १५९ ॥

९०९. परिणामजोगसुद्धा उवहिविवेगं च गं[2]णविसग्गे य ।
[3]सेज्जाइउवस्सयवज्जणं च विगईविवेगं च ॥ १६० ॥

९१०. उग्गम-उप्पायण-एसणाविसुद्धिं च परिहरणसुद्धिं ।
सन्निहिसन्निचयम्मि य तव-वेयावच्चकरणे य ॥ १६१ ॥

९११. एवं करेत्तु सोहिं नवसारयसलिल-नहतलसभावा ।
कम-काल-दव्व-पज्जव-अत्त-परजोगकरणे य ॥ १६२ ॥

९१२. तो ते कयसोहीया पच्छित्ते फासिए जहाथामं ।
पु[3]प्फावकिन्नगम्मि य तवम्मि जुत्ता महासत्ता ॥ १६३ ॥

९१३. तो इंदियपरिकम्मं करेंति विसयसुहनिग्गहसमत्था ।
जयणाए अप्पमत्ता राग-द्दोसे पयणुयंता ॥ १६४ ॥

९१४. पुव्वमकारियजोगा समाहिकामा वि मरणकालम्मि ।
न भवंति परीसहसहा विसयसुहपमोइयऽप्पाणो ॥ १६५ ॥

९१५. इंदियसुहसाउलओ घोरपरीसहपराइयपरज्झो ।
अकयपरिकम्म कीवो मुज्झइ आराहणाकाले ॥ १६६ ॥

---

१. ता ते एयं नाऊण उवायं जे० ॥ २. गणनिस° जे० पु० ॥ ३. अज्जाइ उ° सं० सा० ॥ पुप्फोव° सं० ॥

९१६. बाहंति इंदियाइं पुव्विं दुन्नियमियप्पयाराइं ।
अकयपरिकम्म कीवं मरणे सुयसंपउत्तं पि ॥ १६७ ॥

९१७. आगममयप्पभावियइंदियसुहलोलुयापइट्ठस्स ।
जइ वि मरणे समाही होज्ज, न सा होइ बहुयाणं ॥ १६८ ॥

९१८. असमत्तसुओ वि मुणी पुव्विं सुकयपरिकम्मपरिहत्थो ।
संजम-नियमपइन्नं सुह[1]मव्वहिओ समाणेइ ॥ १६९ ॥

९१९. न चे[2]यंति किंचि काउं पुव्विं सुकयपरिकम्मजोगस्स ।
खोहं परीसहचमू धिईबलपराइया मरणे ॥ १७० ॥

९२०. तो ते वि पुव्वचरणा जयणाए जोगसंगहविहीहिं ।
तो ते करेंति दंसण-चरित्त-सुइभावणाहेउं ॥ १७१ ॥

९२१. जा पुव्वभाविया किर होइ सुई चरण-दंसणे बहुहा ।
सा होइ बीयभूया कयपरिकम्मस्स मरणम्मि ॥ १७२ ॥

९२२. तं फासेहि चरित्तं तुमं पि सुहसीलयं पमोत्तूणं ।
सव्वं परीसहचमुं अहियासेंतो धिइबलेणं ॥ १७३ ॥

९२३. सद्दे रूवे गंधे रसे य फासे य सुविहिय! जिणेहि ।
सव्वेसु कसाएसु य निग्गहपरमो सया होहि ॥ १७४ ॥

९२४. सव्वे रसे पणीए निज्जूहेऊण पंत-लुक्खेहिं ।
अन्नयरेणुवहाणेण संलिहे अप्पगं कमसो ॥ १७५ ॥

[गा. १७६. दुविहा संलेहणा]

९२५. संलेहणा य दुविहा, अब्भिंतरिया १ य बाहिरा २ चेव ।
अब्भिंतरिय कसाए १ बाहिरिया होइ य सरीरे २ ॥ १७६ ॥

[गा. १७७–८८. बाहिरिया संलेहणा – सरीरसंलेहणा]

९२६. उग्गम-उप्पायण-एसणाविसुद्धेण अण्ण-पाणेणं ।
मिय-विरस-लुक्ख-लूहेण दुब्बलं कुणसु अप्पाणं ॥ १७७ ॥

---

१. °मत्तहिओ समण्णेइ सा० ॥ २. चएंति सं० ॥

९२७. उं[1]ल्लीणोल्लीणेहि य अहव न एगंतवड्ढमाणेहिं ।
संलिह सरीरमेयं आहारविहिं पयणुयंतो ॥ १७८ ॥

त[2]त्तो—

९२८. अणुपुव्वेणाऽऽहारं ओवट्टिंतो सुओवएसेणं ।
विविहतवोकम्मेहि य इंदियविक्कीलियाईहिं ॥ १७९ ॥

९२९. विविहाहिं एसणाहि य विविहेहि अभिग्गहेहिं उग्गेहिं ।
संजममविराहिंतो जहाबलं संलिह सरीरं ॥ १८० ॥

९३०. विविहाहि य पडिमा[3]हि य बल वीरिय जइ य संपहोइ सुहं ।
ताओ वि न बाहिंती जहक्कमं संलिहंतम्मि ॥ १८१ ॥

९३१. छम्मासिया जहन्ना, उक्कोसा बारसेव वरिसाइं ।
आयंबिलं महेसी तत्थ य उक्कोसयं बिंति ॥ १८२ ॥

९३२. छट्ठऽट्ठम-दसम-दुवालसेहिं भत्तेहिं चित्त-किट्ठेहिं ।
मिय-लहुकं आहारं करेहि आयंबिलं विहिणा ॥ १८३ ॥

९३३. परिवड्ढिओवहाणो ण्हारु-छिरा-वियडपासुलि-कडीओ ।
संलिहियतणुसरीरो अज्झप्परओ मुणी निच्चं ॥ १८४ ॥

९३४. एवं सरीरसंलेहणाविहिं बहुविहं पि फासिंतो ।
अज्झवसाणविसुद्धिं खणं पि तो मा पमाइत्था ॥ १८५ ॥

९३५. अज्झवसाणविसुद्धीविवज्जिया जे तवं विगिट्ठमवि ।
कुव्वंति बाललेसा न होइ सा केवला सुद्धी ॥ १८६ ॥

९३६. एयं सरागसंलेहणाविहिं जइ जई समायरइ ।
अज्झप्पसंजुयमई सो पावइ केव[4]लं सुद्धिं ॥ १८७ ॥

९३७. निखिला फासेयव्वा सरीरसंलेहणाविही एसा ।
एत्तो कसायजोगा अज्झप्पविहिं परं वोच्छं ॥ १८८ ॥

---

१. ओलीणोल्लेणेहि सं० ॥ २. तत्तो अणुपुव्वेणाऽऽहारं उवहिं सुओ° सा० ॥ ३. °माहिं बल° सं० ॥ ४. केवलिं सं० ॥

[गा. १८९-२०९. अब्भिंतरसंलेहणा-अज्झप्पसंलेहणा]

९३८. कोहं खमाइ, माणं मद्दवया, अज्जवेण मायं च ।
संतोसेण य लोभं, निज्जिण चत्तारि वि कसाए ॥ १८९ ॥

९३९. कोहस्स[1] वं[2] माणस्स वं[2] माया-लोभेसु वा न एएसिं ।
वच्चइ वसं खणं पि हु दुग्गइगइवड्ढणकराणं[3] ॥ १९० ॥

९४०. एवं तु कसायग्गी संतोसेणं तु विज्झवेयव्वो ।
राग-द्दोसपवत्तिं वज्जेमाणस्स विज्झाइ ॥ १९१ ॥

९४१. जावंति केइ ठाणा उदीरगा हुंति हू कसायाणं ।
ते उ सया वज्जेंतो विमुत्तसंगो मुणी विहरे ॥ १९२ ॥

९४२. संतोवसंत-धिइमं परीसहविहिं च समहियासंतो ।
निस्संगयाए सुविहिय ! संलिह मोहे कसाए य ॥ १९३ ॥

९४३. इट्ठाऽणिट्ठेसु सया सद्द-प्फरिस-रस-रूव-गंधेहिं ।
सुह-दुक्खनिव्विसेसो जियसंग-परीसहो विहरे ॥ १९४ ॥

९४४. समिईसु पंचसमिओ, जिणाहि तं पंच इंदिए सुट्ठु ।
तिहिं गारवेहिं रहिओ होहि, तिगुत्तो य दंडेहिं ॥ १९५ ॥

९४५. सन्नासु आसवेसु य अट्टे रुद्दे य तं विसुद्धप्पा ।
राग-द्दोसपवंचे निज्जिण सव्वप्पणोज्जुत्तो ॥ १९६ ॥

९४६. को दुक्खं पावेज्जा ? कस्स य सुक्खेहिं विम्हओ होज्जा ? ।
को व न लभेज्ज मुक्खं ? राग-द्दोसा जइ न होज्जा ॥ १९७ ॥

९४७. न वि तं कुणइ अमित्तो सुट्ठु वि य विराहिओ समत्थो वि ।
जं दो वि अनिग्गहिया करेंति रागो य दोसो य ॥ १९८ ॥

९४८. तं मुयह राग-दोसे, सेयं चिंतेह अप्पणो निच्चं ।
जं तेहिं इच्छह गुणं, तं चुक्कह बहुतरं पच्छा ॥ १९९ ॥

९४९. इहलोए आयासं अयसं च करेंति गुणविणासं च ।
पसवंति य परलोए सारीर-मणोगए दुक्खे ॥ २०० ॥

१. कोव(?ध)स्स सं० जे० पु० ॥ २. य सं० जे० ॥ ३. °वड्ढण° सं० ॥

९२७. [1]उंलीणोल्लीणेहि य अहव न एगंतवद्धमाणेहिं ।
संलिह सरीरमेयं आहारविहिं पयणुयंतो ॥ १७८ ॥

[2]तत्तो—

९२८. अणुपुव्वेणाऽऽहारं ओवट्टिंतो सुओवएसेणं ।
विविहतवोकम्मेहि य इंदियविक्कीलियाईहिं ॥ १७९ ॥

९२९. विविहाहिं एसणाहि य विविहेहि अभिग्गहेहिं उग्गेहिं ।
संजममविराहिंतो जहावलं संलिह सरीरं ॥ १८० ॥

९३०. विविहाहि य पडिमा[3]हि य वल वीरिय जइ य संपहोइ सुहं ।
ताओ वि न वाहिंती जहक्कमं संलिहंतम्मि ॥ १८१ ॥

९३१. छम्मासिया जहन्ना, उक्कोसा वारसेव वरिसाइं ।
आयंविलं महेसी तत्थ य उक्कोसयं विंति ॥ १८२ ॥

९३२. छट्ठऽट्ठम-दसम-दुवालसेहिं भत्तेहिं चित्त-किट्ठेहिं ।
मिय-लहुकं आहारं करेहि आयंविलं विहिणा ॥ १८३ ॥

९३३. परिवड्ढिओवहाणो ण्हारु-छिरा-वियडपासुलि-कडीओ ।
संलिहियतणुसरीरो अज्झप्परओ मुणी निच्चं ॥ १८४ ॥

९३४. एवं सरीरसंलेहणाविहिं बहुविहं पि फासिंतो ।
अज्झवसाणविसुद्धिं खणं पि तो मा पमाइत्था ॥ १८५ ॥

९३५. अज्झवसाणविसुद्धीविवज्जिया जे तवं विगिट्ठमवि ।
कुव्वंति वाललेसा न होइ सा केवला सुद्धी ॥ १८६ ॥

९३६. एयं सरागसंलेहणाविहिं जइ जई समायरइ ।
अज्झप्पसंजुयमई सो पावइ के[4]वलं सुद्धिं ॥ १८७ ॥

९३७. निखिला फासेयव्वा सरीरसंलेहणाविही एसा ।
एत्तो कसायजोगा अज्झप्पविहिं परं वोच्छं ॥ १८८ ॥

---

१. ओलीणोल्लेणेहि सं० ॥ २. तत्तो अणुपुव्वेणाऽऽहारं उवहिं सुओ° सा० ॥ ३. °माहिं वल° सं० ॥ ४. केवलिं सं० ॥

[गा. १८९-२०९. अब्भिंतरसंलेहणा-अज्झप्पसंलेहणा]

९३८. कोहं खमाइ, माणं मद्दवया, अज्जवेण मायं च ।
संतोसेण य लोभं, निज्जिण चत्तारि वि कसाए ॥ १८९ ॥

९३९. कोहस्स[1] वें[2] माणस्स वें[2] माया-लोभेसु वा न एएसिं ।
वच्चइ वसं खणं पि हु दुग्गइगइ[3]वड्ढणकराणं ॥ १९० ॥

९४०. एवं तु कसायग्गी संतोसेणं तु विज्झवेयव्वो ।
राग-द्दोसपवत्तिं वज्जेमाणस्स विज्झाइ ॥ १९१ ॥

९४१. जावंति केइ ठाणा उदीरगा हुंति हू कसायाणं ।
ते उ सया वज्जेंतो विमुत्तसंगो मुणी विहरे ॥ १९२ ॥

९४२. संतोवसंत-धिइमं परीसहविहिं च समहियासंतो ।
निस्संगयाए सुविहिय ! संलिह मोहे कसाए य ॥ १९३ ॥

९४३. इट्ठाऽणिट्ठेसु सया सद्द-प्फरिस-रस-रूव-गंधेहिं ।
सुह-दुक्खनिव्विसेसो जियसंग-परीसहो विहरे ॥ १९४ ॥

९४४. समिईसु पंचसमिओ, जिणाहि तं पंच इंदिए सुट्ठु ।
तिहिं गारवेहिं रहिओ होहि, तिगुत्तो य दंडेहिं ॥ १९५ ॥

९४५. सव्वासु आसवेसु य अट्टे रुद्दे य तं विसुद्धप्पा ।
राग-द्दोसपवंचे निज्जिण सव्वप्पणोज्जुत्तो ॥ १९६ ॥

९४६. को दुक्खं पावेज्जा ? कस्स य सुक्खेहिं विम्हओ होज्जा ? ।
को व न लभेज्ज मुक्खं ? राग-द्दोसा जइ न होज्जा ॥ १९७ ॥

९४७. न वि तं कुणइ अमित्तो सुट्ठु वि य विराहिओ समत्थो वि ।
जं दो वि अनिग्गहिया करेंति रागो य दोसो य ॥ १९८ ॥

९४८. तं मुयह राग-दोसे, सेयं चिंतेह अप्पणो निच्चं ।
जं तेहिं इच्छह गुणं, तं चुक्कह बहुतरं पच्छा ॥ १९९ ॥

९४९. इहलोए आयासं अयसं च करेंति गुणविणासं च ।
पसवंति य परलोए सारीर-मणोगए दुक्खे ॥ २०० ॥

---

१. कोव(?ध)स्स सं० जे० पु० ॥ २. य सं० जे० ॥ ३. °वद्धण° सं० ॥

९५०. धिद्धी ! अहो ! अकज्जं, जं जाणंतो वि राग-दोसेहिं ।
फलमउलं कडुयरसं, तं चेव निसेवए जीवो ॥ २०१ ॥

९५१. तं जइ इच्छसि गंतुं तीरं भवसायरस्स घोरस्स ।
तो तव-संजमभंडं सुविहिय ! गिण्हाहि तूरंतो ॥ २०२ ॥

९५२. बहुभयकरदोसाणं सम्मत्त-चरित्तगुणविणासाणं ।
न हु वसमागंतव्वं राग-द्दोसाण पावाणं ॥ २०३ ॥

९५३. जं न लहइ सम्मत्तं, लद्धूण वि जं न एइ वेरग्गं ।
विसयसुहेसु य रज्जइ, सो दोसो राग-दोसाणं ॥ २०४ ॥

९५४. भवसयसहस्सदुलहे जंम्म[1]-जरा-मरणसागरुत्तारे ।
जिणवयणम्मि गुणागर ! खणमवि मा काहिसि पमायं ॥ २०५ ॥

९५५. दव्वेहिं पज्जवेहि य ममत्तिसंगेहिं सुट्ठु वि जियप्पा ।
निप्पणयपेम्मरागो जइ सम्मं नेइ मुक्खत्थं ॥ २०६ ॥

९५६. एवं कयसंलेहं अब्भिंतर-बाहिरम्मि संलेहे ।
संसारमोक्खबुद्धी अनियाणो दाणि विहराहि ॥ २०७ ॥

९५७. एवं कहिय समाही तहविहसंवेगकरणगंभीरो ।
आउरपच्चक्खाणं पुणरवि सीहावलोएणं ॥ २०८ ॥

९५८. न हु सा पुणरुत्तविही जा संवेगं करेइ भण्णंती ।
आउरपच्चक्खाणे तेण कहा जोइया भुज्जो ॥ २०९ ॥

[गा. २१०–५७. आउरपच्चक्खाणं]

९५९. एस करेमि पणामं तित्थयराणं अणुत्तरगईणं ।
सव्वेसिं च जिणाणं सिद्धाणं संजयाणं च ॥ २१० ॥

९६०. जं किंचि वि दुच्चरियं तमहं निंदामि सव्वभावेणं ।
सामाइयं च तिविहं तिविहेण करेमऽणागारं ॥ २११ ॥

---

१. जाइ-जरा° पु० सा० ॥

९६१. अब्भिंतरं च तह बाहिरं च उवहिं सरीरसाहारं ।
[1]मण-वयण-कायतिकरणसुद्धो हं मि त्ति पकरेमि ॥ २१२ ॥

९६२. बंध पओसं हरिसं रइमरइं दीणयं भयं सोगं ।
राग-दोस-विसायं [2]ऊसुगभावं च पयहामि ॥ २१३ ॥

९६३. रागेण व दोसेण व अहवा अकयन्नु-पडिनिवेसेणं ।
जो मे किंचि वि भणिओ, तमहं तिविहेण खामेमि ॥ २१४ ॥

९६४. सव्वेसु य दव्वेसुं उवट्ठिओ [3]ऐस निम्ममत्ताए ।
आलंबणं च आया दंसण-नाणे चरित्ते य ॥ २१५ ॥

९६५. आया पच्चक्खाणे, आया मे संजमे तवे जोगे ।
जिणवयणविहिविलग्गो अवसेसविहिं [4]तु दंसे हं ॥ २१६ ॥

९६६. मूलगुण उत्तरगुणा जे मे नाऽऽराहिया पमाएणं ।
ते सव्वे निंदामी पडिक्कमे आगमेस्साणं ॥ २१७ ॥

९६७. एगो सयंकडाइं आया मे नाण-दंसण[5]सुलक्खो ।
संजोगलक्खणा खलु सेसा मे बाहिरा भावा ॥ २१८ ॥

९६८. पत्ताणि दुहसयाइं संजो[6]गवसाणुएण जीवेणं ।
तम्हा अणंतदुक्खं चयामि संजोगसंबंधं ॥ २१९ ॥

९६९. अस्संजममण्णाणं मिच्छत्तं सव्वओ ममत्तं च ।
जीवेसु अजीवेसु य, तं निंदे तं च गरिहामि ॥ २२० ॥

९७०. परिजाणे मिच्छत्तं, सव्वं अस्संजमं अकिरियं च ।
सव्वं चेव ममत्तं चयामि, सव्वं च खामेमि ॥ २२१ ॥

९७१. जे मे जाणंति जिणा अवराहा जेसु जेसु ठाणेसु ।
ते हं आलोएमी उवट्ठिओ सव्वभावेणं ॥ २२२ ॥

९७२. उप्पन्नाऽणुप्पन्ना माया अणुमग्गओ निहंतव्वा ।
आलोयण-निंदण-गरिहणाहिं न पुणो त्ति या विइयं ॥ २२३ ॥

---

१. मण-वाय-का° जे० ॥ २. उस्सुग° सा० ॥ ३. एहिं नि° जे० पु० ॥ ४. तु दस्से हं सं० ॥
५. °णवल° सा० ॥ ६. °गस्साणुए° सा० ॥

९५०. धिद्धी ! अहो ! अकज्जं, जं जाणंतो वि राग-दोसेहिं ।
फलमउलं कडुयरसं, तं चेव निसेवए जीवो ॥ २०१ ॥

९५१. तं जइ इच्छसि गंतुं तीरं भवसायरस्स घोरस्स ।
तो तव-संजमभंडं सुविहिय ! गिण्हाहि तूरंतो ॥ २०२ ॥

९५२. बहुभयकरदोसाणं सम्मत्त-चरित्तगुणविणासाणं ।
न हु वसमागंतव्वं राग-दोसाण पावाणं ॥ २०३ ॥

९५३. जं न लहइ सम्मत्तं, लद्धूण वि जं न एइ वेरग्गं ।
विसयसुहेसु य रज्जइ, सो दोसो राग-दोसाणं ॥ २०४ ॥

९५४. भवसयसहस्सदुलहे [1]जम्म-जरा-मरणसागरुत्तारे ।
जिणवयणम्मि गुणागर ! खणमवि मा काहिसि पमायं ॥ २०५ ॥

९५५. दव्वेहिं पज्जवेहि य ममत्तिसंगेहिं सुट्ठु वि जियप्पा ।
निप्पणयपेम्मरागो जइ सम्मं नेइ मुक्खत्थं ॥ २०६ ॥

९५६. एवं कयसंलेहं अब्भिंतर-बाहिरम्मि संलेहे ।
संसारमोक्खबुद्धी अनियाणो दाणि विहराहि ॥ २०७ ॥

९५७. एवं कहिय समाही तहविहसंवेगकरणगंभीरो ।
आउरपच्चक्खाणं पुणरवि सीहावलोएणं ॥ २०८ ॥

९५८. न हु सा पुणरुत्तविही जा संवेगं करेइ भण्णंती ।
आउरपच्चक्खाणे तेण कहा जोइया भुज्जो ॥ २०९ ॥

[गा. २१०–५७. आउरपच्चक्खाणं]

९५९. एस करेमि पणामं तित्थयराणं अणुत्तरगईणं ।
सव्वेसिं च जिणाणं सिद्धाणं संजयाणं च ॥ २१० ॥

९६०. जं किंचि वि दुच्चरियं तमहं निंदामि सव्वभावेणं ।
सामाइयं च तिविहं तिविहेण करेमऽणागारं ॥ २११ ॥

१. जाइ-जरा° पु० सा० ॥

९६१. अब्भिंतरं च तह बाहिरं च उवहिं सरीरसाहारं ।
[1]मण-वयण-कायतिकरणसुद्धो हं मि त्ति पकरेमि ॥ २१२ ॥

९६२. बंध पओसं हरिसं रइमरइं दीणयं भयं सोगं ।
राग-द्दोस-विसायं [2]ऊसुगभावं च पयहामि ॥ २१३ ॥

९६३. रागेण व दोसेण व अहवा अकयन्नु-पडिनिवेसेणं ।
जो मे किंचि वि भणिओ, तमहं तिविहेण खामेमि ॥ २१४ ॥

९६४. सव्वेसु य दव्वेसु उवट्ठिओ [3]ऍस निम्ममत्ताए ।
आलंबणं च आया दंसण-नाणे चरित्ते य ॥ २१५ ॥

९६५. आया पच्चक्खाणे, आया मे संजमे तवे जोगे ।
जिणवयणविहिविलग्गो अवसेसविहिं [4]तुं दंसे हं ॥ २१६ ॥

९६६. मूलगुण उत्तरगुणा जे मे नाऽऽराहिया पमाएणं ।
ते सव्वे निंदामी पडिक्कमे आगमेस्साणं ॥ २१७ ॥

९६७. एगो सयंकडाइं आया मे नाण-दंसण[5]सुलक्खो ।
संजोगलक्खणा खलु सेसा मे बाहिरा भावा ॥ २१८ ॥

९६८. पत्ताणि दुहसयाइं संजो[6]गवसाणुएण जीवेणं ।
तम्हा अणंतदुक्खं चयामि संजोगसंबंधं ॥ २१९ ॥

९६९. अस्संजममण्णाणं मिच्छत्तं सव्वओ ममत्तं च ।
जीवेसु अजीवेसु य, तं निंदे तं च गरिहामि ॥ २२० ॥

९७०. परिजाणे मिच्छत्तं, सव्वं अस्संजमं अकिरियं च ।
सव्वं चेव ममत्तं चयामि, सव्वं च खामेमि ॥ २२१ ॥

९७१. जे मे जाणंति जिणा अवराहा जेसु जेसु ठाणेसु ।
ते हं आलोएमी उवट्ठिओ सव्वभावेणं ॥ २२२ ॥

९७२. उप्पन्नाऽणुप्पन्ना माया अणुमग्गओ निहंतव्वा ।
आलोयण-निंदण-गरिहणाहिं न पुणो त्ति या बिइयं ॥ २२३ ॥

---

१. मण-वाय-का° जे० ॥ २. उस्सुग° सा० ॥ ३. एएहिं नि° जे० पु० ॥ ४. तु दस्से हं सं० ॥
५. °णवल° सा० ॥ ६. °गस्साणुए° सा० ॥

९७३. जह बालो जंपंतो कज्जमकज्जं च उज्जुयं भणइ ।
तं तह आलोयव्वं मायं मोत्तूण निस्सेसं ॥ २२४ ॥

९७४. सुबहुं (? सुहुमं) पि भावसल्लं आलोएऊण गुरुसगासम्मि ।
निस्सल्लो संथारं उवेइ आराहओ होइ ॥ २२५ ॥

९७५. अप्पं पि भावसल्लं जे णाऽऽलोयंति गुरुसगासम्मि ।
धंतं पि सुयसमिद्धा न हु ते आराहगा होंति ॥ २२६ ॥

९७६. न वि तं विसं व सत्थं व दुप्पउत्तो व कुणइ वेयालो ।
जंतं व दुप्पउत्तं [1]सप्पो व पमायओ [2]कुविओ ॥ २२७ ॥

९७७. जं कुणइ भावसल्लं अणुद्धियं उत्तमट्ठकालम्मि ।
दुल्लहबोहीयत्तं अणंतसंसारियत्तं च ॥ २२८ ॥

९७८. तो उद्धरंति गारवरहिया मूलं पुणब्भवलयाणं ।
मिच्छादंसणसल्लं मायासल्लं नियाणं च ॥ २२९ ॥

९७९. कयपावो वि मणूसो आलोइय निंदिउं गुरुसगासे ।
होइ अइरेगलहुओ ओहरियभरो व्व भारवहो ॥ २३० ॥

९८०. तस्स य पायच्छित्तं जं मग्गविऊ गुरू उवइसंति ।
तं तह अणुचरियव्वं अणवत्थपसंगभीएणं ॥ २३१ ॥

९८१. दसदोसविप्पमुक्कं तम्हा सव्वं अगूहमाणेणं ।
जं किंचि कयमकज्जं आलोए तं जहावत्तं ॥ २३२ ॥

९८२. सव्वं पाणारंभं पच्चाइक्खामि, अलियवयणं च ।
सव्वं अदिन्नदाणं अब्बंभ-परिग्गहं चेव ॥ २३३ ॥

९८३. सव्वं च असण-पाणं चउव्विहं जा य बाहिरा उवही ।
अब्भितरं च उवहिं जावज्जीवं वोसिरामि ॥ २३४ ॥

९८४. कंतारे दुब्भिक्खे आयंके वा महया समुप्पन्ने ।
जं पालियं, न भग्गं, तं जाण[3]ऽणुपालणासुद्धं ॥ २३५ ॥

---

१. सप्पु व्व जे० पु० ॥ २. कुद्धो सं० ॥ ३. जाणसु पा° सा० ॥

९८५. रागेण व दोसेण व परिणामेण व न दूसियं जं तु ।
तं खलु पच्चक्खाणं भावविसुद्धं मुणेयव्वं ॥ २३६ ॥

९८६. पीयं थणयच्छीरं सागरसलिलाओ बहुयरं होज्जा ।
[1]संसारम्मि अणंते माऊणं अन्नमन्नाणं ॥ २३७ ॥

९८७. नत्थि किर सो पएसो लोए वालग्गकोडिमेत्तो वि ।
संसारे संसरंतो जत्थ न जाओ मओ वा वि ॥ २३८ ॥

९८८. चुलसीई किर लोए जोणीणं पमुहसयसहस्साइं ।
एक्केक्कम्मि य इत्तो अणंतखुत्तो समुप्पन्नो ॥ २३९ ॥

९८९. उड्ढमहे तिरियम्मि य मयाणि बालमरणाणऽणंताणि ।
[2]ताणि अणुसंभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ २४० ॥

९९०. माया मे त्ति पिया मे भाया भज्ज त्ति पुत्त धूया य ।
[3]एयाणि अचिंतेंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ २४१ ॥

९९१. माया-पिइ-बंधूहिं संसारत्थेहिं पूरिओ लोगो ।
बहुजोणिनिवासीहिं, न य ते ताणं व सरणं वा ॥ २४२ ॥

९९२. एक्को जायइ मरइ य एक्को अणुहवइ दुक्कयविवागं ।
एक्को अणुसरइ जिओ जर-मरण-चउग्गईगुविलं ॥ २४३ ॥

९९३. उव्वेवणयं जम्मण-मरणं [4]नेरएसु वेयणाओ य ।
एयाणि संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ २४४ ॥

९९४. एक्कं पंडियमरणं छिंदइ जाईसयाणि बहुयाणि ।
तं मरणं मरियव्वं जेण [5]मओ मुक्कओ होइ ॥ २४५ ॥

९९५. कइया णु तं सुमरणं पंडियमरणं जिणेहि पण्णत्तं ।
सुद्धो उद्धियसल्लो पाओवगमं मरीहामि ? ॥ २४६ ॥

९९६. संसारचक्कवाले सव्वे वि य पोग्गला मए बहुसो ।
आहारिया य परिणामिया य न य तेसु तित्तो हं ॥ २४७ ॥

---

१. संसारे संसरंतो मा° सा० ॥ २. तो ताणि संभ° सा० ॥ ३. एयाणऽचिंतयंतो सं० सा० ॥
४. नरए य वे° जे० पु० ॥ ५. मओ सुम्मओ होइ जे० सा० ॥

९९७. आहारनिमित्तेणं मच्छा वच्चंतणुत्तरं नरयं ।
सच्चित्ताहारविहिं तेण उ मणसा वि निच्छामि ॥ २४८ ॥

[गा. २४९–५४. तण्हाए दुण्णिवारया]

९९८. तण-कट्ठेण व अग्गी लवणसमुद्दो व नइसहस्सेहिं ।
न इमो जीवो सक्को तिप्पेउं काम-भोगेहिं ॥ २४९ ॥

९९९. लवणयमुहसामाणो दुप्पूरो धणरओ अपरिमेज्जो ।
न हु सक्को तिप्पेउं जीवो संसारियसुहेहिं ॥ २५० ॥

१०००. कप्पतरुसंभवेसु य देवुत्तरकुरुयसंपसूएसुं ।
परिभोगेण न तित्तो, न य नर-विज्जाहर-सुरेसुं ॥ २५१ ॥

१००१. देविंद-चक्कवट्टित्तणाइं रज्जाइं उत्तमा भोगा ।
पत्ता अणंतखुत्तो न य हं तित्तिं गओ तेहिं ॥ २५२ ॥

१००२. पय-खीरुच्छुरसेसु य साऊसु महोदहीसु बहुसो वि ।
उववन्नो न य तण्हा छिन्ना ते सीयलजलेहिं ॥ २५३ ॥

१००३. तिविहेण वि सुहमउलं जम्हा काम-रइ-विसयसुक्खाणं ।
बहुसो वि समणुभूयं, न यं सुहतण्हा परिच्छिण्णा ॥ २५४ ॥

[गा. २५५–५७. निंदणा-गरहणाइपुव्वं मरणपडिच्छणा]

१००४. जा काइ पत्थणाओ कया मए राग-दोसवसएणं ।
पडिबंधेण बहुविहा, तं निंदे तं च गरिहामि ॥ २५५ ॥

१००५. हंतूण मोहजालं छेत्तूण य अट्ठकम्मसंकलियं ।
जम्मण-मरणऽरहट्टं भित्तूण भवा णु मुच्चिहिसि ॥ २५६ ॥

१००६. पंच य महव्वयाइं तिविहं तिविहेण आरुहेऊणं ।
मण-वयण-कायगुत्तो सज्जो मरणं पडिच्छेज्जा ॥ २५७ ॥

---

१. य तुह तण्हा जे० सा० ॥ २. पडिलहिज्जा सापा० ॥

[गा. २५८–६९. पंचमहव्वयरक्खा]

१००७. कोहं माणं मायं लोहं पिज्जं तहेव दोसं च ।
चइऊण अप्पमत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ २५८ ॥

१००८. कलहं अब्भक्खाणं पेसुन्नं पि य परस्स परिवायं ।
परिवज्जिंतो गुत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ २५९ ॥

१००९. किण्हं नीलं काऊ लेसा, झाणाणि अप्पसत्थाणि ।
परिवज्जेंतो गुत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ २६० ॥

१०१०. तेऊ पम्हं[1] सुक्कं लेसं, झाणाणि सुप्पसत्थाणि ।
उवसंपन्नो जुत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ २६१ ॥

१०११. पंचिंदियसंवरणं पंचेव निरुंभिऊण कामगुणे ।
अच्चासायण[2]विरओ रक्खामि महव्वए पंच ॥ २६२ ॥

१०१२. सत्तभयविप्पमुक्को चत्तारि निरुंभिऊण य कसाए ।
अट्ठमयट्ठाणजढो रक्खामि महव्वए पंच ॥ २६३ ॥

१०१३. मणसा मणसच्चविऊ वायासच्चेण करणसच्चेण ।
तिविहेण अप्पमत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ २६४ ॥

१०१४. एवं तिदंडविरओ तिकरणसुद्धो तिसल्लनिस्सल्लो ।
तिविहेण अप्पमत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ २६५ ॥

१०१५. सम्मत्तं समिईओ गुत्तीओ भावणाओ नाणं च ।
उवसंपन्नो जुत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ २६६ ॥

१०१६. संगं परिजाणामी, सल्लं पि य उद्धरामि तिविहेणं ।
गुत्तीओ समिईओ मज्झं ताणं च सरणं च ॥ २६७ ॥

१०१७. जह खुहियचक्कवाले पोयं रयणभरियं समुद्दम्मि ।
निज्जामया धरेंती कयकरणा बुद्धिसंपण्णा ॥ २६८ ॥

१०१८. तवपोयं गुणभरियं परीसहुम्मीहि धणियमाइद्धं ।
तह आराहिंति विऊ उवएसऽवलंबगा धीरा ॥ २६९ ॥

---

१. पम्हा सुक्का ले° पु० ॥ २. °साणविरहिओ सं० ॥

९९७. आहारनिमित्तेणं मच्छा वच्चंतणुत्तरं नरयं ।
सच्चित्ताहारविहिं तेण उ मणसा वि निच्छामि ॥ २४८ ॥

[गा. २४९–५४. तण्हाए दुण्णिवारया]

९९८. तण-कट्ठेण व अग्गी लवणसमुद्दो व नइसहस्सेहिं ।
न इमो जीवो सक्को तिप्पेउं काम-भोगेहिं ॥ २४९ ॥

९९९. लवणयमुहसामाणो दुप्पूरो धणरओ अपरिमेज्जो ।
न हु सक्को तिप्पेउं जीवो संसारियसुहेहिं ॥ २५० ॥

१०००. कप्पतरुसंभवेसु य देवुत्तरकुरुयसंपसूएसुं ।
परिभोगेण न तित्तो, न य नर-विज्जाहर-सुरेसुं ॥ २५१ ॥

१००१. देविंद-चक्कवट्टित्तणाइं रज्जाइं उत्तमा भोगा ।
पत्ता अणंतखुत्तो न य हं तित्तिं गओ तेहिं ॥ २५२ ॥

१००२. पय-खीरुच्छुरसेसु य साऊसु महोदहीसु बहुसो वि ।
उववन्नो न य तण्हा छिन्ना ते सीयलजलेहिं ॥ २५३ ॥

१००३. तिविहेण वि सुहमउलं जम्हा काम-रइ-विसयसुक्खाणं ।
बहुसो वि समणुभूयं, न यं सुहतण्हा परिच्छिण्णा ॥ २५४ ॥

[गा. २५५–५७. निंदणा-गरहणाइपुव्वं मरणपडिच्छणा]

१००४. जा काइ पत्थणाओ कया मए राग-दोसवसएणं ।
पडिबंधेण बहुविहा, तं निंदे तं च गरिहामि ॥ २५५ ॥

१००५. हंतूण मोहजालं छेत्तूण य अट्ठकम्मसंकलियं ।
जम्मण-मरणऽरहट्टं भित्तूण भवा णु मुच्चिहिसि ॥ २५६ ॥

१००६. पंच य महव्वयाइं तिविहं तिविहेण आरुहेऊणं ।
मण-वयण-कायगुत्तो सज्जो मरणं पडिच्छेज्जा ॥ २५७ ॥

---

१. य तुह तण्हा जे० सा० ॥ २. पडिलहिज्जा सापा० ॥

[गा. २५८-६९. पंचमहव्वयरक्खा]

१००७. कोहं माणं मायं लोहं पिज्जं तहेव दोसं च ।
चइऊण अप्पमत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ २५८ ॥

१००८. कलहं अब्भक्खाणं पेसुन्नं पि य परस्स परिवायं ।
परिवज्जिंतो गुत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ २५९ ॥

१००९. किण्हं नीलं काऊ लेसा, झाणाणि अप्पसत्थाणि ।
परिवज्जेंतो गुत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ २६० ॥

१०१०. तेऊ पम्हं[1] सुक्कं लेसं, झाणाणि सुप्पसत्थाणि ।
उवसंपन्नो जुत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ २६१ ॥

१०११. पंचिंदियसंवरणं पंचेव निरुंभिऊण कामगुणे ।
अच्चासायण[2]विरओ रक्खामि महव्वए पंच ॥ २६२ ॥

१०१२. सत्तभयविप्पमुक्को चत्तारि निरुंभिऊण य कसाए ।
अट्ठमयट्ठाणजढो रक्खामि महव्वए पंच ॥ २६३ ॥

१०१३. मणसा मणसच्चविऊ वायासच्चेण करणसच्चेण ।
तिविहेण अप्पमत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ २६४ ॥

१०१४. एवं तिदंडविरओ तिकरणसुद्धो तिसल्लनिस्सल्लो ।
तिविहेण अप्पमत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ २६५ ॥

१०१५. सम्मत्तं समिईओ गुत्तीओ भावणाओ नाणं च ।
उवसंपन्नो जुत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ २६६ ॥

१०१६. संगं परिजाणामी, सल्लं पि य उद्धरामि तिविहेणं ।
गुत्तीओ समिईओ मज्झं ताणं च सरणं च ॥ २६७ ॥

१०१७. जह खुहियचक्कवाले पोयं रयणभरियं समुद्दम्मि ।
निज्जामया धरेंती कयकरणा बुद्धिसंपण्णा ॥ २६८ ॥

१०१८. तवपोयं गुणभरियं परीसहुम्मीहि धणियमाइद्धं ।
तह आराहिंति विऊ उवएसऽवलंबगा धीरा ॥ २६९ ॥

१. पम्हा सुक्का ले° पु० ॥ २. °साणचिरहिओ सं० ॥

[गा. २७०-८९. आराहणोवएसो]

१०१९. जइ ताव ते सुपुरिसा आयारोवियभरा निरवयक्खा ।
गिरिकुहर-कंदरगया साहंति य अप्पणो अट्ठं ॥ २७० ॥

१०२०. जइ ताव सावयाकुलगिरिकंदर-विसमदुग्ग-मग्गेसु ।
धिइधणियबद्धकच्छा साहंति [1]उ उत्तिमट्ठाइं ॥ २७१ ॥

१०२१. किं पुण अणगारसहायगेण वेरग्गसंगहबलेणं ।
परलोएण ण सक्का संसारमहोदहिं तरिउं ? ॥ २७२ ॥

१०२२. जिणवयणमप्पमेयं महुरं कन्नामयं सुणेंताणं ।
सक्का हु साहुमज्झे साहेउं अप्पणो अट्ठं ॥ २७३ ॥

१०२३. धीरपुरिसपण्णत्तं सप्पुरिसनिसेवियं परमघोरं ।
धन्ना सिलातलगया साहिंती अप्पणो अट्ठं ॥ २७४ ॥

१०२४. [2]वोहेंति इंदि[3]याइं पुव्वमकारियप[4]ईन्नचारिस्स ।
अकयपरिकम्म कीवं मरणे सुयसंपउत्तं पि ॥ २७५ ॥

१०२५. पुव्वमकारियजोगो समाहिकामो वि मरणकालम्मि ।
न भवइ परीसहसहो विसयसुहपराइओ जीवो ॥ २७६ ॥

१०२६. पुव्विं कारियजोगो समाहिकामो य मरणकालम्मि ।
होइ उ परीसहसहो विसयसुहनिवारिओ जीवो ॥ २७७ ॥

१०२७. [5]पुव्विं कारियजोगो अनियाणो ईहिऊण सुहभावो ।
ताहे मलियकसाओ सज्जो मरणं पडिच्छिज्जा ॥ २७८ ॥

१०२८. पावाणं पावाणं कम्माणं अप्पणो सकम्माणं ।
सक्का पलाइउं जे तवेण सम्मं पउत्तेणं ॥ २७९ ॥

१०२९. इक्कं पंडियमरणं पडिवज्जइ सुपुरिसो असंभंतो ।
खिप्पं सो मरणाणं काहिइ अंतं अणंताणं ॥ २८० ॥

---

१. य उत्तमं अट्ठं सा० ॥ २. साहिंति जे० पु० ॥ ३. इत्थियाइं जे० । इच्छियाइं पु० ॥
४. °इन्नचा° सं० ॥ ५. पुव्वमका° सं० जे० ॥

१०३०. किं तं पंडियमरणं ? काणि व आलंबणाणि भणियाणि ? ।
एयाइं नाऊणं किं आयरिया पसंसंति ? ॥ २८१ ॥

१०३१. अणसण [1]पाओवगमं, आलंबण झाण-भावणाओ अ ।
एयाइं नाऊणं पंडियमरणं पसंसंति ॥ २८२ ॥

१०३२. इंदियसुहसाउलओ घोरपरीसहपराइयपरज्झो ।
अकयपरिकम्म कीवो मुज्झइ आराहणाकाले ॥ २८३ ॥

१०३३. [2]लज्जाए गारवेणं बहुस्सुयमएण वा वि दुच्चरियं ।
जे न कहिंति गुरूणं न हु ते आराहगा होंति ॥२८४ ॥

१०३४. सुज्झइ दुक्करकारी, जाणइ मग्गं ति [3]पावए कित्तिं ।
विणिगूहिंतो निंदं तम्हा आलोयणा सेया ॥ २८५ ॥

१०३५. अग्गिम्मि य उदयम्मि य पाणेसु य पाण-बीय-हरिएसुं ।
होइ मओ संथारो पडिवज्जइ[4] जो असंभंतो ॥ २८६ ॥

१०३६. न वि कारणं तणमओ संथारो, न वि य फासुया भूमी ।
अप्पा खलु संथारो होइ विसुद्धो मरंतस्स ॥ २८७ ॥

१०३७. जिणवयणमणुगया मे होउ मई झाणजोगमल्लीणा ।
जह तम्मि देसकाले [5]अंगूढसल्लो चए देहं ॥ २८८ ॥

१०३८. जाहे होइ पमत्तो जिणवरवयणरहिओ [6]अणायत्तो ।
ताहे इंदियचोरा करेंति तव-संजमविलोवं ॥ २८९ ॥

[गा. २९०–९६. नाणेण आराहणा]

१०३९. जिणवयणमणुगयमई जं वेलं होइ संवरपविट्ठो ।
अग्गी व वायसहिओ समूल-डालं डहइ कम्मं ॥ २९० ॥

१०४०. जह डहइ वायसहिओ अग्गी हरिए वि रुक्खसंघाए ।
तह पुरिसकारसहिओ नाणी कम्मं खयं नेइ ॥ २९१ ॥

---

१. पाउवगमणं आ° सा० ॥ २. लज्जाइ जे० सा० ॥ ३. पावई सं० ॥ ४. °इ जइ असं° सापा० ॥ ५. अमूढसल्लो च° पु० सा० ॥ ६. अणाउत्तो सं० पु० ॥

[गा. २७०–८९. आराहणोवएसो]

१०१९. जइ ताव ते सुपुरिसा आयारोवियभरा निरवयक्खा ।
गिरिकुहर-कंदरगया साहंति य अप्पणो अट्ठं ॥ २७० ॥

१०२०. जइ ताव सावयाकुलगिरिकंदर-विसमदुग्ग-मग्गेसु ।
धिइधणियबद्धकच्छा साहंति उ[1] उत्तिमट्ठाइं ॥ २७१ ॥

१०२१. किं पुण अणगारसहायगेण वेरग्गसंगहबलेणं ।
परलोएण ण सक्का संसारमहोदहिं तरिउं ? ॥ २७२ ॥

१०२२. जिणवयणमप्पमेयं महुरं कन्नामयं सुणेंताणं ।
सक्का हु साहुमज्झे साहेउं अप्पणो अट्ठं ॥ २७३ ॥

१०२३. धीरपुरिसपण्णत्तं सप्पुरिसनिसेवियं परमघोरं ।
धन्ना सिलातलगया साहिंती अप्पणो अट्ठं ॥ २७४ ॥

१०२४. वाहेंति[2] इंदियाइं[3] पुव्वमकारियपइंड्डचारिस्स[4] ।
अकयपरिकम्म कीवं मरणे सुयसंपउत्तं[5] पि ॥ २७५ ॥

१०२५. पुव्वमकारियजोगो समाहिकामो वि मरणकालम्मि ।
न भवइ परीसहसहो विसयसुहपराइओ जीवो ॥ २७६ ॥

१०२६. पुव्विं कारियजोगो समाहिकामो य मरणकालम्मि ।
होइ उ परीसहसहो विसयसुहनिवारिओ जीवो ॥ २७७ ॥

१०२७. पुव्विं कारियजोगो अनियाणो ईहिऊण सुहभावो ।
ताहे मलियकसाओ सज्जो मरणं पडिच्छिज्जा ॥ २७८ ॥

१०२८. पावाणं पावाणं कम्माणं अप्पणो सकम्माणं ।
सक्का पलाइउं जे तवेण सम्मं पउत्तेणं ॥ २७९ ॥

१०२९. इक्कं पंडियमरणं पडिवज्जइ सुपुरिसो असंभंतो ।
खिप्पं सो मरणाणं काहिइ अंतं अणंताणं ॥ २८० ॥

---

१. य उत्तमं अट्ठं सा० ॥ २. साहिंति जे० पु० ॥ ३. इत्थियाइं जे० । इच्छियाइं पु० ॥
४. °इन्नचा° सं० ॥ ५. पुव्वमका° सं० जे० ॥

१०३०. किं तं पंडियमरणं ? काणि व आलंवणाणि भणियाणि ? ।
एयाइं नाऊणं किं आयरिया पसंसंति ? ॥ २८१ ॥

१०३१. अणसण पाओवगमं[1], आलंबण झाण-भावणाओ अ ।
एयाइं नाऊणं पंडियमरणं पसंसंति ॥ २८२ ॥

१०३२. इंदियसुहसाउलओ घोरपरीसहपराइयपरज्झो ।
अकयपरिकम्म कीवो मुज्झइ आराहणाकाले ॥ २८३ ॥

१०३३. लेज्जाए[2] गारवेणं बहुस्सुयमएण वा वि दुच्चरियं ।
जे न कहिंति गुरूणं न हु ते आराहगा होंति ॥२८४ ॥

१०३४. मुज्झइ दुक्करकारी, जाणइ मग्गं ति पावए[3] कित्तिं ।
विणिगूहिंतो निंदं तम्हा आलोयणा सेया ॥ २८५ ॥

१०३५. अग्गिम्मि य उदयम्मि य पाणेसु य पाण-बीय-हरिएसुं ।
होइ मओ संथारो पडिवज्जईं[4] जो असंभंतो ॥ २८६ ॥

१०३६. न वि कारणं तणमओ संथारो, न वि य फासुया भूमी ।
अप्पा खलु संथारो होइ विसुद्धो मरंतस्स ॥ २८७ ॥

१०३७. जिणवयणमणुगया मे होउ मई झाणजोगमल्लीणा ।
जह तम्मि देसकाले अंगूढसल्लो[5] चए देहं ॥ २८८ ॥

१०३८. जाहे होइ पमत्तो जिणवरवयणरहिओ अणायत्तो[6] ।
ताहे इंदियचोरा करेंति तव-संजमविलोवं ॥ २८९ ॥

[गा. २९०–९६. नाणेण आराहणा]

१०३९. जिणवयणमणुगयमई जं वेलं होइ संवरपविट्ठो ।
अग्गी व वायसहिओ समूल-डालं डहइ कम्मं ॥ २९० ॥

१०४०. जह डहइ वायसहिओ अग्गी हरिए वि रुक्खसंघाए ।
तह पुरिसकारसहिओ नाणी कम्मं खयं नेइ ॥ २९१ ॥

१. पाउवगमणं आ° सा० ॥ २. लज्जाइ जे० सा० ॥ ३. पावई सं० ॥ ४. °इ जइ असं° सापा० ॥ ५. अमूढसल्लो च° पु० सा० ॥ ६. अणाउत्तो सं० पु० ॥

१०४१. जह अग्गिम्मि वि पबले खडपूलिय खिप्पमेव झामेइ ।
तह नाणी वि सकम्मं खवेइ ऊसासमित्तेणं ॥ २९२ ॥

१०४२. न हु मरणम्मि उवग्गे सक्को बारसविहो सुयक्खंधो ।
सव्वो अणुचिंतेउं धंतं पि समत्थचित्तेणं ॥ २९३ ॥

१०४३. एक्कम्मि वि जम्मि पए संवेगं कुणइ वीयरागमए ।
वच्चइ नरो अविग्घं तं मरणं तेण मरितव्वं ॥ २९४ ॥

१०४४. एक्कम्मि वि जम्मि पए संवेगं कुणइ वीयरागमए ।
सो तेण मोहजालं छिंदइ अज्झप्पओगेणं ॥ २९५ ॥

१०४५. जेण विरागो जायइ तं तं सव्वायरेण करणिज्जं ।
मुच्चइ हु [1]ससंवेगी, [2]अणंतमोहो असंवेगी ॥ २९६ ॥

[गा. २९७–३०२. वोसिरणानिरूवणं]

१०४६. धम्मं जिणपण्णत्तं सम्ममिणं सद्दहामि तिविहेणं ।
तस-थावरभूयहियं पंथं नेव्वाणमग्गस्स ॥ २९७ ॥

१०४७. समणो हं ति य पढमं, बीयं सव्वत्थ संजओ मि त्ति ।
सव्वं च वोसिरामी जिणेहिं जं जं पडिक्कुट्ठं ॥ २९८ ॥

१०४८. मणसा वि चिंतणिज्जं, सव्वं भासाइ भासणिज्जं च ।
काएण य करणिज्जं वोसिर तिविहेण सावज्जं ॥ २९९ ॥

१०४९. अस्संजमवोसिरणं उवहिविवेगो तहा उवसमो य ।
पडिरूवजोगविणओ खंती मुत्ती विवेगो य ॥ ३०० ॥

१०५०. एयं पच्चक्खाणं आउरजण आवईसु भावेणं ।
अन्नतरं पडिवन्नो जंपंतो पावइ समाहिं ॥ ३०१ ॥

१०५१. मम मंगलमरिहंता सिद्धा साहू सुयं च धम्मो य ।
तेसिं सरणोवगओ सावज्जं वोसिरामि त्ति ॥ ३०२ ॥
[[3]इति सिरिमरणविभत्तिसुए संलेहणा सुयं सम्मत्तं ॥ २ ॥]
[[4]अथ आराहणासुयं लिख्यते ।]

---

१. ससंवेगो सं० पु० ॥ २. अणंतओ होइ असं° सा० ॥ ३–४. [ ] एतादृकोष्ठकान्तर्गतः पाठः सापा० ॥

[गा. ३०३. आराहणं पइ सिद्ध-अरहंत-केवलिपयाणं माहप्पं]

१०५२. सिद्धे उवसंपन्नो अरिहंते केवली य भावेण ।
एत्तो एगतरेण वि पएण आराहओ होइ ॥ ३०३ ॥

[गा. ३०४–७. वेयणाहियासणोवएसो]

१०५३. समुइन्नवेयणो पुण समणो हिययम्मि किं निवेसिज्जा ? ।
आलंबणवक्काइं झाऊण मुणी दुहं सहइ ॥ ३०४ ॥

१०५४. नरएसऽणुत्तरेसु य अणुत्तरा वेयणाओ पत्ताओ ।
वट्टंतेण पमाए ताओ वि अणंतसो पत्ता ॥ ३०५ ॥

१०५५. एयं सयं कयं मे रिणं व कम्मं पुरा असायं तु ।
तमहं एस धुणामी मणम्मि सत्तं निवेसिज्जा ॥ ३०६ ॥

१०५६. नाणाविहदुक्खेहि य समुइन्नेहिं तु सम्म सहणिज्जं ।
न य जीवो उ अजीवो कयपुव्वो वेयणाईहिं ॥ ३०७ ॥

[गा. ३०८–९. अब्भुज्जयविहार-मरणपरूवणं]

१०५७. अब्भुज्जयं विहारं इच्छं जिणदेसियं विउपसत्थं ।
नाउं महापुरिससेवियं जमब्भुज्जयं मरणं ॥ ३०८ ॥

१०५८. जह पच्छिमम्मि काले पच्छिमतित्थयरदेसियमुयारं ।
पच्छा निच्छयपं[1]त्थं उवेइ अब्भुज्जयं मरणं ॥ ३०९ ॥

[गा. ३१०–१७. आराहणापडागाहरणाइउवएसो]

१०५९. [2]छत्तीसमट्टियाहि (?) य कडजोगी जोगसंगहबलेणं ।
उज्जमिऊणं बारसविहेण तवनियमठाणेणं ॥ ३१० ॥

१०६०. संसाररंगमज्झे धिइबलसन्नद्धबद्धकच्छाओ ।
हंतूण मोहमल्लं हराहि आराहणपडागं ॥ ३११ ॥

---

१. °पच्छं सं० ॥ २. बत्तीसमुट्टि(? ट्ठि)या° सं० ॥

१०४१. जह अग्गिम्मि वि पवले खडपूलिय खिप्पमेव झामेइ ।
तह नाणी वि सकम्मं खवेइ ऊसासमित्तेणं ॥ २९२ ॥

१०४२. न हु मरणम्मि उवग्गे सक्को बारसविहो सुयक्खंधो ।
सव्वो अणुचिंतेउं धंतं पि समत्थचित्तेणं ॥ २९३ ॥

१०४३. एक्कम्मि वि जम्मि पए संवेगं कुणइ वीयरागमए ।
वच्चइ नरो अविग्घं तं मरणं तेण मरितव्वं ॥ २९४ ॥

१०४४. एक्कम्मि वि जम्मि पए संवेगं कुणइ वीयरागमए ।
सो तेण मोहजालं छिंदइ अज्झप्पओगेणं ॥ २९५ ॥

१०४५. जेण विरागो जायइ तं तं सव्वायरेण करणिज्जं ।
मुच्चइ हु ससंवेगी,[१] अणंतमोहो[२] असंवेगी ॥ २९६ ॥

[गा. २९७–३०२. वोसिरणानिरूवणं]

१०४६. धम्मं जिणपण्णत्तं सम्ममिणं सद्दहामि तिविहेणं ।
तस-थावरभूयहियं पंथं नेव्वाणमग्गस्स ॥ २९७ ॥

१०४७. समणो हं ति य पढमं, बीयं सव्वत्थ संजओ मि त्ति ।
सव्वं च वोसिरामी जिणेहिं जं जं पडिक्कुट्ठं ॥ २९८ ॥

१०४८. मणसा वि चिंतणिज्जं, सव्वं भासाइ भासणिज्जं च ।
काएण य करणिज्जं वोसिर तिविहेण सावज्जं ॥ २९९ ॥

१०४९. अस्संजमवोसिरणं उवहिविवेगो तहा उवसमो य ।
पडिरूवजोगविणओ खंती मुत्ती विवेगो य ॥ ३०० ॥

१०५०. एयं पच्चक्खाणं आउरजण आवईसु भावेणं ।
अन्नतरं पडिवन्नो जंपंतो पावइ समाहिं ॥ ३०१ ॥

१०५१. मम मंगलमरिहंता सिद्धा साहू सुयं च धम्मो य ।
तेसिं सरणोवगओ सावज्जं वोसिरामि त्ति ॥ ३०२ ॥

[[३]इति सिरिमिरणविभत्तिसुए संलेहणा सुयं सम्मत्तं ॥ २ ॥]

[[४]अथ आराहणासुयं लिख्यते ।]

---

१. ससंवेगो सं० पु० ॥ २. अणंतओ होइ असं° सा० ॥ ३–४. [ ] एतादृकोष्ठकान्तर्गतः पाठः सापा० ॥

[गा. ३०३. आराहणं पइ सिद्ध-अरहंत-केवलिपयाणं माहप्पं]

१०५२. सिद्धे उवसंपन्नो अरिहंते केवली य भावेण ।
एत्तो एगतरेण वि पएण आराहओ होइ ॥ ३०३ ॥

[गा. ३०४–७. वेयणाहियासणोवएसो]

१०५३. समुइन्नवेयणो पुण समणो हिययम्मि किं निवेसिज्जा ? ।
आलंबणवक्काइं झाऊण मुणी दुहं सहइ ॥ ३०४ ॥

१०५४. नरएसऽणुत्तरेसु य अणुत्तरा वेयणाओ पत्ताओ ।
वट्टंतेण पमाए ताओ वि अणंतसो पत्ता ॥ ३०५ ॥

१०५५. एयं सयं कयं मे रिणं व कम्मं पुरा असायं तु ।
तमहं एस धुणामी मणम्मि सत्तं निवेसिज्जा ॥ ३०६ ॥

१०५६. नाणाविहदुक्खेहि य समुइन्नेहिं तु सम्म सहणिज्जं ।
न य जीवो उ अजीवो कयपुव्वो वेयणाईहिं ॥ ३०७ ॥

[गा. ३०८–९. अब्भुज्जयविहार-मरणपरूवणं]

१०५७. अब्भुज्जयं विहारं इच्छं जिणदेसियं विउपसत्थं ।
नाउं महापुरिससेवियं जमब्भुज्जयं मरणं ॥ ३०८ ॥

१०५८. जह पच्छिमम्मि काले पच्छिमतित्थयरदेसियमुयारं ।
पच्छा निच्छयपत्थं उवेइ अब्भुज्जयं मरणं ॥ ३०९ ॥

[गा. ३१०–१७. आराहणापडागाहरणाइउवएसो]

१०५९. छत्तीसमट्टियाहि (?) य कडजोगी जोगसंगहबलेणं ।
उज्जमिऊणं बारसविहेण तवनियमठाणेणं ॥ ३१० ॥

१०६०. संसाररंगमज्झे धिइबलसन्नद्धबद्धकच्छाओ ।
हंतूण मोहमल्लं हराहि आराहणपडागं ॥ ३११ ॥

---

१. °पच्छं सं० ॥ २. बत्तीसमुट्टि(? ट्ठि)या° सं० ॥

१०६१. पोराणयं च कम्मं खवेइ, अन्नं न बंधणाऽऽइयइ ।
कम्मकलंकलवल्लिं छिंदइ संथारमारूढो ॥ ३१२ ॥

१०६२. धीरपुरिसेहिं कहियं सप्पुरिसनिसेवियं परमघोरं ।
उत्तिण्णो मि हु रंगं हरामि आराहणपडागं ॥ ३१३ ॥

१०६३. धीर ! पडागाहरणं करेहि जह तम्मि देसकालम्मि ।
सुत्त-ऽत्थमणुगुणिंतो धिइनिच्चलबद्धकच्छाओ ॥ ३१४ ॥

१०६४. चत्तारि कसाए तिन्नि गारवे पंच इंदियग्गामे ।
जिणिउं परीसहे वि य हराहि आराहणपडागं ॥ ३१५ ॥

१०६५. न य मणसा चिंतिज्जा, जीवामि चिरं, मरामि व लहुं ति ।
जइ इच्छसि तरिउं जे संसारमहोयहिमपारं ॥ ३१६ ॥

१०६६. जइ इच्छसि नीसरिउं सव्वेसिं चेव पावकम्माणं ।
जिणवयण-नाण-दंसण-चरित्त-भावुज्जुओ जग्ग ॥ ३१७ ॥

[गा. ३१८–२४. आराहणाए भेय-पभेया फलं च]

१०६७. दंसण १ नाण २ चरित्ते ३ तवे ४ य आराहणा चउक्खंधा ।
सा चेव होइ तिविहा उक्कोसा १ मज्झिम २ जहण्णा ३ ॥ ३१८ ॥

१०६८. आराहेऊण विऊ उक्कोसाराहणं चउक्खंधं ।
कम्मरयविप्पमुक्को तेणेव भवेण सिज्झेज्जा ॥ ३१९ ॥

१०६९. आराहेऊण विऊ मज्झिमआराहणं चउक्खंधं ।
उक्कोसेण य चउरो भवे उ गंतूण सिज्झेज्जा ॥ ३२० ॥

१०७०. आराहेऊण विऊ जहन्नमाराहणं चउक्खंधं ।
सत्तऽट्ठभवग्गहणे परिणामेऊण सिज्झेज्जा ॥ ३२१ ॥

१०७१. धीरेण वि मरियव्वं, काउरिसेण वि अवस्स मरियव्वं ।
तम्हा अवस्समरणे वरं खु धीरत्तणे मरिउं ॥ ३२२ ॥

---

१. °न्नमारा° सं० पु० ॥

१०७२. एयं पच्चक्खाणं अणुपालेऊण सुविहिओ सम्मं ।
वेमाणिओ व देवो हविज्ज अहवा वि सिज्झेज्जा ॥ ३२३ ॥

१०७३. एसो सवियारकओ उवक्कमो उत्तिमट्ठकालम्मि ।
इत्तो उ पुणो वोच्छं जो उ कमो होइ अवियारे ॥ ३२४ ॥

[गा. ३२५–३४. निज्जवयाणं सरूवाइ]

१०७४. साहू कयसंलेहो विजियपरीसह-कसायसंताणो ।
निज्जवए मग्गेज्जा सुयरयण[1]सहस्सनिम्माए ॥ ३२५ ॥

१०७५. पंचसमिए तिगुत्ते अणिस्सिए राग-दोस-मयरहिए ।
कडजोगी कालण्णू नाण-चरण-दंसणसमिद्धे ॥ ३२६ ॥

१०७६. मरणसमाहीकुसले इंगिय-पत्थियसभाव[2]वेत्तारे ।
ववहारविहिविहण्णू अब्भुज्जयमरणसारहिणो ॥ ३२७ ॥

१०७७. उवएस-हेउ-कारणगुणनिसढा णायकारणविहण्णू ।
विण्णाण-नाण-करणोवयार-सुयधारणसमत्थे ॥ ३२८ ॥

१०७८. एगंतगुणेऽरहिया बुद्धीइ चउव्विहाइ उववेया ।
छंदण्णू पच्चइया पच्चक्खाणम्मि य विहण्णू ॥ ३२९ ॥

१०७९. दोण्हं आयरियाणं दो वेयावच्चकरण[3]निज्जुत्ता ।
पाणगवेयावच्चे तवस्सिणो व त्ति दो पत्ता ॥ ३३० ॥

१०८०. उव्वत्तण-परिवत्तण-उच्चारुस्सास-करणजोगेसुं ।
दो वायग त्ति णिज्जा असुन्नकरणे जहन्नेणं ॥ ३३१ ॥

१०८१. अस्सद्दह वियणाए पायच्छित्ते पडिक्कमणए य ।
जोगाऽऽयकहाजोगे पच्चक्खाणे य आयरिओ(आ) ॥ ३३२ ॥

१०८२. कप्पाऽकप्पविहन्नू दुवालसंगसुयसारही स[4]व्वं (?) ।
छत्तीसगुणोवेया पच्छित्तविया(सा)रया धीरा ॥ ३३३ ॥

१०८३. एए ते निज्जवया परिकहिया अट्ठ उत्तिमट्ठम्मि ।
जेसिं गुणसंखाणं न समत्था पायया वोत्तुं ॥ ३३४ ॥

१. °णरह° सापा० ॥ २. °वत्तित्थारे सं० पु० ॥ ३. °णनेउन्ना सं० पु० ॥ ४. सव्वं सं० ॥

१०६१. पोराणयं च कम्मं खवेइ, अन्नं न बंधणाऽऽइयइ ।
कम्मकलंकलवलिं छिंदइ संथारमारूढो ॥ ३१२ ॥

१०६२. धीरपुरिसेहिं कहियं सप्पुरिसनिसेवियं परमघोरं ।
उत्तिण्णो मि हु रंगं हरामि आराहणपडागं ॥ ३१३ ॥

१०६३. धीर ! पडागाहरणं करेहि जह तम्मि देसकालम्मि ।
सुत्त-ऽत्थमणुगुणिंतो धिइनिच्चलबद्धकच्छाओ ॥ ३१४ ॥

१०६४. चत्तारि कसाए तिन्नि गारवे पंच इंदियग्गामे ।
जिणिउं परीसहे वि य हराहि आराहणपडागं ॥ ३१५ ॥

१०६५. न य मणसा चिंतिज्जा, जीवामि चिरं, मरामि व लहुं ति ।
जइ इच्छसि तरिउं जे संसारमहोयहिमपारं ॥ ३१६ ॥

१०६६. जइ इच्छसि नीसरिउं सव्वेसिं चेव पावकम्माणं ।
जिणवयण-नाण-दंसण-चरित्त-भावुज्जुओ जग्ग ॥ ३१७ ॥

[गा. ३१८–२४. आराहणाए भेय-पभेया फलं च]

१०६७. दंसण १ नाण २ चरित्ते ३ तवे ४ य आराहणा चउक्खंधा ।
सा चेव होइ तिविहा उक्कोसा १ मज्झिम २ जहण्णा ३ ॥ ३१८ ॥

१०६८. आराहेऊण विऊ उक्कोसाराहणं चउक्खंधं ।
कम्मरयविप्पमुक्को तेणेव भवेण सिज्झेज्जा ॥ ३१९ ॥

१०६९. आराहेऊण विऊ मज्झिमआराहणं चउक्खंधं ।
उक्कोसेण य चउरो भवे उ गंतूण सिज्झेज्जा ॥ ३२० ॥

१०७०. आराहेऊण विऊ जहन्न[1]माराहणं चउक्खंधं ।
सत्तऽट्ठभवग्गहणे परिणामेऊण सिज्झेज्जा ॥ ३२१ ॥

१०७१. धीरेण वि मरियव्वं, काउरिसेण वि अवस्स मरियव्वं ।
तम्हा अवस्समरणे वरं खु धीरत्तणे मरिउं ॥ ३२२ ॥

---

१. °न्नआरा° सं० पु० ॥

१०७२. एयं पच्चक्खाणं अणुपालेऊण सुविहिओ सम्मं ।
वेमाणिओ व देवो हविज्ज अहवा वि सिज्झेज्जा ॥ ३२३ ॥

१०७३. एसो सवियारकओ उवक्कमो उत्तिमट्ठकालम्मि ।
इत्तो उ पुणो वोच्छं जो उ कमो होइ अवियारे ॥ ३२४ ॥

[गा. ३२५–३४. निज्जवयाणं सरूवाइ]

१०७४. साहू कयसंलेहो विजियपरीसह-कसायसंताणो ।
निज्जवए मग्गेज्जा सुयरयण[1]सहस्सनिम्माए ॥ ३२५ ॥

१०७५. पंचसमिए तिगुत्ते अणिस्सिए राग-दोस-मयरहिए ।
कडजोगी कालण्णू नाण-चरण-दंसणसमिद्धे ॥ ३२६ ॥

१०७६. मरणसमाहीकुसले इंगिय-पत्थियसभाव[2]वेत्तारे ।
ववहारविहिविहण्णू अब्भुज्जयमरणसारहिणो ॥ ३२७ ॥

१०७७. उवएस-हेउ-कारणगुणनिसढा णायकारणविहण्णू ।
विण्णाण-नाण-करणोवयार-सुयधारणसमत्थे ॥ ३२८ ॥

१०७८. एगंतगुणेऽरहिया बुद्धीइ चउव्विहाइ उववेया ।
छंदण्णू पच्चइया पच्चक्खाणम्मि य विहण्णू ॥ ३२९ ॥

१०७९. दोण्हं आयरियाणं दो वेयावच्चकरण[3]निज्जुत्ता ।
पाणगवेयावच्चे तवस्सिणो व त्ति दो पत्ता ॥ ३३० ॥

१०८०. उव्वत्तण-परिवत्तण-उच्चारुस्साव-करणजोगेसुं ।
दो वायग त्ति णिज्जा असुन्नकरणे जहन्नेणं ॥ ३३१ ॥

१०८१. अस्सद्दह वियणाए पायच्छित्ते पडिक्कमणए य ।
जोगाऽऽयकहाजोगे पच्चक्खाणे य आयरिओ(आ) ॥ ३३२ ॥

१०८२. कप्पाऽकप्पविहन्नू दुवालसंगसुयसारही स[4]व्वं (?) ।
छत्तीसगुणोवेया पच्छित्तविया(सा)रया धीरा ॥ ३३३ ॥

१०८३. एए ते निज्जवया परिकहिया अट्ठ उत्तिमट्ठम्मि ।
जेसिं गुणसंखाणं न समत्था पायया वोत्तुं ॥ ३३४ ॥

१. °णरह° सापा० ॥ २. °वत्तित्थारे सं० पु० ॥ ३. °णनेउन्ना सं० पु० ॥ ४. सव्वं सं० ॥

[गा. ३३५–६५. कसायाइखामणा सल्लुद्धरणाइनिरूवणं च]

१०८४. एरिसयाण सगासे सूरीणं पवयणप्पवाईणं ।
पडिवज्जिज्ज महत्थं समणो अब्भुज्जयं मरणं ॥ ३३५ ॥

१०८५. आयरिय उवज्झाएं सीसे साहम्मिए कुल गणे यँ[2] ।
जम्मि कसाओ कोइ वि सव्वे तिविहेण खामेमि[3] ॥ ३३६ ॥

१०८६. सव्वस्स समणसंघस्स भगवओ[4] अंजलिं करे सीसे ।
सव्वं खमावइत्ता[5] खमामि सव्वस्स अहयं पि ॥ ३३७ ॥

१०८७. गरहित्ता अप्पाणं अपुणक्कारं पडिक्कमित्ताण ।
नाणम्मि दंसणम्मि य चरित्तजोगाइयारे य ॥ ३३८ ॥

१०८८. तो सीलगुणसमग्गो अणुवड्ढयक्खो बलं च थामं च ।
विहरिज्ज तवसमग्गो अनियाणो आगमसहाओ ॥ ३३९ ॥

१०८९. तवसोसियंगमंगो संधि-सिराजालपागडसरीरो ।
किच्छाहि य परिहत्थो[6] परिहरइ कलेवरं जाहे ॥ ३४० ॥

१०९०. पच्चक्खाइ य ताहे अन्नुन्नसमाहिपत्तियं[7] मित्ती (?) ।
तिविहेणाऽऽहार[8]विहिं दियसोग्गइकाय पगाईए (?) ॥ ३४१ ॥

१०९१. इहलोए परलोए निरासओ जीविए य मरणे य ।
सायाणुभवे भोगे जस्स य अवहट्टुणाऽऽईए[9] ॥ ३४२ ॥

१०९२. निम्मम निरहंकारो निरासयाऽकिंचणो अपडिकम्मो ।
वोसट्ठ[10]निसट्ठंगो चत्तचियत्तेण देहेणं ॥ ३४३ ॥

१०९३. तिविहेण वि सहमाणो परीसहे दूसहे यँ[11] उवसग्गे ।
विहरेज्ज विसय[12]-तण्हारय-मलमसुभं विहुणमाणो ॥ ३४४ ॥

---

१. °ए सुसिस्स सा° सं० पु० ॥ २. य । जे मे किया कसाया सव्वे पु० सा० ॥ ३. खामित्ता पु० ॥ ४. भावओ पु० सा० ॥ ५. °त्ता खमेज्ज सव्वस्स वि सयं पि सं० सापा० ॥ ६. °हच्छो सं० ॥ ७. अन्नोन्नसमाहियत्तयं सं० ॥ ८. °रविहींदिय° सं० ॥ ९. °हट्टऽणाईए सा० ॥ १०. °सट्टविस° सा० ॥ ११. य ओसग्गे जे० । य ऊसग्गे सा० ॥ १२. विस(ग)यतण्हो रय° पु० । वी सयण्हो रय° जे० ॥

१०९४. नेहक्खए व्व दीवो जह खयमुवणेइ दीववट्टिं पि ।
खीणाऽऽहार-सिणेहो सरीरवट्टिं तह खवेइ ॥ ३४५ ॥

१०९५. एवपरज्झो असई परक्कमे पुव्वभणियसूरीणं ।
पासम्मि उत्तिमट्ठे कुज्जा तो एस परिकम्मं ॥ ३४६ ॥

१०९६. आगरसमुट्ठियं तह अझुसिरवाग-तण-पत्त-कडए य ।
कट्ठ-सिला-फलगम्मि व अणभिज्जिय निप्पकप्पम्मि ॥ ३४७ ॥

१०९७. निस्संधिणातणम्मि(?) व सुहपडिलेहेण जइपसत्थेणं ।
संथारो कायव्वो उत्तर-पुव्वस्सिरो वा वि ॥ ३४८ ॥

१०९८. दोसोऽत्थ अप्पमाणे, अणंधकारे समम्मि अणिसिट्ठे ।
निरुवहयम्मि गुणमंणे, वणम्मि गुत्ते य संथारो ॥ ३४९ ॥

१०९९. जुत्तो पमाणरइओ उभओकालपडिलेहणासुद्धो ।
विहिविहिओ संथारो आरुहियव्वो तिगुत्तेणं ॥ ३५० ॥

११००. आरुहियचरित्तभरो अत्तसुओ परमगुरुसगासम्मि ।
दव्वेसु पंज्जवेसु य खेत्ते काले य सव्वम्मि ॥ ३५१ ॥

[गा. ३३५–६५. कसायाइखामणा सल्लुद्धरणाइनिरूवणं च]

१०८४. एरिसयाण सगासे सूरीणं पवयणप्पवाईणं ।
पडिवज्जिज्ज महत्थं समणो अब्भुज्जयं मरणं ॥ ३३५ ॥

१०८५. आयरिय उवज्झाए[1] सीसे साहम्मिए कुल गणे य[2] ।
जम्मि कसाओ कोइ वि सव्वे तिविहेण खामेमि[3] ॥ ३३६ ॥

१०८६. सव्वस्स समणसंघस्स भगवओ[4] अंजलिं करे सीसे ।
सव्वं खमावइत्ता[5] खमामि सव्वस्स अहयं पि ॥ ३३७ ॥

१०८७. गरहित्ता अप्पाणं अपुणक्कारं पडिक्कमित्ताण ।
नाणम्मि दंसणम्मि य चरित्तजोगाइयारे य ॥ ३३८ ॥

१०८८. तो सीलगुणसमग्गो अणुवहयक्खो बलं च थामं च ।
विहरिज्ज तवसमग्गो अनियाणो आगमसहाओ ॥ ३३९ ॥

१०८९. तवसोसियंगमंगो संधि-सिराजालपागडसरीरो ।
किच्छाहि य परिहत्थो[6] परिहरइ कलेवरं जाहे ॥ ३४० ॥

१०९०. पच्चक्खाइ य ताहे अन्नुन्नसमाहिपत्तियं[7] मित्ती (?) ।
तिविहेणाऽऽहार[8]विहिं दियसोग्गइकाय पगईए (?) ॥ ३४१ ॥

१०९१. इहलोए परलोए निरासओ जीविए य मरणे य ।
सायाणुभवे भोगे जस्स य अवहट्टु[9]णाऽऽईए ॥ ३४२ ॥

१०९२. निम्मम निरहंकारो निरासयाऽकिंचणो अपडिकम्मो ।
वोसट्ठ[10]निसट्ठंगो चत्तचियत्तेण देहेणं ॥ ३४३ ॥

१०९३. तिविहेण वि सहमाणो परीसहे दूसहे य[11] उवसग्गे ।
विहरेज्ज विसय[12]-तण्हारय-मलमसुभं विहुणमाणो ॥ ३४४ ॥

---

१. °ए सुसिस्स सा° सं० पु० ॥ २. य । जे मे किया कसाया सव्वे पु० सा० ॥ ३. खामित्ता पु० ॥ ४. भावओ पु० सा० ॥ ५. °त्ता खमेज्ज सव्वस्स वि सयं पि सं० सापा० ॥ ६. °हच्छो सं० ॥ ७. अन्नोन्नसमाहियत्तयं सं० ॥ ८. °रविहीँदिय° सं० ॥ ९. °हट्टऽणाईए सा० ॥ १०. °सट्टविस° सा० ॥ ११. य ओसग्गे जे० । य ऊसग्गे सा० ॥ १२. त्रिस(ग)यतण्हो रय° पु० । वी सयण्हो रय° जे० ॥

१०९४. नेहक्खए व्व दीवो जह खयमुवणेइ दीववट्टिं[1] पि ।
खीणाऽऽहार-सिणेहो सरीरवट्टिं तह खवेइ ॥ ३४५ ॥

१०९५. एवपरज्झो असई परक्कमे पुव्वभणियसूरीणं ।
पासम्मि उत्तिमट्ठे कुज्जा तो एस परिकम्मं ॥ ३४६ ॥

१०९६. आगरसमुट्ठियं तह अज्झुसिरवाग-तण-पत्त-कडए य ।
कट्ठ-सिला- फलगम्मि व अणभिज्झिय निप्पकप्पम्मि ॥ ३४७ ॥

१०९७. निस्संधिणातणम्मि(?) व सुहपडिलेहेण जइपसत्थेणं ।
संथारो कायव्वो उत्तर-पुव्वस्सिरो वा वि ॥ ३४८ ॥

१०९८. दोसोऽत्थ अप्पमाणे, अणंधकारे समम्मि अणिसिट्ठे ।
निरुवहयम्मि गुणमणे[2], वणम्मि गुत्ते य संथारो[3] ॥ ३४९ ॥

१०९९. जुत्तो पमाणरइओ उभओकालपडिलेहणासुद्धो ।
विहिविहिओ संथारो आरुहियव्वो तिगुत्तेणं ॥ ३५० ॥

११००. आरुहियचरित्तभरो अत्तसुओ परमगुरुसगासम्मि ।
दव्वेसु पंज्जवेसु य खेत्ते काले य सव्वम्मि ॥ ३५१ ॥

११०१. एएसु चेव ठाणेसु चउसु सव्वो चउव्विहाहारो ।
तव-संजमु त्ति किच्चा वोसिरियव्वो तिगुत्तेणं ॥ ३५२ ॥

११०२. अहवा समाहिहेउं कायव्वो पाणगस्स आहारो[4] ।
तो पाणगं पि पच्छा वोसिरियव्वं जहाकाले ॥ ३५३ ॥

११०३. निसिरित्ता अप्पाणं सव्वगुणसमन्नियम्मि निज्जवए ।
संथारसन्निविट्ठो अनियाणो चेव विहरिज्जा ॥ ३५४ ॥

११०४. इहलोए परलोए अनियाणो जीविए य मरणे य ।
वासी-चंदणकप्पो समो य माणाऽवमाणेसु ॥ ३५५ ॥

११०५. अह महुरं फुडवियडं तहऽप्पसायकरणिज्जविसयकयं ।
एज्ज कहं निज्जवओ सुईसमन्नाहरणहेउं ॥ ३५६ ॥

---

१. दीववट्टीओ । सं० ॥ २. °मणे धणम्मि जे० । °मणे थणं निगुत्ते सापा० ॥ ३. संथारे सं० पु० ॥ ४. आगारो सं० ॥

११०६. इहलोए परलोए नाण-चरण-दंसणम्मि य अवायं ।
दंसेइ नियाणम्मि य माया-मिच्छत्तसल्लेणं ॥ ३५७ ॥

११०७. वालमरणे अवायं, तह य उवायं अबालमरणम्मि ।
उस्सास रज्जु वेहाणसे य तह [1]गंद्धपट्ठे य ॥ ३५८ ॥

११०८. जह य अणुद्धुयसल्लो ससल्लमरणेण कोइ मरिऊणं ।
दंसण-नाणविहूणो य मरति असमाहिमरणेणं ॥ ३५९ ॥

११०९. जह सायरसे गिद्धा इत्थि-अहंकार-पावसुयमत्ता ।
ओसन्नबालमरणा भमंति संसार[2]कंतारं ॥ ३६० ॥

१११०. जह मिच्छत्तससल्ला, मायासल्लेण जह ससल्ला य ।
जह य नियाणससल्ला मरंति असमाहिमरणेणं ॥ ३६१ ॥

११११. जह वेयणावसट्टा मरंति, जह केइ इंदियवसट्टा ।
जह य कसायवसट्टा मरंति असमाहिमरणेणं ॥ ३६२ ॥

१११२. जह सिद्धिमग्ग दुग्गइ-सग्गऽग्गलमोडणाणि (?) मरणाणि ।
मरिऊण केइ सिद्धिं उविंति सुसमाहिमरणेणं ॥ ३६३ ॥

१११३. एवं बहुप्पयारं तु अवायं उत्तिमट्ठकालम्मि ।
दंसंति अवायण्णू सल्लुद्धरणे सुविहियाणं ॥ ३६४ ॥

१११४. दिंति य सिं उवएसं गुरुणो नाणाविहेहिं हेऊहिं ।
जेण सुगइं [3]भयंतो संसारभयद्दुओ होइ ॥ ३६५ ॥

[गा. ३६६–८५. वेयणाहियासणाइनिव्वेओवएसो]

१११५. न हु तेसु वेयणं खलु अहो ! चिरं मि त्ति दारुणं दुक्खं ।
सहणिज्जं देहेणं, मणसा एवं विचिंतेज्जा ॥ ३६६ ॥

१११६. सागरतरणत्थमईइयस्स पोयस्स उज्जए धूवे ।
जो रज्जुमोक्खकालो न सो विलंब त्ति कायव्वो ॥ ३६७ ॥

---

१. गिद्धपट्ठे पु० सा० ॥ २. °कंतारे सं० ॥ ३. भइंतो सं० ॥

१११७. तिलविहूणो दीवो न चिरं दिप्पइ जगम्मि पच्चक्खं ।
न य जलरहिओ मच्छो जियइ चिरं, नेव पउमाई ॥ ३६८ ॥

१११८. अन्नं इमं सरीरं, अन्नो हं, इय मणम्मि ठाविज्जा ।
जं सुचिरेण वि मोत्तं, देहे को तत्थ पडिबंधो ? ॥ ३६९ ॥

१११९. दूरत्थं पि विणासं अवस्सभाविं उवट्ठियं जाण ।
जो अह वट्टइ कालो अणागओ इत्थ आसिण्हा[1] (?) ॥ ३७० ॥

११२०. जं सुचिरेण वि होहिइ अ णावसं तम्मि को ममीकारो ? ।
देहे निस्संदेहे पिए वि सुयणत्तणं नत्थि ॥ ३७१ ॥

११२१. उवलद्धो सिद्धिपहो, न य अणुचिण्णो पमायदोसेणं ।
हा जीव ! अप्पवेरिय ! न हु ते एयं न तिप्पिहिइ ॥ ३७२ ॥

११२२. नत्थि य ते संघयणं, घोरा य परीसहा अहो ! निरया ।
संसारो य असारो, अइप्पमाओ य तं जीव ! ॥ ३७३ ॥

११२३. कोहाइकसाया खलु बीयं संसारभेरवदुहाणं ।
तेसु पसत्तेसु सया कत्तो सोक्खो य ? मोक्खो वा ? ॥ ३७४ ॥

११२४. जाओ परव्वसेणं संसारे वेयणाओ घोराओ ।
पत्ताओ नारगत्ते अहुणा ताओ विचिंतिज्जा ॥ ३७५ ॥

११२५. इण्हिं सयंवसिस्स[2] उ निरुवमसुक्खावसाणमुहकडुयं[3] ।
कल्लाणमोसहं पिव परिणामसुहं न तं दुक्खं ॥ ३७६ ॥

११२६. संबंधि-बंधवेसु य न य अणुराओ खणं पि कायव्वो ।
ते च्चिय होंति अमित्ता, जह जणणी बंभदत्तस्स ॥ ३७७ ॥

११२७. वसिऊण वि सुहिमज्झे वच्चइ एगागिओ इमो जीवो ।
मोत्तूण सरीरघरं, जह कण्हो मरणकालम्मि ॥ ३७८ ॥

११२८. इण्हिं व मुहुत्तेणं गोसे व सुए व अइ्ढरत्ते वा ।
जस्स न नज्जइ वेला, कंदिवसं[4] गच्छिहई जीवो ? ॥ ३७९ ॥

---

१. आसिन्हु सं० ॥ २. °वसस्स सं० ॥ ३. °मुहदूयं । जे० सा० ॥ ४. कं दिवसं सं० ॥

११२९. एवमणुचिंतयंतो भावणभावाणुरत्तसियलेसो ।
तद्दिवस मरिउकामो व्व होइ झाणम्मि उज्जुत्तो ॥ ३८० ॥

११३०. नरग-तिरिक्खगईसु य माणुसदेवत्तणे वसंतेणं ।
जं सुहदुक्खं पत्तं, तं अणुचिंतिज्ज संथारे ॥ ३८१ ॥

११३१. नरएसु वेयणाओ अणोवमा सीय-उण्ह[1]वेगाओ ।
कायनिमित्तं पत्ता अणंतखुत्तो बहुविहाओ ॥ ३८२ ॥

११३२. देवत्ते माणुस्से पराहिओगत्तणं उवगएणं ।
दुक्ख-परिक्केसविही अणंतखुत्तो समणुभूया ॥ ३८३ ॥

११३३. भिन्निंदियपंचिंदियतिरिक्खकायम्मि णेगसंठाणे ।
जम्मण-मरणऽरहट्टं अणंतखुत्तो गओ जीवो ॥ ३८४ ॥

११३४. सुविहिय ! अईयकाले अणंतकाएसु तेण जीवेणं ।
जम्मण-मरणमणंतं बहुभवगहणं समणुभूयं ॥ ३८५ ॥

[गा. ३८६–४०१. गब्भवासाइदुक्ख-विविहजाइजम्मदुक्खनिरूवगो निव्वेओवएसो]

११३५. घोरम्मि गब्भवासे कलमल-जंबाल-असुइबीभच्छे ।
वसिओ अणंतखुत्तो जीवो कम्माणुभावेणं ॥ ३८६ ॥

११३६. जोणिमुहनिगच्छंतेणं संसारे. इमेण जीवेणं ।
रसियं अइबीभच्छं कडीकडाहंतरगएणं ॥ ३८७ ॥

११३७. जं असियं बीभच्छं असुईघोरम्मि गब्भवासम्मि ।
तं चिंति[2]ऊण सययं मुक्खम्मि मइं निवेसिज्जा ॥ ३८८ ॥

११३८. वसिऊण विमाणेसु य जीवो पसरंतमणिमऊहेसु ।
वसिओ पुणो वि सो च्चिय जोणिसहस्संधयारेसुं ॥ ३८९ ॥

११३९. वसिऊण देवलोए निच्चुज्जोए सयंपभे जीवो ।
वसइ जलवेग-कलमलविउले वलयामुहे घोरे ॥ ३९० ॥

१. °वेराओ सा० ॥ २. चिंतेऊण सयं सं० ॥

११४०. वसिऊण सुर-नरीसरचामीयररिद्धिमणहरघरेसु ।
वसिओ नरगनिरंतरभयभेरवपंजरे जीवो ॥ ३९१ ॥

११४१. वसिऊण विचित्तेसु य विमाणगण-भवणसोभसिहरेसु ।
वसइ तिरिएसु गिरिगुहविवर-महाकंदर-दरीसु ॥ ३९२ ॥

११४२. भुत्तूण वि भोगसुहं सुर-नर-खयरेसु, पुण पमाएणं ।
पियइ नरएसु भेरवकलकलतउ-तंबपाणाइं ॥ ३९३ ॥

११४३. सोऊण मुइयणरवइ[1]भवे य जयसद्दमंगलरवोघं ।
सुणइ नरएसु दुहयरअक्कंदुद्दामसद्दाइं ॥ ३९४ ॥

११४४. निहण हण गिण्ह दह पय [2]उव्विंध पविंध वंध रुंधाहि ।
फाले लोले घोले [3]चूरे खारेहिं से गत्तं ॥ ३९५ ॥

११४५. वेयरणिखार-कलिमल-वेसलंकसल-क[4]रंकयकुलेसु ।
वसिओ नरएसु जिओ हणहणघणघोरसद्देसुं ॥ ३९६ ॥

११४६. तिरिएसु व भेरवसद्दपक्खपरपक्ख[5]णत्थणसएसु ।
वसिओ उव्वियमाणो जीवो कुडिलम्मि संसारे ॥ ३९७ ॥

११४७. मणुयत्तणे वि बहुविहविणिवायसहस्सभेसणघणम्मि ।
भोगपिवासाणुगओ वसिओ [6]भयपंजरे जीवो ॥ ३९८ ॥

११४८. वसियं दरीसु, वसियं गिरीसु, वसियं समुद्दमज्झेसु ।
रुक्खग्गेसु य वसियं संसारे संसरंतेणं ॥ ३९९ ॥

११४९. पीयं थणअच्छीरं सागरसलिलाओ बहुयरं होज्जा ।
संसारम्मि अणंते मा[7]ईणं अण्णमण्णाणं ॥ ४०० ॥

११५०. नयणोदगं पि तासिं सागरसलिलाओ बहुतरं होज्जा ।
गलियं रुयमाणीणं मा[8]ईणं अण्णमण्णाणं ॥ ४०१ ॥

---

१. °इभावे जय° सं० ॥ २. उव्वंध पवंध वंध सा० ॥ ३. धूरे जे० । थूरे सा० ॥ ४. °करवय° जे० ॥ ५. °णच्छण° जे० सा० ॥ ६. भवपं° सं० ॥ ७–८. माऊणं सं० ॥

[गा. ४०२–५. सरीरममत्तछेदणोवएसो]

११५१. नत्थि भयं मरणसमं, जम्मणसरिसं न [1]विज्जए दुक्खं ।
तम्हा जर-मरणकरं छिंद ममत्तं सरीराओ ॥ ४०२ ॥

११५२. अन्नं इमं सरीरं अण्णो जीवो त्ति निच्छियमईओ ।
दुक्ख[2]परिक्केसकरं छिंद ममत्तं सरीराओ ॥ ४०३ ॥

११५३. जावइयं किंचि दुहं सारीरं माणसं च संसारे ।
[3]पत्तं अणंतखुत्तो कायस्स ममत्तदोसेणं ॥ ४०४ ॥

११५४. तम्हा सरीरमाई अब्भिंतर बाहिरं निरवसेसं ।
छिंद ममत्तं सुविहिय ! जइ इच्छसि मुच्चिउ दुहाणं ॥ ४०५ ॥

[गा. ४०६–८. उवसग्गपरीसहाहियासण-असुहज्झाणवज्जण-रागदोसनिसेहोवएसो]

११५५. सव्वे उवसग्ग परीसहे य तिविहेण निज्जिणाहि लहुं ।
एएसु निज्जिएसुं होहिसि आराहओ मरणे ॥ ४०६ ॥

११५६. मा हु य सरीरसंताविओ य तं झाहि अट्ट-रोद्दाइं ।
सुट्ठु वि रूवियलिंगे वि अट्ट-रुद्दाणि रूवंति ॥ ४०७ ॥

११५७. मित्त-सुय-बंधवाइसु इट्ठाऽणिट्ठेसु इंदियत्थेसुं ।
रागो वा दोसो वा ईसि मणेणं न कायव्वो ॥ ४०८ ॥

[गा. ४०९–१२. रोगायंकाहियासणोवएसो सणंकुमारचक्किउदाहरणं च]

११५८. रोगाऽऽयंकेसु पुणो विउलासु य वेयणासुइन्नासु ।
सम्मं अहियासंतो इणमो हियएण चिंतेज्जा ॥ ४०९ ॥

११५९. बहुपलिय-सागराइं सढाणि मे नरय-तिरियजाईसुं ।
किं पुण सुहावसाणं इणमो सारं नरदुहं ति ॥ ४१० ॥

---

१. विज्जई जे० ॥ २. °परिकिलेसकरं सं० ॥ ३. पत्तो सा० ॥

११६०. सोलस रोगायंका सहिया जह चंक्किणा चउत्थेणं ।
वाससहस्सा सत्त उ सामण्णधुरं उवगएणं ॥ ४११ ॥

११६१. तह उत्तमट्ठकाले देहे निरवेक्खयं उवगएणं ।
तिलछेत्तलावगा इव आयंका विसहियव्वा उ ॥ ४१२ ॥

[गा. ४१३–८५. तिविहोवसग्गाहियासणोवएसे उदाहरणाइं]

[गा. ४१३–२५. राजाग्गहनिव्विण्णजिणधम्मसेट्ठिउदाहरणं]

११६२. परिव्वायगभत्तो राया पट्टीइ सेट्ठिणो मूढो ।
अच्चुण्हं परमन्नं दासीय सुकोवियमणुस्सा (?) ॥ ४१३ ॥

११६३. सा य सलिलोल्ललोहिय-मंस-वसापेसिथिग्गलं घित्तुं ।
उप्पइया पट्टीओ पाइं जह रक्खसवहु व्व (?) ॥ ४१४ ॥

११६४. तेण य निव्वेएणं निग्गंतूणं तु सुविहियसगासे ।
आरुहियचरित्तभरो सीहोरसियं समारूढो ॥ ४१५ ॥

११६५. तम्मि य महिहरसिहरे सिलायले निम्मले महाभागो ।
वोसिरइ थिरपइन्नो सव्वाहारं महतणू य ॥ ४१६ ॥

११६६. तिविहोवसग्ग सहिउं पडिमं सो अद्धमासियं धीरो ।
ठाइ य पुव्वाभिमुहो उत्तमधिइ-सत्तसंजुत्तो ॥ ४१७ ॥

११६७. सा य पगलंतलोहिय-मेय-वसा-मंसलंधरा पट्टी ।
खज्जइ खगेहिं दूसहनिसट्ठचंचुप्पहारेहिं ॥ ४१८ ॥

११६८. मसएहिं मच्छियाहि य कीडीहि य विसमसंपलग्गाहिं ।
खज्जंतो वि न कंपइ कम्मविवागं गणेमाणो ॥ ४१९ ॥

११६९. रत्तिं च पयइविहसियसियालियाहिं निराणुकंपाहिं ।
उवसग्गिज्जइ धीरो नाणाविहरूवधाराहिं ॥ ४२० ॥

११७०. चिंतेइ य खरकरवय-असि-पंजर-खग्ग-मोग्गर-घणाओ ।
इणमो न हु कट्ठयरं दुक्खं निरयग्गिदुक्खाओ ॥ ४२१ ॥

---

१. सनत्कुमारचक्रिणा इत्यर्थः ॥ २. आरुहइ च° सं० पु० ॥ ३. °यसिवाहि भमुयाहि निरणु° सं० ॥ ४. °करकय° पु० ॥ ५. °रपहाओ सा० ॥

११७१. एवं च गओ पक्खो, बीओ पक्खो य दाहिणदिसाए।
अवरेण वि पक्खो च्चिय समइक्कंतो महेसिस्स ॥ ४२२ ॥

११७२. तह उत्तरेण पक्खं भगवं अविकंपमाणसो सहइ।
पडिओ य दुमासंते नमो त्ति वोत्तुं जिणिंदाणं ॥ ४२३ ॥

११७३. कंचणपुरम्मि सिट्ठी जिणधम्मो नाम सावओ आसी।
तस्स इमं चरियपयं, ण उ एयं कित्तिमसुणिस्स ॥ ४२४ ॥

११७४. जह तेण [ऽ] वितथमुणिणा उवसग्गा परमदूसहा सहिया।
तह उवसग्गा सुविहिय ! सहियव्वा उत्तिमट्ठम्मि ॥ ४२५ ॥

[गा. ४२६–२७. मेयज्जरिसिउदाहरणं]

११७५. निप्फेडियाणि दुण्णि वि सीसावेढेण जस्स अच्छीणि।
न य संजमाउ चलिओ मेअज्जो मंदरगिरि व्व ॥ ४२६ ॥

११७६. जो कुंचगावराहे पाणिदया कुंचगं तु नाऽऽइक्खे।
जीवियमणुपेहंतं मेयज्जरिसिं नमंसामि ॥ ४२७ ॥

[गा. ४२८–३१. चिलाइपुत्तोदाहरणं]

११७७. जो तिहिं पएहिं धम्मं समभिगओ संजमं समारूढो।
उवसम १ विवेग २ संवर ३ चिलाइपुत्तं नमंसामि ॥ ४२८ ॥

११७८. सोएहिं अइगयाओ लोहियगंधेण जस्स कीडीओ।
खायंति उत्तिमंगं तं दुक्करकारयं वंदे ॥ ४२९ ॥

११७९. देहो पिपीलियाहिं चिलाइपुत्तस्स चालणि व्व कओ।
तणुओ वि मणपओसो न य जाओ तस्स ताणुवरिं ॥ ४३० ॥

११८०. धीरो चिलाइपुत्तो मूइंगलियाहिं चालणी व्व कओ।
न य धम्माओ [1]चलिओ तं दुक्करकारयं वंदे ॥ ४३१ ॥

१. चलिओ वह हु मणं स...॥ ४३१ ॥ सं० ॥

[गा. ४३२–३३. गयसुकुमालोदाहरणं]

११८१. गयसुकुमालमहेसी जह दड्ढो पिइवणंसि ससुरेणं ।
न य[1] धम्माओ चलिओ तं दुक्करकारयं वंदे ॥ ४३२ ॥

११८२. जह तेण सो हुयासो सम्मं अइरेगदूसहो सहिओ ।
तह सहियव्वो सुविहिय ! उवसग्गो देहदुक्खं च ॥ ४३३ ॥

[गा. ४३४–३५. सागरचंदोदाहरणं]

११८३. कमलामेलाहरणे सागरचंदो सुईहिं नभसेणं ।
आगंतूणं[2] सुरत्ता (?) संपइ संपाइणो वारे ॥ ४३४ ॥

११८४. जा तस्स खमा तइया जो भावो जा य दुक्करा पडिमा ।
तं अणगार ! गुणागर ! तुमं पि हियएण चिंतेहि ॥ ४३५ ॥

[गा. ४३६–४० अवंतिसुकुमालोदाहरणं]

११८५. सोऊण निसासमए नलिणिविमाणस्स वण्णणं धीरो ।
संभरियदेवलोओ उज्जेणि अवंतिसुकुमालो ॥ ४३६ ॥

११८६. घित्तूण समणदिक्खं नियमुज्झियसव्वदिव्वआहारो ।
बाहिं वंसकुडंगे पायवगमणं निवण्णो उ ॥ ४३७ ॥

११८७. वोसट्ठनिसट्ठंगो तहिं[3] सो भल्लुंकियाइ खइओ उ ।
मंदरगिरिनिक्कंपं तं दुक्करकारयं वंदे ॥ ४३८ ॥

११८८. मरणम्मि जस्स मुक्कं सुकुसुमगंधोदयं च देवेहिं ।
अज्ज वि गंधवई सा तं च कुडंगी सरट्ठाणं ॥ ४३९ ॥

११८९. जह तेण तत्थ मुणिणा सम्मं सुमणेण इंगिणी तिण्णा ।
तह तरह उत्तिमट्ठं, तं च मणे सन्निवेसेह ॥ ४४० ॥

[गा. ४४१–४२. चंदवडिंसयनिवोदाहरणं]

११९०. जो निच्छएण गिण्हइ, देहच्चाए वि नअट्ठि(?ऽद्धि)यं कुणइ[4] ।
सो साहेइ सकज्जं जह चंदवडिंसओ राया ॥ ४४१ ॥

---

१. य संजमाओ च° सं० ॥ २. °ण तिसुरत्तो सं° जे० । °ण सुरत्ते सं° पु० । सं० प्रतावत्र स्थाने त्रुटितं पत्रम् ॥ ३. तहियं भ° सं० ॥ ४. मुणइ सं० ॥

११९१. दीवाभिग्गहधारी दूसहघणविणयनिच्चलनगिंदो ।
जह सो तिण्णपइण्णो तह तरह तुमे पइन्नं ति ॥ ४४२ ॥

[गा. ४४३. दमदंतमहेसिउदाहरणं]

११९२. जह दमदंतमहेसी पंडव-कोरवमुणी थुंय-गरहिओ ।
आसि समो दोण्हं पि हु, एव समा होह सव्वत्थ ॥ ४४३ ॥

[गा. ४४४. खंदगसीसोदाहरणं]

११९३. जह खंदगसीसेहिं सुक्कमहाझाणसंसियमणेहिं ।
न कओ मणप्पओसो पीलिज्जंतेसु जंतम्मि ॥ ४४४ ॥

[गा. ४४५–४९. धन्न-सालिभद्दोदाहरणं]

११९४. तह धन्न-सालिभद्दा अणगारा दो वि तवमहिड्ढीया ।
वेभारगिरिसमीवे नालंदाए समीवम्मि ॥ ४४५ ॥

११९५. जुयलसिलासंथारे पायवगमणं उवागया जुगवं ।
मासं अणूणगं ते वोसट्ठनिसट्ठसव्वंगा ॥ ४४६ ॥

११९६. सीयाऽऽयवझडियंगा[२] लग्गुद्धियमंस-ण्हारुणि विणट्ठा ।
दो वि अणुत्तरवासी महेसिणो रिद्धिसंपण्णा ॥ ४४७ ॥

११९७. अच्छेरयं च लोए ताण तहिं देवयाणुभावेणं ।
अज्ज वि अट्ठिनिवेसं पंके व्व सनामगा हत्थी ॥ ४४८ ॥

११९८. जह ते समंसचम्मे उवलविलग्गे वि णो सयं चलिया ।
तह अहियासेयव्वं गमणे थेवं पिमं दुक्खं ॥ ४४९ ॥

[गा. ४५०–६५. पंचपंडवोदाहरणं]

११९९. अयलग्गामकुडुंबिय सुरइयसयदेवसुमणयसुभद्दा ।
सत्थेसु गया खमगं गिरिगुहनिलयं णियच्छी य ॥ ४५० ॥

१. थुयघरंगो । भा° सं० ॥ २. °गा गळट्टिय° सं० । °गा लगुट्टिय° जे० । पु० प्रतावत्र पाठभङ्गः ॥

१२००. ते तं तवोकिलंतं वीसामेऊण विणयपुव्वागं ।
उवलद्धपुण्ण-पावा फासुयसुमहं करेसी य ॥ ४५१ ॥

१२०१. सुगहियसावगधम्मा जिणमहिमाणेसु जणियसोहग्गा ।
जसहरमुणिणो पासे निक्खंता तिव्वसंवेगा ॥ ४५२ ॥

१२०२. सुगहियजिणवयणामयपरिपुट्ठा सीलसुरहिगंधड्ढा ।
विहरिय गुरुस्सगासे जिणवरवसुपुज्जतित्थम्मि ॥ ४५३ ॥

१२०३. कणगावलि-मुत्तावलि-रयणावलि-सीहकीलियकिलंता ।
काही य ससंवेगा आयंबिलवड्ढमाणं च ॥ ४५४ ॥

१२०४. आसरिया य मणोहरसिहरंतरसंचरंतपुक्खरयं ।
आइकरचलणपंकयसिरसेवियसालहिमवंतं ॥ ४५५ ॥

१२०५. रमणिज्जहरय-तरुवर-परहुअ-सिहि-भमरमहुयरिविलोले ।
अमरगिरिविसयमणहरजिणवयणसुकाणणुद्देसे ॥ ४५६ ॥

१२०६. तम्मि सिलायलपुहवी पंच वि देहट्ठिईसुमुणियत्था ।
कालगया उववण्णा पंच वि अपराजियविमाणे ॥ ४५७ ॥

१२०७. ताओ चइऊण इहं भारहवासे असेसरिउदमणा ।
पंडुनराहिवतणया जाया जयलच्छिभत्तारा ॥ ४५८ ॥

१२०८. ते कण्हमरणदूसहदुक्खसमुप्पन्नतिव्वसंवेगा ।
सुट्ठियथेरसगासे निक्खंता खायकित्तीया ॥ ४५९ ॥

१२०९. जिट्ठो चउदसपुव्वी चउरो एक्कारसंगवी आसी ।
विहरिय गुरुस्सगासे जसपडहभरंतजियलोया ॥ ४६० ॥

१२१०. ते विहरिऊण विहिणा नवरि [illegible]ट्ठं कमेण संपत्ता ।
सोउं जिणनिव्वाणं भत्तपरिन्नं करेसी य ॥ ४६१ ॥

१२११. घोराभिग्गहधारी भीमो कुंतग्गगहियभिक्खाओ ।
सेत्तुंजसेलसिहरे पाओवगओ गयभवोघो ॥ ४६२ ॥

१२१२. पुव्वविराहियवंतरउवसग्गसहस्समारुयनगिंदो ।
अविकंपो आसि मुणी भाईणं एक्कपासम्मि ॥ ४६३ ॥

१२१३. दो मासे संपुन्ने सम्मं धिइधणियबद्धकच्छाओ ।
ताव उवसग्गिओ सो जाव उ परिणेव्वुओ भगवं ॥ ४६४ ॥

१२१४. सेसा वि पंडुपुत्ता पाओवगया उ निव्वुया सव्वे ।
एवं धिइसंपन्ना अण्णे वि दुहाओ मुच्चंति ॥ ४६५ ॥

[गा. ४६६ दंडअणगारोदाहरणं]

१२१५. दंडो वि य अणगारो आयावणभूमि[1]संठिओ वीरो ।
सहिऊण [2]बाणघायं सम्मं परिनिव्वुओ भगवं ॥ ४६६ ॥

[गा. ४६७-६८. सुकोसलमुणिउदाहरणं]

१२१६. सेलम्मि चित्तकूडे सुकोसलो सुट्ठिओ उ पडिमाए ।
नियगजणणीए खइओ वग्घीभावं उवगयाए ॥ ४६७ ॥

१२१७. [3]पडिमोवगओ य मुणी [4]लंबेसु ठिओ बहूसु ठाणेसुं ।
तह वि य अक[5]लुणभावो, सा हु खमा सव्वसाहूणं ॥ ४६८ ॥

[गा. ४६९–७४. वइररिसिउदाहरणं रहावत्तनग-कुंजरावत्तनगनामहेऊ य]

१२१८. [6]पंचसयपरिवुडप्पा वइररिसी पव्वए रहावत्ते ।
मोत्तूण खुड्डगं किर अन्नं गिरिमस्सिओ सुजसो ॥ ४६९ ॥

१२१९. तत्थ य सो [7]उवलतले एगागी धीरनिच्छयमईओ ।
वोसिरिऊण सरीरं उण्हम्मि ठिओ वियप्पाणो ॥ ४७० ॥

१२२०. तो सो अइसुकुमालो दिणयरकिरणग्गितावियसरीरो ।
[8]हविपिंडु व्व विलीणो उववण्णो देवलोयम्मि ॥ ४७१ ॥

१२२१. तस्स य सरीरपूयं कासी य रहेहि लोगपाला उ ।
तेण रहावत्तगिरी अज्ज वि सो विस्सुओ लोए ॥ ४७२ ॥

---

१. °भूमिसंसिओ सं० जे० पु० ॥ २. पाणघायं सं० जे० पु० ॥ ३. पडिमाय गओ जे० । पडि(णिय)मायगओ सा० ॥ ४. लंछेसुविओ जे० ॥ ५. °लुसभावो सा उ ख° सा० ॥ ६. पंचसया परिखुडया व° सा० ॥ ७. वउलतले जे०, अक्षरव्यत्ययजनितोऽयमशुद्धः पाठभेदः ॥ ८. हिमपिंडु पु० ॥

१२२२. भगवं पि वइरसामी बिईयगिरिदेवयाइ कयपूओ ।
संपूइओऽत्थ मरणे कुंजरभरिएण सक्केणं ॥ ४७३ ॥

१२२३. पूइयसुविहियदेहो पयाहिणं कुंजरेण तं सेलं ।
कासी य सुरवरिंदो तम्हा सो कुंजरावत्तो ॥ ४७४ ॥

[गा. ४७५-७८. अरहन्नयउदाहरणं]

१२२४. तत्तो य जोगसंगहउवहाणक्खाणयम्मि कोसंबी ।
रोहगमवंतिसेणो [1]रुंज्झेइ मणिप्पभो [2]भासा ॥ ४७५ ॥

१२२५. [3]धम्मवसुसीसजुयलं धम्मजसे तत्थ रणदेसम्मि ।
भत्तं पच्चक्खायइ सेलम्मि उ [4]वच्छगातीरे ॥ ४७६ ॥

१२२६. निम्मम निरहंकारो एगागी सेलकंदरसिलाए ।
कासी य उत्तमट्ठं, सो भावो सव्वसाहूणं ॥ ४७७ ॥

१२२७. उण्हम्मि सिलावट्टे जह तं अरहण्णएण सुकुमालं ।
वग्घारियं सरीरं, अणुचिंतेज्जा तमुच्छाहं ॥ ४७८ ॥

[गा. ४७९. चाणक्कोदाहरणं]

१२२८. गोब्बर पाओवगओ सुबुद्धिणा णिग्घिणेण चाणक्को ।
दड्ढो न य संचलिओ, सा हु धिई चिंतणिज्जा उ ॥ ४७९ ॥

[गा. ४८०-८५. परीसहाहियासणे इलापुत्तदिट्ठंतसूयणापुव्वं उवएसो]

१२२९. जह सो वंसिपएसी वोसट्ठ-निसिट्ठ-चत्तदेहाओ ।
वंसीपत्तेहिं विणिग्गएहिं आगासमुक्खित्तो ॥ ४८० ॥

१२३०. जह सा बत्तीसघडा वोसट्ठ-निसट्ठ-चत्तदेहागा ।
धीरा वाएण उदीरिएण विगलिम्मि ओलइया ॥ ४८१ ॥

---

१. रुज्झइ य म° जे० पु० ॥ २. भासो(ऽब्भासं) सा०, सं० प्रतावत्र त्रुटितं पत्रम् ॥
३. धम्मगसुसीलजुयलं सा० ॥ ४. वच्छलाती° जे० ॥

१२३१. जंतेण करकएण व सत्थेहिं व सावएहिं विविहेहिं ।
देहे विद्धंसंते ईसिं पि अकंपणा समणा ॥ ४८२ ॥

१२३२. पडिणीययाइ केई चम्मंसे खीलएहिं निहणित्ता ।
महु-घयमक्खियदेहं पिवीलियाणं तु देज्जा हि ॥ ४८३ ॥

१२३३. जेण विरागो जायइ तं तं सव्वायरेण करणिज्जं ।
मुच्चइ हु ससंवेगो, इत्थ इलापुत्तदिट्ठंतो ॥ ४८४ ॥

१२३४. समुइण्णेसु य सुविहिय! घोरेसु परीसहेसु सहणेणं ।
सो अत्थो सरणिज्जो [1]जो बीए उत्तरज्झयणे ॥ ४८५ ॥

[गा. ४८६–५०३. बावीसपरीसहे पडुच्च पिहप्पिहं बावीसइदिट्ठंतनिद्देसो]

१२३५. उज्जेणि हत्थिमित्तो सत्थसमग्गो वणम्मि कट्ठेणं ।
पायहरो संवरणं चेल्लग'भिक्खावण'सुरेसुं १ ॥ ४८६ ॥

१२३६. तत्थेव य धणमित्तो चेल्लगमरणं नईइ 'तण्हाए' ।
नित्थिण्णेसुऽणज्जंत विंटियविस्सारणं कासि २ ॥ ४८७ ॥

१२३७. मुणिचंदेण विदिण्णस्स रायगिहि परीसहो महाघोरो ।
जत्तो हरिवंसविहूसणस्स वोच्छं जिणिंदस्स ॥ ४८८ ॥

१२३८. रायगिहनिग्गया खलु पडिमापडिवन्नगा मुणी चउरो ।
'सीय'विहूय कमेणं पहरे पहरे गया सिद्धिं ३ ॥ ४८९ ॥

१२३९. 'उसिणे' तगरऽरहन्नग ४ चंपा 'मसएसु' सुमणभद्दरिसी ५ ।
खमसमणे[2]रक्खियपिओ 'अचेलयत्ते' य उज्जेणी ६ ॥ ४९० ॥

१२४०. 'अरईय' जाइ मूयक राहू भव्वो य दुलहं[3]बोहीओ ।
कोसंबीए कहिओ ७ '[4]इत्थिगए' थूलभद्दरिसी ८ ॥ ४९१ ॥

१२४१. कुलइरम्मि य दत्तो 'चरियाइ' परीसहे समक्खाओ ।
सिड्डिसुयतिगिच्छणणं अंगुलि दीवो य वासम्मि ९ ॥ ४९२ ॥

---

१. जोऽधीओ उत्त° सा० ॥ २. °ण अज्जरक्खिय अचे° सा० ॥ ३. °हबोही य । को° सं० ॥
४. इत्थीए सा० ॥

१२४२. गयपुर कुरुदत्तसुओ 'निसीहिया' अडविदेस पडिमाए।
गावि कुढिएण दड्ढो, गयसुकुमालो जहा भगवं १० ॥ ४९३ ॥

१२४३. दो अणगारा धिज्जाइयाइ कोसंबि सोमदत्ताई।
पाओवगया ण दिणे 'सिज्जाए' सागरे छूढा ११ ॥ ४९४ ॥

१२४४. महुराइ महुरखमओ 'अक्कोसपरीसहे' उ सविसेसो।
बीओ रायगिहम्मि उ अज्जुणमालारदिट्ठंतो १२ ॥ ४९५ ॥

१२४५. कुंभारकडे नगरे खंदगसीसाण जंतपीलणया।
एवं 'वहे' कहिज्जइ जह सहियं तस्स सीसेहिं १३ ॥ ४९६ ॥

१२४६. तह 'जायण' नाणवुत्तं(? जुत्तं) गीए संपड्डियस्स समुयाणं १४।
तत्तो 'अलाभगम्मि' उ जह कोहं निज्जिणे कण्हो ॥ ४९७ ॥

१२४७. किसिपारासर ढंढो वीयं तु 'अलाभगे' उदाहरणं १५।
[1]कण्हं च [2]लद्धमन्नं चइऊण खमन्निओ सिद्धो ॥ ४९८ ॥

१२४८. महुरा जियसत्तुसुओ अणगारो कालवेसिओ 'रोगे'।
मोग्गल्लसेलसिहरे खइओ किर सुरसियालेणं १६ ॥ ४९९ ॥

१२४९. सावत्थी जियसत्तूतणओ निक्खमण पडिम 'तणफासे'।
चारिय पधिय विकंतण कुसलेसण कड्ढणा सहणं १७ ॥ ५०० ॥

१२५०. चंपा सुणंदगं चिय साहुदुगुंछाइ 'जल्ल' खउरंगे।
कोसंबिजम्म निक्खमण वेयणं साहुपडिमाए १८ ॥ ५०१ ॥

१२५१. महुराइ इंददत्तो 'सक्कारा' पायछेयणे सड्ढो १९।
'पन्नाइ' अज्जकालग सागरखमणो य दिट्ठंतो २० ॥ ५०२ ॥

१२५२. 'नाणे' असगडताओ, खंभगनिधि अणहियासणे भद्दो २१।
'दंसणपरीसहम्मि' उ असाढभूई उ आयरिया २२ ॥ ५०३ ॥

---

१. कण्हबलभद्दमन्नं सा० ॥ २. अत्र 'लद्धसन्नं' यद्वा 'लद्धसत्तं' इति पाठो लिपिदोषात् कल्पयितुं शक्यः ॥

[गा. ५०४–६. परीसहाहियासणोवएसो]

१२५३. चरियाए मरणम्मि उं[1] समुइण्णपरीसहो मुणी एवं ।
भावेज्ज निउणजिणमयउवएससुईए अप्पाणं ॥ ५०४ ॥

१२५४. उम्मग्गसंपयायं मणहत्थिं विसयसुमरियमणंतं ।
नाणंकुसेण धीरो धरेइ दित्तं पिव गइंदं ॥ ५०५ ॥

१२५५. एए उ [2]अहासूरा, महिड्ढिओ को व भाणिउं सत्तो ? ।
किं वातिमूवमाए जिण-गणधर-थेरचरिएसुं ? ॥ ५०६ ॥

[गा. ५०७–२४. धम्माणुपालणे तिरिक्खजोणियाणमुदाहरणाइं]

१२५६. किं चित्तं जइ नाणी सम्मद्दिट्ठी करेति उच्छाहं ? ।
तिरिएहि वि दुरणुचरो केहि वि अणुपालिओ धम्मो ॥ ५०७ ॥

१२५७. अरुणासिहं दट्ठूणं मच्छो सण्णी महासमुद्दम्मि ।
हा ! ण गहिओ त्ति काले झस त्ति संवेगमावण्णो ॥ ५०८ ॥

१२५८. अप्पाणं निंदंतो उत्तरिऊणं महन्नवजलाओ ।
सावज्जजोगविरओ भत्तपरिण्णं करेसी य ॥ ५०९ ॥

१२५९. खगतुंडभिन्नदेहो दूसहसूरग्गितावियसरीरो ।
कालं काऊण सुरो उववन्नो, एव सहणिज्जं ॥ ५१० ॥

१२६०. सो वाणरजूहवई कंतारे सुविहियाणुकंपाए ।
भासुरवरबोंदिधरो देवो वेमाणिओ जाओ ॥ ५११ ॥

१२६१. तं सीह-सेण-गयवरचरियं सोऊण दुक्करं रण्णे ।
को हु णु तवे पमायं करेज्ज जाओ मणुस्सेसुं ? ॥ ५१२ ॥

१२६२. भुयगपुरोहियडक्को राया मरिऊण सल्लइवणम्मि ।
सुपसत्थगंधहत्थी बहुभयगयभेलणो जाओ ॥ ५१३ ॥

१२६३. सो सीहचंदमुणिवरपडिमापडिबोहिओ सुसंवेगो ।
पाणवहाऽलिय-चोरिय-अब्बंभ-परिग्गहनियत्तो ॥ ५१४ ॥

---

१. य पु० ॥ २. अहाथूरा सं० जे० ॥

१२६४. राग-द्दोसनियत्तो छट्ठक्खमणस्स पारणे ताहे ।
असिऊण पंडुपत्ते आयवतत्तं जलं पासी ॥ ५१५ ॥

१२६५. खमगत्तणनिम्मंसो धवणि-सिरोजालसंतयसरीरो ।
विहरिय अप्पप्पाणो मुणिउवएसं विचिंतंतो ॥ ५१६ ॥

१२६६. सो अन्नया णिदाहे पंकोसन्नो घणं निरुच्छाहो ।
चिरवेरिएण दट्ठो कुक्कुडसप्पेण घोरेण ॥ ५१७ ॥

१२६७. जिणवयणमणुगुणिंतो ताहे सव्वं चउव्विहाहारं ।
वोसिरिऊण गइंदो भावेण जिणे नमंसी य ॥ ५१८ ॥

१२६८. तत्थ य वणयर-सुरवरविम्हियकीरंतपूय-सक्कारो ।
मज्झत्थो आसी किर कलहेसु य जज्जरिज्जंतो ॥ ५१९ ॥

१२६९. सम्मं सहिऊण तओ कालगओ सत्तमम्मि कप्पम्मि ।
सिरितिलयम्मि विमाणे उक्कोसठिई सुरो जाओ ॥ ५२० ॥

१२७०. सुयदिट्ठिवायकहियं एयं अक्खाणयं निसामेत्ता ।
पंडियमरणम्मि मइं दढं निवेसेज्ज भावेणं ॥ ५२१ ॥

१२७१. जिणवयणमणुस्सट्ठा दो वि भुयंगा महाविसा घोरा ।
कासी य कोसियासयतणूसु भत्तं मुइंगाणं ॥ ५२२ ॥

१२७२. एगो विमाणवासी जाओ वैरविज्जुपंजरसरीरो[1] ।
बीओ उ नंदणकुले बलो त्ति जक्खो महिड्ढीओ[2] ॥ ५२३ ॥

१२७३. हिमचूलसुरुप्पत्ती भद्दगमंहिसो य थूलभद्दो य ।
वेरोवसमे कहणा सुरभावे दंसणे खमणा[3] ॥ ५२४ ॥

[गा. ५२५–२६. तिविहोवसग्गाहियासणविसइयं इंगिणि-
पाओवगमणमरणपडिवण्णसाहुनिरूवणं]

१२७४. बावीसमाणुपुव्विं तिरिक्ख-मणुया वि भेसणट्ठाए ।
विसयाणुकंपरक्खण करेज्ज देवा उ उवसग्गं ॥ ५२५ ॥

---

१. वरवेज्जु° सं० । वरविज्जपं° सा० ॥ २. °महिसी सा० ॥ ३. खमणो सा० ॥

१२७५. संघयण-धिईजुत्तो नव-दसपुव्वी सुएण अंगा वा ।
इंगिणि-पाओवगमं पडिवज्जइ एरिसो साहू ॥ ५२६ ॥

[गा. ५२७. पाओवगमणमरणस्स भेयजुयं]

१२७६. निच्चलनिप्पडिकम्मो निक्खिवए जं जहिं जहा अंगं ।
एयं पाओवगमं, सनिहारिं १वा अनीहारिं २ ॥ ५२७ ॥

[गा. ५२८–५० पाओवगमणमरणसरूवनिरूवणं]

१२७७. पाओवगमं भणियं, सम-विसमे पायवो व्व जह पडिओ ।
नवरं परप्पओगा कंपेज्ज जहा[1] फल-तरु व्व ॥ ५२८ ॥

१२७८. तस-पाण-बीयरहिए विच्छिण्णवियार-थंडिलविसुद्धे ।
एगंते निद्दोसे उवेंति अब्भुज्जयं मरणं ॥ ५२९ ॥

१२७९. पुव्वभवियवेरेणं देवो साहरइ को वि पायाले ।
मा सो चरिमसरीरो न वेयणं किंचि पाविज्जा ॥ ५३० ॥

१२८० उप्पन्ने उवसग्गे दिव्वे माणुस्सए तिरिक्खे य ।
सव्वे पराजिणित्ता पाओवगया पविहरंति ॥ ५३१ ॥

१२८१. जह नाम असी कोसो अन्नो कोसो असी वि खलु अन्नो ।
इय मे अन्नो जीवो अन्नो देहो त्ति मन्नेज्जा ॥ ५३२ ॥

१२८२. पुव्वाऽवर-दाहिण-उत्तरेण वाएहिं आवडंतेहिं ।
जह न वि कंपइ मेरू तह झाणाओ न वि चलंति ॥ ५३३ ॥

१२८३. पढमम्मि य संघयणे वट्टंते सेलकुड्डसामाणे ।
तेसिं पि य वोच्छेओ चोद्दसपुव्वीण वोच्छेए ॥ ५३४ ॥

१२८४. पुढवि-दग-अगणि-मारुय-तरुमाइ तसेसु कोइ साहरइ ।
वोसट्ठ-चत्तदेहो अहाउयं तं परिक्खिज्जा ॥ ५३५ ॥

१२८५. देवो नेहेण णए देवागमणं व इंदगमणं वा ।
जहियं इट्ठा कंता सव्वसुहा होंति सुहभावा ॥ ५३६ ॥

---

१. जला फ° सं० ॥

१२८६. उवसग्गे तिविहे वि य अणुकूले चेव तह य पडिकूले ।
सम्मं अहियासेंतो कम्मक्खयकारओ होइ ॥ ५३७ ॥

१२८७. एयं पाओवगमं[1] इंगिणि पडिकम्म वण्णियं सुत्ते ।
तित्थयर-गणहरेहि य साहूहि य सेवियमुयारं ॥ ५३८ ॥

१२८८. सव्वे सव्वद्धाए सव्वन्नू सव्वकम्मभूमीसु ।
सव्वगुरू सव्वहिया सव्वे मेरूसु अहिसित्ता ॥ ५३९ ॥

१२८९. सव्वाहि वि लद्धीहिं सव्वे वि परीसहे पराइत्ता ।
सव्वे वि य तित्थयरा पाओवगया उ[2] सिद्धिगया ॥ ५४० ॥

१२९०. अवसेसा अणगारा तीय-पडुप्पन्न-ऽणागया सव्वे ।
केई पाओवगया पच्चक्खाणिंगिणिं केई ॥ ५४१ ॥

१२९१. सव्वा वि य अज्जाओ सव्वे वि य पढमसंघयणवज्जा ।
सव्वे य देसविरया पच्चक्खाणेण यं[3] मरंति ॥ ५४२ ॥

१२९२. सव्वसुहप्पभवाओ जीवियसाराओ सव्वजणगाओ ।
आहाराओ रयणं न विज्जए उत्तमं लोए ॥ ५४३ ॥

१२९३. विग्गहगए य सिद्धे मुत्तुं लोगम्मि जत्तिया जीवा ।
सव्वे सव्वावत्थं आहारे होंति आउत्ता ॥ ५४४ ॥

१२९४. तं तारिसगं रयणं सारं जं सव्वलोयरयणाणं ।
सव्वं परिच्चइत्ता पाओवगया पविहरंति ॥ ५४५ ॥

१२९५. एयं पाओवगमं निप्पडिकम्मं जिणेहिं पन्नत्तं ।
तं सोऊणं खमओ ववसायपरक्कमं कुणइ ॥ ५४६ ॥

१२९६. धीरपुरिसपण्णत्ते सप्पुरिसनिसेविए परमरम्मे ।
धण्णा सिलायलगया निरावयक्खा णिवज्जंति ॥ ५४७ ॥

१२९७. सुव्वंति य अणगारा घोरासु भयाणियासु अडवीसुं ।
गिरिकुहर-कंदरासु य विजणेसु य रुक्खहेट्ठेसुं ॥ ५४८ ॥

---

१. पाउवगम्मं जे० ॥ २. य सं० ॥ ३. उ सं० ॥

१२९८. धीधणियबद्धकच्छा भीया जर-मरण-जम्मणं[1]सयाणं ।
सेलसिलासयणत्था साहंति यं[2] उत्तिमट्ठाइं ॥ ५४९ ॥

१२९९. दीवोदहि-रण्णेसु य खयरावहियासु पुणरवि य तासु ।
कमलसिरीमहिलादिसु भत्तपरिन्ना कया थीसु ॥ ५५० ॥

[गा. ५५१–५२. विसमट्ठाणट्ठियआराहगमुणिअवेक्खाए वसहिट्ठियमुणीण-
माराहणाणुकूलत्तनिरूवणं]

१३००. जइ ताव सावयाकुलगिरिकंदर-विसमकडगदुग्गासुं ।
साहिंति उत्तिमट्ठं धिइधणियसहायगा धीरा ॥ ५५१ ॥

१३०१. किं पुण अणगारसहायगेण अण्णुण्णसंगहबलेणं ।
परलोए य न सक्का साहेउं अप्पणो अट्ठं? ॥ ५५२ ॥

[गा. ५५३–६९. उवसग्ग-महब्भयपसंगे अणुचिंतणानिरूवणं]

१३०२. समुइन्नेसु य सुविहिय! उवसग्ग-महब्भएसु विविहेसुं ।
हियएण चिंतणिज्जं रयणनिही एस उवसग्गो ॥ ५५३ ॥

१३०३. किं जायं जइ मरणं अहं च एगाणिओ इहं पाणी ? ।
वसिओ हं तिरियत्ते बहुसो एगागिओ रण्णे ॥ ५५४ ॥

१३०४. वसिऊण वि जणमज्झे वच्चइ एगाणिओ इमो जीवो ।
मोत्तूण सरीरघरं मच्चुमुहा कड्ढिओ संतो ॥ ५५५ ॥

१३०५. जह बीहंति उ जीवा विविहाण विहीसियाण एगागी ।
तह संसारगएहिं जीवेहिं बिहेसिया अन्ने ॥ ५५६ ॥

१३०६. सावयभयाभिभूओ बहूसु अडवीसु निरभिरामासु ।
सुरहि-हरिण-महिस-सूयरकरझोडियरुक्खछायासु ॥ ५५७ ॥

१३०७. गय-गवय-खग्ग-गंडय-वग्घ-तरच्छ-ऽच्छभल्लचरियासु ।
भल्लुंकि-कंक-दीविय-संबरसब्भावकिण्णासुं ॥ ५५८ ॥

---

१. °णभयाणं.सं० ॥ २. उ जे० ॥

१३०८. मत्तगइंदनिवाडियभिल्ल-पुलिंदावकुंडियवणासुं ।
वसिओ [1]हं तिरियत्ते भीसणसंसारचारम्मि ॥ ५५९ ॥

१३०९. [2]कत्थइ मुद्धमिगत्ते बहुसो अडवीसु पयइविसमासु ।
वग्घमुहावडिएणं रसियं अइभीयहियएणं ॥ ५६० ॥

१३१०. कत्थइ अइदुप्पिक्खो भीसण-विगराल-घोरवयणो हं ।
आसि अहं चिय वग्घो रुरु-महिस-वराहविद्दवओ ॥ ५६१ ॥

१३११. कत्थइ दुव्विहिएहिं रक्खस-वेयाल-भूयरूवेहिं ।
छलिओ, वहिओ य अहं मणुस्सजम्मम्मि निस्सारो ॥ ५६२ ॥

१३१२. पयइकुडिलम्मि कत्थइ संसारे पाविऊण भूयत्तं ।
बहुसो उव्वियमाणा मए वि बीहाविया सत्ता ॥ ५६३ ॥

१३१३. विरसं आरसमाणो कत्थइ रण्णेसु घाइओ अहयं ।
सावयगहणम्मि वणे भयभीरू खुभियचित्तो हं ॥ ५६४ ॥

१३१४. पत्तं विचित्त-विरसं दुक्खं संसारसागरगतेणं ।
रसियं च असरणेणं कयंतदंतंतरगतेणं ॥ ५६५ ॥

१३१५. तइया कीस न हायइ जीवो जइया सुसाणपरिविद्धं ।
भल्लुंकि-कंक-वायससएसु ढोकिज्जए देहं ॥ ५६६ ॥

१३१६. ता तं निज्जिणिऊणं देहं मोत्तूण वच्चए जीवो ।
सो जीवो अविणासी भणिओ तेलुक्कदंसीहिं ॥ ५६७ ॥

१३१७. तं जइ ताव न मुच्चइ जीवो मरणस्स उव्वियंतो वि ।
तम्हा मज्झ न जुज्जइ दाऊण भयस्स अप्पाणं ॥ ५६८ ॥

१३१८. एवमणुचिंतयंता सुविहिय ! जर-मरणभावियमईया ।
पावंति कयपयत्ता मरणसमाहिं महाभागा ॥ ५६९ ॥

[गा. ५७०–६४०. दुवालसण्हं भावणाणं वित्थरओ निरूवणं]

१३१९. एवं भावियचित्तो संथारवरम्मि सुविहिय ! सया वि ।
भावेहि भावणाओ बारस जिणवयणदिट्ठाओ ॥ ५७० ॥

१. हुं जे० ॥ २. कत्थय सं० विना ॥

१३२०. अह इत्तो चउरंगे चउत्थमंगं सुसाहुधम्मम्मि ।
वन्नेइ भावणाओ बारसिमा बारसंगविऊ ॥ ५७१ ॥

१३२१. समणेण सावएण य जाओ निच्चं पि भावणिज्जाओ ।
दढसंवेगकरीओ विसेसओ उत्तिमट्ठम्मि ॥ ५७२ ॥

१३२२. पढमं अणिच्चभावं १ असरणयं २ एगयं ३ च अन्नत्तं ४ ।
संसार५मसुभया ६ वि य विविहं लोगस्सहावं ७ च ॥ ५७३ ॥

१३२३. कम्मस्स आसवं ८ संवरं ९ च निज्जरण१०मुत्तमे य गुणे ११ ।
जिणसासणम्मि बोहिं च दुलहं १२ चिंतए मइमं ॥ ५७४ ॥

१३२४. सव्वट्ठाणाइं असासयाइं इह चेव देवलोगे य ।
सुर-असुर-नराईणं रिद्धिविसेसा [1]सुहाइं वा ॥ ५७५ ॥

१३२५. माया-पिईहिं सहवड्ढिएहिं मित्तेहिं पुत्त-दारेहिं ।
एगयओ सहवासो पीई पणओ वि य अणिच्चो ॥ ५७६ ॥

१३२६. भवणेहिं उववणेहि य सयणाऽऽसण-जाण-वाहणाईहिं ।
संजोगो वि अणिच्चो तह परलोगो वि सह तेहिं ॥ ५७७ ॥

१३२७. बल-विरिय-रूव-जोव्वणसामग्गी-सुभगया वपूसोभा ।
देहस्स य आरुग्गं असासयं जीवियं चेव १ ॥ ५७८ ॥

१३२८. जम्म-जरा-मरणभए अभिद्दुए विविहवाहिसंतत्ते ।
लोगम्मि नत्थि सरणं जिणिंदवरसासणं मुत्तुं ॥ ५७९ ॥

१३२९. आसेहि य हत्थीहि य पव्वयमित्तेहिं निच्चमित्तेहिं ।
सावरण-पहरणेहि य बलमयमत्तेहिं जोहेहिं ॥ ५८० ॥

१३३०. महया भडचडगरपहकरेण अवि चक्कवट्टिणा मच्चू ।
न य जियपुव्वो केणइ नीइबलेणावि लोगम्मि ॥ ५८१ ॥

१३३१. विविहेहि मंगलेहि य विज्जा-मंतोसहीपओगेहिं ।
न वि सक्का ताएउं मरणा ण वि रुण्ण-सोएहिं ॥ ५८२ ॥

---

१. सुहायं वा पु० ॥ २. बलवय° सं० विना ॥

१३३२. पुत्ता मित्ता य पिया सयणो बंधवजणो य अत्थो य ।
न समत्था ताएउं मरणा सिंदा वि देवगणा २ ॥ ५८३ ॥

१३३३. सयणस्स वि[1] मज्झगओ रोगाभिहओ किलिस्सइ इहेगो[2] ।
सयणो वि य से रोगं न विरिंचइ, नेव नासेइ ॥ ५८४ ॥

१३३४. मज्झम्मि बंधवाणं इक्को मरइ कलुणं रुयंताणं ।
न य णं अन्नेति तओ बंधुजणो नेव दाराइं ॥ ५८५ ॥

१३३५. इक्को करेइ कम्मं, फलमवि तस्सेक्कओ समणुहवइ ।
इक्को जायइ मरइ य, परलोयं इक्कओ जाइ ॥ ५८६ ॥

१३३६. पत्तेयं पत्तेयं नियगं कम्मफलमणुहवंताणं ।
को कस्स जए सयणो ? को कस्स व परजणो भणिओ ? ॥ ५८७ ॥

१३३७. को केण समं जायइ ? को केण समं च परभवं जाइ ? ।
को वा करेइ किंची ? कस्स व को कं नियत्तेइ ? ॥ ५८८ ॥

१३३८. अणुसोयइ अण्णजणं अन्नभवंतरगयं तु बालजणो ।
न वि सोयइ अप्पाणं किलिस्समाणं भवसमुद्दे ३ ॥ ५८९ ॥

१३३९. अन्नं इमं सरीरं, अन्नो हं, बंधवा विमे अन्ने ।
एवं नाऊण खमं, कुसलस्स न तं खमं काउं ४ ॥ ५९० ॥

१३४०. हा ! जह मोहियमइणा सुग्गइमग्गं अजाणमाणेणं ।
भीमे भवकंतारे सुचिरं भमियं भयकरम्मि ॥ ५९१ ॥

१३४१. जोणिसयसहस्सेसु य असइं[3] जायं मयं वऽणेगासु ।
संजोग-विप्पओगा पत्ता, दुक्खाणि य बहूणि ॥ ५९२ ॥

१३४२. सग्गेसु य नरगेसु य माणुस्से तह तिरिक्खजोणीसुं ।
जायं मयं च बहुसो संसारे संसरंतेणं ५ ॥ ५९३ ॥

१३४३. निब्भच्छणाऽवमाणण वह बंधण रुंधणा धणविणासो ।
णेगा य रोग-सोगा पत्ता जाईसहस्सेसुं ॥ ५९४ ॥

---

१. य सा० ॥ २. इहं सो। स° सं० ॥ ३. असई सं० । असयं जे० पु० ॥

१३२०. अह इत्तो चउरंगे चउत्थमंगं सुसाहुधम्मम्मि ।
वन्नेइ भावणाओ बारसिमा बारसंगविऊ ॥ ५७१ ॥

१३२१. समणेण सावएण य जाओ निच्चं पि भावणिज्जाओ ।
दढसंवेगकरीओ विसेसओ उत्तिमट्ठम्मि ॥ ५७२ ॥

१३२२. पढमं अणिच्चभावं १ असरणयं २ एगयं ३ च अन्नत्तं ४ ।
संसार५मसुभया ६ वि य विविहं लोगस्सहावं ७ च ॥ ५७३ ॥

१३२३. कम्मस्स आसवं ८ संवरं ९ च निज्जरण१०मुत्तमे य गुणे ११ ।
जिणसासणम्मि बोहिं च दुल्लहं १२ चिंतए मइमं ॥ ५७४ ॥

१३२४. सव्वट्ठाणाइं असासयाइं इह चेव देवलोगे य ।
सुर-असुर-नराईणं रिद्धिविसेसा सुहाइं[1] वा ॥ ५७५ ॥

१३२५. माया-पिईहिं सहवड्ढिएहिं मित्तेहिं पुत्त-दारेहिं ।
एगयओ सहवासो पीई पणओ वि य अणिच्चो ॥ ५७६ ॥

१३२६. भवणेहिं उववणेहि य सयणाऽऽसण-जाण-वाहणाईहिं ।
संजोगो वि अणिच्चो तह परलोगो वि सह तेहिं ॥ ५७७ ॥

१३२७. बल-विरिय-रूव-जोव्वणसामग्गी सुभगया वपूसोभा ।
देहस्स य आरुग्गं असासयं जीवियं चेव १ ॥ ५७८ ॥

१३२८. जम्म-जरा-मरणभए अभिद्दुए विविहवाहिसंतत्ते ।
लोगम्मि नत्थि सरणं जिणिंदवरसासणं मुत्तुं ॥ ५७९ ॥

१३२९. आसेहि य हत्थीहि य पव्वयमित्तेहिं निच्चमित्तेहिं ।
सावरण-पहरणेहि य वेलमय[2]मत्तेहिं जोहेहिं ॥ ५८० ॥

१३३०. महया भडचडगरपहकरेण अवि चक्कवट्टिणा मच्चू ।
न य जियपुव्वो केणइ नीइबलेणावि लोगम्मि ॥ ५८१ ॥

१३३१. विविहेहि मंगलेहि य विज्जा-मंतोसहीपओगेहिं ।
न वि सक्का ताएउं मरणा ण वि रूण्ण-सोएहिं ॥ ५८२ ॥

---

१. सुहायं वा पु० ॥ २. वलवय° सं० विना ॥

१३३२. पुत्ता मित्ता य पिया सयणो बंधवजणो य अत्थो य ।
न समत्था ताएउं मरणा सिंदा वि देवगणा २ ॥ ५८३ ॥

१३३३. सयणस्स वि[1] मज्झगओ रोगाभिहओ किलिस्सइ इहेगो ।
सयणो वि य से रोगं न विरिंचइ, नेव नासेइ ॥ ५८४ ॥

१३३४. मज्झम्मि बंधवाणं इक्को मरइ कलुणं रुयंताणं ।
न य णं अन्नेति तओ बंधुजणो नेव दाराइं ॥ ५८५ ॥

१३३५. इक्को करेइ कम्मं, फलमवि तस्सेक्कओ समणुहवइ ।
इक्को जायइ मरइ य, परलोयं इक्कओ जाइ ॥ ५८६ ॥

१३३६. पत्तेयं पत्तेयं नियगं कम्मफलमणुहवंताणं ।
को कस्स जए सयणो ? को कस्स व परजणो भणिओ ? ॥ ५८७ ॥

१३३७. को केण समं जायइ ? को केण समं च परभवं जाइ ? ।
को वा करेइ किंची ? कस्स व को कं नियत्तेइ ? ॥ ५८८ ॥

१३३८. अणुसोयइ अण्णजणं अन्नभवंतरगयं तु बालजणो ।
न वि सोयइ अप्पाणं किलिस्समाणं भवसमुद्दे ३ ॥ ५८९ ॥

१३३९. अन्नं इमं सरीरं, अन्नो हं, बंधवा विमे अन्ने ।
एवं नाऊण खमं, कुसलस्स न तं खमं काउं ४ ॥ ५९० ॥

१३४०. हा ! जह मोहियमइणा सुग्गइमग्गं अजाणमाणेणं ।
भीमे भवकंतारे सुचिरं भमियं भयकरम्मि ॥ ५९१ ॥

१३४१. जोणिसयसहस्सेसु य असइं[3] जायं मयं वऽणेगासु ।
संजोग-विप्पओगा पत्ता, दुक्खाणि य बहूणि ॥ ५९२ ॥

१३४२. सग्गेसु य नरगेसु य माणुस्से तह तिरिक्खजोणीसुं ।
जायं मयं च बहुसो संसारे संसरंतेणं ५ ॥ ५९३ ॥

१३४३. निब्भच्छणाऽवमाणण वह बंधण रुंधणा धणविणासो ।
णेगा य रोग-सोगा पत्ता जाईसहस्सेसुं ॥ ५९४ ॥

---

१. य सा० ॥ २. इहं सो। स° सं० ॥ ३. असई सं० । असयं जे० पु० ॥

१३४४. सो नत्थि इहोगासो लोए वालग्गकोडिमित्तो वि ।
जम्मण-मरणा बाहा अणेगसो जत्थ न य पत्ता ॥ ५९५ ॥

१३४५. सव्वाणि सव्वलोए रूवी दव्वाणि पत्तपुव्वाणि ।
देहोवक्खर-परिभोगयाइदुक्खेसु य बहूसुं ॥ ५९६ ॥

१३४६. संबंधि-बंधवत्ते सव्वे जीवा अणेगसो मज्झं ।
विविहवह-वेरजणया दासा सामी य मे आसी ६ ॥ ५९७ ॥

१३४७. लोगसहावो धी धी ! जत्थ व माया मया हवइ धूया ।
पुत्तो वि य होइ पिया, पिया वि पुत्तत्तणमुवेइ ॥ ५९८ ॥

१३४८. जत्थ पियपुत्तगस्स वि माया छाया भवंतरगयस्स ।
तुट्ठा खायइ मंसं, इत्तो किं कट्ठयरमन्नं ? ॥ ५९९ ॥

१३४९. धी ! संसारो, जहियं जुवाणओ परमरूवगव्वियओ ।
मरिऊण जायइ किमी तत्थेव कलेवरे नियए ७ ॥ ६०० ॥

१३५०. बहुसो अणुभूयाइं अईयकालम्मि सव्वदुक्खाइं ।
पाविहिइ पुणो दुक्खं न करेहिइ जो जणो धम्मं ॥ ६०१ ॥

१३५१. धम्मेण विणा जिणदेसिएण नऽन्नत्थ अत्थि किंचि सुहं ।
ठाणं वा कज्जं वा सदेव-मणुयाऽसुरे लोए ॥ ६०२ ॥

१३५२. धम्मं अत्थं कामं जाणि य कज्जाणि तिन्नि मिच्छंति ।
जं तत्थ धम्मकज्जं तं सुभमियराणि असुभाणि १ ॥ ६०३ ॥

१३५३. आयास-किलेसाणं वेराणं आगरो भयकरो य ।
बहुदुक्ख-दुग्गइकरो अत्थो मूलं अणत्थाणं २ ॥ ६०४ ॥

१३५४. किच्छाहि पाविउं जे पत्ता बहुभय-किलेस-दोसकरा ।
तक्खणसुहा बहुदुहा संसारविवद्धणा कामा ३ ॥ ६०५ ॥

१३५५. नत्थि इहं संसारे ठाणं [1]किंचि निरुवद्दुयं नाम ।
ससुराऽसुरेसु मणुए नरएसु तिरिक्खजोणीसुं ॥ ६०६ ॥

---

१. किंचि वि नि° जे० विना ॥

१३५६. बहुदुक्खपीलियाणं मइमूढाणं अणप्पवसगाणं ।
तिरियाणं नत्थि सुहं, नेरइयाणं कओ चेव? ॥ ६०७ ॥

१३५७. हयगब्भवास-जम्मण-वाहि-जरा-मरण-रोग-सोगेहिं ।
अभिभूए माणुस्से बहुदोसेहिं न सुहमत्थि ॥ ६०८ ॥

१३५८. मंस-ऽट्ठियसंघाए मुत्त-पुरीसभरिए नवच्छिड्डे ।
[1]असुइं परिस्सवंते, सुहं सरीरम्मि किं अत्थि? ॥ ६०९ ॥

१३५९. इट्ठजणविप्पओगो, चवणभयं चेव देवलोगाओ ।
एयारिसाणि सग्गे देवा वि दुहाणि पाविंति ॥ ६१० ॥

१३६०. ईसा-विसाय-मय-कोह-लोह-दोसेहिं एवमाईहिं ।
देवा वि समभिभूया, [2]तेसु वि य कओ सुहं अत्थि? ॥ ६११ ॥

१३६१. एरिसयदोसपुण्णे खुत्तो संसारसायरे जीवो ।
जं अइचिरं किलिस्सइ तं आसवहेउअं सव्वं ॥ ६१२ ॥

१३६२. राग-द्दोसपसत्तो इंदियवसओ करेइ कम्माइं ।
आसवदारेहिं अवंगुएहिं तिविहेण करणेणं ॥ ६१३ ॥

१३६३. धिद्धी ! मोहो, जेणिह हियकामो खलु स पावमायरइ ।
न हु पावं हवइ हियं, विसं जहा जीवियत्थिस्स ॥ ६१४ ॥

१३६४. रागस्स य दोसस्स य धिरत्थु ! जं नाम सद्दहंतो वि ।
पावेसु कुणइ भावं आउरविज्जु व्व अहिएसुं ॥ ६१५ ॥

१३६५. लोभेण [3]अणप्पज्झो कज्जं न गणेइ आयअहियं पि ।
अइलोहेण विणस्सइ मच्छु व्व जहा गलं गिलिओ ॥ ६१६ ॥

१३६६. धम्मं अत्थं कामं तिण्णि[4] वि[5] कुद्धो जणो परिच्चयइ ।
ताइं करेइ जेहि उ किलिस्सइ इहं परभवे य ॥ ६१७ ॥

१३६७. हुंति अजुत्तस्स विणासगाणि पंचिंदियाणि पुरिसस्स ।
उरगा इव उग्गविसा गहिया मंतोसहीहि विणा ॥ ६१८ ॥

---

१. असुहं सं० जे० पु० ॥ २. तेसिं कत्तो सुहं नाम? सं० ॥ ३. अहव घत्थो क° सा० ॥
४. तिण्णऽवि जे० ॥ ५. वि बुद्धो ज° सा० । वि घत्थो ज° सं० ॥

१३६८. आसवदारेहिं सया हिंसाईएहिं कम्ममासवइ ।
जह नावाइ विणासो छिद्देहि जलं उयहिमज्झे ॥ ६१९ ॥

१३६९. कम्मासवदाराइं निरुंभियव्वाइं इंदियाइं च ।
हंतव्वा य कसाया तिविहं तिविहेण मोक्खत्थं ८ ॥ ६२० ॥

१३७०. निग्गहियकसाएहिं [हु] आसवा मूलओ हया होंति ।
अहियाहारे मुक्के रोगा इव आउरजणस्स ॥ ६२१ ॥

१३७१. नाणेण य झाणेण य तवोबलेण य बला निरुंभंति ।
इंदियविसय-कसाया धरिया तुरगा व रज्जूहिं ॥ ६२२ ॥

१३७२. हुंति गुणकारगाइं सुयरज्जूहिं धणियं नियमियाइं ।
नियगाणि इंदियाइं जइणो तुरगा इव सुदंता ॥ ६२३ ॥

१३७३. मण-वयण-कायजोगा जे भणिया करणसण्णिया तिण्णि ।
ते जुत्तस्स गुणकरा होंति, अजुत्तस्स दोसकरा ॥ ६२४ ॥

१३७४. जो सम्मं भूयाइं पासइ भूए य अप्पभूए य ।
कम्ममलेण न लिप्पइ सो संवरियाऽऽसवदुवारो ९ ॥ ६२५ ॥

१३७५. धण्णा सत्तहियाइं मुणेंति[1], धण्णा करेंति मुणियाइं[2] ।
धण्णा सुग्गइमग्गं मरंति, धण्णा गया सिद्धिं ॥ ६२६ ॥

१३७६. धण्णा कलत्तनियलेहिं विप्पमुक्का[3] सुसत्तसंजुत्ता ।
वारीओ व गयवरा घरवारीओ विनिप्फिडिया ॥ ६२७ ॥

१३७७. धण्णा न करंति नवं संजमजोगेहिं कम्ममट्ठविहं ।
तवसलिलेणं मुणिणो [4]धोयंति पुराणयं कम्मं ॥ ६२८ ॥

१३७८. नाणमयवायसहिओ सीलुज्जलिओ तवोमओ अग्गी ।
संसारकरणबीयं दहइ दवग्गी व तणरासिं ॥ ६२९ ॥

१३७९. इणमो सुगइगइपहो सुदेसिओ उक्खिओ[5] जिणवरेहिं ।
ते धन्ना जे एयं पहमणवज्जं पवज्जंति १० ॥ ६३० ॥

---

१. सुणेंति पु० सा० ॥ २. सुणियाइं पु० सा० ॥ ३. °क्का पवरतत्त° सं० ॥ ४. धुणंति पोरा° जे० सा० ॥ ५. उक्खओ जे० ॥

१३८०. जाहे य पावियव्वं इह-परलोए य होइ कल्लाणं ।
ता एयं जिणकहियं पडिवज्जइ भावओ धम्मं ॥ ६३१ ॥

१३८१. जह जह दोसोवरमो, जह जह विसएसु होइ वेरग्गं ।
तह तह विण्णायव्वं आसन्नं से पयं परमं ११ ॥ ६३२ ॥

१३८२. दुग्गे भवकंतारे भममाणेहिं सुचिरं पणट्ठेहिं ।
दिट्ठो जिणोवदिट्ठो सोग्गइमग्गो कह वि लद्धो ॥ ६३३ ॥

१३८३. माणुस्स-देस-कुल-काल-जाइ-इंदियबलोवयाणं च ।
विन्नाणं सद्धा दंसणं च दुलहं सुसाहूणं ॥ ६३४ ॥

१३८४. पत्तेसु वि एएसुं मोहस्सुदएण दुलहो सुपहो ।
कुपहबहुयत्तणेण य विसयसुहाणं च लोभेणं ॥ ६३५ ॥

१३८५. सो य पहो उवलद्धो जस्स जए बाहिरो जणो बहुओ ।
संपत्ति च्चिय न चिरं, तम्हा न खमो पमाओ मे ॥ ६३६ ॥

१३८६. जह जह दढप्पइण्णो समणो वेरग्गभावणं कुणइ ।
तह तह असुभं आयवहयं व सीयं खयमुवेइ ॥ ६३७ ॥

१३८७. एगअहोरत्तेण वि दढपरिणामा अणुत्तरं जंति ।
कंडरिओ पोंडरिओ अहरगई-उड्ढगमणेसुं १२ ॥ ६३८ ॥

१३८८. बारस वि भावणाओ एवं संखेवओ समत्ताओ ।
भावेमाणो जीवो जाओ समुवेइ वेरग्गं ॥ ६३९ ॥

१३८९. भाविज्ज भावणाओ, पालिज्ज वयाइं रयणसरिसाइं ।
पडिपुण्णपावखमणे अइरा सिद्धिं पि पाविहिसि ॥ ६४० ॥

[गा. ६४१–५९ निव्वेओवएसपुव्वयं पंडियमरणनिरूवणं]

१३९०. कत्थइ सुहं सुरसमं, कत्थइ निरओवमं हवइ दुक्खं ।
कत्थइ तिरियसरिच्छं, माणुसजाई बहुविचित्ता ॥ ६४१ ॥

१. विजाणयाहि आ° सा० ॥

१३९१. दट्टूण वि अप्पसुहं माणुस्सं णेगदोससंजुत्तं ।
सुट्ठु वि हियमुवइट्ठं कज्जं न मुणेइ मूढजणो ॥ ६४२ ॥

१३९२. जह नाम पट्टणगओ संते मुलम्मि मूढभावेणं ।
न लहंति नरा लाहं माणुसभावं तहा पत्ता ॥ ६४३ ॥

१३९३. संपत्ते बल-विरिए सब्भावपरिक्खणं अजाणंता ।
न लहंति बोहिलाभं दुग्गइमग्गं च पावंति ॥ ६४४ ॥

१३९४. अम्मा-पियरो भाया भज्जा पुत्ता सरीर अत्थो य ।
भवसागरम्मि घोरे न हुंति ताणं च सरणं च ॥ ६४५ ॥

१३९५. न वि माया, न वि य पिया, न पुत्त-दारा, न चेव बंधुजणो ।
न[1] वि य धणं, न वि धन्नं दुक्खमुइन्नं उवसमेंति ॥ ६४६ ॥

१३९६. जइया सयणिज्जगओ दुक्खत्तो सयण-बंधुपरिहीणो ।
उव्वत्तइ परियत्तइ उरगो जह अग्गिमज्झम्मि ॥ ६४७ ॥

१३९७. असुइ सरीरं रोगा जम्मणसयसाहणं छुहा तण्हा ।
उण्हं सीयं वाओ पहाभिघाया य णेगविहा ॥ ६४८ ॥

१३९८. सोग-जरा-मरणाइं परिस्समो दीणया य दारिद्दं ।
तह य पियविप्पओगा अप्पियजणसंपओगा य ॥ ६४९ ॥

१३९९. एयाणि य अण्णाणि य माणुस्से बहुविहाणि दुक्खाणि ।
पच्चक्खं पिक्खंतो, को न मरइ तं विचिंतंतो ? ॥ ६५० ॥

१४००. लद्धूण वि माणुस्सं सुदुल्लहं केइ कम्मदोसेणं ।
साया-सुहमणुरत्ता मरणसमुंद्दे[2]ऽवगाहिंति ॥ ६५१ ॥

१४०१. तेण उ इहलोगसुहं मोत्तूणं माणसंसियमईओ ।
चिरतिक्खमरणभीरू लोगसुईकरणदोगुंछी ॥ ६५२ ॥

१४०२. दारिद्द-दुक्ख-वेयण-बहुविहसीउण्ह-खु-प्पिवासाणं ।
अरइ-भय-सोग-सामिय-तक्कर-दुब्भिक्खमरणाइं ॥ ६५३ ॥

---

१. णेव धणं सं० ॥ २. °मुद्दे विगा° जे० पु० ॥

१४०३. एएसिं तु दुहाणं जं पडिवक्खं सुहं ति तं लोए ।
जं पुण अच्चंतसुहं तस्स परोक्खा[1] सया लोया ॥ ६५४ ॥

१४०४. जस्स न छुहा, ण तण्हा, न य सीउण्हं, न दुक्खमुक्किट्ठं ।
न य असुइयं सरीरं, तस्सऽसणाईसु किं कज्जं ? ॥ ६५५ ॥

१४०५. जह निंबदुमुप्पन्नो कीडो कडुयं पि मन्नए महुरं ।
तह मोक्खसुहपरोक्खा संसारदुहं सुहं विंति ॥ ६५६ ॥

१४०६. जे कडुयदुमुप्पन्ना कीडा वरकप्पपायवपरोक्खा ।
तेसिं विसालवल्लीविसं व सग्गो य मोक्खो य ॥ ६५७ ॥

१४०७. तह परतित्थियकीडा विसयविसंकुरविमूढदिट्ठीया ।
जिणसासणकप्पतरुवरपारोक्खरसा किलिस्संति ॥ ६५८ ॥

१४०८. तम्हा सोक्खमहातरुसासयसिवफलयसोक्खसत्तेणं ।
मोत्तूण लोगसण्णं पंडियमरणेण मरियव्वं ॥ ६५९ ॥

[गा. ६६०–६१. धम्म-सुक्कज्झाणमाहप्पनिरूवणं]

१४०९. जिणमयभावियचित्तो लोगसुईमलविरेयणं काउं ।
धम्मम्मि तओ झाणे सुक्के य मइं निवेसेह ॥ ६६० ॥

१४१०. सुण जह जिणवयणामयभावियहियएण झाणवावारो ।
करणिज्जो समणेणं, जं झाणं जेसु झायव्वं ॥ ६६१ ॥

॥ इति संलेहणासुयं[2] ॥

॥ मरणविहिपंचमो उद्देसो सम्मत्तो ॥

॥ मरणविभत्तिपइन्नयं समत्तं ॥ ५ ॥

---

१. परुक्खा सा० । परुक्खो सया लोगो जे० ॥ २. °सुयं ॥ एयं मरणविभत्तिं १ मरणविसोहिं च नाम गुणरयणं २ । मरणसमाही तइयं ३ संलेहणसुयं चउत्थं च ॥ १ ॥ पंचम भत्तपरिण्णा ५ छट्ठं आउरपच्चक्खाणं च ६ । सत्तम महपच्चखाणं ७ अट्ठम आराहणपइण्णो ८ ॥ २ ॥ इमाओ अट्ठ सुयाओ भावा उ गहियंमि लेस अत्थाओ । मरणविभत्ती रइयं विय नाम मरणसमाहिं च ॥ ३ ॥ इति सिरिमरणविभत्तीपइण्णयं समत्तं ॥ इतिसंलेखना श्रुतम् ॥ इति श्रीमरणविभक्तिप्रकीर्णकं समाप्तम् ॥ सा० ॥

१३९१. दट्ठूण वि अप्पसुहं माणुस्सं णेगदोससंजुत्तं ।
सुट्ठु वि हियसुवइट्ठं कज्जं न मुणेइ मूढजणो ॥ ६४२ ॥

१३९२. जह नाम पट्टणगओ संते मुल्लम्मि मूढभावेणं ।
न लहंति नरा लाहं माणुसभावं तहा पत्ता ॥ ६४३ ॥

१३९३. संपत्ते बल-विरिए सब्भावपरिक्खणं अजाणंता ।
न लहंति बोहिलाभं दुग्गइमग्गं च पावंति ॥ ६४४ ॥

१३९४. अम्मा-पियरो भाया भज्जा पुत्ता सरीर अत्थो य ।
भवसागरम्मि घोरे न हुंति ताणं च सरणं च ॥ ६४५ ॥

१३९५. न वि माया, न वि य पिया, न पुत्त-दारा, न चेव बंधुजणो ।
न[1] वि य धणं, न वि धन्नं दुक्खमुइन्नं उवसमेंति ॥ ६४६ ॥

१३९६. जइया सयणिज्जगओ दुक्खत्तो सयण-बंधुपरिहीणो ।
उव्वत्तइ परियत्तइ उरगो जह अग्गिमज्झम्मि ॥ ६४७ ॥

१३९७. असुइ सरीरं रोगा जम्मणसयसाहणं छुहा तण्हा ।
उण्हं सीयं वाओ पहाभिघाया य णेगविहा ॥ ६४८ ॥

१३९८. सोग-जरा-मरणाइं परिस्समो दीणया य दारिद्दं ।
तह य पियविप्पओगा अप्पियजणसंपओगा य ॥ ६४९ ॥

१३९९. एयाणि य अण्णाणि य माणुस्से बहुविहाणि दुक्खाणि ।
पच्चक्खं पिक्खंतो, को न मरइ तं विचिंतंतो ? ॥ ६५० ॥

१४००. लद्धूण वि माणुस्सं सुदुलहं केइ कम्मदोसेणं ।
साया-सुहमणुरत्ता मरणसमुद्दे[2]ऽवगाहिंति ॥ ६५१ ॥

१४०१. तेण उ इहलोगसुहं मोत्तूणं माणसंसियमईओ ।
चिरतिक्खमरणभीरू लोगसुईकरणदोगुंछी ॥ ६५२ ॥

१४०२. दारिद्द-दुक्ख-वेयण-बहुविहसीउण्ह-खु-प्पिवासाणं ।
अरइ-भय-सोग-सामिय-तक्कर-दुब्भिक्खमरणाइं ॥ ६५३ ॥

---

१. णेव धणं सं० ॥ २. °मुद्दे विगा° जे० पु० ॥

१४०३. एएसिं तु दुहाणं जं पडिवक्खं सुहं ति तं लोए ।
जं पुण अच्चंतसुहं तस्स परोक्खा[1] सया लोया ॥ ६५४ ॥

१४०४. जस्स न छुहा, ण तण्हा, न य सीउण्हं, न दुक्खमुक्किट्ठं ।
न य असुइयं सरीरं, तस्सऽसणाईसु किं कज्जं ? ॥ ६५५ ॥

१४०५. जह निंबदुमुप्पन्नो कीडो कडुयं पि मन्नए महुरं ।
तह मोक्खसुहपरोक्खा संसारदुहं सुहं बिंति ॥ ६५६ ॥

१४०६. जे कडुयदुमुप्पन्ना कीडा वरकप्पपायवपरोक्खा ।
तेसिं विसालवल्लीविसं व सग्गो य मोक्खो य ॥ ६५७ ॥

१४०७. तह परतित्थियकीडा विसयविसंकुरविमूढदिट्ठीया ।
जिणसासणकप्पतरुवरपारोक्खरसा किलिस्संति ॥ ६५८ ॥

१४०८. तम्हा सोक्खमहातरुसासयसिवफलयसोक्खसत्तेणं ।
मोत्तूण लोगसण्णं पंडियमरणेण मरियव्वं ॥ ६५९ ॥

[गा. ६६०–६१. धम्म-सुक्कज्झाणमाहप्पनिरूवणं]

१४०९. जिणमयभावियचित्तो लोगसुईमलविरेयणं काउं ।
धम्मम्मि तओ झाणे सुक्के य मइं निवेसेह ॥ ६६० ॥

१४१०. सुण जह जिणवयणामयभावियहियएण झाणवावारो ।
करणिज्जो समणेणं, जं झाणं जेसु झायव्वं ॥ ६६१ ॥

॥ इति संलेहणासुयं[2] ॥

॥ मरणविहिपंचमो उद्देसो सम्मत्तो ॥

॥ मरणविभत्तिपइन्नयं समत्तं ॥ ५ ॥

---

१. परुक्खा सा० । परुक्खो सया लोगो जे० ॥ २. °सुयं ॥ एयं मरणविभत्तिं १ मरणविसोहिं च नाम गुणरयणं २ । मरणसमाही तइयं ३ संलेहणसुयं चउत्थं च ॥ १ ॥ पंचम भत्तपरिण्णा ५ छट्ठं आउरपच्चक्खाणं च ६ । सत्तम महपच्चखाणं ७ अट्ठम आराहणपइण्णो ८ ॥ २ ॥ इमाओ अट्ठ सुयाओ भावा उ गहियंमि लेस अत्थाओ । मरणविभत्ती रइयं विय नाम मरणसमाहिं च ॥ ३ ॥ इति सिरिमरणविभत्तीपइण्णयं समत्तं ॥ इतिसंलेखना श्रुतम् ॥ इति श्रीमरणविभक्तिप्रकीर्णकं समाप्तम् ॥ सा० ॥

६

आउरपच्चक्खाणं [१]

[गा. १–५ पंचमंगलसुमरणपुव्वं पाववोसिरणं]

१४११. अरहंता मंगलं मज्झ, अरहंता मज्झ देवया ।
अरहंते कित्तइत्ताणं वोसिरामि त्ति पावगं ॥ १ ॥

१४१२. सिद्धा य मंगलं मज्झ, सिद्धा य मज्झ देवया ।
सिद्धे य कित्तइत्ताणं वोसिरामि त्ति पावगं ॥ २ ॥

१४१३. आयरिया मंगलं मज्झ, आयरिया मज्झ देवया ।
आयरिए कित्तइत्ताणं वोसिरामि त्ति पावगं ॥ ३ ॥

१४१४. उज्झाया मंगलं मज्झ, उज्झाया मज्झ देवया ।
उज्झाए कित्तइत्ताणं वोसिरामि त्ति पावगं ॥ ४ ॥

१४१५. साहवो मंगलं मज्झ, साहवो मज्झ देवया ।
साहवो कित्तइत्ताणं वोसिरामि त्ति पावगं ॥ ५ ॥

[गा. ६–८. अरहंताईणं खामणा]

१४१६. अरहंत-सिद्ध-पवयण-आयरिए गणहरे महिड्ढीए ।
जं आसाइया तिविहेणं खामेमो सव्वभावेणं ॥ ६ ॥

१४१७. साहूणं साहुणीण य सावय-सावीण चउविहो संघो ।
जं मण-वय-काएहिं आसाइय तं पि खामेमि ॥ ७ ॥

१४१८. खामेमि सव्वे जीवे, सव्वे जीवा खमंतु मे ।
मित्ती मे सव्वभूएसु, वेरं मज्झं न केणइ ॥ ८ ॥

[गा. ९. उत्तिमट्ठाराहणा]

१४१९. नमो समणस्स भगवओ महइ-महावीर-वद्धमाणसामिस्स ।
उत्तिमट्ठे गयमणो पच्चक्खामि त्ति पावगं ॥ ९ ॥

---

१. सव्वजीवेसु जे २ ॥

[सु. १०. अट्ठारसपावट्ठाणवोसिरणं]

१४२०. सव्वं पाणाइवायं १ सव्वं मुसावायं २ सव्वं अदिन्नादाणं ३ सव्वं मेहुणं ४ सव्वं परिग्गहं ५ सव्वं कोहं ६ सव्वं माणं ७ सव्वं मायं ८ सव्वं लोभं ९ सव्वं पेज्जं १० दोसं ११ कलहं १२ अब्भक्खाणं १३ अरइरई १४ पेसुन्नं १५ परपरिवायं १६ मायामोसं १७ मिच्छादंसणसल्लं १८, इच्चेइयाइं अट्ठारस पावट्ठाणाइं जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं, मणेणं वायाए काएणं, न करेमि न कारवेमि करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, अईयं निंदामि, पडुप्पन्नं संवरेमि, अणागयं पच्चक्खामि, तं जहा—अरहंतसक्खियं सिद्धसक्खियं साहुसक्खियं देवसक्खियं अप्पसक्खियं सव्वसमाहिवत्तियागारेणं वोसिरामि ॥१०॥

[सु. ११. गा. १२. सरीराइवोसिरणा]

१४२१. जं पि य इमं सरीरं इट्ठं कंतं पियं मणुन्नं मणामं नामधिज्जं वेसासियं अणुमयं बहुमयं भंडकरंडगसमाणं रयणकरंडगभूयं उवहि व्व सुरक्खियं मा णं सीयं, मा णं उण्हं, मा णं खुहा, मा णं पिवासा, मा णं दंसा, मा णं मसगा, मा णं चोरा, मा णं वाला, मा णं वाइय-पित्तिय-सिंभिय-सन्निवाइया विविहा रोगायंका य फुसंतु, इमं पि सरीरं अपच्छिमेहिं ऊसास-नीसासेहिं जावज्जीवाए वोसिरामि त्ति कट्टु जे केइ उवसग्गा दिव्वा वा माणुस्सा वा तिरिक्खजोणिया वा ते सव्वे सम्मं सहियव्वा खमियव्वा अहियासियव्वा तितिक्खियव्व त्ति कट्टु ॥ ११ ॥

१४२२. आहारं उवहिं देहं पुव्विं दुच्चिन्नाणि य ।
अपच्छिमऊसास-नीसासेहिं सव्वं तिविहेण वोसिरे ॥ १२ ॥

[गा. १३–१४. अपच्छिमसागार-निरागारपच्चक्खाणं]

१४२३. इच्चेइयं निरागारं पच्चक्खाणं तु कित्तियं ।
कालस्स परिमाणेणं सागारं तं वियाहियं ॥ १३ ॥

१४२४. भावेइ भावियप्पा अणिच्चयाईओ भावणा सव्वा ।
खामेइ सव्वसत्ते खमइ य सो सव्वसत्ताणं ॥ १४ ॥

[गा. १५–२७. सव्वजीवखामणा]

१४२५. संसारम्मि अणंते परिभममाणेण विविहजाईसु ।
पुढवित्तमुवगएणं जे दूमिया ते वि खामेमि ॥ १५ ॥

१४२६. संसारम्मि अणंते परिभममाणेण विविहजाईसु ।
आउत्तमुवगएणं जे दूमिया ते वि खामेमि ॥ १६ ॥

१४२७. संसारम्मि अणंते परिभममाणेण विविहजाईसु ।
तेउत्तमुवगएणं जे दूमिया ते वि खामेमि ॥ १७ ॥

१४२८. संसारम्मि अणंते परिभममाणेण विविहजाईसु ।
वाउत्तमुवगएणं जे दूमिया ते वि खामेमि ॥ १८ ॥

१४२९. संसारम्मि अणंते परिभममाणेण विविहजाईसु ।
वणस्सइत्तमुवगएणं जे दूमिया ते वि खामेमि ॥ १९ ॥

१४३०. संसारम्मि अणंते परिभममाणेण विविहजाईसु ।
विगलत्तमुवगएणं जे दूमिया ते वि खामेमि ॥ २० ॥

१४३१. संसारम्मि अणंते परिभममाणेण विविहजाईसु ।
नरयत्तमुवगएणं जे दूमिया ते वि खामेमि ॥ २१ ॥

१४३२. संसारम्मि अणंते परिभममाणेण विविहजाईसु ।
तिरियत्तमुवगएणं जे दूमिया ते वि खामेमि ॥ २२ ॥

१४३३. संसारम्मि अणंते परिभममाणेण विविहजाईसु ।
मणुयत्तमुवगएणं जे दूमिया ते वि खामेमि ॥ २३ ॥

१४३४. संसारम्मि अणंते परिभममाणेण विविहजाईसु ।
देवत्तमुवगएणं जे दूमिया ते वि खामेमि ॥ २४ ॥

१४३५. इय एग दो य तिण्णि य चउरो पंचिंदियत्तजुत्तेणं ।
नाणाविहनारय-तिरिय-मणुय-देवत्तपत्तेणं ॥ २५ ॥

१४३६. मणसा वयसा काएण दूमिया जे मएऽत्थ संसारे ।
खामेमि अहं सव्वे, मज्झ वि य खमंतु ते सव्वे ॥ २६ ॥

१४३७. वोलीणाणागय-वट्टमाणकालेसु तिसु वि सत्ताणं ।
जं मण-वइ-काएहिं खामे हं तमिह दुच्चरियं ॥ २७ ॥

[गा. २८–३०. अत्ताणुसट्ठी]

१४३८. एक्को हं नत्थि मे कोइ, न याहमवि कस्सई ।
एवं अदीणमणसो अत्ताणमणुसासए ॥ २८ ॥

१४३९. एगो मे सासओ अप्पा नाण-दंसणसंजुओ ।
सेसा मे बाहिराभावा सव्वे संजोगलक्खणा ॥ २९ ॥

१४४०. संजोगमूला जीवेणं पत्ता दुक्खपरंपरा ।
तम्हा संजोगसंबंधं सव्वं तिविहेण वोसिरे ॥ ३० ॥

॥ आउरपच्चक्खाणं ॥ ६ ॥

७

महापच्चक्खाणपइण्णयं

[गा. १–२. मंगलमभिधेयं च]

१४४१. एस करेमि पणामं तित्थयराणं अणुत्तरगईणं ।
सव्वेसिं च जिणाणं सिद्धाणं संजयाणं च ॥ १ ॥

१४४२. सव्वदुक्खप्पहीणाणं सिद्धाणं अरहओ नमो ।
सद्दहे जिणपन्नत्तं पच्चक्खामि य पावगं ॥ २ ॥

[गा. ३–५. विविहा वोसिरणा]

१४४३. जं किंचि वि दुच्चरियं तमहं निंदामि सव्वभावेणं ।
सामाइयं च तिविहं करेमि सव्वं निरागारं ॥ ३ ॥

१४४४. बाहिरऽब्भंतरं उवहिं सरीरादि सभोयणं ।
मणसा वय काएणं सव्वं तिविहेण वोसिरे ॥ ४ ॥

१४४५. रागं[1] बंधं पओसं च हरिसं दीणभावयं[2] ।
उस्सुगत्तं भयं सोगं रइमरइं च वोसिरे ॥ ५ ॥

[गा. ६–७. सव्वजीवखामणा]

१४४६. रोसेण पडिनिवेसेण अकयण्णुयया[3] तहेव सढयाए ।
जो मे किंचि वि भणिओ[4] तमहं तिविहेण खामेमि ॥ ६ ॥

१४४७. खामेमि सव्वजीवे[5] सव्वे जीवा खमंतु मे ।
आसवे[6] वोसिरित्ताणं समाहिं पडिसंधए ॥ ७ ॥

[गा. ८. निंदणा-गरहणा-आलोयणाओ]

१४४८. निंदामि निंदणिज्जं गरहामि य जं च मे गरहणिज्जं ।
आलोएमि य सव्वं जिणेहिं जं जं च पडिकुट्ठं[7] ॥ ८ ॥

---

१. रागबंधं सा० ॥ २. °रयं च सं० ॥ ३. °ण्णुयाए तहेवऽसज्झाए पु० सा० ॥ ४. °ओ तिविहं तिविहेण सापा० ॥ ५. सव्वे जीवे सं० ॥ ६. आसाओ वो° पु० सा० ॥ ७. पडिसिद्धं सा० ॥

[गा. ९-११. ममत्तछेयणं आयधम्मसरूवं च]

१४४९. उवही सरीरगं चेव आहारं च चउव्विहं ।
ममत्तं सव्वदव्वेसु परिजाणामि केवलं ॥ ९ ॥

१४५०. ममत्तं परिजाणामि निम्ममत्ते उवट्ठिओ ।
आलंबणं च मे आया अवसेसं च वोसिरे ॥ १० ॥

१४५१. आया मज्झं नाणे आया मे दंसणे चरित्ते य ।
आया पच्चक्खाणे आया मे संजमे जोगे ॥ ११ ॥

[गा. १२. मूलुत्तरगुणाराहणापुव्वं निंदणाइपरूवणं]

१४५२. मूलगुणे उत्तरगुणे जे मे नाऽऽराहिया पमाएणं ।
ते सव्वे निंदामिं पडिक्कमे आगमिस्साणं ॥ १२ ॥

[गा. १३-१६. एगत्तभावणा]

१४५३. एक्को हं नत्थि मे कोई, न चाहमवि कस्सई ।
एवं अदीणमणसो अप्पाणमणुसासए ॥ १३ ॥

१४५४. एक्को उप्पज्जए जीवो, एक्को चेव विवज्जई ।
एक्कस्स होइ मरणं एक्को सिज्झइ नीरओ ॥ १४ ॥

१४५५. एक्को करेइ कम्मं, फलमवि तस्सेक्कओ समणुहवइ ।
एक्को जायइ मरइ य, परलोयं एक्कओ जाइ ॥ १५ ॥

१४५६. एक्को मे सासओ अप्पा नाण-दंसणलक्खणो ।
सेसा मे बाहिरा भावा सव्वे संजोगलक्खणा ॥ १६ ॥

[गा. १७. संजोगसंबंधवोसिरणा]

१४५७. संजोगमूला जीवेणं पत्ता दुक्खपरंपरा ।
तम्हा संजोगसंबंधं सव्वं तिविहेण वोसिरे ॥ १७ ॥

---

१. °णसंजुत्तो । पु० सा० ॥

[गा. १८–१९. असंजमाईणं निंदणा मिच्छत्तचागो य]

१४५८. अस्संजममण्णाणं मिच्छत्तं सव्वओ वि य ममत्तं ।
जीवेसु अजीवेसु य तं निंदे तं च गरिहामि ॥ १८ ॥

१४५९. मिच्छत्तं परिजाणामि सव्वं अस्संजमं अलीयं च ।
सव्वत्तो य ममत्तं चयामि सव्वं[1] च खामेमि ॥ १९ ॥

[गा. २०. अण्णायावराहालोयणा]

१४६०. जे मे जाणंति जिणा अवराहा जेसु जेसु ठाणेसु ।
[2]ते हं आलोएमी उवट्ठिओ सव्वभावेणं ॥ २० ॥

[गा. २१. मायानिहणणोवएसो]

१४६१. उप्पन्नाऽणुप्पन्ना माया अणुमग्गओ निहंतव्वा ।
आलोयण-निंदण-गरिहणाहिं न पुण त्ति या बीयं ॥ २१ ॥

[गा. २२–२३. आलोयगस्स सरूवं मोक्खगामित्तं च]

१४६२. जह बालो जंपंतो कज्जमकज्जं च उज्जुयं भणइ ।
तं तह आलोइज्जा माया-मयविप्पमुक्को[3] उ ॥ २२ ॥

१४६३. सोही उज्जुयभूयस्स धम्मो सुद्धस्स चिट्ठई ।
निव्वाणं परमं जाइ घयसित्ते[4] व पावए ॥ २३ ॥

[गा. २४–२९. सल्लुद्धरणपरूवणा]

१४६४. न हु सिज्झई ससल्लो जह भणियं सासणे धुयरयाणं ।
उद्धरियसव्वसल्लो सिज्झइ जीवो धुयकिलेसो ॥ २४ ॥

१४६५. सुबहुं पि भावसल्लं[5] जे आलोयंति गुरुसगासम्मि ।
निस्सल्ला संथारगमुवेंति आराहगा होंति ॥ २५ ॥

---

१. सव्वं खमावेमि पु० सा० ॥ २. तं तह आ° सा० ॥ ३. °मुक्केणं ॥ सं० ॥ ४. °यसित्ति व्व पा° पु० । °यसित्तु व्व पा° सा० ॥ ५. °सल्लं आलोएऊण गुरु° पु० सा० ॥

१४६६. अप्पं पि भावसल्लं जे णाऽऽलोयंति गुरुसगासम्मि ।
धंतं पि सुयसमिद्धा न हु ते आराहगा होंति ॥ २६ ॥

१४६७. न वि तं सत्थं व विसं व दुप्पउत्तो व कुणइ वेयालो ।
जंतं व दुप्पउत्तं सप्पो व पमायओ कुद्धो ॥ २७ ॥

१४६८. जं कुणइ भावसल्लं अणुद्धियं उत्तिमट्ठकालम्मि ।
दुल्लभबोहियत्तं अणंतसंसारियत्तं च ॥ २८ ॥

१४६९. तो उद्धरंति गारवरहिया मूलं पुणब्भवलयाणं ।
मिच्छादंसणसल्लं मायासल्लं नियाणं च ॥ २९ ॥

[गा. ३०. आलोयणाफलं]

१४७०. कयपावो वि मणूसो आलोइय निंदिउं गुरुसगासे ।
होइ अइरेगलहुओ ओहरियभरु[1] व्व भारवहो ॥ ३० ॥

[गा. ३१–३२. पायच्छित्ताणुसरणपरूवणा]

१४७१. तस्स य पायच्छित्तं जं मग्गविऊ गुरू उवइसंति ।
तं तह अणुसरियव्वं अणवत्थपसंगभीएणं ॥ ३१ ॥

१४७२. दसदोसविप्पमुक्कं तम्हा सव्वं अगूहमाणेणं ।
जं किंपि[2] कयमकज्जं तं जहवत्तं कहेयव्वं ॥ ३२ ॥

[गा. ३३–३४. पाणवहाइपच्चक्खाणं असणाइवोसिरणा य]

१४७३. सव्वं पाणारंभं पच्चक्खामी य अलियवयणं च ।
[3]सव्वमदिन्नादाणं [4]अब्बंभ परिग्गहं चेव ॥ ३३ ॥

१४७४. सव्वं पि असण पाणं चउव्विहं जो य बाहिरो उवही ।
अब्भिंतरं च उवहिं सव्वं तिविहेण वोसिरे ॥ ३४ ॥

[गा. ३५–३६. पालणासुद्ध-भावसुद्धपच्चक्खाणसरूवं]

१४७५. कंतारे दुब्भिक्खे आयंके वा महया समुप्पन्ने ।
जं पालियं, न भग्गं तं जाणसु पालणासुद्धं ॥ ३५ ॥

---

१. °भरो व्व सं० ॥ २. किंचि क° सं० ॥ ३. सव्वं चऽदत्तदाणं सं० ॥ ४. सऽव्बंभप° पु० ॥

[गा. १८–१९. असंजमाईणं निंदणा मिच्छत्तचागो य]

१४५८. अस्संजममण्णाणं मिच्छत्तं सव्वओ वि य ममत्तं ।
जीवेसु अजीवेसु य तं निंदे तं च गरिहामि ॥ १८ ॥

१४५९. मिच्छत्तं परिजाणामि सव्वं अस्संजमं अलीयं च ।
सव्वत्तो य ममत्तं चयामि सं[1]व्वं च खामेमि ॥ १९ ॥

[गा. २०. अण्णायावराहालोयणा]

१४६०. जे मे जाणंति जिणा अवराहा जेसु जेसु ठाणेसु ।
[2]ते हं आलोएमी उवट्ठिओ सव्वभावेणं ॥ २० ॥

[गा. २१. मायानिहणणोवएसो]

१४६१. उप्पन्नाऽणुप्पन्ना माया अणुमग्गओ निहंतव्वा ।
आलोयण-निंदण-गरिहणाहिं न पुण त्ति या बीयं ॥ २१ ॥

[गा. २२–२३. आलोयगस्स सरूवं मोक्खगामित्तं च]

१४६२. जह बालो जंपंतो कज्जमकज्जं च उज्जुयं भणइ ।
तं तह आलोइज्जा माया-मयविप्पमु[3]क्को उ ॥ २२ ॥

१४६३. सोही उज्जुयभूयस्स धम्मो सुद्धस्स चिट्ठई ।
निव्वाणं परमं जाइ घय[4]सित्ते व पावए ॥ २३ ॥

[गा. २४–२९. सल्लुद्धरणपरूवणा]

१४६४. न हु सिज्झई ससल्लो जह भणियं सासणे धुयरयाणं ।
उद्धरियसव्वसल्लो सिज्झइ जीवो धुयकिलेसो ॥ २४ ॥

१४६५. सुबहुं पि भावस[5]ल्लं जे आलोयंति गुरुसगासम्मि ।
निस्सल्ला संथारगमुवेंति आराहगा होंति ॥ २५ ॥

---

१. सव्वं खमावेमि पु० सा० ॥ २. तं तह आ° सा० ॥ ३. °मुक्केणं ॥ सं० ॥ ४. °यसित्ति व्व पा° पु० । °यसित्तु व्व पा° सा० ॥ ५. °सल्लं आलोएऊण गुरु° पु० सा० ॥

१४६६. अप्पं पि भावसल्लं जे णाऽऽलोयंति गुरुसगासम्मि ।
धंतं पि सुयसमिद्धा न हु ते आराहगा होंति ॥ २६ ॥

१४६७. न वि तं सत्थं व विसं व दुप्पउत्तो व कुणइ वेयालो ।
जंतं व दुप्पउत्तं सप्पो व पमायओ कुद्धो ॥ २७ ॥

१४६८. जं कुणइ भावसल्लं अणुद्धियं उत्तिमट्ठकालम्मि ।
दुल्लभबोहियत्तं अणंतसंसारियत्तं च ॥ २८ ॥

१४६९. तो उद्धरंति गारवरहिया मूलं पुणब्भवलयाणं ।
मिच्छादंसणसल्लं मायासल्लं नियाणं च ॥ २९ ॥

[गा. ३०. आलोयणाफलं]

१४७०. कयपावो वि मणूसो आलोइय निंदिउं गुरुसगासे ।
होइ अइरेगलहुओ ओहरियभरु[1] व्व भारवहो ॥ ३० ॥

[गा. ३१–३२. पायच्छित्ताणुसरणपरूवणा]

१४७१. तस्स य पायच्छित्तं जं मग्गविऊ गुरू उवइसंति ।
तं तह अणुसरियव्वं अणवत्थपसंगभीएणं ॥ ३१ ॥

१४७२. दसदोसविप्पमुक्कं तम्हा सव्वं अगूहमाणेणं ।
जं किंपि[2] कयमकज्जं तं जहवत्तं कहेयव्वं ॥ ३२ ॥

[गा. ३३–३४. पाणवहाइपच्चक्खाणं असणाइवोसिरणा य]

१४७३. सव्वं पाणारंभं पच्चक्खामी य अलियवयणं च ।
[3]सव्वमदिन्नादाणं [4]अब्बंभ परिग्गहं चेव ॥ ३३ ॥

१४७४. सव्वं पि असण पाणं चउव्विहं जो य बाहिरो उवही ।
अब्भिंतरं च उवहिं सव्वं तिविहेण वोसिरे ॥ ३४ ॥

[गा. ३५–३६. पालणासुद्ध-भावसुद्धपच्चक्खाणसरूवं]

१४७५. कंतारे दुब्भिक्खे आयंके वा महया समुप्पन्ने ।
जं पालियं, न भग्गं तं जाणसु पालणासुद्धं ॥ ३५ ॥

---

१. °भरो व्व सं० ॥ २. किंचि क° सं० ॥ ३. सव्वं चऽदत्तदाणं सं० ॥ ४. सऽब्बंभप° पु० ॥

१४७६. रागेण व दोसेण व परिणामेण व न दूसियं जं तु ।
तं खलु पच्चक्खाणं भावविसुद्धं मुणेयव्वं ॥ ३६ ॥

[गा. ३७–४०. निव्वेओवएसो]

१४७७. पीयं थणयच्छीरं सागरसलिलाउ बहुतरं होज्जा ।
संसारम्मि अणंते माईणं अन्नमन्नाणं ॥ ३७ ॥

१४७८. बहुसो वि[1] एव रुण्णं पुणो पुणो तासु तासु जाईसु ।
नयणोदयं पि जाणसु बहुययरं सागरजलाओ ॥ ३८ ॥

१४७९. नत्थि किर सो पएसो लोए वालग्गकोडिमित्तो वि ।
संसारे संसरंतो जत्थ न जाओ मओ वा वि ॥ ३९ ॥

१४८०. चुलसीई किल लोए[2] जोणीणं पमुहसयसहस्साइं ।
एक्केक्कम्मि य एत्तो अणंतखुत्तो समुप्पन्नो ॥ ४० ॥

[गा. ४१–५०. पंडियमरणपरूवणा]

१४८१. उड्ढमहे तिरियम्मि य मैयाइं[3] बहुयाइं बालमरणाइं ।
तो ताइं संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ ४१ ॥

१४८२. माया मि त्ति पिया मे भाया भगिणी य पुत्त धीया[4] य ।
एयाइं संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ ४२ ॥

१४८३. माया-पिइ-बंधूहिं संसारत्थेहिं पूरिओ लोगो ।
बहुजोणिवासिएणं[5] न य ते ताणं च सरणं च ॥ ४३ ॥

१४८४. एक्को करेइ कम्मं एक्को अणुहवइ दुक्कयविवागं ।
एक्को संसरइ जिओ जर-मरण-चउग्गईगुविलं ॥ ४४ ॥

१४८५. उव्वेयणयं[6] जम्मण-मरणं नरएसु वेयणाओ वा ।
एयाइं संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ ४५ ॥

---

१. वि मए रु° सा० ॥ २. °ए जोणीपमुहाइं सय° सा० ॥ ३. मियाइं पु० ॥ ४. धूया पु० सा० ॥ ५. °एहिं न पु० सा० ॥ ६. °घेवण° सं० ॥

१४८६. उव्वे[1]यणयं जम्मण-मरणं तिरिएसु वेयणाओ वा ।
एयाइं संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ ४६ ॥

१४८७. उव्वे[1]यणयं जम्मण-मरणं मणुएसु वेयणाओ वा ।
एयाइं संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ ४७ ॥

१४८८. उव्वे[1]यणयं जम्मण-मरणं चवणं च देवलोगाओ ।
एयाइं संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ ४८ ॥

१४८९. एक्कं पडियमरणं छिंदइ जाईसयाइं बहुयाइं ।
तं मरणं मरियव्वं जेण मओ सुम्मओ होइ ॥ ४९ ॥

१४९०. कइया णु तं सुमरणं पंडियमरणं जिणेहिं पन्नत्तं ।
सुद्धो उद्धियसल्लो पाओवगओ मरीहामि ? ॥ ५० ॥

[गा. ५१–६७. निव्वेओवएसो]

१४९१. भवसंसारे सव्वे चउव्विहा पोग्गला मए बद्धा ।
परिणामपसंगेणं अट्ठविहे कम्मसंघाए ॥ ५१ ॥

१४९२. संसारचक्कवाले सव्वे ते पोग्गला मए बहुसो ।
आहारिया य परिणामिया य न य हं गओ तित्तिं ॥ ५२ ॥

१४९३. आहारनिमि[2]त्तागं अहयं सव्वेसु नरयलोएसु ।
उववण्णो मि[3] सुबहुसो सव्वासु य मिच्छजाईसु ॥ ५३ ॥

१४९४. आहा[4]रनिमित्तागं मे[5]च्छा गच्छंति दारुणे नरए ।
सच्चित्तो आहारो न खमो मणसा वि पत्थेउं ॥ ५४ ॥

१४९५. तण-कट्ठेण व अग्गी लवणजलो वा नईसहस्सेहिं ।
न इमो जीवो स[6]क्को तिप्पेउं काम-भोगेहिं ॥ ५५ ॥

१४९६. तण-कट्ठेण व अग्गी लवणजलो वा नईसहस्सेहिं ।
न इमो जीवो स[7]क्को तिप्पेउं अत्थसारेणं ॥ ५६ ॥

---

१. °घेव्वण° सं० ॥ २. °निमित्तेणं अ° सा० ॥ ३. मि य व° पु० सा० ॥ ४. °रनिमित्तेणं म° सा० ॥ ५. यिच्छा पु० ॥ ६–७. सक्का पु० ॥

१४७६. रागेण व दोसेण व परिणामेण व न दूसियं जं तु ।
तं खलु पच्चक्खाणं भावविसुद्धं मुणेयव्वं ॥ ३६ ॥

[गा. ३७-४०. निव्वेओवएसो]

१४७७. पीयं थणयच्छीरं सागरसलिलाउ बहुतरं होज्जा ।
संसारम्मि अणंते माईणं अन्नमन्नाणं ॥ ३७ ॥

१४७८. बहुसो वि एव[1] रुण्णं पुणो पुणो तासु तासु जाईसु ।
नयणोदयं पि जाणसु बहुययरं सागरजलाओ ॥ ३८ ॥

१४७९. नत्थि किर सो पएसो लोए वालग्गकोडिमित्तो वि ।
संसारे संसरंतो जत्थ न जाओ मओ वा वि ॥ ३९ ॥

१४८०. चुलसीई किल लोए[2] जोणीणं पमुहसयसहस्साइं ।
एक्केक्कम्मि य एत्तो अणंतखुत्तो समुप्पन्नो ॥ ४० ॥

[गा. ४१-५०. पंडियमरणपरूवणा]

१४८१. उड्ढमहे तिरियम्मि य मयाइं[3] बहुयाइं बालमरणाइं ।
तो ताइं संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ ४१ ॥

१४८२. माया मि त्ति पिया मे भाया भगिणी य पुत्त धीया[4] य ।
एयाइं संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ ४२ ॥

१४८३. माया-पिइ-बंधूहिं संसारत्थेहिं पूरिओ लोगो ।
बहुजोणिवासिएणं[5] न य ते ताणं च सरणं च ॥ ४३ ॥

१४८४. एक्को करेइ कम्मं एक्को अणुहवइ दुक्कयविवागं ।
एक्को संसरइ जिओ जर-मरण-चउग्गईगुविलं ॥ ४४ ॥

१४८५. उव्वेयणयं[6] जम्मण-मरणं नरएसु वेयणाओ वा ।
एयाइं संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ ४५ ॥

---

१. वि मए रु° सा० ॥ २. °ए जोणीपमुहाइं सय° सा० ॥ ३. मियाइं पु० ॥ ४. धूया पु० सा० ॥ ५. °एहिं न पु० सा० ॥ ६. °घेवण° सं० ॥

१४८६. उव्वे[1]यणयं जम्मण-मरणं तिरिएसु वेयणाओ वा ।
एयाइं संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ ४६ ॥

१४८७. उव्वेयणयं जम्मण-मरणं मणुएसु वेयणाओ वा ।
एयाइं संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ ४७ ॥

१४८८. उव्वेयणयं जम्मण-मरणं चवणं च देवलोगाओ ।
एयाइं संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ ४८ ॥

१४८९. एक्कं पडियमरणं छिंदइ जाईसयाइं बहुयाइं ।
तं मरणं मरियव्वं जेण मओ सुम्मओ होइ ॥ ४९ ॥

१४९०. कइया णु तं सुमरणं पंडियमरणं जिणेहिं पन्नत्तं ।
सुद्धो उद्धियसल्लो पाओवगओ मरीहामि ? ॥ ५० ॥

[गा. ५१–६७. निव्वेओवएसो]

१४९१. भवसंसारे सव्वे चउव्विहा पोग्गला मए बद्धा ।
परिणामपसंगेणं अट्ठविहे कम्मसंघाए ॥ ५१ ॥

१४९२. संसारचक्कवाले सव्वे ते पोग्गला मए बहुसो ।
आहारिया य परिणामिया य न य हं गओ तित्तिं ॥ ५२ ॥

१४९३. आहारनिमित्ता[2]गं अहयं सव्वेसु नरयलोएसु ।
उववण्णो मिं[3] सुबहुसो सव्वासु य मिच्छजाईसु ॥ ५३ ॥

१४९४. आहा[4]रनिमित्तागं मे[5]च्छा गच्छंति दारुणे नरए ।
सच्चित्तो आहारो न खमो मणसा वि पत्थेउं ॥ ५४ ॥

१४९५. तण-कट्ठेण व अग्गी लवणजलो वा नईसहस्सेहिं ।
न इमो जीवो स[6]क्को तिप्पेउं काम-भोगेहिं ॥ ५५ ॥

१४९६. तण-कट्ठेण व अग्गी लवणजलो वा नईसहस्सेहिं ।
न इमो जीवो स[7]क्को तिप्पेउं अत्थसारेणं ॥ ५६ ॥

---

१. °वेवण° सं० ॥ २. °निमित्तेणं अ° सा० ॥ ३. मि य ब° पु० सा० ॥ ४. °रनिमित्तेणं म° सा० ॥ ५. यिच्छा पु० ॥ ६–७. सक्का पु० ॥

१४७६. रागेण व दोसेण व परिणामेण व न दूसियं जं तु ।
तं खलु पच्चक्खाणं भावविसुद्धं मुणेयव्वं ॥ ३६ ॥

[गा. ३७-४०. निव्वेओवएसो]

१४७७. पीयं थणयच्छीरं सागरसलिलाउ बहुतरं होज्जा ।
संसारम्मि अणंते माईणं अन्नमन्नाणं ॥ ३७ ॥

१४७८. बहुसो वि एव[1] रुण्णं पुणो पुणो तासु तासु जाईसु ।
नयणोदयं पि जाणसु बहुययरं सागरजलाओ ॥ ३८ ॥

१४७९. नत्थि किर सो पएसो लोए वालग्गकोडिमित्तो वि ।
संसारे संसरंतो जत्थ न जाओ मओ वा वि ॥ ३९ ॥

१४८०. चुलसीई किल लोए[2] जोणीणं पमुहसयसहस्साइं ।
एक्केक्कम्मि य एत्तो अणंतखुत्तो समुप्पन्नो ॥ ४० ॥

[गा. ४१-५०. पंडियमरणपरूवणा]

१४८१. उड्ढमहे तिरियम्मि य मयाइं[3] बहुयाइं बालमरणाइं ।
तो ताइं संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ ४१ ॥

१४८२. माया मि त्ति पिया मे भाया भगिणी य पुत्त धीया[4] य ।
एयाइं संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ ४२ ॥

१४८३. माया-पिइ-बंधूहिं संसारत्थेहिं पूरिओ लोगो ।
बहुजोणिवासिएणं[5] न य ते ताणं च सरणं च ॥ ४३ ॥

१४८४. एक्को करेइ कम्मं एक्को अणुहवइ दुक्कयविवागं ।
एक्को संसरइ जिओ जर-मरण-चउग्गईगुविलं ॥ ४४ ॥

१४८५. उव्वेयणयं[6] जम्मण-मरणं नरएसु वेयणाओ वा ।
एयाइं संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ ४५ ॥

---

१. वि मए रु° सा० ॥ २. °ए जोणीपमुहाइं सय° सा० ॥ ३. मियाइं पु० ॥ ४. धूया पु० सा० ॥ ५. °एहिं न पु० सा० ॥ ६. °घेवण° सं० ॥

१४८६. उव्वेयणयं जम्मण-मरणं तिरिएसु वेयणाओ वा ।
एयाइं संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ ४६ ॥

१४८७. उव्वेयणयं जम्मण-मरणं मणुएसु वेयणाओ वा ।
एयाइं संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ ४७ ॥

१४८८. उव्वेयणयं जम्मण-मरणं चवणं च देवलोगाओ ।
एयाइं संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ ४८ ॥

१४८९. एक्कं पडियमरणं छिंदइ जाईसयाइं बहुयाइं ।
तं मरणं मरियव्वं जेण मओ सुम्मओ होइ ॥ ४९ ॥

१४९०. कइया णु तं सुमरणं पंडियमरणं जिणेहिं पन्नत्तं ।
सुद्धो उद्धियसल्लो पाओवगओ मरीहामि ? ॥ ५० ॥

[गा. ५१–६७. निव्वेओवएसो]

१४९१. भवसंसारे सव्वे चउव्विहा पोग्गला मए बद्धा ।
परिणामपसंगेणं अट्ठविहे कम्मसंघाए ॥ ५१ ॥

१४९२. संसारचक्कवाले सव्वे ते पोग्गला मए बहुसो ।
आहारिया य परिणामिया य न य हं गओ तित्तिं ॥ ५२ ॥

१४९३. आहारनिमित्तागं[2] अहयं सव्वेसु नरयलोएसु ।
उववण्णो मि[3] सुबहुसो सव्वासु य मिच्छजाईसु ॥ ५३ ॥

१४९४. आहार[4]निमित्तागं [5]मेच्छा गच्छंति दारुणे नरए ।
सच्चित्तो आहारो न खमो मणसा वि पत्थेउं ॥ ५४ ॥

१४९५. तण-कट्ठेण व अग्गी लवणजलो वा नईसहस्सेहिं ।
न इमो जीवो स[6]क्को तिप्पेउं काम-भोगेहिं ॥ ५५ ॥

१४९६. तण-कट्ठेण व अग्गी लवणजलो वा नईसहस्सेहिं ।
न इमो जीवो स[7]क्को तिप्पेउं अत्थसारेणं ॥ ५६ ॥

---

१. °घेव्रण° सं० ॥ २. °निमित्तेणं अ° सा० ॥ ३. मि य व° पु० सा०॥ ४. °रनिमित्तेणं म° सा० ॥ ५. यिच्छा पु० ॥ ६–७. सक्का पु० ॥

१४९७. तण-कट्ठेण व अग्गी लवणजलो वा नईसहस्सेहिं[1] ।
न इमो जीवो सक्को[2] तिप्पेउं भोयणविहीए ॥ ५७ ॥

१४९८. वलयामुहसामाणो दुप्पारो व णरओ अपरिमेज्जो[3] ।
न इमो जीवो सक्को[4] तिप्पेउं गंध-मल्लेहिं ॥ ५८ ॥

१४९९. अवियण्होऽयं[5] जीवो अईयकालम्मि आगमिस्साए ।
सद्दाण य रूवाण य गंधाण रसाण फासाणं ॥ ५९ ॥

१५००. कप्पतरुसंभवेसू[6] देवुत्तरकुरवसंपसूएसु ।
उववाए ण य तित्तो, न य नर-विज्जाहर-सुरेसु ॥ ६० ॥

१५०१. खइएण व पीएण व न य एसो ताइओ हवइ अप्पा ।
जइ दुग्गइं न वच्चइ तो[7] नूणं ताइओ होइ ॥ ६१ ॥

१५०२. देविंद-चक्कवट्टित्तणाइं रज्जाइं उत्तमा भोगा ।
पत्ता अणंतखुत्तो न य हं तित्तिं गओ तेहिं ॥ ६२ ॥

१५०३. खीरदगुच्छुरसेसुं[8] साऊसु महोदहीसु बहुसो वि ।
उववण्णो ण य तण्हा छिन्ना मे सीयलजलेणं ॥ ६३ ॥

१५०४. तिविहेण य सुहमउलं तम्हा कामरइविसयसोक्खाणं ।
बहुसो सुहमणुभूयं न य सुहतण्हा परिच्छिण्णा ॥ ६४ ॥

१५०५. जा काइ पत्थणाओ कया मए राग-दोसवसएणं ।
पडिबंधेण बहुविहं तं निंदे तं च गरिहामि ॥ ६५ ॥

१५०६. हंतूण मोहजालं छेत्तूण य अट्ठकम्मसंकलियं ।
जम्मण-मरणरहट्टं भेत्तूण भवाओ मुच्चिहिसि ॥ ६६ ॥

१५०७. पंच य महव्वयाइं तिविहं तिविहेण आरुहेऊणं ।
मण-वयण-कायगुत्तो सज्जो मरणं पडिच्छिज्जा ॥ ६७ ॥

---

१. °हस्सेसु सं० ॥ २. सक्का पु० ॥ ३. °परिमिज्जो सा० ॥ ४. सक्का तप्पेउं सा० ॥ ५. अविवद्धोऽयं सा० । अवितत्तोऽयं सापा० ॥ ६. °भवेसुं देवुत्तरकुरुवंसपसू° पु० सा० ॥ ७. तो मरणे ता° पु० सा० ॥ ८. °दगेच्छु° सा० ॥ ९. °त्रा त्रिसु° सा० ॥

[गा. ६८–७६. पंचमहव्वयरक्खापरूवणा]

१५०८. कोहं माणं मायं लोहं पिज्जं तहेय दोसं च ।
चइऊण अप्पमत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ ६८ ॥

१५०९. कलहं अब्भक्खाणं पेसुण्णं पि य परस्स परिवायं ।
परिवज्जंतो गुत्तो रक्खामि महाव्वए पंच ॥ ६९ ॥

१५१०. पंचेंदियसंवरणं पंचेव निरुंभिऊण कामगुणे ।
अच्चासा[1]तणभीओ रक्खामि महव्वए पंच ॥ ७० ॥

१५११. किण्हा नीला काऊ लेसा झाणाइं अट्ट-रोद्दाइं ।
परिव[2]ज्जिंतो गुत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ ७१ ॥

१५१२. तेऊ पम्हा सुक्का लेसा झाणाइं धम्म-सुक्काइं ।
उवसंपन्नो जुत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ ७२ ॥

१५१३. मणसा मणसच्चविऊ वायासच्चेण करणसच्चेण ।
तिविहेण वि सच्चविऊ रक्खामि महव्वए पंच ॥ ७३ ॥

१५१४. सत्तभयविप्पमुक्को चत्तारि निरुंभिऊण य कसाए ।
अट्ठमयट्ठाणजढो रक्खामि महव्वए पंच ॥ ७४ ॥

१५१५. गु[3]त्तीओ समिई-भावणाओ नाणं च दंसणं चेव ।
उवसंपन्नो जुत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ ७५ ॥

१५१६. एवं तिदंडविरओ तिकरणसुद्धो तिसल्लनिस्सल्लो ।
तिविहेण अप्पमत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ ७६ ॥

[गा. ७७. गुत्ति-समिइपाहण्णपरूवणा]

१५१७. संगं परिजाणामिं सल्लं तिविहेण उद्धरेऊणं ।
गुत्तीओ समिईओ मज्झं ताणं च सरणं च ॥ ७७ ॥

---

१. °सायण° सं० विना॥ २. °वज्जंतो सं० विना॥ ३. सम्मत्तं गुत्तीओ समिईओ भावणाओ नाणं च। उवसं° हं० ॥

१४९७. तण-कट्ठेण व अग्गी लवणजलो वा नईसह[1]स्सेहिं ।
न इमो जीवो [2]सक्को तिप्पेउं भोयणविहीए ॥ ५७ ॥

१४९८. वलयामुहसामाणो दुप्पारो व णरओ अ[3]परिमेज्जो ।
न इमो जीवो [4]सक्को तिप्पेउं गंध-मल्लेहिं ॥ ५८ ॥

१४९९. [5]अवियण्होऽयं जीवो अईयकालम्मि आगमिस्साए ।
सद्दाण य रूवाण य गंधाण रसाण फासाणं ॥ ५९ ॥

१५००. कप्पतरुसंभ[6]वेसू देवुत्तरकुरवसंपसूएसु ।
उववाए ण य तित्तो, न य नर-विज्जाहर-सुरेसु ॥ ६० ॥

१५०१. खइएण व पीएण व न य एसो ताइओ हवइ अप्पा ।
जइ दुग्गइं न वच्चइ तो[7] नूणं ताइओ होइ ॥ ६१ ॥

१५०२. देविंद-चक्कवट्टित्तणाइं रज्जाइं उत्तमा भोगा ।
पत्ता अणंतखुत्तो न य हं तित्तिं गओ तेहिं ॥ ६२ ॥

१५०३. खीरद[8]गुच्छुरसेसुं साऊसु महोदहीसु बहुसो वि ।
उववण्णो ण य तण्हा छिन्ना मे सीयलजलेणं ॥ ६३ ॥

१५०४. तिविहेण य सुहमउलं तम्हा कामरइविसयसोक्खाणं ।
बहुसो सुहमणुभूयं न य सुहतण्हा परिच्छिण्णा ॥ ६४ ॥

१५०५. जा काइ पत्थणाओ कया मए राग-दोसवसएणं ।
पडिबंधेण बहुविहं तं निंदे तं च गरिहामि ॥ ६५ ॥

१५०६. हंतूण मोहजालं छेत्तूण य अट्ठकम्मसंकलियं ।
जम्मण-मरणरहट्टं भेत्तूण भ[9]वाओ मुच्चिहिसि ॥ ६६ ॥

१५०७. पंच य महव्वयाइं तिविहं तिविहेण आरुहेऊणं ।
मण-वयण-कायगुत्तो सज्जो मरणं पडिच्छिज्जा ॥ ६७ ॥

---

१. °हस्सेसु सं० ॥ २. सक्का पु० ॥ ३. °परिमिज्जो सा० ॥ ४. सक्का तप्पेउं सा० ॥ ५. अविवद्धोऽयं सा० । अवितत्तोऽयं सापा० ॥ ६. °भवेसुं देवुत्तरकुरुवंसपसू° पु० सा० ॥ ७. तो मरणे ता° पु० सा० ॥ ८. °दगेच्छु° सा० ॥ ९. °वा विमु° सा० ॥

[गा. ६८–७६. पंचमहव्वयरक्खापरूवणा]

१५०८. कोहं माणं मायं लोहं पिज्जं तहेय दोसं च ।
चइऊण अप्पमत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ ६८ ॥

१५०९. कलहं अब्भक्खाणं पेसुण्णं पि य परस्स परिवायं ।
परिवज्जंतो गुत्तो रक्खामि महाव्वए पंच ॥ ६९ ॥

१५१०. पंचेंदियसंवरणं पंचेव निरुंभिऊण कामगुणे ।
अच्चासा[1]तणभीओ रक्खामि महव्वए पंच ॥ ७० ॥

१५११. किण्हा नीला काऊ लेसा झाणाइं अट्ट-रोद्दाइं ।
परि[2]वंज्जितो गुत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ ७१ ॥

१५१२. तेऊ पम्हा सुक्का लेसा झाणाइं धम्म-सुक्काइं ।
उवसंपन्नो जुत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ ७२ ॥

१५१३. मणसा मणसच्चविऊ वायासच्चेण करणसच्चेण ।
तिविहेण वि सच्चविऊ रक्खामि महव्वए पंच ॥ ७३ ॥

१५१४. सत्तभयविप्पमुक्को चत्तारि निरुंभिऊण य कसाए ।
अट्ठमयट्ठाणजढो रक्खामि महव्वए पंच ॥ ७४ ॥

१५१५. गु[3]त्तीओ समिई-भावणाओ नाणं च दंसणं चेव ।
उवसंपन्नो जुत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ ७५ ॥

१५१६. एवं तिदंडविरओ तिकरणसुद्धो तिसल्लनिस्सल्लो ।
तिविहेण अप्पमत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ ७६ ॥

[गा. ७७. गुत्ति-समिइपाहण्णपरूवणा]

१५१७. संगं परिजाणामिं सल्लं तिविहेण उद्धरेऊणं ।
गुत्तीओ समिईओ मज्झं ताणं च सरणं च ॥ ७७ ॥

---

१. °सायण° सं० विना ॥ २. °वज्जंतो सं० विना ॥ ३. सम्मत्तं गुत्तीओ समिईओ भावणाओ नाणं च। उवसं° हं० ॥

[गा. ७८-७९. तवमाहप्पं]

१५१८. जह खुहियचक्कवाले पोयं रयणभरियं समुद्दम्मि ।
निज्जामगा धरेंती कयकरणा बुद्धिसंपण्णा ॥ ७८ ॥

१५१९. तवपोयं गुणभरियं परीसहुम्मीहि खुहिउमा[1]रद्धं ।
तह आराहिंति विऊ उवएसऽवलंबगा धीरा ॥ ७९ ॥

[गा. ८०-८४. अप्पट्ठसाहणपरूवणा]

१५२०. जइ ताव ते सुपुरिसा[2] आयारोवियभरा निरवयक्खा ।
पब्भार-कंदरगया साहिंती अप्पणो अट्ठं ॥ ८० ॥

१५२१. जइ ताव ते सुपुरिसा गिरिकंदर-कडग-विसम-दुग्गेसु ।
धिइधणियबद्धकच्छा साहिंती अप्पणो अट्ठं ॥ ८१ ॥

१५२२. किं पुण अणगारसहायगेण अण्णोण्णसंगहबलेणं ।
परलोएणं सक्का साहेउं अप्पणो अट्ठं ? ॥ ८२ ॥

१५२३. जिणवयणमप्पमेयं महुरं कण्णाहुइं सुणंतेणं ।
सक्का हु साहुमज्झे साहेउं अप्पणो अट्ठं ॥ ८३ ॥

१५२४. धीरपुरिसपण्णत्तं सप्पुरिसनिसेवियं परमघोरं ।
धन्ना सिलायलगया साहिंती अप्पणो अट्ठं ॥ ८४ ॥

[गा. ८५-८९. अकारियजोग-कारियजोगाणं हाणि-गुणपरूवणा]

१५२५. वाहिंति इंदियाइं पुव्वमकारियपइण्णचारीणं ।
अकयपरिकम्म कीवा मरणे [3]सुयसंपयायम्मि ॥ ८५ ॥

१५२६. पुव्वमकारियजोगो समाहिकामो य[4] मरणकालम्मि ।
न भवइ परीसहसहो विसयसुहसमुइओ अप्पा ॥ ८६ ॥

१५२७. पुव्विं कारियजोगो सामाहिकामो य[5] मरणकालम्मि ।
स भवइ परीसहसहो विसयसुहनिवा[6]रिओ अप्पा ॥ ८७ ॥

---

१. °माइद्धं(द्धं) सं० ॥ २. °सा झाया° सं० ॥ ३. सुइसंगतायम्मि सा० । सुहसंगचायम्मि पु० ॥ ४-५. उ सं० ॥ ६. °वारओ सं० ॥

१५२८. पुव्विं कारियजोगो अनियाणो ईहिऊण मइपुव्वं ।
ताहे मलियकसाओ सज्जो मरणं पडिच्छेज्जा ॥ ८८ ॥

१५२९. पावाणं पावाणं कम्माणं अप्पणो सकम्माणं ।
सक्का पलाइउं जे तवेण सम्मं पउत्तेणं ॥ ८९ ॥

[गा. ९०–९२. पंडियमरणपरूवणा]

१५३०. एक्कं पंडियमरणं पडिवज्जिय सुपुरिसो असंभंतो ।
खिप्पं सो मरणाणं काही अंतं अणंताणं ॥ ९० ॥

१५३१. किं तं पंडियमरणं? काणि व आलंबणाणि भणियाणि? ।
एयाइं नाऊणं किं आयरिया पसंसंति? ॥ ९१ ॥

१५३२. अणसण पाओवगमं आलंवण झाण भावणाओ य ।
एयाइं नाऊणं पंडियमरणं पसंसंति ॥ ९२ ॥

[गा. ९३–९४. अणाहारगसरूवं]

१५३३. इंदियसुहसाउलओ घोरपरीसहपराइयपरज्झो ।
अकयपरिकम्म कीवो मुज्झइ आराहणाकाले ॥ ९३ ॥

१५३४. लज्जाइ गारवेण य बहुस्सुयमएण वा वि दुच्चरियं ।
जे न कहिंति गुरूणं न हु ते आराहगा होंति ॥ ९४ ॥

[गा. ९५. आराहणामाहप्पं]

१५३५. सुज्झइ दुक्करकारी, जाणइ मग्गं ति पावए कित्तिं ।
विणिगूहिंतो णिंदइ, तम्हा आराहणा सेया ॥ ९५ ॥

[गा. ९६. विसुद्धमणपाहण्णं]

१५३६. न वि कारणं तणमओ संथारो, न वि य फासुया भूमी ।
अप्पा खलु संथारो होइ विसुद्धो मणो जस्स ॥ ९६ ॥

[गा. ९७–९८. पमायदोसपरूवणा]

१५३७. जिणवयणअणुगया मे होउ मई झाणजोगमल्लीणा ।
जह तम्मि देसकाले अमूढसन्नो चयइ देहं ॥ ९७ ॥

१५३८. जाहे होइ पमत्तो जिणवरवयणरहिओ अणाउत्तो ।
ताहे इंदियचोरा करिंति तव-संजमविलोमं ॥ ९८ ॥

[गा. ९९–१००. संवरमाहप्पं]

१५३९. जिणवयणमणुगयमई जं वेलं होइ संवरपविट्ठो ।
अग्गी व वाउसहिओ समूलडालं डहइ कम्मं ॥ ९९ ॥

१५४०. जह डहइ वाउसहिओ अग्गी रुक्खे वि हरियवणसंडे ।
तह पुरिसकारसहिओ नाणी कम्मं खयं णेई ॥ १०० ॥

[गा. १०१–६. नाणपाहण्णपरूवणा]

१५४१. जं अन्नाणी कम्मं खवेइ बहुयाहिं वासकोडीहिं ।
तं नाणी तिहिं गुत्तो खवेइ ऊसासमित्तेणं ॥ १०१ ॥

१५४२. न हु मरणम्मि उवग्गे सक्का बारसविहो सुयक्खंधो ।
सव्वो अणुचिंतेउं धंतं पि समत्थचित्तेणं ॥ १०२ ॥

१५४३. एक्कम्मि वि जम्मि पए संवेगं कुणइ वीयरायमए ।
तं तस्स होइ नाणं जेण विरागत्तणमुवेइ ॥ १०३ ॥

१५४४. एक्कम्मि वि जम्मि पए संवेगं कुणइ वीयरायमए ।
सो तेण मोहजालं छिंदइ अज्झप्पयोगेणं ॥ १०४ ॥

१५४५. एक्कम्मि वि जम्मि पए संवेगं कुणइ वीयरायमए ।
वच्चइ नरो अभिक्खं तं मरणं तेण मरियव्वं ॥ १०५ ॥

१५४६. जेण विरागो जायइ तं तं सव्वायरेण कायव्वं ।
मुच्चइ हु ससंवेगी, अणंतओ होअसंवेगी ॥ १०६ ॥

---

१. धणियं पि सा० ॥

[गा. १०७. जिणधम्मसद्दहणा]

१५४७. धम्मं जिणपन्नत्तं सम्ममिणं सद्दहामि तिविहेणं ।
तस-थावरभूयहियं पंथं ने[1]व्वाणगमणस्स ॥ १०७ ॥

[गा. १०८-१०. तिविहवोसिरणापरूवणा]

१५४८. समणो मि त्ति य पढमं, बीयं सव्वत्थ संजओ मि त्ति ।
सव्वं च वोसिरामि जिणेहिं जं जं च पडिकुट्ठं ॥ १०८ ॥

१५४९. उवही सरीरगं चेव आहारं च चउव्विहं ।
मणसा वय काएणं वोसिरामि त्ति भावओ ॥ १०९ ॥

१५५०. मणसा अचिंतणिज्जं सव्वं भासायऽभासणिज्जं च ।
काएण अकरणिज्जं सव्वं तिविहेण वोसिरे ॥ ११० ॥

[गा. १११-१२. पच्चक्खाणेण समाहिलंभो]

१५५१. अस्संजमवोगसणं उवहि विवेगकरणं उवसमो य ।
पडिरूयजोगविरओ खंती मुत्ती विवेगो य ॥ १११ ॥

१५५२. एयं पच्चक्खाणं आउरजणआवईसु भावेण ।
[2]अण्णयरं पडिवण्णो जंपंतो पावइ समाहिं ॥ ११२ ॥

[गा. ११३-२०. अरहंताइएगपयसरणगहणेण वि वोसिरणाए आराहगत्तं]

१५५३. एयंसि निमित्तम्मी पच्चक्खाऊण जइ करे कालं ।
तो पच्चखाइयव्वं इमेण एक्केण वि पएणं ॥ ११३ ॥

१५५४. मम मंगलमरिहंता सिद्धा साहू सुयं च धम्मो य ।
तेसिं सरणोवगओ सावज्जं वोसिरामि त्ति ॥ ११४ ॥

१५५५. अरहंता मंगलं मज्झ, अरहंता मज्झ देवया ।
अरहंते कित्तइत्ताणं वोसिरामि त्ति पावगं ॥ ११५ ॥

१. निव्वाणमग्गस्स सा० ॥ २. अंतयरं सं० ॥

१५५६. सिद्धा य मंगलं मज्झ, सिद्धा य मज्झ देवया ।
सिद्धे य कित्तइत्ताणं वोसिरामि त्ति पावगं ॥ ११६ ॥

१५५७. आयरिया मंगलं मज्झ, आयरिया मज्झ देवया ।
आयरिए कित्तइत्ताणं वोसिरामि त्ति पावगं ॥ ११७ ॥

१५५८. उज्झाया मंगलं मज्झ, उज्झाया मज्झ देवया ।
उज्झाए कित्तइत्ताणं वोसिरामि त्ति पावगं ॥ ११८ ॥

१५५९. साहू य मंगलं मज्झ, साहू य मज्झ देवया ।
साहू य कित्तइत्ताणं वोसिरामि त्ति पावगं ॥ ११९ ॥

१५६०. सिद्धे उवसंपण्णो अरहंते केवलि त्ति भावेणं ।
एत्तो एगयरेण वि पएण आराहओ होइ ॥ १२० ॥

[गा. १२१–२५. वेयणाहियासणोवएसो]

१५६१. समुइण्णवेयणो पुण समणो हियएण किं पि चिंतिज्जा ।
आलंबणाइं काइं काऊण मुणी दुहं सहइ ? ॥ १२१ ॥

१५६२. वेयणासु उइन्नासु किं मे सत्तं निवेयए ।
किंचाऽऽलंबणं किच्चा तं दुक्खमहियासए ॥ १२२ ॥

१५६३. अणुत्तरेसु नरएसु वेयणाओ अणुत्तरा ।
पमाए वट्टमाणेणं मए पत्ता अणंतसो ॥ १२३ ॥

१५६४. मए कयं इमं कम्मं समासज्ज अबोहियं ।
पोराणगं इमं कम्मं मए पत्तं अणंतसो ॥ १२४ ॥

१५६५. ताहिं दुक्खविवागाहिं उवचिण्णाहिं[1] तहिं तहिं ।
न य जीवो अजीवो उ कयपुव्वो उ चिंतए ॥ १२५ ॥

[गा. १२६–२७. अब्भुज्जयमरणपरूवणा]

१५६६. अब्भुज्जयं विहारं इत्थं जिणएसियं विउपसत्थं ।
नाउं महापुरिससेवियं च अब्भुज्जयं मरणं ॥ १२६ ॥

१. ओचिण्णा° सं० ॥

१५६७. जह पच्छिमम्मि काले पच्छिमतित्थयरदेसियमुयारं ।
पच्छा निच्छयपं[1]त्थं उवेमि अब्भुज्जयं मरणं ॥ १२७ ॥

[गा. १२८–३४. आराहणपडागाहरणपरूवणा]

१५६८. बत्तीसमंडियाहिं कडजोगी जोगसंगहबलेणं ।
उज्जमिऊण य बारसविहेण त[2]वणेहपाणेणं ॥ १२८ ॥

१५६९. संसाररंगमज्झे धिइबलववसायबद्धकच्छाओ ।
हंतूण मोहमल्लं हराहि आराहणपडागं ॥ १२९ ॥

१५७०. पोराणगं च कम्मं खवेइ अन्नं नवं च[3] न चिणाइ ।
कम्मकलंकल[4]वेल्लिं छिंदइ संथारमारूढो ॥ १३० ॥

१५७१. आराहणोवउत्तो सम्मं काऊण सुविहिओ कालं ।
उक्कोसं तिन्नि भवे गंतूण लभेज्ज नेव्वाणं ॥ १३१ ॥

१५७२. धीरपुरिसपन्नत्तं सप्पुरिसनिसेवियं परमघोरं ।
ओइण्णो हु सि रंगं हरसु पडायं अविग्घेणं ॥ १३२ ॥

१५७३. धीर ! पडागाहरणं करेह जह तम्मि देसकालम्मि ।
सुत्त-ऽत्थमणुगुणंतो धिइनिच्चलबद्धकच्छाओ ॥ १३३ ॥

१५७४. चत्तारि कसाए तिन्नि गारवे पंच इंदियग्गामे ।
हंता परीसहचमूं हराहि आराहणपडागं ॥ १३४ ॥

[गा. १३५–३६. संसारतरण-कम्मनित्थरणोवएसो]

१५७५. मा[5] य बहुं चिंतिज्जा 'जीवामि चिरं मरामि व लहुं 'ति ।
जइ इच्छसि तरिउं जे संसारमहोयहिमपारं ॥ १३५ ॥

१५७६. जइ इच्छसि नित्थ[6]रिउं सव्वेसिं चेव पावकम्माणं ।
जिणवयण-नाण-दंसण-चरित्तभावुज्जुओ ज[7]ग्ग ॥ १३६ ॥

---

१. °पच्छं पु० सं० ॥ २. तव-णियमपा° सं० ॥ ३. च नाऽऽभाइ सं० ॥ ४. °वल्ली पु० ॥ ५. माऽऽया! हु व चिं° सा० ॥ ६ निप्फिडिउं सं० ॥ ७. जग्गे पु० ॥

[गा. १३७–३९. आराहणाए भेया तप्फलं च]

१५७७. दंसण-नाण-चरित्ते तवे य आराहणा चउक्खंधा ।
सो[1] चेव होइ तिविहा उक्कोसा१ मज्झिम२ जहन्ना३ ॥ १३७ ॥

१५७८. आराहेऊण विऊ उक्कोसाराहणं[2] चउक्खंधं ।
कम्मरयविप्पमुक्को तेणेव भवेण सिज्झेज्जा ॥ १३८ ॥

१५७९. आराहेऊण विऊ जहन्नमाराहणं[3] चउक्खंधं ।
सत्तऽट्ठभवग्गहणे परिणामेऊण सिज्झेज्जा ॥ १३९ ॥

[गा. १४०. सव्वजीवखामणा]

१५८०. सम्मं मे सव्वभूएसु, वेरं मज्झ न केणइ ।
खामेमि सव्व[4]जीवे, खमामऽहं सव्वजीवाणं ॥ १४० ॥

[गा. १४१. धीरमरणपसंसा]

१५८१. धीरेण वि मरियव्वं काउरिसेण वि अवस्स मरियव्वं ।
दोण्हं पि य मरणाणं वरं खु धीरत्तणे मरिउं ॥ १४१ ॥

[गा. १४२. पच्चक्खाणपालणाफलं]

१५८२. एयं पच्चक्खाणं अणुपालेऊण सुविहिओ सम्मं ।
वेमाणिओ व देवो हविज्ज अहवा वि सिज्झेज्जा ॥ १४२ ॥

॥ महापच्च[5]क्खाणपइण्णयं सम्मत्तं ॥ ७ ॥

---

१. स चेव पु० ॥ २–३. °हणा चउक्खंधा सं० ॥ ४. °व्वजीवाणं ख° पु० ॥ ५. °क्खाणं स° सं० ॥

इसिभासियाणं संगहणी

पत्तेयबुद्धमिसिणो वीसं तित्थे अरिट्ठणेमिस्स ।
पासस्स य पण्णर दस वीरस्स विलीणमोहस्स ॥ १ ॥

णारद १ वज्जितपुत्ते २ असिते[1] ३ अंगरिसि ४ पुप्फसाले ५ य ।
वक्कल ६ कुम्मा ७ केयलि ८ कासव ९ तह तेतलिसुते १० य ॥ २ ॥

मंखलि ११ जण्ण १२ भयाली १३ बाहुय १४ महु १५ सोरियायण १६ विदू १७ य ।
वरिसे कण्हे १८ आरिय १९ उक्कल[2] २० गाहावई तरुणे २१ ॥ ३ ॥

गद्दभ २२ रामे २३ य तहा हरिगिरि २४ अंबड २५ मयंग २६ वारत्ता २७ ।
तत्तो[3] य अद्दए २८ वद्धमाण २९ वाऊ ३० य तीसतिमे ॥ ४ ॥

पासे ३१ पिंगे ३२ अरुणे ३३ इसिगिरि ३४ अद्दालए[4] ३५ य वित्ते[5] ३६ य ।
सिरिगिरि ३७ सातियपुत्ते ३८ संजय ३९ दीवायणे ४० चेव ॥ ५ ॥

तत्तो य इंदणागे ४१ सोम ४२ यमे ४३ चेव होइ वरुणे ४४ य ।
वेसमणे ४५ य, महप्पा चत्ता पंचेव ४५ अक्खाए ॥ ६ ॥

॥ इसिभासियाणं संगहणी सम्मत्ता ॥

---

१. असिते दविले इत्यर्थः, दविलज्झयणं इति भावः ॥ २. उक्कल वादी य तरुणे य इति आदर्शेषु पाठः ॥ ३. तंसो य अद्दए आदर्शेषु पाठः ॥ ४. यद्दालए इति प्रतिषु पाठः ॥ ५. 'वित्ते तारायणिज्जे' इत्यर्थः, तारायणिज्जनामज्झयणं इति भावः ॥

इसिभासितअत्थाहिगारसंगहणी

सोयव्वं १ जस्स २ [य] भवि० लेवो ३ आदाणरक्खि ४ माणा ५ य ।
तमे ६ सव्वं ७ आराए ८ जाव ९ य सद्धेय १० णो-एय ११ ॥ १ ॥

लोगेसणा १२ किमत्थं १३ जुत्तं १४ साता १५ तधेव विसये १६ य ।
विज्जा १७ वज्जे १८ आरिय १९ उक्कल २० णाहं ति जाणामि २१ ॥ २ ॥

परिसाडीठवण २२ दुवे मरणा २३ सव्वं २४ तहेव बंभे २५ य ।
धम्मे २६ य साहु २७ सोते २८ सवंति २९ अहसच्चतो समे ३० लोए ३१ ॥ ३ ॥

किसि ३२ बाले या पंडित ३३ सहणा ३४ तह कुप्पणा ३५ य बोद्धव्वा ।
उप्पत ३६ उदए ३७ य सुहे ३८ पावे ३९ तह इच्छऽणिच्छा ४० य ॥ ४ ॥

आजीवतो य अप्पा ४१ अप्पेण य एसितव्व बहुयं तु ४२ ।
लाभे ४३ दोठाणेहि य ४४ अप्पं पापाण हिंसाऽऽयु४५ ॥ ५ ॥

॥ इसिभासितअत्थाहिगारसंगहणी समत्ता ॥

८

सिरिपत्तेयबुद्धभासियाइं

इसिभासियाइं

पढमं नारदज्झयणं

॥ [1]ॐ नमः सिद्धम् ॥

[सु. १. सोयव्वपाहण्णं]

१५८३. "सोयव्वमेव वदती, सोयव्वमेव पवदति, जेण समयं जीवे सव्व-दुक्खाण मुच्चति। तम्हा सोयव्वातो परं णत्थि सोयं" ती देवनारदेणं अरहता इसिणा बुइयं ॥ १ ॥

[सु. २. सोयव्वलक्खणाणि]

१५८४. पाणातिवातं तिविहं तिविहेणं णेव कुज्जा ण कारवे।
पढमं सोयव्वलक्खणं १।
मुसावादं तिविहं तिविहेणं णेव बूया ण भासए।
बितियं सोयव्वलक्खणं २।
अदत्तादाणं तिविहं तिविहेणं णेव कुज्जा ण कारवे।
ततियं सोयव्वलक्खणं ३।
अब्बंभ-परिग्गहं तिविहं तिविहेणं णेव कुज्जा ण कारवे।
चतुत्थं सोयव्वलक्खणं ४ ॥ २ ॥

[सु. ३–६ सोयव्वफलं]

१५८५. सव्वं च सव्वहिं चेव, सव्वकालं च सव्वहा।
निम्ममत्तं विमुत्तिं च विरतिं चेव सेवते ॥ ३ ॥

---

१. पु० प्रतिलेखकलिखितमिदं मङ्गलं ज्ञेयम् ॥

१५८६. सव्वतो विरते दंते, सव्वतो परिनिव्वुडे ।
सव्वतो विप्पमुक्कप्पा, सव्वत्थेसु समं चरे ॥ ४ ॥

१५८७. सव्वं सोयव्वमादाय अडयं उवहाणवं ।
सव्वदुक्खप्पहीणे उ सिद्धे भवति णीरये ॥ ५ ॥

१५८८. सच्चं चेवोपसेवंती, दत्तं चेवोपसेवंती, बंभं चेवोपसेवंती ।
सच्चं चेवोवधाणवं, दत्तं चेवोवहाणवं, बंभं चेवोवधाणवं ॥ ६ ॥

एवं[1] से बुद्धे विरते विपावे दंते दविए अलंताई णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छइ[2] त्ति बेमि ॥

॥ इइ पढमं नारदज्झयणं समत्तं ॥ १ ॥

बिइयं वज्जियपुत्तज्झयणं

[सु. १–८. कम्माणं दुक्खमूलत्तं, कम्मखवणा-तप्फलं च]

१५८९. "जस्स भीता पलायंति जीवा कम्माणुगामिणो ।
तमेवाऽऽदाय गच्छंति किच्चा दिन्ना[3] व वाहिणी ॥ १ ॥"
वज्जियपुत्तेण अरहता इसिणा बुइतं ।

१५९०. दुक्खा परिवित्तसंति पाणा मरणा जम्मभया य सव्वसत्ता ।
तस्सोवसमं गवेसमाणा[4] अप्पे[5] आरंभभीरुए ण सत्ते ॥ २ ॥

१५९१. गच्छति[6] कम्मेहिं सेऽणुबद्धे, पुणरवि आयाति से सयंकडेणं ।
जम्मण-मरणाइं अट्टे[7] पुणरवि आयाइ[8] से सकम्मसित्ते[9] ॥ ३ ॥

१५९२. बीया अंकुरणिप्फत्ती[10], अंकुरातो पुणो बीयं ।
बीए संजुंजमाणम्मि[11] अंकुरस्सेव संपदा ॥ ४ ॥

---

१. एवं सिद्धे बुद्धे शुपा० । एवं से सिद्धे बुद्धे शुपा० ॥ २. °गच्छेज्ज शुपा० ॥ ३. 'दीर्णा' इत्यर्थः । दिन्नं शु० ॥ ४. °माणे शु० ॥ ५. अप्पे पु० शुपा० ॥ ६. गच्छंति पु० शुपा० ॥ ७. अट्टो शुपा० ॥ ८. आयाति शु० ॥ ९. °म्मसीत्ते शुपा० ॥ १०. °णिप्पत्ती पु० ॥ ११. संबुज्झमा° शु० ॥

१५९३. बीयभूताणि कम्माणि संसारम्मि अणादिए ।
मोहमोहितचित्तस्स, ततो कम्माण संतती ॥ ५ ॥

१५९४. मूलसेके[1] फलुप्पत्ती, मूलाघाते हतं फलं ।
फलत्थी सिंचती मूलं, फलघाती ण सिंचती ॥ ६ ॥

१५९५. मोहमूलमणिव्वाणं संसारे सव्वदेहिणं ।
मोहमूलाणि दुक्खाणि, मोहमूलं च जम्मणं ॥ ७ ॥

१५९६. दुक्खमूलं च संसारे अण्णाणेण समज्जितं ।
मिगारि व्व सरुप्पत्ती हणे कम्माणि मूलतो ॥ ८ ॥

एवं से[2] बुद्धे विरते विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥

॥ इइ बिइयं वज्जियपुत्तज्झयणं ॥ २ ॥

तइयं असियदविलज्झयणं

[सु. १ लेवोवरमफलं]

१५९७. "भवितव्वं[3] खलु भो! सव्वलेवोवरतेणं। लेवोवलित्ता(? वरता) खलु भो! जीवा अणेकजम्म-जोणीभयावत्तं अणादीयं अणवदग्गं दीहमद्धं चातुरंतं संसारसागरं वीतीकंता सिवमतुलमयलमव्वाबाहमपुणब्भवमपुणरावत्तं सासतं ठाणमब्भुवगता चिट्ठंति। से भवति सव्वकामविरते सव्वसंगातीते सव्वसिणेहातिक्कंते सव्ववीरियपरिनिव्वुडे सव्वकोहोवरते सव्वमाणोवरते सव्वमायोवरते सव्वलोभोवरते सव्ववासादाणोवरते सुसव्वसंवुडे सुसव्वसव्वोवरते सुसव्वसव्वोवसंते सुसव्वसव्वपरिवुडे णो कत्थइ सज्जति य। तम्हा सव्वलेवोवरए भविस्सामि"त्ति कट्टु असिएणं दविलेणं अरहता इसिणा बुइतं ॥ १ ॥

---

१. मूलस्सिते फ° पु० । मूलसित्ते, मूलासित्ते, मूलाघाते शुपा० ॥ २. से बुद्धे...पुणरवि शु० ॥
३. भविदव्वं पु० विना ॥

[सु. २–११. लेवस्स सरूवं दोसा य]

१५९८. सुहुमे व बायरे वा पाणे जो तु विहिंसइ ।
राग-दोसाभिभूतप्पा लिप्पते पावकम्मुणा ॥ २ ॥

१५९९. परिग्गहं गिण्हते जो उ अप्पं वा जति वा बहुं ।
गेही-मुच्छाय दोसेणं लिप्पए पावकम्मुणा ॥ ३ ॥

१६००. [1]कोधं जो उ [2]उदीरेइ अप्पणो वा परस्स वा ।
तन्निमित्ताणुबंधेणं लिप्पते पावकम्मुणा ॥ ४ ॥
एवं जाव मिच्छादंसणसल्ले ॥

१६०१. पाणातिवातो लेवो, लेवो अलियवयणं अदत्तं च ।
मेहुणगमणं लेवो, लेवो परिग्गहं च ॥ ५ ॥

१६०२. [3]कोधो बहुविधो लेवो, लेवो माणो य बहुविधविधीओ ।
माया य बहुविधा लेवो, लोभो वा बहुविधविधीओ ॥ ६ ॥

१६०३. तम्हा ते तं विकिंचित्ता पावकम्म[4]पवड्ढणं ।
उत्तमट्ठवरग्गाही वीरि[5]अत्ताए परिव्वए ॥ ७ ॥

१६०४. खीरे दूसिं जधा पप्प विणासमुवगच्छति ।
एवं रागो य[6] दोसो य बंभचेरविणासणा ॥ ८ ॥

१६०५. [7]जहा खीरं पधाणं तु मुच्छणा जायते दधिं ।
एवं गेहिप्पदोसेणं पावकम्मं पवड्ढती ॥ ९ ॥

१६०६. रण्णे दवग्गिणा दड्ढा [8]रोहंते वणपादवा ।
कोहग्गिणा तु [9]दड्ढाणं दुक्खा दुक्खाण णिव्वुती ॥ १० ॥

१६०७. सक्का वण्ही णिवारेतुं वारिणा जलितो बहिं ।
सव्वोदहिजलेणावि मोहग्गी दुण्णिवारओ ॥ ११ ॥

---

१. कोहं शु० ॥ २. उदीरेहि पु० शुपा० ॥ ३. कोहो बहुविहो शु० ॥ ४. °पवट्टणं। उत्तिम° पु० ॥ ५. विरिअ° पु० शुपा० ॥ ६. व दोसो व शु० ॥ ७. जधा पु० विना ॥ ८. रोहंती पु० ॥ ९. दड्ढा णं दुक्खाणं ण णिवत्तइ शुपा० ॥

[सु. १२. लेवपरिण्णाफलं]

१६०८. जस्स एते परिण्णाता जाती-मरणबंधणा ।
से छिण्णजाति-मरणे सिद्धिं गच्छति[1] णीरये ॥ १२ ॥

एवं से बुद्धे[2] विरते[3] विपावे दंते दविए अलंताई णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छइ त्ति बेमि ॥

॥ इइ तइयं असियदविलज्झयणं ॥

चउत्थं अंगरिसिणामज्झयणं

[सु. १. आयाणस्स कम्मबंधनिमित्तत्तं]

१६०९. "आयाणरक्खी पुरिसे परं किंचि ण जाणती ।
असाहुकम्मकारी खलु अयं पुरिसे, पुणरवि पावेहिं कम्मेहिं चोदिज्जती णिच्चं[4] सोमपी"ति । अंगरिसिणा[5] भारद्दाएणं अरहता इसिणा बुइतं ॥ १ ॥

[सु. २–९. आयाणरक्खिपुरिससरूवाइ]

१६१०. णो[6] संवसितुं सक्का सीलं जाणित्तु माणवा ।
परमं खलु पडिच्छन्ना मायाए दुट्ठमाणसा ॥ २ ॥

१६११. णियदोसे णिगूहंते, चिरं पी[7] णोवदंसए ।
किह मं कोई[8] ण जाणे ? जाणे णंऽत्तहियं[9] सयं ॥ ३ ॥

१६१२. जेण जाणामि अप्पाणं आवी वा जति वा रहे ।
अज्जयारिं अणज्जं वा, तं णाणं अयलं धुवं ॥ ४ ॥

---

१. गच्छंति णीरया शुपा० ॥ २. बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ३. विरते० ॥ ३ ॥ पु० ॥ ४. णिच्चं समा पीति । शु० । णिच्चं संसारे ति इत्यवचूर्व्याख्यासम्मतः पाठः ॥ ५. अंगिरि° प्र० ॥ ६. णो संवसितुं सक्कं शुपा० । णासंवसता सक्कं पु० ॥ ७. पि शु० ॥ ८. कोवि ण जाणे शु० । कोयि ण जाणे शुपा० ॥ ९. णऽत्थ हियं प्र० विना ॥

१६१३. सुयाणि भित्तिए चित्तं कट्ठे वा सुणिवेसितं ।
मणुस्सहिदयं पुणिणं गहणं दुव्वियाणकं ॥ ५ ॥

१६१४. अन्नहा स मणे होइ, अणण्णं कुणंति कम्मुणा ।
अण्णमण्णाणि भासंते, मणुस्सगहणे हु से ॥ ६ ॥

१६१५. तण-खाणु-कंडक-लताघणाणि वल्लीघणाणि गहणाणि ।
सढ-णियडिसंकुलाइं मणुस्सहिदयाइं गहणाणि ॥ ७ ॥

१६१६. भुंजित्तुच्चावए भोए संकप्पे कडमाणसे ।
आदाणरक्खी पुरिसे परं किंचि ण जाणति ॥ ८ ॥

१६१७. अदुवा परिसामज्झे अदुवा वि रहे कडं ।
ततो [1]णिरिक्ख अप्पाणं पावकम्मा णिरुंभति ॥ ९ ॥

[सु. १०. धम्मे अणुवट्ठितस्स परितावो]

१६१८. दुप्पचिण्णं सपेहाए अणायारं च अप्पणो ।
अणुवट्ठितो सदा धम्मे, सो पच्छा परितप्पति ॥ १० ॥

[सु. ११. धम्मे उवट्ठितस्स अपरितावो]

१६१९. सुप्पइण्णं सपेहाए आयारं वा वि अप्पणो ।
[2]सुपट्ठितो सदा धम्मे, सो पच्छा उ ण तप्पति ॥ ११ ॥

[१२–२५. असच्चावायउवेहापरूवणाइ]

१६२०. पुव्वरत्तावरत्तम्मि संकप्पेण वहुं कडं ।
सुकडं दुक्कडं वा वि कत्तारमणुग[3]च्छइ ॥ १२ ॥

१६२१. सुकडं दुक्कडं वा वि अप्पणो यावि जाणति ।
ण य णं अण्णो विजाणाति सुक्कडं, णेव दुक्कडं ॥ १३ ॥

---

१. णिरिणप्पाणं पु० शुपा० ॥ २. सुपतिट्ठितो शु० ॥ ३. °गच्छई शुपा० ॥

१६२२. णरं कल्लाणकारिं पि 'पावकारिं'ति बाहिरा ।
पावकारिं[1] पि ते बूया 'सीलमंतो'त्ति बाहिरा ॥ १४ ॥

१६२३. चोरं पि ता पसंसंति, मुणी वि गरहिज्जति ।
ण से इत्तावताऽचोरे,[2] ण से इत्तावताऽमुणी ॥ १५ ॥

१६२४. णऽण्णस्स वयणाऽचोरे, णऽण्णस्स वयणाऽमुणी ।
अप्पं अप्पा वियाणाति जे वा उत्तमणाणिणो ॥ १६ ॥

१६२५. जइ मे परो पसंसाति असाधुं साधु माणिया ।
न मे सा तायए भासा अप्पाणं असमाहितं ॥ १७ ॥

१६२६. जति मे परो वं[3] गरहाति साधुं संतं णिरंगणं ।
[4]णं मे सऽक्कोसए भासा अप्पाणं सुसमाहितं ॥ १८ ॥

१६२७. जं उलूका पसंसंति, जं वा णिंदंति वायसा ।
णिंदा वा सा पसंसा वा वायू[5] जाले व्व गच्छती ॥ १९ ॥

१६२८. जं च बाला पसंसंति, जं वा णिंदंति कोविदा ।
णिंदा वा सा पसंसा वा पप्पा ति कुरुए जगे ॥ २० ॥

१६२९. जो जत्थ विज्जती भावो, जो वा जत्थ ण विज्जती ।
सो सभावेण सव्वो वि लोकम्मि तु पवत्तती ॥ २१ ॥

१६३०. विसं वा अमतं वा वि सभावेण उवट्ठितं ।
चंद-सूरा मणी जोती तमो अग्गी [6]दिवं खिती ॥ २२ ॥

१६३१. वदतु जणे जं से इच्छियं, किं णु कँलेमि[7] उदिण्णमप्पणो ।
भावित मम णत्थि एलिसे, इति संखाए ण संजलामऽहं ॥ २३ ॥

१६३२. अक्खोवंजणमादाय[8] सीलवं सुसमाहिते ।
अप्पणा चेवमप्पाणं चोदितो वहते रहं ॥ २४ ॥

---

१. कारिं ति णं बूया शु० ॥ २. एत्ताव° शुपा० ॥ ३. विग° शु० ॥ ४. ण मे सा कोसए पु० ॥ ५. वायु जा° शु० ॥ ६. दिवा शु० ॥ ७. कालेमि पु० शुपा० ॥ ८. °माताय पु० शुपा० ॥

१६३३. सीलक्खरहमारूढो, णाण-दंसणसारथी ।
अप्पणा चेव [1]अप्पाणं जुदित्ता सुभमेहती ॥ २५ ॥

एवं से [2]बुद्धे मुत्ते विरए विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥

॥ इइ चउत्थं [3]अंगरिसिणामज्झयणं ॥ ४ ॥

पंचमं पुप्फसालपुत्तज्झयणं

[सु. १–५. माणचाग-अहिंसाइउवएसो]

१६३४. "माणा [4]पच्चोतरित्ताणं विणए अप्पाणुवदंसए ।" पुप्फसालपुत्तेण अरहता इसिणा बुइयं ॥ १ ॥

१६३५. पुढविं आगम्म सिरसा थले किच्चाण अंजलिं ।
पाण-भोजण से चिच्चा सव्वं च सयणाऽऽसणं ॥ २ ॥

१६३६. णमंसमाणस्स सदा संती आगम्म वट्टती ।
कोध-माणप्पहीणस्स आता जाणइ पज्जवे ॥ ३ ॥

१६३७. ण पाणे [5]अतिपातेज्जा, अलियाऽदिण्णं च वज्जए ।
ण मेहुणं च सेवेज्जा, भवेज्जा अपरिग्गहे ॥ ४ ॥

१६३८. कोध-माणपरिण्णस्स आता जाणति पज्जवे ।
कुणिमं च ण सेवेज्जा, समाधिमभिदंसए ॥ ५ ॥

एवं से [6]बुद्धे विरए[7] विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥

॥ इइ पंचमं पुप्फसालपुत्तनामज्झयणं ॥ ५ ॥

१. अप्पाणं चोदित्ता शु० ॥ २. बुद्धे मुत्ते० ॥ ४ ॥ हं० पु० । बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ३. "आङ्गीरसभरद्वाजाध्ययनम् ।" इत्यवचूरिगतचतुर्थाध्यनसमाप्तिसूचकपाठानुसारेणेदं 'अंगीरसज्झयणं' इति ज्ञायते ॥ ४. पच्चोत्तरि° शुपा० ॥ ५. अतिवाते° शुपा० पु० ॥ ६. बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ७. °ए पावको० ॥ ५ ॥ पु० ॥

छट्ठं वक्कलचीरिणामज्झयणं

[सु. १-१०. सच्छंदायरणनिसेहाइउवएसो]

१६३९. "तमेव उवरते मातंगसड्डे[1] कायभेदाति आयति तमुदाहरे देवदाणवाणुमतं। तेणेमं खलु भो! लोकं सणराऽमरं वसीकतमेव मण्णामि। तमहं[2] बेमि त्ति रयं।" वागलचीरिणा अरहता इसिण वुइतं ॥ १ ॥

१६४०. ण[3] नारीगणपसत्ते अप्पणो य अबंधवे।
पुरिसा जतो वि वच्चह तत्तो वि जुधिरे जणे[4] ॥ २ ॥

१६४१. णिरंकुसे व मातंगे, छिण्णरस्सी हए विवा।
णाणावग्गहपब्भट्ठे[5] विविधं पवते णरे ॥ ३ ॥

१६४२. णावा अकण्णधारा व सागरे वायुणेरिता।
चंचला धावते णावा, सभावाओ अकोविता ॥ ४ ॥

१६४३. मुक्कं[6] पुप्फं व आगासे णिराधारे तु से[7] णरे।
दढसुंबणिबद्धे तु, विहरे बलवं विहिं ॥ ५ ॥

१६४४. सुत्तमेत्तगतिं चेव गंतुकामे वि से जहा।
एवं लद्धा वि सम्मग्गं सभावाओ अकोविते ॥ ६ ॥

१६४५. जं तु परं णवएहिं, अंबरे वा विहंगमे[8]।
दढसुत्तणिबद्धे त्ति० सिलोको ॥ ७ ॥

१६४६. णाणावग्गहसंबंधे[9] धितिमं पणिहितिंदिए।
सुत्तमेत्तगंती[10] चेव तधा[11] साधू णिरंगणे ॥ ८ ॥

१६४७. सच्छंदगतिपयारा जीवा संसारसागरे।
कम्मसंताणसंबद्धा हिंडंति विविहं भवं ॥ ९ ॥

---

१. मतंग° पु० ॥ २. बेमि विरयं इत्यवचूरिव्याख्यासम्मतः पाठः। बेमि। वियत्तवागल° शु० ॥ ३. नारीगणपसंते तु अ° इति पु० प्रतौ प्रथमं चरणम् ॥ ४. जिणे शुपा० ॥ ५. णाणप्पग्गह° शु०, अवचूरिसम्मतोऽप्ययं पाठः ॥ ६. सुक्कं पु० शुपा० ॥ ७. जे शुपा० ॥ ८. विहंगे व° पु० शुपा० ॥ ९. णाणप्पग्गह° शु०। णाणापग्गह° शुपा० ॥ १०. °गतिं पु० शुपा० ॥ ११. तथा शुपा० ॥

१६३३. सीलक्खरहमारूढो, णाण-दंसणसारथी ।
अप्पणा चेव [1]अप्पाणं जुदित्ता सुभमेहती ॥ २५ ॥

एवं से [2]बुद्धे मुत्ते विरए विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥

॥ इइ चउत्थं अंग[3]रिसिणामज्झयणं ॥४॥

पंचमं पुप्फसालपुत्तज्झयणं

[सु. १–५. माणचाग-अहिंसाइउवएसो]

१६३४. "माणा [4]पच्चोतरित्ताणं विणए अप्पाणुवदंसए ।" पुप्फसालपुत्तेण अरहता इसिणा बुइयं ॥ १ ॥

१६३५. पुढविं आगम्म सिरसा थले किच्चाण अंजलिं ।
पाण-भोजण से चिच्चा सव्वं च सयणाऽऽसणं ॥ २ ॥

१६३६. णमंसमाणस्स सदा संती आगम्म वट्टती ।
कोध-माणप्पहीणस्स आता जाणइ पज्जवे ॥ ३ ॥

१६३७. ण पाणे [5]अतिपातेज्जा, अलियाऽदिण्णं च वज्जए ।
ण मेहुणं च सेवेज्जा, भवेज्जा अपरिग्गहे ॥ ४ ॥

१६३८. कोध-माणपरिण्णस्स आता जाणति पज्जवे ।
कुणिमं च ण सेवेज्जा, समाधिमभिदंसए ॥ ५ ॥

एवं से [6]बुद्धे विरएँ विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥

॥ इइ पंचमं पुप्फसालपुत्तनामज्झयणं ॥ [7]५ ॥

---

१. अप्पाणं चोदित्ता शु० ॥ २. बुद्धे मुत्ते० ॥ ४ ॥ हं० पु० । बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ३. "आङ्गीरसभरद्वाजाध्ययनम् ।" इत्यवचूरिगतचतुर्थाध्ययनसमाप्तिसूचकपाठानुसारेणेदं 'अंगीरसज्झयणं' इति ज्ञायते ॥ ४. पच्चोत्तरि° शुपा० ॥ ५. अतिवाते° शुपा० पु० ॥ ६. बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ७. °ए पावओ० ॥ ५ ॥ पु० ॥

छट्ठं वक्कलचीरिणामज्झयणं

[सु. १–१०. सच्छंदायरणनिसेहाइउवएसो]

१६३९. "तमेव उवरते मातं[1]गसड्ढे कायभेदाति आयति तमुदाहरे देवदाणवाणुमतं। तेणेमं खलु भो! लोकं सणराऽमरं वसीकतमेव मण्णामि। तमहं [2]बेमि त्ति रयं।" वागलचीरिणा अरहता इसिण बुइतं ॥ १ ॥

१६४०. ण[3]ं नारीगणपसत्ते अप्पणो य अबंधवे।
पुरिसा जतो वि वच्चह तत्तो वि जुधिरे जं[4]णे ॥ २ ॥

१६४१. णिरंकुसे व मातंगे, छिण्णरस्सी हए विवा।
[5]णाणावग्गहपब्भट्ठे विविधं पवते णरे ॥ ३ ॥

१६४२. णावा अकण्णधारा व सागरे वायुणेरिता।
चंचला धावते णावा, सभावाओ अकोविता ॥ ४ ॥

१६४३. मु[6]क्कं पुप्फं व आगासे णिराधारे तु से[7] णरे।
दढसुंबणिबद्धे तु, विहरे बलवं विहिं ॥ ५ ॥

१६४४. सुत्तमेत्तगतिं चेव गंतुकामे वि से जहा।
एवं लद्धा वि सम्मग्गं सभावाओ अकोविते ॥ ६ ॥

१६४५. जं तु परं णवएहिं, अंबरे वा विहंगमे।
दढसुत्तणिबद्धे त्ति० सिलोको ॥ ७ ॥

१६४६. [9]णाणावग्गहसंबंधे धितिमं पणिहितिंदिए।
सुत्तमेत्त[10]गंती चेव त[11]धा साधू णिरंगणे ॥ ८ ॥

१६४७. सच्छंदगतिपयारा जीवा संसारसागरे।
कम्मसंताणसंबद्धा हिंडंति विविहं भवं ॥ ९ ॥

---

१. मतंग° पु० ॥ २. बेमि विरयं इत्यवचूर्ण्याख्यासम्मतः पाठः। बेमि। वियत्तवागल° शु० ॥ ३. नारीगणपसंते तु अ° इति पु० प्रतौ प्रथमं चरणम् ॥ ४. जिणे शुपा० ॥ ५. णाणप्पग्गह° शु०, अवचूरिसम्मतोऽप्ययं पाठः ॥ ६. सुक्कं पु० शुपा० ॥ ७. जे शुपा० ॥ ८. विहंगे व° पु० शुपा० ॥ ९. णाणप्पग्गह° शु०। णाणापग्गह° शुपा० ॥ १०. °गतिं पु० शुपा० ॥ ११. तधा शुपा० ॥

१६४८. इत्थीऽणुगिद्धे वसए अप्पणो य अबंधवे ।
जतो विवज्जती पुरिसे तत्तो वि[1] जुधिरे जणे ।
मण्णती मुक्कमप्पाणं, पडिबद्धे पलायते ॥ १० ॥

वियत्ते भगवं वक्कलचीरि[2] उंग्गतवे[3] त्ति ॥

एवं सिद्धे बुद्धे[4] विरते विपावे दंते दविए अलंताई णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छइ त्ति बेमि ॥

॥ इइ छट्ठं वक्कलचीरिणामज्झयणं ॥ ६ ॥

सत्तमं कुम्मापुत्तणामज्झयणं

[सु. १–५. दुक्खतितिक्खाइउवएसो]

१६४९. "सव्वं दुक्खावहं दुक्खं, दुक्खं सऊसुयत्तणं । दुक्खी व दुक्करचरियं चरित्ता सव्वदुक्खं खवेति तवसा । तम्हा अदीणमणसो[5] दुक्खी सव्वदुक्खं तितिक्खेज्जासि"त्ति कुम्मापुत्तेण अरहता इसिणा बुइयं ॥ १ ॥

१६५०. जणवादो ण ताएज्जा अत्थितं[6] तव-संजमे ।
समाधिं च विराहेति जे रिट्ठचरियं[7] चरे ॥ २ ॥

१६५१. आलस्सेणावि जे केइ उस्सुअत्तं ण गच्छति ।
तेणावि से सुही होइ, किं तु (? नु) सद्धी परक्कमे ॥ ३ ॥

१६५२. आलस्सं तु परिण्णाए जाती-मरण-बंधणं ।
उत्तिमट्ठवरग्गाही वीरियातो परिव्वए ॥ ४ ॥

---

१. वि ज्झविणे जणे शुपा० । वि जुविणे जणे पु० शुपा० ॥ २. °लचीरे उग्गवते पु० ॥ ३. उवागते, उग्गवते शुपा० ॥ ४. बुद्धे...णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥ शु० । बुद्धे० ॥ ६ ॥ पु० ॥ ५. °णमाणसो शु० ॥ ६. अच्छित्तं शु० । अत्थित्तं शुपा० ॥ ७. °ट्ठचारियं शुपा० ॥

१६५३. कामं अकामका[1]मी अत्तत्ताए परिव्वए।
सावज्जं णिरवज्जेणं परिण्णाए परिव्वएज्जासि ॥ ५॥ त्ति वेमि ॥

एवं सिद्धे [2]बुद्धे विरए विपावे दंते दविए अलंताई णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छइ त्ति वेमि ॥

॥ इइ सत्तमं कुम्मापुत्तणामज्झयणं ॥ ७ ॥

अट्ठमं केतलिपुत्तणामज्झयणं

[सु. १–३. गंथच्छेयाइउवएसो]

१६५४. "आरं दुगुणेणं, पारं एकगुणेणं।"
केतलिपुत्तेण इसिणा बुइतं ॥ १ ॥

१६५५. इय उत्त[3]मगंथवेयए समिया लुप्पति गच्छती सयं वा।
वोच्छिंद(दि)य कम्मसंचयं, कोसारकीडे व जहाइ बंधणं ॥ २ ॥

१६५६. तम्हा एयं वियाणिय गंथजालं दुक्खं दुहावहं छिंदिय ठाइ संजमे,
से हु मुणी दुक्खा विमुच्चइ[4]। 'धुवं सिवं गइं उवेइ'
इति पाठ(पाठान्तरम्) ॥ ३ ॥

एवं सिद्धे [5]बुद्धे विरए विपावे दंते दविए अलंताई णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छइ त्ति वेमि ॥

॥ इइ केतलिपुत्तणामज्झयणं अट्ठमं ॥ ८ ॥

---

१. °कारी अ° शु० ॥ २. बुद्धे...णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥ ७ ॥ पु० ॥ ३. °मगंधवे° पु० शुपा०। °मगंथछेयए रहसमिया लुप्पंति व अच्छती। शु०। बुद्धे० समियं वोच्छिंद पावयं कोसार° शु० ॥ ४. °इ। एवं सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥ शु० ॥ ५. बुद्धे० ॥ ८ ॥ पु० ॥

नवमं महाकासवज्झयणं

[सु. १–२. अप्पहीणकम्ममूलो दुहाणुभावो]

१६५७. “[1]जावता व जम्मं तावता व कम्मं, [2]कम्मुणा खलु भो! पया सिया, समियं उवनिचिज्जइ अवचिज्जइ य[3]।” इइ महइमहाकासवेण अरहया इसिणा बुइयं ॥ १ ॥

१६५८. कम्मुणा खलु भो! अप्पहीणेणं पुणरवि आगच्छइ हत्थच्छेयणाणि पायच्छेयणाणि एवं कण्ण० नक्क० उट्ठ० जिब्भ० सीस० दंडणाणि मुंडणाणि, उदिण्णेण जीवो कोट्टणाणि पिट्टणाणि तज्जणाणि तालणाणि वहणाइं बंधणाइं परिकिलेसणाइं अंदुबंधणाइं नियलबंधणाणि जावजीवबंधणाणि नियलजुयलसंकोडणमोडणाइं हिययुप्पाडणाइं दसणुप्पाडणाइं उलंबणाइं ओलंबणाइं घंसणाइं घोलणाइं पीलणाइं सीहपुच्छणाइं कडग्गिदाहणाइं भत्त-पाणनिरोहणाइं दोगच्चाइं दोभत्ताइं दोमणं[4]स्साइं माउमरणाइं भइणिमरणाइं पुत्तमरणाइं धूयमरणाइं भज्जमरणाइं अण्णाणि य सयण-मित्त-बंधुवग्गमरणाइं, तेसिं च णं दोगच्चाइं दोभत्ताइं दोमणस्साइं अप्पियसंवासाइं पियविप्पओगाइं हीलणाइं खिंसणाइं गरहणाइं पव्वहणाइं परिभवणाइं आगड्ढणाइं, अण्णयराइं च दुक्खदोमणस्साइं पच्चणुभवमाणे[5] अणाइयं अणवदग्गं दीहमद्धं चाउरंतसंसारसागरं अणुपरियट्टति[6] ॥ २ ॥

[सु. ३. पहीणकम्ममूलो सुहाणुभावो]

१६५९. कम्मुणा पहीणेणं खलु भो! जीवो[7] नो आगच्छिहिति हत्थच्छेयणाणि० ताइं चेव भाणियव्वाइं जाव संसारकंतारं विईवइत्ता सिवमयलमरुयमक्खयमव्वाबाहमपुणरावत्तं सासयं ठाणमब्भुवगये[8] चिट्ठति ॥ ३ ॥

[सु. ४-७. संवर-णिज्जराहिं पुण्ण-पावनिरोहत्तं]

१६६०. कम्ममूलमनिव्वाणं, संसारे सव्वदेहिणं ।
कम्ममूलाइं दुक्खाइं, कम्ममूलं च जम्मणं ॥ ४ ॥

---

१. जाव जाव जम्मं ताव ताव कम्मं शु० ॥ २. कम्मणा शुपा० ॥ ३. य। महइ प्र० विना ॥
४. दोमणस्साइं शुपा० ॥ ५. °माणा शुपा० । °माणो पु० ॥ ६. °यट्टंति शुपा० पु० ॥
७. जीवा पु० ॥ ८. °गया चिट्ठंति पु० शुपा० ॥

१६६१. संसारसंतईमूलं पुण्णं पावं पुरेकडं ।
पुण्ण-पावनिरोहाय सम्मं संपरिव्वए ॥ ५ ॥

१६६२. पुण्ण-पावस्स आयाणे परिभोगे यावि देहिणं ।
संतईभोगपाउग्गं पुण्णं पावं सयं कडं ॥ ६ ॥

१६६३. संवरो निज्जरा चेव पुण्ण-पावविणासणं ।
संवरं निज्जरं चेव सव्वहा सम्ममायरे ॥ ७ ॥

[सु. ८. कम्मादाणकारणाणि]

१६६४. मिच्छत्तं अनियत्ती य पमाओ यावि णेगहा ।
कसाया चेव जोगा य कम्मादाणस्स कारणं ॥ ८ ॥

[सु. ९–१०. कम्मसरूवं]

१६६५. जहा अंडे जहा बीए तहा कम्मं सरीरिणं ।
संताणे चेव भोगे य नाणावन्नत्तमच्छइ ॥ ९ ॥

१६६६. निव्वत्ती [1]वीरियं चेव संकप्पे य अणेगहा ।
नाणावण्णवियक्कस्स दारमेयं हि कम्मुणो ॥ १० ॥

[सु. ११–३६. संवर-निज्जराइविसया विविहा परूवणा]

१६६७. एस एव विवण्णासो, संवुडो संवुडो पुणो ।
कमसो संवरो नेओ देस-सव्वविकप्पिओ ॥ ११ ॥

१६६८. सोपायाणा निरादाणा विपाकेयरसंजुया ।
उवक्कमेण तवसा निज्जरा जायए सया[2] ॥ १२ ॥

१६६९. संततं बंधए कम्मं, निज्जरेइ य संततं ।
संसारगोयरो जीवो, विसेसो उ तवो मओ ॥ १३ ॥

१६७०. अंकुरा खंध[3]खंधीयो जहा भवइ वीरुहो ।
कम्मं तहा तु जीवाणं सारा सा[4]रतरं ठितं ॥ १४ ॥

---

१. विरियं शुपा० ॥ २. सिया पु० शुपा० ॥ ३. °खंधीया पु० शुपा० ॥ ४. सारंतरं पु० शुपा० ॥
प. १३

नवमं महाकासवज्झयणं

[सु. १–२. अप्पहीणकम्ममूलो दुहाणुभावो]

१६५७. "जावता[1] व जम्मं तावता व कम्मं, कम्मुणा[2] खलु भो! पयासिया, समियं उवनिचिज्जइ अवचिज्जइ य[3]।" इइ महइमहाकासवेण अरहया इसिणा वुइयं ॥ १ ॥

१६५८. कम्मुणा खलु भो! अप्पहीणेणं पुणरवि आगच्छइ हत्थच्छेयणाणि पायच्छेयणाणि एवं कण्ण० नक्क० उट्ठ० जिब्भ० सीस० दंडणाणि मुंडणाणि, उदिण्णेण जीवो कोट्टणाणि पिट्टणाणि तज्जणाणि तालणाणि वहणाइं बंधणाइं परिकिलेसणाइं अंदुबंधणाइं नियलबंधणाणि जावजीवबंधणाणि नियलजुयलसंकोडणमोडणाइं हिययुप्पाडणाइं दसणुप्पाडणाइं उलंबणाइं ओलंबणाइं घंसणाइं घोलणाइं पीलणाइं सीहपुच्छणाइं कडग्गिदाहणाइं भत्त-पाणनिरोहणाइं दोगच्चाइं दोभत्ताइं दोमणस्साइं[4] भाउमरणाइं भइणिमरणाइं पुत्तमरणाइं धूयमरणाइं भज्जमरणाइं अण्णाणि य सयण-मित्त-बंधुवग्गमरणाइं, तेसिं च णं दोगच्चाइं दोभत्ताइं दोमणस्साइं अप्पियसंवासाइं पियविप्पओगाइं हीलणाइं खिंसणाइं गरहणाइं पव्वहणाइं परिभवणाइं आगड्ढणाइं, अण्णयराइं च दुक्खदोमणस्साइं पच्चणुभवमाणे[5] अणाइयं अणवदग्गं दीहमद्धं चाउरंतसंसारसागरं अणुपरियट्टति[6] ॥ २ ॥

[सु. ३. पहीणकम्ममूलो सुहाणुभावो]

१६५९. कम्मुणा पहीणेणं खलु भो! जीवो[7] नो आगच्छिहिति हत्थच्छेयणाणि० ताइं चेव भाणियव्वाइं जाव संसारकंतारं विईवइत्ता सिवमयलमरुयमक्खयमव्वाबाहमपुणरावत्तं सासयं ठाणमब्भुवगये[8] चिट्ठति ॥ ३ ॥

[सु. ४-७. संवर-णिज्जराहिं पुण्ण-पावनिरोहत्तं]

१६६०. कम्ममूलमनिव्वाणं, संसारे सव्वदेहिणं ।
कम्ममूलाइं दुक्खाइं, कम्ममूलं च जम्मणं ॥ ४ ॥

---

१. जाव जाव जम्मं ताव ताव कम्मं शु० ॥ २. कम्मणा शुपा० ॥ ३. य। महइ प्र० विना ॥ ४. दोमणसाइं शुपा० ॥ ५. °माणा शुपा०। °माणो पु० ॥ ६. °यट्टंति शुपा० पु० ॥ ७. जीवा पु० ॥ ८. °गया चिट्ठंति पु० शुपा० ॥

१६६१. संसारसंतईमूलं पुण्णं पावं पुरेकडं ।
पुण्ण-पावनिरोहाय सम्मं संपरिव्वए ॥ ५ ॥

१६६२. पुण्ण-पावस्स आयाणे परिभोगे यावि देहिणं ।
संतईभोगपाउग्गं पुण्णं पावं सयं कडं ॥ ६ ॥

१६६३. संवरो निज्जरा चेव पुण्ण-पावविणासणं ।
संवरं निज्जरं चेव सव्वहा सम्ममायरे ॥ ७ ॥

[सु. ८. कम्मादाणकारणाणि]

१६६४. मिच्छत्तं अनियत्ती य पमाओ यावि णेगहा ।
कसाया चेव जोगा य कम्मादाणस्स कारणं ॥ ८ ॥

[सु. ९–१०. कम्मसरूवं]

१६६५. जहा अंडे जहा बीए तहा कम्मं सरीरिणं ।
संताणे चेव भोगे य नाणावन्नत्तमच्छइ ॥ ९ ॥

१६६६. निव्वत्ती [1]वीरियं चेव संकप्पे य अणेगहा ।
नाणावण्णवियक्कस्स दारमेयं हि कम्मुणो ॥ १० ॥

[सु. ११–३६. संवर-निज्जराइविसया विविहा परूवणा]

१६६७. एस एव विवण्णासो, संवुडो संवुडो पुणो ।
कमसो संवरो नेओ देस-सव्वविकप्पिओ ॥ ११ ॥

१६६८. सोपायाणा निरादाणा विपाकेयरसंजुया ।
उवक्कमेण तवसा निज्जरा जायए सया[2] ॥ १२ ॥

१६६९. संततं बंधए कम्मं, निज्जरेइ य संततं ।
संसारगोयरो जीवो, विसेसो उ तवो मओ ॥ १३ ॥

१६७०. अंकुरा खंधे[3]खंधीयो जहा भवइ वीरुहो ।
कम्मं तहा तु जीवाणं सारा सा[4]रतरं ठितं ॥ १४ ॥

---

१. विरियं शुपा० ॥ २. सिया पु० शुपा० ॥ ३. °खंधीया पु० शुपा० ॥ ४. सारंतरं पु० शुपा० ॥

१६७१. उवक्कमो य उक्केरो संछोभो खवणं तथा[1] ।
बद्ध-पुट्ठ-निधत्ताणं वेयणा तु णिकायिते ॥ १५ ॥

१६७२. उक्कड्ढंतं जधा तोयं, सारिज्जंतं जधा जलं ।
संखविज्जा, णिदाणे वा, पावं कम्मं उदीरती ॥ १६ ॥

१६७३. अप्पा ठिती सरीराणं, बहुं पावं च दुक्कडं ।
पुव्वं बज्झिज्जते पावं, तेण दुक्खं तवो मयं ॥ १७ ॥

१६७४. खिज्जंते[2] पावकम्माणि जुत्तजोगस्स[3] धीमतो ।
देसकम्मक्खयब्भूता जायंते रिद्धियो बहू ॥ १८ ॥

१६७५. विज्जोसहिणिवाणेसु वत्थु-सिक्खागतीसु य ।
तवसंयमपयुत्ते य विमद्दे होति पच्चओ ॥ १९ ॥

१६७६. दुक्खं खवेति जुत्तप्पा पावं मीसे वि बंधणे ।
जधा मीसे वि गाहम्मि विसपुप्फाण छड्डुणं ॥ २० ॥

१६७७. सम्मत्तं च दयं चेव सम्ममासज्ज दुल्लहं ।
ण प्पमाएज्ज मेधावी, मम्मगाहं जहारिओ ॥ २१ ॥

१६७८. णेह-वत्तिक्खए दीवो जहा चयति संततिं ।
आयाणबंधरोहम्मि तहऽप्पा भवसंतइं ॥ २२ ॥

१६७९. दोसादाणे णिरुद्धम्मि सम्मं सत्थाणुसारिणा ।
पुव्वाउत्ते य विज्जाए[4] खयं वाही णियच्छती ॥ २३ ॥

१६८०. मज्जं दोसा, विसं वण्ही, गहावेसो अणं अरी ।
धणं धन्नं[5] च जीवाणं, विण्णेयं धुवमेव तं ॥ २४ ॥

१६८१. कम्मायाणे[6]ऽवरुद्धम्मि सम्मं मग्गाणुसारिणा ।
पुव्वाउत्ते य णिज्जिण्णे खयं दुक्खं णियच्छती ॥ २५ ॥

१६८२. पुरिसो रहमारूढो जोग्गाए सत्तसंजुतो ।
विपक्खं णिहणं णेइ, सम्मद्दिट्ठी तहा अणं ॥ २६ ॥

---

१. तथा पु० शुपा० ॥ २. मिज्जंते पावकम्मम्मि जुत्तयोगिस्स पु० ॥ ३. °जोगिस्स शुपा० ॥
४. विज्जाए पु० शुपा० ॥ ५. धम्मं पु० शुपा० ॥ ६. °याणे णिरु° पु० शुपा० ॥

१६८३. वन्हिमारुयसंयोगा जहा हेमं विसुज्झती ।
सम्मत्त-नाणसंजुत्ते तहा पावं विसुज्झती ॥ २७ ॥

१६८४. जहा आतवसंतत्तं वत्थं सुज्झइ वारिणा ।
सम्मत्तसंजुतो अप्पा, तहा झाणेण सुज्झती ॥ २८ ॥

१६८५. कंचणस्स जहा धाऊजोगेणं मुच्चए मलं ।
अणाईए वि संताणे तवाओ कम्मसंकरं ॥ २९ ॥

१६८६. वत्थादिएसु सुज्झेसु संताणे गहणे तहा ।
[1]दिट्ठंतं देसधम्मित्तं, सम्ममेयं विभावए ॥ ३० ॥

१६८७. आवज्जती समुग्घातो जोगाणं च निरुंभणं ।
अनियट्टीए[2] व सेलेसी, सिद्धी कम्मक्खओ तहा ॥ ३१ ॥

१६८८. णावा व वारिमज्झम्मि खीणलेवो अणाउलो ।
रोगी वा रोगणिम्मुक्को सिद्धो भवति णीरओ ॥ ३२ ॥

१६८९. पुव्वजोगा असंगत्ता, काओ वाया मणो इ वा ।
[3]एगतो आगती चेव कम्माभावा ण विज्जती ॥ ३३ ॥

१६९०. परं [4]णवग्गहाभावा सुही आवरणक्खया ।
अत्थिलक्खणसब्भावा निच्चो सो परमो धुवं ॥ ३४ ॥

१६९१. दव्वतो खित्ततो चेव कालतो भावतो तहा ।
णिच्चाणिच्चं तु विण्णेयं संसारे सव्वदेहिणं ॥ ३५ ॥

१६९२. गंभीरं सव्वओभद्दं सव्वभावविभावणं ।
धण्णा जिणाहितं मग्गं सम्मं वेदेंति भावओ ॥ ३६ ॥

एवं से सिद्धे [5]बुद्धे विरए विपावे दंते दविए अलंताई णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छइ त्ति बेमि ॥

॥ इइ नवमं महाकासवज्झयणं ॥९॥

१. दिट्ठं ते दे° शुपा०। दिट्ठंते देसधम्मत्तं पु०॥ २. °यट्टी एव शु०॥ ३. एकतो शुपा०॥ ४. णावग्ग° पु०॥ ५. बुद्धे...णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति वेमि॥ शु०। बुद्धे० ॥९॥ पु०॥

दसमं तेतलिपुत्तनामज्झयणं

[सु. १. पव्वज्जापाहण्णपरूवगं कहाणयं]

१६९३. "को[1] कं ठावेइ? णऽण्णत्थ सगाइं कम्मोइं[2] इमाइं। सद्धेयं खलु भो! समणा वदंती, सद्धेयं खलु माहणा०, अहमेगोऽसद्धेयं वदिस्सामि।" तेतलिपुत्तेण अरहता इसिणा बुइयं।

सपरिजणं[3] ति णाम ममं 'अपरिजणो'त्ति को मे तं सद्दहिस्सती[4]? सपुत्तं पि णाम ममं 'अपुत्ते'त्ति को मे तं सद्दहिस्सती? एवं समित्तं पि णाम ममं०?, सवित्तं पि णाम ममं०?, सपरिग्गहं पि णाम ममं०?, 'दाण-माण-सक्कारोवयार-संगहिते तेतलिपुत्ते ससयण-परिजणे विरागं गते'त्ति को मे तं सद्दहिस्सती?, 'जाति-कुल-रूव-विणओवयारसालिणी पोट्टिला मूसिकारधूता मिच्छं विप्पडिवन्ना' को मे तं सद्दहिस्सति? 'कालक्कमणीतिसत्थविसारदे[5] तेतलिपुत्ते विसादं गते' त्ति को मे तं सद्दहिस्सति?, तेतलिपुत्तेणं अमच्चेणं गिहं पविसित्ता तालपुडके विसे खातिते त्ति 'से वि य से[6] विसे पडिहते' त्ति को मे तं सद्दहिस्सति?, तेतलिपुत्तेणं अमच्चेणं महतिमहालयं रुक्खं दुरुहित्ता पासे छिण्णे 'तहा वि ण मए' त्ति को मे तं सद्दहिस्सति?, तेतलिपुत्तेण महतिमहालयं पासाणं गीवाए बंधित्ता अत्थाहाए[7] पुक्खरिणीए अप्पा पक्खित्ते 'तत्थ वि य णं थाहे लद्धे' को मे तं सद्दहिस्सति?, तेतलिपुत्तेण महतिमहालयं कट्ठरासिं पलीवेत्ता अप्पा पक्खित्ते 'से वि य से अगणिकाए विज्झाए' को मे तं सद्दहिस्सति?

तए[8] णं सा पुट्टिला मूसियारधूता पंचवण्णाइं सखिंखिणिताइं[9] वत्थाइं पवर परिहिता अंतलिक्खपडिवण्णा एवं वयासी—आउसो! तेतलिपुत्ता! एहि तं[10] आयाणाहि पुरओ [11]विच्छिण्णे गिरिसिहरकंदरप्पवाते; पिट्ठओ कंपेमाणे व्व मेइणितलं, साकड्ढंते व पायवे[12], णिप्फोडेमाणे व्व अंबरतलं, सव्वतमोरासि व्व पिंडिते,

---

१. को हं ठा° शुपा० ॥ २. °म्माइं माइं। शुपा० ॥ ३. °जणं जि णाम पु० शुपा०। °जणो त्ति णाम शुपा० ॥ ४. °स्सती? एवं समात्तं (? तं) पि० ?, सदारं पि णाम ममं० ?, सचि(वि)त्तं पि पु० ॥ ५. °मणीतिविसा° शु० ॥ ६. से पडि° शु० ॥ ७. अच्छाहे पु° शुपा० ॥ ८. तते शुपा० ॥ ९. °ताइं पवर वत्थाइं परिहित्ता अंत° शु०, मूलस्थः पाठस्तु शु० आदर्शे पाठान्तरत्वेन स्वीकृतः ॥ १०. तो शुपा० ॥ ११. विस्थिण्णे शु०, मूलपाठस्तु शु० आदर्शे पाठान्तरत्वेन स्वीकृतः ॥ १२. पायकाणे विप्फो° शुपा० ॥

पच्चक्खमिव सयं कतंते, भीमरवं करेंते महावारणे समुट्ठिए; उभओ पासं चक्खुणिवाए सुपयंडधणुजंतविप्पमुक्का पुंखमेत्तावसेसा[2] धरणिप्पवेसिणो सरा णिपतंति, हुयवहजालासहस्ससंकुलं समंततो पलित्तं धगधगेति सव्वारण्णं, अचिरेण य बालसूरगुंजद्धपुंजणिकरपकासं झियाइ इंगालभूतं गिहं, आउसो ! तेतलिपुत्ता ! कत्तो वयामो ?

तते णं से तेतलिपुत्ते अमच्चे पोट्टिलं मूसियारधूतं एवं वयासी पोट्टिले ! एहि ता आयाणाहि, भीयस्स खलु भो ! पव्वज्जा, अभिउत्तस्स सवहणकिच्चं, मातिस्स रहस्सकिच्चं, उक्कंठियस्स देसगमणकिच्चं, छुहियस्स[3] भोयणकिच्चं, पिवासियस्स पाणकिच्चं, परं अभिउंजिउकामस्स[4] सत्थकिच्चं, खंतस्स दंतस्स गुत्तस्स जितिंदियस्स एत्तो ते एक्कमवि[5] ण भवइ[6] ॥ १ ॥

एवं से सिद्धे बुद्धे[7] विरए विपावे दंते दविए अलंताई णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छइ त्ति बेमि ॥

॥ इइ दसमं तेतलिपुत्तणामज्झयणं ॥ १० ॥

एक्कारसमं मंखलिपुत्तज्झयणं

[सु. १–५. कुगुरु-सुगुरुविसेसो]

१६९४. "सिर्द्दयणे[8] व्व आणच्चा असुणी, संखाएं[9] अणच्चा एसे तातिते।" मंखलिपुत्तेण अरहता इसिणा बुइयं ॥ १ ॥

१६९५. से एजति वेयति खुब्भति घट्टति फंदति चलति उदीरेति, तं तं भावं परिणमति, ण से ताती ॥ २ ॥

१६९६. स णो एजति णो वेयइ णो खुब्भइ णो घट्टइ णो फंदति णो चलति णो उदीरेति, णो तं तं भावं परिणमति से ताती ॥ ३ ॥

---

१. °ए; वासं चक्खु° शुपा०। °ए; वोसुवखाणिवाए पु० ॥ २. पुंक्ख° शुपा० पु० ॥ ३. खुहियस्स पु० ॥ ४. अभिलोजि° पु० ॥ ५. एक्कमवि शुपा० ॥ ६. भवई शुपा० ॥ ७. बुद्धे० ॥ १० ॥ पु०। बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ८. सद्दिभणे व्व आणच्च मुणी शुपा०। सिद्दि माण व्व मुणी पु० शुपा० ॥ ९. °ए य णच्चा शु० ॥

१६९७. तातीणं च खलु णत्थि एजणा[1] वेयणा खोभणा घट्टणा फंदणा चलणा उदीरणा, तं तं भावं परिणामे ॥ ४ ॥

१६९८. ताती खलु अप्पाणं च परं च चाउरंताओ संसारकंताराओ तातीति ताई ॥ ५ ॥

[सु. ६–१०. सुगुरुमाहप्पाइ]

१६९९. असंमूढो उ जो णेता मग्गदोसपरक्कमो ।
गमणिज्जं गतिं णाउं जणं पावेति गामिणं ॥ ६ ॥

१७००. सिद्धकम्मो[2] तु जो वेज्जो सत्थकम्मे य कोवियो ।
मोयणिज्जातो सो वीरो रोगा मोतेति रोगिणं ॥ ७ ॥

१७०१. संजोए जो विहाणं तु दव्वाणं गुणलाघवे ।
सो उ संजोगणिप्फण्णं सव्वं कुणइ कारियं ॥ ८ ॥

१७०२. विज्जोपयारविण्णाता जो धीमं सत्तसंजुतो ।
सो विज्जं साहइत्ताणं कज्जं कुणइ तक्खणं ॥ ९ ॥

१७०३. णिवत्तिं मोक्खमग्गस्स सम्मं जो तु विजाणति ।
राग-दोसे णिराकिच्चा से उ सिद्धिं गमिस्सति ॥ १० ॥

एवं से सिद्धे[3] बुद्धे विरए विपावे दंते दविए अलंताई णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥

॥ इइ एक्कारसमं मंखलिपुत्तणामज्झयणं ॥ ११ ॥

बारसमं जण्णवक्कीयणामऽज्झयणं

[सु. १–४. लोएसणानिद्देसपुव्वं गोयरचरियाऽऽयारोवएसो]

१७०४. "जावता[4] व लोएसणा तावता व वित्तेसणा, जावता व वित्तेसणा तावता व लोएसणा । से लोएसणं च वित्तेसणं च परिण्णाए गोपहेणं गच्छेज्जा,

---

१. °णा। ताती खलु पु० ॥ २. सिद्धक° शुपा० ॥ ३. सिद्धे० ॥ ११ ॥ पु० । सिद्धे बुद्धे... णो पुणरवि शु० ॥ ४. 'जावता' इत्येतत्पूर्वं 'आणच्चा' इत्यधिकः पाठः पु० शुपा० ॥

णो महापहेणं गच्छेज्जा" जण्णवक्केण अरहता इसिणा बुइतं ॥ १ ॥ तं जहा—

१७०५. जहा कवोता य कविंजला य, गाओ चरंती इह पातरासं ।
एवं मुणी गोयरियप्पविट्ठे[1], णो आलवे णो वि य संजलेज्जा ॥ २ ॥

१७०६. पंचवणीमकसुद्धं जो भिक्खं एसणाए एसेज्जा ।
तस्स सुलद्धा लाभा हणणाए विप्पमुक्कदोसस्स ॥ ३ ॥

१७०७. पंथाणं रूवसंबद्धं फलावत्तिं च चिंतए ।
कोहातीणं विवाकं[2] च अप्पणो य परस्स य ॥ ४ ॥

एवं से सिद्धे बुद्धे[3] विरए विपावे दंते दविए अलंताई णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥

॥ इइ बारसमं जण्णवक्कीयनामऽज्झयणं ॥ १२ ॥

तेरसमं भयालिनामऽज्झयणं

[सु. १–८. पराभिभवनिसेहपुव्वं लाहाऽलाहविसए उदासीणयानिद्देसो]

१७०८. "किमत्थं[4] णत्थि लावण्णताए[5]" मेतज्जेण[6] भयालिणा अरहता इसिणा बुइतं ॥ १ ॥

१७०९. णो हं खलु हो ! अप्पणो विमोयणट्ठताए परं अभिभविस्सामि, मा णं मा णं से परे अभिभूयमाणे ममं चेव अहिताए भविस्सति ॥ २ ॥

१७१०. आताणाए उ सव्वेसिं गिहिबूहणतारए ।
संसारवाससंताणं कहं मे हंतुमिच्छसि ? ॥ ३ ॥

१७११. संतस्स करणं णत्थि, णासतो करणं भवे ।
बहुधा दिट्ठं इमं सुट्ठु णासतो भवसंकरो ॥ ४ ॥

१. °प्पविट्ठो पु० ॥ २. विपाकं शुपा० ॥ ३. बुद्धे...णो पुणरवि शु० । बुद्धे विरए० ॥ १२ ॥ पु० ॥ ४. किमहं णत्थि शु० विना ॥ ५. लावणताए पु० । लावण्णंताए शुपा० ॥ ६. मेतेज्जेण पु० विना ॥

१६९७. तातीणं च खलु णत्थि एजणा[1] वेयणा खोभणा घट्टणा फंदणा चलणा उदीरणा, तं तं भावं परिणामे ॥ ४ ॥

१६९८. ताती खलु अप्पाणं च परं च चाउरंताओ संसारकंताराओ तातीति ताई ॥ ५ ॥

[सु. ६–१०. सुगुरुमाहप्पाइ]

१६९९. असंमूढो उ जो णेता मग्गदोसपरक्कमो ।
गमणिज्जं गतिं णाउं जणं पावेति गामिणं ॥ ६ ॥

१७००. सिद्ध[2]कम्मो तु जो वेज्जो सत्थकम्मे य कोवियो ।
मोयणिज्जातो सो वीरो रोगा मोतेति रोगिणं ॥ ७ ॥

१७०१. संजोए जो विहाणं तु दव्वाणं गुणलाघवे ।
सो उ संजोगणिप्फण्णं सव्वं कुणइ कारियं ॥ ८ ॥

१७०२. विज्जोपयारविण्णाता जो धीमं सत्तसंजुतो ।
सो विज्जं साहइत्ताणं कज्जं कुणइ तक्खणं ॥ ९ ॥

१७०३. णिवत्तिं मोक्खमग्गस्स सम्मं जो तु विजाणति ।
राग-दोसे णिराकिच्चा से उ सिद्धिं गमिस्सति ॥ १० ॥

एवं से सिद्धे[3] बुद्धे विरए विपावे दंते दविए अलंताई णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥

॥ इइ एक्कारसमं मंखलिपुत्तणामज्झयणं ॥ ११ ॥

बारसमं जण्णवक्कीयणामऽज्झयणं

[सु. १–४. लोएसणानिद्देसपुव्वं गोयरचरियाऽऽयारोवएसो]

१७०४. "जा[4]वता व लोएसणा तावता व वित्तेसणा, जावता व वित्तेसणा तावता व लोएसणा । से लोएसणं च वित्तेसणं च परिण्णाए गोपहेणं गच्छेज्जा,

---

१. °णा। ताती खलु पु० ॥ २. सिद्धक° शुपा० ॥ ३. सिद्धे० ॥ ११ ॥ पु० । सिद्धे बुद्धे... णो पुणरवि शु० ॥ ४. 'जावता' इत्येतत्पूर्वं 'आणच्चा' इत्यधिकः पाठः पु० शुपा० ॥

णो महापहेणं गच्छेज्जा" जण्णवक्केण अरहता इसिणा बुइतं ॥ १ ॥ तं जहा—

१७०५. जहा कवोता य कविंजला य, गाओ चरंती इह पातरासं ।
एवं मुणी गोयरियप्पविट्ठे[1], णो आलवे णो वि य संजलेज्जा ॥ २ ॥

१७०६. पंचवणीमकसुद्धं जो भिक्खं एसणाए एसेज्जा ।
तस्स सुलद्धा लाभा हणणाए विप्पमुक्कदोसस्स ॥ ३ ॥

१७०७. पंथाणं रूवसंबद्धं फलावत्तिं च चिंतए ।
कोहातीणं विवाकं[2] च अप्पणो य परस्स य ॥ ४ ॥

एवं से सिद्धे बुद्धे[3] विरए विपावे दंते दविए अलंताई णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥

॥ इइ बारसमं जण्णवक्कीयनामऽज्झयणं ॥ १२ ॥

तेरसमं भयालिनामऽज्झयणं

[सु. १–८. पराभिभवनिसेहपुव्वं लाहाऽलाहविसए उदासीणयानिद्देसो]

१७०८. "किमत्थं[4] णत्थि लावण्णताए[5]" मेतज्जेण[6] भयालिणा अरहता इसिणा बुइतं ॥ १ ॥

१७०९. णो हं खलु हो! अप्पणो विमोयणट्ठताए परं अभिभविस्सामि, मा णं मा णं से परे अभिभूयमाणे ममं चेव अहिताए भविस्सति ॥ २ ॥

१७१०. आताणाए उ सव्वेसिं गिहिबूहणताए ।
संसारवाससंताणं कहं मे हंतुमिच्छसि ? ॥ ३ ॥

१७११. संतस्स करणं णात्थि, णासतो करणं भवे ।
बहुधा दिट्ठं इमं सुट्ठु णासतो भवसंकरो ॥ ४ ॥

---

१. °प्पविट्ठो पु० ॥ २. विपाकं शुपा० ॥ ३. बुद्धे...णो पुणरवि शु० । बुद्धे विरए० ॥ १२ ॥ पु० ॥ ४. किमहं णत्थि शु० विना ॥ ५. लावणताए पु० । लावण्णंताए शुपा० ॥ ६. मेतेज्जेण पु० विना ॥

१७१२. संतमेतं इमं कम्मं, दारेणेतेणुवट्ठियं ।
णिमित्तमेत्तं परो एत्थ, मज्झ मे तु पुरेकडं ॥ ५ ॥

१७१३. मूलसेके[1] फलुप्पत्ती, मूलघाते हतं फलं ।
फलत्थी सिंचती मूलं, फलघाती ण सिंचती ॥ ६ ॥

१७१४. लुप्पती जस्स जं अत्थि, णासंतं किंचि लुप्पती ।
संतातो लुप्पती किंचि, णासंतं किंचि लुप्पती ॥ ७ ॥

१७१५. अत्थि[2] मे तेण देति, नत्थि से[3] तेण देइ मे ।
जइ से होज्ज ण मे देज्जा, णत्थि से तेण देति मे ॥ ८ ॥

एवं से सिद्धे[4] बुद्धे विरए विपावे दंते दविए अलंताई णो पुणरवि इच्छत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥

॥ इइ तेरसमं भयालिनामऽज्झयणं ॥ १३ ॥

चउदसमं बाहुकणामऽज्झयणं

[सु. १–४. इहलोय-परलोयासंसानिसेहोवएसो]

१७१६. "जुत्तं अजुत्तजोगं ण पमाण"मिति बाहुकेण अरहता इसिणा बुइतं ॥ १ ॥

१७१७. अप्पणिया खलु भो! अप्पाणं समुक्कसियं[5] ण भवति बद्धचिंधे णरवती, अप्पणिया खलु भो ! य अप्पाणं समुक्कसियं[6] समुक्कसिय ण भवति बद्धचिंधे सेट्ठी। एवं चेव अणुयोये[7] जाणह खलु भो ! समणा ! माहणा !,—गामे अदुवा रण्णे, अदुवा गामे णो वि रण्णे,

अभिणिस्सए इमं लोयं परलोयं पणिस्सए,

दुहओ वि लोके अपतिट्ठिते। अकामए बाहुए भंते[8] त्ति। अकामए चरए तवं, अकामए कालगए णरकं पत्ते ॥ २ ॥

---

१. मूलस्सेके पु० ॥ २. अत्थि मो (? सो) तेण [? मे] देति पु० ॥ ३. मे पु० विना ॥ ४. सिद्धे० ॥ १३ ॥ पु० । सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ५. °सिया पु० शुपा० ॥ ६. °सिया ण भ° पु० शुपा० ॥ ७. अणुयोजे पु० ॥ ८. मते ति शु० ॥

१७१८. अकामए पव्वइए अकामते चरते तवं ।
अकामए कालगए [1]सिद्धिं पत्ते अकामए ॥ ३ ॥

१७१९. सकामए पव्वइए, सकामए चरते तवं सकामए कालगते णरगे पत्ते।
सकामए चरते तवं, सकामए कालगते—सिद्धिं पत्ते [2]सकामए? ॥ ४ ॥

एवं से सिद्धे [3]बुद्धे विरए विपावे दंते दविए अलंताई णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥

॥ इइ चउदसमं बाहुकणामऽज्झयणं ॥१४॥

पण्णरसमं मधुरायणिज्जणामऽज्झयणं

[सु. १-३. दुक्खोदीरणाविसए वत्तव्वं]

१७२०. "[4]सायादुक्खेण अभिभूते दुक्खी दुक्खं उदीरेति, असातादुक्खेण अभिभूए दुक्खी दुक्खं उदीरेति[5]? सातादुक्खेण अभिभूए[6] दुक्खी दुक्खं उदीरेति, णो असातादुक्खेण अभिभूते दुक्खी दुक्खं उदीरेति ॥ १ ॥

१७२१. सातादुक्खेण अभिभूतस्स दुक्खिणो दुक्खं उदीरेति, असातादुक्खेण अभिभूयस्स दुक्खिणो दुक्खं उदीरेति? सातादुक्खेण अभिभूतस्स दुक्खिणो दुक्खं उदीरेति। पुच्छा य वागरणं च ॥ २ ॥

१७२२. संतं दुक्खी दुक्खं उदीरेति, असंतं दुक्खी दुक्खं उदीरेति? संतं दुक्खी दुक्खं उदीरेइ, सातादुक्खेण अभिभूतस्स उदीरेति, णो असंतं दुक्खी दुक्खं उदीरेइ।" मधुरायणेण अरहता इसिणा बुइतं ॥ ३ ॥

[सु. ४. दुक्खविवागा]

१७२३. दुक्खेण खलु मो! अप्पहीणेणं जीए आगच्छंति हत्थच्छेयणाइं

---

१. सिद्धिपत्ते पु० शुपा० ॥ २. "किं सिद्धिं प्रातः? इति प्रश्नः। 'न' इत्युत्तरम्" इत्यवचूर्ण्याख्या ॥ ३. बुद्धे...णो पुणरवि शु०। बुद्धे० ॥ १४ ॥ पु० ॥ ४. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रत्तौ ॥ ५. °ति? णो सातादुक्खेण इत्यवचूरिसम्मतः पाठः ॥ ६. °ए जाव णो असाता° पु० शुपा० ॥

पादच्छेयणाइं एवं णवमज्झयणगमएणं णेयव्वं जाव सासतं निव्वाणमब्भुवगता चिट्ठंति, णवरं दुक्खाभिलावो ॥ ४ ॥

[सु. ५–३२. दुक्खमूलपावकम्मपरिहरणाइविसए वित्थरओ परूवणा]

१७२४. पावमूलमणिव्वाणं संसारे सव्वदेहिणं ।
पावमूलाणि दुक्खाणि पावमूलं च जम्मणं ॥ ५ ॥

१७२५. संसारे[1] दुक्खमूलं तु पावं कम्मं पुरेकडं ।
पावकम्मणिरोधाय सम्मं भिक्खु परिव्वए ॥ ६ ॥

१७२६. सभावे सति कंदस्स धुवं वल्लीय रोहणं ।
वीए संवुज्झमाणम्मि अंकुरस्सेव संपदा ॥ ७ ॥

१७२७. सभावे सति पावस्स धुवं दुक्खं पसूयते ।
णाऽसतो मट्टियापिंडे णिव्वत्ती[2] तु घडादिणं ॥ ८ ॥

१७२८. सभावे सति कंदस्स जहा वल्लीय रोहणं ।
बीयातो अंकुरो चेवं[3] धुवं वल्लीय अंकुरा ॥ ९ ॥

१७२९. पावघाते हतं दुक्खं पुप्फघाए जहा फलं ।
विद्धाए[4] मुद्धसूईए कतो तालस्स संभवे[5] ? ॥ १० ॥

१७३०. मूलसेके फलुप्पत्ती, मूलघाते हतं फलं ।
फलत्थी सिंचए मूलं, फलघाती न सिंचति ॥ ११ ॥

१७३१. दुक्खितो[6] दुक्खघाताय दुक्खावेत्ता सरीरिणो ।
पडियारेण दुक्खस्स दुक्खमण्णं णिबंधई[7] ॥ १२ ॥

१७३२. दुक्खमूलं पुरा किच्चा दुक्खमासज्ज सोयती ।
गहितम्मि अणे पुव्विं अदइत्ता ण मुच्चइ ॥ १३ ॥

१७३३. आहारत्थी जहा बालो वण्हीं[8] सप्पं च गेण्हती ।
तहा मूढो सुहऽत्थी तु पावमण्णं पकुव्वती ॥ १४ ॥

---

१. संसारदु° पु० ॥ २. णिवत्ती पु० शुपा० ॥ ३. °व दुक्खं ॥ पावघाते पु० शुपा० ॥ ४. छिंदाए पु० शुपा० ॥ ५. संभवो शुपा० ॥ ६. दुक्खतो(त्तो) पु० शुपा० ॥ ७. °धइ शुपा० ॥ ८. वण्ही पु० शुपा० ॥

१७३४. पावं परस्स कुव्वंतो हसती मोहमोहितो ।
मच्छो गलं गसंतो वा विणि[1]घातं ण पस्सती ॥ १५ ॥

१७३५. पच्चुप्पण्णरसे गिद्धो मोहमल्लपणोल्लितो ।
दित्तं पावति उक्कंथं[2] वारिमज्झे व वारणा(णे) ॥ १६ ॥

१७३६. परोवघाततल्लिच्छो दप्पमोहमल्लुद्धुरो[3] ।
सीहो जरो दुपाणे वा गुणदोसं ण विंदती ॥ १७ ॥

१७३७. [4]संवसो पावं पुरोकिच्चा दुक्खं वेदेति दुम्मती ।
आसत्तकंठपासो[5] वा मुक्कधारो(? हो) दुहट्टिओ[6] ॥ १८ ॥

१७३८. पावं जे उ पकुव्वंति जीवा सातागामिणो ।
वड्ढती पावकं तेसिं अणग्गाहिस्स वा अणं ॥ १९ ॥

१७३९. अणुबद्धमपस्संता पच्चुप्पण्णगवेसका ।
ते पच्छा दुक्खमच्छंति गलुच्छिन्ना झसा जहा ॥ २० ॥

१७४०. आता कडाण कम्माणं आता भुंजति जं फलं ।
तम्हा आतस्स अट्ठाए पावमादाय वज्जए ॥ २१ ॥

१७४१. [7]संते जम्मे पसूयंति वाहि-सोग-जरादओ[8] ।
नासंते डहते वण्ही तरुच्छेत्ता ण छिंदति ॥ २२ ॥

१७४२. दुक्खं जरा य मच्चू य सोगो माणावमाणणा ।
जम्मघाते[9] हता होंती पुप्फघाते जहा फलं ॥ २३ ॥

१७४३. पत्थरेणाऽऽहतो कीवो खिप्पं डसइ पत्थरं ।
मिगारि ऊ सरं पप्प सरुप्पत्तिं[10] विमग्गति ॥ २४ ॥

१७४४. तहा बालो दुही वत्थुं बाहिरं णिंदती भिसं ।
दुक्खुप्पत्तिविणासं तु मिगारि व्व ण पप्पंति[11] ॥ २५ ॥

---

१. विणिपातं पु० ॥ २. उक्कंठं शु० ॥ ३. °मलद्धु° शुपा० ॥ ४. वसं सो पावं पु० शुपा० ॥ ५. पावो वा पु० ॥ ६. दुहट्ठिओ पु० शुपा० ॥ ७. संति पु० शुपा० ॥ ८. °जरोदया । णो संते पु० ॥ ९. °घातो हतो होती पु० शुपा० ॥ १०. °प्पत्तिं व मग्ग° शु० ॥ ११. प्पस्त-(पस्स)ति पु० । घत्तिति शुपा० । पत्तीती शुपा० ॥

१७४५. वणं [1]वंण्हि कसाए य [2]अंणं जं वा वि दुट्ठितं ।
आमगं च उव्वहंता दुक्खं पावंति पीवरं ॥ २६ ॥

१७४६. वण्ही अणस्स कम्मस्स आमकस्स वणस्स य ।
णिस्सेसं [3]घाइणं सेयो छिण्णो वि रुहती दुमो ॥ २७ ॥

१७४७. भासच्छण्णो जहा वण्ही गूढकोहो जहा रिपू ।
पावकम्मं तहा लीणं दुक्खसंताणसंकडं ॥ २८ ॥

१७४८. पत्तिंधणस्स वण्हिस्स उद्दामस्स विसस्स य ।
मिच्छत्ते यावि कम्मस्स दित्ता वुड्ढी दुहावहा ॥ २९ ॥

१७४९. धूमहीणो य जो वण्ही छिण्णादाणं च जं अणं ।
मंताहतं विसं जं ति धुवं तं खयमिच्छती ॥ ३० ॥

१७५०. छिण्णादाणं धुवं कम्मं झिज्जते तं तहाहतं ।
[4]आदित्तरस्सितत्तं व छिण्णादाणं जहा जलं ॥ ३१ ॥

१७५१. तम्हा उ सव्वदुक्खाणं कुज्जा मूलविणासणं ।
वालग्गाहि व्व सप्पस्स विसदोसविणासणं ॥ ३२ ॥

एवं से [6]सिद्धे [5]बुद्धे विरते विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥

॥ इइ पण्णरसमं मधुरायणिज्जणामऽज्झयणं ॥ १५ ॥

सोलसमं सोरियायणणामऽज्झयणं

[सु. १. उत्तमपुरिसलक्खणं]

१७५२. "[6]जस्स खलु भो ! विसयायारा [7]णँ य परिस्सवंति [8]इंदिया वा दवेहिं, से खलु उत्तमे पुरिसे"त्ति सोरियायणेण अरहता इसिणा बुइतं ॥ १ ॥

१. वण्ही शुपा० ॥ २. अण्णं शुपा० ॥ ३. घायिणं शुपा० ॥ ४. आदिच्चर° पु० शुपा० ॥ ५. बुद्धे० ॥ १५ ॥ पु० । बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ६. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥ ७. ण परि° शु० ॥ ८. इंदिय पु० शुपा० ॥

[सु. २. मणुण्णाऽमणुण्णसद्दाईसु राग-दोसनिसेहपरूवणं]

१७५३. तं कहमिति ?—मणुण्णेसु सद्देसु सोयविसयपत्तेसु णो सज्जेज्जा णो रज्जेज्जा णो गिज्झेज्जा णो मुज्झेज्जा णो[1] विणिघायमावज्जेज्जा। मणुण्णेसु सद्देसु सोत्ति[2]विसयपत्तेसु सज्जमाणे रज्जमाणे गिज्झमाणे[3] मुज्झमाणे आसेवमाणे विप्पवहतो पावकम्मस्स आदाणाए भवति। तम्हा मणुण्णाऽमणुण्णेसु सद्देसु सोयविसयपत्तेसु णो सज्जेज्जा णो रज्जेजा [4]णो गिज्झेज्जा णो मुज्झेज्जा णो आसेवमाणे वि[प्पवहतो.... भवेज्जा]। एवं रूवेसु गंधेसु रसेसु फासेसु। एवं विवरीएसु णो दूसेज्जा ॥ २ ॥

[सु. ३–५. इंदियणियमणपरूवणं]

१७५४. दुद्दंता इंदिया पंच संसाराए सरीरिणं।
ते च्चेव णियमिया संता णेज्जाणाए भवंति हि ॥ ३ ॥

१७५५. दुद्दंते इंदिए पंच राग-दोसपरंगमे।
कुम्मो विव सअंगाइं सए देहम्मि साहरे ॥ ४ ॥

१७५६. वण्ही सरीरमाहारं जहा जोएण जुंजती।
इंदियाणि य जोए य तहा जोगे वियाणसु ॥ ५ ॥

एवं से सिद्धे बुद्धे[5] विरते विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥

॥ इइ सोलसमं सोरियायणणामऽज्झयणं ॥ १६ ॥

सत्तरसमं विदुणामऽज्झयणं

[सु. १–२. महाविज्जासरूवं]

१७५७. "[6]इमा विज्जा महाविज्जा सव्वविज्जाण उत्तमा।
जं विज्जं साहइत्ताणं सव्वदुक्खाण मुच्चती ॥ १ ॥

---

१. णो विणी° पु० शुपा० ॥ २. सोतवि° पु० ॥ ३. °माणे सुमणो आसे° पु० शुपा० ॥ ४. णो गि० णो मु० णो अण्णे वि०। एवं रूवेसु पु० शुपा० ॥ ५. बुद्धे० ॥ १६ ॥ पु०। बुद्धे....णो पुणरवि शु० ॥ ६. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥

१७५८. जेण बंधं च मोक्खं च जीवाणं गतिरागतिं ।
आयाभावं च जाणाति सा विज्जा दुक्खमोयणी ॥ २ ॥"
विदुणा अरहता इसिणा बुइतं ।

[सु. ३–४. दिट्ठंतपुरस्सरं कम्मक्खयउवायनिरूवणं]

१७५९. [1]सम्मं रोगप[2]रिण्णाणं ततो तस्स [3]विनिच्छयं ।
रोगोसहप[2]रिण्णाणं [4]जोगो रोगतिगिच्छितं ॥ ३ ॥

१७६०. सम्मं कम्मप[5]रिण्णाणं ततो तस्स विमोक्खणं ।
कम्ममोक्खप[5]रिण्णाणं करणं च विमोक्खणं ॥ ४ ॥

[सु. ५–६. सल्ल-कम्मक्खयकारयसरूवं]

१७६१. मम्मं ससल्लजीवं च पुरिसं वा मोहघातिणं ।
सल्लुद्धरणजोगं च जो जाणइ स सल्लहा ॥ ५ ॥

१७६२. बंधणं मोयणं चेव तहा फलपरंपरं ।
जीवाण जो विजाणाति कम्माणं तु स कम्महा ॥ ६ ॥

[सु. ७–९. सावज्जजोगवज्जणा-निरवज्जजोगसमायरणापरूवणं]

१७६३. सावज्जजोगं णिहिलं विदित्ता तं चेव सम्मं परिजाणिऊणं ।
तीतस्स णिंदाए [6]समुत्थितप्पा सावज्जवुत्तिं तु ण सद्दहेज्जा ॥ ७ ॥

१७६४. सज्झायझाणोवगतो जितप्पा संसारवासं बहुधा विदित्ता ।
सावज्जवुत्तीकर[7]णेऽठितप्पा णिरव[8]ज्जवित्ती उ समाहरेज्जा ॥ ८ ॥

१७६५. परकीयसव्वसावज्जं जोगं इह [9]अंज्ज दुच्चरियं णायरे अपरिसेसं,
णिरवज्जे ठितस्स णो कप्पति पुणरवि सावज्जं सेवित्तए ॥ ९ ॥

---

१. सम्मं सरोग° पु० ॥ २. °परिणाणं पु० ॥ ३. विणिच्छ° शु० ॥ ४. योगो य तिगि° पु० शुपा० ॥ ५. °परिणाणं पु० ॥ ६. समुट्ठित° पु० ॥ ७. °रणेऽकित° शुपा० ॥ ८. °ज्जवत्ती पु० ॥ ९. अज्झं शुपा० । अज्झ शुरा० । अज्झमग्गं दुच्च° पु० ॥

एवं से सिद्धे[1] बुद्धे विरते विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥

॥ इइ **सत्तरसमं** विदुणामऽज्झयणं ॥ १७ ॥

अट्ठारसमं वरिसकण्हणामज्झयणं

[सु. १–२. सावज्ज-निरवज्जाणं संसार-मोक्खनिरूवणं]

१७६६. [2]अयते खलु भो जीवे वज्जं समादियति । से कहमेतं ?—पाणातिवाएणं जाव परिग्गहेणं अरति जाव मिच्छादंसणसल्लेणं वज्जं समा[3]इत्ता हत्थच्छेयणाइं पायच्छेयणाइं जाव अणुपरियट्टंति णवमुद्देसगमेणं ।

जे खलु भो ! जीवे णो वज्जं समादियति, से कहमेतं ?, वरिस[4]कण्हेण अरहता इसिणा बुइतं—पाणाइवातवेरमणेणं जाव मिच्छादंसणसल्लवेरमणेणं, सोइंदियता[5](तृ)णिग्गहेणं णो वज्जं समज्जिणित्ता हत्थच्छेयणाइं पायच्छेयणाइं जाव दोमणस्साइं० वीतिवतित्ता सिवमचल जाव चिट्ठंति ॥ १ ॥

१७६७. सकुणी संकु[6]प्पघातं च व[7]रत्तं रज्जुगं तहा ।
वारिपत्तधरो च्चेव विभागम्मि विहावए ॥ २ ॥

एवं से सिद्धे [8]बुद्धे विरते विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥

॥ वरिसकण्हणामऽज्झयणं ॥ १८ ॥

---

१. सिद्धे० ॥ १७ ॥ पु० । सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ २. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥ ३. °मायित्ता पु० ॥ ४. °सवक° शु० ॥ ५. 'ता' इति प्राचीनपरम्परागतस्य पञ्चसंख्यानिदर्शकस्य 'तृ' इत्यक्षराङ्कस्य लिपिविकारः सम्भाव्यते ॥ ६. °प्पवातं पु० ॥ ७. वेरत्तं शुपा० । वेरत्तरज्जंगं ति तहा पु० ॥ ८. बुद्धे० ॥ १८ ॥ पु० । बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥

एगूणवीसइमं आरियायणऽज्झयणं

[सु. १–६. अणारियकम्माइनिसेह-आरियकम्माइआयरणपरूवणा]

१७६८. "[1]सव्वमिणं पुराऽऽरियमासि" [2]आरियायणेणं अरहता इसिणा बुइतं ॥ १ ॥

१७६९. वज्जेज्जऽणारियं भावं कम्मं चेव अणारियं ।
अणारियाणि य मित्ताणि आरियत्तमुवट्ठिए ॥ २ ॥

१७७०. जे जणाऽणारिए णिच्चं कम्मं कुव्वंतऽणारिया(?यं) ।
अणारिएहि य मित्तेहि सीदंति भवसागरे ॥ ३ ॥

१७७१. संधिज्जा आरियं मग्गं कम्मं जं वा वि आरियं ।
आरियाणि य मित्ताणि आरियत्तमुवट्ठिए ॥ ४ ॥

१७७२. जे जणा आरिया णिच्चं कम्मं कुव्वंति आरियं ।
आरिएहि य मित्तेहिं [3]मुच्चंती भवसागरा ॥ ५ ॥

१७७३. आरियं णाणं साहू, आरियं साहु दंसणं ।
आरियं चरणं साहू, तम्हा से[4]वह आरियं ॥ ६ ॥

एवं से सिद्धे [5]बुद्धे विरए वि[6]पावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥

॥ इइ एगूणवीसइमं आरियायणऽज्झयणं ॥ १९ ॥

वीसइमं उक्कलणामऽज्झयणं

[सु. १-६. पंच उक्कलभेया, तेसिं सरूवं च]

१७७४. पंच[7] उक्कला पन्नत्ता, तं जहा—दंडुक्कले १ रज्जुक्कले २ तेणुक्कले ३ देसुक्कले ४ सव्वुक्कले ५ ॥ १ ॥

१. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥ २. आयरिया° पु० शुपा० ॥ ३. मुच्चंति शु० ॥ ४. सेवय शु० ॥ ५. बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ६. विपावे अलंताती णो० ॥ १९ ॥ पु० ॥ ७. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥

१७७५. से किं तं दंडुक्कले? दंडुक्कले नामं जे णं दंडदिट्ठंतेणं आदिल्ल-मज्झऽवसाणाणं पण्णवणाए समुदयमेत्ताभिधाणाइं 'णत्थि सरीरातो परं जीवो'त्ति [1]भवगतिवोच्छेयं वदति, से तं दंडुक्कले १ ॥ २ ॥

१७७६. से किं तं रज्जुक्कले? रज्जुक्कले णामं जे णं रज्जुदिट्ठंतेणं समुदयमेत्त-पण्णवणाए पंचमहब्भूतखंधमेत्ताभिधाणाइं संसारसं[2]संतिवोच्छेदं वदति, से तं रज्जुक्कले २ ॥ ३ ॥

१७७७. से किं तं तेणुक्कले? तेणुक्कले णामं जे णं अण्णसत्थदिट्ठंतगाहेहिं सपक्खुब्भावणाणिरए 'मम तेतं[3]'मिति पर[4]करुणच्छेदं वदति, से तं तेणुक्कले ३ ॥ ४ ॥

१७७८. से किं तं देसुक्कले? देसुक्कले णामं जे णं '[5]अत्थि न्नेस' इति सिद्धे जीवस्स अकत्तादिएहिं गाहेहिं देसुच्छेदं वदति, से तं देसुक्कले ४ ॥ ५ ॥

१७७९. से किं तं सव्वुक्कले? सव्वुक्कले णामं जे णं सव्वतो सव्वसंभवाभावा णो तच्चं, 'सव्वतो सव्वहा सव्वकालं च णत्थि'त्ति सव्वच्छेदं वदति, से तं सव्वुक्कले ५ ॥ ६ ॥

[सु. ७. नत्थिवायपरूवणं]

१७८०. उड्ढं पायतला अहे केसग्गमत्थका एस आतापज्जवे कसिणे तयपरियंते जीवे, एस जीवे जीवति, एतं तं जीवितं भवति। से जहा णामते दड्ढेसु बीएसु ण पुणो अंकुरुप्पत्ती भवति, एवामेव दड्ढे सरीरे ण पुणो सरीरुप्पत्ती भवति। तम्हा इणमेव जीवितं, णत्थि परलोए, णत्थि सुकड-दुक्कडाणं कम्माणं फलवित्तिविसेसे, णो पच्चायंति जीवा, णो फुसंति पुण्ण-पावा, अफले कल्लाण-पावए ॥ ७ ॥

[सु. ८. नत्थिवायनिराकरणं]

१७८१. तम्हा एतं सम्मं ति बेमि—उड्ढं [6]पायतला अहे केसग्गमत्थका एस आयाप[ज्जवे] क[सिणे] तयपरितंते एस जीवे, एस [7]मडे, णो एतंतं जीवितं

१. भगवति° पु० शुपा० ॥ २. °संसती° पु० शुपा० ॥ ३. "तेतमिति—एतदिति" इत्यर्थः। मम नेतं इति शु० ॥ ४. °करण° पु० शुपा० ॥ ५. "अस्ति न्वेष" इत्यर्थः। अत्थित्ते स [ ]० शुपा० ॥ ६. पातत° पु० शुपा० ॥ ७. मडे, णा एसंतं पु०। मडे, णा एतंतं शुपा० ॥

भवति]। से जहाणामते दड्ढेसु बीएसु एवामेव दड्ढे सरीरे। तम्हा पुण्ण-पावऽग्गहणा सुह-दुक्खसंभवाभावा सरीरदाहे पावकम्माभावा सरीरं डहेत्ता णो पुणो सरीरुप्पत्ती भवति ॥ ८॥

एवं से सिद्धे बुद्धे[1] विरए विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥

॥ इइ वीसइमं उक्कलणामऽज्झयणं ॥ २०॥

एकवीसइमं गाहावइपुत्तिज्जं नामऽज्झयणं

[सु. १–२. अण्णाणा हाणीए णाणा य लाहस्स निरूवणं]

१७८२. "णाहं[2] पुरा किंचि जाणामि, सव्वलोकंसि" गाहावतिपुत्तेण तरुणेण अरहता इसिणा बुइतं ॥ १ ॥

१७८३. अण्णाणमूलकं खलु भो पुव्वं न जाणामि न पासामि नोऽभिसमावेमि नोऽभिसंबुज्झामि, नाणमूलाकं खलु भो! इयाणिं जाणामि पासामि अभिसमावेमि अ[3]भिसंबुज्झामि। अण्णाणमूलयं खलु मम कामेहिं किच्चं करणिज्जं, णाणमूलयं खलु मम कामेहिं अकिच्चं अकरणिज्जं, अण्णाणमूलयं जीवा चा[4]उरंतं संसा[5]र जाव परियिट्टयंति, णाणमूलयं जीवा चाउरंतं जाव वीयीवयंति। तम्हा अण्णाणं परिवज्ज णाणमूलकं सव्वदुक्खाणं अंतं करिस्सामि। सव्वदुक्खाणं अंतं किच्चा सिवमचल जाव सास[6]तं अब्भुवगते चिट्ठिस्सामि ॥ २ ॥

[सु. ३–११. अण्णाणदोसपरूवणं]

१७८४. अण्णाणं परमं दुक्खं, अण्णाणा जायते भयं।
अण्णाणमूलो संसारो विविहो सव्वदेहिणं ॥ ३ ॥

१७८५. मिगा वज्झंति पासेहिं, विहंगा मत्तवारणा।
मच्छा गलेहिं सासंति, अण्णाणं सुमहब्भयं ॥ ४ ॥

१. बुद्धे० ॥ २० ॥ पु०। सिद्धेबुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ २. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥ ३. अहिसं° शुपा० ॥ ४. चाउरंतं जाव पु० ॥ ५. संसारं शु० ॥ ६. सासतं चिट्ठि° पु० शुपा० ॥

१७८६. जम्मं जरा य मच्चू य सोको माणोऽवमाणणा।
अण्णाणमूलं जीवाणं संसारस्स य संतती ॥ ५ ॥

१७८७. अण्णाणेण अहं पुव्वं दीहं संसारसागरं।
जम्म-जोणिभयावत्तं सरिन्तो[1] दुक्खजालकं[2] ॥ ६ ॥

१७८८. दीवे पातो पयंगस्स, कोसियारिस्स[3] बंधणं।
किंपाकभक्खणं चेव, अण्णाणस्स णिदंसणं ॥ ७ ॥

१७८९. बितियं जरो दुपाणत्थं दिट्ठो अण्णाणमोहितो।
संभग्गगातलट्ठी उ मिगारी णिधणं गओ ॥ ८ ॥

१७९०. मिगारी य भुयंगो य अण्णाणेण विमोहिता।
गाहादंसणिवातेणं विणासं दो वि ते गता ॥ ९ ॥

१७९१. सुप्पियं[4] तणयं भद्दा अण्णाणेण विमोहिता।
माता तस्सेव सोगेण कुद्धा तं चेव खादति ॥ १० ॥

१७९२. विण्णासो ओसहीणं तु संजोगाणं व जोयणं।
साहणं वा वि विज्जाणं अण्णाणेण ण सिज्झती[5] ॥ ११ ॥

[सु. १२. णाणमाहप्पपरूवणं]

१७९३. विण्णासो[6] ओसहीणं तु संजोगाण व जोयणं।
साहणं वा वि विज्जाणं णाणजोगेण सिज्झती[7] ॥ १२ ॥

एवं से सिद्धे बुद्धे[8] विरए विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥

॥ इइ एकवीसइमं गाहावइपुत्तिज्जं नामऽज्झयणं ॥ २१ ॥

---

१. सरंतो शु०। सरित्तो शुपा० ॥ २. °जातसं पु० शुपा० ॥ ३. °यारस्स पु० शुपा० ॥ ४. सेसुप्पयं व त° पु०। सेसुप्पि° शुपा० ॥ ५. सिज्झति शु० ॥ ६. विणासो पु० ॥ ७. सिज्झति शु०। सिज्झिस्सती पु० ॥ ८. बुद्दे० ॥ २१ ॥ पु०। बुद्दे...णो पुणरवि शु० ॥

बावीसइमं गद्दभीयनामऽज्झयणं

[सु. १. बुद्धसरूवं]

१७९४. "[2]परिसाडी कम्मे, अपरिसाडिणो बुद्धा, तम्हा [3]खलु अपरिसाडिणो बुद्धा णोवलिप्पंति रएणं पुक्खरपत्तं व वारिणा" दगभाले(? गद्दभे)ण अरहता इसिणा बुइतं ॥ १ ॥

[सु. २. धम्मस्स पुरिसपहाणत्तं]

१७९५. पुरिसादीया धम्मा [4]पुरिसप्पवरा पुरिसजेट्ठा पुरिसकप्पिया पुरिसपज्जोविता पुरिससमण्णागता पुरिसमेव अभिउंजियाणं चिट्ठंति। से जहाणामते अरती सिया सरीरंसि जाता [5]सरीरंसि [7]वड्डिया सरीरसमण्णागता सरीरं चेव [6]अभिउंजियाण चिट्ठति, एवामेव धम्मा वि पुरिसादीया जाव चिट्ठंति। एवं [7]गंडे वम्मीके थूमे रुक्खे वणसंडे पुक्खरिणी, णवरं पुढवीय जाता भाणियव्वा, उदगपुक्खले [8]उदगं णेतव्वं। से जहाणामते अगणिकाए सिया अरणीय जाते जाव [9]अरणिं चेव [10]अहिभूय चिट्ठति, एवामेव धम्मा वि पुरिसादीया, तं चेव ॥ २ ॥

[सु. ३–१० इत्थिलाघवपरूवणं]

१७९६. धित्तेसिं गामणगराणं जेसिं महिला पणायिका।
ते यावि धिक्किया पुरिसा जे इत्थीणं वसंगता ॥ ३ ॥

१७९७. गाहाकुला सुदिव्वा व भावका मधुरोदका।
फुल्ला व पउमिणी रम्मा वालक्कंता व [11]मालवी ॥ ४ ॥

१७९८. हेमा गुहा ससीहा वा, माला वा वज्झकप्पिता।
सविसा गंधजुत्ती वा, अंतो दुट्ठा व वाहिणी ॥ ५ ॥

१७९९. [12]गरंता मदिरा वा वि, जोगकण्णा व सालिणी।
णारी लोगम्मि विण्णेया जा होज्जा [13]सगुणोदया ॥ ६ ॥

---

१. 'इसिभासियसंगहणी' निर्देशानुसारेणैतदध्ययननाम स्वीकृतमस्ति॥ २. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ॥ ३. खलु परि° पु० शुपा०॥ ४. सपवरा° शु०॥ ५. सरीरेण व° शुपा०॥ ६. अभिओजि° पु०॥ ७. गडे शुपा०॥ ८. उदगणेतव्वाणि। से पु०॥ ९. अरणीं शु०। अरणी शुपा०॥ १०. अभिभूय शु०॥ ११. मालगी पु०॥ १२. गरत्ता पु० शुपा०॥ १३. समणो° शुपा०॥

१८००. उच्छायणं कुलाणं तु, दव्वहीणाण लाघवो ।
पतिट्ठा सव्वदुक्खाणं, णिट्ठाणं अ[1]ज्झियाण य ॥ ७ ॥

१८०१. गेहं वेराण गंभीरं, विग्घो[2] सद्धम्मचारिणं ।
दुट्ठासो अखलीणं व लोके सूता किमंगे[3]णा ॥ ८ ॥

१८०२. इत्थी उ बलवं जत्थ गामेसु णगरेसु वा ।
अणस्सयस्स हेसं तं अपव्वेस्सु य मुंडणं ॥ ९ ॥

१८०३. धित्तेसिं गामणगराणं सिलोगो ॥ १० ॥

[सु. ११-१६. अज्झप्पोवएसपुव्वं झाणविहाणनिरूवणं]

१८०४. डाहो भयं हुतासातो, विसातो मरणं भयं ।
छेदो भयं च सत्थातो, वालतो दसणं भयं ॥ ११ ॥

१८०५. संकणीयं च जं वत्थुं अप्पडीकारमेव य ।
तं वत्थुं सुट्ठु जाणेज्जा जुं[4]जंते जेऽणुजोइता ॥ १२ ॥

१८०६. जत्थत्थी जे समारंभा जे वा जे साणुबंधिणो ।
ते वत्थु सुट्ठु जाणेज्जा णेवं[5] सव्वविणिच्छये ॥ १३ ॥

१८०७. जेसिं जहिं सु[6]हुप्पत्ती जे वा जे साऽऽणुगामिणो ।
विणासी अविणासी वाँ जाणेज्जा कालवेयवी ॥ १४ ॥

१८०८. सीसच्छेदे धुवो मच्चू, मूलच्छेदे हतो दुमो ।
मूलं फलं च सव्वं च जाणेजा सव्ववत्थुसु ॥ १५ ॥

१८०९. सीसं जहा सरीरस्स जहा मूलं दुमस्स य ।
सव्वस्स साधुधम्मस्स तहा झाणं विधीयते ॥ १६ ॥

एवं से सिद्धे[8] बुद्धे विरए विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इइ बावीसइमं गद्दभीयनामऽज्झयणं ॥२२॥

१. अविंयाण पु० शुपा० ॥ २. °ग्घो धम्म° पु०। °ग्घो यम्म° शुपा० ॥ ३. "कुत्सिताङ्गना" इत्यवचूरिव्याख्या ॥ ४. जुंजंते पु० ॥ ५. णेया पु० ॥ ६. सहु° पु० शुपा० ॥ ७. य पु० शुपा० ॥ ८. सिद्धे० ॥२२॥ पु०। सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ९. एतदध्यननाम अवचूर्यामित्थं सूचितम्—"दगभ(भा)लाध्ययनं गर्दभीयेत्यपरनामकम् ॥"

तेवीसइमं रामपुत्तिज्जऽज्झयणं

[सु. १–२. मरणभेयदुगं सु-मरणनिरूवणं च]

१८१०. "[1]दुवे मरणा अस्सिं लोए एवमाहिज्जंति, तं जहा–सुहमतं चेव दुहमतं चेव" रामपुत्तेण अरहता इसिणा वुइतं ॥ १ ॥

१८११. [2]एत्थं विण्णत्तिं बेमि–इमस्स खलु ममाइस्स [3]असमाहियलेसस्स गंडपलिघाइयस्स गंडबंधणपलियस्स गंडबंधणपडिघातं करेस्सामि । अलं पुरेमएणं, तम्हा गंडबंधणपडिघातं करेत्ता णाण-दंसण-चरित्ताइं पडिसेविस्सामि । णाणेणं जाणिय दंसणेणं पासित्ता संजमेणं संजमिय तवेण अट्ठविहकम्मरयमलं [4]विधुणित विसोहिय अणादीयं [5]अणवदग्गं दीहमद्धं चाउरंतसंसारकंतारं वीतिवतित्ता सिवमयलमरुयमक्खयमव्वाबाहमपुणरा[6]वत्तयं सिद्धिगतिणामधिज्जं ठाणं संपत्ते अणागतद्धं सासतं कालं चिट्ठिस्सामि त्ति ॥ २ ॥

एवं से सिद्धे [7]बुद्धे विरए विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥

॥ इइ तेवीसइमं रामपुत्तिज्जऽज्झयणं ॥ २३ ॥

चउवीसइमं हरिगिरिणामऽज्झयणं

[सु. १–२. अप्पाणं पइ असासयसुहवज्जणा-सासयसुहसंपत्तिउवएसो]

१८१२. "सव्वमिणं पुरा भव्वं, इदाणिं पुण अभव्वं" हरिगिरिणा अरहता इसिणा वुइतं ॥ १ ॥

१८१३. चयंति खलु भो! य णेरइया णेरतियत्ता तिरिक्खा तिरिक्खत्ता मणुस्सा मणुस्सत्ता देवा देवत्ता, अणुपरियट्टंति जीवा चाउरंतं संसारकंतारं कम्माणुगामिणो। तधावि मे जीवे इधलोके सुहुप्पायके, [8]परलोके दुहुप्पादए

१. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥ २. एत्थं वित्ति विण्ण° पु० शुपा० ॥ ३. असमाहय° शुपा० ॥ ४. विधुणिय शुपा० ॥ ५. °वतग्गं शुपा० ॥ ६. °वत्तियं शु० ॥ ७. बुद्धे० ॥ २३ ॥ पु० । बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ८. परलोकदु° पु० शुपा० ॥

अणिए अधुवे अणितिए अणिच्चे असासते सज्जति रज्जति गिज्झति मुज्झति अज्झोववज्जति विणिघातमावज्जति। इमं च णं पुणो सडण-पडण-विकिरण-विद्धंसणधम्मं अणेगजोगक्खेमसमायुत्तं जीवस्सऽतारेलुं[1]कें संसारणिव्वेढिं[2] करेति, संसारणिव्वेढिं करेत्ता[3] अणाइयं अणवदग्गं दीहमद्धं चाउरंतसंसारकंतारं अणुपरियट्टइ। तम्हाऽधुवं असासतमिणं संसारे सव्वजीवाणं संसं[4]तीकारणमिति णच्चा णाण-दंसण-चरित्ताणि सेविस्सामि, णाण-दंसण-चरित्ताणि सेवित्ता अणादीयं जाव कंतारं वीति[5]वंतित्ता सिवमचल जाव ठाणं अब्भुवगते चिट्ठिस्सामि ॥ २॥

[सु. ३–४. धम्ममाहप्पं]

१८१४. कंतारे वारिमज्झे वा दित्ते वा अग्गिसंभमे।
तमंसि वा[6] जधा णेता तधा धम्मो जिणाहितो ॥ ३ ॥

१८१५. धारणी सुसहा चेव गुंरू[7] भेसज्जमेव वा।
सद्धम्मो सव्वजीवाणं णिच्चं लोए हितंकरो ॥ ४ ॥

[सु. ५–२१. संसारनिव्वेयपरूवणं]

१८१६. सिग्घ[8]वायिसमायुत्ते रधचक्के जहा अरा।
फंडंता[9] वंलिछाया[10] वा सुह-दुक्खे सरीरिणो ॥ ५ ॥

१८१७. संसारे सव्वजीवाणं गेही संपरियत्तते।
उंदुचक्का[11] तरूणं वा[12] वसणुस्सवकारणं ॥ ६ ॥

---

१. °लुके पु० शुपा० ॥ २. करोति शुपा० ॥ ३. °त्ता सिवमचल जाव चिट्ठिस्सामि त्ति। तम्हाऽधुवं पु० शुपा० : अत्रावचूरिव्याख्या—“संसारकान्तारमनुपरिवर्तते। ‘तं त्वनुवृत्य संवेग-निर्वेदौ गतः’ इत्यर्थपूरणार्थमध्याहार्यम्, परं तु ‘सिवं’ इत्यादि यावत् ‘चिट्ठिस्सामि’ त्ति अपास्यम्, मिथ्येह निवेशितत्वात्”। अनयाऽवचूरिव्याख्यया ‘अत्र पाठभेदत्वेनोल्लिखितपाठ एवावचूरिकारसमक्षमासीत्’ इति ज्ञायते ॥ ४. संसतीकरण° पु० शुपा० ॥ ५. वितिव° पु० शुपा० ॥ ६. वाडधाणे वा सया शुपा०, अयमेव पाठोऽवचूरिकारसमक्षमासीत्, तथा च तद्व्याख्या—“वाडधाणे त्ति पदस्यार्थो न ज्ञायते” ॥ ७. गुरू सज्ज° पु० शुपा० ॥ ८. “शीघ्रवाजिसमायुक्ते रथचक्रे” इत्यर्थः। सिग्घवट्टिसमायुत्ता शु० अवचूर्यां च, तथाचावचूरिः—“वट्टि त्ति वृत्तिः परिवर्तः, शीघ्रया तया समायुक्ता रथचक्रे यथाऽराः” ॥ ९. फडंतं पु० शुपा० ॥ १०. वल्लिच्छेया शु० अवचूर्यां च ॥ ११. उदुम्बकतरूणं शु० अवचूर्यां च। उदुवक्क शुपा० ॥ १२. च शुपा०।

१८१८. वग्गिंह रविं ससंकं च[1] सागरं सरियं तहा ।
इंदज्झयं अणीयं च[2] संझं मेहं व चिंतए ॥ ७ ॥

१८१९. जोव्वणं रूवसंपत्तिं सोभग्गं[3] धणसंपदं ।
जीवितं वा वि जीवाणं जलबुब्बुयसन्निभं ॥ ८ ॥

१८२०. देविंदा समहिड्ढीया[4] दाणविंदा य विस्सुता ।
णरिंदा जे य विक्कंता संखयं विवसा गता ॥ ९ ॥

१८२१. सव्वत्थ णिरणुक्कोसा णिव्विसेसप्पहारिणो ।
सुत्त-मत्त-पमत्ताणं एक्का जगति[5]ऽणिच्चता ॥ १० ॥

१८२२. देविंदा दाणविंदा य णरिंदा जे य विस्सुता ।
पुण्णकम्मोदयब्भूयं[6] पीतिं पावंति पीवरं ॥ ११ ॥

१८२३. आऊ धणं बलं रूवं सोभग्गं सरलत्तणं ।
णिरामयं[7] च कंतं च दिस्सते विविहं जगे ॥ १२ ॥

१८२४. सदेवोरग-गंधव्वे[8] सतिरिक्खे[9] समाणुसे[10] ।
णिब्भया णिव्विसेसा य जगे वत्तेयऽणिच्चता ॥ १३ ॥

१८२५. दाण-माणोवयारेहिं साम-भेयक्कियाहि[11] य[12] ।
ण सक्का सण्णिवारेउं तेलोक्केणाविऽणिच्चता ॥ १४ ॥

१८२६. उच्चं वा जति वा णीयं देहिणं वा[13] णमस्सितं ।
जागरंतं पमत्तं वा सव्वत्थाणाऽभिलुप्पंति[14] ॥ १५ ॥

१८२७. 'एवमेतं करिस्सामि ततो एवं भविस्सति' ।
संकप्पो देहिणं जो य ण तं कालो पडिच्छती ॥ १६ ॥

१८२८. जा[15] जया सहजा[16] जा[17] वा सव्वत्थेवाणुगामिणी[18] ।
छाय व्व देहिणो[19] गूढा सव्वमण्णेतिऽणिच्चता ॥ १७ ॥

---

१. वा शु० ॥ २. च सज्झमेहं शु० अवचूर्यां च ॥ ३. सोभागं शु० ॥ ४. सुमहि° शु० ॥ ५. जग्गति णि° पु० शुपा० ॥ ६. पुणक° शुपा० । छणक° पु० ॥ ७. णीरा° पु० शुपा० ॥ ८. °धव्वं पु० शुपा० ॥ ९. °रिक्खं पु० शुपा० ॥ १०. °णुसं पु० शुपा० ॥ ११. °यकिया° शुपा० ॥ १२. या पु० शुपा० ॥ १३. वा मणस्सि° शुपा० ॥ १४. °प्पती पु० शुपा० ॥ १५. जो शुपा० ॥ १६. सहता पु० शुपा० ॥ १७. जे पु० ॥ १८. °गामिणो शुपा० ॥ १९. देहिणा हूढा सव्वमण्णेतणि° पु० ॥

१८२९. कम्मभावेऽणुवत्तंती दीसंती य तधा तधा ।
देहिणं [1]पकती चेव लीणा वत्तेयऽनिच्चता ॥ १८ ॥

१८३०. जं कडं देहिणं जेणं णाणावण्णं सुहासुहं ।
णाणावत्थंतरोवेतं सव्वमण्णेति तं तहा ॥ १९ ॥

१८३१. कंती जा वा वयोवत्था [2]जुंज्जंते जेण कम्मुणा ।
[3]णिव्वत्ती तारिसी तीसे वायाए व पडिंसुका ॥ २० ॥

१८३२. ताहं कडोदयुब्भूया नाणागोय[4]विकप्पिया ।
भंगोदयऽणुवत्तंते संसारे सव्वदेहिणं ॥ २१ ॥

[सु. २२–२८. वित्थरओ कम्मसरूवपरूवणं]

१८३३. कम्म(? कंद)मूला जहा वल्ली, वल्लीमूलं जहा फलं ।
मोहमूलं तहा कम्मं, कम्ममूला अणिच्चया ॥ २२ ॥

१८३४. [5]बज्झते बुज्झए चेव हेउजुत्तं सुभासुभं ।
कंदसंदाणसंबद्धं वल्लीणं व फलाफलं ॥ २३ ॥

१८३५. छिण्णादाणं सयं कम्मं भुज्जए, तं न वज्जए ।
छिन्नमूलं व वल्लीणं पुव्वुप्पण्णं फलाफलं ॥ २४ ॥

१८३६. छिन्नमूला जहा वल्ली, सुक्कमूलो जहा दुमो ।
नट्ठमोहं तहा कम्मं, सिण्णं वा हयणायकं ॥ २५ ॥

१८३७. [6]अप्पारोही जहा बीयं, धूमहीणो जहाऽनलो ।
छिन्नमूलं तहा कम्मं, नट्ठसण्णो व देसओ ॥ २६ ॥

१८३८. जुज्जए कम्मुणा जेणं वेसं धारेइ तारिसं ।
वित्त-कंतिसमत्थो वा रंगमज्झे जहा नडो ॥ २७ ॥

१८३९. संसारसंतई चित्ता देहिणं विविहोदया ।
[7]सव्वोदुया लया चेव सव्वपुप्फ-फलोदया ॥ २८ ॥

---

१. पकतिं शु० ॥ २. जुंजते पु० ॥ ३. णिव्वती पु० ॥ ४. °यधिक° पु० शुपा० ॥ ५. वुज्झए बु° शु० ॥ ६. अपरो° पु० । अपारो° शुपा० ॥ ७. "सर्वर्तुका लतेव" इत्यर्थः । सव्वे दुमालया शु० अवचूर्यां च ॥

१८१८. वण्हिं रविं ससंकं च[1] सागरं सरियं तहा ।
इंदज्झयं अणीयं च[2] संझं मेहं व चिंतए ॥ ७ ॥

१८१९. जोव्वणं रूवसंपत्तिं सोभग्गं[3] धणसंपदं ।
जीवितं वा वि जीवाणं जलबुब्बुयसन्निभं ॥ ८ ॥

१८२०. देविंदा समहिड्ढीया[4] दाणविंदा य विस्सुता ।
णरिंदा जे य विक्कंता संखयं विवसा गता ॥ ९ ॥

१८२१. सव्वत्थ णिरणुक्कोसा णिव्विसेसप्पहारिणो ।
सुत्त-मत्त-पमत्ताणं एक्का जगतिऽणिच्चता[5] ॥ १० ॥

१८२२. देविंदा दाणविंदा य णरिंदा जे य विस्सुता ।
पुण्णकम्मोदयब्भूयं[6] पीतिं पावंति पीवरं ॥ ११ ॥

१८२३. आऊ धणं बलं रूवं सोभग्गं सरलत्तणं ।
णिरामयं[7] च कंतं च दिस्सते विविहं जगे ॥ १२ ॥

१८२४. सदेवोरग-गंधव्वे[8] सतिरिक्खे[9] समाणुसे[10] ।
णिब्भया णिव्विसेसा य जगे वत्तेयऽणिच्चता ॥ १३ ॥

१८२५. दाण-माणोवयारेहिं साम-भेय[11]क्कियाहि य[12] ।
ण सक्का सण्णिवारेउं तेलोक्केणाविऽणिच्चता ॥ १४ ॥

१८२६. उच्चं वा जति वा णीयं देहिणं वा[13] णमस्सितं ।
जागरंतं पमत्तं वा सव्वत्थाणाऽभिलुप्पंति[14] ॥ १५ ॥

१८२७. 'एवमेतं करिस्सामि ततो एवं भविस्सति' ।
संकप्पो देहिणं जो य ण तं कालो पडिच्छती ॥ १६ ॥

१८२८. जो[15] जया सहजा[16] जो[17] वा सव्वत्थेवाणुगामिणी[18] ।
छाय व्व देहिणो[19] गूढा सव्वमण्णेतिऽणिच्चता ॥ १७ ॥

---

१. वा शु० ॥ २. च सज्झमेहं शु० अवचूर्यां च ॥ ३. सोभागं शु० ॥ ४. सुमहि° शु० ॥ ५. जगति णि° पु० शुपा० ॥ ६. पुणक° शुपा० । छणक° पु० ॥ ७. णीरा° पु० शुपा० ॥ ८. °धव्वं पु० शुपा० ॥ ९. °रिक्खं पु० शुपा० ॥ १०. °णुसं पु० शुपा० ॥ ११. °यकिया° शुपा० ॥ १२. या पु० शुपा० ॥ १३. वा मणस्सि° शुपा० ॥ १४. °प्पती पु० शुपा० ॥ १५. जो शुपा० ॥ १६. सहता पु० शुपा० ॥ १७. जे पु० ॥ १८. °गामिणो शुपा० ॥ १९. देहिणा ढूढा सव्वमण्णेतणि° पु० ॥

१८२९. कम्मभावेऽणुवत्तंती दीसंती य तधा तधा ।
देहिणं पॅकती चेव लीणा वत्तेयऽनिच्चता ॥ १८ ॥

१८३०. जं कडं देहिणं जेणं णाणावण्णं सुहासुहं ।
णाणावत्थंतरोवेतं सव्वमण्णेति तं तहा ॥ १९ ॥

१८३१. कंती जा वा वयोवत्था जुंज्जंते जेण कम्मुणा ।
णिव्वेत्ती तारिसी तीसे वायाए व पडिंसुका ॥ २० ॥

१८३२. ताहं कडोदयुब्भूया नाणागोयँविकप्पिया ।
भंगोदयऽणुवत्तंते संसारे सव्वदेहिणं ॥ २१ ॥

[सु. २२–२८. वित्थरओ कम्मसरूवपरूवणं]

१८३३. कम्म(? कंद)मूला जहा वल्ली, वल्लीमूलं जहा फलं ।
मोहमूलं तहा कम्मं, कम्ममूला अणिच्चया ॥ २२ ॥

१८३४. बॅज्झते बुज्झए चेव हेउजुत्तं सुभासुभं ।
कंदसंदाणसंबद्धं वल्लीणं व फलाफलं ॥ २३ ॥

१८३५. छिण्णादाणं सयं कम्मं भुज्जए, तं न वज्जए ।
छिन्नमूलं व वल्लीणं पुव्वुप्पण्णं फलाफलं ॥ २४ ॥

१८३६. छिन्नमूला जहा वल्ली, सुक्कमूलो जहा दुमो ।
नट्ठमोहं तहा कम्मं, सिण्णं वा हयणायकं ॥ २५ ॥

१८३७. अॅप्पारोही जहा बीयं, धूमहीणो जहाऽनलो ।
छिन्नमूलं तहा कम्मं, नट्ठसण्णो व देसओ ॥ २६ ॥

१८३८. जुज्जए कम्मुणा जेणं वेसं धारेइ तारिसं ।
वित्त-कंतिसमत्थो वा रंगमज्झे जहा नडो ॥ २७ ॥

१८३९. संसारसंतई चित्ता देहिणं विविहोदया ।
सॅव्वोदुया लया चेव सव्वपुप्फ-फलोदया ॥ २८ ॥

---

१. पकतिं शु० ॥ २. जुंजते पु० ॥ ३. णिव्वत्ती पु० ॥ ४. °यधिक° पु० शुपा० ॥ ५. बुज्झए बु° शु० ॥ ६. अपरो° पु० । अपारो° शुपा० ॥ ७. "सर्वर्तुका लतेव" इत्यर्थः । सव्वे दुमालया शु० अवचूर्यां च ॥

[सु. २९–३९. पावकम्मफलनिरूवणाइउवएसो]

१८४०. पावं परस्स कुव्वंतो हसए मोहमोहिओ ।
मच्छो गलं गसंतो वा [1]विणिघायं न पस्सई ॥ २९ ॥

१८४१. परोवघायतल्लिच्छो दप्पमोहबलुद्धुरो ।
सीहो जरो दुपाणे वा गुणदोसं न विंदई ॥ ३० ॥

१८४२. पच्चुप्पण्णरसे गिद्धो मोहमल्लपणोल्लिओ ।
दित्तं पावइ उक्कंठं वारिमज्झे व वारणो ॥ ३१ ॥

१८४३. सवसो पावं पुरा किच्चा दुक्खं वेएइ दुम्मई ।
आसत्तकंठपासो वा [2]मुक्कधाहो दुहट्टिओ ॥ ३२ ॥

१८४४. चंचलं सुहमादाय सत्ता मोहम्मि माणवा ।
आइच्चरस्सि[3]तत्ता वा मच्छा झिज्जंत[4]पाणिया ॥ ३३ ॥

१८४५. अधुवं संसिया रज्जं अवसा पावंति संखयं ।
छिन्नं व तरुमारूढा फलत्थी व जहा नरा ॥ ३४ ॥

१८४६. मोहोदये सयं जंतू मोहंतं चेव वे[5]सई ।
छिण्णकण्णो जहा कोई हसिज्जा छिन्ननासियं ॥ ३५ ॥

१८४७. मोहोदई सयं जंतू मंदमोहं तु खिंसई ।
हेमभूसणधारि व्वा [6]जहा लक्खाविभूसणं ॥ ३६ ॥

१८४८. मोही मोहीण मज्झम्मि कीलए मोहमोहिओ ।
गहीणं व गही मज्झे जहत्थं गहमोहिओ ॥ ३७ ॥

१८४९. बंधंता निज्जरंता य कम्मं नऽण्णं ति देहिणो ।
वारिग्गाहघडीउ व्व घडिज्जंतनिबंधणा ॥ ३८ ॥

१८५०. बज्झए मुच्चए चेव जीवो चित्तेण कम्मुणा ।
बद्धो वा रज्जुपासेहिं ई[7]रियंन्तो पओगसो ॥ ३९ ॥

---

१. विणिग्घायं शु० ॥ २. मुक्कघाओ शु०, मूलस्थः पाठः शु० आदर्शे पाठान्तरत्वेन दर्शितः ॥ ३. °तत्तं वा पु० शुपा० ॥ ४. °पाणियं पु० शुपा० ॥ ५. खिंसई शु० ॥ ६. जहाऽलक्खवि° शु० ॥ ७. इरिय° पु० शुपा० ॥

[सु. ४०–४२. मोक्खसंपत्तिमग्गो]

१८५१. कम्मस्स संतइं चित्तं सम्मं नच्चा जिइंदिए ।
कम्मसंताणमोक्खाय समाहिमभिसंधए ॥ ४० ॥

१८५२. दव्वओ खेत्तओ चेव कालओ भावओ तहा ।
निच्चानिच्चं तु विण्णाय संसारे सव्वदेहिणं ॥ ४१ ॥

१८५३. निच्चलं कयमारोग्गं [1]ठाणं तेलोक्कसक्कयं ।
सव्वण्णुमग्गाणुगया जीवा पावंति उत्तमं ॥ ४२ ॥

एवं सिद्धे [2]बुद्धे विरए [3]विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छइ त्ति बेमि ॥

॥ इइ चउवीसइमं हरिगिरिणामऽज्झयणं ॥ २४ ॥

पंचवीसइमं अंबडऽज्झयणं

[सु. १. पावकम्मायरणदोसा]

१८५४. तए णं अंबडे परिव्वायए जोगंधरायणं एवं वयासी–"[4]मणे मे विरई भो देवाणुप्पिओ ! गब्भवासाहि, कहं न तुमं बंभचारी ?" तए णं जोगंधरायणे अंबडं परिव्वायगं एवं वयासी–" आरिया ! एहि या एहि ता आयाणाहि । जे खलु हारिता ! पावेहि कम्मेहिं अविप्पमुक्का ते खलु गब्भवासाहि रज्जंति, ते सयमेव पाणे अतिवातेंति, अण्णेहि वि पाणे अतिवातावेंति, अण्णे वि पाणे अतिवातावेंते वा सातिज्जंति समणुजाणंति; ते सयमेव मुसं भासंति० सातिज्जंति समणु[5]जाणंति; [6]अविरता अप्पडि[7]हँतपच्चक्खातपावकम्मा मणुजा [8]अदत्तं०; अन्नं०; सातिज्जंति समणुजाणंति; ते सयमेव अब्बंभपरिग्गहं गिण्हंति [9]मीसयं भणियव्वं जाव समणुजाणंति, एवामेव ते अस्संजता अविरता अप्पडि[10]हँतपच्चक्खातपावकम्मा सकिरिया

१. थाणं शु० ॥ २. बुद्धे... पुणरवि शु० ॥ ३. विपावे० ॥ २४ ॥ मु० ॥ ४. मणो शुपा० ॥ ५. °जाणंति जाव सयमेव अब्बंभ° पु० ॥ ६. "अविरता अप्रतिहताप्रत्याख्यातपापकर्मणो मनुजा इत्यतत्क्षणात् पठितव्यत्वादिहापास्यम्" इत्यवचूरिः ॥ ७. °हताप° शु० ॥ ८. अदत्तं आदियंति...सातिज्जं° शु० ॥ ९. मीसियं शु० ॥ १०. °हताप° शु० ॥

[सु. २९-३९. पावकम्मफलनिरूवणाइउवएसो]

१८४०. पावं परस्स कुव्वंतो हसए मोहमोहिओ ।
मच्छो गलं गसंतो वा [1]विणिघायं न पस्सई ॥ २९ ॥

१८४१. परोवघायतल्लिच्छो दप्पमोहबलुद्धुरो ।
सीहो जरो दुपाणे वा गुणदोसं न विंदई ॥ ३० ॥

१८४२. पच्चुप्पण्णरसे गिद्धो मोहमल्लपणोल्लिओ ।
दित्तं पावइ उक्कंठं वारिमज्झे व वारणो ॥ ३१ ॥

१८४३. सवसो पावं पुरा किच्चा दुक्खं वेएइ दुम्मई ।
आसत्तकंठपासो वा [2]मुक्कधाहो दुहट्टिओ ॥ ३२ ॥

१८४४. चंचलं सुहमादाय सत्ता मोहम्मि माणवा ।
आइच्चरस्सि[3]तत्ता वा मच्छा झिज्जंत[4]पाणिया ॥ ३३ ॥

१८४५. अधुवं संसिया रज्जं अवसा पावंति संखयं ।
छिन्नं व तरुमारूढा फलत्थी व जहा नरा ॥ ३४ ॥

१८४६. मोहोदये सयं जंतू मोहंतं चेव [5]वेसई ।
छिण्णकण्णो जहा कोई हसिज्जा छिन्ननासियं ॥ ३५ ॥

१८४७. मोहोदई सयं जंतू मंदमोहं तु खिंसई ।
हेमभूसणधारि व्वा [6]जहा लक्खाविभूसणं ॥ ३६ ॥

१८४८. मोही मोहीण मज्झम्मि कीलए मोहमोहिओ ।
गहीणं व गही मज्झे जहत्थं गहमोहिओ ॥ ३७ ॥

१८४९. बंधंता निज्जरंता य कम्मं नऽण्णं ति देहिणो ।
वारिग्गाहघडीउ व्व घडिज्जंतनिबंधणा ॥ ३८ ॥

१८५०. बज्झए मुच्चए चेव जीवो चित्तेण कम्मुणा ।
बद्धो वा रज्जुपासेहिं [7]ईरियंन्तो पओगसो ॥ ३९ ॥

---

१. विणिग्घायं शु० ॥ २. मुक्कधाओ शु०, मूलस्थः पाठः शु० आदर्शे पाठान्तरत्वेन दर्शितः ॥ ३. °तत्तं वा पु० शुपा० ॥ ४. °पाणियं पु० शुपा० ॥ ५. खिंसई शु० ॥ ६. जहाऽलक्खवि° शु० ॥ ७. इरिय° पु० शुपा० ॥

१८५९. से कधमेतं?—हत्थिमं[1]हरुक्खणिदरिसणं, तेल्लाँ[2]पाउधम्मं किंपागफलणिदरिसणं। से जधाणामते साकडिए अक्खं मक्खेज्जा 'एस मे णो भंजिस्सति[3] भारं च मे वहिस्सति', एवामेवोवमाए समणे णिग्गंथे छहिं ठाणेहिं आहारं आहारेमाणे[4] णो अतिक्कमेति वेदणा-वेयावच्चे० तं चेव। से जधाणामते जतुकारए इंगालेसु अगणिकायं णिसिरेज्जा 'एस मे अगणिकाए णो विज्झाहिति जतुं च तावेस्सामि,' एवामेवोवमाए समणे णिग्गंथे छहिं ठाणेहिं आहारं आहारेमाणे णो अतिक्कमेति वेदणा-वेयावच्चे, तं चेव। से जधाणामते उसुकारए तुसेहिं अगणिकायं णिसिरेज्जा 'एस मे अगणिकाए णो विज्झाँहिति[5] उसुं च तावेस्सामि', एवामेवोवमाए समणे णिग्गंथे०, सेसं तं चेव ॥ ६ ॥

एवं से सिद्धे बुद्धे[6] विरए विपावे[7] दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥

॥ इइ पंचवीसइमं अंबडऽज्झयणं ॥ २५ ॥

छव्वीसइमं मायंगिज्जऽज्झयणं

[सु. १–८. बंभणस्स पारमत्थिया वक्खा]

१८६०. "कतरे धम्मे पण्णत्ते? सव्वाउसो! सुणेध मे।
किंणा[8] बंभणवण्णाभा युद्धं सिक्खंति माहणा ॥ १ ॥

१८६१. रायाणो वणिया जागे माहणा सत्थजीविणो।
अंधेण जुगेणद्धे विपलत्थे उत्तराधरे ॥ २ ॥

१८६२. आरूढो[9] रायरहं अंडणीए[10] युद्धमारभे[11]"।
सधामाइं पिणिद्धंति विवेता बंम्भपालणा[12] ॥ ३ ॥

१. °महारु° शु० ॥ २. "तैलपात्रधर्ममप्रमत्तगुणवर्णनगर्भं पञ्चचत्वारिंशाध्ययनस्य द्वाविंशे श्लोके सूचितम्" इत्यवचूरिः। तेल्लपा° पु० ॥ ३. भजिस्स° शु० ॥ ४. °माणे वा णो पु० शुपा० ॥ ५. °ज्झातिस्सति पु० ॥ ६. बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ७. विपावे० ॥ २५ ॥ पु० ॥ ८. किण्णा शुपा० ॥ ९. आरूढा पु० शुपा ॥ १०. अडिणी° शुपा० ॥ ११. °भे। धम्माइ पि° पु० ॥ १२. बम्हपालणे ॥ शुपा०। बम्हपहु णेय ॥ पु० ॥

असंवु[1]ता एकंतदंडा एकंतबाला बहुं पावं कम्मं कलिकलुसं समज्जिणित्ता इतो चुता दुग्गतिगामिणो भवंति, एहि हारिता! आताणाहि ॥ १ ॥

[सु. २–६. पावकम्मपरिहरणगुणा]

१८५५. जे खलु आरिया पावेहिं कम्मेहिं विप्पमुक्का ते खलु गब्भवासाहि णो सज्जंति, ते णो सयमेव पाणे अतिवातिंति, एवं तधेव विवरीतं जाव अकिरिया संवुडा एकंतपंडिता ववगतराग-दोसा तिगुत्तिगुत्ता तिदंडोवरता णीसल्ला[2] आयरक्खी ववगयचउक्कसाया चउविकहविवज्जिता पंच[3]महव्व -तिगुत्ता, पंचिंदिय[4]सुसंवुडा छज्जीवणिकायसुट्ठुणिरता सत्तभयविप्पमुक्का अट्ठमयट्ठाणजढा णवबंभचेर[5]गुत्ता दस-समाहिट्ठाणसंपयुत्ता बहुं [6]पावं कम्मं कलिकलुसं खवइत्ता इतो चुया सोग्गतिगामिणो भवंति ॥ २ ॥

१८५६. ते[7] णं भगवं! सुत्तमग्गाणुसारी खीणकसाया[8] दंतेंदिया सरीरसाधा-रणट्ठा जोग[9]संधाणताए णवकोडीपरिसुद्धं दसदोसविप्पमुक्कं उग्गमुप्पायणासुद्धं इतराइतरेहिं कुलेहिं परकडं परिणिट्ठितं विगतिंगालं विगतधूमं पिंडं सेज्जं उवधिं च[10] गवेसमाणा संगतविणयोवयारसालिणीओ कल-मधुर-रिभितभासिणीओ संगत-गतहसित-भणितसुंदरथण-जहणपडिरूवाओ इत्थियाओ पासित्ता णो मणसा वि पाउब्भावं गच्छंति ॥ ३ ॥

१८५७. से कधमेतं विगतरागता? सरागस्स वि य णं अविक्खहतमोहस्स तत्थ तत्थ इतराइतरेसु कुलेसु परकडं [11]जीव रूवाइं पासित्ता णो मणसा वि पादुब्भावो भवति ॥ ४ ॥

तं कहमिति? —

१८५८. मूलघाते हतो रुक्खो पुप्फघाते हतं फलं।
छिण्णाए मुद्धसूइए कतो तालस्स रोहणं? ॥ ५ ॥

---

१. °वुत्ता पु० शुपा० ॥ २. °ल्ला अगारवा वव° पु० शुपा० ॥ ३. "पञ्चमहाव्रतधराः, 'धर'त्ति अपरित्याज्यम्, पुस्तकेषु तु न दृश्यते, त्रिगुप्तः" इत्यवचूरिः ॥ ४. °यसंवुडा शु० ॥ ५. °रजुत्ता शु०, अवचूर्यां च ॥ ६. पावक° पु० शुपा० ॥ ७. से पु० शुपा० ॥ ८. °साए दंतिंदिए पु० शुपा० ॥ ९. °गसंधणता णव° पु० शुपा० ॥ १०. च एसमाणा पु० शुपा० ॥ ११. जाव पडिरूवाइं शु० ॥

१८५९. से कधमेतं ?—हत्थि[1]महरुक्खणिदरिसणं, तेल्ला[2]पाउधम्मं किंपाग-फलणिदरिसणं। से जधाणामते साकडिए अक्खं मक्खेज्जा 'एस मे णो भँ[3]ज्जिस्सति भारं च मे वहिस्सति', एवामेवोवमाए समणे णिग्गंथे छहिं ठाणेहिं आहारं आहारेमाँ[4]णे णो अतिक्कमेति वेदणा-वेयावच्चे० तं चेव। से जधाणामते जतुकारए इंगालेसु अगणिकायं णिसिरेज्जा 'एस मे अगणिकाए णो विज्झाहिति जतुं च तावेस्सामि,' एवामेवोवमाए समणे णिग्गंथे छहिं ठाणेहिं आहारं आहारेमाणे णो अतिक्कमेति वेदणा-वेयावच्चे, तं चेव। से जधाणामते उसुकारए तुसेहिं अगणिकायं णिसिरेज्जा 'एस मे अगणिकाए णो विज्झाँ[5]हिति उसुं च तावेस्सामि', एवामेवोवमाए समणे णिग्गंथे०, सेसं तं चेव ॥ ६ ॥

एवं से सिद्धे बुँ[6]द्धे विरए विपाँ[7]वे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥

॥ इइ पंचवीसइमं अंबडऽज्झयणं ॥ २५ ॥

छव्वीसइमं मायंगिज्जऽज्झयणं

[सु. १–८. बंभणस्स पारमत्थिया वक्खा]

१८६०. "कतरे धम्मे पण्णत्ते? सव्वाउसो! सुणेध मे।
किंणा[8] बंभणवण्णाभा युद्धं सिक्खंति माहणा ॥ १ ॥

१८६१. रायाणो वणिया जागे माहणा सत्थजीविणो।
अंधेण जुगेणद्धे विपलत्थे उत्तराधरे ॥ २ ॥

१८६२. आँ[9]रूढो रायरहं अँ[10]डणीए युद्धमारभे[11]।
सधामाइं पिणिद्धंति विवेता वँ[12]म्भपालणा ॥ ३ ॥

---

१. °महारु° शु० ॥ २. "तैलपात्रधर्ममप्रमत्तगुणवर्णनगर्भं पञ्चचत्वारिंशाध्ययनस्य द्वाविंशे श्लोके सूचितम्" इत्यवचूरिः। तेल्लपा° पु० ॥ ३. भजिस्स° शु० ॥ ४. °माणे वा णो पु० शुपा० ॥ ५. °ज्झातिस्सति पु० ॥ ६. बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ७. विपावे० ॥ २५ ॥ पु० ॥ ८. किण्णा शुपा० ॥ ९. आरूढा पु० शुपा ॥ १०. अडिणी° शुपा० ॥ ११. °भे। धम्माइ पि° पु० ॥ १२. वम्हपालणे ॥ शुपा०। वम्हपहु णेय ॥ पु० ॥

असंवुता[1] एकंतदंडा एकंतबाला बहुं पावं कम्मं कलिकलुसं समज्जिणित्ता इतो चुता दुग्गतिगामिणो भवंति, एहि हारिता ! आताणाहि ॥ १ ॥

[सु. २–६. पावकम्मपरिहरणगुणा]

१८५५. जे खलु आरिया पावेहिं कम्मेहिं विप्पमुक्का ते खलु गब्भवासाहि णो सज्जंति, ते णो सयमेव पाणे अतिवातिंति, एवं तधेव विवरीतं जाव अकिरिया संवुडा एकंतपंडिता ववगतराग-दोसा तिगुत्तिगुत्ता तिदंडोवरता णीसल्ला[2] आयरक्खी ववगयचउक्कसाया चउविकहविवज्जिता पंचमहव्व[3]-तिगुत्ता, पंचिदियसुसंवुडा[4] छज्जीवणिकायसुट्ठुणिरता सत्तभयविप्पमुक्का अट्ठमयट्ठाणजढा णवबंभचेरगुत्ता[5] दस-समाहिट्ठाणसंपयुत्ता बहुं पावं[6] कम्मं कलिकलुसं खवइत्ता इतो चुया सोग्गतिगामिणो भवंति ॥ २ ॥

१८५६. ते[7] णं भगवं ! सुत्तमग्गाणुसारी खीणकसाया दंतेंदिया[8] सरीरसाधा-रणट्ठा जोगसंधाणताए[9] णवकोडीपरिसुद्धं दसदोसविप्पमुक्कं उग्गमुप्पायणासुद्धं इतराइतरेहिं कुलेहिं परकडं परिणिट्ठितं विगतिंगालं विगतधूमं पिंडं सेज्जं उवधिं च[10] गवेसमाणा संगतविणयोवयारसालिणीओ कल-मधुर-रिभितभासिणीओ संगत-गतहसित-भणितसुंदरथण-जहणपडिरूवाओ इत्थियाओ पासित्ता णो मणसा वि पाउब्भावं गच्छंति ॥ ३ ॥

१८५७. से कधमेतं विगतरागता ? सरागस्स वि य णं अविक्खहतमोहस्स तत्थ तत्थ इतराइतरेसु कुलेसु परकडं जाव[11] रूवाइं पासित्ता णो मणसा वि पादुब्भावो भवति ॥ ४ ॥

तं कहमिति ? —

१८५८. मूलघाते हतो रुक्खो पुप्फघाते हतं फलं ।
छिण्णाए मुद्धसूईए कतो तालस्स रोहणं ? ॥ ५ ॥

---

१. °वुत्ता पु० शुपा० ॥ २. °ल्ला अगारवा वव° पु० शुपा० ॥ ३. "पञ्चमहाव्रतधराः, 'धर'त्ति अपरित्याज्यम्, पुस्तकेषु तु न दृश्यते, तिगुप्तः" इत्यवचूरिः ॥ ४. °यसंवुडा शु० ॥ ५. °रजुत्ता शु०, अवचूर्णौ च ॥ ६. पावक° पु० शुपा० ॥ ७. से पु० शुपा० ॥ ८. °साए दंतिंदिए पु० शुपा० ॥ ९. °गसंधणता णव° पु० शुपा० ॥ १०. च एसमाणा पु० शुपा० ॥ ११. जाव पडिरूवाइं शु० ॥

१८५९. से कधमेतं?—हत्थिमहारुक्ख[1]णिदरिसणं, तेल्लापाउ[2]धम्मं किंपागफलणिदरिसणं। से जधाणामते साकडिए अक्खं मक्खेज्जा 'एस मे णो भंज्जिस्सति[3] भारं च मे वहिस्सति', एवामेवोवमाए समणे णिग्गंथे छहिं ठाणेहिं आहारं आहारेमाणे[4] णो अतिक्कमेति वेदणा-वेयावच्चे० तं चेव। से जधाणामते जतुकारए इंगालेसु अगणिकायं णिसिरेज्जा 'एस मे अगणिकाए णो विज्झाहिति जतुं च तावेस्सामि,' एवामेवोवमाए समणे णिग्गंथे छहिं ठाणेहिं आहारं आहारेमाणे णो अतिक्कमेति वेदणा-वेयावच्चे, तं चेव। से जधाणामते उसुकारए तुसेहिं अगणिकायं णिसिरेज्जा 'एस मे अगणिकाए णो विज्झाहिति[5] उसुं च तावेस्सामि', एवामेवोवमाए समणे णिग्गंथे०, सेसं तं चेव ॥ ६ ॥

एवं से सिद्धे बुद्धे[6] विरए विपावे[7] दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥

॥ इइ पंचवीसइमं अंबडऽज्झयणं ॥ २५ ॥

छव्वीसइमं मायंगिज्जऽज्झयणं

[सु. १–८. बंभणस्स पारमत्थिया वक्खा]

१८६०. "कतरे धम्मे पण्णत्ते? सव्वाउसो! सुणेध मे।
किण्णा[8] बंभणवण्णाभा युद्धं सिक्खंति माहणा ॥ १ ॥

१८६१. रायाणो वणिया जागे माहणा सत्थजीविणो।
अंधेण जुगेणद्धे विपलत्थे उत्तरावरे ॥ २ ॥

१८६२. आरूढो[9] रायरहं अंडणीए[10] युद्धमारभे[11]।
सधामाइं पिणिद्धंति विवेता बंम्भपालणा[12] ॥ ३ ॥

१. °महारु° शु० ॥ २. "तैलपात्रधर्ममप्रमत्तगुणवर्णनगर्भं पञ्चचत्वारिंशाध्ययनस्य द्वाविंशे श्लोके सूचितम्" इत्यवचूरिः। तेल्लपा° पु० ॥ ३. भजिस्स° शु० ॥ ४. °माणे वा णो पु० शुपा० ॥ ५. °ज्झातिस्सति पु० ॥ ६. बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ७. विपावे० ॥ २५ ॥ पु० ॥ ८. किण्णा शुपा० ॥ ९. आरूढा पु० शुपा ॥ १०. अडिणी° शुपा० ॥ ११. °भे। धम्माइ पि° पु० ॥ १२. बम्हपालणे ॥ शुपा०। बम्हपहु णेय ॥ पु० ॥

१८६३. ण माहणे धणुरहे, सत्थपाणी ण माहणे ।
ण माहणे मुसं बूया, चोज्जं कुज्जा ण माहणे ॥ ४ ॥

१८६४. मेहुणं तु न गच्छेज्जा, णेव गेण्हे परिग्गहं ।
धम्मंगेहिं णिजुंत्तेहिं[1] झाणज्झयणपरायणे[2] ॥ ५ ॥

१८६५. सव्विंदिएहिं गुत्तेहिं सच्चप्पेही स माहणे ।
सीलंगेहिं णिउत्तेहिं सीलप्पेही स माहणे ॥ ६ ॥

१८६६. छज्जीवकायहितए सव्वसत्तदयावरे ।
स माहणे त्ति वत्तव्वे आता जस्स विसुज्झती ॥ ७ ॥

१८६७. दिव्वं सो किसिं किसेज्जा णो[3] वप्पिणेज्जा"
मातंगेणं अरहता इसिणा बुइतं ॥ ८ ॥

[सु. ९-१६. फलनिदंसणपुव्वं भावकिसिवण्णणं]

१८६८. "आता छेत्तं, तवो बीयं, संजमो जुअणंगलं ।
झाणं फालो निसित्तो य, संवरो य बीयं दढं ॥ ९ ॥

१८६९. अकूडत्तं च कूडेसु विणए णियमणे ठिते ।
तितिक्खा य हलीसा तु, दया गुत्ती य पग्गहा ॥ १० ॥

१८७०. सम्मत्तं गोत्थणवो, समिती उ समिला तहा ।
धितिजोत्तसुसंबद्धा सव्वण्णुवयणे रया ॥ ११ ॥

१८७१. पंचेव इंदियाणि तु खंता दंता य णिज्जिता ।
माहणेसु तु ते गोणा गंभीरं कसती[4] किसिं ॥ १२ ॥

१८७२. तत्तो बीयं अवंझं से, अहिंसा णिहणं परं ।
ववसातो धणं तस्स, जुत्ता गोणा य संगहो ॥ १३ ॥

१८७३. धिती खलं वसुयिकं, सद्धा मेढी य णिच्चला ।
भावणा उ वती तस्स, इरियादारं सुसंवुडं[5] ॥ १४ ॥

---

१. णियुत्ते° पु० ॥ २. °यणो शु० ॥ ३. णेवप्पि° शु० ॥ ४. कसते शु० ॥ ५. सुसंवडं पु० शुपा० ॥

१८७४. कसाया मलणं तस्स, कित्तिवातो य तक्खमा[1] ।
णिज्जरा तु लवा[2]मीसा इति दुक्खाण णिक्खति ॥ १५ ॥

१८७५. एतं किसिं कसित्ताणं सव्वसत्तदयावहं ।
माहणे खत्तिए वेस्से सुद्दे वा पि विसुज्झती ॥ १६ ॥

एवं से सिद्धे[3] बुद्धे विरते विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छइ त्ति बेमि ॥

॥ इइ छव्वीसइमं मायंगिज्जऽज्झयणं ॥ २६॥

सत्तावीसइमं वारत्तयणामऽज्झयणं

[सु. १. समणसंपदाए अव्वाहतत्तं]

१८७६. "[4]साधु सुचरितं अव्वाहता समणसंपया" वारत्तएणं अरहता इसिणा बुइतं ॥ १ ॥

[सु. २–३. गेहचाग-झाण-ऽज्झयणकरणपरूवणं]

१८७७. न चिरं जणे संवसे मुणी, संवासेण सिणेहु व[5]ड्ढती ।
भिक्खुस्स अणिच्चचारिणो अत्तट्ठे कम्मा दुहायती ॥ २ ॥

१८७८. प[6]यहित्तु सिणेहबंधणं झाणज्झयणपरायणे मुणी ।
[7]णिधुतेण सया वि चेतसा णिव्वाणाय मतिं तु संदधे ॥ ३ ॥

[सु. ४–७. सामण्णविवरीयायरणाणि]

१८७९. जे भिक्खु सखेयमागते वयणं कण्णसुहं परस्स बूया ।
सेऽणुपियभासए हु मु[8]द्धे आतट्ठे णियमा तु हायती ॥ ४ ॥

---

१. तक्खमो पु० शुपा० ॥ २. लिवा° पु० शुपा० ॥ ३. सिद्धे० ॥ २६ ॥ पु० । सिद्धे बुद्धे... णो पुणरवि शु० ॥ ४. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥ ५. वद्धती शु० ॥ ६. पयहित्तू शु० ॥ ७. णिद्धत्तेण शु० । णिद्धुत्तेण शुपा० । "निहितेन–वशीकृतेन" इत्यवचूरिः ॥ ८. मूढे पु० ॥

१८६३. ण माहणे धणुरहे, सत्थपाणी ण माहणे ।
ण माहणे मुसं बूया, चोज्जं कुज्जा ण माहणे ॥ ४ ॥

१८६४. मेहुणं तु न गच्छेज्जा, णेव गेण्हे परिग्गहं ।
धम्मंगेहिं णिजुंत्तेहिं[1] झाणज्झयणपरायणे[2] ॥ ५ ॥

१८६५. सव्विंदिएहिं गुत्तेहिं सच्चप्पेही स माहणे ।
सीलंगेहिं णिउत्तेहिं सीलप्पेही स माहणे ॥ ६ ॥

१८६६. छज्जीवकायहितए सव्वसत्तदयावरे ।
स माहणे त्ति वत्तव्वे आता जस्स विसुज्झती ॥ ७ ॥

१८६७. दिव्वं सो किसिं किसेज्जा णो[3] वप्पिणेज्जा"
मातंगेणं अरहता इसिणा बुइतं ॥ ८ ॥

[सु. ९-१६. फलनिदंसणपुव्वं भावकिसिवण्णणं]

१८६८. "आता छेत्तं, तवो बीयं, संजमो जुअणंगलं ।
झाणं फालो निसित्तो य, संवरो य बीयं दढं ॥ ९ ॥

१८६९. अकूडत्तं च कूडेसु विणए णियमणे ठिते ।
तितिक्खा य हलीसा तु, दया गुत्ती य पग्गहा ॥ १० ॥

१८७०. सम्मत्तं गोत्थणवो, समिती उ समिला तहा ।
धितिजोत्तसुसंवद्धा सव्वण्णुवयणे रया ॥ ११ ॥

१८७१. पंचेव इंदियाणि तु खंता दंता य णिज्जिता ।
माहणेसु तु ते गोणा गंभीरं कसती[4] किसिं ॥ १२ ॥

१८७२. तत्तो वीयं अवंझं से, अहिंसा णिहणं परं ।
ववसातो धणं तस्स, जुत्ता गोणा य संगहो ॥ १३ ॥

१८७३. धिती खलं वसुयिकं, सद्धा मेढी य णिच्चला ।
भावणा उ वती तस्स, इरियादारं सुसंवुडं[5] ॥ १४ ॥

१. णियुत्ते° पु० ॥ २. °यणो शु० ॥ ३. णेवप्पि° शु० ॥ ४. कसते शु० ॥ ५. सुसंवडं पु० शुपा० ॥

१८८६. जे लुब्भंति कामेसु तिविहं हवति तुच्छ से ।
अज्झोववण्णा कामेसु बहवे जीवा किलिस्संति[1] ॥ ३ ॥

१८८७. सल्लं कामा विसं कामा कामा आसीविसोवमा ।
बहुसाधारणा कामा कामा संसारवड्ढणा ॥ ४ ॥

१८८८. पत्थंति भावओ कामे जे जीवा मोहमोहिया ।
दुग्गमे भयसंसारे ते धुवं दुक्खभागिणो ॥ ५ ॥

१८८९. कामसल्लमणुद्धित्ता जंतवो काममुच्छिया ।
जरा-मरणकंतारे परियँ[2]त्तंतवुक्कमं ॥ ६ ॥

१८९०. सदेवमाणुसा कामा मए पत्ता सहस्ससो ।
न याहं कामभोगेसु तित्तपुव्वो कयाइ वि ॥ ७ ॥

१८९१. [3]तित्तिं कामेसु णासज्ज पत्तपुव्वं अणंतसो ।
दुक्खं बहुविं[4]हाकारं कक्कसं परमासुभं ॥ ८ ॥

१८९२. कामाण मग्गणं दुक्खं तित्ती कामेसु दुल्लभा ।
[5]पिज्जुज्जोगो परं दुक्खं, तण्हक्खय परं सुहं ॥ ९ ॥

१८९३. कामभोगाभिभूतप्पा विच्छिण्णा वि णराहिवा ।
[6]फीतिं खितिं इमं भोच्चा दोग्गतिं विवसा गता ॥ १० ॥

१८९४. काममोहितचित्तेणं विहाराहारकंखिणा ।
दुग्गमे भयसंसारे परीतं केसभागिणा ॥ ११ ॥

१८९५. अँ[7]प्पक्कतावराहोऽयं जीवाणं भवसागरो ।
सेओ जरग्गवाणं वा अवसाणम्मि दुत्तरो[8] ॥ १२ ॥

१८९६. अं[9]प्पक्कतावराहेहिं जीवा पावंति वेदणं ।
अप्पक्कतेहिं सल्लेहिं सल्लकारी व वेदणं ॥ १३ ॥

---

१. किलीसंति पु० शुपा० ॥ २. °यत्तंति वक्कमं शुपा० । °यत्तंति वक्कवं पु० ॥ ३. तेत्तिं पु० शुपा० । तत्तिं शुपा० ॥ ४. °हाहारं पु० ॥ ५. विज्जुज्जोतो परं पु० शुपा० ॥ ६. फीतं शुपा० । फीतिं कित्तिं इमं शु० ॥ ७. अप्पत्ताव° पु० शुपा० ॥ ८. दुरुत्तरो पु० ॥ ९. अवक्क° पु० ॥

१८८०. जे लक्खण-सुमिण-पहेलियाओ अक्खाईयइ[1] य कुतूहलाओ ।
भद्ददाणाइं णरे पउंजए, सामण्णभावस्स[2] महंतरं खु से ॥ ५ ॥

१८८१. जे चोलक[3]-उवणयणेसु वा वि आवाह-विवाह-वधूवरेसु य ।
जुंजेइ जुज्झेसु य पत्थिवाणं, सामण्णभावस्स महंतरं खु से ॥ ६ ॥

१८८२. जे जीवणहेतुं पूयणट्ठा किंची इहलोकसुहं पउंजे ।
अट्ठिविसएसु पयाहिणे से, सामण्णभावस्स महंतरं खु से ॥ ७ ॥

[सु. ८. धम्मजीविसरूवं]

१८८३. ववगयकुसले[4] संछिण्णसोते पेज्जेण दोसेण य विप्पमुक्के[5] ।
पियमप्पियसहे अकिंचणे य आतट्ठं ण जहेज्ज धम्मजीवी ॥ ८ ॥

एवं से सिद्धे[6] बुद्धे विरते विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥

॥ इइ सत्तावीसइमं वारत्तयणामऽज्झयणं ॥ २७ ॥

अट्ठावीसइमं अद्दइज्जऽज्झयणं

[सु. १–२०. कामभोगपरिच्चागपरूवणं]

१८८४. "छिण्णसोते[7] भिसं सव्वे कामे कुणह सव्वसो ।
कामा रोगा मणुस्साणं कामा दुग्गतिवड्ढणा ॥ १ ॥

१८८५. णासेवेज्ज मुणी गेही[8] एकंतमणुपस्सतो ।
कामे कामेमाणा अकामा जंति दोग्गतिं ॥ २ ॥

१. °क्खाइयाइं य पु० शुपा० ॥ २. °ण्णस्स म° शु० अवचूर्यां च ॥ ३. "चौलकं-चौलकर्म" इत्यर्थो नाऽसङ्गतः। चेलक शु० अवचूर्यां च, तथाचावचूरिः–"चेल त्ति चेटको दासः, यश्चेटकोपनयनेषु...आत्मानं योजयति"। मूलस्थः पाठः शु० आदर्शे पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः ॥ ४. °कुस्जे सं° पु० शुपा० ॥ ५. °मुक्को शु० ॥ ६. सिद्धे० ॥ २७ ॥ पु०। सिद्धे बुद्धे... णो पुणरवि शु० ॥ ७. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥ ८. 'गृद्धिम्' इत्यर्थः ॥

१९०७. खणथोवमुहुत्तमंतरं सुविहित ! पाउणमप्पकालियं ।
तस्स वि विपुले फलागमे किं पुण जे सिद्धिं परक्कमे ? ॥ २४ ॥

एवं से सिद्धे[1] बुद्धे विरते विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं-हव्वमागच्छति ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इह अट्ठवीसइमं अद्दइज्जऽज्झयणं ॥

एगूणतीसइमं वद्धमाणनामऽज्झयणं

[सु. १–१६. इंदियदमणनिरूवणं]

१९०८. [2]सवंति सव्वतो सोता किं ण सोतोणिवारणं ? ।
पुट्ठे मुणी आइक्खे कहं सोते पिहिज्जति ? ॥ १ ॥
वद्धमाणेण अरहता इसिणा बुइतं ।

१९०९. पंच जागरओ सुत्ता; पंच सुत्तस्स जागरा ।
पंचहिं रयमादियति, पंचहिं च रयं ठए ॥ २ ॥

१९१०. सद्दं सोतमुवादाय मणुण्णं वा वि पावगं ।
मणुण्णम्मि ण रज्जेज्जा, ण पदुस्सेज्जा हि पावए ॥ ३ ॥

१९११. मणुण्णम्मि अरज्जंते अदुट्ठे इयरम्मि य ।
[3]असुत्ते अविरोधीणं एवं सोए पिहिज्जति ॥ ४ ॥

१९१२. रूवं चक्खुमुवादाय[4] [5]मणुण्णं वा[6] वि पावगं ।
मणुण्णम्मि ण रज्जेज्जा, ण पदुस्सेज्जाहि पावए ॥ ५ ॥

१९१३. मणुण्णम्मि अरज्जंते अदुट्ठे इयरम्मि य ।
असुत्ते अविरोधीणं एवं चक्खू पिहिज्जति ॥ ६ ॥

---

१. सिद्धे० ॥ २८ ॥ पु० । सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ २. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥ ३. अमुच्छे पु० । असुत्थे शुपा० ॥ ४. °दाय ॥ ५ ॥ ६ ॥ शु० ॥ ५. मणुण्णं एवं दो सिलोगा ॥ ५ ॥ ६ ॥ एवं ग० ॥ ७ ॥ ८ ॥ एवं र० ॥ ९ ॥ १० ॥ एवं फा० ॥ ११ ॥ १२ ॥ दुद्दंता शुपा० ॥ ६. वा० सिलोगा० ॥ ५ ॥ ६ ॥ एवं रसं जिब्भमुवादाय० ॥ ९ ॥ १० ॥ एवं फासमुवादाय० ॥ ११ ॥ ११२ ॥ दुद्दंता पु० ॥

१८९७. जीवो अप्पोवघाताय पडते मोहमोहितो ।
बंधमोग्गरमाले[1] वा णच्चंतो बहुवारिओ ॥ १४ ॥

१८९८. असब्भावं पवातंति दीणं भासंति वीकवं ।
कामग्गहाभिभूतप्पा जीवितं पयहंति य ॥ १५ ॥

१८९९. हिंसादाणं पवत्तेंति कामतो[2] केति माणवा ।
वित्तं णाणं सविण्णाणं केयी णेंति हि संखयं ॥ १६ ॥

१९००. सदेवोरगगंधव्वं सतिरिक्खं समाणुसं ।
कामपंजरसंबद्धं किस्सते विविहं जगं ॥ १७ ॥

१९०१. कामग्गहविणिम्मुक्का धण्णा धीरा जितिंदिया ।
वितरंति मेइणिं रम्मं सुद्धप्पा सुद्धवादिणो ॥ १८ ॥

१९०२. जे गिद्धे कामभोगेसु पावाइं कुरुते नरे ।
से संसरति संसारं चाउरंतं महब्भयं ॥ १९ ॥

१९०३. जहा[3] निस्साविणिं नावं जातिअंधो दुरूहिया ।
इच्छते पारमागंतुं अंतरे च्चिय सीदति ॥ २० ॥ ”

अद्दएण अरहता इसिणा बुइतं

[सु० २१–२४. अप्पसोहिपरूवणं]

१९०४. काले काले य मेहावी पंडिए य खणे खणे ।
कालातो कंचणस्सेव उद्धरे मलमप्पणो ॥ २१ ॥

१९०५. अंजणस्स खयं दिस्स वम्मीयस्स य संचयं ।
मधुस्स य समाहारं उज्जमो संजमे वेरं[4] ॥ २२ ॥

१९०६. उच्चादीयं विकप्पं तु भावणाए विभावए ।
ण हेमं दंतकट्ठं तु चक्कवट्टी वि खादए ॥ २३ ॥

१. °माले दा पु० । °मावोदा तथा °माकोदा शुपा० ॥ २. कामसो शु० ॥ ३. °हा रि (वि)-स्सा° पु० ॥ ४. वरो शु० ॥

१९०७. खणथोवमुहुत्तमंतरं सुविहित ! पाउणमप्पकालियं ।
तस्स वि विपुले फलागमे किं पुण जे सिद्धिं परक्कमे ? ॥ २४ ॥

एवं से सिद्धे[1] बुद्धे विरते विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं-हव्वमागच्छति ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इह अट्ठवीसइमं अद्दइज्जऽज्झयणं ॥

एगूणतीसइमं वद्धमाणनामऽज्झयणं

[सु. १–१६. इंदियदमणनिरूवणं]

१९०८. सवंति[2] सव्वतो सोता किं ण सोतोणिवारणं ? ।
पुट्ठे मुणी आइक्खे कहं सोते पिहिज्जति ? ॥ १ ॥
वद्धमाणेण अरहता इसिणा बुइतं ।

१९०९. पंच जागरओ सुत्ता; पंच सुत्तस्स जागरा ।
पंचहिं रयमादियति, पंचहिं च रयं ठए ॥ २ ॥

१९१०. सद्दं सोतमुवादाय मणुण्णं वा वि पावगं ।
मणुण्णम्मि ण रज्जेज्जा, ण पदुस्सेज्जा हि पावए ॥ ३ ॥

१९११. मणुण्णम्मि अरज्जंते अदुट्ठे इयरम्मि य ।
असुत्ते[3] अविरोधीणं एवं सोए पिहिज्जति ॥ ४ ॥

१९१२. रूवं चक्खुमुवादाय[4] मणुण्णं[5] वा[6] वि पावगं ।
मणुण्णम्मि ण रज्जेज्जा, ण पदुस्सेज्जाहि पावए ॥ ५ ॥

१९१३. मणुण्णम्मि अरज्जंते अदुट्ठे इयरम्मि य ।
असुत्ते अविरोधीणं एवं चक्खू पिहिज्जति ॥ ६ ॥

---

१. सिद्धे० ॥ २८ ॥ पु० । सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ २. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥ ३. असुच्छे पु० । असुत्थे शुपा० ॥ ४. °दाय ॥ ५ ॥ ६ ॥ शु० ॥ ५. मणुण्णं एवं दो सिलोगा ॥ ५ ॥ ६ ॥ एवं ग० ॥ ७ ॥ ८ ॥ एवं र० ॥ ९ ॥ १० ॥ एवं फा० ॥ ११ ॥ १२ ॥ दुद्दंता शुपा० ॥ ६. वा० सिलोगा० ॥ ५ ॥ ६ ॥ एवं रसं जिब्भमुवादाय० ॥ ९ ॥ १० ॥ एवं फासमुवादाय० ॥ ११ ॥ ११२ ॥ दुद्दंता पु० ॥

१८९७. जीवो अप्पोवघाताय पडते मोहमोहितो ।
बंधमोग्गरमाले[1] वा णच्चंतो बहुवारिओ ॥ १४ ॥

१८९८. असब्भावं पवातंति दीणं भासंति वीकवं ।
कामग्गहाभिभूतप्पा जीवितं पयहंति य ॥ १५ ॥

१८९९. हिंसादाणं पवत्तेंति कामतो[2] केति माणवा ।
वित्तं णाणं सविण्णाणं केयी णेंति हि संखयं ॥ १६ ॥

१९००. सदेवोरगगंधव्वं सतिरिक्खं समाणुसं ।
कामपंजरसंबद्धं किस्सते विविहं जगं ॥ १७ ॥

१९०१. कामग्गहविणिम्मुक्का धण्णा धीरा जितिंदिया ।
वितरंति मेइणिं रम्मं सुद्धप्पा सुद्धवादिणो ॥ १८ ॥

१९०२. जे गिद्धे कामभोगेसु पावाइं कुरुते नरे ।
से संसरति संसारं चाउरंतं महब्भयं ॥ १९ ॥

१९०३. जहा[3] निस्साविणिं नावं जातिअंधो दुरूहिया ।
इच्छते पारमागंतुं अंतरे च्चिय सीदति ॥ २० ॥ ”

अद्दएण अरहता इसिणा बुइतं

[सु० २१–२४. अप्पसोहिपरूवणं]

१९०४. काले काले य मेहावी पंडिए य खणे खणे ।
कालातो कंचणस्सेव उद्धरे मलमप्पणो ॥ २१ ॥

१९०५. अंजणस्स खयं दिस्स वम्मीयस्स य संचयं ।
मधुस्स य समाहारं उज्जमो संजमे वरं[4] ॥ २२ ॥

१९०६. उच्चादीयं विकप्पं तु भावणाए विभावए ।
ण हेमं दंतकट्ठं तु चक्कवट्टी वि खादए ॥ २३ ॥

---

१. °मालो दा पु० । °मात्रोदा तथा °माकोदा शुपा० ॥ २. कामसो शु० ॥ ३. °हा रि (वि)-स्सा° पु० ॥ ४. घरो शु० ॥

१९०७. खणथोवमुहुत्तमंतरं सुविहित ! पाउणमप्पकालियं ।
तस्स वि विपुले फलागमे किं पुण जे सिद्धिं परक्कमे ? ॥ २४ ॥

एवं से सिद्धे[1] बुद्धे विरते विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं-हव्वमागच्छति ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इह अट्ठवीसइमं अद्दइज्जऽज्झयणं ॥

एगूणतीसइमं वद्धमाणनामऽज्झयणं

[सु. १–१६. इंदियदमणनिरूवणं]

१९०८. [2]सवंति सव्वतो सोता किं ण सोतोणिवारणं ? ।
पुट्ठे मुणी आइक्खे कहं सोते पिहिज्जति ? ॥ १ ॥
वद्धमाणेण अरहता इसिणा बुइतं ।

१९०९. पंच जागरओ सुत्ता; पंच सुत्तस्स जागरा ।
पंचहिं रयमादियति, पंचहिं च रयं ठए ॥ २ ॥

१९१०. सद्दं सोतमुवादाय मणुण्णं वा वि पावगं ।
मणुण्णम्मि ण रज्जेज्जा, ण पदुस्सेज्जा हि पावए ॥ ३ ॥

१९११. मणुण्णम्मि अरज्जंते अदुट्ठे इयरम्मि य ।
[3]असुत्ते अविरोधीणं एवं सोए पिहिज्जति ॥ ४ ॥

१९१२. रूवं चक्खुमुवादा[4]य [5]मणुण्णं वा[6] वि पावगं ।
मणुण्णम्मि ण रज्जेज्जा, ण पदुस्सेज्जाहि पावए ॥ ५ ॥

१९१३. मणुण्णम्मि अरज्जंते अदुट्ठे इयरम्मि य ।
असुत्ते अविरोधीणं एवं चक्खू पिहिज्जति ॥ ६ ॥

---

१. सिद्धे० ॥ २८ ॥ पु० । सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ २. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥ ३. असुच्छे पु० । असुत्थे शुपा० ॥ ४. °दाय ॥ ५ ॥ ६ ॥ शु० ॥ ५. मणुण्णं एवं दो सिलोगा ॥ ५ ॥ ६ ॥ एवं ग० ॥ ७ ॥ ८ ॥ एवं र० ॥ ९ ॥ १० ॥ एवं फा० ॥ ११ ॥ १२ ॥ दुद्दंता शुपा० ॥ ६. वा० सिलोगा० ॥ ५ ॥ ६ ॥ एवं रसं जिब्भमुवादाय० ॥ ९ ॥ १० ॥ एवं फासमुवादाय० ॥ ११ ॥ ११२ ॥ दुद्दंता पु० ॥

१९१४. गंधं घाणमुवादाय मणुण्णं वा वि पावगं ।
मणुण्णम्मि ण रज्जेज्जा, ण पदुस्सेज्जाहि पावए ॥ ७ ॥

१९१५. मणुण्णम्मि अरज्जंते अदुट्ठे इयरम्मि य ।
असुत्ते अविरोधीणं एवं घाणे पिहिज्जति ॥ ८ ॥

१९१६. रसं जिब्भमुवादाय मणुण्णं वा वि पावगं ।
मणुण्णम्मि ण रज्जेज्जा, ण पदुस्सेज्जाहि पावए ॥ ९ ॥

१९१७. मणुण्णम्मि अरज्जंते अदुट्ठे इयरम्मि य ।
असुत्ते अविरोधीणं एवं जिब्भा पिहिज्जति ॥ १० ॥

१९१८. फासं तयमुवादाय मणुण्णं वा वि पावगं ।
मणुण्णम्मि ण रज्जेज्जा ण पदुस्सेज्जाहि पावए ॥ ११ ॥

१९१९. मणुण्णम्मि अरज्जंते अदुट्ठे इयरम्मि य ।
असुत्ते अविरोधीणं एवं फासे पिहिज्जति ॥ १२ ॥

१९२०. दुद्दंता इंदिया पंच संसाराय सरीरिणं ।
ते चेव णियमिया सम्मं णेव्वाणाय भवंति हि ॥ १३ ॥

१९२१. दुद्दंतेहिंदिएहऽप्पा दुप्पहं हीरए बला ।
दुद्दंतेहिं तुरंगेहि सारही वा महापहे ॥ १४ ॥

१९२२. इंदिएहिं सुदंतेहिं ण संचरति गोयरं ।
विधेयेहिं तुरंगेहिं सारहि व्वा व संजंए ॥ १५ ॥

१९२३. पुव्वं मणं जिणित्ताणं वारे विसयगोयरं ।
[2]विवेयं गयमारूढो सूरो वा गहितायुधो ॥ १६ ॥

[सु. १७–१९. जितेंदियमाहप्पं]

१९२४. जित्ता मणं कसाए या जो सम्मं कुरुते तवं ।
संदिप्पते स सुद्धप्पा अग्गी वा हविसाऽऽहुते ॥ १७ ॥

---

१. संजुए शु० । मूलपाठस्तु शु०प्रतौ पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः ॥ २. विवेयं पु० शुपा० ॥

१९२५. सम्मत्तणिरतं धीरं दंतकोहं जितिंदियं ।
देवा वि तं णमंसंति मोक्खे चेव परायणं ॥ १८ ॥

१९२६. सव्वत्थ विरये दंते सव्ववारीहिं वारिए ।
सव्वदुक्खप्पहीणे य सिद्धे भवति णीरये ॥ १९ ॥

एवं से [1]सिद्धे बुद्धे विरए विपावे दंते दवीए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ त्ति बेमि ॥

इइ एगूणतीसइमं वद्धमाणनामऽज्झयणं ॥ २९ ॥

तीसइमं वाउणामं अज्झयणं

[सु० १-९. सुहासुहकम्मवेयणानिरूवणेणं मोक्खुज्जमपरूवणं]

१९२७. "[2]अंधासच्चमिणं सव्वं" वायुणा सच्चसं[3]जुत्तेणं अरहता इसिणा बुइतं ॥ १ ॥

१९२८. इध जं कीरते कम्मं तं परत्तोवभुज्जइ ।
मूलसेकेसु रुक्खेसु फलं साहासु दिस्सति ॥ २ ॥

१९२९. जारिसं वुप्पते बीयं तारिसं [4]भुज्जए फलं ।
णाणासंठाणसंबद्धं णाणासण्णाभिसण्णितं ॥ ३ ॥

१९३०. जारिसं किज्जते कम्मं तारिसं भुज्जते फलं ।
णाणापयोगणिव्वत्तं दुक्खं वा जइ वा सुहं ॥ ४ ॥

१९३१. कल्लाणा लभति कल्लाणं, पावं पावा तु पावति ।
हिंसं लभति हंतारं, जइत्ता य पराजयं ॥ ५ ॥

१९३२. सूदणं सुदइत्ताणं [5]णिंदित्ता वि [6]अ णिंदणं ।
अक्कोसइत्ता अक्कोसं णत्थि कम्मं णिरत्थकं ॥ ६ ॥

---

१. बुद्धे० ॥ २९ ॥ पु० । बुद्धे..,णो पुणरवि शु० ॥ २. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥ ३. संयुत्ते° पु० ॥ ४. भुजए शु० ॥ ५. णिदंता पु० शुपा० ॥ ६, य शु० ॥

१९१४. गंधं घाणमुवादाय मणुण्णं वा वि पावगं ।
मणुण्णम्मि ण रज्जेज्जा, ण पदुस्सेज्जाहि पावए ॥ ७ ॥

१९१५. मणुण्णम्मि अरज्जंते अदुट्ठे इयरम्मि य ।
असुत्ते अविरोधीणं एवं घाणे पिहिज्जति ॥ ८ ॥

१९१६. रसं जिब्भमुवादाय मणुण्णं वा वि पावगं ।
मणुण्णम्मि ण रज्जेज्जा, ण पदुस्सेज्जाहि पावए ॥ ९ ॥

१९१७. मणुण्णम्मि अरज्जंते अदुट्ठे इयरम्मि य ।
असुत्ते अविरोधीणं एवं जिब्भा पिहिज्जति ॥ १० ॥

१९१८. फासं तयमुवादाय मणुण्णं वा वि पावगं ।
मणुण्णम्मि ण रज्जेज्जा ण पदुस्सेज्जाहि पावए ॥ ११ ॥

१९१९. मणुण्णम्मि अरज्जंते अदुट्ठे इयरम्मि य ।
असुत्ते अविरोधीणं एवं फासे पिहिज्जति ॥ १२ ॥

१९२०. दुद्दंता इंदिया पंच संसाराय सरीरिणं ।
ते चेव णियमिया सम्मं णेव्वाणाय भवंति हि ॥ १३ ॥

१९२१. दुद्दंतेहिंदिएहऽप्पा दुप्पहं हीरए बला ।
दुद्दंतेहिं तुरंगेहि सारही वा महापहे ॥ १४ ॥

१९२२. इंदिएहिं सुदंतेहिं ण संचरति गोयरं ।
विधेयेहिं तुरंगेहिं सारहि व्वा व संजए ॥ १५ ॥

१९२३. पुव्वं मणं जिणित्ताणं वारे विसयगोयरं ।
[2]विधेयं गयमारूढो सूरो वा गहितायुधो ॥ १६ ॥

[सु. १७–१९. जितेंदियमाहप्पं]

१९२४. जित्ता मणं कसाए या जो सम्मं कुरुते तवं ।
संदिप्पते स सुद्धप्पा अग्गी वा हविसाऽऽहुते ॥ १७ ॥

---

१. संजुए शु० । मूलपाठस्तु शु०प्रतौ पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः ॥ २. विवेयं पु० शुपा० ॥

१९२५. सम्मत्तणिरतं धीरं दंतकोहं जितिंदियं ।
देवा वि तं णमंसंति मोक्खे चेव परायणं ॥ १८ ॥

१९२६. सव्वत्थ विरये दंते सव्ववारीहिं वारिए ।
सव्वदुक्खप्पहीणे य सिद्धे भवति णीरये ॥ १९ ॥

एवं से [1]सिद्धे बुद्धे विरए विपावे दंते दवीए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ त्ति बेमि ॥

इइ एगूणतीसइमं वद्धमाणनामऽज्झयणं ॥ २९ ॥

तीसइमं वाउणामं अज्झयणं

[सु० १–९. सुहासुहकम्मवेयणनिरूवणेणं मोक्खुज्जमपरूवणं]

१९२७. "[2]अंधासच्चमिणं सव्वं" वायुणा सच्चसं[3]जुत्तेणं अरहता इसिणा बुइतं ॥ १ ॥

१९२८. इध जं कीरते कम्मं तं परत्तोवभुज्जइ ।
मूलसेकसु रुक्खेसु फलं साहासु दिस्सति ॥ २ ॥

१९२९. जारिसं वुप्पते बीयं तारिसं [4]बॅज्झए फलं ।
णाणासंठाणसंबद्धं णाणासण्णाभिसण्णितं ॥ ३ ॥

१९३०. जारिसं किज्जते कम्मं तारिसं भुज्जते फलं ।
णाणापयोगणिव्वत्तं दुक्खं वा जइ वा सुहं ॥ ४ ॥

१९३१. कल्लाणा लभति कल्लाणं, पावं पावा तु पावति ।
हिंसं लभति हंतारं, जइत्ता य पराजयं ॥ ५ ॥

१९३२. सूदणं सुदइत्ताणं णिंदित्[5]ता वि अ[6] णिंदणं ।
अक्कोसइत्ता अक्कोसं णत्थि कम्मं णिरत्थकं ॥ ६ ॥

---

१. बुद्धे० ॥ २९ ॥ पु०। बुद्धे...,णो पुणरवि शु० ॥ २. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥ ३. संयुत्ते° पु० ॥ ४. भुजए शु० ॥ ५. णिदंता पु० शुपा० ॥ ६. य शु० ॥

१९३३. भण्णंति भद्दका भद्दकाइं मधुरं मधुरं ति माणति ।
[1]कडुयं कडुयभणियं ति फरुसं फरुसं ति माणति ॥ ७ ॥

१९३४. कल्लाणं ति भणंतस्स कल्लाणा एपडिस्सुया ।
पावकं ति भणंतस्स पावया तेएपडिस्सुया ॥ ८ ॥

१९३५. पडिस्सुयासरिसं कम्मं णच्चा भिक्खू सुभासुभं ।
तं [2]कम्मं तु णिसेवेज्जा जेणं भवति णीरए ॥ ९ ॥

एवं से [3]सिद्धे बुद्धे विरए विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इइ तीसइमं वाउणामं तीसइममज्झयणं ॥

इगतीसइमं पासिज्जनामऽज्झयणं

[सु. १. लोक-गइविसयपण्हुत्तराणि]

१९३६. [4]केऽयं लोए १ ? कइविधे लोए २ ? कस्स वा लोए ३ ? के वा लोयभावे ४ ? केण वा अट्ठेण लोए पवुच्चई ५ ? का [5]गती ६ ? कतिविधा गती ७ ? कस्स वा गती ८ ? के वा गतिभावे ९ ? केणं वा अट्ठेण गती पवुच्चति १० ?

पासेण अरहता इसिणा बुइतं—

जीवा चेव अजीवा चेव १ । चउव्विहे लोए [6]वियाहिते—दव्वतो लोए खेत्तओ लोए कालओ लोए भवओ लोए २ । अत्तभावे लोए सामित्तं पडुच्च जीवाणं लोए, निव्वत्तिं पडुच्च जीवाणं चेव अजीवाणं चेव ३ । अणादीए अणिहणे [7]पारिणामिए लोकभावे ४ । लोकतीति लोको ५ । जीवाण य पुग्गलाण य

---

१. कडुयभणियाइं कडुयं फरुसं पु० ॥ २. कम्मं न सेवेज्जा जेणं भवति णारए ॥ ९ ॥ शु० ॥ ३. सिद्धे० ॥ ३० ॥ पु० । सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ४. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्याधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥ ५, गती ६ ? कस्स वा शु० ॥ ६. विआयिते शु० ॥ ७. परि° शु० ॥

गतीति आहिता ६। जीवाणं पुग्गलाणं चेव गती ८ दव्वतो गती खेत्तओ गती कालओ गती भावओ गती ७। अणातीए अणिधणे लोकभावे ९। गम्मतीति गती १० ॥ १ ॥

[सु. २. जीव-पुग्गलसरूवं कम्मवेयणपरूवणं च]

१९३७. उद्धगामी जीवा, अहेगामी पोग्गला। कम्मप्पभवा जीवा, परिणामप्पभवा पोग्गला। कम्मं पप्प फलविवाको जीवाणं, परिणामं पप्प फलविवाको पोग्गलाणं। णेविमा पया कयाई अव्वाबाहसुहमेसिया, कसं कसावइत्ता। जीवा दुविहं वेदणं वेदेंति, [1]पाणातीवात[....]वेरमणेणं जाव मिच्छादंसणवेरमणेणं। [2]किंतु जीवा सातणं वेयणं वेदेंति। जस्सट्ठाए[3] विहेति समुच्छिज्जिस्सति, अट्ठा समुच्छिट्ठिस्सति ॥ २ ॥

[सु. ३. णिट्ठितकरणिज्जस्स अपुणब्भवत्तं]

१९३८. णिट्ठितकरणिज्जे संते संसारमग्गा मडाई णियंठे णिरुद्धपवंचे वोच्छिण्णसंसारे वोच्छिण्णसंसारवेदणिज्जे [4]पहीणसंसारे पहीणसंसारवेयणिज्जे णो पुणरवि [5]इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ ३ ॥

एवं से सिद्धे[6] बुद्धे विरते विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ त्ति बेमि ॥

इइ इगतिसइमं पासिज्जनामऽज्झयणं ॥ ३१ ॥

---

१. "प्राणातिपातेन यावद् मिथ्यादर्शनेन। 'विरमण'पदं त्विह न युज्यते, अस्येह दृश्यमानत्वाद् 'वृद्धलेखकदोषेण विस्मृतानि कानिचित् सूत्राणि' इत्यनुमीयते। पूरितं त्विदं छिद्रं पुस्तकेन यथा–एवं यावद् मिथ्यादर्शनशल्येन कृत्वा जीवाः शातनां वेदनां वेदयन्ति अनुभवन्ति, प्राणातिपातविरमणेन तु यावद् मिथ्यादर्शनशल्यविरमणेन कृत्वा जीवा अशातनां वेदनां वेदयन्तीति।" इत्यवचूरिः, एतदवचूरिव्याख्यागत'पुस्तकेन' इत्यनेन 'एतदध्ययनस्य द्वितीया वाचना ज्ञातव्या॥ २. किच्चा जीवा शु०॥ ३. °ए णिहेति वि° पु० शुपा०॥ ४. पधीण पु० शुपा०॥ ५. इच्चत्थं पु० शुपा०॥ ६. सिद्धे० ॥३१॥ पु०। सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु०॥

१९३३. मण्णंति भद्दका भद्दकाइं मधुरं मधुरं ति माणति ।
[1]कडुयं कडुयभणियं ति फरुसं फरुसं ति माणति ॥ ७ ॥

१९३४. कल्लाणं ति भणंतस्स कल्लाणा एपडिस्सुया ।
पावकं ति भणंतस्स पावया तेएपडिस्सुया ॥ ८ ॥

१९३५. पडिस्सुयासरिसं कम्मं णच्चा भिक्खू सुभासुभं ।
तं [2]कम्मं तु णिसेवेज्जा जेणं भवति णीरए ॥ ९ ॥

एवं से [3]सिद्धे बुद्धे विरए विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इइ तीसइमं वाउणामं तीसइममज्झयणं ॥

इगतीसइमं पासिज्जनामऽज्झयणं

[सु. १. लोक-गइविसयपण्हुत्तराणि]

१९३६. [4]केऽयं लोए १ ? कइविधे लोए २ ? कस्स वा लोए ३ ? के वा लोयभावे ४ ? केण वा अट्ठेण लोए पवुच्चई ५ ? का [5]गती ६ ? कतिविधा गती ७ ? कस्स वा गती ८ ? के वा गतिभावे ९ ? केणं वा अट्ठेण गती पवुच्चति १० ?

पासेण अरहता इसिणा वुइतं—

जीवा चेव अजीवा चेव १ । चउव्विहे लोए [6]वियाहिते—दव्वतो लोए खेत्तओ लोए कालओ लोए भवओ लोए २ । अत्तभावे लोए सामित्तं पडुच्च जीवाणं लोए, निव्वत्तिं पडुच्च जीवाणं चेव अजीवाणं चेव ३ । अणादीए अणिहणे [7]पारिणामिए लोकभावे ४ । लोकतीति लोको ५ । जीवाण य पुग्गलाण य

---

१. कडुयभणियाइं कडुयं फरुसं पु० ॥ २. कम्मं न सेवेज्जा जेणं भवति णारए ॥ ९ ॥ शु० ॥ ३. सिद्धे० ॥ ३० ॥ पु० । सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ४. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्याधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥ ५. गती ६ ? कस्स वा शु० ॥ ६. विभाविते शु० ॥ ७. परि° शु० ॥

गतीति आहिता ६। जीवाणं पुग्गलाणं चेव गती ८ दव्वतो गती खेत्तओ गती कालओ गती भावओ गती ७। अणातीए अणिधणे लोकभावे ९। गम्मतीति गती १० ॥ १ ॥

[सु. २. जीव-पुग्गलसरूवं कम्मवेयणपरूवणं च]

१९३७. उड्ढगामी जीवा, अहेगामी पोग्गला। कम्मप्पभवा जीवा, परिणामप्पभवा पोग्गला। कम्मं पप्प फलविवाको जीवाणं, परिणामं पप्प फलविवाको पोग्गलाणं। णेविमा पया कयाई अव्वाबाहसुहमेसिया, कसं कसावइत्ता। जीवा दुविहं वेदणं वेदेंति, [1]पाणातीवात[....]वेरमणेणं जाव मिच्छादंसणवेरमणेणं। [2]किंतु जीवा सातणं वेयणं वेदेंति। जस्सट्ठाए[3] विहेति समुच्छिज्जिस्सति, अट्ठा समुच्छिट्ठिस्सति ॥ २ ॥

[सु. ३. णिट्ठितकरणिज्जस्स अपुणब्भवत्तं]

१९३८. णिट्ठितकरणिज्जे संते संसारमग्गा मडाई णियंठे णिरुद्धपवंचे वोच्छिण्णसंसारे वोच्छिण्णसंसारवेदणिज्जे [4]पहीणसंसारे पहीणसंसारवेयणिज्जे णो पुणरवि [5]इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ ३ ॥

एवं से सिद्धे[6] बुद्धे विरते विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ त्ति बेमि ॥

इइ इगतिसइमं पासिज्जनामऽज्झयणं ॥ ३१ ॥

---

१. "प्राणातिपातेन यावद् मिथ्यादर्शनेन। 'विरमण'पदं त्विह न युज्यते, अस्येह दृश्यमानत्वाद् 'वृद्धलेखकदोषेण विस्मृतानि कानिचित् सूत्राणि' इत्यनुमीयते। पूरितं त्विदं छिद्रं पुस्तकेन यथा–एवं यावद् मिथ्यादर्शनशल्येन कृत्वा जीवाः शातनां वेदनां वेदयन्ति अनुभवन्ति, प्राणातिपातविरमणेन तु यावद् मिथ्यादर्शनशल्यविरमणेन कृत्वा जीवा अशातनां वेदनां वेदयन्तीति।" इत्यवचूरिः, एतदवचूरिव्याख्यागत'पुस्तकेन' इत्यनेन 'एतदध्ययनस्य द्वितीया वाचना ज्ञातव्या॥ २. किच्चा जीवा शु०॥ ३. °ए णिहेति बि° पु० शुपा०॥ ४. पधीण पु० शुपा०॥ ५. इच्चत्थं पु० शुपा०॥ ६. सिद्धे० ॥३१॥ पु०। सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु०॥

१९३३. मण्णंति भद्दका भद्दकाइं मधुरं मधुरं ति माणति ।
[1]कडुयं कडुयभणियं ति फरुसं फरुसं ति माणति ॥ ७ ॥

१९३४. कल्लाणं ति भणंतस्स कल्लाणा एपडिस्सुया ।
पावकं ति भणंतस्स पावया तेएपडिस्सुया ॥ ८ ॥

१९३५. पडिस्सुयासरिसं कम्मं णच्चा भिक्खू सुभासुभं ।
तं [2]कम्मं तु णिसेवेज्जा जेणं भवति णीरए ॥ ९ ॥

एवं से [3]सिद्धे बुद्धे विरए विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इइ तीसइमं वाउणामं तीसइममज्झयणं ॥

इगतीसइमं पासिज्जनामऽज्झयणं

[सु. १. लोक–गइविसयपण्हुत्तराणि]

१९३६. [4]केऽयं लोए १ ? कइविधे लोए २ ? कस्स वा लोए ३ ? के वा लोयभावे ४ ? केण वा अट्ठेण लोए पवुच्चई ५ ? का [5]गती ६ ? कतिविधा गती ७ ? कस्स वा गती ८ ? के वा गतिभावे ९ ? केणं वा अट्ठेण गती पवुच्चति १० ?

पासेण अरहता इसिणा बुइतं—

जीवा चेव अजीवा चेव १ । चउव्विहे लोए [6]वियाहिते—दव्वतो लोए खेत्तओ लोए कालओ लोए भवओ लोए २ । अत्तभावे लोए सामित्तं पडुच्च जीवाणं लोए, निव्वत्तिं पडुच्च जीवाणं चेव अजीवाणं चेव ३ । अणादीए अणिहणे [7]पारिणामिए लोकभावे ४ । लोकतीति लोको ५ । जीवाण य पुग्गलाण य

१. कडुयभणियाइं कडुयं फरुसं पु० ॥ २. कम्मं न सेवेज्जा जेणं भवति णारए ॥ ९ ॥ शु० ॥ ३. सिद्धे० ॥ ३० ॥ पु० । सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ४. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥ ५. गती ६ ? कस्स वा शु० ॥ ६. विआधिते शु० ॥ ७. परि° शु० ॥

गतीति आहिता ६। जीवाणं पुग्गलाणं चेव गती ८ दव्वतो गती खेत्तओ गती कालओ गती भावओ गती ७। अणातीए अणिधणे लोकभावे ९। गम्मतीति गती १० ॥ १ ॥

[सु. २. जीव-पुग्गलसरूवं कम्मवेयणपरूवणं च]

१९३७. उद्धगामी जीवा, अहेगामी पोग्गला। कम्मप्पभवा जीवा, परिणामप्पभवा पोग्गला। कम्मं पप्प फलविवाको जीवाणं, परिणामं पप्प फलविवाको पोग्गलाणं। णेविमा पया कयाई अव्वाबाहसुहमेसिया, कसं कसावइत्ता। जीवा दुविहं वेदणं वेदेंति, [1]पाणातीवात[....]वेरमणेणं जाव मिच्छादंसणवेरमणेणं। [2]किंतु जीवा सातणं वेयणं वेदेंति। जस्सट्ठाए[3] विहेति समुच्छिज्जिस्सति, अट्ठा समुच्चिट्ठिस्सति ॥ २ ॥

[सु. ३. णिट्ठितकरणिज्जस्स अपुणब्भवत्तं]

१९३८. णिट्ठितकरणिज्जे संते संसारमग्गा मडाई णियंठे णिरुद्धपवंचे वोच्छिण्णसंसारे वोच्छिण्णसंसारवेदणिज्जे [4]पहीणसंसारे पहीणसंसारवेयणिज्जे णो पुणरवि [5]इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ ३ ॥

एवं से सिद्धे[6] बुद्धे विरते विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ त्ति बेमि ॥

इइ इगतिसइमं पासिज्जनामऽज्झयणं ॥ ३१ ॥

---

१. "प्राणातिपातेन यावद् मिथ्यादर्शनेन। 'विरमण'पदं त्विह न युज्यते, अस्येह दृश्यमानत्वाद् 'वृद्धलेखकदोषेण विस्मृतानि कानिचित् सूत्राणि' इत्यनुमीयते। पूरितं त्विदं छिद्रं पुस्तकेन यथा-एवं यावद् मिथ्यादर्शनशल्येन कृत्वा जीवाः शातनां वेदनां वेदयन्ति अनुभवन्ति, प्राणातिपातविरमणेन तु यावद् मिथ्यादर्शनशल्यविरमणेन कृत्वा जीवा अशातनां वेदनां वेदयन्तीति।" इत्यवचूरिः, एतदवचूरिव्याख्यागत'पुस्तकेन' इत्यनेन 'एतदध्ययनस्य द्वितीया वाचना ज्ञातव्या॥ २. किच्चा जीवा शु० ॥ ३. °ए णिहेति वि° पु० शुपा० ॥ ४. पधीण पु० शुपा० ॥ ५. इच्चत्थं पु० शुपा० ॥ ६. सिद्धे० ॥३१॥ पु०। सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु०॥

१९३३. मण्णंति भद्दका भद्दकाइं मधुरं मधुरं ति माणति ।
[1]कडुयं कडुयभणियं ति फरुसं फरुसं ति माणति ॥ ७ ॥

१९३४. कल्लाणं ति भणंतस्स कल्लाणा एपडिस्सुया ।
पावकं ति भणंतस्स पावया तेएपडिस्सुया ॥ ८ ॥

१९३५. पडिस्सुयासरिसं कम्मं णच्चा भिक्खू सुभासुभं ।
तं [2]कम्मं तु णिसेवेज्जा जेणं भवति णीरए ॥ ९ ॥

एवं से [3]सिद्धे बुद्धे विरए विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इइ तीसइमं वाउणामं तीसइममज्झयणं ॥

इगतीसइमं पासिज्जनामऽज्झयणं

[सु. १. लोक–गइविसयपण्हत्तराणि]

१९३६. [4]केऽयं लोए १ ? कइविधे लोए २ ? कस्स वा लोए ३ ? के वा लोयभावे ४ ? केण वा अट्ठेण लोए पवुच्चई ५ ? का [5]गंती ६ ? कतिविधा गती ७ ? कस्स वा गती ८ ? के वा गतिभावे ९ ? केणं वा अट्ठेण गती पवुच्चति १० ?

पासेण अरहता इसिणा बुइतं—

जीवा चेव अजीवा चेव १ । चउव्विहे लोए [6]वियाहिते—दव्वतो लोए खेत्तओ लोए कालओ लोए भवओ लोए २ । अत्तभावे लोए सामित्तं पडुच्च जीवाणं लोए, निव्वत्तिं पडुच्च जीवाणं चेव अजीवाणं चेव ३ । अणादीए अणिहणे [7]पारिणामिए लोकभावे ४ । लोकतीति लोको ५ । जीवाण य पुग्गलाण य

१. कडुयभणियाइं कडुयं फरुसं पु० ॥ २. कम्मं न सेवेज्जा जेणं भवति णारए ॥ ९ ॥ शु० ॥ ३. सिद्धे० ॥ ३० ॥ पु० । सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ४. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्याधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥ ५, गती ६ ? कस्स वा शु० ॥ ६, त्रिआधिते शु० ॥ ७. परि॰ शु० ॥

गतीति आहिता ६। जीवाणं पुग्गलाणं चेव गती ८ दव्वतो गती खेत्तओ गती कालओ गती भावओ गती ७। अणातीए अणिधणे लोकभावे ९। गम्मतीति गती १०॥ १॥

[सु. २. जीव-पुग्गलसरूवं कम्मवेयणपरूवणं च]

१९३७. उद्धगामी जीवा, अहेगामी पोग्गला। कम्मप्पभवा जीवा, परिणामप्पभवा पोग्गला। कम्मं पप्प फलविवाको जीवाणं, परिणामं पप्प फलविवाको पोग्गलाणं। णेविमा पया कयाई अव्वाबाहसुहमेसिया, कसं कसावइत्ता। जीवा दुविहं वेदणं वेदेंति, [1]पाणातीवात[....]वेरमणेणं जाव मिच्छादंसणवेरमणेणं। [2]किंतु जीवा सातणं वेयणं वेदेंति। जस्सट्ठाए[3] विहेति समुच्छिज्जिस्सति, अट्ठा समुच्चिट्ठिस्सति ॥ २॥

[सु. ३. णिट्ठितकरणिज्जस्स अपुणब्भवत्तं]

१९३८. णिट्ठितकरणिज्जे संते संसारमग्गा मडाई णियंठे णिरुद्धपवंचे वोच्छिण्णसंसारे वोच्छिण्णसंसारवेदणिज्जे [4]पहीणसंसारे पहीणसंसारवेयणिज्जे णो पुणरवि [5]इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ ३॥

एवं से सिद्धे[6] बुद्धे विरते विपावे दंते दविए अलंतातो णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ त्ति बेमि ॥

इइ इगतिसइमं पासिज्जनामऽज्झयणं ॥ ३१ ॥

---

१. "प्राणातिपातेन यावद् मिथ्यादर्शनेन। 'विरमण'पदं त्विह न युज्यते, अस्येह दृश्यमानत्वाद् 'वृद्धलेखकदोषेण विस्मृतानि कानिचित् सूत्राणि' इत्यनुमीयते। पूरितं त्विदं छिद्रं पुस्तकेन यथा—एवं यावद् मिथ्यादर्शनशल्येन कृत्वा जीवाः शातनां वेदनां वेदयन्ति अनुभवन्ति, प्राणातिपातविरमणेन तु यावद् मिथ्यादर्शनशल्यविरमणेन कृत्वा जीवा अशातनां वेदनां वेदयन्तीति।" इत्यवचूरिः, एतदवचूरिव्याख्यागत'पुस्तकेन' इत्यनेन 'एतदध्ययनस्य द्वितीया वाचना ज्ञातव्या॥ २. किच्चा जीवा शु०॥ ३. °ए गिहेति वि° पु० शुपा०॥ ४. पधीण पु० शुपा०॥ ५. इच्चत्थं पु० शुपा०॥ ६. सिद्धे० ॥३१॥ पु०। सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु०॥

इगतीसइमस्स पासिज्जनामऽज्झयणस्स वायणंतरं

[सु. ४. पढम-बिइय-तइयसुत्तपाढस्स वायणंतरपाढो]

१९३९. [1]गतिवागरणगंथाओ पभिति [2]जाव समाणितं इमं अज्झयणं ताव इमो बीओ पाढो दिस्सति। तं जहा—

जीवा चेव गमणपरिणता पोग्गला चेव गमणपरिणता, दुविधा गती–पयोगगती य वीससागती य ७। जीवाणं चेव पोग्गलाणं चेव ८। उदइयपारिणामिए गतिभावे ९। गम्ममाणा इयि गती १०।

उड्ढंगामी जीवा [3]अधेगामी पोग्गला, पावकम्मकडे णं जीवाणं परिणामे, पावकम्मकडे णं पुग्गलाणं। ण कयाति पया अदुक्खं पकासीति।

अत्तकडा जीवा, किच्चा किच्चा वेदेंति, तं जहा—पाणातिवाएणं जाव पीरग्गहेणं।

एस खलु असंबुद्धे असंवुडकम्मंते,

चाउज्जामे णियंठे अट्ठविहं कम्मगंठिं पगरेति, से य चउहिं ठाणेहिं विवागमागच्छति, तं जहा—णेरइएहिं तिरिक्खजोणिएहिं मणुस्सेहिं देवेहिं।

अत्तकडा जीवा णो परकडा जाव परिग्गहवेरमणणं किच्चा किच्चा वेदेंति, तं जहा—पाणातिवातवेरमणेणं, एस खलु संबुद्धे संवुडकम्मंते चाउज्जामे णियंठे अट्ठविहं कम्मगंथिं णो पकरेति, से य चउहिं ठाणेहिं णो विपाकमागच्छति, तं जहा—णेरइएहिं तिरिक्खजोणिएहिं मणुस्सेहिं देवेहिं।

लोए ण कताइ णासी, ण कताइ ण भवति, ण कताइ ण भविस्सति, भुविं च भवति य भविस्सति य, धुवे णितिए सासए अक्खए अव्वए अवट्ठिए णिच्चे, से जहाणामते पंच अत्थिकाया ण कयाति णासी जाव णिच्चा एवामेव लोके वि ण कयाति णासि जाव णिच्चे ॥ ४ ॥

---

१. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ। "गतिव्याकरणग्रन्थात्—अध्ययनस्यास्य प्रथमवाचनाप्रारम्भसन्दर्भवर्ति 'वा गती' इत्यत आरभ्य" इत्यर्थः ॥ २. जाव सामित्तं इमं शु०, मूलस्थः पाटस्तु शु० आदर्शे पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः ॥ ३. अधगा° शु० ॥

एवं से सिद्धे[1] बुद्धे विरते विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इइ इगतीसइमस्स पासिज्जऽज्झयणस्स वायणंतरं ॥ ३१ ॥

बत्तीसइमं पिंगज्झयणं

[सु. १–५. दिव्वकिसिकरणपरूवणा]

१९४०. "[2]दिव्वं भो किसिं किसेज्जा णो अप्पिणेज्जा" पिंगेण माहणपरिव्वायएणं अरहता इसिणा बुइतं ॥ १ ॥

१९४१. कतो छेत्तं? कतो बीयं? कतो ते जुग-णंगला[3]? ।
गोणा वि ते ण पस्सामि अज्जो! का णाम ते किसी? ॥ २ ॥

१९४२. आता छेत्तं, तवो बीयं, संजमो जुग-णंगला[3] ।
अहिंसा समिती जोज्जा एसा धम्मंतरा किसी ॥ ३ ॥

१९४३. एसा किसी [4]सोभतरा अलुद्धस्स वियाहिता ।
एसा [5]बहुसई होइ परलोकसुहावहा ॥ ४ ॥

१९४४. एयं किसिं कसित्ताणं सव्वसत्तदयावहं ।
माहणे खत्तिए वेस्से सुद्दे वा वि य सिज्झती ॥ ५ ॥

एवं से सिद्धे बुद्धे[6] विरते विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ ॥ त्तिबेमि ॥

॥ इइ बत्तीसइमं पिंगऽज्झयणं ॥ ३२ ॥

---

१. सिद्धे० ॥ ३१ ॥ पु०। सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ २. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥ ३. °णंगलं शु०। °लंगल शुपा० ॥ ४. सोततरा पु० ॥ ५. यद्यप्यवचूर्यामपि "बहुसती—बहुसाध्वी" इति व्याख्यातमस्ति तथाप्यत्र लिपिविकारजन्यः "बहुमई" पाठः 'बहुमता' अर्थे विचारणीयः, अथवा 'बुहमई' बुधमतार्थे विचारणीयः ॥ ६. बुद्धे० ॥ ३२ ॥ पु०। बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥

इगतीसइमस्स पासिज्जनामऽज्झयणस्स वायणंतरं

[सु. ४. पढम-बिइय-तइयसुत्तपाढस्स वायणंतरपाढो]

१९३९. [1]गतिवागरणगंथाओ पभिति [2]जाव समाणितं इमं अज्झयणं ताव इमो बीओ पाढो दिस्सति। तं जहा—

जीवा चेव गमणपरिणता पोग्गला चेव गमणपरिणता, दुविधा गती–पयोगगती य वीससागती य ७। जीवाणं चेव पोग्गलाणं चेव ८। उदइयपारिणामिए गतिभावे ९। गम्ममाणा इयि गती १०।

उड्ढंगामी जीवा [3]अधेगामी पोग्गला, पावकम्मकडे णं जीवाणं परिणामे, पावकम्मकडे णं पुग्गलाणं। ण कयाति पया अदुक्खं पकासीति।

अत्तकडा जीवा, किच्चा किच्चा वेदेंति, तं जहा—पाणातिवाएणं जाव पीरग्गहेणं।

एस खलु असंबुद्धे असंवुडकम्मंते,

चाउज्जामे णियंठे अट्ठविहं कम्मगंठिं पगरेति, से य चउहिं ठाणेहिं विवागमागच्छति, तं जहा—णेरइएहिं तिरिक्खजोणिएहिं मणुस्सेहिं देवेहिं।

अत्तकडा जीवा णो परकडा आव परिग्गहवेरमणणं किच्चा किच्चा वेदेंति, तं जहा—पाणातिवातवेरमणेणं, एस खलु संबुद्धे संवुडकम्मंते चाउज्जामे णियंठे अट्ठविहं कम्मगंथिं णो पकरेति, से य चउहिं ठाणेहिं णो विपाकमागच्छति, तं जहा—णेरइएहिं तिरिक्खजोणिएहिं मणुस्सेहिं देवेहिं।

लोए ण कताइ णासी, ण कताइ ण भवति, ण कताइ ण भविस्सति, भुविं च भवति य भविस्सति य, धुवे णितिए सासए अक्खए अव्वए अवट्ठिए णिच्चे, से जहाणामते पंच अत्थिकाया ण कयाति णासी जाव णिच्चा एवामेव लोके वि ण कयाति णासि जाव णिच्चे ॥ ४ ॥

---

१. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ। "गतिव्याकरणग्रन्थात्—अध्ययनस्यास्य प्रथमवाचनाप्रारम्भसन्दर्भवर्ति 'वा गती' इत्यत आरभ्य" इत्यर्थः ॥ २. जाव सामित्तं इमं शु०, मूलस्थः पाटस्तु शु० आदर्शे पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः ॥ ३. अधगा° शु० ॥

एवं से सिद्धे[1] बुद्धे विरते विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इइ इगतीसइमस्स पासिज्जऽज्झयणस्स वायणंतरं ॥ ३१ ॥

बत्तीसइमं पिंगज्झयणं

[सु. १–५. दिव्वकिसिकरणपरूवणा]

१९४०. "[2]दिव्वं भो किसिं किसेज्जा णो अप्पिणेज्जा" पिंगेण माहणपरिव्वायएणं अरहता इसिणा बुइतं ॥ १ ॥

१९४१. कतो छेत्तं? कतो बीयं? कतो ते जुग-णंगला[3]? ।
गोणा वि ते ण पस्सामि अज्जो! का णाम ते किसी? ॥ २ ॥

१९४२. आता छेत्तं, तवो बीयं, संजमो जुग-णंगला[3] ।
अहिंसा समिती जोज्जा एसा धम्मंतरा किसी ॥ ३ ॥

१९४३. एसा किसी [4]सोभतरा अलुद्धस्स वियाहिता ।
एसा [5]बहुसई होइ परलोकसुहावहा ॥ ४ ॥

१९४४. एयं किसिं कसित्ताणं सव्वसत्तदयावहं ।
माहणे खत्तिए वेस्से सुद्दे वा वि य सिज्झती ॥ ५ ॥

एवं से सिद्धे बुद्धे[6] विरते विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ ॥ त्तिबेमि ॥

॥ इइ बत्तीसइमं पिंगऽज्झयणं ॥ ३२ ॥

---

१. सिद्धे० ॥ ३१ ॥ पु० । सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ २. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥ ३. °णंगलं शु० । °लंगल शुपा० ॥ ४. सोततरा पु० ॥ ५. यद्यप्यवचूर्यामपि "बहुसती—बहुसाध्वी" इति व्याख्यातमस्ति तथाप्यत्र लिपिविकारजन्यः "बहुमई" पाठः 'बहुमता' अर्थे विचारणीयः, अथवा 'बुहमई' बुधमतार्थे विचारणीयः ॥ ६. बुद्धे० ॥ ३२ ॥ पु० । बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥

तेत्तीसइमं अरुणिज्जनामऽज्झयणं

[सु. १–३. बाल-पंडियाणं अभिण्णाणं]

१९४५. [1]दोहिं ठाणेहिं बालं जाणेज्जा, दोहिं ठाणेहिं पंडितं जाणेज्जा—
[2]सम्मा-मिच्छापओतेणं, कम्मुणा भासणेण य ॥ १ ॥

१९४६. दुभासियाए भासाए दुक्कडेण य कम्मुणा ।
बालमेतं वियाणेज्जा कज्जाकज्जविणिच्छए ॥ २ ॥

१९४७. सुभासियाए भासाए सुकडेण य कम्मुणा ।
पंडितं तं वियाणेज्जा धम्माधम्मविणिच्छये ॥ ३ ॥

[सु. ४–५. दुभासिय-सुभासियभासाणं दोस-गुणा]

१९४८. दुभासियाए भासाए दुक्कडेण य कम्मुणा ।
[3]जोगक्खेमं वहंतं तु उसुवाया[4] व सिंचति ॥ ४ ॥

१९४९. सुभासियाए भासाए सुकडेण य कम्मुणा ।
पज्जण्णे कालवासी वा जसं तु अभिगच्छति ॥ ५ ॥

[सु. ६–७. बालसंसग्गि-संथवनिसेहो]

१९५०. णेव बालेहिं संसग्गिं णेव बालेहिं संथवं ।
धम्माधम्मं च बालेहिं णेव कुज्जा कदायि वि ॥ ६ ॥

१९५१. इहेवाकित्ति पावेहिं पेच्चा गच्छेइ दोग्गतिं ।
तम्हा बालेहिं संसग्गिं णेव कुज्जा कदायि वि ॥ ७ ॥

[सु. ८–९. पंडितसंसग्गि-संथवकरणपरूवणं]

१९५२. साहूहिं संगमं कुज्जा साधूहिं चेव संथवं ।
धम्माधम्मं च साहूहिं सदा कुव्वेज्ज पंडिए ॥ ८ ॥

---

१. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ॥ २. सम्मपओएणं मिच्छा य पओतेणं शुपा०॥ ३. जोवक्खेवमवहंतं पु० शुपा०॥ ४. उसुवायो शु०॥

१९५३. इहेव कित्तिं पाउणति पेच्चा गच्छइ सोगतिं ।
तम्हा साधूहिं संसग्गिं सदा कुव्विज्ज पंडिए ॥ ९ ॥

[सु. १०–११. सद्धम्ममाहप्पं]

१९५४. खइणं पमाणं वत्तं च देज्जा [1]अज्जेति [2]जो धणं ।
सद्धम्मवक्कदाणं तु अक्खयं [3]अमतं मतं ॥ १० ॥

१९५५. पुण्णं तित्थमुवागम्म पेज्जा भोज्जा हि तं फलं ।
सद्धम्मवारिदाणेणं खिप्पं सुज्झति माणसं ॥ ११ ॥

[सु. १२–१३. दुम्मित्त-सुमित्ताणं दोस-गुणा]

१९५६. सब्भाववक्कविवसं सावज्जारंभकारकं ।
दुम्मित्तं तं विजा[5]णेज्जा उभयोलोयविणासणं ॥ १२ ॥

१९५७. सम्म[6]त्तणिरयं धीरं सावज्जारंभवज्जकं ।
तं मित्तं [7]सुट्ठु सेवेज्जा उभओलोकसुहावहं ॥ १३ ॥

[सु. १४–१७. कुसंसग्गी-सुसंसग्गीणं दोस-गुणा]

१९५८. संसग्गितो पसूयंति दोसा वा जइ वा गुणा ।
वाततो मारुतस्सेव ते ते गंधा सुहावहा ॥ १४ ॥

१९५९. संपुण्णवाहिणीओ वि आवन्ना लवणोदधिं ।
पप्पा खिप्पं तु सव्वा वि पावंति लवणत्तणं ॥ १५ ॥

१९६०. समस्सिता गिरिं मेरूं णाणावण्णा वि पक्खिणो ।
सव्वे हेमप्पभा होंति तस्स सेलस्स सो गुणो ॥ १६ ॥

१९६१. कल्लाणमित्तसंसग्गिं संजयो मिहिलाहिवो ।
फीतं महितलं भोच्चा तम्मूलाकं दिवं गतो ॥ १७ ॥"

१. अच्चाति शुपा० । अच्चीति पु० ॥ २. यो पु० शुपा० ॥ ३. अमतं व तं पु० शुपा० ॥ ४. जं शुपा० ॥ ५. वियाणे° पु० ॥ ६. °त्तणिरगं पु० शुपा० ॥ ७. सुट्ठु से° पु० शुपा० ॥

१९६२. अरुणेण महासालपुत्तेण अरहता इसिणा बुइतं ।

[सु. १८. सुसंग्गिकरणपरूवणं]

सम्मत्तं च अहिंसं च सम्मं णच्चा जितिंदिए ।
कल्लाणमित्तसंसग्गिं सदा कुव्वेज्ज पंडिते ॥ १८ ॥

एवं से [1]सिद्धे बुद्धे विरते विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इइ **तेत्तीसइमं** अरुणिज्जनामऽज्झयणं ॥ ३३ ॥

चउतीसइमं इसिगिरिणामऽज्झयणं

[सु. १. बालकयपरीसहोवसग्गसहणविहिपरूवणं]

१९६३. "[2]पंचहिं ठाणेहिं पंडिते बालेणं परीसहोवसग्गे उदीरिज्जमाणे सम्मं सहेज्जा खमेज्जा तितिक्खेज्जा अधियासेज्जा—बाले खलु पंडितं परोक्खं फरुसं वदेज्जा। तं पंडिते बहुमण्णेज्जा—'दि[3]ट्ठा मे एस बाले परोक्खं फरुसं वदति, णो पच्चक्खं; मुक्खसभावा हि बाला, ण किंचि बालेहिंतो ण विज्जति।' तं पंडिते सम्मं सहेज्जा खमेज्जा तितिक्खेज्जा अहियासेज्जा १ ।

बाले खलु पंडितं पच्चक्खमेव फरुसं वदेज्जा। तं पंडिए बहुमण्णिज्जा—'दिट्ठा[4] मे एस बाले पच्चक्खं फरुसं वदति, णो दंडेण वा लट्ठिणा वा[5] लेट्ठुणा वा मुट्ठिणा वा बाले कवालेण वा अभिहणति तज्जेति तालेति परितालेति परितावेति उद्दवेति;। मुक्खसभावा हि बाला, ण किंचि बालेहिंतो ण विज्जति।' तं पंडिते सम्मं सहेज्जा खमेज्जा तितिक्खेज्जा अहियासेज्जा २ ।

बाले य पंडितं दंडेण वा[6] एवं चेव, णवरं लट्ठिणा वा लेट्ठुणा वा मुट्ठिणा वा कवालेण वा अभिहणेज्जा तज्जेज्जा तालेज्जा परितालेज्जा परितावेज्जा उद्दवेज्जा। तं

---

१. सिद्धे० ॥ ३३ ॥ पु०। सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ २. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्याधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥ ३. दिट्ठे एस मे बाले पु० शुपा० ॥ ४. दिट्ठे पु० ॥ ५. वा मुट्ठिणा पु० ॥ ६. वा नृ तं चेव णवरं णो अण्णतरेणं पु० शुपा०। एतत्पाठभेदान्तर्गतेन पञ्चसंख्याद्योतकेन 'नृ' इत्यक्षराङ्केन 'दंडेण वा' इत्यादीनि पञ्च पदानि ज्ञेयानि ॥

पंडिए बहुमण्णेज्जा—‘दिट्ठा मे एस बाले दंडेण वा लट्ठिणा वा लेट्ठुणा वा मुट्ठिणा वा कवालेण वा अभिहणति तज्जेति तालेति परितालेति परितावेति उद्दवेति, णो अण्णतरेणं सत्थजातेणं अण्णयरं सरीरजायं अच्छिदइ वा, विच्छिदइ वा; मुक्खसभावा हि बाला, ण किंचि बालेहिंतो ण विज्जति।’ तं पंडिए सम्मं सहेज्जा खमेज्जा तितिक्खेज्जा अहियासेज्जा ३।

बाले य पंडियं अण्णतरेणं सत्थजाएणं अण्णतरं सरीरजायं अच्छिदेज्ज वा विच्छिदेज्ज वा तं पंडिए बहु मन्नेज्जा—दिट्ठा मे एस बाले अण्णतरेणं सत्थजातेणं अण्णतरं सरीरजायं अच्छिदति वा विच्छिदति वा, णो जीवितातो ववरोवेति; मुक्खसभावा हि बाला, ण किंचि बालेहिंतो ण विज्जति।’ तं पंडिए सम्मं सहेज्जा खमेज्जा तितिक्खेज्जा अहियासेज्जा ४॥

बाले य पंडितं जीवियाओ ववरोवेज्जा,। तं पंडिते बहुमण्णेज्जा—‘दिट्ठा मे एस बाले जीविताओ ववरोवेति, णो धम्माओ भंसेति; मुक्खसभावा हि बाला, ण किंचि बालेहिंतो ण विज्जति।’ तं पंडिते सम्मं सहेज्जा खमेज्जा तितिक्खेज्जा अहियासेज्जा ५।”

इसिगिरिणा माहणपरिव्वायएणं अरहता बुइतं ॥ १॥

[सु. २–७. पंडियकायव्वनिरूवणाइ]

१९६४. जेण केणइ उवाएणं पंडिओ मोइज्ज अप्पकं।
बालेणुदीरिता दोसा तं पि तस्स हितं भवे ॥ २॥

१९६५. अपडिण्णभावाओ उत्तरं तु ण विज्जती।
सइं कुव्वइ वेसे णो अपडिण्णे इह माहणे ॥ ३॥

१९६६. किं कज्जते उ दीणस्स [2] णऽण्णत्थ देहकंखणं।
कालस्स कंखणं वा वि णऽण्णत्तं वा वि हायती ॥ ४॥

१९६७. णच्चाण आतुरं लोकं णाणावाहीहि पीलितं।
णिम्ममे णिरहंकारे भवे [3] भिक्खू जितिंदिए ॥ ५॥

१. हिता शुपा० ॥ २. णण्णता दे° पु० ॥ ३. भिक्खाजि° शुपा०॥ भिक्खजि° पु० ॥

१९६८. पंचमहव्वय[1]जुत्ते अकसाए जितिंदिए ।
से हु दंते सुहं सुयति णिरुवसग्गे य जीवति ॥ ६ ॥

१९६९. जे ण लुब्भति कामेहिं छिण्णसोते [2]अणासवे ।
सव्वदुक्खप्पहीणो हु[3] सिद्धे भवति णीरए ॥ ७ ॥

एवं से सिद्धे[4] बुद्धे विरते विपावे दंते दविए ।
अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इइ चउतीसइमं इसिगिरिणामऽज्झयणं ॥ ३४ ॥

पंचतीसइमं अद्दालइज्जज्झयणं

[सु. १–१२. कम्मबंधहेउकोहाइचउक्कसायपरिवज्जणपरूवणं]

१९७०. [5]चउहिं ठाणेहिं खलु भो ! जीवा कुप्पंता [6]मज्जंता गूहंता लुब्भंता वज्जं समादियंति, वज्जं समादिइत्ता चाउरंतसंसारकंतारे पुणो पुणो अत्ताणं पडिविद्धंसंति, तं जहा—कोहेणं माणेणं मायाए लोभेणं । तेसिं च णं अहं पडिघातहेउं अकुप्पंते अमज्जंते अगूहंते अलुब्भंते तिगुत्ते तिदंडविरते णिस्सल्ले अगारवे चउविकहवि[7]वज्जिए पंचसमिते पंचेंदिय[8]संवुडे सरीरसाधारणट्ठा जोगसंधणट्ठा णवकोडीपरिसुद्धं दसदोसविप्पमुक्कं उग्गमुप्पायणासुद्धं तत्थ तत्थ इतराइतरकुलेहिं परक[9]डं परणिट्ठितं वि[10]गंतिंगालं विगतधूमं सत्थातीतं सत्थपरिणतं पिंडं सेज्जं उवहिं च एसे भावेमि" त्ति अद्दालएणं अरहता इसिणा बुइतं ॥ १ ॥

१९७१. अण्णाणविप्पमूढप्पा पच्चुप्पण्णाभिधारए ।
कोवं किच्चा महाबाणं अप्पा विंधइ अप्पकं ॥ २ ॥

१९७२. मण्णे बाणेण विद्धे तु भवमेक्कं विणिज्जति ।
कोधबाणेण विद्धे तु णिज्जती भवसंततिं ॥ ३ ॥

१. °यगुत्ते पु० शुपा० ॥ २. अणस्सवे पु० शुपा० ॥ ३. उ शु० ॥ ४. सिद्धे० ॥ ३४ ॥ पु० । सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ५. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥ ६. मेज्जंता पु० शुपा० ॥ ७. °विवज्जए पु० ॥ ८. °यसुसं° पु० ॥ ९. °कडपर° पु० ॥ १०. वि(वी)तिं° पु० शुपा० ॥

१९७३. अण्णाणविप्पमूढप्पा[1, 2] पच्चुप्पणाभिधारए ।
माणं किच्चा महाबाणं अप्पा विंधइ अप्पकं ॥ ४ ॥

१९७४. मण्णे बाणेण विद्धे तु भवमेक्कं विणिज्जति ।
माणबाणेण[3] विद्धे तु णिज्जती भवसंततिं ॥ ५ ॥

१९७५. अन्नाणविप्पमूढप्पा पच्चुप्पणाभिधारए ।
मायं किच्चा महाबाणं अप्पा विंधइ अप्पकं ॥ ६ ॥

१९७६. मण्णे बाणेण विद्धे तु भवमेक्कं विणिज्जति ।
मायाबाणेण विद्धे तु णिज्जती भवसंततिं ॥ ७ ॥

१९७७. अन्नाणविप्पमूढप्पा पच्चुप्पण्णाभिधारए ।
लोभं किच्चा महाबाणं अप्पा विंधइ अप्पकं ॥ ८ ॥

१९७८. मण्णे बाणेण विद्धे तु भवमेक्कं विणिज्जति ।
लोभबाणेण विद्धे तु णिज्जती भवसंततिं ॥ ९ ॥

१९७९. तम्हा तेसिं विणासाय सम्ममागम्म संमतिं ।
अप्पं परं च जाणित्ता चरेऽविसयगोयरं[4] ॥ १० ॥

१९८०. जेसु जायंते कोधाती कम्मबंधा महाभया ।
ते वत्थू सव्वभावेणं सव्वहा परिवज्जए ॥ ११ ॥

१९८१. सत्थं सल्लं विसं जंतं मज्जं वालं[5]-दुभासणं ।
वज्जेंतो तण्णिमेतेणं दोसेणं ण वि लुप्पति[6] ॥ १२ ॥

[सु. १३–२४. अत्तट्ठसाहणपरूवणं]

१९८२. आतं परं च जाणेज्जा सव्वभावेण सव्वधा ।
आयट्ठं च परट्ठं च पियं जाणे तहेव य ॥ १३ ॥

---

१. अण्णाण:...। माणं... ॥ शु० ॥ २. °प्पा०। माण० ॥ ४ ॥ मण्णे०। माण० ॥ ५ ॥ एवं मायाए वि लोभेण वि दो सिलोगा ॥ तम्हा तेसिं विणासाय पु० ॥ ३. माण... ॥ ५ ॥ एवं मायाए वि लोभे वि दो सिलोगा ॥ ६–९ ॥ तम्हा तेसिं विणासाय शु० ॥ ४. चरे विस° पु० शुपा० ॥ ५. वालं पु० ॥ ६. लिप्पती पु० ॥

१९८३. सए गेहे पलित्तम्मि किं धावसि परातकं ।
[1]सयं गेहं णिरित्ताणं ततो गच्छे परातकं ॥ १४ ॥

१९८४. आतट्ठे जागरो होहि मा परट्ठाहिधारए ।
आतट्ठो [2]हायए तस्स जो परट्ठाहिधारए ॥ १५ ॥

१९८५. जइ परो पडिसेवेज्ज पावियं पडिसेवणं ।
तुज्झ मोणं करेंतस्स के अट्ठे परिहायति ? ॥ १६ ॥

१९८६. आतट्ठो णिज्जरायंतो परट्ठो कम्मबंधणं ।
अत्ता समाहिकरणं अप्पणो य परस्स य ॥ १७ ॥

१९८७. अण्णातयंम्मि अट्टालकम्मि किं जग्गिएण वीरस्स ? ।
णियगम्मि जग्गियव्वं इमो हु बहुचोरतो गामो ॥ १८ ॥

१९८८. जग्गाहि, मा सुवाही, मा[3] ते धम्मचरणे पमत्तस्स ।
काहिंति बहुं चोरा संजमजोगे हिंडाकम्मं[4] ॥ १९ ॥

१९८९. पंचिंदियाइं सण्णा दंडा[5] सल्लाइं गारवा तिण्णि ।
बावीसं च परीसह चोरा[6] चत्तारि य कसाया ॥ २० ॥

१९९०. जागरह णरा निच्चं, मा भे धम्मचरणे पमत्ताणं ।
काहिंति बहू चोरा दोग्गतिगमणे हिंडाकम्मं[7] ॥ २१ ॥

१९९१. [8]अण्णायकम्मि अट्टालकम्मि जग्गंत सोयणिज्जो सि ।
णाहिसि वणितो संतो[9] ओसहमुलं अविंदंतो ॥ २२ ॥

१९९२. जागरह णरा णिच्चं जागरमाणस्स जागरति सुत्तं ।
जे सुवति न से सुहिते जागरमाणे सुही होति ॥ २३ ॥

१९९३. जागरंतं मुणिं वीरं दोसा वज्जेंति दूरओ ।
जलंतं जंततेयं[10] वा चक्खुसा दाहभीरुणो ॥ २४ ॥

---

१. सेत्तं गे° पु० शुपा० ॥ २. हावए शु० ॥ ३. मा हु ते पु० शुपा० ॥ ४. हिंडा° पु० शुपा० ॥ ५. दंडस° पु० शुपा० ॥ ६. चारा पु० शुपा० ॥ ७. हिट्टाक° पु० शुपा० ॥ ८ अणाय° पु० शुपा० ॥ ९. सिंतो पु० ॥ १०. जातवेयं शु० ॥

एवं से सिद्धे[1] बुद्धे विरते विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ त्ति बेमि ॥ ॥

॥ इइ पंचतीसइमं अद्दालइज्जऽज्झयणं ॥ ३५ ॥

छत्तीसइमं तारायणिज्जनामऽज्झयणं

[सु. १–१८. कोहपरिच्चागपरूवणं]

१९९४. "[2]उप्पतता उप्पतता उप्पयंतं पितेण वोच्छामि। किं संतं वोच्छामि, ण संतं वोच्छामि कुक्कु सया?" वित्तेण तारायणेण अरहता इसिणा बुइतं ॥ १ ॥

१९९५. पत्तस्स मम य अन्नेसिं मुक्को [3]कोवो दुहावहो।
तम्हा खलु उप्पतंतं सहसा कोवं णिगिण्हितव्वं ॥ २ ॥

१९९६. कोवो अग्गी तमो मच्चू विसं वाधी अरी रयो।
जरा हाणी भयं सोगो मोहं सल्लं पराजयो ॥ ३ ॥

१९९७. वण्हिणो णो बलं छित्तं कोहग्गिस्स परं बलं।
अप्पा गती तु वण्हिस्स, कोवग्गिस्सऽमिता गती ॥ ४ ॥

१९९८. सक्का वण्ही णिवारेतुं वारिणा जलितो बहि।
सव्वोदहिजलेणावि कोवग्गी दुण्णिवारओ ॥ ५ ॥

१९९९. एकं भवं दहे वण्ही दड्ढस्स वि सुहं भवे।
इमं परं च कोवग्गी णिस्संकं दहते भवं ॥ ६ ॥

२०००. अग्गिणा तु इहं दड्ढा संतिमिच्छंति माणवा।
कोहग्गिणा तु दड्ढाणं दुक्खं [4]संति पुणो वि हि ॥ ७ ॥

२००१. सक्का तमो निवारेतुं मणिणा जोतिणा वि वा।
कोवतमो तु दुज्जेयो संसारे सव्वदेहिणं ॥ ८ ॥

---

१. सिद्धे० ॥ ३५ ॥ पु०। सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ २. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्याधिकः पाठः पु० प्रतौ। ततो उप्प° पु० शुपा० ॥ ३. को दुहा° पु० शुपा० ॥ ४. संती पु० ॥

१९८३. सए गेहे पलित्तम्मि किं धावसि परातकं ।
सयं[1] गेहं णिरित्ताणं ततो गच्छे परातकं ॥ १४ ॥

१९८४. आतङ्के जागरो होहि मा परङ्काहिधारए ।
आतङ्को होयए[2] तस्स जो परङ्काहिधारए ॥ १५ ॥

१९८५. जइ परो पडिसेवेज्ज पावियं पडिसेवणं ।
तुज्झ मोणं करेंतस्स के अट्ठे परिहायति ? ॥ १६ ॥

१९८६. आतङ्को णिज्जरायंतो परङ्को कम्मबंधणं ।
अत्ता समाहिकरणं अप्पणो य परस्स य ॥ १७ ॥

१९८७. अण्णातयंम्मि अट्टालकम्मि किं जग्गिएण वीरस्स ? ।
णियगम्मि जग्गियव्वं इमो हु बहुचोरतो गामो ॥ १८ ॥

१९८८. जग्गाहि, मा सुवाही, मा[3] ते धम्मचरणे पमत्तस्स ।
काहिंति बहुं चोरा संजमजोगे हिंडाकम्मं[4] ॥ १९ ॥

१९८९. पंचिंदियाइं सण्णा दंडा[5] सल्लाइं गारवा तिण्णि ।
बावीसं च परीसह चोरा[6] चत्तारि य कसाया ॥ २० ॥

१९९०. जागरह णरा निच्चं, मा भे धम्मचरणे पमत्ताणं ।
काहिंति बहू चोरा दोग्गतिगमणे हिंडाकम्मं[7] ॥ २१ ॥

१९९१. अण्णायकम्मि[8] अट्टालकम्मि जग्गंत सोयणिज्जो सि ।
णाहिसि वणितो संतो[9] ओसहमुल्लं अविंदंतो ॥ २२ ॥

१९९२. जागरह णरा णिच्चं जागरमाणस्स जागरति सुत्तं ।
जे सुवति न से सुहिते जागरमाणे सुही होति ॥ २३ ॥

१९९३. जागरंतं मुणिं वीरं दोसा वज्जेंति दूरओ ।
जलंतं जंततेयं[10] वा चक्खुसा दाहभीरुणो ॥ २४ ॥

---

१. सेत्तं गे° पु० शुपा० ॥ २. हावए शु० ॥ ३. मा हु ते पु० शुपा० ॥ ४. हिंदा° पु० शुपा० ॥ ५. दंडस° पु० शुपा० ॥ ६. चारा पु० शुपा० ॥ ७. हिट्टाक° पु० शुपा० ॥ ८ अणाय° पु० शुपा० ॥ ९. सिंतो पु० ॥ १०. जातवेयं शु० ॥

एवं से सिद्ध[1] बुद्धे विरते विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ त्ति बेमि ॥ ॥

॥ इइ पंचतीसइमं अद्दालइज्जऽज्झयणं ॥ ३५ ॥

छत्तीसइमं तारायणिज्जनामऽज्झयणं

[सु. १-१८. कोहपरिच्चागपरूवणं]

१९९४. "उ[2]प्पतता उप्पतता उप्पयंतं पितेण वोच्छामि। किं संतं वोच्छामि, ण संतं वोच्छामि कुक्कु सया?" वित्तेण तारायणेण अरहता इसिणा बुइतं ॥ १ ॥

१९९५. पत्तस्स मम य अन्नेसिं मुक्को [3]कोवो दुहावहो।
तम्हा खलु उप्पतंतं सहसा कोवं णिगिण्हितव्वं ॥ २ ॥

१९९६. कोवो अग्गी तमो मच्चू विसं वाधी अरी रयो।
जरा हाणी भयं सोगो मोहं सल्लं पराजयो ॥ ३ ॥

१९९७. वण्हिणो णो बलं छित्तं कोहग्गिस्स परं बलं।
अप्पा गती तु वण्हिस्स, कोवग्गिस्सऽमिता गती ॥ ४ ॥

१९९८. सक्का वण्ही णिवारेतुं वारिणा जलितो बहिं।
सव्वोदहिजलेणावि कोवग्गी दुण्णिवारओ ॥ ५ ॥

१९९९. एकं भवं दहे वण्ही दड्डस्स वि सुहं भवे।
इमं परं च कोवग्गी णिस्संकं दहते भवं ॥ ६ ॥

२०००. अग्गिणा तु इहं दड्ढा संतिमिच्छंति माणवा।
कोहग्गिणा तु दड्ढाणं दुक्खं [4]संति पुणो वि हि ॥ ७ ॥

२००१. सक्का तमो निवारेतुं मणिणा जोतिणा वि वा।
कोवतमो तु दुज्जेयो संसारे सव्वदेहिणं ॥ ८ ॥

---

१. सिद्दे० ॥ ३५ ॥ पु०। सिद्दे वुद्दे...णो पुणरत्रि शु० ॥ २. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्याधिकः पाठः पु० प्रतौ। ततो उप्प° पु० शुपा० ॥ ३. को दुहा° पु० शुपा० ॥ ४. संती पु० ॥

२००२. सत्तं बुद्धी मती मेधा गंभीरं सरलत्तणं।
कोहग्गहऽभिभूयस्स सव्वं भवति णिप्पभं ॥ ९ ॥

२००३. गंभीरमेरुसारे वि[1] पुव्वं होऊण संजमे।
कोवुग्गमरयोधूते [2]असारत्तमतिच्छति ॥ १० ॥

२००४. महाविसे वऽहीदित्ते [3]चरेऽदत्तं कुरोदये।
चिट्ठे चिट्ठे स रूसंते णिव्विसत्तमुपागते ॥ ११ ॥

२००५. एवं तवोबलत्थे वि णिच्चं कोहपरायणे।
अचिरेण वि कालेणं तवोरित्तत्तमिच्छति ॥ १२ ॥

२००६. गंभीरो वि तवोरासी जीवाणं दुक्खसंचितो[6]।
दुक्खो वणं दवग्गी वा कोवग्गी दहते खणा ॥ १३ ॥

२००७. कोहेण अप्पं डहती परं च अत्थं च धम्मं च तहेव कामं।
तिव्वं च [7]वेरं पि करेंति कोधा अधरं गतिं वा वि उविंति कोहा ॥ १४ ॥

२००८. कोहाविद्धा ण याणंति मातरं पितरं गुरुं।
अधिक्खवंति साधू य रायाणो देवयाणि य ॥ १५ ॥

२००९. कोवमूलं णियच्छंति धणहाणिं बंधणाणि य।
पियविप्पओगे य बहू जम्माइं मरणाणि य ॥ १६ ॥

२०१०. जेणाभिभूतो जहती तु धम्मं विद्धंसती जेण कतं च पुण्णं।
स तिव्वजोती परमप्पमादो कोधो महाराजं! णिरुज्झियव्वो ॥ १७ ॥

२०११. हट्ठं करेंतीह णिरुज्झमाणो भासं करेंतीह विमुच्चमाणो।
हट्ठं च भासं च समिक्ख पण्णे कोवं णिरुंभेज्ज सदा जितप्पा ॥ १८ ॥

एवं से सिद्धे[10] बुद्धे विरते विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति छत्तीसमं तारायणिज्जमज्झयणं ॥ ३६ ॥

---

१. वि यमं हो° शुपा०। वि पुमं हो° पु० ॥ २. तसारत्त° पु० शुपा० ॥ ३. चरे दव्भंकु° पु० ॥ ४. चिट्ठे विद्धे स पु० ॥ ५. णिव्वेस° पु०। णिव्वस° शुपा० ॥ ६. °तो। अक्खेवेणं दव° शु०। °तो। दखेवेणं दव° शुपा० ॥ ७. वइरं शुपा० ॥ ८. ज! ण मुच्चिय° पु०। °ज! णो मुच्चिय° शुपा० ॥ ९. करेंती° पु० शुपा० ॥ १०. सिद्धे° ॥ ३६ ॥ पु०। सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥

सगतीसइमं सिरिगिरिज्जनामज्झयणं

[सु. १-२. राईभत्तपरिच्चायगब्भा इसिचरिया]

२०१२. "सव्वमिणं पुरा उदगमासि" त्ति सिरिगिरिणा माहणपरिव्वायगेण अरहता इसिणा बुइयं ॥ १ ॥

एत्थं[1] अंडे संतत्ते[2], एत्थं[1] लोए संभूते, एत्थं सासासे[3], इयं णे वरुणविहाणा[3], उभयोकालं उभयोसंझं खीरं णवणीयं मधु समिधासमाहारं खारं संखं च पिंडेत्ता अग्गिहोत्तकुंडं पडिजागरमाणे विहरिस्सामीति, तम्हा एयं सव्वं ति बेमि, ण वि माया, ण कदाति णासि, न कदाति न भवति, न कदाति न भविस्सति य ॥ १ ॥

२०१३. पडुप्पण्णमिणं सोच्चा सूरसहगतो गच्छे, जत्थेव सूरिये अत्थमेज्जा खेत्तंसि वा णिण्णंसि वा तत्थेव णं पादुप्पभायाए रयणीये जाव तेयसा जलंते, एवं खुं[4] मे कप्पति पातीणं वा पडीणं[5] वा दाहिणं वा उदीणं वा पुरतो जुगमेत्तं पेहमाणे अहारीयमेव रीतित्तए ॥ २ ॥

एवं से सिद्धे बुद्धे[6] विरए विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इइ सगतीसइमं सिरिगिरिज्जनामऽज्झयणं ॥ ३७ ॥

अडतीसइमं साइपुत्तिज्जनामज्झयणं

[सु. १. सुहाणुबंधिसुहपाहण्णं]

२०१४. "जं सुहेण सुहं लद्धं अच्चंतसुखमेव तं ।
जं सुखेण दुहं लद्धं मा मे तेण समागमो ॥ १ ॥"
सातिपुत्तेण बुद्धेण अरहता इसिणा बुइतं ।

१. एत्थ शु० ॥ २. संचू(भू)ते शुपा० ॥ ३. सासे पु० ॥ वरण° पु० शुपा० ॥ ४. खलु शु० ॥ ५. पडिणं पु० शुपा० ॥ ६. बुद्धे० ॥ ३७ ॥ पु० ॥ बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ७. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥

२००२. सत्तं बुद्धी मती मेधा गंभीरं सरलत्तणं ।
कोहग्गहऽभिभूयस्स सव्वं भवति णिप्पभं ॥ ९ ॥

२००३. गंभीरमेरुसारे वि[1] पुव्वं होऊण संजमे ।
कोवुग्गमरयोधूते [2]असारत्तमतिच्छति ॥ १० ॥

२००४. महाविसे वऽहीदित्ते [3]चेरेऽदत्तं कुरोदये ।
चिट्ठे चिट्ठे स रूसंते णिव्वि[4]सत्तमुपागते ॥ ११ ॥

२००५. एवं तवोबलत्थे वि णिच्चं कोहपरायणे ।
अचिरेण वि कालेणं तवोरित्तत्तमिच्छति ॥ १२ ॥

२००६. गंभीरो वि तवोरासी जीवाणं दुक्खसंचितो[6] ।
दुक्खो वणं दवग्गी वा कोवग्गी दहते खणा ॥ १३ ॥

२००७. कोहेण अप्पं डहती परं च अत्थं च धम्मं च तहेव कामं ।
तिव्वं च [7]वेरं पि करेंति कोधा अधरं गतिं वा वि उविंति कोहा ॥ १४ ॥

२००८. कोहाविद्धा ण याणंति मातरं पितरं गुरुं ।
अधिक्खवंति साधू य रायाणो देवयाणि य ॥ १५ ॥

२००९. कोवमूलं णियच्छंति धणहाणिं बंधणाणि य ।
पियविप्पओगे य बहू जम्माइं मरणाणि य ॥ १६ ॥

२०१०. जेणाभिभूतो जहती तु धम्मं विद्धंसती जेण कतं च पुण्णं ।
स तिव्वजोती परमप्पमादो कोधो महाराज[8] ! णिरुज्झियव्वो ॥ १७ ॥

२०११. हट्ठं [9]करेतीह णिरुज्झमाणो भासं करेतीह विमुच्चमाणो ।
हट्ठं च भासं च समिक्ख पण्णे कोवं णिरुंभेज्ज सदा जितप्पा ॥ १८ ॥

एवं से सिद्धे[10] बुद्धे विरते विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति छत्तीसमं तारायणिज्जमज्झयणं ॥ ३६ ॥

---

१. त्रि यमं हो° शुपा० । वि पुमं हो° पु० ॥ २. तसारत्त° पु० शुपा० ॥ ३. चरे दब्भंकु° पु० ॥ ४. चिट्ठे विद्धे स पु० ॥ ५. णिव्वेस° पु० । णिव्वस° शुपा० ॥ ६. °तो । अक्खेवेणं दव° शु० । °तो । दखेवेणं दव° शुपा० ॥ ७. वइरं शुपा० ॥ ८. ज ! ण मुच्चिय° पु० । °ज ! णो मुच्चिय° शुपा० ॥ ९. करेंती° पु० शुपा० ॥ १०. सिद्धे° ॥ ३६ ॥ पु० । सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥

सगतीसइमं सिरिगिरिज्जनामज्झयणं

[सु. १-२. राईभत्तपरिच्चायगब्भा इसिचरिया]

२०१२. "सव्वमिणं पुरा उदगमासि" त्ति सिरिगिरिणा माहणपरिव्वायगेण अरहता इसिणा बुइयं ॥ १ ॥

ए[1]त्थं अंडे संत[2]त्ते, ए[1]त्थं लोए संभूते, एत्थं सासा[3]से, इयं णे व[3]रुणविहाणा, उभयोकालं उभयोसंझं खीरं णवणीयं मधु समिधासमाहारं खारं संखं च पिंडेत्ता अग्गिहोत्तकुंडं पडिजागरमाणे विहरिस्सामीति, तम्हा एयं सव्वं ति बेमि, ण वि माया, ण कदाति णासि, न कदाति न भवति, न कदाति न भविस्सति य ॥ १ ॥

२०१३. पडुप्पण्णमिणं सोच्चा सूरसहगतो गच्छे, जत्थेव सूरिये अत्थमेज्जा खेत्तंसि वा णिण्णंसि वा तत्थेव णं पादुप्पभायाए रयणीये जाव तेयसा जलंते, एवं खु[4] मे कप्पति पातीणं वा प[5]डीणं वा दाहिणं वा उदीणं वा पुरतो जुगमेत्तं पेहमाणे अहारीयमेव रीतित्तए ॥ २ ॥

एवं से सिद्धे बु[6]द्धे विरए विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इइ सगतीसइमं सिरिगिरिज्जनामऽज्झयणं ॥ ३७ ॥

अडतीसइमं साइपुत्तिज्जनामज्झयणं

[सु. १. सुहाणुबंधिसुहपाहण्णं]

२०१४. "जं सुहेण सुहं लद्धं अच्चंतसुखमेव तं ।
जं सुखेण दुहं लद्धं मा मे तेण समागमो ॥ १ ॥"
सातिपुत्तेण बुद्धेण अरहता इसिणा बुइतं ।

१. एत्थ शु० ॥ २. संचू(भू)ते शुपा० ॥ ३. सासे पु० ॥ वरण° पु० शुपा० ॥ ४. खलु शु० ॥ ५. पढिणं पु० शुपा० ॥ ६. बुद्धे० ॥ ३७ ॥ पु० ॥ बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ७. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥

२००२. सत्तं बुद्धी मती मेधा गंभीरं सरलत्तणं ।
कोहग्गहऽभिभूयस्स सव्वं भवति णिप्पभं ॥ ९ ॥

२००३. गंभीरमेरुसारे वि[1] पुव्वं होऊण संजमे ।
कोवुग्गमरयोधूते [2]असारत्तमतिच्छति ॥ १० ॥

२००४. महाविसे वऽहीदित्ते [3]चरेऽदत्तं कुरोदये ।
चिट्ठे चिट्ठे स रूसंते णिव्विसं[5]त्तमुपागते ॥ ११ ॥

२००५. एवं तवोबलत्थे वि णिच्चं कोहपरायणे ।
अचिरेण वि कालेणं तवोरित्तत्तमिच्छति ॥ १२ ॥

२००६. गंभीरो वि तवोरासी जीवाणं दुक्खसंचितो[6] ।
दुक्खो वणं दवग्गी वा कोवग्गी दहते खणा ॥ १३ ॥

२००७. कोहेण अप्पं डहती परं च अत्थं च धम्मं च तहेव कामं ।
तिव्वं च [7]वेरं पि करेंति कोधा अधरं गतिं वा वि उविंति कोहा ॥ १४ ॥

२००८. कोहाविद्धा ण याणंति मातरं पितरं गुरुं ।
अधिक्खवंति साधू य रायाणो देवयाणि य ॥ १५ ॥

२००९. कोवमूलं णियच्छंति धणहाणिं बंधणाणि य ।
पियविप्पओगे य बहू जम्माइं मरणाणि य ॥ १६ ॥

२०१०. जेणाभिभूतो जहती तु धम्मं विद्धंसती जेण कतं च पुण्णं ।
स तिव्वजोती परमप्पमादो कोधो महाराज[8]! णिरुज्झियव्वो ॥ १७ ॥

२०११. हट्ठं करें[9]तीह णिरुज्झमाणो भासं करेंतीह विमुच्चमाणो ।
हट्ठं च भासं च समिक्ख पण्णे कोवं णिरुंभेज्ज सदा जितप्पा ॥ १८ ॥

एवं से सिद्धे[10] बुद्धे विरते विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति छत्तीसमं तारायणिज्जमज्झयणं ॥ ३६ ॥

---

१. वि यमं हो° शुपा० । वि पुमं हो° पु० ॥ २. तसारत्त° पु० शुपा० ॥ ३. चरे दव्भंकु° पु० ॥ ४. चिट्ठे विद्दे स पु० ॥ ५. णिव्वेस° पु० । णिव्वस° शुपा० ॥ ६. °तो। अक्खेवेणं दव° शु० । °तो। दखेवेणं दव° शुपा० ॥ ७. वइरं शुपा० ॥ ८. ज ! ण मुच्चिय° पु० । °ज ! णो मुच्चिय° शुपा० ॥ ९. करेंती° पु० शुपा० ॥ १०. सिद्धे° ॥ ३६ ॥ पु० । सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥

सगतीसइमं सिरिगिरिज्जनामज्झयणं

[सु. १-२. राईभत्तपरिच्चायगब्भा इसिचरिया]

२०१२. "सव्वमिणं पुरा उदगमासि" त्ति सिरिगिरिणा माहणपरिव्वायगेण अरहता इसिणा बुइयं ॥ १ ॥

एत्थं[1] अंडे संतत्ते[2], एत्थं लोए संभूते, एत्थं सासासे[3], इयं णे वरुणविहाणा[4], उभयोकालं उभयोसंझं खीरं णवणीयं मधु समिधासमाहारं खारं संखं च पिंडेत्ता अग्गिहोत्तकुंडं पडिजागरमाणे विहरिस्सामीति, तम्हा एयं सव्वं ति बेमि, ण वि माया, ण कदाति णासि, न कदाति न भवति, न कदाति न भविस्सति य ॥ १ ॥

२०१३. पडुप्पण्णमिणं सोच्चा सूरसहगतो गच्छे, जत्थेव सूरिये अत्थमेज्जा खेत्तंसि वा णिण्णंसि वा तत्थेव णं पादुप्पभायाए रयणीये जाव तेयसा जलंते, एवं खुं[5] मे कप्पति पातीणं वा पडीणं वा दाहिणं वा उदीणं वा पुरतो जुगमेत्तं पेहमाणे अहारीयमेव रीतित्तए ॥ २ ॥

एवं से सिद्धे बुद्धे[6] विरए विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इइ सगतीसइमं सिरिगिरिज्जनामऽज्झयणं ॥ ३७ ॥

अडतीसइमं साइपुत्तिज्जनामज्झयणं

[सु. १. सुहाणुबंधिसुहपाहण्णं]

२०१४. "जं सुहेण सुहं लद्धं अच्चंतसुखमेव तं ।
जं सुखेण दुहं लद्धं मा मे तेण समागमो ॥ १ ॥"
सातिपुत्तेण बुद्धेण अरहता इसिणा बुइतं ।

---

१. एत्थ शु० ॥ २. संचू(भू)ते शुपा० ॥ ३. सासे पु० ॥ चरण° पु० शुपा० ॥ ४. खलु शु० ॥ ५. पडिणं पु० शुपा० ॥ ६. बुद्धे० ॥ २७ ॥ पु० ॥ बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ७. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥

[सु. २–२९. विविहविसइओ वुद्धोवएसो]

२०१५. मणुण्णं भोयणं भोच्चा मणुण्णं सयणासणं ।
मणुण्णंसि अगारंसि झाति भिक्खू समाहिए ॥ २ ॥

२०१६. अमणुण्णं भोयणं भोच्चा अमणुण्णं सयणासणं ।
अमणुण्णंसि गेहंसि दुक्खं भिक्खू झियायति ॥ ३ ॥

२०१७. एवं [1] अणेगवण्णागं तं परिच्चज्ज पंडिते ।
णऽण्णत्थ लुब्भई पण्णे एयं बुद्धाण सासणं ॥ ४ ॥

२०१८. णाणावण्णेसु सद्देसु सोयपत्तेसु बुद्धिमं ।
गेहिं वायपदोसं वा सम्मं वज्जेज्ज पंडिए ॥ ५ ॥
एवं रूवेसु गंधेसु रसेसु फासेसु [2] अप्पप्पणाऽभिलावेणं ॥ ६ ॥

२०१९. पंच जागरओ सुत्ता [3] अप्पदुक्खस्स कारणा ।
तस्सेव तु विणासाय [4] पण्णे वट्टिज्ज संतयं ॥ ६ ॥

२०२०. वाहिक्खयाय [5] दुक्खं वा सुहं वा णाणदेसियं ।
मोहक्खयाय [6] एमेव दुहं वा जइ वा सुहं ॥ ७ ॥

२०२१. ण दुक्खं ण सुहं वा वि जहा-हेतु तिगिच्छति ।
[7] तिगिच्छिए सुजुत्तस्स दुक्खं वा जति वा सुहं ॥ ८ ॥

२०२२. मोहक्खए उ जुत्तस्स दुक्खं वा जइ वा सुहं ।
मोहक्खए जहा-हेऊ न दुक्खं न वि वा सुहं ॥ ९ ॥

२०२३. तुच्छे जणम्मि संवेगो, निव्वेदो उत्तमे जणे ।
[8] अत्थित्तादीण भावाणं विसेसो [9] उवदेसणं ॥ १० ॥

२०२४. सामण्णे गीतणीमाणा विसेसे मम्मवेधिणी ।
सव्वण्णुभासिया वाणी णाणावत्थोदयंतरे ॥ ११ ॥

---

१. रूवं अणेग° पु० शुपा० ॥ २. अप्पणा पु० ॥ ३. °त्ता दुक्ख° पु० शुपा० ॥ ४. शुपा पु० प्रतौ चेदं चतुर्थं पादं नास्ति ॥ ५. या व दु° पु० शुपा० ॥ ६. एमेवा पु० शुपा० ॥ ७. तिगिच्छए पु० ॥ ८. अत्थित्तादी° पु० शुपा० ॥ ९. उवसेस णं पु० शुपा० ॥

२०२५. सव्वसत्त[1]दयो वेसो णारंभो ण परिग्गहो ।
सत्तं तवं दयं चेव भासंति जिणसत्तमा ॥ १२ ॥

२०२६. दंतिंदियस्स वीरस्स किं रण्णेणऽस्समेण वा? ।
जत्थ जत्थेव [2]मोदेज्जा तं रण्णं सो य अस्समो ॥ १३ ॥

२०२७. किमु दंतस्स रण्णेणं? दंतस्स व किमस्समे? ।
णातिक्कंतस्स भेसज्जं ण वा सत्थस्सऽभेज्ज[3]ता ॥ १४ ॥

२०२८. सुभावभावितप्पाणो सुण्णं रण्णं वणं पि वा ।
सव्वमेतं हि झाणाय सल्लचित्ते व[4] सल्लिणो ॥ १५ ॥

२०२९. दुहरूवा दुरंतस्स णाणावत्था वसुंधरा ।
कम्मादाणाय सव्वं पि कामचित्ते व कामिणो ॥ १६ ॥

२०३०. सम्मत्तं च दयं चेव णिण्णिदाणो य जो दमो ।
[5]तवो जोगो य सव्वो वि सव्वकम्मक्खयंकरो ॥ १७ ॥

२०३१. सत्थकं वा वि आरंभं जाणेज्जा य णिरत्थकं ।
पाडिहत्थिं स जोएंतो त[7]डं घातेति वारणो ॥ १८ ॥

२०३२. जस्स कज्जस्स जो [6]जोगो साहेतुं जेण पच्चलो ।
कज्जं वज्जेति तं सव्वं कामी वा णग्गमुंडणं ॥ १९ ॥

२०३३. जाणेज्जा सरणं धीरो ण कोडिं एँति दुग्गतो ।
ण सीहं दप्पियं छेयं णेभं भोज्जा हि जंबुओ ॥ २० ॥

२०३४. [8]वेसपच्छाणसंबद्धेऽसंबद्धं वारए सदा ।
णाणाअरतिपायोग्गं णालं धा[9]रेतु बुद्धिमं ॥ २१ ॥

२०३५. बंभचारी जति कुद्धो वज्जेज्ज मो[10]हंदीवणं ।
ण मूढस्स तु वाहस्स मिगो[11] अप्पेति सायकं ॥ २२ ॥

---

१. °दयोवेता णा° पु० ॥ २. मोदेंतो पु० ॥ ३. °ज्जती पु० शुपा० ॥ ४. य पु० शुपा० ॥ ५. ततो पु० शुपा० ॥ ६. जोगा पु० शुपा० ॥ ७. देति शुपा० । दिति पु० ॥ ८. वेयसत्थाण संबद्धं सवद्धं (? संबंधं) वारए पु० । वेसपच्छाण° पु० । वेसपत्थाण° शुपा० ॥ ९. धारेति पु० ॥ १०. मोहुदी° पु० शुपा० ॥ ११. मिगे शु० ॥

[सु. २–२९. विविहविसइओ वुद्धोवएसो]

२०१५. मणुण्णं भोयणं भोच्चा मणुण्णं सयणासणं ।
मणुण्णंसि अगारंसि झाति भिक्खू समाहिए ॥ २ ॥

२०१६. अमणुण्णं भोयणं भोच्चा अमणुण्णं सयणासणं ।
अमणुण्णंसि गेहंसि दुक्खं भिक्खू झियायति ॥ ३ ॥

२०१७. [1]एवं अणेगवण्णागं तं परिच्चज्ज पंडिते ।
णऽण्णत्थ लुब्भई पण्णे एयं बुद्धाण सासणं ॥ ४ ॥

२०१८. णाणावण्णेसु सद्देसु सोयपत्तेसु बुद्धिमं ।
गेहिं वायपदोसं वा सम्मं वज्जेज्ज पंडिए ॥ ५ ॥
एवं रूवेसु गंधेसु रसेसु फासेसु [2]अप्पप्पणाऽभिलावेणं ॥ ६ ॥

२०१९. पंच जागरओ सुत्ता[3] अप्पदुक्खस्स कारणा ।
तस्सेव तु विणासाय [4]पण्णे वट्टेज्ज संतयं ॥ ६ ॥

२०२०. वाहिक्खया[5]य दुक्खं वा सुहं वा णाणदेसियं ।
मोहक्खयाय [6]एमेव दुहं वा जइ वा सुहं ॥ ७ ॥

२०२१. ण दुक्खं ण सुहं वा वि जहा-हेतु तिगिच्छति ।
[7]तिगिच्छिए सुजुत्तस्स दुक्खं वा जति वा सुहं ॥ ८ ॥

२०२२. मोहक्खए उ जुत्तस्स दुक्खं वा जइ वा सुहं ।
मोहक्खए जहा-हेऊ न दुक्खं न वि वा सुहं ॥ ९ ॥

२०२३. तुच्छे जणम्मि संवेगो, निव्वेदो उत्तमे जणे ।
[8]अत्थित्तादीण भावाणं विसेसो [9]उवदेसणं ॥ १० ॥

२०२४. सामण्णे गीतणीमाणा विसेसे मम्मवेधिणी ।
सव्वण्णुभासिया वाणी णाणावत्थोदयंतरे ॥ ११ ॥

---

१. रूवं अणेग° पु० शुपा० ॥ २. अप्पणा पु० ॥ ३. °त्ता दुक्ख° पु० शुपा० ॥ ४. शुपा पु० प्रतौ चेदं चतुर्थं पादं नास्ति ॥ ५. या व दु° पु० शुपा० ॥ ६. एमेवा पु० शुपा० ॥ ७. तिगिच्छिए पु० ॥ ८. अत्थित्तादी° पु० शुपा० ॥ ९. उवसेस णं पु० शुपा० ॥

२०२५. सव्वसत्तदयो[1] वेसो णारंभो ण परिग्गहो ।
सत्तं तवं दयं चेव भासंति जिणसत्तमा ॥ १२ ॥

२०२६. दंतिंदियस्स वीरस्स किं रण्णेणऽस्समेण वा? ।
जत्थ जत्थेव [2]मोदेज्जा तं रण्णं सो य अस्समो ॥ १३ ॥

२०२७. किमु दंतस्स रण्णेणं? दंतस्स व किमस्समे? ।
णातिक्कंतस्स भेसज्जं ण वा सत्थस्सऽभेज्जंता[3] ॥ १४ ॥

२०२८. सुभावभावितप्पाणो सुण्णं रण्णं वणं पि वा ।
सव्वमेतं हि झाणाय सल्लचित्ते [4]वँ सल्लिणो ॥ १५ ॥

२०२९. दुहरूवा दुरंतस्स णाणावत्था वसुंधरा ।
कम्मादाणाय सव्वं पि कामचित्ते व कामिणो ॥ १६ ॥

२०३०. सम्मत्तं च दयं चेव णिण्णिदाणो य जो दमो ।
[5]तवो जोगो य सव्वो वि सव्वकम्मक्खयंकरो ॥ १७ ॥

२०३१. सत्थकं वा वि आरंभं जाणेज्जा य णिरत्थकं ।
पाडिहत्थिं स जोएंतो तडं घातेति वारणो ॥ १८ ॥

२०३२. जस्स कज्जस्स जो [6]जोगो साहेतुं जेण पच्चलो ।
कज्जं वज्जेति तं सव्वं कामी वा णग्गमुंडणं ॥ १९ ॥

२०३३. जाणेज्जा सरणं धीरो ण कोडिं [7]एँति दुग्गतो ।
ण सीहं दप्पियं छेयं णेभं भोज्जा हि जंबुओ ॥ २० ॥

२०३४. [8]वेसपच्छाणसंबद्धेऽसंबद्धं वारए सदा ।
णाणाअरतिपायोग्गं णालं [9]धारेतु बुद्धिमं ॥ २१ ॥

२०३५. बंभचारी जति कुद्धो वज्जेज्ज मो[10]हंदीवणं ।
ण मूढस्स तु वाहस्स मिगो[11] अप्पेति सायकं ॥ २२ ॥

---

१. °दयोवेता णा° पु० ॥ २. मोदेंतो पु० ॥ ३. °ज्जती पु० शुपा० ॥ ४. य पु० शुपा० ॥ ५. ततो पु० शुपा० ॥ ६. जोगा पु० शुपा० ॥ ७. देति शुपा० । दिति पु० ॥ ८. वेयसत्थाण संवद्धं सवद्धं (? संबंधं) वारए पु० । वेसपच्चाण° पु० । वेसपत्थाण° शुपा० ॥ ९. धारेति पु० ॥ १०. मोहुदी° पु० शुपा० ॥ ११. मिगे शु० ॥

२०३६. [1]पच्छाणं चेव रूवं च णिच्छयम्मि विभावए ।
किमत्थं गायते वाहो [2]तुण्हिक्का वा वि पक्खिता ॥ २३ ॥

२०३७. कज्जणिव्वत्तिपाओग्गं आदेयं कज्जकारणं ।
मोक्खनिव्वत्तिपाओग्गं विण्णेयं तं विसेसओ ॥ २४ ॥

२०३८. परिवारे चेव वेसे य भावितं तु विभावए ।
परिवारे वि गंभीरे ण राया णीलजंबुओ ॥ २५ ॥

२०३९. अत्थादाइं जणं जाणे णाणाचित्ताणुभासकं ।
अत्थादाईण वीसंगो[3] पासंतस्सऽत्थसंतती ॥ २६ ॥

२०४०. डंभकप्पं कत्तिसमं णिच्छयम्मि विभावए ।
णिखिल[4]मोस कारित्तु उवचारम्मि परिच्छं[5]ती ॥ २७ ॥

२०४१. सब्भावे दुब्बलं जाणे णाणावण्णाणुभासकं ।
पुप्फादाणे सुणंदा वा [6]पवकारघरं गता ॥ २८ ॥

२०४२. दव्वे खेत्ते य काले य सव्वभावे य सव्वधा ।
सव्वेसिं लिंगजीवाणं भावणं तु विहावए ॥ २९ ॥

एव से सिद्धे[7] बुद्धे विरते विपावे दंते दवीए अलंताई णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥

॥ इइ अडतीसइमं साइपुत्तिज्जनामऽज्झयणं ॥

एगूणचत्तालीसइमं संजइज्जं नामऽज्झयणं

[सु. १–६. पावकम्मअकरणाइ परूवणं]

२०४३. "[8]जे इमं पावकं कम्मं णेव कुज्जा ण कारवे ।
देवा वि तं णमंसंति धितिमं दित्ततेजसं ॥ १ ॥

---

१. पच्चाणं शु० । पत्थाणं पु० शुपा० २. तुण्हिक्को वा वि पक्खिदा पु० शुपा० ॥ ३. °णो दाणंतत्थस्स संतती पु० शुपा० ॥ ४. °लामुस° शुपा० । °लामुसुका° पु० ॥ ५. °च्छत्तो पु० शुपा० ॥ ६. पदका° पु० शुपा० ॥ ७. सिद्धे० ॥ ३८ ॥ पु० । सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ८. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ । जे इमं पु० शुपा० ॥

२०४४. जे णरे कुव्वती पावं अंधकारं महं करे ।
अणवज्जं पंडिते किच्चा आदिच्चे व पभासती ॥ २ ॥

२०४५. सिया[1] पावं सइं कुज्जा तं ण कुज्जा पुणो पुणो ।
णाणि कम्मं[2] च णं कुज्जा साधुकम्मं वियाणिया ॥ ३ ॥

२०४६. सिया[3][........]कुज्जा तं तु पुणो पुणो ।
सन्निकायं[4] च[5] णं कुज्जा, साहु भोज्जो वि जायति ॥ ४ ॥

२०४७. रहस्से खलु भो! पावं कम्मं समज्जिणित्ता दव्वओ खेत्तओ कालओ भावओ कम्मओ अज्झवसायओ[6] सम्मं अपलिउंचमाणे[7] जहत्थं आलोएज्जा। संजएणं अरहता इसिणा बुइतं ॥ ५ ॥

२०४८. ण वि अत्थि रसेहिं भद्दएहिं संवासेण य भद्दएण य ।
जत्थ मिए काणणोसिते उवणामेति वहाए संजए ॥ ६ ॥

एवं से सिद्धे[8] बुद्धे विरते विपावे दंते दवीए अलंताई णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छइ त्ति बेमि ॥

॥ इइ एगूणचत्तालीसइमं संजइज्जं नामऽज्झयणं ॥ ३९ ॥

चत्तालीसइमं दीवायणिज्जमज्झयणं

[सु. १–६. इच्छानिरोहपरूवणं]

२०४९. "[9]इच्छमणिच्छं पुरा करेज्जा" दीवायणेण अरहता इसिणा बुइतं ॥ १ ॥

२०५०. इच्छा बहुविधा लोए जाए[10] बद्धो किलिस्सति ।
तम्हा इच्छमणिच्छाए जिणित्ता सुहमेधती ॥ २ ॥

---

१. सिवा णवं शुपा०। सिवा (ता) पा(ण)वं पु० ॥ २. कामं पु० ॥ ३. "चतुर्थस्य पूर्वार्धमपूर्णम्" इत्यवचूरिः ॥ ४. से निका° शु०। संति का° शुपा० ॥ ५. णं शुपा० ॥ ६. °ववउ शुपा०। °वसउ पु० ॥ ७. अपलियंच° पु० शुपा० ॥ ८. सिद्धे० ॥ ३९ ॥ पु०। सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ९. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥ १०. जाव° शुपा० ॥

२०३६. [1]पंच्छाणं चेव रूवं च णिच्छयम्मि विभावए ।
किमत्थं गायते वाहो [2]तुण्हिक्का वा वि पक्खिता ॥ २३ ॥

२०३७. कज्जणिव्वत्तिपाओग्गं आदेयं कज्जकारणं ।
मोक्खनिव्वत्तिपाओग्गं विण्णेयं तं विसेसओ ॥ २४ ॥

२०३८. परिवारे चेव वेसे य भावितं तु विभावए ।
परिवारे वि गंभीरे ण राया णीलजंबुओ ॥ २५ ॥

२०३९. अत्थादाइं जणं जाणे णाणाचित्ताणुभासकं ।
अत्थादाईण वीसंगो[3] पासंतस्सऽत्थसंतती ॥ २६ ॥

२०४०. डंभकप्पं कत्तिसमं णिच्छयम्मि विभावए ।
णिखिलं[4]मोस कारित्तु उवचारम्मि परिच्छेंती[5] ॥ २७ ॥

२०४१. सब्भावे दुब्बलं जाणे णाणावण्णाणुभासकं ।
पुप्फादाणे सुणंदा वा [6]पंवकारघरं गता ॥ २८ ॥

२०४२. दव्वे खेत्ते य काले य सव्वभावे य सव्वधा ।
सव्वेसिं लिंगजीवाणं भावणं तु विहावए ॥ २९ ॥

एव से सिद्धे[7] बुद्धे विरते विपावे दंते दवीए अलंताई णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति त्ति बेमि ॥

॥ इइ अडतीसइमं साइपुत्तिज्जनामऽज्झयणं ॥

एगूणचत्तालीसइमं संजइज्जं नामऽज्झयणं

[सु. १–६. पावकम्मअकरणाइ परूवणं]

२०४३. "[8]जें इमं पावकं कम्मं णेव कुज्जा ण कारवे ।
देवा वि तं णमंसंति धितिमं दित्ततेजसं ॥ १ ॥

---

१. पच्चाणं शु० । पत्थाणं पु० शुपा० २. तुण्हिक्को वा वि पक्खिदा पु० शुपा० ॥ ३. °गो दाएंतत्थस्स संतती पु० शुपा० ॥ ४. °लामुस° शुपा० । °लामुसुका° पु० ॥ ५. °च्छत्तो पु० शुपा० ॥ ६. पदका° पु० शुपा० ॥ ७. सिद्धे० ॥ ३८ ॥ पु० । सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ८. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ । जे दुमं पु० शुपा० ॥

२०४४. जे णरे कुव्वती पावं अंधकारं महं करे ।
अणवज्जं पंडिते किच्चा आदिच्चे व पभासती ॥ २ ॥

२०४५. सिया[1] पावं सइं कुज्जा तं ण कुज्जा पुणो पुणो ।
णाणि कम्मं[2] च णं कुज्जा साधुकम्मं वियाणिया ॥ ३ ॥

२०४६. सिया[3][........]कुज्जा तं तु पुणो पुणो ।
संनिकायं[4] च[5] णं कुज्जा, साहु मोज्जो वि जायति ॥ ४ ॥

२०४७. रहस्से खलु भो! पावं कम्मं समज्जिणित्ता दव्वओ खेत्तओ कालओ भावओ कम्मओ अज्झवसायओ[6] सम्मं अपलिउंचमाणे[7] जहत्थं आलोएज्जा। संजएणं अरहता इसिणा बुइतं ॥ ५ ॥

२०४८. ण वि अत्थि रसेहिं भद्दएहिं संवासेण य भद्दएण य ।
जत्थ मिए काणणोसिते उवणामेति वहाए संजए ॥ ६ ॥

एवं से सिद्धे[8] बुद्धे विरते विपावे दंते दवीए अलंताई णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छइ त्ति बेमि ॥

॥ इइ एगूणचत्तालीसइमं संजइज्जं नामऽज्झयणं ॥ ३९ ॥

चत्तालीसइमं दीवायणिज्जमज्झयणं

[सु. १–६. इच्छानिरोहपरूवणं]

२०४९. "[9]इच्छमणिच्छं पुरा करेज्जा" दीवायणेण अरहता इसिणा बुइतं ॥ १ ॥

२०५०. इच्छा बहुविधा लोए जाए[10] बद्धो किलिस्सति ।
तम्हा इच्छमणिच्छाए जिणित्ता सुहमेधती ॥ २ ॥

---

१. सिवा णवं शुपा०। सिवा (ता) पा(ण)वं पु० ॥ २. कामं पु० ॥ ३. "चतुर्थस्य पूर्वार्धमपूर्णम्" इत्यवचूरिः ॥ ४. से निका° शु०। संति का° शुपा० ॥ ५. ण शुपा० ॥ ६. °ववउ शुपा०। °वसउ पु० ॥ ७. अपलियंच° पु० शुपा० ॥ ८. सिद्धे० ॥ ३९ ॥ पु०। सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ९. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥ १०. जाव य° शुपा० ॥

२०५१. इच्छाभिभूया न जाणंति मातरं पितरं गुरुं[1] ।
अधिक्खिवंति साधू य रायाणो देवयाणि य ॥ ३ ॥

२०५२. इच्छामूलं नियच्छंति धणहाणिं बंधणाणि य ।
पियविप्पओगे य बहू[2] जम्माइं मरणाणि य ॥ ४ ॥

२०५३. इच्छंतेणिच्छते इच्छा अणिच्छं तं पि इच्छति ।
तम्हा इच्छं अणिच्छाए जिणित्ता सुहमेहती ॥ ५ ॥

२०५४. दव्वओ खेत्तओ भावओ जहाथामं जहाबलं जधाविरियं अणिगूहंतो[3] आलोएज्जासि त्ति ॥ ६ ॥

एवं से [4]सिद्धे बुद्धे विरते विपावे दंते दवीए अलंताईणो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छइ त्ति बेमि ॥

॥ इइ चत्तालीसइमं दीवायणिज्जमज्झयणं ॥ ४० ॥

इगचत्तालीसइमं इंदनागिज्जऽज्झयणं

[सु. १–११. आजीवियत्थं तवोणुट्ठाण-चारित्तपालणाइनिसेहो]

२०५५. "[5]जेसिं आजीवतो अप्पा णराणं बलदंसणं[6] ।
तवं ते आमिसं किच्चा जणा संणिचते जणं ॥ १ ॥

२०५६. विकीतं तेसि सुकडं तु तं च णिस्साए जीवियं ।
कम्मचेट्टा अजाता वा जाणिज्जा ममका सढा ॥ २ ॥

२०५७. गलुच्छिंन्ना[7] असोते वा मच्छा पावंति वेयणं ।
अणागतमपस्संता पच्छा सोयंति दुम्मती ।
म[8]च्छा व झीणपाणीया कंकाणं घासमागता ॥ ३ ॥

१. गुरू शुपा० ॥ २. बहु शुंपा० ॥ ३. °गूहिंतो पु० ॥ ४. सिद्धे० ॥ ४० ॥ पु० । सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ५. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥ ६. छल° पु० शुपा० ॥ ७. °च्छित्त पु० शुपा० ॥ ८. "मत्स्या यथा क्षीणपानीयाः कङ्कानां घासमागता इति श्लोकार्धं पूर्वगतेन वा सम्बन्धनीयं लेखकदोषेण वा गलितमुत्तरार्धम् ।" इत्यवचूरिः ॥

२०५८. पच्चुप्पण्णरसे गिद्धा मोहमल्लपणोलिया ।
दित्तं पावंति [1]उक्कंठं वारिमज्झे व वारणा ॥ ४ ॥

२०५९. आहारमेत्तसंबद्धा कज्जाकज्जणिमिल्लिता ।
[2]पक्खिणो घतकुंभे वा अवसा पावेंति संखयं ।
[3]मधु [4]पास्यति दुर्बुद्धी पवातं से ण पस्सति ॥ ५ ॥

२०६०. आमिसत्थी झसो चेव मग्गते अप्पणा गलं ।
आमिसत्थी चरित्तं तु जीवे हिंसति दुम्मती ॥ ६ ॥

२०६१. अणग्घेयं [5]मणिं मोत्तुं सुत्तमत्ताभिनंदती ।
सव्वण्णुसा[6]सणं मोत्तुं मोहादीएहिं हिंसती ।
[7]सोअमतेण [8]विसं गेज्झं जाण तत्थेव जुंजती ॥ ७ ॥

२०६२. आजीवत्थं [9]तवो जो तु तप्पते विविहंबहुं ।
तवणिस्साए जीवंतो तवाजीवं तु जीवती ॥ ८ ॥

२०६३. णाणमेवोवजीवंतो चरित्तं करणं तहा ।
लिंगं च जीवणट्ठाए अविसुद्धं [10]तुं जीवती ॥ ९ ॥

२०६४. विज्जा-मंतोपदेसेहिं दूतीसंपेसणेहि वा ।
[11]भावीभवोवदेसेहिं अविसुद्धं [12]तुं जीवति ॥ १० ॥

२०६५. मूल-कोउयकम्मेहिं [13]भासापणइएहि या ।
अक्खाइओवदेसेहिं अविसुद्धं तु जीवति ॥ ११ ॥

इंदनागेण अरहता इसिणा बुइतं ।

[सु. १२-१५. विसुद्धभिक्खायरियानिरूवणं]

२०६६. मासे मासे य जो बालो कुसग्गेण आहारए ।
ण से सुक्खायधम्मस्स अग्घती सतिमं कलं ॥ १२ ॥

---

१. उक्कट्ठं पु० शुपा० ॥ २. णिक्खि णो पु० शुपा० ॥ ३ "मधु पास्यति दुर्बुद्धिः कथाप्रसिद्धः, प्रपातं तु न स पश्यतीति श्लोकार्धपूर्ववत्।" इत्यवचूरिः ॥ ४. पवेति शुपा० ॥ ५. मणिं सो तु मत्थामत्ता° शुपा० । मणिं सो तु सुत्थमत्थामि° पु० ॥ ६. °सणं जो तु मो° शुपा० पु० ॥ ७. सो अमतेण पु० शुपा, अत्रावचूरिः मूलस्थपाठानुसारिणी ॥ ८. विसंगेणं जा° पु० ॥ ९. तवो मोत्तुं तप्प° शु० अवचूर्यां च ॥ १०. ति शु० ॥ ११. भावीतवो° शुपा० । भावीतदेसे° पु० ॥ १२. ति शु० ॥ १३. भासाए णइ° पु० शुपा० ॥

२०६७. मा ममं जाणऊ कोयी माहं जा[1]णामि कंचि वि ।
अण्णाते[2]णं तु अण्णातं चरेज्जा समुदाणियं ॥ १३ ॥

२०६८. पंचवणीमगसुद्धं जो भिक्खं एसणाए एसेज्जा ।
तस्स सुलद्धा लाभा हणणादीविप्पमुक्कदोसस्स ॥ १४ ॥

२०६९. [3]जंधा कवोता य कविंजला य गावो चरंती इह पातडाओ ।
एवं मुणी गोयरियं चरेज्जा णो वीलवे णो वि य संजलेज्जा ॥ १५ ॥

एवं से [4]सिद्धे बुद्धे विरए विपावे दंते दवीए अलंताई णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छइ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इइ इगचत्तालीसइमं इंदनागिज्जऽज्झयणं ॥ ४१ ॥

बेयालीसइमं सोमिज्जं नामज्झयणं

[सु. १. सावज्जायरणनिसेहो]

२०७०. "[5]अप्पेण बहुमेसेज्जा जेट्ठ मज्झिम कण्णसं ।
णिरवज्जे ठितस्स तु णो कप्पति पुणरवि सावज्जं सेवित्तए ।"
सोमेण अहरता इसिणा बुइतं ॥ १ ॥

एवं से [6]सिद्धे बुद्धे विरए विपावे दंते दवीए अलंताई णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छइ त्ति बेमि ॥

॥ इइ बेयालीसइमं सोमिज्जं नामऽज्झयणं ॥ ४२ ॥

तेयालीसइमं जमनामऽज्झयणं

[सु. १. लाभालाभपसंगे समभावपरूवणं]

२०७१. "लाँभम्मि जे ण सुमणो अलाभे णेव दुम्मणो ।
से हु सेट्ठे मणुस्साणं देवाणं व सयक्कऊ ॥ १ ॥"

---

१. °णामि किंचि पु० शुपा० ॥ २. °णऽत्य अण्णा° शु० ॥ ३. जहा शु० ॥ ४. सिद्ध० ॥ ४१ ॥ पु० । सिद्धे बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ ५. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ ॥

जमेणं जरहता इसिणा बुइतं।

एवं से [7]सिद्धे बुद्धे विरए विपावे दंते दवीए अलंताई णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छइ त्ति बेमि।

॥ इइ तेयालीसइमं जमनामऽज्झयणं ॥ ४३ ॥

चोयालीसइमं वरुणणामऽज्झयणं

[सु. १. राग-दोसनिग्गहा सम्मदंसणपरूवणं]

२०७२. "दोहिं अंगेहिं उप्पीलंतेहिं आता जस्स ण उप्पीलति।
रागंगे यं[2] व दोसे य, से हु [3]सम्मं णियच्छती।"
वरुणेणं अरहता इसिणा बुइतं ॥ १ ॥

एवं से [4]सिद्धे बुद्धे विरए विपावे दंते दवीए अलंताई णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छइ त्ति बेमि॥

॥ इइ चोयालीसइमं वरुणणामज्झऽयणं ॥ ४४ ॥

पणयालीसइमं वेसमणिज्जं नामऽज्झयणं

[सु. १-२. काम-पाव-हिंसानिसेहपरूवणं]

२०७३. "अप्पं च आउं इह माणवाणं सुचिरं च कालं णरएसु वासो।
सव्वे य कामा णिरयाण मूलं को णाम कामेसु बुहो रमेज्जा? ॥ १ ॥

२०७४. पावं ण कुज्जा, ण हणेज्ज पाणे, [6]अतीरमाणो व रमे कदायी।
उच्चावएहिं सयणासणेहिं वायु व्व जालं समतिक्कमेज्जा ॥ २ ॥"

वेसमणेणं अरहता इसिणा बुइतं।

---

६. सिद्धे० ॥ ४२ ॥ पु०। सिद्धेबुद्धे...णो पुणरवि शु०॥ ७. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ॥

१. सिद्धे० ॥ ४३ ॥ पु०। सिद्धे० बुद्धे...णो पुणरवि शु०। २. य विदोसे शु०, अवचूर्णौ च॥ ३. सम्मा पु०॥ ४. सिद्धे० ॥ ४४ ॥ पु०। सिद्धे० बुद्धे ...णो पुणरवि शु०॥ ५. अतः पूर्वं 'सिद्धि' इत्यधिकः पाठः पु० प्रतौ॥ ६. अतीरसे णेव रमे शु०, अवचूर्णौ च॥

[सु. ३-१३. पावकम्मनिसेहपरूवणं]

२०७५. जे पुमं कुरुते पावं ण तस्सऽप्पा धुवं पिओ ।
अप्पणा हि कडं कम्मं अप्पणा चेव भुञ्जती ॥ ३ ॥

२०७६. पावं परस्स कुव्वंतो हसते मोहमोहितो ।
मच्छो गलं गसंतो वा विणिघायं[1] ण पस्सति ॥ ४ ॥

२०७७. पच्चुप्पण्णरसे गिद्धो मोहमल्लपणोल्लितो ।
दित्तं पावति उक्कंठं वारिमज्झे व वारणो ॥ ५ ॥

२०७८. परोवघाततल्लिच्छो दप्पमोहबलुद्धुरो ।
सीहो जरो दुपाणे वा गुणदोसं ण विंदती ॥ ६ ॥

२०७९. सवसो पावं पुरा किच्चा दुक्खं वेदेति दुम्मती ।
आसत्तकंठपासो वा मुक्कधारो दुहट्टिओ[2] ॥ ७ ॥

२०८०. पावं जे उ पकुव्वंति जीवा सोताणुगामिणो ।
वड्ढते पावकं तेसिं अणग्गाहिस्स वा अणं ॥ ८ ॥

२०८१. अणुबद्धमपस्संता पच्चुप्पण्णगवेसका ।
ते पच्छा दुक्खमच्छंति गलुच्छित्ता[3](?न्ना) जधा झसा ॥ ९ ॥

२०८२. आता कडाण कम्माणं आता भुंजति जं फलं ।
तम्हा आयस्स अट्ठाए[4] णावमादाय वज्जए ॥ १० ॥

२०८३. जं[5] हुतासं विवज्जेति जं विसं वा ण भुंजति ।
जं ण[6] गेण्हति वाचालं, णूणमत्थि ततो भयं ॥ ११ ॥

२०८४. धावंतं सरिसं नीरं[7] सच्छं दाढिं [?च] सिंगिणं ।
दोसभीरू विवज्जेंती[8] पावमेवं विवज्जए ॥ १२ ॥

---

१. विणिपायं पु० शुपा० ॥ २. दुहट्टिओ पु० शुपा० ॥ ३. गलु (?ल) च्छिता पु० ॥ ४. ए° मोघमा° शुपा। °ए मावमा° शुपा। °ए मोवमा° पु० ॥ ५. जे हु° शु०। जं हंता विव° अवचूरिव्याख्या सम्मतः पाठः ॥ ६. णं शु०, मूलपाठस्तु शु० आदर्शे पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः ॥ ७. ता (ती) रं पु० शुपा० ॥ ८. °वज्जेती पु० ॥

२०८५. पावकम्मोदयं पॅप्प[1] दुक्खतो दुक्खभायणं ।
दोसा[2] दोसोदई चेव पावकज्जा[3] पसूयति ॥ १३ ॥

[सु. १४–२२. वित्थरओ अहिंसापरूवणं]

२०८६. उव्विवारा जलोहंता तेतणीए मतोड्डितं[4] ।
जीवितं वा वि जीवाणं जीवंति फलमंदिरं ॥ १४ ॥

२०८७. देज्जा हि[5] जो मरंतस्स सागरंतं वसुंधरं ।
जीवियं वा वि जो देज्जा जीवितं तु स इच्छती ॥ १५ ॥

२०८८. पुत्त-दारं[6] धणं रज्जं विज्जा सिप्पं कला गुणा ।
जीविते सति जीवाणं जीविताय रती अयं ॥ १६ ॥

२०८९. आहारादि तु जीवाणं लोए जीवाण दिज्जती ।
पाणसंधारणट्ठाय दुक्खणिग्गहणा तहा[7] ॥ १७ ॥

२०९०. सत्थेण वण्हिणा[8] वा वि खते दड्ढे व वेदणा ।
सए देहे जहा होति एवं सव्वेसि देहिणं ॥ १८ ॥

२०९१. पाणी य पाणिघातं च पाणीणं च पिया दया ।
सव्वमेतं विजाणित्ता पाणिघातं विवज्जए ॥ १९ ॥

२०९२. अहिंसा सव्वसत्ताणं सदा[9] णिव्वेयकारिका ।
अहिंसा सव्वसत्तेसु परं बंभमणिंदियं ॥ २० ॥

२०९३. देविंदा दाणविंदा य णरिंदा जे वि विस्सुता ।
सव्वसत्तदयोवेतं मुणीसं[10] पण्णमंति ते ॥ २१ ॥

२०९४. तम्हा पाणदयट्ठाए तेल्लपत्तधरो जधा ।
एगग्गयमणीभूतो दयत्थी विहरे मुणी ॥ २२ ॥

---

१. पप्पा पु० शुपा० ॥ २. दोसी शु० ॥ ३. पावे खुज्जा शुपा० । पावे कुज्जा शुपा० । पावे कुच्छा पु० ॥ ४. °ट्ठिता पु० । °ट्ठित्ता शुपा० ॥ ५. हिज्जो म° पु० शुपा० ॥ ६. पुत्तं दारं पु० शुपा० ॥ ७. जहा पु० शुपा० ॥ ८. वण्हिता पु० । वंहिता शुपा० ॥ ९. सदाऽणि° शु० ॥ १०. मुणिस्सं (म्सं) पण° पु० शुपा० ॥

[सु. २३–४२. वित्थरओ जिणाणापाहण्णपरूवणं]

२०९५. आणं जिणिंदभणिंतं सव्वसत्ताणुगामिणिं ।
[1]समचित्ताऽभिणंदित्ता मुच्चंती सव्वबंधणा ॥ २३ ॥

२०९६. वीतमोहस्स दंतस्स धीमंतस्स भासितं जए ।
जे णरा णाभिणंदंति ते धुवं दुक्खभायिणो ॥ २४ ॥

२०९७. जेऽभिणंदंति भावेणं जिणाणं तेसि सव्वधा ।
कल्लाणाइं सुहाइं च रिद्धीओ य ण दुल्लहा ॥ २५ ॥

२०९८. मणं [2]तधा रम्ममाणं णाणाभावगुणोदयं ।
फुल्लं च पउमिणीसंडं सुतित्थं गाहवज्जितं ॥ २६ ॥

२०९९. रम्मं मंतं जिणिंदाणं णाणाभावगुणोदयं ।
कस्सेयं ण प्पियं होज्जा इच्छियं व रसायणं ? ॥ २७ ॥

२१००. [3]तण्हातो व सरं रम्मं वाहितो वा [4]रुयाधरं ।
छुहितो वा जहाऽऽहारं रणे मूढो व वंदियं ॥ २८ ॥

२१०१. वण्हिं सीताहतो वा वि णिवायं वाऽणिलाहतो ।
तातारं वा भउव्विग्गो अणत्तो वा धणागमं ॥ २९ ॥

२१०२. गंभीरं सव्वतोभद्दं हेतु-भंग-णयुज्जलं ।
सरणं पयतो मण्णे जिणिंदवयणं तहा ॥ ३० ॥

२१०३. सारदं व जलं सुद्धं पुण्णं वा ससिमंडलं ।
ज[5]मणिम घट्टं वा थिरं वा मेतिणीतलं ॥ ३१ ॥

२१०४. साभावियगुणोवेतं [6]भासते जिणसासणं ।
ससितारापडिच्छण्णं सारदं वा णभंगणं ॥ ३२ ॥

२१०५. सव्वाणुसासणं [7]पप्प विण्णाणं पवियंते ।
हिमवंतं गिरिं पप्पा त[8]रूणं चारु वागमो ॥ ३३ ॥

---

१. सम्मं दित्ता° पु० ॥ २. जधा पु० शुपा० ॥ ३. नण्हातो शु०, अवचूर्यां च ॥ ४. रुणाघरं पु० शुपा० ॥ ५. मणिं अवट्टं शु० । °मा वट्ट शुपा० ॥ ६. भाव(?य)ते पु० शुपा० ॥ ७. पप्पा पु० शुपा० ॥ ८. °रूणं वारुवामगं पु० । °रूणं चारु चामगं शुपा० ॥

२१०६. सत्तं बुद्धी मती मेधा गंभीरत्तं च वड्ढती।
ओसधं वा सुंयक्कंतं[1] जुज्जए बलवीरियं ॥ ३४ ॥

२१०७. पयंडस्स णरिंदस्स कंतारे देसियस्स य।
आरोग्गकारणो चेव आणाकोहो[2] दुहावहो ॥ ३५ ॥

२१०८. सासणं जं णरिंदाओ कंतारे जे य देसंगा[3]।
रोगुग्घातो[4] य वेज्जातो सव्वमेतं हिए हियं ॥ ३६ ॥

२१०९. आणाकोवो जिणिंदस्स सरण्णस्स जुतीमतो।
संसारे दुक्खसंवाहे[5] दुत्तारो सव्वदेहिणं ॥ ३७ ॥

२११०. तेलोक्कसारंगरुअं[6] धीमतो भासितं इमं।
सम्मं काएण फासेत्ता पुणो ण विरमे ततो ॥ ३८ ॥

२१११. बद्धचिंधो जधा जोधो वम्मारूढो थिरायुधो।
सीहणायं विसुंचित्ता[7] पलायंतो ण सोभती ॥ ३९ ॥

२११२. अगंधणे कुले जातो जधा णागो महाविसो।
मुंचित्ता सविसं भूतो पियंतो जाति लाघवं ॥ ४० ॥

२११३. जधा रुप्पिकुलुब्भूतो रमणिज्जं पि भोयणं।
वंतं पुणो स भुंजंतो धिद्धिकारस्स भायणं ॥ ४१ ॥

२११४. एवं[8] जिणिंदआणाए सल्लुद्धरणमेव य।
णिग्गमो य पलित्ताओ सुहिओ सुहमेव तं ॥ ४२ ॥

[सु. ४३–५३. रिद्धिगारवनिसेहाइविसओ उवएसो]

२११५. इंदासणी ण तं कुज्जा दित्तो वण्ही अणं अरी[9]।
आसादिज्जं तंसंबंधो[10] जं कुज्जा रिद्धिगारवो ॥ ४३ ॥

२११६. सगाहं सेरं[11] बुद्धं विसं वा[12] हुमणुजोजितं।
सामिसं वा णदीसोयं साताकम्मं दुहंकरं ॥ ४४ ॥

१. सुइं कंतं पु० शुपा० ॥ २. °णाकोवो पु० ॥ ३. देसिया। रोगुपाती य पु० ॥ ४. रोगुघातो शुपा०। रोगो घातो शुपा० ॥ ५. °संबाहे शु० अवचूर्णौ च ॥ ६. °रगुरु° षु० ॥ ७. विमुचित्ता शु०, मूलस्थपाठः शु० आदर्शे पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टः ॥ ८. एव य जि° शु० शुपा० ॥ ९. सरी षु० शुपा० ॥ १०. तसंबद्धो जं पु० शुपा० ॥ ११. सरबु° शु० ॥ १२. वामणुजो° शु०, अवचूर्णौ च ॥

२११७. कोसीकित व्वऽसी तिक्खो भासच्छण्णो व पावओ।
लिंगवेसपलिच्छण्णो अजियप्पा तहा पुमं ॥ ४५ ॥

२११८. कामा मुसामुही तिक्खा साता कम्माणुसारिणी।
[1]तण्हासातं च सिग्घं च तण्हा छिंदति देहिणं ॥ ४६ ॥

२११९. सदेवोरग-गंधव्वं सतिरिक्खं समाणुसं।
वत्तं तेहिं जगं किच्छं तण्हापासणिबंधणं ॥ ४७ ॥

२१२०. अक्खोवंगो, वणे लेवो, तावणं जं जउस्स य।
णामणं उसुणो जं च जुत्तितो कज्जकारणं ॥ ४८ ॥

२१२१. आहारादीपडीकारो सव्वण्णुवयणाहितो।
अप्पा हु तिव्ववण्हिस्स संजमट्ठाए संजमो ॥ ४९ ॥

२१२२. हेमं वा आयसं वा वि बंधणं दुक्खका[2]रणं।
महग्घस्सावि दंडस्स णिवाए दुक्खसंपदा ॥ ५० ॥

२१२३. आसज्जमाणे दिव्वम्मि धीमता कज्जकारणं।
कत्तारे [3]अभिवारित्ता विणीयं देहधारणं ॥ ५१ ॥

२१२४. [4]सागरेणाव[5]णिजोको आतुरो वा तुरंगमे।
भोयणं भिज्जएहिं वा जाणेज्जा देहरक्खणं ॥ ५२ ॥

२१२५. जातं जातं तु [6]वीरियं सम्मं [7]जुंजेज्ज सं[8]जमे।
पुप्फादीहि पुप्फाणं रक्खंतो आदिकारणं ॥ ५३ ॥

एवं से सिद्धे [9]बुद्धे विरते विपावे दंते दविए अलंताती णो पुणरवि इच्चत्थं हव्वमागच्छति ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इइ पणयालीसइमं वेससणिज्जं नामऽज्झय[10]णं ॥ ४५ ॥

॥ इसिभासियाइं [11]संमत्ताइं ॥

---

१. तण्हं सातं पु० शुपा० ॥ २. °कारणा पु० शुपा० ॥ ३. अभिचारि° शु०। पूभिचारि° पु०। शुपा ॥ ४. सागारेण विणिज्जोको पु० ॥ ५. °वणिज्जोको शुपा० ॥ ६. विरियं शु० ॥ ७. युज्जे° शुपा० ॥ ८. संयमे पु० शुपा० ॥ ९. बुद्धे...णो पुणरवि शु० ॥ १०. °यणं ॥ ४५ ॥ पत्तेयबुद्धमिसि [? भासि] याइं समत्ताइं ॥ शुपा० ॥ ११. संमत्ताइं पु० शुपा० ॥

९

दीवसागरपण्णत्तिसंगहणीगाहाओ

[गा. १–१८. माणुसोत्तरपव्वओ]

२१२६. पुक्खरवरदीवड्ढं परिक्खिवइ माणुसोत्तरो सेलो ।
पायारसरिसरूवो विभयंतो माणुसं लोयं ॥ १ ॥

२१२७. सत्तरस एक्कवीसाइं जोयणसयाइं १७२१ सो समुव्विद्धो ।
चत्तारि य तीसाइं मूले कोसं ४३०¼ च ओगाढो ॥ २ ॥

२१२८. दस बावीसाइं अहे वित्थण्णो होइ जोयणसयाइं १०२२ ।
सत्त य तेवीसाइं ७२३ वित्थिण्णो होइ मज्झम्मि ॥ ३ ॥

२१२९. चत्तारि य चउवीसे ४२४ वित्थारो होइ उवरि सेलस्स ।
अड्ढाइज्जे दीवे दो वि समुद्दे अणुपरीइ ॥ ४ ॥

२१३०. तस्सुवरि माणुसनगस्स कूडा दिसि विदिसि होंति सोलस उ ।
तेसिं नामावलियं अहक्कम्मं कित्तइस्सामि ॥ ५ ॥

२१३१. पुव्वेण तिण्णि कूडा, दक्खिणओ तिण्णि, तिण्णि अवरेणं ।
उत्तरओ तिण्णि भवे चउद्दिसिं माणुसनगस्स ॥ ६ ॥

२१३२. वेरुलिय १ मसारे २ खलु तहऽस्सगब्भे ३ य होंति अंजणगे ४ ।
अंकामए ५ अरिट्ठे ६ रयए ७ तह जायरूवे ८ य ॥ ७ ॥

२१३३. नवमे य सिलप्पवहे ९ तत्तो फलिहे १० य लोहियक्खे ११ य ।
वइरामए य कूडे १२, परिमाणं तेसि वुच्छामि ॥ ८ ॥

२१३४. एएसिं कूडाणं उस्सेहो पंच जोयणसयाइं ५०० ।
पंचेव जोयणसए ५०० मूलम्मि उ होंति वित्थिन्ना ॥ ९ ॥

२१३५. [1]तिन्नेव जोयणसए पन्नत्तरि ३७५ जोयणाइं[2] मज्झम्मि ।
अड्ढाइज्जे य सए २५० सिहरतले वित्थडा कूडा ॥ १० ॥

---

१. वेरुलिय मसारे तिन्नि पन्नत्तरि प्र० मु०। लेखकप्रमादजोऽयमशुद्धोऽसङ्गतश्च पाठः॥
२. जोयणसयाइं प्र० हं० मु०। अशुद्धोऽसङ्गतश्चायं पाठः॥

२१३६. एगं चेव सहस्सं पंचेव सयाइं एगसीयाइं १५८१ ।
मूलम्मि उ कूडाणं सविसेसो परिरओ होइ ॥ ११ ॥

२१३७. एगं चेव सहस्सं [1]छलसीयं तह य होइ सयमेगं ११८६ ।
मज्झम्मि उ कूडाणं विसेसहीणो परिक्खेवो ॥ १२ ॥

२१३८. सत्तेव जोयणसया एक्काणउयं ७९१ च जोयणा होंति ।
सिहरतले कूडाणं विसेसहीणो परिक्खेवो ॥ १३ ॥

२१३९. [2]ऊसे य संसिया भद्दे तत्तो भद्दे भवे सुभद्दे य ।
अट्ठे य सव्वओ रुंदे आणंदे चेव नंदे य ॥ १४ ॥

२१४०. नंदिसेणे अमोहे य गोथूभे य सुदंसणे ।
पलिओवमट्ठिईया नाग-सुवन्ना परिवसंति ॥ १५ ॥

२१४१. दक्खिणपुव्वेण रयणकूडा(? डं) गरुलस्स वेणुदेवस्स ।
सव्वरयणं तु पुव्वुत्तरेण तं वेणुदालिस्स ॥ १६ ॥

२१४२. रयणस्स अवरपासे तिण्णि वि समइच्छिऊण कूडाइं ।
कूडं वेलंबस्स [3]उ विलंबसुहियं सया होइ ॥ १७ ॥

२१४३. सव्वरयणस्स अवरेण तिण्णि समइच्छिऊण कूडाइं ।
कूडं पभंजणस्सा पभंजणं आढियं होइ ॥ १८ ॥

[गा. १९–२४. नलिणोदगाइया सागरा]

२१४४. तीसं च सयसहस्सा दस य सहस्सा ३०१०००० हवंति बोद्धव्वा ।
गोतित्थेहिं विरहियं खेत्तं [4]नलिणोदगसमुद्दे" ॥ १९ ॥

२१४५. विक्खंभ परक्खेवो सो चेव कमाउ होइ नलिणोदे ।
दस चेव जोयणसए १००० उव्विद्धो, न वि य सो उच्चो ॥ २० ॥

२१४६. एगा जोयणकोडी छव्वीसा दस य जोयणसहस्सा १२६१०००० ।
गोतित्थेण विरहियं "सुरारसे सागरे" खेत्तं ॥ २१ ॥

---

१. छुलसीयं हं०। गणितक्रियाविसंवादी अशुद्धोऽयं पाठभेदः॥ २. अस्या गाथाया अर्थो न सम्यगवबुध्यते॥ ३. उ वेलंबस्स सुहियं प्र० हं०। अशुद्धोऽयं पाठः॥ ४. नलिनोदकसमुद्रः पुष्करोदसमुद्र इत्यर्थः॥

२१६८. एगं च सयसहस्सं १००००० वित्थिण्णाओ सहस्समोविद्धा १०००।
निम्मच्छ-कच्छभाओ जलभरियाओ अ सव्वाओ ॥ ४३ ॥

२१६९. पुक्खरणीण चउदिसिं पंचसए ५०० जोयणाणऽबाहाए।
पुव्वाइआणुपुव्वी चउद्दिसिं होंति वणसंडा ॥ ४४ ॥

२१७०. पागारपरिक्खित्ता सोहंते ते वणा अहियरम्मा।
पंचसए ५०० वित्थिन्ना, सयस्सहस्सं १००००० च आयामा ॥ ४५ ॥

२१७१. पुव्वेण असोगवणं, दक्खिणओ होइ सत्तिवन्नवणं।
अवरेण चंपयवणं, चूयवणं उत्तरे पासे ॥ ४६ ॥

२१७२. सव्वेसिं तु वणाणं चेइयरुक्खा हवंति मज्झम्मि।
नाणारयणविचित्ताहिं परिगया ते वि दित्तीहिं ॥ ४७ ॥

[गा. ४८–५१. दहिमुहपव्वया तदुवरि जिणाययणाणि य]

२१७३. रयणमुहा उ दहिमुहा पुक्खरणीणं हवंति मज्झम्मि।
दस चेव सहस्सा १०००० वित्थरेण, चउसट्ठि ६४ सुव्विद्धा ॥ ४८ ॥

२१७४. एकत्तीस सहस्सा छच्चेव सया हवंति तेवीसा ३१६२३।
दहिमुहनगपरिखेवो[1] किंचिविसेसेण परिहीणो ॥ ४९ ॥

२१७५. संखदल-विमलनिम्मलदहिघण-गोखीर-हारसंकासा।
गगणतलमणुलिहिंता सोहंते दहिमुहा रम्मा ॥ ५० ॥

२१७६. पत्तेयं पत्तेयं सिहरतले होंति दहिमुहनगाणं।
अरहंतायथणाइं सीहनिसाईणि तुंगाणि ॥ ५१ ॥

[गा. ५२–५७. अंजणगपव्वयाणं पोक्खरिणीओ]

२१७७. जो दक्खिणअंजणगो तस्सेव चउद्दिसिं च बोद्धव्वा।
पुक्खरिणी चत्तारि वि इमेहिं नामेहि विन्नेया ॥ ५२ ॥

---

१. नगदहिमुपरिक्खेवो प्र० हं० मु०। लेखकप्रमादजोऽयं विकृतः पाठः॥

२१७८. पुव्वेण होइ भद्दा १, होइ सुभद्दा[1] उ दक्खिणे पासे २ ।
अवरेण होइ कुमुया ३, उत्तरओ पुंडरिगिणी उ ४ ॥ ५३ ॥

२१७९. अवरेण अंजणो जो उ होइ तस्सेव चउदिसिं होंति ।
पुक्खरिणीओ, नामेहिं इमेहिं चत्तारि विन्नेया ॥ ५४ ॥

२१८०. पुव्वेण होइ विजया १, दक्खिणओ होइ वेजयंती उ २ ।
अवरेणं तु जयंती ३, अवराइय उत्तरे पासे ४ ॥ ५५ ॥

२१८१. जो उत्तरअंजणगो तस्सेव चउद्दिसिं च बोद्धव्वा ।
पुक्खरिणीओ चत्तारि, इमेहिं नामेहिं विन्नेया ॥ ५६ ॥

२१८२. पुव्वेण नंदिसेणा १, अमोहा पुण दक्खिणे दिसाभाए २ ।
अवरेणं गोत्थूभा ३ सुदंसणा होइ उत्तरओ ४ ॥ ५७ ॥

[गा. ५८–७०. रइकरपव्वया सक्कीसाणदेव-देवीणं रायहाणीओ य ।]

२१८३. एक्कासि एगनउया पंचाणउइं भवे सहस्साइं ८१९१९५००० ।
नंदीसरवरदीवे ओगाहित्ताण रइकरगा ॥ ५८ ॥

२१८४. उच्चत्तेण सहस्सं १०००, अड्ढाइज्जे सए य उव्विद्धा २५० ।
दस चेव सहस्साइं १०००० वित्थिण्णा होंति रइकरगा ॥ ५९ ॥

२१८५. एक्कत्तीस सहस्सा छ च्चेव सए हवंति तेवीसे ३१६२३ ।
रइकरगपरिक्खेवो किंचिविसेसेण परिहीणो ॥ ६० ॥

२१८६. एत्तो एक्केक्कस्स उ सयसहस्सं १००००० भवे अबाहाए ।
पुव्वाइआणुपुव्वी चउद्दिसिं रायहाणीओ ॥ ६१ ॥

२१८७. जो पुव्वदक्खिणे रइकरगो तस्स उ चउदिसिं होंति ।
सक्कऽग्गमहिस्सीणं एया खलु रायहाणीओ ॥ ६२ ॥

२१८८. देवकुरु १, उत्तरकुरा २, एया पुव्वेण दक्खिणेणं च ।
अवरेण उत्तरेण य नंदुत्तर ३ नंदिसेणा ४ य ॥ ६३ ॥

---

१. जीवाजीवाभिगमोपाङ्गसूत्रे लोकप्रकाशे च 'सुभद्दा' स्थाने 'विसाला' नाम दृश्यते ॥

२१८९. एगं च सयसहस्सं १००००० वित्थिण्णाओ उ आणुपुव्वीए ।
तं तिगुणं सविसेसं परिरएणं तु सव्वाओ ॥ ६४ ॥

२१९०. जो अवरदक्खिणे रइकरो उ तस्सेव चउदिसिं होंति ।
सक्कऽग्गमहिस्सीणं एया खलु रायहाणीओ ॥ ६५ ॥

२१९१. भूया १ भूयवडिंसा २, एया पुव्वेण दक्खिणेण भवे ।
अवरेण उत्तरेण य मणोरमा ३ अग्गिमालीया ४ ॥ ६६ ॥

२१९२. अवरुत्तररइकरगे चउद्दिसिं होंति तस्स एयाओ ।
ईसाणऽग्गमहिसीण ताओ खलु रायहाणीओ ॥ ६७ ॥

२१९३. सोमणसा १ य सुसीमा २, एया पुव्वेण दक्खिणेण भवे ।
अवरेण उत्तरेण य सुदंसणा ३ चेवऽमोहा ४ य ॥ ६८ ॥

२१९४. पुव्वुत्तररइकरगे तस्सेव चउद्दिसिं भवे एया ।
ईसाणऽग्गमहिसीण सालपरिवेढियतणूओ ॥ ६९ ॥

२१९५. रयणप्पहा १ य रयणा २, [एया] पुव्वेण दक्खिणेण भवे ।
सव्वरयणा ३ रयणसंचया ४ य अवरुत्तरे पासे ॥ ७० ॥

[गा. ७१. कुंडलदीवो]

२१९६. दो कोडिसहस्साइं छ चेव सयाइं एक्कवीसाइं ।
चोयालसयसहस्सा २६२१४४००००० विक्खंभो[1]
कोंडलवरस्स ॥ ७१ ॥

[गा. ७२–७५. कुंडलपव्वओ]

२१९७. कोंडलवरस्स मज्झे णगुत्तमो होइ कुंडलो सेलो ।
पागारसरिसरूवो विभयंतो कोंडलं दीवं ॥ ७२ ॥

२१९८. बायालीस सहस्से ४२००० उव्विद्धो कुंडलो हवइ सेलो ।
एगं चेव सहस्सं १००० धरणियलमहे समोगाढो ॥ ७३ ॥

---

१. विक्खंभो चक्कवालेण प्र० हं० मु० । लेखकभ्रान्तिजोऽयं पाठः ॥

२१७८. पुव्वेण होइ भद्दा १, होइ [1]सुभद्दा उ दक्खिणे पासे २।
अवरेण होइ कुमुया ३, उत्तरओ पुंडरिगिणी उ ४ ॥ ५३ ॥

२१७९. अवरेण अंजणो जो उ होइ तस्सेव चउदिसिं होंति।
पुक्खरिणीओ, नामेहिं इमेहिं चत्तारि विन्नेया ॥ ५४ ॥

२१८०. पुव्वेण होइ विजया १, दक्खिणओ होइ वेजयंती उ २।
अवरेणं तु जयंती ३, अवराइय उत्तरे पासे ४ ॥ ५५ ॥

२१८१. जो उत्तरअंजणगो तस्सेव चउद्दिसिं च बोद्धव्वा।
पुक्खरिणीओ चत्तारि, इमेहिं नामेहिं विन्नेया ॥ ५६ ॥

२१८२. पुव्वेण नंदिसेणा १, अमोहा पुण दक्खिणे दिसाभाए २।
अवरेणं गोत्थूभा ३ सुदंसणा होइ उत्तरओ ४ ॥ ५७ ॥

[गा. ५८–७०. रइकरपव्वया सक्कीसाणदेव-देवीणं रायहाणीओ य।]

२१८३. एक्कासि एगनउया पंचाणउइं भवे सहस्साइं ८१९१९५००० ।
नंदीसरवरदीवे ओगाहित्ताण रइकरगा ॥ ५८ ॥

२१८४. उच्चत्तेण सहस्सं १०००, अड्ढाइज्जे सए य उव्विद्धा २५०।
दस चेव सहस्साइं १०००० वित्थिण्णा होंति रइकरगा ॥ ५९ ॥

२१८५. एक्कत्तीस सहस्सा छ च्चेव सए हवंति तेवीसे ३१६२३।
रइकरगपरिक्खेवो किंचिविसेसेण परिहीणो ॥ ६० ॥

२१८६. एत्तो एक्केक्कस्स उ सयसहस्सं १००००० भवे अबाहाए।
पुव्वाइआणुपुव्वी चउद्दिसिं रायहाणीओ ॥ ६१ ॥

२१८७. जो पुव्वदक्खिणे रइकरगो तस्स उ चउदिसिं होंति।
सक्कऽग्गमहिस्सीणं एया खलु रायहाणीओ ॥ ६२ ॥

२१८८. देवकुरु १, उत्तरकुरा २, एया पुव्वेण दक्खिणेणं च।
अवरेण उत्तरेण य नंदुत्तर ३ नंदिसेणा ४ य ॥ ६३ ॥

---

१. जीवाजीवाभिगमोपाङ्गसूत्रे लोकप्रकाशे च 'सुभद्दा' स्थाने 'विसाला'नाम दृश्यते॥

२१८९. एगं च सयसहस्सं १००००० वित्थिण्णाओ उ आणुपुव्वीए ।
तं तिगुणं सविसेसं परिरएणं तु सव्वाओ ॥ ६४ ॥

२१९०. जो अवरदक्खिणे रइकरो उ तस्सेव चउदिसिं होंति ।
सक्कऽग्गमहिस्सीणं एया खलु रायहाणीओ ॥ ६५ ॥

२१९१. भूया १ भूयवडिंसा २, एया पुव्वेण दक्खिणेण भवे ।
अवरेण उत्तरेण य मणोरमा ३ अग्गिमालीया ४ ॥ ६६ ॥

२१९२. अवरुत्तररइकरगे चउदिसिं होंति तस्स एयाओ ।
ईसाणऽग्गमहिसीण ताओ खलु रायहाणीओ ॥ ६७ ॥

२१९३. सोमणसा १ य सुसीमा २, एया पुव्वेण दक्खिणेण भवे ।
अवरेण उत्तरेण य सुदंसणा ३ चेवऽमोहा ४ य ॥ ६८ ॥

२१९४. पुव्वुत्तररइकरगे तस्सेव चउदिसिं भवे एया ।
ईसाणऽग्गमहिसीण सालपरिवेढियतणूओ ॥ ६९ ॥

२१९५. रयणप्पहा १ य रयणा २, [एया] पुव्वेण दक्खिणेण भवे ।
सव्वरयणा ३ रयणसंचया ४ य अवरुत्तरे पासे ॥ ७० ॥

[गा. ७१. कुंडलदीवो]

२१९६. दो कोडिसहस्साइं छ च्चेव सयाइं एक्कवीसाइं ।
चोयालसयसहस्सा २६२१४४००००० विक्खंभो[1]
कोंडलवरस्स ॥ ७१ ॥

[गा. ७२–७५. कुंडलपव्वओ]

२१९७. कोंडलवरस्स मज्झे णगुत्तमो होइ कुंडलो सेलो ।
पागारसरिसरूवो विभयंतो कोंडलं दीवं ॥ ७२ ॥

२१९८. बायालीस सहस्से ४२००० उव्विद्धो कुंडलो हवइ सेलो ।
एगं चेव सहस्सं १००० धरणियलमहे समोगाढो ॥ ७३ ॥

---

१. विक्खंभो चक्कवालेण प्र० हं० मु० । लेखकभ्रान्तिजोऽयं पाठः ॥

२१९९. दस चेव जोयणसए बावीसं १०२२ वित्थडो य मूलम्मि ।
सत्तेव जोयणसए तेवीसे ७२३ वित्थडो मज्झे ॥ ७४ ॥

२२००. चत्तारि जोयणसए चउवीसे ४२४ वित्थडो उ सिहरतले ।
एयस्सुवरिं कूडे अहक्कमं कित्तइस्सामि ॥ ७५ ॥

[गा. ७६–८३. कुंडलपव्वओवरिं सोलस कूडा]

२२०१. पुव्वेण होंति कूडा चत्तारि उ, दक्खिणे वि चत्तारि ।
अवरेण वि चत्तारि उ, उत्तरओ होंति चत्तारि ॥ ७६ ॥

२२०२. वइरपभ १ वइरसारे २ कणगे ३ कणगुत्तमे ४ इ य ।
रत्तप्पभे ५ रत्तधाऊ ६ सुप्पभे ७ य महप्पभे ८ ॥ ७७ ॥

२२०३. मणिप्पभे ९ य मणिहिये १० रुयगे ११ एगवडिंसए १२ ।
फलिहे १३ य महाफलिहे १४ हिमवं १५ मंदिरे १६ इ य ॥ ७८ ॥

२२०४. एएसिं कूडाणं उस्सेहो पंच जोयणसयाइं ५०० ।
पंचेव जोयणसए ५०० मूलम्मि उ वित्थडा कूडा ॥ ७९ ॥

२२०५. तिन्नेव जोयणसए पन्नत्तरि ३७५ जोयणाइं मज्झम्मि ।
अड्ढाइज्जे य सए २५० सिहरतले वित्थडा कूडा ॥ ८० ॥

२२०६. एगं चेव सहस्सं पंचेव सयाइं एक्कसीयाइं[1] १५८१ ।
मूलम्मि उ कूडाणं सविसेसो परिरओ होइ ॥ ८१ ॥

२२०७. एगं चेव सहस्सं छलसीयं चेव होइ सयमेगं ११८६ ।
मज्झम्मि उ कूडाणं विसेसहीणो परिक्खेवो ॥ ८२ ॥

२२०८. सत्तेव जोयणसए एक्काणउयं ७९१ च जोयणा होंति
सिहरतले कूडाणं विसेसहीणो परिक्खेवो ॥ ८३ ॥

[गा. ८४–८६. कुंडलपव्वयकूडेसु सोलस नागकुमारा]

२२०९. पलिओवमट्ठिईया नागकुमारा[2] वसंति एएसु ।
तेसिं नामावलियं अहकम्मं कित्तइस्सामि ॥ ८४ ॥

---

१. एक्कवीसाइं हं० । गणितक्रियाविसंवादी लेखकप्रमादजोऽयं पाठभेदः ॥ २. °रा हवंति हं० ॥

२२१०. तिसीसे १ पंचसीसे २ य सत्तसीसे ३ महाभुजे ४ ।
पउमुत्तरे ५ पउमसेणे ६ महापउमे ७ चेव वासुगी ८ ॥ ८५ ॥

२२११. थिरहियय ९ मउयहियए १० सिरिवच्छे ११ सोत्थिए १२ इय ।
सुंदरनागे १३ विसालक्खे १४ पंडुरंगे १५ पंडुकेसी १६ य ॥ ८६ ॥

[गा. ८७–९७. कुंडलवरब्भंतरे सोहम्मीसाणलोगपालाणं रायहाणीओ]

२२१२. कुंडलनगस्स (? कुंडलवरस्स) अब्भिंतरपासे होंति रायहाणीओ ।
सोलस उत्तरपासे सोलस पुण दक्खिणे पासे ॥ ८७ ॥

२२१३. जा उत्तरेण सोलस ताओ ईसाणलोगपालाणं ।
सक्कस्स लोगपालाण दक्खिणे सोलस हवंति ॥ ८८ ॥

२२१४. मज्झे होइ चउण्हं वेसमणपभो नगुत्तमो सेलो ।
रइकरगपव्वयसमो उस्सेहुव्वेह-विक्खंभो ॥ ८९ ॥

२२१५. तस्स य नगुत्तमस्स उ चउद्दिसिं होंति रायहाणीओ ।
जंबुद्दीवसमाओ विक्खंभा-ऽऽयामउत्ताओ ॥ ९० ॥

२२१६. पुव्वेण [2]अयलभद्दा १ मसक्कसारा य होइ दाहिणओ २ ।
अवरेणं तु कुबेरा ३ धणप्पभा उत्तरे पासे ४ ॥ ९१ ॥

२२१७. एएणेव कमेणं वरुणस्स य होंति अवरपासम्मि ।
वरुणप्पभसेलस्स वि चउद्दिसिं रायहाणीओ ॥ ९२ ॥

२२१८. पुव्वेण होइ वरुणा १ वरुणपभा दक्खिणे दिसाभाए २ ।
अवरेण होइ कुमुया ३ उत्तरओ पुंडरगिणी ४ या ॥ ९३ ॥

२२१९. एएणेव कमेणं सोमस्स वि होंति अवरपासम्मि ।
सोमप्पभसेलस्स वि चउद्दिसिं रायहाणीओ ॥ ९४ ॥

२२२०. पुव्वेण होइ सोमा १ सोमपभा दक्खिणे दिसाभाए २ ।
सिवपागारा अवरेण ३ होइ णलिणा य उत्तरओ ४ ॥ ९५ ॥

---

१. सोलस दक्खिणपासे, सोलस पुण उत्तरे पासे। इति लोकप्रकाशे सर्ग २४. पत्र २९९ पृ० १॥ २. मलयभद्दा हं०॥

२२२१. एएणेव कमेणं [च] अंतगस्सावि होइ अवरेणं ।
जमवत्तिप्पभसेलस्स चउद्दिसिं रायहाणीओ ॥ ९६ ॥

२२२२. पुव्वेणं तु विसाला १ अईविसाला उ दाहिणे पासे २ ।
सेयपभा[1] अवरेणं ३ असया पुण उत्तरे पासे ४ ॥ ९७ ॥

[गा. ९८–१०१. कुंडलवरब्भंतरे सक्कीसाणऽग्गमहिसीणं रायहाणीओ]

२२२३. सक्कस्स देवरन्नो जाओ उ हवंति अग्गमहिसीओ ।
तासिं पि य पत्तेयं अट्ठेव य रायहाणीओ ॥ ९८ ॥

२२२४. जन्नामा देवीओ तन्नामा होंति रायहाणीओ ।
सक्कस्स देवरन्नो ताओ उ हवंति दक्खिणओ ॥ ९९ ॥

२२२५. ईसाणदेवरन्नो जाओ उ हवंति अग्गमहिसीओ ।
तासिं पि य पत्तेयं अट्ठेव य रायहाणीओ ॥ १०० ॥

२२२६. जन्नामा देवीओ तन्नामा होंति रायहाणीओ ।
ईसाणदेवरन्नो तासिं तु हवंति उत्तरओ ॥ १०१ ॥

[गा. १०२–९. कुंडलवरबाहिं तायत्तीसगाणं तदग्गमहिसीणं च रायहाणीओ]

२२२७. कुंडलवरस्स बाहिं छसु चेव हवंति सयसहस्सेसु ६००००० ।
तेत्तीसं ३३ रइकरगा उ पव्वया तत्थ रम्मा उ ॥ १०२ ॥

२२२८. सक्कस्स देवरन्नो तायत्तीसा हवंति जे देवा ।
उप्पायपव्वया खलु पत्तेयं तेसि बोद्धव्वा ॥ १०३ ॥

२२२९. एत्तो एक्केक्कस्स उ चउद्दिसिं होंति रायहाणीओ ।
जंबुद्दीवसमाओ विक्खंभाऽऽयामउत्ताओ[2] ॥ १०४ ॥

२२३०. पढमा उ सयसहस्सा, विइया तिसु चेव सयसहस्सेसु ।
पुव्वाइआणुपुव्वी तासिं नामाइं कित्ते हं ॥ १०५ ॥

२२३१. विजया १ य वेजयंती २ जयंती ३ अवराइया ४ य बोद्धव्वा ।
तत्तो य नलिणनामा ५ नलिणगुम्मा ६ य पउमा ७ य ॥ १०६ ॥

---

१. सेहुपभा प्र० हं० ॥ २. °यामओ ताओ प्र० मु० ॥

२२३२. तत्तो य महापउमा ८ अट्ठेव य होंति रायहाणीओ ।
चक्कज्झया १ य सव्वा २ सव्वा ३ वयरज्झया ४ चेव ॥ १०७ ॥

२२३३. सक्कस्स देवरण्णो तायत्तीसाण अग्गमहिसीणं ।
तासिं खलु पत्तेयं अट्ठेव य रायहाणीओ ॥ १०८ ॥

२२३४. जन्नामा से देवी तन्नामा तासि रायहाणीओ ।
ईसाणदेवरन्नो तायत्तीसाण उत्तरओ ॥ १०९ ॥

[गा. ११०. कुंडलसमुद्दो]

२२३५. बावन्ना बायाला छलसीई दस य जोयणसहस्सा
५२४२८६१०००० ।
गोतित्थेण विरहिअं खेत्तं खलु कुंडलसमुद्दे ॥ ११० ॥

[गा. १११. रुयगदीवो]

२२३६. दसकोडिसहस्साइं चत्तारि सयाइं पंचसीयाइं ।
छावत्तरिं च लक्खा १०४८५७६००००० विक्खंभो
रुयगदीवस्स ॥ १११ ॥

[गा. ११२-१६. रुयगनगो]

२२३७. रुयगवरस्स य मज्झे णगुत्तमो होइ पव्वओ रुयगो ।
पागारसरिसरूवो रुयगं दीवं विभयमाणो ॥ ११२ ॥

२२३८. रुयगस्स उ उस्सेहो चउरासीई भवे सहस्साइं ८४००० ।
एगं चेव सहस्सं १००० धरणियलमहे समोगाढो ॥ ११३ ॥

२२३९. दस चेव सहस्सा खलु बावीसं १००२२ जोयणाइं बोद्धव्वा ।
मूलम्मि उ विक्खंभो साहीओ रुयगसेलस्स ॥ ११४ ॥

२२४०. सत्तेव सहस्सा खलु बावीसं जोयणाइं बोद्धव्वा ।
मज्झम्मि य विक्खंभो रुयगस्स उ पव्वयस्स भवे ॥ ११५ ॥

२२४१. चत्तारि सहस्साइं चउवीसं ४०२४ जोयणा य बोद्धव्वा ।
सिहरतले विक्खंभो रुयगस्स उ पव्वयस्स भवे ॥ ११६ ॥

[गा. ११७–२६. रुयगनगे कूडा]

२२४२. सिहरतलम्मि उ रुयगस्स होंति कूडा चउदिसिं तत्थ ।
पुव्वाइआणुपुव्वी तेसिं नामाइं कित्ते हं ॥ ११७ ॥

२२४३. पुव्वेण अट्ठ कूडा, दक्खिणओ अट्ठ, अट्ठ अवरेणं ।
उत्तरओ अट्ठ भवे चउदिसिं होंति रुयगस्स ॥ ११८ ॥

२२४४. कणगे १ कंचणगे २ तवण ३ दिसासोवत्थिए ४ अरिट्ठे ५ य ।
चंदण ६ अंजणमूले ७ वइरे ८ पुण अट्ठमे भणिए ॥ ११९ ॥

२२४५. नाणारयणविचित्ता उज्जोवंता हुयासणसिहा व ।
ए ए अट्ठ वि कूडा हवंति पुव्वेण रुयगस्स ॥ १२० ॥

२२४६. फलिहे १ रयणे २ भवणे ३ पउमे ४ नलिणे ५ ससी ६ य नायव्वे ।
वेसमणे ७ वेरुलिए ८ रुयगस्स हवंति दक्खिणओ ॥ १२१ ॥

२२४७. नाणारयणविचित्ता अणोवमा [1]धंतरूवसंकासा ।
एए अट्ठ वि कूडा रुयगस्स हवंति दक्खिणओ ॥ १२२ ॥

२२४८. अमोहे १ सुप्पबुद्धे य २ हिमवं ३ मंदिरे ४ इय ।
रुयगे ५ रुयगुत्तरे ६ चंदे ७ अट्ठमे य सुदंसणे ८ ॥ १२३ ॥

२२४९. नारायणविचित्ता अणोवमा [2]धंतरूवसंकासा ।
एए अट्ठ वि कूडा रुयगस्स वि होंति पच्छिमओ ॥ १२४ ॥

२२५०. विजए १ य वेजयंते २ जयंत ३ अपराइए ४ य बोद्धव्वे ।
कुंडल ५ रुयगे ६ रयणुच्चए ७ य तह सव्वरयणे ८ य ॥ १२५ ॥

२२५१. नाणारयणविचित्ता उज्जोवंता हुयासणसिहा व ।
एए अट्ठ वि कूडा रुयगस्स हवंति उत्तरओ ॥ १२६ ॥

[गा. १२७–४२. दिसाकुमारीओ तट्ठाणाणि य]

२२५२. पलिओवमट्ठिईया एएसुं खलु हवंति कूडेसुं ।
पुव्वेण आणुपुव्वी दिसाकुमारीण ते हुंति ॥ १२७ ॥

---

१. वज्जरूवसंकासा हं० ॥ २. वज्जरूवसंकासा हं० ॥

२२५३. नंदुत्तरा १ य नंदा २ आणंदा ३ तह य नंदिसेणा ४ य।
विजया ५ य वेजयंती ६ जयंति ७ अवराइया ८ चेव ॥ १२८ ॥

२२५४. एया पुरत्थिमेणं रुयगम्मि उ अट्ठ होंति देवीओ।
पुव्वेण जे उ कूडा अट्ठ वि रुयगे तहिं एया ॥ १२९ ॥

२२५५. लच्छिमई १ सेसमई २ चित्तगुत्ता ३ वसुंधरा ४।
समाहारा ५ सुप्पदिन्ना ६ सुप्पबुद्धा ७ जसोधरा ८ ॥ १३० ॥

२२५६. एयाओ दक्खिणेणं हवंति अट्ठ वि दिसाकुमारीओ।
जे दक्खिणेण कूडा अट्ठ वि रुयगे तहिं एया ॥ १३१ ॥

२२५७. इलादेवी १ सुरादेवी २ पुहई ३ पउमावई ४ य विन्नेया।
एगनासा ५ णवमिया ६ सीया ७ भद्दा ८ य अट्ठमिया ॥ १३२ ॥

२२५८. एयाओ पच्छिमदिसासमासिया अट्ठ दिसकुमारीओ।
अवरेण जे उ कूडा अट्ठ वि रुयगे तहिं एया ॥ १३३ ॥

२२५९. अलंबुसा १ मीसकेसी २ पुंडरगिणी ३ वारुणी ४।
आसा[1] ५ सग्गप्पभा ६ चेव सिरि ७ हिरी ८ चेव उत्तरओ ॥ १३४॥

२२६०. एया दिसाकुमारी कहिया सव्वण्णु-सव्वदरिसीहिं।
जे उत्तरेण कूडा अट्ठ वि रुयगे तहिं एया ॥ १३५ ॥

२२६१. जोअणसाहस्सीया १००० रुयगवरे पव्वयम्मि चत्तारि।
पुव्वाइआणुपुव्वी दीवाहिवईण आवासा ॥ १३६ ॥

२२६२. पुव्वेण उ वेरुलियं १ मणिकूडं पच्छिमे दिसाभागे २।
रुयगं पुण दक्खिणओ ३ रुयगुत्तरमुत्तरे पासे ४ ॥ १३७ ॥

२२६३. जोयणसहस्सिया १००० णं एए कूडा हवंति चत्तारि।
पुव्वाइआणुपुव्वी ते होंति दिसाकुमारीणं ॥ १३८ ॥

---

१. जंबूद्वीपप्रज्ञप्ति-पत्र ३९१ पृ० १. आवश्यकसूत्रहरिभद्रवृत्ति पत्र १२२ पृ० २. प्रभृति-स्थानेषु हासा सव्वप्पभा चेव इति पाठो भूम्ना दृश्यते, तथापि आवश्यकवृत्ति प्रत्यन्तरेषु 'हासा' स्थाने 'आसा' इत्यपि पाठ उपलभ्यते। अपि च लिपिभेदात् 'सव्वप्पभा' स्थाने 'सग्गप्पभा' इत्यपि पाठ आदर्शान्तरे दृश्यते॥

२२६४. पुव्वेण य वेरुलियं १ मणिकूडं पच्छिमे दिसाभागे २ ।
रुयगं पुण दक्खिणओ ३ रुयगुत्तरमुत्तरे पासे ४ ॥ १३९ ॥

२२६५. सुरूवा[1] १ रूवावई २ रूवकंता ३ रूवप्पभा ४ ।
पुव्वाइआणुप्पुव्वी चउद्दिसिं तेसु कूडेसु ॥ १४० ॥

२२६६. पलिओवमं दिवड्ढं ठिई उ एयासि होइ सव्वासिं ।
एक्केक्कमपरियायं होई अट्ठण्ह कूडाणं ॥ १४१ ॥

२२६७. पुव्वेण सोत्थिकूडं १ अवरेण य नंदणं भवे कूडं २ ।
दक्खिणओ लोगहियं ३ उत्तरओ सव्वभूयहियं ४ ॥ १४२ ॥

[गा. १४३–४८. दिसागइंदा]

२२६८. जोयणसाहस्सीया १००० एए कूडा हवंति चत्तारि ।
पुव्वाइआणुपुव्वी दिसागइंदाण[2] ते होंति ॥ १४३ ॥

२२६९. पउमुत्तर[3] १ नीलवंते २ सुहत्थी ३ अंजणागिरी ४ ।
एए दिसागइंदा दिवड्ढपलिओवमठितीआ ॥ १४४ ॥

---

१. रुया रुयंसा सुरूवा रूवावई रूवकंता रुवप्पमा प्र० हं० मु० । अत्र पाठे नामचतुष्कस्थाने नामषट्कं जायते । नामानि दृश्यन्ते । 'रूयंसिभा'स्थाने 'रुयंसा' 'रूवासिभा' प्रभृतीन्यपि नामानि प्रत्यन्तरेषु ग्रन्थान्तरेषु च प्राप्यन्ते ॥ जम्बूद्वीपप्रज्ञप्त्यादौ रूया रूयंसिभा सुरूया रूयगावई इति । २. अत्र यद्यपि सर्वास्वपि प्रतिपु दिसाकुमारीण ते होंति इति पाठो वर्त्तते । किन्तु नायं पाठः सङ्गतः । अभिधानराजेन्द्रेऽपि दिसागइंदशब्दे उद्धृतेऽस्मिन् पाठे दिसागइंदाण इत्येव पाठो निष्टङ्कितो दृश्यते । अपि च दिशाकुमारी कूटानि उपरि १३८-३९-४० गाथासु गतानीति ॥

३. "पुव्वावरभाएसुं सीदोदणदीए भद्दसालवणे ।
सिद्धिकयंजणसेला णामेणं दिग्गइंदि त्ति ॥ २१०३ ॥......
सीदाणदिए त्तो उत्तरतीरम्मि दक्खिणे तीरे ।
पुव्वोदिदकमजुत्ता पउमोत्तरणीलदिग्गइंदाओ ॥ २१३४ ॥
णवरि विसेसो एक्को सोमो णामेण चेट्ठदे तेसुं ।
सोहम्मिंदस्स तहा वाहणदेओ जमो णाम ॥ २१३५ ॥
तिलोयपण्णत्ती महाधिकार पत्र ४१६ ।
"सीताया उत्तरे तीरे कूटं पद्मोत्तरं मतम् ।
दक्षिणे नीलवत्कूटं पुरस्तान्मेरुपर्वतात् ॥ १५८ ॥
सीतोदापूर्वतीरस्थं स्वस्तिकं कूटमिष्यते ।
नाम्नाञ्जनगिरिः पश्चान्मेरोर्दक्षिणतश्च ते ॥ १५९ ॥"
लोकविभाग विभाग १ पत्र १९ ॥

२२७०. पुव्वेण होइ विमलं १ सयंपहं दक्खिणे दिसाभाए २ ।
अवरे पुण पच्छिमओ (?) ३ णिच्चुज्जोयं च उत्तरओ ४ ॥ १४५ ॥

२२७१. जोयणसाहस्सीया १००० एए कूडा हवंति चत्तारि ।
पुव्वाइआणुपुव्वी विज्जुकुमारीण ते होंति ॥ १४६ ॥

२२७२. चित्ता १ य चित्तकणगा २ सतेरा ३ सोयामणी ४ य णायव्वा ।
एया विज्जुकुमारी साहियपलिओवमट्ठितिया ॥ १४७ ॥

२२७३. विज्जूयकुमारीणं दक्खिणे कूडा दिसागइंदाणं ।
तत्तो मयहरियाणं विज्जुकुमारीणं[2] उद्धं ति ॥ १४८ ॥

[गा. १४९–५५. रइकरपव्वया सक्कीसाणसामाणाणं उप्पायपव्वया
रायहाणीओ य]

२२७४. रुयगवरस्स उ बाहिं ओगाहित्ताण अट्ठ लक्खाइं ।
चुलसीई सहस्साइं रइकरगा पव्वया रम्मा ॥ १४९ ॥

२२७५. सक्कस्स देवरण्णो सामाणा खलु हवंति जे देवा ।
उववायपव्वया खलु पत्तेयं तेसि बोद्धव्वा ॥ १५० ॥

२२७६. एत्तो एक्केक्कस्स उ चउद्दिसिं होंति रायहाणीओ ।
जंबुद्दीवसमाओ विक्खंभा–ऽऽयाम[3]उत्ताओ ॥ १५१ ॥

---

१. "णिच्चुज्जोवं विमलं णिच्चालोयं सयंपहं कूडं ।
उत्तरपुव्वदिसासुं दक्खिणपच्छिमदिसासु कमा ॥ १६० ॥
सोदाविणि त्ति कणया सदपददेवी य कणयचेत्त त्ति ।
उज्जोवकारिणीओ दिसासु जिणजम्मकल्लाणे ॥ १६१ ॥"
तिलोयपण्णत्ती महाधिकार पत्र ५४९ ॥
"पूर्वे तु विमलकूटं नित्यालोकं स्वयंप्रभम् ।
नित्योद्द्योतं तदन्तः स्युस्तुल्यानि गृहमानकैः ॥ ८३ ॥
कनका विमले कूटे दक्षिणे च शतह्रदा ।
ततः कनकचित्रा च सौदामिन्युत्तरे स्थिता ॥ ८४ ॥
अर्हतां जन्मकालेषु दिशा उद्द्योतयन्ति ताः ।
श्रीवत्सपरिवाराद्यैः सर्वा एता इति स्मृताः ॥ ८५ ॥
लोकविभाग ४ पत्र ८१ ॥
२. °ण मज्झओ होंति प्र० मु० ॥ ३. °मओ ताओ प्र० मु० ॥

२२६४. पुव्वेण य वेरुलियं १ मणिकूडं पच्छिमे दिसाभागे २ ।
रुयगं पुण दक्खिणओ ३ रुयगुत्तरमुत्तरे पासे ४ ॥ १३९ ॥

२२६५. सुरूवा १ रूवावई २ रूवकंता ३ रूवप्पभा ४ ।
पुव्वाइआणुप्पुव्वी चउद्दिसिं तेसु कूडेसु ॥ १४० ॥

२२६६. पलिओवमं दिवड्ढं ठिई उ एयासि होइ सव्वासिं ।
एक्केक्कमपरियायं होई अट्ठण्ह कूडाणं ॥ १४१ ॥

२२६७. पुव्वेण सोत्थिकूडं १ अवरेण य नंदणं भवे कूडं २ ।
दक्खिणओ लोगहियं ३ उत्तरओ सव्वभूयहियं ४ ॥ १४२ ॥

[गा. १४३–४८. दिसागइंदा]

२२६८. जोयणसाहस्सीया १००० एए कूडा हवंति चत्तारि ।
पुव्वाइआणुपुव्वी दिसागइंदाण ते होंति ॥ १४३ ॥

२२६९. पउमुत्तर १ नीलवंते २ सुहत्थी ३ अंजणागिरी ४ ।
एए दिसागइंदा दिवड्ढपलिओवमठितीआ ॥ १४४ ॥

---

१. रुया रुयंसा सुरूवा रूवावई रूवकंता रुवप्पमा प्र० हं० मु० । अत्र पाठे नामचतुष्कस्थाने नामषट्कं जायते । नामानि दृश्यन्ते । 'रूयंसिआ'स्थाने 'रुयंसा' 'रूवासिआ' प्रभृतीन्यपि नामानि प्रत्यन्तरेषु ग्रन्थान्तरेषु च प्राप्यन्ते ॥ जम्बूद्वीपप्रज्ञप्त्यादौ रूया रूयंसिआ सुरूया रूयगावई इति । २. अत्र यद्यपि सर्वास्वपि प्रतिषु दिसाकुमारीण ते होंति इति पाठो वर्त्तते । किन्तु नायं पाठः सङ्गतः । अभिधानराजेन्द्रेऽपि दिसागइंदशब्दे उद्धृतेऽस्मिन् पाठे दिसागइंदाण इत्येव पाठो निष्टङ्कितो दृश्यते । अपि च दिशाकुमारी कूटानि उपरि १३८-३९-४० गाथासु गतानीति ॥

३. "पुव्वावरभाएसुं सीदोदणदीए भद्दसालवणे ।
सिद्धिकयंजणसेला णामेणं दिग्गइंदि त्ति ॥ २१०३ ॥......
सीदाणदिए त्तो उत्तरतीरम्मि दक्खिणे तीरे ।
पुव्वोदिदकमजुत्ता पउमोत्तरणीलदिग्गइंदाओ ॥ २१३४ ॥
णवरि विसेसो एक्को सोमो णामेण चेट्ठदे तेसुं ।
सोहम्मिदस्स तहा वाहणदेओ जमो णाम ॥ २१३५ ॥
तिलोयपण्णत्ती महाधिकार पत्र ४१६ ।

"सीताया उत्तरे तीरे कूटं पद्मोत्तरं मतम् ।
दक्षिणे नीलवत्कूटं पुरस्तान्मेरुपर्वतात् ॥ १५८ ॥
सीतोदापूर्वतीरस्थं स्वस्तिकं कूटमिष्यते ।
नाम्नाञ्जनगिरिः पश्चान्मेरोर्दक्षिणतश्च ते ॥ १५९ ॥"
लोकविभाग विभाग १ पत्र १९ ॥

२२७०. पुव्वेण होइ विमलं १ सयंपहं दक्खिणे दिसाभाए २ ।
अवरे पुण पच्छिमओ (?) ३ णिच्चुज्जोयं च उत्तरओ ४ ॥ १४५ ॥

२२७१. जोयणसाहस्सीया १००० एए कूडा हवंति चत्तारि ।
पुव्वाइआणुपुव्वी विज्जुकुमारीण ते होंति ॥ १४६ ॥

२२७२. चित्ता १ य चित्तकणगा २ सतेरा ३ सोयामणी ४ य णायव्वा ।
एया विज्जुकुमारी साहियपलिओवमट्ठितिया ॥ १४७ ॥

२२७३. विज्जूयकुमारीणं दक्खिणे कूडा दिसागइंदाणं ।
तत्तो मयहरियाणं विज्जुकुमारीणं[2] उद्धं ति ॥ १४८ ॥

[गा. १४९–५५. रइकरपव्वया सक्कीसाणसामाणाणं उप्पायपव्वया रायहाणीओ य]

२२७४. रुयगवरस्स उ बाहिं ओगाहित्ताण अट्ठ लक्खाइं ।
चुलसीई सहस्साइं रइकरगा पव्वया रम्मा ॥ १४९ ॥

२२७५. सक्कस्स देवरण्णो सामाणा खलु हवंति जे देवा ।
उववायपव्वया खलु पत्तेयं तेसि बोद्धव्वा ॥ १५० ॥

२२७६. एत्तो एक्केक्कस्स उ चउद्दिसिं होंति रायहाणीओ ।
जंबुद्दीवसमाओ विक्खंभा–ऽऽयाम[3]उत्ताओ ॥ १५१ ॥

---

१. "णिच्चुज्जोवं विमलं णिच्चालोयं सयंपहं कूडं ।
उत्तरपुव्वदिसासुं दक्खिणपच्छिमदिसासु कमा ॥ १६० ॥
सोदामिणि त्ति कणया सदपददेवी य कणयचेत्त त्ति ।
उज्जोवकारिणीओ दिसासु जिणजम्मकल्लाणे ॥ १६१ ॥"
तिलोयपण्णत्ती महाधिकार पत्र ५४९ ॥
"पूर्वे तु विमलकूटं नित्यालोकं स्वयंप्रभम् ।
नित्योद्योतं तदन्तः स्युस्तुल्यानि गृहमानकैः ॥ ८३ ॥
कनका विमले कूटे दक्षिणे च शतह्रदा ।
ततः कनकचित्रा च सौदामिन्युत्तरे स्थिता ॥ ८४ ॥
अर्हतां जन्मकालेषु दिशा उद्द्योतयन्ति ताः ।
श्रीवत्सपरिवाराद्यै सर्वा एता इति स्मृताः ॥ ८५ ॥
लोकविभाग ४ पत्र ८१ ॥
२. °ण मज्झओ होंति प्र० मु० ॥ ३. °मओ ताओ प्र० मु० ॥

२२७७. पढमा उ सयसहस्से, बिइयासुं चेव सयसहस्सेसु ।
पुव्वाइआणुपुव्वी तेसिं नामाणि कित्ते हं ॥ १५२ ॥

२२७८. पुव्वाइआणुपुव्वी तत्तो नंदा १ उ होइ नंदवई २ ।
अवरेण य नंदुत्तर ३ उत्तरओ नंदिसेणा ४ उ ॥ १५३ ॥

२२७९. भद्दा १ य सुभद्दा २ या कुमुया ३ पुण होइ पुंडरिगिणी ४ उ ।
चक्कज्झया १ य सच्चा २ सव्वा ३ वयरज्झया ४ चेव ॥ १५४ ॥

२२८०. एवं ईसाणस्स वि सामाणसुराण रइकरा रम्मा ।
नंदाईणगरीहि उ परियरिया उत्तरे पासे ॥ १५५ ॥

[गा. १५६–६५. जंबुद्दीवाइदीव-समुद्दाणं अहिवइणो देवा]

२२८१. जंबुद्दीवाहिवई अणाढिओ, सुट्ठिओ य लवणस्स ।
एत्तो य आणुपुव्वी दो दो दीवे समुद्दे य ॥ १५६ ॥

---

१. "आदर-अणादरक्खा जंवूदीवस्स अहिवई होंति ।
तह य पभासो पियदंसणो य लवणंवुरासिम्मि ॥ ३८ ॥
भुंजेदि प्पियणामा दंसणणामा य धादईसंडं ।
कालोदयस्स पहुणो काल-महाकालणामा य ॥ ३९ ॥
पउमो पुंडरियक्खो दीवं भुंजंति पोक्खरवरक्खं ।
चक्खु-सुचक्खु पहुणो होंति य मणुसुत्तरगिरिस्स ॥ ४० ॥
सिरिपहु-सिरिधरणामा देवा पालंति पोक्खरसमुद्दं ।
वरुणो वरुणपहक्खो भुंजंते चारु वारुणीदीवं ॥ ४१ ॥
वारुणिवरजलहिपहू णामेणं मज्झ-मज्झिमा देवा ।
पंडुरय-पुप्फदंता दीवं भुंजंति खीरवरं ॥ ४२ ॥
विमलपहक्खो विमलो खीरवरंवाहिणीसआहेवइणो ।
सुप्पह-घदवरदेवा घदवरदीवस्स अधिणाहा ॥ ४३ ॥
उत्तर-महप्पहक्खा देवा रक्खंति घदवरंबुणिहिं ।
कणय-कणयाभणामा दीवं पालंति खोदवरं ॥ ४४ ॥
पुण्ण-प्पुण्णपहक्खा देवा रक्खंति खोदवरसिंधुं ।
णंदीसरम्मि दीवे गंध-महागंधया पहुणो ॥ ४५ ॥
णंदीसरवारिणिहिं रक्खंते णंदि-णंदिपहुणामा ।
चंद-सुभद्दा देवा भुंजंते अरुणवरदीवं ॥ ४६ ॥
अरुणवरवारिरासिं रक्खंते अरुण-अरुणपहणामा ।
अरुणब्भासं दीवं भुंजंति सुगंध-सव्वगंधसुरा ॥ ४७ ॥

२२८२. पियंदंसणे[1] १ पभासे २ काले देवे १ तहा महाकाले[2] २ ।
पउमे[3] १ य महापउमे २, सिरीधरे १ महिधरे[4] २ चेव ॥ १५७ ॥

२२८३. पभे[5] १ य सुप्पभे २ चेव, अग्गिदेवे[6] १ तहेव अग्गिजसे २ ।
कणगे[7] १ कणगप्पभे २ चेव, तत्तो कंते[8] १ य अइकंते २ ॥ १५८ ॥

सेसाणं दीवाणं वारिणिहीणं च अहिवई देवा ।
जे केइ ताण णामस्सुवएसो संपहि पणट्ठो ॥ ४८ ॥
पदमपवण्णिददेवा दक्खिणभागम्मि दीव-उवहीणं ।
चरिमुच्चारिददेवा चेट्ठंते उत्तरे भाए ॥ ४९ ॥
णियणियदीउवहीणं उवरिमतलसंठिदेसु णयरेसुं ।
बहुविहपरिवारजुदा कीडंते बहुविणोदेणं ॥ ५० ॥
एक्कपलिदोवमाऊ पत्तेक्कं दसधणूणि उत्तुंगा ।
भुंजंते विविहसुहं समचउरस्संगसंठाणा ॥ ५१ ॥
जंबूदीवाहिंतो अट्ठमओ होदि भुवणविक्खादो ।
णंदीसरो त्ति दीओ णंदीसरजलिहिपरिखित्तो ॥ ५२ ॥"
तिलोयपण्णत्ती महाधिकार ५ पत्र ५३५ ।

"द्वीपस्य प्रथमस्यास्य व्यन्तरोऽनादरः प्रभुः ।
सुस्थिरो लवणस्यापि प्रभास-प्रियदर्शनौ ॥ २४ ॥
कालश्चैव महाकालः कालोदे दक्षिणोत्तरौ ।
पद्मश्च पुण्डरीकश्च पुष्कराधिपती सुरौ ॥ २५ ॥
चक्षुष्माँश्च सुचक्षुश्च मानुषोत्तरपर्वते ।
द्वौ द्वावेवं सुरौ वेद्यौ द्वीपे तत्सागरेऽपि च ॥ २६ ॥
श्रीप्रभश्रीधरौ देवौ वरुणो वरुणप्रभः ।
मध्यश्च मध्यमश्चोभौ वारुणीवरसागरे ॥ २७ ॥
पाण्ड(ण्डु)रः पुष्पदन्तश्च विमलो विमलप्रभः ।
सुप्रभस्य(श्च) घृताख्यस्य उत्तरश्च महाप्रभः ॥ २८ ॥
कनकः कनकाभश्च पूर्णः पूर्णप्रभस्तथा ।
गन्धश्चान्यो महागन्धो नन्दि नन्दिप्रभस्तथा ॥ २९ ॥
भद्रश्चैव सुभद्रश्च अरुणश्चारुणप्रभः ।
सुगन्धः सर्वगन्धश्च अरुणोदे तु सागरे ॥ ३० ॥
एवं द्वीपसमुद्राणां द्वौ द्वावधिपती स्मृतौ ।
दक्षिण प्रथमोक्तोऽत्र द्वितीयश्चोत्तरापतिः ॥ ३१ ॥"
लोकविभाग विभाग ४ पत्र ७५ ॥

१. धातकीखण्डे प्रियदर्शन-प्रभासौ देवौ ॥ २. कालोदे काल-महाकालौ देवौ ॥ ३. पुष्करद्वीपे पद्म-महापद्मौ देवौ ॥ ४. पुष्करसमुद्रे श्रीधर-महीधरौ देवौ ॥ ५. मणिप्पभे य प्र० मु० । वारुणिसमुद्रे प्रभ-सुप्रभौ देवौ ॥ ६. क्षीरसमुद्रे अग्निदेव-अग्नियशसौ देवौ ॥ ७. घृतसमुद्रे कनक-कनकप्रभौ देवौ ॥ ८. इक्षुसमुद्रे कान्त-अतिकान्तौ देवौ ॥

२२८४, [१]दामड्ढी १ हरिवारण २, ततो [२]सुमणे १ य सोमणंसे २ य।
[३]अविसोग १ वियसोगे २, [४]सुभद्दभद्दे १ सुमणभद्दे २ ॥ ९५९ ॥

२२८५. संखवरे दीवम्मि य संखे १ संखप्पभे २ य दो देवा।
कणगे १ कणगप्पभे २ चेव संखवरसमुद्द अभिवाओ ॥ १६० ॥

२२८६. मणिप्पभे १ मणिहंसे २ य, कामपाले १ य कुसुमकेऊ २ य।
कुंडल १ कुंडलभद्दे २, समुद्दभद्दे १ सुमणभद्दे २ ॥ १६१ ॥

२२८७. [५]सव्वुत्त(? सव्वट्ठ) १ मणोरह २ सव्वकामसिद्धे ३ य रुयग-णगदेवा।
तह माणुसुत्तरनगे [६]चक्खुसुहे १ चक्खुकंते २ य ॥ १६२ ॥

२२८८. तेण परं दीवाणं उदहीण य सरिसनामगा देवा।
एक्केक्कसरिसनामा असंखेज्जा होंति णायव्वा ॥ १६३ ॥

२२८९. वासाणं च दहाणं वासहराणं महाणईणं च।
दीवाणं उदहीणं पलिओवमगाऽऽउ अहिवइणो ॥ १६४ ॥

२२९०. दीवाहिवईण भवे उववाओ दीवमज्झयारम्मि।
उदहिस्स य आकीलादीवेसुं सागरवईणं ॥ १६५ ॥

[गा. १६६–७३. तेगिच्छी पव्वओ]

२२९१. रुयगाओ समुद्दाओ दीव-समुद्दा भवे असंखेज्जा।
गंतूण होइ अरुणो दीवो, अरुणो तओ उदही ॥ १६६ ॥

२२९२. बायालीस सहस्सा ४२००० [७]अरुणं ओगाहिऊण दक्खिणओ।
वरवइरविग्गहीओ सिलनिचओ तत्थ तेगिच्छी ॥ १६७ ॥

२२९३. सत्तरस एक्कवीसाइं जोयणसयाइं १७२१ सो समुव्विद्धो।
दस चेव जोयणसए बावीसे १०२२ वित्थडो हेट्ठा ॥ १६८ ॥

---

१. नन्दीश्वरद्वीपे दामर्द्धि-हरिवारणौ देवौ ॥ २. नन्दीश्वरसमुद्रे सुमनः-सौमनसदेवौ ॥ ३. अरुणद्वीपे अविशोक-वीतशोकौ देवौ ॥ ४. अरुणसमुद्रे सुभद्रभद्र-सुमनोभद्रौ देवौ ॥ ५. रुचकद्वीपे सर्वार्थ-मनोरथौ देवौ। रुचकपर्वते सर्वकामसिद्धो देवः। अयं विभागः प्रमाणमप्रमाणं वा इत्यत्रार्थे तज्ज्ञा एव प्रमाणम् ॥ ६. अत्र लिपिभेदात् चक्खुमुहे १ चक्खुकन्ने य इति पाठे 'चक्षुर्मुख १ चक्षुष्कर्ण २' इत्येवमपि देवनामकल्पना नासङ्गता ॥ ७ अरुणसमुद्रमित्यर्थः ॥

२२९४. चत्तारि जोयणसए चउवीसे ४२४ वित्थडो उ मज्झम्मि ।
सत्तेव य तेवीसे ७२३ सिहरतले वित्थडो होइ ॥ १६९ ॥

२२९५. सत्तरसएक्कवीसाइं १७२१ पएसाणं सयाइं गंतूणं ।
एक्कारस छन्नउया ११९६ वड्ढंते दोसु पासेसु ॥ १७० ॥

२२९६. [1]बत्तीस सया बत्तीसउत्तरा ३२३२ परिरओ विसेसूणो ।
[2]तेरस ईयालाइं १३४१ [3]बावीसं छलसिया २२८६ परिही ॥ १७१ ॥

२२९७. रयणमओ [4]पउमाए वणसंडेणं च संपरिक्खित्तो ।
मज्झे असोउववेढो, अड्ढाइज्जाइं उव्विद्धो ॥ १७२ ॥

२२९८. वित्थिण्णो पणुवीसं तत्थ य सीहासणं सपरिवारं ।
नाणामणि-रयणमयं उज्जोवंतं दस दिसाओ ॥ १७३ ॥

[गा. १७४–२२५. चमरचंचा रायहाणी]

२२९९. [5]तेगिच्छि दाहिणओ, छक्कोडिसयाइं कोडिपणपन्नं ।
पणतीसं लक्खाइं पण्णसहस्से ६५५३५५०००० अइवइत्ता
॥ १७४ ॥

२३००. ओगाहित्ताणमहे चत्तालीसं भवे सहस्साइं ४०००० ।
अब्भिंतरचउरंसा बाहिं वट्टा चमरचंचा ॥ १७५ ॥

२३०१. एगं च सयसहस्सं १००००० वित्थिण्णो होइ आणुपुव्वीए ।
तं तिगुणं सविसेसं परीरएणं तु बोद्धव्वा ॥ १७६ ॥

---

१. तेगिच्छिनगाधोभागपरिधिः ॥ २. तेगिच्छिनगमध्यभागपरिधिः ॥ ३. तेगिच्छिनगशिखरतलपरिधिः ॥ ४. पद्मवरवेदिकाया इत्यर्थः ॥ ५. तेगिच्छि दाहिणओ उणट्ठकोडीसयाइं कोडिपणपन्नं । सं लक्खाइं पंच य कोसे अइवइत्ता ॥ इत्येवमतिविकृताकारा गाथा सर्वासु प्रतिषूपलभ्यते, अतो व्याख्याप्रज्ञप्तिसूत्रपाठानुसारेण मया एतद्गाथापाठानुसन्धानं विहितमस्ति । तथा च व्याख्याप्रज्ञप्तिसूत्रपाठः–"तस्स णं तिगिच्छिकूडस्स दाहिणेणं छक्कोडिसए पणपन्नं च कोडीओ पणतीसं च सतसहस्साइं पण्णासं च सहस्साइं अरुणोदए समुद्दे तिरियं वीइवइत्ता अहे रयणप्पभाए पुढवीए चत्तालीसं जोयणसहस्साइं ओगाहित्ता एत्थ णं चमरस्स असुरिंदस्स असुररण्णो चमरचंचानामं रायहाणी पन्नत्ता ।" श्रीमहावीरजैन विद्यालयप्रकाशितस्य 'वियाहपण्णत्तिसुत्तं भाग १' ग्रन्थस्य ११२ तमे पृष्ठे ॥

२३०२. पायारो नायव्वो य रायहाणीए चमरचंचाए ।
जोयणसयं दिवड्ढं १५० उव्विद्धो होइ सव्वत्तो ॥ १७७ ॥

२३०३. पन्नासं ५० पणुवीसं २५ अड्ढत्तेरस १२½ उ जोयणाइं तु ।
मूले मज्झे उवरिं विक्खंभो सुवन्नसालस्स ॥ १७८ ॥

२३०४. कविसीसया य नियमा आयामेणऽद्धजोयणं सव्वे ।
कोसं विक्खंभेणं, देसूणं अद्धजोयणं उच्चा ॥ १७९ ॥

२३०५. एक्केक्कीबाहाए दाराणं पंच पंच य सयाइं ५०० ।
तेसिं तू उच्चत्तं अड्ढाइज्जा सया २५० होंति ॥ १८० ॥

२३०६. बाराणं विक्खंभो पणवीससयं २५०० तहा पवेसो य ।
नगरीए चाउदिसिं पंचेव उ जोयणसयाइं ५०० ॥ १८१ ॥

२३०७. गंतूणं वणसंडा चउरो, आयामओ य ते भणिया ।
साहीयसहस्सं जोयणाण १००० विक्खंभओ पंच ॥ १८२ ॥

२३०८. दारपमाणा चउरो वडिंसका तत्थ पल्लयठितीया ।
देवा असोअ १ तह सत्तिवन्न २ चंपे ३ य चूए ४ य ॥ १८३ ॥

२३०९. चंचाए बहुमज्झे विक्खंभाऽऽयामसोलससहस्से १६००० ।
अह उवकारियलेणे बाहल्लेणऽड्ढजोयणिए ॥ १८४ ॥

२३१०. पउमवरवेइयाए वणसंडेणं च संपरिक्खित्ते ।
तस्स बहुमज्झदेसे वडेंसगो परमरम्मो उ ॥ १८५ ॥

२३११. दारप्पमाणसरिसो उ सो उ तत्थेव हवइ पासाओ ।
सो होइ परिक्खित्तो चउहिं पासायपंतीहिं ॥ १८६ ॥

२३१२. सयमेगं पणुवीसं १२५, बासट्ठिं जोयणाइं अद्धं च ६२½ ।
एकत्तीस सकोसे ३१¼ य ऊसिया, वित्थडा अद्धं ॥ १८७ ॥

२३१३. पासायस्स उ पुव्वुत्तरेण एत्थ उ सभा सुहम्मा उ ।
तत्तो य चेइयघरं उववायसभा य हरओ य ॥ १८८ ॥

२३१४. अभिसेक्का-ऽलंकारिय-ववसाया ऊसिया उ छत्तीसं ३६ ।
पन्नासइ ५० आयामा, आयामऽद्धं २५ तु वित्थिण्णा ॥ १८९ ॥

२३१५. तिदिसिं होंति सुहम्माए तिन्नि दारा उ अट्ठ ८ उव्विद्धा ।
विक्खंभो य पवेसो य जोयणा तेसि चत्तारि ४ ॥ १९० ॥

२३१६. तेसिं पुरओ मुहमंडवा उ, पेच्छाघरा य तेसु भवे ।
पेच्छाघराण मज्झे अक्खाडा आसणा रम्मा ॥ १९१ ॥

२३१७. पेच्छाघराण पुरओ थूभा, तेसिं चउद्दिसिं होंति ।
पत्तेय पेढियाओ, जिणपडिमा एत्थ पत्तेयं ॥ १९२ ॥

२३१८. थूभाण होंति पुरओ [य] पेढिया, तत्थ चेइयदुमा उ ।
चेइयदुमाण पुरओ उ पेढियाओ मणिमईओ ॥ १९३ ॥

२३१९. तासुप्परिं महिंदज्झया य, तेसु पुरओ भवे नंदा ।
दसजोयण १० उव्वेहा, हरओ वि दसेव १० वित्थिण्णो ॥ १९४ ॥

२३२०. एसेव जिणवरस्स वि हवइ गमो, सेसियाण वि सभाणं ।
जं पि य से नाणत्तं तं पि य वोच्छं समासेणं ॥ १९५ ॥

२३२१. बहुमज्झदेसे पेढिय, तत्थेव य माणवो भवे खंभो ।
चउवीसकोडिमंसिय बारसमद्धं च हेट्ठुवरिं ॥ १९६ ॥

२३२२. फलया, तहियं नागदंतया य, सिक्का तहिं [च] वइरमया ।
तत्थ उ होंति समुग्गा, जिणसकहा तत्थ पन्नत्ता ॥ १९७ ॥

२३२३. माणवगस्स य पुव्वेण आसणं, पच्छिमेण सयणिज्जं ।
उत्तरओ सयणिज्जस्स होइ इंदज्झओ तुंगो ॥ १९८ ॥

२३२४. पहरणकोसो इंदज्झयस्स अवरेण इत्थ चोप्पालो ।
फलिहप्पामोक्खाणं निक्खेवनिही पहरणाणं ॥ १९९ ॥

२३२५. जिणदेवछंदओ जिणघरम्मि पडिमाण तत्थ अट्ठसयं १०८ ।
दो २ चमरधरा खलु, पुरओ घंटाण अट्ठसयं १०८ ॥ २०० ॥

२३२६. सेससभाण उ मज्झे हवंति मणिपेढिया परमरम्मा ।
तत्थाऽऽसणा महरिहा, उववायसभाए सयणिज्जं ॥ २०१ ॥

२३२७. मुहमंडव पेच्छाहर हरओ दारा य सह पमाणाइं ।
थूभा उ अट्ठ उ भवे दारस्स उ मंडवाणं तु ॥ २०२ ॥

२३०२. पायारो नायव्वो य रायहाणीए चमरचंचाए ।
जोयणसयं दिवड्ढं १५० उव्विद्धो होइ सव्वत्तो ॥ १७७ ॥

२३०३. पन्नासं ५० पणुवीसं २५ अड्ढत्तेरस १२½ उ जोयणाइं तु ।
मूले मज्झे उवरिं विक्खंभो सुवन्नसालस्स ॥ १७८ ॥

२३०४. कविसीसया य नियमा आयामेणऽद्धजोयणं सव्वे ।
कोसं विक्खंभेणं, देसूणं अद्धजोयणं उच्चा ॥ १७९ ॥

२३०५. एक्केक्कीबाहाए दाराणं पंच पंच य सयाइं ५०० ।
तेसिं तू उच्चत्तं अड्ढाइज्जा सया २५० होंति ॥ १८० ॥

२३०६. बाराणं विक्खंभो पणवीससयं २५०० तहा पवेसो य ।
नगरीए चाउदिसिं पंचेव उ जोयणसयाइं ५०० ॥ १८१ ॥

२३०७. गंतूणं वणसंडा चउरो, आयामओ य ते भणिया ।
साहीयसहस्सं जोयणाण १००० विक्खंभओ पंच ॥ १८२ ॥

२३०८. दारपमाणा चउरो वडिंसका तत्थ पल्लयठितीया ।
देवा असोअ १ तह सत्तिवन्न २ चंपे ३ य चूए ४ य ॥ १८३ ॥

२३०९. चंचाए बहुमज्झे विक्खंभाऽऽयामसोलससहस्से १६००० ।
अह उवकारियलेणे बाहल्लेणऽड्ढजोयणिए ॥ १८४ ॥

२३१०. पउमवरवेइयाए वणसंडेणं च संपरिक्खित्ते ।
तस्स बहुमज्झदेसे वडेंसगो परमरम्मो उ ॥ १८५ ॥

२३११. दारप्पमाणसरिसो उ सो उ तत्थेव हवइ पासाओ ।
सो होइ परिक्खित्तो चउहिं पासायपंतीहिं ॥ १८६ ॥

२३१२. सयमेगं पणुवीसं १२५, बासट्ठिं जोयणाइं अद्धं च ६२½ ।
एकत्तीस सकोसे ३१¼ य ऊसिया, वित्थडा अद्धं ॥ १८७ ॥

२३१३. पासायस्स उ पुव्वुत्तरेण एत्थ उ सभा सुहम्मा उ ।
तत्तो य चेइयघरं उववायसभा य हरओ य ॥ १८८ ॥

२३१४. अभिसेक्का-ऽलंकारिय-ववसाया ऊसिया उ छत्तीसं ३६ ।
पन्नासइ ५० आयामा, आयामऽद्धं २५ तु वित्थिण्णा ॥ १८९ ॥

२३१५. तिदिसिं होंति सुहम्माए तिन्नि दारा उ अट्ठ ८ उव्विद्धा ।
विक्खंभो य पवेसो य जोयणा तेसि चत्तारि ४ ॥ १९० ॥

२३१६. तेसिं पुरओ मुहमंडवा उ, पेच्छाघरा य तेसु भवे ।
पेच्छाघराण मज्झे अक्खाडा आसणा रम्मा ॥ १९१ ॥

२३१७. पेच्छाघराण पुरओ थूभा, तेसिं चउद्दिसिं होंति ।
पत्तेय पेढियाओ, जिणपडिमा एत्थ पत्तेयं ॥ १९२ ॥

२३१८. थूभाण होंति पुरओ [य] पेढिया, तत्थ चेइयदुमा उ ।
चेइयदुमाण पुरओ उ पेढियाओ मणिमईओ ॥ १९३ ॥

२३१९. तासुप्परिं महिंदज्झया य, तेसु पुरओ भवे नंदा ।
दसजोयण १० उव्वेहा, हरओ वि दसेव १० वित्थिण्णो ॥ १९४ ॥

२३२०. एसेव जिणघरस्स वि हवइ गमो, सेसियाण वि सभाणं ।
जं पि य से नाणत्तं तं पि य वोच्छं समासेणं ॥ १९५ ॥

२३२१. बहुमज्झदेसे पेढिय, तत्थेव य माणवो भवे खंभो ।
चउवीसकोडिमंसिय बारसमद्धं च हेट्ठुवरिं ॥ १९६ ॥

२३२२. फलया, तहियं नागदंतया य, सिक्का तहिं [च] वइरमया ।
तत्थ उ होंति समुग्गा, जिणसकहा तत्थ पन्नत्ता ॥ १९७ ॥

२३२३. माणवगस्स य पुव्वेण आसणं, पच्छिमेण सयणिज्जं ।
उत्तरओ सयणिज्जस्स होइ इंदज्झओ तुंगो ॥ १९८ ॥

२३२४. पहरणकोसो इंदज्झयस्स अवरेण इत्थ चोप्पालो ।
फलिहप्पामोक्खाणं निक्खेवनिही पहरणाणं ॥ १९९ ॥

२३२५. जिणदेवछंदओ जिणघरम्मि पडिमाण तत्थ अट्ठसयं १०८ ।
दो २ चमरधरा खलु, पुरओ घंटाण अट्ठसयं १०८ ॥ २०० ॥

२३२६. सेससभाण उ मज्झे हवंति मणिपेढिया परमरम्मा ।
तत्थाऽऽसणा महरिहा, उववायसभाए सयणिज्जं ॥ २०१ ॥

२३२७. मुहमंडव पेच्छाहर हरओ दारा य सह पमाणाइं ।
थूभा उ अट्ठ उ भवे दारस्स उ मंडवाणं तु ॥ २०२ ॥

२३२८. उव्विद्धा [1]वीसं, उग्गया य वित्थिण्ण जोयणऽद्धं तु ।
माणवग महिंदज्झया हवंति इंदज्झया चेव ॥ २०३ ॥

२३२९. जिणदुम-सुहम्म-चेइयघरेसु जा पेढिया य तत्थ भवे ।
चउजोयण ४ बाहल्ला, अट्ठेव ८ उ वित्थडा-ऽऽयामा ॥ २०४ ॥

२३३०. सेसा चउ ४ आयामा, बाहल्लं दोण्णि २ जोयणा तेसिं ।
सव्वे य चेइयदुमा अट्ठेव ८ य जोयणुव्विद्धा ॥ २०५ ॥

२३३१. छ ६ जोयणाइं विडिमा उव्विद्धा, अट्ठ ८ होंति वित्थिण्णा ।
खंधो वि उ जोयणिओ, विक्खंभोव्वेहओ कोसं ॥ २०६ ॥

२३३२. नगरीए उत्तरेणं नवेव खलु जोयणाण लक्खा उ ।
अरुणोदगे समुद्दे गंतूणं पंच आवासा ॥ २०७ ॥

२३३३. पढमे सयंपभे चेव १ तत्तो खलु होइ पुप्फकेऊ य २ ।
पुप्फावत्ते ३ पुप्फप्पभे ४ य पुप्फुत्तरे पासे ५ ॥ २०८ ॥

२३३४. अग्गमहिसी-परिसाणं चेव तहा नगरीओ होंति अग्गमहिसीणं ।
सामाणियासुराणं तावत्तीसाण तिण्हं च-परिसाणं ॥ २०९ ॥

२३३५. सोमणसा उ सुसीमा सोम-जमाणं तु रायहाणीओ ।
वारससहस्सियाओ, बाहिं वट्टा रयणचित्ता ॥ २१० ॥

२३३६. सिवमंदिरा उ चोद्दससहस्सिया सा भवे उ वरुणस्स ।
सोलससहस्सिया वइरमंदिरा सा नलस्स भवे ॥ २११ ॥

२३३७. अवरेणं अणियाणं, चउद्दिसिं होइ आयरक्खाणं ।
वारससहस्सियाओ, वाहिंवट्टा रयणचित्ता ॥ २१२ ॥

२३३८. अरुणस्स उत्तरेणं बायालीसं भवे सहस्साइं ।
ओगाहिऊण उदहिं सिलनिचओ रायहाणीओ ॥ २१३ ॥

२३३९. वेरोयणपभकंते१ सयकऊ२ वुचए सहस्सक्खे३ ।
एगसहस्से४ य तहा मणोरमे५ पंचमे भणिए ॥ २१४ ॥

---

१. तीसं हं० ॥

२३४०. परिसाणं चेव तहा नयरीओ होंति अग्गमहिसीणं।
सामाणियासुराणं तावत्तीसाण तिण्हं च-परिसाणं॥ २१५॥

२३४१. सोमणसा उ सुसीमा सोम-जमाणं तु रायहाणीओ।
चोद्दससहस्सियाओ, बाहिं वट्टा रयणचित्ता॥ २१६॥

२३४२. अवरेण य अणियाणं, चउद्दिसिं होंति आयरक्खाणं।
बारससहस्सियाओ, बाहिं वट्टा रयणचित्ता॥ २१७॥

२३४३. सिरिमंदिराउ सोलससहस्सिया सा भवे उ अरुणस्स।
अट्ठारसहस्सी वइरमंदिरा सा णलस्स भवे॥ २१८॥

२३४४. धरणस्स नागरण्णो सुहवइपरियाए दक्खिणे पासे।
गंधवईपरियाओ भूयाणंदस्स उत्तरओ॥ २१९॥

२३४५. उच्चत्तेण सहस्सं १०००, सहस्समेगं १००० च मूलवित्थिण्णा।
अद्धऽट्ठमा ७५० उ मज्झे, उवरिं पुण होंति पंच
सए ५००॥ २२०॥

२३४६. दो २ चेव जंबुदीवे, चत्तारि ४ य माणुसुत्तरनगम्मि।
छ ६ च्चाऽरुणे समुद्दे, अट्ठ[1] ८ य अरुणम्मि दीवम्मि॥ २२१॥

२३४७. असुराणं नागाणं उदहिकुमाराण होंति आवासा।
अरुणोदए समुद्दे, तत्थेव य तेसि उप्पाया॥ २२२॥

२३४८. दीव-दिसा-अग्गीणं थणियकुमाराण होंति आवासा।
अरुणवरे दीवम्मि उ, तत्थेव य तेसि उप्पाया॥ २२३॥

२३४९. चोयालसयं १४४ पढमिल्लुयाए पंतीए चंद-सूराणं।
तेण परं पंतीओ चउरुत्तरियाए वुड्ढीए॥ २२४॥

२३५०. जो जाइं सयसहस्साइं वित्थडो सागरो व दीवो वा।
तावइयाओ तहियं पंतीओ चंद-सूराणं॥ २२५॥

॥ दीवसागरपण्णत्तिसंवयणीगाहाओ
सम्मत्ताओ॥ ९॥

---

१. अट्ठ य रुयगम्मि दीवम्मि इति सर्वासु प्रतिषु पाठः। अनागमिकोऽयं पाठः॥

१०

संथारगपइण्णयं

[गा. १-३०. मंगलं संथारगस्स य गुणा]

२३५१. काऊण नमोक्कारं जिणवरवसहस्स वद्धमाणस्स ।
संथारम्मि निबद्धं गुणपरिवाडिं निसामेह ॥ १ ॥

२३५२. एस किराऽऽराहणया, एस किर मणोरहो सुविहियाणं ।
एस किर पच्छिमंते पडागहरणं सुविहियाणं ॥ २ ॥

२३५३. भूईगहणं जह नक्कयाण, अवमाणणं[1] च वज्झाणं ।
मल्लाणं च पडागा, तह संथारो सुविहियाणं ॥ ३ ॥

२३५४. वेरुलिओ व्व मणीणं, गोसीसं चंदणं व गंधाणं ।
जह व रयणेसु वइरं[2], तह संथारो सुविहियाणं ॥ ४ ॥

२३५५. पुरिसवरपुंडरीओ अरिहा इव सव्वपुरिससीहाणं ।
महिलाण भगवईओ जिणजणणीओ जयम्मि जहा ॥ ५ ॥

२३५६. वंसाणं जिणवंसो, सव्वकुलाणं च सावयकुलाइं ।
सिद्धिगइ व्व गईणं, मुत्तिसुहं[3] सव्वसोक्खाणं ॥ ६ ॥

२३५७. धम्माणं च अहिंसा, जणवयवयणाण साहुवयणाइं ।
जिणवयणं च सुईणं, सुद्धीणं दंसणं च जहा ॥ ७ ॥

२३५८. कल्लाणं अब्भुदओ देवाण[4] वि दुल्लहं तिहुयणम्मि ।
बत्तीसं देविंदा जं तं झायंति एगमणा ॥ ८ ॥

२३५९. लद्धं[5] तु तए एयं पंडियमरणं तु जिणवरक्खायं ।
हंतूण कम्ममल्लं सिद्धिपडागा तुमे लद्धा ॥ ९ ॥

---

१. °णयं अवज्झा° सा० ॥ २. वयरं जे० ॥ ३. सिद्धिसुहं जे० ॥ ४. °वाणं दु° सा० सं० ॥
५. तं एयं तुमे लद्धं पंडिय° जे० ॥

२३६०. झाणाण परमसुक्कं, नाणाणं केवलं जहा नाणं ।
परिनिव्वाणं च जहा[1] कमेणु भणियं जिणवरेहिं ॥ १० ॥

२३६१. सव्वुत्तमलाभाणं सामन्नं[2] चेव लाभ मन्नंति ।
परमुत्तम तित्थयरो, परमगई परम[3]सिद्धि त्ति ॥ ११ ॥

२३६२. मूलं तह संजमो वा परलोगरयाण किइकम्माणं ।
सव्वुत्त[4]मं पहाणं सामन्नं चेव मन्नंति ॥ १२ ॥

२३६३. लेसाण सुक्कलेसा, नियमाणं बंभचेरवासो य ।
गुत्ती-समिइगुणाणं मूलं तह संजमो[5] चेव ॥ १३ ॥

२३६४. सव्वुत्तमतित्थाणं तित्थयरपयासियं जहा तित्थं ।
अभिसेउ व्व सुराणं, तह संथारो सुविहियाणं ॥ १४ ॥

२३६५. सियकमल-कलस-सु[6]त्थिय-नंदावत्त-वरमल्लदामाणं ।
तेसिं पि मंगलाणं संथारो मंग[7]लं पढमं ॥ १५ ॥

२३६६. तवअग्गि-नियमसूरा जिणवरनाणा विसुद्धपच्छयणा ।
जे निव्वहंति पुरिसा संथारग[8]इंदमारूढा ॥ १६ ॥

२३६७. परमट्ठो परमउलं परमाययणं ति परमक[9]प्पो त्ति ।
परमुत्तम तित्थयरो, परमगई परमसिद्धि त्ति ॥ १७ ॥

२३६८. ता ए[10]यं तुमे लद्धं जिणवयणामयविभूसियं देहं ।
धम्मरय[11]णस्सिया ते पडिया भवणम्मि वसुहारा ॥ १८ ॥

२३६९. पत्ता उत्तम[12]सुपुरिस ! (? उ तुमे सुपुरिस) कल्लाणपरंपरा परमदिव्वा ।
पावयण साहु[13]धारं कयं च ते अज्ज सुप्पुरिसा ! ॥ १९ ॥

२३७०. सम्मत्त-नाण-दंसणवररय[14]णा नाणतेयसंजुत्ता ।
चारित्तसुद्धसीला तिरयणमाला तुमे लद्धा ॥ २० ॥

---

१. तहा जे० ॥ २. सम्मत्तं चेव सं० ॥ ३. °मसिद्ध त्ति सं० । °मसिद्धु त्ति सा० पु० ॥ ४. °त्तमप्पहा° सं० पु० ॥ ५. °जमोवासो सं० पु० सा० ॥ ६. °सत्थिय° सा पु० ॥ ७. °गलं महियं सा० सं० पु० ॥ ८. °गयंद° सं० पु० ॥ ९. कप्पु त्ति जे० सा० ॥ १०. एयं तुमि ल° सा० ॥ ११. °यणं सिया सा० । °यणुस्मिया पु० । °यणिस्सिया सं० जे० ॥ १२. °मपुरिसा क° सं० पु० सा० ॥ १३. °हुधीरं कयं जे० पु० सा० । °हु धीरा कयं सं० सापा० ॥ १४. °यणं नाणतेयसंजुत्तं सं० ॥

१०

संथारगपइण्णयं

[गा. १–३०. मंगलं संथारगस्स य गुणा]

२३५१. काऊण नमोक्कारं जिणवरवसहस्स वद्धमाणस्स ।
संथारम्मि निबद्धं गुणपरिवाडिं निसामेह ॥ १ ॥

२३५२. एस किराऽऽराहणया, एस किर मणोरहो सुविहियाणं ।
एस किर पच्छिमंते पडागहरणं सुविहियाणं ॥ २ ॥

२३५३. भूईगहणं जह नक्खयाण, अवमाणणं[1] च वज्झाणं ।
मल्लाणं च पडागा, तह संथारो सुविहियाणं ॥ ३ ॥

२३५४. वेरुलिओ व्व मणीणं, गोसीसं चंदणं व गंधाणं ।
जह व रयणेसु वइरं[2], तह संथारो सुविहियाणं ॥ ४ ॥

२३५५. पुरिसवरपुंडरीओ अरिहा इव सव्वपुरिससीहाणं ।
महिलाण भगवईओ जिणजणणीओ जयम्मि जहा ॥ ५ ॥

२३५६. वंसाणं जिणवंसो, सव्वकुलाणं च सावयकुलाइं ।
सिद्धिगइ व्व गईणं, मुत्तिसुहं[3] सव्वसोक्खाणं ॥ ६ ॥

२३५७. धम्माणं च अहिंसा, जणवयवयणाण साहुवयणाइं ।
जिणवयणं च सुईणं, सुद्धीणं दंसणं च जहा ॥ ७ ॥

२३५८. कल्लाणं अब्भुदओ देवाण[4] वि दुल्लहं तिहुयणम्मि ।
बत्तीसं देविंदा जं तं झायंति एगमणा ॥ ८ ॥

२३५९. लद्धं[5] तु तए एयं पंडियमरणं तु जिणवरक्खायं ।
हंतूण कम्ममल्लं सिद्धिपडागा तुमे लद्धा ॥ ९ ॥

---

१. °णयं अवज्झा° सा० ॥ २. वयरं जे० ॥ ३. सिद्धिसुहं जे० ॥ ४. °वाणं तु° सा० सं० ॥
५. तं एयं तुमे लद्धं पंडिय° जे० ॥

२३६०. झाणाण परमसुक्कं, नाणाणं केवलं जहा नाणं ।
परिनिव्वाणं च [1]जहा कमेण भणियं जिणवरेहिं ॥ १० ॥

२३६१. सव्वुत्तमलाभाणं [2]सामन्नं चेव लाभ मन्नंति ।
परमुत्तम तित्थयरो, परमगई [3]परमसिद्धि त्ति ॥ ११ ॥

२३६२. मूलं तह संजमो वा परलोगरयाण किइकम्माणं ।
[4]सव्वुत्तमं पहाणं सामन्नं चेव मन्नंति ॥ १२ ॥

२३६३. लेसाण सुक्कलेसा, नियमाणं बंभचेरवासो य ।
गुत्ती-समिइगुणाणं मूलं तह [5]संजमो चेव ॥ १३ ॥

२३६४. सव्वुत्तमतित्थाणं तित्थयरपयासियं जहा तित्थं ।
अभिसेउ व्व सुराणं, तह संथारो सुविहियाणं ॥ १४ ॥

२३६५. सियकमल-कलस-[6]सुत्थिय-नंदावत्त-वरमल्लदामाणं ।
तेसिं पि मंगलाणं संथारो [7]मंगलं पढमं ॥ १५ ॥

२३६६. तवअग्गि-नियमसूरा जिणवरनाणा विसुद्धपच्छयणा ।
जे निव्वहंति पुरिसा संथार[8]गइंदमारूढा ॥ १६ ॥

२३६७. परमट्ठो परमउलं परमाययणं ति परम[9]कप्पो त्ति ।
परमुत्तम तित्थयरो, परमगई परमसिद्धि त्ति ॥ १७ ॥

२३६८. ता [10]एवं तुमे लद्धं जिणवयणामयविभूसियं देहं ।
धम्म[11]रयणस्सिया ते पडिया भवणम्मि वसुहारा ॥ १८ ॥

२३६९. पत्ता उत्त[12]मसुपुरिस ! (? उ तुमे सुपुरिस) कल्लाणपरंपरा परमदिव्वा ।
पावयण [13]साहुधारं कयं च ते अज्ज सुप्पुरिसा ! ॥ १९ ॥

२३७०. सम्मत्त-नाण-दंसणवर[14]रयणा नाणतेयसंजुत्ता ।
चारित्तसुद्धसीला तिरयणमाला तुमे लद्धा ॥ २० ॥

---

१. तहा जे० ॥ २. सम्मत्तं चेव सं० ॥ ३. °मसिद्ध त्ति सं० । °मसिद्धु त्ति सा० पु० ॥ ४. °त्तमप्पहा° सं० पु० ॥ ५. °जमोवाओ सं० पु० सा० ॥ ६. °सत्थिय° सा पु० ॥ ७. °गलं महियं सा० सं० पु० ॥ ८. °गयंद° सं० पु० ॥ ९. कप्पु त्ति जे० सा० ॥ १०. एयं तुमि ल° सा० ॥ ११. °यणं सिया सा० । °यणुम्मिया पु० । °यणिस्सिया सं० जे० ॥ १२. °मपुरिसा क° सं० पु० सा० ॥ १३. °हुधीरं कयं जे० पु० सा० । °हु धीरा कयं सं० सापा० ॥ १४. °यणं नाणतेयसंजुत्तं सं० ॥

१०

संथारगपइण्णयं

[गा. १–३०. मंगलं संथारगस्स य गुणा]

२३५१. काऊण नमोक्कारं जिणवरवसहस्स वद्धमाणस्स ।
संथारम्मि निबद्धं गुणपरिवाडिं निसामेह ॥ १ ॥

२३५२. एस किराऽऽराहणया, एस किर मणोरहो सुविहियाणं ।
एस किर पच्छिमंते पडागहरणं सुविहियाणं ॥ २ ॥

२३५३. भूईगहणं जह नक्कयाण, अवमाणं[1] च वज्झाणं ।
मल्लाणं च पडागा, तह संथारो सुविहियाणं ॥ ३ ॥

२३५४. वेरुलिओ व्व मणीणं, गोसीसं चंदणं व गंधाणं ।
जह व रयणेसु वइरं[2], तह संथारो सुविहियाणं ॥ ४ ॥

२३५५. पुरिसवरपुंडरीओ अरिहा इव सव्वपुरिससीहाणं ।
महिलाण भगवईओ जिणजणणीओ जयम्मि जहा ॥ ५ ॥

२३५६. वंसाणं जिणवंसो, सव्वकुलाणं च सावयकुलाइं ।
सिद्धिगइ व्व गईणं, मुत्तिसुहं[3] सव्वसोक्खाणं ॥ ६ ॥

२३५७. धम्माणं च अहिंसा, जणवयवयणाण साहुवयणाइं ।
जिणवयणं च सुईणं, सुद्धीणं दंसणं च जहा ॥ ७ ॥

२३५८. कल्लाणं अब्भुदओ देवाण[4] वि दुल्लहं तिहुयणम्मि ।
बत्तीसं देविंदा जं तं झायंति एगमणा ॥ ८ ॥

२३५९. लद्धं[5] तु तए एयं पंडियमरणं तु जिणवरक्खायं ।
हंतूण कम्ममल्लं सिद्धिपडागा तुमे लद्धा ॥ ९ ॥

---

१. °णयं अवज्झा° सा० ॥ २. वयरं जे० ॥ ३. सिद्धिसुहं जे० ॥ ४. °वाणं दु° सा० सं० ॥
५. तं एयं तुमे लद्धं पंडिय° जे० ॥

२३६०. झाणाण परमसुक्कं, नाणाणं केवलं जहा नाणं ।
परिनिव्वाणं च [1] जहा कमेण भणियं जिणवरेहिं ॥ १० ॥

२३६१. सव्वुत्तमलाभाणं [2] सामन्नं चेव लाभ मन्नंति ।
परमुत्तम तित्थयरो, परमगई परम[3]सिद्धि त्ति ॥ ११ ॥

२३६२. मूलं तह संजमो वा परलोगरयाण किट्ठकम्माणं ।
सव्वु[4]त्तमं पहाणं सामन्नं चेव मन्नंति ॥ १२ ॥

२३६३. लेसाण सुक्कलेसा, नियमाणं बंभचेरवासो य ।
गुत्ती-समिइगुणाणं मूलं तह सं[5]जमो चेव ॥ १३ ॥

२३६४. सव्वुत्तमतित्थाणं तित्थयरपयासियं जहा तित्थं ।
अभिसेउ व्व सुराणं, तह संथारो सुविहियाणं ॥ १४ ॥

२३६५. सियकमल-कलस-सु[6]त्थिय-नंदावत्त-वरमल्लदामाणं ।
तेसिं पि मंगलाणं संथारो मं[7]गलं पढमं ॥ १५ ॥

२३६६. तवअग्गि-नियमसूरा जिणवरनाणा विसुद्धपच्छयणा ।
जे निव्वहंति पुरिसा संथारग[8]इंदमारूढा ॥ १६ ॥

२३६७. परमट्ठो परमउलं परमाययणं ति परमक[9]प्पो त्ति ।
परमुत्तम तित्थयरो, परमगई परमसिद्धि त्ति ॥ १७ ॥

२३६८. ता [10]एयं तुमे लद्धं जिणवयणामयविभूसियं देहं ।
धम्मर[11]यणस्सिया ते पडिया भवणम्मि वसुहारा ॥ १८ ॥

२३६९. पत्ता उत्त[12]मसुपुरिस ! (? उ तुमे सुपुरिस) कल्लाणपरंपरा परमदिव्वा ।
पावयण सा[13]हुधारं कयं च ते अज्ज सुप्पुरिसा ! ॥ १९ ॥

२३७०. सम्मत्त-नाण-दंसणवररय[14]णा नाणतेयसंजुत्ता ।
चारित्तसुद्धसीला तिरयणमाला तुमे लद्धा ॥ २० ॥

---

१. तहा जे० ॥ २. सम्मत्तं चेव सं० ॥ ३. °मसिद्ध त्ति सं० । °मसिद्धु त्ति सा० पु० ॥ ४. °त्तमप्पहा° सं० पु० ॥ ५. °जमोवाओ सं० पु० सा० ॥ ६. °सत्थिय° सा पु० ॥ ७. °गलं अहियं सा० सं० पु० ॥ ८. °गयंद° सं० पु० ॥ ९. कप्पु त्ति जे० सा० ॥ १०. एयं तुमि ल° सा० ॥ ११. °यणं सिया सा० । °यणुस्सिया पु० । °यणिस्सिया सं० जे० ॥ १२. °मपुरिसा क° सं० पु० सा० ॥ १३. °हुधीरं कयं जे० पु० सा० । °हु धीरा कयं सं० सापा० ॥ १४. °यणं नाणतेयसंजुत्तं सं० ॥

२३७१. सुविहियगुणवित्थारं संथारं जे लहंति सप्पुरिसा ।
तेसि जियलोयसारं रयणाहरणं कयं होइ ॥ २१ ॥

२३७२. तं तित्[1]थ तुमे लद्धं, जं पवरं सव्वजीवलोगम्मि ।
ण्हाया जत्थ मुणिवरा नि[2]व्वाणमणुत्तरं पत्ता ॥ २२ ॥

२३७३. आसव संवर निज्जर तिन्नि वि अत्था समाहिया जत्थ ।
तं तित्थं ति भणंता सीलव्वयबद्धसोवा[3]णा ॥ २३ ॥

२३७४. भंजिय परीसहच[4]मुं उत्तमसंजमबलेण संजुत्ता ।
भुंजंति कम्मरहिया निव्वाणमणुत्तरं रज्जं ॥ २४ ॥

२३७५. तिहुयणरज्जसमाहिं पत्तो सि तुमं हि समयकप्पम्मि ।
रज्जाभिसेयमउलं विउलफलं [5]लोइ विहरंति ॥ २५ ॥

२३७६. अभिनंदइ मे हिययं, तुब्भे मोक्खस्स साहणोवाओ ।
जं लद्धो संथारो सु[6]विहियपरमत्थ[7]नित्थारो ॥ २६ ॥

२३७७. देवा वि देवलोए भुंजंता बहुविहाइं भोगा[8]इं ।
संथारं चिंतंता आसण-सयणा[9]इं मुंचंति ॥ २७ ॥

२३७८. चंदो व्व पिच्छणिज्जो, सूरो इव तेयसा [10]उदिप्पंतो ।
धणवंतो गुणवंतो हिमवंतमहंतविक्खाओ ॥ २८ ॥

२३७९. गुत्ती-समिइउवेओ संजम-तव-नियम-जोगजुत्तमणो ।
समणो समाहियमणो दंसण-नाणे अणन्नमणो ॥ २९ ॥

२३८०. मेरु व्व पव्वयाणं, सयंभुर[12]मणु व्व चेव उदहीणं ।
चंदो इव ताराणं, तह संथारो सुविहियाणं ॥ ३० ॥

[गा० ३१–४३ संथारगसरूवं]

२३८१. भण केरिसस्स भणिओ संथारो? केरिसे व अवगासे? ।
[13]सुक्खं पि तस्स [14]करणं, एयं ता इच्छिमो नाउं ॥ ३१ ॥

१. तित्थं तुमि ल° सा० ॥ २. नेव्वा° सं० ॥ ३. °सोमाणा सं० पु० ॥ ४. °चमू उ° सं० सा० ॥ ५. लोए सं० ॥ ६. सुपुरिस! प° सं० पु० जे० ॥ ७. °त्थवित्था° जे० । °त्थसंथारो सं० पु० ॥ ८. सोक्खाइं पु० ॥ ९. °णाणि मुं° पु० ॥ १०. व पु० ॥ ११. °इगुणड्ढो सं° पु० ॥ १२. °मणो व्व सं० पु० ॥ १३. उक्खंपिगस्स सं० पु० । उक्खंभिकरस सापा० ॥ १४. करणे जे० सं० पु० ॥

२३८२. हायंति जस्स जोगा, [1]जराइविविहा य हुंति आयंका ।
आरुहइ य संथारं [2]सुविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ३२ ॥

२३८३. जो गारवेण मत्तो नेच्छइ आलोयणं गुरुसगासे ।
आरुहइ य संथारं, अविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ३३ ॥

२३८४. [3]जो पुण पत्तब्भूओ करेइ आलोयणं गुरुसगासे ।
आरुहइ य संथारं, सुविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ३४ ॥

२३८५. जो[3] पुण दंसण[4]मइलो सिढिल[5]चरित्तो करेइ सामन्नं ।
आरुहइ य संथारं, अविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ३५ ॥

२३८६. जो पुण दंसणसुद्धो आयचरित्तो करेइ सामन्नं ।
आरुहइ य संथारं, सुविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ३६ ॥

२३८७. [3]जो रागदोसरहिओ तिगुत्तिगुत्तो तिसल्ल-[6]मयरहिओ ।
आरुहइ य संथारं, सुविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ३७ ॥

२३८८. तिहिं गारवेहिं रहिओ तिदंडप[7]डिमोयगो पहियकित्ती ।
आरुहइ य संथारं, सुविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ३८ ॥

२३८९. चउविहकसायमहणो [8]चउहिं विकहा[9]हिं विरहिओ निच्चं ।
आरुहइ य संथारं, सुविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ३९ ॥

२३९०. पंचमहव्वयकलिओ पंचसु समिईसु [10]सुट्ठुमाउत्तो ।
आरुहइ य संथारं, सुविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ४० ॥

२३९१. छक्काया पडिविरओ सत्तभयट्ठाणविरहियमईओ ।
आरुहइ य संथारं, सुविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ४१ ॥

२३९२. अट्ठ[11]मयट्ठाणजढो कम्मट्ठविहस्स खवणहेउत्ति ।
आरुहइ य संथारं, सुविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ४२ ॥

---

१. जरा य वि° सं० पु० सा० ॥ २. अविसु° जे० पु० ॥ ३. गाथेयं सं० प्रतौ नास्ति ॥ ४. °णरहिओ सि° जे० ॥ ५. सढिल° पु० ॥ ६. मइर° जे० ॥ ७. °परिमो° सं० पु० ॥ ८. चउविहवि° सं० ॥ ९. °हाहिं वज्जिओ सं० पु० ॥ १०. सुट्ठु आउ° जे० सा० ॥ ११. °मइट्ठा° सं० ॥

२३७१. सुविहियगुणवित्थारं संथारं जे लहंति सप्पुरिसा ।
तेसि जियलोयसारं रयणाहरणं कयं होइ ॥ २१ ॥

२३७२. तं तित्थ[1] तुमे लद्धं, जं पवरं सव्वजीवलोगम्मि ।
ण्हाया जत्थ मुणिवरा निव्वाण[2]मणुत्तरं पत्ता ॥ २२ ॥

२३७३. आसव संवर निज्जर तिन्नि वि अत्था समाहिया जत्थ ।
तं तित्थं ति भणंता सीलव्वयबद्धसोवाणा[3] ॥ २३ ॥

२३७४. भंजिय परीसहचमुं[4] उत्तमसंजमबलेण संजुत्ता ।
भुंजंति कम्मरहिया निव्वाणमणुत्तरं रज्जं ॥ २४ ॥

२३७५. तिहुयणरज्जसमाहिं पत्तो सि तुमं हि समयकप्पम्मि ।
रज्जाभिसेयमउलं विउलफलं लोइ[5] विहरंति ॥ २५ ॥

२३७६. अभिनंदइ मे हिययं, तुब्भे मोक्खस्स साहणोवाओ ।
जं लद्धो संथारो सुविहिय[6]परमत्थ[7]नित्थारो ॥ २६ ॥

२३७७. देवा वि देवलोए भुंजंता बहुविहाइं भोगाइं[8] ।
संथारं चिंतंता आसण-सयणाइं[9] मुंचंति ॥ २७ ॥

२३७८. चंदो व्व पिच्छणिज्जो, सूरो इव तेयसा उद्दिप्पंतो[11] ।
धणवंतो गुणवंतो हिमवंतमहंतविक्खाओ ॥ २८ ॥

२३७९. गुत्ती-समिइउवेओ संजम-तव-नियम-जोगजुत्तमणो ।
समणो समाहियमणो दंसण-नाणे अणन्नमणो ॥ २९ ॥

२३८०. मेरु व्व पव्वयाणं, सयंभुरमणु[12] व्व चेव उदहीणं ।
चंदो इव ताराणं, तह संथारो सुविहियाणं ॥ ३० ॥

[गा० ३१–४२ संथारगसरूवं]

२३८१. भण केरिसस्स भणिओ संथारो? केरिसे व अवगासे? ।
सुक्खं[13] पि तस्स करणं[14], एयं ता इच्छिमो नाउं ॥ ३१ ॥

---

१. तित्थं तुमि ल° सा० ॥ २. नेव्वा° सं० ॥ ३. °सोमाणा सं० पु० ॥ ४. °चमू उ° सं० सा० ॥ ५. लोए सं० ॥ ६. सुपुरिस! प° सं० पु० जे० ॥ ७. °त्थवित्था° जे० । °त्थसंथारो सं० पु० ॥ ८. सोक्खाइं पु० ॥ ९. °णाणि मुं° पु० ॥ १०. व पु० ॥ ११. °इगुणड्ढो सं° पु० ॥ १२. °मणो व्व सं० पु० ॥ १३. उक्खंपिगस्स सं० पु० । उक्खंभिकरस्स सापा० ॥ १४. करणे जे० सं० पु० ॥

२३८२. हायंति जस्स जोगा, [1]जराइविविहा य हुंति आयंका ।
आरुहइ य संथारं [2]सुविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ३२ ॥

२३८३. जो गारवेण मत्तो नेच्छइ आलोयणं गुरुसगासे ।
आरुहइ य संथारं, अविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ३३ ॥

२३८४. [3]जो पुण पत्त॰भूओ करेइ आलोयणं गुरुसगासे ।
आरुहइ य संथारं, सुविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ३४ ॥

२३८५. जो[3] पुण दंसण[4]मइलो सिढिल[5]चरित्तो करेइ सामन्नं ।
आरुहइ य संथारं, अविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ३५ ॥

२३८६. जो पुण दंसणसुद्धो आयचरित्तो करेइ सामन्नं ।
आरुहइ य संथारं, सुविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ३६ ॥

२३८७. [3]जो रागदोसरहिओ तिगुत्तिगुत्तो तिसल्ल-[6]मयरहिओ ।
आरुहइ य संथारं, सुविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ३७ ॥

२३८८. तिहिं गारवेहिं रहिओ तिदंड[7]पडिमोयगो पहियकित्ती ।
आरुहइ य संथारं, सुविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ३८ ॥

२३८९. चउविहकसायमहणो [8]चउहिं विक[9]हाहिं विरहिओ निच्चं ।
आरुहइ य संथारं, सुविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ३९ ॥

२३९०. पंचमहव्वयकलिओ पंचसु समिईसु [10]सुट्ठुमाउत्तो ।
आरुहइ य संथारं, सुविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ४० ॥

२३९१. छक्काया पडिविरओ सत्तभयट्ठाणविरहियमईओ ।
आरुहइ य संथारं, सुविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ४१ ॥

२३९२. अट्ठ[11]मयट्ठाणजढो कम्मट्ठविहस्स खवणहेउत्ति ।
आरुहइ य संथारं, सुविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ४२ ॥

---

१. जरा य वि° सं० पु० सा० ॥ २. अविसु° जे० पु० ॥ ३. गाथेयं सं० प्रतौ नास्ति ॥ ४. °णरहिओ सि° जे० ॥ ५. सढिल° पु० ॥ ६. मइर° जे० ॥ ७. °परिमो° सं० पु० ॥ ८. चउविहवि° सं० ॥ ९. °हाहिं वज्जिओ सं० पु० ॥ १०. सुट्ठु आउ° जे० सा० ॥ ११. °महट्ठा° सं० ॥

२३९३. नव बंभचेरगुत्तो, उज्जुत्तो दसविहे समणधम्मे ।
आरुहइ य संथारं, सुविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ४३ ॥

[गा० ४४–५५. संथारगस्स लाभो सोक्खं च]

२३९४. [1]जुत्तस्स उत्तमट्ठे मलियकसायस्स निव्वियारस्स ।
भण [2]केरिसो उ लाभो संथारगयस्स[3] खमगस्स ? ॥ ४४ ॥

२३९५. जुत्तस्स उत्तमट्ठे मलियकसायस्स निव्वियारस्स ।
भण केरिसं च सोक्खं संथारगयस्स [4]खमगस्स ? ॥ ४५ ॥

२३९६. पढमिल्लुगम्मि दिवसे संथारगयस्स जो [5]हवइ लाभो ।
को दाणि तस्स सक्का काउं अग्घं अणग्घस्स ? ॥ ४६ ॥

२३९७. जो संखिज्जभवट्ठिइ सव्वं पि खवेइ सो तहिं कम्मं ।
अणुसमयं साहुपयं [6]साहू वुत्तो तहिं समए ॥ ४७ ॥

२३९८. तणसंथारनि[7]सन्नो वि मुणिवरो भट्ठराग-मय-मोहो ।
जं पावइ मुत्तिसुहं, कत्तो तं चक्कवट्टी वि ? ॥ ४८ ॥

२३९९. ति[8]पुरिसनाडयम्मि वि न सा रई [9]जह महत्थवित्थारे ।
जिणवयणम्मि विसाले हेउसहस्सोवगूढम्मि ॥ ४९ ॥

२४००. जं राग-दोसमइयं, सोक्खं जं होइ विसयमइयं च ।
अणुहवइ चक्कवट्टी, न होइ तं वीयरागस्स ॥ ५० ॥

२४०१. मा होह वासगणया, न तत्थ वासाणि परिगणिज्जंति ।
[10]बहवे गच्छं [11]वुत्था जम्मण-मरणं च ते खुत्ता ॥ ५१ ॥

२४०२. पच्छा वि ते पयाया खिप्पं काहिंति अप्पणो पत्थं ।
जे पच्छिमम्मि काले मरंति संथारमारूढा ॥ ५२ ॥

---

१. गाथेयं सं०प्रतौ नास्ति ॥ २. केरिसगो ला° पु० ॥ ३. °स्स समणस्स जे० सा० । °स्स खवगस्स पु० ॥ ४. खवगस्स जे० पु० ॥ ५. भवे जे० ॥ ६. साहु व्वुत्तो सं० ॥ ७. °निवन्नो वि जे० । °निमुत्तो वि सं० ॥ ८. नियपुरि° सं० पु० सापा० । तप्पुरि° सा० ॥ ९. तह सहस्सवि° जे० सा० पु० ॥ १०. बहुवे° पु० ॥ ११. वुच्छा सं० ॥

२४०३. न वि कारणं तणमओ संथारो न वि य फासुया भूमी ।
अप्पा खलु संथारो [1]हवइ विसुद्धे चरित्तम्मि ॥ ५३ ॥

२४०४. निच्चं पि तस्स भा[2]वुज्जुयस्स जत्थ व जहिं व संथारो ।
जो होइ अहक्खा[3]ओ विहारमब्भुट्ठिओ [4]लूहो ॥ ५४ ॥

२४०५. वासारत्तम्मि तवं चित्त-विचित्ताइ सुट्ठु काऊणं ।
हेमंते संथारं आरुहई सव्व[5]सत्तेणं ॥ ५५ ॥

[गा. ५६–८७. पडिवन्नसंथारगाणमुदाहरणाइं]

२४०६. आसीय पोयणपुरे अज्जा नामेण पुप्फचूल त्ति ।
तीसे धम्मायरिओ पविस्सुओ अन्नि[6]यापुत्तो ॥ ५६ ॥

२४०७. सो गंगमुत्तरंतो सहसा [7]उस्सारिओ य नावाए ।
पडिव[8]न्न उत्तमट्ठं तेण वि आराहियं मरणं ॥ ५७ ॥

२४०८. पंचमहव्वयकलिया पंचसया अज्जया सुपुरिसाणं ।
नयरम्मि कुंभकारे कडगम्मि निवेसिया तइया ॥ ५८ ॥

२४०९. पंच सया एगूणा[9] वायम्मि पराजिएण रुट्ठेण ।
जंतम्मि पावमइणा छुन्ना[10] छन्नेण कम्मेणं ॥ ५९ ॥

२४१०. निम्मम-निरहंकारा निययसरीरे वि अप्पडीबद्धा ।
ते वि तह छुब्भमाणा पडिवन्ना उत्तमं अट्ठं ॥ ६० ॥

२४११. दंडो त्ति विस्सुयजसो पडिमादसधारओ ठिओ पडिमं ।
जउणावंके नयरे सरेहिं विद्धो [11]संयंगीओ ॥ ६१ ॥

२४१२. जिणवयणनिच्छियमई नियसरीरे वि अप्पडीबद्धो ।
सो वि तहविज्झमाणो पडिवन्नो उत्तिमं अट्ठं ॥ ६२ ॥

---

१. होइ विसुद्धो जे० पु० ॥ २. °वुज्जय° पु० ॥ ३. °क्खाया वि° पु० ॥ ४. लुद्धो सं० ॥ ५. °व्वऽवत्थासु सा० । °व्वसत्थासु जे० ॥ ६. °याउत्तो सा० पु० ॥ ७. ओसारिओ सं० । उत्तारिओ जे० पु० ॥ ८. °वन्नो उत्तिम° सं० पु० ॥ ९. °णा नाएण प° जे० ॥ १०. °न्ना छुन्ना अणुकमेणं सं० पु० ॥ ११. सुरग्गीओ सं० पु० ॥

२३९३. नव बंभचेरगुत्तो, उज्जुत्तो दसविहे समणधम्मे ।
आरुहइ य संथारं, सुविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ४३ ॥

[गा० ४४–५५. संथारगस्स लाभो सोक्खं च]

२३९४. [1]जुत्तस्स उत्तमट्ठे मलियकसायस्स निव्वियारस्स ।
भण [2]केरिसो उ लाभो संथारगयस्स[3] खमगस्स ? ॥ ४४ ॥

२३९५. जुत्तस्स उत्तमट्ठे मलियकसायस्स निव्वियारस्स ।
भण केरिसं च सोक्खं संथारगयस्स [4]खमगस्स ? ॥ ४५ ॥

२३९६. पढमिल्लुगम्मि दिवसे संथारगयस्स जो [5]हवइ लाभो ।
को दाणि तस्स सक्का काउं अग्घं अणग्घस्स ? ॥ ४६ ॥

२३९७. जो संखिज्जभवट्ठिइ सव्वं पि खवेइ सो तहिं कम्मं ।
अणुसमयं साहुपयं [6]साहू वुत्तो तहिं समए ॥ ४७ ॥

२३९८. तणसंथारनि[7]सन्नो वि मुणिवरो भट्ठराग-मय-मोहो ।
जं पावइ मुत्तिसुहं, कत्तो तं चक्कवट्टी वि ? ॥ ४८ ॥

२३९९. ति[8]प्पुरिसनाडयम्मि वि न सा रई [9]जह महत्थवित्थारे ।
जिणवयणम्मि विसाले हेउसहस्सोवगूढम्मि ॥ ४९ ॥

२४००. जं राग-दोसमइयं, सोक्खं जं होइ विसयमइयं च ।
अणुहवइ चक्कवट्टी, न होइ तं वीयरागस्स ॥ ५० ॥

२४०१. मा होह वासगणया, न तत्थ वासाणि परिगणिज्जंति ।
[10]बहवे गच्छं [11]वुत्था जम्मण-मरणं च ते खुत्ता ॥ ५१ ॥

२४०२. पच्छा वि ते पयाया खिप्पं काहिंति अप्पणो पत्थं ।
जे पच्छिमम्मि काले मरंति संथारमारूढा ॥ ५२ ॥

---

१. गाथेयं सं०प्रतौ नास्ति ॥ २. केरिसगो ला° पु० ॥ ३. °स्स समणस्स जे० सा० । °स्स खवगस्स पु० ॥ ४. खवगस्स जे० पु० ॥ ५. भवे जे० ॥ ६. साहु व्वुत्तो सं० ॥ ७. °निवन्नो वि जे० । °निसुत्तो वि सं० ॥ ८. नियपुरि° सं० पु० सापा० । तप्पुरि° सा० ॥ ९. तह सहस्सवि° जे० सा० पु० ॥ १०. बहुवे° पु० ॥ ११. वुच्छा सं० ॥

२४०३. न वि कारणं तणमओ संथारो न वि य फासुया भूमी ।
अप्पा खलु संथारो [1]हवइ विसुद्धे चरित्तम्मि ॥ ५३ ॥

२४०४. निच्चं पि तस्स [2]भावुज्जुयस्स जत्थ व जहिं व संथारो ।
जो होइ [3]अहक्खाओ विहारमब्भुट्ठिओ [4]लूहो ॥ ५४ ॥

२४०५. वासारत्तम्मि तवं चित्त-विचित्ताइ सुट्ठु काऊणं ।
हेमंते संथारं आरुहई [5]सव्वंसत्तेणं ॥ ५५ ॥

[गा. ५६–८७. पडिवन्नसंथारगाणमुदाहरणाइं]

२४०६. आसीय पोयणपुरे अज्जा नामेण पुप्फचूल त्ति ।
तीसे धम्मायरिओ पविस्सुओ [6]अन्नियापुत्तो ॥ ५६ ॥

२४०७. सो गंगमुत्तरंतो सहसा [7]उस्सारिओ य नावाए ।
[8]पडिवन्न उत्तमट्ठं तेण वि आराहियं मरणं ॥ ५७ ॥

२४०८. पंचमहव्वयकलिया पंचसया अज्जया सुपुरिसाणं ।
नयरम्मि कुंभकारे कडगम्मि निवेसिया तइया ॥ ५८ ॥

२४०९. पंच सया [9]एगूणा वायम्मि पराजिएण रुट्ठेण ।
जंतम्मि पावमइणा [10]छुन्ना छन्नेण कम्मेणं ॥ ५९ ॥

२४१०. निम्मम-निरहंकारा नियसरीरे वि अप्पडीबद्धा ।
ते वि तह छुज्जमाणा पडिवन्ना उत्तमं अट्ठं ॥ ६० ॥

२४११. दंडो त्ति विस्सुयजसो पडिमादसधारओ ठिओ पडिमं ।
जउणावंके नयरे सरेहिं विद्धो [11]सेयंगीओ ॥ ६१ ॥

२४१२. जिणवयणनिच्छियमई नियसरीरे वि अप्पडीबद्धो ।
सो वि तहविज्झमाणो पडिवन्नो उत्तिमं अट्ठं ॥ ६२ ॥

---

१. होइ विसुद्धो जे० पु० ॥ २. °वुज्जय° पु० ॥ ३. °क्खाया वि° पु० ॥ ४. लुद्धो सं० ॥ ५. °व्वऽवत्थासु सा०। °व्वसत्थासु जे० ॥ ६. °याउत्तो सा० पु० ॥ ७. ओसारिओ सं०। उत्तारिओ जे० पु० ॥ ८. °वन्नो उत्तिम° सं० पु० ॥ ९. °णा नाएण प° जे० ॥ १०. °न्ना छुन्ना अणुकमेणं सं० पु० ॥ ११. सुरंगीओ सं० पु० ॥

२४१३. आसी सुकोसलरिसी चाउम्मासस्स पारणादिवसे ।
ओरुहमाणो उ नगा खइओ छायाइ वग्घीए ॥ ६३ ॥

२४१४. धीधणियबद्धकच्छो पच्चक्खाणम्मि सुट्ठु [1]उवउत्तो ।
सो वि तहखज्जमाणो पडिवन्नो उत्तमं अट्ठं ॥ ६४ ॥

२४१५. उज्जेणीनयरीए अवंतिनामेण विस्सुओ आसी ।
पाओवगमनिवन्नो सुसाणमज्झम्मि एगंते ॥ ६५ ॥

२४१६. तिन्नि [2]रयणीओ खइओ, भल्लुंकी रुट्ठिया विकड्ढंती ।
सो वि तहखज्जमाणो पडिवन्नो उत्तमं अट्ठं ॥ ६६ ॥

२४१७. जल्ल-मल-पंकधारी आहारो सीलसंजमगुणाणं ।
अज्जीरणो उ गीओ कत्तियअज्जो [3]सरवणम्मि ॥ ६७ ॥

२४१८. रोहीडगम्मि नयरे आहारं फासुयं गवेसंतो ।
कोवेण खत्तिएण य भिन्नो सत्तिप्पहारेणं ॥ ६८ ॥

२४१९. एगंतमणावाए विच्छिन्ने थंडिले चइअ देहं ।
सो वि तह भिन्नदेहो पडिवन्नो उत्तमं अट्ठं ॥ ६९ ॥

२४२०. पाडलिपुत्तम्मि पुरे [4]चंदगपुत्तस्स चेव आसीय ।
नामेण धम्मसीहो [5]चंदसिरिं सो पयहिऊणं ॥ ७० ॥

२४२१. [6]कोल्लयरम्मि पुरवरे अह सो अब्भुट्ठिओ, ठिओ धम्मे ।
कासीय [7]गिद्धपट्ठं पच्चक्खाणं विगयसोगो ॥ ७१ ॥

२४२२. अह सो वि चत्तदेहो तिरियसहस्सेहिं खज्जमाणो य ।
सो वि तहखज्जमाणो पडिवन्नो उत्तमं अट्ठं ॥ ७२ ॥

२४२३. पाडलिपुत्तम्मि पुरे चाणक्को नामविस्सुओ आसी ।
सव्वारंभनियत्तो [8]इंगिणिमरणं अह निवन्नो ॥ ७३ ॥

---

१. आउत्तो जे० ॥ २. °णीओ चइओ सं० पु० । °णीए चइउं जे० । °णीइ खइओ सा० ॥ ३. तुरवरम्मि सा० ॥ ४. चंदयगुत्त जे० सा० ॥ ५. चंदसिरी सं० ॥ ६. कुल्लइर° जे० सा० ॥ ७. गद्द° जे० ॥ ८. इंगियम° जे० ॥

२४२४. अणुलोमपूयणाए अह से सत्तुंजओ डहइ देहं ।
सो वि तहडज्झमाणो पडिवन्नो उत्तमं अट्ठं ॥ ७४ ॥

२४२५. [1]कायंदीनयरीए राया नामेण [2]अमयघोसो त्ति ।
तो सो सुयस्स रज्जं दाऊणं [3]अह चरे धम्मं ॥ ७५ ॥

२४२६. आहिंडिऊण वसुहं सुत्तऽत्थविसारओ सुयरहस्सो ।
[4]कायंदी चेव पुरी अह सो पत्तो विगयसोगो ॥ ७६ ॥

२४२७. नामेण चंडवेगो, अह सो[5] पडिछिंदई तयं देहं ।
सो वि तहछिज्जमाणो पडिवन्नो उत्तमं अट्ठं ॥ ७७ ॥

२४२८. कोसंबीनयरीए ललियघडा नाम विस्सुया आसि ।
पाओवगमनिवन्ना वत्तीसं ते सुयरहस्सा ॥ ७८ ॥

२४२९. जलमज्झे ओगाढा [6]नईइ पूरेण निम्ममसरीरा ।
तह वि हु जलदहमज्झे पडिवन्ना उत्तमं अट्ठं ॥ ७९ ॥

२४३०. आसी कुणालनयरे राया नामेण वेसमणदासो ।
तस्स अमच्चो रिट्ठो मिच्छद्दिट्ठी पडिनिविट्ठो ॥ ८० ॥

२४३१. तत्थ य मुणिवरवसहो [7]गणिपिडगधरो तहाऽऽसि आयरिओ ।
नामेण उसहसेणो सुयसागरपारगो धीरो ॥ ८१ ॥

२४३२. तस्साऽऽसी य गणहरो नाणासत्थत्थगहियपेयालो ।
नामेण सीहसेणो [8]वायम्मि पराजिओ रुट्ठो ॥ ८२ ॥

२४३३. अह सो निराणुकंपो अग्गिं दाऊण सुविहियपसंते ।
सो वि तहडज्झमाणो पडिवन्नो उत्तमं अट्ठं ॥ ८३ ॥

२४३४. कुरुदत्तो वि कुमारो सिंवलिफालि व्व अग्गिणा दड्ढो ।
सो वि तहडज्झमाणो पडिवन्नो उत्तमं अट्ठं ॥ ८४ ॥

१. काइंदी° सा० ॥ २. अमिय° पु० ॥ ३. इह चरे धम्मे पु० सा० ॥ ४. काइंदिं चेव पुरिं सा० ॥ ५. से जे० सा० ॥ ६. नईय सं० पु० ॥ ७. गणिपडिमधरो सं० ॥ ८. वाएण प° सं० ॥

२४३५. आसी चिलाइपुत्तो[1] मूइंगुलियाहिं चालणि व्व कओ ।
सो वि तहखज्जमाणो पडिवन्नो उत्तमं अट्ठं ॥ ८५ ॥

२४३६. आसी गयसुकुमालो अलयचम्मं व कीलयसए[2]हिं ।
धरणियले उव्विद्धो[3] तेण वि आराहियं मरणं[4] ॥ ८६ ॥

२४३७. मंखलिणा वि अरहओ सीसा तेयस्स[5] उवगया दड्ढा ।
ते वि तहडज्झमाणा पडिवन्ना उत्तमं अट्ठं ॥ ८७ ॥

[गा. ८८–१२२. पडिवन्नसंथारगस्स खामणा भावणा य]

२४३८. परिजाणाई तिगुत्तो जावज्जीवाए सव्वमाहारं ।
संघसमवाय[6]मज्झे सागारं गुरुनिओगेणं ॥ ८८ ॥

२४३९. अहवा समाहिहेउं करेइ सो पाणगस्स आहारं ।
तो पाणगं पि पच्छा वोसिरइ मुणी जहाकालं ॥ ८९ ॥[7]

२४४०. खामेइ[8] सव्वसंघं संवेगं सेसगाण कुणमाणो ।
मण-वइजोगेहिं पुरा कय-कारिय-अणुमए वा वि ॥ ९० ॥

२४४१. सव्वे अवराहपए एस खमावेमि अज्ज निस्सल्लो[9] ।
अम्मा-पिउणो[10] सरिसा सव्वे वि खमंतु[11] मे जीवा ॥ ९१ ॥

२४४२. धीरपुरिसपण्णत्तं सप्पुरिसनिसेवियं परमघोरं ।
धन्ना सिलायलगया साहंती उत्तमं अट्ठं[12] ॥ ९२ ॥

२४४३. नेरयगई[13]-तिरियगई-माणुस-देवत्तणे वसंतेणं ।
जं पत्तं सुह-दुक्खं, तं अणुचिंते अणन्नमणो ॥ ९३ ॥

२४४४. नरएसु वेयणाओ अणोवमाओ असायबहुलाओ ।
कायनिमित्तं पत्तो अणंतखुत्तो बहुविहाओ ॥ ९४ ॥

---

१. °लायपु° पु० ॥ २. खीलय° सं० ॥ ३. उव्वद्धो पु० । उवविद्धो सं० ॥ ४. धम्मं सं० ॥ ५. °स्स उग्गया द° सं० । °स्स लग्गिणा द° पु० ॥ ६. °समुदाय° पु० ॥ ७. एतद्गाथानन्तरं अह कयमंजलिपणओ भणइ इति सं० आदर्शे उत्थानिकारूपो गद्यपाठ उपलभ्यते ॥ ८. खामेमि सव्व° पु० सा० ॥ ९. नीसल्लो सं० ॥ १०. °पिऊसरिसया सव्वे सा० ॥ ११. °तु मह जी° सा० ॥ १२. ट्ठगं पु० ॥ १३. नारय-तिरियगईए मणुस्स-दे° सा० ॥

२४४५. देवत्ते मणुयत्ते पराभिओगत्तणं उवगएणं ।
दुक्खपरिकिलेसकरी अणंतखुत्तो समणुभूओ(? या) ॥ ९५ ॥

२४४६. तिरिअगई[1]अणुपत्तो भीममहावेयणा [2]अणोरपरा ।
जम्मण-मरणऽरहट्टे अणंतखुत्तो परिब्भमिओ ॥ ९६ ॥

२४४७. सुविहिय! अईयकाले अणंतकालं तु आगय-गएणं ।
जम्मण-मरणमणंतं अणंतखुत्तो समणुभूयं ॥ ९७ ॥

२४४८. नत्थि भयं मरणसमं, जम्मणसरिसं न विज्जए दुक्खं ।
जम्मण-मरणायंकं छिंद ममत्तं सरीराओ ॥ ९८ ॥

२४४९. अन्नं इमं सरीरं अन्नो [3]जीवो त्ति [4]निच्छयमईओ ।
[5]दुक्खपरिकिलेसकरं छिंद ममत्तं सरीराओ ॥ ९९ ॥

२४५०. जावंति केइ दुक्खा सारीरा माणसा [6]व संसारे ।
[7]पत्तो अणंतखुत्तो कायस्स [8]ममत्तदोसेणं ॥ १०० ॥

२४५१. तम्हा सरीर[9]माई सब्भिंतर-बाहिरं निरवसेसं ।
छिंद ममत्तं सुविहिय! जइ इच्छसि [10]उत्तिमं अट्ठं ॥ १०१ ॥

२४५२. जगआहारो संघो सव्वो [11]मह खमउ निरवसेसं पि ।
अहमवि खमामि सुद्धो गुणसंघायस्स संघस्स ॥ १०२ ॥

२४५३. आयरिय उवज्झाए सीसे साहम्मिए कुल गणे य ।
जे मे [12]केई कसाया सव्वे तिविहेण खामेमि ॥ १०३ ॥

२४५४. सव्वस्स समणसंघस्स भगवओ अंजलिं करिय सीसे ।
सव्वं खमावइत्ता [13]अहमवि खामेमि सव्वस्स ॥ १०४ ॥

२४५५. सव्वस्स जीवरासिस्स भावओ धम्मनिहियनियचित्तो ।
सव्वं खमावइत्ता अहयं पि खमामि [14]सव्वेसिं ॥ १०५ ॥

---

१. °गई अणु° पु० सा० ॥ २. अणोयारा सापा० । अणोअरया सा० ॥ ३. जीवु त्ति जे० । जीव त्ति सा० ॥ ४. निच्छिय° सं० पु० ॥ ५. °परिकेसक° सं० ॥ ६. य सं० पु० ॥ ७. पत्ता पु० ॥ ८. ममत्तिदो° जे० सं० ॥ ९. °माई अब्भिं° सं० सा० ॥ १०. उत्तमं ठाणं जे० सा० ॥ ११. मम खमउ पु० ॥ १२. कया क° सं० पु० ॥ १३. अहयं पि खमामि सं० पु० ॥ १४. सव्वस्स जे० ॥

२४५६. इय खामियाइयारो अणुत्तरं तवसमाहिमारूढो ।
पप्फोडिंतो विहरइ [1]बहुभवबाहा[2]करं कम्मं ॥ १०६ ॥

२४५७. जं वद्धमसंखिज्जाहिं असुभभवसयसहस्सकोडीहिं ।
एगसमएण विहुणइ संथारं आरुहंतो उ ॥ १०७॥

२४५८. इय तहविहारिणो से विग्घकरी वेयणा समुट्ठेइ ।
तीसे विज्झवणाए अणुसट्ठिं दिंती निज्जवया ॥ १०८॥

२४५९. जइ ताव ते मुणिवरा आरोवियवित्थरा अपरिकम्मा ।
गिरिपब्भारविलग्गा वहुसावयसंकडं भीमं ॥ १०९ ॥

२४६०. [3]धीधणियबद्धकच्छा अणुत्तरविहारिणो समक्खाया ।
सावयदाढगया वि हु साहंती उत्तमं अट्ठं ॥ ११० ॥

२४६१. किं पुण अणगारसहायगेहिं धीरेहिं संगयमणेहिं ।
न हु नित्थरिज्जइ इमो सँथारो उत्तिमट्ठम्मि ? ॥ १११ ॥

२४६२. उच्छूढसरीरघरा अन्नो जीवो सरीरमन्नं ति ।
धम्मस्स कारणे सुविहिया सरीरं पि छड्डंति ॥ ११२॥

२४६३. पोराणिय-पच्चुप्पन्निया उ अहियासिऊण वियणाओ ।
कम्मकलंकलवली विहुणइ संथारमारूढो ॥ ११३ ॥

२४६४. जं अन्नाणी कम्मं खवेइ वहुयाहिं वासकोडीहिं ।
तं नाणी तिहिं गुत्तो खवेइ ऊसासमेत्तेणं ॥ ११४॥

२४६५. अट्ठविहकम्ममूलं बहुएहिं भवेहिं [6]संचियं पावं ।
तं नाणी तिहिं गुत्तो खवेइ ऊसासमित्तेणं ॥ ११५ ॥

२४६६. एव मरिऊण धीरा संथारम्मि उ गुरूपसत्थम्मि ।
तइयभवेण व तेण व सिज्झिज्जा खीँणकम्मरया ॥ ११६ ॥

---

१. आयविवाहा° जे० । बहुविहबाहा° सा० ॥ २. °कयं क° सं० पु० ॥ ३. धिइ्ध° जे० ॥
४. संसारो जे० पु० ॥ ५. °राणग-प° सं० पु० ॥ ६. अज्जियं सं० पु० ॥ ७. विहुयक° जे० ॥

२४६७. गुत्ती-स[1]मिइगुणड्ढो संजम-तव-नियम[2]कणयकयमउडो ।
सम्मत्त-नाण-दंसणतिरय[3]णसंपावि[4]यमहग्घो ॥ ११७ ॥

२४६८. संघो सइंदयाणं सदेव-मणुयाऽ[5]सुरम्मि लोगम्मि ।
दुल्लह[6]तरो विसुद्धो, [7]सुविसुद्धो सो[8] महामउडो ॥ ११८ ॥

२४६९. डज्झंतेण वि गिम्हे कालसिलाए [9]कवल्लिभूयाए ।
सूरेण व चंदेण व किरणस[10]हस्सा पयंडेणं ॥ ११९ ॥

२४७०. लोगविजयं करिंतेण तेण झाणो[11]वओगचित्तेणं ।
परिसुद्धनाण-दंसणविभूइमंतेण चित्तेण ॥ १२० ॥

२४७१. चंदगविज्झं लद्धं के[12]वलसरिसं समाओऽपरिहीणं ।
उत्तमलेसाणुगओ पडिवन्नो उत्तमं अट्ठं ॥ १२१ ॥

२४७२. एवं मए अभिथुया संथारगइंदखंधमारूढा ।
सुसमणनरिंदचंदा सुहसंकमणं [13]ममं दिंतु ॥ १२२ ॥

॥ संथा[14]रगपइण्णयं सम्मत्तं ॥ १० ॥

---

१. °मियगु° सं० ॥ २. °करणकय° सा० ॥ ३. °णपच्चोविय° जे० ॥ ४. °यसमग्घो सा० ॥ ५. °रस्स लोगस्स जे० ॥ ६. °तवो वि° जे० ॥ ७. अविसु° सं० पु० ॥ ८. तो म° सं० पु० सा० ॥ ९. कविल्लभू° सं० पु० ॥ १०. °हस्सप्पयं जे० ॥ ११. °वओगजुत्तेणं पु०। °वउत्तचित्तेणं सा० ॥ १२. °वलिस° जे० पु० ॥ १३. मम दिसंतु पु०। सया दिंतु सा० ॥ १४. °रओ सम्मत्तो सं०। इति संथारापइन्नं सम्मत्तं जे० ॥

११

वीरत्थओ

[गा. १–४. वीरजिणस्स छव्वीसई णामधेयाणि]

२४७३. नमिऊण जिणं जयजीवबंधवं भवियकुमुयरयणियरं।
वीरं गिरिंदधीरं थुणामि पयडत्थनामेहिं ॥ १ ॥

२४७४. अरुह! १ अरिहंत! २ अरहंत! ३ देव! ४ जिण! ५ वीर! ६ परमकारुणिय! ७।
सव्वण्णु! ८ सव्वदरिसी! ९ पारय! १० तिक्कालविउ! ११ नाह! १२ ॥ २ ॥

२४७५. जय वीयराय! १३ केवलि! १४ तिहुयणगुरु! १५ सव्व! १६ तिहुयणवरिट्ठ! १७।
भयवं! १८ तित्थयर! १९ त्ति य सक्केहिं-नमंसिय! २० जिणिंद! २१ ॥ ३ ॥

२४७६. सिरिवद्धमाण! २२ हरि २३ हर २४ कमलासण २५ पमुह (? बुद्ध) २६ नामधेएहिं।
अन्नत्थगुणजुएहिं जडमई वि सुयाणुसारेण ॥ ४ ॥ दाराइं।
[चउहिं कलावगं]

[गा. ५. १ अरुहणामं]

२४७७. भवबीयंकुरभूयं कम्मं डहिऊण झाणजलणेण।
न रुहसि भववणगहणे, तेण तुमं नाह! 'अरुहो'सि ॥ ५ ॥ दारं १।

[गा. ६–८. २ अरिहंतणामं]

२४७८. घोरुवसग्ग-परीसह-कसाय-करणाणि पाणिणं अरिणो।
सयलाण—नाह! ते हणसि जेण, तेणं 'ऽरिहंतो' सि ॥ ६ ॥

---

१. सव्वदंसण! ९ सं० हं० ॥ २. अन्वर्थगुणयुतैः ॥ ३. झाणजुगलेण हं० ॥ ४. तेणा'ऽरिहो' त्तं सि प्र० ॥

२४७९. वंदण-थुणण-नमंसण-पूयण-सक्करण-सिद्धिगमणम्मि ।
अरहो सि जेण वरपहु !, तेण तुमं होसि 'अरिहिंतो' ॥ ७ ॥

२४८०. अमर-नर-असुरवरपहुगणाण [1]पूयाए जेण अरिहो सि ।
[2]धीर[त्त]मणुम्मुक्को, तेण तुमं देव ! 'अरिहंतो' ॥ ८ ॥ दारं २ ।

[गा. ९-१२. ३ अरहंतणामं]

२४८१. [3]रहु = गड्डि, सेससंगहनिदरिसणमंतो = गिरिगुहमणाणं ।
तं ते नत्थि दुयं पि हु जिणिंद !, तेणारहंतो सि ॥ ९ ॥

२४८२. [4]रहमग्गंतो, [5]अंतं पि = मरणमवणीय जेण वरनाणा ।
[6]संपत्तनियसरूवो जेण, तुमं तेण अरहंतो ॥ १० ॥

२४८३. न रहसि सद्दाइ मणोहरेसु अमणोहरेसु, तं जेण ।
समयारंजियमण-करण-जोग ! तेणारहंतो सि ॥ ११ ॥

२४८४. अरिहा = जोग्गा पूयाइयाण देविंद-ऽणुत्तरसुराई ।
ताण वि अंतो = सीमाकोडी, तं तेण 'अरहंतो' ॥ १२ ॥ दारं ३ ।

[गा. १३. ४ देवणामं]

२४८५. सिद्धिवहुसंगकीलापरो सि, विजई सि मोहरिउवग्गे ।
णंतसुहपुन्नपरिणइपरिगय !, तं तेण 'देवो'त्ति ॥ १३ ॥ दारं ४ ।

[गा. १४. ५ जिणनामं]

२४८६. रागाइवेरिनिक्किंतणेण, दुहओ वि वयसमाहाणा ।
[7]जयसत्तुक्करिसगुणाइएहिं, तेणं 'जिणो' देव ! ॥ १४ ॥ दारं ५ ।

१. पूयाइ जेण अरिहेसि हं० ॥ २. धीरमणमणु° प्र० ॥ ३. रह गड्डि प्र० अस्या गाथायाश्छाया - रथः = गन्त्री, शेषसङ्ग्रहनिदर्शनम्, अन्तर् = गिरिगुहा अज्ञानम्। तत् ते नास्ति द्वयमपि हि जिनेन्द्र ! तेन अरथान्तर् असि ॥ ४. रहः = अग्रान्तः, अन्तमपि = मरणम्; अपनीय येन वरज्ञानात्। सम्प्राप्तनिजस्वरूपः येन; त्वं तेन अरहोऽन्तः ॥ इति छाया ॥ ५. अन्नं पि सं० । अग्गं पि प्र० ॥ ६. संपत्तनिय° सं० ॥ ७. जगत्स्वरूपोत्कृष्टगुणादिभिः ॥

[गा. १५-१६. ६ वीरणामं]

२४८७. दुद्दुऽट्ठकम्मगंठिप्पवियारणलद्धलट्ठसंसद्द ! ।
तं[1]वसिरिवरंगणाकलियसोह, तं तेण 'वीरो' त्ति ॥ १५ ॥

२४८८. पढमवयगहणदिवसे संकंदणविणयकरणगयतण्हो ।
जाओ सि जेण वरमुणि !, अह तेण तुमं 'महावीरो' ॥ १६ ॥ दारं ६ ।

[गा. १७. ७ परमकारुणियणामं]

२४८९. सचराचरजंतुदुहत्तभत्तथुं[2]यसत्त ! सत्तु-मित्तेसु ।
करुणरसरंजियमणो, तेण तुमं 'परमकारुणिओ' ॥ १७ ॥ दारं ७ ।

[गा. १८. ८ सव्वन्नुणामं]

२४९०. [3]जे भूय-भविस्स-भवंति भाव सब्भावभावणपरेण ।
नाणेण जेण जाणसि, भन्नसि तं तेण 'सव्वन्नू' ॥ १८ ॥ दारं ८ ।

[गा. १९. ९ सव्वदरिसिणामं]

२४९१. [4]ते कसिणभुं[5]यणभवणोयरि ट्ठिया नियनियस्सरूवेण ।
सामन्नओऽवलोयसि, तेण तुमं 'सव्वदरिसि' त्ति ॥ १९ ॥ दारं ९ ।

[गा. २०. १० पारगणामं]

२४९२. पारं कम्मस्स भवस्स वा वि सुयजलहिणो व नेयस्स ।
सव्वस्स गओ जेणं, भन्नसि तं 'पारगो' तेण ॥ २० ॥ दारं १० ।

[गा. २१. ११ तिकालविउणामं]

२४९३. पच्चुप्पन्न-अणागय-तीयद्धावत्तिणो पयत्था जे ।
करयलकलियाऽऽमलं[6]य व्व मुणसि, 'तिकालविउ' तेण ॥ २१ ॥ दारं ११ ।

---

१. तपःश्रीवराङ्गनाकलितशोभः त्वम्। अत्र °सोह इति लुप्तविभक्त्यन्तं पदं ज्ञेयम् ॥ २. °थुद्दस° सं० ॥ ३. यान् भूत-भविष्यद्-भवतः भावान् सद्भावभावनापरेण। ज्ञानेन येन जानासि, ॥ ४. 'ते' उपरि अष्टादशगाथायामुक्ता भूत-भविष्यद्-भवद्भावाः कृत्स्नभुवनभवनोदरे स्थिताः निजनिजस्वरूपेण। [तान्] सामान्यतोऽवलोकसे, तेन त्वं सर्वदर्शीति ॥ ५. °भुवणभवणोयरट्ठिया हं० प्र० ॥ ६. °लयं व प्र० ॥

[गा. २२. १२ नाहनामं]

२४९४. 'नाहो' सि [1]नाहऽनाहाण भीमभवगहणमज्झवडियाण।
उवएसदाणओ मग्गनयणओ होसि तं जेण ॥ २२॥ दारं १२।

[गा. २३–२७. १३ वीयरायनामं]

२४९५. रागो=[2]रई, सुभेयरवत्थुसु जंतूण चित्तविणिवेसो।
सो राओ, दोसो उण=तव्विवरीओ मुणेयव्वो ॥ २३ ॥

२४९६. सो कमलासण-हरि-हर-दिणयरपमुहाण माणदलणेण।
लद्धेक्करसो पत्तो जिण ! तुह मूले, तओ तुमए ॥ २४ ॥

२४९७. जं मलण-दलण-विद्दलण-कवलणविसम[3]च्छिजोयजीओ वि।
कर-चरण-नयण-कररुह-अहरदलं वसइ अणुजं व ॥ २५ ॥

२४९८. दोसो वि कुडिलकुंतल-भू-पम्हल-नयणतारियमिसेण।
गुरु निक्करणं सूयइ, तं मन्ने गुणकरे लहुणो ॥ २६ ॥

२४९९. जइ वि [4]बहुरूवधारी वसंति ते देव! तुह सरीरम्मि।
तक्कयविगाररहिओ तह वि, तुमं 'वीयरागो'त्ति ॥ २७॥ दारं १३।

[गा. २८–२९. १४ केवलिणामं]

२५००. जं सव्वदव्व-पज्जवपत्तेयमणंतपरिणइसरूवं।
जुगवं [5]मुणाइ तिक्कालसंठियं केवलं तमिह ॥ २८ ॥

२५०१. तं ते अप्पडिहयसत्तिपसरमणवरयमविगलं अत्थि।
मुणिणो मुणियपयत्था तेण तुमं '[6]केवलिं'विंति ॥ २९ ॥ दारं १४।

[गा. ३०. १५ तिहुयणगुरुणामं]

२५०२. पंचेंदिसन्निणो जे तिहुअणसंद्देण तेऽत्थ गेज्झंति।
तेसिं सद्धम्मनिओयणेण तं 'तिहुयणगुरु'त्ति ॥ ३० ॥ दारं १५।

---

१. नाथ! अनाथानाम्॥ २. रुई प्र०॥ ३. °मच्छिजोअजीवो वि हं०॥ ४. बहिरूव° सं० हं०॥ ५. मुणेइ प्र० हं०॥ ६. 'केवली' होसि सं० हं०॥

[गा. ३१. १६ सव्वणामं]

२५०३. पत्तेयर-सुहुमेयरजिएसु गुरुदुहंविलुप्पमाणेसु ।
सव्वेसु वि हियकारी तेसु, तुमं तेण 'सव्वो'सि ॥ ३१ ॥ दारं १६ ।

[गा. ३२. १७ तिहुयणवरिट्ठणामं]

२५०४. वल-विरिय-सत्त-सोहग्ग-रूव-विन्नाण-नाणपवरो सि ।
उत्तमपयकयवासो, तेण तुमं 'तिहुयणवरिट्ठो' ॥ ३२ ॥ दारं १७ ।

[गा. ३३-३४. १८ भयवं[त]णामं]

२५०५. [1]पडिपुन्नरूव१धण२[2]धम्म३कंति४उज्जम५जसाण६भयसन्ना ।
ते अत्थि अवियला तुम्ह नाह !, तेणासि 'भयवंतो' ॥ ३३ ॥

२५०६. इह-परलो[3]याईयं भयं ति वावन्नयंति सत्तविहं ।
ते[4]ण च्चिय [5]परिवन्तो जिणेस !, तं तेण 'भयवंतो' ॥ ३४ ॥ दारं १८ ।

[गा. ३५. १९ तित्थयरणामं]

२५०७. तित्थं चउविहसंघो, प[6]ढमो च्चिय गणहरोऽहवा तित्थं ।
तत्तित्थकरणसीलो तं सि, तुमं तेण 'तित्थयरो' ॥ ३५ ॥ दारं १९ ।

[गा. ३६. २० सक्कनमंसियणामं]

२५०८. एवं गुणगणसक्कस्स कुणइ सक्को वि किमिह अच्छरियं ।
अभिवंदणं जिणेसर ! ?, ता[7] 'सक्कऽभिवंदिय !' नमो ते
॥ ३६ ॥ दारं २० ।

---

१. प्रतिपूर्णरूप-धन-धर्म-कान्ति-उद्यम-यशसां 'भगसंज्ञा' भगशब्देनोपलक्षणम् ॥ २. सर्वास्वपि प्रतिषु धम्मपाठस्थाने धन्न इति पाठो वर्तते, किन्त्वत्र धम्म इत्येव पाठः सङ्गत इति स एवात्र विहितः। अन्यत्रापि इत्थमेव दृश्यते। तथाहि—"ऐश्वर्यस्य समग्रस्य १ रूपस्य २ यशसः ३ श्रियः। ४ धर्मस्याथ ५ प्रयत्नस्य ६ षण्णां भग इतीङ्गना॥" श्रीहेमचन्द्रीयानेकार्थकोशे द्विस्वरकाण्डे भगशब्दस्यार्था एवं व्यावर्णिताः सन्ति—"भगोऽर्क-ज्ञान-माहात्म्य-यशो-वैराग्य-मुक्तिषु। रूप-वीर्य-प्रयत्नेच्छा-श्री-धर्मैश्वर्य-योनिषु॥" इति॥ ३. 'लोगाई' हं०॥ ४. 'तेन' भयेन॥ ५. सर्वास्वपि प्रतिषु अत्र लिपिभ्रान्तिजनितः परिचत्तो इति पाठो दृश्यते, किन्त्वत्र परिवन्तो इत्येव पाठः साधुः॥ ६. पढमु प्र० हं०॥ ७. तो प्र०॥

[गा. ३७. २१ जिणिंदणामं]

२५०९. मणपज्जवोहि-उवसंत-खीणमोहा जिण त्ति भन्नंति ।
ताणं चिय तं इंदो परमिस्सरिया 'जिणिंदो'त्ति ॥ ३७ ॥ दारं २१ ।

[गा. ३८. २२ वद्धमाणणामं]

२५१०. सिरिसिद्धत्थनरेसरगिहम्मि धण-कणय-देस-कोसेहिं ।
वड्ढेसि तं जिणेसर !, तेण तुमं 'वद्धमाणो' सि ॥ ३८ ॥ दारं २२ ।

[गा. ३९. २३ हरिणामं]

२५११. हरि सि तुमं कमलालय ! करयलगय-संख-चक्क-सारंगो ।
दाणवे[2]रिसो त्ति जिणवर !, तेण तुमं भन्नसे 'विण्हू' ॥ ३९ ॥
दारं २३ ।

[गा. ४०. २४ हरणामं]

२५१२. हरसि रयं जंतूणं वज्झं अब्भिंतरं, न खट्टंगं ।
न य नीलकंठकलिओ, 'हरो'त्ति तं भन्नसे तह वि ॥ ४० ॥ दारं २४ ।

[गा. ४१. २५ कमलासणणामं]

२५१३. कमलासणो वि, जेणं दाणाईचउहधम्मचउवयणो ।
हंसगम[3]णो य गमणे, तेण तुमं भन्नसे 'बंभो' ॥ ४१ ॥ दारं २५ ।

[गा. ४२. २६ बुद्धणामं]

२५१४. बुद्धं अवगयमेगट्ठियं ति, जीवाइतत्त[4]सविसेसं ।
वरविमलकेवलाओ, तेण तुमं भन्नसे 'बुद्धो' ॥ ४२ ॥ [दारं २६ ।]

२५१५. इय नामावलिसंथुय ! सिरिवीरजिणिंद ! मंदपुन्नस्स ।
वियर करुणाइ जिणवर ! सिवपयमणहं थिरं वीर ! ॥ ४३ ॥

॥ [5]वीरत्थओ [6]समत्तो ॥ ११ ॥

---

१. हरसि खमं सं० हं० ॥ २. °वरिसु त्ति प्र० हं० ॥ ३. °गमणं व गमणो प्र० । °गमणो उ गमणे हं० ॥ ४. °त्तमवसेसं सर्वासु प्रतिषु ॥ ५. वीरस्तवप्रकीर्णकम् प्र० ॥ ६. सम्मत्तो इति प्र० हं० नास्ति । सम्मत्तो ॥ १० ॥ सं० ॥

[गा. ३१. १६ सव्वणामं]

२५०३. पत्तेयर-सुहुमेयरजिएसु गुरुदुहंविलुप्पमाणेसु ।
सव्वेसु वि हियकारी तेसु, तुमं तेण 'सव्वो'सि ॥ ३१ ॥ दारं १६ ।

[गा. ३२. १७ तिहुयणवरिट्ठणामं]

२५०४. बल-विरिय-सत्त-सोहग्ग-रूव-विन्नाण-नाणपवरो सि ।
उत्तमपयकयवासो, तेण तुमं 'तिहुयणवरिट्ठो' ॥ ३२ ॥ दारं १७ ।

[गा. ३३-३४. १८ भयवं[त]णामं]

२५०५. प[1]डिपुन्नरूव१धण२ध[2]म्म३कंति४उज्जम५जसाण६भयसन्ना ।
ते अत्थि अवियला तुम्ह नाह !, तेणासि 'भयवंतो' ॥ ३३ ॥

२५०६. इह-परलोया[3]ईयं भयं ति वावन्नयंति सत्तविहं ।
ते[4]णं च्चिय प[5]रिवन्तो जिणेस !, तं तेण 'भयवंतो' ॥ ३४ ॥ दारं १८ ।

[गा. ३५. १९ तित्थयरणामं]

२५०७. तित्थं चउविहसंघो, प[6]ढमो च्चिय गणहरोऽहवा तित्थं ।
तत्तित्थकरणसीलो तं सि, तुमं तेण 'तित्थयरो' ॥ ३५ ॥ दारं १९ ।

[गा. ३६. २० सक्कनमंसियणामं]

२५०८. एवं गुणगणसक्कस्स कुणइ सक्को वि किमिह अच्छरियं ।
अभिवंदणं जिणेसर !?, ता[7] 'सक्कऽभिवंदिय !' नमो ते
॥ ३६ ॥ दारं २० ।

---

१. प्रतिपूर्णरूप-धन-धर्म-कान्ति-उद्यम-यशसां 'भगसंज्ञा' भगशब्देनोपलक्षणम् ॥ २. सर्वास्वपि प्रतिषु धम्मपाठस्थाने धन्न इति पाठो वर्तते, किन्त्वत्र धम्म इत्येव पाठः सङ्गत इति स एवात्र विहितः। अन्यत्रापि इत्थमेव दृश्यते। तथाहि—"ऐश्वर्यस्य समग्रस्य १ रूपस्य २ यशसः ३ श्रियः। ४ धर्मस्याथ ५ प्रयत्नस्य ६ षण्णां भग इतीङ्गना॥" श्रीहेमचन्द्रीयानेकार्थकोशे द्विस्वरकाण्डे भगशब्दस्यार्था एवं व्यावर्णिताः सन्ति—"भगोऽर्क-ज्ञान-माहात्म्य-यशो-वैराग्य-मुक्तिषु। रूप-वीर्य-प्रयत्नेच्छा-श्री-धर्मैश्वर्य-योनिषु॥" इति॥ ३. °लोगाइ° हं०॥ ४. 'तेन' भयेन॥ ५. सर्वास्वपि प्रतिषु अत्र लिपिभ्रान्तिजनितः परिचत्तो इति पाठो दृश्यते, किन्त्वत्र परिवन्तो इत्येव पाठः साधुः॥ ६. पढमु प्र० हं०॥ ७. तो प्र०॥

[गा. ३७. २१ जिणिंदणामं]

२५०९. मणपज्जवोहि-उवसंत-खीणमोहा जिण त्ति भन्नंति ।
तांणं चिय तं इंदो परमिस्सरिया 'जिणिंदो 'त्ति ॥ ३७ ॥ दारं २१ ।

[गा. ३८. २२ वद्धमाणणामं]

२५१०. सिरिसिद्धत्थनरेसरगिहम्मि धण-कणय-देस-कोसेहिं ।
वड्ढेसि तं जिणेसर !, तेण तुमं 'वद्धमाणो' सि ॥ ३८ ॥ दारं २२ ।

[गा. ३९. २३ हरिणामं]

२५११. हरि सि तुमं कमलालय ! करयलगय-संख-चक्क-सारंगो ।
दाणवे[2]रिसो त्ति जिणवर !, तेण तुमं भन्नसे 'विण्हू' ॥ ३९ ॥
दारं २३ ।

[गा. ४०. २४ हरणामं]

२५१२. ह[1]रसि रयं जंतूणं बज्झं अब्भिंतरं, न खट्टंगं ।
न य नीलकंठकलिओ, 'हरो 'त्ति तं भन्नसे तह वि ॥ ४० ॥ दारं २४ ।

[गा. ४१. २५ कमलासणणामं]

२५१३. कमलासणो वि, जेणं दाणाईचउहधम्मचउवयणो ।
हंसग[3]मणो य गमणे, तेण तुमं भन्नसे 'बंभो' ॥ ४१ ॥ दारं २५ ।

[गा. ४२. २६ बुद्धणामं]

२५१४. बुद्धं अवगयमेगट्ठियं ति, जीवाइतत्त[4]सविसेसं ।
वरविमलकेवलाओ, तेण तुमं भन्नसे 'बुद्धो' ॥ ४२ ॥ [दारं २६ ।]

२५१५. इय नामावलिसंथुय ! सिरिवीरजिणिंद ! मंदपुन्नस्स ।
वियर करुणाइ जिणवर ! सिवपयमणहं थिरं वीर ! ॥ ४३ ॥

॥ [5]वीरत्थओ [6]समत्तो ॥ ११ ॥

---

१. हरसि खमं सं० हं० ॥ २. °वरिसु त्ति प्र० हं० ॥ ३. °गमणं व गमणो प्र० । °गमणो उ गमणे हं० ॥ ४. °त्तमवसेसं सर्वासु प्रतिषु ॥ ५. वीरस्तवप्रकीर्णकम् प्र० ॥ ६. सम्मत्तो इति प्र० हं० नास्ति । सम्मत्तो ॥ १० ॥ सं० ॥

१२

सिरिवीरभद्दायरियविरइयं
चउसरणपइण्णयावरणामयं

कुसलाणुबंधिअज्झयणं

[गा. १. आवस्सयछक्कस्स संखेवेणं अत्थाहिगारा]

२५१६. सा[1]वज्जजोगविरई १ उक्कित्तण २ गुणवओ य पडिवत्ती ३।
खलियस्स निंदणा ४ वणतिगिच्छ ५ गुणधारणा ६ चेव ॥ १ ॥

[गा. २–७. आवस्सयछक्कस्स वित्थरेणं अत्थाहिगारा]

२५१७. चारित्तस्स विसोही कीरइ सामाइएण किल ई[2]हइं।
सावज्जेयरजोगाण वज्जणाऽऽसेवणत्तणओ १ ॥ २ ॥

२५१८. दंसणयारविसोही चउवी[3]सायत्थएण [4]कैज्जइ य।
अच्चब्भुयगुणकित्तणरूवेणं जिणवरिंदाणं २ ॥ ३ ॥

२५१९. नाणाईया उ गुणा, त[5]स्संपन्नपडिवत्तिकरणाओ।
वंदणएणं विहिणा कीरइ सोही उ तेसिं तु ३ ॥ ४ ॥

२५२०. खलियस्स य तेसि पुणो विहिणा जं निंदणा[6]इपडिकमणं।
ते[7]णं पडिक्कमणेणं तेसिं पि य कीरए सोही ४ ॥ ५ ॥

२५२१. चरणा[8]इयाइयाणं [9]जहक्कमं वणतिगिच्छरूवेणं।
पडिकमणासुद्धाणं सोही तह काउसग्गेणं ५ ॥ ६ ॥

---

१. जे० आदर्शे एतत्प्रकीर्णकप्रारम्भगता एता अष्टौ गाथा न सन्ति। वस्तुत एता गाथा एतत्प्रकीर्णकसम्बन्धिन्यो न भवन्त्येव, नापि कोऽपि विशिष्टः सम्बन्ध एतासां गाथानामनेन प्रकीर्णकेन सह वर्तते, अपि चैतत्प्रकीर्णकमङ्गल-नामादिप्ररूपिका अमरिंदनरिंद० (गा० ९) इति गाथा साक्षाद् विद्यत एव, तथापि इमा गाथा भूम्नाऽऽदर्शेषु दृश्यन्ते इति सर्वैरप्यादृताः सन्ति, अवचूर्णीकृता पठ्यन्ते चार्पीति॥ २. इहयं जे० हं० ॥ ३. °वीसजिणत्थ° हं० ॥ ४. किच्चइ सा० ॥ ५. तस्संपुण्ण° हं० ॥ ६. °णायपडि° हं० ॥ ७. तेणं पडिकम° जे० ॥ ८. °णाईयाराणं सा० ॥ ९. जहकम्मं वण° जे० ॥

२५२२. गुणधारणरूवेणं पच्चक्खाणेण तवइयारस्स ।
विरियायारस्स पुणो सव्वेहि वि कीरए सोही ६ ॥ ७ ॥

[गा. ८. चोद्दस सुमिणाणि]

२५२३. गय १ वसह २ सीह ३ अभिसेय ४ दाम ५ ससि ६ दिणयरं ७ झयं ८ कुंभं ९ ।
पउमसर १० सागर ११ विमाण-भवण १२ रयणुच्चय १३ सिहिं च १४ ॥ ८ ॥

[गा. ९. मंगलं]

२५२४. अमरिंद-नरिंद-मुणिंदवंदियं वंदिउं महावीरं ।
कुसलाणु[1]बंधि बंधुरमज्झयणं कित्त[2]इस्सामि ॥ ९ ॥

[गा. १०. अत्थाहिगारा]

२५२५. चउसरणगमण १ दुक्कडगरिहा २ सुकडाणुमोयणा ३ चेव ।
एस गणो अणवरयं कायव्वो कुसलहेउ त्ति ॥ १० ॥

[गा. ११. १ चउसरणगमणं]

२५२६. अरिहंत १ सिद्ध २ साहू ३ केवलिकहिओ सुहावहो धम्मो ४ ।
एए चउरो चउगइहरणा सरणं ल[3]हइ धन्नो ॥ ११ ॥

[गा. १२–२२. अरिहंता सरणं १]

२५२७. अह सो जिणभत्तिभ[4]रुच्छरंतरोमंचकंचुयकरालो ।
पहरिसपण[5]उम्मीसं सीसम्मि कयंजली भणइ ॥ १२ ॥

२५२८. राग-द्दोसारीणं हंता कम्मट्ठगा[6]इअरिहंता ।
विसय-कसायारीणं अरिहंता हुंतु मे सरणं ॥ १३ ॥

२५२९. रायसिरिम[7]वकमिंता तव-चरणं दुच्चरं अणुचरिंता ।
केवलसिरिमरिहंता अरिहंता हुंतु मे सरणं ॥ १४ ॥

---

१. °णुबंधयं° जे० हं० ॥ २. °त्तयस्सा° जे० ॥ ३. वहइ हं० ॥ ४. °रुत्थरं° जे० । °रुच्छुरं° ला० ॥ ५. °णओमीसं जे० ॥ ६. °गायअरि° ला० । °गाइमरि° जे० ॥ ७. °मुवक° सा० ॥

१२

सिरिवीरभद्दायरियविरइयं
चउसरणपइण्णयावरणामयं

कुसलाणुबंधिअज्झयणं

[गा. १. आवस्सयछक्कस्स संखेवेणं अत्थाहिगारा]

२५१६. [1]सावज्जजोगविरई १ उक्कित्तण २ गुणवओ य पडिवत्ती ३ ।
खलियस्स निंदणा ४ वणतिगिच्छ ५ गुणधारणा ६ चेव ॥ १ ॥

[गा. २–७. आवस्सयछक्कस्स वित्थरेणं अत्थाहिगारा]

२५१७. चारित्तस्स विसोही कीरइ सामाइएण किल ईहइं[2] ।
सावज्जेयरजोगाण वज्जणाऽऽसेवणत्तणओ १ ॥ २ ॥

२५१८. दंसणयारविसोही चउवीसाय[3]त्थएण कीज्जइ[4] य ।
अच्चब्भुयगुणकित्तणरूवेणं जिणवरिंदाणं २ ॥ ३ ॥

२५१९. नाणाईया उ गुणा, तस्संपन्न[5]पडिवत्तिकरणाओ ।
वंदणएणं विहिणा कीरइ सोही उ तेसिं तु ३ ॥ ४ ॥

२५२०. खलियस्स य तेसि पुणो विहिणा जं निंदणाइ[6]पडिकमणं ।
तेणं[7] पडिक्कमणेणं तेसिं पि य कीरए सोही ४ ॥ ५ ॥

२५२१. चरणाइयाइयाणं[8] जहक्कमं[9] वणतिगिच्छरूवेणं ।
पडिक्कमणासुद्धाणं सोही तह काउसग्गेणं ५ ॥ ६ ॥

---

१. जे० आदर्शे एतत्प्रकीर्णकप्रारम्भगता एता अष्टौ गाथा न सन्ति । वस्तुत एता गाथा एतत्प्रकीर्णकसम्बन्धिन्यो न भवन्त्येव, नापि कोऽपि विशिष्टः सम्बन्ध एतासां गाथानामनेन प्रकीर्णकेन सह वर्तते, अपि चैतत्प्रकीर्णकमङ्गल-नामादिप्ररूपिका अमरिंदनरिंद० (गा० ९) इति गाथा साक्षाद् विद्यत एव, तथापि इमा गाथा भूम्नाऽऽदर्शेषु दृश्यन्ते इति सर्वैरप्यादृताः सन्ति, अवचूरीकृता पठ्यन्ते चापीति ॥ २. इहयं जे० हं० ॥ ३. °वीसजिणत्थ° हं० ॥ ४. किच्चइ सा० ॥ ५. तस्संपुण्ण° हं० ॥ ६. °णायपडि° हं० ॥ ७. तेणं पडिकम° जे० ॥ ८. °णाईयाणं सा० ॥ ९. जहक्कम्मं वण° जे० ॥

२५२२. गुणधारणरूवेणं पच्चक्खाणेण तवइयारस्स ।
विरियायारस्स पुणो सव्वेहि वि कीरए सोही ६ ॥ ७ ॥

[गा. ८. चोद्दस सुमिणाणि]

२५२३. गय १ वसह २ सीह ३ अभिसेय ४ दाम ५ ससि ६ दिणयरं ७
झयं ८ कुंभं ९ ।
पउमसर १० सागर ११ विमाण-भवण १२ रयणुच्चय १३
सिहिं च १४ ॥ ८ ॥

[गा. ९. मंगलं]

२५२४. अमरिंद-नरिंद-मुणिंदवंदियं वंदिउं महावीरं ।
कुसलाणु[1]बंधि बंधुरसज्झयणं कित्त[2]इस्सामि ॥ ९ ॥

[गा. १०. अत्थाहिगारा]

२५२५. चउसरणगमण १ दुक्कडगरिहा २ सुकडाणुमोयणा ३ चेव ।
एस गणो अणवरयं कायव्वो कुसलहेउ त्ति ॥ १० ॥

[गा. ११. १ चउसरणगमणं]

२५२६. अरिहंत १ सिद्ध २ साहू ३ केवलिकहिओ सुहावहो धम्मो ४ ।
एए चउरो चउगइहरणा सरणं ल[3]हइ धन्नो ॥ ११ ॥

[गा. १२–२२. अरिहंता सरणं १]

२५२७. अह सो जिणभत्तिभरु[4]च्छरंतरोमंचकंचुयकरालो ।
पहरिसपण[5]उम्मीसं सीसम्मि कयंजली भणइ ॥ १२ ॥

२५२८. राग-दोसारीणं हंता कम्मट्ठगा[6]इअरिहंता ।
विसय-कसायारीणं अरिहंता हुंतु मे सरणं ॥ १३ ॥

२५२९. रायसिरिमु[7]वक्कमिंता तव-चरणं दुच्चरं अणुचरिंता ।
केवलसिरिमरिहंता अरिहंता हुंतु मे सरणं ॥ १४ ॥

---

१. °णुबंधयं° जे० हं० ॥ २. °त्तयस्सा° जे० ॥ ३. वहइ हं० ॥ ४. °रुत्थरं° जे० । °रुच्छुरं° ला० ॥ ५. °णओमीसं जे० ॥ ६. °गायअरि° ला० । °गाइमरि° जे० ॥ ७. °मुवक° सा० ॥

२५३०. थुइ[1]-वंदणमरिहंता अमरिंद-नरिंदपूयमरिहंता ।
सासयसुहमरहंता अरिहंता हुंतु मे सरणं ॥ १५ ॥

२५३१. परमणगं[2]यं मुं[3]णिंता जोइंद-महिंदझाणमरिहंता ।
धम्मकहं अरिहंता अरिहंता हुंतु मे सरणं ॥ १६ ॥

२५३२. सव्वजियाणमहिंसं अरिहंता सच्चवयणमरिहंता ।
वंभव्वयमरिहंता अरिहंता हुंतु मे सरणं ॥ १७ ॥

२५३३. ओसरणं[4]मवसरिंता चउतीसं अइसए निसेविंता ।
धम्मकहं च कें[5]हिंता अरिहंता हुंतु मे सरणं ॥ १८ ॥

२५३४. एगाइ गिरा [6]णेगे संदेहे देहिणं सँ[7]मं छिंता ।
तिहुयणमणुसा[8]सिंता अरिहंता हुंतु मे सरणं ॥ १९ ॥

२५३५. वयणामएण भुवणं निव्वां[9]विंता गुणेसु ठाविंता ।
जियलोयमुद्धं[10]रिंता अरिहंता हुंतु मे सरणं ॥ २० ॥

२५३६. अच्चब्भुयगुणवंते नियजससससहरपं[11]साहियदियंते ।
निययमणाइअणंते पडिवन्नो सरणमरिहंते ॥ २१ ॥

२५३७. उज्झियजर-मरणाणं समत्तदुक्खत्तसत्तसरणाणं ।
तिहुयणजणसुहयाणं अरिहंताणं नमो ताणं ॥ २२ ॥

[गा. २३–२९. सिद्धा सरणं २]

२५३८. अरिहंतसरणमलसुद्धिलद्धं[12]सुविसुद्धसिद्धबहुमाणो ।
पणयसिरं[13]रइयकरकमलसेहरो सहरिसं भणइ ॥ २३ ॥

२५३९. कम्मट्ठक्खयसिद्धा साहावियनाण-दंसणसमिद्धा ।
सव्वट्ठलद्धिसिद्धा ते सिद्धा हुंतु मे सरणं ॥ २४ ॥

---

८. °कासिंता जे० ला० । °कसित्ता पु० सा० ॥ ९. °चरित्ता जे० ला० ॥

१. थयन्वं° जे० पु० ला० ॥ २. °गइं मु° जे० हं० ॥ ३. मुणित्ता जे० ॥ ४. °णमुव° जे० ॥ ५. कहित्ता जे० ॥ ६. णेगं संदेहं दे° जे० ॥ ७. नमच्छित्ता जे० ॥ ८. °सासित्ता जे० ॥ ९. °व्वावित्ता गुणेसु ठावित्ता जे० ॥ १०. °द्धरित्ता जे० ॥ ११. °पयासियदि° जे० हं० ॥ १२. °द्धपरिसुद्ध° पु० हं० जे० ला० ॥ १३. °सिरि रइ° जे० ला० ॥

२५४०. तियलोयमत्थयत्था परमपयत्था अचिंतसामत्था ।
मंगलसिद्धपयत्था सिद्धा सरणं सुहपसत्था ॥ २५ ॥

२५४१. मूलुक्खयपडिवक्खा अमूढलक्खा सजोगिपच्चक्खा ।
साहावियत्तसुक्खा सिद्धा सरणं परमसुक्खा ॥ २६ ॥

२५४२. पडिपिल्लियपडिणीया समग्गझाणग्गिदड्ढभवबीया ।
जोईसरसरणीया सिद्धा सरणं सुमरणीया ॥ २७ ॥

२५४३. पावियपरमाणंदा गुण[1]नीसंदा[2] विदिण्णभवकंदा ।
लहुईकयरवि-चंदा सिद्धा सरणं खवियदंदा ॥ २८ ॥

२५४४. उवलद्धपरमबंभा दुलहलंभा विमुक्कसंरंभा ।
भुवणघरधरणखंभा सिद्धा सरणं निरारंभा ॥ २९ ॥

[गा. ३०–४०. साहू सरणं ३]

२५४५. सिद्धसरणेण [3]नवबंभहेउसाहुगुणजणिय[4]अणुराओ ।
मे[5]इणिमिलंतसुपसत्थमत्थओ तत्थिमं भणइ ॥ ३० ॥

२५४६. जियलोयबंधुणो कुगइसिंधुणो पारगा महाभागा ।
नाणाइएहिं सिवसुक्खसाहगा साहुणो सरणं ॥ ३१ ॥

२५४७. केवलिणो परमोही विउलमई सुयहरा जिणमयम्मि ।
आयरिय उवज्झाया ते सव्वे साहुणो सरणं ॥ ३२ ॥

२५४८. च[6]उदस-दस-नवपुव्वी दुवाल[7]सिक्कारसंगिणो जे य ।
जिणकप्पाऽहालंदिय परिहारविसुद्धि साहू य ॥ ३३ ॥

२५४९. खीरासव महुआसव संभिन्नस्सोय कुट्ठबुद्धी य ।
चारण-वेउव्वि-पयाणुसारिणो साहुणो सरणं ॥ ३४ ॥

२५५०. उज्झियवइर-विरोहा निच्चमदोहा पसंतमुहसोहा ।
[8]अभिमयगुणसंदोहा हयमोहा साहुणो सरणं ॥ ३५ ॥

---

१. °निस्संदा जे० ला० ॥ २. °दा विभिण्ण° सा० ॥ ३. नयबं° सा० प्रतिं विना ॥ ४. °यबहुमाणो। मे° सा० ॥ ५. मेयणि° जे० ॥ ६. चोद्दस° सं० ॥ ७. °लसेकार° सं० ॥ ८. अहिगय° पु० ॥

२५३०. थुंइ-वंदणमरिहंता अमरिंद-नरिंदपूयमरिहंता ।
सासयसुहमरहंता अरिहंता हुंतु मे सरणं ॥ १५ ॥

२५३१. परमणगं[2]यं मुं[3]णिंता जोइंद-महिंदझाणमरिहंता ।
धम्मकहं अरिहंता अरिहंता हुंतु मे सरणं ॥ १६ ॥

२५३२. सव्वजियाणमहिंसं अरिहंता सच्चवयणमरिहंता ।
वंभव्वयमरिहंता अरिहंता हुंतु मे सरणं ॥ १७ ॥

२५३३. ओसरणं[4]मवसरिंता चउतीसं अइसए निसेविंता ।
धम्मकहं च कं[5]हिंता अरिहंता हुंतु मे सरणं ॥ १८ ॥

२५३४. एगाइ गिरा [6]णेगे संदेहे देहिणं सं[7]मं छित्ता ।
तिहुयणमणुसा[8]सिंता अरिहंता हुंतु मे सरणं ॥ १९ ॥

२५३५. वयणामएण भुवणं निव्वां[9]विंता गुणेसु ठाविंता ।
जियलोयमुद्धं[10]रिंता अरिहंता हुंतु मे सरणं ॥ २० ॥

२५३६. अच्चब्भुयगुणवंते नियजससससहरपं[11]साहियदियंते ।
नियमयमणाइअणंते पडिवन्नो सरणमरिहंते ॥ २१ ॥

२५३७. उज्झियजर-मरणाणं समत्तदुक्खत्तसत्तसरणाणं ।
तिहुयणजणसुहयाणं अरिहंताणं नमो ताणं ॥ २२ ॥

[गा. २३–२९. सिद्धा सरणं २]

२५३८. अरिहंतसरणमलसुद्धिलद्धं[12]सुविसुद्धसिद्धबहुमाणो ।
पणयसिरं[13]रइयकरकमलसेहरो सहरिसं भणइ ॥ २३ ॥

२५३९. कम्मट्ठक्खयसिद्धा साहावियनाण-दंसणसमिद्धा ।
सव्वट्ठलद्धिसिद्धा ते सिद्धा हुंतु मे सरणं ॥ २४ ॥

---

८. °कसिंता जे० ला० । °कसित्ता पु० सा० ॥ ९. °चरित्ता जे० ला० ॥
१. थय-वं° जे० पु० ला० ॥ २. °गइं मु° जे० हं० ॥ ३. मुणित्ता जे० ॥ ४. °णमुव° जे० ॥
५. कहित्ता जे० ॥ ६. णेगं संदेहं दे° जे० ॥ ७. समच्छित्ता जे० ॥ ८. °सासित्ता जे० ॥
९. °व्वावित्ता गुणेसु ठावित्ता जे० ॥ १०. °द्धरित्ता जे० ॥ ११. °पयासियदि° जे० हं० ॥
१२. °द्धपरिसुद्ध° पु० हं० जे० ला० ॥ १३. °सिरि रइ° जे० ला० ॥

२५४०. तियलोयमत्थयत्था परमपयत्था अचिंतसामत्था ।
मंगलसिद्धपयत्था सिद्धा सरणं सुहपसत्था ॥ २५ ॥

२५४१. मूलुक्खयपडिवक्खा अमूढलक्खा सजोगिपच्चक्खा ।
साहावियत्तसुक्खा सिद्धा सरणं परमसुक्खा ॥ २६ ॥

२५४२. पडिपिल्लियपडिणीया समग्गझाणग्गिदड्ढभवबीया ।
जोईसरसरणीया सिद्धा सरणं सुमरणीया ॥ २७ ॥

२५४३. पावियपरमाणंदा गुणं[1]नीसंदा[2] विदिण्णभवकंदा ।
लहुईकयरवि-चंदा सिद्धा सरणं खवियदंदा ॥ २८ ॥

२५४४. उवलद्धपरमबंभा दुलहलंभा विमुक्कसंरंभा ।
भुवणघरधरणखंभा सिद्धा सरणं निरारंभा ॥ २९ ॥

[गा. ३०–४०. साहू सरणं ३]

२५४५. सिद्धसरणेण [3]नवबंभहेउसाहुगुणजणिय[4]अणुराओ ।
मे[5]इणिमिलंतसुपसत्थमत्थओ तत्थिमं भणइ ॥ ३० ॥

२५४६. जियलोयबंधुणो कुगइसिंधुणो पारगा महाभागा ।
नाणाइएहिं सिवसुक्खसाहगा साहुणो सरणं ॥ ३१ ॥

२५४७. केवलिणो परमोही विउलमई सुयहरा जिणमयम्मि ।
आयरिय उवज्झाया ते सव्वे साहुणो सरणं ॥ ३२ ॥

२५४८. च[6]उदस-दस-नवपुव्वी दुवाल[7]सिक्कारसंगिणो जे य ।
जिणकप्पाऽहालंदिय परिहारविसुद्धि साहू य ॥ ३३ ॥

२५४९. खीरासव महुआसव संभिन्नस्सोय कुट्ठबुद्धी य ।
चारण-वेउव्वि-पयाणुसारिणो साहुणो सरणं ॥ ३४ ॥

२५५०. उज्झियवइर-विरोहा निच्चमदोहा पसंतमुहसोहा ।
अ[8]भिमयगुणसंदोहा हयमोहा साहुणो सरणं ॥ ३५ ॥

---

१. °निस्संदा जे० ला० ॥ २. °दा विभिण्ण° सा० ॥ ३. नयबं° सा० प्रतिं विना ॥ ४. °यबहुमाणो। मे° सा० ॥ ५. मेयणि° जे० ॥ ६. चोद्दस° सं० ॥ ७. °लसेकार° सं० ॥ ८. अहिगय° पु० ॥

२५५१. खंडियसिणेहदामा अकामधामा निकामसुहकामा ।
सुं[1]प्पुरिसमणभिरामा आयारामा मुणी सरणं ॥ ३६ ॥

२५५२. [2]मिल्हियविसय-कसाया उज्झियघर-घरणिसंगसुह-साया ।
अकलियहरिस-विसाया साहू सरणं[3] विहुयसोया ॥ ३७ ॥

२५५३. हिंसाइ[4]दोससुन्ना कयकारुन्ना सयं[5]भु[6]रुप्पन्ना ।
अजराऽमरपह[7]खुन्ना साहू सरणं सुकयपुन्ना ॥ ३८ ॥

२५५४. कामविडंबणचुक्का कलिमलमुक्का[8] विविक्कचोरिक्का[9] ।
पावरयसुरयरिक्का साहू गुणरयणचच्चिक्का ॥ ३९ ॥

२५५५. साहुत्तसुट्ठिया जं आयरियाई तओ य ते साहू ।
साहुभणिएण गहियाँ[10] ते तम्हा साहुणो सरणं ॥ ४० ॥

[गा. ४१–४८. केवलिकहिओ धम्मो सरणं ४]

२५५६. पडिवन्नसाहुसरणो सरणं काउं पुणो वि जिणधम्मं ।
पहरिसरोमंचपवंचकंचुयंचियतणू भणइ ॥ ४१ ॥

२५५७. पवरसुकएहि पत्तं पत्तेहि वि[11] नवरि केहि वि न पत्तं ।
तं केवलिपन्नत्तं धम्मं सरणं पवन्नो हं ॥ ४२ ॥

२५५८. पत्तेण अपत्तेण य पत्ताणि य जेण नर-सुरसुहाइं ।
[12]मोक्खसुहं पि य पत्तेण नवरि धम्मो स मे सरणं ॥ ४३ ॥

२५५९. निद्दलियकलुसकम्मो कयसुहजम्मो खलीकय[13]कुहम्मो ।
पसुहपरिणामरम्मो सरणं मे[14] होउ जिणधम्मो ॥ ४४ ॥

२५६०. कालत्तए वि न मयं जम्मण-जर-मरण-वाहिसयसमयं ।
अमयं व बहुमयं जिणमयं च सरणं पवन्नो हं ॥ ४५ ॥

---

१. सुपुरिसमणाभि° हं० पु० ॥ २. मिल्हिय° सं० पु० ला० ॥ ३. °रणं गयपमाया सा० ॥ ४. °सायदो° सं० ॥ ५. सयंभर° पु० ॥ ६. °भुरुप्पुण्णा सं० जे० । °भुरुप्पुण्णा सापा० ॥ ७. °रवहु(? ह)खुन्ना सं० ला० । °रवहु(? ह) खुत्ता जे० ॥ ८. °णमुक्का पु० ॥ ९. °क्का विमुक्क° पु० सापा० ॥ १०. °या तम्हा ते सा° सा० पु० ॥ ११. व नवर जे० ॥ १२. मुक्खसुहं पुण प° सा० पु० ॥ १३. °यवह° सा० पु० ॥ १४. मह हो° पु० ला० ॥

२५६१. पसमियकामपमोहं दिट्ठाऽदिट्ठेसु न कलियविरोहं ।
सिवसुहफलयममोहं धम्मं सरणं पवन्नो हं ॥ ४६ ॥

२५६२. [1]नेरयगइगमणरोहं गुणसंदोहं [2]पवाइनिक्खोहं ।
निहणियवम्महजोहं धम्मं सरणं पवन्नो हं ॥ ४७ ॥

२५६३. भासुरसुवन्नसुंदररयणालंकारगारवमहग्घं ।
निहिमिव दोगच्चहरं धम्मं जिणदेसियं वंदे ॥ ४८ ॥

[गा. ४९–५४. २ दुक्कडगरिहा]

२५६४. चउसरणगमणसंचियसुचरियरोमंचअंचियसरीरो ।
कयदुक्कडगरिहाऽसुहकम्मक्खयकंखिरो भणइ ॥ ४९ ॥

२५६५. इहभवियमन्नभवियं मिच्छत्तपवत्तणं जमहि[3]गरणं ।
जिणपवयणपडिकुट्ठं दुट्ठं गरिहामि तं पावं ॥ ५० ॥

२५६६. मिच्छत्ततमंधेणं अरिहंताइसु अवन्नव[4]यणं जं ।
अन्नाणेण विरइयं इण्हिं [5]गरिहामि तं पावं ॥ ५१ ॥

२५६७. सुय-धम्म-संघ-सा[6]हुसु पावं पडिणीययाए जं रइयं ।
अन्नेसु य पा[7]वेसुं इण्हिं गरिहामि तं पावं ॥ ५२ ॥

२५६८. अन्नेसु य [8]जीवेसुं मित्ती-करुणाइ गोयरेसु कयं ।
परियावणाइ दुक्खं इण्हिं गरिहामि तं पावं ॥ ५३ ॥

२५६९. जं मण-[9]वय-काएहिं कय-कारिय-अणुमईहिं आयरियं ।
धम्मविरुद्धमसुद्धं सव्वं गरिहामि तं पावं ॥ ५४ ॥

[गा. ५५–५८. ३ सुकडाणुमोयणा]

२५७०. अह सो दुक्कडगरिहादलिउक्कडदुक्कडोफुडंभणइ ।
सुकडाणुरायसमुइन्नपुन्नपुलयंकुरकरालो ॥ ५५ ॥

---

१. निरयगइ° पु० ॥ २. पवायनि° जे० ॥ ३. °हियरणं सं० । °हिकरणं जे० ॥ ४. °यणिज्जं जे० पु० ला० ॥ ५. गरहा° सं० ॥ ६. °हुस्स पाव पडणी° जे० ॥ ७. पावेसु य इ° जे० ॥ ८. जीवेसु य मेत्ती° जे० ॥ ९. °वइ-का° जे० ला० ॥

२५५१. खंडियसिणेहदामा अकामधामा निकामसुहकामा ।
सु[1]प्पुरिसमणभिरामा आयारामा मुणी सरणं ॥ ३६ ॥

२५५२. [2]मिल्हियविसय-कसाया उज्झियघर-घरणिसंगसुह-साया ।
अकलियहरिस-विसाया साहू सर[3]णं विहुयसोया ॥ ३७ ॥

२५५३. हिंसा[4]इदोससुन्ना कयकारुन्ना सं[5]यंभु[6]रुप्पन्ना ।
अजराऽमर[7]पहखुन्ना साहू सरणं सुकयपुन्ना ॥ ३८ ॥

२५५४. कामविडंबण[8]चुक्का कलिमलमुक्का[9] विविक्कचोरिक्का ।
पावरयसुरयरिक्का साहू गुणरयणचच्चिक्का ॥ ३९ ॥

२५५५. साहुत्तसुट्ठिया जं आयरियाई तओ य ते साहू ।
साहुभणिएण गहिया[10] ते तम्हा साहुणो सरणं ॥ ४० ॥

[गा. ४१–४८. केवलिकहिओ धम्मो सरणं ४]

२५५६. पडिवन्नसाहुसरणो सरणं काउं पुणो वि जिणधम्मं ।
पहरिसरोमंचपवंचकंचुयंचियतणू भणइ ॥ ४१ ॥

२५५७. पवरसुकएहि पत्तं पत्तेहि वि[11] नवरि केहि वि न पत्तं ।
तं केवलिपन्नत्तं धम्मं सरणं पवन्नो हं ॥ ४२ ॥

२५५८. पत्तेण अपत्तेण य पत्ताणि य जेण नर-सुरसुहाइं ।
[12]मोक्खसुहं पि य पत्तेण नवरि धम्मो स मे सरणं ॥ ४३ ॥

२५५९. निद्दलियकलुसकम्मो कयसुहजम्मो खलीकय[13]कुहम्मो ।
पमुहपरिणामरम्मो सरणं मे[14] होउ जिणधम्मो ॥ ४४ ॥

२५६०. कालत्तए वि न मयं जम्मण-जर-मरण-वाहिसयसमयं ।
अमयं व बहुमयं जिणमयं च सरणं पवन्नो हं ॥ ४५ ॥

---

१. सुपुरिसमणाभि° हं० पु० ॥ २. मिल्हिय° सं० पु० ला० ॥ ३. °रणं गयपमाया सा० ॥ ४. °सायदो° सं० ॥ ५. सयंभरु° पु० ॥ ६. °भुरप्पुण्णा सं० जे० । °भुरुप्पुण्णा सापा० ॥ ७. °रवहु(? ह)खुन्ना सं० ला० । °रवहु(? ह) खुत्ता जे० ॥ ८. °णमुक्का पु० ॥ ९. °का विमुक्क° पु० सापा० ॥ १०. °या तम्हा ते सा° सा० पु० ॥ ११. व नवर जे० ॥ १२. मुक्ख-सुहं पुण प° सा० पु० ॥ १३. °यमह° सा० पु० ॥ १४. मह हो° पु० ला० ॥

२५६१. पसमियकामपमोहं दिट्ठाऽदिट्ठेसु न कलियविरोहं ।
सिवसुहफलयममोहं धम्मं सरणं पवन्नो हं ॥ ४६ ॥

२५६२. [1]नेरयगइगमणरोहं गुणसंदोहं [2]पवाइनिक्खोहं ।
निहणियवम्महजोहं धम्मं सरणं पवन्नो हं ॥ ४७ ॥

२५६३. भासुरसुवन्नसुंदररयणालंकारगारवमहग्घं ।
निहिमिव दोगच्चहरं धम्मं जिणदेसियं वंदे ॥ ४८ ॥

[गा. ४९–५४. २ दुक्कडगरिहा]

२५६४. चउसरणगमणसंचियसुचरियरोमंचअंचियसरीरो ।
कयदुक्कडगरिहाऽसुहकम्मक्खयकंखिरो भणइ ॥ ४९ ॥

२५६५. इहभवियमन्नभवियं मिच्छत्तपवत्तणं जमहि[3]गरणं ।
जिणपवयणपडिकुट्ठं दुट्ठं गरिहामि तं पावं ॥ ५० ॥

२५६६. मिच्छत्ततमंधेणं अरिहंताइसु अवन्नव[4]यणं जं ।
अन्नाणेण विरइयं इण्हिं [5]गरिहामि तं पावं ॥ ५१ ॥

२५६७. सुय-धम्म-संघ-सा[6]हुसु पावं पडिणीययाए जं रइयं ।
अन्नेसु य [7]पावेसुं इण्हिं गरिहामि तं पावं ॥ ५२ ॥

२५६८. अन्नेसु य [8]जीवेसुं मित्ती-करुणाइ गोयरेसु कयं ।
परियावणाइ दुक्खं इण्हिं गरिहामि तं पावं ॥ ५३ ॥

२५६९. जं मण-[9]वय-काएहिं कय-कारिय-अणुमईहिं आयरियं ।
धम्मविरुद्धमसुद्धं सव्वं गरिहामि तं पावं ॥ ५४ ॥

[गा. ५५–५८. ३ सुकडाणुमोयणा]

२५७०. अह सो दुक्कडगरिहादलिउक्कडदुक्कडोफुडंभणइ ।
सुकडाणुरायसमुइन्नपुन्नपुलयंकुरकरालो ॥ ५५ ॥

---

१. निरयगइ° पु० ॥ २. पवायनि° जे० ॥ ३. °हियरणं सं० । °हिकरणं जे० ॥ ४. °यणिज्जं जे० पु० ला० ॥ ५. गरहा° सं० ॥ ६. °हुस्स पाव पडणी° जे० ॥ ७. पावेसु य इ° जे० ॥ ८. जीवेसु य मेत्ती° जे० ॥ ९. °वइ-का° जे० ला० ॥

२५७१. अरिहत्तं[1] अरिहंतेसु, जं च सिद्धत्तणं च सिद्धेसु ।
आयारं आयरिए, उज्झायत्तं उवज्झाए ॥ ५६ ॥

२५७२. साहूण साहुचरियं च, देसविरइं[2] च सावयजणाणं[3] ।
अणुमन्ने सव्वेसिं, सम्मत्तं सम्मदिट्ठीणं ॥ ५७ ॥

२५७३. अहवा सव्वं चिय वीयरायवयणाणुसारि जं सुकडं[4] ।
कालत्तए वि तिविहं अणुमोएमो तयं[5] सव्वं ॥ ५८ ॥

[गा. ५९–६३. चउसरणगमणाईणं फलं]

२५७४. सुहपरिणामो निच्चं चउसरणगमाइ आयरं जीवो ।
कुसलपयडीओ[6] वंधइ, वद्धाउ सुहाणुवंधाओ ॥ ५९ ॥

२५७५. मंदणुभावा वद्धा तिव्वणुभावाओ कुणइ ता चेव ।
असुहाओ निरणुवंधाओ कुणइ, तिव्वाओ मंदाओ ॥ ६० ॥

२५७६. ता एयं कायव्वं वुहेहि निच्चं पि संकिलेसम्मि ।
होइ तिकालं सम्मं असंकिलेसम्मि सुकयफलं[7] ॥ ६१ ॥

२५७७. चउरंगो जिणधम्मो न कओ, चउरंगसरणमवि न कयं ।
चउरंगभव[8]च्छेओ न कओ, हा ! हारिओ जम्मो ॥ ६२ ॥

२५७८. इय जीव ! पमायमहारिवीरभद्दंतमेयं[9]मज्झयणं ।
झाएसु तिसंझमवंझकारणं निव्वुइसुहाणं ॥ ६३ ॥

॥ इति कुसलाणुवंध[10]ज्झयणं सम्मत्तं ॥ १२ ॥

---

१. अरिहंतं अ° सं० जे० ला० ॥ २. °रयं च सं० जे० ला० ॥ ३. °वगगणाणं जे० ॥ ४. सुकयं सा० ॥ ५. वयं जे० ॥ ६. °लप्पयडी वं° जे० ॥ ७. सुकडफ° सं० ला० । सुगडफ° जे० ॥ ८. °भवुच्छे° जे० पु० ॥ ९. °मेव(?त)म° जे० ला० पु० ॥ १०. °वंधिज्झ° जे० ॥

१३

आउरपच्चक्खाणं [२]

[गा. १ उवुग्घाओ]

२५७९. कुससत्थरे निसन्नो भावेण निहित्तनमियकरकमलो ।
आउरपच्चक्खाणं एरिसयं नवरि जंपंतो ॥ १ ॥

[गा. २-३. अविरइपच्चक्खाणं]

२५८०. सव्वं पाणारंभं अलीयवयणं अदत्तदाणं च ।
राईभोयण विरई [अ]ब्बंभ-परिग्गहाओ य ॥ २ ॥

२५८१. सयणेसु परजणेसु य पुत्त-कलत्तेसु परजणे चेव ।
स-परजणम्मि ममत्तं पच्चक्खायं मए सव्वं ॥ ३ ॥

[गा. ४-५. मिच्छादुक्कडं]

२५८२. नरयम्मि वि नेरइया, तिरिया तिरियत्तणम्मि जे केइ ।
दुक्खेण मए ठविया मिच्छा मिह दुक्कडं तस्स ॥ ४ ॥

२५८३. देवत्तणम्मि देवा, मणुया मणुयत्तणम्मि जे केइ ।
दुक्खेण मए ठविया मिच्छा मिह दुक्कडं तस्स ॥ ५ ॥

[गा. ६-१२. ममत्तच्चाओ]

२५८४. देवत्तणम्मि बहुसो रणंतरसणाओ गुरुनियंबाओ ।
मुक्काओ अच्छराओ, मा रज्जसु असुइनारीसु ॥ ६ ॥

२५८५. वज्जेंदनील-मरगयसमप्पहं सासयं वरं भवणं ।
मुक्कं सग्गम्मि तए, वोसिर जरकडणिकयमेयं ॥ ७ ॥

२५८६. नाणामणि-मोत्तियसंकुलाओ आबद्धइंदधणुयाओ ।
रयणाणं रासीओ मोत्तुं मा रएज्ज विभवेसु ॥ ८ ॥

२५८७. जे केइ देवदूसे दिव्वं मे (?) दिव्वदेवसरिसिल्ले ।
मुत्तूण तुमं तइया संपइ मा सुमर कंथइयं ॥ ९ ॥

२५८८. वररयणनिम्मियं पिव कणयमयं कुसुमरेणुसुकुमालं ।
चइऊण तत्थ देहं कुण जरदेहम्मि मा मुच्छं ॥ १० ॥

२५८९. देहं असुइ दुगंधं भरियं पुण पित्त-सुक्क-रुहिराणं ।
रे जीव! इमस्स तुमं मा उवरिं कुणसु पडिबंधं ॥ ११ ॥

२५९०. मा कुणसु तं नियाणं सग्गे किर एरिसीओ रिद्धीओ ।
मा चिंतेहिं सुपुरिस! होइ सया नेव जं जोग्गं (?) ॥ १२ ॥

२५९१. पुन्नं पावं च दुवे वच्चइ जीवेण णवरि सह एयं ।
जं पुण इमं सरीरं कत्तो तं चलइ ठाणाओ? ॥ १३ ॥

[गा. १४–१८. देहस्स उवालंभो]

२५९२. मा मे छुहा भविस्सइ इमस्स देहस्स संबलं वूढं ।
तेणं चिय देह! तुमं खल! गहिओ किं न सुकएणं? ॥ १४ ॥

२५९३. मा मे तण्हा होही मरुत्थलीसुं पि पाणियं वूढं ।
तेणं चिय देह! तुमं खल! गहिओ किं न सुकएणं? ॥ १५ ॥

२५९४. मा मे उण्हं होही इमस्स देहस्स छत्तयं धरियं ।
तेणं चिय देह! तुमं खल! गहिओ किं न सुकएणं? ॥ १६ ॥

२५९५. मा मे सीयं होही पावरियं वत्थ-कंबलसएहिं ।
वच्चंते पुण जीवे खलस्स कंथं पि नो चलियं ॥ १७ ॥

२५९६. बहुलालियस्स बहुपालियस्स तह सुरहिगंध-मलस्स ।
खल देह! तुज्झ जुत्तं पयं पि नो देसि गंतव्वे ॥ १८ ॥

[गा. १९–२५. सुहभावणा]

२५९७. सारीर-माणसेहिं दुक्खेहिं अभिद्दुयम्मि संसारे ।
सुलहमिणं जं दुक्खं, दुलहा सद्धम्मपडिवत्ती ॥ १९ ॥

२५९८. धन्नो हं जेण मए अणोरपारम्मि भवसमुद्दम्मि ।
नट्ठं(? लद्धं) जिणिंदपोयं जं दुलभं भवसएहिं पि ॥ २० ॥

२५९९. तिरियत्तणम्मि बहुसो पत्ताओ तुमे अणेगवियणाओ ।
ता ताइं संभरंतो विसहेज्जसु वेयणं एयं ॥ २१ ॥

२६००. नरयम्मि वि जीव ! तुमे नाणादुक्खाइं जाइं सहियाइं ।
इण्हिं ताइं सरेत्तुं विसहेज्जसु वेयणं एयं ॥ २२ ॥

२६०१. एसो(? एवं) सुहपरिणामो चाणक्को पयहिऊण नियदेहं ।
उववन्नो सुरलोए, पच्चक्खायं मए सव्वं ॥ २३ ॥

२६०२. जाव न मुंचामि लहुं पाणेहिं एत्थ जाव संदेहो ।
ताव इमं जिणवयणं सरामि सोमं मणं काउं ॥ २४ ॥

२६०३. तम्हा पुरिसेण सया अप्पहियं चेव होइ कायव्वं ।
मरणम्मि समावन्ने संपइ सुमरामि अरहंते ॥ २५ ॥

[गा. २६–३४. अरहंताइसुमरण-पावट्ठाणपच्चक्खाण-
मिच्छादुक्कडाइयं]

२६०४. नमो अरहंताणं, सिद्धाण नमो य सुहसमिद्धाणं ।
आयरिउवज्झायाणं नमो, नमो सव्वसाहूणं ॥ २६ ॥

२६०५. हिंसा-ऽलिय-चोरिक्के मेहुण्ण परिग्गहे य निसिभत्ते ।
पच्चक्खामि य मरणे विविहं आहार-पाणाणं ॥ २७ ॥

२६०६. परमत्थो तं न सरिमो संथारो नेय फासुया भूसी ।
हिययं जस्स विसुद्धं तस्सेव य होइ संथारो ॥ २८ ॥

२६०७. एक्को जायइ जीवो, मरई उप्पज्जए तहा एक्को ।
संसारे भमइ एक्को, एक्को च्चिय पावई सिद्धिं ॥ २९ ॥

२६०८. नाणम्मि दंसणम्मि य तहा चरित्तम्मि सासओ अप्पा ।
अवसेसा दुब्भावा वोसिरिया ते मए सव्वे ॥ ३० ॥

२५८७. जे केइ देवदूसे दिव्वं मे (?) दिव्वदेवसरिसिल्ले ।
मुत्तूण तुमं तइया संपइ मा सुमर कंथइयं ॥ ९ ॥

२५८८. वररयणनिम्मियं पिव कणयमयं कुसुमरेणुसुकुमालं ।
चइऊण तत्थ देहं कुण जरदेहम्मि मा मुच्छं ॥ १० ॥

२५८९. देहं असुइ दुगंधं भरियं पुण पित्त-सुक्क-रुहिराणं ।
रे जीव! इमस्स तुमं मा उवरिं कुणसु पडिबंधं ॥ ११ ॥

२५९०. मा कुणसु तं नियाणं सग्गे किर एरिसीओ रिद्धीओ ।
मा चिंतेहिं सुपुरिस! होइ सया नेव जं जोगं (?) ॥ १२ ॥

२५९१. पुन्नं पावं च दुवे वच्चइ जीवेण णवरि सह एयं ।
जं पुण इमं सरीरं कत्तो तं चलइ ठाणाओ? ॥ १३ ॥

[गा. १४–१८. देहस्स उवालंभो]

२५९२. मा मे छुहा भविस्सइ इमस्स देहस्स संबलं वूढं ।
तेणं चिय देह! तुमं खल! गहिओ किं न सुकएणं? ॥ १४ ॥

२५९३. मा मे तण्हा होही मरुत्थलीसुं पि पाणियं वूढं ।
तेणं चिय देह! तुमं खल! गहिओ किं न सुकएणं? ॥ १५ ॥

२५९४. मा मे उण्हं होही इमस्स देहस्स छत्तयं धरियं ।
तेणं चिय देह! तुमं खल! गहिओ किं न सुकएणं? ॥ १६ ॥

२५९५. मा मे सीयं होही पावरियं वत्थ-कंबलसएहिं ।
वच्चंते पुण जीवे खलस्स कंथं पि नो चलियं ॥ १७ ॥

२५९६. बहुलालियस्स बहुपालियस्स तह सुरहिगंध-मलस्स ।
खल देह! तुज्झ जुत्तं पयं पि नो देसि गंतव्वे ॥ १८ ॥

[गा. १९–२५. सुहभावणा]

२५९७. सारीर-माणसेहिं दुक्खेहिं अभिद्दुयम्मि संसारे ।
सुलहमिणं जं दुक्खं, दुलहा सद्धम्मपडिवत्ती ॥ १९ ॥

२५९८. धन्नो हं जेण मए अणोरपारम्मि भवसमुद्दम्मि ।
नट्ठं(? लद्धं) जिणिंदपोयं जं दुलभं भवसएहिं पि ॥ २० ॥

२५९९. तिरियत्तणम्मि बहुसो पत्ताओ तुमे अणेगवियणाओ ।
ता ताइं संभरंतो विसहेज्जसु वेयणं एयं ॥ २१ ॥

२६००. नरयम्मि वि जीव ! तुमे नाणादुक्खाइं जाइं सहियाइं ।
इण्हिं ताइं सरेत्तुं विसहेज्जसु वेयणं एयं ॥ २२ ॥

२६०१. एसो(? एवं) सुहपरिणामो चाणक्को पयहिऊण नियदेहं ।
उववन्नो सुरलोए, पच्चक्खायं मए सव्वं ॥ २३ ॥

२६०२. जाव न मुंचामि लहुं पाणेहिं एत्थ जाव संदेहो ।
ताव इमं जिणवयणं सरामि सोमं मणं काउं ॥ २४ ॥

२६०३. तम्हा पुरिसेण सया अप्पहियं चेव होइ कायव्वं ।
मरणम्मि समावन्ने संपइ सुमरामि अरहंते ॥ २५ ॥

[गा. २६–३४. अरहंताइसुमरण-पावट्ठाणपच्चक्खाण-
मिच्छादुक्कडाइयं]

२६०४. नमो अरहंताणं, सिद्धाण नमो य सुहसमिद्धाणं ।
आयरिउवज्झायाणं नमो, नमो सव्वसाहूणं ॥ २६ ॥

२६०५. हिंसाऽलिय-चोरिक्के मेहुण्ण परिग्गहे य निसिभत्ते ।
पच्चक्खामि य मरणे विविहं आहार-पाणाणं ॥ २७ ॥

२६०६. परमत्थो तं न सरिमो संथारो नेय फासुया भूमी ।
हिययं जस्स विसुद्धं तस्सेव य होइ संथारो ॥ २८ ॥

२६०७. एक्को जायइ जीवो, मरई उप्पज्जए तहा एक्को ।
संसारे भमइ एक्को, एक्को च्चिय पावई सिद्धिं ॥ २९ ॥

२६०८. नाणम्मि दंसणम्मि य तहा चरित्तम्मि सासओ अप्पा ।
अवसेसा दुब्भावा वोसिरिया ते मए सव्वे ॥ ३० ॥

२६०९. जे मे जाणंति जिणा अवराहा तेसु तेसु ठाणेसु ।
ते हं आलोएमिं उवट्ठिओ सव्वभावेणं ॥ ३१ ॥

२६१०. छउमत्थो मूढमणो केत्तियमेत्तं च संभरइ जीवो ।
जं न वि सुमरेमि अहं मिच्छा मिह दुक्कडं तस्स ॥ ३२ ॥

२६११. जइ मे होज्ज पमाओ इमस्स देहस्सिमाए रयणीए ।
आहारं उवहिं देहं पुव्विं दुच्चिन्नाणि य ॥ ३३ ॥

२६१२. .... पुव्विं दुच्चिन्नाणि य ।
अपच्छिमम्मि ऊसासे सव्वं तिविहेण वोसिरामि ॥ ३४ ॥

॥ आउरपच्चक्खाणं समत्तं ॥ १३ ॥

२६२२. जा मे वयरपरंपर कसायकलुसेण असुहलेसेणं ।
जीवाणं कहवि कया सा वि य मे सव्वहा चत्ता ॥ १० ॥

२६२३. जं पि सरीरं इट्ठं कुडुंब उवगरण रूव विन्नाणं ।
जीवोवघायजणयं संजायं तं पि निंदामि ॥ ११ ॥

२६२४. गहिऊण य मुक्काइं जम्मण-मरणेहिं जाइं देहाइं ।
पावेसु पसत्ताइं तिविहेणं ताइं चत्ताइं ॥ १२ ॥

२६२५. आवज्जिऊण धरिओ अत्थो जो लोह-मोहमूढेणं ।
असुहज्झाणपउत्तो मण-वय-काएहिं सो चत्तो ॥ १३ ॥

२६२६. जाइं चिय गेह-कुडुंबयाइं हिययस्स अइवइट्ठाइं ।
जम्मे जम्मे चत्ताइं वोसिरियाइं मए ताइं ॥ १४ ॥

२६२७. अहिगरणाइं जाइं हल-उक्खल-सत्थ-जंतमाईणि ।
करणाईहिं कयाइं परिहरियाइं मए ताइं ॥ १५ ॥

२६२८. मिच्छत्तभावगाइं जाइं कुसत्थाइं पावजणगाइं ।
कुग्गहकराइं लोए निंदामि य ताइं सव्वाइं ॥ १६ ॥

२६२९. अन्नं पि य जं किंचि वि अन्नाण-पमाय-दोसमूढेणं ।
पावं पावेण कयं तं पि हु तिविहेण पडिकंतं ॥ १७ ॥

[गा. १८–२६. ३ सुकडाणुमोयणा]

२६३०. जं पुण देहं सयणं वावारं दविण नाण कोसल्लं ।
वट्टइ सुहम्मि ठाणे, तं सव्वं अणुमयं मज्झ ॥ १८ ॥

२६३१. जं चिय कयं सुतित्थं, संत(? ता)ईदेसणा सुहं किच्चं ।
जीवाणं सुहजणयं, तिविहेणं बहुमयं तं पि ॥ १९ ॥

२६३२. गुणपगरिसं जिणाणं, परोवयारं च धम्मकहणेणं ।
मोहजएणं नाणं, अणुमोएमो य तिविहेणं ॥ २० ॥

२६३३. सिद्धाण सिद्धभावं, असेसकम्मक्खएण सुहभावं ।
दंसण-नाणसहावं, अणुमोएमो य तिविहेणं ॥ २१ ॥

१५

सिरिवीरभद्दायरियविरइयं

भत्तपरिन्नापइन्नयं

[गा. १–२. मंगलमभिधेयं च]

२६४०. नमिऊण महाइसयं महाणुभावं मुणिं महावीरं ।
भणिमो भत्तपरिण्णं निय[1]मरणट्ठा परट्ठा य ॥ १ ॥

२६४१. भवगहणभमणरीणा लहंति निव्वुइसुहं जमल्लीणा ।
तं कप्पद्दुमकाणणसुहयं जिणसासणं जयइ ॥ २ ॥

[गा. ३–४. नाणमाहप्पं]

२६४२. मणुयत्तं जिणवयणं च दुलहं पाविऊण सप्पुरिसा ! ।
सा[2]सयसुहिक्करसिएहिं नाणवसिएहिं होयव्वं ॥ ३ ॥

२६४३. जं अज्ज सुहं भविणो संभरणीयं तयं भवे कल्लं ।
मग्गंति निरुवसग्गं अपवग्गसुहं बुहा तेणं ॥ ४ ॥

[गा. ५. असासयसोक्खस्स निप्फलत्तं]

२६४४. नर-विबुहेसरसोक्खं दुक्खं परमत्थओ तयं बिंति ।
परिणामदारुणमसासयं च जं ता अलं तेण ॥ ५ ॥

[गा. ६–७. जिणाणाराहणाए सासयसोक्खं]

२६४५. जं सासयसुहसाहणमाणाआराहणं जिणिंदाणं ।
ता तीए जइयव्वं जिणवयणविसुद्धबुद्धीहिं ॥ ६ ॥

२६४६. तं नाण-दंसणाणं चारित्त-तवाण जिणपणीयाणं ।
जं आराहणमिणमो आणा आरा[3]हणं बिंति ॥ ७ ॥

---

१. °यसर° सा० ॥ २. °सइसुहेक° सं० ला० पु० ॥ ३. °हणा बिंति जे० ॥

[गा. ८–९. अब्भुज्जयमरणस्स भेयतिगं]

२६४७. पव्वज्जाए अब्भुज्जओ वि आराहओ अहासुत्तं ।
अब्भुज्जयमरणेणं अविगलमाराहणं लहइ ॥ ८ ॥

२६४८. तं अब्भुं[1]ज्जयमरणं अमरणधम्मेहिं वन्नियं तिविहं ।
भत्तपरिन्ना १ इंगिणि २ पाओवगमं ३ च धीरेहिं ॥ ९ ॥

[गा. १०–११. भत्तपरिन्नामरणस्स भेयजुयं]

२६४९. भत्तपरिन्नामरणं दुविहं सवियारं[2] मो १ अवीआरं २ ।
सपरक्कमस्स मुणिणो संलिहियतणुस्स सवियारं १ ॥ १० ॥

२६५०. अपरक्कमस्स काले अप्पहुप्पंतम्मि जं तमवियारं २ ।
तमहं भत्तपरिन्नं जहापरिन्नं भणिस्सामि ॥ ११ ॥

[गा. १२–१९. भत्तपरिन्नयस्स जइणो गुरुं पइ विन्नत्ती,
गुरुणो आलोयणोवएसो य]

२६५१. धिइबलवियलाणमकालमच्चुकलियाणमकयकरणाणं ।
निरवज्जमज्जकालियजईण जोग्गं निरुवसग्गं ॥ १२ ॥

२६५२. [3]पसमसुहसप्पिवासो असोय-हासो सजीवियनिरासो ।
विसयसुहविगयरागो धम्मुज्जमजा[4]यसंवेगो ॥ १३ ॥

२६५३. निच्छियमरणावत्थो वाहिग्घत्थो जई गिहत्थो वा ।
भविओ भत्तपरिन्नाइ नायसंसारनेग्गुन्नो ॥ १४ ॥

२६५४. पच्छायावपरद्धो पियधम्मो दोस[5]दूसणसयण्हो ।
अरिहइ पासत्थाई वि दोसदोसिलकलिओ वि ॥ १५ ॥

२६५५. वाहि-जर-मरणमयरो निरंतरुप्पत्तिनीरनिउ[6]रंबो ।
परिणामदारुणदुहो अहो ! दुरंतो भवसमुद्दो ॥ १६ ॥

१. °ब्भुज्जुय° जे० ॥ २. °र मो य अविआरं सा० पु० ॥ ३. परमसुह° सा० पु० ॥ ४. °जाइसं° सं० जे० ॥ ५. °सदंस° जे० ॥ ६. °निउरुंबो ल० पु० । °निकुरंबो सा० ॥

१५

सिरिवीरभद्दायरियविरइयं

भत्तपरिन्नापइन्नयं

[गा. १–२. मंगलमभिधेयं च]

२६४०. नमिऊण महाइसयं महाणुभावं मुणिं महावीरं ।
भणिमो भत्तपरिण्णं निय[1]मरणट्ठा परट्ठा य ॥ १ ॥

२६४१. भवगहणभमणरीणा लहंति निव्वुइसुहं जमल्लीणा ।
तं कप्पद्दुमकाणणसुहयं जिणसासणं जयइ ॥ २ ॥

[गा. ३–४. नाणमाहप्पं]

२६४२. मणुयत्तं जिणवयणं च दुलहं पाविऊण सप्पुरिसा ! ।
सास[2]यसुहिक्करसिएहिं नाणवसिएहिं होयव्वं ॥ ३ ॥

२६४३. जं अज्ज सुहं भविणो संभरणीयं तयं भवे कल्लं ।
मग्गंति निरुवसग्गं अपवग्गसुहं बुहा तेणं ॥ ४ ॥

[गा. ५. असासयसोक्खस्स निप्फलत्तं]

२६४४. नर-विबुहेसरसोक्खं दुक्खं परमत्थओ तयं बिंति ।
परिणामदारुणमसासयं च जं ता अलं तेण ॥ ५ ॥

[गा. ६–७. जिणाणाराहणाए सासयसोक्खं]

२६४५. जं सासयसुहसाहणमाणाआराहणं जिणिंदाणं ।
ता तीए जइयव्वं जिणवयणविसुद्धबुद्धीहिं ॥ ६ ॥

२६४६. तं नाण-दंसणाणं चारित्त-तवाण जिणपणीयाणं ।
जं आराहणमिणमो आणा आराह[3]णं बिंति ॥ ७ ॥

---

१. °यसर° सा० ॥ २. °सइसुहेक्क° सं० ला० पु० ॥ ३. °हणा बिंति जे० ॥

[गा. ८–९. अब्भुज्जयमरणस्स भेयतिगं]

२६४७. पव्वज्जाए अब्भुज्जओ वि आराहओ अहासुत्तं ।
अब्भुज्जयमरणेणं अविगलमाराहणं लहइ ॥ ८ ॥

२६४८. तं अब्भुं[1]ज्जयमरणं अमरणधम्मेहिं वन्नियं तिविहं ।
भत्तपरिन्ना १ इंगिणि २ पाओवगमं ३ च धीरेहिं ॥ ९ ॥

[गा. १०–११. भत्तपरिन्नामरणस्स भेयजुयं]

२६४९. भत्तपरिन्नामरणं दुविहं सवियारं[2] मो १ अवीआरं २ ।
सपरक्कमस्स मुणिणो संलिहियतणुस्स सवियारं १ ॥ १० ॥

२६५०. अपरक्कमस्स काले अपहुप्पंतम्मि जं तमवियारं २ ।
तमहं भत्तपरिन्नं जहापरिन्नं भणिस्सामि ॥ ११ ॥

[गा. १२–१९. भत्तपरिन्नयस्स जइणो गुरुं पइ विन्नत्ती, गुरुणो आलोयणोवएसो य]

२६५१. धिइबलवियलाणमकालमच्चुकलियाणमकयकरणाणं ।
निरवज्जमज्जकालियजईण जोग्गं निरुवसग्गं ॥ १२ ॥

२६५२. [3]पसमसुहसप्पिवासो असोय-हासो सजीवियनिरासो ।
विसयसुहविगयरागो धम्मुज्जमजा[4]यसंवेगो ॥ १३ ॥

२६५३. निच्छियमरणावत्थो वाहिग्घत्थो जई गिहत्थो वा ।
भविओ भत्तपरिन्नाइ नायसंसारनेगुन्नो ॥ १४ ॥

२६५४. पच्छायावपरद्धो पियधम्मो दोस[5]दूसणसयण्हो ।
अरिहइ पासत्थाई वि दोसदोसिलकलिओ वि ॥ १५ ॥

२६५५. वाहि-जर-मरणमयरो निरंतरुप्पत्तिनीरनिउ[6]रंबो ।
परिणामदारुणदुहो अहो ! दुरंतो भवसमुद्दो ॥ १६ ॥

---

१. °ब्भुज्जुय° जे० ॥ २. °र मो य अविआरं सा० पु० ॥ ३. परमसुह° सा० पु० ॥ ४. °जाइसं° सं० जे० ॥ ५. °सदंस° जे० ॥ ६. °निउरंबो ल० पु० । °निकुरंबो सा० ॥

१९

सिरिवीरभद्दायरियविरइयं

भत्तपरिन्नापइन्नयं

[गा. १–२. मंगलमभिधेयं च]

२६४०. नमिऊण महाइसयं महाणुभावं मुणिं महावीरं ।
भणिमो भत्तपरिण्णं नियं[1]भरणट्ठा परट्ठा य ॥ १ ॥

२६४१. भवगहणभमणरीणा लहंति निव्वुइसुहं जमल्लीणा ।
तं कप्पद्दुमकाणणसुहयं जिणसासणं जयइ ॥ २ ॥

[गा. ३–४. नाणसाहप्पं]

२६४२. मणुयत्तं जिणवयणं च दुल्लहं पाविऊण सप्पुरिसा ! ।
सा[2]सयसुहिक्करसिएहिं नाणवसिएहिं होयव्वं ॥ ३ ॥

२६४३. जं अज्ज सुहं भविणो संभरणीयं तयं भवे कल्लं ।
मग्गंति निरुवसग्गं अपवग्गसुहं बुहा तेणं ॥ ४ ॥

[गा. ५. असासयसोक्खस्स निप्फलत्तं]

२६४४. नर-विबुहेसरसोक्खं दुक्खं परमत्थओ तयं बिंति ।
परिणामदारुणमसासयं च जं ता अलं तेण ॥ ५ ॥

[गा. ६–७. जिणाणाराहणाए सासयसोक्खं]

२६४५. जं सासयसुहसाहणमाणाआराहणं जिणिंदाणं ।
ता तीए जइयव्वं जिणवयणविसुद्धबुद्धीहिं ॥ ६ ॥

२६४६. तं नाण-दंसणाणं चारित्त-तवाण जिणपणीयाणं ।
जं आराहणमिणमो आणा आराह[3]णं बिंति ॥ ७ ॥

---

१. °यसर° सा० ॥ २. °सइसुहेक्क° सं० ला० पु० ॥ ३. °हणा बिंति जे० ॥

[गा. ८–९. अब्भुज्जयमरणस्स भेयतिगं]

२६४७. पव्वज्जाए अब्भुज्जओ वि आराहओ अहासुत्तं ।
अब्भुज्जयमरणेणं अविगलमाराहणं लहइ ॥ ८ ॥

२६४८. तं अब्भुंज्जयमरणं[1] अमरणधम्मेहिं वन्नियं तिविहं ।
भत्तपरिन्ना १ इंगिणि २ पाओवगमं ३ च धीरेहिं ॥ ९ ॥

[गा. १०–११. भत्तपरिन्नामरणस्स भेयजुयं]

२६४९. भत्तपरिन्नामरणं दुविहं सवियारं[2] मो १ अवीआरं २ ।
सपरक्कमस्स मुणिणो संलिहियतणुस्स सवियारं १ ॥ १० ॥

२६५०. अपरक्कमस्स काले अपहुप्पंतम्मि जं तमवियारं २ ।
तमहं भत्तपरिन्नं जहापरिन्नं भणिस्सामि ॥ ११ ॥

[गा. १२–१९. भत्तपरिन्नयस्स जइणो गुरुं पइ विन्नत्ती, गुरुणो आलोयणोवएसो य]

२६५१. धिइबलवियलाणमकालमच्चुकलियाणमकयकरणाणं ।
निरवज्जमज्जकालियजईण जोग्गं निरुवसग्गं ॥ १२ ॥

२६५२. [3]पसमसुहसप्पिवासो असोय-हासो सजीवियनिरासो ।
विसयसुहविगयरागो धम्मुज्जमजाय[4]संवेगो ॥ १३ ॥

२६५३. निच्छियमरणावत्थो वाहिग्घत्थो जई गिहत्थो वा ।
भविओ भत्तपरिन्नाइ नायसंसारनेग्गुन्नो ॥ १४ ॥

२६५४. पच्छायावपरद्धो पियधम्मो दोस[5]दूसणसयण्हो ।
अरिहइ पासत्थाई वि दोसदोसिलकलिओ वि ॥ १५ ॥

२६५५. वाहि-जर-मरणमयरो निरंतरुप्पत्तिनीरनिउरंबो[6] ।
परिणामदारुणदुहो अहो ! दुरंतो भवसमुद्दो ॥ १६ ॥

---

१. °ब्भुज्जुय° जे० ॥ २. °र मो य अविआरं सा० पु० ॥ ३. परमसुह° सा० पु० ॥ ४. °जाइसं° सं० जे० ॥ ५. °सदंस° जे० ॥ ६. °निउरंबो ल० पु० । °निकुरंबो सा० ॥

१५

सिरिवीरभद्दायरियविरइयं

भत्तपरिन्नापइन्नयं

[गा. १–२. मंगलमभिधेयं च]

२६४०. नमिऊण महाइसयं महाणुभावं मुणिं महावीरं ।
भणिमो भत्तपरिण्णं निय[1]मरणट्ठा परट्ठा य ॥ १ ॥

२६४१. भवगहणभमणरीणा लहंति निव्वुइसुहं जमल्लीणा ।
तं कप्पद्दुमकाणणसुहयं जिणसासणं जयइ ॥ २ ॥

[गा. ३–४. नाणसाहप्पं]

२६४२. मणुयत्तं जिणवयणं च दुलहं पाविऊण सप्पुरिसा ! ।
सास[2]यसुहिक्करसिएहिं नाणवसिएहिं होयव्वं ॥ ३ ॥

२६४३. जं अज्ज सुहं भविणो संभरणीयं तयं भवे कल्लं ।
मग्गंति निरुवसग्गं अपवग्गसुहं बुहा तेणं ॥ ४ ॥

[गा. ५. असासयसोक्खस्स निप्फलत्तं]

२६४४. नर-विबुहेसरसोक्खं दुक्खं परमत्थओ तयं बिंति ।
परिणामदारुणमसासयं च जं ता अलं तेण ॥ ५ ॥

[गा. ६–७. जिणाणाराहणाए सासयसोक्खं]

२६४५. जं सासयसुहसाहणमाणाआराहणं जिणिंदाणं ।
ता तीए जइयव्वं जिणवयणविसुद्धबुद्धीहिं ॥ ६ ॥

२६४६. तं नाण-दंसणाणं चारित्त-तवाण जिणपणीयाणं ।
जं आराहणमिणमो आणा आराह[3]णं बिंति ॥ ७ ॥

---

१. °यसर° सा० ॥ २. °सइसुहेक° सं० ला० पु० ॥ ३. °हणा बिंति जे० ॥

[गा. ८-९. अब्भुज्जयमरणस्स भेयतिगं]

२६४७. पव्वज्जाए अब्भुज्जओ वि आराहओ अहासुत्तं ।
अब्भुज्जयमरणेणं अविगलमाराहणं लहइ ॥ ८ ॥

२६४८. तं अब्भुज्जयमरणं[1] अमरणधम्मेहिं वन्नियं तिविहं ।
भत्तपरिन्ना १ इंगिणि २ पाओवगमं ३ च धीरेहिं ॥ ९ ॥

[गा. १०-११. भत्तपरिन्नामरणस्स भेयजुयं]

२६४९. भत्तपरिन्नामरणं दुविहं सवियारं[2] मो १ अवीआरं २ ।
सपरक्कमस्स मुणिणो संलिहियतणुस्स सवियारं १ ॥ १० ॥

२६५०. अपरक्कमस्स काले अपहुप्पंतम्मि जं तमवियारं २ ।
तमहं भत्तपरिन्नं जहापरिन्नं भणिस्सामि ॥ ११ ॥

[गा. १२-१९. भत्तपरिन्नयस्स जइणो गुरुं पइ विन्नत्ती, गुरुणो आलोयणोवएसो य]

२६५१. धिइबलवियलाणमकालमच्चुकलियाणमकयकरणाणं ।
निरवज्जमज्जकालियजईण जोग्गं निरुवसग्गं ॥ १२ ॥

२६५२. पैसमसुहसप्पिवासो[3] असोय-हासो सजीवियनिरासो ।
विसयसुहविगयरागो धम्मुज्जमजायसंवेगो[4] ॥ १३ ॥

२६५३. निच्छियमरणावत्थो वाहिग्घत्थो जई गिहत्थो वा ।
भविओ भत्तपरिन्नाइ नायसंसारनेग्गुन्नो ॥ १४ ॥

२६५४. पच्छायावपरद्धो पियधम्मो दोसदूसणसयण्हो[5] ।
अरिहइ पासत्थाई वि दोसदोसिलकलिओ वि ॥ १५ ॥

२६५५. वाहि-जर-मरणमयरो निरंतरुप्पत्तिनीरनिउरंबो[6] ।
परिणामदारुणदुहो अहो ! दुरंतो भवसमुद्दो ॥ १६ ॥

---

१. °ब्भुज्जुय° जे० ॥ २. °र मो य अविआरं सा० पु० ॥ ३. परमसुह° सा० पु० ॥ ४. °जाइसं° सं० जे० ॥ ५. °सदंस° जे० ॥ ६. °निउरुंबो ल० पु० । °निकुरंबो सा० ॥

२६५६. इय कलिऊण सहरिसं गुरुपामूलेऽभिगम्म विणएणं ।
भालयलमिलियकरकमलसेहरो वंदिउं भणइ ॥ १७ ॥

२६५७. आरुहिउमहं[1] सुपुरिस ! भत्तपरिन्नापसत्थबोहित्थं ।
निज्जामएण गुरुणा इच्छामि भवन्नवं तरिउं ॥ १८ ॥

२६५८. कारुन्नामयनीसंदसुंदरो सो वि से गुरू भणई[2] ।
आलोयण-वय-खामणपुरस्सरं तं पवज्जेसु ॥ १९ ॥

[गा. २०–२३. भत्तपरिन्नयस्स जइणो आलोयणा पायच्छित्तकरणं च]

२६५९. 'इच्छामो[3]'त्ति भणित्ता भत्ती-बहुमाणसुद्धसंकप्पो ।
गुरुणो विगयावाए पाए अभिवंदिउं विहिणा ॥ २० ॥

२६६०. सल्लं उद्धरिउमणो संवेगुव्वेयतिव्वसद्धाओ ।
जं कुणइ सुद्धिहेउं सो तेणाऽऽराहओ होइ ॥ २१ ॥

२६६१. अह सो आलोयणदोसवज्जियं उज्जुयं जहाऽऽयरियं ।
बालु व्व बालकालाउ देइ आलोयणं सम्मं ॥ २२ ॥

२६६२. ठविए पायच्छित्ते गणिणा गणिसंपयासमग्गेणं ।
सम्ममणुमन्निय तवं अपावभावो पुणो भणइ ॥ २३ ॥

[गा. २४–२८. भत्तपरिन्नयम्मि जइम्मि गुरुणा पंचमहव्वयारोवणं]

२६६३. दारुणदुहजलयरनियरभीमभवजलहितारणसमत्थे ।
निप्पच्चवायपोए महव्वए अम्ह उक्खिवसु[4] ॥ २४ ॥

२६६४. जइं[5] वि स खंडियचंडो अक्खंडमहव्वओ जई जइ वि ।
पव्वज्जउवट्ठावणमुट्ठावणमरिहइ तहा वि ॥ २५ ॥

२६६५. पहुणो सुकयाणत्तिं भिच्चा[6] पच्चप्पिणंति जह विहिणा ।
जावज्जीवपइण्णाणत्तिं[7] गुरुणो तहा[8] सो वि ॥ २६ ॥

---

१. °रुहियम° सं० पु० सा० ॥ २. °इ इत्थं। आ° जे० ॥ ३. °च्छामि त्ति जे०। °च्छामु त्ति सा० पु० ॥ ४. ओखिवसु जे० ॥ ५. जय वि पु० ॥ ६. भव्वा प° सा० ॥ ७. °पयण्णा° जे० पु० ॥ ८. तहेसो जे० ॥

२६६६. जो साइयारचरणो [1]आउट्टियदंडखंडियवओ वा ।
तह तस्स वि सम्ममुवट्ठियस्स उट्ठावणा भणिया ॥ २७ ॥

२६६७. तत्तो तस्स महव्वयपव्वयभारोणमंतसीसस्स ।
सीसस्स समारो[2]वइ सुगुरू वि महव्वए विहिणा ॥ २८ ॥

[गा. २९–३३. भत्तपरिन्नयस्स देसविरयस्स आयरणा, तम्मि य गुरुणा सामाइयारोवणं]

२६६८. अह होज्ज देसविरओ सम्मत्तरओ रओ य [3]जिणधम्मे ।
तस्स वि अणुव्वयाइं आरोविज्जंति सुद्धाइं ॥ २९ ॥

२६६९. अनियाणोदारमणो हरिसवसविसट्टकं[4]टयकरालो ।
पूएइ गुरुं संघं साहम्मियमायभत्तीए ॥ ३० ॥

२६७०. नियदव्वमउव्वजिणिंदभवण-जिणबिंब-वरपइट्ठासु ।
वियरइ पसत्थपुत्थय-सुतित्थ-तित्थ[5]यरपूयासु ॥ ३१ ॥

२६७१. जइ सो वि सव्वविरईकयाणुराओ विसुद्ध[6]मइ-काओ ।
छिन्नसय[7]णाणुराओ विसयविसाओ विरत्तो य ॥ ३२ ॥

२६७२. संथारयपव्वज्जं [8]पवज्जई सो वि नियमनिरवज्जं ।
सव्व[9]विरईपहाणं सामइयचरित्तमारुहइ ॥ ३३ ॥

[गा. ३४–४७. भत्तपरिन्नयस्स आयरणा]

२६७३. अह सो सामइयधरो १ पडिवन्नमहव्वओ [10]यँ जो साहू २ ।
देसविरओ य ३ चरिमं 'पच्चक्खामि' त्ति निच्छइओ ॥ ३४ ॥

२६७४. गुरु[11]गुण[12]गुरुणो गुरुणो पयपंकयनमियमत्थओ भणइ ।
भयवं ! भत्तपरिन्नं तुम्हाणुमयं पवज्जामि ॥ ३५ ॥

---

१. °उट्टिमखंड° जे० ॥ २. °इ स गुरू ला० पु० ॥ ३. जिणवयणे जे० ॥ ४. °कंचुय° सा० ॥ ५. °यरजत्तासु पु० ॥ ६. °मण-का° जे० ॥ ७. °णाण रा° पु० ॥ ८. पव्वज्जइ सो सा० पु० । पडिवज्जइ सो जे० ॥ ९. °रइप्पहा° सा० पु० ॥ १०. य सो सा°ल० ॥ ११. °रुगण° पु० ॥ १२. °गुणिणो जे०॥

२६५६. इय कलिऊण सहरिसं गुरुपामूलेऽभिगम्म विणएणं ।
भालयलमिलियकरकमलसेहरो वंदिउं भणइ ॥ १७ ॥

२६५७. आरु[1]हिउमहं सुपुरिस ! भत्तपरिन्नापसत्थबोहित्थं ।
निज्जामएण गुरुणा इच्छामि भवन्नवं तरिउं ॥ १८ ॥

२६५८. कारुन्नामयनीसंदसुंदरो सो वि से गुरू भणई[2] ।
आलोयण-वय-खामणपुरस्सरं तं पवज्जेसु ॥ १९ ॥

[गा. २०–२३. भत्तपरिन्नयस्स जइणो आलोयणा पायच्छित्तकरणं च]

२६५९. 'इच्छा[3]मो' त्ति भणित्ता भत्ती-बहुमाणसुद्धसंकप्पो ।
गुरुणो विगयावाए पाए अभिवंदिउं विहिणा ॥ २० ॥

२६६०. सल्लं उद्धरिउमणो संवेगुव्वेयतिव्वसद्धाओ ।
जं कुणइ सुद्धिहेउं सो तेणाऽऽराहओ होइ ॥ २१ ॥

२६६१. अह सो आलोयणदोसवज्जियं उज्जुयं जहाऽऽयरियं ।
बालु व्व बालकालाउ देइ आलोयणं सम्मं ॥ २२ ॥

२६६२. ठविए पायच्छित्ते गणिणा गणिसंपयासमग्गेणं ।
सम्ममणुमन्निय तवं अपावभावो पुणो भणइ ॥ २३ ॥

[गा. २४–२८. भत्तपरिन्नयम्मि जइम्मि गुरुणा पंचमहव्वयारोवणं]

२६६३. दारुणदुहजलयरनियरभीमभवजलहितारणसमत्थे ।
निप्पच्चवायपोए महव्वए अम्ह उ[4]क्खिवसु ॥ २४ ॥

२६६४. जं[5]इ वि स खंडियचंडो अक्खंडमहव्वओ जई जइ वि ।
पव्वज्जउवट्ठावणमुट्ठावणमरिहइ तहा वि ॥ २५ ॥

२६६५. पहुणो सुकयाणत्तिं भिच्चा[6] पच्चप्पिणंति जह विहिणा ।
जावज्जीवप[7]इण्णाणत्तिं गुरुणो त[8]हा सो वि ॥ २६ ॥

---

१. °रुहियम° सं० पु० सा० ॥ २. °इ इत्थं। आ° जे० ॥ ३. °च्छामि त्ति जे०। °च्छामु त्ति सा० पु० ॥ ४. ओखिवसु जे० ॥ ५. जय वि पु० ॥ ६. भव्वा प° सा० ॥ ७. °पयण्णा° जे० पु० ॥ ८. तहेसो जे० ॥

२६६६. जो साइयारचरणो आउं[1]ट्टियदंडखंडियवओ वा ।
तह तस्स वि सम्ममुवट्टियस्स उट्ठावणा भणिया ॥ २७ ॥

२६६७. तत्तो तस्स महव्वयपव्वयभारोणमंतसीसस्स ।
सीसस्स समारोवइ[2] सुगुरू वि महव्वए विहिणा ॥ २८ ॥

[गा. २९–३३. भत्तपरिन्नयस्स देसविरयस्स आयरणा, तम्मि य गुरुणा सामाइयारोवणं]

२६६८. अह होज्ज देसविरओ सम्मत्तरओ रओ य जिं[3]णधम्मे ।
तस्स वि अणुव्वयाइं आरोविज्जंति सुद्धाइं ॥ २९ ॥

२६६९. अनियाणोदारमणो हरिसवसविसट्टकं[4]टयकरालो ।
पूएइ गुरुं संघं साहम्मियमायभत्तीए ॥ ३० ॥

२६७०. नियदव्वमउव्वजिणिंदभवण-जिणबिंब-वरपइट्ठासु ।
वियरइ पसत्थपुत्थय-सुतित्थ-तित्थय[5]रपूयासु ॥ ३१ ॥

२६७१. जइ सो वि सव्वविरईकयाणुराओ विसुद्धम[6]इ-काओ ।
छिन्नसयणा[7]णुराओ विसयविसाओ विरत्तो य ॥ ३२ ॥

२६७२. संथारयपव्वज्जं [8]पवज्जई सो वि नियमनिरवज्जं ।
सव्वविरई[9]पहाणं सामइयचरित्तमारुहइ ॥ ३३ ॥

[गा. ३४–४७. भत्तपरिन्नयस्स आयरणा]

२६७३. अह सो सामइयधरो १ पडिवन्नमहव्वओ यें[10] जो साहू २ ।
देसविरओ य ३ चरिमं 'पच्चक्खामि'त्ति निच्छइओ ॥ ३४ ॥

२६७४. गुरु[11]गुणगु[12]रुणो गुरुणो पयपंकयनमियमत्थओ भणइ ।
भयवं ! भत्तपरिन्नं तुम्हाणुमयं पवज्जामि ॥ ३५ ॥

---

१. °उट्टिअखंड° जे० ॥ २. °इ स गुरू ला० पु० ॥ ३. जिणवयणे जे० ॥ ४. °कंचुय° सा० ॥ ५. °यरजत्तासु पु० ॥ ६. °मण-का° जे० ॥ ७. °णाण रा° पु० ॥ ८. पव्वज्जइ सो सा० पु० । पडिवज्जइ सो जे० ॥ ९. °रइप्पहा° सा० पु० ॥ १०. य सो सा°ल० ॥ ११. °रुगण° पु० ॥ १२. °गुणिणो जे० ॥

२६५६. इय कलिऊण सहरिसं गुरुपामूलेऽभिगम्म विणएणं ।
भालयलमिलियकरकमलसेहरो वंदिउं भणइ ॥ १७ ॥

२६५७. आ[1]रुहिउमहं सुपुरिस ! भत्तपरिन्नापसत्थबोहित्थं ।
निज्जामएण गुरुणा इच्छामि भवन्नवं तरिउं ॥ १८ ॥

२६५८. कारुन्नामयनीसंदसुंदरो सो वि से गुरू भणई[2] ।
आलोयण-वय-खामणपुरस्सरं तं पवज्जेसु ॥ १९ ॥

[गा. २०–२३. भत्तपरिन्नयस्स जइणो आलोयणा पायच्छित्तकरणं च]

२६५९. 'इच्छा[3]मो'त्ति भणित्ता भत्ती-बहुमाणसुद्धसंकप्पो ।
गुरुणो विगयावाए पाए अभिवंदिउं विहिणा ॥ २० ॥

२६६०. सल्लं उद्धरिउमणो संवेगुव्वेयतिव्वसद्धाओ ।
जं कुणइ सुद्धिहेउं सो तेणाऽऽराहओ होइ ॥ २१ ॥

२६६१. अह सो आलोयणदोसवज्जियं उज्जुयं जहाऽऽयरियं ।
बालु व्व बालकालाउ देइ आलोयणं सम्मं ॥ २२ ॥

२६६२. ठविए पायच्छित्ते गणिणा गणिसंपयासमग्गेणं ।
सम्ममणुमन्निय तवं अपावभावो पुणो भणइ ॥ २३ ॥

[गा. २४–२८. भत्तपरिन्नयम्मि जइम्मि गुरुणा पंचमहव्वयारोवणं]

२६६३. दारुणदुहजलयरनियरभीमभवजलहितारणसमत्थे ।
निप्पच्चवायपोए महव्वए अम्ह उ[4]क्खिवसु ॥ २४ ॥

२६६४. जइ[5] वि स खंडियचंडो अक्खंडमहव्वओ जई जइ वि ।
पव्वज्जउवट्ठावणमुट्ठावणमरिहइ तहा वि ॥ २५ ॥

२६६५. पहुणो सुकयाणत्तिं भिच्चा[6] पच्चप्पिणंति जह विहिणा ।
जावज्जीवप[7]इण्णाणत्तिं गुरुणो त[8]हा सो वि ॥ २६ ॥

---

१. °रुहियम° सं० पु० सा० ॥ २. °इ इत्थं। आ° जे० ॥ ३. °च्छामि त्ति जे०। °च्छामु त्ति सा० पु० ॥ ४. ओखिवसु जे० ॥ ५. जय वि पु० ॥ ६. भव्वा प° सा० ॥ ७. °पयण्णा° जे० पु० ॥ ८. तहेसो जे० ॥

२६६६. जो साइयारचरणो आ[1]उंट्टियदंडखंडियवओ वा ।
तह तस्स वि सम्ममुवट्ठियस्स उट्ठावणा भणिया ॥ २७ ॥

२६६७. तत्तो तस्स महव्वयपव्वयभारोणमंतसीसस्स ।
सीसस्स समारोव[2]इ सुगुरू वि महव्वए विहिणा ॥ २८ ॥

[गा. २९–३३. भत्तपरिन्नयस्स देसविरयस्स आयरणा, तम्मि य गुरुणा सामाइयारोवणं]

२६६८. अह होज्ज देसविरओ सम्मत्तरओ रओ य [3]जिणधम्मे ।
तस्स वि अणुव्वयाइं आरोविज्जंति सुद्धाइं ॥ २९ ॥

२६६९. अनियाणोदारमणो हरिसवसविसट्टकं[4]टयकरालो ।
पूएइ गुरुं संघं साहम्मियमायभत्तीए ॥ ३० ॥

२६७०. नियदव्वमउव्वजिणिंदभवण-जिणबिंब-वरपइट्ठासु ।
वियरइ पसत्थपुत्थय-सुतित्थ-तित्थय[5]रपूयासु ॥ ३१ ॥

२६७१. जइ सो वि सव्वविरईकयाणुराओ विसुद्धम[6]इ-काओ ।
छिन्नसय[7]णाणुराओ विसयविसाओ विरत्तो य ॥ ३२ ॥

२६७२. संथारयपव्वज्जं [8]पवज्जई सो वि नियमनिरवज्जं ।
सव्ववि[9]रईपहाणं सामइयचरित्तमारुहइ ॥ ३३ ॥

[गा. ३४–४७. भत्तपरिन्नयस्स आयरणा]

२६७३. अह सो सामइयधरो १ पडिवन्नमहव्वओ य[10] जो साहू २ ।
देसविरओ य ३ चरिमं 'पच्चक्खामि'त्ति निच्छइओ ॥ ३४ ॥

२६७४. गुरु[11]गुणगु[12]रुणो गुरुणो पयपंकयनमियमत्थओ भणइ ।
भयवं ! भत्तपरिन्नं तुम्हाणुमयं पवज्जामि ॥ ३५ ॥

---

१. °उट्टिअखंड° जे० ॥ २. °इ स गुरू ला० पु० ॥ ३. जिणवयणे जे० ॥ ४. °कंचुय° सा० ॥ ५. °यरजत्तासु पु० ॥ ६. °मण-का° जे० ॥ ७. °णाण रा° पु० ॥ ८. पव्वज्जइ सो सा० पु० । पडिवज्जइ सो जे० ॥ ९. °रइप्पहा° सा० पु० ॥ १०. य सो सा°ल० ॥ ११. °रुगण° पु० ॥ १२. °गुणिणो जे० ॥

२६७५. आराहणाए[1] खेमं तस्सेव य अप्पणो य गणिवसहो ।
दिव्वेण निमित्तेणं[2] पडिलेहइ इहरहा दोसा[3] ॥ ३६ ॥

२६७६. तत्तो भवचरिमं सो पच्चक्खाहि[4] त्ति तिविहमाहारं ।
उक्कोसियाणि[5] सव्वाणि तस्स दव्वाणि दंसेज्जा ॥ ३७ ॥

२६७७. पासित्तु ताइं कोई तीरं पत्तस्सिमेहिं किं मज्झं ? ।
देसं च कोइ भोच्चा संवेगगओ विचिंतेइ ॥ ३८ ॥

२६७८. किं च[6] तं नोवभुत्तं मे परिणामासुई सुइं ? ।
दिट्ठसारो सुहं झाइ चोयणेसाँऽवसीयओ[7] ॥ ३९ ॥

२६७९. उयरमलसोहणट्ठा समाहिपाणं मणुन्नमेसो वि ।
महुरं पज्जेयव्वो मंदं च विरेयणं खमओ ॥ ४० ॥

२६८०. एल-तय-नाग-केसर-तमालपत्तं ससक्करं दुद्धं ।
पाऊण कढियसीयल समाहिपाणं तओ पच्छा ॥ ४१ ॥

२६८१. महुरविरेअणमेसो कायव्वो फोप्फलाइदव्वेहिं[8] ।
निव्वाविओ य अग्गी समाहिमेसो सुहं लहइ ॥ ४२ ॥

२६८२. जावज्जीवं तिविहं आहारं वोसिरीइही[9] खवगो ।
निज्जवगो[10] आयरिओ संघस्स निवेयणं कुणइ ॥ ४३ ॥

२६८३. आराहणपच्चइयं खेमगस्स[11] य निरुवसग्गपच्चइयं ।
तो उस्सग्गो संघेण होइ सव्वेण कायव्वो ॥ ४४ ॥

२६८४. पच्चक्खाविंति तओ तं ते खेमयं[11] चउव्विहाहारं ।
संघसमुदायमज्झे चिइवंदणपुव्वयं[12] विहिणा ॥ ४५ ॥

२६८५. अहवा समाहिहेउं[13] सागारं चयइ तिविहमाहारं ।
तो पाणयं पि पच्छा वोसिरियव्वं जहाकालं ॥ ४६ ॥

---

१. °णाइ खे° जे० पु० सा० ॥ २. °ण य प° जे० ॥ ३. दोसो जे० पु० ॥ ४. °क्खाइ त्ति सा० ॥ ५. उक्कस्सिया सं० ला० ॥ ६. चत्तं नो° सा० ॥ ७. °सा विसी° जे० ॥ ८. पुप्फला° जे० ॥ ९. वोसिरइ इहं ख° सा० ॥ १०. खवग° सं० पु० ॥ ११. खवयं सं० पु० ॥ १२. चियवं° सं० जे० पु० ॥ १३. °उं करेइ सो पाणगस्स आहारं पु० ॥

२६८६. तो सो नमंतसिरं[1]संवडंतकरकमलसेहरो विहिणा ।
खामेइ सव्वसंघं संवेगं [2]संजणेमाणो ॥ ४७ ॥

[गा. ४८–५२. भत्तपरिन्नयस्स खामणाइ]

२६८७. आयरिय उवज्झाए सीसे साहम्मिए कुल गणे य ।
जे मे केइ कसाया सव्वे तिविहेण खामेमि ॥ ४८ ॥

२६८८. सव्वे अवराहपए खामेमि अहं, खमेउ मे भयवं ।
अहमवि खमामि सुद्धो गुणसंघायस्स संघस्स ॥ ४९ ॥

२६८९. इय वंदण-खामण-गरिहणाहिं भवसयसमज्जियं कम्मं ।
[3]उवणेइ खणेण खयं मियावई रायपत्ति व्व ॥ ५० ॥

२६९०. अह तस्स महव्वयसुट्ठियस्स जिणवयणभावियमइ[4]स्स ।
पच्चक्खायाहारस्स तिव्वसंवेगसुहयस्स ॥ ५१ ॥

२६९१. आराहणलाभाओ कयत्थमप्पाणयं मुणंतस्स ।
कलुसकलतं[5]रणलट्ठिं अणुसट्ठिं देइ गणिवसभो ॥ ५२ ॥

[गा. ५३–१५३. भत्तपरिन्नयं पइ गुरुणो वित्थरओ अणुसट्ठी]

२६९२. कुग्गहपरूढमूलं मूला उच्छिंद वच्छ ! मिच्छत्तं ।
भावेसु परमतत्तं सम्मत्तं सुत्तनीईए ॥ ५३ ॥

२६९३. भत्तिं च कुणसु तिव्वं गुणाणुराएण वीयरायाणं ।
तह पंचनमोक्कारे पवयणसारे रइं कुणसु ॥ ५४ ॥

२६९४. सुविहियहियनिज्झाए सज्झाए [6]उज्जओ सया होसु ।
निच्चं पंचमहव्वयरक्खं कुण आयपच्चक्खं ॥ ५५ ॥

२६९५. उज्झसु नियाणसल्लं मोहमहल्लं [7]सुकम्मनिस्सल्लं ।
दमसु य मुणिंदसंदोहनिंदिए इंदियम[8]यंदे ॥ ५६ ॥

---

१. °सिरि सं° पु० ॥ २. संजमेमाणो जे० । सो जणेमाणो सं० पु० ॥ ३. सवणेइ खणेण कयं मिगावई पु० ॥ ४. °मयस्स जे० ॥ ५. °तरुण° सं० ॥ ६. उज्जुओ सा० ॥ ७. सकम्म° सं० जे० ॥ ८. °मइंदे सं० जे० ॥

२६७५. आराहणाए[1] खेमं तस्सेव य अप्पणो य गणिवसहो ।
दिव्वेण निमित्तेणं[2] पडिलेहइ इहरहा दोसा[3] ॥ ३६ ॥

२६७६. तत्तो भवचरिमं सो पच्चक्खाहि[4] त्ति तिविहमाहारं ।
उक्कोसियाणि[5] सव्वाणि तस्स दव्वाणि दंसेज्जा ॥ ३७ ॥

२६७७. पासित्तु ताइं कोई तीरं पत्तस्सिमेहिं किं मज्झं ? ।
देसं च कोइ भोच्चा संवेगगओ विचिंतेइ ॥ ३८ ॥

२६७८. किं च[6] तं नोवभुत्तं मे परिणामासुई सुई ? ।
दिट्ठसारो सुहं झाइ चोयणेसाऽ[7]वसीयओ ॥ ३९ ॥

२६७९. उयरमलसोहणट्ठा समाहिपाणं मणुन्नमेसो वि ।
महुरं पज्जेयव्वो मंदं च विरेयणं खमओ ॥ ४० ॥

२६८०. एल-तय-नाग-केसर-तमालपत्तं ससक्करं दुद्धं ।
पाऊण कढियसीयल समाहिपाणं तओ पच्छा ॥ ४१ ॥

२६८१. महुरविरेअणमेसो कायव्वो फोप्फलाइ[8]दव्वेहिं ।
निव्वाविओ य अग्गी समाहिमेसो सुहं लहइ ॥ ४२ ॥

२६८२. जावज्जीवं तिविहं आहारं वोसिरीइही[9] खवगो ।
निज्जवगो आयरिओ संघस्स निवेयणं कुणइ ॥ ४३ ॥

२६८३. आराहणपच्चइयं खेमगस्स[10] य निरुवसग्गपच्चइयं ।
तो उस्सग्गो संघेण होइ सव्वेण कायव्वो ॥ ४४ ॥

२६८४. पच्चक्खाविंति तओ तं ते खेमयं[11] चउव्विहाहारं ।
संघसमुदायमज्झे चिइवंदणपुव्वयं[12] विहिणा ॥ ४५ ॥

२६८५. अहवा समाहिहेउं[13] सागारं चयइ तिविहमाहारं ।
तो पाणयं पि पच्छा वोसिरियव्वं जहाकालं ॥ ४६ ॥

---

१. °णाइ खे° जे० पु० सा० ॥ २. °ण य प° जे० ॥ ३. दोसो जे० पु० ॥ ४. °क्खाइ त्ति सा० ॥ ५. उक्कस्सिया सं० ला० ॥ ६. चत्तं नो° सा० ॥ ७. °सा विसी° जे० ॥ ८. पुप्फला° जे० ॥ ९. वोसिरइ इहं ख° सा० ॥ १०. खवग° सं० पु० ॥ ११. खवयं सं० पु० ॥ १२. चियवं° सं० जे० पु० ॥ १३. °उं करेइ सो पाणगस्स आहारं पु० ॥

२६८६. तो सो नमंतसिर[1]संचडंतकरकमलसेहरो विहिणा ।
खामेइ सव्वसंघं संवेगं [2]संजणेमाणो ॥ ४७ ॥

[गा. ४८–५२. भत्तपरिन्नयस्स खामणाइ]

२६८७. आयरिय उवज्झाए सीसे साहम्मिए कुल गणे य ।
जे मे केइ कसाया सव्वे तिविहेण खामेमि ॥ ४८ ॥

२६८८. सव्वे अवराहपए खामेमि अहं, खमेउ से भयवं ।
अहमवि खमामि सुद्धो गुणसंघायस्स संघस्स ॥ ४९ ॥

२६८९. इय वंदण-खामण-गरिहणाहिं भवसयसमज्जियं कम्मं ।
[3]उवणेइ खणेण खयं मियावई रायपत्ति व्व ॥ ५० ॥

२६९०. अह तस्स महव्वयसुट्ठियस्स जिणवयणभावियम[4]इस्स ।
पच्चक्खायाहारस्स तिव्वसंवेगसुहयस्स ॥ ५१ ॥

२६९१. आराहणलाभाओ कयत्थमप्पाणयं मुणंतस्स ।
कलुसकलत[5]रणलट्ठिं अणुसट्ठिं देइ गणिवसभो ॥ ५२ ॥

[गा. ५३–१५३. भत्तपरिन्नयं पइ गुरुणो वित्थरओ अणुसट्ठी]

२६९२. कुग्गहपरूढमूलं मूला उच्छिंद वच्छ ! मिच्छत्तं ।
भावेसु परमतत्तं सम्मत्तं सुत्तनीईए ॥ ५३ ॥

२६९३. भत्तिं च कुणसु तिव्वं गुणाणुराएण वीयरायाणं ।
तह पंचनमोक्कारे पवयणसारे रइं कुणसु ॥ ५४ ॥

२६९४. सुविहियहियनिज्झाए सज्झाए [6]उज्जओ सया होसु ।
निच्चं पंचमहव्वयरक्खं कुण आयपच्चक्खं ॥ ५५ ॥

२६९५. उज्झसु नियाणसल्लं मोहमहल्लं सु[7]कम्मनिस्सल्लं ।
दमसु य मुणिंदसंदोहनिंदिए इंदियम[8]यंदे ॥ ५६ ॥

---

१. °सिरि सं° पु० ॥ २. संजमेमाणो जे० । सो जणेमाणो सं० पु० ॥ ३. अवणेइ खणेण कयं मिगावई पु० ॥ ४. °मयस्स जे० ॥ ५. °तरुण° सं० ॥ ६. उज्जुओ सा० ॥ ७. सकम्म° सं० जे० ॥ ८. °मइंदे सं० जे० ॥

२६७५. आराहणाए[1] खेमं तस्सेव य अप्पणो य गणिवसहो ।
दिव्वेण निमित्तेणं[2] पडिलेहइ इहरहा दोसा[3] ॥ ३६ ॥

२६७६. तत्तो भवचरिमं सो पच्चक्खाहि[4] त्ति तिविहमाहारं ।
उक्कोसियाणि[5] सव्वाणि तस्स दव्वाणि दंसेज्जा ॥ ३७ ॥

२६७७. पासित्तु ताइं कोई तीरं पत्तस्सिमेहिं किं मज्झं ? ।
देसं च कोइ भोच्चा संवेगगओ विचिंतेइ ॥ ३८ ॥

२६७८. किं च[6] तं नोवभुत्तं मे परिणामासुई सुइं ? ।
दिट्ठसारो सुहं झाइ चोयणेसा[7]ऽवसीयओ ॥ ३९ ॥

२६७९. उयरमलसोहणट्ठा समाहिपाणं मणुन्नमेसो वि ।
महुरं पज्जेयव्वो मंदं च विरेयणं खमओ ॥ ४० ॥

२६८०. एल-तय-नाग-केसर-तमालपत्तं ससक्करं दुद्धं ।
पाऊण कढियसीयल समाहिपाणं तओ पच्छा ॥ ४१ ॥

२६८१. महुरविरेअणमेसो कायव्वो फोप्फलाइदव्वेहिं[8] ।
निव्वाविओ य अग्गी समाहिमेसो सुहं लहइ ॥ ४२ ॥

२६८२. जावज्जीवं तिविहं आहारं वोसिरीइही[9] खवगो ।
निज्जवगो आयरिओ संघस्स निवेयणं कुणइ ॥ ४३ ॥

२६८३. आराहणपच्चइयं खमगस्स[10] य निरुवसग्गपच्चइयं ।
तो उस्सग्गो संघेण होइ सव्वेण कायव्वो ॥ ४४ ॥

२६८४. पच्चक्खाविंति तओ तं ते खमयं[11] चउव्विहाहारं ।
संघसमुदायमज्झे चिइवंदणपुव्वयं[12] विहिणा ॥ ४५ ॥

२६८५. अहवा समाहिहेउं[13] सागारं चयइ तिविहमाहारं ।
तो पाणयं पि पच्छा वोसिरियव्वं जहाकालं ॥ ४६ ॥

---

१. °णाइ खे° जे० पु० सा० ॥ २. °ण य प° जे० ॥ ३. दोसो जे० पु० ॥ ४. °क्खाइ त्ति सा० ॥ ५. उक्कस्सिया सं० ला० ॥ ६. चत्तं नो° सा० ॥ ७. °सा विसी° जे० ॥ ८. पुप्फला° जे० ॥ ९. वोसिरइ इहं ख° सा० ॥ १०. खवग° सं० पु० ॥ ११. खवयं सं० पु० ॥ १२. चियवं° सं० जे० पु० ॥ १३. °उं करेइ सो पाणगस्स आहारं पु० ॥

२६८६. तो सो नमंतसिर[1]संघडंतकरकमलसेहरो विहिणा ।
खामेइ सव्वसंघं संवेगं [2]संजणेमाणो ॥ ४७ ॥

[गा. ४८–५२. भत्तपरिन्नयस्स खामणाइ]

२६८७. आयरिय उवज्झाए सीसे साहम्मिए कुल गणे य ।
जे मे केइ कसाया सव्वे तिविहेण खामेमि ॥ ४८ ॥

२६८८. सव्वे अवराहपए खामेमि अहं, खमेउ मे भयवं ।
अहमवि खमामि सुद्धो गुणसंघायस्स संघस्स ॥ ४९ ॥

२६८९. इय वंदण-खामण-गरिहणाहिं भवसयसमज्जियं कम्मं ।
[3]उवणेइ खणेण खयं मियावई रायपत्ति व्व ॥ ५० ॥

२६९०. अह तस्स महव्वयसुट्ठियस्स जिणवयणभावियमइ[4]स्स ।
पच्चक्खायाहारस्स तिव्वसंवेगसुहयस्स ॥ ५१ ॥

२६९१. आराहणलाभाओ कयत्थमप्पाणयं मुणंतस्स ।
कलुसकलतं[5]रणलट्ठिं अणुसट्ठिं देइ गणिवसभो ॥ ५२ ॥

[गा. ५३–१५३. भत्तपरिन्नियं पइ गुरुणो वित्थरओ अणुसट्ठी]

२६९२. कुग्गहपरूढमूलं मूला उच्छिंद वच्छ ! मिच्छत्तं ।
भावेसु परमतत्तं सम्मत्तं सुत्तनीईए ॥ ५३ ॥

२६९३. भत्तिं च कुणसु तिव्वं गुणाणुराएण वीयरायाणं ।
तह पंचनमोक्कारे पवयणसारे रइं कुणसु ॥ ५४ ॥

२६९४. सुविहियहियनिज्झाए सज्झाए [6]उज्जओ सया होसु ।
निच्चं पंचमहव्वयरक्खं कुण आयपच्चक्खं ॥ ५५ ॥

२६९५. उज्झसु नियाणसल्लं मोहमहल्लं सु[7]कम्मनिस्सल्लं ।
दमसु य मुणिंदसंदोहनिंदिए इंदियम[8]यंदे ॥ ५६ ॥

---

१. °सिरि सं° पु० ॥ २. संजमेमाणो जे० । सो जणेमाणो सं० पु० ॥ ३. खवणेइ खणेण कयं मिगावई पु० ॥ ४. °मयस्स जे० ॥ ५. °तरुण° सं० ॥ ६. उज्जुओ सा० ॥ ७. सकम्म° सं० जे० ॥ ८. °मइंदे सं० जे० ॥

२६९६. निव्वाणसुहावाए विइन्ननिरं[1]याइदारुणावाए ।
हणसु कसायपिसाए विसयतिसाए सइसहाए ॥ ५७ ॥

२६९७. काले अपहुप्पंते सामन्ने सावसेसिए इण्हिं ।
मोहमहारिउदारणअसिलट्ठिं सुणसु अणुसट्ठिं ॥ ५८ ॥

२६९८. संसारमूलबीयं मिच्छत्तं सव्वहा विवज्जेहि ।
सम्मत्ते दढचित्तो होसु नमोक्कारकुसलो य ॥ ५९ ॥

२६९९. मं[2]गतिण्हियाहि तोयं मन्नंति नरा जहा सतण्हाए ।
सोक्खाइं कुहम्माओ तहेव मिच्छत्तमूढमणा ॥ ६० ॥

२७००. न वि तं करेइ अग्गी नेय विसं नेय किण्हसप्पो वि[3] ।
जं कुणइ महादोसं तिव्वं जीवस्स मिच्छत्तं ॥ ६१ ॥

२७०१. पावइ इहेव वसणं तुरुमिणिदत्तो व्व दारुणं पुरिसो ।
मिच्छत्तमोहियमणो साहुपओसा[4]इपावाओ ॥ ६२ ॥

२७०२. मा कासि तं पमायं सम्मत्ते सव्वदुक्खनासणए ।
जं सम्मत्त[5]पइट्ठाइं नाण-तव-विरिय-चरणाइं ॥ ६३ ॥

२७०३. भावाणुराय-पेम्माणुराय-सुगुणाणुरायरत्तो य ।
धम्माणुरायरत्तो य होसु जिणसासणे निच्चं ॥ ६४ ॥

२७०४. दंसणभट्ठो भट्ठो, न हु भट्ठो होइ चरणपब्भट्ठो ।
दंसणमणुपत्तस्स उ परियडणं नत्थि संसारे ॥ ६५ ॥

२७०५. दंसणभट्ठो भट्ठो, दंसणभट्ठस्स नत्थि निव्वाणं ।
सिज्झंति चरणरहिया, दंसणरहिया न सिज्झंति ॥ ६६ ॥

२७०६. सुद्धे सम्मत्ते अविरओ वि[6] अज्जेइं[7] तित्थयरनामं ।
जह आगमेसिभद्दा हरिकुलपहु-सेणियाईया ॥ ६७ ॥

२७०७. कल्लाणपरंपरयं लहंति जीवा विसुद्धसम्मत्ता ।
सम्मद्दंसणरयणं नऽग्घइ ससुराऽसुरे लोए ॥ ६८ ॥

---

१. °नरया° सं० जे० ॥ २. मयतण्हि° सं० जे० ॥ ३. य सा० ॥ ४. °साइपाताओ पु० । °साओ पावाओ सं० सा० ॥ ५. °पयट्ठा° पु० ॥ ६. अ जे० ॥ ७. °ज्जेय ति° सं० ॥

२७०८. तेलोक्कस्स पहुत्तं लद्धूण वि परिवडंति कालेणं ।
सम्मत्तं पुण लद्धं अक्खयसोक्खं लहइ मोक्खं ॥ ६९ ॥

२७०९. अरिहंत-सिद्ध-चेइय-पवयण-आयरिय-सव्वसाहूसुं ।
तिव्वं करेसु भत्तिं तिगरणसुद्धेण भावेणं ॥ ७० ॥

२७१०. एगा वि सा समत्था जिणभत्ती दुग्गइं[1] निवारेउं ।
दुलहाइं लहावेउं आसिद्धिपरंपरसुहाइं ॥ ७१ ॥

२७११. विज्जा वि भत्तिमंतस्स सिद्धिमुवयाइ[2] होइ फलया य ।
किं पुण निव्वुइविज्जा सिज्झिहिइ[3] अभत्तिमंतस्स ? ॥ ७२ ॥

२७१२. तेसिं आराहणनायगाण न करिज्ज जो नरो भत्तिं ।
धणियं पि उज्जमंतो सालिं सो ऊसरे ववइ ॥ ७३ ॥

२७१३. बीएण विणा सस्सं इच्छइ सो वासमब्भएण विणा ।
आराहणमिच्छंतो आराहयभत्तिमकरंतो ॥ ७४ ॥

२७१४. उत्तमकुलसंपत्तिं सुहनिप्फत्तिं[4] च कुणइ जिणभत्ती ।
मणियारसेट्ठिजीवस्स दद्दुरस्सेव रायगिहे ॥ ७५ ॥

२७१५. आराहणापुरस्सरमणन्नहियओ विसुद्धलेसाओ ।
संसारक्खयकरणं तं मा मुंची[5] नमोक्कारं ॥ ७६ ॥

२७१६. अरिहंतनमुक्कारो एक्को वि हवेज्ज जो मरणकाले ।
सो जिणवरेहिं दिट्ठो संसारुच्छेयणसमत्थो ॥ ७७ ॥

२७१७. मिंठो किलिट्ठकम्मो 'नमो जिणाणं' ति सुकयपणिहाणो ।
कमलदलक्खो जक्खो जाओ चोरो[6] त्ति सूलिहओ ॥ ७८ ॥

२७१८. भावनमुक्कारविवज्जियाइं[7] जीवेण अकयकरणाइं[8] ।
गहियाणि य मुक्काणि य अणंतसो दव्वलिंगाइं ॥ ७९ ॥

---

१. दोग्गयं नि° सं० पु० ॥ २. °वजाइ जे० ॥ ३. सिज्झइ य अभ° जे० ॥ ४. सुहसंपत्तिं सं० ॥ ५. मुंची न° सा० । मुच्चिहि न° पु० ॥ ६. चोरु त्ति सा० पु० ॥ ७. °याणि जी° जे० ॥ ८. °णाणि जे० ॥

२६९६. निव्वाणसुहावाए विइन्ननिर[1]याइदारुणावाए ।
हणसु कसायपिसाए विसयतिसाए सइसहाए ॥ ५७ ॥

२६९७. काले अपहुप्पंते सामन्ने सावसेसिए इण्हिं ।
मोहमहारिउदारणअसिलट्ठिं सुणसु अणुसट्ठिं ॥ ५८ ॥

२६९८. संसारमूलबीयं मिच्छत्तं सव्वहा विवज्जेहि ।
सम्मत्ते दढचित्तो होसु नमोक्कारकुसलो य ॥ ५९ ॥

२६९९. मं[2]गतिण्हियाहि तोयं मन्नंति नरा जहा सतण्हाए ।
सोक्खाइं कुहम्माओ तहेव मिच्छत्तमूढमणा ॥ ६० ॥

२७००. न वि तं करेइ अग्गी नेय विसं नेय किण्हसप्पो वि[3] ।
जं कुणइ महादोसं तिव्वं जीवस्स मिच्छत्तं ॥ ६१ ॥

२७०१. पावइ इहेव वसणं तुरुमिणिदत्तो व्व दारुणं पुरिसो ।
मिच्छत्तमोहियमणो साहुपओसा[4]इपावाओ ॥ ६२ ॥

२७०२. मा कासि तं पमायं सम्मत्ते सव्वदुक्खनासणए ।
जं सम्मत्त[5]पइट्ठाइं नाण-तव-विरिय-चरणाइं ॥ ६३ ॥

२७०३. भावाणुराय-पेम्माणुराय-सुगुणाणुरायरत्तो य ।
धम्माणुरायरत्तो य होसु जिणसासणे निच्चं ॥ ६४ ॥

२७०४. दंसणभट्ठो भट्ठो, न हु भट्ठो होइ चरणपब्भट्ठो ।
दंसणमणुपत्तस्स उ परियडणं नत्थि संसारे ॥ ६५ ॥

२७०५. दंसणभट्ठो भट्ठो, दंसणभट्ठस्स नत्थि निव्वाणं ।
सिज्झंति चरणरहिया, दंसणरहिया न सिज्झंति ॥ ६६ ॥

२७०६. सुद्धे सम्मत्ते अविरओ वि[6] अज्जेइं[7] तित्थयरनामं ।
जह आगमेसिभद्दा हरिकुलपहु-सेणियाईया ॥ ६७ ॥

२७०७. कल्लाणपरंपरयं लहंति जीवा विसुद्धसम्मत्ता ।
सम्मद्दंसणरयणं नऽग्घइ ससुराऽसुरे लोए ॥ ६८ ॥

---

१. °नरया° सं० जे० ॥ २. मयतण्हि° सं० जे० ॥ ३. य सा० ॥ ४. °साइपाताओ पु० । °साओ पावाओ सं० सा० ॥ ५. °पयट्ठा° पु० ॥ ६. अ जे० ॥ ७. °न्नेय ति° सं० ॥

२७०८. तेलोक्कस्स पहुत्तं लद्धूण वि परिवडंति कालेणं ।
सम्मत्तं पुण लद्धं अक्खयसोक्खं लहइ मोक्खं ॥ ६९ ॥

२७०९. अरिहंत-सिद्ध-चेइय-पवयण-आयरिय-सव्वसाहूसुं ।
तिव्वं करेसु भत्तिं तिगरणसुद्धेण भावेणं ॥ ७० ॥

२७१०. एगा वि सा समत्था जिणभत्ती दुग्गइं[1] निवारेउं ।
दुलहाइं लहावेउं आसिद्धिपरंपरसुहाइं ॥ ७१ ॥

२७११. विज्जा वि भत्तिमंतस्स सिद्धिमुवयाइ[2] होइ फलया य ।
किं पुण निव्वुइविज्जा सिज्झिहिइ[3] अभत्तिमंतस्स ? ॥ ७२ ॥

२७१२. तेसिं आराहणनायगाण न करिज्ज जो नरो भत्तिं ।
धणियं पि उज्जमंतो सालिं सो ऊसरे ववइ ॥ ७३ ॥

२७१३. बीएण विणा सस्सं इच्छइ सो वासमब्भएण विणा ।
आराहणमिच्छंतो आराहयभत्तिमकरंतो ॥ ७४ ॥

२७१४. उत्तमकुलसंपत्तिं सुहनिप्फत्तिं[4] च कुणइ जिणभत्ती ।
मणियारसेट्ठिजीवस्स दद्दुरस्सेव रायगिहे ॥ ७५ ॥

२७१५. आराहणापुरस्सरमणन्नहियओ विसुद्धलेसाओ ।
संसारक्खयकरणं तं मा मुंची[5] नमोक्कारं ॥ ७६ ॥

२७१६. अरिहंतनमुक्कारो एक्को वि हवेज्ज जो मरणकाले ।
सो जिणवरेहिं दिट्ठो संसारुच्छेयणसमत्थो ॥ ७७ ॥

२७१७. मिंठो किलिट्ठकम्मो 'नमो जिणाणं' ति सुकयपणिहाणो ।
कमलदलक्खो जक्खो जाओ चोरो[6] त्ति सूलिहओ ॥ ७८ ॥

२७१८. भावनमुक्कारविवज्जियाइं[7] जीवेण अकयकरणाइं[8] ।
गहियाणि य मुक्काणि य अणंतसो दव्वलिंगाइं ॥ ७९ ॥

---

१. दोग्गयं नि° सं० पु० ॥ २. °वजाइ जे० ॥ ३. सिज्झइ य अभ° जे० ॥ ४. सुहसंपत्तिं सं० ॥ ५. मुंची न° सा० । मुच्चिहि न° पु० ॥ ६. चोरु त्ति सा० पु० ॥ ७. °याणि जी° जे० ॥ ८. °णाणि जे० ॥

२७१९. आराहणापडागागहणे हत्थो भवे नमोक्कारो ।
तह सुगइमग्गगमणे रहु व्व जीवस्स [1]अपडिहओ ॥ ८० ॥

२७२०. अन्नाणी वि य[2] गोवो आराहित्ता मओ नमुक्कारं ।
चंपाए सेट्ठिसुओ सुदंसणो विस्सुओ जाओ ॥ ८१ ॥

२७२१. विज्जा जहा पिसायं सुट्ठुवउत्ता करेइ पुरिसवसं ।
नाणं हिययपिसायं सुट्ठुवउत्तं तह करेइ ॥ ८२ ॥

२७२२. उवसमइ किण्हसप्पो जह मंतेण विहिणा पउत्तेणं ।
तह हिययकिण्ह[3]सप्पो सुट्ठुवउत्तेण नाणेणं ॥ ८३ ॥

२७२३. जह मक्कडओ खणमवि मज्झत्थो अच्छिउं न सक्केइ ।
तह खणमवि मज्झत्थो विसएहिं विणा न होइ मणो ॥ ८४ ॥

२७२४. तम्हा स उट्ठिउमणो मणमक्कडओ जिणोवएसेणं ।
काउं सुत्तनिबद्धो रामेयव्वो [4]सुहज्झाणे ॥ ८५ ॥

२७२५. सूई जहा ससुत्ता न नस्सई कयवरम्मि पडिया वि ।
[5]जीवो वि तह ससुत्तो न नस्सइ गओ वि संसारे ॥ ८६ ॥

२७२६. खंडसिलोगेहि जवो जइ ता मरणाउ रक्खिओ राया ।
पत्तो य[6] सुसामन्नं किं पुण जिण[7]वुत्तसुत्तेणं ॥ ८७ ॥

२७२७. अहवा चिलाइपुत्तो पत्तो नाणं तहा[8]ऽमरत्तं च ।
उवसम-विवेग-संवरपयसुमरणमेत्तसुयनाणो ॥ ८८ ॥

२७२८. परिहर छज्जीववहं सम्मं मण-वयण-कायजोगेहिं ।
जीवविसेसं नाउं जावज्जीवं पयत्तेणं ॥ ८९ ॥

२७२९. जह ते न पियं दुक्खं जाणिय एमेव सव्वजीवाणं ।
सव्वायरमुवउत्तो [9]अत्तोवम्मेण कुणसु दयं ॥ ९० ॥

---

१. अप्पडिहो सा० ॥ २. हु जे० ॥ ३. °कन्हस° जे० ॥ ४. सुहे ज्झा° जे० ॥ ५. जीवो तहा स° सं० जे० ॥ ६. य स साम° सं० ॥ ७. °णउत्त° सा० पु० ॥ ८. °हा सुरत्तं जे० ॥ ९. अप्पोव° सं० पु० ॥

२७३०. तुंगं न मंदराओ, आगासाओ विसालयं नत्थि ।
जह, तह जयम्मि जाणसु धम्ममहिंसासमं नत्थि ॥ ९१ ॥

२७३१. [1]सव्वे वि य संबंधा पत्ता जीवेण सव्वजीवेहिं ।
तो मारंतो जीवे मारइ संबंधिणो सव्वे ॥ ९२ ॥

२७३२. जीववहो अप्पवहो, जीवदया अप्पणो दया होइ ।
ता सव्वजीवहिंसा परिचत्ता अत्तकामेहिं ॥ ९३ ॥

२७३३. जावइयाइं दुक्खाइं होंति चउगइगयस्स जीवस्स ।
सव्वाइं ताइं हिंसाफलाइं निउणं वियाणाहि ॥ ९४ ॥

२७३४. जं किंचि सुहमुयारं पहुत्तणं पयइसुंदरं जं च ।
आरोग्गं सोहग्गं तं तमहिंसाफलं सव्वं ॥ ९५ ॥

२७३५. पाणो वि पाडिहेरं पत्तो छूढो वि सुंसुमारदहे ।
एगेण वि एगदिणऽज्जिएणऽहिंसावयगुणेणं ॥ ९६ ॥

२७३६. परिहर असच्चवयणं सव्वं पि चउव्विहं पयत्तेणं ।
संजमवंता वि [2]जओ भासादोसेण लिप्पंति ॥ ९७ ॥

२७३७. हासेण व कोहेण व लोहेण भएण वा वि तमसच्चं ।
मा भणसु, भणसु सच्चं, जीवहियत्थं पसत्थमिणं ॥ ९८ ॥

२७३८. विस्ससणिज्जो माया व होइ पुज्जो [3]गुरु व्व लोयस्स ।
[4]सयणु व्व सच्चवाई पुरिसो सव्वस्स होइ पिओ ॥ ९९ ॥

२७३९. होउ व जडी सिहंडी मुंडी वा वक्कली व नग्गो वा ।
लोए असच्चवाई भन्नइ पासंडचंडालो ॥ १०० ॥

२७४०. अलियं [5]सइं पि भणियं [6]विहणइ बहुयाइं सच्चवयणाइं ।
पडिओ नरयम्मि वसू एक्केण असच्चवयणेणं ॥ १०१ ॥

२७४१. मा कुणसु धीर ! बुद्धिं अप्पं व बहुं व परधणं घेत्तुं ।
दंतंतरसोहणयं [7]किलिंचमित्तं पि अविदिन्नं ॥ १०२ ॥

---

१. सव्वे च्चिय सं° सं० ॥ २. जई भा° सं० ॥ ३. गुरू व लोगस्स सं० जे० ॥ ४. °यणो व स° सं० पु० ॥ ५. सयं पि जे० ॥ ६. विहुणइ जे० ॥ ७. कलिंचमेत्तं सं० ॥

२७४२. जो पुण अत्थं अवहरइ तस्स सो जीवियं पि अवहरइ ।
जं सो अत्थकएणं उज्झइ जीयं, न उण अत्थं ॥ १०३ ॥

२७४३. तो[1] जीवदयापरमं धम्मं गहिऊण गिण्ह माऽदिन्नं ।
जिण-गणहरपडिसिद्धं लोगविरुद्धं अहम्मं च ॥ १०४ ॥

२७४४. चोरो परलोगम्मि वि नारय-तिरिएसु लहइ दुक्खाइं ।
मणुयत्तणे वि दीणो दारिद्दोवद्दुओ होइ ॥ १०५ ॥

२७४५. चोरिक्कनिवित्तीए सावयपुत्तो जहा सुहं लहई ।
किढिमोरपिच्छचित्तयगोट्ठीचोराण चलणेसु ॥ १०६ ॥

२७४६. रक्खाहि बंभचेरं च बंभगुत्तीहिं नवहिं परिसुद्धं ।
निच्चं जिणाहि कामं दोसपकामं वियाणित्ता ॥ १०७ ॥

२७४७. जावइआ किर दोसा इह-परलोए दुहावहा होंति ।
आवहइ ते उ सव्वे मेहुणसन्ना मणूसस्स ॥ १०८ ॥

२७४८. रइ-अरइतरलजीहाजुएण संकप्पउब्भडफणेणं ।
विसयबिलवासिणा मयमुहेण बिब्बोयरोसेण ॥ १०९ ॥

२७४९. कामभुयगेण दट्ठा लज्जानिम्मोयदप्पदाढेणं ।
नासंति नरा अवसा दुस्सहदुक्खावहविसेणं[2] ॥ ११० ॥

२७५०. लल्लक्कनिरयवियणाउ घोरसंसारसायरुव्वहणं ।
संगच्छइ न य पिच्छइ तुच्छत्तं कामियसुहस्स ॥ १११ ॥

२७५१. वम्महसरसयविद्धो गिद्धो वणिउ[3] व्व रायपत्तीए ।
पाउक्खालयगेहे[4] दुग्गंधेऽणेगसो वसिओ ॥ ११२ ॥

२७५२. कामासत्तो[5] न मुणइ गम्माऽगम्मं पि वेसियाणो[6] व्व ।
सेट्ठी कुबेरदत्तो[7] नियसुयासुरयरइरत्तो ॥ ११३ ॥

२७५३. पडिपिल्लिय[8] कामकलिं कामग्घत्थासु मुयसु अणुबंधं ।
महिलासु दोसविसवल्लरीसु पयइं नियच्छंतो ॥ ११४ ॥

---

१. ता जी° सं० ॥ २. दूसह·पु० ॥ ३. °णिओ व रा° जे० पु० ॥ ४. पायुक्खा° जे० ॥ ५. कामुम्मत्तो सं० ॥ ६. °सियाणि व्व जे० । °सियाणु व्व सा० ॥ ७. °त्तो व्व नियसु° पु० ॥ ८. पडिपेल्लि° सं० । पडिपल्लि° जे० ॥

२७५४. महिला कुलं [1]सवंसं [2]पइं सुयं मायरं च पियरं च ।
विसयंधा अगणंती दुक्खसमुद्दम्मि पाडेइ ॥ ११५ ॥

२७५५. नीयंगमाहिं सुपओहराहिं [3]उप्पित्थमंथरगईहिं ।
महिलाहिं निन्नयाहि व गिरिवरगरुया वि भिज्जंति ॥ ११६ ॥

२७५६. सुट्ठु वि जियासु सुट्ठु वि पियासु सुट्ठु वि परूढपेम्मासु ।
महिलासु भुयंगीसु व वीसंभं नाम को कुणइ ? ॥ ११७ ॥

२७५७. वीसंभनिब्भरं पि हु उवयारपरं परू[4]ढपणयं पि ।
कयविप्पियं पियं झत्ति निंति निहणं हयासाओ ॥ ११८ ॥

२७५८. रमणीयदंसणाओ सोमालंगीओ गु[5]णनिबद्धाओ ।
नवमालइमालाओ व हरंति हिययं महिलियाओ ॥ ११९ ॥

२७५९. किंतु महिलाण तासिं दंसणसुंदेरजणियमोहाणं ।
आलिंगणमइरा देइ वज्झमालाण व विणासं ॥ १२० ॥

२७६०. रमणीण दंसणं चेव सुंदरं, होउ संगमसुहेणं ।
गंधो च्चिय सुरहो मालईइ, मलणं पुण विणासो ॥ १२१ ॥

२७६१. साकेयपुराहिवई देवरई रज्जसोक्खपब्भट्ठो ।
पंगुलहेउं छूढो वूढो य नईइ देवीए ॥ १२२ ॥

२७६२. सोयसरी दुरियदरी कवडकुडी महिलिया किलेसकरी ।
वइरविरोयणअरणी दुक्खखणी सुक्खपडिवक्खा ॥ १२३ ॥

२७६३. असुणियमणपरिकम्मो सम्मं को नाम नासिउं तरइ ।
वम्महसरपसरोहे दिट्ठिच्छोहे मयच्छीणं ? ॥ १२४ ॥

२७६४. घणमालाओ व दूरुन्नमंतसुपओहराओ वड्ढंति ।
मोहविसं महिलाओ आलक्कविसं व पुरिसस्स ॥ १२५ ॥

२७६५. परिहरसु तओ तासिं दिट्ठिं दिट्ठीविसस्स व अहिस्स ।
जं रमणिनयणबाणा चरित्तपाणे विणासेंति ॥ १२६ ॥

---

१. समग्गं पियं सु° संसं० ॥ २. पियं सु° सा० ॥ ३. उप्पिच्छमं° सा० । ओपिच्छमं° जे० ॥
४. °ढपेम्मं पि जे० ॥ ५. °णसमिद्धा° जे० ॥

२७४२. जो पुण अत्थं अवहरइ तस्स सो जीवियं पि अवहरइ ।
जं सो अत्थकएणं उज्झइ जीयं, न उण अत्थं ॥ १०३ ॥

२७४३. तो[1] जीवदयापरमं धम्मं गहिऊण गिण्ह माऽदिन्नं ।
जिण-गणहरपडिसिद्धं लोगविरुद्धं अहम्मं च ॥ १०४ ॥

२७४४. चोरो परलोगम्मि वि नारय-तिरिएसु लहइ दुक्खाइं ।
मणुयत्तणे वि दीणो दारिद्दोवद्दुओ होइ ॥ १०५ ॥

२७४५. चोरिक्कनिवित्तीए सावयपुत्तो जहा सुहं लहई ।
किढिमोरपिच्छचित्तयगोड्डीचोराण चलणेसु ॥ १०६ ॥

२७४६. रक्खाहि बंभचेरं च बंभगुत्तीहिं नवहिं परिसुद्धं ।
निच्चं जिणाहि कामं दोसपकामं वियाणित्ता ॥ १०७ ॥

२७४७. जावइआ किर दोसा इह-परलोए दुहावहा होंति ।
आवहइ ते उ सव्वे मेहुणसन्ना मणूसस्स ॥ १०८ ॥

२७४८. रइ-अरइतरलजीहाजुएण संकप्पउब्भडफणेणं ।
विसयबिलवासिणा मयमुहेण बिब्बोयरोसेण ॥ १०९ ॥

२७४९. कामभुयगेण दट्ठा लज्जानिम्मोयदप्पदाढेणं ।
नासंति नरा अवसा दुस्सह[2]दुक्खावहविसेणं ॥ ११० ॥

२७५०. लल्लक्कनिरयवियणाउ घोरसंसारसायरुव्वहणं ।
संगच्छइ न य पिच्छइ तुच्छत्तं कामियसुहस्स ॥ १११ ॥

२७५१. वम्महसरसयविद्धो गिद्धो वणिउ[3] व्व रायपत्तीए ।
पाउक्खालय[4]गेहे दुग्गंधेऽणेगसो वसिओ ॥ ११२ ॥

२७५२. [5]कामासत्तो न मुणइ गम्माऽगम्मं पि वेसियाणो[6] व्व ।
सेट्ठी कुबेरदत्तो[7] नियसुयासुरयरइरत्तो ॥ ११३ ॥

२७५३. [8]पडिपिल्लिय कामकलिं कामग्घत्थासु मुयसु अणुबंधं ।
महिलासु दोसविसवल्लरीसु पयइं नियच्छंतो ॥ ११४ ॥

---

१. ता जी° सं० ॥ २. दूसह° पु० ॥ ३. °णिओ व रा° जे० पु० ॥ ४. पायुक्खा° जे० ॥ ५. कामुम्मत्तो सं० ॥ ६. °सियाणि व्व जे०। °सियाणु व्व सा० ॥ ७. °त्तो व्व नियसु° पु० ॥ ८. पडिपेल्लि° सं०। पडिपल्लि° जे० ॥

२७५४. महिला कुलं सवंसं पइं सुयं मायरं च पियरं च ।
विसयंधा अगणंती दुक्खसमुद्दम्मि पाडेइ ॥ ११५ ॥

२७५५. नीयंगमाहिं सुपओहराहिं उ[3]प्पित्थमंथरगईहिं ।
महिलाहिं निन्नयाहि व गिरिवरगरुया वि भिज्जंति ॥ ११६ ॥

२७५६. सुट्ठु वि जियासु सुट्ठु वि पियासु सुट्ठु वि परूढपेम्मासु ।
महिलासु भुयंगीसु व वीसंभं नाम को कुणइ ? ॥ ११७ ॥

२७५७. वीसंभनिब्भरं पि हु उवयारपरं परूढ[4]पणयं पि ।
कयविप्पियं पियं झत्ति निंति निहणं हयासाओ ॥ ११८ ॥

२७५८. रमणीयदंसणाओ सोमालंगीओ गुण[5]निबद्धाओ ।
नवमालइमालाओ व हरंति हियय महिलियाओ ॥ ११९ ॥

२७५९. किंतु महिलाण तासिं दंसणसुंदेरजणियमोहाणं ।
आलिंगणमइरा देइ वज्झमालाण व विणासं ॥ १२० ॥

२७६०. रमणीण दंसणं चेव सुंदरं, होउ संगमसुहेणं ।
गंधो च्चिय सुरहो मालईइ, मलणं पुण विणासो ॥ १२१ ॥

२७६१. साकेयपुराहिवई देवरई रज्जसोक्खपब्भट्ठो ।
पंगुलहेउं छूढो वूढो य नईइ देवीए ॥ १२२ ॥

२७६२. सोयसरी दुरियदरी कवडकुडी महिलिया किलेसकरी ।
वइरविरोयणअरणी दुक्खखणी सुक्खपडिवक्खा ॥ १२३ ॥

२७६३. अमुणियमणपरिकम्मो सम्मं को नाम नासिउं तरइ ।
वम्महसरपसरोहे दिट्ठिच्छोहे मयच्छीणं ? ॥ १२४ ॥

२७६४. घणमालाओ व दूरुन्नमंतसुपओहराओ वड्ढंति ।
मोहविसं महिलाओ आलक्कविसं व पुरिसस्स ॥ १२५ ॥

२७६५. परिहरसु तओ तासिं दिट्ठिं दिट्ठीविसस्स व अहिस्स ।
जं रमणिनयणबाणा चरित्तपाणे विणासेंति ॥ १२६ ॥

१. समग्गं पियं सु° संसं० ॥ २. पियं सु° सा० ॥ ३. उप्पिच्छमं° सा० । ओपिच्छमं° जे० ॥
४. °ढपेम्मं पि जे० ॥ ५. °णसमिद्धा° जे० ॥

२७६६. महिलासंसग्गीए अग्गीइ व जं च अप्पसारस्स ।
मयणं व मणो मुणिणो वि हंत! सिग्घं चिय विलाइ ॥ १२७ ॥

२७६७. जइ वि परिचत्तसंगो तवतणुयंगो तहा वि परिवडइ ।
महिलासंसग्गीए कोसाभवणूसिय व्व रिसी ॥ १२८ ॥

२७६८. सिंगारतरंगाए विलासवेलाए जोव्वणजलाए ।
पहसियफेणाए मुणी नारिनईए नं[1] वुज्झंति ॥ १२९ ॥

२७६९. विसयजलं मोहकलं विलास-बिब्बोयजलयराइन्नं ।
मयमयरं उत्तिन्ना तारुन्नमहन्नवं धीरा ॥ १३० ॥

२७७०. अब्भिंतर-बाहिरए सव्वे[2] गंथे तुमं विवज्जेहि ।
कय-कारिय-ऽणुमईहिं काय-मणो-वायजोगेहिं ॥ १३१ ॥

२७७१. संगनिमित्तं मारेइ[3], भणइ अलियं, करेइ चोरिक्कं ।
सेवइ मेहुण, मुच्छं अप्परिमाणं कुणइ जीवो ॥ १३२ ॥

२७७२. संगो महाभयं जं विहेडिओ सावएण संतेणं ।
पुत्तेण हिए अत्थम्मि मणिवई कुंचिएण जहा ॥ १३३ ॥

२७७३. सव्वग्गंथविमुक्को सीईभूओ पसंतचित्तो य ।
जं पावइ मुत्तिसुहं न चक्कवट्टी वि तं लहइ ॥ १३४ ॥

२७७४. निस्सल्लस्सेह महव्वयाइं अक्खंड-निव्वणगुणाइं ।
उवहम्मंति य ताइं नियाणसल्लेण मुणिणो वि ॥ १३५ ॥

२७७५. अह राग-दोसगब्भं[4] मोहग्गब्भं च तं भवे तिविहं ।
धम्मत्थं हीणकुलाइपत्थणं मोहगब्भं तं ॥ १३६ ॥

२७७६. रागेण गंगदत्तो, दोसेणं विस्सभूइमाईया ।
मोहेण चंडपिंगलमाईया होंति दिट्ठंता ॥ १३७ ॥

२७७७. अगणिय जो मुक्खसुहं[5] कुणइ नियाणं असारसुहहेउं ।
सो कायमणिकएणं वेरुलियमणिं पणासेइ ॥ १३८ ॥

---

१. न वुड्डुंति सा० पु० ॥ २. सव्वे संगे तुमं सा० ॥ ३. मारइ भणइ अलीयं सा० ॥ ४. °गब्भं च मोहगब्भं जे० ॥ ५. मुत्तिसुहं जे० ॥

२७७८. दुक्खक्खय कम्मक्खय समाहिमरणं च बोहिलाभो य ।
एयं पत्थेयव्वं, न पत्थणिज्जं तओ अन्नं ॥ १३९ ॥

२७७९. उज्झियनियाणसल्लो निसिभत्तनियत्ति-समिइ-गुत्तीहिं ।
पंचमहव्वयरक्खं कयसिवसोक्खं पसाहेइ ॥ १४० ॥

२७८०. इंदियविसयपसत्ता पडंति संसारसायरे जीवा ।
पक्खि व्व छिन्नपक्खा सुसीलगुणपेहुणविहूणा ॥ १४१ ॥

२७८१. न लहइ जहा लिहंतो मुहिल्लियं अट्टियं रसं सुणओ ।
सो सइतालुयरसियं विलिहंतो मन्नए सोक्खं ॥ १४२ ॥

२७८२. महिलापसंगसेवी न लहइ किंचि वि सुहं तहा पुरिसो ।
सो मन्नए वराओ सयकायपरिस्समं सोक्खं ॥ १४३ ॥

२७८३. सुट्ठु वि मग्गिज्जंतो कत्थ वि कयलीइ नत्थि जह सारो ।
इंदियविसएसु तहा नत्थि सुहं सुट्ठु वि गविट्ठं ॥ १४४ ॥

२७८४. सोएण पवसियपिया, चक्खूराएण माहुरो वणिओ ।
घाणेण रायपुत्तो निहओ, जीहाए सोदासो ॥ १४५ ॥

२७८५. फासिंदिएणं दिट्ठो नट्ठो सोमालिया महीपालो ।
एक्केक्केण वि निहया, किं पुण जे पंचसु पसत्ता ? ॥ १४६ ॥

२७८६. विसयाविक्खो निवडइ, निरविक्खो तरइ दुत्तरभवोहं ।
देवीदीवसमागयभाउयजुयलं व भणियं च ॥ १४७ ॥

२७८७. छलिया अवयक्खंता निरावयक्खा गया अविग्घेणं ।
तम्हा पवयणसारे निरावयक्खेण होयव्वं ॥ १४८ ॥

२७८८. विसए अवयक्खंता पडंति संसारसागरे घोरे ।
विसएसु निरवयक्खा तरंति संसारकंतारं ॥ १४९ ॥

२७८९. ता धीर ! धीबलेणं दुद्दंते दमसु इंदियमइंदे ।
तेणुक्खयपडिवक्खो हराहि आराहणपडागं ॥ १५० ॥

२७६६. महिलासंसग्गीए अग्गीइ व जं च अप्पसारस्स ।
मयणं व मणो मुणिणो वि हंत! सिग्घं चिय विलाइ ॥ १२७ ॥

२७६७. जइ वि परिचत्तसंगो तवतणुयंगो तहा वि परिवडइ ।
महिलासंसग्गीए कोसाभवणूसिय व्व रिसी ॥ १२८ ॥

२७६८. सिंगारतरंगाए विलासवेलाए जोव्वणजलाए ।
पहसियफेणाए मुणी नारिनईए न[1] वुज्झंति ॥ १२९ ॥

२७६९. विसयजलं मोहकलं विलास-बिब्बोयजलयराइन्नं ।
मयमयरं उत्तिन्ना तारुन्नमहन्नवं धीरा ॥ १३० ॥

२७७०. अब्भिंतर-बाहिरए सव्वे[2] गंथे तुमं विवज्जेहि ।
कय-कारिय-ऽणुमईहिं काय-मणो-वायजोगेहिं ॥ १३१ ॥

२७७१. संगनिमित्तं मारेइ[3], भणइ अलियं, करेइ चोरिक्कं ।
सेवइ मेहुण, मुच्छं अप्परिमाणं कुणइ जीवो ॥ १३२ ॥

२७७२. संगो महाभयं जं विहेडिओ सावएण संतेणं ।
पुत्तेण हिए अत्थम्मि मणिवई कुंचिएण जहा ॥ १३३ ॥

२७७३. सव्वग्गंथविमुक्को सीईभूओ पसंतचित्तो य ।
जं पावइ मुत्तिसुहं न चक्कवट्टी वि तं लहइ ॥ १३४ ॥

२७७४. निस्सल्लस्सेह महव्वयाइं अक्खंड-निव्वणगुणाइं ।
उवहम्मंति य ताइं नियाणसल्लेण मुणिणो वि ॥ १३५ ॥

२७७५. अह राग-दोसगब्भं[4] मोहग्गब्भं च तं भवे तिविहं ।
धम्मत्थं हीणकुलाइपत्थणं मोहगब्भं तं ॥ १३६ ॥

२७७६. रागेण गंगदत्तो, दोसेणं विस्सभूइमाईया ।
मोहेण चंडपिंगलमाईया होंति दिट्ठंता ॥ १३७ ॥

२७७७. अगणिय जो मुक्खसुहं[5] कुणइ नियाणं असारसुहहेउं ।
सो कायमणिकएणं वेरुलियमणिं पणासेइ ॥ १३८ ॥

---

१. न बुढ्ढंति सा० पु० ॥ २. सव्वे संगे तुमं सा० ॥ ३. मारइ भणइ अलीयं सा० ॥ ४. °गब्भं च मोहगब्भं जे० ॥ ५. मुत्तिसुहं जे० ॥

२७७८. दुक्खक्खय कम्मक्खय समाहिमरणं च बोहिलाभो य ।
एयं पत्थेयव्वं, न पत्थणिज्जं तओ[1] अन्नं ॥ १३९ ॥

२७७९. उज्झियनियाणसल्लो निसिभत्तनियत्ति-समिइ-गुत्तीहिं ।
पंचमहव्वयरक्खं कयसिवसोक्खं पसाहेइ ॥ १४० ॥

२७८०. इंदियविसयपसत्ता पडंति संसारसायरे जीवा ।
पक्खि व्व छिन्नपक्खा सुसीलगुणपेहुणविहूणा ॥ १४१ ॥

२७८१. न लहइ जहा लिहंतो मुहिल्लियं अट्ठियं रसं सुणओ ।
सो सइतालुयरसियं विलिहंतो मन्नए सोक्खं ॥ १४२ ॥

२७८२. महिलापसंगसेवी न लहइ किंचि वि सुहं तहा[2] पुरिसो ।
सो मन्नए वराओ सयकायपरिस्समं सोक्खं ॥ १४३ ॥

२७८३. सुट्ठु वि मग्गिज्जंतो कत्थ वि [3]कयलीइ नत्थि जह सारो ।
इंदियविसएसु तहा नत्थि सुहं सुट्ठु वि गविट्ठं ॥ १४४ ॥

२७८४. सोएण पवसियपिया, चक्खूराएण माहुरो वणिओ ।
घाणेण रायपुत्तो निहओ, जीहाए सोदासो ॥ १४५ ॥

२७८५. फासिंदिएण[4] दिट्ठो नट्ठो सोमालिया महीपालो ।
एक्केक्केण वि निहया, किं पुण जे पंचसु पसत्ता ? ॥ १४६ ॥

२७८६. विसयाविक्खो निवडइ, निरविक्खो तरइ दुत्तरभवोहं ।
देवीदीवसमागयभाउयजुयलं व भणियं च ॥ १४७ ॥

२७८७. छलिया अवयक्खंता निरावयक्खा गया अविग्घेणं ।
तम्हा पवयणसारे निरावयक्खेण होयव्वं ॥ १४८ ॥

२७८८. विसए अवयक्खंता पडंति संसारसागरे घोरे ।
विसएसु निरवयक्खा तरंति संसारकंतारं ॥ १४९ ॥

२७८९. ता धीर ! धीवलेणं दुदंते दमसु इंदियमइंदे ।
तेणुक्खयपडिवक्खो हराहि आराहणपडागं ॥ १५० ॥

---

१. जओ सं० ॥ २. °हा मूढो जे० ॥ ३. केळीइ सा० ॥ ४. °ण दुट्ठो सा० ॥

२७९०. कोहाईण विवागं नाऊण य तेसि निग्गहेण गुणं ।
निग्गिण्ह तेण सुपुरिस ! कसायकलिणो पयत्तेणं ॥ १५१ ॥

२७९१. जं अइतिक्खं दुक्खं जं च सुहं उत्तिमं [1]तिलोईए ।
तं जाण कसायाणं वुड्ढि-क्खयहेउयं सव्वं ॥ १५२ ॥

२७९२. कोहेण नंदमाई निहया, माणेण [2]फेरुसरामाई ।
मायाइ पंडरज्जा, लोहेणं लोहनंदाई ॥ १५३ ॥

[गा. १५४–५५. भत्तपरिन्नयस्स गुरुअणुसट्ठिपडिवत्ती]

२७९३. इय उवएसामयपाणएण पल्हाइयम्मि चित्तम्मि ।
जाओ सुनिव्वुओ सो पाऊण व पाणियं तिसिओ ॥ १५४ ॥

२७९४. 'इच्छामो अणुसट्ठिं भंते ! भवपंकतरणदढलट्ठिं ।
जं जह वुत्तं तं तह करेमि' विणओणओ भणइ ॥ १५५ ॥

[गा. १५६–७१. वियणाघत्थं भत्तपरिन्नयं पइ गुरूवएसो]

२७९५. जइ कह वि असुहकम्मोदएण देहम्मि संभवे वियणा ।
अहवा तण्हाईया परीसहा से उदीरिज्जा ॥ १५६ ॥

२७९६. निद्धं महुरं पल्हायणिज्ज हिययंगमं अणलियं च ।
तो [3]सेहावेयव्वो सो खवओ पन्नवंतेणं ॥ १५७ ॥

२७९७. संभरसु सुयण ! जं तं मज्झम्मि चउव्विहस्स संघस्स ।
वूढा महापइन्ना 'अहयं आराहइस्सामि' ॥ १५८ ॥

२७९८. अरिहंत-सिद्ध-केवलिपच्चक्खं सव्वसंघसक्खिस्स ।
पच्चक्खाणस्स कयस्स भंजणं नाम को कुणइ ? ॥ १५९ ॥

२७९९. भालुंकीए करुणं खज्जंतो घोरवेयणत्तो वि ।
आराहणं पवन्नो झाणेण अवंतिसुकुमालो ॥ १६० ॥

२८००. मुग्गिल्लगिरिम्मि सुकोसलो वि सिद्धत्थदइयओ भयवं ।
वग्घीए खज्जंतो पडिवन्नो उत्तमं अट्ठं ॥ १६१ ॥

२८०१. गोट्ठे पाओवगओ सुबंधुणा गोमए पलिवियम्मि ।
डज्झंतो चाणक्को पडिवन्नो उत्तमं अट्ठं ॥ १६२ ॥

२८०२. रोहीडगम्मि सत्तीहओ वि कुंचेण अग्गिनिवदइओ ।
तं वेयणमहियासिय पडिवन्नो उत्तमं अट्ठं ॥ १६३ ॥

२८०३. अवलंबिऊण सत्तं तुमं पि ता धीर! धीरयं कुणसु ।
भावेसु य नेगुन्नं संसारमहासमुद्दस्स ॥ १६४ ॥

२८०४. जम्म-जरा-मरणजलो अणाइमं वसणसावयाइन्नो ।
जीवाण दुक्खहेऊ कट्ठं रोद्दो भवसमुद्दो ॥ १६५ ॥

२८०५. धन्नो हं जेण मए अणोरपारम्मि भवसमुद्दम्मि ।
भवसयसहस्सदुलहं लद्धं सद्धम्मजाणमिणं ॥ १६६ ॥

२८०६. एअस्स पभावेणं पालिज्जंतस्स सइ[2]पयत्तेणं ।
जम्मंतरे वि जीवा पावंति न दुक्ख-दोगच्चं[3] ॥ १६७ ॥

२८०७. चिंतामणी अउव्वो एयमपुव्वो य कप्परुक्खो त्ति ।
एयं परमो मंतो, एयं परमा[4]मयं इत्थ ॥ १६८ ॥

२८०८. अह मणिमंदिरसुंदरफुरंतजिणगुणनिरंजणुज्जोओ ।
पंचनमोक्कारसमे पाणे पणओ विसज्जेइ ॥ १६९ ॥

२८०९. परिणामविसुद्धीए सोहम्मे सुरवरो महिड्ढीओ ।
आराहिऊण जायइ भत्तपरिन्नं ज[5]हन्नं सो ॥ १७० ॥

२८१०. उक्कोसेण गिहत्थो अच्चुयकप्पम्मि जायए अमरो ।
निव्वाणसुहं पावइ साहू सव्वट्ठसिद्धिं वा ॥ १७१ ॥

---

१. सं०-पु० आदर्शयोरेषैका गाथाऽधिका वर्तते ॥ २. सयपय° जे० ॥ ३. °दोहग्गं सं० ॥
४. °मामयसरिच्छं सा० । °माद्दयं इच्छ जे० ॥ ५. जहन्नेण जे० ॥

[गा. १७२-७३. भत्तपरिन्नापइन्नयमाहप्पं अंतिममंगलं च]

२८११. इय जोईसरजिणवीरभद्दभणियाणुसारिणीमिणमो ।
भत्तपरिन्नं धन्ना पढंति[1] निसुणंति भावेंति ॥ १७२ ॥

२८१२. सत्तरिसयं[2] जिणाण व गाहाणं समयखित्तपन्नत्तं ।
आराहंतो विहिणा सासयसोक्खं लहइ मोक्खं ॥ १७३ ॥

॥ भत्तपरिन्नापइण्णयं[3] सम्मत्तं ॥ १५ ॥

---

१. पढंति भावंति सेवंति सं० पु० ॥ २. सत्तरसयं सं० ॥ ३. भक्तपरिज्ञाप्रकीर्णकं समाप्तम् सं० ॥

१६

सिरिवीरभद्दायरियविरइयं

आउरपच्चक्खाणपइण्णयं

[गा. १–९. बालपंडियमरणं]

२८१३. देसिक्क[1]देसविरओ सम्मद्दिट्ठी मरिज्ज[2] जो जीवो ।
तं होइ बालपंडियमरणं जिणसासणे भणियं ॥ १ ॥

२८१४. पंच य अणुव्वयाइं सत्त उ[3] सिक्खा उ देस-जइधम्मो ।
सव्वेण व देसेण व तेण जुओ होइ देसजई ॥ २ ॥

२८१५. पाणिवह[4] १ मुसावाए २ अदत्त ३ परदारनियमणेहिं ४ च[5] ।
अपरिमिइच्छाओ ५ वि[6] य अणुव्वयाइं विरमणाइं ॥ ३ ॥

२८१६. जं च दिसावेरमणं १ अणत्थ[7]दंडाउ जं च वेरमणं २ ।
देसावगासियं पि य ३ गुणव्वयाइं भवे ताइं ॥ ४ ॥

२७१७. भोगाणं परिसंखा १ सामाइय २ अतिहिसंविभागो य ३ ।
पोसहविही य सव्वो ४ चउरो सिक्खाओ वुत्ताओ ॥ ५ ॥

२८१८. आसुक्कारे मरणे अच्छिन्नाए य[8] जीवियासाए ।
नाएहि वा अमुक्को पच्छिमसंलेहणमकिच्चा ॥ ६ ॥

२८१९. आलोइय निस्सल्लो सघरे चेवाऽऽरुहित्तु संथारं ।
जइ मरइ देसविरओ तं वुत्तं बालपंडिययं ॥ ७ ॥

२८२०. जो "भत्तपरिन्नाए" उवक्कमो वित्थरेण निद्दिट्ठो ।
सो चेव बालपंडियमरणे नेओ जहाजोग्गं ॥ ८ ॥

---

१. °सेक्कदे° सं० पु० ला० ॥ २. मरेज्ज सं० पु० ला० ॥ ३. य सं० पु० ॥ ४. पाणव° सं० ला० ॥ ५. वा जे० ॥ ६. च्चिय सं० जे० ॥ ७. °त्थदंडेहिं जं सं० पु० ला० ॥ ८. उ सं० । व ला० ॥

[गा. १७२-७३. भत्तपरिन्नापइन्नयमाहप्पं अंतिममंगलं च]

२८११. इय जोईसरजिणवीरभद्दभणियाणुसारिणीमिणमो ।
भत्तपरिन्नं धन्ना पढंति[1] निसुणंति भावेंति ॥ १७२ ॥

२८१२. सत्तरिसयं[2] जिणाण व गाहाणं समयखित्तपन्नत्तं ।
आराहंतो विहिणा सासयसोक्खं लहइ मोक्खं ॥ १७३ ॥

॥ भत्तपरिन्नापइण्णयं[3] सम्मत्तं ॥ १५॥

---

१. पढंति भावेंति सेवंति सं० पु० ॥ २. सत्तरसयं सं० ॥ ३. भक्तपरिज्ञाप्रकीर्णकं समाप्तम् सं० ॥

१६

सिरिवीरभद्दायरियविरइयं

आउरपच्चक्खाणपइण्णयं

[गा. १–९. बालपंडियमरणं]

२८१३. देसिक्क[1]देसविरओ सम्मद्दिट्ठी मरिज्ज[2] जो जीवो ।
तं होइ बालपंडियमरणं जिणसासणे भणियं ॥ १ ॥

२८१४. पंच य अणुव्वयाइं सत्त उ[3] सिक्खा उ देस-जइधम्मो ।
सव्वेण व देसेण व तेण जुओ होइ देसजई ॥ २ ॥

२८१५. पाणिवह[4] १ मुसावाए २ अदत्त ३ परदारनियमणेहिं ४ च[5] ।
अपरिमिइच्छाओ ५ वि[6] य अणुव्वयाइं विरमणाइं ॥ ३ ॥

२८१६. जं च दिसावेरमणं १ अणत्थदंडाउ[7] जं च वेरमणं २ ।
देसावगासियं पि य ३ गुणव्वयाइं भवे ताइं ॥ ४ ॥

२७१७. भोगाणं परिसंखा १ सामाइय २ अतिहिसंविभागो य ३ ।
पोसहविही य सव्वो ४ चउरो सिक्खाओ वुत्ताओ ॥ ५ ॥

२८१८. आसुक्कारे मरणे अच्छिन्नाए य[8] जीवियासाए ।
नाएहि वा अमुक्को पच्छिमसंलेहणमकिच्चा ॥ ६ ॥

२८१९. आलोइय निस्सल्लो सघरे चेवाऽऽरुहित्तु संथारं ।
जइ मरइ देसविरओ तं वुत्तं बालपंडिययं ॥ ७ ॥

२८२०. जो "भत्तपरिन्नाए" उवक्कमो वित्थरेण निद्दिट्ठो ।
सो चेव बालपंडियमरणे नेओ जहाजोग्गं ॥ ८ ॥

---

१. °सेक्कदे° सं० पु० ला० ॥ २. मरेज्ज सं० पु० ला० ॥ ३. य सं० पु० ॥ ४. पाणव° सं० ला० ॥ ५. वा जे० ॥ ६. ज्चिय सं० जे० ॥ ७. °त्थदंडेहिं जं सं० पु० ला० ॥ ८. उ सं०। ष ला० ॥

२८२१. वेमाणिएसु कप्पोवगेसु नियमेण तस्स उववाओ ।
नियमा सिज्झइ उक्कोसएण सो सत्तमम्मि भवे ॥ ९ ॥

[गा. १०. पंडियमरणं]

२८२२. इय बालपंडियं होइ मरणमरिहंतसास[1]णे दिट्ठं ।
[2]ईत्तो [3]पंडियमरणं तमहं वोच्छं समासेणं ॥ १० ॥

[सु. ११. गा. १२–३२. कालतिय-करणतिय-जोगचउक्क-तेवट्ठिझाणाईणं पडिक्कमण-निंदणा-गरिहणाइ]

२८२३. इच्छामि भंते! [4]उत्तमट्ठं पडिक्कमामि अईयं पडिक्कमामि १ अणागयं पडिक्कमामि २ पच्चुप्पन्नं पडिक्कमामि ३ कयं पडिक्कमामि १ कारियं पडिक्कमामि २ अणुमोइयं पडिक्कमामि ३, मिच्छत्तं पडिक्कमामि १ असंजमं पडिक्कमामि २ कसायं पडिक्कमामि ३ पावपओगं पडिक्कमामि ४, मिच्छादंसणपरिणामेसु वा इहलोगेसु वा परलोगेसु वा [5]सचित्तेसु वा अचित्तेसु वा पंचसु इंदियत्थेसु वा; अन्नाणंझाणे १ अणायारंझाणे २ कुदंसणंझाणे ३ कोहंझाणे ४ माणंझाणे ५ मायंझाणे ६ लोभंझाणे ७ रागंझाणे ८ दोसंझाणे ९ मोहंझाणे १० इच्छंझाणे ११ मिच्छंझाणे १२ मुच्छंझाणे १३ संकंझाणे १४ कंखंझाणे १५ गेहिंझाणे १६ आसंझाणे १७ तण्हंझाणे १८ छुहंझाणे १९ पंथंझाणे २० पंथाणंझाणे २१ निदंझाणे २२ नियाणंझाणे २३ नेहंझाणे २४ कामंझाणे २५ कलुसंझाणे २६ कलहंझाणे २७ जुज्झंझाणे २८ निजुज्झंझाणे २९ संगंझाणे ३० संगहंझाणे ३१ ववहारंझाणे ३२ कयविक्कयंझाणे ३३ अणत्थदंडंझाणे ३४ आभोगंझाणे ३५ अणाभोगंझाणे ३६ अणाइल्लंझाणे ३७ वेरंझाणे ३८ वियक्कंझाणे ३९ हिंसंझाणे ४० हासंझाणे ४१ पहासंझाणे ४२ पओसंझाणे ४३ फरुसंझाणे ४४ भयंझाणे ४५ रूवंझाणे ४६ अप्पपसंसंझाणे ४७ परनिंदंझाणे ४८ परगरिहंझाणे ४९ परिग्गहंझाणे ५० परपरिवायंझाणे ५१ परदूसणंझाणे ५२ आरंभंझाणे ५३ संरंभंझाणे ५४ पावाणुमोयणंझाणे ५५ अहिगरणंझाणे ५६ असमाहिमरणंझाणे ५७ कम्मोदयपच्चयंझाणे ५८ इड्ढिगारवंझाणे ५९ रसगारवं-

1. °सणे भणियं जे० ॥ 2. एत्तो सं० ला० ॥ 3. पंडिय! पंडियमरणं वुच्छं जे० पु० ॥ 4. उत्तिम° सं० ला० ॥ 5. सचित्तेसु वा अचित्ते° सा० पु० ॥

झाणे ६० सायागारवंझाणे ६१ अवेरमणंझाणे ६२ अमुत्तिमरणंझाणे ६३; [1]पंसुत्तस्स वा पडिबुद्धस्स वा जो मे कोई देवसिओ राइओ उत्तिमट्ठे अइक्कमो वइक्कमो अईयारो अणायारो तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥ ११ ॥

२८२४. एस करेमि पणामं जिणवरवसहस्स वद्धमाणस्स ।
सेसाणं च जिणाणं सगणहराणं च सव्वेसिं ॥ १२ ॥

२८२५. सव्वं पाणारंभं पच्चक्खामि त्ति अलियवयणं च ।
सव्वम[2]दिन्नादाणं मे[3]हुण्ण परिग्गहं चेव ॥ १३ ॥

२८२६. सम्मं मे सव्वभूएसु, वेरं मज्झ न केणई ।
आसाओ वोसिरित्ताणं स[4]माहिमणुपालए ॥ १४ ॥

२८२७. सव्वं चाऽऽहारविहिं सन्नाओ गारवे कसाए य ।
सव्वं चेव ममत्तं [5]चएमि सव्वं खमावेमि ॥ १५ ॥

२८२८. होज्जा इमम्मि समए उवक्कमो जीवियस्स जइ [6]मज्झ ।
एयं पच्चक्खाणं विउला आराहणा होउ ॥ १६ ॥

२८२९. सव्वदुक्खप्पहीणाणं सिद्धाणं अरहओ नमो ।
सद्दहे जिणपन्नत्तं पच्चक्खामि य पावगं ॥ १७ ॥

२८३०. [7]नमोऽत्थु धुयपावाणं सिद्धाणं च महेसिणं ।
संथारं पडिवज्जामि जहा केवलिदेसियं ॥ १८ ॥

२८३१. जं किंचि वि दुच्चरियं तं सव्वं वोसिरामि तिविहेणं ।
सामाइयं च तिविहं करेमि सव्वं निरागारं ॥ १९ ॥

२८३२. बज्झं अब्भितरं उवहिं सरीराइ सभोयणं ।
मणसा [8]वय-काएहिं सव्वं भावेण वोसिरे ॥ २० ॥

२८३३. सव्वं पाणारंभं पच्चक्खामि त्ति अलियवयणं च ।
सव्वमदत्तादाणं मेहुणय परिग्गहं चेव ॥ २१ ॥

---

१. पसुत्तेसु वा पडिबुद्धेसु वा जो मे कओ देव° पु० ला० ॥ २. °मदत्तादा° पु० ॥ ३. मेहुणय प° पु० ला० ॥ ४. समाहिं पडिवज्जए पु० ॥ ५. चयामि पु० ॥ ६. मज्झं पु० ला० ॥ ७. नमुऽत्थु सा० जे० ॥ ८. वइ-का सं० पु० ला० ॥

२८२१. वेमाणिएसु कप्पोवगेसु नियमेण तस्स उववाओ ।
नियमा सिज्झइ उक्कोसएण सो सत्तमम्मि भवे ॥ ९ ॥

[गा. १०. पंडियमरणं]

२८२२. इय बालपंडियं होइ मरणमरिहंतसासणे दिट्ठं[1] ।
इत्तो[2] [3]पंडियमरणं तमहं वोच्छं समासेणं ॥ १० ॥

[सु. ११. गा. १२–३२. कालतिय-करणतिय-जोगचउक्क-तेवट्ठिझाणाईणं पडिक्कमण-निंदणा-गरिहणाइ]

२८२३. इच्छामि भंते! उत्तमट्ठं[4] पडिक्कमामि अईयं पडिक्कमामि १ अणागयं पडिक्कमामि २ पच्चुप्पन्नं पडिक्कमामि ३ कयं पडिक्कमामि १ कारियं पडिक्कमामि २ अणुमोइयं पडिक्कमामि ३, मिच्छत्तं पडिक्कमामि १ असंजमं पडिक्कमामि २ कसायं पडिक्कमामि ३ पावपओगं पडिक्कमामि ४, मिच्छादंसणपरिणामेसु वा इहलोगेसु वा परलोगेसु वा सचित्तेसु[5] वा अचित्तेसु वा पंचसु इंदियत्थेसु वा; अन्नाणंझाणे १ अणायारंझाणे २ कुदंसणंझाणे ३ कोहंझाणे ४ माणंझाणे ५ मायंझाणे ६ लोभंझाणे ७ रागंझाणे ८ दोसंझाणे ९ मोहंझाणे १० इच्छंझाणे ११ मिच्छंझाणे १२ मुच्छंझाणे १३ संकंझाणे १४ कंखंझाणे १५ गेहिंझाणे १६ आसंझाणे १७ तण्हंझाणे १८ छुहंझाणे १९ पंथंझाणे २० पंथाणंझाणे २१ निद्दंझाणे २२ नियाणंझाणे २३ नेहंझाणे २४ कामंझाणे २५ कलुसंझाणे २६ कलहंझाणे २७ जुज्झंझाणे २८ निजुज्झंझाणे २९ संगंझाणे ३० संगहंझाणे ३१ ववहारंझाणे ३२ कयविक्कयंझाणे ३३ अणत्थदंडंझाणे ३४ आभोगंझाणे ३५ अणाभोगंझाणे ३६ अणाइल्लंझाणे ३७ वेरंझाणे ३८ वियक्कंझाणे ३९ हिंसंझाणे ४० हासंझाणे ४१ पहासंझाणे ४२ पओसंझाणे ४३ फरुसंझाणे ४४ भयंझाणे ४५ रूवंझाणे ४६ अप्पपसंसंझाणे ४७ परनिंदंझाणे ४८ परगरिहंझाणे ४९ परिग्गहंझाणे ५० परपरिवायंझाणे ५१ परदूसणंझाणे ५२ आरंभंझाणे ५३ संरंभंझाणे ५४ पावाणुमोयणंझाणे ५५ अहिगरणंझाणे ५६ असमाहिमरणंझाणे ५७ कम्मोदयपच्चयंझाणे ५८ इड्ढिगारवंझाणे ५९ रसगारवं-

1. °सणे भणियं जे० ॥ 2. एत्तो सं० ला० ॥ 3. पंडिय! पंडियमरणं वुच्छं जे० पु० ॥
4. उत्तिम° सं० ला० ॥ 5. सच्चित्तेसु वा अचित्ते° सा० पु० ॥

झाणे ६० सायागारवंझाणे ६१ अवेरमणंझाणे ६२ अमुत्तिमरणंझाणे ६३; [1]पसुत्तस्स वा पडिबुद्धस्स वा जो मे कोई देवसिओ राइओ उत्तिमट्ठे अइक्कमो वइक्कमो अईयारो अणायारो तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥ ११ ॥

२८२४. एस करेमि पणामं जिणवरवसहस्स वद्धमाणस्स ।
सेसाणं च जिणाणं सगणहराणं च सव्वेसिं ॥ १२ ॥

२८२५. सव्वं पाणारंभं पच्चक्खामि त्ति अलियवयणं च ।
सव्व[2]मदिन्नादाणं मे[3]हुण्ण परिग्गहं चेव ॥ १३ ॥

२८२६. सम्मं मे सव्वभूएसु, वेरं मज्झ न केणई ।
आसाओ वोसिरित्ताणं सम[4]ाहिमणुपालए ॥ १४ ॥

२८२७. सव्वं चाऽऽहारविहिं सन्नाओ गारवे कसाए य ।
सव्वं चेव ममत्तं [5]चएमि सव्वं खमावेमि ॥ १५ ॥

२८२८. होज्जा इमम्मि समए उवक्कमो जीवियस्स जइ [6]मज्झ ।
एयं पच्चक्खाणं विउला आराहणा होउ ॥ १६ ॥

२८२९. सव्वदुक्खप्पहीणाणं सिद्धाणं अरहओ नमो ।
सद्दहे जिणपन्नत्तं पच्चक्खामि य पावगं ॥ १७ ॥

२८३०. [7]नमोऽत्थु धुयपावाणं सिद्धाणं च महेसिणं ।
संथारं पडिवज्जामि जहा केवलिदेसियं ॥ १८ ॥

२८३१. जं किंचि वि दुच्चरियं तं सव्वं वोसिरामि तिविहेणं ।
सामाइयं च तिविहं करेमि सव्वं निरागारं ॥ १९ ॥

२८३२. बज्झं अब्भितरं उवहिं सरीराइ सभोयणं ।
मणसा [8]वय-काएहिं सव्वं भावेण वोसिरे ॥ २० ॥

२८३३. सव्वं पाणारंभं पच्चक्खामि त्ति अलियवयणं च ।
सव्वमदत्तादाणं मेहुणय परिग्गहं चेव ॥ २१ ॥

---

१. पसुत्तेसु वा पडिबुद्धेसु वा जो मे कओ देव° पु० ला० ॥ २. °मदत्तादा° पु० ॥ ३. मेहुणय प° पु० ला० ॥ ४. समाहिं पडिवज्जए पु० ॥ ५. चयामि पु० ॥ ६. मज्झं पु० ला० ॥ ७. नमुऽत्थु सा० जे० ॥ ८. वइ-का सं० पु० ला० ॥

२८३४. सम्मं मे सव्वभूएसु वेरं मज्झ न केणई ।
आसाओ वोसिरित्ताणं समाहिं पडिवज्जए ॥ २२ ॥

२८३५. रागं बंधं पओसं च हरिसं दीणभावयं ।
उस्सुगत्तं भयं सोगं रइं अरइं च वोसिरे ॥ २३ ॥

२८३६. [1]ममत्तं परिवज्जामि निम्म[2]मत्तं उवट्ठिओ ।
आलंबणं च मे आया, अवसेसं च वोसिरे ॥ २४ ॥

२८३७. आया [3]हुं [4]महं नाणे, आया मे दंसणे चरित्ते य ।
आया पच्चक्खाणे, आया मे संजमे जोगे ॥ २५ ॥

२८३८. एगो वच्चइ जीवो, एगो [5]चेवुववज्जई ।
एग[6]स्स होइ मरणं, एगो सिज्झइ नीरओ ॥ २६ ॥

२८३९. एगो मे सासओ अप्पा नाण-दंसणसंजुओ ।
सेसा मे बाहिरा भावा सव्वे संजोगलक्खणा ॥ २७ ॥

२८४०. संजोगमूला जीवेणं पत्ता दुक्खपरंपरा ।
तम्हा संजोगसंबंधं स[7]व्वं भावेण वोसिरे ॥ २८ ॥

२८४१. मूलगुण उत्तरगुणे जे मे नाऽऽराहिया [8]पमाएणं ।
तमहं सव्वं निंदे पडिक्कमे आगमिस्साणं ॥ २९ ॥

२८४२. सत्त भए अट्ठ मए सन्ना चत्तारि गारवे तिन्नि ।
आसायण तेत्तीसं रागं दोसं च गरिहामि ॥ ३० ॥

२८४३. अस्संजममन्नाणं मिच्छत्तं सव्वमेव य [9]ममत्तं ।
जीवेसु अजीवेसु य तं निंदे तं च गरिहामि ॥ ३१ ॥

२८४४. निंदामि निंदणिज्जं [10]गरहामि य जं च मे गरहणिज्जं ।
आलोएमि य सव्वं [11]सब्भिंतर बाहिरं उवहिं ॥ ३२ ॥

---

१. ममत्तिं परियाणामि नि° सं० ॥ २. °त्तमव° जे० ॥ ३. उ जे० ॥ ४. मज्झ ना° सं० पु० ला० ॥ ५. चेव उवव° सं० पु० ला० ॥ ६. °स्स चेव म° सा० ॥ ७. सव्वभावेण वो° सं० पु० ला० । सव्वं तिविहेण वो° जे० पु० ॥ ८. पयत्तेणं जे० पु० ॥ ९. ममत्तिं सं० ला० ॥ १०. गरिहामी जं जे० ॥ ११. सब्भिं° जे० पु० ॥

[गा. ३३–३६. आलोयणादायग-गाहगा]

२८४५. जह बालो जंपंतो कज्जमकज्जं च उज्जुयं[1] भणइ ।
तं तह आलोएज्जा मायामोसं[2] पमोत्तूणं ॥ ३३ ॥

२८४६. नाणम्मि दंसणम्मि य तवे चरित्ते य चउसु वि अकंपो ।
धीरो आगमकुसलो अपरिस्सावी[3] रहस्साणं ॥ ३४ ॥

२८४७. रागेण व दोसेण व जं मे अकयन्नुयापमाएणं ।
जो मे किंचि वि भणिओ तमहं तिविहेण खामेमि ॥ ३५ ॥

२८४८. तिविहं भणंति मरणं, बालाणं १ बालपंडियाणं २ च ।
तइयं पंडियमरणं जं केवलिणो अणुमरंति[4] ३ ॥ ३६ ॥

[गा. ३७–४५. असमाहिमरणं तप्फलं च]

२८४९. जे पुण अट्टमईया पयलियसन्ना य वंकभावा[5] य ।
असमाहिणा मरंति उ न हु ते आराहगा भणिया ॥ ३७ ॥

२८५०. मरणे विराहिए देवदुग्गई दुलहा यं[6] किर बोही ।
संसारो य अणंतो होइ[7] पुणो आगमिस्साणं ॥ ३८ ॥

२८५१. का देवदुग्गई ? का अबोहि ? केणेव बुज्झई[8] मरणं ? ।
केण अणंतमपारं[9] संसारे हिंडई[10] जीवो ? ॥ ३९ ॥

२८५२. कंदप्पदेव-किब्बिस-अभिओगा आसुरी य सम्मोहा ।
ता देवदुग्गईओ मरणम्मि विराहिए हुंति ॥ ४० ॥

२८५३. मिच्छद्दंसणरत्ता[11] सनियाणा कण्हलेसमोगाढा ।
इय[12] जे मरंति जीवा तेसिं दुलहा भवे बोही ॥ ४१ ॥

२८५४. सम्मद्दंसणरत्ता अनियाणा सुक्कलेसमोगाढा ।
इय[13] जे मरंति जीवा तेसिं सुलहा भवे बोही ॥ ४२ ॥

---

१. उज्जओ भ° जे० ॥ २. माया-मद्दविप्पमुक्को अ पु० ॥ ३. अप्परिसाई र° ला० ॥ ४. °णुसरं° सं० पु० ॥ ५. वंकभा° जे० सा० ॥ ६. व सं० ॥ ७. भमइ सं० पु० ला० ॥ ८. वोज्झई ला० । उज्झई सं० ॥ ९. अणंतं पा° सं० पु० ला० ॥ १०. हिंडए सं० ला० ॥ ११. मिच्छादंस° सं० ॥ १२–१३. इह जे सं० पु० ला० ॥

२८५५. जे पुण गुरुपडिणीया बहुमोहा ससबला कुसीला य ।
असमाहिणा मरंति उ ते हुंति अणंतसंसारी ॥ ४३ ॥

२८५६. जिणवयणे अणुरत्ता गुरुवयणं जे करंति भावेणं ।
असबल असंकिलिट्ठा ते हुंति परित्तसंसारी ॥ ४४ ॥

२८५७. बालमरणाणि बहुसो बहुयाणि [1]अकामगाणि मरणाणि ।
मरिहिंति ते वराया[2] जे जिणवयणं न याणंति ॥ ४५ ॥

[गा. ४६–४७. बालमरणं]

२८५८. सत्थग्गहणं विसभक्खणं च जलणं च जलपवेसो य ।
अणयारभंडसेवी जम्मण-मरणाणुबंधीणि ॥ ४६ ॥

२८५९. उड्ढमहे तिरियम्मि[3] वि मयाणि जीवेण बालमरणाणि ।
दंसण-नाणसहगओ पंडियमरणं अणुमरिस्सं ॥ ४७ ॥

[गा. ४८–७१. पंडियमरणे भावणाओ तदाराहणविही य]

२८६०. [4]उव्वेयणयं जाई मरणं नरएसु वेयणाओ य ।
एयाणि संभरंतो पंडियमरणं मरसु इण्हिं ॥ ४८ ॥

२८६१. जइ उप्पज्जइ दुक्खं तो दट्ठव्वो सहावओ नवरं ।
किं किं मए न पत्तं संसारे संसरंतेणं ? ॥ ४९ ॥

२८६२. संसारचक्कवालम्मि[5] मए सव्वे वि पोग्गला बहुसो ।
आहारिया य परिणामिया य नाहं[6] गओ तित्तिं ॥ ५० ॥

२८६३. तण-कट्ठेहि व अग्गी लवणजलो वा नईसहस्सेहिं ।
न इमो जीवो सक्को[7] तिप्पेउं काम-भोगेहिं ॥ ५१ ॥

२८६४. आहारनिमित्तेणं मच्छा गच्छंति सत्तमिं पुढविं ।
सच्चित्तो आहारो न [8]खमो मणसा वि पत्थेउं ॥ ५२ ॥

---

१. अकामुयाणि सं० पु० ला० ॥ २. °या जिणवयणं जे न ला० ॥ ३. तिरिए वि य म° सं० पु०ला० ॥ ४. उव्वेकण° सं० पु० ला० ॥ ५. °लमि सव्वे वि य पुग्गला मए व° सं०–पु–ला० विना ॥ ६. न य हं प्र० ॥ ७. सक्का तप्पे° जे० पु० ॥ ८. खमइ म° सं० पु० ला० ॥

२८६५. पुव्विं कयपरिकम्मो अनियाणो [1]ईहिऊण [2]मइ-बुद्धी ।
पच्छा मलियकसाओ सज्जो मरणं पडिच्छामि ॥ ५३ ॥

२८६६. अक्कंडे चिरभाविय ते पुरिसा मरणदेसकालम्मि ।
पुव्वकयकम्मपरिभावणाए पच्छा परिवडंति ॥ ५४ ॥

२८६७. तम्हा चंदगविज्झं सकारणं उज्जुएण पुरिसेणं ।
जीवो अविरहि[3]यगुणो कायव्वो मोक्खमग्गम्मि ॥ ५५ ॥

२८६८. बाहिरजोगविरहिओ अब्भिंतरझाणजोगमल्लीणो ।
जह तम्मि देसकाले अमूढसन्नो चयइ देहं ॥ ५६ ॥

२८६९. हंतूण राग-दोसं छित्तूण य अट्ठकम्मसं[4]घायं ।
जम्मण-मरण[5]ऽरहट्टं छेत्तूण [6]भवा विमुच्चिहिसि ॥ ५७ ॥

२८७०. [7]एयं सव्वुवएसं जिणदिट्ठं सद्दहामि तिविहेणं ।
तस-थावरखेमकरं पारं [8]निव्वाणमग्गस्स ॥ ५८ ॥

२८७१. न [9]हु तम्मि देसकाले [10]संको बारसविहो सुयक्खंधो ।
सव्वो अणुचिंतेउं धणियं पि [11]समत्थचित्तेणं ॥ ५९ ॥

२८७२. एगम्मि वि जम्मि पए संवेगं वीयरायमग्गम्मि ।
गच्छइ नरो अभिक्खं तं मरणं तेण मरियव्वं ॥ ६० ॥

२८७३. [12]तो एगं पि सिलोगं जो पुरिसो मरणदेसकालम्मि ।
[13]आराहणोवउत्तो चिंतंतो राहगो होइ ॥ ६१ ॥

२८७४. [14]आराहणोवउत्तो कालं काऊण सुविहिओ सम्मं ।
उक्कोसं तिन्नि भवे [15]गंतूणं लहइ निव्वाणं ॥ ६२ ॥

२८७५. समणो त्ति अहं पढमं, बीयं सव्वत्थ संजओ मि त्ति ।
सव्वं च वोसिरामी, एयं भणियं समासेणं ॥ ६३ ॥

---

१. ऊहि° सं० ॥ २. मइ-बुद्धिं सं० पु० ला० । मइपुव्वं जे० ॥ ३. °यमणो जे० ॥ ४. °संकलियं सं० पु० ला० ॥ ५. °णरहस्सं छित्तू° जे० ॥ ६. भवा हि मु° ला० ॥ ७. एवं स° सं० जे० ॥ ८. नेव्वा° सं० ला० ॥ ९. हि सं० जे० ला० ॥ १०. सक्का सं० जे० पु० ॥ ११. °त्थाचिंतेणं सं० ॥ १२. तम्हा—तो एगं सं० पु० ला० ॥ १३-१४. °णावउ° सं० पु० ला० । आराधनाप्रवृत्त इत्यर्थः ॥ १५. गंतूण य लहइ नि° सं० ला० । गंतूण लभिज्ज नि° पु० ॥

२८७६. लद्धं अलद्धपुव्वं जिणवयणसुभासियं [1]अमियभूयं ।
गहिओ [2]सुग्गइमग्गो नाहं मरणस्स [3]बीहेमि ॥ ६४ ॥

२८७७. धीरेण वि मरियव्वं[4], काउरिसेण वि अवस्स मरियव्वं ।
दोण्हं पि हु मरियव्वे[5] वरं खु धीरत्तणे मरिउं ॥ ६५ ॥

२८७८. सीलेण वि मरियव्वं, निस्सीलेण वि अवस्स मरियव्वं ।
दोण्हं पि हु मरियव्वे[6] वरं खु सीलत्तणे मरिउं ॥ ६६ ॥

२८७९. नाणस्स दंसणस्स य सम्मत्तस्स य चरित्तजुत्तस्स ।
जो काही उवओगं संसारा[7] सो विमुच्चिहिति ॥ ६७ ॥

२८८०. चिर उसिय बंभयारी पप्फोडेऊण सेसयं कम्मं ।
अणुपुव्वीइ विसुद्धो गच्छइ सिद्धिं [8]धुयकिलेसो ॥ ६८ ॥

२८८१. निक्कसायस्स दंतस्स सूरस्स ववसाइणो ।
संसारपरिभीयस्स पच्चक्खाणं [9]सुहं भवे ॥ ६९ ॥

२८८२. एयं पच्चक्खाणं जो काही मरणदेसकालम्मि ।
धीरो अमूढसन्नो सो गच्छइ[10] सासयं ठाणं ॥ ७० ॥

२८८३. धीरो जर-मरणविऊ धीरो विन्नाण-नाणसंपन्नो ।
लोगस्सुज्जोयगरो[11] दिसउ खयं सव्वदुक्खाणं[12] ॥ ७१ ॥

॥ आउरपच्चक्खाणं सम्मत्तं ॥ १६ ॥

---

१. अमय° सं० पु० ला० ॥ २. सोग्ग° सं० पु० ला० ॥ ३. बीहामि सं० पु० ला० ॥ ४. °यव्वं निद्धीरेण वि सं० पु० ला० ॥ ५-६. °यव्वं वरं सं० पु० ला० ॥ ७. °रामो वि° सं० पु० ला० ॥ ८. धुवकि° सं० ला० ॥ ९. सुवं(घं) पु० ॥ १०. °इ उत्तिमं ठाणं सं० पु० ला० ॥ ११. °यकरो सं० ॥ १२. °दुरियाणं सं० पु० ला० ॥

१७

गच्छायारपइण्णयं

[गा. १. मंगलमभिधेयं च]

२८८४. नमिऊण महावीरं तियसिंदनमंसियं महाभागं ।
गच्छायारं किंची उद्धरिमो सुयसमुद्दाओ ॥ १ ॥

[गा. २. उम्मग्गगामिगच्छसंवासे हाणी]

२८८५. अत्थेगे गोयमा! पाणी जे उम्मग्गपइट्ठिए ।
गच्छम्मि संवसित्ताणं भमई भवपरंपरं ॥ २ ॥

[गा. ३–६. सदायारगच्छसंवासे गुणाइ]

२८८६. जामद्धं जाम दिण पक्खं मासं संवच्छरं पि वा ।
सम्मग्गपट्ठिए गच्छे संवसमाणस्स गोयमा! ॥ ३ ॥

२८८७. लीलाअलसमाणस्स निरुच्छाहस्स वीमणं ।
पेक्खोविक्खाइ[1] अन्नेसिं महाणुभागाण साहुणं ॥ ४ ॥

२८८८. उज्जमं सव्वथामेसु घोर-वीरतवाइयं ।
लज्जं[2] संकं अइक्कम्म तस्स विरियं समुच्छले ॥ ५ ॥

२८८९. वीरिएणं तु जीवस्स समुच्छलिएण गोयमा! ।
जम्मंतरकए पावे पाणी मुहुत्तेण निड्डहे ॥ ६ ॥

[गा. ७–४० आयरियसरूववण्णणाहिगारो]

२८९०. तम्हा निउणं निहालेउं गच्छं सम्मग्गपट्ठियं ।
वसेज्ज तत्थ आजम्मं गोयमा! संजए मुणी ॥ ७ ॥

२८९१. मेढी आलंवणं खंभं दिट्ठी जाणं सुउत्तमं ।
सूरी जं[3] होइ गच्छस्स तम्हा तं तु परिक्खए ॥ ८ ॥

१. पक्खाविक्खीइ सा०। पेक्खाविक्खीइ जे० सा० विना॥ २. ईसक्का संक भय लज्जा तस्स सं०। इकासंत भय लज्जा तस्स पु०॥ ३. उ सं०॥

२८९२. भयवं! केहिं लिंगेहिं सूरिं[1] उम्मग्गपट्ठियं ।
वियाणिज्जा[2] छउमत्थे मुणी? तं मे निसामय ॥ ९ ॥

२८९३. सच्छंदयारिं दुस्सीलं, आरंभेसु पवत्तयं ।
पीढयाइपडीबद्धं, आउक्कायविहिंसगं ॥ १० ॥

२८९४. मूलुत्तरगुणब्भट्ठं, सामायारीविराहयं ।
अदिन्नालोयणं निच्चं, निच्चं विगहपरायणं ॥ ११ ॥

२८९५. छत्तीसगुणसमन्नागएण तेण वि अवस्स दायव्वा ।
परसक्खिया विसोही सुट्ठु वि ववहारकुसलेणं ॥ १२ ॥

२८९६. जह सुकुसलो वि विज्जो अन्नस्स कहेइ अत्तणो वाहिं ।
विज्जुवएसं[3] सुच्चा पच्छा सो कम्ममायरइ ॥ १३ ॥

२८९७. देसं खेत्तं तु जाणित्ता वत्थं पत्तं उवस्सयं ।
संगहे साहुवग्गं च, सुत्तत्थं च निहालई[4] ॥ १४ ॥

२८९८. संगहोवग्गहं विहिणा न करेइ य जो गणी ।
समणं समणिं तु दिक्खित्ता सामायारिं न गाहए ॥ १५ ॥

२२९९. बालाणं जो उ सीसाणं जीहाए उवलिंपए ।
न सम्ममग्गं गाहेइ सो सूरी जाण वेरिओ ॥ १६ ॥

२९००. जीहाए विलिहंतो न भद्दओ सारणा जहिं नत्थि ।
डंडेण वि ताडंतो स भद्दओ सारणा जत्थ ॥ १७ ॥

२९०१. सीसो वि वेरिओ सो उ जो गुरुं न विबोहए ।
पमायमइरा[5]घत्थं सामायारीविराहयं ॥ १८ ॥

२९०२. तुम्हारिसा वि मुणिवर ! पमायवसगा हवंति जइ पुरिसा ।
तो[6] को अन्नो अम्हं आलंबण होज्ज संसारे ? ॥ १९ ॥

२९०३. नाणम्मि दंसणम्मि य चरणम्मि य तिसु वि[7] समयसारेसु ।
चोएइ जो ठवेउं गणमप्पाणं च सो य गणी ॥ २० ॥

---

१. सूरी सं० ॥ २. मग्गट्ठियं च जाणेज्जा छउमत्थे? तं मे सं० ॥ ३. विज्जोवएस सोच्चा सं० पु० ॥ ४. निहालिउं सं० पु० ॥ ५. °मयरा° सं० ॥ ६. तेणऽन्नो को अ° पु० मृ० ॥ ७. य सं० ॥

२९०४. पिंडं उवहिं सेज्जं उग्गमउप्पायणेसणासुद्धं ।
चारित्तरक्खणट्ठा सोहिंतो होइ सचरित्ती ॥ २१ ॥

२९०५. अप्परिसावी सम्मं समपासी चेव होइ कज्जेसु ।
सो रक्खइ चक्खुं पिव सबाल-वुड्ढाउलं गच्छं ॥ २२ ॥

२९०६. सीयावेइ विहारं सुहसीलगुणेहिं जो अबुद्धीओ ।
सो नवरि लिंगधारी संजमं[1]जोएण निस्सारो ॥ २३ ॥

२९०७. कुल गाम नगर रज्जं पयहिय जो तेसु कुणइ हु[2] ममत्तं ।
सो नवरि लिंगधारी संजमं[3]जोएण निस्[4]सारो ॥ २४ ॥

२९०८. विहिणा जो उ चोएइ, सुत्तं अत्थं च गाहए ।
सो धण्णो, सो य पुण्णो य, स बंधू मोक्खदायगो ॥ २५ ॥

२९०९. स एव भव्वसत्ताणं चक्खुब्भूए वियाहिए ।
दंसेइ जो जिणुद्दिट्ठं अणुट्ठाणं जहट्ठियं ॥ २६ ॥

२९१०. तित्थयरसमो सूरी सम्मं जो जिणमयं पयासेइ ।
आणं अइक्कमंतो सो काउरिसो, न सप्पुरिसो ॥ २७ ॥

२९११. भट्ठायारो सूरी १ भट्ठायाराणुवेक्खओ सूरी २ ।
उम्मग्गठिओ सूरी ३ तिन्नि वि मग्गं पणासंति ॥ २८ ॥

२९१२. उम्मग्गठिए सम्म[5]ग्गनासए जो य सेवए सूरी ।
नियमेणं सो गोयम ! अप्पं पाडेइ संसारे ॥ २९ ॥

२९१३. उम्मग्गठिओ एक्को वि नासए[6] भव्वसत्तसंघाए ।
तम्मग्गमणुसरंते जह कुं[7]त्तारो नरो होइ ॥ ३० ॥

२९१४. उम्मग्गमग्गसंपट्ठियाणं[8] सूरीण गोयमा ! णूणं ।
संसारो य अणंतो होई[9] य सम्मग्गनासीणं ॥ ३१ ॥

१. °मसारेण नि° जे० सं० । °मधारेण नि° पु० ॥ २. ब सा० ॥ ३. °मसारेण पु० ॥ ४. नीसारो सं० ॥ ५. सम्मत्तना° सं० ॥ ६. °ए सव्व° सं० ॥ ७. कुत्तारु न° सा० सं० पु० ॥ ८. °ण साहूण जे० पु० हं० ॥ ९. होई स° जे० ॥

२८९२. भयवं! केहिं लिंगेहिं सूरिं[1] उम्मग्गपट्ठियं ।
वियाणिज्जा[2] छउमत्थे मुणी? तं मे निसामय ॥ ९ ॥

२८९३. सच्छंदयारिं दुस्सीलं, आरंभेसु पवत्तयं ।
पीढयाइपडीबद्धं, आउक्कायविहिंसगं ॥ १० ॥

२८९४. मूलुत्तरगुणब्भट्ठं, सामायारीविराहयं ।
अदिन्नालोयणं निच्चं, निच्चं विगहपरायणं ॥ ११ ॥

२८९५. छत्तीसगुणसमन्नागएण तेण वि अवस्स दायव्वा ।
परसक्खिया विसोही सुट्ठु वि ववहारकुसलेणं ॥ १२ ॥

२८९६. जह सुकुसलो वि विज्जो अन्नस्स कहेइ अत्तणो वाहिं ।
विज्जुवएसं[3] सुच्चा पच्छा सो कम्ममायरइ ॥ १३ ॥

२८९७. देसं खेत्तं तु जाणित्ता वत्थं पत्तं उवस्सयं ।
संगहे साहुवग्गं च, सुत्तत्थं च निहालई[4] ॥ १४ ॥

२८९८. संगहोवग्गहं विहिणा न करेइ य जो गणी ।
समणं समणिं तु दिक्खित्ता सामायारिं न गाहए ॥ १५ ॥

२२९९. बालाणं जो उ सीसाणं जीहाए उवलिंपए ।
न सम्ममग्गं गाहेइ सो सूरी जाण वेरिओ ॥ १६ ॥

२९००. जीहाए विलिहंतो न भद्दओ सारणा जहिं नत्थि ।
डंडेण वि ताडंतो स भद्दओ सारणा जत्थ ॥ १७ ॥

२९०१. सीसो वि वेरिओ सो उ जो गुरुं न विबोहए ।
पमायमइरा[5]वत्थं सामायारीविराहयं ॥ १८ ॥

२९०२. तुम्हारिसा वि मुणिवर! पमायवसगा हवंति जइ पुरिसा ।
[6]तो को अन्नो अम्हं आलंवण होज्ज संसारे? ॥ १९ ॥

२९०३. नाणम्मि दंसणम्मि य चरणम्मि य तिसु वि[7] समयसारेसु ।
चोएइ जो ठवेउं गणमप्पाणं च सो य गणी ॥ २० ॥

---

१. सूरी सं० ॥ २. मग्गट्ठियं च जाणेज्जा छउमत्थे! तं मे सं० ॥ ३. विज्जोवएस सोच्चा सं० पु० ॥ ४. निहालिंड सं० पु० ॥ ५. °मयरा° सं० ॥ ६. तेणऽन्नो को अ° पु० घृ० ॥ ७. य सं० ॥

२९०४. पिंडं उवहिं सेज्जं उग्गमउप्पायणेसणासुद्धं ।
चारित्तरक्खणट्ठा सोहिंतो होइ सचरित्ती ॥ २१ ॥

२९०५. अप्परिसावी सम्मं समपासी चेव होइ कज्जेसु ।
सो रक्खइ चक्खुं पिव सबाल-वुड्ढाउलं गच्छं ॥ २२ ॥

२९०६. सीयावेइ विहारं सुहसीलगुणेहिं जो अबुद्धीओ ।
सो नवरि लिंगधारी संजम[1]जोएण निस्सारो ॥ २३ ॥

२९०७. कुल गाम नगर रज्जं पयहिय जो तेसु कुणइ हु[2] ममत्तं ।
सो नवरि लिंगधारी संजम[3]जोएण नि[4]स्सारो ॥ २४ ॥

२९०८. विहिणा जो उ चोएइ, सुत्तं अत्थं च गाहए ।
सो धण्णो, सो य पुण्णो य, स बंधू मोक्खदायगो ॥ २५ ॥

२९०९. स एव भव्वसत्ताणं चक्खुब्भूए वियाहिए ।
दंसेइ जो जिणुद्दिट्ठं अणुट्ठाणं जहट्ठियं ॥ २६ ॥

२९१०. तित्थयरसमो सूरी सम्मं जो जिणमयं पयासेइ ।
आणं अइक्कमंतो सो काउरिसो, न सप्पुरिसो ॥ २७ ॥

२९११. भट्ठायारो सूरी १ भट्ठायाराणुवेक्खओ सूरी २ ।
उम्मग्गठिओ सूरी ३ तिन्नि वि मग्गं पणासंति ॥ २८ ॥

२९१२. उम्मग्गठिए सम्म[5]ग्गनासए जो य सेवए सूरी ।
नियमेणं सो गोयम ! अप्पं पाडेइ संसारे ॥ २९ ॥

२९१३. उम्मग्गठिओ एक्को वि नासए[6] भव्वसत्तसंघाए ।
तम्मग्गमणुसरंते जह कुं[7]त्तारो नरो होइ ॥ ३० ॥

२९१४. उम्मग्गमग्गसंपट्ठियाणं[8] सूरीण गोयमा ! णूणं ।
संसारो य अणंतो होई[9] य सम्मग्गनासीणं ॥ ३१ ॥

---

१. °मसारेण नि° जे० सं० । °मधारेण नि° पु० ॥ २. अ सा० ॥ ३. °मसारेण पु० ॥ ४. नीसारो सं० ॥ ५. सम्मत्तना° सं० ॥ ६. °ए सव्व° सं० ॥ ७. कुत्तारू न° सा० सं० पु० ॥ ८. °ण साहूण जे० पु० हृ० ॥ ९. होई स° जे० ॥

२९१५. सुद्धं सुसाहुमग्गं कहमाणो ठवइ तइयपक्खम्मि ।
अप्पाणं, इयरो पुण गिहत्थधम्माओ चुंक्को[1] त्ति ॥ ३२ ॥

२९१६. जइ वि न संक्कं[2] काउं सम्मं जिणभासियं अणुट्ठाणं ।
[3]तो सम्मं भासिज्जा जह भणियं खीणरागेहिं ॥ ३३ ॥

२९१७. ओसन्नो वि विहारे कम्मं सोहेइ सुलभबोही य ।
चरण-करणं विसुद्धं उववूहिंतो परूविंतो ॥ ३४ ॥

२९१८. सम्मग्गमग्गसंपट्ठियाण साहूण कुणइ वच्छलं ।
ओसह-भेसज्जेहि य सयमन्नेणं तु कारेई ॥ ३५ ॥

२९१९. भूए अत्थि भविस्संति केइ तेलोक्क[4]नमंसणीयकमजुयले ।
जेसिं परहियकरणेक्कबद्धलक्खाण वोलिही कालो ॥ ३६ ॥

२९२०. तीयाणागयकाले केई होहिंति गोयमा ! सूरी ।
जेसिं नामग्गहणे[5] वि होज्ज[6] नियमेण पच्छित्तं ॥ ३७ ॥

जओ—

२९२१. सइरीभवंति अणवेक्खयाइ, जह भिच्च-वाहणा लोए ।
पडिपुंच्छ[7] सोहि चोयण, तम्हा उ गुरू सया भयई ॥ ३८ ॥

२९२२. जो उ प्पमायदोसेणं, आलस्सेणं तहेव य ।
सीसवग्गं न चोएइ, तेण आणा विराहिया ॥ ३९ ॥

२९२३. संखेवेणं मए सोम्म[8] ! वण्णियं गुरुलक्खणं ।
गच्छस्स लक्खणं धीर ! संखेवेणं निसामय ॥ ४० ॥

[गा. ४१–१०६. साहुसरूववण्णणाहिगारो]

२९२४. गीयत्थे जे सुसंविग्गे अणालस्सी दढव्वए ।
अखलियचरित्ते सययं राग-दोसविवज्जिए ॥ ४१ ॥

---

१. चुक्कु त्ति जे० पु० । चुकेति सा० ॥ २. सक्कइ का° सं० ॥ ३. ता जे० ॥ ४. °नमियक° सा० ॥ ५. °हणेण हो° जे० सं० पु० ॥ ६. होइ नि° जे० ॥ ७. पडिपुच्छाहिं चो° जे० पृ० ॥ ८. सोम! सं० ॥

२९२५. निट्ठवियअट्ठमयठाणे [1]समियकसाए जिइंदिए ।
विहरिज्जा तेण सद्धिं तु छउमत्थेण वि केवली ॥ ४२ ॥

२९२६. जे अणहियपरमत्थे गोयमा! संजए भवे ।
तम्हा ते विवज्जेज्जा दोग्गईपंथदायगे ॥ ४३ ॥

२९२७. गीयत्थस्स वयणेणं विसं हालाहलं पिबे ।
निव्विकप्पो य भक्खेज्जा तक्खणा जं समुद्दवे ॥ ४४ ॥

२९२८. परमत्थओ विसं णो तं, अमयरसायणं खु तं ।
निव्विग्घं जं न तं मारे, मओ वि सो अमयस्समो ॥ ४५ ॥

२९२९. [2]अगीयत्थस्स वयणेणं अमयं पि न घुंटए ।
जेण नो तं भवे अमयं, जं अगीयत्थदेसियं ॥ ४६ ॥

२९३०. परमत्थओ न तं अमयं, विसं हालाहलं खु तं ।
न तेण अजरामरो हुज्जा, तक्खणा निहणं वए ॥ ४७ ॥

२९३१. अगीयत्थ-कुसीलेहिं संगं तिविहेण वोसिरे ।
मुक्खमग्गस्सिमे विग्घे, पहम्मी तेणगे जहा ॥ ४८ ॥

२९३२. पज्जलियं हुयवहं दट्ठुं निस्संको तत्थ पविसिउं ।
अत्ताणं निद्दहिज्जाहि, नो कुसीलस्स अल्लिए ॥ ४९ ॥

२९३३. पजलंति जत्थ धगधगधगस्स गुरुणा वि चोइए सीसे ।
राग-द्दोसेण वि अणुसएण, तं गोयम! न गच्छं ॥ ५० ॥

२९३४. गच्छो महाणुभावो, तत्थ वसंताण निज्जरा विउला ।
सारण-वारण-चोयणमाईहिं न दोसपडिवत्ती ॥ ५१ ॥

२९३५. गुरुणो छंदणुवित्ती, सुविणीए जियपरीसहे धीरे ।
ण वि थद्धे, ण वि लुद्धे, ण वि गारविए विगहसीले ॥ ५२ ॥

२९३६. खंते दंते गुत्ते मुत्ते वेरग्गमग्गमल्लीणे ।
दसविहसामायारी-आवस्सग-संजमुज्जुत्ते ॥ ५३ ॥

---

१. कुसिय° सा०। सोसिय° वृ०॥ २. ता जेऽणधीय° सं०॥ ३. अगीयस्स सं० पु०॥

२९१५. सुद्धं सुसाहुमग्गं कहमाणो ठवइ तइयपक्खम्मि ।
अप्पाणं, इयरो पुण गिहत्थधम्माओ चुक्को[1] त्ति ॥ ३२ ॥

२९१६. जइ वि न सक्कं[2] काउं सम्मं जिणभासियं अणुट्ठाणं ।
तो[3] सम्मं भासिज्जा जह भणियं खीणरागेहिं ॥ ३३ ॥

२९१७. ओसन्नो वि विहारे कम्मं सोहेइ सुलभबोही य ।
चरण-करणं विसुद्धं उववूहिंतो परूविंतो ॥ ३४ ॥

२९१८. सम्मग्गमग्गसंपट्ठियाण साहूण कुणइ वच्छल्लं ।
ओसह-भेसज्जेहि य सयमन्नेणं तु कारेई ॥ ३५ ॥

२९१९. भूए अत्थि भविस्संति केइ तेलोक्कनमं[4]सणीयकमजुयले ।
जेसिं परहियकरणेक्कबद्धलक्खाण वोलिही कालो ॥ ३६ ॥

२९२०. तीयाणागयकाले केई होहिंति गोयमा ! सूरी ।
जेसिं नामग्गहणे[5] वि होज्ज[6] नियमेण पच्छित्तं ॥ ३७ ॥

जओ—

२९२१. सइरीभवंति अणवेक्खयाइ, जह भिच्च-वाहणा लोए ।
पडिपुच्छ[7] सोहि चोयण, तम्हा उ गुरू सया भयई ॥ ३८ ॥

२९२२. जो उ प्पमायदोसेणं, आलस्सेणं तहेव य ।
सीसवग्गं न चोएइ, तेण आणा विराहिया ॥ ३९ ॥

२९२३. संखेवेणं मए सोम्म[8] ! वण्णियं गुरुलक्खणं ।
गच्छस्स लक्खणं धीर ! संखेवेणं निसामय ॥ ४० ॥

[गा. ४१–१०६. साहुसरूववण्णणाहिगारो]

२९२४. गीयत्थे जे सुसंविग्गे अणालस्सी दढव्वए ।
अखलियचरित्ते सययं राग-द्दोसविवज्जिए ॥ ४१ ॥

१. चुक्कु त्ति जे० पु० । चुक्केति सा० ॥ २. सक्कइ का° सं० ॥ ३. ता जे० ॥ ४. °नमियक° सा० ॥ ५. °हणेण हो° जे० सं० पु० ॥ ६. होइ नि° जे० ॥ ७. पडिपुच्छाहिं चो° जे० पु० ॥ ८. सोम ! सं० ॥

२९२५. निट्ठवियअट्ठमयठाणे समियकसाए जिइंदिए ।
विहरिज्जा तेण सद्धिं तु छउमत्थेण वि केवली ॥ ४२ ॥

२९२६. जे अणहियपरमत्थे गोयमा! संजए भवे ।
तम्हा ते विवज्जेज्जा दोग्गईपंथदायगे ॥ ४३ ॥

२९२७. गीयत्थस्स वयणेणं विसं हालाहलं पिबे ।
निव्विकप्पो य भक्खेज्जा तक्खणा जं समुद्दवे ॥ ४४ ॥

२९२८. परमत्थओ विसं णो तं, अमयरसायणं खु तं ।
निव्विग्घं जं न तं मारे, मओ वि सो अमयस्समो ॥ ४५ ॥

२९२९. अगीयत्थस्स वयणेणं अमयं पि न घुंटए ।
जेण नो तं भवे अमयं, जं अगीयत्थदेसियं ॥ ४६ ॥

२९३०. परमत्थओ न तं अमयं, विसं हालाहलं खु तं ।
न तेण अजरामरो हुज्जा, तक्खणा निहणं वए ॥ ४७ ॥

२९३१. अगीयत्थ-कुसीलेहिं संगं तिविहेण वोसिरे ।
मुक्खमग्गस्सिमे विग्घे, पहम्मी तेणगे जहा ॥ ४८ ॥

२९३२. पज्जलियं हुयवहं दट्ठुं निस्संको तत्थ पविसिउं ।
अत्ताणं निद्दहिज्जाहि, नो कुसीलस्स अल्लिए ॥ ४९ ॥

२९३३. पजलंति जत्थ धगधगधगस्स गुरुणा वि चोइए सीसे ।
राग-द्दोसेण वि अणुसएण, तं गोयम! न गच्छं ॥ ५० ॥

२९३४. गच्छो महाणुभावो, तत्थ वसंताण निज्जरा विउला ।
सारण-वारण-चोयणमाईहिं न दोसपडिवत्ती ॥ ५१ ॥

२९३५. गुरुणो छंदणुवित्ती, सुविणीए जियपरीसहे धीरे ।
ण वि थद्धे, ण वि लुद्धे, ण वि गारविए विगहसीले ॥ ५२ ॥

२९३६. खंते दंते गुत्ते मुत्ते वेरग्गमग्गमल्लीणे ।
दसविहसामायारी-आवस्सग-संजमुज्जुत्ते ॥ ५३ ॥

---

१. झुसिय° सा० । सोसिय° ऋ० ॥ २. ता जेऽणधीय° सं० ॥ ३. अगीयस्स सं० पु० ॥

२९३७. खर-फरुस-कक्कसाए अणिट्ठदुट्ठाए निट्ठुरगिराए ।
निब्भच्छण-निद्धाडणमाईहिं न जे पउस्संति ॥ ५४ ॥

२९३८. जे य न अकित्तिजणए नाजसजणए नऽकज्जकारी य ।
न पवयणुड्डाहकरे कंठग्गयपाणसेसे वि ॥ ५५ ॥

२९३९. गुरुणा कज्जमकज्जे खर-कक्कस-दुट्ठ-निट्ठुरगिराए ।
भणिए तह त्ति सीसा[1] भणंति, तं गोयमा ! गच्छं ॥ ५६ ॥

२९४०. दूरुज्झिय पत्ताइसु ममत्तए, निप्पिहे सरीरे वि ।
जायमजायाहारे[2] बायालीसेसणाकुसले ॥ ५७ ॥

२९४१. तं पि न रूव-रसत्थं, न य वण्णत्थं, न चेव दप्पत्थं ।
संजमभरवहणत्थं, अक्खोवंगं व वहणत्थं ॥ ५८ ॥

२९४२. वेयण १ वेयावच्चे २ इरियट्ठाए ३ य संजमट्ठाए ४ ।
तह पाणवत्तियाए ५ छट्ठं पुण धम्मचिंताए ६ ॥ ५९ ॥

२९४३. जत्थ य जेट्ठ-कणिट्ठो जाणिज्जइ जेट्ठ[3]विणय-बहुमाणा ।
दिवसेण वि जो जेट्ठो न हीलिज्जइ, स गोयमा ! गच्छो ॥ ६० ॥

२९४४. जत्थ य अज्जाकप्पं[4] पाणच्चाए वि रोरदुब्भिक्खे ।
न य परिभुंजइ[5] सहसा, गोयम ! गच्छं तयं भणियं ॥ ६१ ॥

२९४५. जत्थ य अज्जाहि समं थेरा वि न उल्लविंति गयदसणा ।
न य झायंतित्थीणं अंगोवंगाइं, तं गच्छं ॥ ६२ ॥

२९४६. वज्जेह अप्पमत्ता अज्जासंसग्गि अग्गि-विससरिसी ।
अज्जाणुचरो साहू लहइ अकित्तिं खु अचिरेण ॥ ६३ ॥

२९४७. थेरस्स तवस्सिस्स व बहुस्सुयस्स व पमाणभूयस्स ।
अज्जासंसग्गीए जणजंपणयं हवेज्जा हि ॥ ६४ ॥

२९४८. किं पुण तरुणो अबहुस्सुओ य ण य वि हु विगिट्ठतवचरणो ।
अज्जासंसग्गीए जणजंपणयं न पावेज्जा ? ॥ ६५ ॥

---

१. सीसे सं० पु० ॥ २. जत्तामत्ताहारे वृ० ॥ ३. °ट्ठवयणव° जे० वृ० ॥ ४. °कप्पो जे० ॥ ५, परिभुञ्जइ सं० जे० ॥

२९४९. जइ[1] वि सयं थिरचित्तो तहा वि संसग्गि[2]लद्धपसराए ।
अग्गिसमीवे व घयं विलिज्ज चित्तं खु अज्जाए ॥ ६६ ॥

२९५०. सव्वत्थ इत्थि[3]वग्गम्मि अप्पमत्तो सया अवीसत्थो ।
नित्थरइ बंभचेरं, तव्विवरीओ न नित्थरइ ॥ ६७ ॥

२९५१. सव्वत्थे[4]सु विमुत्तो साहू सव्वत्थ होइ अप्पवसो[5] ।
सो होइ अणप्पवसो अज्जाणं अणुचरंतो उ ॥ ६८ ॥

२९५२. खेलपडियमप्पाणं न तरइ जह मच्छिया विमोएउं ।
अज्जाणुचरो साहू न तरइ अप्पं[6] विमोएउं ॥ ६९ ॥

२९५३. साहु[7]स्स नत्थि लोए अज्जासरिसी हु बंधणे उवमा ।
धम्मेण सह ठवेंतो[8] न य सरिसो जाणग[9]सिलेसो ॥ ७० ॥

२९५४. वायामित्तेण वि जत्थ भट्ठचरियस्स निग्गहं विहिणा ।
बहुलद्धिजुयस्सा वी कीरइ गुरुणा, तयं गच्छं ॥ ७१ ॥

२९५५. जत्थ य सन्निहि-उक्खड-आहडमाईण नामगहणे वि ।
पूईकम्मा भीया आउत्ता कप्पं-तिप्पे[10]सु ॥ ७२ ॥

२९५६. मउए निहुयसहावे हास-दवविवज्जिए विगहमुक्के ।
असमंजसमकरिंते गोयरभूमऽट्ठ विहरं[11]ति ॥ ७३ ॥

२९५७. मुणिणं नाणाभिग्गह-दुक्करपच्छित्तमणुचरंताणं ।
जायइ चित्तचमक्कं देविंदाणं पि, तं गच्छं ॥ ७४ ॥

२९५८. पुढवि-दग-अगणि[12]-वाऊ-वणप्फई तह तसाण विविहाणं ।
मरणंते वि न पीडा कीरइ मणसा, तयं गच्छं ॥ ७५ ॥

---

१. जयवि पु० ॥ २. °सग्गल° सं० ॥ ३. इत्थि° पु० ॥ ४. °व्वत्तो वि विमु° सं० ॥ ५. अपवेसो सं० पु० ॥ ६. अप्पा वि° जे० सं० पु० ॥ ७. इयं गाथा गीतार्थैरर्थदृष्ट्या सविशेषं विचारणीयाऽस्ति ॥ ८. उवेंतो जे० सं० ॥ ९. जाणयसिलेसा जे०। जाणअसिलेसो जे०-सं० विना ॥ १०. °प्प-तेप्पे° सं० ॥ ११. वियरंति जे० पु० वृ० ॥ १२. °गणि-मारुयवाउ-वणस्सइ-तसाण विविहाणं पु० वृ०। °गणि-मारुय-वणप्फई [तह] तसाण विविहाणं जे०। °गणि-मारुय-वणप्फइ-तसाण विविहजीवाणं सा० ॥

२९३७. खर-फरुस-कक्कसाए अणिट्ठदुट्ठाए निट्ठुरगिराए ।
निब्भच्छण-निद्धाडणमाईहिं न जे पउस्संति ॥ ५४ ॥

२९३८. जे य न अकित्तिजणए नाजसजणए नऽकज्जकारी य ।
न पवयणुड्डाहकरे कंठग्गयपाणसेसे वि ॥ ५५ ॥

२९३९. गुरुणा कज्जमकज्जे खर-कक्कस-दुट्ठ-निट्ठुरगिराए ।
भणिए तह त्ति सीसा[1] भणंति, तं गोयमा ! गच्छं ॥ ५६ ॥

२९४०. दूरुज्झिय पत्ताइसु ममत्तए, निप्पिहे सरीरे वि ।
जायमजायाहारे[2] बायालीसेसणाकुसले ॥ ५७ ॥

२९४१. तं पि न रूव-रसत्थं, न य वण्णत्थं, न चेव दप्पत्थं ।
संजमभरवहणत्थं, अक्खोवंगं व वहणत्थं ॥ ५८ ॥

२९४२. वेयण १ वेयावच्चे २ इरियट्ठाए ३ य संजमट्ठाए ४ ।
तह पाणवत्तियाए ५ छट्ठं पुण धम्मचिंताए ६ ॥ ५९ ॥

२९४३. जत्थ य जेट्ठ-कणिट्ठो जाणिज्जइ जेट्ठविणय[3]-बहुमाणा ।
दिवसेण वि जो जेट्ठो न हीलिज्जइ, स गोयमा ! गच्छो ॥ ६० ॥

२९४४. जत्थ य अज्जाकप्पं[4] पाणच्चाए वि रोरदुब्भिक्खे ।
न य परिभुंजइ[5] सहसा, गोयम ! गच्छं तयं भणियं ॥ ६१ ॥

२९४५. जत्थ य अज्जाहि समं थेरा वि न उल्लविंति गयदसणा ।
न य झायंतित्थीणं अंगोवंगाइं, तं गच्छं ॥ ६२ ॥

२९४६. वज्जेह अप्पमत्ता अज्जासंसग्गि अग्गि-विससरिसी ।
अज्जाणुचरो साहू लहइ अकित्तिं खु अचिरेण ॥ ६३ ॥

२९४७. थेरस्स तवस्सिस्स व बहुस्सुयस्स व पमाणभूयस्स ।
अज्जासंसग्गीए जणजंपणयं हवेज्जा हि ॥ ६४ ॥

२९४८. किं पुण तरुणो अबहुस्सुओ य ण य वि हु विगिट्ठतवचरणो ।
अज्जासंसग्गीए जणजंपणयं न पावेज्जा ? ॥ ६५ ॥

---

१. सीसे सं० पु० ॥ २. जुत्तामत्ताहारे वृ० ॥ ३. °ट्ठवयणत्र° जे० वृ० ॥ ४. °कप्पो जे० ॥ ५. परिभुञ्जइ सं० जे० ॥

२९४९. [1]जइ वि सयं थिरचित्तो तहा वि [2]संसग्गिलद्धपसराए ।
अग्गिसमीवे व घयं विलिज्ज चित्तं खु अज्जाए ॥ ६६ ॥

२९५०. सव्वत्थ [3]इत्थिवग्गम्मि अप्पमत्तो सया अवीसत्थो ।
नित्थरइ बंभचेरं, तव्विवरीओ न नित्थरइ ॥ ६७ ॥

२९५१. [4]सव्वत्थेसु विमुत्तो साहू सव्वत्थ होइ [5]अप्पवसो ।
सो होइ अणप्पवसो अज्जाणं अणुचरंतो उ ॥ ६८ ॥

२९५२. खेलपडियमप्पाणं न तरइ जह मच्छिया विमोएउं ।
अज्जाणुचरो साहू न तरइ [6]अप्पं विमोएउं ॥ ६९ ॥

२९५३. [7]साहुस्स नत्थि लोए अज्जासरिसी हु बंधणे उवमा ।
धम्मेण सह [8]ठवेंतो न य सरिसो [9]जाणगसिलेसो ॥ ७० ॥

२९५४. वायामित्तेण वि जत्थ भट्ठचरियस्स निग्गहं विहिणा ।
बहुलद्धिजुयस्सा वी कीरइ गुरुणा, तयं गच्छं ॥ ७१ ॥

२९५५. जत्थ य सन्निहि-उक्खड-आहडमाईण नामगहणे वि ।
पूईकम्मा भीया आउत्ता [10]कप्पं-तिप्पेसु ॥ ७२ ॥

२९५६. मउए निहुयसहावे हास-दववविवज्जिए विगहमुक्के ।
असमंजसमकरिंते गोयरभूमऽट्ठ [11]विहरंति ॥ ७३ ॥

२९५७. मुणिणं नाणाभिग्गह-दुक्करपच्छित्तमणुचरंताणं ।
जायइ चित्तचमक्कं देविंदाणं पि, तं गच्छं ॥ ७४ ॥

२९५८. पुढवि-दग-[12]अगणि-वाऊ-वणप्फई तह तसाण विविहाणं ।
मरणंते वि न पीडा कीरइ मणसा, तयं गच्छं ॥ ७५ ॥

---

१. जयवि पु० ॥ २. °सग्गल° सं० ॥ ३. सत्थि° पु० ॥ ४. °व्वत्तो वि विमु° सं० ॥ ५. अपवेसो सं० पु० ॥ ६. अप्पा वि° जे० सं० पु० ॥ ७. इयं गाथा गीतार्थैरर्थदृष्ट्या सविशेषं विचारणीयाऽस्ति ॥ ८. उवेंतो जे० सं० ॥ ९. जाणयसिलेसा जे०। जाणअसिलेसो जे०–सं० विना ॥ १०. °प्प-तेप्पे° सं० ॥ ११. वियरंति जे० पु० वृ० ॥ १२. °गणि-मारुयवाउ-वणस्सइ-तसाण विविहाणं पु० वृ०। °गणि-मारुय-वणप्फई [तह] तसाण विविहाणं जे०। °गणि-मारुय-वणप्फइ-तसाण विविहजीवाणं सा० ॥

२९३७. खर-फरुस-कक्कसाए अणिट्ठदुट्ठाए निट्ठुरगिराए ।
निब्भच्छण-निद्धाडणमाईहिं न जे पउस्संति ॥ ५४ ॥

२९३८. जे य न अकित्तिजणए नाजसजणए नऽकज्जकारी य ।
न पवयणुड्डाहकरे कंठग्गयपाणसेसे वि ॥ ५५ ॥

२९३९. गुरुणा कज्जमकज्जे खर-कक्कस-दुट्ठ-निट्ठुरगिराए ।
भणिए तह त्ति [1]सीसा भणंति, तं गोयमा ! गच्छं ॥ ५६ ॥

२९४०. दूरुज्झिय पत्ताइसु ममत्तए, निप्पिहे सरीरे वि ।
जा[2]यमजायाहारे बायालीसेसणाकुसले ॥ ५७ ॥

२९४१. तं पि न रूव-रसत्थं, न य वण्णत्थं, न चेव दप्पत्थं ।
संजमभरवहणत्थं, अक्खोवंगं व वहणत्थं ॥ ५८ ॥

२९४२. वेयण १ वेयावच्चे २ इरियट्ठाए ३ य संजमट्ठाए ४ ।
तह पाणवत्तियाए ५ छट्ठं पुण धम्मचिंताए ६ ॥ ५९ ॥

२९४३. जत्थ य जेट्ठ-कणिट्ठो जाणिज्जइ जेट्ठ[3]विणय-बहुमाणा ।
दिवसेण वि जो जेट्ठो न हीलिज्जइ, स गोयमा ! गच्छो ॥ ६० ॥

२९४४. जत्थ य अज्जाक[4]प्पं पाणच्चाए वि रोरदुब्भिक्खे ।
न य प[5]रिभुंजइ सहसा, गोयम ! गच्छं तयं भणियं ॥ ६१ ॥

२९४५. जत्थ य अज्जाहि समं थेरा वि न उल्लविंति गयदसणा ।
न य झायंतित्थीणं अंगोवंगाइं, तं गच्छं ॥ ६२ ॥

२९४६. वज्जेह अप्पमत्ता अज्जासंसग्गि अग्गि-विससरिसी ।
अज्जाणुचरो साहू लहइ अकित्तिं खु अचिरेण ॥ ६३ ॥

२९४७. थेरस्स तवस्सिस्स व बहुस्सुयस्स व पमाणभूयस्स ।
अज्जासंसग्गीए जणजंपणयं हवेज्जा हि ॥ ६४ ॥

२९४८. किं पुण तरुणो अबहुस्सुओ य ण य वि हु विगिट्ठतवचरणो ।
अज्जासंसग्गीए जणजंपणयं न पावेज्जा ? ॥ ६५ ॥

---

१. सीसे सं० पु० ॥ २. जत्तामत्ताहारे वृ० ॥ ३. °ट्ठवयणत्र° जे० वृ० ॥ ४. °कप्पो जे० ॥
५, परिभुञ्जइ सं० जे० ॥

२९४९. जइ[1] वि सयं थिरचित्तो तहा वि संसग्गि[2]लद्धपसराए ।
अग्गिसमीवे व घयं विलिज्ज चित्तं खु अज्जाए ॥ ६६ ॥

२९५०. सव्वत्थ इत्थि[3]वग्गम्मि अप्पमत्तो सया अवीसत्थो ।
नित्थरइ बंभचेरं, तव्विवरीओ न नित्थरइ ॥ ६७ ॥

२९५१. सव्वत्थेसु[4] विमुत्तो साहू सव्वत्थ होइ अप्पवसो[5] ।
सो होइ अणप्पवसो अज्जाणं अणुचरंतो उ ॥ ६८ ॥

२९५२. खेलपडियमप्पाणं न तरइ जह मच्छिया विमोएउं ।
अज्जाणुचरो साहू न तरइ अप्पं[6] विमोएउं ॥ ६९ ॥

२९५३. साहुस्स[7] नत्थि लोए अज्जासरिसी हु बंधणे उवमा ।
धम्मेण सह ठवेंतो[8] न य सरिसो जाणग[9]सिलेसो ॥ ७० ॥

२९५४. वायामित्तेण वि जत्थ भट्ठचरियस्स निग्गहं विहिणा ।
बहुलद्धिजुयस्सा वी कीरइ गुरुणा, तयं गच्छं ॥ ७१ ॥

२९५५. जत्थ य सन्निहि-उक्खड-आहडमाईण नामगहणे वि ।
पूईकम्मा भीया आउत्ता कप्प-तिप्पेसु[10] ॥ ७२ ॥

२९५६. मउए निहुयसहावे हास-दवविवज्जिए विगहमुक्के ।
असमंजसमकरिंते गोयरभूमऽट्ठ विहरंति[11] ॥ ७३ ॥

२९५७. मुणिणं नाणाभिग्गह-दुक्करपच्छित्तमणुचरंताणं ।
जायइ चित्तचमक्कं देविंदाणं पि, तं गच्छं ॥ ७४ ॥

२९५८. पुढवि-दग-अगणि[12]-वाऊ-वणप्फई तह तसाण विविहाणं ।
मरणंते वि न पीडा कीरइ मणसा, तयं गच्छं ॥ ७५ ॥

---

१. जयवि पु० ॥ २. °सग्गल° सं० ॥ ३. अत्थि° पु० ॥ ४. °व्वत्तो वि विमु° सं० ॥ ५. अपवेसो सं० पु० ॥ ६. अप्पा वि° जे० सं० पु० ॥ ७. इयं गाथा गीतार्थैरर्थदृष्ट्या सविशेषं विचारणीयाऽस्ति ॥ ८. उवेंतो जे० सं० ॥ ९. जाणग्रसिलेसा जे०। जाणअसिलेसो जे०-सं० विना ॥ १०. °प्प-तेप्पे° सं० ॥ ११. वियरंति जे० पु० वृ० ॥ १२. °गणि-मारुयवाउ-वणस्सइ-तसाण विविहाणं पु० वृ०। °गणि-मारुय-वणप्फई [तह] तसाण विविहाणं जे०। °गणि-मारुय-वणप्फइ-तसाण विविहजीवाणं सा० ॥

२९५९. खज्जूरिपत्तमुंजेण जो पमज्जे उवस्सयं ।
नो दया तस्स जीवेसु, सम्मं जाणाहि गोयमा ! ॥ ७६ ॥

२९६०. जत्थ य [1]बाहिर[2]पाणियबिंदूमित्तं पि गिम्हमाईसु ।
तण्हासोसियप[3]णा मरणे वि मुणी न गिण्हंति ॥ ७७ ॥

२९६१. इच्छिज्जइ जत्थ सया बीयपएणावि फासुयं उदयं ।
आगमविहिणा निउणं, गोयम ! गच्छं तयं भणियं ॥ ७८ ॥

२९६२. जत्थ य सूल विसूइय अन्नयरे वा विचित्तमायंके ।
उप्पन्ने जलणुज्जालणाइ न [4]करेइ, तं गच्छं ॥ ७९ ॥

२९६३. बीयपएणं सारूविगाइ-सड्ढाइमाइएहिं च ।
कारिंती जयणाए, गोयम ! गच्छं तयं भणियं ॥ ८० ॥

२९६४. पुप्फाणं बीयाणं तयमाईणं च विविहदव्वाणं ।
संघट्टण परियावण जत्थ न कुज्जा, तयं गच्छं ॥ ८१ ॥

२९६५. [5]हासं खेड्डा कंदप्पं नाहियवायं न कीरए जत्थ ।
धावण-डेवण-लंघण-ममकाराऽवण्णउच्चरणं ॥ ८२ ॥

२९६६. जत्थित्थीकरफरिसं अंतरियं कारणे वि उप्पन्ने ।
दिट्ठीविस-दित्तग्गी-विसं व वज्जिज्जए गच्छे ॥ ८३ ॥

२९६७. बालाए वुड्ढाए नत्तुय दुहियाए अहव भइणीए ।
न य कीरइ तणुफरिसं, गोयम ! गच्छं तयं भणियं ॥ ८४ ॥

२९६८. जत्थित्थीकरफरिसं लिंगी अरिहा वि सयमवि करेज्जा ।
तं निच्छयओ गोयम ! जाणेज्जा मूलगुणभट्ठं ॥ ८५ ॥

२९६९. कीरइ बीयपएणं सुत्तमभणियं न जत्थ विहिणा उ ।
उप्पन्ने पुण कज्जे दिक्खाआयंकमाईए ॥ ८६ ॥

२९७०. मूलगुणेहि विमुक्कं बहुगुणकलियं पि लद्धिसंपण्णं ।
उत्तमकुले वि जायं निद्धाडिज्जइ, तयं गच्छं ॥ ८७ ॥

---

१. वायर° जे० ॥ २. °पाणस्स बिंदुमि° सं० ॥ ३. °पाणे सं० ॥ ४. करे मुणी, तयं ग° सं० पु० ॥ ५. जइ हास खेड्ड·कंदप्प नाहवायं सं० ॥

२९७१. जत्थ हिरण्ण-सुवण्णे धण-धण्णे कंस-तंब-फलिहाणं ।
सयणाण आसणाण य झुसिराणं चेव परिभोगो ॥ ८८ ॥

२९७२. जत्थ य वारडियाणं तत्तडियाणं च तह य परिभोगो ।
मोत्तुं सुक्किलवत्थं, का मेरा तत्थ गच्छम्मि? ॥ ८९ ॥

२९७३. जत्थ हिरण्ण-सुवण्णं हत्थेण पराणगं पि नो छिप्पे ।
कारणसमप्पियं पि हु निमिस-खणद्धं पि, तं गच्छं ॥ ९० ॥

२९७४. जत्थ य अज्जालद्धं पडिगहमाई वि विविहमुवगरणं ।
परिभुज्जइ साहूहिं, तं गोयम! केरिसं गच्छं? ॥ ९१ ॥

२९७५. अइदुल्लहभेसज्जं बल-बुद्धिविवड्ढणं पि पुट्ठिकरं ।
अज्जालद्धं भुंजइ, का मेरा तत्थ गच्छम्मि? ॥ ९२ ॥

२९७६. एगो एगित्थिए सद्धिं जत्थ चिट्ठिज्ज गोयमा! ।
संजईए विसेसेणं निम्मेरं तं तु भासिमो ॥ ९३ ॥

२९७७. दढचारित्तं मुत्तं आइज्जं मयहरं च गुणरासिं ।
एक्को अज्झावेई, तमणायारं, न तं गच्छं ॥ ९४ ॥

२९७८. घणगज्जियं[1]-हयकुहियं-विज्जूदुग्गेज्झगूढहिययाओ ।
अज्जा अवारियाओ, इत्थीरज्जं, न तं गच्छं ॥ ९५ ॥

२९७९. जत्थ समुद्देसकाले साहूणं मंडलीए अज्जाओ ।
गोयम! ठवेंति पाए, इत्थीरज्जं, न तं गच्छं ॥ ९६ ॥

२९८०. जत्थ मुणीण कसाए जगडिज्जंता वि परकसाएहिं ।
निच्छंति समुट्ठेउं सुनिविट्ठो पंगुलो चेव ॥ ९७ ॥

२९८१. धम्मंतरायभीए भीए संसारगब्भवसहीणं ।
न उईरंति कसाए मुणी मुणीणं, तयं गच्छं ॥ ९८ ॥

२९८२. कारणमकारणेणं अह कह वि मुणीण उट्ठहि कसाए ।
उदिए वि जत्थ रुंभहि खामिज्जहि जत्थ, तं गच्छं ॥ ९९ ॥

---

१. °य-कुहय-विज्जू गोयमा! संजईए वि दुग्गिज्झ° जे० ॥

२९५९. खज्जूरिपत्तमुंजेण जो पमज्जे उवस्सयं ।
नो दया तस्स जीवेसु, सम्मं जाणाहि गोयमा ! ॥ ७६ ॥

२९६०. जत्थ य बाहिर[1]पाणिय[2]बिंदूमित्तं पि गिम्हमाईसु ।
तण्हासोसियपाणा[3] मरणे वि मुणी न गिण्हंति ॥ ७७ ॥

२९६१. इच्छिज्जइ जत्थ सया बीयपएणावि फासुयं उदयं ।
आगमविहिणा निउणं, गोयम ! गच्छं तयं भणियं ॥ ७८ ॥

२९६२. जत्थ य सूल विसूइय अन्नयरे वा विचित्तमायंके ।
उप्पन्ने जलणुज्जालणाइ न करेइ[4], तं गच्छं ॥ ७९ ॥

२९६३. बीयपएणं सारूविगाइ-सड्ढाइमाइएहिं च ।
कारिंती जयणाए, गोयम ! गच्छं तयं भणियं ॥ ८० ॥

२९६४. पुप्फाणं बीयाणं तयमाईणं च विविहदव्वाणं ।
संघट्टण परियावण जत्थ न कुज्जा, तयं गच्छं ॥ ८१ ॥

२९६५. हासं[5] खेड्डा कंदप्पं नाहियवायं न कीरए जत्थ ।
धावण-डेवण-लंघण-ममकाराऽवण्णउच्चरणं ॥ ८२ ॥

२९६६. जत्थित्थीकरफरिसं अंतरियं कारणे वि उप्पन्ने ।
दिट्ठीविस-दित्तग्गी-विसं व वज्जिज्जए गच्छे ॥ ८३ ॥

२९६७. बालाए वुड्ढाए नत्तुय दुहियाए अहव भइणीए ।
न य कीरइ तणुफरिसं, गोयम ! गच्छं तयं भणियं ॥ ८४ ॥

२९६८. जत्थित्थीकरफरिसं लिंगी अरिहा वि सयमवि करेज्जा ।
तं निच्छयओ गोयम ! जाणेज्जा मूलगुणभट्ठं ॥ ८५ ॥

२९६९. कीरइ बीयपएणं सुत्तमभणियं न जत्थ विहिणा उ ।
उप्पन्ने पुण कज्जे दिक्खाआयंकमाईए ॥ ८६ ॥

२९७०. मूलगुणेहि विमुक्कं बहुगुणकलियं पि लद्धिसंपण्णं ।
उत्तमकुले वि जायं निद्धाडिज्जइ, तयं गच्छं ॥ ८७ ॥

---

१. बायर° जे० ॥ २. °पाणस्स बिंदुमि° सं० ॥ ३. °पाणे सं० ॥ ४. करे मुणी, तयं ग° सं० पु० ॥ ५. जइ हास खेड्ड·कंदप्प नाहवायं सं० ॥

२९९४. जत्थ य गिहत्थभासाहिं[1] भासए अज्जिया सुरुट्ठा वि ।
तं गच्छं गुणसायर ! समणगुणविवज्जियं जाण ॥ १११ ॥

२९९५. गणिगोयम ! जा उचियं सेयं वत्थं विवज्जिउं ।
सेवए चित्तरूवाणि, न सा अज्जा वियाहिया ॥ ११२ ॥

२९९६. सीवणं तुन्नणं भरणं गिहत्थाणं तु जा करे ।
तिल्लउव्वट्टणं वा वि अप्पणो य परस्स य ॥ ११३ ॥

२९९७. गच्छइ सविलासगई सयणीयं तूलियं सबिब्बोयं ।
उव्वट्टेइ सरीरं सिणाणमाईणि जा कुणइ ॥ ११४ ॥

२९९८. गेहेसु गिहत्थाणं गंतूण कहा कहेइ काहीया ।
तरुणाइ अहिवडंते अणुजाणे[2], सा इ पडिणीया ॥ ११५ ॥

२९९९. वुड्ढाणं तरुणाणं रत्तिं अज्जा कहेइ जा धम्मं ।
सा गणिणी गुणसायर ! पडणीया होइ गच्छस्स ॥ ११६ ॥

३०००. जत्थ य समणीणमसंखडाइं गच्छम्मि नेव जायंति ।
तं गच्छं गच्छवरं, गिहत्थभासाओ नो जत्थ ॥ ११७ ॥

३००१. जो जत्तो वा जाओ नाऽऽलोयइ दिवस पक्खियं वा वि ।
सच्छंदा[3] समणीओ मयहरियाए न ठायंति ॥ ११८ ॥

३००२. विंटलियाणि पउंजंति, गिलाण-सेहीण नेयं[4] तप्पंति ।
अणगाढे आगाढं करेंति, आगाढि अणगाढं ॥ ११९ ॥

३००३. अजयणाए पकुव्वंति पाहुणगाण अवच्छला ।
चित्तलयाणि य सेवंति, चित्ता रयहरणे तहा ॥ १२० ॥

३००४. गइ-विब्भमाइएहिं आगार विगार तह पगासिंति ।
जह[5] वुड्ढाण वि मोहो समुईरइ, किं नु तरुणाणं ? ॥ १२१ ॥

---

१. °भासाइ भा° सा० पु० ॥ २. °जाणे जा उ सा पडणी° सा० पु० ॥ ३. °दाउ व सवणे मय° सं० ॥ ४. नेव तिप्पंति सा० ॥ ५. ज़ह कमढगाण मोहो सं०। जह कव्व(प्प)ट्ठगाण मोहो जे० पु० ॥

२९८३. सीलं-तव-दाण-भावणचउविहधम्मंतरायभयभीए ।
जत्थ बहू गीयत्थे, गोयम ! गच्छं तयं भणियं ॥ १०० ॥

२९८४. जत्थ य गोयम ! पंचण्ह कह वि सूणाण एक्कमवि होज्जा ।
तं गच्छं तिविहेणं वोसिरिय वएज्ज अन्नत्थ ॥ १०१ ॥

२९८५. सूणारंभपवत्तं गच्छं वेसुज्जलं न[1] सेविज्जा ।
जं चारित्तगुणेहिं तु उज्जलं तं तु सेविज्जा ॥ १०२ ॥

२९८६. जत्थ य मुणिणो कय-विक्कयाइं कुव्वंति संजमुब्भट्ठा ।
तं गच्छं गुणसायर ! विसं व दूरं[2] परिहरिज्जा ॥ १०३ ॥

२९८७. आरंभेसु पसत्ता सिद्धंतपरम्मुहा विसयगिद्धा ।
मोत्तुं मुणिणो गोयम ! वसेज्ज मज्झे सुविहियाणं ॥ १०४ ॥

२९८८. तम्हा सम्मं निहालेउं गच्छं सम्मग्गपट्ठियं ।
वसेज्जा पक्ख मासं वा जावज्जीवं तु गोयमा ! ॥ १०५ ॥

२९८९. खुड्डो[3] वुड्ढो तहा सेहो जत्थ रक्खे उवस्सयं ।
तरुणो वा जत्थ एगागी, का मेरा तत्थ भासिमो ? ॥ १०६ ॥

[गा. १०७–३४. अज्जासरूववण्णणाहिगारो]

२९९०. जत्थ य एगा खुड्डी एगा तरुणी उ रक्खए वसहिं ।
गोयम ! तत्थ विहारे का सुद्धी बंभचेरस्स ? ॥ १०७ ॥

२९९१. जत्थ य उवस्सयाओ बाहिं[4] गच्छे दुहत्थमेत्तं पि ।
एगा रत्तिं समणी, का मेरा तत्थ गच्छस्स ? ॥ १०८ ॥

२९९२. जत्थ य एगा समणी एगो समणो य जंपए सोमे[5] ! ।
नियबंधुणा वि सद्धिं, तं गच्छं गच्छगुणहीणं ॥ १०९ ॥

२९९३. जत्थ जयार-मयारं समणी जंपइ गिहत्थपच्चक्खं ।
पच्चक्खं संसारे अज्जा पक्खिवइ अप्पाणं ॥ ११० ॥

---

१. न वासिज्जा जे० सं० पु० ॥ २. दूरे जे० ॥ ३. खुड्डो वा महवा सेहो पु० ॥ ४. राइं ग° सा० ॥ ५. सोम्म ! सा० पु० ॥

२९९४. जत्थ य गिहत्थभासाहिं[1] भासए अज्जिया सुरुट्ठा वि ।
तं गच्छं गुणसायर ! समणगुणविवज्जियं जाण ॥ १११ ॥

२९९५. गणिगोयम ! जा उचियं सेयं वत्थं विवज्जिउं ।
सेवए चित्तरूवाणि, न सा अज्जा वियाहिया ॥ ११२ ॥

२९९६. सीवणं तुन्नणं भरणं गिहत्थाणं तु जा करे ।
तिल्लउव्वट्टणं वा वि अप्पणो य परस्स य ॥ ११३ ॥

२९९७. गच्छइ सविलासगई सयणीयं तूलियं सबिब्बोयं ।
उव्वट्टेइ सरीरं सिणाणमाईणि जा कुणइ ॥ ११४ ॥

२९९८. गेहेसु गिहत्थाणं गंतूण कहा कहेइ काहीया ।
तरुणाइ अहिवडंते अणुजाणे[2], सा इ पडिणीया ॥ ११५ ॥

२९९९. वुड्ढाणं तरुणाणं रत्तिं अज्जा कहेइ जा धम्मं ।
सा गणिणी गुणसायर ! पडणीया होइ गच्छस्स ॥ ११६ ॥

३०००. जत्थ य समणीणमसंखडाइं गच्छम्मि नेव जायंति ।
तं गच्छं गच्छवरं, गिहत्थभासाओ नो जत्थ ॥ ११७ ॥

३००१. जो जत्तो वा जाओ नाऽऽलोयइ दिवस पक्खियं वा वि ।
सच्छंदा[3] समणीओ मयहरियाए न ठायंति ॥ ११८ ॥

३००२. विंटलियाणि पउंजंति, गिलाण-सेहीण नेयँ[4] तप्पंति ।
अणगाढे आगाढं करेंति, आगाढि अणगाढं ॥ ११९ ॥

३००३. अजयणाए पकुव्वंति पाहुणगाण अवच्छला ।
चित्तलयाणि य सेवंति, चित्ता रयहरणे तहा ॥ १२० ॥

३००४. गइ-विब्भमाइएहिं आगार विगार तह पगासिंति ।
जह[5] वुड्ढाण वि मोहो समुईरइ, किं नु तरुणाणं ? ॥ १२१ ॥

१. °भासाइ भा° सा० पु० ॥ २. °जाणे जा उ सा पडणी° सा० पु० ॥ ३. °दाउ व सवणे मय° सं० ॥ ४. नेव तिप्पंति सा० ॥ ५. जह कमढगाण मोहो सं० । जह कब्ब(प्प)ट्ठगाण मोहो जे० पु० ॥

३००५. बहुसो उच्छोलिंती मुह-नयणे हत्थ-पाय-कक्खाओ ।
गिं[1]ण्हेइ रागमंडल सोइंदिय तह य क[2]ब्बट्ठे ॥ १२२ ॥

३००६. जत्थ य थेरी तरुणी थेरी तरुणी य अंतरे सुयइ ।
गोयम ! तं गच्छवरं वरनाण-चरित्तआहारं ॥ १२३ ॥

३००७. धोइंति कंठियाओ पोइंति य तह य दिंति पोत्ताणि ।
गिहकज्जचिंतगीओ, न हु अज्जा गोयमा ! ताओ ॥ १२४ ॥

३००८. [3]खर-घोडाइट्ठाणे वयंति, ते वा वि तत्थ वच्चंति ।
वेसत्थीसंसग्गी उवस्सयाओ समीवम्मि ॥ १२५ ॥

३००९. [4]छक्कायमुक्कजोगा, धम्मकहा विगह पेसण गिहीणं ।
गिहिनिस्सेज्जं वाहिंति संथवं तह करंतीओ ॥ १२६ ॥

३०१०. समा सीस-पडिच्छीणं चोयणासु अणालसा ।
गणिणी गुणसंपण्णा पसत्थ[5]परिसाणुगा ॥ १२७ ॥

३०११. संविग्गा भीयपरिसा य उग्गदंडा य कारणे ।
सज्झाय-ज्झाणजुत्ता य संगहे य विसारया ॥ १२८ ॥

३०१२. जत्थुत्तर-पडिउत्तरवडिया अज्जाओ साहुणा सद्धिं ।
पलवंति सुरुट्ठा वी, गोयम ! किं तेण गच्छेण ? ॥ १२९ ॥

३०१३. जत्थ य गच्छे गोयम ! उप्पण्णे कारणम्मि अज्जाओ ।
गणिणीपिट्ठिठियाओ भासंती मउयसद्देणं ॥ १३० ॥

३०१४. माऊए दुहियाए सुण्हाए अहव [6]भइणिमाईणं ।
जत्थ न अज्जा अक्खइ गुत्तिविभेयं, तयं गच्छं ॥ १३१ ॥

३०१५. दंसणइयार कुणई, चरित्तनासं, जणेइ मिच्छत्तं ।
दोण्ह वि वग्गाणऽज्जा विहारभेयं क[7]रेमाणी ॥ १३२ ॥

---

१. गिन्हइ रामण मंडण भोइंति य तह सं० ॥ २. कप्पट्ठे पु० । कप्पस्स सं० ॥ ३. थलघो° सं० जे० पु० ॥ ४. सज्झायमु° सं० पु० सा० ॥ ५. °त्थपुरि° सं० पु० सा० ॥ ६. भयणि° जे० ॥ ७. कहेमाणी जे० ॥

३०१६. तम्मूलं संसारं जणेइ अज्जा वि गोयमा ! नूणं ।
तम्हा धम्मुवएसं मोत्तुं अन्नं न भासिज्जा ॥ १३३ ॥

३०१७. मासे मासे उ जा अज्जा एगसित्थेण पारए ।
कलहइ गिहत्थभासाहिं, सव्वं तीए निरत्थयं ॥ १३४ ॥

[गा. १३५-३७. गंथसमत्ती]

३०१८. महानिसीह-कप्पाओ ववहाराओ तहेव य ।
साहु-साहुणिअट्ठाए गच्छायारं समुद्धियं ॥ १३५ ॥

३०१९. पढंतु साहुणो एयं असज्झायं विवज्जिउं ।
उत्तमं सुयनिस्संदं गच्छायारं सुउत्तमं ॥ १३६ ॥

३०२०. गच्छायारं सुणित्ताणं पढित्ता भिक्खु भिक्खुणी ।
[1]कुणंतु जं जहा भणियं इच्छंता हियमप्पणो ॥ १३७ ॥

॥ [2]गच्छायारं सम्मत्तं ॥ १७ ॥

१. जाणंतु जे० ॥ २. इति गच्छायारपइन्नं जे० । गच्छायारपइण्णयं सम्मत्तं सा० ॥

३००५. बहुसो उच्छोलिंती मुह-नयणे हत्थ-पाय-कक्खाओ ।
[1]गिण्हेइ रागमंडल सोइंदिय तह य [2]कब्बट्ठे ॥ १२२ ॥

३००६. जत्थ य थेरी तरुणी थेरी तरुणी य अंतरे सुयइ ।
गोयम ! तं गच्छवरं वरनाण-चरित्तआहारं ॥ १२३ ॥

३००७. धोइंति कंठियाओ पोइंति य तह य दिंति पोत्ताणि ।
गिहकज्जचिंतगीओ, न हु अज्जा गोयमा ! ताओ ॥ १२४ ॥

३००८. [3]खर-घोडाइट्ठाणे वयंति, ते वा वि तत्थ वच्चंति ।
वेसत्थीसंसग्गी उवस्सयाओ समीवम्मि ॥ १२५ ॥

३००९. [4]छक्कायमुक्कजोगा, धम्मकहा विगह पेसण गिहीणं ।
गिहिनिस्सेज्जं वाहिंति संथवं तह करंतीओ ॥ १२६ ॥

३०१०. समा सीस-पडिच्छीणं चोयणासु अणालसा ।
गणिणी गुणसंपण्णा पसत्थ[5]परिसाणुगा ॥ १२७ ॥

३०११. संविग्गा भीयपरिसा य उग्गदंडा य कारणे ।
सज्झाय-ज्झाणजुत्ता य संगहे य विसारया ॥ १२८ ॥

३०१२. जत्थुत्तर-पडिउत्तरवडिया अज्जाओ साहुणा सद्धिं ।
पलवंति सुरुट्ठा वी, गोयम ! किं तेण गच्छेण ? ॥ १२९ ॥

३०१३. जत्थ य गच्छे गोयम ! उप्पण्णे कारणम्मि अज्जाओ ।
गणिणीपिट्ठिठियाओ भासंती मउयसद्देणं ॥ १३० ॥

३०१४. माऊए दुहियाए सुण्हाए अहव [6]भइणिमाईणं ।
जत्थ न अज्जा अक्खइ गुत्तिविभेयं, तयं गच्छं ॥ १३१ ॥

३०१५. दंसणइयार कुणई, चरित्तनासं, जणेइ मिच्छत्तं ।
दोण्ह वि वग्गाणऽज्जा विहारभेयं [7]करेमाणी ॥ १३२ ॥

---

१. गिन्हइ रामण मंडण भोइंति य तह सं० ॥ २. कप्पट्टे पु० । कप्पस्स सं० ॥ ३. थलघो° सं० जे० पु० ॥ ४. सज्झायमु° सं० पु० सा० ॥ ५. °त्थपुरि° सं० पु० सा० ॥ ६. भयणि° जे० ॥ ७. कहेमाणी जे० ॥

३०१६. तम्मूलं संसारं जणेइ अज्जा वि गोयमा ! नूणं ।
तम्हा धम्मुवएसं मोत्तुं अन्नं न भासिज्जा ॥ १३३ ॥

३०१७. मासे मासे उ जा अज्जा एगसित्थेण पारए ।
कलहइ गिहत्थभासाहिं, सव्वं तीए निरत्थयं ॥ १३४ ॥

[गा. १३५–३७. गंथसमत्ती]

३०१८. महानिसीह-कप्पाओ ववहाराओ तहेव य ।
साहु-साहुणिअट्ठाए गच्छायारं समुद्धियं ॥ १३५ ॥

३०१९. पढंतु साहुणो एयं असज्झायं विवज्जिउं ।
उत्तमं सुयनिस्संदं गच्छायारं सुउत्तमं ॥ १३६ ॥

३०२०. गच्छायारं सुणित्ताणं पढित्ता भिक्खु भिक्खुणी ।
कुणंतु[1] जं जहा भणियं इच्छंता हियमप्पणो ॥ १३७ ॥

॥ गच्छायारं[2] सम्मत्तं ॥ १७ ॥

---

१. जाणंतु जे० ॥ २. इति गच्छायारपइन्नं जे० । गच्छायारपइण्णयं सम्मत्तं सा० ॥

१८

सारावलीपइण्णयं

[गा. १–६. पंचपरमेट्ठिमाहप्पं]

३०२१. आरंभेसु नियत्ता सव्वट्ठाणेसु मुक्कवावारा ।
उं[1]च्छिन्नराग-दोसा ते देवा देवयाणं पि[2] ॥ १ ॥

३०२२. ते अरिहंता १ सिद्धा २ आयरिया ३ नाणदायगा ४ साहू ५ ।
देवाण य जे पुज्जा नमोऽत्थु देवाहिदेवाणं ॥ २ ॥

३०२३. पणिवायसओजोगा(?) सगुणेहिं जे उ निम्मलजसा य ।
सव्वजगजीवबंधव-इट्ठ-विसिट्ठा य जेणेय(? ए) ॥ ३ ॥

३०२४. देवेहि पूइयगुणा गुणाहिया तेण पूइया लोए ।
अहभत्ति-गुणाणाओ लोओ उवहाणगुणगामी ॥ ४ ॥

३०२५. एए पंच वि गुरुणो पहाणगुणभूसिया य सव्वे वि ।
निम्मलजसा य निच्चं सुर-नरपुज्जा कया चेव ॥ ५ ॥

३०२६. जो जो भूमिपएसो पंचहिं पुरिसुत्तमेहिं अक्कंतो ।
सो सो भणिओ पुज्जो देवाण य माणुसाणं चं[3] ॥ ६ ॥

[गा. ७–७४. नारयरिसिं पइ अइमुत्तयकेवलिवत्तव्वे पुंडरीयगिरितित्थस्स उप्पत्ती फलं च]

३०२७. पुण्णो पुंडरियनगो निच्च कयत्थेहि फासिओ बहुसो ।
सुं[4]र-नरपुज्जो तेणं साहूहिं निसेविओ निच्चं ॥ ७ ॥

३०२८. गुणसंथवो कओ मे सारगुणेहिं तु पुंडरीयस्स ।
जह उप्पण्णं तित्थं तित्थफलं दो वि वण्णेमि ॥ ८ ॥

---

१. उच्छन्न° पु० १॥ २. तु पु० १॥ ३. पि प्र०॥ ४. सुरवर° पु० १॥

३०२९. अवरविदेहुप्पण्णे तित्थयरे पासिऊण अरिहंते ।
नारयरिसिस्स जायं धायइसंडे जओ चित्तं ॥ ९ ॥

३०३०. उप्पइओ वेगेणं दाहिणभरहस्स मज्झयारम्मि ।
पासइ देवुज्जोयं सिहरम्मि उ पुंडरीयस्स ॥ १० ॥

३०३१. देवा देवीहिं समं चारण-विज्जाहरा य सिद्धा य ।
पूयं करंति तुट्ठा केवलनाणिस्स साहुस्स ॥ ११ ॥

३०३२. भोजयवंसुप्पन्नो महुराया [1]अत्थि तस्स अंगरुहो ।
पुत्तो य धारणीए अइमुत्तकुमारनासु त्ति ॥ १२ ॥

३०३३. अच्छेरयमन्नंतो नारयरिसि आगओ य वेगेण ।
पासइ अइमुत्तरिसिं चउविहदेवेहिं परिकिण्णो(? ण्णं) ॥ १३ ॥

३०३४. सिरिनारओ वि वंदइ थुणमाणो उग्गसेणकुलवंसं ।
उज्जोयंतो सव्वं अइमुत्तकुमारकेवलिणो ॥ १४ ॥

३०३५. पुच्छामि अज्ज एयं अइमुत्तकुमारकेवली[2] सव्वं ।
किं पुज्जो एस नगो ? [3]किं वा नामेण पुंडरिओ ? ॥ १५ ॥

३०३६. साहामि तुम्ह नारय ! तित्थयरं जेण जत्थ तित्थम्मि ।
तित्थफलं तु असेसं जस्स य नामेण पुंडरिओ ॥ १६ ॥

३०३७. अवसप्पिणीइ पढमं तित्थयरो आसि रिसहदेवु त्ति ।
तस्स य पुत्तो भरहो तस्स सुओ पुंडरीओ त्ति ॥ १७ ॥

३०३८. उप्पण्णम्मि अणंते केवलनाणम्मि उसभसामिस्स ।
पढमसमोसरणम्मि य पडिबुद्धो पुंडरीओ त्ति ॥ १८ ॥

३०३९. होही भयं [4]तएयं, उत्तमबुद्धी [5]करेइ ता धम्मं ।
पावेइ दुक्खमज्झे, अत्थि हु दुक्खं तु हीणजणे ॥ १९ ॥

३०४०. तिरियाण दुक्खमहियं, अहिययरं होइ नरयवासीणं ।
होइ कुमाणुस्सदुहं, चवणभयं देवयाणं पि ॥ २० ॥

---

१. नत्थि पासअंग° पु० १ पु० २॥ २. '°केवलिनम्' इत्यर्थः॥ ३. किं नाओ पुंडरीओ? त्ति॥ पु० १॥ ४. 'तदेतत्' इत्यर्थः॥ ५. करेहि पु० १ पु० २॥

३०४१. एवं[1] नाऊण फुडं संसारो चउगईय नीसारो ।
चिंतिज्जंतो एसो असारमेसो य घरवासो ॥ २१ ॥

३०४२. सव्वं अणिच्चमेयं माया य पिया य पुत्त भज्जा य ।
भोगा य सयणवग्गा मित्ता भिच्चा य सव्वे[2] वि ॥ २२ ॥

३०४३. धम्मं सोऊण ठिओ पुंडरिओ अज्जयस्स पयमूले ।
सावज्जजोगविरओ जुत्तो सो साहुधम्मम्मि ॥ २३ ॥

३०४४. तुरियं वच्चइ चलिओ, मज्झगई वच्चई य लेसाए ।
वीसमिऊणं वच्चइ जेण न मुक्को हवइ पंथो ॥ २४ ॥

३०४५. सुयनाणीहिं भणिओ संपुण्णो पुंडरीयअणगारो ।
ताहे गुरूहिं भणिओ गच्छं वित्तूण विहराहि ॥ २५ ॥

३०४६. गुरुणाऽऽइट्ठं एयं सुरट्ठदेसम्मि पव्वओ तुंगो ।
तम्मि नगे चडियाणं होही नाणोदओ तुज्झ ॥ २६ ॥

३०४७. गुरुवयणं वित्तूणं आढत्तो विहरिऊण भरहद्धे ।
संपत्तो सोरट्ठं अहियं सुयनाणचारित्ती ॥ २७ ॥

३०४८. विहरंता य सुरट्ठं पासंति नगं तरूहिं संछन्नं ।
गुरुवयणं संभरियं एस गिरी अज्ज सो दिट्ठो ॥ २८ ॥

३०४९. गुरुणाऽऽइट्ठो एसो सुरट्ठदेसम्मि पव्वओ तुंगो ।
केवलनाणुप्पत्ती सुहेण सिद्धिं च लब्भामो ॥ २९ ॥

३०५०. नवबंभचेरगुत्ता दसविहधम्मम्मि सुट्ठु आउत्ता ।
सत्तरससंजमजुया दुच्छक्कतवसोसियसरीरा ॥ ३० ॥

३०५१. अट्ठारस उ सहस्सा सीलंगाणं जिणेहिं पन्नत्ता ।
ते धारंति सुविहिया नाण-चरण-दंसणविसुद्धा ॥ ३१ ॥

३१५२. सामाइयमाईयं अंगसुयं चउदसा[3]वि पुव्वाइं ।
एयाइ गुणेमाणा अच्छंति गिरिं प[4]लोएंता ॥ ३२ ॥

---

१. एयं पु० ॥ २. सव्वेए ॥ पु० २ प्र० ॥ ३. °साइं पु° पु० २ ॥ ४. पलोयंता पु० २ प्र० ॥

३०५३. कत्थय रुप्पसिलायल कत्थय तवणिज्जपुंजसंकासो ।
कत्थय रयणुब्भासो कत्थय दि[2]ज्जंतदिट्ठिसुहो ॥ ३३ ॥

३०५४. गोसीस-मलयचंदण-कप्पूरा-ऽगरु-तुरुक्क-मणितेओ ।
एएहिं गिरी रम्मो कंकेल्लय-केलिमाईहिं ॥ ३४ ॥

३०५५. पुन्नाग-नागचंपय-केसर-कणियार-पाडलदुमेहिं ।
जूहेहिं पारिजायय-केसुय-जासुयण[3]संकिण्णो ॥ ३५ ॥

३०५६. अइमुत्तय-जाईहि य मल्लिय-कोरिंट-जूहियापउरो ।
दमणो(?णा)-असोय-कुंकुम-सुवण्णजाईयकुसुमेहिं ॥ ३६ ॥

३०५७. दसविहकप्पदुमेहिं नाणाविहखज्ज-पिज्जरसिएहिं ।
भूसण-वत्थ-विलेवण-सयणीएहिं च विविहेहिं ॥ ३७ ॥

३०५८. देवाण माणुसाण य निच्चं चिय भूमिभागरमणिज्जो ।
नच्चंतगीयवाइयअइसुरभोगो सुरगणाणं ॥ ३८ ॥

३०५९. एयारिसो नगवरो भूमीओ अट्ठजोयणुत्तुंगो ।
दसजोयणवित्थिण्णो सिहरे, मूले य पण्णासं ॥ ३९ ॥

३०६०. गयरागो होऊणं आरूढो पव्वयस्स सिहरम्मि ।
साहूहिं पुंडरीओ ए[4]गुत्तरपंचकोडीहिं ॥ ४० ॥

३०६१. चित्तस्स पुण्णिमाए मासक्खमणेण केवलं नाणं ।
उप्पन्नं सव्वेसिं पढमयरं पुंडरीयस्स ॥ ४१ ॥

३०६२. केवलिमहिमं दट्ठुं पुंडरिए सुरगणेहिं कीरंतं ।
उप्पण्णनाणरयणा केवलि जाया तओ सव्वे ॥ ४२ ॥

३०६३. मुक्खसुहं संपत्ता[5] सेत्तुंजगिरिस्स मत्थए सव्वे ।
पुंडरिओ साहू विव सिद्धा बुद्धा य कयउण्णा ॥ ४३ ॥

३०६४. देवेहिं कया महिमा सिद्धिं पत्ताण सव्वसाहूणं ।
पुंडरियकेवलिस्स य सरीरपूया कया विहिणा ॥ ४४ ॥

---

१. कत्यइ पु० २॥ २. दिप्पंत° पु० २ पु० १सं०॥ ३. °णसंकासो॥ पु० १ पु० २॥
४. एकोत्त° पु० २ प्र०॥ ५. °त्ता पुंडरियनगस्स म° पु० १॥

३०४१. एवं नाऊण फुडं संसारो चउगईय नीसारो ।
चिंतिज्जंतो एसो असारमेसो य घरवासो ॥ २१ ॥

३०४२. सव्वं अणिच्चमेयं माया य पिया य पुत्त भज्जा य ।
भोगा य सयणवग्गा मित्ता भिच्चा य सव्वे वि ॥ २२ ॥

३०४३. धम्मं सोऊण ठिओ पुंडरिओ अज्जयस्स पयमूले ।
सावज्जजोगविरओ जुत्तो सो साहुधम्मम्मि ॥ २३ ॥

३०४४. तुरियं वच्चइ चलिओ, मज्झगई वच्चई य लेसाए ।
वीसमिऊणं वच्चइ जेण न मुक्को हवइ पंथो ॥ २४ ॥

३०४५. सुयनाणीहिं भणिओ संपुण्णो पुंडरीयअणगारो ।
ताहे गुरूहिं भणिओ गच्छं वित्तूण विहराहि ॥ २५ ॥

३०४६. गुरुणाऽऽइट्ठं एयं सुरट्ठदेसम्मि पव्वओ तुंगो ।
तम्मि नगे चडियाणं होही नाणोदओ तुज्झ ॥ २६ ॥

३०४७. गुरुवयणं वित्तूणं आढत्तो विहरिऊण भरहद्धे ।
संपत्तो सोरट्ठं अहियं सुयनाणचारित्ती ॥ २७ ॥

३०४८. विहरंता य सुरट्ठं पासंति नगं तरूहिं संछन्नं ।
गुरुवयणं संभरियं एस गिरी अज्ज सो दिट्ठो ॥ २८ ॥

३०४९. गुरुणाऽऽइट्ठो एसो सुरट्ठदेसम्मि पव्वओ तुंगो ।
केवलनाणुप्पत्ती सुहेण सिद्धिं च लब्भामो ॥ २९ ॥

३०५०. नववंभचेरगुत्ता दसविहधम्मम्मि सुट्ठु आउत्ता ।
सत्तरससंजमजुया दुछक्कतवसोसियसरीरा ॥ ३० ॥

३०५१. अट्ठारस उ सहस्सा सीलंगाणं जिणेहिं पन्नत्ता ।
ते धारंति सुविहिया नाण-चरण-दंसणविसुद्धा ॥ ३१ ॥

३१५२. सामाइयमाईयं अंगसुयं चउदसाँवि पुव्वाइं ।
एयाइ गुणेमाणा अच्छंति गिरिं पँलोएंता ॥ ३२ ॥

---

१. एयं पु० ॥ २. सव्वेए ॥ पु० २ प्र० ॥ ३. °साइं पु° पु० २ ॥ ४. पलोयंता पु० २ प्र० ॥

३०५३. कत्थय रुप्पसिलायल कत्थय तवणिज्जपुंजसंकासो ।
कत्थय रयणुब्भासो कत्थय दि[2]ज्जंतदिट्ठिसुहो ॥ ३३ ॥

३०५४. गोसीस-मलयचंदण-कप्पूरा-ऽगरु-तुरुक्क-मणितेओ ।
एएहिं गिरी रम्मो कंकेल्लय-केलिमाईहिं ॥ ३४ ॥

३०५५. पुन्नाग-नागचंपय-केसर-कणियार-पाडलदुमेहिं ।
जूहेहिं पारिजायय-केसुय-जासुयण[3]संकिण्णो ॥ ३५ ॥

३०५६. अइमुत्तय-जाईहि य मल्लिय-कोरिंट-जूहियापउरो ।
दमणो(?णा)-असोय-कुंकुम-सुवण्णजाईयकुसुमेहिं ॥ ३६ ॥

३०५७. दसविहकप्पदुमेहिं नाणाविहखज्ज-पिज्जरसिएहिं ।
भूसण-वत्थ-विलेवण-सयणीएहिं च विविहेहिं ॥ ३७ ॥

३०५८. देवाण माणुसाण य निच्चं चिय भूमिभागरमणिज्जो ।
नच्चंतगीयवाइयअइसुरभोगो सुरगणाणं ॥ ३८ ॥

३०५९. एयारिसो नगवरो भूमीओ अट्ठजोयणुतुंगो ।
दसजोयणवित्थिण्णो सिहरे, मूले य पण्णासं ॥ ३९ ॥

३०६०. गयरागो होऊणं आरूढो पव्वयस्स सिहरम्मि ।
साहूहिं पुंडरीओ [4]एगुत्तरपंचकोडीहिं ॥ ४० ॥

३०६१. चित्तस्स पुण्णिमाए मासक्खमणेण केवलं नाणं ।
उप्पन्नं सव्वेसिं पढमयरं पुंडरीयस्स ॥ ४१ ॥

३०६२. केवलिमहिमं दट्ठुं पुंडरिए सुरगणेहिं कीरंतं ।
उप्पण्णनाणरयणा केवलि जाया तओ सव्वे ॥ ४२ ॥

३०६३. मुक्खसुहं संपत्ता[5] सेत्तुंजगिरिस्स मत्थए सव्वे ।
पुंडरिओ साहू विव सिद्धा बुद्धा य कयउण्णा ॥ ४३ ॥

३०६४. देवेहिं कया महिमा सिद्धिं पत्ताण सव्वसाहूणं ।
पुंडरियकेवलिस्स य सरीरपूया कया विहिणा ॥ ४४ ॥

---

१. कत्थइ पु० २॥ २. दिप्पंत° पु० २ पु० १सं०॥ ३. °णसंकासो॥ पु० १ पु० २॥
४. एकोत्त° पु० २ प्र०॥ ५. °त्ता पुंडरियनगस्स म° पु० १॥

३०६५. पूयं काऊण तओ देवा वच्चंति अप्पणो ठाणे ।
पुंडरियकेवलिस्स वि, भरहेण कयं तु जिणभवणं ॥ ४५ ॥

३०६६. नवनंवइं[1] पुव्वाइं विहरंतो आगओ य सित्तुंजे ।
उसभो[2] साहूहि समं समोसढो पढमतित्थम्मि ॥ ४६ ॥

३०६७. अवसप्पिणीइ अहयं पढमो तित्थंकरो य भवियाणं ।
तित्थं च पुंडरीयं पढमयरं सव्वतित्थाणं ॥ ४७ ॥

३०६८. देवेहिं इमं घुट्ठं जणाण परिसागयाण भवियाणं ।
पुण्णो एस नगवरो नामेणं पुंडरीओ त्ति ॥ ४८ ॥

३०६९. सेयट्ठीणं पुंज्जो[3] सिद्धिं पत्ताण केवलीणं तु ।
उच्छूढा खीरोदे तेण सुराणं तु सेत्तुंजो ॥ ४९ ॥

३०७०. नमि-विनमी वेयड्ढे विज्जाहरचक्कवट्टिनरवइणो ।
सिद्धिगया सेत्तुंजे केवलिणो दोहिं कोडीहिं ॥ ५० ॥

३०७१. इक्खागवंससंभवभरहो रामो य दसरहसुया य ।
उप्पन्ननाणविहवा पुंडरिए सिद्धिसंपत्ता ॥ ५१ ॥

३०७२. पज्जुन्न-संबसहिया अद्धुट्ठाओ कुमारकोडीओ ।
पुंडरिए सिद्धिगया केवलनाणे समुप्पन्ने ॥ ५२ ॥

३०७३. पंडुसुया पंच जणा दविडनरिंदाण पंच कोडीओ ।
सिद्धिगया सेत्तुंजे होऊणं केवली सव्वे ॥ ५३ ॥

३०७४. अज्ज वि दीसइ लोए भत्तं चइऊण पुंडरीयनगे ।
सग्गे सुहेण वच्चइ सीलविहूणो वि होऊणं ॥ ५४ ॥

३०७५. तेवीसं तित्थयरा समोसढा इंद-चक्किपरिवारा ।
तेण य पयडं तित्थं भरहद्धे पुंडरीयं तु ॥ ५५ ॥

३०७६. बंभण-खत्तिय-वइसा सुद्दा विण्णाणबाहिरा जे वि[4] ।
तित्थफलं पावंति य निवसंता ते वि सित्तुंजे ॥ ५६ ॥

---

१. °नवइं पु० १ ॥ २. °भो देवेहि पु० २ प्र० ॥ ३. पुट्टो पु० १ । पुंजो प्र० ॥ ४. उ पु० १

३०७७. जं लहइ अन्नतित्थे[1] उग्गेण तवेण बंभचेरेणं ।
तं लहइ पयत्तेणं सेत्तुंजगिरिम्मि संपत्तो ॥ ५७ ॥

३०७८. जं कोडीए[2] पुण्णं कामियआहारभोइयाए[3] य ।
तं लहइ तित्थपुण्णं एकोवासेण सेत्तुंजे ॥ ५८ ॥

३०७९. गावी-सुवण्णदाणे भूमीदाणे य जं भवे पुण्णं ।
तं लहइ पयत्तेणं पूयाकरणेण सेत्तुंजे ॥ ५९ ॥

३०८०. जो पडिमं चेइहरे सेत्तुंजगिरिस्स मत्थए कुणइ ।
भोत्तूण भरहवासं वसइ स सग्गे निरुवसग्गे ॥ ६० ॥

३०८१. जो पुण तवं च तप्पइ उड्ढभुओ एक्कपायनिक्कंपो ।
सेत्तुंजे चडिऊणं होइ सुरिंदो नरिंदो वा ॥ ६१ ॥

३०८२. पूयं करेइ विहिणा सेत्तुंजे चेइयाण सव्वेसिं ।
सो पूइज्जइ निच्चं देवाऽसुर-माणुसेहिं पि ॥ ६२ ॥

३०८३. संभरइ जो तिसंझं सेत्तुंजे जाइ वंदओ पसरे ।
भावविसुद्ध तहा वि हु तित्थफलं होइ पुंडरिए ॥ ६३ ॥

३०८४. सट्ठाणे वि ठियस्स वि संभरमाणस्स वड्ढए पुण्णं ।
पावइ सो तित्थफलं सेत्तुंजे भावसुद्धीए ॥ ६४ ॥

३०८५. तित्थाण तित्थजत्ता सम्मं नो होइ माणुसे लोए ।
जाव न दिट्ठो विहिणा पुंडरिओ गिरी सुरट्ठाए ॥ ६५ ॥

३०८६. जं किंचि नामतित्थं सग्गे पायालि माणुसे लोए ।
तं सयलमेव दिट्ठं पुंडरिए वंदिए संते ॥ ६६ ॥

३०८७. केवलनाणुप्पत्ती निव्वाणं आसि सव्वसाहूणं ।
पुंडरिए वंदित्ता सव्वे ते वंदिया तित्था ॥ ६७ ॥

३०८८. अट्ठावइ सम्मेए पावा-चंपाइ उज्जिलनगे य ।
वंदित्ता पुण्णफलं सयगुणियं तं पि पुंडरिए ॥ ६८ ॥

---

१. °त्थे चरणेण त° पु० १ पु० २ ॥ २. °ए दिण्णं पु० २ प्र० ॥ ३. °या जे उ। पु० १ ॥

३०८९. पूयाकरणे पुण्णं एगगुणं, सयगुणं च पडिमाए ।
जिणभवणेण सहस्सं, णंतगुणं पालणे होइ ॥ ६९ ॥

३०९०. छत्तं झयं पडागं चामर-भिंगार-ण्हवणकलसाइं ।
वलिथालं सेत्तुंजे दिंतो विज्जाहरो होइ ॥ ७० ॥

३०९१. वेयड्ढे य गुणड्ढे दुण्ह वि सेढीण होइ सो राया ।
रहदाणं दाऊणं सेत्तुंजे तित्थठाणम्मि ॥ ७१ ॥

३०९२. जो चडइ हु सित्तुंजे अट्ठमि चाउद्दसीइ पण्णरसिं ।
दुण्ह वि पक्खाण फलं सो होइ परित्तसंसारी ॥ ७२ ॥

३०९३. नवकार-पोरिसीए पुरिमड्ढेक्कासणे य आयामे ।
[1]पुंडरियं च सरंतो फलकंखी कुणइ भत्तट्ठं ॥ ७३ ॥

३०९४. छट्ठ-ऽट्ठम-दसम-दुवालसाइं मास-ऽद्धमासखमणाइं ।
तिगरणसुद्धो लहई सित्तुंजं संभरंतो य ॥ ७४ ॥

[गा. ७५–८५. नारयरिसिआईणं दिक्खा-केवलुप्पत्ति-सिद्धिगमणाइं]

३०९५. नारयरिसि तित्थफलं सोऊ[2]णं रिसिवराण कोडीए ।
सम्मत्तलद्धबुद्धी आढत्तो चिंतिउं एयं ॥ ७५ ॥

३०९६. भूमीसेज्जा-वक्कलनियंसणो मूल-साय(? उ)फलभक्खी ।
जूयाहिं सिरं खद्धं जडाकलावं वहंतस्स ॥ ७६ ॥

३०९७. निक्कारणं च भमिओ परछिद्दाइं मणेण चिंतंतो ।
पिसुणो निराणुकंपो आसि अहं सयललोयस्स ॥ ७७ ॥

३०९८. पिसुणत्तणेण अहयं जुज्झामि जणस्स यं(जं) [3]अथामस्स ।
लोए निव्विणमणसो हरिसेण पणच्चिओ गयणे ॥ ७८ ॥

३०९९. एसो निव्विणमणसो आसि अहं माणुसम्मि लोगम्मि ।
इण्हि वच्चामि अहं जिणोवइट्ठेण मग्गेण ॥ ७९ ॥

१. पुंडरिए य सरंतो फलकंखी जिणइ भवतण्हं पु० ॥ २. °ऊणं सुरव° पु० २ प्र० ॥
३. अपावस्स पु० २ ॥

३१००. जह जह वेरग्गमणो तह तह सुज्झंति नारए लेसा ।
सव्वं खवेइ कम्मं इहभवियं तं(जं) च अण्णभवे ॥ ८० ॥

३१०१. दिक्खाभिमुहो चलिओ लोयं च करेइ अप्पणो सीसे ।
उक्खणइ जडाभारं पंचहिं मुट्ठीहिं सव्वं पि ॥ ८१ ॥

३१०२. निम्मा[1]यम्मि य लोए विसुद्धलेसस्स नारयरिसिस्स ।
तिहुयणसारं दिव्वं उप्पण्णं केवलं नाणं ॥ ८२ ॥

३१०३. ए[2]कुत्तरा य कोडी सेत्तुंजगिरिस्स मत्थए सव्वे ।
सिद्धिगया खीणरया केवलनाणे समुप्पण्णे ॥ ८३ ॥

३१०४. अद्धुट्ठा कोडीओ वालीखिल्लाण रिसिग[3]णाणं तु ।
आ[4]या खणेण ते वि हु नहयलमग्गेण तवसिद्धा ॥ ८४ ॥

३१०५. देवेहिं ना[5]डइज्जं केवलिमहिमाइ पूइयं दट्ठुं ।
सिद्धिगमणं लभंते[6] रिसिवरनाणे समुप्पन्ने ॥ ८५ ॥

[गा. ८६–१०२. पुंडरीयगिरिमाहिमा]

३१०६. नाणवरकेवलिस्स वि अइमुत्तरिसिस्स सव्वहा जेणं ।
नारयरिसिस्स कहियं तित्थफलं पुंडरीयस्स ॥ ८६ ॥

३१०७. भोगाण होइ भोगी[7] दाणं दिंतो य पुंडरीयनगे ।
जो पुण तवं च तप्पइ सो होइ सुराहिवो सग्गे ॥ ८७ ॥

३१०८. मुक्खं सुहेण वच्चइ सेत्तुंजगिरिस्स मत्थए घित्तुं ।
निस्संगो य निरासो झायंतो सुक्कझाणं च ॥ ८८ ॥

३१०९. सारावलियं नामं गाहाण सयं तु कोइ थोऊणं ।
चिंतंतो य पढंतो मुच्चइ स[8]व्वेहिं पावेहिं ॥ ८९ ॥

१. "निर्मिते लोचे" पु० १ टिप्पणी ॥ २. एकोत्त° पु० २ प्र० ॥ ३. रिसिवराणं पु० १ ॥ ४. "आयावणेणं—आतापनेन, आगताः क्षणेन इति वा" पु० १ टिप्पणी, अनेनात्र आयावणेण इति पाठभेदोऽवबुध्यते ॥ ५. नारयज्जं पु० २ प्र० ॥ ६. °ते सिरिव° पु० २ प्र० ॥ ७. भोगी पु० २ ॥ ८. सव्वेहिं रोगेहिं पु० १ ॥

३११०. कंतारदुग्गमग्गे भीसणरण्णे मसाणमज्झम्मि ।
वच्चइ नरो अविग्घं सरमाणो पुंडरीयं तु ॥ ९० ॥

३१११. हीरंतो नइमज्झे समुद्दमज्झे य नावमारूढो ।
सित्तुंजं चिंतंतो खेमेण नरो समुत्तरइ ॥ ९१ ॥

३११२. वाहिग्घत्थो पुरिसो उप्पायहओ य मारिच्छिक्को वा ।
मुच्चइ सो मरणाओ पुंडरियं संभरंतो उ ॥ ९२ ॥

३११३. झीणविहवो मणुस्सो ईसरियं पावए मुहुत्तेणं ।
होऊण अणण्णमणो जो सित्तुंजं सरिज्ज सया ॥ ९३ ॥

३११४. लहइ कुमारी सुवरं, मयवच्छा लहइ पुत्तभंडाइं ।
दूहव सुहवा जायइ पुंडरियं संभरंता उ ॥ ९४ ॥

३११५. अण्णे य गुणा बहवे नर-नारीणं भवंति निच्चं ता ।
पुंडरियचिंतणेण य दिट्ठेण य सव्वसिद्धीओ ॥ ९५ ॥

३११६. लहइ य उववासफलं सित्तुंजे पुप्फमाल दस दिंतो ।
वीसाए छट्ठफलं, तीसाए अट्ठमं लहइ ॥ ९६ ॥

३११७. चत्ताए दसमफलं, पन्नासाएं य पुण दुवालसमं ।
पक्खोवासं लहई दाणं दाऊण सेत्तुंजे ॥ ९७ ॥

३११८. मासखमणं तु लब्भइ कप्पूरा-ऽगरु-तुरुक्कधूवेण ।
कत्तियमासक्खमणं साहूपडिलाहणे लहइ ॥ ९८ ॥

३११९. वइसाहमासखमणं पुंडरिए जो करेइ जिणभवणं ।
सो होइ चक्कवट्टी चउसट्ठिसहस्सजुवइवई ॥ ९९ ॥

३१२०. पडिमाठवणापुण्णं सहस्सदाणेण लहइ सेत्तुंजे ।
जिणभवणे जं पुण्णं लक्खपयाणेण सो लहइ ॥ १०० ॥

३१२१. सयदो सहस्सदाई लक्खपयाणेण पत्तईसरिओ ।
कीवो वि देइ कागिणि तिन्नि समा हुंति नायव्वा ॥ १०१ ॥

---

१. °ए उ खमणवारसगं। पु० २ प्र०॥ २. "प्राप्तैश्वर्यः" पु० १ टिप्पणी॥

३१२२. उत्तिमदाणं दिंतो उत्तिमपुरिसो य होइ अन्नभवे ।
मज्झेण होइ मंज्झो, हीणयरो होइ हीणेणं[1] ॥ १०२ ॥

[गा. १०३-१२. नाण-जीवदयाणं फलं]

३१२३. दाणेण होइ भोगी वच्चइ सग्गं तवेण उज्जुत्तो ।
नाणागमं करिंतो भावविसुद्धं लहइ मुक्खं ॥ १०३ ॥

३१२४. जीवियदाणं लद्धं जीवाणं मुक्खनिच्छयं नाउं ।
सुहकारणं तु[2] एयं मयस्स किं दव्वभोगेहिं ॥ १०४ ॥

३१२५. जीवंतो परिभुंजइ आहारं पुप्फ-वत्थ-गंधाइं ।
तंबोलं इत्थिसुहं सयणा-ऽऽसण-खज्ज-पाणाइं ॥ १०५ ॥

३१२६. जीवियदाणं दिंतो देइ सया जीवभोगपरिभोगे ।
भोगत्थिणा निरुत्तं दायव्वं जीवियं जीए ॥ १०६ ॥

३१२७. सग्गं अवस्स वच्चइ तव-संजम-समिइ-गुत्तिसंजुत्तो ।
दसविहधम्मम्मि ठिओ वच्चइ सग्गं निरुवसग्गं ॥ १०७ ॥

३१२८. सग्गत्थिणा निरुत्तं सुव्वइ धम्मो जिणेहिं निद्दिट्ठो ।
सग्गं वा जं न लहे जिणवयणं जो न सद्दहइ ॥ १०८ ॥

३१२९. जीवे जिणपन्नत्ते असद्दहंतो य जो तवं चरइ ।
सो अन्नाणी मूढो, कायकिलेसो, न से हु तवो ॥ १०९ ॥

३१३०. परमत्थो नाणाई न नज्जई लद्धयं तु तं नाणं ।
लद्धं जं संविज्जइ तह नज्जइ नाणओ सव्वं ॥ ११० ॥

३१३१. नाणायत्ता किरिया, किरियायत्ता य दंसणविसोही ।
नाणं जिणोवइट्ठं मुक्खंगे साहगं हवइ ॥ १११ ॥

३१३२. एयं तं नाणवरं वच्चइ मुक्खम्मि जेण लद्धेण ।
सेसाइं कुनाणाइं मुक्खपहं ताइं नासंति ॥ ११२ ॥

१. मज्झो हीणयरो होइ दारिद्दो ॥ पु० २ प्र० ॥ २. तु पंथो म° पु० २ प्रं० ॥

३११०. कंतारदुग्गमग्गे भीसणरण्णे मसाणमज्झम्मि ।
वच्चइ नरो अविग्घं सरमाणो पुंडरीयं तु ॥ ९० ॥

३१११. हीरंतो नइमज्झे समुद्दमज्झे य नावमारूढो ।
सित्तुंजं चिंतंतो खेमेण नरो समुत्तरइ ॥ ९१ ॥

३११२. वाहिग्घत्थो पुरिसो उप्पायहओ य मारिछिक्को वा ।
मुच्चइ सो मरणाओ पुंडरियं संभरंतो उ ॥ ९२ ॥

३११३. झीणविहवो मणुस्सो ईसरियं पावए मुहुत्तेणं ।
होऊण अणण्णमणो जो सित्तुंजं सरिज्ज सया ॥ ९३ ॥

३११४. लहइ कुमारी सुवरं, मयवच्छा लहइ पुत्तभंडाइं ।
दूहव सुहवा जायइ पुंडरियं संभरंता उ ॥ ९४ ॥

३११५. अण्णे य गुणा बहवे नर-नारीणं भवंति निच्चं ता ।
पुंडरियचिंतणेण य दिट्ठेण य सव्वसिद्धीओ ॥ ९५ ॥

३११६. लहइ य उववासफलं सित्तुंजे पुप्फमाल दस दिंतो ।
वीसाए छट्ठफलं, तीसाए अट्ठमं लहइ ॥ ९६ ॥

३११७. चत्ताए दसमफलं, पन्नासाए[1] य पुण दुवालसमं ।
पक्खोवासं लहई दाणं दाऊण सेत्तुंजे ॥ ९७ ॥

३११८. मासखमणं तु लब्भइ कप्पूरा-ऽगरु-तुरुक्कधूवेण ।
कत्तियमासक्खमणं साहूपडिलाहणे लहइ ॥ ९८ ॥

३११९. वइसाहमासखमणं पुंडरिए जो करेइ जिणभवणं ।
सो होइ चक्कवट्टी चउसट्ठिसहस्सजुवइवई ॥ ९९ ॥

३१२०. पडिमाठवणापुण्णं सहस्सदाणेण लहइ सेत्तुंजे ।
जिणभवणे जं पुण्णं लक्खपयाणेण सो लहइ ॥ १०० ॥

३१२१. सयदो सहस्सदाई लक्खपयाणेण पत्तईसरिओ[2] ।
कीवो वि देइ कागिणि तिन्नि समा हुंति नायव्वा ॥ १०१ ॥

---

१. °ए उ खमणवारसगं। पु० २ प्र० ॥ २. "प्राप्तैश्वर्यः" पु० १ टिप्पणी ॥

३१२२. उत्तिमदाणं दिंतो उत्तिमपुरिसो य होइ अन्नभवे ।
मज्झेण होइ मं[1]ज्झो, हीणयरो होइ हीणेणं ॥ १०२ ॥

[गा. १०३-१२. नाण-जीवदयाणं फलं]

३१२३. दाणेण होइ भोगी वच्चइ सग्गं तवेण उज्जुत्तो ।
नाणागमं करिंतो भावविसुद्धं लहइ मुक्खं ॥ १०३ ॥

३१२४. जीवियदाणं लद्धं जीवाणं मुक्खनिच्छयं नाउं ।
सुहकारणं तु[2] एयं मयस्स किं दव्वभोगेहिं ॥ १०४ ॥

३१२५. जीवंतो परिभुंजइ आहारं पुप्फ-वत्थ-गंधाइं ।
तंबोलं इत्थिसुहं सयणा-ऽऽसण-खज्ज-पाणाइं ॥ १०५ ॥

३१२६. जीवियदाणं दिंतो देइ सया जीवभोगपरिभोगे ।
भोगत्थिणा निरुत्तं दायव्वं जीवियं जीए ॥ १०६ ॥

३१२७. सग्गं अवस्स वच्चइ तव-संजम-समिइ-गुत्तिसंजुत्तो ।
दसविहधम्मम्मि ठिओ वच्चइ सग्गं निरुवसग्गं ॥ १०७ ॥

३१२८. सग्गत्थिणा निरुत्तं सुव्वइ धम्मो जिणेहिं निद्दिट्ठो ।
सग्गं वा जं न लहे जिणवयणं जो न सद्दहइ ॥ १०८ ॥

३१२९. जीवे जिणपन्नत्ते असद्दहंतो य जो तवं चरइ ।
सो अन्नाणी मूढो, कायकिलेसो, न से हु तवो ॥ १०९ ॥

३१३०. परमत्थो नाणाई न नज्जई लद्धयं तु तं नाणं ।
लद्धं जं संविज्जइ तह नज्जइ नाणओ सव्वं ॥ ११० ॥

३१३१. नाणायत्ता किरिया, किरियायत्ता य दंसणविसोही ।
नाणं जिणोवइट्ठं मुक्खंगे साहगं हवइ ॥ १११ ॥

३१३२. एयं तं नाणवरं वच्चइ मुक्खम्मि जेण लद्धेण ।
सेसाइं कुनाणाइं मुक्खपहं ताइं नासंति ॥ ११२ ॥

१. मज्झो हीणयरो होइ दारिद्दो ॥ पु० २ प्र० ॥ २. तु पंथो म° पु० २ प्र० ॥

[गा. ११३-१५. अदाण-दाणेहिं दुह-सुहाइ]

३१३३. आभट्ठो य न देई हरइ मुहं अन्नओ पलोएइ ।
खीणम्मि भंडमुल्ले किं करिही अन्नजम्मम्मि ॥ ११३ ॥

३१३४. सित्तुंजम्मि चडंतो दाणं जो देइ इच्छियं पुरिसो ।
एयारिसो य लोए दाणवई दुल्लहो होइ ॥ ११४ ॥

३१३५. पढमो जो य मणुस्सो संसारे दुक्खिओ दरिद्दो य ।
बीओ य सया सुहिओ माणुसजम्मे य सग्गे य ॥ ११५ ॥
[तिहिं विसेसयं]

[गा. ११६. पत्थुयपुत्थयलेहणफलं]

३१३६. मा हवउ तस्स पावं सारावलिपुत्थयं लिहंतस्स ।
लहउ य जसो य कित्ती अइरेणं साहुसक्कारं ॥ ११६ ॥

॥ इति सारावलीपइण्णगं ॥ १८ ॥

१. इति श्रीसारावलीप्रकीर्णकं ॥ समाप्तं ॥ लिखितं च सौभाग्यसागरगणिना ॥ सा० श्रीरंगशृद्धिप [ठ] नार्थं पु० २ ॥

११

थेरभदंतसिरिपालित्तायरियसंकलियं

जोइसकरंडगं पइण्णयं

॥ णमो अरहंताणं ॥

[गा. १–७. मंगलं उवुग्घाओ य]

३१३७. [1]कातूण नमोक्कारं जिणवरवसहस्स वद्धमाणस्स ।
जोतिसकरंडगमिणं लीलावट्टी व लोगस्स ॥ १ ॥

३१३८. कालण्णाणाभिगमं सुणह समासेण पागडमहत्थं ।
णक्खत्त-चंद-सूरा जुगम्मि जोगं जध उवेंति ॥ २ ॥

३१३९. किं(?कं)चि वायग वालब्भं सुतसागरपारगं दढचरित्तं ।
[2]अप्पस्सुतो सुविहियं वंदिय सिरसा भणति सिस्सो ॥ ३ ॥—

३१४०. '[3]सज्झाय-झाण-जोगस्स धीर[4]! जदि वो ण [5]कोयि उवरोधो ।
इच्छामि ताव सोतुं कालण्णाणं समासेणं ॥ ४ ॥'

३१४१. अह भणति एवभणितो उवमा-विण्णाण-णाणसंपण्णो ।
सो समणगंधहत्थी पडिहत्थी अण्णवादीणं ॥ ५ ॥

३१४२. दि[6]वसिय-रातिय-पक्खिय-[7]चउमासिय तह य वासियाणं च ।
णिअयपडिक्कमणाणं [8]सज्झायस्सावि य तदत्थे ॥ ६ ॥—

३१४३. सुण ताव, सूरपण्णत्तिवण्णणं वित्थरेण जं णिउणं ।
थो[9]रुच्चएण एत्तो वोच्छं उलोगमेत्तागं ॥ ७ ॥

---

१. इत आरभ्य गाथाषट्कं मलयगिरिवृत्तौ पु० आदर्शे च नास्ति। जे०–खं० सूत्रादर्शयोः पुनरादित आरभ्य एकादश गाथा न सन्ति, किन्तु णमो अरहंताणं इत्युल्लिख्य णते(?) भावणियतं जोतिसचक्कं० इति द्वादशगाथातः प्रारब्धमिदं प्रकीर्णकं वर्तते, अतो ज्ञायते प्राचीनकालादेवैतत्प्रकीर्णकप्रारम्भभागो विनष्टोऽस्ति। किञ्च जेटी०–खंटी० आदर्शयोरेष प्रारम्भभागः सुरक्षितो वर्तते ॥ २. अप्पसुतो जेटि० खंटि० ॥ ३. सज्जियझाण° जेटि० खंटि० ॥ ४. वीर! जेटि० खंटि० ॥ ५. को पि उव° जेटि० ॥ ६. दिवस-रातिय° जेटि० ॥ ७. चाउम्मासिय° जेटि० खंटि० ॥ ८. सज्झियस्सा° जेटि० खंटि० ॥ ९. स्थूलोच्चयेनेत्यर्थः। थोगुच्चएण पु० मु० म० हं० वि० ॥

[गा. ११३-१५. अदाण-दाणेहिं दुह-सुहाइं]

३१३३. आभट्ठो य न देई हरइ मुहं अन्नओ पलोएइ ।
खीणम्मि भंडमुल्ले किं करिही अन्नजम्मम्मि ॥ ११३ ॥

३१३४. सित्तुंजम्मि चडंतो दाणं जो देइ इच्छियं पुरिसो ।
एयारिसो य लोए दाणवई दुल्लहो होइ ॥ ११४ ॥

३१३५. पढमो जो य मणुस्सो संसारे दुक्खिओ दरिद्दो य ।
बीओ य सया सुहिओ माणुसजम्मे य सग्गे य ॥ ११५ ॥
[तिहिं विसेसयं]

[गा. ११६. पत्थुयपुत्थयलेहणफलं]

३१३६. मा हवउ तस्स पावं सारावलिपुत्थयं लिहंतस्स ।
लहउ य जसो य कित्ती अइरेणं साहुसक्कारं ॥ ११६ ॥

॥ इति सारावलीपइण्णगं ॥ १८ ॥

१. इति श्रीसारावलीप्रकीर्णकं ॥ समाप्तं ॥ लिखितं च सौभाग्यसागरगणिना॥ सा० श्रीरंग-वृद्धिप [ठ] नार्थं पु० २॥

३१५१. उस्सासो निस्सासो य दो वि पाणो[1] त्ति भणए एक्को।
पाणा य सत्त थोवो, थोवा वि य सत्त लवमा[2]हु ॥ १५ ॥

३१५२. अट्टत्तीसं तु लवा अद्धलवो ३८½ चेव णा[3]लिगा हवइ।
[4]तीसे पुण संधाणं छिड्डं उदगं च वोच्छामि ॥ १६ ॥

३१५३. दा[5]लिमपुप्फागारा लोहम[6]या णालिया तु का[7]यव्वा।
तीसे तलम्मि छिड्डं छिड्डपमाणं च मे सु[8]णधा ॥ १७ ॥

३१५४. छ[9]ण्णउतिमूलवालेहिं तिवस्सं[10]जाताय गोकुमारीय।
उ[11]ज्जुगतपिंडितेहि तु कातव्वं णा[12]लियाछिड्डं ॥ १८ ॥

३१५५. अ[13]हवा दु[14]वस्सजायाय गयकुमारीय पुंछवालेहिं।
बिहिं बिहिं गुणेहिं तेहिं तु कातव्वं णा[15]लियाछिड्डं ॥ १९ ॥

३१५६. अधवा सुवण्णमासेहि चतुहि चतुरंगुला कया सूयी।
णालियतलम्मि तीय तु कातव्वं णा[16]लियाछिड्डं ॥ २० ॥

३१५७. ए[17]वं छिड्डपमाणं, धरिमं मेज्जं च मे णिसा[18]मेहि।
एत्तो उदगपमाणं वोच्छं, उदगं च जं भणियं ॥ २१ ॥

[गा. २२–१०२. बिइयं माणपाहुडं]

३१५८. चत्तारि मधुरं[19]गतणप्फलाणि सो सेडसासवो एक्को।
सोलस य सा[20]सवा[21] पुण हवंति मासप्फलं एक्कं ॥ २२ ॥

---

१. पाणु त्ति भण्णती एक्को। पाणा य सत्तसत्तरि थोवो, थोवा य सत्त लवो जे० खं०। नायं पाठः साधुः ॥ २. °माहू पु० ॥ ३. नालिया होइ पु० मु० ॥ ४. तीसे पुण संठाणं पु० मु०। तिस्से पुण संखाणं जे० खं०। मूलगतः संधाणं पाठः संस्थानार्थो ज्ञेयः, शुद्धश्च पाठः ॥ ५. दाडिमफुल्लागारा जे० खं० ॥ ६. °मयी नालि° जे० खं० पु० मु० ॥ ७. नायव्वा पु० वि० ॥ ८. सुणध जेटि०। सुणह जे० खं० पु० मु० म० वि० ॥ ९. तिण्णउति° खं०। तण्णउति° जे० विकृतावेतौ पाठभेदौ अशुद्धौ च ॥ १०. °स्सजेभयणा कुमारीय जेटि० खंटि०। °स्सजाताए रायकणेक्सु(? गयकणेरूए) जे० खं० ॥ ११. उज्जुकयापिंडित्तेहि तु का° पु० मु० म०। उज्जुकया संवलिया का° जे० खं० ॥ १२. नाडिया° पु० मु० ॥ १३. अधवा दुवस्सजाताए गयकणेरूए पुंछसंभूया। दो वाला ओभग्गा कायव्वं नालियाछिद्दं ॥ १९ ॥ अहवा सुवण्णमासा चत्तारि सुकुजाता(सुकुट्टिता) घण। सूओ(? सूई)। चउरंगुलप्पमाणा कायव्वं नालियाछिद्दं ॥ २० ॥ जे० खं० ॥ १४. दुवासजा° पु० ॥ १५. नाडिया° पु० वि० मु० ॥

[गा. ८-११. तेवीसइपाहुडाइं]

३१४४. कालपमाणं १ माणं २ णिप्फत्ती अधिकमासगस्स वि य ३ ।
वोच्छामि ओमरत्तं ४ पव्वं-तिहिणो समत्तिं च ५-६ ॥ ८ ॥

३१४५. णक्खत्तपरीमाणं ७ परिमाणं वा वि चंद-सूराणं ८ ।
णक्खत्त-चंद-सूराण गतिं ९ णक्खत्तजोगं च १० ॥ ९ ॥

३१४६. मंडलविभाग ११ मयणं १२ [1]ओउंटी १३ मंडले मुहुत्तगती १४ ।
उडु १५ विसुव १६ वतीवाते १७ तावं १८ वड्ढिं च दिवसाणं १९ ॥ १० ॥

३१४७. अव[2]मासि २० पुण्णमासी २१ पणट्ठपव्वं च २२ पोरिसिं वा वि २३[3] ।
ववहारणय[4]मएणं तं पुण सुण मे अणण्णमणो ॥ ११ ॥ त्ति ।

[गा. १२-२१. पढमं कालपमाणपाहुडं]

३१४८. लोगाणुभा[5]वणियतं जोतिसचक्कं भणंति [6]अरहंता ।
सव्वे कालविसेसा जस्स गतिविसेसणिप्फण्णा ॥ १२[7] ॥

३१४९. [8]संखेवेण तु कालो अणागताऽतीत वट्टमाणो य ।
संखेज्जमसंखेज्जो अणंतकालो [9]यं णिद्दिट्ठो ॥ १३ ॥

३१५०. कालो परमणिरुद्धो [10]अविभज्जो तं तु जाण समयं तु ।
समया य असंखेज्जा[11] हवति य उस्सास निस्सासो ॥ १४ ॥

---

१. आउट्टी मु० वि० ॥ २. °मास-पुण्ण° पु० मु० म० हं० वि० ॥ ३. अत्र श्रीमलयगिरिसूरिपादैः स्ववृत्तौ "पव्वं-तिहिणो समत्तिं च (गा० ८)" इत्येकप्राभृततया व्याख्यानेन "अवमास-पुण्णमासी(गा० ११)" इति चैकप्राभृततया व्याख्यानेन अत्र एकविंशतिप्राभृतविभागो विहितोऽस्ति, टिप्पनककृदाचार्येण पुनरत्र "एवमेते तेवीसं पाहुडे वण्णयिस्सामो जधक्कमं" इति निर्देशेन स्पष्टतया त्रयोविंशतिप्राभृतविभागो निर्दिष्टोऽस्ति ॥ ४. °मणूणं जेटि० खंटि० ॥ ५. °भावजणियं जो° पु० मु० म० हं० वि० ॥ ६. अरिहंता पु० मु० वि० ॥ ७. एष द्वादशसङ्ख्यो गाथाङ्कः टिप्पनकादर्शयोः वर्तत एव ॥ ८. तंखेणणणुलोगो(?) अतिच्छितो वट्टमाणगो चेव । संखे° जे० खं० । नायं पाठभेदः साधुः ॥ ९. उ णि° पु० मु० वि० । य बोधव्वो खं० । य बोद्धव्वो जे० ॥ १०. अविभज्जितं तु जिणसमयं तु जेटि० खंटि० । नायं पाठः साधुः ॥ ११. °ज्जा हवंति उस्सासणिस्सासा जे० खं० ॥

३१५१. उस्सासो निस्सासो य दो वि [1]पाणो त्ति भणणए एक्को ।
पाणा य सत्त थोवो, थोवा वि य सत्त लव[2]माहु ॥ १५ ॥

३१५२. अट्ठत्तीसं तु लवा अद्धलवो ३८½ चेव [3]णालिगा हवइ ।
[4]तीसे पुण संधाणं छिड्डुं उदगं च वोच्छामि ॥ १६ ॥

३१५३. [5]दालिमपुप्फागारा लोह[6]मया णालिया तु [7]कायव्वा ।
तीसे तलम्मि छिड्डुं छिड्डुपमाणं च मे [8]सुणधा ॥ १७ ॥

३१५४. [9]छण्णउतिमूलवालेहिं तिवस्[10]संजाताय गोकुमारीय ।
[11]उज्जुगतपिंडितेहि तु कातव्वं [12]णालियाछिड्डुं ॥ १८ ॥

३१५५. [13]अहवा [14]दुवस्सजायाय गयकुमारीय पुंछवालेहिं ।
बिहिं बिहिं गुणेहिं तेहिं तु कातव्वं [15]णालियाछिड्डुं ॥ १९ ॥

३१५६. अधवा सुवण्णमासेहि चतुहि चतुरंगुला कया सूयी ।
णालियतलम्मि तीय तु कातव्वं [16]णालियाछिड्डुं ॥ २० ॥

३१५७. [17]एवं छिड्डुपमाणं, धरिमं मेज्जं च मे णि[18]सामेहि ।
एत्तो उदगपमाणं वोच्छं, उदगं च जं भणियं ॥ २१ ॥

[गा. २२–१०२. बिइयं माणपाहुडं]

३१५८. चत्तारि मधु[19]रंगतणप्फलाणि सो सेडसासवो एक्को ।
सोलस य [20]सासवा[21] पुण हवंति मासप्फलं एक्कं ॥ २२ ॥

---

१. पाणु त्ति भण्णती एक्को। पाणा य सत्तसत्तरि थोवो, थोवा य सत्त लवो जे० खं०। नायं पाठः साधुः॥ २. °माहू पु०॥ ३. नालिया होइ पु० मु०॥ ४. तीसे पुण संठाणं पु० मु०। तिस्से पुण संखाणं जे० खं०। मूलगतः संधाणं पाठः संस्थानार्थो ज्ञेयः, शुद्धश्च पाठः॥ ५. दाडिमफुल्लागारा जे० खं०॥ ६. °मयी नालि° जे० खं० पु० मु०॥ ७. नायव्वा पु० वि०॥ ८. सुणध जेटि०। सुणह जे० खं० पु० मु० म० वि०॥ ९. त्तिण्णउति° खं०। तण्णउति° जे० विकृतावेतौ पाठभेदौ अशुद्धौ च॥ १०. °स्सजेभयणा कुमारीय जेटि० खंटि०। °स्सजाताए रायकणेक्कसु(? गयकणेरूए) जे० खं०॥ ११. उज्जुकयापिंडितेहि तु का° पु० मु० म०। उज्जुकया संवलिया का° जे० खं०॥ १२. नाडिया° पु० मु०॥ १३. अधवा दुवस्सजाताए गयकणेरूए पुंछसंभूया। दो वाला ओभग्गा कायव्वं नालियाछिद्दं ॥ १९ ॥ अहवा सुवण्णमासा चत्तारि सुकुन्नाता(सुकुट्टिता) घणा सूओ(?सूई)। चउरंगुलप्पमाणा कायव्वं नालियाछिद्दं ॥ २० ॥ जे० खं०॥ १४. दुवासजा° पु०॥ १५. नाडिया° पु० वि० मु०॥

३१५९. बे[1] च्चेव धण्णमासप्फलाणि गुंजाफलं[2] भवति एक्कं ।
गुंजाफलाणि[3] य दुवे रुप्पियमासो[4] हवति एक्को ॥ २३ ॥

३१६०. सोलस रुप्पियमासा एक्को[5] धरणो[6] हवेज्ज संखित्तो[7] ।
अड्ढाइज्जा धरणा य सुवण्णो सो य पुण[8] कंसो ॥ २४ ॥

३१६१. कंसा[9] चत्तारि पलं, पलाणि पुण अद्धतेरस दु[10] पत्थे ।
भारो य तुला वीसं एस, विधी होइ धरिमस्स ॥ २५ ॥

३१६२. पणतीसलोहपलिया वट्टा बावत्तरंगुला[11] दीहा[12] ।
पंचपलधरणगस्सा[13] समायकरणे तुला हवति ॥ २६ ॥

३१६३. सव्वग्गेण तुलाए लेहाओ पण्णवीसतिं होंति ।
चत्तारि[14] य लेहाओ जाओ णंदीविणद्धाओ[15] ॥ २७ ॥

३१६४. समकरणि[16] अद्धकंसा,[17] तत्तो कंसुत्तरा य चत्तारि ।
तत्तो पलुत्तराओ[18] जाव य दसको[19] त्ति लेहाओ ॥ २८ ॥

३१६५. बारस पण्णरसग[20] वीसगे[21] य[22] एत्तो दसुत्तरा अट्ठ ।
एवं सव्वसमासो लेहाणं पण्णवीसं तु ॥ २९ ॥

---

१६. नाडिया° पु० वि० ॥ १७. एयं जे० खं० ॥ १८. णिसामेध जे० खं० । निसामेह पु० मु° वि० म० ॥ १९. °रकणगप्फ° जे० खं० । °रगत्तिणफ° पु० । °रगत्तणफ° मु० ॥ २०. सासय पु° खं० । सेयसा पु° पु० मु० ॥ २१. °वा होंति धण्णमासप्फलं एक्कं जे० खं० ॥

१. दो चेव जे० खं० वि० पुं० मु० ॥ २. °फलं भवति एक्को जे० । फलो [हवइ] एक्को पु० ॥ ३. °लाणि दोन्नि उ रु° पु० मु० वि० ॥ ४. रुप्पयमासो हवे एक्को जे० खं० ॥ ५. एक्कं धरणं तु [होज्ज] संखित्तं जे० खं० ॥ ६. धरणं जेटि० खंटि० ॥ ७. संखेत्तो पु० ॥ ८. पुण करिसो पु० मु० वि० । 'कंसो' कर्प इत्यर्थः । अत्राधिकारे कंसशब्दः सर्वत्र कर्षार्थो ज्ञेयः ॥ ९. करिसा पु० मु० वि० ॥ १०. उ पु० मु० वि० । 'दु' तुअर्थे ॥ ११. °त्तरिंगु° जेटि० खंटि० ॥ १२. °ला सुकया । जे० खं० ॥ १३. °गस्स सा समा° जेटि० वि० । °ग सा समा खंटि० । °गस्स य समा° पु० मु० म० वि । °गसमा समा° जे० खं० ॥ १४. चत्तारि एत्थ लेहा जासिं नंदीविणद्धीविणद्धाणि जे० खं० ॥ १५. °पिणद्धा° पु० मु० ॥ १६. °रण कंसद्धपले तिण्णि य कंसा पले य णेहा(? लेहा) दो । एत्तो पणु(? लु)त्तराओ जाव दसक्खो त्ति लेहाओ जे० खं० ॥ १७. अद्धकरिसो तत्तो करिसुत्तरा य चत्तारि पु० मु० वि० ॥ १८. °राओ पुण जाव दस° जेटि० खंटि० ॥ १९. दसगो पु० वि० मु० ॥ २०. °रसा वी° खं० ॥ २१. वीसके य जे० खं० ॥ २२. य पण्णो दसुत्तरो जेटि० खंटि० ॥

३१६६. पंचसु [1]पण्णारसंगे तीसग [2]पण्णासंगे य [3]लेहाओ ।
[4]णंदीविणद्धिकाओ सेसाओ [5]उज्जुगलेहाओ ॥ ३० ॥

३१६७. तिण्णि [6]तु पलाणि कुलवो, [7]कंसद्धं चेव होति [8]बोद्धव्वो ।
चत्तारि [9]चेवं कुलवा पत्थो पुण मागहो [10]हवइ ॥ ३१ ॥

३१६८. चतुपत्थमाढगं पुण, चत्तारि य आढगाणि दोणो तु ।
सोलस दोणा खारी, खारीओ [11]वीसंतिं वाहो ॥ ३२ ॥

३१६९. धरिमस्स य [12]मेज्जस्स य एस विही [13]णालिगोदगस्स वि य ।
उवदेसेणुवदिट्ठं, [14]उदगपमाणं च वोच्छामि ॥ ३३ ॥

३१७०. उदगस्स [15]णालिगाएँ हवंति दो [16]आढगाणि परिमाणं ।
उदगं च इच्छितव्वं जारिसगं [17]तं च वोच्छामि ॥ ३४ ॥

३१७१. [18][19]एँयस्सं तु परिकम्मं कातव्वं दूसपट्टपरिपूतं ।
[20]मेहोदयं पसण्णं सारइयं वा गिरिणतीणं ॥ ३५ ॥

३१७२. बे णालिया मुहुत्तो, सट्ठिं पुण णालिया अहोरत्तो ।
पण्णरस अहोरत्ता पक्खो, [21]तीसं दिणा मासो ॥ ३६ ॥

३१७३. [22]गणिमेण य धरिमेण य मेज्जेण य वण्णितो अहोरत्तो ।
एत्तो उड्ढं वोच्छं जुगम्मि संवच्छरपमाणं ॥ ३७ ॥

३१७४. [23]संवच्छरो उ बारस मासा, [24]पक्खा य ते चउव्वीसं ।
[25]तिण्णेवं य सट्ठसया हवंति राइंदियाणं तु ॥ ३८ ॥

---

१. °सके तीसक पण्णासके य जे० खं० ॥ २. °सगा य जेटि० खंटि० ॥ ३. रेहाओ पु० ॥ ४. णंदीपिण° पु० मु० वि० ॥ ५. उज्जुलेहा° जे० खं० मु० वि० म० । उज्जुरेहा° पु० ॥ ६. य जे० खं० ॥ ७. करिसद्धं पु० मु० वि० ॥ ८. बोद्धव्वं जे० खं० । बोद्धव्वा पु० ॥ ९. चेय पु० ॥ १०. होइ वि० ॥ ११. वीसई वि० ॥ १२. मेयस्स पु० मु० वि० ॥ १३. °णाल्किाय उदगस्स। उवएसे उवदिट्ठं खं०। नालिगाए उदगस्स। उद्देसे उवइट्ठं पु० मु० म० वि० ॥ १४. °माणं जओ वोच्छं खं० पु० म० वि० ॥ १५. °ए भणियं दो खं० ॥ १६. °गा उ परि° पु० मु० वि० ॥ १७. तं पि मे सुणह खं० ॥ १८. एगस्स जेटि० खंटि० ॥ १९. °स्स परीमाणं का° खं० ॥ २०. मेघोदगं पसण्णं सारदियं वा गिरिणदीणं खं० ॥ २१. तीसा हवइ मासो खं० ॥ २२. इयं गाथा खं० पु० मु० वि० नास्ति। मलयगिरिपादवृत्तावपीयं व्याख्याता न दृश्यते। जेटि० खंटि० आदर्शयोः पुनर्दृश्यत एव॥ २३. °च्छरा य या° खं० ॥ २४. पक्खो य तं च° खं० ॥ २५. °व सया सट्ठा ह° पु० मु० सू० वि० ॥

३१५९. बे[1] च्चेव धण्णमासप्फलाणि गुंजाफलं[2] भवति एक्कं ।
गुंजाफलाणि[3] य दुवे रुप्पियमासो[4] हवति एक्को ॥ २३ ॥

३१६०. सोलस रुप्पियमासा एक्को[5] धरणो[6] हवेज्ज संखित्तो[7] ।
अड्ढाइज्जा धरणा य सुवण्णो सो य पुण[8] कंसो ॥ २४ ॥

३१६१. कंसा[9] चत्तारि पलं, पलाणि पुण अद्धतेरस दुं[10] पत्थे ।
भारो य तुला वीसं एस, विधी होइ धरिमस्स ॥ २५ ॥

३१६२. पणतीसलोहपलिया वट्टा बावत्तरं[11]गुला[12] दीहा ।
पंचपलधरणगस्सा[13] समायकरणे तुला हवति ॥ २६ ॥

३१६३. सव्वग्गेण तुलाए लेहाओ पण्णवीसतिं होंति ।
चत्तारि[14] य लेहाओ जाओ णंदीविणिद्धाओ[15] ॥ २७ ॥

३१६४. समकरणि[16] अद्धकंसा[17], तत्तो कंसुत्तरा य चत्तारि ।
तत्तो पलुत्तराओ[18] जाव य दसको[19] त्ति लेहाओ ॥ २८ ॥

३१६५. बारस पण्णरसग[20] वीसगे[21] य[22] एत्तो दसुत्तरा अट्ठ ।
एवं सव्वसमासो लेहाणं पण्णवीसं तु ॥ २९ ॥

---

१६. नाडिया° पु० वि० ॥ १७. एयं जे० खं० ॥ १८. णिसामेध जे० खं० । निसामेह पु० मु० वि० म० ॥ १९. °रकणगप्फ° जे० खं० । °रगत्तिणफ° पु० । °रगत्तणफ° मु० ॥ २०. सासय पु° खं० । सेयसा पु° पु० मु० ॥ २१. °वा होंति धण्णमासप्फलं एक्कं जे० खं० ॥

१. दो चेव जे० खं० वि० पुं० मु० ॥ २. °फलं भवति एक्को जे० । फलो [हवइ] एक्को पु० ॥ ३. °लाणि दोन्नि उ रु° पु० मु० वि० ॥ ४. रुप्पयमासो हवे एक्को जे० खं० ॥ ५. एक्कं धरणं तु [होज्ज] संखित्तं जे० खं० ॥ ६. धरणं जेटि० खंटि० ॥ ७. संखेत्तो पु० ॥ ८. पुण करिसो पु० मु० वि० । 'कंसो' कर्ष इत्यर्थः । अत्राधिकारे कंसशब्दः सर्वत्र कर्षार्थो ज्ञेयः ॥ ९. करिसा पु० मु० वि० ॥ १०. उ पु० मु० वि० । 'दु' तुअर्थे ॥ ११. °त्तरिंगु° जेटि० खंटि० ॥ १२. °ला सुकया । जे० खं० ॥ १३. °गस्स सा समा° जेटि० वि० । °ग सा समा खंटि० । °गस्स य समा° पु० मु० म० वि । °गसमा समा° जे० खं० ॥ १४. चत्तारि एत्थ लेहा जासिं नंदीविणद्धीविणद्धाणि जे० खं० ॥ १५. °पिणद्धा° पु० मु० ॥ १६. °रण कंसद्धपले तिण्णि य कंसा पले य णेहा(? लेहा) दो । एत्तो पणु(? लु)त्तराओ जाव दसक्खो त्ति लेहाओ जे० खं० ॥ १७. अद्धकरिसो तत्तो करिसुत्तरा य चत्तारि पु० मु० वि० ॥ १८. °राओ पुण जाव दस° जेटि० खंटि० ॥ १९. दसगो पु० वि० मु० ॥ २०. °रसा वी° खं० ॥ २१. वीसके य जे० खं० ॥ २२. य पण्णो दसुत्तरो जेटि० खंटि० ॥

३१६६. पंचसु पण्णारसगे[1] तीसग पण्णासगे[2] य लेहाओ[3] ।
णंदीविणद्धिकाओ[4] सेसाओ उज्जुगलेहाओ[5] ॥ ३० ॥

३१६७. तिण्णि तु[6] पलाणि कुलवो, कंसद्धं[7] चेव होति बोद्धव्वो[8] ।
चत्तारि चेवं[9] कुलवा पत्थो पुण मागहो हवइ[10] ॥ ३१ ॥

३१६८. चतुपत्थमाढगं पुण, चत्तारि य आढगाणि दोणो तु ।
सोलस दोणा खारी, खारीओ वीसंतिं[11] वाहो ॥ ३२ ॥

३१६९. धरिमस्स य मेज्जस्स[12] य एस विही णालिगोदगस्स[13] वि य ।
उवदेसेणुवदिट्ठं, उदगपमाणं[14] च वोच्छामि ॥ ३३ ॥

३१७०. उदगस्स णालिगाए[15] हवंति दो आढगाणि[16] परिमाणं ।
उदगं च इच्छितव्वं जारिसगं [17]तं च वोच्छामि ॥ ३४ ॥

३१७१. [18]एयस्सं[19] तु परिकम्मं कातव्वं दूसपट्टपरिपूतं ।
मेहोदयं[20] पसण्णं सारइयं वा गिरिणतीणं ॥ ३५ ॥

३१७२. बे णालिया मुहुत्तो, सट्ठिं पुण णालिया अहोरत्तो ।
पण्णरस अहोरत्ता पक्खो, [21]तीसं दिणा मासो ॥ ३६ ॥

३१७३. [22]गणिमेण य धरिमेण य मेज्जेण य वण्णितो अहोरत्तो ।
एत्तो उड्ढं वोच्छं जुगम्मि संवच्छरपमाणं ॥ ३७ ॥

३१७४. संवच्छरो[23] उ बारस मासा, पक्खा[24] य ते चउव्वीसं ।
तिण्णेव[25] य सइसया हवंति राइंदियाणं तु ॥ ३८ ॥

---

१. °सके तीसक पण्णासके य जे० खं० ॥ २. °सगा य जेटि० खंटि० ॥ ३. रेहाओ पु० ॥ ४. णंदीपिण° पु० मु० वि० ॥ ५. उज्जुलेहा° जे० खं० मु० वि० म०। उज्जुरेहा° पु० ॥ ६. य जे० खं० ॥ ७. करिसद्धं पु० मु० वि० ॥ ८. बोद्धव्वं जे० खं०। बोद्धव्वा पु० ॥ ९. चेय पु० ॥ १०. होइ वि० ॥ ११. वीसई वि० ॥ १२. मेयस्स पु० मु० वि० ॥ १३. °णालिकाय उदगस्स। उवएसे उवदिट्ठं खं०। नालिगाए उदगस्स। उद्देसे उवइट्ठं पु० मु० म० वि० ॥ १४. °माणं जओ वोच्छं खं० पु० म० वि० ॥ १५. °ए भणियं दो खं० ॥ १६. °गा उ परि° पु० मु० वि० ॥ १७. तं पि मे सुणह खं० ॥ १८. एगस्स जेटि० खंटि० ॥ १९. °स्स परीमाणं का° खं० ॥ २०. मेघोदगं पसण्णं सारदियं वा गिरिणदीणं खं० ॥ २१. तीसा हवइ मासो खं० ॥ २२. इयं गाथा खं० पु० मु० वि० नास्ति। मलयगिरिपादवृत्तावपीयं व्याख्याता न दृश्यते। जेटि० खंटि० आदर्शयोः पुनर्दृश्यत एव ॥ २३. °च्छरा य या° खं० ॥ २४. पक्खो य तं च° खं० ॥ २५. °व मया [illegible]

३१७५. एसो[1] उ कमो भणितो उडुस्स संवच्छरस्स कम्मस्स ।
कम्मो त्ति सावणो त्ति य उडु[2] त्ति वि य तस्स णामाणि ॥ ३९ ॥

३१७६. आदिच्चो[3]१ उडु२ चंदो३ रिक्खो४ अभिवड्ढितो५ य पंचेते ।
संवच्छरा जिणमते जुगस्स[4] माणं विधीयंते ॥ ४० ॥

३१७७. छ प्पि उडू परियट्टा एसो संवच्छरो उ आदिच्चो ।
पुव्वभणितो य कम्मो, एत्तो चंदं[5] पि वोच्छामि ॥ ४१ ॥

३१७८. पुण्णिमपरियट्टा पुण बारस संवच्छरो हवति चंदो ।
णक्खत्तचंदजोगो बारसगुणितो तु णक्खत्तो ॥ ४२ ॥

३१७९. तेरस[6] य चंदमासा एसो अभिवड्ढितो तु णातव्वो ।
एतेसिं[7] तु पमाणं वोच्छामि जहक्कमं होति ॥ ४३ ॥

३१८०. तिण्णि अहोरत्तसता छावट्ठा[8] भक्खरो हवति वासो[9] ।
तिण्णि[10] सया पुण सट्ठा[11] कम्मो संवच्छरो[12] हवति ॥ ४४ ॥

३१८१. तिण्णि अहोरत्तसता चउपण्णा[13] णियमसो हवे[14] चंदो ।
भागा य बारसेव[15] य बावट्ठिकतेण छेदेण ॥ ४५ ॥

३१८२. तिण्णि अहोरत्तसता सत्तावीसा य होंति णक्खत्ते[16] ।
एक्कावण्णं भागा सत्तट्ठिकतेण छेदेण ॥ ४६ ॥

---

१. इय एस कमो भणिओ णियमा संव° पु० मु० वि। मलयगिरिवृत्तौ तु एसो उ कमो भणिओ णियमा संवच्छरस्स इति पाठानुसारेण व्याख्यातमाभाति॥ २. उउ इत्ति य पु० मु० वि०॥ ३. आदिच्च चंद उडु णक्खत्त अभि° खं०॥ ४. जुगप्पमाणं वि° खं०। जुगस्स माणे वि° पु० मु० म०॥ ५. चंदं पवुच्छामि पु० मु० वि० म०॥ ६. तेरस चंदा मासा वासो अभि° खं०॥ ७. मासाणं तु पमाणं वोच्छं सव्वेसि वासाणं॥४३॥ खं० पु० मु० वि० म०, नवरं खं० प्रतौ 'वासाणं' स्थाने 'मासाणं' अस्ति। एतदुत्तरार्द्धपाठभेदानन्तरं तद्गतप्रतिज्ञानुसारि मास[दिन]प्रमाणावेदकं गाथात्रिकं खं० पु० वि० मु० मलयगिरिवृत्तौ चात्र दृश्यते। किञ्च एतास्तिस्रोऽपि गाथाः किलात्र मूलवाचनायां टिप्पणकानुरोधेनाऽग्रे ६२-६३-६४ गाथात्वेन स्थापिताः सन्ति, दृश्यतां ६२ गाथायां निर्दिष्टा टिप्पणी, खंटि० जेटि० आदर्शयोरेता गाथास्तत्रैव सटिप्पणा वर्तन्ते॥ ८. छावट्ठी खं०॥ ९. एसो खं०॥ १०. तिण्णेव सया सट्ठा खं०॥ ११. सट्ठी पु०॥ १२. °रो एसो पु०॥ १३. °ण्णा चेव नियमसो चंदो खं०॥ १४. हवइ चंदो पु० मु० वि०॥ १५. बारस भवे बा° खं०॥ १६. नक्खत्ता जेटि० खंटि०॥

३१८३. तिण्णि अहोरत्तसता [1]तेसीतिं चेव होति [2]अभिवड्ढो ।
चोतालीसं भागा बावट्ठिकतेण छेदेण ॥ ४७ ॥

३१८४. [3]दस चेव सहस्साइं नव चेव सया [4]हवंतिऽसीती य ।
[5]एवं मुहुत्तगणितं णेतव्वं सूरवासस्स ॥ ४८ ॥

३१८५. दस चेव सहस्साइं अट्ठेव सया हवंति [6]संकलिया ।
[7]एवं मुहुत्तगणितं [8]णातव्वं कम्मवासस्स ॥ ४९ ॥

३१८६. [9]चंदस्स मुहुत्त[10]गणित सताणि छ च्चेव पण्ण[11]वीसाणि ।
दस य सहस्सा पुण्णा त्रिसट्ठिभागा य पण्णासं ॥ ५० ॥

३१८७. णव चेव सहस्[12]साइं सताणि अट्ठेव होंति बत्तीसा ।
णक्खत्ते खलु वासे [13]छप्पण्णं चावि भागा य ॥ ५१ ॥

३१८८. एक्कारस य सहस्सा पंचेव सता हवंति एक्कारा ।
अभिवड्ढिते मुहुत्ता वासे अट्ठारस य भागा ॥ ५२ ॥

३१८९. [14]एते तु माणवासा पंच वि उववण्णिता [15]जहादिट्ठा ।
एत्तो जुगवा[16]साणि वि वोच्छामि जधाणुपुव्वीया ॥ ५३ ॥

३१९०. चंदो१ चंदो२ अभिवड्ढितो३ य चंद४ मभिवड्ढितो५ चेव ।
पंचसहितं [17]जुगमिणं दिट्ठं तेलोक्कदंसीहिं ॥ ५४ ॥

३१९१. [18]पढम-वितिया तु चंदा [19]तच्चं अभिवड्ढितं वियाणाहि ।
चंदं चेव चउत्थं पंचममभिवड्ढितं [20]जाणे ॥ ५५ ॥

---

१. तेसीती य अभिवड्ढओ हवति। खं० ॥ २. अभिवड्ढे पु० मु० ॥ ३. एते तीसतिगुणिता(?) नव य असीय(?या) सया मुहुत्ताणं। आदिच्चस्स उ एसो परिमाणविही उ मा(?वा)साणं ॥ खं० ॥ ४. हवंतऽसीया य मु० म०। हवंतिऽसीया य पु० वि० ॥ ५. एयं पु० मु० म० ॥ ६. संपुण्णा। पु० मु० वि० म० ॥ ७. एयं पु० मु० वि० म० ॥ ८. णेयव्वं वि० ॥ ९. चंदे पु० मु० वि० म० ॥ १०. °गणिय छच्चेव सयाणि पण्ण° खं० ॥ ११. °वीसा य। पु० ॥ १२. °स्साइं अट्ठेव सया हवंति बत्तीसा। संवच्छरे मुहुत्ता भागा य हवंति छप्पण्णा ॥ खं० ॥ १३. छप्पण्ण सगट्ठिभा° पु० वि० ॥ १४. एते पमाण° पु० मु० म० ॥ १५. जहुद्दिट्ठा मु० म० ॥ १६. °साणि य वोच्छामि अहाणुपुव्वीए ॥ पु० मु० वि० ॥ १७. °गमिणं णिच्चं तेकालमक्खायं ॥ खं० ॥ १८. पढम वितिओऽत्थ चंदो खं० ॥ १९. ततियं अ° खं० पु० मु० स० ॥ २०. जाण पु० मु० वि० सू० । जेणं खंटि० । ऊणं जेटि० ॥

३१९२. चंद-मभिवड्ढिताणं वासाणं[1] पुव्ववण्णिताणं तु ।
तिविहं पि[2] तं पमाणं जुगम्मि सव्वं णिरवसेसं ॥ ५६ ॥

३१९३. आदी जुगस्स संवच्छरो तु, मासाणमद्धमासो[3] तु ।
दिवसो भरहेरवते, राती[4] य विदेहवासम्मि[5] ॥ ५७ ॥

३१९४. दिवसादि अहोरत्ता, बहुलादीयाणि होंति पव्वाणि ।
अभिजी णक्खत्तादी, रुद्दो आदी मुहुत्ताणं ॥ ५८ ॥

३१९५. सावणबहुलपडिवए[6] बालवकरणे अभीयिणक्खत्ते ।
सव्वत्थ पढमसमए जुगस्स आदिं वियाणाहि ॥ ५९ ॥

३१९६. अट्ठारस[7] सट्ठसता तिधीण नियमा जुगं[8] भवति एतं ।
इच्चेव अहोरत्ता तीसा अट्ठारस सया तु ॥ ६० ॥

३१९७. तत्थ पडिमिज्जमाणा[9] पंचहिं माणेहिं[10] तु [जह]कमेणं ।
मासेहिं विभज्जंता जदि[11] मासा होंति ते वोच्छं ॥ ६१ ॥

३१९८. आदिच्चो[12] खलु मासो तीसं अद्धं च, सावणो [13]तीसं ।
चंदो अगुणत्तीसं[14] विसट्ठिभागा य बत्तीसं[15] ॥ ६२ ॥

३१९९. णक्खत्तो खलु मासो सत्तावीसं भवे अहोरत्ता ।
अंसा य एक्कवीसं सत्तट्ठिगतेण[16] छेदेणं ॥ ६३ ॥

---

१. वस्साणं खं० ॥ २. पिमे पमाणं जुगं पि सव्वं खं० ॥ ३. मासस्स अद्ध° पु० मु० म० वि० ॥ ४. राई य महाविदेहेसु इति पाठानुसारेण मलयगिरिवृत्तिः, प्रतिकमप्येतद् वृत्तौ वर्तते, किन्तु कस्मिंश्चिदादर्शे नोपलभ्यतेऽयं पाठः ॥ ५. °वासेसु खं० पु० मु म० ॥ ६. °वए रुद्दमुहुत्ते सुहो वए(?) रविणो। अभिजिस्स पढमजोए एत्थ जुगादी मुणेयव्वा ॥ खं० ॥ ७. इयं गाथा खं० नास्ति ॥ ८. जुगम्मि नायव्वा। तत्थेव पु० मु० वि० म० ॥ ९. °माणे पु० मु० म० । °माणं खं० ॥ १०. माणेहिं [...] तु कमेणं। माणेहिं वि° जेटि० खंटि० । माणेहिं पुव्वगणिएहिं। मासेहिं वि° पु० मु० वि० । माणेहिं पुव्वभणिएहिं। मासेण वि° खं० ॥ ११. जइ खं० पु० मु० ॥ १२. ६२–६३–६४ गाथाः खं० पु० मु० वि० मलयगिरिवृत्तौ च ४३ गाथानन्तरं वर्तन्ते, दृश्यतां ४३ गाथोत्तरार्द्धनिर्दिष्टा टिप्पणी। जेटि० खंटि० आदर्शयोः पुनरत्र वर्तन्ते ॥ १३. तीसा खं० पु० मु० वि० ॥ १४. उगु° खं० । एगु° पु० मु० वि० ॥ १५. बत्तीसा वि० मु० ॥ १६. °त्तट्ठिकएण खं० पु० वि० मु० ॥

३२००. अभिवड्ढितो तु मासो [1]एक्कत्तीसं भवे अहोरत्ता ।
[2]भागसतं एक्कत्तीसं [3]चउवीससतेण छेदेणं ॥ ६४ ॥

३२०१. आदिच्चेण तु [4]सट्ठिं मासा, [5]उडुणो हवंति एगट्ठिं ।
चंदेण य [6]बासट्ठिं, [7]सत्तट्ठिं होंति णक्खत्ते ॥ ६५ ॥

३२०२. सत्तावण्णं मासा सत्त य रातिं[8]दियाणि अभिवड्ढी ।
एक्कारस य मुहुत्ता बिसट्ठिभागा य तेवीसं ॥ ६६ ॥

३२०३. सव्वे कालविसेसा आयुपमाणा ठिती [9]यं कम्माणं ।
सव्वे समावि[10]भागा य सूरमाणेण णातव्वा ॥ ६७ ॥

३२०४. [11]सूरेण जं किर जुगं अणूणमधिगाणि पंच वासाणि ।
[12]तो किर [13]जुगेणं समयं गणेंति [14]अद्धाविसेसं तु ॥ ६८ ॥

३२०५. [15]चतुपण्णं च सहस्सा णव चेव [16]सया हवंति पडिपुण्णा ।
एतं मुहुत्तगणितं पंचवरिसिगस्स तु जुगस्स ॥ ६९ ॥

३२०६. वाससयस[17]हस्सं पुण चुलसीतिगुणं हवेज्ज पुव्वंगं ।
पुव्वंगसतसहस्सं चुलसीतिगुणं [18]हवे पुव्वं ॥ ७० ॥

३२०७. पुव्वस्स तु परिमाणं [19]सयरी खलु होंति सतसहस्साइं ।
छप्पण्णं च सहस्सा बोधव्वा वासकोडीणं ॥ ७१ ॥

३२०८. [20]पुव्वसतसहस्सं पुण चुलसीतिगुणं हवे [21]लतंगं ति ।
तेसिं पि सतसहस्सं चुलसीतिगुणं [22]लता हवति ॥ ७२ ॥

---

१. °क्कत्तीसइ भवे खं० ॥ २. °सयमेगवी° खं० पु० वि० मु० ॥ ३. °सकएण खं० । °सगतेण जेटि० खंटि० ॥ ४. सट्ठी खं० पु० वि० मु० ॥ ५. उडणो उ होंति एगट्ठी पु० वि० मु० ॥ ६. बावट्ठी सत्तट्ठी पु० वि० मु० ॥ ७. सट्ठी पुण हों° खं० । अशुद्धोऽयं पाठः ॥ ८. °याण अभिवड्ढी खं० । °याइं अभिवड्ढे पु० मु० म० ॥ ९. य देवाणं। सव्वे सव्वमाहिया सूरपमाणेण कातव्वा ॥ खं० ॥ १०. °गा सूरपमा° खं० पु० मु० ॥ ११. जं किर सूरेण जुगं पु० मु० वि० म० ॥ १२. ता मु० ॥ १३. °ण य समं ग° खं० । °ण सव्वं ग° पु० वि० मु० म० ॥ १४. °द्धाविसेसेणं जे० खं० ॥ १५. इयं गाथा वि० पु० मु० नास्ति। श्रीमलयगिरिवृत्तावपि विवृता न दृश्यते। जे० खं० जेटि० खंटि० आदर्शेषु पुनर्विद्यत एव ॥ १६. सया जुगे मुहुत्ताणं। एयं जे० खं० ॥ १७. °हस्साइं चुलसीइगुणाइं होज्ज पु० वि० मु० ना० । °हस्साइं चुलसीतिगयं हवेज्ज जे० खं० ॥ १८. हवइ जे० खं० पु० मु० ना० ॥ १९. सयरिं जे० खं० ॥ २०. पुव्वाण सतसहस्सं चुल° पु० वि० मु० म० ॥ २१. लयंगमिह। जे० खं० ना० ॥ २२. लया होइ ॥ पु० वि० मु० ना० । लयं आहु ॥ जे० खं० ॥

३२०९. [तांसिं[1] पि सतसहस्सं चुलसीतिगुणं महालतंगमिह ।
तेसिं पि सतसहस्सं चुलसीतिगुणं मंहलता[2] उ ॥ ७३ ॥]

३२१०. तत्तो महालताणं चूलंसीतिं[3] चेव सतसहस्साइं ।
णलिणंगं णाम भवे, एत्तो वोच्छं समासेणं ॥ ७४ ॥

३२११. णलिण महाणलिणंगं हवति महाणलिणमेव णातव्वं ।
पउमंग तहा पउमं एँत्तो[4] य महापउमअंगं ॥ ७५ ॥

३२१२. हवति महापउमं चिय एँत्तो[5] कमलंगमेव णातव्वं ।
कमलं च महाकमलंगमेव परतो महाकमलं ॥ ७६ ॥

३२१३. कुमुदंगं[6] तह कुमुदं हँवति[7] य एत्तो महाकुमुदअंगं ।
परतो य महाकुमुदं तुडियंगं चावि बोद्धव्वं ॥ ७७ ॥

३२१४. तुंडिय[8] महातुडियंगं भवति महातुडियंतं[9] परं तत्तो ।
तत्तो अडडंगं पि य परतो य तहा अडडमेव ॥ ७८ ॥

---

१. सोपयोगाऽपीयं महालताङ्ग-महालतासङ्ख्यावेदिका गाथा कस्मिंश्चिदपि ज्योतिष्करण्डक-मूलग्रन्थादर्शे नोपलभ्यते, न च सटिप्पणेष्वेतद्ग्रन्थादर्शेष्वपीयं गाथा दृश्यते, किञ्च श्रीमलयगिरिसूरिविरचितवृत्तिसहितेष्वादर्शेषु यद्यपि नेयं गाथा वर्तते तथापि तद्वृत्तौ एतद्गाथाखण्डितवृत्त्यंशदर्शनात् तथा श्रीजयसोमोपाध्यायशिष्यरत्नश्रीगुणविनयवाचकविरचिते सिद्धान्तहुण्डिकारूपे नानाविचाररत्नसङ्ग्रहग्रन्थे कालपरिमाणाधिकारे (पत्र २२७) वाससयसहस्सं पुण० इति सप्ततितमगाथात आरभ्य अशीतितम-एतद्ग्रन्थगाथाकदम्बकोद्धरणेऽस्याः प्रस्तुतगाथाया उत्तरार्धस्य दर्शनाच्चात्रेयं गाथाऽवश्यमेव भाव्येति अनुसन्धानाय इयं गाथा कोष्ठकमध्ये स्थापिताऽस्ति। अपि चात्रेदमपि अवधेयं यत्—इत आरभ्य अशीतितमगाथापर्यन्ताः सङ्ख्यार्थावेदिका गाथाः सर्वेष्वप्यादर्शेषु खण्डिता अव्यवस्थिता अशुद्धाश्चोपलभ्यन्ते, केवलं सटीकादर्शेष्वविकृताः प्राप्यन्त इति सर्वासां प्रतीनामनुसन्धानेन शुद्धः पाठोऽत्र स्थापितोऽस्ति, तथाऽप्यत्रार्थे गीतार्था एव प्रमाणम् ॥ २. महालया होइ ना० ॥ ३. °सीती जे० खं० पु० मु० ॥ ४-५. तत्तो जे० खं० पु० मु० वि० ना० ॥ ६. कुमुदंगमहा कुमुदं जेटि० खंटि० ॥ ७. तत्तो य भवे महा° जे० खं०। तत्तो य तहा महा° ना० ॥ ८. ७८–७९–८० इत्येतद् गाथात्रिकं जेटि० खंटि० आदर्शयोर्न विद्यते। जे० खं० पु० आदर्शेषु पुनरेतास्तिस्रो गाथाः किञ्चित्खण्डिता अशुद्धा अपि वर्तन्ते। श्रीमलयगिरिवृत्तिसहितेषु ज्योतिष्करण्डकप्राचीनादर्शेषु श्रीगुणविनयवाचकविरचिते नानाविचाररत्नसङ्ग्रहग्रन्थे च एता गाथा दृश्यन्ते शुद्धाश्चापि वर्तन्ते। श्रीसागरानन्दसूरिवरसम्पादिते सवृत्तिके एतद्ग्रन्थमुद्रितादर्शे पुनरेतद्गाथात्रिकस्थाने खण्डित-भ्रष्टाऽव्यवस्थितस्वरूपे द्वे गाथे दृश्येते—"तुडिय महातुडियंगं महतुडियं अडडंगमडड परं॥ परतो य महाडडअंग तत्तो य महाअडडमेव॥ ऊहंगं पि य ऊहं हवइ महल्लं च ऊहगं तत्तो। महाऊहं हवइ हु सीसपहेलिया होइ नायव्वा॥" इति॥ ९. °यमेव तंपरतो। जे० खं० ॥

३२१५. हवति महाअडडंगं तत्तो य भवे महाअडडमेव ।
ऊहंगं पि य ऊहं हवति महल्लं च ऊहंगं ॥ ७९ ॥

३२१६. तत्तो य महाऊहं हवति हु सीसप्पहेलियाअंगं ।
तत्तो परतो सीसगपहेलिया [1]हवति [2]णातव्वा ॥ ८० ॥

३२१७. ◁[3] हत्था बाहु सकण्णा य होंति कालम्मि कायव्वा । ▷
[4]एत्थं च सयसहस्सा चुलसीतिं चेव होति गुणकारो ।
एक्केक्कम्मि तु [5]ठाणे अह संखा होति कालम्मि ॥ ८१ ॥

३२१८. एसो पण्णवणिज्जो कालो संखेज्जओ मुणेतव्वो ।
वोच्छामि असंखेज्जं कालं उवमाविसेसेणं ॥ [6]८२ ॥

३२१९. सत्थेण[7] सुतिक्खेण वि छेत्तुं भेतुं व जं किर न सक्कं ।
तं परमाणुं सि[8]द्धा भणंति आदी पमाणाणं ॥ ८३ ॥

३२२०. परमाणू[9] तसरेणुं रधरेणुं अग्गयं [10]चं केसस्स ।
लिक्खा जूया य जवो अट्ठगुणविवड्ढिया कमसो ॥ ८४ ॥

३२२१. जवमज्झा अट्ठ हवंति अंगुलं, छ च्च [11]अंगुला पादो ।
पादा य दो [12]वितत्थी, दो य [13]वितत्थी हवती हत्थो ॥ ८५ ॥

३२२२. [14]डंडं जुगं धणुं णालिगं च अक्ख मुसलं च चउ[15]हत्थं ।
अट्ठेव धणुसहस्सा जोयणमेतेण माणेण ॥ ८६ ॥

---

१. होइ पु० मु० वि० ॥ २. कायव्वा जे० खं० ॥ ३. ◁ ▷ एतच्चिह्नद्वयान्तर्वर्ती पाठः पु० मु० वि० म० नास्ति। जेटि० खंटि० जे० खं० प्रतिषु पुनर्विद्यत एव। हत्था पाहुडंगसण्णा य होति कालम्मि णातव्वं। खंटि०। हत्था पाहत्था पाहुडंगसण्णा य होति कालम्मि णातव्वं। जेटि० ॥ ४. एत्थं सयहसहस्साणि चु° जे० खं० पु० वि० मु० ॥ ५. थाणे तह जे० खं० ॥ ६. एतद्गाथानन्तरमियमेकाऽधिका गाथा जे० खं० आदर्शयोर्दृश्यते–कालस्स परीमाणं वित्थरओ बहुविहं पि नायव्वं। तणुणा(? धणुणो) य जोयणस्स उ एत्तो आदीघरं वोच्छं॥ इति॥ इयं हि गाथा ८७ गाथया सह किञ्चित्समानार्था दृश्यते॥ ७. पु० प्रत्तौ इयं गाथा अनन्तरगाथानन्तरं वर्तते॥ ८. °द्धा वयंति आइं जे० खं० पु० मु० वि०, नवरं पु० प्रतौ 'आइं' स्थाने 'आयं' अस्ति॥ ९. °माणू रहरेणू तसरेणू अ° जे० खं० वि०॥ १०. च वालस्स जे० खं० पु० वि० मु० ॥ ११. अंगुलं जेटि० खंटि० ॥ १२–१३. विहत्थी जे० खं० पु० वि० मु० ॥ १४. दंडं धणुं जुगं णा° जे० खं० पु० वि० मु० म० ॥ १५. °हत्था जे० खं० पु० मु० म० ॥

३२०९. [तासिं[1] पि सतसहस्सं चुलसीतिगुणं महालतंगमिह ।
तेसिं पि सतसहस्सं चुलसीतिगुणं मं[2]हलता उ ॥ ७३ ॥]

३२१०. तत्तो महालताणं चू[3]लसीतिं चेव सतसहस्साइं ।
णलिणंगं णाम भवे, एत्तो वोच्छं समासेणं ॥ ७४ ॥

३२११. णलिण महाणलिणंगं हवति महाणलिणमेव णातव्वं ।
पउमंग तहा पउमं ए[4]त्तो य महापउमअंगं ॥ ७५ ॥

३२१२. हवति महापउमं चिय ए[5]त्तो कमलंगमेव णातव्वं ।
कमलं च महाकमलंगमेव परतो महाकमलं ॥ ७६ ॥

३२१३. [6]कुमुदंगं तह कुमुदं ह[7]वति य एत्तो महाकुमुदअंगं ।
परतो य महाकुमुदं तुडियंगं चावि बोद्धव्वं ॥ ७७ ॥

३२१४. [8]तुडिय महातुडियंगं भवति महातुडिय[9]तं परं तत्तो ।
तत्तो अडडंगं पि य परतो य तहा अडडमेव ॥ ७८ ॥

---

१. सोपयोगाऽपीयं महालताङ्ग-महालतासङ्ख्यावेदिका गाथा कस्मिंश्चिदपि ज्योतिष्करण्डक-मूलग्रन्थादर्शे नोपलभ्यते, न च सटिप्पणेष्वेतद्ग्रन्थादर्शेष्वपीयं गाथा दृश्यते, किञ्च श्रीमलयगिरिसूरिविरचितवृत्तिसहितेष्वादर्शेषु यद्यपि नेयं गाथा वर्तते तथापि तद्वृत्तौ एतद्गाथाखण्डितवृत्त्यंशदर्शनात् तथा श्रीजयसोमोपाध्यायशिष्यरत्नश्रीगुणविनयवाचकविरचिते सिद्धान्तहुण्डिकारूपे नानाविचाररत्नसङ्ग्रहग्रन्थे कालपरिमाणाधिकारे (पत्र २२७) वाससयसहस्सं पुण० इति सप्ततितमगाथात आरभ्य अशीतितम-एतद्ग्रन्थगाथाकदम्बकोद्धरणेऽस्याः प्रस्तुतगाथाया उत्तरार्धस्य दर्शनाच्चात्रेयं गाथाऽवश्यमेव भाव्येति अनुसन्धानाय इयं गाथा कोष्ठकमध्ये स्थापिताऽस्ति। अपि चात्रेदमपि अवधेयं यत्—इत आरभ्य अशीतितमगाथापर्यन्ताः सङ्ख्यार्थावेदिका गाथाः सर्वेष्वप्या-दर्शेषु खण्डिता अव्यवस्थिता अशुद्धाश्चोपलभ्यन्ते, केवलं सटीकादर्शेष्वविकृताः प्राप्यन्त इति सर्वासां प्रतीनामनुसन्धानेन शुद्धः पाठोऽत्र स्थापितोऽस्ति, तथाऽप्यत्रार्थे गीतार्था एव प्रमाणम् ॥ २. महालया होइ ना० ॥ ३. °सीती जे० खं० पु० मु० ॥ ४-५. तत्तो जे० खं० पु० मु० वि० ना० ॥ ६. कुमुदंगमहा कुमुदं जेटि० खंटि० ॥ ७. तत्तो य भवे महा° जे० खं० । तत्तो य तहा महा° ना० ॥ ८. ७८–७९–८० इत्येतद् गाथात्रिकं जेटि० खंटि० आदर्शयोर्न विद्यते। जे० खं० पु० आदर्शेषु पुनरेतास्तिस्रो गाथाः किञ्चित्खण्डिता अशुद्धा अपि वर्तन्ते। श्रीमलयगिरिवृत्तिसहितेषु ज्योतिष्करण्डकप्राचीनादर्शेषु श्रीगुणविनयवाचकविरचिते नानाविचाररत्नसङ्ग्रहग्रन्थे च एता गाथा दृश्यन्ते शुद्धाश्चापि वर्तन्ते। श्रीसागरानन्दसूरिवरसम्पादिते सवृत्तिके एतद्ग्रन्थमुद्रितादर्शे पुनरेतद्गाथात्रिकस्थाने खण्डित-भ्रष्टाऽव्यवस्थितस्वरूपे द्वे गाथे दृश्येते—"तुडिय महातुडियंगं महतुडियं अडडंगमडड परं॥ परतो य महाडडअंग तत्तो य महाअडडमेव॥ ऊहंगं पि य ऊहं हवइ महऊं च ऊहगं तत्तो। महाऊहं हवइ हु सीसपहेलिया होइ नायव्वा॥" इति॥ ९. °यमेव तंपरतो। जे० खं०॥

३२१५. हवति महाअडडंगं तत्तो य भवे महाअडडमेव ।
ऊहंगं पि य ऊहं हवति महल्लं च ऊहंगं ॥ ७९ ॥

३२१६. तत्तो य महाऊहं हवति हु सीसप्पहेलियाअंगं ।
तत्तो परतो सीसगपहेलिया [1]हवति [2]णातव्वा ॥ ८० ॥

३२१७. ◁[3] हत्था बाहु सकण्णा य होंति कालम्मि कायव्वा । ▷
[4]एत्थं च सयसहस्सा चुलसीतिं चेव होति गुणकारो ।
एक्केक्कम्मि तु [5]ठाणे अह संखा होति कालम्मि ॥ ८१ ॥

३२१८. एसो पण्णवणिज्जो कालो संखेज्जओ मुणेतव्वो ।
वोच्छामि असंखेज्जं कालं उवमाविसेसेणं ॥ [6]८२ ॥

३२१९. [7]सत्थेण सुतिक्खेण वि छेत्तुं भेतुं व जं किर न सक्कं ।
तं परमाणुं [8]सिद्धा भणंति आदी पमाणाणं ॥ ८३ ॥

३२२०. परमाणू[9] तसरेणुं रधरेणुं अग्गयं [10]च केसस्स ।
लिक्खा जूया य जवो अट्ठगुणविवड्ढिया कमसो ॥ ८४ ॥

३२२१. जवमज्झा अट्ठ हवंति अंगुलं, छ च [11]अंगुला पादो ।
पादा य दो [12]वितत्थी, दो य [13]वितत्थी हवती हत्थो ॥ ८५ ॥

३२२२. [14]डंडं जुगं धणुं णालिगं च अक्ख मुसलं च चउ[15]हत्थं ।
अट्ठेव धणुसहस्सा जोयणमेतेण माणेण ॥ ८६ ॥

---

१. होइ पु० मु० वि० ॥ २. कायव्वा जे० खं० ॥ ३. ◁ ▷ एतच्चिह्नद्वयान्तर्वर्ती पाठः पु० मु० वि० म० नास्ति। जेटि० खंटि० जे० खं० प्रतिषु पुनर्विद्यत एव। हत्था पाहुडंगसण्णा य होति कालम्मि णातव्वं। खंटि०। हत्था पाहत्था पाहुडंगसण्णा य होति कालम्मि णातव्वं। जेटि० ॥ ४. एत्थं सयहसहस्साणि चु° जे० खं० पु० वि० मु० ॥ ५. थाणे तह जे० खं० ॥ ६. एतद्गाथानन्तरमियमेकाऽधिका गाथा जे० खं० आदर्शयोर्दृश्यते–कालस्स परीमाणं वित्थरओ बहुविहं पि नायव्वं। तणुणा(? धणुणो) य जोयणस्स उ एत्तो आदीघरं वोच्छं॥ इति॥ इयं हि गाथा ८७ गाथया सह किञ्चित्समानार्था दृश्यते॥ ७. पु० प्रतौ इयं गाथा अनन्तरगाथानन्तरं वर्तते ॥ ८. °द्धा वयंति आइं जे० खं० पु० मु० वि०, नवरं पु० प्रतौ ‘आइं’ स्थाने ‘आयं’ अस्ति ॥ ९. °माणू रहरेणू तसरेणू अ° जे० खं० वि० ॥ १०. च वालस्स जे० खं० पु० वि० मु० ॥ ११. अंगुलं जेटि० खंटि० ॥ १२–१३. विहत्थी जे० खं० पु० वि० मु० ॥ १४. दंडं धणुं जुगं णा° जे० खं० पु० वि० मु० म० ॥ १५. °हत्था जे० खं० पु० मु० म० ॥

३२२३. [1]एयं धणुप्पमाणं णायव्वं जोयणस्स य पमाणं ।
कालस्स य परिमाणं एत्तो उड्ढं पवक्खामि ॥ ८७ ॥

३२२४. जं जोयणवित्थिण्णं तं तिगुणं परिरएण सविसेसं ।
तं जोयणमु[2]व्विद्धं पल्लं पलिओवमं णाम ॥ ८८ ॥

३२२५. एक्काहिग[3]-बेहिग-तेहिगा[4]ण उक्कोस सत्तरत्ताणं ।
सम्मट्ठं सण्णिचितं भरियं वालग्गकोडीणं ॥ ८९ ॥

३२२६. ओगाहणा तु तेसिं अंगुलभागे हवे असंखेज्जे ।
एतं लोमपमाणं, एत्तो वोच्छामि अवहारं ॥ ९० ॥

३२२७. वाससते वाससते एक्केक्के अ[5]वहडम्मि जो कालो ।
सो कालो णा[6]यव्वो उवमा एक्कस्स पल्लस्स ॥ ९१ ॥

३२२८. एतेसिं पल्लाणं कोडाकोडी हवेज्ज दसगुणिता ।
तं सागरो[7]वमस्स उ एक्कस्स भवे परीमाणं ॥ ९२ ॥

३२२९. दस सागरोवमाणं पुण्णाओ होंति कोडकोडीओ ।
ओसप्पिणीपमाणं, तं चेवुस्सप्पिणीए वि ॥ ९३ ॥

३२३०. [8]छं चे[9]वं कालसमया गणिता ओसप्पिणीय भरधम्मि ।
[10]तेसिं णामविभत्तिं परिमाणविधिं च वोच्छामि ॥ ९४ ॥

३२३१. सुसमसुसमा१ य सुसमा२ [11]हवंति तहा सुसमदुस्समा३ चेव ।
[12]दुस्समसुसमा४ य हवे दुस्सम५ अतिदुस्समा६ चेव ॥ ९५ ॥

३२३२. सुसमसुसमाय कालो चत्तारि हवंति कोडकोडीओ१ ।
सुसमाए तिण्णि [13]भवे२ दुवे सुसमदुस्समाए वि३ ॥ ९६ ॥

---

१. इयं गाथा जेटि० खंटि० नास्ति ॥ २. °मुव्विद्धं जाणे पलि° जे० खं० पु० मु० म० ॥ ३. °ग-बेताहिग° जेटि० खंटि० ॥ ४. °तेहिकाण उक्कस्स सत्त° जे० खं० ॥ ५. अवहियम्मि पु० मु० वि० ॥ ६. बोद्धव्वो जे० खं० ॥ ७. °वमस्सा ए° जे० खं० ॥ ८. अस्या गाथायाः प्राग् इयमेकाऽधिका गाथा जे० खं० आदर्शयोर्दृश्यते—ओसप्पिणी य उस्सप्पिणी य दोण्णि वि अणाइणिहणाओ। ण वि होति अण्णलोको(? कालो) ण वि होहिति सव्वसंखेवो ॥ इति ॥ ९. °व कालसमया भणिया ओ° पु० मु० म० ॥ १०. तासिं पु० मु० म० ॥ ११. हवंती तह सु° जे० खं० पु० मु० ॥ १२. दूसमसुसमा य तहा दूसम अइदूसमा जे० खं० पु० मु० ॥ १३. भवे सुसमदुसमाए दो होंति ॥ जे० खं० पु० मु० ॥

३२३३. एक्का य कोडकोडी बातालीसं भवे सहस्साइं ।
वासेहिं जेहिं ऊणा [1]दुंस्समसुसमाय सो कालो४ ॥ ९७ ॥

३२३४. अध [2]दुंस्समाए कालो वाससहस्साइं एक्कवीसं तु५ ।
[3]तावंतो चेव भवे कालो अतिदुस्समाए वि६ ॥ ९८ ॥

३२३५. एते चेव विभा[4]गा उस्सप्पिणीए वि होंति छ च्चेव ।
पडिलोमा परिवाडी णवरि विभा[5]गेण णातव्वा ॥ ९९ ॥

३२३६. [6]एसो तु असंखेज्जो–कालो–एतस्स विधाणगा असंखेज्जा ।
एत्तो होति अणंतो कालो कालंतरगु[7]णेण ॥ १०० ॥

३२३७. [8]एते कालविभागा पडिवज्जंते जुगम्मि खलु सव्वे ।
पत्तेयं पत्तेयं जुगस्स[9] अंते समप्पंति ॥ १०१ ॥

३२३८. एते कालविभागा णातव्वा होंति का[10]लकुसलेणं ।
एत्तो तु अधिगमा[11]सगणिप्फत्ती मे णिसा[12]मेह ॥ १०२ ॥

[गा. १०३-५. तइयं अधिगमासगणिप्फत्तिपाहुडं]

३२३९. चंदस्स जो विसेसो आदिच्चस्स य हवेज्ज मासस्स ।
[13]तीसाय गुणो सो पुण होति अधिगमासगो एक्को ॥ १०३ ॥

३२४०. सट्ठीए अतीताए [14]हवति अधिगमासगो त्ति जुगमज्झे ।
बावीसे पव्वसते [15]हवति य बितिओ जुगंतम्मि ॥ १०४ ॥

---

१. दूसम° जे० खं० पु० मु० ॥ २. दूसमाए जे० खं० ॥ ३. तावतिओ चेव भवे कालो अइदूसमाए वि जे० खं पु० वि० मु० । ४. °गा हवंति उस्सप्पिणीय नायव्वा जे० खं० पु० वि० मु० म० ॥ ५. विभागेसु णा° जे० खं० पु० वि० मु० म० ॥ ६. एस असंखो कालो जे० खं० ॥ ७. °गुणेहिं जे० खं० ॥ ८. इयं गाथा जेटि० खंटि० नास्ति ॥ ९. °स्स वस्साणि समप्पेंति जे० खं० ॥ १०. कालपक्खम्मि जे० खं० ॥ ११. °सकणिप्फत्तिं मे णि° पु० मु० । °सकणिप्फण्णो तं णि° जे० खं० ॥ १२. णिसामेहि जे० खं० म० ॥ १३. तीसइ-गुणिओ संतो हवई अहिमासगो एक्को पु० वि० मु० सू० । तीसतिगुणितो संतो हवति अधिकमासको एसो ॥ जे० खं० म० ॥ १४. हवति हु अधिमासगो जुगद्धम्मि । जे० खं० पु० मु० म० वि० सू० ॥ १५. हवई वि° पु० वि० मु० ॥

३२२३. [1]एयं धणुप्पमाणं णायव्वं जोयणस्स य पमाणं ।
कालस्स य परिमाणं एत्तो उड्ढं पवक्खामि ॥ ८७ ॥

३२२४. जं जोयणवित्थिण्णं तं तिगुणं परिरएण सविसेसं ।
तं जोयणमु[2]व्विद्धं पल्लं पलिओवमं णाम ॥ ८८ ॥

३२२५. एक्काहिग[3]-बेहिग-तेहिग[4]ाण उक्कोस सत्तरत्ताणं ।
सम्मट्ठं सण्णिचितं भरियं वालग्गकोडीणं ॥ ८९ ॥

३२२६. ओगाहणा तु तेसिं अंगुलभागे हवे असंखेज्जे ।
एतं लोमपमाणं, एत्तो वोच्छामि अवहारं ॥ ९० ॥

३२२७. वाससते वाससते एक्केक्के [5]अवहडम्मि जो कालो ।
सो कालो [6]णायव्वो उवमा एक्कस्स पल्लस्स ॥ ९१ ॥

३२२८. एतेसिं पल्लाणं कोडाकोडी हवेज्ज दसगुणिता ।
तं सागरो[7]वमस्स उ एक्कस्स भवे परीमाणं ॥ ९२ ॥

३२२९. दस सागरोवमाणं पुण्णाओ होंति कोडकोडीओ ।
ओसप्पिणीपमाणं, तं चेवुस्सप्पिणीए वि ॥ ९३ ॥

३२३०. [8]छ[9]च्चेवं कालसमया गणिता ओसप्पिणीय भरधम्मि ।
[10]तेसिं णामविभत्तिं परिमाणविधिं च वोच्छामि ॥ ९४ ॥

३२३१. सुसमसुसमा१ य सुसमा२ [11]हवंति तहा सुसमदुस्समा३ चेव ।
[12]दुस्समसुसमा४ य हवे दुस्सम५ अतिदुस्समा६ चेव ॥ ९५ ॥

३२३२. सुसमसुसमाय कालो चत्तारि हवंति कोडकोडीओ१ ।
सुसमाए तिण्णि [13]भवे२ दुवे सुसमदुस्समाए वि३ ॥ ९६ ॥

---

१. इयं गाथा जेटि० खंटि० नास्ति ॥ २. °मुव्विद्धं जाणे पलि° जे० खं० पु० मु० म० ॥ ३. °ग-त्तेताहिग° जेटि० खंटि० ॥ ४. °तेहिकाण उक्कस्स सत्त° जे० खं० ॥ ५. अवहियम्मि पु० मु० वि० ॥ ६. बोद्धव्वो जे० खं० ॥ ७. °वमस्सा ए° जे० खं० ॥ ८. अस्या गाथायाः प्राग् इयमेकाऽधिका गाथा जे० खं० आदर्शयोर्दृश्यते—ओसप्पिणी य उस्सप्पिणी य दोण्णि वि अणाइणिहणाओ। ण वि होति अण्णलोको(? कालो) ण वि होहिति सव्वसंखेवो ॥ इति ॥ ९. °व कालसमया भणिया ओ° पु० मु० म० ॥ १०. तासिं पु० मु० म० ॥ ११. हवती तह सु° जे० खं० पु० मु० ॥ १२. दूसमसुसमा य तहा दूसम अइदूसमा जे० खं० पु० मु० ॥ १३. भवे सुसमदुसमाए दो होंति॥ जे० खं० पु० मु० ॥

३२३३. एक्का य कोडकोडी बातालीसं भवे सहस्साइं ।
वासेहिं जेहिं ऊणा [1]दुस्समसुसमाय सो कालो४ ॥ ९७ ॥

३२३४. अध [2]दुस्समाए कालो वाससहस्साइं एक्कवीसं तु५ ।
[3]तावंतो चेव भवे कालो अतिदुस्समाए वि६ ॥ ९८ ॥

३२३५. एते चेव [4]विभागा उस्सप्पिणीए वि होंति छ च्चेव ।
पडिलोमा परिवाडी णवरि [5]विभागेण णातव्वा ॥ ९९ ॥

३२३६. [6]एसो तु असंखेज्जो–कालो–एतस्स विधाणगा असंखेज्जा ।
एत्तो होति अणंतो कालो कालंतर[7]गुणेण ॥ १०० ॥

३२३७. [8]एते कालविभागा पडिवज्जंते जुगम्मि खलु सव्वे ।
पत्तेयं पत्तेयं [9]जुगस्स अंते समप्पंति ॥ १०१ ॥

३२३८. एते कालविभागा णातव्वा होंति [10]कालकुसलेणं ।
एत्तो तु अधिगमा[11]सगणिप्फत्ती मे [12]णिसामेह ॥ १०२ ॥

[गा. १०३-५. तइयं अधिगमासगणिप्फत्तिपाहुडं]

३२३९. चंदस्स जो विसेसो आदिच्चस्स य हवेज्ज मासस्स ।
[13]तीसाय गुणो सो पुण होति अधिगमासगो एक्को ॥ १०३ ॥

३२४०. सट्ठीए अतीताए [14]हवति अधिगमासगो त्ति जुगमज्झे ।
बावीसे पव्वसते [15]हवति य बितिओ जुगंतम्मि ॥ १०४ ॥

---

१. दूसम° जे० खं० पु० मु० ॥ २. दूसमाए जे० खं० ॥ ३. तावतिओ चेव भवे कालो अइदूसमाए वि जे० खं पु० वि० मु० । ४. °गा हवंति उस्सप्पिणीय नायव्वा जे० खं० पु० वि० मु० म० ॥ ५. विभागेसु णा° जे० खं० पु० वि० मु० म० ॥ ६. एस असंखो कालो जे० खं० ॥ ७. °गुणेहिं जे० खं० ॥ ८. इयं गाथा जेटि० खंटि० नास्ति ॥ ९. °स्स वस्साणि समप्पंति जे० खं० ॥ १०. कालपक्खम्मि जे० खं० ॥ ११. °सकणिप्फत्तिं मे णि° पु० मु० । °सकणिप्फण्णो तं णि° जे० खं० ॥ १२. णिसामेहि जे० खं० म० ॥ १३. तीसइ-गुणिओ संतो हवई अहिमासगो एक्को पु० वि० मु० सू० । तीसतिगुणितो संतो हवति अधिकमासको एसो ॥ जे० खं० म० ॥ १४. हवति हु अधिमासगो जुगद्धम्मि । जे० खं० पु० मु० म० वि० सू० ॥ १५. हवई वि° पु० वि० मु० ॥

३२४१. माणविसेसुप्पण्णा[1] णिप्फत्ती अधिगमासगस्सेसा ।
एत्तो तिधिणिप्फत्तिं वोच्छामि[2] जहाणुपुव्वीए ॥ १०५ ॥

[गा. १०६–११८. पंचम-छट्ठाइं पव्व-तिहिसमत्तिपाहुडाइं]

३२४२. कम्मो णिरंसयाए मासो ववहारकारओ[3] लोए ।
एवं[4] सेसा मासा ववहारे दुक्करा घेत्तुं ॥ १०६ ॥

३२४३. सूरस्स गमण[5]कारणविभागणिप्फाइता[6] अहोरत्ता ।
चंदस्स हाणि-वड्ढीकतेण णिप्फज्जते तु तिधी ॥ १०७ ॥

३२४४. चंदस्स णेव हाणी, ण वि वड्ढी[7] वा, अवट्ठितो चंदो ।
सुक्किलभावस्स पुणो दीसंति[8] वड्ढी य हाणी य ॥ १०८ ॥

३२४५. किण्हं राहुविमाणं हेट्ठा चतुरंगुलं तु चंदस्स ।
तेणोवड्ढति चंदो, परिवड्ढी[9] वा वि णायव्वा ॥ १०९ ॥

३२४६. तं रयत-कुमुदसरिसप्पभस्स चंदस्स रातिसुभगस्स ।
लोएं[10] तिधि त्ति णियतं भणेंति[11] हाणीय वड्ढीय ॥ ११० ॥

३२४७. सोलस भाए काऊणं[12] उलुवतिं[13] हायतेऽत्थ पण्णरसं ।
तेत्तियमेत्ते भागे पुणो वि परिवड्ढते[14] जोण्हे ॥ १११ ॥

३२४८. कालेण जेण हायति सोलसभागो तु सो तिधी होति ।
तह[15] चेव य वड्ढीए, एवं तिधिणो समुप्पत्ती ॥ ११२ ॥

३२४९. जावतिए परिहायति भागे वड्ढति य आणुपुव्वीए ।
तावतिया होंति तिधी, तेसिं णामाणि वोच्छामि ॥ ११३ ॥

---

१. मासविसे° जे० खं० पु० मु० म० ॥ २. °च्छामिं आणुपु° जे० खं० ॥ ३. °रको कालो। जे० खं० ॥ ४. सेसा उ संसयाए वव° जे० खं० पु० वि० मु० म० ॥ ५. गमणमंडलविभा° पु० वि० मु० म० । गमणकाले विभा° जे० खं० ॥ ६. °णिप्फत्तिया अहो° जे० खं० ॥ ७. वड्ढी अवट्ठिओ सया चंदो जे० खं० म० ॥ ८. दिस्सति हाणी य वड्ढी य जे० खं० ॥ ९. °वड्ढइ वा वि णायव्वो ॥ जे० खं० पु० वि० मु० ॥ १०. लोके तिथि निप्फज्जति भण्णइ हा° जे० खं० ॥ ११. भण्णइ हाणीए वड्ढीए ॥ पु० वि० मु० म० ॥ १२. °ण वड्ढइं हायतेऽत्थ पन्नरसा पु० ॥ १३. उडुवतिं जे० खं० पु० वि० ॥ १४. °वड्ढइं जोण्हे मु० म० । °वड्ढइं जुन्हा पु० । °वड्ढए जोण्हं जे० खं० ॥ १५. विजयाते वड्ढीए एवं जे० खं० । विजया हाणीए वड्ढीए एवं जेटि० खंटि० ॥

३२५०. पाडिवग वितिय ततिया य चउत्थी पंचमी य छट्ठी य।
सत्तमि अट्ठमि णवमी दसमी एक्कारसी चेव ॥ ११४ ॥

३२५१. बारसि तेरसि चाउद्दसी य[1] णिट्ठवियका य पण्णरसी।
किण्हम्मि[2] य जोण्हम्मि य एतेव[3] तिधी मुणेतव्वा ॥ ११५ ॥

३२५२. अगुणत्तीसं[4] पुण्णा तु मुहुत्ता[5] सो तिधी सदा होइ।
भागा यं[6] दुगत्तीसं बावट्ठिकतेण छेदेण ॥ ११६ ॥

३२५३. तिधिरासी[7] बावट्ठीय भाजितं सेस एक्कसट्ठिगुणं।
बावट्ठीय[8] विभत्ते सेसा अंसा तिधिसमत्ती ॥ ११७ ॥

३२५४. एसा तिधिणिप्फत्ती भणिता मे वित्थरं पयहिऊणं।
वोच्छामि ओमरत्तं[9] तुंलोएंतो[10] समासेणं ॥ ११८ ॥

[गा. ११९–२६. चउत्थं ओमरत्तपाहुडं]

३२५५. कालस्स णेव हाणी ण वि वड्डी[11] वा अवट्ठितो कालो।
जायति[12] वड्डोवड्डी मासाणं[13] एक्कमेक्कातो ॥ ११९ ॥

३२५६. चंद-उडूमासाणं[14] अंसा जे दिस्सते विसेसम्मि[15]।
ते ओमरत्तभागा भवंति मासस्स णातव्वा ॥ १२० ॥

३२५७. बावट्ठिभागमेगं दिवसेसुं[16] जायतोमरत्तस्स।
बावट्ठीयं[17] व दिवसेहिं ओमरत्तं ततो हवति ॥ १२१ ॥

३२५८. एक्कम्मि अहोरत्ते दो वि तिधी जत्थ णिधणमेज्जासु।
सोऽत्थ तिधी परिहायति सुहुमेण हवेज्ज सो चरिमो ॥ १२२ ॥

---

१. य निट्ठवणिगा य जे० खं० पु० मु० ॥ २. कालम्मि जे० खं० ॥ ३. एएव तिही जे० खं०। एसेव विधी मुणेयव्वो पु० वि० मु० म० ॥ ४. एगूणतीस पु० जे० खं० ॥ ५. °त्ता सोमओ तिधी जे० खं० पु० वि० मु० सू० म० ॥ ६. य तु वत्तीसं जेटि० खंटि० पु० मु०। वि य वत्तीसं सू० ॥ ७. °रासिमेव बावट्ठिभायितं सेसमेगस° जे० खं० पु० मु० ॥ ८. बावट्ठिविभत्तीए सेसा मु०। बावट्ठीए विभत्तीए सेसा पु० वि० ॥ ९. °रत्ति(? त्ते) पु० मु० म० ॥ १०. उल्लिंगेंतो स° जे० खं० पु० मु० म० ॥ ११. वड्डि अवट्ठितो सया कालो जे० खं० ॥ १२. जाइ य व° पु० मु० ॥ १३. माणाणं जेटि० खंटि० ॥ १४. °उदूमा° जे०। °उतूमा° खं० ॥ १५. "विश्लेषे" इत्यर्थः ॥ १६. दिवसे संजाति ओम° जे० खं० पु० वि० मु० म० ॥ १७. °ट्ठीए दिव° पु० वि० मु० ॥

३२४१. माणविसेसुप्पण्णा[1] णिप्फत्ती अधिगमासगस्सेसा ।
एत्तो तिधिणिप्फत्तिं वोच्छामि[2] जहाणुपुव्वीए ॥ १०५ ॥

[गा. १०६–११८. पंचम-छट्ठाइं पव्व-तिहिसमत्तिपाहुडाइं]

३२४२. कम्मो णिरंसयाए मासो ववहारकारओ[3] लोए ।
एवं[4] सेसा मासा ववहारे दुक्करा घेत्तुं ॥ १०६ ॥

३२४३. सूरस्स गमणकारणविभागणिप्फाइता[5][6] अहोरत्ता ।
चंदस्स हाणि-वड्ढीकतेण णिप्फज्जते तु तिधी ॥ १०७ ॥

३२४४. चंदस्स णेव हाणी, ण वि वड्ढी[7] वा, अवट्ठितो चंदो ।
सुक्किलभावस्स पुणो दीसंति[8] वड्ढी य हाणी य ॥ १०८ ॥

३२४५. किण्हं राहुविमाणं हेट्ठा चतुरंगुलं तु चंदस्स ।
तेणोवड्ढति चंदो, परिवड्ढी[9] वा वि णायव्वा ॥ १०९ ॥

३२४६. तं रयत-कुमुदसरिसप्पभस्स चंदस्स रातिसुभगस्स ।
लोए[10] तिधि त्ति णियतं भणेंति[11] हाणीय वड्ढीय ॥ ११० ॥

३२४७. सोलस भाए काऊणं[12] उलुवतिं[13] हायतेऽत्थ पण्णरसं ।
तेत्तियमेत्ते भागे पुणो वि परिवड्ढते[14] जोण्हे ॥ १११ ॥

३२४८. कालेण जेण हायति सोलसभागो तु सो तिधी होति ।
तेहि[15] चेव य वड्ढीए, एवं तिधिणो समुप्पत्ती ॥ ११२ ॥

३२४९. जावतिए परिहायति भागे वड्ढति य आणुपुव्वीए ।
तावतिया होंति तिधी, तेसिं णामाणि वोच्छामि ॥ ११३ ॥

---

१. मासविसे° जे० खं० पु० मु० म० ॥ २. °च्छामिं आणुपु° जे० खं० ॥ ३. °रको कालो। जे० खं० ॥ ४. सेसा उ संसयाए वव° जे० खं० पु० वि० मु० म० ॥ ५. गमणमंडलविभा° पु० वि० मु० म० । गमणकाले विभा° जे० खं० ॥ ६. °णिप्फत्तिया अहो° जे० खं० ॥ ७. वड्ढी अवट्ठिओ सया चंदो जे० खं० म० ॥ ८. दिस्सति हाणी य वड्ढी य जे० खं० ॥ ९. °वड्ढइ वा वि णायव्वो ॥ जे० खं० पु० वि० मु० ॥ १०. लोके तिधि निप्फज्जति भण्णइ हा° जे० खं० ॥ ११. भण्णइ हाणीए वड्ढीए ॥ पु० वि० मु० म० ॥ १२. °ण वड्ढई हायतेऽत्थ पन्नरसा पु० ॥ १३. उडुवतिं जे० खं० पु० वि० ॥ १४. °वड्ढई जोण्हे मु० म० । °वड्ढई जुन्हा पु० । °वड्ढए जोण्हं जे० खं० ॥ १५. विजयाते वड्ढीए एवं जे० खं० । विजया हाणीए वड्ढीए एवं जेटि० खंटि० ॥

३२५०. पाडिवग बितिय ततिया य चउत्थी पंचमी य छट्ठी य ।
सत्तमि अट्ठमि णवमी दसमी एक्कारसी चेव ॥ ११४ ॥

३२५१. बारसि तेरसि चाउद्दसी य[1] णिट्ठवियका य पण्णरसी ।
किण्[2]हम्मि य जोण्हम्मि य ऍ[3]तेव तिधी मुणेतव्वा ॥ ११५ ॥

३२५२. ॲ[4]गुणत्तीसं पुण्णा तु मुहुत्ता[5] सो तिधी सदा होइ ।
भागा य[6] दुगत्तीसं बावट्ठिकतेण छेदेण ॥ ११६ ॥

३२५३. तिधिरा[7]सी बावट्ठीय भाजितं सेस एक्कसट्ठिगुणं ।
बा[8]वट्ठीय विभत्ते सेसा अंसा तिधिसमत्ती ॥ ११७ ॥

३२५४. एसा तिधिणिप्फत्ती भणिता मे वित्थरं पयहिऊणं ।
वोच्छामि ओमर[9]त्तं तुं[10]ल्लोएंतो समासेणं ॥ ११८ ॥

[गा. ११९–२६. चउत्थं ओमरत्तपाहुडं]

३२५५. कालस्स णेव हाणी ण वि वुड्ढी[11] वा अवट्ठितो कालो ।
जा[12]यति वड्ढीवड्ढी मा[13]साणं एक्कमेक्कातो ॥ ११९ ॥

३२५६. चंद-उ[14]डूमासाणं अंसा जे दिस्सते विसे[15]सम्मि ।
ते ओमरत्तभागा भवंति मासस्स णातव्वा ॥ १२० ॥

३२५७. बावट्ठिभागमेगं दिव[16]सेसुं जायतोमरत्तस्स ।
बावट्ठीय[17] व दिवसेहिं ओमरत्तं ततो हवति ॥ १२१ ॥

३२५८. एक्कम्मि अहोरत्ते दो वि तिधी जत्थ णिधणमेज्जासु ।
सोऽत्थ तिधी परिहायति सुहुमेण हवेज्ज सो चरिमो ॥ १२२ ॥

---

१. य निट्ठवणिगा य जे० खं० पु० मु० ॥ २. कालम्मि जे० खं० ॥ ३. एएव तिही जे० खं०। एसेव विधी मुणेयव्वो पु० वि० सु० म० ॥ ४. एगूणतीस पु० जे० खं० ॥ ५. °त्ता सोमसो तिधी जे० खं० पु० वि० मु० सू० म० ॥ ६. य तु वत्तीसं जेटि० खंटि० पु० मु०। वि य वत्तीसं सू० ॥ ७. °रासिमेव बावट्ठिभायितं सेसमेगस° जे० खं० पु० मु० ॥ ८. बावट्ठिविभ-त्तीए सेसा मु०। बावट्ठीए विभत्तीए सेसा पु० वि० ॥ ९. °रत्ति(? त्ते) पु० मु० म० ॥ १०. उल्लिंगेंतो स° जे० खं० पु० मु० म० ॥ ११. वड्डि अवट्ठितो सया कालो जे० खं० ॥ १२. जाइ य व° पु० मु० ॥ १३. माणाणं जेटि० खंटि० ॥ १४. °उदूमा° जे०। °उतूमा° खं० ॥ १५. "विश्लेषे" इत्यर्थः ॥ १६. दिवसे संजाति ओम° जे० खं० पु० वि० मु० म० ॥ १७. °ट्ठीए दिव° पु० वि० मु० ॥

३२५९. ततियम्मि ओमरत्तं कायव्वं स[1]त्तमे य पक्खम्मि ।
वास-हिम-गिम्हकाले चातुम्मा[2]सी विधीयंते ॥ १२३ ॥

३२६०. पाडिवगओमरत्ते क[3]इया वितिया स[4]मप्पते तु तिधी ? ।
वितियाए वा ततिया ? ततियाए वा चउत्थी तु ? ॥ १२४ ॥

३२६१. सेसासु चेव काहिति तिधीसु ववहारगणित[5]णिद्दिहं ।
सुहुमेण परिछतिधी संजायति कम्हि पव्वम्मि ? ॥ १२५ ॥

३२६२. रूवाधिगा य[6] ओ[7]जा पव्वा विगुणा हवंति कातव्वा ।
एमेव हवति जुम्मे एगत्तीसाजुता पव्वा ॥ १२६ ॥

[गा. १२७-५५. सत्तमं नक्खत्तपरिमाणपाहुडं]

३२६३. चंदा १ सूरा २ तारागणा ३ य णक्खत्त ४ गहगणा ५ चेव ।
पंचविहा जोतिसिया, ठिया वियारी[8] य[9] ते दुविहा ॥ १२७ ॥

३२६४. जंबुद्दीवो लवणोदधी य दीवो य धायईसंडो ।
कालोद[10]धी समुद्दो पोक्खरदीवस्स अद्धं च ॥ १२८ ॥

३२६५. एते अड्ढातिज्जा [11]दीवा वे य उदधी मणुयखेत्ते ।
एत्थ य समाविभागा, देवारण्णं परं तत्तो ॥ १२९ ॥

३२६६. ए[12]तं माणुसखेत्तं, ए[13]त्थं विचरंति जोतिसगणा उ ।
परतो दीव-समुद्दे अवट्ठितं जोतिसं जा[14]णे ॥ १३० ॥

३२६७. [15]वे चंदा इह दीवे, चत्तारि य सागरे लवणतोये ।
धायइसंडे दीवे वारस चंदा य सूरा य ॥ १३१ ॥

---

१. °त्तमम्मि प° जे० खं० पु० वि० मु० ॥ २. °म्मासे वि° पु० वि० मु० म० ॥ ३. कतिया जे० खं० ॥ ४. समप्पती वि तिधी जे० खं० । समप्पिहीइ तिही पु० वि० मु० म० सू० ॥ ५. °णियदिट्ठासु। जे० खं० पु० वि० मु० म० सू० ॥ ६. उ जे० खं० पु० मु० ॥ ७. °जा विगुणा पव्वा ह° जे० खं० पु० वि० मु० सू० ॥ ८. विचारी जे० खं० पु० मु० ॥ ९. य ते भणिया ॥ जे० खं० ॥ १०. °दणा(? गो) समु° जे० खं० ॥ ११. दीवा दो उदधि मणुयखेत्तं तु। जे० खं० । दीवा दो उदहि माणुसं खेत्तं। पु० वि० मु० म० ॥ १२. एवं पु० वि० मु० ॥ १३. एत्थ विचारीणि जोयसगणाणि। जे० खं० पु० मु० म० ॥ १४. जाण पु० मु० म० ॥ १५. दो चंदा जे० खं० पु० वि० मु० ॥

३२६८. धायइसंडप्पभितिं उद्दिट्ठा तिगुणिता भवे चंदा ।
आदिल्लचंदसहिता [1]तेति होंति [2]अणंतरं परतो ॥ १३२ ॥

३२६९. आदिच्चाणं [3]च भवे एसेव [4]विधी अणूणिगा सव्वा ।
दीवेसु समुद्देसु [5]यं धायइसंडेहिं जे परतो ॥ १३३ ॥

३२७०. [6]णक्खत्तऽट्ठावीसं, अट्ठासीतिं महग्गहा भणिया ।
एक्कससीपरिवारो, एत्तो [7]ताराँ वि मे सुणसु ॥ १३४ ॥

३२७१. छावट्ठिं च सहस्सा णव य सता पंचसत्तरा होंति ।
एगससीपरिवारो तारागणकोडकोडीणं ॥ १३५ ॥

३२७२. जदि चंदा [8]तर्तिगुणितो खेत्ते खेत्तम्मि एस परिवारो ।
[9]चंदसमता य [10]सूराँ दीव-समुद्देसु णातव्वा ॥ १३६ ॥

३२७३. तेसिं णक्खत्ताणं संठाणमथ[11]क्कमेव वोच्छामि ।
[12]माणं च तारगाण य जह दिट्ठं सव्वदंसीहिं ॥ १३७ ॥

३२७४. गोसीसावलि१ कासार२ सउणि३ पुप्फोवयार४ वावी५-६ य ।
णावा७ आसक्खंधे८ भग९ [13]छुरघरके१० य सगड्डुद्धी११ ॥ १३८ ॥

३२७५. [14]मिगसीस१२ रुधिरविंदु१३ तुल१४ वद्धमाणसुपतिट्ठित१५ पतागा१६ ।
पागारे१७ पलंके१८-१९ हत्थे२० मुहफुल्लके२१ खीले २२॥ १३९॥

१. ते होंति जे० खं० ॥ २. अणंतरे खं० पु० मु० म० ॥ ३. पि जे० खं० पु० वि० मु० म० ॥ ४. विही अणूणिका होइ जे० खं० । विही अणूणगो सव्वो पु० वि० मु० म० ॥ ५. य एमेव परं परं जाणे ॥ जे० खं० ॥ ६. °त्त अट्ठवीसं अट्ठासीतिं महग्गहा य भवे। एक्क° जे० खं० ॥ ७. °राण मे जे० खं० ॥ ८. °गुणिया जे० खं० ॥ ९. चंदेसु समा सूरा जे० खं० पु० वि० मु० म० ॥ १०. °रा नायव्वा सव्वखेत्तेसु ॥ पु० वि० मु० म० । °रा नायव्वा खेत्तखेत्तेसु ॥ जे० खं० ॥ ११. °क्कमेण वो° पु० वि० मु० ॥ १२. थाणेसु तार° जेटि० खंटि० ॥ १३. छुरधारा मु० म० ॥ १४. मिगसीसावलि१२ विंदु१३ तुल१४ वद्धमाणग१५ पडगा१६ । पागारे१७ पलियंके१८ हत्थे१९ मुह२० पुप्फए२१ चेव ॥ १३९ ॥ कीलग२२ दामणि२३ एगावली२४ य गयदंत२५ विच्चुयअले२६ य । गयविक्कमे२७ य तत्तो सीहणिसाई२८ य संठाणा ॥१४०॥ पु० वि० मु० । श्रीमलयगिरीणां तु मिगसीसावलि स्थाने मिगसीस इति, वद्धमाणग स्थाने वद्धमाणगसुपतिट्ठित इति, मुहपुप्फए स्थाने सोवण्णिए इत्येते पाठभेदाः सम्मताः सन्ति, किञ्च—एते पाठभेदाः पु० मु० आदर्शयोर्न प्राप्यन्ते, किन्तु जेटि० खंटि० सटीकादर्शेषु च दृश्यन्ते इति तत्तत्पाठप्राप्त्यर्थमेते आदर्शा अनुसन्धातव्याः ॥

३२७६. दामणि२३ तध मुत्तावलि२४ गजदंते२५ विच्छिकालसंठाणे २६ ।
गजविलसित२७ सीहणिसाइ२८ तारगाणं तु संठाणे ॥ १४० ॥

३२७७. तिग १ तिग २ पंचग ३ सय ४ दुग ५ दुग ६ बत्तीसग[1] ७
तिगं ८ तह तिगं ९ च ।
छ १० प्पंचग ११ तिग १२ एक्कग १३ पंचग १४
तिग १५ छक्कगं १६ चेव ॥ १४१ ॥

३२७८. सत्तग १७ दुग १८ दुग १९ पंचग २० एक्के२१क्कग २२
पंच २३ चउ २४ तिगं २५ चेव ।
एक्कारसग २६ चतुक्कं २७ चतुक्ककं २८ चेव तारग्गं ॥ १४२ ॥

३२७९. एवं[2] णक्खत्ताणं संठाणा तारगाण य पैमाणं[3] ।
णामाणेव य ताणं इय परतो ताणि(? जाणि) वोच्छामि ॥ १४३ ॥

३२८०. अभिती १ सवण[4] २ धणिट्ठा ३ सयभिसया ४ दो य होंति भद्दवता[5] ५-६ ।
रेवति ७ अस्सिणि ८ भरणी ९ य कत्तिया १० रोहिणी ११
चेव ॥ १४४ ॥

३२८१. मगसिर[6] १२ अद्दा १३ य पुणव्वसू १४ य पुस्सो[7] १५
तधाऽसिलेसा[8] १६ य ।
मह[9] १७ फग्गुणी तु पुव्वुत्तरा १८-१९ य हत्थो २० य चित्ता
२१ य ॥ १४५ ॥

३२८२. साति २२ विसाहा २३ अणुराहमेव[10] २४ जेट्ठा २५ तहेव मूलो २६ य ।
पुव्वुत्तरा असाढा २७-२८ य जाण णक्खत्तनामाणि ॥ १४६ ॥

३२८३. [11]"तेसिं णक्खत्ताणं उद्दिट्ठाणं जहाणुपुव्वीय ।
णामाणि देवताणं वोच्छं एत्तो समासेणं ॥ १४७ ॥

---

१. बत्तीसं७ पु० मु० ॥ २. तेसिं णक्खत्ताणं संठाणा वण्णिता समासेणं। जेटि० खंटि० ॥ ३. पमाणं। भणियं एत्तो वोच्छं नामाणि य देवयाओ य ॥ पु० वि० मु० म० ॥ ४. समणो जे० खं० ॥ ५. पोट्ठवया। जे० खं० ॥ ६. मियसिर जे० खं०। मिगसिर पु० वि० मु० ॥ ७. पूसो पु० मु० ॥ ८. तहेव असिलेसा१६। मह जे० खं० ॥ ९. मघ१७ पुव्वफग्गुणी१८ उत्तरा१९ य जे० खं० पु० वि० मु० ॥ १०. °राह२४ चेव पु० मु० ॥ ११. इयं गाथा पु० मु० म० नास्ति, अस्या अर्थस्य १४६ गाथायां समावेशितत्वात् [दृश्यतां १४३ गाथागत

३२८४. बं[1]म्हा १ वे[2]ण्हू २ य वं[3]सू ३ वरुणो ४ य अं[4]जो ५ य पंच एते तु ।
अ[5]हिवुड्ढि ६ पूस ७ गंधव्वमेव ८ प[6]रतो जमो ९ होति ॥ १४८ ॥

३२८५. अ[7]ग्गी १० य पयावति ११ सोम १२ रुद्द १३ अदिती १४
बि[8]हस्सती १५ चेव ।
णा[9]गे १६ पितु १७ भग १८ अं[10]ज्जम १९ सविता २०
तुट्ठा २१ य वायू २२ य ॥ १४९ ॥

३२८६. इंदग्गी २३ मित्तो २४ वि य इंदो २५ निरती २६ य
आ[11]य २७ विस्सा २८ य ।
णामाणि देवताणं एत्तो सीमं पि[12] मे सुणसु ॥ १५० ॥

३२८७. एगं च सयसहस्सं अट्ठाणउतिं सता य पडिपुण्णा ।
एसो मंडलछेदो सीमाणं होति णातव्वो १५१ ॥

३२८८. छ च्चेव सता तीसा भा[13]गा अभिजिस्स सीमविक्खंभो ।
दिट्ठो सव्वडहरगो सव्वेहिं अणंतदंसीहिं ॥ १५२ ॥

३२८९. स[14]यभिस भरणी अद्दाऽसिलेस साती तहेव जेट्ठाणं ।
पंचुत्तरं सहस्सं भागाणं सीमविक्खंभो ॥ १५३ ॥

३२९०. एतं चे[15]वं तिगुणितं–१००$\frac{1}{2}$ तृ (त्रि) संगुणं–पुणव्वसू-रोहिणी-
विसाहाणं ।
तिण्हं च उत्तराणं, अवसेसाणं भवे बि[16]गुणं ॥ १५४ ॥

'पमाणं' शब्दे निर्दिष्टा टिप्पणी] । तेसिं णक्खत्ताणं अट्ठावीसण्ह वी जहा वोच्छं। णामाणि देवयाणं अहक्कमं मे निसामेह ॥ जे० खं० ॥

१. वंभा जे० खं० ॥ २. विण्हू जे० खं० पु० वि० मु० ॥ ३. विसू जे० खं० पु० मु० ॥ ४. अजो अणंतरो होइ । जे० खं० पु० वि० मु० ॥ ५. अभिवड्ढी६ जे० खं० पु० वि० मु० ॥ ६. परओ य मोक्खो९ त्ति ॥ जे० खं० ॥ ७. अग्गि १० पयावइ ११ सोमे १२ रुद्दे १३ जे० खं० पु० वि० सू० ॥ ८. °बिह° पु० वि० मु० ॥ ९. सप्पे १६ पिइ १७ जे० खं० वि० म० ॥ १०. अज्जा १९ जेटि० खंटि० ॥ ११. आउ २७ पु० वि० मु० ॥ १२. पि मे सुणह जे० । पि णं सुणइ खं० ॥ १३. भागागं अभिइसीम° जे० खं० पु० वि० मु० म० ॥ १४. सयभिसया भरणीओ अद्दा अस्सेस साइ जेट्ठा य । जे० खं० । सयभिसया भरणीए अद्दा अस्सेस साइ जेट्ठाए। पु० वि० मु० सू० ॥ १५. चेव य तिगुणं जे० खं० पु० वि० मु० म० ॥ १६. दुगुणं जे० खं० पु० वि० मु० ॥

३२९१. वि[1]क्खंभसीम भ[2]णिया णक्खत्ताणं तु[3] अपरिसेसाणं ।
ए[4]त्तो परं च[5] वोच्छं विक्खंभं चंद-सूराणं ॥ १५५ ॥

[गा. १५६–५७. अट्ठमं चंद-सूरपरिमाणपाहुडं]

३२९२. ए[6]गट्ठीए छेत्तूण जोयणं तस्स होंति जे भागा ।
ते चंदो छप्पण्णं, अडयालीसं भवे सूरो ॥ १५६ ॥

३२९३. ण[7]क्खत्त-चंद-सूराण पमाणं वण्णितं समासेणं ।
णक्खत्त-चंद-सूराण ग[8]तिं वोच्छं समासेणं ॥ १५७ ॥

[गा. १५८–६१. नवमं नक्खत्त-चंद-सूरगतिपाहुडं]

३२९४. चंदेहिं सिग्घतरा सूरा, सूरेहिं होंति णक्खत्ता ।
अणियतगतिपत्थाणा हवंति सेसा गहा सव्वे ॥ १५८ ॥

३२९५. अट्ठारस भागसते पणतीसे ग[9]च्छते मुहुत्तेणं ।
णक्खत्तं, चंदो पुण सत्तरस सते तु अड्डट्ठे ॥ १५९ ॥

३२९६. अट्ठारस भागसते [10]तीसे वच्चति रवी मुहुत्तेणं ।
ण[11]क्खत्तसीमछेदो सो च्चेव इहं पि णातव्वो ॥ १६० ॥

३२९७. जो[12]यणगणणारहिया एस गती वण्णिया अहाथूरा ।
णक्खत्त-चंदजोगे एत्तो वोच्छ समासेणं ॥ १६१ ॥

[गा. १६२-८४. दसमं नक्खत्तजोगपाहुडं]

३२९८. अभिइस्स चंदजोगो स[13]त्तट्ठिखंडितो अहोरत्तो ।
भागा तु एक्कवीसं ते[14] होज्जऽधिगा णव मुहुत्ता ॥ १६२ ॥

---

१. विक्खंभेसो भणितो ण° जेटि० खंटि० ॥ २. भणिओ जे० खं० वि० ॥ ३. च जे० खं० पु० मु० ॥ ४. एत्तो–भाग २१ तृ (? त्रि) संगुणा—परं जेटि० खंटि० ॥ ५. तु जे० खं० पु० मु० ॥ ६. एगट्ठिभाग छे° पु० वि० । एगट्ठिभागे छे° जे० खं० मु० ॥ ७. एवं चंदिम-सूराण मु० म० ॥ ८. गती जे० ॥ ९. गच्छती जे० खं० । गच्छए पु० वि० । गच्छई मु० सू० । मलयगिरिवृत्तौ 'गम्' धातुप्रयोगो दृश्यते ॥ १०. तीसइ गच्छइ रवी पु० । तीसे गच्छति रवी जे० खं० मु० ॥ ११. नक्खत्त-चंदसीमा ते चेव इहं पि नायव्वा ॥ जे० खं० ॥ १२. इयं गाथा जेटि० खंटि० नास्ति ॥ १३. सत्तट्ठीखं° पु० वि० मु० ॥ १४. ते पुण अहिगा जे० खं० पु० वि० मु० म० सू० ॥

३२९९. सयभिस भरणी अद्दाऽसिलेस साती तहेव जेट्ठाओ[1][2] ।
एते छ णक्खत्ता[3] अद्धक्खेत्ता मुणेयव्वा ॥ १६३ ॥

३३००. तिण्णेव उत्तराइं[4] पुणव्वसू रोहिणी विसाहा य ।
एते[5] छ णक्खत्ता दिवड्ढखेत्ता मुणेयव्वा ॥ १६४ ॥

३३०१. अवसेसा णक्खत्ता पण्णरस वि होंति तीसइमुहुत्ता ।
चंदम्मि एस [6]जोगो णक्खत्ताणं समक्खाओ ॥ १६५ ॥

३३०२. एतेसिं[7] रिक्खाणं आदाण-विसग्गजोयणाकरणं[8][9] ।
चंदम्मि य सूरम्मि य वोच्छामि अहाणुपुव्वीय ॥ १६६ ॥

३३०३. पव्वं पण्णरसगुणं तिधिसंहितं[10] ओमरत्तपरिहीणं ।
बासीतीय विभत्ते लद्धे अंसे वियाणाहि ॥ १६७ ॥

३३०४. [11]जं हवइ भागलद्धं तं कातव्वं चतुग्गुणं णियमा ।
अभियिस्स एक्कवीसं[12] भागे सोधेहि लद्धम्मि ॥ १६८ ॥

३३०५. सेसाणं रासीणं सत्तावीसं तु मंडलं[13] सोज्झं ।
अभियिस्स सोधणासंभवे तु इणमो विधी होति ॥ १६९ ॥

३३०६. सेसातो रासीतो रूवं घेत्तूण सत्तसट्ठिकतं[14] ।
पक्खिव लद्धेसु पुणो अभिजिइ सोधेतु पुव्वकमा ॥ १७० ॥

---

१. अद्दा अस्सेसा साति तह य जेट्ठायो जे० सू० । अद्दा अस्सेसा तह य साति-जेट्ठाओ खं० ॥ २. जेट्ठा य ॥ पु० वि० मु० ॥ ३. °त्ता पण्णरसमुहुत्तसंजोगा ॥ जे० खं० पु० मु० म० सू० ॥ ४. °राओ पु° जे० खं० पु० वि० मु० म० ॥ ५. एते छण्णक्खत्ता पणयाल-मुहुत्तसंजोगा ॥ पु० वि० मु० म० सू० । पणयालीसमुहुत्ता एते छ च्चेव नक्खत्ता जे० खं० ॥ ६. जोगो समासतो एस वक्खातो जेटि० खंटि० ॥ ७. तेसिं णक्खत्ताणं आदा° जे० खं० ॥ ८. °ग्गजाणगाक° पु० वि० मु० म० ॥ ९. °करणं । सक्खागम्मि निरुत्तं वोच्छामि जहाणु° जे० खं० ॥ १०. तिधिसंखित्तं विसट्ठिभागूणं । बासीतीय विभत्ते सेसं लद्धं च जाणाहि जे० खं० ॥ ११. जे० खं० आदर्शयोः १६८–१६९–१७० गाथास्थाने एवंरूपं गाथायुगलं दृश्यते— जं हवइ भागलद्धं तं कायव्वं चतुग्गुणं नियमा। सत्तट्ठीय विभत्ती(? त्ते) सेसेण जुओ भवे रासी ॥ एयम्मि रासीओ सोधेज्जा मंडलाणि पुण्णाणि। ऊणम्मि मंडलम्मि तु तीसाय गुणे हवइ सोज्झं ॥ पंच दस तेरसऽट्ठा° ॥ १२. एक्कवीसा पु० मु० ॥ १३. मंडला सोज्झा पु० मु० ॥ १४. °कता पु० मु० ॥

३३२२. भरधं१[1] तध हेमवतं२ हरिवासं३ तह विदेहवासं४ च ।
रम्मगं[2]मेरण्णवतं५-६ एरवतं७ सत्तमं वासं ॥ १८६ ॥

३३२३. चुल्ल-महाहिमवंतो१-२ णिसधो[3]३ तह णेलवंत४ रुप्पी ५ य ।
सिहरी६ य णाम सेलो छ व्वासधरा हवंतेते ॥ १८७ ॥

३३२४. वासा वासधराणि[4] य हवंति पुव्वाऽवरायता सव्वे ।
भरधं दक्खिणपासे, उत्तरतो होति एरवतं ॥ १८८ ॥

३३२५. भरहेरवतप्पभितिं दुंगुणो[5] दुगुणो तु होति विक्खंभो ।
वासा-वासधरेसु[6] य जाव तु वासं विदेहं तु ॥ १८९ ॥

३३२६. पंचेव जोयणसता छव्वीसा होति भरहविक्खंभो ।
छ च्चेवँ[7] य होंति कला एगुणवीसेण छेदेण ॥ १९० ॥

३३२७. ओगाहूणं विक्खंभ मो तुं[8] ओगाहसंगुणं कुज्जा ।
चतुहि गुणितस्स मूलं[9] सा जीवा वऽत्थ णातव्वा ॥ १९१ ॥

३३२८. उसुवग्गं छग्गुणितं जीवावग्गम्मि पक्खिवित्ताणं ।
जं तस्स वग्गमूलं तं धणुकट्ठं[10] वियाणाहि ॥ १९२ ॥

३३२९. धणुवग्गातो णियमा जीवावग्गं विसोधइत्ताणं[11] ।
सेसस्स दुं[12] छब्भागो तस्स तु मूलं उसू हवति ॥ १९३ ॥

३३३०. छग्गुणमुसुस्स[13] वग्गं धणुवग्गातो विसोहइत्ताणं ।
सेसस्स[14] वग्गमूलं तं खलु जीवं वियाणाहि ॥ १९४ ॥

---

१. भरहे वह हेमवए हरिवास महाविदेहवासे य। रम्मक एरण्णवते एरवते सत्त वासाइं जे० खं० ॥ २. °ग हेरण्णवतं पु० मु० म० ॥ ३. निसढो तह नील° पु० मु० ॥ ४. वासहरा वि य पु० मु० म० ॥ ५. दुगुणा दुगुणाइं होइ वि° पु० वि० ॥ ६. °वासहराणं जाव इ वासं विदेहि त्ति ॥ पु० वि० मु० म० । °वासहराणं जाव य वासो विदेहो त्ति ॥ खं० जे० ॥ ७. °व या कलाओ भरहसमं जाव एरवयं ॥ जे० खं० ॥ ८. त्ति जे० खं० ॥ ९. मूलं मंडलखेत्तस्स पु० वि० मु० । मूलं मंडलखेत्तस्स सा जीवा म० । मूलं मंडलखेत्तस्स विक्खंभो ॥ जे० खं० । मूलं सा जीवा तत्थ णातव्वा ॥ खंटि० ॥ १०. धणुपट्ठं जेटि० खंटि० मु० म० । धणुयट्ठं अवगाहो पु० ॥ ११. °सोहइत्ताणं पु० वि० मु० । °सोहतित्ताणं जे० खं० ॥ १२. य छब्भागे जं मूलं तं उसू होइ ॥ पु० वि० मु० म० । उ छब्भाए जं मूलं सो उसू होति ॥ जे० खं० ॥ १३. °णमुसुसंवग्गं जे० खं० । °ण संतुसुवग्गं हं० म० ॥ १४. जं तस्स वग्ग° जे० खं० ॥

३३३१. महताधणुंकट्ठातो डहरागं सोधइत्तुं धणुकट्ठं ।
जं तस्स हवति सेसं तस्सऽद्धं निद्दिसे बाहं ॥ १९५ ॥

३३३२. विक्खंभ वग्ग दसगुण करणी वट्टस्स परिरयो होति ।
विक्खंभ पादगुणितो य परिरयो होइ गणितपदं ॥ १९६ ॥

३३३३. जंबुद्दीवस्स भवे बहुमज्झे सव्वरतण-धातुंचितो ।
मेरू णाम णगवरो सुक्कीलो देवराईणं ॥ १९७ ॥

---

१. °णुपट्ठा° जे० खं० पु० मु० ॥ २. सोधयाहि धणुपट्टं जे० खं० पु० ॥ ३. जं एत्थ हवइ सेसं तस्सऽद्धे पु० वि० मु० । जं हवति तत्थ सेसं तस्सऽद्धं जे० खं० ॥ ४. एतद्गाथास्थाने जे० खं० आदर्शयोरित्थंरूपा गाथा वर्त्तते—विक्खंभस्स कती दसगुणा उ वट्टस्स हवति खेत्तस्स। मूलं तस्स तु नियमा परिरयमाहंसु सुखुमेण ॥ इति ॥ ५. °रओ तस्स गणि° पु० वि० मु० म० ॥ ६. एतद्गाथानन्तरं जेटि० खंटि० आदर्शयोर्जम्बूद्वीपपरिरय-गणितपदावेदिकाः "जंबुद्दीवपरिरयो०, तेरस य अंगुलाइं०, सत्तेव य कोडिसया०" इति तिस्रो गाथा दृश्यन्ते । जे० खं० आदर्शयोः पुनरेतद्गाथानन्तरं "जंबुद्दीवपरिरयो०" इत्येकैव गाथा वर्तते, अन्ये गाथे परिगलिते स्तः। श्रीमलयगिरिवृत्तौ तु उपरिनिर्दिष्टगाथात्रिकपूर्विका "गाउयमेगं पन्नरस०" इति गणितपदाधिकांशार्थपरिपूर्तिरूपा चतुर्थ्यप्येका गाथाऽधिका उद्धृता दृश्यते। पु० आदर्शे च पुनः परिरय-गणितपदावेदिका एताश्चतस्रोऽपि गाथाः क्रमव्यत्यासेन वर्त्तन्ते, अर्थात् पूर्वं गणितपदावेदकं गाथायुगलम् तदनन्तरं च परिरयावेदकं गाथायुगलमिति, लेखकप्रमादजनितोऽयं क्रमव्यत्यास इति नात्र किञ्चिद् विचारणीयमस्ति। गाथाश्चेमाः—जंबुद्दीवपरिरयो तिण्णि उ सोलाणि सयसहस्साणि। बे य सया पडिपुण्णा सत्तावीसा समधिया य ॥१॥ तिण्णि य कोसे दीवो अट्ठावीसं च धणुसयं एक्कं। तेरस य अंगुलाइं अद्धंगुलयं च सविसेसं ॥२॥ सत्तेव य कोडिसया णउतिं छप्पण्ण सयसहस्साइं। चउणउतिं च सहस्सा सत्तं दिवड्ढं च गणितपदं ॥३॥ जेटि० खंटि०। अत्र पु० मु० आदर्शयोः 'गणितपदं' इति पाठस्थाने 'साहीयं' इति पाठो दृश्यते। श्रीमलयगिरिवृत्तावपि 'साहीयं' पाठो वर्त्तते, तदनन्तरं तत्र "साधिकत्वप्रतिपादिका चेयं गाथा" इति निष्टङ्कयैषा चतुर्थ्यपि गाथा उद्धृताऽस्ति—गाउयमेगं पन्नरस धणुसया तह धणूणि पन्नरस। सट्ठिं च अंगुलाइं जंबुद्दीवस्स गणियपयं ॥ ४ ॥ इति। यद्यप्येता गाथाः प्राचीनटिप्पनके मलयगिरिवृत्तौ पु० प्रभृत्यादर्शेषु च वर्त्तन्त एव तथापि नैता गाथा मूलग्रन्थसम्बन्धिन्यः, किन्तु टिप्पनककृता वृत्तिकृता चोद्धृता एवेति ज्ञायते। यतः प्राग् धनुःपृष्ठ-इषु-जीवादीनां करणगाथानन्तरं न तत्र कस्यापि क्षेत्रस्य धनुःपृष्ठादिसङ्ख्याप्रमाणावेदिका गाथाः सन्तीति परिरय-गणितपदावेदिका गाथा अपि मूलग्रन्थसम्बन्धिन्यो न भवन्ति। अपि च यद्येता गाथा मूलग्रन्थसम्बन्धिन्यो भवेयुस्तदा गणितपदसङ्ख्यानमंशनिर्देशवर्जितं कथं प्ररूप्येत ? इत्यपि विचारणीयमेव। किञ्च—अत्र प्रकरणे एतन्निरूपणमप्रासङ्गिकमप्याभातीति। श्रीमद्भिः सागरानन्दसूरिचरिणैः परिरयगाथे मूलग्रन्थगाथात्वेन स्थापिते स्तः, गणितपदगाथे च वृत्तिगतगाथात्वेन स्थापिते स्तः, तदसङ्गतमेव प्रतीयते। वस्तुतस्तु एताश्चतस्रोऽपि गाथा टिप्पनक-वृत्तिगता एवेति न मया मूलगाथात्वेनाऽऽदृता इति। अत्रार्थे एतद्वस्तुविचारविशेषज्ञा बहुश्रुता एव प्रमाणमिति ॥ ७. °तुचित्तलितो जेटि० खंटि० ॥

३३३४. णवणउतिजोयणसहस्समुस्सितो[1] उग्गतो सहस्समधे।
वित्थिण्णो धरणितले य जोयणाणं दससहस्से ॥ १९८ ॥

३३३५. जत्थिच्छसि विक्खंभं मंदरसिहराहि[2] ओवतित्ताणं।
एक्कारसहितलद्धो सहस्ससहितो तु विक्खंभो ॥ १९९ ॥

३३३६. मूल-ऽग्गविसेसम्मि उ उस्सयभयितम्मि जं भवे लद्धं।
सा हर-णदी-णगाणं पदेसवड्ढी उ सा उभतो ॥ २०० ॥

३३३७. मूल[3]-ऽग्गविसेसऽद्धकति उसुस्स य कतिजुतस्स जं मूलं।
एस गिरिपासबाहा, सागरसलिले वि एमेव ॥ २०१ ॥

३३३८. चंदा सूरा तारागणा य णक्खत्त-गहगणा चेव।
तं ते पदक्खिणगती[4] परिंति[5] मेरुं गतिरतीया ॥ २०२ ॥

३३३९. पण्णरस मंडलाइं चंदस्स महेसिणो पदेसेंति[6]।
चुलसीय मंडलसतं अणूणगं बेंति सूरस्स ॥ २०३ ॥

३३४०. जोयण[7]सयं असीयं अंतो ओगाहितूण दीवम्मि।
तस्सुवरिं[8] तु सपरिधिं अब्भंतरमंडलं रविणो ॥ २०४ ॥

३३४१. तीसाणि तिण्णि जोयणसताणि ओगाहितूण लवणम्मिं[9]।
तस्सुप्परिं सपरिधिं बाहिरगं मंडलं रविणो ॥ २०५ ॥

३३४२. तिण्णेव सतसहस्सा पण्णरसं[10] य होंति जोयणसहस्सा।
उगुणाणउतिपरिरयो अब्भितरमंडले रविणो ॥ २०६ ॥

३३४३. तिण्णेव सयसहस्सा अट्ठारस होंति जोयणसहस्सा।
तिण्णि सता पण्णारा बाहिरए मंडले रविणो ॥ २०७ ॥

---

१. जे० खं० पु० वि० मु० म० आदर्शेषु इयं गाथा एवंरूपा वर्त्तते—नवनउइं च सहस्सा उव्विद्धो ('उच्च' इत्यर्थः) अह (अधः) सहस्समोगाढो। धरणियले वित्थिण्णो [य] जोयणाणं दस सहस्सा ॥ इति। 'उव्विद्धो' स्थाने 'उच्चिट्ठो' पु० ॥ २. °राओ ओवइत्ताणं पु० वि० मु० ॥ ३. इयं गाथा जेटि० खंटि० आदर्शयोरेव वर्त्तते, जे० खं० पु० वि० मु० म० आदर्शेषु नास्ति ॥ ४. °गती मेरुं गतिरागतिकरा उ जे० खं० ॥ ५. परेंति पु० मु० ॥ ६. पदंसेंति जे० खं०। उवदिसंति पु० वि० मु० म० ॥ ७. आसीतजोयणसतं अंतो जे० खं० ॥ ८. तस्स परिधी सपरिधी जे० खं० ॥ ९. °म्मि। परिधी तस्स सपरिधी जे० खं० ॥ १०. °रसहिं ऊणिगा य नउतीओ। एसा परिरयरासी अब्भि° जे० खं० ॥

३३४४. दस चेव मंडलाइं[1] अब्भिंतर-बाहिरा रवि-ससीणं ।
सामण्णाणि तु णियमा पत्तेयं[2] पंच चंदस्स ॥ २०८ ॥

३३४५. चंदंतरेसु अट्ठसु अब्भिंतर-बाहिरेसु सूरस्स ।
बारस बारस सग्गा, छसु तेरस तेरस हवंति ॥ २०९ ॥

३३४६. चंदविकप्पं[3] एक्कं सूरविकप्पेण भाजये णियमा ।
जं हवति भागलद्धं सूरविकप्पा उ ते होंति ॥ २१० ॥

३३४७. बे जोयणाणि सूरस्स मंडलाणं[4] तु हवति अंतरिया ।
चंदस्स वि पणतीसं[5] साधीगा[6] होंति णातव्वा ॥ २११ ॥

३३४८. सूरविकप्पो एक्को समंडला होति मंडलंतरिया ।
चंदविकप्पो य तहा समंडला मंडलंतरिया ॥ २१२ ॥

३३४९. पंचेव जोयणसया दसुत्तरा जत्थ मंडला होंति ।
जं अँक्कमंति[7] तिरियं चंदो सूरो य अयणेणं ॥ २१३ ॥

३३५०. सूरस्सेसा[8] कट्ठा अट्ठहिं भागेहिं ऊणिया णियमा ।
एगट्ठिभागछेज्जा कट्ठा चंदस्स एवतिया ॥ २१४ ॥

३३५१. सगमंडलेहिं लद्धं सगकट्ठातो हवंति सविकप्पा ।
जं सगविक्खंभगुणा[9] हवंति सगमंडलंतरिया ॥ २१५ ॥

३३५२. इच्छा[10] तु मगगरूवूणगुणं अब्भंतरं तु सूरस्स ।
तस्सेसं सामण्णं सामण्णविसेसितं ससिणो ॥ २१६ ॥

३३५३. छट्ठादी[11] रविसेसं रवि-ससिणो अंतरं तु णातव्वं ।
तं च ससि सुद्ध सूरंतरा हितं अंतरं बाहिं ॥ २१७ ॥

---

१. °लाणि अब्भिंतर-बाहिराणि चंदस्स। ससि-सूराणं नियमा जे० खं० ॥ २. पत्तेया होंति सेसाणि ॥ सू० ॥ ३. अत्र प्रकरणे जेटि० खंटि० आदर्शयोः सर्वत्र 'विकप्प'शब्दो दृश्यते, किन्तु पु० वि० मु० म० आदर्शेषु तत्स्थाने सर्वत्र 'विकंप' शब्द आदृतोऽस्ति ॥ ४. °लाणं हवंति अंत° जेटि० खंटि०। °लाणं हवेज्ज अंत° जे० खं० ॥ ५. °तीसा सा° जे० खं० ॥ ६. साहीया होइ नायव्वा जे० खं० पु० मु० ॥ ७. जक्कमेइ पु० वि० मु० म० ॥ ८. इयं गाथा जेटि० खंटि० आदर्शयोरेव सटिप्पणका दृश्यते ॥ ९. °भज्जुया हवंति पु० मु० म० ॥ १०. इच्छामंडलरूवूणगुणियमब्भं° पु० वि० मु० म० ॥ ११. छट्ठादिसु रवि° मु० म०। 'छट्ठादी रविसेसं० ॥ २१७ ॥' इति तथा 'जत्थ ण सुज्झति सोमो० ॥ २१८ ॥' इति गाथायुगलं खंटि० नास्ति ॥

३३३४. णवणउतिजोयणसहस्समुस्सितो उग्गतो सहस्समधे ।
विच्छिण्णो धरणितले य जोयणाणं दससहस्से ॥ १९८ ॥

३३३५. जत्थिच्छसि विक्खंभं मंदरसिहराँहि ओवतित्ताणं ।
एक्कारसहितलद्धो सहस्ससहितो तु विक्खंभो ॥ १९९ ॥

३३३६. मूल-ऽग्गविसेसम्मि उ उस्सयभयितम्मि जं भवे लद्धं ।
सा हर-णदी-णगाणं पदेसवड्ढी उ सा उभतो ॥ २०० ॥

३३३७. मूॅल-ऽग्गविसेसऽद्धकति उसुस्स य कतिजुतस्स जं मूलं ।
एस गिरिपासबाहा, सागरसलिले वि एमेव ॥ २०१ ॥

३३३८. चंदा सूरा तारागणा य णक्खत्त-गहगणा चेव ।
तं ते पदक्खिणगॅती पॅरिंति मेरुं गतिरतीया ॥ २०२ ॥

३३३९. पण्णरस मंडलाइं चंदस्स महेसिणो पॅदेसेंति ।
चुलसीय मंडलसतं अणूणगं बेंति सूरस्स ॥ २०३ ॥

३३४०. जोयॅणसयं असीयं अंतो ओगाहितूण दीवम्मि ।
तॅस्सुवरिं तु सपरिधिं अब्भंतरमंडलं रविणो ॥ २०४ ॥

३३४१. तीसाणि तिण्णि जोयणसताणि ओगाहितूण लवणम्मिं ।
तस्सुप्परिं सपरिधिं वाहिरगं मंडलं रविणो ॥ २०५ ॥

३३४२. तिण्णेव सतसहस्सा पण्णरॅस य होंति जोयणसहस्सा ।
उगुणाणउतिपरिरयो अब्भितरमंडले रविणो ॥ २०६ ॥

३३४३. तिण्णेव सयसहस्सा अट्ठारस होंति जोयणसहस्सा ।
तिण्णि सता पण्णारा वाहिरए मंडले रविणो ॥ २०७ ॥

---

१. जे० खं० पु० वि० मु० म० आदर्शेषु इयं गाथा एवंरूपा वर्त्तते—नवनउइं च सहस्सा उव्विद्धो ('उच्च' इत्यर्थः) अह (अधः) सहस्समोगाढो। धरणियले वित्थिण्णो [य] जोयणाणं दस सहस्सा ॥ इति। 'उव्विद्धो' स्थाने 'उच्चिट्ठो' पु० ॥ २. °राओ ओवइत्ताणं पु० वि० मु० ॥ ३. इयं गाथा जेटि० खंटि० आदर्शयोरेव वर्त्तते, जे० खं० पु० वि० मु० म० आदर्शेषु नास्ति ॥ ४. °गती मेरुं गतिरागतिकरा उ जे० खं० ॥ ५. परेंति पु० मु० ॥ ६. पदंसेंति जे० खं०। उवदिसंति पु० वि० मु० म० ॥ ७. आसीतजोयणसतं अंतो जे० खं० ॥ ८. तस्स परिधी सपरिधी जे० खं० ॥ ९. °म्मि। परिधी तस्स सपरिधी जे० खं० ॥ १०. °रसहिं ऊणिगा य नउतीओ। एसा परिरयरासी अब्भि° जे० खं० ॥

३३४४. दस चेव मंडलाइं[1] अब्भिंतर-बाहिरा रवि-ससीणं ।
सामण्णाणि तु णियमा पत्तेयं[2] पंच चंदस्स ॥ २०८ ॥

३३४५. चंदंतरेसु अट्ठसु अब्भिंतर-बाहिरेसु सूरस्स ।
बारस बारस सग्गा, छसु तेरस तेरस हवंति ॥ २०९ ॥

३३४६. चंदविकप्पं[3] एक्कं सूरविकप्पेण भाजये णियमा ।
जं हवति भागलद्धं सूरविकप्पा उ ते होंति ॥ २१० ॥

३३४७. बे जोयणाणि सूरस्स मंडलाणं[4] तु हवति अंतरिया ।
चंदस्स वि पणतीसं[5] साधीगा[6] होति णातव्वा ॥ २११ ॥

३३४८. सूरविकप्पो एक्को समंडला होति मंडलंतरिया ।
चंदविकप्पो य तहा समंडला मंडलंतरिया ॥ २१२ ॥

३३४९. पंचेव जोयणसया दसुत्तरा जत्थ मंडला होंति ।
जं अक्कमंति[7] तिरियं चंदो सूरो य अयणेणं ॥ २१३ ॥

३३५०. सूरस्सेसा[8] कट्ठा अट्ठहिं भागेहिं ऊणिया णियमा ।
एगट्ठिभागछेज्जा कट्ठा चंदस्स एवतिया ॥ २१४ ॥

३३५१. सगमंडलेहिं लद्धं सगकट्ठातो हवंति सविकप्पा ।
जं सगविक्खंभगुणा[9] हवंति सगमंडलंतरिया ॥ २१५ ॥

३३५२. इच्छा[10] तु मग्गरूवूणगुणं अब्भंतरं तु सूरस्स ।
तस्सेसं सामण्णं सामण्णविसेसितं ससिणो ॥ २१६ ॥

३३५३. छट्ठादी[11] रविसेसं रवि-ससिणो अंतरं तु णातव्वं ।
तं च ससि सुद्ध सूरंतरा हितं अंतरं बाहिं ॥ २१७ ॥

---

१. °लाणि अब्भिंतर-बाहिराणि चंदस्स। ससि-सूराणं नियमा जे० खं० ॥ २. पत्तेया होंति सेसाणि ॥ सू० ॥ ३. अत्र प्रकरणे जेटि० खंटि० आदर्शयोः सर्वत्र 'विकप्प'शब्दो दृश्यते, किन्तु पु० वि० मु० म० आदर्शेषु तत्स्थाने सर्वत्र 'विकंप' शब्द आदृतोऽस्ति ॥ ४. °लाणं हवंति अंत° जेटि० खंटि०। °लाणं हवेज्ज अंत° जे० खं० ॥ ५. °तीसा सा° जे० खं० ॥ ६. साहीया होइ नायव्वा जे० खं० पु० मु० ॥ ७. अक्कमेइ पु० वि० मु० म० ॥ ८. इयं गाथा जेटि० खंटि० आदर्शयोरेव सटिप्पणका दृश्यते ॥ ९. °भजुया हवंति पु० मु० म० ॥ १०. इच्छामंडलरूवूणगुणियमब्भं° पु० वि० मु० म० ॥ ११. छट्ठादिसु रवि° मु० म०। 'छट्ठादी रविसेसं० ॥ २१७ ॥' इति तथा 'जत्थ ण सुज्झति सोमो० ॥ २१८ ॥' इति गाथायुगलं खंटि० नास्ति ॥

३३५४. जत्थ ण सुज्झति सोमो तं ससिणो तत्थ होति पत्तेयं ।
तस्सेसं सामण्णं सामण्णविसेसितं रविणो ॥ २१८ ॥

३३५५. अट्ठे,-क्कारस चतु, छत्तीसा तिण्णि,उगुवीस चत्तारि ।
तेवीसेगं, चतुवीस [1]छक्क, इगतीस एक्कं च ॥ २१९ ॥

३३५६. चोत्तीस पंच, तेरस दुगं च, बाताल पंच भागाणि ।
छाताल दुगे,-गं पण, चतुपण्णं चेव दो भागा ॥ २२० ॥

३३५७. णव छ, च्छप्पण्णेक्कं, एक्कावीसं च तिण्णि बोद्धव्वा ।
[2]चोत्तालीसं तिगहिय, तेत्तीसा चेव तेत्तीसा ॥ २२१ ॥

३३५८. [3]चोत्ताला चतु, इगवीसं ति, छप्पण्ण एग, णव छक्कं ।
चतुपण्ण दुगे,-गं पण, छातालीसं च दो चेव ॥ २२२ ॥

३३५९. बाताल पंच, तेरस दुगं च, चोत्तीस पंच भागा य ।
इगितीसेगं, चतुवीस छक्क, तेवीस एक्कं च ॥ २२३ ॥

३३६०. [4]उगुवीसा चउ, छत्तीस तिण्णि, एक्कारसेव चउर,-ऽट्ठ ।
दो दो तेत्तीसऽट्ठ य, णत्थि चउण्हं पि सत्तंसा ॥ २२४ ॥

३३६१. णवणउतिं च सहस्सा छ च्चेव सया हवंति [5]चत्ता य ।
सूराण तू अबाधा अब्भंतरमंडलत्थाणं ॥ २२५ ॥

३३६२. एक्कं च सयसहस्सं सतं दिवड्ढं च अंतरं होति ।
सूरस्स य सूरस्स य मज्झिमए मंडल ठिताणं ॥ २२६ ॥

३३६३. एक्कं च सयसहस्सं छ च्चेव सया[6] हवंति सट्ठी य ।
सूराण ऊ अबाधा बाहिरए मंडल[7]त्थाणं ॥ २२७ ॥

३३६४. पंचेव जोयणाइं प[8]णतीसं एगसट्ठिभागा य ।
[9]एस अबाहावड्ढी एक्केक्के मंडले रविणो ॥ २२८ ॥

---

१. एक्क जेटि० खंटि० ॥ २. चत्तालीसं पु० वि० मु०, अशुद्धोऽयं पाठभेदः ॥ ३. चउयाला पु० वि० मु० ॥ ४. गुणवीसा मु० । उगुणतीसा जेटि० खंटि० । इगतीसा पु० वि० ॥ ५. चत्ताला पु० वि० मु० ॥ ६. सया उ होंति सट्ठीया । पु० वि० मु०॥ ७. मंडले नेया ॥ पु० वि० मु० । मंडले नियमा ॥ खं० । मंडले नियता ॥ जे० ॥ ८. पणतीसा जे० खं० ॥ ९. एसा अवाहवड्ढी जे० खं० ॥

३३६५. रूवूणमंडलगुणं अबाधवड्ढीए पक्खिवे णियमा[1] ।
मंडलविक्खंभम्मि तु विक्खंभो तस्स सो हवति ॥ २२९ ॥

३३६६. चंदस्स जोयणाइं[2] विसत्तरिं एक्कवण्ण[3] अंसा यं[4] ।
एक्कट्ठिगते[5] छेदे णातव्वा सत्त भागा य ॥ २३० ॥

३३६७. विक्खंभ[6]वड्ढणस्स उ दसकरणिगुणस्स जं हवति मूलं ।
परिरयवड्ढी जाणे तहिं तहिं मंडले रविणो ॥ २३१ ॥

३३६८. सत्तरस जोयणाणि तु परिरयवड्ढी तु मंडले णियंता[7] ।
अट्ठत्तीसं भागा एगट्ठिगतेण[8] छेदेणं ॥ २३२ ॥

३३६९. रूवूणमंडलगुणं परिधीवड्ढी उ पक्खिवे णियमा ।
पढमपरिधीपमाणे सो परिधी मंडले तम्मि ॥ २३३ ॥

३३७०. चंदस्स वि णातव्वा परिरयवड्ढी उ मंडले णियमा ।
दो[9] च्चेव जोयणसता तीसा खलु होंति सांधीगा[10] ॥ २३४ ॥

[गा. २३५–४४. बारसमं अयणपाहुडं]

३३७१. छहिं मासेहिं दिणकरो तेसीतं चरति मंडलसतं तु ।
अयणंम्मि[11] उत्तरे दाहिणे य एसो विधी होति ॥ २३५ ॥

३३७२. तेसीतं दिवससयं अयणं सूरस्स हवइ पडिपुण्णं ।
सुण तस्स कारिगविधिं[12] पुव्वायरिओवदेसेणं ॥ २३६ ॥

३३७३. सूरस्स अयणकरणं पव्वं पण्णरससंगुणं णियमा ।
तिधिसंखित्तं संतं बावट्ठीभागपरिहीणं ॥ २३७ ॥

---

१. °मा। पढमपरिहीपमाणे सो परिही मंडले तम्मि ॥ २२९ ॥ पु० वि० ॥ २. °णाणि य विसत्तरी एकवण्ण° पु० मु० ॥ ३. एक्कपण्णमंसा जे० खं० ॥ ४. य। भागा सत्तेव भवे एगट्ठिकएण छेएण ॥ २३० ॥ जे० खं० ॥ ५. एगट्ठिकते छेए नायव्वा सत्त पु० मु०। एगट्ठिगते छेदे णातव्वो सत्तभागो य जेटि० खंटि० ॥ ६. °भसातिरेगं दस° जे० खं० ॥ ७. णियमा जे० खं० वि० ॥ ८. एक्कट्ठिकएण जे० खं० ॥ ९. बे चेव जे० खं० ॥ १०. बोधव्वा जे० खं० ॥ ११. °णम्मि दक्खिणे उत्तरे य एसा विही हो° जे० खं० ॥ १२. कारकविधिं जे० खं० वि०। कारगाविहिं मु० स०। कारणविहिं पु० ॥

३३७४. तेसीतसतविभत्तम्मि तम्मि [1]लद्धम्मि रूवमादेज्जा ।
जति लद्धं [2]होति समं णातव्वं उत्तरं अयणं ॥ २३८ ॥

३३७५. अध हवति भागलद्धं विसमं जाणाहि दक्खिणं अयणं ।
जे अंसा ते दिवसा होंति [3]पवत्तस्स अयणस्स ॥ २३९ ॥

३३७६. तेरस य मंडलाइं चतुचत्ता सत्तसट्ठिभागा य ।
अयणेण चरइ सोमो णक्खत्ते अद्धमासेणं ॥ २४० ॥

३३७७. [4]चंदस्स अयणकरणे पव्वं पण्णरससंगुणं णियमा ।
तिधिसंखित्तं संतं बावट्ठीभागपरिहीणं ॥ २४१ ॥

३३७८. णक्खत्तअद्धमा[5]से भजितम्मि लद्धम्मि रूवमादेज्जा ।
जदि लद्धं हवति समं णातव्वं दक्खिणं अयणं ॥ २४२ ॥

३३७९. अध हवति भागलद्धं विसमं जाणाहि उत्तरं अयणं ।
सेसाणं अंसाणं ससिस्स इणमो भवे करणं ॥ २४३ ॥

३३८०. सत्तट्ठीय विभत्ते जं लद्धं [6]तंति हवंति दिवसा उ ।
अंसा य दिवसभा[7]गा होंति [8]पवत्तस्स अयणस्स ॥ २४४ ॥

[गा. २४५-६९. तेरसमं आउट्टिपाहुडं]

३३८१. [9]एत्तो [10]आउट्टीओ वोच्छं जहयक्कमेण सूरस्स ।
चंदस्स य लहुकरणं [11]जहंदिट्ठं सव्वदंसीहिं ॥ २४५ ॥

३३८२. सूरस्स उ अयणसमा आउट्टीओ जुगम्मि दस होंति ।
चंदस्स वि आउट्टि स्सतं च चोत्तीसतिं चेव ॥ २४६ ॥

३३८३. पढमा बहुलपडिवते १ बितिया बहुलस्स [12]तेरसीदिवसे २ ।
[13]सुद्धस्स य दसमीए ३ बहुलस्स य [14]सत्तमीयं तु ४ ॥ २४७ ॥

१. लद्धं तु रूव° पु० वि० मु० म० ॥ २. हवति जे० खं० ॥ ३. पवण्णस्स जे० खं० ॥ ४. चंदायणस्स करणे पु० वि० मु० म० ॥ ५. °मासेण भइए लद्धं तु रूव° पु० वि० मु० म० ॥ ६. तं हवंति दिवसा उ। पु०। ततिसु होति दिवसेसु। जे० खं० ॥ ७. °गा पवत्तमाणस्स अयणस्स पु० वि० मु० म० ॥ ८. पवण्णस्स जे० खं० ॥ ९. इयं गाथा जेटि० खंटि० आदर्शयोर्न दृश्यते ॥ १०. आउंटीओ वोच्छामि जहक्कमेण मे सुणह। चंदस्स वि लहु° जे० खं० ॥ ११. °ह दिट्ठं पुव्वसूरीहिं पु० वि० मु०। मूलस्थः पाठस्तु जे० खं० म० प्रतिषु ॥ १२. तेरसे द्वि° जे० खं० ॥ १३. अद्धस्स जेटि० खंटि० ॥ १४. सत्तमे पक्खे जे० खं० ॥

३३८४. सुद्धस्स चउत्थीयं पवत्तते पंचमी उ आउट्टी ५ ।
एता आउट्टीओ[1] सव्वाओ सावणे मासे ॥ २४८ ॥

३३८५. पढमा होइ अभियिणा १ संठाणाहि[2] २ त तहा विसाहाहिं ३ ।
रेवतिमाहु[3] चउत्थी ४ पुव्वाहि य फग्गुणीहिं तधा ५ ॥ २४९ ॥

३३८६. बहुलस्स सत्तमीयं[4] पढमा १ सुद्धस्स तो चउत्थीयं २ ।
बहुलस्स य पाडिवते ३ बहुलस्स य तेरसीदिवसे ४ ॥ २५० ॥

३३८७. सुद्धस्स[5] य दसमीए पवत्तए पंचमी उ आउट्टी ५ ।
एया आउट्टीओ सव्वाओ माघमासम्मि ॥ २५१ ॥

३३८८. हत्थेण होति पढमा १ सयभिसयाहि[6] य २ ततो य पुस्सेणं ३ ।
मूलेण ४ कत्तियाहि ५ य आउट्टीओ उ हेमंते ॥ २५२ ॥

३३८९. आउट्टीहि[7] तु एगूणियाहि गुणितं सतं तु तेसीतं ।
जेण गुणं तं तिगुणं रूवधिगं पक्खिवे तत्थ ॥ २५३ ॥

३३९०. पण्णरसभाजितम्मि[8] तु जं लद्धं ततिसु होति पव्वेसु ।
जे अंसा ते दिवसा, आउट्टी[9] यऽत्थ बोद्धव्वा ॥ २५४ ॥

३३९१. पंच सया पडिपुण्णा तिसत्तरा णियमसो मुहुत्ताणं ।
छत्तीसती य भागा छ च्चेव य चुण्णिता भागा ॥ २५५ ॥

३३९२. आउट्टिकाहि[10] एकूणिकाहि गुणितो हवेज्ज धुवरासी ।
एतं मुहुत्तगणितं, एत्तो वोच्छामि सोधणयं ॥ २५६ ॥

३३९३. अभियिस्स णव मुहुत्ता बिसट्ठिभागा य होंति चउवीसं ।
छावट्ठी[11] य समत्ता भागा सत्तट्ठिछेदकता ॥ २५७ ॥

---

१. °ओ सुद्धाओ पु० वि० ॥ २. संधाणा° जेटि० खंटि० ॥ ३. रेवतिए उ चउ° पु० वि० मु० म० ॥ ४. °मीए पढमा अद्धस्स जेटि० खंटि० ॥ ५. अद्धस्स य जेटि० खंटि० ॥ ६. °याहि ततिया य पु° जे० खं० म० ॥ ७. आउंटीधि तु जे० खं० ॥ ८. तीसाए विभत्तम्मि तु जं लद्धं ततिसु होति मासेसु। जे जे० खं०। ९. आउट्टी एत्थ खं०। आउंटियम्मि बो° जे० खं०। आउट्टी तत्थ मु० म० सू० ॥ १०. आउट्टीहिं तु एगूणियाहिं गुणियं हवेज्ज कायव्वं। एत्तो(एतं) मुहुत्तगणितं, वोच्छं नक्खत्तसोधणगं ॥ इतिरूपा गाथा जे० खं० ॥ ११. छावट्ठिं च समग्गा भागा जे० खं० मु० म० सू० ॥

३३९४. [1]उगुणट्ठं पोट्ठवता, [2]तिसु चेव णवुत्तरेसु रोहिणिओ ।
तिसु [3]णवणवुतेसु पुणव्वसू उ तह उत्तराफ[4]ग्गू ॥ २५८ ॥

३३९५. [5]पंचेव उगुणपण्णा सताइं उगुणुत्तराइं छ चेव ।
[6]सोज्झाणि [7]विसाहाणं मूले सत्तेव चोत्ताला ॥ २५९ ॥

३३९६. अट्ठ[8]सयमगुणवीसा सोधणगं [9]उत्तराअसाढाणं ।
चतुवीसं खलु भागा छावट्ठिं चुण्णि[10]याओ य ॥ २६० ॥

३३९७. [11]एताइं सोधइत्ता जं सेसं तं हवेज्ज णक्खत्तं ।
चंदेण समायुत्तं [12]आउट्टीओ य बोद्धव्वा ॥ २६१ ॥

३३९८. अब्भिंत[13]राहि णिंतो आदिच्चो पुस्सजोगमुवगम्म ।
सव्वा आउट्टीओ करेति सो सावणे मासे ॥ २६२ ॥

३३९९. बाहि[14]रंतो पविसंतो आदिच्चो [15]अभियिजो[16]गमुवगम्म ।
[17]सव्वा आउट्टीओ करेति सो माघमासम्मि ॥ २६३ ॥

३४००. अट्ठारस य मुहुत्ते चत्तारि य केवले अहोरत्ते ।
पुस्सवि[18]सयं अतिगतो बहिता अभिणिक्खमति सूरो ॥ २६४ ॥

३४०१. [19]वीसं च अहोरत्ते जोइत्ता उत्तराअसाढाओ ।
तिण्णि मुहुत्ते पविसति ताधे अब्भंतरे सूरो ॥ २६५[20] ॥

---

१. उक्कट्ठे पोट्ठ° जे० खं० ॥ २. °णिया पु० वि० मु० म० सू० ॥ ३. नवणउतेसु भवे पुणव्वसू फग्गुणीओ य। जे० खं०। नवनउईसु भवे पुणव्वसू उत्तराफग्गू पु० वि० मु० सू० ॥ ४. °फग्गुणिओ जेटि० खंटि० ॥ ५. °व ऊणपण्णा सयाणि एकुत्तराणि छ जे० खं०। °व अउणपन्ना सयाइं अउणुत्तराइं छ पु० मु० ॥ ६. सेसाणि जेटि० खंटि० ॥ ७. विसाखायं मू° जे० खं० ॥ ८. °सय एक्कवीसा जे० खं०। असाधुरयं पाठः ॥ ९. उत्तराविसाहाणं जे० खं०। अशुद्धोऽयं पाठः ॥ १०. °या भागा ॥ मु० सू०। मूलसूत्रादर्शेषु वृत्ति-टिप्पणकप्रतिषु च नायं पाठ उपलभ्यते ॥ ११. एयाणि सो° जे० खं०। एयाए सो° पु० ॥ १२. आउंटी एत्थ णायव्वा जे० खं०। आउट्टीए उ बोद्धव्वं पु० मु० सू० ॥ १३. °तरं अभिगतो आ° जे० खं० ॥ १४. °रतो निक्खंतो आ° जे० खं० ॥ १५. अभितिजो° जे० खं०। अहिइजो° पु० मु० ॥ १६. °गमागम्म जे० खं० ॥ १७. सव्वाओ कु° जेटि० खंटि० ॥ १८. °सयं उगवतो जे० खं० ॥ १९. इयं गाथा जेटि० खंटि० पु० नास्ति ॥ २०. एतद्गाथानन्तरं जे० खं० आदर्शयोरेषा एका अधिका गाथा वर्त्तते—एते आदिच्चकया नक्खत्ता जेसु होंति आउट्टी। वोच्छामि चंद्रसहिते सव्वे आउंटिनक्खत्ते ॥ इति ॥

३४०२. चंदस्स वि णातव्वा आउट्टीओ [1]जुगम्मिं जा दिट्ठा ।
[2]अभिजीए पुस्सेण य णियतं [3]णक्खत्तसेसेणं ॥ २६६ ॥

३४०३. पण्णरसेव मुहुत्ते [4]योजित्ता उत्तरा[5]असाढाणं ।
एक्कं च अहोरत्तं पविसति अब्भितरं चंदो ॥ २६७ ॥

३४०४. दस य मुहुत्ते सगले मुहुत्तभागे य वीसतिं चेव ।
पूसविसयं [6]अभिगतो बहिता अभिणिक्खमति चंदो ॥ २६८ ॥

३४०५ एता आउट्टीओ [7]भणिता मे वित्थरं पमोत्तूणं ।
णक्खत्त-सूर-ससिणो [8]गतिं तु सुण [9]मंडलेसुं तु ॥ २६९ ॥

[गा. २७०-७५. चोद्दसमं मंडलमुहुत्तगतिपाहुडं]

३४०६. एगूणसट्ठिरूवा [10]संत्तहिं अधिगा य तिण्णि अंससता ।
तिण्णेव य सत्तट्ठा [11]छेदो तेसिं च बोद्धव्वो ॥ २७० ॥

३४०७. एतेण तु भजितव्वो मंडलरासी हवेज्ज जं [12]लद्धं ।
सो होति मुहुत्तगती रिक्खाणं मंडले णियतो ॥ २७१ ॥

३४०८. मंडलपरिरयरासी सट्ठीय विभाजितम्मि जं लद्धं ।
सा सूरमुहुत्तगती तहिं तहिं मंडले णियया ॥ २७२ ॥

३४०९. बावट्ठिं पुण रूवा तेवीसं अंसगा य बोद्धव्वा ।
[13]दो चेव एक्कवीसा छेदो पुण तेसि बोद्धव्वो ॥ २७३ ॥

३४१०. [14]एतेहि तु भजितव्वो मंडलरासी हवेज्ज जं लद्धं ।
सा सोममुहुत्तगती तहिं तहिं मंडले [15]हवंति ॥ २७४ ॥

---

१. °म्मि उवादिट्ठा। अभिईण य जे० खं० ॥ २. अभिएणं पु° सूटी० ॥ ३. °त्तसेसाणं पु० वि०। °त्तमासम्मि जे० खं० ॥ ४. जोएत्ता उत्तराअसाढाओ। एगं च जे० खं० पु० मु० म० ॥ ५. °रायण असा° जेटि० खंटि० ॥ ६. उवगतो जे० खं० ॥ ७. भणियाओ वित्थरं पजहिऊणं जे० खं० ॥ ८. गई उ सुण पु० वि० मु०। गनी तु सुण जे० खं० ॥ ९. मंडलं भणियं जे० खं० ॥ १०. सत्तहिं सहिया य जे० खं० ॥ ११. छेदो पुण तेसि बो° जे० खं० पु० वि० मु० म० ॥ १२. लद्धं। नक्खत्तमुहुत्तगती सा नियमा(? या) मंडले हवति॥ जे० खं०। °लद्धं। सा होति मुहत्तगती रिक्खाणं मंडले नियया ॥ पु० मु० म० ॥ १३. बे चेव जे० खं० पु० ॥ १४. एएण तु जे० खं० पु० मु० म० ॥ १५. नियया पु० मु० म० ॥

३४११. णक्खत्त-सूर-ससिणो एसा[1] भणिता उ मंडलम्मि गती ।
एत्तो उडुपरिवाडिं[2] वोच्छामि अहाणुपुव्वीय ॥ २७५ ॥

[गा. २७६–९५. पन्नरसमं उउपरिमाणपाहुडं]

३४१२. [3]बे आदिच्चा मासा एगट्ठी ते हवंतऽहोरत्ता ।
एतं[4] उडुपरिमाणं अवगतमाणा जिणा बेंति ॥ २७६ ॥

३४१३. सूरउडुस्साऽऽणयणे पव्वं पण्णरससंगुणं णियमा ।
तिहिसंखित्तं संतं बावट्ठीभागपरिहीणं ॥ २७७ ॥

३४१४. विगुणे[5]गट्ठीय जुतं बावीससतेण भाजिते णियमा ।
[6]जं लद्धं तस्स पुणो छहिं हितसेसं उडू होति ॥ २७८ ॥

३४१५. सेसाणं अंसाणं बेहि उ भागे हितम्मि[7] जं लद्धं ।
ते दिवसा णातव्वा होंति पवत्तस्स[8] य उडुस्स ॥ ॥ २७९ ॥

३४१६. पाउस १ वासारत्तो[9] २ सरदो ३ हेमंत ४ वसंत ५ गिम्हा ६ य ।
एते खलु छ प्पि उडू जिणवरदिट्ठा[10] मए सिट्ठा ॥ २८० ॥

३४१७. इच्छाउडू विगुणितो रूवूणो विगुणितो उ पव्वाणि ।
तस्सऽद्धं[11] होति तिधी जत्थ समत्ता उडू तीसं ॥ २८१ ॥

३४१८. ततियम्मि तु[12] अतिरत्तं[13] कातव्वं सत्तमे य पव्वम्मि ।
वास-हिम-गिम्हकाले चातुम्मासे विधीयंते ॥ २८२ ॥

३४१९. उडुसहितं अतिरत्तं, जुगसहितं होति ओमरत्तं तु ।
रविसहितं अतिरत्तं, ससिसहितं ओमरत्तं तु ॥ २८३ ॥

---

१. भणिया एसा उ पु० मु० वि० ॥ २. °परिमाणं वो° जे० खं० पु० मु० म० ॥ ३. दो आ° पु० ॥ ४. एयं तु परीमाणं जे० खं० ॥ ५. दुगुणे° पु० वि० मु० सू० । २७८–२७९ गाथायुगलस्थाने जे० खं० आदर्शे योरेवंस्वरूपं गाथायुगलं वर्त्तते–एगट्ठीय विभत्ते तम्मि य लद्धम्मि रूवमादेज्जा । जति लद्धं हवति समं निरंसगो नत्थि दायव्वो ॥ लद्धस्स तु छहि भागो जं सेसं सो उडू तु नायव्वो । उडुपरिवाडी य इमा नायव्वा आणुपुव्वीए ॥ इति ॥ ६. लद्धं रूवेण जुतं छहिं जेटि० खंटि० ॥ ७. हिते सि जं पु० मु० ॥ ८. °स्स अयणस्स पु० वि० मु० ॥ ९. वासा सरदो हेमंत वसंत गिम्हकालो य । जे० खं० ॥ १०. जिणोवइट्ठा जे० खं० ॥ ११. पुव्वद्धं जेटि० खंटि० ॥ १२. उ कायव्वं अतिरित्तं स° पु० वि० मु० ॥ १३. अतिरित्तं जेटि० खंटि० । एवमग्रेऽपि सर्वत्र ॥

३४२०. आसाढबहुलपक्खे भद्दवते कत्तिए य पोसे य ।
फग्गुण-वइसाहेसु य अतिरत्तं होति बोद्धव्वं ॥ २८४ ॥

३४२१. एक्कंतरिता मासा तिधी वि जासु तु उडू समप्पंति ।
आसाढादी मासा, भद्दवतादी तिधी सव्वा ॥ २८५ ॥

३४२२. तिण्णि सया पंचऽधिगा अंसा छेदो सयं तु चोत्तीसं ।
एगादि[1]बिउत्तरगुणो धुवरासी एस[2] कातव्वो ॥ २८६ ॥

३४२३. सत्तट्ठि अद्धखेत्ते बिगं[3]-तिगगुणिता समे दिवड्ढे य ।
अट्ठासीती पुंस्सो[4] सोज्झो अभिजिम्मि वाताला ॥ २८७ ॥

३४२४. एताणि सोधयित्ता [5]जं सेसं तं तु होति णक्खत्तं ।
रवि-सोमाणं णियमा तीसा य उडूसमत्तीसु ॥ २८८ ॥

३४२५. चत्तारि उडुसयाइं बिउत्तराइं जुगम्मि चंदस्स ।
तेसिं पि य करणविधिं वोच्छामि जहाणुपुव्वीय[6] ॥ २८९ ॥

३४२६. चंदस्सुतुपरिमाणं चत्तारि तुं[7] केवला अहोरत्ता ।
सत्तत्तीसं अंसा सत्तट्ठिकतेण छेदेणं ॥ २९० ॥

३४२७. चंद[8]उडुस्साऽऽणयणे पव्वं पण्णरससंगुणं णियमा ।
तिधिसंखित्तं संतं बावट्ठीभागपरिहीणं ॥ २९१ ॥[9]

३४२८. चोत्तीससयाभिहतं पंचुत्तरतिसयसंजुतं विभये ।
छ(? छा)हि तु दसुत्तरेहि य सतेहि लद्धा उडू होंति ॥ २९२ ॥

३४२९. सेसाणं अंसाणं चोत्तीसेणं सतेण हातव्वो ।
जं लद्धं ते दिवसा चंदस्स उडूपवण्णस्स ॥ २९३ ॥

---

१. एगाहिगमगिगुणो जेटि० खंटि० ॥ २. एस बोद्धव्वो पु० वि० मु० म० । होति नायव्वो सू० ॥ ३. दुग-तिगुणिता समे दिवड्ढखेत्ते। पु० वि० मु० सू० ॥ ४. पुस्से सोज्झा पु० मु० म० ॥ ५. जा सेसा तं पु० ॥ ६. जहाणुपुव्वीया जेटि० । महाणुपुव्वीए पु० वि० मु० ॥ ७. य खं० ॥ ८. चंदस्स उडुसु णयणे जे० खं० । चंदउऊआणयणे मु० सूटी० ॥ ९. ॥ २९१ ॥ सत्तट्ठीय तु गुणिये पंचुत्तरतिसतभातिए लद्धं। रूवाधिके तु चंदो उडुम्मि ततिए मुणेयव्वो ॥ २९२ ॥ सेसाणं अंसाणं भागो सत्तट्ठिए तु हायव्वो। जं लद्धं ते दिवसा चंदस्स उडुम्मि पव्वस्स (? पत्तस्स) ॥ २९३ ॥ जे० खं० ॥

३४३०. रविधुवरा[1]सी पुव्वं व गुणिते भजिते सगेण छेदेणं ।
जं लद्धं सो दिवसो सोमस्स उडूसमत्तीए ॥ २९४ ॥

३४३१. सो च्चेव धुवो रासी गुणरासी वि य हवंति ते च्चेव ।
णक्खत्तसोधणा[2]णि वि परिजाणसु पुव्वभणियाणि ॥ २९५ ॥

[गा. २९६-३०८. सोलसमं विसुवपाहुडं]

३४३२. आसोय-कत्तियाणं मज्झे वइसाह-चेत्तमज्झे य ।
एत्थ सममहोरत्तं, तं विसुवं अयणमज्झे उ ॥ २९६ ॥

३४३३. पण्णरसमुहुत्तदिणो, दिवसेण समा य जा हवति राती ।
सो होति विसुवकालो दिण-रातीणं तु संधिम्मि ॥ २९७ ॥

३४३४. इच्छितविसुवा विगुणा रूवूणा छग्गुणा भवे पव्वा ।
[3]पव्वद्धा होंति तिधी णातव्वा [4]सव्वपव्वेसु ॥ २९८ ॥

३४३५. रूवूण विसुव गुणिते छलसीतिसते खिवाहि तेणउतिं ।
पण्णर[5]भाजितलद्धा पव्वा, सेसा तिधी होंति ॥ २९९ ॥

३४३६. [6]इगतीसा ओजगुणा पंचहि भजितव्व तिगुण अंसा उ ।
तिहिओ भवंति सव्वेसु चेव विसुवेसु णातव्वा ॥ ३०० ॥

३४३७. पव्वा य छडादिक्का दुवालसाधिक दसावसाणा तु ।
तिगमादिगा वि य तिधी छड्डुत्त[7]रा सव्वविसुवेसु ॥ ३०१ ॥

३४३८. छक्कऽट्ठारस तीसा तेताला पंचवण्ण अट्ठट्ठी ।
तध य असीति विणउतिं पंचधियसयं च सत्तरसं ॥ ३०२ ॥

३४३९. ततिया णवमी य तिधी पण्णरसी छट्ठि बारसी चेव ।
जुगपुव्वद्धे एता, ता चेव हवंति पच्छद्धे ॥ ३०३ ॥

---

१. °रासिगणगुणिते जेटि० खंटि० ॥ २. °णाणि य णवर वीहिभणिताणि जेटि० खंटि० ॥ ३. पव्वद्धे होति पु० मु० म० ॥ ४. सव्वविसुवेसु पु० वि० म० ॥ ५. °रसभाइल° पु० वि० म० ॥ ६. एक्कत्तीसा ओजगुणा पंचहिं भजितव्वा तिगुणा अंसा उ । तिही हवंति त्ति सव्वेसु पव्वेसु एत्थ विभजितेण कातव्वं ॥ इतिरूपा विकृतस्वरूपा गाथा जेटि० खंटि० ॥ ७. °रा छ च विसुवेसु जेटि० खंटि० ॥

३४४०. रोहिणि वासव सादी[1] अदिती अहिवुड्ढि मित्त पिउदेवा ।
आसिणि [2]वीसंदेवा अज्जमणा इइ विसुवरिक्खा ॥ ३०४ ॥

३४४१. दक्खिण[3]मयणे सूरो पंच वि विसुवाणि [4]वासुदेवेण ।
जो होति उत्तरेण वि आदिच्चो आसदेवेण ॥ ३०५ ॥

३४४२. [5]दक्खिणअयणे लग्गं पंचसु विसुवेहि होति अस्से य ।
उत्तरअयणे लग्गं साती विसुवेसु पंचसु वि ॥ ३०६ ॥

३४४३. दक्खिणमयणे विसुवेसु [6]णहे अभिजी रसातले पूसो[7] ।
उत्तरअयणे अभिजी रसातले णभतले पूसो[8] ॥ ३०७ ॥

३४४४. मंडलमज्झत्थं[9]मितो अचक्खुविसयं गतम्मि सूरम्मि[10] ।
मत्ताकालो कालो विसुवस्सेव तं हि कालं हि (?) ॥ ३०८ ॥

[गा. ३०९–११. सत्तरसमं वतिवातपाहुडं]

३४४५. अयणाणं [11]संवेधे रवि-सोमाणं तु वेहित जुगं[12]म्मि ।
जं हवति भागलद्धं वतिपाता तत्तिया होंति ॥ ३०९ ॥

३४४६. बावत्तरी[13]पमाणं फलरासी इच्छिते तु जुगभेदे ।
इच्छितवतिपातं पि य इच्छं कातूण आणेहि ॥ ३१० ॥

३४४७. जं हवति भागलद्धं तं इच्छं णिद्दिसाहि सव्वत्थ ।
सेसे वि तस्स भेदे फलरासिस्साऽऽणए सिग्घं ॥ ३११ ॥

[गा. ३१२–२४. अट्ठारसमं तावखेत्तपाहुडं]

३४४८. अट्ठसु सतेसु सूरो[14], चंदो अट्ठसु सतेसु[15] असितेसु ।
तारा उवरिं हेट्ठा समा य चंदस्स णातव्वा ॥ ३१२ ॥

---

१. सादी आदावहिवुद्धि मि° जे०। सादी अंदावहिवुद्धि मि° खं०। सादी अदाअभिवड्ढि पु० ॥ २. वीसूदेवा मु०। वीसादेवा पु० ॥ ३. °णअय° पु० वि० म० ॥ ४. वाग्रुवेगेण जेटि० खंटि० ॥ ५. लग्गं च दक्खिणायण विसुवेसुं [होति] पंचसु वि अस्से। उत्तरमयणे पु० वि० म०। मुद्रिते तु अस्या गाथायाः पाठोऽशुद्धोऽव्यवस्थितश्च वर्तते ॥ ६. नहयलेऽभिजि पु० वि० मु० म० ॥ ७–८. पुस्से पु० वि० मु० ॥ ९. °त्थम्मि य अच° पु० वि० मु० म० ॥ १०. °म्मि। जो खलु मत्ताकालो सो कालो होइ विसुवस्स ॥ ३०८ ॥ पु० वि० मु० म० ॥ ११. संबंधे पु० वि० मु० म० ॥ १२. जतिम्मि जेटि० खंटि० ॥ १३. °पमाणो मु० म०। °पमाणा पु० ॥ १४. सूरा चंदा अ° पु० मु० म० ॥ १५. °सु सीतेसु जे० खं० ॥

३४६६. बाहिरतो णिक्खमंते[1] आदिच्चे हवति बारसमुहुत्तो ।
दिवसो, अध रत्ती पुण[2] होति उ अट्ठारसमुहुत्ता ॥ ३३० ॥

३४६७. पव्वं पण्णरसगुणं[3] तिधिसंखित्तं बिसट्ठिभागूणं ।
तेसीतसतेण भंजे[4] जं सेसं तं विजाणाहि ॥ ३३१ ॥

३४६८. तं बिगुणमेगसट्ठीयं[5] भाजितं जं भवे तहिं लद्धं[6] ।
तं दक्खिणम्मि अयणे दिवसा[7] सोधे, खिवे रत्तिं ॥ ३३२ ॥

३४६९. तं चेव य अयणे उत्तरम्मि दिवसम्मि होति पक्खेवो ।
रत्तीओ[8] वोसट्ठं जाणसु रातिंदियपमाणं ॥ ३३३ ॥

३४७०. रातिंदियप्पमाणं[9] एतं भणितं तु करणविधिदिट्ठं ।
अवमास पुण्णमासिं एत्तो वोच्छं समासेणं ॥ ३३४ ॥

[गा. ३३५–८४. वीसइम-एगवीसइमाइं अवमासी-पुण्णमासीपाहुडाइं]

३४७१. बावट्ठी[10] अवमासा जुगम्मि[11], बावट्ठि पुण्णिमाओ वि ।
णक्खत्तखेत्तवेलाणं[12] तिण्णि ताणि प्पमाणाणि ॥ ३३५ ॥

३४७२. णातुमिह[13] अमावासं जदि इच्छति, कम्हि होति रिक्खे? त्ति ।
अवहारं थावेज्जा तत्तियरूवेहिं संगुणए ॥ ३३६ ॥[14]

३४७३. छावट्ठी य मुहुत्ता बिसट्ठिभागा य पंच पडिपुण्णा ।
बावट्ठिभागसत्तट्ठिमो य एक्को हवति भाओ ॥ ३३७ ॥

---

१. निक्खंते जे० खं० पु० वि० मु० ॥ २. पुण वोधव्वाऽट्ठा° जे० खं० ॥ ३. पणरसगुणितं ति° जे० खं० ॥ ४. भत्ते जे० खं० ॥ ५. °णमेव सट्ठीए जेटि० खंटि० जे० खं० पु० मु० । किञ्च सटीकादर्शेषु °मेकसट्ठीय इति मूलपाठदर्शनात्, श्रीमलयगिरिपादैः 'एकषष्ट्या' इति व्याख्यानात् तथा च टिप्पनके 'एगट्ठीय' इति व्याख्यानान्मूलगत एव पाठः साधुः ॥ ६. °य विभत्ते जं जे० खं० ॥ ७. °सा सोज्झा ण तं रत्तिं जे० खं० ॥ ८. रत्तीतो वोकसितं जाणे रत्तिंदिय° जे० खं० ॥ ९. इयं गाथा जे० खं० आदर्शयोरेव दृश्यते ॥ १०. इयं गाथा हं० पु० वि० म० नास्ति ॥ ११. °गम्मि तह पुण्णिमा वि बावट्ठी । नक्ख° जे० खं० ॥ १२. °ला तु णिणिताइं पमाणाइं जेटि० खंटि० ॥ १३. नाउमिह अमावासं जइ इच्छसि, कम्मि होइ रिक्खम्मि ?। पु० मु० । नातुं इह अवमासाउ इच्छति एगम्मि होज्ज नक्खत्तं। अवहारे ठावेज्जा ततिहिं व रूवेहिं संगुणए ॥ जे० खं० ॥ १४. एतदनन्तरं जेटि० खंटि० आदर्शयोरियमधिका गाथा वर्तते—णक्खत्तचंदमासाण विसेसो इच्छ संगुणे णियमा। अवमासि पुण्णमासिं गुणसु ण[क्खत्त...] ॥ इति ॥

३४७४. [1]एतमवहाररासिं इ[2]च्छोअवमाससंगुणं कुज्जा ।
णक्खत्ताणं एत्तो सोधणगविधिं [3]णिसामेहि ॥ ३३८ ॥

३४७५. बावीसं च मुहुत्ता छायालीसं बिसट्ठिभागा य ।
एतं पुणव्वसुस्स तु सोधेतव्वं हवति [4]पुण्णं ॥ ३३९ ॥

३४७६. बावत्तरं सयं फग्गुणी[5]यं, बाणउ[6]तं बे विसाहासु ।
चत्तारि य बाताला [7]सोज्झा अध उत्तरासाढा ॥ ३४० ॥

३४७७. एयं पुणव्वसुस्स तु [8]बिसट्ठिभागसहितं तु सोधणगं ।
एत्तो अभिजीआदी वितियं वोच्छामि सोधणगं ॥ ३४१ ॥

३४७८. अभियिस्स नव मुहुत्ता बिसट्ठिभागा य होंति चउवीसं ।
छावट्ठी य समत्ता भागा सत्तट्ठि[9]छेदंगता ॥ ३४२ ॥

३४७९. [10]उगुणट्ठं पोट्ठवता तिसु चेव [11]नवुत्तरेसु रोहिणिओ ।
तिसु णवणउतेसु हवे पुणव्वसू फग्गुणीओ य ॥ ३४३ ॥

३४८०. [12]पंचेव [13]अगुणपण्णं सताइं [14]अगुणुत्तराइं छ चेव ।
सोज्झाणि विसाहासुं मूले सत्तेव चोताला ॥ ३४४ ॥

३४८१. अट्ठ [15]सयं उगुणवीसा सोधणगं उत्तराणऽसाढाणं ।
चउवीसं खलु भागा छावट्ठिं चुण्णिगाओ य ॥ ३४५ ॥

३४८२. एताइं सोहइत्ता जं सेसं तं हवेज्ज णक्खत्तं ।
[16]एत्थं करेति उलुवति सूरेण समं [17]अमावासं ॥ ३४६ ॥

३४८३. [18]जइ पुण्णमासि इच्छसि णाउं जे [19]कम्हि होज्ज रिक्खे ?त्ति ।
सो चेव य अवहारो थावेतव्वो हवति [20]पुव्वो ॥ ३४७ ॥

---

१. एस अवहाररासी इ° जे० खं० ॥ २. °च्छामावासा सं° मु० ॥ ३. निसामेह जे० खं० पु० वि० मु० म० सू० ॥ ४. पुव्वं जे० खं० ॥ ५. °णीण बा° जे० खं० पु० वि० म० ॥ ६. °उय बिसता विसा° जे० खं० ॥ ७. °ज्झा जावुत्त° जे० खं० ॥ ८. °सट्ठि[सहि]तं तु पढमसोध° जे । °सट्ठिभागसहितं तु पढमसोध° खं० ॥ ९. छेयकया जे० खं० पु० मु० म० सू० ॥ १०. इगुणट्ठं पो° पु० वि० मु० । उकोट्ठो पो° जे० खं० ॥ ११. नवोत्तरेसु रोहिणिया हं० पु० वि० मु० सू० ॥ १२. °व ऊणपण्णा सताण इकुणु° जे० खं० ॥ १३. उगुणवन्नं मु० सू० । य गुणवण्णं पु० ॥ १४. इगुणु° पु० । उगुणु° मु० वि० सू० ॥ १५. सयं गुण° पु० ॥ १६. जत्थ करेइ उडुवती जे० खं० ॥ १७. अमावासं पु० वि० मु० म० सू० ॥ १८. इयं

३४६६. बाहिरतो णिक्खमंते[1] आदिच्चे हवति बारसमुहुत्तो ।
दिवसो, अध रत्ती पुण[2] होति उ अट्ठारसमुहुत्ता ॥ ३३० ॥

३४६७. पव्वं पण्णरसगुणं[3] तिधिसंखित्तं बिसट्ठिभागूणं ।
तेसीतसतेण भंजे[4] जं सेसं तं विजाणाहि ॥ ३३१ ॥

३४६८. तं बिगुणमेगसट्ठीय[5] भाजितं[6] जं भवे तहिं लद्धं ।
तं दक्खिणम्मि अयणे दिवसा[7] सोधे, खिवे रत्तिं ॥ ३३२ ॥

३४६९. तं चेव य अयणे उत्तरम्मि दिवसम्मि होति पक्खेवो ।
रत्तीओ[8] वोसट्ठं जाणसु रातिंदियपमाणं ॥ ३३३ ॥

३४७०. रातिंदियप्पमाणं[9] एतं भणितं तु करणविधिदिट्ठं ।
अवमास पुण्णमासिं एत्तो वोच्छं समासेणं ॥ ३३४ ॥

[गा. ३३५–८४. वीसइम-एगवीसइमाइं अवमासी-पुण्णमासीपाहुडाइं]

३४७१. बावट्ठी[10] अवमासा जुगम्मि[11], बावट्ठि पुण्णिमाओ वि ।
णक्खत्तखेत्तवेलाणं[12] तिण्णि ताणि प्पमाणाणि ॥ ३३५ ॥

३४७२. णातुमिह[13] अमावासं जदि इच्छति, कम्हि होति रिक्खे? त्ति ।
अवहारं थावेज्जा तत्तियरूवेहिं संगुणए ॥ ३३६ ॥[14]

३४७३. छावट्ठी य मुहुत्ता बिसट्ठिभागा य पंच पडिपुण्णा ।
बावट्ठिभागसत्तट्ठिमो य एक्को हवति भाओ ॥ ३३७ ॥

---

१. निक्खंते जे० खं० पु० वि० मु० ॥ २. पुण बोधव्वाऽट्ठा° जे० खं० ॥ ३. पणरसगुणितं ति° जे० खं० ॥ ४. भते जे० खं० ॥ ५. °णमेव सट्ठीए जेटि० खंटि० जे० खं० पु० मु० । किञ्च सटीकादर्शेषु °मेकसट्ठीय इति मूलपाठदर्शनात्, श्रीमलयगिरिपादैः 'एकषष्ट्या' इति व्याख्यानात् तथा च टिप्पनके 'एगट्ठीय' इति व्याख्यानान्मूलगत एव पाठः साधुः ॥ ६. °य विभत्ते जं जे० खं० ॥ ७. °सा सोज्झा ण तं रत्तिं जे० खं० ॥ ८. रत्तीतो वोकसितं जाणे रत्तिंदिय° जे० खं० ॥ ९. इयं गाथा जे० खं० आदर्शयोरेव दृश्यते ॥ १०. इयं गाथा हं० पु० वि० म० नास्ति ॥ ११. °गम्मि तह पुण्णिमा वि बावट्ठी । नक्ख° जे० खं० ॥ १२. °ला तु णिण्णिताइं पमाणाइं जेटि० खंटि० ॥ १३. नाउमिह अमावासं जइ इच्छसि, कम्मि होइ रिक्खम्मि ?। पु० मु० । नातुं इह अवमासाउ इच्छति एगम्मि होज्ज नक्खत्तं। अवहारे ठावेज्जा ततिहिं व रूवेहिं संगुणए ॥ जे० खं० ॥ १४. एतदनन्तरं जेटि० खंटि० आदर्शयोरियमधिका गाथा वर्त्तते—णक्खत्तचंदमासाण विसेसो इच्छ संगुणे णियमा। अवमासि पुण्णमासिं गुणसु ण[क्खत्त...] ॥ इति ॥

३४७४. [1]एतमवहाररासिं इच्छो[2]अवमाससंगुणं कुज्जा ।
णक्खत्ताणं एत्तो सोधणगविधिं [3]णिसामेहि ॥ ३३८ ॥

३४७५. बावीसं च मुहुत्ता छायालीसं बिसट्ठिभागा य ।
एतं पुणव्वसुस्स तु सोधेतव्वं हवति [4]पुण्णं ॥ ३३९ ॥

३४७६. बावत्तरं सयं फग्गुणीयं[5], बाणउतं[6] बे विसाहासु ।
चत्तारि य बाताला सोज्झा[7] अध उत्तरासाढा ॥ ३४० ॥

३४७७. एयं पुणव्वसुस्स तु [8]बिसट्ठिभागसहितं तु सोधणगं ।
एत्तो अभिजीआदी बितियं वोच्छामि सोधणगं ॥ ३४१ ॥

३४७८. अभियिस्स नव मुहुत्ता बिसट्ठिभागा य होंति चउवीसं ।
छावट्ठी य समत्ता भागा सत्तट्ठिछेदं[9]गता ॥ ३४२ ॥

३४७९. [10]उगुणट्ठं पोट्ठवता तिसु चेव [11]णवुत्तरेसु रोहिणिओ ।
तिसु णवणउतेसु हवे पुणव्वसू फग्गुणीओ य ॥ ३४३ ॥

३४८०. [12]पंचेवं [13]अगुणपण्णं सताइं [14]अगुणुत्तराइं छ च्चेव ।
सोज्झाणि विसाहासुं मूले सत्तेव चोताला ॥ ३४४ ॥

३४८१. अट्ठ [15]सयं उगुणवीसा सोधणगं उत्तराणऽसाढाणं ।
चउवीसं खलु भागा छावट्ठिं चुण्णिगाओ य ॥ ३४५ ॥

३४८२. एताइं सोहइत्ता जं सेसं तं हवेज्ज णक्खत्तं ।
[16]एत्थं करेति उलुवति सूरेण समं [17]अवामासं ॥ ३४६ ॥

३४८३. [18]जइ पुण्णमासि इच्छसि णाउं जे [19]कम्हि होज्ज रिक्खे ?त्ति ।
सो च्चेव य अवहारो थावेतव्वो हवति [20]पुव्वो ॥ ३४७ ॥

---

१. एस अवहाररासी इ° जे० खं० ॥ २. °च्छामावासा सं° मु० ॥ ३. निसामेह जे० खं० पु० वि० मु० म० सू० ॥ ४. पुव्वं जे० खं० ॥ ५. °णीण बा° जे० खं० पु० वि० म० ॥ ६. °उय बिसता विसा° जे० खं० ॥ ७. °ज्झा जावुत्त° जे० खं० ॥ ८. °सट्ठि[सहि]तं तु पडमसोध° जे । °सट्ठिभागसहितं तु पढमसोध° खं० ॥ ९. छेयकया जे० खं० पु० मु० म० सू० ॥ १०. इगुणट्ठं पो° पु० वि० मु० । उक्कोट्ठो पो° जे० खं० ॥ ११. नवोत्तरेसु रोहिणिया हं० पु० वि० मु० सू० ॥ १२. °व ऊणपण्णा सताण इकुणु° जे० खं० ॥ १३. उगुणवन्नं मु० सू० । य गुणवण्णं पु० ॥ १४. इगुणु° पु० । उगुणु° मु० वि० सू० ॥ १५. सयं गुण° पु० ॥ १६. जत्थ करेइ उडुवती जे० खं० ॥ १७. अमावासं पु० वि० मु० म० सू० ॥ १८. इयं

३४८४. इच्छापुण्णिमगुणितो अवहारो सोऽत्थ होति कातव्वो ।
तं चेव य सोहणगं अभिजीआदी उ कातव्वं ॥ ३४८ ॥

३४८५. सुद्धम्मि य सोहणगे जं सेसं तं हवेज्ज णक्खत्तं ।
[1]तत्थ करेति उडुवती पडिपुण्णो पुण्णिमं विमलं[2] ॥ ३४९ ॥

३४८६. सत्तरस सए पुण्णे अड्डट्ठे चेव मंडले चरति ।
चंदो जुगेणं[3], सूरो सते तु अट्ठारस सतीसे ॥ ३५० ॥

३४८७. तेरस य मंडलाइं[4] तेरस[5] भागे सतट्ठिछेदकते ।
एतं तु अयणखेत्तं णियतं सोमो तु जं चरति ॥ ३५१ ॥

३४८८. चोद्दस[6] य मंडलाणी[7] बिसट्ठिभागा य सोलस हवेज्जा ।
मासद्धेणं[8] उडुवती एत्तियमेत्तं चरति खेत्तं ॥ ३५२ ॥

३४८९. एकं च मंडलं मंडलस्स[9] सत्तट्ठिभाग चत्तारि ।
णव चेव चुण्णियाओ इगतीसकतेण छेदेण ॥ ३५३ ॥

३४९०. इच्छापव्वेहि गुणं अयणं रूवाधियं तु कातव्वं ।
सोज्झं च हवति एत्तो अयणक्खेत्तं तुलुवतिस्स[10] ॥ ३५४ ॥

३४९१. जति अयणा सुज्झंती तति पुव्वजुता[11] उ रूवसंजुत्ता ।
[12]तावतिथ तं अयणं, णत्थि णिरंसं हि रूवजुतं ॥ ३५५ ॥

३४९२. कसिणम्मि होति रूवं पक्खेवो, दो य होंति भिण्णम्मि ।
[13]जावतिया तावतिथे पव्वे ससिमंडला होंति ॥ ३५६ ॥

गाथा पु० वि० मु० म० नास्ति। जेटि० खंटि० जे० खं० आदर्शेषु पुनर्वर्तते ॥ १९. कम्मि तम्मि नक्खत्ते जे० खं० ॥ २०. पुव्वं जे० खं० ॥

१. जत्थ क° जे० खं०। तत्थ य करेइ उडुवइ पडि° पु० वि० मु० म० ॥ २. विमलो जे० खं० ॥ ३. °ण नियमा, सूरो अट्ठारस उ तीसे जे० खं० पु० वि० मु० ॥ ४. °लाणि तु ते° जे० खं० ॥ ५. °स सत्तट्ठि चेव भागा य। अयणेण चरइ सोमो नक्खत्तेणऽद्धमासेणं ॥ जे० खं० वि० मु० म० सू० ॥ ६. इयं गाथा जेटि० खंटि० नास्ति। जे० खं० पु० मु० म० आदर्शेषु तु वर्तते ॥ ७. °लाइं बि° पु० वि० मु० ॥ ८. °द्धेणं उडुवति ए° पु० वि० ॥ ९. °स्स चउरो भागा (? चउभाग) सत्तसट्ठिकया। भागस्स य एकत्तीकयस्स भागेण चउ कुन्ना ॥ जे० खं० ॥ १०. उडुवइस्स पु० वि० मु०। रणुव्रतिस्स जेटि० खंटि०, उडुवतिस्स इति पाठस्य लिपिविकारजोऽयं पाठभेदः। मूले आदृतस्तु पाठो जे० खं० आदर्शयोरुपलब्धः ॥ ११. °ता रूवसंजुत्ता जेटि० खंटि०॥ १२. तावइयं तं सू०। णायव्वं तं अ° मु० ॥ १३. जावइअव्वे पव्वे पनरस ससि° पु० ॥

३४९३. ओजं[1]म्मि तु गुणकारे अब्भंतरमंडले हवति आदी ।
जुं[2]म्ममि तु गुणकारे बाहिरगे मंडले आदी ॥ ३५७ ॥

३४९४. जं हवति तत्थ सेसं तावतिथं[3] मंडलं वियाणाहि ।
अवमास पुण्णमासिं करेति य तहिं तहिं सोमो ॥ ३५८ ॥

३४९५. चउवीससयं कातूण पमाणं सत्तसट्ठिमेव फलं[4] ।
इच्छापव्वेहिं गुणं कातूणं पज्जया लद्धा ॥ ३५९ ॥

३४९६. अट्ठारसहिं सतेहिं तीसेहिं सेसगम्मि गुणितम्मि ।
तेरस बिउत्तरेहि उ सतेहि अभिजिम्मि सुद्धम्मि ॥ ३६० ॥

३४९७. सत्तट्ठिबिसट्ठीणं सव्वग्गेणं ततो वि[5] जं लद्धं ।
तं रिक्खं णातव्वं जत्थ समत्तं हवइ पव्वं ॥ ३६१ ॥

३४९८. सप्प१ धणिट्ठा२ अज्जम३ अहिवुद्धी४ चित्त५ आस६ इंदग्गी७ ।
रोहिणि८ जेट्ठा९ मगसिर[6]१० विस्सा११ऽदिति१२ सवण१३
पिउदेवा१४ ॥ ३६२ ॥

३४९९. अज१५ अज्जम१६ अभिवुद्धी१७ चित्ता१८ आसोत[7]१९ऽहा
विसाहाओ२० ।
रोहिणि२१ मूलो२२ अद्दा२३ वीसं२४ पूसो२५ धणिट्ठा२६
य ॥ ३६३ ॥

३५००. भग२७ अज२८ अज्जम२९ पूसो३० साती३१ अग्गी[8]३२ य
मित्त[9]देवा३३ य ।
रोहिणि३४ पुव्वासाढा३५ पुणव्वसू३६ वीसं[10]देवा३७ य ॥ ३६४ ॥

१. एयम्मि उ गु° पु० वि० ॥ २. जुम्मम्मि य बाहिरए कायव्वं मंडलं आदी जे० खं० ॥ ३. तावतिए मंडलम्मि जाणाहि । अवमास-पुण्णमासी करेति सोमो जहिं संतो ॥ ३५८ ॥ जे० खं० ॥ ४. फलमेतं इच्छापव्वं तु कातूणं तु पज्ज° जेटि० खंटि० ॥ ५. उ जं मु० सू० । वि जं सेसं । पु० वि० मु० म० ॥ ६. मिग° वि० ॥ ७. आसो १९ तहा विसा° इति श्रीमलयगिरिः ॥ ८. अभिजी य जेटि० खंटि० ॥ ९. मित्तदेवो जेटि० खंटि० ॥ १०. वीसदेवं ३७ च ॥ जेटि० खंटि० ॥

३५१०. बा[1]वड्ढिमहोरत्ता बारस य मुहुत्त उत्तराफग्गू ।
सोलससतं विसाहा, वीसंदेवा य तेसीतं ॥ ३७४ ॥

३५११. बे चउपण्णा छ च्चेव मुहुत्ता उत्तरा य पोट्ठवता ।
तिण्णेव एक्कवीसा छ च्च मुहुत्ता उ रोहिणिओ[2] ॥ ३७५ ॥

३५१२. तिण्णेगट्ठा बारस य मुहुत्ता सोधणं पुणव्वसुणो ।
[3]तिण्णेव य[4] छावट्ठा पूसस्स तु होति सोधणगं ॥ ३७६ ॥ ति ।

३५१३. सप्प १ भग २ अज्जमदुकं ३-४ हत्थो ५ चित्ता ६ विसाह ७ मित्तो ८ य ।
जेट्ठादिकं च छक्कं ९-१४ अजा १५ऽभिवड्ढी दु १६-१७ पूसा १८ऽऽसा १९ ॥ ३७७ ॥

३५१४. छक्कं च कत्तियादी २०-२५ पिति २६ भग २७ अज्जमदुगं २८-२९ च चित्ता ३० य ।
वायु ३१ विसाहा ३२ अणुराह ३३ जेट्ठा ३४ आ[5]पं ३५ च वीसदुगं ३६-३७ ॥ ३७८ ॥

३५१५. सवण ३८ धणिट्ठा ३९ अजदेव ४० अभिवड्ढीदु ४१-४२ अस्स ४३ यम ४४ बहुला ४५ ।
रोहिणी ४६ सोम ४७ [6]दितिदुगं ४८-४९ पुस्सो ५० पिति ५१ भग ५२ऽज्जमा ५३ हत्थो ५४ ॥ ३७९ ॥

३५१६. चित्तादि जेट्ठवज्जाणि अभिजिअंताणि अट्ठ रिक्खाणि ५५-६२ ।
एते जुगपु[7]रिमद्धे विसट्ठिपव्वेसु रविरिक्खा[8] ॥ ३८० ॥

३५१७. चतुहिं भजितम्मि पव्वे एक्के सेसं[9]म्मि होति कलियोगे ।
वेसु य वा[10]दरजुम्मे, तिसु तेता, चतुसु [11]कडयं तु ॥ ३८१ ॥

---

१. °वट्टिअहो° पु० वि० मु० ॥ २. °णिया ॥ पु० वि० मु० ॥ ३. तिण्णि चउत्था छट्ठा पू° पु० ॥ ४. उ वि० मु० ॥ ५. आउं ३५ पु० मु० म० ॥ ६. °ऽतिति जेटि० खंटि० ॥ ७. °पुव्वद्धे वि° पु० वि० मु० म० सू० ॥ ८. °सुरिक्खाणि ॥ पु० वि० मु० सू० ॥ ९. सेसम्मि हवइ कलिओए । वेसु य वावरमाहू, तिसु तेता, पुण्णिमि कडा तु ॥ जे० खं० ॥ १०. दावरजुम्मे पु० वि० मु० म० सू० ॥ ११. कयजुम्मे ॥ पु० वि० मु० म० सू० ॥

३५१८. कलिओगे[1] तेणउती पक्खेवो, बावरम्मि[2] बावट्ठी।
तेआयमेक्कतीसा[3], कडपव्वे णत्थि पक्खेवो ॥ ३८२ ॥

३५१९. सेसऽद्धे[4] तीसगुणे बावट्ठीभाइतम्मि जं लद्धं।
जाणे ततिसु मुहुत्तेसु अहोरत्तस्स तं पव्वं ॥ ३८३ ॥

३५२०. अवमास[5] पुण्णमासी एवं[6] विविधा मए समक्खाता।
एत्तो पणट्ठपव्वं वोच्छामि अहाणुपुव्वीए ॥ ३८४ ॥

[गा. ३८५–९३. बावीसइमं पणट्ठपव्वपाहुडं]

३५२१. जइ कोई पुच्छेज्जा, सूरे उट्ठेंतकम्मि अभिजिस्स[7]।
एक्ककला पडिवण्णा[8] किं पव्वं ? को[9] इथी तइया ? ॥ ३८५ ॥[10]

३५२२. जध अभिजिस्स कलाएवं(? कलेवं) अवसेसाणं पि नाउमिच्छेज्जा।
नट्ठम्मि कोति पव्वे सुण करणं एत्थ वोच्छामि ॥ ३८६ ॥

३५२३. इच्छानक्खत्तातो[11] अभिजिमुपादाय संखिवे[12] तु कला।
इच्छाकलूणकाले कतम्मि इणमो हवे करणं ॥ ३८७ ॥

३५२४. छेत्तूण य छेदं तेरसेहिं तेणउइतेहिं संगुणए।
अट्ठारसे[13] तीसइते पुणो भजे सेसगं रासिं ॥ ३८८ ॥

३५२५. एकट्ठीय[14] विभत्ते जे लद्धा[15] तत्थ होति पक्खेवो।
पण्णरसभागलद्धा[16] य पव्वगा अंसगा य तिधी ॥ ३८९ ॥

---

१. कलिओजे जे० खं० ॥ २. चावरम्मि जे० खं०। दावरम्मि मु० म० सू० ॥ ३. तेओए एक्कतीसा कडजुम्मे नत्थि मु० म० सू० ॥ ४. तस्सऽद्धे जे० खं० ॥ ५. इयं गाथा जेटि० खंटि० नास्ति ॥ ६. एसा तिविधा विसे मए कधिका(? कधिता)। एत्तो पणट्ठपव्वं अण्णहिं नक्खत्तकरणम्मि ॥ जे० खं० ॥ ७. अभियस्स पु० वि० हं० ॥ ८. पडिपुण्णा जे० खं० पु० वि० हं० मु० ॥ ९. को तिही ताहे ? जे० खं०। का तिही होइ ? पु० वि० हं० मु० म० ॥ १०. एतद्गाथानन्तरं जे० खं० आदर्शयोरेपैका गाथाऽधिका वर्त्तते—जति कोयी पुच्छेज्जा सूरे उट्ठेतकम्मि अभियिस्स। अद्धकला पडिपुण्णा किं पव्वं ? का तिही ताहे ? ॥ इति ॥ ११. °त्ताणं अभिजिमुपादाण संखिवे कालं। इच्छूणगम्मि काले कयम्मि इणमो भवे करणं ॥ जे० खं० ॥ १२. संखिवेऊणं। इ° पु० हं० मु० ॥ १३. °साहिं सएहिं तीसेहिं भइय सेसम्मि ॥ पु० वि० हं० म० ॥ १४. सट्ठीय विभत्तेणं जं लद्धं ते तु होंति पक्खेवा। जे० खं० ॥ १५. °द्धा ते य होंति पक्खेवा। पु० हं० मु० म० ॥ १६. °द्धा नायव्वा अंसगो य जेटि० खंटि० जे० खं० ॥

३५२६. जुगभजितं जं सेसं तं अद्धकलाहिं दोहिं नायव्वं ।
पुव्वकरणं करेज्जो कलाय सत्तद्विमो भागो ॥ ३९० ॥

३५२७. समतिच्छितेसु वासेसु कोइ पुच्छेज्ज जम्मणक्खत्तं ।
जातस्स[1] वरिससंखं पव्वाणि तिधिं च थवेज्जो[2] ॥ ३९१ ॥

३५२८. छेत्तूण वरिससंखं पंचसु सेसाणि कुणसु पव्वाणि ।
तत्तो य[3] वट्टमाणं सोहेज्जो[4] पव्व-तिधिरासी ॥ ३९२ ॥

३५२९. अवसेसं सोहिंतो संपतकालमिव[5] आणये सव्वं ।
जं जं इच्छसि किंची अणागतं वा वि खेवेणं ॥ ३९३ ॥

[गा. ३९४–४०२. तेवीसइमं पोरिसिपरिमाणपाहुडं]

३५३०. पव्वे पण्णरसगुणे तिधिसहिते पोरिसीय आणयणे ।
छलसीतसतविभत्ते[6] जं लद्धं तं वियाणाहि ॥ ३९४ ॥

३५३१. जंति[7] होति विसमलद्धं दक्खिणमयणं हवेज्ज णायव्वं ।
अध हवइ समं लद्धं णायव्वं[8] उत्तरं अयणं ॥ ३९५ ॥

३५३२. अयणगते तिधिरासी चउग्गुणे पव्वपायभजितम्मि ।
जं लद्धमंगुलाणि तु[9] खय-वड्ढी पोरि[10]सीयं तु ॥ ३९६ ॥

३५३३. दक्खिणवड्ढी दुपदाउ अंगुलाणं तु होति कातव्वा[11] ।
उत्तरअयणे हाणी कायव्वा चउहिं पादाहिं ॥ ३९७ ॥

३५३४. सावणबहुलपडिवए दुपदा पुण पोरिसी धुवा[12] होति ।
चत्तारि अंगुलाइं मासेण[13] तु वड्ढते तत्तो ॥ ३९८ ॥

३५३५. एगत्तीसतिभागा[14] तिहीए पुण अंगुलस्स चत्तारि ।
दक्खिणअयणे वड्ढी जाव तु चत्तारि वि पदाणि ॥ ३९९ ॥

---

१. जाइस्स पु० वि० हं० ॥ २. ठवेज्जा पु० मु० ॥ ३. उ पु० ॥ ४. सोहेज्जा पु० मु० ॥ ५. कालं व आ° खंटि० ॥ ६. लद्धं व हवेज्ज रूवधियं ॥ जेटि० खंटि० ॥ ७. जं होति जेटि० खंटि० ॥ ८. नाइव्वं हं० ॥ ९. उ वि० ॥ १०. °सीए उ वि० ॥ ११. नायव्वा पु० वि० हं० मु० म० सू० ॥ १२. धुवं पु० वि० हं० वि० ॥ १३. मासेणं व्व° मु१ सू० । मासेण य व° पु० हं० ॥ १४. इगतीसइमे भागा पु० ॥

३५३६. उत्तरअयणे हाणी चउहिं पा[1]एहिं जाव दो पाया ।
एवं तु पोरिसीए वड्ढि-खया होंति णायव्वा ॥ ४०० ॥

३५३७. वड्ढी वा हाणी वा जावतिया पोरिसीय दिट्ठा तु ।
तत्तो दिवसं[2]गतेण तु जं लद्धं तं खु अयणगतं ॥ ४०१ ॥

३५३८. [3]एसो य चंदपव्वे करणविधी ओहिएण कायव्वो ।
कालन्नाणुदेसो तस्स निसिद्धो (? तुज्झ मि सिट्ठो)
जधुद्दिट्ठो ॥ ४०२ ॥

[गा. ४०३. सीसस्स विणयवयणं]

३५३९. [4]एवं सोऊण तु सो समणो संजा[5]तसमयपत्तट्ठो ।
इच्छामि त्ति उवगतो वाचकवसभस्[6]स उवदेसं ॥ ४०३ ॥

[गा. ४०४-५. उवसंहारो]

३५४०. कालण्णाणसमासो पुव्वायरिएहिं [7]नीणिओ एसो ।
दिणकरपण्णत्तीतो सिस्सर्[8]जणहिओ सुखोपायो ॥ ४०४ ॥

३५४१. पुव्वायरियक[9]याणं करणाणं जोतिसम्मि समयम्मि ।
पालित्तकेण इणमो रइया गाहाहिं परिवाडी ॥ ४०५ ॥

॥ जोइसकरंडगं समत्तं ॥ १९ ॥

जिन-सिद्ध-सूरि-देशक-साधुवरा[न्] नमत गुणगणोपेतं(तान्) ।
पञ्चनमस्कारपदैस्त्रिसन्ध्यमङ्गल[निमित्त]मिति ॥

---

१. पायाहिं पु० वि० मु० सू० ॥ २. °संखएण तु जं जेटि० खंटि० । °सगएणं जं पु० वि० मु० म० ॥ ३. इयं हि गाथा केवलं खं० आदर्श एव वर्तते ॥ ४. एयं खं० । इयं गाथा पु० वि० मु० म० नास्ति । खं० जेटि० खं० टि० आदर्शेषूपलभ्यते ॥ ५. संवेगसमयव०भट्ठो (!) खं० ॥ ६. °स्स पादेसु खं० ॥ ७. वण्णिओ खं० । भाणिओ मु० म० । नीणिओ हं० । णिणओ पु० ॥ ८. °जणविबोहणट्ठाए पु० वि० हं० मु० म० । °जणहिओ पियो...जेटि० खं० टि० ॥ ९. °कयायतीतिसमसमएणं । पालित्तएण जेटि० खंटि० ।

२०

तित्थोगालीपइन्नयं

नमः सर्वज्ञाय[1]

[गा. १-६. मंगलमभिधेयं च]

३५४२. जयइ ससिपायनिम्मलतिहुयणवित्थिण्णपुण्णजसकुसुमो ।
उसभो केवलदंसणदिवायरो दिट्ठदट्ठव्वो ॥ १ ॥

३५४३. बावीसइं च निज्जियपरीसहकसायविग्घसंघाया ।
अजियाईया भवियारविंदरविणो जयंति जिणा ॥ २ ॥

३५४४. जयई सिद्धत्थनरिंदविमलकुलनहयल[म्मि व] मियंको ।
महिपाल-ससि-महोरग-महिंदमहिओ महावीरो ॥ ३ ॥

३५४५. नमिऊण समणसंघं सुनायपरमत्थपायडं वियडं ।
वोच्छं निच्छययत्थं तित्थोगालीए संखेवं ॥ ४ ॥

३५४६. रायगिहे गुणसिलए भणिया वीरेण गणहराणं तु ।
पयसयसहस्समेगं वित्थरओ लोगनाहेणं ॥ ५ ॥

३५४७. अइसंखेवं मोत्तुं, मोत्तूण पवित्थरं अहं भणिमो ।
अप्पक्खरं महत्थं जह भणियं लोगनाहेणं ॥ ६ ॥

[गा. ७-९. कालसरूवं]

३५४८. कालो उ अणाईओ पवाहरूवेण होइ नायव्वो ।
निहणविहूणो सो च्चिय बारसअरगेहिं निद्दिट्ठो ॥ ७ ॥

३५४९. दव्वट्ठयाए निच्चो, होइ अणिच्चो य नयमए बीए ।
एगंतो मिच्छत्तं, जिणाण आणा अणेगंतो ॥ ८ ॥

---

१. 'नमः सर्वज्ञाय' इति ग्रन्थप्रारम्भे लेखकैर्लिखितं मङ्गलमस्ति ॥

३५५०. ओसप्पिणी य उस्सप्पिणी य भरहे तहेव एरवए ।
परियत्तंति कमेणं, सेसेसु अवट्ठिओ कालो ॥ ९ ॥

[गा. १०–१५. ओसप्पिणि-उस्सप्पिणिपमाणं]

३५५१. ओसप्पिणीपमाणं भणंति लोगुत्तमा विगयमोहा ।
सव्वण्णुजिणवरिंदा समासओ तं निसामेह ॥ १० ॥

३५५२. जोयणवित्थिण्णो खलु पल्लो एगाहियप्परूढाणं ।
भरिओ असंखखंडियकयाण वालग्गकोडीणं ॥ ११ ॥

३५५३. वाससए वाससए एक्केक्के[1] अवहडम्मि जो कालो ।
सो कालो बोधव्वो उवमा एक्कस्स पल्लस्स ॥ १२ ॥

३५५४. एतेसिं पल्लाणं कोडाकोडी हवेज्ज दसगुणिया ।
तं सागरोवमस्स उ एक्कस्स भवे परीमाणं ॥ १३ ॥

३५५५. दस कोडाकोडीओ सागरनामाण हुंति पुण्णाओ ।
ओसप्पिणीपमाणं तं चेवुस्सप्पिणीए वि ॥ १४ ॥

३५५६. ओसप्पिणी य उस्सप्पिणी य दोन्नि वि अणाइनिहणाओ ।
न वि होही अतिकालो, न वि होही सव्वसंखेवो ॥ १५ ॥

[गा. १६-२२. ओसप्पिणि–उस्सप्पिणीसु छ अरया]

३५५७. ते चेव कालसमया, तासिं वोच्छामहं समासेणं ।
ओसप्पिणि अणुलोमा, पडिलोमुस्सप्पिणी भणिया ॥ १६ ॥

३५५८. छ च्चेव कालसमया हवंति ओसप्पिणीए भरहम्मि ।
तासिं नामविभत्तिं अहक्कमं कित्तइस्सामि ॥ १७ ॥

३५५९. सुसमसुसमा य १ सुसमा २ तइया पुण सुसमदूसमा होइ ३ ।
दूसमसुसम चउत्थी ४ दूसम ५ अतिदूसमा छट्ठी ६ ॥ १८ ॥

३५६०. एते चेव विभागा नवरं उस्सप्पिणीए छ च्चेव ।
पडिलोमा परिवाडी एतेसिं होइ नायव्वा ॥ १९ ॥

---

१. एक्किके सं० विना ॥

३५६१. सुसमसुसमाए कालो चत्तारि हवंति कोडिकोडीओ १ ।
तिन्नि सुसमाए कालो २ दो सूसमदूसमाए उ ३ ॥ २० ॥

३५६२. एक्का कोडाकोडी बायालीसाए तह सहस्सेहिं ।
वासाण होइ ऊणा दूसमसुसमाए सो कालो ४ ॥ २१ ॥

३५६३. अह दूसमाए कालो वाससहस्साइं एक्कवीसं तु ५ ।
तावइओ चेव भवे कालो अइदूसमाए वि ६ ॥ २२ ॥

[गा. २३-२५. अकम्मभूमि-कम्मभूमीणं चरित्तधम्मविरहस्स य कालमाणं]

३५६४. नवसागरोवमाणं कोडाकोडीओ होंति दुगुणाओ ।
जा होइ(? ऽ)कम्मभूमी भरहेरवएसु वासेसु ॥ २३ ॥

३५६५. तेवट्ठिं च सहस्सा निययं वासाण होंति नट्ठस्स ।
जा होइ कम्मभूमी भरहेरवएसु वासेसु ॥ २४ ॥

३५६६. एसो य ठितिविरहिओ कालो पुण होइ धम्मचरणस्स ।
एत्तो परं तु वोच्छं छव्विहमणु माणओ कालं ॥ २५ ॥

[गा. २६–५४. पढमसुसमसुसमाअरयभावाणं वित्थरओ परूवणं]

३५६७. दससु वि कुरूण सरिसं भरहमिणं आसि सुसमसुसमाए ।
नवरिमणड्डियकालो एरवयादीण[1] वि तहेव ॥ २६ ॥

३५६८. एतेसिं खेत्ताणं मणि-कणगविभूसियाओ भूमीओ ।
रयण-मणिपंचवण्णिय सोहंति[2] हि भत्तिचित्ताओ ॥ २७ ॥

३५६९. वावी-पुक्खरणीओ देसे देसेऽत्थ दीहियाओ य ।
पेच्छणगसंकुलाओ सयणाऽऽसणमंडियत(स)हाओ ॥ २८ ॥

३५७०. महु-घय-इक्खुरसोदग-खीरासव-पवरवारुणिजलाओ ।
काओ[3] य पगइपाणियफलिहसरिच्छऽच्छभरियाओ ॥ २९ ॥

---

१. °यादीणि वि ला० विना ॥ २. °तिह भ° सं० ॥ ३. काओ इ प° सं० ॥

३५७१. जाओ[1] रयणवेइयपरिगयाओ सोवाणसुहविहाराओ ।
तामरस-कमल-कुवलय-नीलुप्पलसोहियजलाओ ॥ ३० ॥

३५७२. तासिं च डोलखडहडगविविहउप्पायजगइपव्वयगा ।
इंदियसुहोवभोगा सभावजाया रयणचित्ता ॥ ३१ ॥

३५७३. देसे देसे य सुहा केलि-लयाहरग केयइघरा य ।
तेसु वि य रयणचित्ता मणि-कणगसिलातला रम्मा ॥ ३२ ॥

३५७४. एतेसु य अन्नेसु य पहाणभोगोवभोगपउरेसु ।
विविहे पुण्ण(?प्फ)-फलरसे असक्कसारे(?) मणुभवंति ॥ ३३ ॥

३५७५. गाम-नगराऽऽगराई पिउपिंडनिवेयणा य जम्मफला ।
एते न संति भावा एतेसु सुरालयनिभेसु ॥ ३४ ॥

३५७६. असि-मसि-किसिवाणिज्जं ववहारो नत्थि रायधम्मो वा ।
तेसिं मिहुणाण तया दासो वेसो व पेसो वा ॥ ३५ ॥

३५७७. पउमुप्पलनीसासा निरुंयतणू[2] निब्भया निरुवलेवा ।
चम्मवलि-पलियरहिया एतेसु नरा तया सुहिया ॥ ३६ ॥

३५७८. गंभीर-निद्धघोसा साणुक्कोसा अमच्छरसहावा ।
अणुलोमवाउवेगा अपरिमियपरक्कमबलोघा ॥ ३७ ॥

३५७९. कस्सइ अणाभिओगा अहमिंदा वज्जरिसभसंघयणा ।
माणुम्माणुववेया पसत्थसव्वंगसंघयणा ॥ ३८ ॥

३५८०. ते नरगणा सुरूवा सुभगा सुहभागिणो सुरभिगंधा ।
मिगरायसरिसविक्कम वरवारणमत्तसरिसगई ॥ ३९ ॥

३५८१. पगईपयणुकसाया अप्पिच्छा अणिहिसंचैय[3] अँचंडा[4] ।
बत्तीसलक्खणधरा पुढवी-पुप्फ-प्फलाहारा ॥ ४० ॥

३५८२. पुढविरसो य सुसाओ मच्छंडिय-खंडसक्करसमाणो ।
पुंफपगरुत्तरसतरा-अणुवम[? य]रसाओ सादुतमो[5] ॥ ४१ ॥

---

१. जाओ विरयण° सर्वासु प्रतिषु ॥ २. निरूवतणुं सं० । निरुवितणुं की० । निरूवतणु ला० ॥
३. °संखय की० हं० ॥ ४. अदंडा ला० ॥ ५. पफपगरु° की० ॥

३५८३. पुप्फ-फलाणं च रसं अमयरसइट्ठ(? रसिट्ठ)तरगं जिणा विंति ।
संवच्छर[1]परिसज्जियनवनिहिपइभोयणधरा उ ॥ ४२ ॥

३५८४. भरहाइ दस वि खेत्ता देवकुराईं वि तत्तिया चेव ।
एते वीसं खेत्ता वियाण पढमिल्लुए अरए ॥ ४३ ॥

३५८५. आउ-सरीरूसेहो सागरकोडीओ जाव चत्तारि ।
पलिओवमाइं तिण्णि उ, तिण्णि य[2] कोसा समाभणिया ॥ ४४ ॥

३५८६. एतेसु य खेत्तेसुं तेसिं मणुयाण पुव्वसुकएणं ।
दसविहदुमा उ तइया उवभोगसुहा उवणमंति ॥ ४५ ॥

३५८७. म[3]त्तंगया १ य भिंगा २ तुडियंगा ३ दिव्व (? दीव) ४-जोइ ५-चित्तंगा ६ ।
चित्तरसा ७ मणियंगा ८ गेहागारा ९ अणियणा १० य ॥ ४६ ॥

३५८८. मत्तंगएसु मज्जं सुहवेज्जं १ भायणाइं भिंगेसु २ ।
तुडियंगेसु य संगयतुडियाइं बहुप्पगाराइं ३ ॥ ४७ ॥

३५८९. दीवसीहा जोइसनामगा य एते करिंति उज्जोयं ४–५ ॥
चित्तंगेसु य मल्लं ६ चित्तरसा भोयणट्ठाए ७ ॥ ४८ ॥

३५९०. मणियंगेसु य भूसणवराइं ८ भवणाइं भवणरूवेसु ९ ।
आइण्णेसु य धणियं वत्थाइं बहुप्पगाराइं १० ॥ ४९ ॥

३५९१. एतेसु य अन्नेसु य नर-नारिगणाण ताण उवभोगो ।
देवकुराइसु नियओ, भरहाइ असासओ होइ ॥ ५० ॥

३५९२. ते किंचिसावसेसम्मि आउए मिहुणगाइं प[4]सवित्ता ।
कालगया य सुहेणं अइरा य सुरालयमुवेंति ॥ ५१ ॥

३५९३. मउया सदारनिरया उज्जुसहावा अकोहण मलुद्धा ।
तव-संजमेण वि विणा लहंति एयाइं ठाणाइं ॥ ५२ ॥

---

१. °पडिस° की० ॥ २. उ हं० की० ॥ ३. अग्रे ५६ तः ५९ तथा ११६३ तः ११६६ गाथासु च कल्पवृक्षनामभेदोऽप्यस्ति ॥ ४. पविसित्ता सं० ॥

३५७१. [1]जाओ रयणवेइयपरिगयाओ सोवाणसुहविहाराओ ।
तामरस-कमल-कुवलय-नीलुप्पलसोहियजलाओ ॥ ३० ॥

३५७२. तासिं च डोलखडहडगविविहउप्पायजगइपव्वयगा ।
इंदियसुहोवभोगा सभावजाया रयणचित्ता ॥ ३१ ॥

३५७३. देसे देसे य सुहा केलि-लयाहरग केयइघरा य ।
तेसु वि य रयणचित्ता मणि-कणगसिलातला रम्मा ॥ ३२ ॥

३५७४. एतेसु य अन्नेसु य पहाणभोगोवभोगपउरेसु ।
विविहे पुण्ण(?प्फ)-फलरसे असक्कसारे (?) मणुभवंति ॥ ३३ ॥

३५७५. गाम-नगराऽऽगराई पिउपिंडनिवेयणा य जम्मफला ।
एते न संति भावा एतेसु सुरालयनिभेसु ॥ ३४ ॥

३५७६. असि-मसि-किसिवाणिज्जं ववहारो नत्थि रायधम्मो वा ।
तेसिं मिहुणाण तया दासो वेसो व पेसो वा ॥ ३५ ॥

३५७७. पउमुप्पलनीसासा [2]निरुयतणू निब्भया निरुवलेवा ।
चम्मवलि-पलियरहिया एतेसु नरा तया सुहिया ॥ ३६ ॥

३५७८. गंभीर-निद्धघोसा साणुक्कोसा अमच्छरसहावा ।
अणुलोमवाउवेगा अपरिमियपरक्कमबलोघा ॥ ३७ ॥

३५७९. कस्सइ अणाभिओगा अहमिंदा वज्जरिसभसंघयणा ।
माणुम्माणुववेया पसत्थसव्वंगसंघयणा ॥ ३८ ॥

३५८०. ते नरगणा सुरूवा सुभगा सुहभागिणो सुरभिगंधा ।
मिगरायसरिसविक्कम वरवारणमत्तसरिसगई ॥ ३९ ॥

३५८१. पगईपयणुकसाया अप्पिच्छा अणिहि[3]संचैय [4]अचंडा ।
बत्तीसलक्खणधरा पुढवी-पुप्फ-प्फलाहारा ॥ ४० ॥

३५८२. पुढविरसो य सुसाओ मच्छंडिय-खंडसक्करसमाणो ।
[5]पुफपगरुत्तरसतरा-अणुवम[? य]रसाओ सादुतमो ॥ ४१ ॥

---

१. जाओ विरयण° सर्वासु प्रतिषु ॥ २. निरूवतणुं सं० । निरुवितणुं की० । निरूवतणु ला० ॥
३. °संखय की० हं० ॥ ४. अदंडा ला० ॥ ५. पफपगरु° की० ॥

[गा. ६३-६२०. तइय-चउत्थअरयाणं वित्थरओ परूवणं]

[गा. ६३-९०. तइयसुसमदूसमाभावाणं परूवणे कुलगरुप्पत्तिआइवण्णणं]

३६०४. हेमवएरन्नवया दस खेत्त हवंति भरहखेत्तसमा ।
सूसमदूसमकाले आसी तइए य अरगम्मि ॥ ६३ ॥

३६०५. जो अणुभावो सुसमाए होइ सो सुसमदूसमाए वि ।
दो दो य पलिय-गाउयपरिहीणं आउ-उच्चत्तं ॥ ६४ ॥

३६०६. पलिओवमलेहद्धं परमाउं होइ तेसि मणुयाणं ।
तइयाए उक्कस्सं, अवसाणे पुव्वकोडीओ ॥ ६५ ॥

३६०७. ओसहि-बल-विरिय-परक्कमा य संघयण-पज्जवगुणा य ।
अणुसमयं हायंती उवभोगसुहाणि य नराणं ॥ ६६ ॥

३६०८. मूल-फल-कंद-निम्मलनाणाविहइट्ठगंध-रसभोगी ।
ववगयरोगायंका सुरूव सुरदुंदुभि(भी)थणिया ॥ ६७ ॥

३६०९. सच्छंदवणवियारी ते पुरिसा, ता य होंति महिलाओ ।
निच्चोउगपुप्फ-फला ते वि य रुक्खा गुणसहीणा ॥ ६८ ॥

३६१०. नाणामणि-रयणमया तेसिं सयणाऽऽसणाइं रुक्खेसु ।
नर-नारिगणो मुइओ सुहवसही तत्थ समुवेइ ॥ ६९ ॥

३६११. ओसप्पिणीइमीए तइयाए समाए पच्छिमे भाए ।
पलिओवमट्ठभागे सेसम्मि उ कुलगरुप्पत्ती ॥ ७० ॥

३६१२. [1]अड्ढभरहमज्झिल्लतिभागे गंग-सिंधुमज्झम्मि ।
एत्थ बहुमज्झदेसे उप्पन्ना कुलगरा सत्त ॥ ७१ ॥

३६१३. पुव्वभव-जम्म-नामं पमाण-संघयणमेव संठाणं ।
वण्णित्थि-आउ-भागा भवणोवाओ य नीति य ॥ ७२ ॥

३६१४. अवरविदेहे दो वणियवयंसा माइ-उज्जुए चेव ।
कालगया इह भरहे हत्थी मणुओ य आयाया ॥ ७३ ॥

---

१. अत्र पूर्वार्द्धे सर्वास्वपि प्रतीषूपलब्धे पाठे छन्दोभङ्गोऽस्ति ॥

३५९४. तव-संजम-नियमेण उ मुच्चइ सव्वेसि चेव दुक्खस्स ।
अमरवरेसु य पावइ विसिट्ठतरयं विसयसोक्खं ॥ ५३ ॥

३५९५. सुसमसुसमा य एसा समासओ वन्निया मणूसाणं ।
उवभोगविहिसमग्गा सुसमा एत्तो परं वोच्छं ॥ ५४ ॥

[गा. ५५–६२. बिइयसुसमाअरयभावाणं परूवणं]

३५९६. हरिवरिसाई खेत्ता दस भरहादी य तत्तिया चेव ।
आसि समासुसमाए बीए अरगम्मि निद्दिट्ठा ॥ ५५ ॥

३५९७. मणिगण १ दीवसिहा २ वि य तुडियंगा ३ भिंग ४ तह य कोवीणा ५ ।
उरुस (? सु) ह ६ आमोय ७ पमोया ८ चित्तरसा ९ कप्परुक्खा १० य ॥ ५६ ॥

३५९८. वत्थाइं मणिगणेसुं १ दीवसिहा पुण करेंति उज्जोयं २ ।
तुडियंगेसु य गेज्जं ३ भिंगेसु य भायणविहीओ ४ ॥ ५७ ॥

३५९९. कोवीणे आभरणं ५ ऊरूसुह भोगं-वण्णगविहीओ ६ ।
आमोएसु य मज्जं ७ मल्लविहीओ पमोएसु ८ ॥ ५८ ॥

३६००. चित्तरसेसु य इट्ठा नाणाविहभक्ख-भोयणविहीओ ९ ।
पेच्छामंडवसरिसा बोधव्वा कप्परुक्खा १० य ॥ ५९ ॥

३६०१. पासाय-जाल-हम्मिय-ओवणिमं-सगब्भ-जालविहिघरया ।
मणि-रयणभत्तिचित्ता रयणुज्जलपायडसिरीया ॥ ६० ॥

३६०२. दोगाउयउव्विद्धा ते पुरिसा, ता य होंति महिलाओ ।
दोन्नि पलिओवमाइं परमाउं तेसि बोधव्वं ॥ ६१ ॥

३६०३. एसा उवभोगविही सुसमाए हवइ पुरिस-महिलाणं ।
एक्केक्कपलिय-गाउयपरिहीणं आउ-उच्चत्तं ॥ ६२ ॥

---

१. भोग तह वण्णग° सर्वासु प्रतिषु ॥ २. समगब्भ° सं० ला० ॥

[गा. ६३–६२०. तइय-चउत्थअरयाणं वित्थरओ परूवणं]
[गा. ६३–९०. तइयसुसमदूसमाभावाणं परूवणे
कुलगरुप्पत्तिआइवण्णणं]

३६०४. हेमवएरन्नवया दस खेत्त हवंति भरहखेत्तसमा ।
सूसमदूसमकाले आसी तइए य अरगम्मि ॥ ६३ ॥

३६०५. जो अणुभावो सुसमाए होइ सो सुसमदूसमाए वि ।
दो दो य पलिय-गाउयपरिहीणं आउ-उच्चत्तं ॥ ६४ ॥

३६०६. पलिओवमलेहद्धं परमाउं होइ तेसि मणुयाणं ।
तइयाए उक्कस्सं, अवसाणे पुव्वकोडीओ ॥ ६५ ॥

३६०७. ओसहि-बल-विरिय-परक्कमा य संघयण-पज्जवगुणा य ।
अणुसमयं हायंती उवभोगसुहाणि य नराणं ॥ ६६ ॥

३६०८. मूल-फल-कंद-निम्मलनाणाविहइट्ठगंध-रसभोगी ।
ववगयरोगायंका सुरूव सुरदुंदुभि(भी)थणिया ॥ ६७ ॥

३६०९. सच्छंदवणवियारी ते पुरिसा, ता य होंति महिलाओ ।
निच्चोउगपुप्फ-फला ते वि य रुक्खा गुणसहीणा ॥ ६८ ॥

३६१०. नाणामणि-रयणमया तेसिं सयणाऽऽसणाइं रुक्खेसु ।
नर-नारिगणो मुइओ सुहवसही तत्थ ससुवेइ ॥ ६९ ॥

३६११. ओसप्पिणीइमीए तइयाए समाए पच्छिमे भाए ।
पलिओवमट्ठभागे सेसम्मि उ कुलगरुप्पत्ती ॥ ७० ॥

३६१२. अड्ढभरहमज्झिल्लतिभागे गंग-सिंधुमज्झम्मि ।
एत्थ बहुमज्झदेसे उप्पन्ना कुलगरा सत्त ॥ ७१ ॥

३६१३. पुव्वभव-जम्म-नामं पमाण-संघयणमेव संठाणं ।
वण्णित्थि-आउ-भागा भवणोवाओ य नीति य ॥ ७२ ॥

३६१४. अवरविदेहे दो वणियवयंसा माइ-उज्जुए चेव ।
कालगया इह भरहे हत्थी मणुओ य आयाया ॥ ७३ ॥

१. अत्र पूर्वार्द्धे सर्वास्वपि प्रतीषूपलब्धे पाठे छन्दोभङ्गोऽस्ति ॥

३६१५. दट्ठुं सिणेहकरणं गयमारुहणं च नामनिप्फत्ती ।
परिहाणि गेहि कलहो सामत्थण विण्णवण ह त्ति ॥ ७४ ॥

३६१६. पढमेत्थ विमलवाहण १ चक्खुम २ जसमं ३ चउत्थमभिचंदे ४ ।
तत्तो य पसेणइए ५ मरुदेवे ६ चेव नाभी ७ य ॥ ७५ ॥

३६१७. नवधणुसयाइं पढमो १ अट्ठ २ य सत्त ३ ऽद्धसत्तमाइं ४ च ।
छ ५ च्चेव अद्धछट्ठा ६ पंचसया पण्णवीसा य ७ ॥ ७६ ॥ दारं ॥

३६१८. वज्जरिसभसंघयणा समचउरंसा य हुंति संठाणे ।
वण्णं पि य वोच्छामि पत्तेयं जस्स जं आसि ॥ ७७ ॥

३६१९. चक्खुम जसमं च पसेणई य एते पियंगुवण्णाभा ।
अभिचंदो ससिगोरो, निम्मलकणगप्पभा सेसा ॥ ७८ ॥

३६२०. चंदजस १ चंदकंता २ सुरूव ३ पडिरूव ४ चक्खुकंता ५ य ।
सिरिकंता ६ मरुदेवी ७ कुलगरपत्तीण नामाइं ॥ ७९ ॥

३६२१. संघयणं संठाणं उच्चत्तं चेव कुलगरेहिं समं ।
वण्णेण एगवण्णा सव्वाओ पियंगुवण्णाओ ॥ ८० ॥

३६२२. पलिओवमदसभाओ पढमस्साउं तओ असंखेज्जा ।
ते आणुपुव्विहीणा पुव्वा नाभिस्स संखेज्जा ॥ ८१ ॥

३६२३. पुव्वस्स उ परिमाणं सयरिं खलु होंति कोडिलक्खा उ ।
छप्पन्नं च सहस्सा बोधव्वा वासकोडीणं ॥ ८२ ॥

३६२४. जं चेव आउगं कुलगराण तं चेव होइ तासिं पि ।
जं पढमगस्स आउं तावइयं होइ हत्थिस्स ॥ ८३ ॥

३६२५. जं जस्स आउयं खलु तं दसभाए समं विभइऊणं ।
मज्झिलट्ठतिभाए कुलगरकालं वियाणाहि ॥ ८४ ॥

३६२६. पढमो य कुमारत्ते भागो चरिमो य वुड्ढभावम्मि ।
ते पयणुपेज्ज-दोसा सव्वे देवेसु उववण्णा ॥ ८५ ॥

३६२७. दो चेव सुवण्णेसुं, उदहिकुमारेसु होंति दो चेव ।
दो दीवकुमारेसुं, एगो नागेसु उववण्णो ॥ ८६ ॥

३६२८. हत्थी छ-व्वित्थीओ नागकुमारेसु हुंति उववण्णा ।
एगा सिद्धिं पत्ता मरुदेवी नाभिणो पत्ती ॥ ८७ ॥

३६२९. हक्कारे मक्कारे धिक्कारे चेव दंडनीईओ ।
वोच्छं तासिं विसेसं जहक्कमं आणुपुव्वीए ॥ ८८ ॥

३६३०. पढम-बीयाण पढमा, तइय-चउत्थाण अहिणवा बीया ।
पंचम-छट्ठस्स य सत्तमस्स तइया अभिणवा उ ॥ ८९ ॥

३६३१. एवं चिय वत्तव्वा एरवयाईसु दससु खेत्तेसुं ।
एक्केक्कम्मि य तइया सत्तेव य कुलगरा कमसो ॥ ९० ॥

[गा. ९१–९९. उसभाइदसतित्थयरचवणकल्लाणगपरूवणं]

३६३२. सव्वे विमाणपवरे अणुत्तरे भुंजिऊण से(? ते) भोए ।
सव्वट्ठसिद्धिनामे उदहिसमाणाइं तेत्तीसं ॥ ९१ ॥

३६३३. ओसप्पिणीइमीसे तइयाए समाए पच्छिमे भागे ।
चइऊण विमाणाओ उत्तरसाढाहिं नक्खत्ते ॥ ९२ ॥

३६३४. कुलगरवंसपसूओ आसी इक्खागवंससंभूओ ।
नाभीनामकुलगरो पवरो [2]तेसिं नरगणाणं ॥ ९३ ॥

३६३५. तस्साणुरूवसीला सव्वंगोवंगलक्खणपसत्था ।
उत्तमरूवसुरूवा जाया मरुदेविनाम त्ति ॥ ९४ ॥

३६३६. तीए उदरम्मि तो सो तिनाणसहिओ महायसो भयवं ।
गब्भत्ता उववन्नो पढमीसो भरहवासस्स ॥ ९५ ॥

३६३७. एवं नव तित्थयरा चंदाणणमाइ नवसु खेत्तेसु ।
चइऊण विमाणवरा उत्तरसाढाहिं नक्खत्ते ॥ ९६ ॥

३६३८. कुलगरवंसपसूया आसी इक्खागवंससंभूया ।
नव कुलगर नाभिसमा पवरा तेसिं नरगणाणं ॥ ९७ ॥

---

१. तासु हं० की० ॥ २. तेसिं कुलग° हं० की० ॥

३६१५. दट्ठुं सिणेहकरणं गयमारुहणं च नामनिप्फत्ती ।
परिहाणि गेहि कलहो सामत्थण विण्णवण ह त्ति ॥ ७४ ॥

३६१६. पढमेत्थ विमलवाहण १ चक्खुम २ जसमं ३ चउत्थमभिचंदे ४ ।
तत्तो य पसेणइए ५ मरुदेवे ६ चेव नाभी ७ य ॥ ७५ ॥

३६१७. नवधणुसयाइं पढमो १ अट्ठ २ य सत्त ३ ऽद्धसत्तमाइं ४ च ।
छ ५ च्चेव अद्धछट्ठा ६ पंचसया पण्णवीसा य ७ ॥ ७६ ॥ दारं ॥

३६१८. वज्जरिसभसंघयणा समचउरंसा य हुंति संठाणे ।
वण्णं पि य वोच्छामि पत्तेयं जस्स जं आसि ॥ ७७ ॥

३६१९. चक्खुम जसमं च पसेणई य एते पियंगुवण्णाभा ।
अभिचंदो ससिगोरो, निम्मलकणगप्पभा सेसा ॥ ७८ ॥

३६२०. चंदजस १ चंदकंता २ सुरूव ३ पडिरूव ४ चक्खुकंता ५ य ।
सिरिकंता ६ मरुदेवी ७ कुलगरपत्तीण नामाइं ॥ ७९ ॥

३६२१. संघयणं संठाणं उच्चत्तं चेव कुलगरेहिं समं ।
वण्णेण एगवण्णा सव्वाओ पियंगुवण्णाओ ॥ ८० ॥

३६२२. पलिओवमदसभाओ पढमस्साउं तओ असंखेज्जा ।
ते आणुपुव्विहीणा पुव्वा नाभिस्स संखेज्जा ॥ ८१ ॥

३६२३. पुव्वस्स उ परिमाणं सयरिं खलु होंति कोडिलक्खा उ ।
छप्पन्नं च सहस्सा बोधव्वा वासकोडीणं ॥ ८२ ॥

३६२४. जं चेव आउगं कुलगराण तं चेव होइ तासिं पि ।
जं पढमगस्स आउं तावइयं होइ हत्थिस्स ॥ ८३ ॥

३६२५. जं जस्स आउयं खलु तं दसभाए समं विभइऊणं ।
मज्झिलट्ठतिभाए कुलगरकालं वियाणाहि ॥ ८४ ॥

३६२६. पढमो य कुमारत्ते भागो चरिमो य वुड्ढभावम्मि ।
ते पयणुपेज्ज-दोसा सव्वे देवेसु उववण्णा ॥ ८५ ॥

३६२७. दो चेव सुवण्णेसुं, उदहिकुमारेसु होंति दो चेव ।
दो दीवकुमारेसुं, एगो नागेसु उववण्णो ॥ ८६ ॥

३६२८. हत्थी छ-व्वित्थीओ नागकुमारेसु हुंति उववण्णा।
एगा सिद्धिं पत्ता मरुदेवी नाभिणो पत्ती ॥ ८७॥

३६२९. हक्कारे मक्कारे धिक्कारे चेव दंडनीईओ।
वोच्छं तांसि विसेसं जहक्कमं आणुपुव्वीए ॥ ८८॥

३६३०. पढम-बीयाण पढमा, तइय-चउत्थाण अहिणवा बीया।
पंचम-छट्ठस्स य सत्तमस्स तइया अभिणवा उ ॥ ८९॥

३६३१. एवं चिय वत्तव्वा एरवयाईसु दससु खेत्तेसुं।
एक्केक्कम्मि य तइया सत्तेव य कुलगरा कमसो ॥ ९०॥

[गा. ९१–९९. उसभाइदसतित्थयरचवणकल्लाणगपरूवणं]

३६३२. सव्वे विमाणपवरे अणुत्तरे भुंजिऊण से(? ते) भोए।
सव्वट्ठसिद्धिनामे उदहिसमाणाइं तेत्तीसं ॥ ९१॥

३६३३. ओसप्पिणीइमीसे तइयाए समाए पच्छिमे भागे।
चइऊण विमाणाओ उत्तरसाढाहिं नक्खत्ते ॥ ९२॥

३६३४. कुलगरवंसपसूओ आसी इक्खागवंससंभूओ।
नाभीनामकुलगरो पवरो [2]तेसिं नरगणाणं ॥ ९३॥

३६३५. तस्साणुरूवसीला सव्वंगोवंगलक्खणपसत्था।
उत्तमरूवसुरूवा जाया मरुदेविनाम त्ति ॥ ९४॥

३६३६. तीए उदरम्मि तो सो तिनाणसहिओ महायसो भयवं।
गब्भत्ता उववन्नो पढमीसो भरहवासस्स ॥ ९५॥

३६३७. एवं नव तित्थयरा चंदाणणमाइ नवसु खेत्तेसु।
चइऊण विमाणवरा उत्तरसाढाहिं नक्खत्ते ॥ ९६॥

३६३८. कुलगरवंसपसूया आसी इक्खागवंससंभूया।
नव कुलगर नाभिसमा पवरा तेसिं नरगणाणं ॥ ९७॥

---

१. ताउ हं० की० ॥ २. तेसिं कुलग° हं० की० ॥

३६३९. उत्तमरूवसुरूवा तेसिं भज्जाओ कुलगराणं तु ।
तासिं उदरुप्पन्ना नवसु वि वासेसु तित्थयरा ॥ ९८ ॥

३६४०. एवं दस भवणीसा दससु वि वासेसु हुंति समकालं ।
उत्तमरूवसुरूवा तिनाणसहिया महाभागा ॥ ९९ ॥

[गा. १००–३१. मरुदेवीआइदसण्हं जिणजणणीणं सुविणदंसणाइ]

३६४१. मरुदेवीपमुहाओ वियसियकमलाणणाओ रयणीए ।
पेच्छंति सुहपसुत्ता चोद्दस पवरे महासुमिणे ॥ १०० ॥

३६४२. संखिंदु-कुंदगोरं विउलंखं(? लक्खं)धं सुतिक्खसिंगग्गं ।
नियनियवयणमभिगयं वसभं पेच्छंति विलसंतं ॥ १०१ ॥

३६४३. बिइयं पि(? वि)भिण्णकरडं सत्तंगपइट्ठियं धवलदंतं ।
ऊसियकरं गइंदं सुरिंदनागप्पमं पुरओ ॥ १०२ ॥

३६४४. विक्खिन्नकेसरसहं(डं) महुगुलियक्खं सुजायनंगूलं ।
हरिणविवक्खं सक्खं सुतिक्खनक्खं तओ सीहं ॥ १०३ ॥

३६४५. चउहिं चउदंतेहिं नागवरिंदेहिं धवलदंतेहिं ।
सिरिअभिसेयं पेच्छंति जिणवराणं तु जणणीओ ॥ १०४ ॥

३६४६. नाणारयणविचित्तं वियसियकमलुप्पलं सुरभिगंधिं ।
छप्पयगणोववेयं दामं पेच्छंति सुसिलिट्ठं ॥ ॥ १०५ ॥

३६४७. उदयगिरिमत्थयत्थं रस्सिसहस्सेहि समणुगम्मंतं ।
पेच्छंति सुहपसुत्ता कुमुदागरबोहगं चंदं ॥ १०६ ॥

३६४८. एवं वियसियवयणा रविमंडलमुज्जलं पगासिंतं ।
पेच्छंति अंबरगयं अब्भासत्थं ठियं पुरओ ॥ १०७ ॥

३६४९. दिव्वं रयणविचित्तं पेच्छंति महासयं परमरम्मं ।
निव्वज्जवज्जसारं विज्जुज्जलचंचलपडागं ॥ १०८ ॥

३६५०. तुंगं गयणविलग्गं धरणियलपइट्ठियं महाकायं ।
आगासं व मिणेउं ठियं महिंदज्झयं पुरओ ॥ १०९ ॥

३६५१. हेमंतबालदिणयरसमप्पभं सुरभिवारिपडिपुण्णं ।
दिव्वं कंचणकलसं पउमपिहाणं तु पेच्छंति ॥ ११० ॥

३६५२. फलिहसरिच्छऽच्छजलं सउणगणनिसेवियं मणभिरामं ।
वियसियपउमसरं तं पेच्छंति हु हरिसियमणाओ ॥ १११ ॥

३६५३. उम्मीसहस्सपउरं नाणाविहमच्छ-कच्छभाइण्णं ।
गंभीरगज्जियरवं खीरसमुद्दं तु पेच्छंति ॥ ११२ ॥

३६५४. वेवलमिरीइकवयं विणिम्मुयंतं समूसियमुदारं ।
पासायं पेच्छंती पडागमालाउलं रम्मं ॥ ११३ ॥

३६५५. मंदरगुहगंभीरं पमुइयपक्कीलियं मणभिरामं ।
नागभवणं महंतं पेच्छंती पीवरसिरीयं ॥ ११४ ॥

३६५६. निद्धिंधणपज्जलियं व हुयवहं नियगभूइसंजुत्तं ।
पेच्छंती रयणचयं किरणावलिरंजियदिसोहं ॥ ११५ ॥

३६५७. परिणयकुसुंभसरिसं आहुइपउरं हुयासणं जलियं ।
तणुपवणेरियजालं निद्धूमपयक्खिणावत्तं ॥ ११६ ॥

३६५८. एते चोद्दस सुमिणे ताओ पेच्छंति वीरजणणीओ ।
मरुदेवीपमुहाओ, कहिंसु नियकुलगराणं तु ॥ ११७ ॥

३६५९. तो ते कुलगरनाहा जायातो भणंति सोहणं वयणं ।
"होहिंति तुम्ह पुत्ता कित्तीजुत्ता महासत्ता ॥ ११८ ॥

३६६०. ते वि य अम्हाहिंतो अहिया होहिंति नत्थि संदेहो ।
अहवा वि कुलगराण वि विसिट्ठतरयं तु जं ठाणं" ॥ ११९ ॥

३६६१. तत्तो य पहायम्मी गयम्मि सूरे जुगंतरं कमसो ।
मिहुणाण ताण पासं सक्कीसाणा गया सहसा ॥ १२० ॥

३६६२. तेहि विणएण तो ते सुविणफलं पुच्छिया सुरवरिंदा ।
चिंतेउं पिव ईसिं कयंजली सुरवरा भणिया ॥ १२१ ॥

३६६३. जह "एते साइसया दिट्ठा कल्लाणदंसणा सुमिणा ।
होहिंति तुम्ह पुत्ता उत्तमविण्णाणसंजुत्ता ॥ १२२ ॥

३६६४. होहिंति पुहइपाला दससु वि खेत्तेसु ते महासत्ता ।
दरिसंति य सिप्पसयं बावत्तरिमेव य कलाओ ॥ १२३ ॥

३६६५. भोत्तूण वरे भोए, रज्जं काऊण, दाउ दाणं तु ।
काऊण य सामण्णं, जाहिंतिऽयरामरं ठाणं" ॥ १२४ ॥

३६६६. एवं दो वि सुरिंदा सुविणफलं साहिऊण मिहुणाणं ।
'अच्छह सुहं' ति वोत्तुं आमंतेउं गया सग्गं ॥ १२५ ॥

३६६७. अह हरिसिया कुलगरा आदेसं तं सुणेत्तु सक्काणं ।
जणणीओ वि पमोयं अउलं गच्छंति तं वेलं ॥ १२६ ॥

३६६८. तप्पभिइ [स]मागंतुं माणुसरूवं समस्सिया तहियं ।
जिणजणणीओ सेवंति देवयाओ य जत्तेणं ॥ १२७ ॥

३६६९. सक्कादेसेण तया नाणाविहपहरणा जिणवरिंदे ।
रक्खंति हट्ठतुट्ठा दससु वि खेत्तेसु देवीओ ॥ १२८ ॥

३६७०. संपुण्णदोहलाओ विवित्तसयणासणाओ सव्वाओ ।
अप्पहियं आहारं सेवंति मणाणुकूलं तु ॥ १२९ ॥

३६७१. ववगयसोग-भयाओ वहमाणीओ सुहेहिं ते गब्भे ।
पत्ते वि पसवसमए अच्चत्थं गूढगब्भाओ ॥ १३० ॥

३६७२. जह वड्ढंति सुगब्भा सोहा तह तासि पीवरा होइ ।
अहियं च जणो मिहुणाण तेहिं सह संगयं कुणइ ॥ १३१ ॥

[गा. १३२–२७३. उसभाइदसजिणाणं जम्मो जम्मुस्सववण्णणं च]

३६७३. अह नवमम्मि अईए मासे संपड्डिए उ दसमम्मि ।
चित्तबहुलऽट्ठमीए वोलीणे पढमरत्तम्मि ॥ १३२ ॥

३६७४ उत्तरसाढाविसए अह संपत्ते निसागरे कमसो ।
पसवंति सुहेण सुए लक्खणजुत्ते महासत्ते ॥ १३३ ॥

१. जायंति हं० की० ॥

३६७५. नाणारयणविचित्ता वसुधारा निवडिया पगासंती।
गंभीरमहुरसद्दो तो दुंदुहिताडिओ गयणे ॥ १३४॥

३६७६. देवोवयणपहाए रयणी आसी य सा दिवसभूया।
पंडहगण-गीय-वाइय-कहक्कहुक्कुट्ठिसद्दाला ॥ १३५॥

३६७७. उड्ढ-मह-तिरियलोए वत्थव्वाओ दिसाकुमारीओ।
ओहिण्णाणेण जिणे जाए नाऊण तम्मि वंणे ॥ १३६॥

३६७८. जिणभत्तिहरिसियाओ 'जीयं'ति य जोयणप्पमाणेहिं।
सव्वायरपरिगप्पियजाणविमाणेहिं दिव्वेहिं ॥ १३७॥

३६७९. अह एंति तहिं तुरियं हरिसवसुक्करिसपुलइयंगीओ।
अभिवंदिऊण पयया थुणंति महुरस्सरा इणमो ॥ १३८॥

३६८०. "तुम्ह नमो नवपंकयसरिसविबुज्झंतकोमलऽच्छीणं।
जेहिं इमे सुयरयणे वूढे कुच्छीहिं जिणचंदे ॥ १३९॥

३६८१. तुब्भेऽत्थ सामिणीहिं वियडं तिभुवणमलंकियं पयडं।
पढमिल्ला जगगुरुणो जणिया तित्थंकरा जाहिं" ॥ १४०॥

३६८२. जिणजणणीओ थोउं भणंति ताओ सुचारुवयणाओ।
"अम्हे उवागयाओ भत्तीए दिसाकुमारीओ ॥ १४१॥

३६८३. जिणचंदाण भगवओ वोच्छिण्णपुणब्भवाण विणएण।
काहामो जम्ममहं, तुब्भेहिं न भाइयव्वं" ति ॥ १४२॥

३६८४. सोमणस-गंधमायण-विज्जुप्पभ-मालवंतवासीओ।
अट्ठ दिसदेवयाओ वत्थव्वाओ अहेलोए ॥ १४३॥

३६८५. भोगंकर १ भोगवती २ सुभोग ३ तह भोगमालिणि ४ सुंवच्छा ५।
तत्तो चेव सुंमित्ता ६ अणिंदिया ७ पुप्फमाला ८ य ॥ १४४॥

---

१. पमह° सं० हं०। पमहागण° की० ॥ २. अस्मिन् प्रकीर्णके 'वण'शब्दः 'आलय' अर्थेऽपि योजितोऽस्ति ॥ ३. सुवच्छा वच्छमित्ता य वारिसेणा बलाहगा ॥ इति स्थानाङ्गसूत्रे (आगमोदयसमितिप्रकाशितावृत्तौ ४३७ तमं पत्रम्) ॥ ४. 'सुमित्ता' स्थाने 'वच्छमित्ता' इति स्थानाङ्गसूत्रे 'चउप्पन्नमहापुरिस चरियं' ग्रन्थे (पृ० ३५) च। त्रिषष्टिशलाकापुरुषचरितेऽप्यत्र 'वत्समित्रा'

३६६४. होहिंति पुहइपाला दससु वि खेत्तेसु ते महासत्ता ।
दरिसंति य सिप्पसयं बावत्तरिमेव य कलाओ ॥ १२३ ॥

३६६५. भोत्तूण वरे भोए, रज्जं काऊण, दाउ दाणं तु ।
काऊण य सामण्णं, जाहिंतिऽयरामरं ठाणं" ॥ १२४ ॥

३६६६. एवं दो वि सुरिंदा सुविणफलं साहिऊण मिहुणाणं ।
'अच्छह सुहं' ति वोत्तुं आमंतेउं गया सग्गं ॥ १२५ ॥

३६६७. अह हरिसिया कुलगरा आदेसं तं सुणेत्तु सक्काणं ।
जणणीओ वि पमोयं अउलं गच्छंति तं वेलं ॥ १२६ ॥

३६६८. तप्पभिइ [स]मागंतुं माणुसरूवं समस्सिया तहियं ।
जिणजणणीओ सेवंति देवयाओ य जत्तेणं ॥ १२७ ॥

३६६९. सक्कादेसेण तया नाणाविहपहरणा जिणवरिंदे ।
रक्खंति हट्ठतुट्ठा दससु वि खेत्तेसु देवीओ ॥ १२८ ॥

३६७०. संपुण्णदोहलाओ विवित्तसयणासणाओ सव्वाओ ।
अप्पहियं आहारं सेवंति मणाणुकूलं तु ॥ १२९ ॥

३६७१. ववगयसोग-भयाओ वहमाणीओ सुहेहिं ते गब्भे ।
पत्ते वि पसवसमए अच्चत्थं गूढगब्भाओ ॥ १३० ॥

३६७२. जह वड्ढंति सुगब्भा सोहा तह तासि पीवरा होइ ।
अहियं च जणो मिहुणाण तेहिं सह संगयं कुणइ ॥ १३१ ॥

[गा. १३२–२७३. उसभाइदसजिणाणं जम्मो जम्मुस्सववण्णणं च]

३६७३. अह नवमम्मि अईए मासे संपट्ठिए उ दसमम्मि ।
चित्तबहुलऽट्ठमीए वोलीणे पढमरत्तम्मि ॥ १३२ ॥

३६७४ उत्तरसाढाविसए अह संपत्ते निसागरे कमसो ।
पसवंति सुहेण सुए लक्खणजुत्ते महासत्ते ॥ १३३ ॥

---

१. जायंति हं० की० ॥

३६९५. एयाओ रुयगनगे पुव्वे कूडे वसंति अमरीओ ।
आदंसगहत्थाओ जणणीणं ठंति पुव्वेणं ॥ १५४ ॥

३६९६. रुयगे दाहिणकूडे अट्ठ समाहार १ सुप्पइण्णा २ य ।
तत्तो य सुप्पबुद्धा[1] ३ जसोधरा ४ चेव लच्छिमई ५ ॥ १५५ ॥

३६९७. सेसवति ६ चित्तगुत्ता ७ जसो (वसुं) धरा ८ चेव गहियभिंगारा ।
देवीण दाहिणेणं चिट्ठंति पगायमाणीओ ॥ १५६ ॥

३६९८. देवीओ चेव इला १ सुरा २ य पुहवी ३ य एगनासा ४ य ।
पउमावई ५ य नवमी ६ भद्दा ७ सीया[2] य अट्ठमिया ८ ॥ १५७ ॥

३६९९. रुयगावरकूडनिवासिणीओ पच्चत्थिमेण जणणीणं ।
गायंतीओ चिट्ठंति तालिवेंटे गहेऊणं ॥ १५८ ॥

३७००. तत्तो[3] अलंबुसा १ मिसकेती (सी) २ तह पुंडरि(री)गिणी ३ चेव ।
वारुणि ४ आसा ५ सव्वा ६ सिरी ७ हिरी ८ चेव
उत्तरओ ॥ १५९ ॥

३७०१. चामरहत्थगयाओ एयाओ चउरमहुरभणियाओ ।
गायंतीओ महुरं चिट्ठंती दससु वासेसु ॥ १६० ॥

३७०२. रुयगे विदिसाकूडेसु होंति चत्तारि दिसिकुमारीओ ।
चित्ता १ य चित्तकणगा २ सतेर ३ सोयामणिसनामा ४ ॥ १६१ ॥

३७०३. चउसु दिसासु ठियाओ एयाओ जिणवराण जणणीणं ।
महुरं गायंतीओ विज्जुज्जोयं करेंसि[4] ण्हं ॥ १६२ ॥

---

१. सुप्पसुद्धा ला० विना ॥ २. 'सीया' स्थाने 'अशोका' इति त्रिषष्टिशलाकापुरुषचरिते ॥ ३. "अलंबुसा मितकेसी पोंडरी गीतवारुणी । आसा य सव्वगा चेव सिरी हिरी चेव उत्तरओ ॥ " इति स्थानाङ्गसूत्रे (आगमोदय० प्रकाशने ४३७ तमं पत्रम्)। "अलंबुसा मिश्रकेशी पुण्डरीका च वारुणी । हासा सर्वप्रभा चैव श्रीर्ह्रीरित्यभिधानतः ॥" इति त्रिषष्टिशलाकापुरुषचरिते ॥ ४. करेंसि हू ॥ हं० की० । "तओ विदिसिरुयगवत्थव्वाओ चत्तारि विज्जुकुमारीसामिणीओ समागच्छंति । ताओ वि दीवगहत्थाओ तहेव चिट्ठंति । तओ विदिसिरुयगवत्थव्वाओ चत्तारि दिसाकुमारिप्पहाणाओ समागंतूण भगवओ तित्थयरस्स चउरंगुलवज्जं नाभिं कप्पंति, रयण-वइरगब्भे य वियरए णिहणंति ।" इति 'चउप्पन्नमहापुरिसचरियं' ग्रन्थे, त्रिषष्टिशलाकापुरुषचरितेऽप्येत-दनुसारि वक्तव्यमस्ति ॥

३६८६. एयाओ पवणेणं सुभेण ते जम्मभूमिवणसंडे ।
आजोयणं समंता सोहेंति पहट्ठमणसीओ ॥ १४५ ॥

३६८७. अमणुण्णदुरभिगंधितण–सक्कर-पत्तविरहियं काउं ।
महुरं गायंतीओ पासे चिट्ठंति जणणीणं ॥ १४६ ॥

३६८८. मेहंकर १ मेहवई २ सुमेह ३ तह मेहमालिणि ४ विचित्ता ५ ।
तत्तो य तोयधारा ६ बलाहका ७ वारिसेणा ८ य ॥ १४७ ॥

३६८९. नंदणवणकूडेसुं एयाओ उड्ढलोगवत्थव्वा ।
तुरियं विउव्विऊणं सगज्जियसविज्जुले मेहे ॥ १४८ ॥

३६९०. तो चिक्खल्लविरहियं सुसुरहिजलबिंदुविद्दवियरेणुं ।
घाण-मणनेव्वुइकरं करेंति वसुधातले(?लं) तत्थ ॥ १४९ ॥

३६९१. पुणरवि जलयं थलयं सव्वोउयसंभवं सुरभिगंधिं ।
वासंति कुसुमवासं सुगंधगंधेहिं वामीसं ॥ १५० ॥

३६९२. तो तं दसद्धवण्णं पिंडगं[?भू]यं छमायले विमले ।
सोहइ नवसरयम्मि व सुनिम्मलं जोइसं गयणे ॥ १५१ ॥

३६९३. तह कालागरु-कुंदुरुयधूवमघ[मघ]मघेंतदिसि[?य]कं(?क्कं) ।
काउं सुरकण्णाओ चिट्ठंति पगायमाणीओ ॥ १५२ ॥

३६९४. नंदुत्तरा १ य नंदा २ आणंदा ३ नंदिवद्धणा ४ चेव ।
विजया ५ य वेजयंती ६ जयंति ७ अवराइअट्ठमिया ८ ॥ १५३ ॥

इत्यस्ति, यद्यपि जैनधर्मप्रसारक सभा-जैन–आत्मानन्दसभाप्रकाशितावृत्त्योर्मूलपाठे पञ्चम-षष्ठदिक्कुमार्यौ ‘तोयधारा ५ विचित्रा ६’ इति नाम्न्यौ स्वीकृते (पर्व १ सर्ग २ श्लोक २७४) किन्तु द्वयोरप्यावृत्त्योः ‘सुवत्सा ५ वत्समित्रा ६’ इति ताडपत्रीयप्रत्युपलब्धः शुद्धपाठः पाठान्तरत्वेन निर्दिष्टोऽस्ति ॥

१. अत्र मूलस्थपाठानुसारी पाठः ‘चउप्पन्नमहापुरिसचरियं’ ग्रन्थे । “मेघंकरा मेघवती सुमेघा मेघमालिणी । तोयधारा विचित्ता य पुप्फमाला अणिंदिया ॥” इति स्थानाङ्गसूत्रे (आगमोदय-समितिप्रकाशितावृत्तौ ४३७ तमं पत्रम्) । “मेघंकरा मेघवती सुमेघा मेघमालिनी । तोयधारा विचित्रा च वारिषेणा बलाहिका ॥” इति त्रिषष्टिशलाकापुरुषचरिते (पर्व १ सर्ग २ श्लोक २८२ जैनधर्मप्रसारकसभाप्रकाशिते); जैन–आत्मानन्दसभाप्रकाशने त्वत्रोत्तरार्द्धे यथा—“सुवत्सा वत्समित्रा च वारिषेणा बलाहिका ॥” पुनरत्रैव स्थाने शुद्धपाठः पाठा-न्तरत्वेन निर्दिष्टोऽस्ति तत्र ॥ २. °गइ छमा° सं० ला० ॥ ३. सर्वास्वपि प्रतिषु अत्र द्वितीयचरणे पाठत्रुटिरस्ति ॥ ४. अवराइ-आ + अट्ठ° = अवराइअट्ठ° ॥

३६९५. एयाओ रुयगनगे पुव्वे कूडे वसंति अमरीओ ।
आदंसगहत्थाओ जणणीणं ठंति पुव्वेणं ॥ १५४ ॥

३६९६. रुयगे दाहिणकूडे अट्ठ समाहार १ सुप्पइण्णा २ य ।
तत्तो य सुप्पबुद्धा[1] ३ जसोधरा ४ चेव लच्छिमई ५ ॥ १५५ ॥

३६९७. सेसवति ६ चित्तगुत्ता ७ जसो(वसुं)धरा ८ चेव गहियभिंगारा ।
देवीण दाहिणेणं चिट्ठंति पगायमाणीओ ॥ १५६ ॥

३६९८. देवीओ चेव इला १ सुरा २ य पुहवी ३ य एगनासा ४ य ।
पउमावई ५ य नवमी ६ भद्दा ७ सीया[2] य अट्ठमिया ८ ॥ १५७ ॥

३६९९. रुयगावरकूडनिवासिणीओ पच्चत्थिमेण जणणीणं ।
गायंतीओ चिट्ठंति तालिवेंटे गहेऊणं ॥ १५८ ॥

३७००. तत्तो[3] अलंबुसा १ मिसकेती(सी) २ तह पुंडरि(री)गिणी ३ चेव ।
वारुणि ४ आसा ५ सव्वा ६ सिरी ७ हिरी ८ चेव
उत्तरओ ॥ १५९ ॥

३७०१. चामरहत्थगयाओ एयाओ चउरमहुरभणियाओ ।
गायंतीओ महुरं चिट्ठंती दससु वासेसु ॥ १६० ॥

३७०२. रुयगे विदिसाकूडेसु होंति चत्तारि दिसिकुमारीओ ।
चित्ता १ य चित्तकणगा २ सतेर ३ सोयामणिसनामा ४ ॥ १६१ ॥

३७०३. चउसु दिसासु ठियाओ एयाओ जिणवराण जणणीणं ।
महुरं गायंतीओ विज्जुज्जोयं करेसि[4] ण्हं ॥ १६२ ॥

---

१. सुप्पसुद्धा ला० विना ॥ २. 'सीया' स्थाने 'अशोका' इति त्रिषष्टिशलाकापुरुषचरिते ॥
३. "अलंवुसा मितकेसी पोंडरी गीतवारूणी । आसा य सव्वगा चेव सिरी हिरी चेव उत्तरओ ॥
" इति स्थानाङ्गसूत्रे (आगमोदय० प्रकाशने ४३७ तमं पत्रम्)। "अलंवुसा मिश्रकेशी पुण्डरीका
च वारुणी । हासा सर्वप्रभा चैव श्रीर्ह्रीरित्यभिधानतः ॥" इति त्रिषष्टिशलाकापुरुषचरिते ॥
४. करेंसि हू ॥ हं० की० । "तओ विदिसिरुयगवत्थव्वाओ चत्तारि विज्जुकुमारीसामिणीओ
समागच्छंति । ताओ वि दीवगहत्थाओ तहेव चिट्ठंति । तओ विदिसिरुयगवत्थव्वाओ चत्तारि
दिसाकुमारिप्पहाणाओ समागंतूण भगवओ तित्थयरस्स चउरंगुलवज्जं नाभिं कप्पंति, रयण-वइरगब्भे
य वियरए णिहणंति ।" इति 'चउप्पन्नमहापुरिसचरियं' ग्रन्थे, त्रिषष्टिशलाकापुरुषचरितेऽप्येत-
दनुसारि वक्तव्यमस्ति ॥

३७०४. रुयगस्स मज्झदेसे दिसासु चत्तारि दिसिकुमारीओ।
रुयगा[1] रुयगजसा २ वि य सुरूय ३ रुयगावइसनामा ३ ॥ १६३ ॥

३७०५. एयाओ जणणीणं चउद्दिसिं चउरमहुरभणियाओ।
दीवियहत्थगयाओ चिट्ठंति पगायमाणीओ ॥ १६४ ॥

३७०६. रुयगस्स मज्झदेसे वसंति विदिसासु दिव्वदेवीओ।
विजया[2] १ य वेजयंती २ जयंति ३ अपराजिया ४ चेव ॥ १६५ ॥

३७०७. नालं छेत्तूणेया मुणालसरिसं जिणिंदचंदाणं।
रयणसमुग्गे काउं पसत्थभूमीसु निहणंति ॥ १६६ ॥

३७०८. हरियालियाए पढमं वंधित्ता जिणवराण सव्वेसिं।
कुव्वंति कदलिघरए दाहिण-पुव्वुत्तरदिसासु ॥ १६७ ॥

३७०९. तेसि बहुमज्झदेसे चाउस्साले ततो विउव्वेंति।
मज्झे तेसिं तिन्नि य रयंति सिंहासणवराइं ॥ १६८ ॥

३७१०. ताहे जिणजणणीओ जिणसहिया दाहिणे चउस्साले।
सीहासणे ठवित्ता सयपाग-सहस्सपागेहिं ॥ १६९ ॥

३७११. अब्भंगेऊण तओ सणियं गंधोदएण सुरभीणं।
उव्वट्टेऊण तओ पुरत्थिमं नेंति चउसालं ॥ १७० ॥

३७१२. तत्थ ठवेउं सीहसाणेसु मणि-कणग-रयणकलसेहिं।
पउमुप्पलप्पिहाणेहिं सुरभिखीरोयभरिएहिं ॥ १७१ ॥

३७१३. न्हावेऊणं विहिणा जणणीओ दस वि मंडिया विहिणा।
लहुएहिं जिणवरिंदं(दे) दिव्वाभरणेहिं मंडंति ॥ १७२ ॥

३७१४. अह उत्तरिल्लभवणं नेउं सीहासणे निवेसित्ता।
हरिचंदणकट्ठाइं आणेउं नंदणवणाओ ॥ १७३ ॥

---

१. "रुया रुयंसा सुरुवा रुयावती" इति स्थानाङ्गसूत्रे। "रूपा रूपांशिका चापि सुरूपा रूपकावती" इति त्रिपष्टिशलाकापुरुषचरिते ॥ २. एतद्देवीचतुष्कस्योल्लेखोऽत्र स्थाने नास्ति 'चउप्पन्नमहापुरिसचरियं' ग्रन्थे त्रिषष्टिशलाकापुरुषचरिते च, दृश्यतां चात्र १६२ गाथायां निर्दिष्टा टिप्पणी ॥

३७१५. समिहाओ काऊणं अग्गीहोमं करेंति पययाओ ।
भूतीकम्मं काउं जिणाण रक्खं अह करेंति ।। १७४ ।।

३७१६. तित्थयरकन्नमूले मणिमयपासाणवट्टए मसिणे ।
आवो(? लो)डेंति भणेंति य 'महिहरआऊ भवंतु जिणा' ।। १७५ ।।

३७१७. रययामएहि हत्थं(? च्छं) अच्छरसा तंदुलेहिं विमलेहिं ।
तित्थयराणं पुरओ करेंति अट्ठऽट्ठमंगलयं ।। १७६ ।।

३७१८. जल-थलयपंचवन्नियसव्वोउयसुरहिकुसुमकयपूयं ।
काउं कोउगभवणे चउद्दिसी घोसणं कासी ।। १७७ ।।

३७१९. तित्थयरमाइ-पिउणो तित्थयराण य मणेण जो पावं ।
चिंतेज्ज तस्स हु सिरं फुट्टिहि निस्संसयं सयहा ।। १७८ ।।

३७२०. एवं उग्घोसेउं ताहे घेत्तुं जिणे समाहीए ।
ठावेंति जम्मभवणे सयणिज्जे हरिसियमणाओ ।। १७९ ।।

३७२१. परिवारेउं सव्वा तो ते सिंगार-हावकलियाओ ।
गायंति सवणसुहयं सत्तस्सरसीभरं गेयं ।। १८० ।।

३७२२. तत्तो जिणजणणीओ महुरं गेयं दिसाकुमारीओ ।
सुणमाणाओ सहसा निद्दाए वसं गया ताओ ।। १८१ ।।

३७२३. ताहे भवणाहिवई वीसं, सोलस य वणयराहिवई ।
चंदाइच्चा सगहा सरिक्ख-तारागणसमग्गा ।। १८२ ।।

३७२४. कप्पाहिवती वि तओ ओहिन्नाणेण जाणिऊण जिणे ।
जा(? ता)हे जाया समहियमियंकसोमाऽऽणणच्छाया ।। १८३ ।।

३७२५. तो हरिसगग्गरगिरा सरहसमब्भुट्ठिया सपरिवारा ।
महियलनिमियवरंगा संथुणिउं आयरतरेण ।। १८४ ।।

३७२६. सन्निहीए सपरिसा पहरिसकक्कसभूया (?) सपत्तीया ।
जिणचंदे दट्ठुमणा वणे(णा) वणे(णा) आगया तुरियं ।। १८५ ।।

३७०४. रुयगस्स मज्झदेसे दिसासु चत्तारि दिसिकुमारीओ।
रुयगा[1] १ रुयगजसा २ वि य सुरूय ३ रुयगावइसनामा ३ ॥ १६३ ॥

३७०५. एयाओ जणणीणं चउद्दिसिं चउरमहुरभणियाओ।
दीवियहत्थगयाओ चिट्ठंति पगायमाणीओ ॥ १६४ ॥

३७०६. रुयगस्स मज्झदेसे वसंति विदिसासु दिव्वदेवीओ।
विजया[2] १ य वेजयंती २ जयंति ३ अपराजिया ४ चेव ॥ १६५ ॥

३७०७. नालं छेत्तूणेया मुणालसरिसं जिणिंदचंदाणं।
रयणसमुग्गे काउं पसत्थभूमीसु निहणंति ॥ १६६ ॥

३७०८. हरियालियाए पढमं बंधित्ता जिणवराण सव्वेसिं।
कुव्वंति कदलिघरए दाहिण-पुप्पुत्तरदिसासु ॥ १६७ ॥

३७०९. तेसि बहुमज्झदेसे चाउस्साले ततो विउव्वेंति।
मज्झे तेसिं तिन्नि य रयंति सिंहासणवराइं ॥ १६८ ॥

३७१०. ताहे जिणजणणीओ जिणसहिया दाहिणे चउस्साले।
सीहासणे ठवित्ता सयपाग-सहस्सपागेहिं ॥ १६९ ॥

३७११. अब्भंगेऊण तओ सणियं गंधोदएण सुरभीणं।
उव्वट्टेऊण तओ पुरत्थिमं नेंति चउसालं ॥ १७० ॥

३७१२. तत्थ ठवेउं सीहसाणेसु मणि-कणग-रयणकलसेहिं।
पउसुप्पलप्पिहाणेहिं सुरभिखीरोयभरिएहिं ॥ १७१ ॥

३७१३. ण्हावेऊणं विहिणा जणणीओ दस वि मंडिया विहिणा।
लहुएहिं जिणवरिंदं(दे) दिव्वाभरणेहिं मंडंति ॥ १७२ ॥

३७१४. अह उत्तरिल्लभवणं नेउं सीहासणे निवेसित्ता।
हरिचंदणकट्ठाइं आणेउं नंदणवणाओ ॥ १७३ ॥

---

१. "रुया रूयंसा सुरुवा रूयावती" इति स्थानाङ्गसूत्रे। "रूपा रूपांशिका चापि सुरूपा रूपकावती" इति त्रिषष्टिशलाकापुरुषचरिते ॥ २. एतद्देवीचतुष्कस्योल्लेखोऽत्र स्थाने नास्ति 'चउप्पन्नमहापुरिसचरियं' ग्रन्थे त्रिषष्टिशलाकापुरुषचरिते च, दृश्यतां चात्र १६२ गाथायां निर्दिष्टा टिप्पणी ॥

३७१५. समिहाओ काऊणं अग्गीहोमं करेंति पययाओ ।
भूतीकम्मं काउं जिणाण रक्खं अह करेंति ।। १७४ ।।

३७१६. तित्थयरकन्नमूले मणिमयपासाणवट्टए मसिणे ।
आवो(? लो)डेंति भणेंति य 'महिहरआऊ भवंतु जिणा' ।। १७५ ।।

३७१७. रययामएहि हत्थं(? च्छं) अच्छरसा तंदुलेहिं विमलेहिं ।
तित्थयराणं पुरओ करेंति अट्ठऽट्ठमंगलयं ।। १७६ ।।

३७१८. जल-थलयपंचवन्नियसव्वोउयसुरहिकुसुमकयपूयं ।
काउं कोउगभवणे चउद्दिसी घोसणं कासी ।। १७७ ।।

३७१९. तित्थयरमाइ-पिउणो तित्थयराण य मणेण जो पावं ।
चिंतेज्ज तस्स हु सिरं फुट्टिहि निस्संसयं सयहा ।। १७८ ।।

३७२०. एवं उग्घोसेउं ताहे घेत्तुं जिणे समाहीए ।
ठावेंति जम्मभवणे सयणिज्जे हरिसियमणाओ ।। १७९ ।।

३७२१. परिवारेउं सव्वा तो ते सिंगार-हावकलियाओ ।
गायंति सवणसुहयं सत्तस्सरसीभरं गेयं ।। १८० ।।

३७२२. तत्तो जिणजणणीओ महुरं गेयं दिसाकुमारीओ ।
सुणमाणाओ सहसा निद्दाए वसं गया ताओ ।। १८१ ।।

३७२३. ताहे भवणाहिवई वीसं, सोलस य वणयराहिवई ।
चंदाइच्चा सगहा सरिक्ख-तारागणसमग्गा ।। १८२ ।।

३७२४. कप्पाहिवती वि तओ ओहिन्नाणेण जाणिऊण जिणे ।
जा(? ता)हे जाया समहियमियंकसोमाऽऽणणच्छाया ।। १८३ ।।

३७२५. तो हरिसगग्गरगिरा सरहसमब्भुट्ठिया सपरिवारा ।
महियलनिमियत्तरंगा संथुणिउं आयरतरेण ।। १८४ ।।

३७२६. सव्विड्ढीए सपरिसा पहरिसकक्कसभूया (?) सपत्तीया ।
जिणचंदे दट्ठुमणा वणे(णा) वणे(णा) आगया तुरियं ।। १८५ ।।

३७२७. हरिसियमणा सुरिंदा जिणचंदे उग्गए तहिं दट्ठुं ।
जाया समहियसोहा ससिं व दट्ठूण कुसुयवणे(णा) ॥ १८६ ॥

३७२८. जणणिसहिए जिणिंदे नमिऊण पयाहिणं च काऊणं ।
करयलकयंजलिपुडा विणयनया पज्जुवासंति ॥ १८७ ॥

३७२९. अह सोहम्मे कप्पे विसयपसत्तस्स सुरवरिंदस्स ।
सक्कस्स नवरि दिव्वं सहसा सीहासणं चलियं ॥ १८८ ॥

३७३०. अह ईसाणे कप्पे विसयपसत्तस्स सुरवरिंदस्स ।
ईसाणस्स वि दिव्वं सहसा सीहासणं चलियं ॥ १८९ ॥

३७३१. ओहिविसओवउत्ता जाते दट्ठूण जिणवरे तो ते ।
पचलियकुंडलमउला आसणरयणं पमोच्छी य ॥ १९० ॥

३७३२. अह सत्तऽट्ठपयाइं अणुगच्छित्ताण जिणवरे वरदे ।
अंचंति वामजाणुं इयरं भूमीए नीहट्टुं ॥ १९१ ॥

३७३३. पणमंति सिरेण जिणे पुणो पुणो पागसासणा पयया ।
उट्ठेऊण भणंती वयणमिणं नेगमेसिसुरे ॥ १९२ ॥

३७३४. "पंचसु एरवएसुं पंचसु भरहेसु दस जिणा जाया ।
काहामो अभिसेयं करेह विदियं सुरगणाणं" ॥ १९३ ॥

३७३५. सक्कीसाणाणत्ती तो ते घेत्तुं सुरे विसयसत्ते ।
वयणं भणंति भणिया सुघोसघंटाए चोहेउं ॥ १९४ ॥

३७३६. "भो भो ! सुणंतु सव्वे सुरवसभा ! सुरवतीण वयणमिणं ।
एगसमएण जाया दस वि जिणा दससु खेत्तेसु ॥ १९५ ॥

३७३७. तो तेसिं जम्ममहो जम्म-जरा-मरणविप्पमुक्काणं ।
वच्चामो मणुयलोगं जिणाभिसेगस्स कज्जेणं ॥ १९६ ॥

३७३८. तं तुब्भे वि सपरियणा आयरतरएण गहियनेवत्था ।
अण्णेह देवराए सविमाणगया सह वि(पि) याहिं" ॥ १९७ ॥

---

१ ससि व्व सर्वासु प्रतिषु ॥

३७३९. तो ते सुरवरवसभा वयणं सोऊण नेगमेसीणं ।
जाणविमाणारूढा सक्कविमाणे समोसरिया ॥ १९८ ॥

३७४०. अह वासवा वि सव्वे उत्तरवेउव्विए करिय रूवे ।
एरावयधवलविसं कयजयसद्दा समारूढा ॥ १९९ ॥

३७४१. रेहंति दो वि सक्का उत्तरवेउव्विएहिं रूवेहिं[1] ।
पण्णासं पण्णासं, दससु वि खेत्तेसु एंति दुयं ॥ २०० ॥

३७४२. पहयपडुलडहपडहा सलोगपालऽग्गमहिसिपरिवारा ।
संपत्थिया य सुरवइ जिणाण पामूलमभिवंदा ॥ २०१ ॥

३७४३. संपत्ता य खणेणं सुर-ऽच्छरासंघपरिवुडा तहियं ।
जाया जत्थ जिणिंदा वोच्छिण्णपुणब्भवा गुरुणो ॥ २०२ ॥

३७४४. पेच्छंति सव्वसक्का जिणविभवा सागरंतरे दीवे ।
इक्खागवंसजाए सयलजगाणंदणे हत्थं ॥ २०३ ॥

३७४५. अह जिणदंसणवियसियमुहकमला वंदिऊण जिणचंदे ।
देवगणसंपरिवुडा इंदा जिणजम्मभवणाणं ॥ २०४ ॥

३७४६. अह पासे ठाऊणं भणंति सेणावइं पयत्तेणं ।
"जणणीण सगासाओ आणेह जिणे उ विणएणं" ॥ २०५ ॥

३७४७. तो ते हरिसियमणसा होऊण अहोमुहा जिणवरिंदे ।
घेत्तुं विणीयविणया उवणेंति सहस्सनयणाणं ॥ २०६ ॥

३७४८. अह ते देवाण पई नयणसहस्सेहिं जिणवरे तइया ।
न वि तिप्पंति नियंता तिहुयणसोहऽब्भहियसोभे ॥ २०७ ॥

३७४९. तो पणमिउं जिणिंदे इंदा परमेण भत्तिराएण ।
पगया घेत्तूण जिणे पंचऽप्पाणे विउव्वेंति ॥ २०८ ॥

३७५०. गहियजिणिंदो एक्को दो दो पासेसु चामरे हत्थे ।
धवलायवत्तहत्थे एक्के, एक्केऽत्थ वज्जधरे ॥ २०९ ॥

---

१ रूवेहिं इति ला० विना नास्ति ॥

३७५१. चउविहदेवसमग्गा ते सक्का तिव्वजायपरितोसा ।
उप्पइऊणागासं सुमेरुसंपट्ठिया तुरियं ॥ २१० ॥

३७५२. तो वालजिणवरिंदे उवगायंता सुरा सपरिवारा ।
वच्चंति मुइयमणसा पुरओ सव्वाहिगारेणं ॥ २११ ॥

३७५३. पंचण्ह वि मेरूणं गिरिवरसिहरे खणेण संपत्ता ।
कंचणदुमोववेए सव्वोउयपुप्फ-फलभरिए ॥ २१२ ॥

३७५४. पंचण्ह वि मेरूणं एक्केक्के होइ पंडगवणं तु ।
नज्जइ तेलोक्कस्स वि लच्छी संपिंडिया तेसु ॥ २१३ ॥

३७५५. ताण वहुमज्झदेसे चूला जिणभवणसोहिया रम्मा ।
वेरुलियविमलरूवा पंचऽट्ठग जोयणुव्विद्धा ॥ २१४ ॥

३७५६. पंचण्ह वि मेरूणं चूला एक्केक्किया मुणेयव्वा ।
सासयजिणभवणाओ हवंति पंचेव चूलाओ ॥ २१५ ॥

३७५७. वारसजोयणपिहुलाओ ताओ उवर्णे(? रिं) तु जोयणे चउरो ।
तासिं चउद्दिसिं पि य सिलाओ चत्तारि रम्माओ ॥ २१६ ॥

३७५८. पंचसयाऽऽयामाओ मज्झे दीवत्तणऽद्धरुंदाओ ।
चंदद्धसंठियाओ कुमुयोयर-हारगोराओ ॥ २१७ ॥

३७५९. पुव्वेण पंडुकंवल अवरेणअ(ऽ)इपंडुकंवला होइ ।
रत्ताऽइरत्तकंवलसिला य दो दक्खिणुत्तरओ ॥ २१८ ॥

३७६०. पुव्वावरासु दो दो सिलासु सीहासणाइं रम्माइं ।
चंदद्ध दक्खिणुत्तरसिलासु एक्केक्कयं भणियं ॥ २१९ ॥

३७६१. सीता-सीतोयाणं उभओकूलुब्भवा जिणवरिंदा ।
अभिसिंचं(सिच्चं)ति सुरेहिं जम्मे पुव्वावरसिलासु ॥ २२० ॥

३७६२. भरहेरवयजिणिंदा वालत्ते पुण्णचंदसरिसमुहा ।
अभिसिंचं(सिच्चं)ति सुरेहिं जम्मे जम्मुत्तरसिलासु ॥ २२१ ॥

३७६३. अह सो सोहम्मवती सहिओ वत्तीससुरवरिंदेहिं ।
दक्खिणसिलाओ पंच वि सहस्सपत्ताणणो पत्तो ॥ २२२ ॥

३७६४. अह सो ईसाणवती सहिओ बत्तीससुरवरिंदेहिं ।
उत्तरसिलाओ पंच वि सहस्सपत्ताणणो पत्तो ॥ २२३ ॥

३७६५. तो तत्थ पवरकंचणमयम्मि सीहासणे निवेसित्ता ।
इंदा जिणिंदचंदे उच्छंगेहिं धरेसी य ॥ २२४ ॥

३७६६. छज्जंति सुरवरिंदा उच्छंगगए जिणे धरेमाणा ।
अभिणवं[1]जाए कंचणदुमे व्वे[2] पवर(?रे) धरेमाणा ॥ २२५ ॥

३७६७. अह अच्चुयकप्पवती चुयकलिकलुसाण जिणवरिंदाणं ।
अभिसेयं काउमणो अभिओगे सुरवरे भणइ ॥ २२६ ॥

३७६८. "तित्थसरिया-महादह-चउउदहिजलं च दिव्वकुसुमं च ।
आणेह इहं सिग्घं जं चऽण्णं इट्ठमभिसेए" ॥ २२७ ॥

३७६९. सम्मं पडिच्छिऊणं सुरवरवसभाण तं सुरा वयणं ।
आणेंति विमलसलिलं सव्वेसु जहुत्तठाणेसु ॥ २२८ ॥

३७७०. सव्वोसहि-सिद्धत्थग-हरियालिय-कुसुमगंधचुण्णे य ।
आणेंति ते पवित्तं दह-नइ-तडमै[3]हि(ट्टि)यं च सुरा ॥ २२९ ॥

३७७१. तो अच्चुयकप्पवई सुवन्न-मणि-रयण-भोमकलसेहिं ।
पउमुप्पलप्पिहाणेहिं कुसुमगंधुदगभरिएहिं ॥ २३० ॥

३७७२. अभिसिंचइ दस वि जिणे सपरि(री)वारो पहट्ठमुहकमलो ।
पहयपडुपडह-दुंदुहि-जयसद्दुग्घोसणरवेणं ॥ २३१ ॥

३७७३. गोसीसचंदणरसं सुमणं साहावियं च दिव्वं च ।
सलिलं च तेयजणणं जिणाण उवरिं छुहंति सुरा ॥ २३२ ॥

३७७४. सुरगहियकलसमुहनिग्गएण गंधोदएण विमलेण ।
पउममहद्दहनिग्गयगंगासलिलोहसरिसेणं ॥ २३३ ॥

३७७५. उवरिं निवडंतेणं बालजिणे तेयरासिसंपण्णे ।
अहियं दिप्पंति तहिं घयपरिसित्ते हुयवहे व्व ॥ २३४ ॥

---

१. °वकाए हं० की० ॥ २. व्व हिमपवरध° सं० विना ॥ ३. °मयं च ला० ॥

३७७६. तो जिणवराभिसेए वट्टंते विविहरूव-वेसधरा ।
ससुरासुर-गंधव्वाससिद्ध-विज्जाहरा मुइया ॥ २३५ ॥

३७७७. तत-विततं घण-झुसिरं वज्जं वाइंति केइ सुरवसभा ।
गायंति ससिंगारं सत्तस्सरसीभरं गेयं ॥ २३६ ॥

३७७८. चउअभिणयसंजुत्तं उणयालीसंगहारपडिपुण्णं ।
सुललियपयविच्छोहं नट्टं दाइंति तत्थ सुरा ॥ २३७ ॥

३७७९. वग्गंति फोडणं(? यं)ति य तिवइं छिंदंति विविहवेसधरा ।
वासंति जलधरा इव सविज्जं-थणियं[1] तहिं अण्णे ॥ २३८ ॥

३७८०. हयहिंसिय-गयगज्जिय-रहघणघण-सीहणाय-जयसद्दे ।
कुणमाणेहिं सुरेहिं रसइ व गयणं दलइ भूमी ॥ २३९ ॥

३७८१. नच्चंति अच्छराओ अभिणयअंगोवेहारपडिपुण्णं ।
चउरंगहारमणहरसहावभावं ससिंगारं ॥ २४० ॥

३७८२. तो पहयभेरि-झल्लरि-दुंदुहिगंभीरमहुरनिग्घोसो ।
अंबरतले वियंभइ हरिसुक्करिसं जणेमाणो ॥ २४१ ॥

३७८३. ससुरासुरनिग्घोसो कहकहं[2]-उक्कडि(ट्ठि)कलयलसणाहो ।
सुव्वइ दससु दिसासुं पक्खुहियमहोदहिसरिच्छो ॥ २४२ ॥

३७८४. तो दुग्ग(? व्वा)-सिद्धत्थग-सव्वोसहि-कुसुम-न्हाणवासेहिं ।
अच्चुयइंदो दससु वि जिणाभिसेयं करेसि[3] ण्हं ॥ २४३ ॥

३७८५. अवसेसा वि सुरवती तेणेव कमेण पाणयाईया ।
सव्विड्ढीए सपरिसा जिणाभिसेयं करेसि ण्हं ॥ २४४ ॥

३७८६. जाहे सव्वेहिं कया अभिसेया देव-दाणवेहिं वा ।
सक्कीसाणा दोन्नि वि धवलवसहसिंगधाराहिं ॥ २४५ ॥

---

१. °ज्जुयं सथणि° सं० हं० । °ज्जुयसथणिय त° ला० । °ज्जुसथणि° की० । मूलस्थः पाठो नोपलभ्यते प्रतिषु ॥ २. °हकुडिकल° सं० ला० । °हउकुडिकस° हं० ॥ ३. करेसिं ण्ह हं० की० । करेसि ण्ह ला० ॥

३७८७. चउउदहिसलिल-सरियाजलं च वसभेसु पक्खिवंति सुरा ।
अंसुर-सुरऽच्छरसहिया जिणाभिसेयं करेऊण ॥ २४६ ॥

३७८८. पम्हलसुयंधसुमउयवत्थेण जिणाण अंगुवंगगयं ।
अवणेऊण जलरयं सहस्सनयणा पयत्तेणं ॥ २४७ ॥

३७८९. हरिचंदणाणुलित्ते दिव्वाभरणलहुभूसणे काउं ।
सक्का कुणंति तेसिं सीसे पज्जोवहारादी ॥ २४८ ॥

३७९०. कोउगसयाइं विहिणा काऊणं जिणवराण मुहकमला (ले) ।
न वि तिप्पंति नियंता अच्छिसहस्सेहिं सक्किंदा ॥ २४९ ॥

३७९१. तो देव-दाणविंदा सअच्छरा सपरिसा पहिट्ठमणा ।
अभिसंथुणंति पयया थुइसयपरिसंथुए वीरे ॥ २५० ॥

३७९२. "तुम्ह नमो पायाणं चक्कंकुसलक्खणंकियतलाणं ।
कुम्मसुपइट्ठियाणं उण्णयतणुतंबणक्खाणं ॥ २५१ ॥

३७९३. कम्मरयं अट्ठविहं नासेंति फुडं नयाण जीवाणं ।
तेण सरणं पवन्ना जिणाण पाए सिवुप्पाए ॥ २५२ ॥

३७९४. धण्णा जिणजणणीओ सिवगइपहदेसगा जिणा जाहिं ।
उदरेणं जिणवसभा धम्मधुराधारगा धरिया" ॥ २५३ ॥

३७९५. एवं सब्भूएहिं गुणेहिं अभिवंदिउं जिणवरिंदे ।
'जयइ जिणसासणं' ति य पहरिसियमणेहिं उग्घुट्ठं ॥ २५४ ॥

३७९६. मोत्तूण य ते पवरे कंचणसीहासणे सुरवरिंदा ।
घेत्तूण जिणे सहिया सुरेहिं संपत्थिया तुरियं ॥ २५५ ॥

३७९७. संपत्ता य खणेणं जिणजम्मवणे पुरंदरा मुइया ।
नमिऊण जिणे अप्पंति विम्हिया नेगमेसीणं ॥ २५६ ॥

३७९८. तेहि वि कंचणगोरा मयलंछणसोमदंसणा सुमणा ।
निक्खित्ता परमगुरू पासे जणणीण नियगाणं ॥ २५७ ॥

३७९९. तो मरुदेवाईणं निद्दं अवहरिय वासवा मुइया ।
सह देवीहिं थुणंती जिणाण जणणीण(ओ) पियरो य ॥ २५८ ॥

३८००. भत्ति-बहुमाण-विणएण एवमभिवंदिए सु(स)देवीहिं ।
जलधरगंभीरेणं सरेण अह वासवो भणइ ॥ २५९ ॥

३८०१. "भो भो पिसाय-भूया ! सरक्खसा जक्ख-नाग-गंधव्वा ! ।
तुब्भे विहणह मारिं सोस-ज्जरकारया चेव ॥ २६० ॥

३८०२. सुट्ठुयरं जेसिं पुण कुसु(स्सु)इपुण्णा निरंतरं कण्णा ।
भावेण भण्णमाणं निसुणंतु सुराऽसुरा सव्वे ॥ २६१ ॥

३८०३. अण्णाण-पमाएणं अहवा वि य अणुस्स(स)यप(प्प)ओगेणं ।
मिच्छत्ताभिनिवेसेण वा वि वीसंस(? भ)ओ वा वि ॥ २६२ ॥

३८०४. जइरिच्छाए भएण व वेरेण व पुव्वभवनिवद्धेसु(? ण)
जो चिंतेज्ज जिणाणं मणसा वि विहं सुरो पावं ॥ २६३ ॥

३८०५. तस्स उ नियएण अहं दोसेण पलीवियं असरणस्स ।
फुट्टीहि सिरं सिग्घं सुरस्स सारेण(?) नीसेसं ॥ २६४ ॥

३८०६. अहवा सग्गाओ च्चिय पडणं नीसंसयं वियाणेज्जा ।
"इंदस्स चिय न केवलमेतं तु सुरस्स इयरस्स" ॥ २६५ ॥

३८०७. एवं ईसाणेण वि उत्तरलोगाधिवेण भणिए[1] य ।
"इंदस्स चिय न केवलमेयं तु सुरस्स इयरस्स" ॥ २६६ ॥

३८०८. एवं ति परिग्गहिए तम्मि हिए भासिए सुरिंदेहिं ।
मुक्कं रयणुम्मीसं दसद्धवण्णं कुसुमवासं ॥ २६७ ॥

३८०९. चुण्णं नाणावण्णं वत्थाणि य बहुविहप्पगाराइं ।
मुक्काइं सहरिसेहिं सुरेहिं रयणाणि य बहूणि ॥ २६८ ॥

३८१०. अह देइ वज्जपाणी पराए भत्तीए जिणवरिंदाणं ।
खोमे कुंडलजुयले सिरिदामे चेव य सुरूवे ॥ २६९ ॥

३८११. वत्थालंकारविहिं सव्वं जणणीण जिणवरिंदाणं ।
सक्कस्स देवरण्णो अह देंति वरऽग्गमहिसीओ ॥ २७० ॥

---

१. भणिऍण । हं० की० ॥

३८१२. किच्चेसु बहुविहेसु य जिणाण कायव्वएसु बहुएसु ।
संदिसिऊण सुरिंदा दिसाकुमारीण सव्वेसिं ॥ २७१ ॥

३८१३. नमिऊण जिणवरिंदे अत्थिप(तिप्प)माणा सुरेहिं ते सहिया ।
नंदीसरवरमहिमं काउं इंदा गया सग्गं ॥ २७२ ॥

३८१४. अह पंडरे पहायम्मि दस वि ते कुलगरा निए पुत्ते ।
पेच्छंति सह पियाहिं हरिसवसुल्लसियमुहकमला ॥ २७३ ॥

[गा. २७४–८१. उसहाइदसजिणाणं वंसट्ठवणा लग्गं च]

३८१५. अह वड्ढंति जिणिंदा दियलोगचुया अणोवमसिरि(री)या ।
देवी-देवपरिवुडा दो-दोनारीहिं ते सहिया ॥ २७४ ॥

३८१६. असियसिरया सुनयणा बिंबोट्ठा धवलदंतपंतीया ।
वरपउमगब्भगोरा फुल्लुप्पलगंधनीसासा ॥ २७५ ॥

३८१७. जाईसरा जिणिंदा अप्परिवडिएहिं तिहि उ नाणेहिं ।
कित्तीयं[1] य बुद्धीय य अब्भहिया तेहिं मणुएहिं ॥ २७६ ॥

३८१८. देसूणगं च वरिसं इंदागमणं च वंसठवणाए ।
आहारमंगुलीए विहिंति[2] देवा मणुण्णं ति ॥ २७७ ॥

३८१९. सक्को वंसट्ठवणे इक्खु[3] अगू तेण होंति इक्खागा ।
तालफलाहयभगिणी 'होही पत्ति' त्ति सारवणा ॥ २७८ ॥

३८२०. पढमो अकालमच्चू तहिं तालफलेण दारगो पहओ ।
कण्णा उ कुलगरेहिं सिट्ठे गहिया पीतिव्वा (? बितिज्जा) उ ॥ २७९ ॥

३८२१. भोगसमत्थं(? त्थे) नाउं वरकम्मे कासि तेसि देविंदा ।
दोण्हं वर-महिलाणं वहुकम्मं कासि देवीओ ॥ २८० ॥

३८२२. एवं दस वारेज्जा दससु वि वासेसु होंति नायव्वा ।
दस वि जिणाणं एते देवाऽसुरपरिवुडा वॅत्थुं[4] (? वुत्ता) ॥ २८१ ॥

---

१. कित्तीइ य बुद्धीइ य हं० की० ॥ २. विहंति हं० की० ला० ॥ ३. इक्खयगू हं० की० ॥
४. वुच्छं ॥ सं० ॥

३८००. भत्ति-बहुमाण-विणएण एवमभिवंदिए सु(स)देवीहिं ।
जलधरगंभीरेणं सरेण अह वासवो भणइ ॥ २५९ ॥

३८०१. "भो भो पिसाय-भूया ! सरक्खसा जक्ख-नाग-गंधव्वा ! ।
तुब्भे विहणह मारिं सोस-ज्जरकारया चेव ॥ २६० ॥

३८०२. सुट्ठुयरं जेसिं पुण कुसु(स्सु)इपुण्णा निरंतरं कण्णा ।
भावेण भण्णमाणं निसुणंतु सुराऽसुरा सव्वे ॥ २६१ ॥

३८०३. अण्णाण-पमाएणं अहवा वि य अणुस्स(स)यप(प्प)ओगेणं ।
मिच्छत्ताभिनिवेसेण वा वि वीसंस(? भ)ओ वा वि ॥ २६२ ॥

३८०४. जइरिच्छाए भएण व वेरेण व पुव्वभवनिवद्धेसु(? ण)
जो चिंतेज्ज जिणाणं मणसा वि विहं सुरो पावं ॥ २६३ ॥

३८०५. तस्स उ नियएण अहं दोसेण पलीवियं असरणस्स ।
फुट्टीहि सिरं सिग्घं सुरस्स सारेण(?) नीसेसं ॥ २६४ ॥

३८०६. अहवा सग्गाओ च्चिय पडणं नीसंसयं वियाणेज्जा ।
"इंदस्स च्चिय न केवलमेतं तु सुरस्स इयरस्स" ॥ २६५ ॥

३८०७. एवं ईसाणेण वि उत्तरलोगाधिवेण भणिए[1] य ।
"इंदस्स चिय न केवलमेयं तु सुरस्स इयरस्स" ॥ २६६ ॥

३८०८. एवं ति परिग्गहिए तम्मि हिए भासिए सुरिंदेहिं ।
मुक्कं रयणुम्मीसं दसद्धवण्णं कुसुमवासं ॥ २६७ ॥

३८०९. चुण्णं नाणावण्णं वत्थाणि य बहुविहप्पगाराइं ।
मुक्काइं सहरिसेहिं सुरेहिं रयणाणि य बहूणि ॥ २६८ ॥

३८१०. अह देइ वज्जपाणी पराए भत्तीए जिणवरिंदाणं ।
खोमे कुंडलजुयले सिरिदामे चेव य सुरूवे ॥ २६९ ॥

३८११. वत्थालंकारविहिं सव्वं जणणीण जिणवरिंदाणं ।
सक्कस्स देवरण्णो अह देंति वरऽग्गमहिसीओ ॥ २७० ॥

---

१. भणिएण । हं० की० ॥

३८१२. किच्चेसु बहुविहेसु य जिणाण कायव्वएसु बहुएसु ।
संदिसिऊण सुरिंदा दिसाकुमारीण सव्वेसिं ॥ २७१ ॥

३८१३. नमिऊण जिणवरिंदे अत्थिप(तिप्प)माणा सुरेहिं ते सहिया ।
नंदीसरवरमहिमं काउं इंदा गया सग्गं ॥ २७२ ॥

३८१४. अह पंडरे पहायम्मि दस वि ते कुलगरा निए पुत्ते ।
पेच्छंति सह पियाहिं हरिसवसुल्लसियमुहकमला ॥ २७३ ॥

[गा. २७४-८१. उसहाइदसजिणाणं वंसट्ठवणा लग्गं च]

३८१५. अह वड्ढंति जिणिंदा दियलोगचुया अणोवमसिरि(री)या ।
देवी-देवपरिवुडा दो-दोनारीहिं ते सहिया ॥ २७४ ॥

३८१६. असियसिरया सुनयणा बिंबोट्ठा धवलदंतपंतीया ।
वरपउमगब्भगोरा फुल्लुप्पलगंधनीसासा ॥ २७५ ॥

३८१७. जाईसरा जिणिंदा अप्परिवडिएहिं तिहि उ नाणेहिं ।
कित्तीयं[1] य बुद्धीय य अब्भहिया तेहिं मणुएहिं ॥ २७६ ॥

३८१८. देसूणगं च वरिसं इंदागमणं च वंसठवणाए ।
आहारमंगुलीए विहिंति[2] देवा मणुण्णं ति ॥ २७७ ॥

३८१९. सक्को वंसट्ठवणे ईक्खु[3] अगू तेण होंति इक्खागा ।
तालफलाहयभगिणी 'होही पत्ति' त्ति सारवणा ॥ २७८ ॥

३८२०. पढमो अकालमच्चू तहिं तालफलेण दारगो पहओ ।
कण्णा उ कुलगरेहिं सिट्ठे गहिया पीतिव्वा (? बितिज्जा) उ ॥ २७९ ॥

३८२१. भोगसमत्थं(? त्थे) नाउं वरकम्मे कासि तेसि देविंदा ।
दोण्हं वर-महिलाणं बहुकम्मं कासि देवीओ ॥ २८० ॥

३८२२. एवं दस वारेज्जा दससु वि वासेसु होंति नायव्वा ।
दस वि जिणाणं एते देवाऽसुरपरिवुडा वत्थुं[4] (? वुत्ता) ॥ २८१ ॥

---

१. कित्तीइ य बुद्धीइ य हं० की० ॥ २. विहंति हं० की० ला० ॥ ३. इक्खयगू हं० की० ॥
४. वुच्छं ॥ सं० ॥

[गा. २८२–८४. भरह-बंभीआइपण्णासजुयलाण जम्मो]

३८२३. छपु(प्पु)व्वसयसहस्सा पुव्विं जायस्स जिणवरिंदस्स ।
तो भरह-बंभि-सुंदरि-बाहुबली चेव जायाइं ॥ २८२ ॥

३८२४. देवीसुमंगलाए भरहो बंभी य मिहुणयं जायं ।
देवीए सुनंदाए बाहुबली सुंदरी चेव ॥ २८३ ॥

३८२५. अउणापण्णं जुयले पुत्ताण सुमंगला पुणो पसवे ।
नीतीण अइक्कमणे निवेयणं उसभसामिस्स ॥ २८४ ॥

[गा. २८५–९१. उसहसामिकयं विणीयानयरीठावणा-
सिप्पसिक्खा-रज्जविभत्तिआइ]

३८२६. 'राया करेइ दंडं' सिट्ठे ते बेंति 'अम्ह वि स होउ'।
'मग्गह य कुलगरं' सो य बेइ 'उसभो उ मे राया' ॥ २८५ ॥

३८२७. आभोएउं सक्को उवागओ तस्स कुणइ अभिसेयं ।
मउडाइअलंकारं नरिंदजोगं च से कुणइ ॥ २८६ ॥

३८२८. बिसिणीपत्ते इयरे उदयं घेत्तुं छुहंति पाएसु ।
'साहुविणीया पुरिसा' विणीयनयरी अह निविट्ठा ॥ २८७ ॥

३८२९. आसा हत्थी गावो गहियाइं रज्जसंगहनिमित्तं ।
घेत्तूण एवमादी चउव्विहं संगहं कुणइ ॥ २८८ ॥

३८३०. उग्गा भोगा राइन्न खत्तिया संगहो भवे चउहा ।
[1]आरक्ख-गुरु-वयंसा सेसा जे खत्तिया ते उ ॥ २८९ ॥

३८३१. पंचेव य सिप्पाइं घड १ लोहे २ चित्त ३ णंत ४ कासवए ५ ।
एक्केक्कस्स य एत्तो वीसं वीसं भवे भेया ॥ २९० ॥

३८३२. पुत्तसयस्स पुरसयं निवेसियं तेण जणवयसयं च ।
इह भारहम्मि वासे सो पढमपती वसुमईए ॥ २९१ ॥

---

१. आरक्खिगगुरु° सर्वासु प्रतिषु ॥

[गा. २९२-९३. उसभाइदसजिणाणं पव्वज्जा केवलनाणं च]

३८३३. दस वि जिणिंदा समयं दाणं दाऊण वच्छरं एगं ।
चेत्तबहुलऽट्ठमीए निक्खंता ते उ छट्ठेणं ॥ २९२ ॥

३८३४. फग्गुणबहुलस्सेक्कारसीय[1] अह अट्ठमेण भत्तेण ।
उप्पण्णम्मि अणंते महव्वया पंच पण्णवए ॥ २९३ ॥

[गा. २९४-३०४. भरहाइदसचक्कीणं सेणा-चक्क-निहिआईणं वण्णणं]

३८३५. तस्सासि पढमतणओ चोद्दसरयणाहिवो मणुस्सिंदो ।
भरहो नाम महप्पा अमरनरिंदोवमसिरीओ ॥ २९४ ॥

३८३६. उप्पण्णचक्करयणं भरहं वन्नेमि रयणविभवेणं ।
सुरवइविमाणविभवं बत्तीससहस्सनिवनाहं ॥ २९५ ॥

३८३७. छक्खंडभरहसामिं नवनिहिनाहं महायसं चक्किं ।
हय-गय-रहाण लक्खा चउरासीतिं तु गुणपन्ना ॥ २९६ ॥

३८३८. चउसट्ठिसहस्सवरंगणाण मुहपउमछप्पयं पयडं ।
छन्नउई कोडीओ पाइक्काणं पयंडाणं ॥ २९७ ॥

३८३९. तरुणरविमंडलनिभं चक्कं १ छत्तं च सव्वरोगहरं २ ।
रिउदप्पहरं खग्गं ३ डंडं विसमे[2] समीकरणं ४ ॥ २९८ ॥

३८४०. चम्मरयणं अभेज्जं ५ मणिरयणं चेव सीसरोगहरं ६ ।
रवि-ससिकिरणपरद्धं कागिणिरयणं च तं पवरं ७ ॥ २९९ ॥

३८४१. सेणावइं च सूरं ८ सेट्ठिं वेसमणदेवपडितुल्लं ९ ।
वड्ढइरयण मणोहर १० पुरोहियं चेव संतिकरं ११ ॥ ३०० ॥

३८४२. रिउजीवियनिक्कालं हत्थिं १२ आसं च वाउवेगसमं १३ ।
इत्थीरयण महप्पं(?ग्घं) १४ चोद्दस रयणाइं भरहस्स ॥ ३०१ ॥

३८४३. नवजोयणवित्थिण्णा नव निहओ अट्ठजोयणुस्सेहा ।
बारसजोयणदीहा हियइच्छियरयणसंपुण्णा ॥ ३०२ ॥

---

१. °बहुलेक्का° सर्वासाहो प्रतिषु ॥ २. °मे वि तं स° हं० की० ला० ॥

३८४४. नेसप्प१-पंडु२-पिंगल३-रयण४-महापउम५-कालनामा६ य ।
तत्तो य महाकाले ७ माणवए ८ संखनामे ९ य ॥ ३०३ ॥

३८४५. एवं भरहसरिच्छा नवसु वि खेत्तेसु चक्किणो होंति ।
एत्तो परं तु वोच्छं जो जाओ चुओ विमाणाओ ॥ ३०४ ॥

[गा. ३०५–१२. उसभाइचउवीसजिणाणं चवणविमाणाइं]

३८४६. चत्तारि एक्कओ, तिन्नि एक्कओ, सत्त एक्कमेक्काओ ।
पंचहिं दो दो य चुते वंदामि जिणे चउव्वीसं ॥ ३०५ ॥

३८४७. उसभं च जिणवरिंदं धम्मं संतिं तहेव कुंथुं च ।
सव्वट्ठविमाणाओ चत्तारि चुए नमंसामि ॥ ३०६ ॥

३८४८. सेज्जंसं च जिणिंदं अणंतइमपच्छिमं च तित्थयरं ।
पुप्फुत्तरविमाणाओ तिन्नेव चुया नमंसामि ॥ ३०७ ॥

३८४९. हेट्ठिमगेवेज्जाओ संभव, पंउमप्पहं उवरिमाओ ।
मज्झिमगेज्जचुयं वंदामि जिणं सुपासरिसिं ॥ ३०८ ॥

३८५०. आणयकप्पा सुविही, सीयलजिणमच्चुयाओ कप्पाओ ।
सुक्काओ वासुपुज्जं, सहस्सा(? सा)राओ चुयं विमलं ॥ ३०९ ॥

३८५१. अभिनंदणं च अजियं विजयविमाणच्चुयं नमंसामि ।
चंदप्पहं च सुमइं दो वि चुया वेजयंताओ ॥ ३१० ॥

३८५२. अर मल्लि जयंताओ, नमि नेमिऽपराइया विमाणाओ ।
मुणिसुव्वयं च पासं पाणयकप्पा चुयं वंदे ॥ ३११ ॥

३८५३. चयणत्थएण एवं भणिया मे जिणवरा चउव्वीसं ।
चरिमभवे वोक्कंते एत्तो जम्मं निसामेह ॥ ३१२ ॥

[गा. ३१३–३८. दसखेत्तेसु एगसमयजायाणं उसभ-वालचंदाणण-जिणाईणं जम्मनक्खत्ता]

३८५४. पंचसु एरवएसुं पंचसु भरहेसु जिणवरिंदाणं ।
उस्सप्पिणीइमीए दससु वि खेत्तेसु समकाला[2] ॥ ३१३ ॥

---

१. अत आरभ्य ५०८ तमीगाथोत्तरार्द्धगत 'ऊणिया' शब्दपर्यन्तपाठात्मकानि ला० प्रतेः १४ तः २१ पत्राणि विनष्टानि ॥ २. °कालं हं० की० ॥

३८५५. उसभो य भरहवासे, [१य] बालचंदाणणो य ऍरवए[1] ।
एगसमएण जाया दस वि जिणा विस्सदेवाहिं[2] ॥ ३१४ ॥

३८५६. अजिओ य भरहवासे, [१य] सुअणुचंदो[3] य एरवयवासे ।
एगसमएण जाया दस वि जिणा[4] रोहिणीजोए ॥ ३१५ ॥

३८५७. भरहे य संभवजिणो, एरवए अग्गिसेणजिणचंदो ।
एगसमएण जाया दस वि जिणिंदा मिगसिरम्मि ॥ ३१६ ॥

३८५८. अभिनंदणो य भरहे एरवए नंदिसेणजिणचंदो ।
एगसमएण जाया दस वि जिणिंदा पुणव्वसुणा ॥ ३१७ ॥

३८५९. सुमती य भरहवासे, ईसिदिण्णजिणो[5] य एरवयवासे ।
एगसमएण जाया दस वि जिणिंदा महाजोगे ॥ ३१८ ॥

३८६०. पउमप्पभो य भरहे, वयधारिजिणो य एरवयवासे ।
एगसमएण जाया दस वि जिणा चित्तजोगम्मि ॥ ३१९ ॥

३८६१. भरहे य सुपासजिणो, एरवए सामचंद[6]जिणचंदो ।
एगसमएण जाया दस वि जिणिंदा विसाहाहिं ॥ ३२० ॥

३८६२. चंदप्पभो य भरहे, एरवए दीहसेणजिणचंदो ।
एगसमएण जाया दस वि य अणुराहजोगम्मि ॥ ३२१ ॥

---

१. ऐरवतक्षेत्रगतप्रस्तुतचतुर्विंशतिजिननामनिरूपणं समवायाङ्गे इत्थमस्ति—"जंबुद्दीवे णं दीवे एरवते वासे इमीसे ओसप्पिणीए चउवीसं तित्थगरा होत्था, तं जहा—चंदाणणं सुचंदं अग्गिसेणं च नंदिसेणं च । इसिदिण्णं वयहारिं वंदिमो सामचंदं च ॥ १४१ ॥ वंदामि जुत्तिसेणं अजितसेणं तहेव सिवसेणं । बुद्धं च देवसम्मं सययं निक्खित्तसत्थं च ॥ १४२ ॥ अस्संजल जिणवसहं वंदे य अणंतइं अमियणाणिं । उवसंतं च धुयरयं वंदे खलु गुत्तिसेणं च ॥ १४३ ॥ अतिपासं च सुपासं देवीसरवंदियं च मरुदेवं । निव्वाणगयं च धरं खीणदुहं सामकोट्ठं च ॥ १४४ ॥ जियरागमग्गिसेणं वंदे खीणरयमग्गिउत्तं च । वोकसियपेज्जदोसं च वारिसेणं गतं सिद्धिं ॥ १४५ ॥" श्रीमहावीरजैनविद्यालयप्रकाशितावृत्तौ पृ० ४७४–७५ ॥ २. 'उत्तराषाढानक्षत्रे' इत्यर्थः, उत्तराषाढानक्षत्रस्य विश्वो नाम देवोऽस्ति ॥ ३. सु+अनु–पश्चात् चन्द्रः = सुचन्द्रः । प्रवचनसारोद्धारे त्वत्र 'सिरिसिचय' इत्यस्ति ॥ ४. जिणिंदा पुणव्वसुणा हं० की० ॥ ५. प्रवचनसारोद्धारे त्वत्र 'सिरिदत्त' इत्यस्ति ॥ ६. प्रवचनसारोद्धारे त्वत्र 'सोमचंद' इत्यस्ति ॥

३८६३. सुविही य भरहवासे, एरवए चेव जिणवरसयाऊ ।
एगसमयम्मि जाया दस वि जिणा मूलजोगम्मि ॥ ३२२ ॥

३८६४. भरहे य सीयलजिणो, एरवए स[1]व्वई जिणवरिंदो ।
पुव्वासाढारिक्खे जाया जिणपुंगवा एते ॥ ३२३ ॥

३८६५. भरहे सेज्जंसजिणो, एरवए जुत्तिसेणजिणचंदो ।
एगसमएण जाया दस वि जिणिंदा सम(व)णजोगे ॥ ३२४ ॥

३८६६. भरहे य वासुपुज्जो, सेज्जंसजिणो य एरवयवासे ।
सयभिसयानक्खत्ते दस वि जिणिंदा समं जाया ॥ ३२५ ॥

३८६७. विमलो य भरहवासे, एरवए सीहसेणजिणचंदो ।
उत्तरभद्दवयाहिं दस वि जिणा एगसमयम्मि ॥ ३२६ ॥

३८६८. भ[2]रहे अणंतइजिणो, एरवएऽसं[3]जलो जिणवरिंदो ।
एगसमएण जाया दस वि जिणा रेवईजोगे ॥ ३२७ ॥

३८६९. धम्मो य भरहवासे, उवसंतजिणो य एरवयवासे ।
एगसमएण जाया दस वि जिणा पुस्सजोगम्मि ॥ ३२८ ॥

३८७०. संती य भरहवासे, एरवए दीह(?देव)सेणजिणचंदो ।
एगसमएण जाया दस वि जिणिंदा भरणिजोगे ॥ ३२९ ॥

३८७१. कुंथू य भरहवासे, एरवयम्मि य [4]महाहिलोगवलो ।
एगसमएण जाया दस वि जिणा कित्तियाजोए ॥ ३३० ॥

३८७२. होइ अरो य महंतो भरहे, अई[5]पासजिणो य एरवए ।
एगसमएण जाया दस वि जिणा रेवईजोगे ॥ ३३१ ॥

३८७३. मल्ली य भरहवासे, [6]मरुदेविजिणो य एरवयवासे ।
एगसएण जाया दस वि[7] जिणा अस्सिणीजोगे ॥ ३३२ ॥

---

१. प्रवचनसारोद्धारे त्वत्र 'सच्चई' इत्यस्ति ॥ २. भरहे य अणंतजिणो हं० की० ॥ ३. प्रवचनसारोद्धारे त्वत्र 'सयंजल' इत्यस्ति ॥ ४. प्रवचनसारोद्धारे त्वत्र 'महाविरिय' इत्यस्ति ॥ ५. प्रवचनसारोद्धारे त्वत्र 'पास' इत्यस्ति ॥ ६. प्रवचनसारोद्धारे त्वत्र 'मरुदेव' इत्यस्ति ॥ ७. वि य मग्गसिरजोगम्मि हं० की० ॥

३८७४. [1]मुणिसुव्वओ य भरहे, मरुदेविजिणो य एरवयवासे (?तह य [2]धरो जिणवरो य एरवए) ।
एगसमएण जाया दस वि जिणा अस्सिणीजोगे (सवणजोगम्मि) ॥ ३३३ ॥

३८७५. नमिजिणचंदो भरहे, एरवए सामको[3]ट्ठजिणचंदो ।
एगसमएण जाया दस वि जिणा अस्सिणीजोगे ॥ ३३४ ॥

३८७६. भरहे अरिट्ठनेमी एरवए अग्गिसेणजिणचंदो ।
एगसमएण जाया दस वि जिणा चित्तजोगम्मि ॥ ३३५ ॥

३८७७. पासो य भरहवासे, एरवए [4]अग्गिदत्तजिणचंदो ।
एगसमएण जाया दस वि विसाहाहि जोगम्मि ॥ ३३६ ॥

३८७८. भरहे वीरजिणिंदो, एरवए वारिसेणजिणचंदो ।
हत्थुत्तराहिं जोगे जाया तित्थंकरा दस वि ॥ ३३७ ॥

३८७९. एवं भणिया जम्मा दससु वि खेत्तेसु जिणवरिंदाणं ।
एत्तो परं तु वोच्छं वण्णविभागं समासेणं ॥ ३३८ ॥

[गा. ३३९–५८. दसखेत्तसमुब्भवाणं उसभाइजिणाणं देहवण्णा]

३८८०. चत्तारि कालगा जिणवरा उ, चउरो पियंगुवण्णाभा ।
चत्तारि पउमगोरा, ससिप्पभा होंति चत्तारि ॥ ३३९ ॥

३८८१. वरकणगतवियवण्णा बत्तीसं सेसगा जिणवरिंदा ।
भरहे एरवए वा दससु वि खेत्तेसु जिणचंदा ॥ ३४० ॥

३८८२. मुणिसुव्वओ य भरहे, एरवयम्मि य धरो य सामलगा ।
भरहे अरिट्ठनेमी, एरवए अग्गिसेणो त्ति ॥ ३४१ ॥

---

१. नास्तीयं गाथा सं० प्रतौ ॥ २. एतत्पाठशुद्धिपुष्ट्यर्थं दृश्यतां गाथा ३४१ तथा ५४४। प्रवचनसारोद्धारे त्वत्र 'सिरिहर' इत्यस्ति ॥ ३. °कोट्टजि° हं० की०। प्रवचनसारोद्धारे त्वत्र 'सामिकोट्ठ' इत्यस्ति ॥ ४. प्रवचनसारोद्धारे त्वत्र 'अग्गदत्त' इत्यस्ति, अस्य च वृत्तौ 'अग्रदत्त अथवा मार्गदत्त' इति नामद्वयं दर्शितमस्ति ॥

३८६३. सुविही य भरहवासे, एरवए चेव जिणवरसयाऊ ।
एगसमयम्मि जाया दस वि जिणा मूलजोगम्मि ॥ ३२२ ॥

३८६४. भरहे य सीयलजिणो, एरवए [1]सव्वई जिणवरिंदो ।
पुव्वासाढारिक्खे जाया जिणपुंगवा एते ॥ ३२३ ॥

३८६५. भरहे सेज्जंसजिणो, एरवए जुत्तिसेणजिणचंदो ।
एगसमएण जाया दस वि जिणिंदा सम(व)णजोगे ॥ ३२४ ॥

३८६६. भरहे य वासुपुज्जो, सेज्जंसजिणो य एरवयवासे ।
सयभिसयानक्खत्ते दस वि जिणिंदा समं जाया ॥ ३२५ ॥

३८६७. विमलो य भरहवासे, एरवए सीहसेणजिणचंदो ।
उत्तरभद्दवयाहिं दस वि जिणा एगसमयम्मि ॥ ३२६ ॥

३८६८. भ[2]रहे अणंतइजिणो, एरवएऽसं[3]जलो जिणवरिंदो ।
एगसमएण जाया दस वि जिणा रेवईजोगे ॥ ३२७ ॥

३८६९. धम्मो य भरहवासे, उवसंतजिणो य एरवयवासे ।
एगसमएण जाया दस वि जिणा पुस्सजोगम्मि ॥ ३२८ ॥

३८७०. संती य भरहवासे, एरवए दीह(?देव)सेणजिणचंदो ।
एगसमएण जाया दस वि जिणिंदा भरणिजोगे ॥ ३२९ ॥

३८७१. कुंथू य भरहवासे, एरवयम्मि य [4]महाहिलोगवलो ।
एगसमएण जाया दस वि जिणा कित्तियाजोए ॥ ३३० ॥

३८७२. होइ अरो य महंतो भरहे, अई[5]पासजिणो य एरवए ।
एगसमएण जाया दस वि जिणा रेवईजोगे ॥ ३३१ ॥

३८७३. मल्ली य भरहवासे, [6]मरुदेविजिणो य एरवयवासे ।
एगसएण जाया दस वि[7] जिणा अस्सिणीजोगे ॥ ३३२ ॥

---

१. प्रवचनसारोद्धारे तत्र 'सच्चई' इत्यस्ति ॥ २. भरहे य अणंतजिणो हं० की० ॥ ३. प्रवचनसारोद्धारे तत्र 'सयंजल' इत्यस्ति ॥ ४. प्रवचनसारोद्धारे तत्र 'महाविरिय' इत्यस्ति ॥ ५. प्रवचनसारोद्धारे तत्र 'पास' इत्यस्ति ॥ ६. प्रवचनसारोद्धारे तत्र 'मरुदेव' इत्यस्ति ॥ ७. वि य मग्गसिरजोगम्मि हं० की० ॥

३८७४. [1]मुणिसुव्वओ य भरहे, मरुदेविजिणो य एरवयवासे (?तह य [2]धरो जिणवरो य एरवए) ।
एगसमएण जाया दस वि जिणा अस्सिणीजोगे (सवणजोगम्मि) ॥ ३३३ ॥

३८७५. नमिजिणचंदो भरहे, एरवए सामकोट्ट[3]जिणचंदो ।
एगसमएण जाया दस वि जिणा अस्सिणीजोगे ॥ ३३४ ॥

३८७६. भरहे अरिट्ठनेमी एरवए अग्गिसेणजिणचंदो ।
एगसमएण जाया दस वि जिणा चित्तजोगम्मि ॥ ३३५ ॥

३८७७. पासो य भरहवासे, एरवए [4]अग्गिदत्तजिणचंदो ।
एगसमएण जाया दस वि विसाहाहि जोगम्मि ॥ ३३६ ॥

३८७८. भरहे वीरजिणिंदो, एरवए वारिसेणजिणचंदो ।
हत्थुत्तराहिं जोगे जाया तित्थंकरा दस वि ॥ ३३७ ॥

३८७९. एवं भणिया जम्मा दससु वि खेत्तेसु जिणवरिंदाणं ।
एत्तो परं तु वोच्छं वण्णविभागं समासेणं ॥ ३३८ ॥

[गा. ३३९–५८. दसखेत्तसमुब्भवाणं उसभाइजिणाणं देहवण्णा]

३८८०. चत्तारि कालगा जिणवरा उ, चउरो पियंगुवण्णाभा ।
चत्तारि पउमगोरा, ससिप्पभा होंति चत्तारि ॥ ३३९ ॥

३८८१. वरकणगतवियवण्णा बत्तीसं सेसगा जिणवरिंदा ।
भरहे एरवए वा दससु वि खेत्तेसु जिणचंदा ॥ ३४० ॥

३८८२. मुणिसुव्वओ य भरहे, एरवयम्मि य धरो य सामलगा ।
भरहे अरिट्ठनेमी, एरवए अग्गिसेणो त्ति ॥ ३४१ ॥

---

१. नास्तीयं गाथा सं० प्रतौ ॥ २. एतत्पाठशुद्धिपुष्ट्यर्थं दृश्यतां गाथा ३४१ तथा ५४४। प्रवचनसारोद्धारे त्वत्र ‘सिरिहर’ इत्यस्ति ॥ ३. °कोट्टजि° हं० की०। प्रवचनसारोद्धारे त्वत्र ‘सामिकोट्ट’ इत्यस्ति ॥ ४. प्रवचनसारोद्धारे त्वत्र ‘अग्गदत्त’ इत्यस्ति, अस्य च वृत्तौ ‘अग्रदत्त अथवा मार्गदत्त’ इति नामद्वयं दर्शितमस्ति ॥

३८८३. चउसु वि एरवएसुं एवं चउसु वि य भरहवासेसु ।
सोलस वि सामलंगा जिणचंदा होंति नायव्वा ॥ ३४२ ॥

३८८४. पासो य अग्गिदत्तो, मल्ली मरुदेवि(व)केवली चेव ।
एते चत्तारि जिणा पियंगुसामा मुणेयव्वा ॥ ३४३ ॥

३८८५. पंचसु एरवएसुं एवं पंचसु वि भरहवासेसु ।
वीसं पियंगुवण्णा अहेसि ओसप्पिणीए जिणा ॥ ३४४ ॥

३८८६. पउमप्पभो य भरहे, वयधारिजिणो य एरवयवासे ।
भरहम्मि वासुपुज्जो, सेज्जंसो तह य एरवए ॥ ३४५ ॥

३८८७. चउसु वि एरवएसुं एवं चउसु वि य भरहवासेसु ।
एते वीस जिणिंदा बंधूकुसुमप्पभा नेया ॥ ३४६ ॥

३८८८. चंदप्पभो य भरहे, एरवए दीहसेणजिणचंदो ।
सुविही य भरहवासे एरवयम्मि य सयाउजिणो ॥ ३४७ ॥

३८८९. चउसु वि एरवएसुं एवं चउसु वि य भरहवासेसु ।
एते वीसं धवला जिणचंदा होंति नायव्वा ॥ ३४८ ॥

३८९०. उसभो य भरहवासे, [? य] बालचंदाणणो य एरवए ।
अजिओ य भरहवासे, एरवयम्मि य सुचंदजिणो ॥ ३४९ ॥

३८९१. भरहे य संभवजिणो, एरवए अग्गिसेणजिणचंदो ।
अभिणंदणो य भरहे, एरवए नंदिसेणजिणो ॥ ३५० ॥

३८९२. सुमई य भरहवासे, इसिदिण्णजिणो य एरवयवासे ।
भरहे य सुपासजिणो, एरवए सामचंदजिणो ॥ ३५१ ॥

३८९३. भरहे य सीयलजिणो, एरवए सव्वई जिणवरिंदो ।
भरहे सेज्जंसजिणो, एरवए जुत्तिसेणो वि ॥ ३५२ ॥

३८९४. विमलो य भरहवासे, एरवए सीहसेणजिणचंदो ।
भरहे अणंतइजिणो, असंजलजिणो य एरवए ॥ ३५३ ॥

३८९५. धम्मो य भरहवासे, उवसंतजिणो य एरवयवासे ।
संती य भरहवासे, उवसंतजिणो (? य देवसेणो) य एरवए ॥ ३५४

३८९६. कुंथू य भरहवासे एरवयम्मि य महाहिलोगबलो ।
अरजिणवरो य भरहे, अइपासजिणो य एरवए ॥ ३५५ ॥

३८९७. नमिजिणवरो य भरहे, एरवए सामकोट्ठ[1]जिणचंदो ।
भरहम्मि य वीरजिणो, एरवए वारिसेणो त्ति ॥ ३५६ ॥

३८९८. केवलनाणुज्जोइयजियलोय-पयत्थ-वत्थुसब्भावा ।
एते बत्तीस जिणा सुवण्णवण्णा मुणेयव्वा ॥ ३५७ ॥

३८९९. चउसु वि एरवएसुं एवं चउसु वि य भरहवासेसु ।
अट्ठावीसं तु सयं [2]पंसणि(सुवण्ण)वण्णं मुणेयव्वं ॥ ३५८ ॥

[गा. ३५९. दसखेत्तसमुब्भवजिणाणं संघयण-संठाणाइं]

३९००. दससु वि वासेसेत्तो जिणिंदचंदाण सुणसु संठाणं ।
वज्जरिसभसंघयणा समचउरंसा य संठाणे ॥ ३५९ ॥

[गा. ३६०–८३. तित्थयर-चक्कि-केसवाणं देहमाण-आउपमाणाइं]

३९०१. बत्तीसं घरयाइं काउं तिरियाऽऽययाहि रेहाहिं ।
उड्ढाययाहि काउं पंच घराइं तओ पढमे ॥ ३६० ॥

३९०२. पनरसजिणं निरंतर, सुण्णदुगं, तिजिण, सुन्नतियगं च ।
दो जिण, सुन्न, जिणिंदो, सुण्ण, जिणो, सुन्न, दोण्णि जिणा ॥ ३६१ ॥

३९०३. दो चक्कि, सुण्ण तेरस, पण चक्की, सुण्ण, चक्की, दो सुन्ना ।
चक्की, सुन्न, दुचक्की, सुन्नं, चक्की, दुसुन्नं च ॥ ३६२ ॥

३९०४. दस सुण्ण, पंच केसव, पणसुन्नं, केसि, सुण्ण, केसी य ।
दो सुण्ण, केसवो वि य, सुण्णदुगं, केसव, तिसुन्नं ॥ ३६३ ॥

३९०५. पंचसय १ अद्धपंचम २ चउरो ३ अद्धुट्ठ ४ तिन्नि य सयाइं ५ ।
अड्ढाइज्जा ६ दोन्नि ७ य दिवड्ढमेगं ८ धणुसयं च ९ ॥ ३६४ ॥

---

१. °कोट्टजि° हं० की० ॥ २. पसिण्णि° हं० की० ॥ ३. एतद् द्वात्रिंशद्गृहसूचकं यन्त्रं प्रकीर्णकान्ते द्रष्टव्यम् ॥

३९०६. नउई १० असीइ ११ सत्तरि १२ सट्ठी १३ पण्णास १४ तह य पणयाला १५ ।
बायाला अद्धधणुं १६ ईयाला अद्धधणुगं च १७ ॥ ३६५ ॥

३९०७. चत्ताला १८ पणतीसा १९ तीसा २० उणतीस २१ वीस अद्धहिया २२ ।
छव्वीसा २३ पणवीसा २४ वीसा २५ तह सोल २६ पण्णरस २७ ॥ ३६६ ॥

३९०८. बारस २८ दस २९ सत्त धणू ३० रयणी णव ३१ सत्त ३२ होइ उच्चत्तं ।
जिण-चक्कवट्टि-केसव चउत्थघरयम्मि निद्दिट्ठं ॥ ३६७ ॥

३९०९. उसभो पंच धणूसय १, पासो नव रयणि २३, सत्त वीरजिणो २४ ।
सेसऽट्ठ २–९, पंच १०–१४, अट्ठ १५–२२ य, पण्णा-दस-पंचपरिहीणा ॥ ३६८ ॥

३९१०. पंचसय १ अद्धपंचम २ बायाला चेव अद्धधणुयं च ३ ।
ईयाला अद्धधणुं च चउत्थे ४ पंचमे चत्ता ५ ॥ ३६९ ॥

३९११. पणतीसा ६ तीसा ७ पुण अट्ठावीसा ८ य वीस य धणूइं ९ ।
पन्नरस १० बारसेव ११ य धणूणि सत्तेव १२ चक्कीणं ॥ ३७० ॥

३९१२. पढमो धणूणऽसीति १ सत्तरि २ सट्ठी ३ य पण्ण ४ पणयाला ५ ।
उणतीसा ६ छव्वीसा ७ सोलस ८ दस ९ केसवुच्चत्तं ॥ ३७१ ॥

३९१३. सामण्णविसेसेणं तिण्ह वि जिण-चक्कि-केसवाणं तु ।
दससु वि खेत्तेसेवं चउत्थघरयम्मि निद्दिट्ठं ॥ ३७२ ॥

३९१४. चुलसीती १ बावत्तरि २ सट्ठी ३ पन्नास ४ चत्त ५ तीसा ६ य ।
वीसा ७ दस ८ दो ९ एगं १० च हुंति पुव्वाण लक्खाइं ॥ ३७३ ॥

३९१५. चुलसीती ११ बावत्तरि १२ [१ य] सट्ठि १३ तीस १४ दस १५ पंच १६ तिन्नेव १७ ।
एगं च सयसहस्सं १८ वासाणं होंति विन्नेयं ॥ ३७४ ॥

---

१. सट्ठि त्ति पन्नास प्रतिपाठः ॥

३९१६. पणनउई १९ चुलसीती २० पणसट्ठी २१ सट्ठि २२ तह य छप्पन्ना २३ ।
पणपण्ण २४ तीस २५ बारस २६ दस २७ तिन्नेगं २८–२९ सहस्साइं ॥ ३७५ ॥

३९१७. सत्तसया ३० सयमेगं वासाणं ३१ बावत्तरिं च ३२ पंचमए[1] ।
जिण-चक्कि-केसवाणं आउपमाणं मुणेयव्वं ॥ ३७६ ॥

३९१८. चुलसीती १ बावत्तरि २ सट्ठी ३ पण्णास ४ चत्त ५ तीसा ६ य ।
वीसा ७ दस ८ दो ९ एगं १० च होंति पुव्वाण लक्खाइं ॥ ३७७ ॥

३९१९. चउरासीती ११ बावत्तरी १२ य सट्ठी १३ य होइ नायव्वा ।
तीसा १४ दसेव १५ एगं १६ च वासलक्खा मुणेयव्वा ॥ ३७८ ॥

३९२०. पंचाणउइसहस्सा १७ चउरासीती १८ य पंचपण्णा १९ य ।
तीसा २० दस २१ य सहस्सं २२ सयं २३ च बावत्तीरं २४ वीरे ॥ ३७९ ॥

३९२१. चउरासीति१ य बावत्तरी२ य पुव्वाण होंति लक्खाइं ।
पंच३ य तिण्णेगं ४-५ चिय वासाणं सयसहस्सा उ ॥ ३८० ॥

३९२२. पंचाणउतिसहस्सा६ चउरासीती७ य सट्ठि८ तीसा९ य ।
दस१० तिण्णि११ सहस्साइं, सत्तसया१२ आउ चक्कीणं ॥ ३८१ ॥

३९२३. चुलसीती१ बावत्तरि २[? य] सट्ठि३ तीस४ दस वासलक्खाइं५ ।
पण्णट्ठि सहस्साइं६ छप्पन्ना७ बारसेगं ८–९ च ॥ ३८२ ॥
आऊ अद्धचक्कीणं ॥

३९२४. सामण्ण-विसेसेणं तिण्ह वि जिण-चक्कि-केसवाणं तु ।
दससु वि वासेसेवं आउपमाणं मुणेयव्वं ॥ ३८३ ॥

[गा. ३८४–८५. दसखेत्तजिणाणं वंसा गोत्ताणि य]

३९२५. मुणिसुव्वओ धरजिणो नेमिजिणो अग्गिसेण हरिवंसे ।
अवसेसा तित्थयरा सव्वे इक्खागवंसा उ ॥ ३८४ ॥

---

१. "पञ्चमके गृहे–स्थापनाकोष्ठकगृहे" इत्यर्थः ॥

३९२६. मुणिसुव्वओ धरो वि हु गोयमगोत्तऽग्गिसेण नेमी य ।
अवसेसा तित्थयरा कासवगोत्ता मुणेयव्वा ॥ ३८५ ॥

[गा. ३८६–८८. कुमार-राय-चक्कवट्टितित्थयरा]

३९२७. वीरो अरिट्ठनेमी पासो मल्ली य वासुपुज्जो य ।
एते मोत्तूण जिणे अवसेसा आसि रायाणो ॥ ३८६ ॥

३९२८. रायकुलेसु वि जाया विसुद्धवंसेसु खत्तियकुलेसु ।
न य इच्छियाभिसेया कुमारवासेसु पव्वइया ॥ ३८७ ॥

३९२९. संती कुंथू य अरो अरहंता चेव चक्कवट्टी य ।
अवसेसा तित्थयरा मंडलिया आसि रायाणो ॥ ३८८ ॥

[गा. ३८९. चउव्वीसइतित्थयरसमयनिरूवगा अरया]

३९३०. उसभजिणो उप्पण्णो चरिमंते सुसमदूसमाए उ ।
तेवीसं तित्थयरा दूसमसुसमाए उप्पण्णा ॥ ३८९ ॥

[गा. ३९०–९१. चउवीसइतित्थयराणं पुव्वभवे रायत्ताइ-सुयनाणनिरूवणं]

३९३१. मंडलिया रायाणो जिणतेवीसं तु होंति पुव्वभवे ।
उसभो पुण तित्थयरो बोधव्वो चक्कवट्टी उ ॥ ३९० ॥

३९३२. तेवीसं तित्थयरा पुव्वभवेक्कारसंगवी आसि ।
उसभो पुण तित्थयरो चोद्दसपुव्वी मुणेयव्वो ॥ ३९१ ॥

[गा. ३९२–९५. चउव्वीसइजिणाणं निक्खमणनगरी-समय-सहपव्वइयसंखा]

३९३३. उसभो य विणीयाए, बारवतीए अरिट्ठवरनेमी ।
अवसेसा तित्थयरा निक्खंता जम्मभूमीसु ॥ ३९२ ॥

३९३४. मल्ली पासो अरहा सेज्जंसो चेव वासुपुज्जो य ।
पुव्वण्हे पव्वइया, सेसा पुण पच्छिमण्हम्मि ॥ ३९३ ॥

३९३५. एगो भगवं वीरो, पासो मल्ली य तिहिं तिहिं सएहिं ।
भगवं पि (? च) वासुपुज्जो छहिं पुरिससएहिं निक्खंतो ॥ ३९४ ॥

३९३६. उग्गाणं भोगाणं राइण्णाणं च खत्तियाणं च ।
चउहिं सहस्सेहिं उसभो, सेसा उ सहस्सपरिवारा ॥ ३९५ ॥

[गा. ३९६–९९. सेसनवखेत्तजिणपव्वज्जानिद्देसो]

३९३७. उदिओदियकुल-वंसा सव्वे वि य जिणवरा चउव्वीसं ।
धण-कणग-रयणनिचए अवइज्झिय[1] ते उ पव्वइया ॥ ३९६ ॥

३९३८. समणगणपवरगुरुणो भवियजणविबोहगा जिणवरिंदा ।
पंचमहव्वयजुत्ता तव-चरणुवएसगा धीरा ॥ ३९७ ॥

३९३९. सीहत्ता निक्खंता, सीहत्ता चेव विहरिया धीरा ।
सीहेहिं सीहसरिसं सीहललियविक्कमं पत्ता ॥ ३९८ ॥

३९४०. दंसण-नाण-चरित्तस्स देसगा चरणनिच्छयविहण्णू ।
नवसु वि वासेसेवं निक्खंता खायकित्तिजिणा ॥ ३९९ ॥

[गा. ४००–२. चउव्वीसइजिणाणं निक्खमणतवा पढमभिक्खाओ य]

३९४१. सुमइत्थ निच्चभत्तेणं निग्गओ, वासुपुज्जो जिणो चउत्थेण ।
पासो मल्ली वि य अट्ठमेण, सेसा उ छट्ठेणं ॥ ४०० ॥

३९४२. संवच्छरेण भिक्खा लद्धा उसभेण लोगनाहेण ।
सेसेहि बीयदिवसे लद्धाओ पढमभिक्खाओ ॥ ४०१ ॥

३९४३. उसभस्स पढमभिक्खा खोयरसो आसि लोगनाहस्स ।
सेसाणं परमन्नं अमयरसरसोवमं आसि ॥ ४०२ ॥

[गा. ४०३–५. उसभाइदसखेत्तजिणाणं केवलनाणसमयपरूवणाइ]

३९४४. मल्ली[2] पासुसभस्स य णाणं सेज्जंस वासुपुज्जस्स ।
पुव्वण्हे उप्पण्णं, सेसाणं मज्झिमण्हम्मि[3] ॥ ४०३ ॥

३९४५. चंदाणण मरुदेवे य, अग्गिदत्ते य जुत्तिसेणजिणे ।
सेज्जंसे पुव्वण्हे, सेसाणं पच्छिमण्हम्मि[3] ॥ ४०४ ॥

---

१. अवउज्झिय हं० की० ॥ २. "तेवीसाए नाणं उप्पण्णं जिणवराण पुव्वण्हे । वीरस्स पच्छिमण्हे पमाणपत्ताए चरिमाए ॥" इति आवश्यकनिर्युक्तौ, गा० २५२ ॥ ३. °मद्धम्मि हं० की० ॥

३९४६. दससु वि वासेसेवं दस दसमेगं तु केवली होंति।
दस चेव धम्मतित्था निद्दिट्ठा वीयरागेहिं ॥ ४०५ ॥

[गा. ४०६–११. चउव्वीसइजिणाणं केवलनाणभूमीओ चेइयरुक्खपमाणं चेइयरुक्खनामाइं च]

३९४७. उसभस्स पुरिमताले, वारवतीए अरिट्ठनेमिस्स।
आसमपयउज्जाणे मल्लिस्स मणोरमे चेव ॥ ४०६ ॥

३९४८. नाणं च वड्ढमाणस्स उज्जुवालीनईए तीरम्मि।
सेसाणं सव्वाणं जेसुज्जाणेसु निक्खंता ॥ ४०७ ॥

३९४९. वत्तीसइं धणूइं चेइयरुक्खो उ वड्ढमाणस्स।
सेसाणं पुण रुक्खा सरीरओ वारसगुणा उ ॥ ४०८ ॥

३९५०. नग्गोह १ सत्तवन्ने २ साली(ले) ३ पियए ४ पियंगुरुक्खे ५ य।
छत्तोहे ६ य सिरीसे ७ नागे ८ मालू ९ पियंगू (? पिलक्खू) १० य ॥ ४०९ ॥

३९५१. तेंदुय ११ पाडलि १२ जंबुय १३ आसोट्ठे १४ तह य होइ दहिवन्ने १५।
तत्तो य नंदीरुक्खे १६ तिलए १७ चूए १८ असोगे १९ य ॥४१०॥

३९५२. चंपग २० वउले २१ वेडस २२ धावोडग (? धायइरुक्खे य) २३ सालते[1] २४ चेव।
नाणुप्पयाय रुक्खे जिणेहिं एए अणुग्गहिया ॥ ४११ ॥

[गा. ४१२–२१. चउव्वीसइजिणाणं केवलसंपत्तिमास-पक्ख-तिहि-समयवेला-नक्खत्ता केवलनाणतवो य]

३९५३. नाणुप्पयाय मासा फग्गुण १ पोसे २ य कत्तिए ३ पोसे ४।
चेत्ते ५ चेत्ते ६ फग्गुण ७ फग्गुण ८ चेत्ते ९ य वइसाहे १० ॥४१२॥

---

१. 'सालतेयए चेव' सर्वासु प्रतिषु ॥

३९५४. वइसाह ११ चेत्त १२ वइसाह १३ ऽसाढ १४ फग्गू १५ य
भद्दवय १६ चेत्ते १७ ।
कत्तिय १८ मग्गसिरे १९ या वइसाहे २० मग्गसिर २१
ऽसोए २२ ॥ ४१३ ॥

३९५५. चेत्ते २३ वइसाहे २४ या मासेए[1], अधुण पक्ख वोच्छामि ।
बहुले १ जोण्हा पंच २–६ य बहुले अट्ठेव ७–१४ य
कमेणं ॥ ४१४ ॥

३९५६. सुद्धो १५ बहुलो १६ सुद्धा य तिन्नि १७–१९ बहुलो २०
य सुद्ध २१ बहुलदुगं २२–२३ ।
सुद्धो २४ य पक्ख एते, एत्तो दिवसे पवक्खामि ॥ ४१५ ॥

३९५७. एक्कारसि १ एक्कारसि २ पंचमि ३ चाउद्दसी ४ य एक्करसी ५ ।
पुन्निम ६ छट्ठी ७ पंचमि ८ [पंचमि ९] तह सत्तमी १०
नवमी ११ ॥ ४१६ ॥

३९५८. बारसि १२ सत्तमि १३ अट्ठमि १४ एक्कारसि १५ सत्तमी
ततियवारा १६–१८ ।
एक्कारसी १९ य अट्ठमि २० एक्कारसि २१ तह
यऽवामासा २२ ॥ ४१७ ॥

३९५९. तत्तो चउत्थि २३ दसमी २४ कमेण नाणुप्पया[? दिणा] एते ।
वेलाए काए नाणं कस्सुप्पन्नं ? इमं सुणसु ॥ ४१८ ॥

३९६०. उसभजिणस्स य सेज्जंस वासुपुज्जस्स मल्लि-पासाणं ।
पुव्वण्हे नाणुपया, सेसाणं पच्छिमदिणम्मि ॥ ४१९ ॥

३९६१. जे चेव जम्मरिक्खा नाणुप्पत्तीए होंति ते चेव ।
भणिया रिक्खा, एत्तो वोच्छामि तवं समासेणं ॥ ४२० ॥

३९६२. उसभस्स अट्ठमेणं, चउत्थभत्तेण वासुपुज्जस्स ।
केवलनाणुप्पत्ती सेसाणं छट्ठभत्तेणं ॥ ४२१ ॥

---

१. "मासाः एते, अधुना पक्षान् वच्मि" इत्यर्थः ॥

३९४६. दससु वि वासेसेवं दस दसमेगं तु केवली होंति ।
दस चेव धम्मतित्था निद्दिट्ठा वीयरागेहिं ॥ ४०५ ॥

[गा. ४०६–११. चउव्वीसइजिणाणं केवलनाणभूमीओ चेइयरुक्खपमाणं चेइयरुक्खनामाइं च]

३९४७. उसभस्स पुरिमताले, बारवतीए अरिट्ठनेमिस्स ।
आसमपयउज्जाणे मल्लिस्स मणोरमे चेव ॥ ४०६ ॥

३९४८. नाणं च वड्ढमाणस्स उज्जुवालीनईए तीरम्मि ।
सेसाणं सव्वाणं जेसुज्जाणेसु निक्खंता ॥ ४०७ ॥

३९४९. बत्तीसइं धणूइं चेइयरुक्खो उ वड्ढमाणस्स ।
सेसाणं पुण रुक्खा सरीरओ बारसगुणा उ ॥ ४०८ ॥

३९५०. नग्गोह १ सत्तवन्ने २ साली(ले) ३ पियए ४ पियंगुरुक्खे ५ य ।
छत्तोहे ६ य सिरीसे ७ नागे ८ मालू ९ पियंगू (? पिलक्खू) १० य ॥ ४०९ ॥

३९५१. तेंदुय ११ पाडलि १२ जंबुय १३ आसोट्ठे १४ तह य होइ दहिवन्ने १५ ।
तत्तो य नंदीरुक्खे १६ तिलए १७ चूए १८ असोगे १९ य ॥४१०॥

३९५२. चंपग २० बउले २१ वेडस २२ धावोडग (? धायइरुक्खे य) २३ सालते[1] २४ चेव ।
नाणुप्पयाय रुक्खे जिणेहिं एए अणुग्गहिया ॥ ४११ ॥

[गा. ४१२–२१. चउव्वीसइजिणाणं केवलसंपत्तिमास-पक्ख-तिहि-समयवेला-नक्खत्ता केवलनाणतवो य]

३९५३. नाणुप्पयाय मासा फग्गुण १ पोसे २ य कत्तिए ३ पोसे ४ ।
चेत्ते ५ चेत्ते ६ फग्गुण ७ फग्गुण ८ चेत्ते ९ य वइसाहे १० ॥४१२॥

---

१. 'सालतेयए चेव' सर्वासु प्रतिषु ॥

३९५४. वइसाह ११ चेत्त १२ वइसाह १३ ऽसाढ १४ फग्गू १५ य भद्दवय १६ चेत्ते १७ ।
कत्तिय १८ मग्गसिरे १९ या वइसाहे २० मग्गसिर २१ ऽसोए २२ ॥ ४१३ ॥

३९५५. चेत्ते २३ वइसाहे २४ या मांसेए, अधुण पक्ख वोच्छामि[1] ।
बहुले १ जोण्हा पंच २–६ य बहुले अट्ठेव ७–१४ य कमेणं ॥ ४१४ ॥

३९५६. सुद्धो १५ बहुलो १६ सुद्धा य तिन्नि १७–१९ बहुलो २० य सुद्ध २१ बहुलदुगं २२–२३ ।
सुद्धो २४ य पक्ख एते, एत्तो दिवसे पवक्खामि ॥ ४१५ ॥

३९५७. एक्कारसि १ एक्कारसि २ पंचमि ३ चाउद्दसी ४ य एक्करसी ५ ।
पुन्निम ६ छट्ठी ७ पंचमि ८ [पंचमि ९] तह सत्तमी १० नवमी ११ ॥ ४१६ ॥

३९५८. बारसि १२ सत्तमि १३ अट्ठमि १४ एक्कारसि १५ सत्तमी ततियवारा १६–१८ ।
एक्कारसी १९ य अट्ठमि २० एक्कारसि २१ तह यऽवामासा २२ ॥ ४१७ ॥

३९५९. तत्तो चउत्थि २३ दसमी २४ कमेण नाणुप्पया[? दिणा] एते ।
वेलाए काए नाणं कस्सुप्पन्नं ? इमं सुणसु ॥ ४१८ ॥

३९६०. उसभजिणस्स य सेज्जंस वासुपुज्जस्स मल्लि-पासाणं ।
पुव्वण्हे नाणुपया, सेसाणं पच्छिमदिणम्मि ॥ ४१९ ॥

३९६१. जे चेव जम्मरिक्खा नाणुप्पत्तीए होंति ते चेव ।
भणिया रिक्खा, एत्तो वोच्छामि तवं समासेणं ॥ ४२० ॥

३९६२. उसभस्स अट्ठमेणं, चउत्थभत्तेण वासुपुज्जस्स ।
केवलनाणुप्पत्ती सेसाणं छट्ठभत्तेणं ॥ ४२१ ॥

---

१. "मासाः एते, अधुना पक्षान् वच्मि" इत्यर्थः ॥

[गा. ४२२–४७. वित्थरओ समवसरणवण्णणा]

३९६३. उप्पण्णम्मि अणंते, नट्ठम्मि य छाउमत्थिए नाणे ।
तो देव-दाणविंदा करेंति पूयं जिणिंदाणं ॥ ४२२ ॥

३९६४. भवणवइ वाणमंतर जोइसवासी विमाणवासी य ।
सव्विड्ढीए सपरिसा कासी नाणुप्पयामहिमं ॥ ४२३ ॥

३९६५. मणि-कणग-रयणचित्तं भूमीभागं समंतओ सुरभिं ।
आजोयणंतरेणं करेंति देवा विचित्तं तु ॥ ४२४ ॥

३९६६. मणि-कणग-रयणचित्ते समंतओ तोरणे विउव्विति ।
सच्छत्त-सालि(ल)भंजिय-मयरद्धयचिंधसंठाणे ॥ ४२५ ॥

३९६७. वेंटुट्ठाइं[1](?) सुरभिं जल-थलयं दिव्वकुसुमनीहारिं ।
पयरेंति समंतेणं दसद्धवन्नं कुसुमवासं ॥ ४२६ ॥

३९६८. तत्तो य समंतेणं कालागुरु-कुंदुरुक्कमीसेणं ।
गंधेण मणहरेणं [? च] धूवघडियं विउव्वेंति ॥ ४२७ ॥

३९६९. उक्किट्ठि[2]सीहनाद[3] कलयलसद्देण सव्वओ सव्वं ।
तित्थगरपायमूले करेंति देवा निवयमाणा ॥ ४२८ ॥

३९७०. अब्भंतर-मज्झ-बाहिं विमाण-जोइसिय-भवणवासिकया ।
पागारा तिन्नि भवे रयणे कणगे य रयए य ॥ ४२९ ॥

३९७१. मणि-रयण-हेमया वि य कविसीसा, सव्वरयणिया दारा ।
सव्वरयणामय च्चिय पडाग-धय-तोरणविचित्ता ॥ ४३० ॥

३९७२. चेइदुम-पेढ-छंदग-आसण-छत्तं च चामराओ य ।
जं चऽण्णं करणिज्जं करेंति तं वाणमंतरिया ॥ ४३१ ॥

३९७३. सूरो(?सूरुद)य पच्छिमाए ओगाहंतीए पुव्वओ एंति ।
दोहि पउमेहि पाया मग्गेण य होंति[4] सत्तऽन्ने ॥ ४३२ ॥

---

१. विंठाइं हं० की० । "वेंटट्ठाइ" आवश्यकनिर्युक्तौ गा० ५४६, पदस्यास्य हारिभद्रीयवृत्तिर्यथा–"वृन्तस्थायि" ॥ २. उक्किट्ठसी° सं० ॥ ३. °नाए हं० की० ॥ ४. वेति सं० की० ॥

[गा. ४२२–४७. वित्थरओ समवसरणवण्णणा]

३९६३. उप्पण्णम्मि अणंते, नट्ठम्मि य छाउमत्थिए नाणे ।
तो देव-दाणविंदा करेंति पूयं जिणिंदाणं ॥ ४२२ ॥

३९६४. भवणवइ वाणमंतर जोइसवासी विमाणवासी य ।
सव्विड्ढीए सपरिसा कासी नाणुप्पयामहिमं ॥ ४२३ ॥

३९६५. मणि-कणग-रयणचित्तं भूमीभागं समंतओ सुरभिं ।
आजोयणंतरेणं करेंति देवा विचित्तं तु ॥ ४२४ ॥

३९६६. मणि-कणग-रयणचित्ते समंतओ तोरणे विउव्विंति ।
सच्छत्त-सालि(ल)भंजिय-मयरद्धयचिंधसंठाणे ॥ ४२५ ॥

३९६७. वेंटुट्ठाइं(?)[1] सुरभिं जल-थलयं दिव्वकुसुमनीहारिं ।
पयरेंति समंतेणं दसद्धवन्नं कुसुमवासं ॥ ४२६ ॥

३९६८. तत्तो य समंतेणं कालागुरु-कुंदुरुक्कमीसेणं ।
गंधेण मणहरेणं [? च] धूवघडियं विउव्वेंति ॥ ४२७ ॥

३९६९. उक्किट्ठि[2]सीहनादं[3] कलयलसद्देण सव्वओ सव्वं ।
तित्थगरपायमूले करेंति देवा निवयमाणा ॥ ४२८ ॥

३९७०. अब्भंतर-मज्झ-बहिं विमाण-जोइसिय-भवणवासिकया ।
पागारा तिन्नि भवे रयणे कणगे य रयए य ॥ ४२९ ॥

३९७१. मणि-रयण-हेमया वि य कविसीसा, सव्वरयणिया दारा ।
सव्वरयणामय च्चिय पडाग-धय-तोरणविचित्ता ॥ ४३० ॥

३९७२. चेइदुम-पेढ-छंदग-आसण-छत्तं च चामराओ य ।
जं चऽण्णं करणिज्जं करेंति तं वाणमंतरिया ॥ ४३१ ॥

३९७३. सूरो(?सूरुद)य पच्छिमाए ओगाहंतीए पुव्वओ एंति[4] ।
दोहि पउमेहि पाया मग्गेण य होंति सत्तऽन्ने ॥ ४३२ ॥

१. चिंठाइं हं० की० । "वेंटट्ठाइ" आवश्यकनिर्युक्तौ गा० ५४६, पदस्यास्य हारिभद्रीयवृत्तिर्यथा–"वृन्तस्थायि" ॥ २. उक्किट्ठसी° सं० ॥ ३. °नाए हं० की० ॥ ४. तेति सं० की० ॥

[गा. ४२२–४७. वित्थरओ समवसरणवण्णणा]

३९६३. उप्पण्णम्मि अणंते, नट्ठम्मि य छाउमत्थिए नाणे ।
तो देव-दाणविंदा करेंति पूयं जिणिंदाणं ॥ ४२२ ॥

३९६४. भवणवइ वाणमंतर जोइसवासी विमाणवासी य ।
सव्विड्ढीए सपरिसा कासी नाणुप्पयामहिमं ॥ ४२३ ॥

३९६५. मणि-कणग-रयणचित्तं भूमीभागं समंतओ सुरभिं ।
आजोयणंतरेणं करेंति देवा विचित्तं तु ॥ ४२४ ॥

३९६६. मणि-कणग-रयणचित्ते समंतओ तोरणे विउव्विंति ।
सच्छत्त-सालि(ल)भंजिय-मयरद्धयचिंधसंठाणे ॥ ४२५ ॥

३९६७. बें[1]टुट्ठाइं(?) सुरभिं जल-थलयं दिव्वकुसुमनीहारिं ।
पयरेंति समंतेणं दसद्धवन्नं कुसुमवासं ॥ ४२६ ॥

३९६८. तत्तो य समंतेणं कालागुरु-कुंदुरुक्कमीसेणं ।
गंधेण मणहरेणं [? च] धूवघडियं विउव्वेंति ॥ ४२७ ॥

३९६९. [2]उक्किट्ठिसी[3]हनादं कलयलसद्देण सव्वओ सव्वं ।
तित्थगरपायमूले करेंति देवा निवयमाणा ॥ ४२८ ॥

३९७०. अब्भंतर-मज्झ-बहिं विमाण-जोइसिय-भवणवासिकया ।
पागारा तिन्नि भवे रयणे कणगे य रयए य ॥ ४२९ ॥

३९७१. मणि-रयण-हेमया वि य कविसीसा, सव्वरयणिया दारा ।
सव्वरयणामय च्चिय पडाग-धय-तोरणविचित्ता ॥ ४३० ॥

३९७२. चेइदुम-पेढ-छंदग-आसण-छत्तं च चामराओ य ।
जं चऽण्णं करणिज्जं करेंति तं वाणमंतरिया ॥ ४३१ ॥

३९७३. सूरो(?सूरुद)य पच्छिमाए ओगाहंतीए पुव्वओ एंति ।
दोहि पउमेहि पाया मग्गेण य होंति सत्तऽन्ने ॥ ४३२ ॥

---

१. बिंठाइं हं० की० । "वेंटट्ठाइ" आवश्यकनिर्युक्तौ गा० ५४६, पदस्यास्य हारिभद्रीयवृत्तिर्यथा–"वृन्तस्थायि" ॥ २. उक्किट्ठसी° सं० ॥ ३. °नाए हं० की० ॥ ४. तेंति सं० की० ॥

३९७४. आयाहिण पुव्वमुहो तिदिसिं पडिरूवगा उ देवकया ।
जेट्ठगणी अण्णो वा दाहिणपासे अदूरम्मि ॥ ४३३ ॥

३९७५. जे ते देवेहिं कया तिदिसिं पडिरूवगा जिणिंदाणं ।
तेसिं पि तप्पभावा तयाणुरूवं हवइ रूवं ॥ ४३४ ॥

३९७६. सीहासणे निसन्ना रत्तासोगस्स हेट्ठओ[1] वीरा ।
सक्का सहेमजाले गेण्हंति सयं तु छत्ताइं ॥ ४३५ ॥

३९७७. दो होंति चामराओ सेयाओ मणिमएहिं दंडेहिं ।
ईसाण-चमरसहिया धरेंति ते जिणवरिंदाणं ॥ ४३६ ॥

३९७८. तित्थाइसेस संजय, देवी वेमाणियाण, समणीओ ।
भवणवइ-वाणमंतर-जोइसियाणं च देवीओ ॥ ४३७ ॥

३९७९. केवलिणो तिउण जिणे तित्थपणामं[2] च मग्गओ तेसिं ।
मुणिमादी वि नमंता वयंति सट्ठाणसट्ठाणं ॥ ४३८ ॥

३९८०. भवणवती जोइसिया बोधव्वा वाणमंतरसुरा य ।
वेमाणिया य मणुया पयाहिणं जं च निस्साए ॥ ४३९ ॥

३९८१. पविसंति स-महियंदा उत्तरदारेण कप्पवासिसुरा ।
राया नर-नारिगणा जे वि य देवा वणयराणं ॥ ४४० ॥

॥ गयमुत्तरदारं[3] ॥

३९८२. कप्पवइअंगणाओ अणगारा वि य पुरत्थिमिल्लेणं ।
पविसंती नाणामणिकिरणोदारेण दारेणं ॥ ४४१ ॥ पुव्वदारं ॥

३९८३. आगच्छंती अइसुंदरेण दारेण दक्खिणेणं तु ।
भवणवइ-वाणमंतर-जोइसियाणं च देवीओ ॥ ४४२ ॥

॥ [दक्खिणदारं] ॥

३९८४. जे भवणवई देवा अवरद्दारे तओ [? य] पविसंति ।
तेणं चिय जोइसिया देवा दइयाजणसमग्गा ॥ ४४३ ॥

[पच्छिमदारं] ॥

१. हिट्ठिआ हं० कीं० ॥ २. °पमाणं च प्रतिपाठः ॥ ३. पगय° हं० कीं० ॥

३९८५. एक्केक्कीय दिसाए तिगं तिगं होइ सन्निविट्ठं तु ।
आइ-चरिमे विमिस्सा थी-पुरिसा सेस पत्तेयं ॥ ४४४ ॥

३९८६. [1]एतं महिड्ढियं पणिवयंति ठियमवि वयंति पणमंता ।
न वि जंतणा, न विकहा, न परोप्परमच्छरो, न भयं ॥ ४४५ ॥

३९८७. बीयम्मि होंति तिरिया, तइए पागारमंतरे जाणा ।
पागारजढे तिरिया वि हुंति पत्तेय मिस्सा वा ॥ ४४६ ॥

३९८८. तित्थपणामं काउं कहेइ साहारणेण सद्देणं ।
सव्वेसिं सन्नीणं जोयणनीहारिणा भयवं ॥ ४४७ ॥

[गा. ४४८–५१. दसखेत्तसमुब्भूयउसभाइजिणसमए
पडिक्कमण-संजमभेदाइपरूवणं]

३९८९. सपडिक्कमणो धम्मो पुरिमस्स य पच्छिमस्स य जिणस्स ।
मज्झिमयाण जिणाणं कारणजाए पडिक्कमणं ॥ ४४८ ॥

३९९०. जो जाहे आवज्जइ साहू अण्णयरगम्मि ठाणम्मि ।
सो ताहे पडिक्कमई मज्झिमयाणं जिणवराणं ॥ ४४९ ॥

३९९१. बावीसं तित्थयरा सामाइयसंजमं उवदिसंति ।
छेओवठावणं पुण वयंति उसभो य वीरो य ॥ ४५० ॥

३९९२. एवं नवसु वि खेत्तेसु पुरिम-पच्छिम[ग]–मज्झिमजिणाणं ।
वोच्छं गणहरसंखं जिणाण, नामं च पढमस्स ॥ ४५१ ॥

[गा. ४५२–६४. चउव्वीसइजिणाणं गणहरा]

३९९३. उसभजिणे चुलसीती[य] गणहरा उसभसेणआदीया १ ।
अजियजिणिंदे नउतिं तु, सीहसेणो भवे आदी २ ॥ ४५२ ॥

३९९४. चारू य संभवजिणे, पंचाणउती य गणहरा तस्स ३ ।
पढमो य वज्जनाभो अभिनंदण, तियऽधिकसयं तु ४ ॥ ४५३ ॥

---

१. पत्तं म° प्रतिपाठः ॥

३९९५. सोलसयं सुमइस्स उ, चमरो चिय पढमगणहरो तस्स ५ ।
[1]सज्जो य सुप्पभजिणे, सयमेक्कारं गणहराणं ६ ॥ ४५४ ॥

३९९६. होइ सुपास वियब्भो, पंचाणउती य गणहरा तस्स ७ ।
दिण्णो य पढमसिस्सो, तेनउई हुंति चंदाभे ८ ॥ ४५५ ॥

३९९७. सुविहिजिणे वाराहो, चुलसीतिं गणहरा भवे तस्स ९ ।
[2]नंदो य सीयलजिणे, एक्कासीतिं मुणेयव्वा १० ॥ ४५६ ॥

३९९८. सेज्जंसे सत्तत्तरि, पढमो सिस्सो य गोत्थुभो होइ ११ ।
[3]छावट्ठी य [4]सुभूमो बोधव्वा वासुपुज्जस्स १२ ॥ ४५७ ॥

३९९९. विमलजिणे छप्पन्ना गणहर, पढमो य मंदरो होइ १३ ।
पण्णासाऽणंतजिणे, पढमस्सिस्सो जसो नाम १४ ॥ ४५८ ॥

४०००. धम्मस्स होइ रिट्ठो, तेयालीसं च गणहरा तस्स १५ ।
चक्काउधो य पढमो, चत्तालीसा य संतिजिणे १६ ॥ ४५९ ॥

४००१. कुंथुस्स भवे [5]संबो, सत्तत्तीसं च गणहरा तस्स १७ ।
कुंभो य अरजिणिंदे, तेत्तीसं गणहरा तस्स १८ ॥ ४६० ॥

४००२. भिसगो मल्लिजिणिंदे, अट्ठावीसं च गणहरा तस्स १९ ।
मुणिसुव्वयस्स [6]मल्ली, अट्ठारस गणहरा तस्स २० ॥ ४६१ ॥

४००३. [7]सुंभो नमिजिणवसभे, एक्कारस गणहरा चरिमदेहा २१ ।
नेमिस्स वि अट्ठारस, गणहर पढमो य वरदत्तो २२ ॥ ४६२ ॥

४००४. पासस्स [8]अज्जदिण्णो पढमो अट्ठेव गणहरा भविया २३ ।
जिणवीरे एक्कारस, पढमो से इंदभूई उ २४ ॥ ४६३ ॥

४००५. गणहरसंखा भणिया जन्नामो पढमगणहरो जस्स ।
एत्तो सीसिणिनामा उसभादीणं तु वोच्छामि ॥ ४६४ ॥

---

१. अत्र समवायाङ्गे 'सुव्वय' पाठान्तरे च 'सुज्जय' इत्यस्ति ॥ २. अत्र समवायाङ्गे 'आणंदो' इत्यस्ति ॥ ३. बावट्ठी हं० की० ॥ ४. अत्र समवायाङ्गे 'सुहम्मे' इत्यस्ति ॥ ५. अत्र समवायाङ्गे 'सयभुं' इत्यस्ति ॥ ६. 'मल्ली' स्थाने समवायाङ्गे 'इंद' इत्यस्ति ॥ ७. 'सुंभ' स्थाने समवायाङ्गे 'कुंभे' इत्यस्ति ॥ ८. 'अज्जदिण्णो' स्थाने स्थानाङ्गे 'सुभ' इत्यस्ति, समवायाङ्गे 'दिण्णे' इत्यस्ति ॥

[गा. ४६५–७०. चउव्वीसइजिणाणं सिस्सिणीओ]

४००६. उसभस्स होइं[1] बंभी१ फग्गू अजियस्स२ संभवे सम्मा३ ।
अभिनंदणस्स अजिया[2]४ कासवि सुमतीजिणिंदस्स५ ॥ ४६५ ॥

४००७. पउमप्पभस्स तु रती६ सोम सुपासस्स पढमसिस्सिणि७ य ।
चंदप्पभस्स सुमणा[3]८ वारुणि सुविहिस्स जेट्ठऽज्जा ९ ॥ ४६६ ॥

४००८. सीयलजिणस्स सुजसा१० सेज्जंसजिणस्स धारिणी पढमा ११ ।
धरणी य वासुपुज्जे१२ धरा य विमलस्स जेट्ठऽज्जा१३ ॥ ४६७ ॥

४००९. पउमा अणंतइजिणे१४ सिवा य धम्मे१५ सुती य संतिस्स १६ ।
कुंथुस्स दामिणी[4] खलु१७ जेट्ठऽज्जा रक्खिय अरस्स१८ ॥ ४६८ ॥

४०१०. बंधुमती मल्लिस्स उ१९ मुणिसुव्वयजिणवरस्स पुप्फवती२० ।
अणिला य नमिजिणे २१ जक्खदिण्ण तहऽरिट्ठनेमिस्स२२ ॥४६९॥

४०११. पासस्स पुप्फचूला२३ वीरजिणिंदस्स चंदणऽज्जा उ २४ ।
एयाओ पढमाओ वक्खाया सिस्सिणीओ उ ॥ ४७० ॥

[गा. ४७१–९५. चउव्वीसइजिणाणं सीसपरिवारो समकालरायाणो माया-पियरो य]

४०१२. तित्थयराणं सीसे वोच्छामि थुईसहस्सपरिगीए ।
राया जो तम्मि जुगे अहेसि पिति[5]-मायरो अह वा ॥ ४७१ ॥

४०१३. चुलसीतिसहस्साइं उसभजिणिंदस्स सीसपरिवारो ।
भरहमहियस्स धणियं मरुदेवी-नाभितणुयस्स १ ॥ ४७२ ॥

४०१४. एगं तु सयसहस्सं अजियजिणिंदस्स सीसपरिवारो ।
सगरमहियस्स धणियं विजया-जियसत्तुपुत्तस्स २ ॥ ४७३ ॥

४०१५. दो चेव सयसहस्सा सीसाणं आसि संभवजिणस्स ।
मित्तविरियत्थुयस्सा सेणाए-जियारितणयस्स ३ ॥ ४७४ ॥

---

१. होइ यग्गू फग्गू हं० की० ॥ २. 'अजिया' स्थाने अतिराणी' इति समवायाङ्गे, आगमोदयसमितिप्रकाशितावृत्तौ तु 'अजिया' इत्यस्ति ॥ ३. सुलसा समवायाङ्गे ॥ ४. 'दामिणी' स्थाने 'अंजू' समवायाङ्गे ॥ ५. पिय-मा° हं० की०॥

४०१६. तिन्नेव सयसहस्सा अभिनंदणजिणवरस्स सीसाणं ।
सव्वविरियत्थुयस्सा सिद्धत्था-संवरसुयस्स ४ ॥ ४७५ ॥

४०१७. तिन्नेव सयसहस्सा वीससहस्सा य आसि सुमइस्स ।
जियसेणपणमियस्सा सुमंगला[1]-मेह[2]तणयस्स ५ ॥ ४७६ ॥

४०१८. तिण्णेव सयसहस्सा तीससहस्सा य आसि पउमाभे ।
दाणविरियत्थुयस्स उ सुसीम-धरराय[2]तणयस्स ६ ॥ ४७७ ॥

४०१९. तिन्नेव सयसहस्सा सीसाणं आसि जिणसुपासस्स ।
धम्मविरियत्थुयस्स पुहईए-[3]पइट्ठतणयस्स ७ ॥ ४७८ ॥

४०२०. चंदप्पहस्स सीसा अड्ढाइज्जा य सयसहस्साइं ।
मघवमहियस्स धणियं लक्खण-महसेण[2]तणयस्स ८ ॥ ४७९ ॥

४०२१. दो चेव सयसहस्सा सीसाणं होंति पुप्फदंतस्स ।
जुद्धविरियत्थुयस्सा रामा-सुग्गीवपुत्तस्स ९ ॥ ४८० ॥

४०२२. एगं तु सयसहस्सं सीसाणं आसि सीयलजिणस्स ।
सीमंधरमहियस्स उ नंदाए दढरहसुयस्स १० ॥ ४८१ ॥

४०२३. चुलसीतिसहस्साइं सेज्जंसजिणस्स सीसपरिवारो ।
तिविट्ठुमहियस्स तहा विन्हाए[4]-विन्हुपुत्तस्स ११ ॥ ४८२ ॥

४०२४. बावत्तरिं सहस्सा सीसाणं आसि वासु[5]पुज्जस्स ।
दुविट्ठमहियस्स तहा जयाए[6] वसुपुज्जपुत्तस्स १२ ॥ ४८३ ॥

४०२५. अट्ठट्ठिसहस्साइं विमलजिणिंदस्स सीसपरिवारो ।
पणयस्स संभवनिवा कयवम्मा-सम्मतणयस्स १३ ॥ ४८४ ॥

४०२६. छावट्ठिसहस्साइं सीसाणं आसि णंतइजिणस्स ।
पुरिसोत्तममहियस्स य सुजसाए-सीहतणयस्स १४ ॥ ४८५ ॥

४०२७. चउसट्ठिसहस्साइं धम्मजिणिंदस्स सीसपरिवारो ।
महियस्स पुरिससीहेणं सुव्वयँ-भाणूण तणयस्स १५ ॥ ४८६ ॥

---

१. ला-सीह° हं० की० ॥ २. °तणुय° हं० की० ॥ ३. °पयट्ठ° सं० ॥ ४. विम्हाए-विन्हपु° हं० की० ॥ ५. वासपु° प्रतिपाठः ॥ ६. कायाए वासपुज्जस्स ॥ प्रतिपाठः ॥ ७. °य भाणयत° सं० । °य भण्णेयत° हं० की० । मूलस्थः पाठोऽत्र समवायाङ्गपाठानुसारेण परिकल्पितोऽस्ति ॥

[गा. ४६५–७०. चउव्वीसइजिणाणं सिस्सिणीओ]

४००६. उसभस्स होइ[1] बंभी१ फग्गू अजियस्स२ संभवे सम्मा३ ।
अभिनंदणस्स अजिया[2]४ कासवि सुमतीजिणिंदस्स५ ॥ ४६५ ॥

४००७. पउमप्पभस्स तु रती६ सोम सुपासस्स पढमसिस्सिणि७ य ।
चंदप्पभस्स सुमणा[3]८ वारुणि सुविहिस्स जेट्ठऽज्जा ९ ॥ ४६६ ॥

४००८. सीयलजिणस्स सुजसा१० सेज्जंसजिणस्स धारिणी पढमा ११ ।
धरणी य वासुपुज्जे१२ धरा य विमलस्स जेट्ठऽज्जा१३ ॥ ४६७ ॥

४००९. पउमा अणंतइजिणे१४ सिवा य धम्मे१५ सुती य संतिस्स १६ ।
कुंथुस्स दामिणी[4] खलु१७ जेट्ठऽज्जा रक्खिय अरस्स१८ ॥ ४६८ ॥

४०१०. बंधुमती मल्लिस्स उ१९ मुणिसुव्वयजिणवरस्स पुप्फवती२० ।
अणिला य नमिजिणे २१ जक्खदिण्ण तहऽरिट्ठनेमिस्स२२ ॥४६९॥

४०११. पासस्स पुप्फचूला२३ वीरजिणिंदस्स चंदणऽज्जा उ २४ ।
एयाओ पढमाओ वक्खाया सिस्सिणीओ उ ॥ ४७० ॥

[गा. ४७१–९५. चउव्वीसइजिणाणं सीसपरिवारो समकालरायाणो माया-पियरो य]

४०१२. तित्थयराणं सीसे वोच्छामि थुईसहस्सपरिगीए ।
राया जो तम्मि जुगे अहेसि पिति-मायरो अह वा ॥ ४७१ ॥

४०१३. चुलसीतिसहस्साइं उसभजिणिंदस्स सीसपरिवारो ।
भरहमहियस्स धणियं मरुदेवी-नाभितणुयस्स १ ॥ ४७२ ॥

४०१४. एगं तु सयसहस्सं अजियजिणिंदस्स सीसपरिवारो ।
सगरमहियस्स धणियं विजया-जियसत्तुपुत्तस्स २ ॥ ४७३ ॥

४०१५. दो चेव सयसहस्सा सीसाणं आसि संभवजिणस्स ।
मित्तविरियत्थुयस्सा सेणाए-जियारितणयस्स[5] ३ ॥ ४७४ ॥

---

१. होइ वग्गू फग्गू हं० की० ॥ २. 'अजिया' स्थाने अतिराणी' इति समवायाङ्गे, आगमोदयसमितिप्रकाशितावृत्तौ तु 'अजिया' इत्यस्ति ॥ ३. सुलसा समवायाङ्गे ॥ ४. 'दामिणी' स्थाने 'अंजू' समवायाङ्गे ॥ ५. पिय-मा° हं० की०॥

४०१६. तिन्नेव सयसहस्सा अभिनंदणजिणवरस्स सीसाणं ।
सव्वविरियत्थुयस्सा सिद्धत्था-संवरसुयस्स ४ ॥ ४७५ ॥

४०१७. तिन्नेव सयसहस्सा वीससहस्सा य आसि सुमइस्स ।
जियसेणपणमियस्सा सुमंगला[1]-मेहत[2]णयस्स ५ ॥ ४७६ ॥

४०१८. तिण्णेव सयसहस्सा तीससहस्सा य आसि पउमाभे ।
दाणविरियत्थुयस्स उ सुसीम-धररायत[2]णयस्स ६ ॥ ४७७ ॥

४०१९. तिन्नेव सयसहस्सा सीसाणं आसि जिणसुपासस्स ।
धम्मविरियत्थुयस्स पुहईए-[3]पइट्ठतणयस्स ७ ॥ ४७८ ॥

४०२०. चंदप्पहस्स सीसा अड्ढाइज्जा य सयसहस्साइं ।
मघवमहियस्स धणियं लक्खण-महसेणत[2]णयस्स ८ ॥ ४७९ ॥

४०२१. दो चेव सयसहस्सा सीसाणं होंति पुप्फदंतस्स ।
जुद्धविरियत्थुयस्सा रामा-सुग्गीवपुत्तस्स ९ ॥ ४८० ॥

४०२२. एगं तु सयसहस्सं सीसाणं आसि सीयलजिणस्स ।
सीमंधरमहियस्स उ नंदाए दढरहसुयस्स १० ॥ ४८१ ॥

४०२३. चुलसीतिसहस्साइं सेज्जंसजिणस्स सीसपरिवारो ।
तिविट्ठमहियस्स तहा विन्हाँ[4]ए-विन्हुपुत्तस्स ११ ॥ ४८२ ॥

४०२४. बावत्तरिं सहस्सा सीसाणं आसि वासु[5]पुज्जस्स ।
दुविट्ठमहियस्स तहा जया[6]ए वसुपुज्जपुत्तस्स १२ ॥ ४८३ ॥

४०२५. अट्ठट्ठिसहस्साइं विमलजिणिंदस्स सीसपरिवारो ।
पणयस्स संभवनिवा कयवम्मा-सम्मतणयस्स १३ ॥ ४८४ ॥

४०२६. छावट्ठिसहस्साइं सीसाणं आसि णंतइजिणस्स ।
पुरिसोत्तममहियस्स य सुजसाए-सीहतणयस्स १४ ॥ ४८५ ॥

४०२७. चउसट्ठिसहस्साइं धम्मजिणिंदस्स सीसपरिवारो ।
महियस्स पुरिससीहेणं सुव्वयँ[7]-भाणूण तणयस्स १५ ॥ ४८६ ॥

---

१. ला-सीह° हं० की० ॥ २. °तणुय° हं० की० ॥ ३. °पयट्ठ° सं० ॥ ४. विम्हाए-विन्हपु° हं० की० ॥ ५. वासपु° प्रतिपाठः ॥ ६. कायाए वासपुज्जस्स ॥ प्रतिपाठः ॥ ७. °य भण्णेयत° हं० की० । °य भाणयत° सं० । मूलस्थः पाठोऽत्र समवायाङ्गपाठानुसारेण परिकल्पितोऽस्ति ॥

४०२८. बावट्ठिसहस्साइं संतिजिणिंदस्स सीसपरिवारो ।
नारायणमहियस्स य अइराए-वीससेणस्स १६ ॥ ४८७ ॥

४०२९. सट्ठिं तु सहस्साइं कुंथुजिणिंदस्स सीसपरिवारो ।
कोणालगमहियस्स य सिरीए सूरस्स य सुयस्स १७ ॥ ४८८ ॥

४०३०. पण्णासं तु सहस्सा सीसाणं आसि अरजिणिंदस्स ।
पणयस्स सुभूमेणं देवीए-सुदरिसणसुयस्स १८ ॥ ४८९ ॥

४०३१. चत्तालीससहस्सा मल्लिजिणिंदस्स सीसपरिवारो ।
अजियंजियमहियस्स य पभावती-कुंभपुत्तस्स १९ ॥ ४९० ॥

४०३२. मुणिसुव्वयस्स तीसं साहस्सीओ अहेसि सीसाणं ।
विजयस्सयनमियस्स य सुमित्त-पउमावइसुयस्स २० ॥ ४९१ ॥

४०३३. वीसं साहस्सीओ सीसाणं नमिजिणिंदपरिवारो ।
जीवगरायनयस्सा वप्पाए-विजयतणयस्स २१ ॥ ४९२ ॥

४०४४. अट्ठारस य सहस्सा सीसाणं आसि रिट्ठनेमिस्स ।
कन्हेण पणमियस्स य सिवा-समुद्दाण तणयस्स २२ ॥ ४९३ ॥

४०३५. सोलस साहस्सीओ पासजिणिंदस्स सीसपरिवारो ।
महियस्स पसेणइणा सुयस्स वम्मा-ऽऽससेणस्स २३ ॥ ४९४ ॥

४०३६. चोद्दस साहस्सीओ सीसाणं आसि वद्धमाणस्स ।
सेणियरायनयस्सा तिसिला-सिद्धत्थतणयस्स २४ ॥ ४९५ ॥

[गा. ४९६–५२६. चउव्वीसइजिणाणं अंतराइं नयरीओ य]

४०३७. ओसप्पिणीइमीसे जिणंतरसमुद्दिएण कालेणं ।
वोच्छामि चउव्वीसं अरहंते भारहे वासे ॥ ४९६ ॥

४०३८. तइयसमापरिनिव्वुयतिवासअद्धनवमाससेसम्मि ।
उसभजिणरायखत्तिय जिणवंसपगट्टवणियाए ॥ ४९७ ॥

---

१. अत्राऽऽवश्यकनिर्युक्तौ 'कोसलपुरं' इत्यस्ति, गा० ३८२ ॥

४०३९. उसभाओ उप्पण्णं पण्णासाकोडिसयसहस्सेहिं ।
तं सागरोवमाणं अजियजिणिंदं विणीयाओ ॥ ४९८ ॥

४०४०. तीसाए सागरोवमकोडिसयसहस्सअंतरुप्पण्णं ।
अजियाओ संभवजिणं सावत्थीए वियाणाहि ॥ ४९९ ॥

४०४१. दसकोडि[सय]सहस्साइं अंतरं जस्स उदहिनामाणं ।
तं संभवाओ अभिणंदणं विणीयाए उप्पण्णं ॥ ५०० ॥

४०४२. नवकोडिसयसहस्साइं अंतरं जस्स उदहिनामाणं ।
अभिनंदणाओ सुमइं उप्पन्नमओ विणीयाए ॥ ५०१ ॥

४०४३. नउती य सागरोवमकोडिसहस्सेहि जो समुप्पण्णो ।
सुमईओ पउमाभो सो कोसंबीए नायव्वो ॥ ५०२ ॥

४०४४. पउमाभाओ सुपासं वाणारसिउत्तमं समुप्पण्णं ।
तं सागरोवमाणं कोडिसहस्सेहिं नवहिं जिणं ॥ ५०३ ॥

४०४५. कोडिसएहिं नवेहिं उप्पण्णं चंदपुरवरे रम्मे ।
चंदप्पभं समुद्दोवमाण सिद्धं सुपासाओ ॥ ५०४ ॥

४०४६. चंदप्पभाओ सुविहिं कुमुद-कमल-मल्लियाधवलदंतं ।
कायंदीउप्पण्णं वियाण नउतीए कोडीहिं ॥ ५०५ ॥

४०४७. कोडीहिं नवहिं भद्दिलपुरम्मि सीयलजिणं समुप्पण्णं ।
रयणागरोवमाणं वियाण तं पुप्फदंताओ ॥ ५०६ ॥

४०४८. जाणाहि सीयलाओ सेज्जंसं ऊणियाए कोडीए ।
तं सागरोवमाणं सएहि वासेहि य इमेहिं ॥ ५०७ ॥

४०४९. छावट्ठिसयसहस्सा छव्वीसं खलु भवे सहस्साइं ।
एएहिं ऊणिया खलु मग्गिल्ला कोडि सीहपुरे ॥ ५०८ ॥

४०५०. सेज्जंस वासुपुज्जं चंपाए सगलचंदसोममुहं ।
चउप्प(प)ण्णा उप्पण्णं सागरसिरिनामधेज्जाणं ॥ ५०९ ॥

---

१. °सएहिं प्रतिपाठः ॥

४०५१. विमलं च वासुपुज्जा कंपिल्लपुरे विलीणसंसारं ।
तीसाए समुप्पण्णं सागरसिरिनामधेज्जाणं ॥ ५१० ॥

४०५२. नवहि वियाणसु नवचंपगप्पभं सागरोवम(?सागरा) समुप्पण्णं ।
तमणंतमउज्झाए विमलाओ गतिगयं विमलं ॥ ५११ ॥

४०५३. चत्तारि अणंतजिणाओ अंतरं जस्स उदहिनामाणं ।
रयणपुरे उप्पण्णं अप्पडिधम्मं जिणं धम्मं ॥ ५१२ ॥

४०५४. तिहिं सागरोवमेहिं ऊणेहिं गयपुरम्मि संतिजिणं ।
धम्माओ उप्पण्णं तिहिं च चउभागपलिएहिं ॥ ५१३ ॥

४०५५. पलिओवमस्स अद्धे संतिजिणाओ य अंतरं होइ ।
गयपुर[1] उप्पण्णस्स [उ] कुरुकुलतिलयस्स कुंथुस्स ॥ ५१४ ॥

४०५६. पलियचउब्भागेण य कोडिसहस्सूणएण वासाणं ।
अरजिणवरं गयपुरे कुंथुजिणाओ समुप्पण्णं ॥ ५१५ ॥

४०५७. मल्लिजिणं महिलाए अराओ एक्कूणवीसमरिहंतं ।
जाणाहि समुप्पण्णं कोडिसहस्सेण वासाणं ॥ ५१६ ॥

४०५८. मल्लिजिणा उप्पण्णं चउपण्णावाससयसहस्सेहिं ।
मुणिसुव्वयं मुणिवरं हरिवंसकुलम्मि रायगिहे ॥ ५१७ ॥

४०५९. महिलाए नमिजिणिंदं नवनवणीयसुकुमालसव्वंगं ।
छव्वाससयसहस्सेहिं सुव्वयाओ समुप्पण्णं ॥ ५१८ ॥

४०६०. वाससयसहस्साणं पंचण्हं पुव्ववीरकुलकेउं ।
सोरियअरिट्ठनेमिं दसारकुलनंदणं जाणे ॥ ५१९ ॥

४०६१. [2]तेसीयसहस्सेहिं सएहिं अद्धट्ठमेहिं [3]वरिसेहिं ।
नेमीओ समुप्पण्णं वाराणसिसंभवं पासं ॥ ५२० ॥

४०६२. वाससएहिं वियाणह अड्ढाइज्जेहिं [4]नाइकुलकेउं ।
पासाओ समुप्पण्णं कुंडपुरम्मी महावीरं ॥ ५२१ ॥

१. °पुरउ उप्प° प्रतिपाठः ॥ २. तेतीससह° ला० विना ॥ ३. वरिसाओ । ला० विना ॥
४. नागकु° ला० विना ॥

४०६३. जाव य उसभजिणिंदो जा चेव य वद्धमाणजिणचंदो ।
अह सागरोवमाणं कोडाकोडी भवे कालो ॥ ५२२ ॥

४०६४. बायालीससहस्सेहिं ऊणिया वच्छराण जाणाहि ।
एक्कं कोडाकोडिं उदहिसमाणाण माणाणं ॥ ५२३ ॥

४०६५. पुरिम-चरिमेसु अट्ठसु अव्वोच्छिन्नं जिणेसु तित्थं ति ।
मज्झिमएसु य सत्तसु वोच्छेओ एत्तियं कालं ॥ ५२४ ॥

४०६६. चउभाग चउब्भागा तिण्णि चउब्भाग पलियमेगं च ।
तिन्नेव चउब्भागा चउत्थभागो चउब्भागो ॥ ५२५ ॥

४०६७. एवं तु मए भणिया जिणंतरा जिणवरिंदचंदाणं ।
एत्तो परं तु वोच्छं सिद्धिगया जाए वेलाए ॥ ५२६ ॥

[गा. ५२७–५४. दसखेत्तसमुब्भूयउसभाइजिणाणं सिद्धिगमणनक्खत्ताइ]

४०६८. उसभो य भरहवासे, बालचंदाणणो य एरवए ।
दस वि य उत्तरसाढाहिं पुव्वसूरम्मि सिद्धिगया ॥ ५२७ ॥

४०६९. अजिओ य भरहवासे, एरवयम्मी सुचंदजिणचंदो ।
रोहिणिजोगे दस वि य सिद्धिगया पुव्वसूरम्मि ॥ ५२८ ॥

४०७०. अभिनंदणो य भरहे, एरवए नंदिसेणजिणचंदो ।
दस वि पुणव्वसुजोगे सिद्धिगया पुव्वसूरम्मि ॥ ५२९ ॥

४०७१. सुमती य भरहवासे, इसिदिण्णजिणो य एरवयवासे ।
दस वि जिणा उ मघाहिं सिद्धिगया पुव्वसूरम्मि ॥ ५३० ॥

४०७२. भरहे य सुपासजिणो, एरवए सामचंदजिणचंदो ।
दस वि विसाहाजोगे सिद्धिगया पुव्वसूरम्मि ॥ ५३१ ॥

४०७३. चंदप्पभो य भरहे, एरवए दीहसेणजिणचंदो ।
दस वि अणुराहजोगे सिद्धिगया पुव्वसूरम्मि ॥ ५३२ ॥

४०७४. भरहे य सीयलजिणो, एरवए सच्चई जिणवरिंदो ।
दस वि दगदेवयाए सिद्धिगया पुव्वसूरम्मि ॥ ५३३ ॥

४०५१. विमलं च वासुपुज्जा कंपिल्लपुरे विलीणसंसारं ।
तीसाए समुप्पण्णं सागरसिरिनामधेज्जाणं ॥ ५१० ॥

४०५२. नवहि वियाणसु नवचंपगप्पभं सागरोवम(?सागरा) समुप्पण्णं ।
तमणंतमउज्झाए विमलाओ गतिगयं विमलं ॥ ५११ ॥

४०५३. चत्तारि अणंतजिणाओ अंतरं जस्स उदहिनामाणं ।
रयणपुरे उप्पण्णं अप्पडिधम्मं जिणं धम्मं ॥ ५१२ ॥

४०५४. तिहिं सागरोवमेहिं ऊणेहिं गयपुरम्मि संतिजिणं ।
धम्माओ उप्पण्णं तिहिं च चउभागपलिएहिं ॥ ५१३ ॥

४०५५. पलिओवमस्स अद्धे संतिजिणाओ य अंतरं होइ ।
गयपुंर[1] उप्पण्णस्स [उ] कुरुकुलतिलयस्स कुंथुस्स ॥ ५१४ ॥

४०५६. पलियचउब्भागेण य कोडिसहस्सूणएण वासाणं ।
अरजिणवरं गयपुरे कुंथुजिणाओ समुप्पण्णं ॥ ५१५ ॥

४०५७. मल्लिजिणं महिलाए अराओ एक्कूणवीसमरिहंतं ।
जाणाहि समुप्पण्णं कोडिसहस्सेण वासाणं ॥ ५१६ ॥

४०५८. मल्लिजिणा उप्पण्णं चउपण्णावाससयसहस्सेहिं ।
मुणिसुव्वयं मुणिवरं हरिवंसकुलम्मि रायगिहे ॥ ५१७ ॥

४०५९. महिलाए नमिजिणिंदं नवनवणीयसुकुमालसव्वंगं ।
छव्वाससयसहस्सेहिं सुव्वयाओ समुप्पण्णं ॥ ५१८ ॥

४०६०. वाससयसहस्साणं पंचण्हं पुव्ववीरकुलकेउं ।
सोरियअरिट्ठनेमिं दसारकुलनंदणं जाणे ॥ ५१९ ॥

४०६१. [2]तेसीयसहस्सेहिं सएहिं अद्धट्ठमेहिं व[3]रिसेहिं ।
नेमीओ समुप्पण्णं वाराणसिसंभवं पासं ॥ ५२० ॥

४०६२. वाससएहिं वियाणह अड्ढाइज्जेहिं नाँ[4]इकुलकेउं ।
पासाओ समुप्पण्णं कुंडपुरम्मी महावीरं ॥ ५२१ ॥

---

१. °पुरउ उप्प° प्रतिपाठः ॥ २. तेतीससह° ला० विना ॥ ३. वरिसाओ । ला० विना ॥
४. नागकु° ला० विना ॥

४०६३. जाव य उसभजिणिंदो जा चेव य वद्धमाणजिणचंदो ।
अह सागरोवमाणं कोडाकोडी भवे कालो ॥ ५२२ ॥

४०६४. बायालीससहस्सेहिं ऊणिया वच्छराण जाणाहि ।
एक्कं कोडाकोडिं उदहिसमाणाण माणाणं ॥ ५२३ ॥

४०६५. पुरिम-चरिमेसु अट्ठसु अव्वोच्छिन्नं जिणेसु तित्थं ति ।
मज्झिमएसु य सत्तसु वोच्छेओ एत्तियं कालं ॥ ५२४ ॥

४०६६. चउभाग चउब्भागा तिण्णि चउब्भाग पलियमेगं च ।
तिन्नेव चउब्भागा चउत्थभागो चउब्भागो ॥ ५२५ ॥

४०६७. एवं तु मए भणिया जिणंतरा जिणवरिंदचंदाणं ।
एत्तो परं तु वोच्छं सिद्धिगया जाए वेलाए ॥ ५२६ ॥

[गा. ५२७–५४. दसखेत्तसमुब्भूयउसभाइजिणाणं सिद्धिगमणनक्खत्ताइ]

४०६८. उसभो य भरहवासे, बालचंदाणणो य एरवए ।
दस वि य उत्तरसाढाहिं पूव्वसूरम्मि सिद्धिगया ॥ ५२७ ॥

४०६९. अजिओ य भरहवासे, एरवयम्मी सुचंदजिणचंदो ।
रोहिणिजोगे दस वि य सिद्धिगया पुव्वसूरम्मि ॥ ५२८ ॥

४०७०. अभिनंदणो य भरहे, एरवए नंदिसेणजिणचंदो ।
दस वि पुणव्वसुजोगे सिद्धिगया पुव्वसूरम्मि ॥ ५२९ ॥

४०७१. सुमती य भरहवासे, इसिदिण्णजिणो य एरवयवासे ।
दस वि जिणा उ मघाहिं सिद्धिगया पुव्वसूरम्मि ॥ ५३० ॥

४०७२. भरहे य सुपासजिणो, एरवए सामचंदजिणचंदो ।
दस वि विसाहाजोगे सिद्धिगया पुव्वसूरम्मि ॥ ५३१ ॥

४०७३. चंदप्पभो य भरहे, एरवए दीहसेणजिणचंदो ।
दस वि अणुराहजोगे सिद्धिगया पुव्वसूरम्मि ॥ ५३२ ॥

४०७४. भरहे य सीयलजिणो, एरवए सव्वई जिणवरिंदो ।
दस वि दगदेवयाए सिद्धिगया पुव्वसूरम्मि ॥ ५३३ ॥

४०७५. [1]भरहे सेज्जंसजिणो, एरवए जुत्तिसेणजिणचंदो ।
दस वि सवणजोएणं सिद्धिगया पुव्वसूरम्मि ॥ ५३४ ॥

४०७६. एवमसीति जिणिंदा अट्ठमयट्ठाणनिट्ठवियकम्मा ।
दससु वि खेत्तेसेए सिद्धिगया पुव्वसूरम्मि ॥ ५३५ ॥

४०७७. भरहे य संभवजिणो, एरवए अग्गिसेणजिणचंदो ।
मिगसिरजोगे दस [2]वी सिद्धिगया अवरसूरम्मि ॥ ५३६ ॥

४०७८. पउमप्पभो य भरहे, वयधारिजिणो य एरवयवासे ।
दस वि मघाजोएणं सिद्धिगया अवरसूरम्मि ॥ ५३७ ॥

४०७९. सुविही य भरहवासे, एरवयम्मि य सयाउजिणचंदो ।
दस वि जिणा मूलेणं सिद्धिगया अवरसूरम्मि ॥ ५३८ ॥

४०८०. भरहे य वासुपुज्जो, सेज्जंसजिणो य एरवयवासे ।
दस वि जिणा [3]सवणेणं सिद्धिगया अवरसूरम्मि ॥ ५३९ ॥

४०८१. एते चत्तालीसं अट्ठमयट्ठाणनिट्ठवियकम्मा ।
दससु वि वासेसेवं सिद्धिगया अवरसूरम्मि ॥ ५४० ॥

४०८२. विमलो य भरहवासे, एरवए सीहसेणजिणचंदो ।
उत्तरभद्दव दस [4]वी सिद्धिगया पुव्वरत्तम्मि ॥५४१ ॥

४०८३. भरहे अणंतइजिणो, एरवए असंजलो जिणवरिंदो ।
रेवइजोगे दस वी सिद्धिगया पुव्वरत्तम्मि ॥ ५४२ ॥

४०८४. संती य भरहवासे, एरवए दीह(? देव)सेणजिणचंदो ।
भरणीजोगे दस [5]वी सिद्धिगया पुव्वरत्तम्मि ॥ ५४३ ॥

४०८५. कुंथू य भरहवासे, एरवयम्मि य महाहिलोगबलो ।
कित्तियजोगे दस [5]वी सिद्धिगया पुव्वरत्तम्मि ॥ ५४४ ॥

---

१. नोपलब्धमिदं गाथा (५३४-३५) युगलं कस्मिंश्चिदपि आदर्शे, अनुसन्धानार्थं परिकल्प्यात्र लिखितमिति ॥ २. मी ला० विना ॥ ३. समणेणं प्रतिपाठः ॥ ४. मी सं० । ही हं० की० ॥ ५. मी ला० विना ॥

४०८६. मल्लिजिणिंदो भरहे, मरुदेविजिणो य एरवयवासे ।
रेवइजोगे दस [1]वी सिद्धिगया पुव्वरत्तम्मि ॥ ५४५ ॥

४०८७. मुणिसुव्वओ य भरहे, एरवयम्मि य धरो जिणवरिंदो ।
[2]सवणेण दस जिणिंदा सिद्धिगया पुव्वरत्तम्मि ॥ ५४६ ॥

४०८८. भरहे अरिट्ठ[3]नेमी, एरवए अग्गिसेणजिणचंदो ।
दस वि जिणा चित्ताहिं सिद्धिगया पुव्वरत्तम्मि ॥ ५४७ ॥

४०८९. पासो य भरहवासे, एरवए अग्गिदत्तजिणचंदो ।
दस वि विसाहाजोगे सिद्धिगया पुव्वरत्तम्मि ॥ ५४८ ॥

४०९०. एवमसीति जिणिंदा अट्ठमयट्ठाणनिट्ठवियकम्मा ।
दससु वि खेत्तेसेए सिद्धिगया पुव्वरत्तम्मि ॥ ५४९ ॥

४०९१. धम्मो य भरहवासे, उवसंतजिणो य एरवयवासे ।
दस वि जिणा पुस्सेणं सिद्धिगया अवररत्तम्मि ॥ ५५० ॥

४०९२. अरजिणवरो य भरहे, अइपासजिणो य एरवयवासे ।
रेवइजोगे दस [4]वी सिद्धिगया अवररत्तम्मि ॥ ५५१ ॥

४०९३. नमिजिणचंदो भरहे, एरवए सामकोट्ठजिणचंदो ।
अस्सिणिजोगे दस [5]वी सिद्धिगया अवररत्तम्मि ॥ ५५२ ॥

४०९४. भरहे य वद्धमाणो, एरवए वारिसेणजिणचंदो ।
दस वि य सातीजोगे सिद्धिगया अवररत्तम्मि ॥ ५५३ ॥

४०९५. एते चत्तालीसं दससु वि वासेसु झीणसंसारा ।
सव्वे ते केवलिणो सिद्धिगया अवररत्तम्मि ॥ ५५४ ॥

[गा. ५५५–६१. दसखेत्तसमुब्भूयउसभाइजिणसिद्धिगमणसमये आसणं तवो य]

४०९६. उसभो य भरहवासे, बालचंदाणणो य एरवए ।
दस वि निसन्नोवगया दससु वि खेत्तेसु सिद्धिगया ॥ ५५५ ॥

१. मी ला० विना ॥ २. समणेणं प्रतिपाठः ॥ ३. °ट्ठनेमिं प्रतिपाठः ॥ ४. मी ला० विना ॥
५. मी हं० कीं० ॥

४०७५. [1]भरहे सेज्जंसजिणो, एरवए जुत्तिसेणजिणचंदो ।
दस वि सवणजोएणं सिद्धिगया पुव्वसूरम्मि ॥ ५३४ ॥

४०७६. एवमसीति जिणिंदा अट्ठमयट्ठाणनिट्ठवियकम्मा ।
दससु वि खेत्तेसेए सिद्धिगया पुव्वसूरम्मि ॥ ५३५ ॥

४०७७. भरहे य संभवजिणो, एरवए अग्गिसेणजिणचंदो ।
मिगसिरजोगे दस [2]वी सिद्धिगया अवरसूरम्मि ॥ ५३६ ॥

४०७८. पउमप्पभो य भरहे, वयधारिजिणो य एरवयवासे ।
दस वि मघाजोएणं सिद्धिगया अवरसूरम्मि ॥ ५३७ ॥

४०७९. सुविही य भरहवासे, एरवयम्मि य सयाउजिणचंदो ।
दस वि जिणा मूलेणं सिद्धिगया अवरसूरम्मि ॥ ५३८ ॥

४०८०. भरहे य वासुपुज्जो, सेज्जंसजिणो य एरवयवासे ।
दस वि जिणा [3]सवणेणं सिद्धिगया अवरसूरम्मि ॥ ५३९ ॥

४०८१. एते चत्तालीसं अट्ठमयट्ठाणनिट्ठवियकम्मा ।
दससु वि वासेसेवं सिद्धिगया अवरसूरम्मि ॥ ५४० ॥

४०८२. विमलो य भरहवासे, एरवए सीहसेणजिणचंदो ।
उत्तरभद्दव दस [4]वी सिद्धिगया पुव्वरत्तम्मि ॥५४१ ॥

४०८३. भरहे अणंतइजिणो, एरवए असंजलो जिणवरिंदो ।
रेवइजोगे दस वी सिद्धिगया पुव्वरत्तम्मि ॥ ५४२ ॥

४०८४. संती य भरहवासे, एरवए दीह(? देव)सेणजिणचंदो ।
भरणीजोगे दस [5]वी सिद्धिगया पुव्वरत्तम्मि ॥ ५४३ ॥

४०८५. कुंथू य भरहवासे, एरवयम्मि य महाहिलोगवलो ।
कित्तियजोगे दस [5]वी सिद्धिगया पुव्वरत्तम्मि ॥ ५४४ ॥

---

१. नोपलब्धमिदं गाथा (५३४–३५) युगलं कस्मिंश्चिदपि आदर्शे, अनुसन्धानार्थं परिकल्प्यात्र लिखितमिति ॥ २. मी ला० विना ॥ ३. समणेणं प्रतिपाठः ॥ ४. मी सं० । ही हं० की० ॥ ५. मी ला० विना ॥

४०८६. मल्लिजिणिंदो भरहे, मरुदेविजिणो य एरवयवासे ।
रेवइजोगे दस [1]वी सिद्धिगया पुव्वरत्तम्मि ॥ ५४५ ॥

४०८७. मुणिसुव्वओ य भरहे, एरवयम्मि य धरो जिणवरिंदो ।
[2]सवणेण दस जिणिंदा सिद्धिगया पुव्वरत्तम्मि ॥ ५४६ ॥

४०८८. भरहे अरि[3]ट्ठनेमी, एरवए अग्गिसेणजिणचंदो ।
दस वि जिणा चित्ताहिं सिद्धिगया पुव्वरत्तम्मि ॥ ५४७ ॥

४०८९. पासो य भरहवासे, एरवए अग्गिदत्तजिणचंदो ।
दस वि विसाहाजोगे सिद्धिगया पुव्वरत्तम्मि ॥ ५४८ ॥

४०९०. एवमसीति जिणिंदा अट्ठमयट्ठाणनिट्ठवियकम्मा ।
दससु वि खेत्तेसेए सिद्धिगया पुव्वरत्तम्मि ॥ ५४९ ॥

४०९१. धम्मो य भरहवासे, उवसंतजिणो य एरवयवासे ।
दस वि जिणा पुस्सेणं सिद्धिगया अवररत्तम्मि ॥ ५५० ॥

४०९२. अरजिणवरो य भरहे, अइपासजिणो य एरवयवासे ।
रेवइजोगे दस [4]वी सिद्धिगया अवररत्तम्मि ॥ ५५१ ॥

४०९३. नमिजिणचंदो भरहे, एरवए सामकोट्ठजिणचंदो ।
अस्सिणिजोगे दस [5]वी सिद्धिगया अवररत्तम्मि ॥ ५५२ ॥

४०९४. भरहे य वद्धमाणो, एरवए वारिसेणजिणचंदो ।
दस वि य सातीजोगे सिद्धिगया अवररत्तम्मि ॥ ५५३ ॥

४०९५. एते चत्तालीसं दससु वि वासेसु झीणसंसारा ।
सव्वे ते केवलिणो सिद्धिगया अवररत्तम्मि ॥ ५५४ ॥

[गा. ५५५–६१. दसखेत्तसमुब्भूयउसभाइजिणसिद्धिगमणसमये आसणं तवो य]

४०९६. उसभो य भरहवासे, वालचंदाणणो य एरवए ।
दस वि निसज्जोवगया दससु वि खेत्तेसु सिद्धिगया ॥ ५५५ ॥

---

१. मी ला० विना ॥ २. समणेणं प्रतिपाठः ॥ ३. °ट्ठनेमिं प्रतिपाठः ॥ ४. मी ला० विना ॥ ५. मी हं० की० ॥

४०९७. भरहे अरिट्ठनेमी[१], एरवए अग्गिसेणजिणचंदो ।
दस वि निसज्जोवगया दससु वि खेत्तेसु सिद्धिगया ॥ ५५६ ॥

४०९८. भरहे य वद्धमाणो, एरवए वारिसेणजिणचंदो ।
दस वि निसज्जोवगया दससु वि खेत्तेसु सिद्धिगया ॥ ५५७ ॥

४०९९. दोण्णि सया उ दहुत्तर जिणवरचंदाण केवलीणं तु ।
दससु वि वासेसेए वाघारियपाणिणो सिद्धा ॥ ५५८ ॥

४१००. चंदाणण उसभजिणो आइगरा चोद्दसेण भत्तेणं ।
एतेण दस वि सिद्धा दससु वि वासेसु जिणचंदा ॥ ५५९ ॥

४१०१. भरहे य वद्धमाणो, एरवए वारिसेणजिणचंदो ।
छट्ठेण दस वि सिद्धा दससु वि वासेसु जिणचंदा ॥ ५६० ॥

४१०२. दोण्णि सया वीसुत्तर तित्थयराणं तिलोगनाहाणं ।
दससु वि वासेसेए मासियभत्तेण सिद्धिगया ॥ ५६१ ॥

[गा. ५६२–६६. दसखेत्तसमुब्भूयउसभाइजिणसिद्धिगमणसमयनग-नगरीओ]

४१०३. अट्ठावयम्मि उसभो सिद्धिगओ भारहम्मि वासम्मि ।
चंदाणणो एरवए सिद्धिगओ मेहकूडम्मि ॥ ५६२ ॥

४१०४. सम्मेयम्मि जिणिंदा वीसं परिनिव्वुया भरहवासे ।
एरवए सुपइट्ठे वीसं मुणिपुंगवा सिद्धा ॥ ५६३ ॥

४१०५. चंपाए वासुपुज्जो सिद्धिगतो भारहम्मि वासम्मि ।
एरवए सेज्जंसो सिद्धिगतो नागनगरीए ॥ ५६४ ॥

४१०६. हरिवरकुलनंदिकरो उज्जेंते निव्वुओ जिणो नेमी ।
एरवए अग्गिसेणो सिद्धिगतो चित्तकूडम्मि ॥ ५६५ ॥

४१०७. पावाए वद्धमाणो सिद्धिगतो भारहम्मि वासम्मि ।
एरवए वारिसेणो सिद्धो कमलुज्जलपुरीए ॥ ५६६ ॥

---

१. °ट्ठनेमिं प्रतिपाठः ॥

[गा. ५६७–६८. चउव्वीसइजिणअम्मा-पिऊणं गईओ]

४१०८. अट्ठण्हं जणणीओ तित्थगराणं तु होंति सिद्धाओ ।
अट्ठ य सणंकुमारे, माहिंदे अट्ठ बोधव्वा ॥ ५६७ ॥

४१०९. नागेसुं उसभपिया, सेसाणं सत्त होंति ईसाणे ।
अट्ठ य सणंकुमारे, माहिंदे अट्ठ बोधव्वा ॥ ५६८ ॥

[गा. ५६९–७६. दुवालसचक्कीणं नामाइं समओ गईओ य]

४११०. तित्थंकरपढमघरे भणिया वत्तव्वया समासेणं ।
एत्तो घरम्मि बीए वोच्छं चक्कीण उद्देसं ॥ ५६९ ॥

४१११. भरहो१ सगरो२ मघवं३ सणंकुमारो य रायसद्दूलो४ ।
संती५ कुंथू६ य अरो७ हवइ सुभूमो य कोरव्वो८ ॥ ५७० ॥

४११२. नवमो य महापउमो९ हरिसेणो चेव रायसद्दूलो१० ।
जयनामो य[1] नरवती११ बारसमो बंभदत्तो१२ य ॥ ५७१ ॥

४११३. उसभे भरहो१, अजिए सगरो२, मघवं३ सणंकुमारो४ य ।
धम्मस्स य संतिस्स य जिणंतरे चक्कवट्टिदुगं ॥ ५७२ ॥

४११४. संती५ कुंथू६ य अरो७ अरहंता चेव चक्कवट्टी य ।
अर-मल्लिअंतरम्मि उ हवइ सुभूमो८ य कोरव्वो ॥ ५७३ ॥

४११५. मुणिसुव्वय महपउमो९, नमिम्मि हरिसेण१० होइ बोधव्वो ।
नमि-नेमिअंतरा जंतो११, अरिट्ठ-पासंतरे बंभो१२ ॥ ५७४ ॥

४११६. अट्ठेव गया मोक्खं, सुहुमो बंभो य सत्तमिं पुढविं ।
मघवं सणंकुमारो सणंकुमारं गया कप्पं ॥ ५७५ ॥

४११७. छक्खंडभरहसामी बारस चक्की उ ते उ निद्दिट्ठा ।
एत्तो परं तु वोच्छं भरहद्धनराहिवा सव्वे ॥ ५७६ ॥

---

१. उ हं० कीं० ॥

[गा. ५७७–७८. नवण्हं वासुदेव-बलदेवाणं नामाइं]

४११८. तिविट्ठू १ य दुविट्ठू २ य सयंभु ३ पुरिसुत्तमे ४ पुरिससीहे ५ ।
तह पुरिसपुंडरीए ६ दत्ते ७ नारायणे ८ कण्हे ९ ॥ ५७७ ॥

४११९. अयले १ विजए २ भद्दे ३ सुप्पभे ४ य सुदंसणे ५ ।
आणंदे ६ नंदणे ७ पउमे ८ रामे ९ यावि अपच्छिमे ॥ ५७८ ॥

[गा. ५७९–६०१. पढमस्स तिविट्ठु–अयलनामस्स वासुदेव–बलदेवजुयलस्स रिद्धिआइपरूवणं]

४१२०. पुत्तो पयावतिस्सा मियावईकुच्छिसंभवो[1] भयवं ।
नामेण(?नामा)[2] तिविट्ठविण्हू आदी आसी दसाराणं ॥ ५७९ ॥

४१२१. पुत्तो पयावतिस्सा भद्दा अयलो वि कुच्छिसंभूतो ।
गरुयपडिवक्खमहणा तिविट्ठु अयलो त्ति दो वि जणा ॥ ५८० ॥

४१२२. अयल-तिविट्ठू दुन्नि वि संगामे आसगीवरायाणं ।
हंतूण सव्वदाहिण दाहिणभरहं अइजिणंति ॥ ५८१ ॥

४१२३. उप्पण्णरयणविहवा कोडिसिलाए बलं तुलेऊण ।
अड्ढभरहाहिसेयं अह अयल-तिविट्ठुणो पत्ता ॥ ५८२ ॥

४१२४. चक्कं सुदरिसणं से, संखो वि य पंचयण्णनामो त्ति ।
नंदयनामो य असी[3] रिवुसोणियसुंडतो आसि ॥ ५८३ ॥

४१२५. माला य वेजयंती विचित्तरयणोवसोहिया रम्मा ।
सारिक्खा जा धणियं घणसमए इंदचावस्स[4] ॥ ५८४ ॥

४१२६. सत्तुजणस्स भयकरं चावं दरियारिजीवउव्वाधं[5] ।
जीवानिग्घोसेणं सयसाहस्सी पडइ जस्स ॥ ५८५ ॥

४१२७. कोत्थुभमणी य दिव्वो वच्छत्थलभूसणो तिविट्ठस्स ।
लच्छीए परिग्गहिओ रयणुत्तमसारसंगहिओ ॥ ५८६ ॥

---

१. °कुच्छिम्मि सं° प्रतिपाठः ॥ २. नामेण तिविट्ठदुविट्ठू सं० हं० की० ॥ ३. असी ति रिवु° प्रतिपाठः ॥ ४. °दराय° ला० विना ॥ ५. उव्वावं प्रतिपाठः ॥

४१२८. अमरपरिग्गहियाइं सत्त वि रयणाइं अह तिविट्ठस्स ।
अमरेसु भूसणेसु य एयाइं अजियपुव्वाइं ॥ ५८७ ॥

४१२९. वहइ हली वि हलं जो पण्णयजिब्भं व तिक्खवइरिचमुं ।
परसुं समरमहाभडविढत्तकित्तीण जीवहरं ॥ ५८८ ॥

४१३०. सोणंदं चाणिंदिय आसंघियसत्तुमुक्कसत्थदलं ।
मुसलं सोभमहापुरभंजणकुसलं वइरसारं ॥ ५८९ ॥

४१३१. सव्वोउयं च मालं कुसुमासवलोलछप्पयविओलं ।
मणिकुंडलं च वामं कुबेरघरसारआरामं ॥ ५९० ॥

४१३२. अचलस्स वि अमरपरिग्गहाइं एयाइं पवररयणाइं ।
सत्तूणं अजियाइं समरगुणपहाणगेयाइं ॥ ५९१ ॥

४१३३. बद्धमउडाण निच्चं रज्जधुरुव्वहणधोरवसभाणं ।
भोयनरिंदाभाणं सोलस रातीसहस्साइं ॥ ५९२ ॥

४१३४. चायालीसं लक्खा हयाण रह-गयवराण पडिपुण्णा ।
अट्ठ य देवसहस्सा अभिओगा सव्वकज्जेसु ॥ ५९३ ॥

४१३५. अडयाला कोडीओ पाइक्कनराण रणसमत्थाणं ।
सोलस साहस्सीओ सजणवयाणं पुरवराणं ॥ ५९४ ॥

४१३६. पण्णासं विज्जाहरनगराण सजणवयाण रम्माणं ।
ण(?भ)वणंतरालवासी नागा य फणुग्गधरमउडा ॥ ५९५ ॥

४१३७. नेगाइं सहस्साइं गामा-ऽऽगर-नगर-पट्टणादीणं ।
वेयड्ढादाहिणेण उ पुव्वावरअंतरठियाणं ॥ ५९६ ॥

४१३८. दरियरिवुमाणमहणा अवसे वसमाणइत्तु नरवइणो ।
दाहिणभरहं सगलं भुंजंति विलीणपडिवक्खा ॥ ५९७ ॥

४१३९. सोलस साहस्सीतो नरवइतणयाण रूवकलियाणं ।
तावइय च्चिय जणवयकल्लाणीतो तिविट्ठुस्स ॥ ५९८ ॥

४१४०. इय बत्तीस सहस्सा चारू पत्तीण ता तिविट्ठुस्स ।
धारिणिपामोक्खाण य अट्ठ सहस्सा य अयलस्स ॥ ५९९ ॥

४१४१. ऊसियमगरधयाणं विदिण्णवरछत्त-वालवियणाणं ।
सोलस गणियसहस्सा वसंतसेणापहाणाणं ॥ ६०० ॥

४१४२. एवं तु मए भणियं अयल-तिविट्ठूण दोण्ह वि जणाणं ।
एत्तो परं तु वोच्छं अट्ठण्हं नवर जुयलाणं ॥ ६०१ ॥

[गा. ६०२–९. वासुदेव-बलदेवाणं पिइ-माउ-पुव्वभवनाम-पुव्वभवायरिय-नगरीओ]

४१४३. पयावती १ य बंभे २ य रुद्दे ३ सोमे ४ सिवे ५ ति या ।
महसीह ६ अग्गिसीहे ७ दसरह ८ नवमे य वसुदेवे ९ ॥ ६०२ ॥

४१४४. मिगावती १ उमा २ चेव पुहती ३ सीया ४ य अम्मया ५ ।
लच्छिमती ६ सेसवती ७ केकती ८ देवती ९ इ य ॥ ६०३ ॥
॥ एयाओ केसवमायरो ॥

४१४५. भद्द १ सुभद्दा २ सुप्पभ ३ सुदंसणा ४ विजय ५ वेजयंती ६ य ।
जयंती ७ अपराजिया ८ रोहिणि ९ बलदेवजणणीओ ॥ ६०४ ॥
॥ एयाओ बलदेवमायरो ॥

४१४६. विसभूती १ पव्वयए २ धणमित्त ३ समुद्ददत्त ४ सेवाले ५ ।
पियमित्त ६ ललियमित्ते ७ पुणव्वसू ८ गंगदत्ते ९ य ॥ ६०५ ॥

४१४७. विसनंदी १ सुबंधू २ य सागर ३ दत्ते ४ असोगललिए ५ य ।
वाराह ६ धम्मसेणे ७ अवराइय ८ रायललिए ९ य ॥ ६०६ ॥

४१४८. संभूते १ सुभद्द २ सुदंसणे ३ य सेज्जंस ४ कण्ह ५ गंगे ६ य ।
सागर ७ समुद्दनामे ८ नवमे दुमसेणनामे ९ य ॥ ६०७ ॥

४१४९. एते पुव्वायरिया कित्तीपुरिसाण वासुदेवाणं ।
पुव्वभवे आसी या जत्थ नियाणाइं कासी य ॥ ६०८ ॥

४१५०. महुरा १ य कणगवत्थुं २ सावत्थी ३ पोयणं ४ च रायगिहं ५ ।
कागंदी ६ कोसंबी ७ महिलपुरी ८ हत्थिणपुरं ९ च ॥ ६०९ ॥

[गा. ६१०-११. नवपडिवासुदेवनामाइं]

४१५१. आसग्गीवे १ तारए २ मेरय ३ महुकेढवे ४ निसुंभे ५ य ।
बलि ६ य हिराए (हिरण्णे) ७ तह रावणे ८ य नवमे
जरासिंधू ९ ॥ ६१० ॥

४१५२. एते खलु पडिसत्तू कित्तीपुरिसाण वासुदेवाणं ।
सव्वे य चक्कजोही सव्वे वि हया सचक्केहिं ॥ ६११ ॥

[गा. ६१२-१८. वासुदेव-बलदेवविसया विविहा वत्तव्वया]

४१५३. पंचेऽ[1]रहंते वंदंति केसवा पंच आणुपुव्वीए ।
सेज्जंस तिविट्ठादी धम्म पुरिससीहपेरंता ॥ ६१२ ॥

४१५४. अर-मल्लिअंतरे दोन्नि केसवा पुरिसपुंडरिय-दत्ता ।
सुव्वय-नमीण मज्झम्मि अट्ठमो, कण्ह नेमिम्मि ॥ ६१३ ॥

४१५५. अनियाणकडा रामा, सव्वे वि य केसवा निदाणकडा ।
उड्ढंगामी रामा, केसव सव्वे अहोगामी ॥ ६१४ ॥

४१५६. एक्को य सत्तमाए, पंच य छट्ठीय[2], पंचमी एगो ।
एगो य चउत्थीए, कण्हो पुण तच्चपुढवीए ॥ ६१५ ॥

४१५७. अट्ठंतकडा रामा, एगो पुण बंभलोयकप्पम्मि ।
उववन्नो तत्थ भोए भोत्तुं अयरोवमदसातो ॥ ६१६ ॥

४१५८. तत्तो य चइत्ताणं इहेव ओस(उस्स)प्पिणीए भरहम्मि ।
भवसिद्धिओ उ भयवं सिज्झिस्सइ कण्हतित्थम्मि ॥ ६१७ ॥

४१५९. तइए धरम्मि एते तिविट्ठुआदी य संठिया सव्वे ।
दुसमसुसमाए सेसे जं होही तं निसामेह ॥ ६१८ ॥

[गा. ६१९. नवखेत्तसमुब्भूयअपच्छिमजिणनिव्वाणसमओ]

४१६०. अद्धनवमा य मासा तिण्णि य वासाइं होंति सेसाइं ।
दुसमसुसमाए एत्तो नवसु वि खेत्तेसु सिद्धिगया ॥ ६१९ ॥

---

१. पंच अर° प्रतिपाठः ॥ २. छट्ठीइ हं० ॥

[गा. ६२०. वद्धमाणजिणनिव्वाणं पालयरन्नो य रज्जाभिसेओ]

४१६१. जं रयणिं सिद्धिगओ अरहा तित्थंकरो महावीरो ।
तं रयणिमवंतीए अभिसित्तो पालओ राया ॥ ६२० ॥

[गा. ६२१–९२३. पंचमस्स दूसमाअरगस्स वित्थरओ परूवणं]
[गा. ६२१–२७. पालय-मरुय-पूसमित्त-बलमित्त-भाणुमित्त-नहसेण-गद्दभ-सगवंसाणं रज्जकालो दुट्ठबुद्धिरायजम्मो य]

४१६२. पालगरण्णो सट्ठी, पणपण्णसयं वियाण णंदाणं ।
मरुयाणं अट्ठसयं, तीसा पुण पूसमित्ताणं ॥ ६२१ ॥

४१६३. बलमित्त-भाणुमित्ता सट्ठी, चत्ता य होंति नहसेणे ।
गद्दभ सयमेगं पुण, पडिवण्णो तो सगो राया ॥ ६२२ ॥

४१६४. पंच य[1] मासा पंच य वासा छ च्चेव हुंति वाससया ।
परिनिव्वुयस्सेंऽ[2]रहतो तो उप्पण्णो सगो राया ॥ ६२३ ॥

४१६५. सगवंसस्स य तेरस सयाइं तेवीसइं च[3] वासाइं ।
होही जम्मं तस्स[4] उ कुसुमपुरे दुट्ठबुद्धिस्स ॥ ६२४ ॥

४१६६. पत्तो पत्तकुलम्मि य चेत्ते सुद्धऽट्ठमीय[5] दिवसम्मि ।
रोद्दोवगए चंदे विट्ठीकरणे रविस्सुदए ॥ ६२५ ॥

४१६७. जम्मोवगए सूरे, सणिच्छरे विण्हुदेवयगए य ।
सुक्के भोमेण हते, चंदेण हए सुरगुरुम्मि ॥ ६२६ ॥

४१६८. ससि-सूरऽत्थमणम्मि य समागमे तित्थएगपक्खम्मि(?) ।
सत्तरिसियचक्कपमद्दए य धूमए(?धूमे) य केउम्मि ॥ ६२७ ॥

[गा. ६२८–८९. दुट्ठबुद्धि-चउम्मुहाइअवरनामस्स ककिरन्नो जण-जणवयाइकट्ठदायगं चरियं]

४१६९. तइया भुवणं पडणस्स जम्मनगरीए राम-कन्हाणं ।
घोरं जणक्खयकरं पडिचोहदिणे य विण्हुस्स ॥ ६२८ ॥

---

१. य वासा पंच य मासा छ हं० कीं० ॥ २. °स्स अर° प्रतिपाठः ॥ ३. च होंति वा° प्रतिपाठः ॥
४. तस्स उ प्रतिपाठः ॥ ५. °ट्ठमीइ हं० कीं० ॥

४१७०. बहुकोह-माण-माया-लोभपसत्तस्स[1] तस्स जम्मम्मि ।
संघं पुण हेसेही गावीरूवेण अहिउंत्ता[2](?त्था) ॥ ६२९ ॥

४१७१. झिज्झंति य पासंडा, चोरेहि य जणवया विलुप्पंति ।
होहिंति दाणि गामा केवलसंवाहमेत्ता वि ॥ ६३० ॥

४१७२. एत्थ किर मज्झदेसे पविरलमणुएसु नामदेसेसु ।
हय-गय-गो-महिसाणं कहिंचि किच्छाहिं उवलंभो ॥ ६३१ ॥

४१७३. चोरा रायकुलमयं, गंध-रसा जिज्झिहिंति अणुसमयं ।
दुब्भिक्खमणावुट्ठी य नाम प(? ब)लियं पवज्जि(? ज्जी)-
ही (?) ॥ ६३२ ॥

४१७४. रातीणं च विरोहो ईईबहुला य जणवया तइया ।
जम्मम्मि तस्स एते नियंव(?ययं) भावा मुणेयव्वा ॥ ६३३ ॥

४१७५. अट्ठारस य कुमारो वरिसा डामरितो[3] तत्तियं कालं ।
अर(?व)सेसयम्मि काले भरहे राया अणंत(?णण्ण)समे ॥ ६३४ ॥

४१७६. जं एयं वरनगरं पाडलिपुत्तं ति विस्सुअं लोए ।
एत्थं होही राया चउम्मुहो नाम नामेणं ॥ ६३५ ॥

४१७७. सो अविणयपज्जत्तो अण्णनरिंदे तणं पिव गणंतो ।
नगरं आहिंडंतो पेच्छीही पंच थूभे उ ॥ ६३६ ॥

४१७८. पुट्ठा य बेंति मणुया "नंदो राया चिरं इहं आसि ।
बलितो अत्थसमिद्धो रूयसमिद्धो जससमिद्धो ॥ ६३७ ॥

४१७९. तेण उ इहं हिरण्णं निक्खित्तं सुबहुचलपमत्तेणं ।
न य णं तरंति अण्णे रायाणो दाणि घेत्तुं जे" ॥ ६३८ ॥

४१८०. तं वयणं सोऊणं खणेहिती ते समंतओ थूभे ।
नंदस्स संतियं तं पडिवज्जइ सो अह हिरण्णं ॥ ६३९ ॥

---

१. °पसत्थस्स प्रतिपाठः ॥ २. °उण्हा हं० की० । °उन्हा ला० ॥ ३. डामरिता होंति तत्ति° हं० की० । डामरितो होंति तत्ति° सं० ला० ॥

४१८१. सो अत्थपडित्थद्धो अण्णनरिंदे तणं विअ गणिंतो ।
अह सव्वतो महंतं खणाविही पुरवरं सव्वं ॥ ६४० ॥

४१८२. नामेण लोणदेवी गावीरूवेण नाम अहिउत्था (?) ।
धरणियला उब्भूया दीसीहि सिलमयी गावी ॥ ६४१ ॥

४१८३. सा किर तइया गावीहोऊणं रायमग्गमोतिण्णा ।
साहुजणं हिंडंतं पाडेही सूसुयायंती ॥ ६४२ ॥

४१८४. ते भिण्णभिक्खभायणविलोलिया भिण्णकोप्परनिडाला ।
भिक्खं पि हु समणगणा न चयंति हु हिंडिउं नयरे ॥ ६४३ ॥

४१८५. वोच्छंति य मयहरगा आयरियपरंपरागयं तच्चं ।
"एस अणागयदोसो चिरदिट्ठो वद्धमाणेणं ॥ ६४४ ॥

४१८६. अण्णे वि अत्थि देसा लहुं लहुं ता इतो अवक्कमिमो ।
एसा वि हु अणुकप्पइ(?) गावीरूवेण अहिउत्था[2]" ॥ ६४५ ॥

४१८७. गावीए उवसग्गा जिणवरवयणं च जे मुणेहिंति ।
गच्छंति अण्णदेसं, तह वि य बहवे न गच्छंति ॥ ६४६ ॥

४१८८. गंगासोणुवसग्गं जिणवरवयणं च जे मुणेहिंति ।
गच्छंति अण्णदेसे, तह वि य वहुया न गच्छंति ॥ ६४७ ॥

४१८९. 'किं अम्ह पलाएणं ? भिक्खस्स किमिच्छियाइ लब्भंते' ।
एवं विजंपमाणा तह वि य वहुया न गच्छंति ॥ ६४८ ॥

४१९०. पुव्वभवनिम्मियाणं दूरे नियडे व्व अलियंताणं ।
कम्माण को पलायइ कालतुलासंविभत्ताणं ? ॥ ६४९ ॥

४१९१. दूरं वच्चइ पुरिसो 'तत्थगतो निव्वुइं लभिस्सामि' ।
तत्थ वि पुव्वकयाइं पुव्वकयाइं पडिक्खंति ॥ ६५० ॥

४१९२. अह दाणि सो नरिंदो चउम्मुहो दुम्मुहो अधम्ममुहो ।
पासंडे पिंडेउं भणिही 'सव्वे करं देह' ॥ ६५१ ॥

---

१. य हं० की० ॥ २. °उच्छा हं० की० । °उत्ता ला० विना ।

४१९३. रुद्धो य समणसंघो अच्छीहिति, सेसया य पासंडा ।
सव्वे दाहिंति करं सहिरण्ण-सुवण्णया जत्थ ॥ ६५२ ॥

४१९४. सव्वे य कुपासंडे मोयावेही बला सलिंगाइं ।
अइतिव्वलोहघत्थो समणे वि अभिद्दवेसी य ॥ ६५३ ॥

४१९५. वोच्छंति य मयहरगा 'अम्हं दायव्वयं न किंचित्थ ।
जं नाम तुब्भ लुब्भा करेहि तं दायसी राय !' ॥ ६५४ ॥

४१९६. रोसेण सूसयंतो सो कइवि दिणे तहेव अच्छीही ।
अह नगरदेवया तं अप्पणिया भणिही "रायं ! ॥ ६५५ ॥

४१९७. किं तूरसि मरिउं जे निसंस ! किं बाहसे समणसंघं ।
सव्वं ते पज्जत्तं नणु कइवाहं पडिच्छामि" ॥ ६५६ ॥

४१९८. उलपडसाडओ सो पडिओ पाएहिं समणसंघस्स ।
'कोवो दिट्ठो भयवं ! कुणह पसायं पसाएमि' ॥ ६५७ ॥

४१९९. 'किं अम्ह पसाएणं ?', तह वि य बहुया तहिं न इच्छंति ।
घोरनिरंतर वासं अ हवासं दाइं वासिहिति ॥ ६५८ ॥

४२००. दिव्वंतरिक्ख-भोमा तइया होहिंति नगरनासा य ।
उप्पाया उ महल्ला सुसमण-समणीण पीडकरा ॥ ६५९ ॥

४२०१. 'संवच्छरपारणए होही असिवं' ति तो तओ निंति ।
सुत्तत्थं कुव्वंता अइसयमादीहिं नाऊणं ॥ ६६० ॥

४२०२. गंतुं पि न चाएंति केई उवगरणवसहिपडिबद्धा ।
केई सावगनिस्सा, केई पुण जंभविस्सा उ ॥ ६६१ ॥

४२०३. तं दाणि समणुबद्धं सतरसरातिंदियाहिं वासिहिति ।
गंगा-सोणापसरो उव्वत्तइ तेण वेगेणं ॥ ६६२ ॥

४२०४. गंगाए वेगेण य सोणस्स य दुद्धरेण सोतेणं ।
अह सव्वतो[1] समंता वुब्भीही पुरवरं रम्मं ॥ ६६३ ॥

---

१. सव्वतो महंता प्रतिपाठः ॥

४१९३. रुद्धो य समणसंघो अच्छीहिति, सेसया य पासंडा ।
सव्वे दाहिंति करं सहिरण्ण-सुवण्णया जत्थ ॥ ६५२ ॥

४१९४. सव्वे य कुपासंडे मोयावेही वला सलिंगाइं ।
अइतिव्वलोहघत्थो समणे वि अभिद्दवेसी य ॥ ६५३ ॥

४१९५. वोच्छंति य मयहरगा 'अम्हं दायव्वयं न किंचित्थ ।
जं नाम तुब्भ लुब्भा करेहि तं दायसी राय !' ॥ ६५४ ॥

४१९६. रोसेण सूसयंतो सो कइवि दिणे तहेव अच्छीही ।
अह नगरदेवया तं अप्पणिया भणिही "रायं ! ॥ ६५५ ॥

४१९७. किं तूरसि मरिउं जे निसंस ! किं वाहसे समणसंघं ।
सव्वं ते पज्जत्तं णणु कइवाहं पडिच्छामि" ॥ ६५६ ॥

४१९८. उलपडसाडओ सो पडिओ पाएहिं समणसंघस्स ।
'कोवो दिट्ठो भयवं ! कुणह पसायं पसाएमि' ॥ ६५७ ॥

४१९९. 'किं अम्ह पसाएणं ?', तह वि य बहुया तहिं न इच्छंति ।
घोरनिरंतर वासं अहवासं दाइ वासिहिति ॥ ६५८ ॥

४२००. दिव्वंतरिक्ख-भोमा तइया होहिंति नगरनासा य ।
उप्पाया उ महल्ला सुसमण-समणीण पीडकरा ॥ ६५९ ॥

४२०१. 'संवच्छरपारणए होही असिवं' ति तो तओ निंति ।
सुत्तत्थं कुव्वंता अइसयमादीहिं नाऊणं ॥ ६६० ॥

४२०२. गंतुं पि न चाएंति केई उवगरणवसहिपडिबद्धा ।
केई सावगनिस्सा, केई पुण जंभविस्सा उ ॥ ६६१ ॥

४२०३. तं दाणि समणुबद्धं सत्तरसरातिंदियाहिं वासिहिति ।
गंगा-सोणापसरो उव्वत्तइ तेण वेगेणं ॥ ६६२ ॥

४२०४. गंगाए वेगेण य सोणस्स य दुद्धरेण सोतेणं ।
अह सव्वतो[1] समंता वुब्भीही पुरवरं रम्मं ॥ ६६३ ॥

---

१. सव्वतो महंता प्रतिपाठः ॥

४१९३. रुद्धो य समणसंघो अच्छीहिति, सेसया य पासंडा।
सव्वे दाहिंति करं सहिरण्ण-सुवण्णया जत्थ ॥ ६५२ ॥

४१९४. सव्वे य कुपासंडे मोयावेही बला सलिंगाइं।
अइतिव्वलोहघत्थो समणे वि अभिद्दवेसी य ॥ ६५३ ॥

४१९५. वोच्छंति य मयहरगा 'अम्हं दायव्वयं न किंचित्थ।
जं नाम तुब्भ लुब्भा करेहि तं दायसी राय !' ॥ ६५४ ॥

४१९६. रोसेण सूसयंतो सो कइवि दिणे तहेव अच्छीही।
अह नगरदेवया तं अप्पणिया भण्णिही "रायं! ॥ ६५५ ॥

४१९७. किं तूरसि मरिउं जे निसंस ! किं बाहसे समणसंघं।
सव्वं ते पज्जत्तं णणु कइवाहं पडिच्छामि" ॥ ६५६ ॥

४१९८. उल्लपडसाडओ सो पडिओ पाएहिं समणसंघस्स।
'कोवो दिट्ठो भयवं ! कुणह पसायं पसाएमि' ॥ ६५७ ॥

४१९९. 'किं अम्ह पसाएणं ?', तह वि य बहुया तहिं न इच्छंति।
घोरनिरंतर वासं अ हवासं दाइं वासिहिति ॥ ६५८ ॥

४२००. दिव्वंतरिक्ख-भोमा तइया होहिंति नगरनासा य।
उप्पाया उ महल्ला सुसमण-समणीण पीडकरा ॥ ६५९ ॥

४२०१. 'संवच्छरपारणए होही असिवं' ति तो तओ निंति।
सुत्तत्थं कुव्वंता अइसयमादीहिं नाऊणं ॥ ६६० ॥

४२०२. गंतुं पि न चाएंति केई उवगरणवसहिपडिबद्धा।
केई सावगनिस्सा, केई पुण जंभविस्सा उ ॥ ६६१ ॥

४२०३. तं दाणि समणुबद्धं सतरसरातिंदियाहिं वासिहिति।
गंगा-सोणापसरो उव्वत्तइ तेण वेगेणं ॥ ६६२ ॥

४२०४. गंगाए वेगेण य सोणस्स य दुद्धरेण सोतेणं।
अह सव्वतो[1] समंता वुब्भीही पुरवरं रम्मं ॥ ६६३ ॥

---

१. सव्वतो महंता प्रतिपाठः ॥

४१८१. सो अत्थपडित्थद्धो अण्णनरिंदे तणं विअ गणिंतो ।
अह सव्वतो महंतं खणाविही पुरवरं सव्वं ॥ ६४० ॥

४१८२. नामेण लोणदेवी गावीरूवेण नाम अहिउत्था (?) ।
धरणियला उब्भूया दीसीहि सिलामयी गावी ॥ ६४१ ॥

४१८३. सा किर तइया गावीहोऊणं रायमग्गमोतिण्णा ।
साहुजणं हिंडंतं पाडेही सूसुयायंती ॥ ६४२ ॥

४१८४. ते भिण्णभिक्खभायणविलोलिया भिण्णकोप्परनिडाला ।
भिक्खं पि हु समणगणा न चयंति हुं[1] हिंडिउं नयरे ॥ ६४३ ॥

४१८५. वोच्छंति य मयहरगा आयरियपरंपरागयं तच्चं ।
"एस अणागयदोसो चिरदिट्ठो वद्धमाणेणं ॥ ६४४ ॥

४१८६. अण्णे वि अत्थि देसा लहुं लहुं ता इतो अवक्कमिमो ।
एसा वि हु अणुकप्पइ(?) गावीरूवेण अहिउंत्था[2]" ॥ ६४५ ॥

४१८७. गावीए उवसग्गा जिणवरवयणं च जे मुणेहिंति ।
गच्छंति अण्णदेसं, तह वि य बहवे न गच्छंति ॥ ६४६ ॥

४१८८. गंगासोणुवसग्गं जिणवरवयणं च जे मुणेहिंति ।
गच्छंति अण्णदेसे, तह वि य बहुया न गच्छंति ॥ ६४७ ॥

४१८९. 'किं अम्ह पलाएणं ? भिक्खस्स किमिच्छियाइ लब्भंते' ।
एवं विजंपमाणा तह वि य बहुया न गच्छंति ॥ ६४८ ॥

४१९०. पुव्वभवनिम्मियाणं दूरे नियडे व्व अलियंताणं ।
कम्माण को पलायइ कालतुलासंविभत्ताणं ? ॥ ६४९ ॥

४१९१. दूरं वच्चइ पुरिसो 'तत्थगतो निव्वुइं लभिस्सामि' ।
तत्थ वि पुव्वकयाइं पुव्वकयाइं पडिक्खंति ॥ ६५० ॥

४१९२. अह दाणि सो नरिंदो चउम्मुहो दुम्मुहो अधम्ममुहो ।
पासंडे पिंडेउं भणिही 'सव्वे करं देह' ॥ ६५१ ॥

---

१. य हं० की० ॥ २. °उच्छा हं० की० । °उत्ता ला० विना ।

४१९३. रुद्धो य समणसंघो अच्छीहिति, सेसया य पासंडा।
सव्वे दाहिंति करं सहिरण्ण-सुवण्णया जत्थ ॥ ६५२ ॥

४१९४. सव्वे य कुपासंडे मोयावेही बला सलिंगाइं।
अइतिव्वलोहघत्थो समणे वि अभिद्दवेसी य ॥ ६५३ ॥

४१९५. वोच्छंति य मयहरगा 'अम्हं दायव्वयं न किंचित्थ।
जं नाम तुब्भ लुब्भा करेहि तं दायसी राय!' ॥ ६५४ ॥

४१९६. रोसेण सूसयंतो सो कइवि दिणे तहेव अच्छीही।
अह नगरदेवया तं अप्पणिया भणिहही "रायं! ॥ ६५५ ॥

४१९७. किं तूरसि मरिउं जे निसंस! किं बाहसे समणसंघं।
सव्वं ते पज्जत्तं नणु कइवाहं पडिच्छामि" ॥ ६५६ ॥

४१९८. उलुपडसाडओ सो पडिओ पाएहिं समणसंघस्स।
'कोवो दिट्ठो भयवं! कुणह पसायं पसाएमि' ॥ ६५७ ॥

४१९९. 'किं अम्ह पसाएणं?', तह वि य बहुया तहिं न इच्छंति।
घोरनिरंतर वासं अ हवासं दाइं वासिहिति ॥ ६५८ ॥

४२००. दिव्वंतरिक्ख-भोमा तइया होहिंति नगरनासा य।
उप्पाया उ महल्ला सुसमण-समणीण पीडकरा ॥ ६५९ ॥

४२०१. 'संवच्छरपारणए होही असिवं' ति तो तओ निंति।
सुत्तत्थं कुव्वंता अइसयमादीहिं नाऊणं ॥ ६६० ॥

४२०२. गंतुं पि न चाएंति केई उवगरणवसहिपडिबद्धा।
केई सावगनिस्सा, केई पुण जंभविस्सा उ ॥ ६६१ ॥

४२०३. तं दाणि समणुवद्धं सतरसरातिंदियाहिं वासिहिति।
गंगा-सोणापसरो उव्वत्तइ तेण वेगेणं ॥ ६६२ ॥

४२०४. गंगाए वेगेण य सोणस्स य दुद्धरेण सोतेणं।
अह सव्वतो समंता वुब्भीही पुरवरं रम्मं ॥ ६६३ ॥

१. सव्वतो महंता प्रतिपाठः ॥

४२०५. आलोइयनियसल्ला पच्चक्खाणेसु निच्चमुज्जुत्ता ।
उच्छिप्पिहिंति साहू गंगाए अग्गवेगेणं ॥ ६६४ ॥

४२०६. केइत्थ साहुवग्गा उवगरणे धणियरागपडिबद्धा ।
कलुणाइं पलोएंता वसहीसहिया उ वुज्झंति ॥ ६६५ ॥

४२०७. 'सामियसणंकुमारा! सरणं ता होहि समणसंघस्स' ।
इणमो वेयावच्चं भणमाणाणं न वट्टिहिति ॥ ६६६ ॥

४२०८. आलोइयनियसल्ला पच्चक्खाणेसु धणियमुज्जुत्ता ।
उच्छिप्पिहिंति समणी गंगाए अग्गवेगेणं ॥ ६६७ ॥

४२०९. काओ वि साहुणीओ उवगरणे धणियरागपडिबद्धा ।
कलुणपलोइणियातो वसहीसहियाओ वुज्झंति ॥ ६६८ ॥

४२१०. 'सामियसणंकुमारा! सरणं ता होहि समणसंघस्स' ।
इणमो वेयावच्चं भणमाणीणं न वट्टिहिति ॥ ६६९ ॥

४२११. आलोइयनिस्सल्ला समणीओ पच्चक्खाइऊण उज्जुत्ता ।
उच्छिप्पिहिंति धणियं गंगाए अग्गवेगेणं ॥ ६७० ॥

४२१२. केई फलगविलग्गा वच्चंती समण-[१]समणिसंघाया ।
आयरियादी य तहा उत्तिन्ना बीयकूलम्मि ॥ ६७१ ॥

४२१३. नगरजणो वि य वूढो कोई लद्धूण फलगखंडाइं ।
समुतिन्नो बीयतडं, कोई पुण तत्थ निहणगतो ॥ ६७२ ॥

४२१४. रण्णो य अत्थजायं पाडिवतो चेव [२]कक्किराया य ।
एयं हवइ [३]उँ वुड्ढं, बहुयं वूढं जलोहेण ॥ ६७३ ॥

४२१५. पासंडा वि य [४]वँण्डा (?) वूढा वेगेण कालसंपत्ता ।
[५]चोइधरं (?चेइहरं) तित्थे (?त्थं) वा पविरलमणुयं च संजायं ॥ ६७४ ॥

---

१. °समणीण सं° प्रतिपाठः ॥ २. श्री अगस्त्यसिंहस्थविराः कल्किराजसंबन्धिप्ररूपणाया निषेधं प्रतिपादयन्ति, तथा च तद्रचितदशवैकालिकसूत्रचूर्णिः—"अणागतमट्ठं ण निद्धारेज्जा—जधा कक्की अमुको वा एवंगुणो राया भविस्सति।" (अगस्त्यसिंहविरचितदशवैकालिकसूत्रचूर्णिः पृ० १६६ पं० २४–२५, प्राकृतग्रन्थपरिषत्प्रकाशित पुस्तके) ॥ ३. हु ला० ॥ ४. तण्हा वू° ला० विना ॥ ५. चोद्दवरं ला० विना ॥

४२१६. सो अत्थपडित्थद्धो मज्झं होही जसो य कित्ती य ।
तम्मि य नगरे वूढे अण्णं नगरं निवेसिहिति ॥ ६७५ ॥

४२१७. अह सव्वतो समंता कारेही पुरवरं महारम्मं ।
आरामुज्जाणजुयं विरायते देवनगरं व ॥ ६७६ ॥

४२१८. पुणरवि आयतणाइं, पुणरवि साहू वि तत्थ विहरंति ।
सम्मं च वुट्ठिकाओ वासिहि संती य वट्टिहिति ॥ ६७७ ॥

४२१९. पडिएण वि कुंभेणं किणं तया य तहिं न हुंति(?) ।
पण्णासं वासाइं होही य समुब्भवो कालो(?) ॥ ६७८ ॥

४२२०. पुणरवि य कुपासंडे मेल्लावेहिति बला सलिंगाइं ।
अइतिव्वलोहघत्थो समणे वि अभिद्दवेसी य ॥ ६७९ ॥

४२२१. तइया वि कप्प-ववहारधारओ संजतो तवाउत्तो ।
आणादिट्ठी समणो भावियसुत्तो पसंस(त)मणो ॥ ६८० ॥

४२२२. वीरेण समाइट्ठो तित्थोगालीए जुगपहाणो त्ति ।
सासणउण्णतिजणणो आयरितो होहिती धीरो ॥ ६८१ ॥

४२२३. पाडिवतो नामेणं अणगारो ते य सुविहिया समणा ।
दुक्खपरिमोयणट्ठा छट्ठऽट्ठमत[वे] वि काहिंति ॥ ६८२ ॥

४२२४. रोसेण मिसिमि[संतो] सो कइवाहं तहेव अच्छी य ।
अह नगरदेवयाओ अप्पणिया वित्तिवेसिया(वेंति 'हे राय!)॥६८३॥

४२२५. किं तूरसि मरिउं जे निसंस ! किं बाहसे समणसंघं ?
सव्वं ते पज्जत्तं नणु कइवाहं पडिच्छामि' ॥ ६८४ ॥

४२२६. तासिं पि य असुणेंतो छट्ठं भिक्खस्स मग्गए भागं ।
काउस्सग्गं च ठिया सक्कस्साराहणट्ठाए ॥ ६८५ ॥

४२२७. गोवाडम्मि निरुद्धा समणा रोसेणं[1] मिसिमिसायंता ।
अंबा जक्खो य भणति 'राय ! म वाहेहि संघं'ति ॥ ६८६ ॥

---

१. °ण समसमायंता हं० की० ॥

४२२८. काउस्सग्गठिएसुं सक्कस्साकंपियं तओ ठाणं ।
आहोहि(इ)य ओहीए सिग्घं तियसाहिवो एइ ॥ ६८७ ॥

४२२९. सो दाहिणलोगपती धम्माणुमती अहम्मदुट्ठमती ।
जिणवयणपडि(डी)कुट्ठं नासेहिति खिप्पमेव तयं ॥ ६८८ ॥

४२३०. छासीतीओ समाओ उग्गो उग्गाउ(ए) दंडनीतीए ।
भोत्तुं गच्छति निहणं नेव्वाण सहस्स दो पुन्ने ॥ ६८९ ॥

[गा. ६९०–९७. कक्किपुत्तदत्तरज्जाभिसेओ संघथुई दत्तरायवंसपरंपरानिद्देसो य]

४२३१. तस्स य पुत्तं दत्तं इंदो अणुसासिऊण जणमज्झे ।
काऊण पाडिहेरं गच्छइ समणे पणमिऊणं ॥ ६९० ॥

४२३२. भद्दं धितिवेलापरिगयस्स सज्झायसलिलपुन्नस्स ।
अक्खोभस्स भगवओ संघसमुद्दस्स रुंदस्स ॥ ६९१ ॥

४२३३. इंदसुयापच्चइयं इंदाणुमयं सधम्मजणियं च ।
सव्वम्मि भरहवासे होही समणाण सक्कारो ॥ ६९२ ॥

४२३४. देवो व समणसंघो पुज्जीही सव्वनगर-गामेसु ।
ऊणा वीस सहस्सा अणोवमो [1]होहि सक्कारो ॥ ६९३ ॥

४२३५. एवं चिय वासेसुं नवसु वि होहिंति सक्कओ राया ।
एगसमएण [2]दस वी सक्कीसाणा उ काहिंति ॥ ६९४ ॥

४२३६. दत्तो वि महाराया जिणाययणमंडियं वसुमतिं तु ।
कारेही सो सिग्घं दिवसे दिवसे य सक्कारं ॥ ६९५ ॥

४२३७. तस्स सुओ जियसत्तू तस्स वि य सुतो उ मेघघोसो त्ति ।
अन्नोन्नरायवंसा जाव विमलवाहणो राया ॥ ६९६ ॥

४२३८. एवं तु मए भणिओ रातीणं वंससंभवो जाव ।
जाव उ दुप्पसहो वि य, एत्तो वोच्छामि सुयहाणिं ॥ ६९७ ॥

---

१. होहीति प्रतिपाठः ॥ २. दीस वि प्रतिपाठः ॥

[गा. ६९८–७०१. संखेवओ केवलनाणाइवोच्छेयपरूवणा]

४२३९. चउसट्ठीवरिसेहिं नेव्वाणगतस्स जिणवरिंदस्स ।
साहूण केवलीणं वोच्छेतो जंबुणामम्मि ॥ ६९८ ॥

४२४०. मण परमोहि पुलाए आहारग खमग उवसमे कप्पे ।
संजमतिय केवलि सिज्झणा य जंबुम्मि वोच्छिन्ना ॥ ६९९ ॥

४२४१. नवसु वि वासेसेवं मण-परमोही-पुलागमादीणं ।
समकालं वोच्छेओ तित्थोगालीए निद्दिट्ठो ॥ ७०० ॥

४२४२. चोद्दसपुव्वच्छेओ वरिससते सत्तरे विणिद्दिट्ठो ।
साहुम्मि थूलभद्दे अन्ने य इमे भवे भावा ॥ ७०१ ॥

[गा. ७०२–८०६. वद्धमाणसामीओ थूलभद्दपज्जंता पट्टपरंपरा थूलभद्दचारियगब्भा य पुव्वधरपरूवणा]

४२४३. कोती कयसज्झातो समणो समणगुणनिउणचिंचइओ ।
पुच्छइ गणिं सुविहियं [1]अइसयनाणी महासत्तं ॥ ७०२ ॥

४२४४. 'भगवं ! कह पुव्वातो(? इं) नट्ठाइं उवरिमाइं चत्तारि ? ।
एयं जहोवदिट्ठं इच्छह सब्भावतो कहिउं' ॥ ७०३ ॥

४२४५. "जह पाडलस्स गुणपायडस्स ति(?वि) परंपरागओ गंधो ।
संसग्गीसंकंतो अहिययरं पायडो होइ ॥ ७०४ ॥

४२४६. एवं सुयधरपडिपुच्छतो नरो परममंदमेहावी ।
थोव [? प] डिपुच्छतो पुण जसपायडगंधतो होइ ॥ ७०५ ॥

४२४७. विण्णाणं जिणवयणं वयाणि न वि दिज्जए अधन्नस्स ।
धण्णस्स दिज्जइ पुणो सद्दहमाणस्स भावेणं ॥ ७०६ ॥

४२४८. अम्हं आयरियाणं सुतीए कण्णाहडं च सोउं जे ।
तित्थोगाली एयं एगमणा मे निसामेह" ॥ ७०७ ॥—

४२४९. तिण्णि य वासा मासड्ड अद्ध बावत्तरिं च सेसाइं ।
सेसाए चउत्थीए तो जातो वड्ढमाणरिसी ॥ ७०८ ॥

---

१. 'अतिशयज्ञानिनम्' इत्यर्थः ॥

४२५०. अट्ठ य सऽद्धा मासा तिन्नेव हवंति तह य वासाइं ।
सेसाए चउत्थीए तो कालगतो महावीरो ॥ ७०९ ॥

४२५१. तम्मि गए गयरागे वोच्छिन्नपुंणब्भवे जिणवरिंदे ।
तित्थोगालिसमासं एगमणा मे निसामेह ॥ ७१० ॥

४२५२. नाणुत्तमस्स धम्मुत्तमस्स धम्मियजणोवदेसस्स ।
आसि सुधम्मो सीसो वायरधम्मो य(? प)उरधम्मो ॥ ७११ ॥

४२५३. तस्स वि य जंबुणाभो जंबूणयरासितवियसमवण्णो ।
तस्स वि पभवो सीसो, तस्स वि सेज्जंभवो सीसो ॥ ७१२ ॥

४२५४. सेज्जंभवस्स सीसो जसभद्दो नाम आसि गुणरासी ।
सुंदरकुलप्पसूतो संभूतो नाम तस्सावि ॥ ७१३ ॥

४२५५. सत्तमतो थिरबाहू जाणुयसीससुपडिच्छियसुबाहू ।
नामेण भद्दबाहू अविही(हिं)सा धम्मभद्दो त्ति ॥ ७१४ ॥

४२५६. सो वि य चोद्दसपुव्वी बारस वासाइं जोगपडिवन्नो ।
सुत्तऽत्थेण निबंधइ अत्थं अज्झयणबंधस्स ॥ ७१५ ॥

४२५७. बलियं च अणावुट्ठी तइया आसी य मज्झदेसस्स ।
दुब्भिक्खविप्परद्धा अण्णं विसयं गया साहू ॥ ७१६ ॥

४२५८. केहि वि विराहणाभीरुएहिं अइभीरुएहिं कम्माणं ।
समणेहिं संकिलिट्ठं पच्चक्खायाइं भत्ताइं ॥ ७१७ ॥

४२५९. वेयड्ढकंदरासु य नदीसु सेढी-समुद्दकूलेसु ।
इहलोगअपडिबद्धा य तत्थ जयणाए वट्टंति ॥ ७१८ ॥

४२६०. ते आगया सुकाले सग्गगमणसेसया ततो साहू ।
बहुयाणं वासाणं मगहाविसयं अणुप्पत्ता ॥ ७१९ ॥

४२६१. ते दाइं एक्कमेक्कं गयमयसेसा चिरं सुदट्ठूणं ।
परलोगगमणपच्चागय व्व मण्णंति अप्पाणं ॥ ७२० ॥

---

१. °पुणुब्भवे सं० ला० ॥

४२६२. ते बेंति एक्कमेक्कं 'सज्झाओ कस्स केत्तिओ धरति ? ।
हंदि हु दुक्कालेणं अम्हं नट्ठो उ सज्झाओ' ॥ ७२१ ॥

४२६३. जं जस्स धरइ कंठे तं तं परियट्टिऊण सव्वेसिं ।
तो णेहिं पिंडिताइं तहियं एक्कारसंगाइं ॥ ७२२ ॥

४२६४. ते बेंति "सव्वसारस्स दिट्ठिवायस्स नत्थि पडिसारो ।
कह पुव्वधरेण विणा पवयणसारं धरेहामो ? ॥ ७२३ ॥

४२६५. सम्मस्स भद्दबाहुस्स नवरि चोद्दस वि अपरिसेसाइं ।
पुव्वाइं अण्णत्थ उ न कहिंचि वि अत्थि पडिसारो ॥ ७२४ ॥

४२६६. सो वि य चोद्दसपुव्वी बारस वासाइं जोगपडिवन्नो ।
देज्ज न व देज्ज वा वायणं ति वाहिप्पऊ ताव" ॥ ७२५ ॥

४२६७. संघाडएण गंतूण आणितो समणसंघवयणेणं ।
सो संघथेरपमुहेहि गणसमूहेहिं आभट्ठो ॥ ७२६ ॥

४२६८. 'तं अज्जकालियजिणो [?य] वीरसंघो तं (?उ) जायए सव्वो ।
पुव्वसुयं[1]क्कमधारय ! पुव्वाणं वायणं देहि' ॥ ७२७ ॥

४२६९. सो भणति एव भणिए असि[?लि]ट्ठकिलिट्ठएण वयं[2]णेणं ।
"न हु ता अहं समत्थो इण्हिं मे वायणं दाउं ॥ ७२८ ॥

४२७०. अप्पट्ठे आउत्तस्स मज्झ किं वायणाए कायव्वं ?"
एवं च भणियमेत्ता रोसस्स वसं गया साहू ॥ ७२९ ॥

४२७१. अह विण्णविंति साहू 'तं चेव सि पाडिपुच्छणं अम्हं ।
एव भणंतस्स तुहं को दंडो होइ ? तं मुणसु' ॥ ७३० ॥

४२७२. सो भणति एव भणिए अविसन्नो वीरवयणनियमेण ।
'वज्जेयव्वो सुयनिण्हतो त्ति अह सव्वसाहूहिं' ॥ ७३१ ॥

४२७३. 'तं एव जाणमाणो नेच्छसि ने पाडिपुच्छयं दाउं ।
तं थाणं पत्तं ते, कह तं पासे ठवीहामो ?' ॥ ७३२ ॥

---

१. °सुयकम्मधा° सर्वासु प्रतिषु ॥ २. वयणाणं सर्वासु प्रतिषु ॥

४२७४. वारसविहसंभोगे [य] वज्जए तो तयं समणसंघो ।
'जं ने जाइज्जंतो न वि इच्छसि वायणं दाउं' ॥ ७३३ ॥

४२७५. सो भणति एव भणिए जसभरितो अयसभीरुतो धीरो ।
"एक्केण कारणेणं इच्छं भे वायणं दाउं ॥ ७३४ ॥

४२७६. अप्पट्ठे आउत्तो परमट्ठे सुट्ठु दाणि उज्जुत्तो ।
न वि हं वाहरियव्वो, अहं पि न वि वाहरिस्सामि ॥ ७३५ ॥

४२७७. पारियकाउस्सग्गो भत्तट्ठितो(? ट्ठितओ) व अहव सज्झाए ।
निंतो व अइंतो वा एवं भे वायणं दाहं" ॥ ७३६ ॥

४२७८. 'बाढं'ति समणसंघो 'अम्हे अणुयत्तिमो तुहं छंदं ।
देहि य, धम्मो(? म्मा)वाहं(? यं) तुम्हं छंदेण घेच्छामो ॥ ७३७ ॥

४२७९. जे आसी मेहावी उज्जुत्ता गहण-धारणसमत्था ।
ताणं पंचसयाइं सिक्खगसाहूण गहियाइं ॥ ७३८ ॥

४२८०. वेयावच्चगरा से एक्केक्कसे(स्से)व उव्वि(ट्ठि)[1]या दो दो ।
भिक्खम्मि अपडिवद्धा दिया य रत्तिं च सिक्खंति ॥ ७३९ ॥

४२८१. ते एगसंघसाहू[2] वायणपडिपुच्छणाए[3] परितंता ।
वाहारं अलहंता तत्थ य जं किंचि असुणेंता ॥ ७४० ॥

४२८२. उज्जुत्ता मेहावी सद्धाए वायणं अलभमाणा ।
अह ते थोवथो(त्थो)वा सव्वे समणा विनिस्सरिया ॥ ७४१ ॥

४२८३. एक्को नवरि न मुंचति सगडालकुलस्स जसकरो धीरो ।
नामेण थूलभद्दो अविही(हिं)साधम्मभद्दो त्ति ॥ ७४२ ॥

४२८४. सो नवरि अपरितंतो पयमद्धपयं च तत्थ सिक्खंतो ।
अन्नेइ भद्दबाहुं थिरबाहू अट्ठ वरिसाइं ॥ ७४३ ॥

४२८५. सुंदरअट्ठपयाइं अट्ठहिं वासेहिं अट्ठमं पुव्वं ।
भिंदति अभिण्णहियतो आमेलेउं अह पवत्तो ॥ ७४४ ॥

---

१. उज्झिया हं० । उच्चिया की० ॥ २. एव संघ° सं० ॥ ३. °परिपु° की० ला० ॥

४२८६. तस्स वि दाइं समत्तो तवनियमो एव भद्दबाहुस्स ।
सो पारिततवनियमो वाहरिउं[1] जे अह पवत्तो ॥ ७४५ ॥

४२८७. अह भणइ भद्दबाहू 'पढमं ता अट्ठमस्स वासस्स ।
अणगार ! न हु किलम्मसि भिक्खे सज्झायजोगे य' ॥ ७४६ ॥

४२८८. सो अट्ठमस्स वासस्स तेण पढमिल्लयं समाभट्ठो ।
'कीस य परितम्मीहं धम्मावाए अहिज्जंतो' ॥ ७४७ ॥

४२८९. एकं ता मे पुच्छं 'केत्तियमेत्तं मि सिक्खितो होज्जा ? ।
केत्तियमेत्तं च गयं ? अट्ठहिं वासेहिं किं लद्धं ?' ॥ ७४८ ॥

४२९०. 'मंदरगिरिस्स पासम्मि सरिसवं निक्खिवेज्ज जो पुरिसो ।
सरिसवमेत्तं विगयं मंदरमेत्तं च ते सेसं' ॥ ७४९ ॥

४२९१. सो भणति एव भणिए 'भीतो न वि ता अहं समत्थो मि ।
अप्पं च महं आउं बहू [य] सुयमंदरो सेसो' ॥ ७५० ॥

४२९२. 'मा भाहि नित्थरीहिसि अप्प[?य]तरएण वीर ! कालेणं ।
मज्झ नियमो समत्तो पुच्छाहि दिवा य रत्तिं च' ॥ ७५१ ॥

४२९३. सो सिक्खिउं पयत्तो दिट्ठत्थो सुट्ठु दिट्ठिवायम्मि ।
पुव्वक्खतोवसमियं पुव्वगतं पुव्वनिद्दिट्ठं ॥ ७५२ ॥

४२९४. संपति एक्कारसमं पुव्वं अतिवयति वणदवो चेव ।
झत्ति तओ भगिणीतो दट्ठुमणा वंदणनिमित्तं ॥ ७५३ ॥

४२९५. जक्खा य जक्खदिण्णा भूया तह हवति भूयदिण्णा य ।
सेणा वेणा रेणा भगिणीतो थूलभद्दस्स ॥ ७५४ ॥

४२९६. एया सत्त जणीओ बहुस्सुया नाण-चरणसंपण्णा ।
सगडालबालियातो भाउं अवलोइउं एंति[2] ॥ ७५५ ॥

४२९७. तो वंदिऊण पाए सुभद्दबाहुस्स दीहबाहुस्स ।
पुच्छंति 'भाउओ णे कत्थ गतो थूलभद्दो ?' त्ति ॥ ७५६ ॥

---

१. वोहरि सं०। पोहरि° ह०। मोहरि° की०॥ २. इंति हं०॥

४२९८. अह भणइ भद्दबाहू 'सो परियट्टेति सिवघरे अंतो।
वच्चह तहिं विदच्छिह सज्झाय-ज्झाणउज्जुत्तं' ॥ ७५७ ॥

४२९९. इयरो वि य भगिणीओ दट्ठूणं तत्थ थूलभद्दरिसी।
चिंतइ गारवयाए 'सुयइड्ढिं ताव दाएमि' ॥ ७५८ ॥

४३००. सो धवलवसभमेत्तो जातो विक्खिण्णकेसरजडालो।
घणमुक्कससिसरिच्छो कुंजरकुलभीसणो सीहो ॥ ७५९ ॥

४३०१. तं सीहं दट्ठूणं भीयाओ सिवघरा विनिस्सरिया।
भणितो य णाहिं [उ] गुरू 'एत्थ हु सीहो अतिगतो'त्ति ॥ ७६० ॥

४३०२. 'नत्थेत्थ कोइ सीहो, सो चेव य एस भाउओ तुब्भं।
इड्ढीपत्तो जातो [तो] सुयइड्ढिं पयंसेइ' ॥ ७६१ ॥

४३०३. तं वयणं सोऊणं तातो अंचियतणूरुहसरीरा।
संपत्थियाओ तत्तो जत्तो सो थूलभद्दरिसी ॥ ७६२ ॥

४३०४. जह सागरो व्व उव्वेलमतिगतो पडिगतो सयं ठाणं।
संपलियंकनिसन्नो धम्मज्झाणं पुणो झाइ ॥ ७६३ ॥

४३०५. दुपु (? उग्घु)ट्ठमहुरकंठं सो परियट्टेइ ताव पाढमयं।
भणियं च नाहिं 'भाउग! सीहं दट्ठूण ते भीया' ॥ ७६४ ॥

४३०६. सो वि य पागडदंतं दरवियसियकमलसच्छहं हसिउं।
भणइ य 'गारवयाए सुयइड्ढी दरिसिया य मए' ॥ ७६५ ॥

४३०७. तं वयणं सोऊणं तातो अंचियतणूरुहसरीरा।
पुच्छंति पंजलिउडा वागरणऽत्थे सुणिउणऽत्थे ॥ ७६६ ॥

४३०८. इयरो वि य भगिणीओ वीसज्जेऊण थूलभद्दरिसी।
उचियम्मि देसकाले सज्झायमुवट्ठिओ काउं ॥ ७६७ ॥

४३०९. अह भणइ भद्दबाहू 'अणगार! अलाहि एत्तियं तुज्झं।
परियट्टंतो अच्छसु एत्तियमेत्तं चियत्तं मे' ॥ ७६८ ॥

---

१. °सिरिच्छो सं० हं० कां० ॥

४३१०. अह भणइ थूलभद्दो पच्छायावेण तावियसरीरो।
"इड्ढीगारवयाए सुयविसयं जेण अवरद्धं ॥ ७६९ ॥

४३११. न वि ताव मज्झ मण्णुं जह मे ण समाणियाइं पुव्वाइं।
अप्पा हु मए अवराहितो त्ति खलियं खमे मज्झं ॥ ७७० ॥

४३१२. एतेहि नासियव्वं सए वि णाए वि जह(?) सासणे भणियं।
जं पुण मे अवरद्धं एयं पुण डहति सव्वंगं ॥ ७७१ ॥

४३१३. वोच्छंति य मयहत(?हय)रया अणागता जे य संपतीकाले।
गारवियथूलमद्दम्मि नाम नट्ठाइं पुव्वाइं" ॥ ७७२ ॥

४३१४. अह विण्णविंति साहू सगच्छया करिय अंजलिं सीसे।
"भद्दस्स ता पसीयह इमस्स एक्कावराहस्स ॥ ७७३ ॥

४३१५. रागेण व दोसेण व जं च पमाएण किंचि अवरद्धं।
तं भे सउत्तरगुणं अपुणक्कारं खमावेति" ॥ ७७४ ॥

४३१६. अह सुरकरिकरउवमाणबाहुणा भद्दबाहुणा भणियं।
"मा गच्छह निब्बंधं, कारणमेगं निसामेह ॥ ७७५ ॥

४३१७. रायकुलसरिसभूते सगडालकुलम्मि एस संभूतो।
डहराओ चेव पुणो निम्मातो सव्वसत्थेसु ॥ ७७६ ॥

४३१८. कोसानामं गणिया समिद्धकोसा य विउलकोसा य।
जीए घरे उवरुद्धो रतिसंवेसंवि(?सम्मि) वे(?दे)सम्मि ॥ ७७७ ॥

४३१९. बारसवासपउत्थो कोसाए घरम्मि सिरिघरसमम्मि।
सोऊण य पिउमरणं रण्णो वयणेण निग्गच्छी ॥ ७७८ ॥

४३२०. तेगिच्छिसरिसवण्णं कोसं आपुच्छए तयं धणियं।
'खिप्पं खु एह सामिय! अहयं न हु वायरा सेयं(?)' ॥ ७७९ ॥

४३२१. भवणोरोहविमुक्को छज्जइ चंदो व सोमगंभीरो।
परिमलसिरिं वहंतो जोण्हानिवहं ससी चेव ॥ ७८० ॥

---

१. वायरा हं० की०। वायरा सेद्दं सं०। वायरा सेहं ला० ॥

४३२२. भवणाओ निग्गओ सो सारंगे परियणेण कड्ढिंतो ।
मत्तवरवारणगओ इ(?अ)ह पत्तो राउलद्दारं ॥ ७८१ ॥

४३२३. अंतेउरं अइगतो विणीयविणओ परित्तसंसारो ।
काऊण य जयसद्दो रण्णो पुरतो ठिओ आसि ॥ ७८२ ॥

४३२४. अह भणइ नंदराया 'मंतिपयं गिण्ह थूलभद्द ! महं ।
पडिवज्जसु तेवट्ठाइं तिण्णि नगराऽऽगरसयाइं ॥ ७८३ ॥

४३२५. रायकुलसरिसभूए सगडालकुलम्मि तं सि संभूओ ।
सत्थेसु य निम्मातो गिण्हसु पिउसंतियं एयं' ॥ ७८४ ॥

४३२६. अह भणइ थूलभद्दो गणियापरिमलसमप्पियसरीरो ।
'सामी ! कयसामत्थो पुणो [वि] भे विण्णवेसामि' ॥ ७८५ ॥

४३२७. अह भणति नंदराया 'केण समं दाइं तुज्झ सामत्थं ? ।
को अण्णो वरतरतो निम्मातो सव्वसत्थेसु ?' ॥ ७८६ ॥

४३२८. कंबलरयणेण ततो अप्पाणं सुट्ठु संवरित्ताणं ।
अंसूणि[1] निण्हुयंतो असोगवणियं अह पविट्ठो ॥ ७८७ ॥

४३२९. जत्तियमेत्तं दिण्णं जत्तियमेत्तं इमं मि भुत्तं ति ।
एत्तो नवरि पडामो झसो व्व मीणाउलघरम्मि ॥ ७८८ ॥

४३३०. आणा रज्जं भोगा रण्णो पासम्मि आसणं पढमं ।
सुव्वत्त इमं न खमं, खमं तु अप्पक्खमं काउं ॥ ७८९ ॥

४३३१. केसे परिचिंतंतो रायकुलाओ य जे परिकिलेसे ।
नरएसु य जे केसे तो लुंचति अप्पणो केसे ॥ ७९० ॥

४३३२. तं चिय परिहियवत्थं छेत्तूणं कुणइ अग्गतो आरं ।
कंबलरयणोगुंठिं काउं रण्णो ठिओ पुरतो ॥ ७९१ ॥

४३३३. 'एयं मे सामत्थं भणाइ अवणेहि(इ) मत्थतोगुंठिं' ।
तो णं केसविहूणं केसेहि विणा पलोएति ॥ ७९२ ॥

---

१. अंसूण निण्हयंतो हं० की० ॥

४३३४. अह भणइ नंदराया 'लाभो ते धीर! नित्थराहि य णं'।
'बाढं' ति भाणिऊणं अह सो संपत्थितो तत्तो ॥ ७९३ ॥

४३३५. अह भणति नंदराया 'वच्चइ गणियाघरं जइ कहंचि।
[1]तो णं [2]असच्चवादी तीसे पुरतो विवाएमि' ॥ ७९४ ॥

४३३६. सो कुलघरसामिद्धिं गणियाघरसंतियं च सामिद्धिं।
पाएण पणोल्लेउं नीती नगरा अणवयक्खो ॥ ७९५ ॥

४३३७. जो एवं पव्वइओ एवं सज्झाय-ज्झाणउज्जुत्तो।
गारवकरणेण हिओ सीलभरूव्वहणधोरेयो ॥ ७९६ ॥

४३३८. जह जह एही कालो तह तह अप्पावराहसंरद्धा।
अणगारा [3]पडिणीते निसंसयं उवद्द(?उद्द)वेहिंति ॥ ७९७ ॥

४३३९. उप्पायणीहि अवरे, केई [4]विज्जाय उप्पइत्ताणं।
विउरुव्विहि विज्जाहिं दाइं काहिंती उड्डाहं ॥ ७९८ ॥

४३४०. मंतेहि य चुण्णेहि य कुच्छियविज्जाहि तह निमित्तेणं।
काऊणं उवघायं भमिहिंति अणंतसंसारे" ॥ ७९९ ॥

४३४१. अह भणइ थूलभद्दो 'अन्नं रूवं न किंचि काहामो।
इच्छामि जाणिउं जे अहयं चत्तारि पुव्वाइं' ॥ ८०० ॥

४३४२. 'नाहिसि तं पुव्वाइं सुयमेत्ताइं च उग्गहाहिंति।
दस पुण ते अणुजाणे, जाण पणट्ठाइं चत्तारि' ॥ ८०१ ॥

४३४३. एतेण कारणेण उ पुरिसजुगे अट्ठमम्मि वीरस्स।
सयराहेण पणट्ठाइं जाण चत्तारि पुव्वाइं ॥ ८०२ ॥

४३४४. अणवट्ठप्पो य तवो तवपारंची य दो वि वोच्छिन्ना।
चोद्दसपुव्वधरम्मी, धरंति सेसा उ जा तित्थं ॥ ८०३ ॥

४३४५. तं एवमंगवंसो य नंदवंसो य मरुयवंसो य।
सयराहेण पणट्ठा समयं [5]सज्झायवंसेण ॥ ८०४ ॥

१. तो हं अ° सं० ला० ॥ २. 'असत्यवादिनम्' इत्यर्थः ॥ ३. पडणीते हं० की० ला० ॥
४. 'विद्यया' इत्यर्थः ॥ ५. सज्झाणवं° की० ॥

४३२२. भवणाओ निग्गओ सो सारंगे परियणेण कड्ढितो।
मत्तवरवारणगओ इ(?अ)ह पत्तो राउलद्दारं ॥ ७८१ ॥

४३२३. अंतेउरं अइगतो विणीयविणओ परित्तसंसारो।
काऊण य जयसद्दो रण्णो पुरतो ठिओ आसि ॥ ७८२ ॥

४३२४. अह भणइ नंदराया 'मंतिपयं गिण्ह थूलभद्द! महं।
पडिवज्जसु तेवट्ठाइं तिण्णि नगराऽऽगरसयाइं ॥ ७८३ ॥

४३२५. रायकुलसरिसभूए सगडालकुलम्मि तं सि संभूओ।
सत्थेसु य निम्मातो गिण्हसु पिउसंतियं एयं' ॥ ७८४ ॥

४३२६. अह भणइ थूलभद्दो गणियापरिमलसमप्पियसरीरो।
'सामी! कयसामत्थो पुणो [वि] भे विण्णवेसामि' ॥ ७८५ ॥

४३२७. अह भणति नंदराया 'केण समं दाइ तुज्झ सामत्थं?।
को अण्णो वरतरतो निम्मातो सव्वसत्थेसु?' ॥ ७८६ ॥

४३२८. कंबलरयणेण ततो अप्पाणं सुट्ठु संवरित्ताणं।
[1]अंसूणि निण्हुयंतो असोगवणियं अह पविट्ठो ॥ ७८७ ॥

४३२९. जत्तियमेत्तं दिण्णं जत्तियमेत्तं इमं मि भुत्तं ति।
एत्तो नवरि पडामो झसो व्व मीणाउलघरम्मि ॥ ७८८ ॥

४३३०. आणा रज्जं भोगा रण्णो पासम्मि आसणं पढमं।
सुव्वत्त इमं न खमं, खमं तु अप्पक्खमं काउं ॥ ७८९ ॥

४३३१. केसे परिचिंतंतो रायकुलाओ य जे परिकिलेसे।
नरएसु य जे केसे तो लुंचति अप्पणो केसे ॥ ७९० ॥

४३३२. तं चिय परिहियवत्थं छेत्तूणं कुणइ अग्गतो आरं।
कंबलरयणोगुंठिं काउं रण्णो ठिओ पुरतो ॥ ७९१ ॥

४३३३. 'एयं मे सामत्थं भणाइ अवणेहि(इ) मत्थतोगुंठिं'।
तो णं केसविहूणं केसेहि विणा पलोएति ॥ ७९२ ॥

---

१. अंसूण निण्हयंतो हं० की० ॥

४३३४. अह भणइ नंदराया 'लाभो ते धीर ! नित्थराहि य णं'।
'बाढं' ति भाणिऊणं अह सो संपत्थितो तत्तो ॥ ७९३ ॥

४३३५. अह भणति नंदराया 'वच्चइ गणियाघरं जइ कहंचि।
[1]तो णं [2]असच्चवादी तीसे पुरतो विवाएमि' ॥ ७९४ ॥

४३३६. सो कुलघरसामिद्धिं गणियाघरसंतियं च सामिद्धिं।
पाएण पणोल्लेउं नीती नगरा अणवयक्खो ॥ ७९५ ॥

४३३७. जो एवं पव्वइओ एवं सज्झाय-झाणउज्जुत्तो।
गारवकरणेण हिओ सीलभरूव्वहणधोरेयो ॥ ७९६ ॥

४३३८. जह जह एही कालो तह तह अप्पावराहसंरद्धा।
अणगारा [3]पडिणीते निसंसयं उवद्द(?उद्द)वेहिंति ॥ ७९७ ॥

४३३९. उप्पायणीहि अवरे, केई [4]विन्नाय उप्पइत्ताणं।
विउरुव्विहि विज्जाहिं दाइं काहिंती उड्डाहं ॥ ७९८ ॥

४३४०. मंतेहि य चुण्णेहि य कुच्छियविज्जाहि तह निमित्तेणं।
काऊणं उवघायं भमिहिंति अणंतसंसारे" ॥ ७९९ ॥

४३४१. अह भणइ थूलभद्दो 'अन्नं रूवं न किंचि काहामो।
इच्छामि जाणिउं जे अहयं चत्तारि पुव्वाइं' ॥ ८०० ॥

४३४२. 'नाहिसि तं पुव्वाइं सुयमेत्ताइं च उग्गहाहिंति।
दस पुण ते अणुजाणे, जाण पणट्ठाइं चत्तारि' ॥ ८०१ ॥

४३४३. एतेण कारणेण उ पुरिसजुगे अट्ठमम्मि वीरस्स।
सयराहेण पणट्ठाइं जाण चत्तारि पुव्वाइं ॥ ८०२ ॥

४३४४. अणवट्ठप्पो य तवो तवपारंची य दो वि वोच्छिन्ना।
चोद्दसपुव्वधरम्मी, धरंति सेसा उ जा तित्थं ॥ ८०३ ॥

४३४५. तं एवमंगवंसो य नंदवंसो य मरुयवंसो य।
सयराहेण प[?]ट्ठा समयं [5]सज्झायवंसेण ॥ ८०४ ॥

---

१. तो हं अ° सं० ला० ॥ २. 'असत्यवादिनम्' इत्यर्थः ॥ ३. पडणीते हं० की० ला० ॥ ४. 'विद्यया' इत्यर्थः ॥ ५. सज्झाणत्तं° की० ॥

४३४६. पढमो दसपुव्वीणं सयडालकुलस्स जसकरो धीरो।
नामेण थूलभद्दो अविहिंसाधम्मभद्दो त्ति ॥ ८०५॥

४३४७. नामेण सच्चमित्तो समणो समणगुणनिउणचिंचइओ।
होही अपच्छिमो किर दसपुव्वी धारओ धीरो॥ ८०६॥

[गा. ८०७–३६. सुयवोच्छेयकमनिरूवणं]

४३४८. एयस्स पुव्वसुयसायरस्स उदहि व्व अपरिमेयस्स।
सुणसु जह अथ(?इत्थ) काले परिहाणी दीसते पच्छा॥ ८०७॥

४३४९. पुव्वसुयतेल्लभरिए विज्झाए सच्चमित्तदीवम्मि।
धम्मावायनिमिल्लो होही लोगो[1] सुयनिमिल्लो॥ ८०८॥

४३५०. वोलीणम्मि सहस्से वरिसाणं वीरमोक्खगमणाओ।
उत्तरवायगवसभे पुव्वगयस्सा भवे छेदो॥ ८०९॥

४३५१. वरिससहस्से पुण्णे तित्थोगालीए वड्ढमाणस्स।
नासीही पुव्वगतं अणुपरिवाडीए जं जस्स॥ ८१०॥

४३५२. पण्णासा वरिसेहिं य बारसवरिससएहिं वोच्छेदो।
दिण्णगणि-पूसमित्ते सं[2]विवाहाणं छलंगाणं॥ ८११॥

४३५३. नामेण पूसमित्तो समणो समणगुणनिउणचिंचइओ।
होही अपच्छिमो किर विवाहसुयधारको धीरो॥ ८१२॥

४३५४. तम्मि य विवाहरुक्खे चुलसीतीपयसहस्सगुणकलिओ।
सहस च्चिय संभंतो होही गुणनिप्फलो लोगो॥ ८१३॥

४३५५. समवायववच्छेदो तेरसहिं सतेहिं होहि वासाणं।
माढरगोत्तस्स इहं संभूतजतिस्स मरणम्मि॥ ८१४॥

४३५६. तेरसवरिससतेहिं पण्णासासमहिएहिं वोच्छेदो।
अज्जवजतिस्स मरणे ठाणस्स जिणेहिं निद्दिट्ठो॥ ८१५॥

---

१. लोगो य सुयमिल्लो हं० की०॥ २. सविवाहरणं सर्वासु प्रतिषु॥

४३५७. चोद्दसवरिससतेहिं वोच्छेदो जेट्ठभूतिसमणम्मि ।
कासवगोत्ते णेओ कप्प-व्ववहारसुत्तस्स ॥ ८१६ ॥

४३५८. भणिदो दसाण छेदो पन्नरससएहिं होइ वरिसाणं ।
समणम्मि फग्गुमित्ते गोयमगोत्ते महासत्ते ॥ ८१७ ॥

४३५९. भारद्दायसगुत्ते सूयगडंगं महासमणनामे ।
अगुणव्वीससतेहिं जाही वरिसाण वोच्छित्तिं ॥ ८१८ ॥

४३६०. वरिससहस्सेहिं इहं दोहि विसाहे मुणिम्मि वोच्छेदो ।
वीरजिणधम्मतित्थे होहि निसीहस्स निद्दिट्ठो ॥ ८१९ ॥

४३६१. विण्हुमुणिम्मि मरंते हारितगोत्तम्मि होति वीसाए ।
वरिसाण सहस्सेहिं आयारंगस्स वोच्छेदो ॥ ८२० ॥

४३६२. अह दूसमाए सेसे होही नामेण दुप्पसहसमणो ।
अणगारो गुणऽगारो धम्मागारो तवागारो ॥ ८२१ ॥

४३६३. सो किर आयारधरो अपच्छिमो होहिती भरहवासे ।
तेण समं आयारो नस्सीहि समं चरित्तेणं ॥ ८२२ ॥

४३६४. अणुओगच्छिण्णयारो (?) अह समणगणस्स दावियायारो (? रे) ।
आयारम्मि पणट्ठे होहिति तइया अणायारो ॥ ८२३ ॥

४३६५. चंकंमिउं[1] वरतरं(? तरयं) तिमिसगुहाए व मंधकाराए ।
न य तइया समणाणं आयारसुते पणट्ठम्मि ॥ ८२४ ॥

४३६६. निज्झीणा पासंडा चोरेहिं जणो विलुप्पते अहियं !
होहिंति तया गामा केवलनामावसेसा उ ॥ ८२५ ॥

४३६७. वीसाए सहस्सेहिं पंचहिं य सतेहिं होइ वरिसाणं ।
पूसे वच्छसगोत्ते वोच्छेदो उत्तरज्झाए ॥ ८२६ ॥

४३६८. वीसाए सहस्सेहिं वरिससहस्सेहिं (?वरिसाण सएहिं) नवहिं वोच्छेदो ।
दसवेतालियसुत्तस्स दिण्णसाहुम्मि बोधव्वो ॥ ८२७ ॥

---

१. चंकामिउं सं० ला० ॥

४३४६. पढमो दसपुव्वीणं सयडालकुलस्स जसकरो धीरो।
नामेण थूलभद्दो अविहिंसाधम्मभद्दो त्ति ॥ ८०५ ॥

४३४७. नामेण सच्चमित्तो समणो समणगुणनिउणचिंचइओ।
होही अपच्छिमो किर दसपुव्वी धारओ धीरो ॥ ८०६ ॥

[गा. ८०७–३६. सुयवोच्छेयकमनिरूवणं]

४३४८. एयस्स पुव्वसुयसायरस्स उदहि व्व अपरिमेयस्स।
सुणसु जह अथ(?इत्थ) काले परिहाणी दीसते पच्छा ॥ ८०७ ॥

४३४९. पुव्वसुयतेल्लभरिए विज्झाए सच्चमित्तदीवम्मि।
धम्मावायनिमिल्लो होही लोगो[1] सुयनिमिल्लो ॥ ८०८ ॥

४३५०. वोलीणम्मि सहस्से वरिसाणं वीरमोक्खगमणाओ।
उत्तरवायगवसभे पुव्वगयस्सा भवे छेदो ॥ ८०९ ॥

४३५१. वरिससहस्से पुण्णे तित्थोगालीए वड्ढमाणस्स।
नासीही पुव्वगतं अणुपरिवाडीए जं जस्स ॥ ८१० ॥

४३५२. पण्णासा वरिसेहिं य बारसवरिससएहिं वोच्छेदो।
दिण्णगणि-पूसमित्ते सं[2]विवाहाणं छलंगाणं ॥ ८११ ॥

४३५३. नामेण पूसमित्तो समणो समणगुणनिउणचिंचइओ।
होही अपच्छिमो किर विवाहसुयधारको धीरो ॥ ८१२ ॥

४३५४. तम्मि य विवाहरुक्खे चुलसीतीपयसहस्सगुणकलिओ।
सहस च्चिय संभंतो होही गुणनिप्फलो लोगो ॥ ८१३ ॥

४३५५. समवायववच्छेदो तेरसहिं सतेहिं होहि वासाणं।
माढरगोत्तस्स इहं संभूतजतिस्स मरणम्मि ॥ ८१४ ॥

४३५६. तेरसवरिससतेहिं पण्णासासमहिएहिं वोच्छेदो।
अज्जवजतिस्स मरणे ठाणस्स जिणेहिं निद्दिट्ठो ॥ ८१५ ॥

---

१. लोगो य सुयमिल्लो हं० की० ॥ २. सविवाहरणं सर्वासु प्रतिषु ॥

४३५७. चोद्दसवरिससतेहिं वोच्छेदो जेट्ठभूतिसमणम्मि ।
कासवगोत्ते णेओ कप्प-व्ववहारसुत्तस्स ॥ ८१६ ॥

४३५८. भणिदो दसाण छेदो पन्नरससएहिं होइ वरिसाणं ।
समणम्मि फग्गुमित्ते गोयमगोत्ते महासत्ते ॥ ८१७ ॥

४३५९. भारद्दायसगुत्ते सूयगडंगं महासमणनामे ।
अगुणव्वीससतेहिं जाही वरिसाण वोच्छित्तिं ॥ ८१८ ॥

४३६०. वरिससहस्सेहिं इहं दोहि विसाहे मुणिम्मि वोच्छेदो ।
वीरजिणधम्मतित्थे होहि निसीहस्स निद्दिट्ठो ॥ ८१९ ॥

४३६१. विण्हुमुणिम्मि मरंते हारितगोत्तम्मि होति वीसाए ।
वरिसाण सहस्सेहिं आयारंगस्स वोच्छेदो ॥ ८२० ॥

४३६२. अह दूसमाए सेसे होही नामेण दुप्पसहसमणो ।
अणगारो गुणऽगारो धम्मागारो तवागारो ॥ ८२१ ॥

४३६३. सो किर आयारधरो अपच्छिमो होहिती भरहवासे ।
तेण समं आयारो नस्सीहि समं चरित्तेणं ॥ ८२२ ॥

४३६४. अणुओगच्छिण्णयारो (?) अह समणगणस्स दावियायारो (? रे) ।
आयारम्मि पणट्ठे होहिति तइया अणायारो ॥ ८२३ ॥

४३६५. चंकमिउं[1] वरतरं(? तरयं) तिमिसगुहाए व मंधकाराए ।
न य तइया समणाणं आयारसुते पणट्ठम्मि ॥ ८२४ ॥

४३६६. निज्झीणा पासंडा चोरेहिं जणो विलुप्पते अहियं !
होहिंति तया गामा केवलनामावसेसा उ ॥ ८२५ ॥

४३६७. वीसाए सहस्सेहिं पंचहिं य सतेहिं होइ वरिसाणं ।
पूसे वच्छसगोत्ते वोच्छेदो उत्तरज्झाए ॥ ८२६ ॥

४३६८. वीसाए सहस्सेहिं वरिससहस्सेहिं (?वरिसाण सएहिं) नवहिं वोच्छेदो ।
दसवेतालियसुत्तस्स दिण्णसाहुम्मि वोधव्वो ॥ ८२७ ॥

---

१. चंकामिउं सं० ला० ॥

४३४६. पढमो दसपुव्वीणं सयडालकुलस्स जसकरो धीरो।
नामेण थूलभद्दो अविहिंसाधम्मभद्दो त्ति ॥ ८०५॥

४३४७. नामेण सच्चमित्तो समणो समणगुणनिउणचिंचइओ।
होही अपच्छिमो किर दसपुव्वी धारओ धीरो ॥ ८०६ ॥

[गा. ८०७–३६. सुयवोच्छेयकमनिरूवणं]

४३४८. एयस्स पुव्वसुयसायरस्स उदहि व्व अपरिमेयस्स।
सुणसु जह अथ(?इत्थ) काले परिहाणी दीसते पच्छा ॥ ८०७॥

४३४९. पुव्वसुयतेल्लभरिए विज्झाए सच्चमित्तदीवम्मि।
धम्मावायनिमिल्लो होही लोगो[1] सुयनिमिल्लो ॥ ८०८॥

४३५०. वोलीणम्मि सहस्से वरिसाणं वीरमोक्खगमणाओ।
उत्तरवायगवसभे पुव्वगयस्सा भवे छेदो ॥ ८०९ ॥

४३५१. वरिससहस्से पुण्णे तित्थोगालीए वद्धमाणस्स।
नासीही पुव्वगतं अणुपरिवाडीए जं जस्स ॥ ८१० ॥

४३५२. पण्णासा वरिसेहिं य बारसवरिससएहिं वोच्छेदो।
दिण्णगणि-पूसमित्ते सं[2]विवाहाणं छलंगाणं ॥ ८११ ॥

४३५३. नामेण पूसमित्तो समणो समणगुणनिउणचिंचइओ।
होही अपच्छिमो किर विवाहसुयधारको धीरो ॥ ८१२ ॥

४३५४. तम्मि य विवाहरुक्खे चुलसीतीपयसहस्सगुणकलिओ।
सहस च्चिय संभंतो होही गुणनिप्फलो लोगो ॥ ८१३ ॥

४३५५. समवायववच्छेदो तेरसहिं सतेहिं होहि वासाणं।
माढरगोत्तस्स इहं संभूतजतिस्स मरणम्मि ॥ ८१४ ॥

४३५६. तेरसवरिससतेहिं पण्णासासमहिएहिं वोच्छेदो।
अज्जवजतिस्स मरणे ठाणस्स जिणेहिं निद्दिट्ठो ॥ ८१५ ॥

---

१. लोगो य सुयमिल्लो हं० की० ॥ २. सविवाहरणं सर्वासु प्रतिषु ॥

४३८०. दुप्पसहो अणगारो नामेण अपच्छिमो पवयणस्स।
फग्गुसिरी समणीणं सा वि य समणीणऽपच्छिमिया ॥ ८३९ ॥

४३८१. विग्गहवती विव दया, कमलविहूणा सिरि व्व पच्चक्खा।
होहिति तइया समणी फग्गुसिरी नाम नामेणं ॥ ८४० ॥

४३८२. तम्मि य नगरे सेट्ठी होही नामेण नाइलो नामं।
सो सव्वसावगाणं होही तइया अपच्छिमओ ॥ ८४१ ॥

४३८३. सेट्ठी य नाइलो नाम गहवती सावगाण पच्छिमतो।
सच्चसिरि साविगाणं सा वि य तइया अपच्छिमिया ॥ ८४२ ॥

४३८४. अभिगतजीवाऽजीवा सा या किर साविया अपच्छिमिया।
धम्मम्मि निच्छितमती सच्चसिरी नाम नामेणं ॥ ८४३ ॥

४३८५. राया य विमलवाहणो स(?सु)मुहो नामेण तस्स य अमच्चो।
इय दूसमाए काले रायाऽमच्चो अपच्छिमगो ॥ ८४४ ॥

४३८६. दुप्पसहो फग्गुसिरी सच्चसिरी नाइलो य राया य।
इय दूसमचरिमंते वीसतिवासाउया एते ॥ ८४५ ॥

४३८७. छट्ठ चउत्थं च तया होही उक्कोसयं तव्वोकम्मं।
[? दुप्पसहो आयरिओ] काही किर अट्ठमं भत्तं ॥ ८४६ ॥

४३८८. सो दाहिणलोगवती इंदो धम्माणुरागरत्तो य।
आगंतूणं तइया पुणो पुणो वंदते संघं ॥ ८४७ ॥

४३८९. [1]गुणभवणगहण! सुयरयणभरिय! दंसणविसुद्धरच्छागा!।
संघनगर! भद्दं ते अक्खंडचरित्तपागारा! ॥ ८४८ ॥

४३९०. भद्दं सीलपडागूसितस्स तवनियमतुरगजुत्तस्स।
संघरहस्स भगवतो सज्झायसुनंदिघोसस्स ॥ ८४९ ॥

४३९१. संजम-तवतुंबारयस्स नमो सम्मत्तपा[2]रिअल्लस्स।
अप्पडिचक्कस्स जतो होउ सता संघचक्कस्स ॥ ८५० ॥

---

१. गुणगहणभवण सर्वासु प्रतिषु। अत आरभ्य गाथापञ्चकं नन्दिसूत्रे उपलभ्यते॥ २. °पारिगालस्स सं० ला०॥

४३६९. पविरलगाम-जणवदं पविरलमणुएसु नामदेसेसु ।
नामेण नाइलो नाम गणहरो होही(होहिइ) महप्पा ॥ ८२८ ॥

४३७०. धम्मम्मि निरालोए जिणमतदुस्सहहम्मि लोगम्मि ।
पव्वावेही सीसं दुप्पसहं नाम नामेणं ॥ ८२९ ॥

४३७१. सो पुण संपतिकाले कामालोएसु देवलोएसु ।
लोगही(?ङ्गि)ते विमाणे अच्छिति य विमाणितो देवो ॥ ८३० ॥

४३७२. सो सागरगंभीरो देवाउं सागरोवमं तस्स ।
तत्तो चुओ विमाणा आयाही मज्झदेसम्मि ॥ ८३१ ॥

४३७३. सो दाइ अट्ठवासो दियलोयसुहं सुयं अणुगणेंतो ।
पव्वइही दुप्पसहो अणुसट्ठो नाइलऽज्जेणं ॥ ८३२ ॥

४३७४. सो पव्वइतो संतो महया जोगेण सुंदरुज्जोगो ।
कम्मक्खतोवसमियं सिक्खीहि सुतं दसवे(वि)तालं ॥ ८३३ ॥

४३७५. दसवेतालियधारी पुज्जीहि जणेण जह व दसपुव्वी ।
सो पुण सुट्ठुतरागं पुज्जीही समणसंघेणं ॥ ८३४ ॥

४३७६. अउणावीससहस्सो(?स्सा) समणा होहिंति सक्कया लोए ।
दुस्सहदूसमकाले खीणे अप्पावसेसजगे ॥ ८३५ ॥

४३७७. धम्मो य जिणाणुमतो राया य जणस्स लोयमज्जाया ।
ण(तो) ते हवंति खीणा जं सेसं तं निसामेह ॥ ८३६ ॥

[गा. ८३७–७८. दूसमासमाए अंते संघवण्णणाइ]

४३७८. सावगमिहुणं समणो समणी राया तहा अमच्चो य ।
एते हवंति सेसं अण्णो [य] जणो बहुतरातो ॥ ८३७ ॥

४३७९. ओसप्पिणीइमीसे चत्तारि अपच्छिमाइं संघस्स ।
अंतम्मि दूसमाए दससु वि वासेसु एवं तु ॥ ८३८ ॥

१. अण्णो जाणो व° सं० ला० ॥

४३८०. दुप्पसहो अणगारो नामेण अपच्छिमो पवयणस्स ।
फग्गुसिरी समणीणं सा वि य समणीणऽपच्छिमिया ।। ८३९ ।।

४३८१. विग्गहवती विव दया, कमलविहूणा सिरि व्व पच्चक्खा ।
होहिति तइया समणी फग्गुसिरी नाम नामेणं ।। ८४० ।।

४३८२. तम्मि य नगरे सेट्ठी होही नामेण नाइलो नामं ।
सो सव्वसावगाणं होही तइया अपच्छिमओ ।। ८४१ ।।

४३८३. सेट्ठी य नाइलो नाम गहवती सावगाण पच्छिमतो ।
सच्चसिरि साविगाणं सा वि य तइया अपच्छिमिया ।। ८४२ ।।

४३८४. अभिगतजीवाऽजीवा सा या किर साविया अपच्छिमिया ।
धम्मम्मि निच्छितमती सच्चसिरी नाम नामेणं ।। ८४३ ।।

४३८५. राया य विमलवाहणो स(?सु)मुहो नामेण तस्स य अमच्चो ।
इय दूसमाए काले रायाऽमच्चो अपच्छिमगो ।। ८४४ ।।

४३८६. दुप्पसहो फग्गुसिरी सच्चसिरी नाइलो य राया य ।
इय दूसमचरिमंते वीसतिवासाउया एते ।। ८४५ ।।

४३८७. छट्ठ चउत्थं च तया होही उक्कोसयं तवोकम्मं ।
[? दुप्पसहो आयरिओ] काही किर अट्ठमं भत्तं ।। ८४६ ।।

४३८८. सो दाहिणलोगवती इंदो धम्माणुरागरत्तो य ।
आगंतूणं तइया पुणो पुणो वंदते संघं ।। ८४७ ।।

४३८९. [1]गुणभवणगहण ! सुयरयणभरिय ! दंसणविसुद्धरच्छागा ! ।
संघनगर ! भद्दं ते अक्खंडचरित्तपागारा ! ।। ८४८ ।।

४३९०. भद्दं सीलपडागूसितस्स तवनियमतुरगजुत्तस्स ।
संघरहस्स भगवतो सज्झायसुनंदिघोसस्स ।। ८४९ ।।

४३९१. संजम-तवतुंबारयस्स नमो सम्मत्तपा[2]रिअलस्स ।
अप्पडिचक्कस्स जतो होउ सता संघचक्कस्स ।। ८५० ।।

---

१. गुणगहणभवण सर्वासु प्रतिषु। अत आरभ्य गाथापञ्चकं नन्दिसूत्रे उपलभ्यते ।। २. °पारिवालस्स सं० ला० ।।

४४९२. [1]कम्मजलविसोहिसमुब्भवस्स सुयरयणदीहनालस्स ।
पंचमहव्वयथिरकण्णियस्स गुणकेसरालस्स ॥ ८५१ ॥

४३९३. सावगजणमहुयरिपरिवुडस्स जिणसूरतेय[2]बुद्धस्स ।
संघपउमस्स भद्दं समणगणसहस्सपत्तस्स ॥ ८५२ ॥ [जुम्मं]

४३९४. नवसु वि वासेसेवं इंदो थोऊण समणसंघं तु ।
ईसाणो वि तह च्चिय खणेण अमरालयं पत्तो ॥ ८५३ ॥

४३९५. दसवेतालियअत्थस्स धारतो संजओ तवाऽऽउत्तो ।
समणेहिं विप्पहीणो विहरीही एक्कगो धीरो ॥ ८५४ ॥

४३९६. अट्ठेव त गिहवासे, बारस वरिसाइं तस्स परियातो ।
एवं वीसतिवासो दुप्पसहो होहिही धीरो ॥ ८५५ ॥

४३९७. छज्जीवकायहियतो सो समणो संजमे तवाउत्तो ।
भत्ते पच्चक्खाते गच्छी अमरालयं धीरो ॥ ८५६ ॥

४३९८. अट्ठ य वरिसे जम्मं(?म्मा) बारस वरिसाइं होइ परियाओ ।
कालं काहि य तइया अट्ठमभत्तेण दुप्पसहो ॥ ८५७ ॥

४३९९. सोहम्मे उववातो दुप्पसहजइस्स होइ नायव्वो ।
तस्स य सरीरमहिमा कीरीही लोगपालेहिं ॥ ८५८ ॥

४४००. काउं मुणिस्स महिमं निययावासेसु तो गता तियसा ।
दससु वि वासेसेवं होही महिमा उ तित्थस्स ॥ ८५९ ॥

४४०१. उववज्जिही विमाणे सागरनामम्मि सो य सोहम्मे ।
तत्तो य चइत्ताणं सिज्झीही नीरजो धीरो ॥ ८६० ॥

४४०२. पढमाए पुढवीए उप्पण्णो विमलवाहणो राया ।
सोहम्मे उववण्णं सावगमिहुणं च समणी य ॥ ८६१ ॥

४४०३. वासाण सहस्सेण य इक्कवीसाए इहं भरहवासे ।
दसवेतालियअत्थो दुप्पसहजइम्मि नासिहिती ॥ ८६२ ॥

---

१. कम्मरयजलोहविणिग्गयस्स सुय° नन्दिसूत्रे ॥ २. °तेयसुद्धस्स सर्वासु प्रतिषु ॥

४४०४. पुव्वाए संझाए वोच्छेदो होहि धम्मचरणस्स।
मज्झण्हे रातीणं अवरण्हे जायतेयस्स ॥ ८६३ ॥

४४०५. रायाणो दंडधरा ओसहि अग्गी य संजया चेव।
चरिमदिवसावसाणे अणुसज्जिंता न होहिंति ॥ ८६४ ॥

४४०६. इगवीस सहस्साइं वासाणं वीरमोक्खगमणाओ।
अव्वोच्छिन्नं होही आवसगं जाव तित्थं तु ॥ ८६५ ॥

४४०७. इगवीस सहस्साइं वासाणं वीरमोक्खगमणाओ।
अणियोगदार[1]-नंदी अव्वोच्छिन्ना उ जा तित्थं ॥ ८६६ ॥

४४०८. सामाइयं च पढमं छेओवट्ठावणं भवे बीयं।
एते दोन्नि चरित्ता होहिंती जाव तित्थं तु ॥ ८६७ ॥

४४०९. जो भणति नत्थि धम्मो न च सामइयं न चेव य वयाइं।
सो समणसंघबज्झो कायव्वो समणसंघेणं ॥ ८६८ ॥

४४१०. जइ जिणमतं पवज्जह ता मा ववहारदंसणं मुयह।
ववहारनउच्छेदे तित्थुच्छेदो जओऽवस्सं ॥ ८६९ ॥

४४११. इच्चेयं गणिपिडगं निच्चं दव्वट्ठयाए नायव्वं।
पज्जाएण अणिच्चं, निच्चाऽनिच्चं च सियवादो ॥ ८७० ॥

४४१२. जो सियवायं भासति पमाण-नयपेसलं गुणाधारं।
भावेइ मणेण सया सो हु पमाणं पवयणस्स ॥ ८७१ ॥

४४१३. जो सियवायं निंदति पमाण-नयपेसलं गुणाधारं।
भावेण दुट्ठभावो न सो पमाणं पवयणस्स ॥ ८७२ ॥

४४१४. ओसप्पिणीइमीसे चत्तारि अपच्छिमाइं इह भरहे।
अंतम्मि दूसमाए संघस्स चउव्विहस्सावि ॥ ८७३ ॥

४४१५. तेसु य कालगतेसुं तद्दिवसं चेव होहिइ अधम्मो।
इय दूसमाए काले वच्चंते पावभूइट्ठे ॥ ८७४ ॥

---

१. अणुओग° हं० की०॥

४४१६. सामाइय समणाणं महाणुभावाण चेइयायारो ।
सव्वा य गंधजुत्ती दोसु वि संझासु नासिहिति ॥ ८७५ ॥

४४१७. चक्कमिउं वरतरयं तिमिसगुहांते[1] वमंधयाराए ।
न य तइया मणुयाणं जिणवरतित्थे पणट्ठम्मि ॥ ८७६ ॥

४४१८. पावा पावायारा निद्धम्मा धम्मबुद्धिपरिहीणा ।
रोद्दा कुणिमाहारा नरा य नारी य होहिंति ॥ ८७७ ॥

४४१९. जह जह झिज्जइ कालो तह तह सज्झाय-झाणकरणाइं ।
झिज्जंति जाव तित्थं भणियं सज्झायवंसो[2] य ॥ ८७८ ॥

[गा. ८७९–९२. तित्थयरसमए भरहवाससरूवं]

४४२०. जणवयवंसं[3] पत्तो सज्झाए रायवंसआहारं (?) ।
सुव्वउ जिणवरभणियं तित्थोगालीए संखेवं ॥ ८७९ ॥

४४२१. रिद्धित्थिमियसमिद्धं भारहवासं जिणिंदकालम्मि ।
बहुअइसयसंपण्णं सुरलोगसमं गुणसमिद्धं ॥ ८८० ॥

४४२२. गामा [य] नगरभूया, नगराणि य देवलोगसरिसाणि ।
रायसमा य कुडुंबी, वेसमणसमा य रायाणो ॥ ८८१ ॥

४४२३. चंदसमा आयरिया, अम्मा-पितरो य देवतसमाणा ।
मायसमा वि य सासू, ससुरा वि य पितिसमा आसि ॥ ८४२ ॥

४४२४. धम्माऽधम्मविहन्नू विणयण्णू सच्च-सोयसंपण्णो ।
गुरु-साहुपूयणरतो सदारनिरतो जणो तइया ॥ ८८३ ॥

४४२५. अप्प(? ग्घ)इ य सविण्णाणो, धम्मे य जणस्स आयरो तइया ।
विज्जापुरिसा पुज्जा, धरिज्जइ कुलं च सीलं च ॥ ८८४ ॥

४४२६. भंग-त्तासविरहितो डमरुल्लोल-भय-डंडरहितो य ।
दुब्भिक्ख-ईति-तक्कर-करभर[य]विवज्जिओ लोगो ॥ ८८५ ॥

---

१. °हाते व धम्मरायाए हं० की० ॥ २. सब्भावयं सो अ हं० की० । सज्झायधम्मो य सं० ॥
३. °वययं हं० की० ॥

४४२७. रिद्धित्थिमियसमिद्धं भारहवासं जिणिंदकालम्मि।
बहुअच्छेरयपुण्णं उसभातो जाव वीरजिणो ॥ ८८६ ॥

४४२८. दससु वि वासेसेवं दस दस अच्छेरगाइं जायाइं।
ओसप्पिणीए एवं तित्थोगालीए भणियाइं ॥ ८८७ ॥

४४२९. उवसग्ग १ गब्भहरणं २ इत्थीतित्थं ३ अभव्विया परिसा ४।
कण्हस्स अवरकंका ५ अवयरणं चंद-सूराणं ६ ॥ ८८८ ॥

४४३०. हरिवंसकुलुप्पत्ती ७ चमरुप्पाओ ८ य अट्ठसय सिद्धा ९।
अस्संजयाण पूया १० दस वि अणंतेण कालेणं ॥ ८८९ ॥

४४३१. लोगुत्तमपुरिसेहिं चउपण्णाए इहं अतीएहिं।
सुबहूहिं केवलीहि य मणपज्जव-ओहिनाणे(णी)हिं ॥ ८९० ॥

४४३२. बहुरिद्धिप्पत्तेहि य मइ-सुयनाणे(णी)हि पुहइसारेहिं।
कालगतेहिं बुहेहिं मोक्खं विण्णाणरासीहिं ॥ ८९१ ॥

४४३३. तेहि य समतीएहिं भरहे वासम्मि राय-दोसेहिं।
अप्पोदतो[1] व्व वप्पो जातो संभिण्णमज्जादो ॥ ८९२ ॥

[गा. ८९३–९२३. दूसमासमाए भावा]

४४३४. जह जह वच्चति कालो तह तह कुल-सील-दाणपरिहीणो।
अहियं अहम्मसीलो सच्चवयणदुलभो लोगो ॥ ८९३ ॥

४४३५. विवरीयलोगधम्मे परिहायंते पणट्ठमज्जाए।
सक्कार-दाणगिद्धा कुहम्मपासंडिणो जाता ॥ ८९४ ॥

४४३६. होहिंति य पासंडा मंतक्खर-कुहगसंपउत्ता य।
मंडल-मुद्दाजोगा वस-उच्चाडणपरा य दढं ॥ ८९५ ॥

४४३७. तेहिं मुसिज्जमाणो लोगो सच्छंदरइयकव्वेहिं।
अवमग्गि(? ग्गि)यसब्भावो जातो अलितो य पलितो य ॥ ८९६ ॥

---

१. अव्वोदतो सं० हं० ला० ॥

४४३८. होहिंति साहुणो वि य सपक्खनिरवेक्ख निद्दया धणियं।
समणगुणमुक्कजोगी केई संसारछेत्तारो ॥ ८९७ ॥

४४३९. हितिहिति गुरुकुलवासो, मंदा य मती य समणधम्मम्मि।
एयं तं संपत्तं 'वहुमुंडे अप्पसमणे य' ॥ ८९८ ॥

४४४०. रह गावि सिला सत्थो[1] गोयममादीण वीरकहिया उ।
कप्पद्दुम[2] सीहा वि य तित्थोगालीए दिट्ठंता ॥ ८९९ ॥

४४४१. लुद्धा य साहुवग्गा संपति उप्फालसूयगा[3] बहुगा।
अलियवयणं च पउरं धम्मो य जितो अहम्मेण ॥ ९०० ॥

४४४२. लुद्धा य पुहइपाला पयतीउप्फलसूयगा बहुला।
अलियवयणं च पउरं धम्मो य जितो अहम्मेण ॥ ९०१ ॥

४४४३. गामा मसाणभूता, नगराणि य पेयलोयसरिसाणि।
दाससमा य कुडुंबी, जमदंडसमा य रायाणो ॥ ९०२ ॥

४४४४. राया भिच्चे, भिच्चा य जणवए, जणवए य रायाणो।
खायंति एक्कमेक्कं मच्छा इव दुब्बले वलिया ॥ ९०३ ॥

४४४५. जे अंता ते मज्झा, मज्झा य कमेण होंति पंच(? त)त्ता।
अपडागा इव नावा डोलंति समंततो देसा ॥ ९०४ ॥

४४४६. पगलितगो-महिसाणं उत्तत्थाणं पलायमाणाणं।
अजहन्निया पवित्ती उच्चक्खाणं जणवयाणं (?) ॥ ९०५ ॥

४४४७. संपत्ता य जणवदा पणट्ठसोभस्सवा(? या) णिरभिरामा।
हियदार-सावएज्जा चोराउलदुग्गमा देसा ॥ ९०६ ॥

४४४८. चोरे हणंति देसे, रायाकरपीडियाइं रट्ठाइं।
अइरोद्दऽज्झवसाणा भिच्चा य हणंति रायाणो ॥ ९०७ ॥

४४४९. धण-धण्णे अवि(धि)तण्हो भिक्खा-बलि-दाणधम्मपरिहीणो।
पावो मोहमतीओ गुरुजणविपरम्मुहो लोगो ॥ ९०८ ॥

---

१. सत्थे ला० ॥ २. कप्पदुमे सी° सं० ला० ॥ ३. उप्पालमूयगा सं०। वप्पालपूयगा इं० की० ॥

४४५०. सीसा वि न पूंइंती[1] आयरिए दूसमाणुभावेणं ।
आयरिया [उ] सुमणसा न देंति उवदेसरयणाइं ॥ ९०९ ॥

४४५१. समणाणं गोयरतो नासीहिति दूसमप्पभावेणं ।
सावगधम्मो वि तहा अज्जाणं पण्णवीसा वि(?) ॥ ९१० ॥

४४५२. देवा न देंति दरिसणं धम्मे य मती जणस्स पम्हुट्ठा ।
सत्ताकुला य पुढवी बहुसंकिण्णा य पासंडा ॥ ९११ ॥

४४५३. सयणे निच्चविरुद्धो निसोहियसाहिवासमित्तेहिं(?) ।
चंडो दुराणुयत्तो लज्जारहितो जणो जातो ॥ ९१२ ॥

४४५४. पुत्ता अम्मा-पितरो अवमण्णंति कडुयाइं भासंति ।
सुण्हा य जंत[2]समिया, सासू वि य क[3]ण्हसप्पसमा ॥ ९१३ ॥

४४५५. सहपंसुकीलिय[?र]सा अणवरयं गरुयनेहपडिबद्धा ।
मित्ता दरहसिएहिं लुब्भंति वयंसभज्जासु ॥ ९१४ ॥

४४५६. हसितेहि जंपिएहि य अच्छिविकारेहिं नट्ठलज्जातो ।
सविलासनियत्थेहि य प[4]हुवा(?वहुया) सिक्खंति वेसाणं ॥ ९१५ ॥

४४५७. सावग-साविगहाणी भावण-तव-सील-दाणपरिहीणं(?हाणी) ।
समणाणं समणीणं असंखडाईणि थोवे[5] वि ॥ ९१६ ॥

४४५८. विज्जाण य परिहाणी पुप्फ-फलाणं च ओसहीणं च ।
आउय-सुह-रिद्धीणं सद्धाणुव्वत्तधम्माणं ॥ ९१७ ॥

४४५९. केवलिवयणं सच्चं तित्थोगालीए भाणियं एयं ।
ताव न छिज्जइ तित्थं जाव म[6]पत्तं तु दुप्पसहं ॥ ९१८ ॥

४४६०. विज्जाण य परिहाणी रोहिणिपमुहाण सोलसण्हं पि ।
मंडल-मुद्दाऽऽतीणं जह भणिया वीयरागेणं ॥ ९१९ ॥

४४६१. चुण्णंजणाण हाणी पायपलेवाण ओसहीणं च ।
अंतद्धाण-वसीकरण-खग्ग-गोरोयणादीणं ॥ ९२० ॥

---

१. पूयंती ला० ॥ २. जंतिस° हं० की० ॥ ३. किण्ह° की० ला० ॥ ४. पुहुवा की० ॥ ५. थेवे की० ला० ॥ ६. अत्र मकारोऽलाक्षणिकः ॥

४४६२. मंताण य परिहाणी [1]पसिणावच्चलक्खणजोयाणं (?) ।
कलहऽब्भक्खाणाणं वुड्ढी एवं जिणा बेंति ॥ ९२१ ॥

४४६३. कलहकरा डमरकरा असमाहिकरा अनेव्वुइकरा य ।
होहिंति एत्थ समणा नवसु वि खेत्तेसु एमेव ॥ ९२२ ॥

४४६४. दूसमकाले होही एवं एयं जिणा परिकहेंति ।
[2]एगंतदूसमाए पावतरागं अतो एं(? ए)ति ॥ ९२३ ॥

[गा. ९२४–७५. छट्ठस्स अइदूसमासमाए भावा]

४४६५. एव परिहायमाणे लोगे चंदो व्व कालपक्खम्मि ।
जे धम्मिया मणुस्सा सुजीवियं जीवियं तेसिं ॥ ९२४ ॥

४४६६. दुस्समसुस्समकालो महाविदेहेण आसि परितुल्लो ।
सो उ चउत्थो कालो वीरे परिनिव्वुते छिन्नो ॥ ९२५ ॥

४४६७. तिहिं वासेहिं गतेहिं गएहिं मासेहि अद्धनवमेहिं ।
एवं परिहायंते दूसमकालो इमो जातो ॥ ९२६ ॥

४४६८. एयम्मि अइक्कंते वाससहस्सेहि एक्कवीसाए ।
फिट्टिहिति लोगधम्मो अग्गीमग्गो जिणऽक्खातो ॥ ९२७ ॥

४४६९. होही हाहाभूतो [य] दुक्खभूतो य पावभूतो य ।
कालो अमाइपुत्तो गोधम्मसमो जणो पच्छा ॥ ९२८ ॥

४४७०. खर-फरुसधूलिमउरा अणिट्ठफासा समंततो वाया ।
वाहिंति भयकरा वि अ दुव्विसहा सव्वजीवाणं ॥ ९२९ ॥

४४७१. धूमायंति दिसाओ रओ-सिला-पंक-रेणुबहुलाओ ।
भीमा भयजणणीओ समंततो अंतकालम्मि ॥ ९३० ॥

४४७२. अह दूसमाए तीसे वीतिक्कंताए चरिमसमयम्मि ।
वासीहि सव्वरत्तिं सुमहंत निरंतरं वासं ॥ ९३१ ॥

---

१. परिणा° ला० ॥ २. 'अतिदूसमाए' इत्यर्थः ॥

४४७३. तेण हरिया य रुक्खा तण-गुम्म-लया-वणप्फतीओ य ।
अग्गिस्स य किर जोणी तमहोरत्तं पडिस्सिहिति ॥ ९३२ ॥

४४७४. एते सणियं सणियं सव्वे वि य पव्वया न होहिंति ।
वेयड्ढो रयणड्ढो नवरं किच्छाए दीसिहिति ॥ ९३३ ॥

४४७५. चंदा मुतिहिंति हिमं, [1]अहिययरं सूरिया उ तविहिंति ।
जेण इहं नर-तिरिया सी-उण्हहया किलिस्संति ॥ ९३४ ॥

४४७६. अहियं होही सीतं, अहियं उण्हा वि होहिती सततं ।
होही तइया लोगो मुम्मुरनिउरुंबसारिच्छो ॥ ९३५ ॥

४४७७. होही सुसिरा भूमी पडंतइंगालमुम्मुरसरिच्छा ।
अग्गी हरियतणाणि य नवरं सो तीहि सोविही(?) ॥ ९३६ ॥

४४७८. उदएणं वूढो सो उ जणो पुप्फ-फल-पत्त[2]परिहीणो ।
कलुणकिवणो वराओ होहिति उव्वाहुलो दट्ठुं ॥ ९३७ ॥

४४७९. चिक्खल्लकालियाओ चिक्खल्लपिसाइयाओ महिलाओ ।
ववगतनियंसणाओ नवरं केसेहिं [3]पडिवज्जा ॥ ९३८ ॥

४४८०. [4]भेसुंडियरूवगुणा विवन्नदेहच्छवी निरभिरामा ।
नग्गा विगयाभरणा बीभच्छा दीहरोम-नहा ॥ ९३९ ॥

४४८१. कुणिम-सिरीसव-कद्दम-मुत्त-पुरीसासिणो मडहदेहा ।
हण-छिंद-भिंदपउरा दोग्गतिगामी य होहिंति ॥ ९४० ॥

४४८२. पुणरवि अभिक्खभिक्खं अरसं विरसं च खार खट्टं च ।
अग्गि-विस-असणिसहितं मुतिहिन्ति(मुइंति) मेहा
जलमणिट्ठं ॥ ९४१ ॥

४४८३. जेण इहं मणुयाणं कासो सासो भगंदरं कोढा ।
होहिंति एवमादी रोगा अण्णे अणेगविहा ॥ ९४२ ॥

---

१. अहियं च सूर वहिहिंति। सर्वासु प्रतिषु॥ २. °परिहाणी कीं० ला०। °परिहाणा हं०॥
३. पडिवुद्दा हं० कीं० ला०॥ ४. भसुंडिय° सं० ला०॥

४४८४. होहिइ तिरिए य दुहा जल-थल-खहचारिणो य तिविहे वि ।
नासीहिति रुक्खादी कूव-तडागा नदीओ य ॥ ९४३ ॥

४४८५. दससु वि खेत्तेसेवं नर-नारीओ हवंति नग्गाइं ।
गोधम्मसमाणाइं तेसिं मणुयाण सुरताइं ॥ ९४४ ॥

४४८६. जह किर इण्हिं महिला पुत्ते जंपंति 'जीव वाससयं' ।
वोच्छिंति तदा महिला 'सोलसवासाउया होह' ॥ ९४५ ॥

४४८७. सोलसवासा मणुया[1] पणत्तुए णत्तुए य दच्छिंति[2] ।
ऊणगछव्वरिसाओ तदा पयाहिंति महिलाओ ॥ ९४६ ॥

४४८८. छव्वरिसी गब्भधरी होही नारी उ दुक्खबीभच्छा ।
दच्छिंति पुत्त-नत्तुय दस-सोलसवासिया थेरा ॥ ९४७ ॥

४४८९. सोलसवासा महिला पणत्तुए नत्तुए य दच्छिंति ।
एगंतदूसमाए पुत्त-पउत्तेहिं परिकिण्णा ॥ ९४८ ॥

४४९०. भ(? भे)सुंडियरूवगुणा सव्वे तव-नियम-सोयपरिहीणा ।
उक्कोसरयणिमित्ता मेत्तीरहिया य होहिंति ॥ ९४९ ॥

४४९१. होहीति सममणुण्णय वेयड्ढ-महानदीओ मोत्तूण ।
मोत्तूण उसभकूडे चेइयकूडे य[3] सेसं तु ॥ ९५० ॥

४४९२. इंगालमुम्मुरसमा [य] छारभूया भविस्सती धरणी ।
तत्त[4]कवलुगभूता तत्तायसजोइभूया य ॥ ९५१ ॥

४४९३. धूली-रेणूबहुला घणचिक्कणकद्दमाउला धरणी ।
चंकम(? म्म)णे य असहा सव्वेसिं मणुयजातीणं ॥ ९५२ ॥

४४९४. मणुया खर-फरुसनहा उब्भडघाडामुहा विगडनासा ।
वण्णादीहि गुणेहि य सुनिट्ठुरतरा भवे सव्वे ॥ ९५३ ॥

---

१. °या नत्तुयपणओए य सं० ला० । नत्तयपणओए य हं० की० । अत्र मूलस्थः पाठः सम्पादकेन स्वयं लिखितो ज्ञेयः ॥ २. दच्छिंति पाठस्थाने ला० विना चत्थिंति इति पाठः ॥ ३. तु हं० की० ॥ ४. °कवल्लग° हं० की० ॥

४४९५. रयणीपमाणमेत्ता उक्कोसेणं तु वीस-सोलाऊ ।
बहुपुत्त-नत्तुसहिया निल्लज्जा विणयपरिहीणा ॥ ९५४ ॥

४४९६. नट्ठग्गिहोमसक्कर[? य]भोइणो सूरपक्कमंसासी ।
अणुगंगसिंधु-पव्वयबिलवासी कूरकम्मा य ॥ ९५५ ॥

४४९७. होहिंति य बिलवासी बावत्तरि ते बिला उ वेयड्ढे ।
उभतो तडे नदीणं नव नव एक्केक्कए कूले ॥ ९५६ ॥

४४९८. सेसं तु बीयमेत्तं होही सव्वेसु जीवजातीसु ।
कुणिमाहारा सव्वे नीसाए संझकालस्स ॥ ९५७ ॥

४४९९. रहपहमेत्तं तु जलं होही बहुमच्छ-कच्छभाइण्णं ।
तम्मि समए नदीणं गंगादीणं दसण्हं पि ॥ ९५८ ॥

४५००. अहमा य सूरभीरू निसाचरा बिलगया य दिवसम्मि ।
गंगा-सिंधुनदीणं काहिंति ततो थले मच्छा ॥ ९५९ ॥

४५०१. गंगा सिंधू य नदी वेयड्ढगिरी य भरहवासम्मि ।
एयाइं नवरि तिन्नि वि होहिंति, न होहिती सेसं ॥ ९६० ॥

४५०२. इगवीससहस्साइं भणिया अतिदूसमा उ वीरेणं ।
रायगिहे गुणसिलए गोयममादीण सीसाणं ॥ ९६१ ॥

४५०३. ओसप्पिणी उ एसा कोडाकोडीओ होइ दस चेव ।
अयरोवमाण निययं अरगा छ च्चेव वक्खाया ॥ ९६२ ॥

४५०४. एत्तो परं तु वोच्छं ओसप्पिणीए उ किंचि उद्देसं ।
इगवीससहस्साइं अइदूसम होइ वासाणं ॥ ९६३ ॥

४५०५. दससु वि वासेसेसा काहिति दुक्खाइं मणुय-तिरियाणं ।
होही असुरा भूमी मुम्मुरइंगालसमवण्णा ॥ ९६४ ॥

४५०६. सी-उण्हं चिलवासी गमेंति कहकहवि दुक्खसंतत्ता ।
वसणविहूणा मणुया, इत्थीओ विगयचेलाओ ॥ ९६५ ॥

४४८४. होहिइ तिरिए य दुहा जल-थल-खहचारिणो य तिविहे वि ।
नासीहिति रुक्खादी कूव-तडागा नदीओ य ॥ ९४३ ॥

४४८५. दससु वि खेत्तेसेवं नर-नारीओ हवंति नग्गाइं ।
गोधम्मसमाणाइं तेसिं मणुयाण सुरताइं ॥ ९४४ ॥

४४८६. जइ किर इण्हिं महिला पुत्ते जंपंति 'जीव वाससयं' ।
वोच्छिंति तदा महिला 'सोलसवासाउया होह' ॥ ९४५ ॥

४४८७. सोलसवासा मणुया[1] पणत्तुए णत्तुए य दच्छिंति[2] ।
ऊणगछव्वरिसाओ तदा पयाहिंति महिलाओ ॥ ९४६ ॥

४४८८. छव्वरिसी गब्भधरी होही नारी उ दुक्खबीभच्छा ।
दच्छिंति पुत्त-नत्तुय दस-सोलसवासिया थेरा ॥ ९४७ ॥

४४८९. सोलसवासा महिला पणत्तुए नत्तुए य दच्छिंति ।
एगंतदूसमाए पुत्त-पउत्तेहिं परिकिण्णा ॥ ९४८ ॥

४४९०. भ(? भे)सुंडियरूवगुणा सव्वे तव-नियम-सोयपरिहीणा ।
उक्कोसरयणिमित्ता मेत्तीरहिया य होहिंति ॥ ९४९ ॥

४४९१. होहीति सममणुण्णय वेयड्ढ-महानदीओ मोत्तूण ।
मोत्तूण उसभकूडे चेइयकूडे य[3] सेसं तु ॥ ९५० ॥

४४९२. इंगालमुम्मुरसमा [य] छारभूया भविस्सती धरणी ।
तत्त[4]कवलुगभूता तत्तायसजोइभूया य ॥ ९५१ ॥

४४९३. धूली-रेणूबहुला घणचिक्कणकद्दमाउला धरणी ।
चंकम(? म्म)णे य असहा सव्वेसिं मणुयजातीणं ॥ ९५२ ॥

४४९४. मणुया खर-फरुसनहा उब्भडघाडामुहा विगडनासा ।
वण्णादीहि गुणेहि य सुनिट्ठुरतरा भवे सव्वे ॥ ९५३ ॥

---

१. °या नत्तूयपणओए य सं० ला० । नत्तयपणओए य हं० की० । अत्र मूलस्थः पाठः सम्पादकेन स्वयं लिखितो ज्ञेयः ॥ २. दच्छिंति पाठस्थाने ला० विना वार्त्थिंति इति पाठः ॥ ३. वु हं० की० ॥ ४. °कवल्लुग° हं० की० ॥

४४९५. रयणीपमाणमेत्ता उक्कोसेणं तु वीस-सोलाऊ ।
बहुपुत्त-नत्तुसहिया निलज्जा विणयपरिहीणा ॥ ९५४ ॥

४४९६. नट्ठग्गिहोमसक्कर[? य]भोइणो सूरपक्कमंसासी ।
अणुगंगसिंधु-पव्वयबिलवासी कूरकम्मा य ॥ ९५५ ॥

४४९७. होहिंति य बिलवासी बावत्तरि ते बिला उ वेयड्ढे ।
उभतो तडे नदीणं नव नव एक्केक्कए कूले ॥ ९५६ ॥

४४९८. सेसं तु बीयमेत्तं होही सव्वेसु जीवजातीसु ।
कुणिमाहारा सव्वे नीसाए संझकालस्स ॥ ९५७ ॥

४४९९. रहपहमेत्तं तु जलं होही बहुमच्छ-कच्छभाइण्णं ।
तम्मि समए नदीणं गंगादीणं दसण्हं पि ॥ ९५८ ॥

४५००. अहमा य सूरभीरू निसाचरा बिलगया य दिवसम्मि ।
गंगा-सिंधुनदीणं काहिंति ततो थले मच्छा ॥ ९५९ ॥

४५०१. गंगा सिंधू य नदी वेयड्ढगिरी य भरहवासम्मि ।
एयाइं नवरि तिन्नि वि होहिंति, न होहिती सेसं ॥ ९६० ॥

४५०२. इगवीससहस्साइं भणिया अतिदूसमा उ वीरेणं ।
रायगिहे गुणसिलए गोयममादीण सीसाणं ॥ ९६१ ॥

४५०३. ओसप्पिणी उ एसा कोडाकोडीओ होइ दस चेव ।
अयरोवमाण निययं अरगा छ च्चेव वक्खाया ॥ ९६२ ॥

४५०४. एत्तो परं तु वोच्छं ओसप्पिणीए उ किंचि उद्देसं ।
इगवीससहस्साइं अइदूसम होइ वासाणं ॥ ९६३ ॥

४५०५. दससु वि वासेसेसा काहिति दुक्खाइं मणुय-तिरियाणं ।
होही असुरा भूमी मुम्मुरइंगालसमवण्णा ॥ ९६४ ॥

४५०६. सी-उण्हं बिलवासी गमेंति कहकहवि दुक्खसंतत्ता ।
वसणविहूणा मणुया, इत्थीओ विगयचेलाओ ॥ ९६५ ॥

४४८४. होहिइ तिरिए य दुहा जल-थल-खहचारिणो य तिविहे वि ।
नासीहिति रुक्खादी कूव-तडागा नदीओ य ॥ ९४३ ॥

४४८५. दससु वि खेत्तेसेवं नर-नारीओ हवंति नग्गाइं ।
गोधम्मसमाणाइं तेसिं मणुयाण सुरताइं ॥ ९४४ ॥

४४८६. जह किर इण्हिं महिला पुत्ते जंपंति 'जीव वाससयं' ।
वोच्छिति तदा महिला 'सोलसवासाउया होह' ॥ ९४५ ॥

४४८७. सोलसवासा मणुयां[1] पणत्तुए णत्तुए य दच्छिंति[2] ।
ऊणगछव्वरिसाओ तदा पयाहिंति महिलाओ ॥ ९४६ ॥

४४८८. छव्वरिसी गब्भधरी होही नारी उ दुक्खबीभच्छा ।
दच्छिति पुत्त-नत्तुय दस-सोलसवासिया थेरा ॥ ९४७ ॥

४४८९. सोलसवासा महिला पणत्तुए नत्तुए य दच्छिति ।
एगंतदूसमाए पुत्त-पउत्तेहिं परिकिण्णा ॥ ९४८ ॥

४४९०. भ(? भे)सुंडियरूवगुणा सव्वे तव-नियम-सोयपरिहीणा ।
उक्कोसरयणिमित्ता मेत्तीरहिया य होहिंति ॥ ९४९ ॥

४४९१. होहीति सममणुण्णय वेयड्ढ-महानदीओ मोत्तूण ।
मोत्तूण उसभकूडे चेइयकूडे य[3] सेसं तु ॥ ९५० ॥

४४९२. इंगालमुम्मुरसमा [य] छारभूया भविस्सती धरणी ।
तत्तकवल्लुगभूता[4] तत्तायसजोइभूया य ॥ ९५१ ॥

४४९३. धूली-रेणूबहुला घणचिक्कणकद्दमाउला धरणी ।
चंकम(? म्म)णे य असहा सव्वेसिं मणुयजातीणं ॥ ९५२ ॥

४४९४. मणुया खर-फरुसनहा उब्भडघाडामुहा विगडनासा ।
वण्णादीहि गुणेहि य सुनिट्ठुरतरा भवे सव्वे ॥ ९५३ ॥

---

१. °या नतूयपणओए य सं० ला० । नत्तयपणओए य हं० की० । अत्र मूलस्थः पाठः सम्पादकेन स्वयं लिखितो ज्ञेयः ॥ २. दच्छिति पाठस्थाने ला० विना वत्थिंति इति पाठः ॥ ३. तु हं० की० ॥ ४. °कवल्लग° हं० की० ॥

४५१८. ओसप्पिणीइमाए जो होही(? होहऽइ)दुस्समाए अणुभावो ।
सो चेव [य] अणुभावो उस्सप्पिणिपट्ठवणगम्मि ॥ ९७७ ॥

४५१९. सी-उण्हपउलिएहिं वित्ती तेसिं तु होइ मच्छेहिं ।
इगवीससहस्साइं वासाणं निरवसेसा उ ॥ ९७८ ॥

४५२०. सी-उण्हपउलिएहिं वित्ती तेसिं तु होइ मच्छेहिं ।
बायालीससहस्सा वासाणं निरवसेसा उ ॥ ९७९ ॥

४५२१. अवसप्पिंणीए अद्धं अद्धं उस्सप्पिणीए तहिं(? ह) होइ ।
एयम्मि गते काले होहिंति उ पंच मेहा उ ॥ ९८० ॥

४५२२. पुक्खलसंवट्टो १ वि य खीरोद २ घतोय ३ अमयमेहो ४ य ।
पंचमओ रसमेहो ५ सव्वे दसवरिसखेत्ता उ ॥ ९८१ ॥

४५२३. एक्केक्को अणुबद्धं(? अणवरयं) वासीहिति सत्त सत्त दिवसाइं ।
पंचत्तीसं(? से) दिवसे वद्दलिया होहिती सोमा ॥ ९८२ ॥

४५२४. पढमो उ निव्ववेहिति, धण्णं बितिओ करेहिई मेहो ।
तइओ नेहं जणयइ, ओसहिमादी चउत्थो उ ॥ ९८३ ॥

४५२५. पंचमतो रसमेहो तेसिं चिय पुढवि-रुक्खमादीणं ।
एवं कमेण जायं धण्णाइगुणेहिं उववेयं ॥ ९८४ ॥

[गा. ९८५–९८. आगमेस्सुस्सप्पिणीए बिइयस्स
दूसमासमाअरगस्स भावा]

४५२६. उस्सप्पिणिदूसमदूसमाए पत्ताइ चरिमरातीए ।
वासिहिति सव्वराइं महंतर(? य) निरंतरं वासं ॥ ९८५ ॥

४५२७. तेण हरिया य रुक्खा तण-गुम्म-लंया-वणप्फतीओ य ।
अमियस्स किरणजोणी पंचत्तीसं अहोरत्ता ॥ ९८६ ॥

१. °लया व जेणप्फत्तीओ सं०। °लया य जेणप्पत्तीओ की०। °लया व जेण प्पत्तीओ हं० ला०। अत्र मूले सम्पादकेन परिकल्पितः पाठोऽस्ति ॥

४५०७. कुणिमाहारा सव्वे निसाचरा विलंगता[1] य दिवसम्मि ।
गंगादीहरमेत्ता (?) काहिंति ततो थले मीणे ॥ ९६६ ॥

४५०८. .... ।
.... मेत्तीरहिया उ होहिंति[2] ॥ ९६७ ॥

४५०९. वीसतिवासा मणुया दुहत्थउच्चा य होंति अंतम्मि ।
पढमं सोलसवासा हत्थुच्चा चेव होहिंति ॥ ९६८ ॥

४५१०. तियपक्खिवग्ग सीहा चउप्पया पंचइंदिया जे य ।
गय-गो-महिसि-खरोट्टं पसू य विविहो य पाणिगणो ॥ ९६९ ॥

४५११. आगमियाए उस्सप्पिणीए होहिंति बीयमेत्ताइं ।
बावत्तरि जुयलाइं नराण तत्तो पसवणाओ ॥ ९७० ॥

४५१२. होहिंती बिलवासी बावत्तरि ते बिला उ वेयड्ढे ।
उभओ तडे नईणं नव नव एक्केक्कए कूले ॥ ९७१ ॥

४५१३. सेसं तु बीयमेत्तं होही सव्वेसि जीवजातीणं ।
कुणिमाहारा सव्वे निसा(स्सा)ए संझकालस्स ॥ ९७२ ॥

४५१४. रहपहमेत्तं तु जलं होही बहुमच्छ-कच्छभाइण्णं ।
तम्मि समए नदीणं गंगादीणं दसण्हं पि ॥ ९७३ ॥

४५१५. विस-अग्गि-खारपाणियवरिसा मेघा य घोरवरिसा य ।
एक्केक्क सत्त राइं होही भरहस्स अंतम्मि ॥ ९७४ ॥

४५१६. चुन्नियसेलं संभिण्णसलिलगंभीरविसमभूमितलं ।
उदही जहा समतलं होही भरहं निरभिरामं ॥ ९७५ ॥

[गा. ९७६–८४. आगमेस्सुस्सप्पिणीए पढमस्स अइदूसमा-
अरगस्स भावा]

४५१७. ओसप्पिणीइमीसे वीतिक्कंताए चरिमसमयम्मि ।
तो आगमेसियाए उस्सप्पिणिए उ पट्ठवणा ॥ ९७६ ॥

---

१. विगलता त दि° सर्वासु प्रतिषु ॥ २. सर्वास्वपि प्रतिषु गाथेयं खण्डितैवोपलब्धा ॥

४५१८. ओसप्पिणीइमाए जो होही(? होहऽइ)दुस्समाए अणुभावो ।
सो चेव [य] अणुभावो उस्सप्पिणिपट्ठवणगम्मि ॥ ९७७ ॥

४५१९. सी-उण्हपउलिएहिं वित्ती तेसिं तु होइ मच्छेहिं ।
इगवीससहस्साइं वासाणं निरवसेसा उ ॥ ९७८ ॥

४५२०. सी-उण्हपउलिएहिं वित्ती तेसिं तु होइ मच्छेहिं ।
बायालीससहस्सा वासाणं निरवसेसा उ ॥ ९७९ ॥

४५२१. अवसप्पिंणीए अद्धं अद्धं उस्सप्पिणीए तहिं(? ह) होइ ।
एयम्मि गते काले होहिंति उ पंच मेहा उ ॥ ९८० ॥

४५२२. पुक्खलसंवट्टो १ वि य खीरोद २ घतोय ३ अमयमेहो ४ य ।
पंचमओ रसमेहो ५ सव्वे दसवरिसखेत्ता उ ॥ ९८१ ॥

४५२३. एक्केक्को अणुबद्धं(? अणवरयं) वासीहिति सत्त सत्त दिवसाइं ।
पंचत्तीसं(? से) दिवसे वद्दलिया होहिती सोमा ॥ ९८२ ॥

४५२४. पढमो उ निव्ववेहिति, धण्णं बितिओ करेहिई मेहो ।
तइओ नेहं जणयइ, ओसहिमादी चउत्थो उ ॥ ९८३ ॥

४५२५. पंचमतो रसमेहो तेसिं चिय पुढवि-रुक्खमादीणं ।
एवं कमेण जायं धण्णाइगुणेहिं उववेयं ॥ ९८४ ॥

[गा. ९८५–९८. आगमेस्सुस्सप्पिणीए बिइयस्स
दूसमासमाअरगस्स भावा]

४५२६. उस्सप्पिणिदूसमदूसमाए पत्ताइ चरिमरातीए ।
वासिहिति सव्वराइं महंतर(? य) निरंतरं वासं ॥ ९८५ ॥

४५२७. तेण हरिया य रुक्खा तण-गुम्म-लया-वणप्फतीओ य ।
अमियस्स किरणजोणी पंचत्तीसं अहोरत्ता ॥ ९८६ ॥

---

१. °लया व जेगप्फत्तीओ सं० । °लया य जेणप्पत्तीओ की० । °लया व जेण प्पत्तीओ हं० ला० । अत्र मूले सम्पादकेन परिकल्पितः पाठोऽस्ति ॥

४५२८. हारावलिधवलाहि य अह ते धाराहि आहया संता ।
आसत्था मणुयगणा चिंतेउं जे अह पयत्ता ॥ ९८७ ॥

४५२९. अच्छेरयं महल्लं अब्भातो पडइ सीयलं उदयं ।
किं दाइं इण्हि काही अण्णं एत्तो य परमतरं? ॥ ९८८ ॥

४५३०. तो ते बिलवासिनरा पासित्ता तं महंतसामिद्धिं ।
काहिंति इमं सव्वं सव्वे वि समागता संता ॥ ९८९ ॥

४५३१. जातं खु सुहविहारं कुसुमसमिद्धं इहं भरहवासं ।
तो जो कुणिमं खाहिइ अम्हं सो वज्जणिज्जो उ ॥ ९९० ॥

४५३२. नवसु वि वासेसेवं भणितं वीरेण आर्यमेसं[१] तु ।
रायगिहे गुणसिलए गोयममादीण सीसाणं ॥ ९९१ ॥

४५३३. एवं कमेण पुणरवि दससु वि वासेसु दुस्समा एसा ।
इगवीससहस्साइं वासाणं वट्टए जाव ॥ ९९२ ॥

४५३४. एवं संघयणाइं बलविरियाइं तहेव आउं च ।
सद्द-रस-रूव-गंधा फासा अहियं पवड्ढंति ॥ ९९३ ॥

४५३५. पीती पणओ नेहो सब्भावो सोहियं च विणओ य ।
लज्जा य पुरिसकारो जसो य कित्ती य वड्ढंति ॥ ९९४ ॥

४५३६. जह जह वड्ढइ कालो तहा तहा रूव-सीलपरिवेढी ।
दो रयणीओ मणुया आरंभे, अंते छ च्चेव ॥ ९९५ ॥

४५३७. एव परिवड्ढमाणे लोए चंदे व्व धवलपक्खम्मि ।
तेसिं मणुयाण तया सहस च्चिय होइ मणसुद्धी ॥ ९९६ ॥

४५३८. विन्नाण य परिवेढी पुप्फ-फलाणं च ओसहीणं च ।
आउय-सुह-रिद्धीणं संठाणुच्चत्त-धम्माणं ॥ ९९७ ॥

४५३९. दूसमकालो होही एवं एयं जिणो परिकहेइ ।
दूसमसूसमकाले पवट्टमाणं अतो वेति ॥ ९९८ ॥

---

१. °यमेसिं तु इं० की० ॥

[गा. ९९९–१०२४. आगमेस्सुस्सप्पिणीए तइयस्स दूसमसुसमाअरगस्स भावा]

४५४०. पव्वय-नदीण वुड्ढी, वुड्ढी विन्नाण-नाण-सोक्खाणं ।
छण्ह वि रिऊण वुड्ढी दससु वि वासेसु बोधव्वा ॥ ९९९ ॥

४५४१. सणसत्तरसं धण्णं फलाइं मूलाइं सव्वरुक्खाणं ।
खज्जूर-दक्ख-दाडिम-फणसा तउसा य वड्ढंति ॥ १००० ॥

४५४२. विहरंति भरहवासं नर-नारीओ जहिच्छियं रम्मं ।
दससु वि वासेसेवं चउप्पदा पक्खिणो चेव ॥ १००१ ॥

४५४३. वासंति अमयमेहा, चंदाऽऽइच्चा य सीय-उण्हसुहा ।
वासा दिसा य सोमा भूमी उदगं च महुराइं ॥ १००२ ॥

४५४४. पुणरवि अभिक्खभिक्खं अमियरसरसोवमं महावासं ।
जेण इहं मणुयाणं होहिंति न रोगसंघाया ॥ १००३ ॥

४५४५. अह दुसमातोवीसे(? दूसमाइमीसे) सत्तण्हं कुलगराण उप्पत्ती ।
कायव्व आणुपुव्वी जहपरिवाडीए सव्वेसिं ॥ १००४ ॥

४५४६. पढमेत्थ विमलवाहण १ सुदाम २ संगम ३ सुपासनामे ४ य ।
दत्ते ५ सुनहे ६ तसमं(? वसुमं) ७ इय [ते] सत्तेव निद्दिट्ठा ॥ १००५ ॥

४५४७. उस्सप्पिणीइमीसे वितियाए समाए गंग-सिंधूणं ।
एत्थ बहुमज्झदेसे उप्पण्णा कुलगरा सत्त ॥ १००६ ॥

४५४८. एरावयम्मि सत्तेव कुलगरा विमलवाहणो पढमो १ ।
बीओ उ विउलवाहणो नयमग्गविसारदो धीरो २ ॥ १००७ ॥

---

१. जंबुद्दीवे णं दीवे भारहे वासे आगमिस्साए उस्सप्पिणीए सत्त कुलगरा भवंति, तं०—मित्तवाहण सुभोमे य सुप्पभेय सयंपभे। दत्ते सुहुमे सुबंधू य आगमेस्सिण होक्खती ॥ (आगमोदयसमितिप्रकाशिते स्थानाङ्गसूत्रे पत्रम् ३९८)। जंबुद्दीवे णं दीवे भारहे वासे आगमिस्साते उस्सप्पिणीए दस कुलकरा भविस्संति, तं०—सीमंकरे सीमंधरे खेमंकरे खेमंधरे विमलवाहणे सम्मुती पडिसुते दढधणू दसधणू सतधणू। (तत्रैव पत्रम् ५१८)। समवायाङ्गसूत्रेऽप्यत्र निर्दिष्टस्थानाङ्गसूत्रानुसारि पाठद्वयं वर्तते ॥

४५४९. दढधणु ३ दसधणुगो ४ वि य तत्तो सयधणु ५ पडिस्सुई ६ चेव ।
सम्मुति ७ सत्तमगो वि य गाम-नगर-पट्टणाइगरा ॥ १००८ ॥

४५५०. उस्सप्पिणीइमीसे बीतिसमाए य उत्तरंतीए ।
एत्थ बहुमज्झदेसे उप्पण्णा कुलगरा सत्त ॥ १००९ ॥

४५५१. चउसु वि एरवएसुं एवं चउसु वि य भरहवासेसु ।
एक्केक्कम्मि उ खेत्ते होहिंति उ कुलगरा सत्त ॥ १०१० ॥

४५५२. गाम-नगराऽऽगराणं गोउल-संवाह-सन्निवेसाणं ।
कुलनीति-रायनीतीण कोरगा[1] कुलगरा तइया ॥ १०११ ॥

४५५३. आसा हत्थी गावो गहियाइं रज्जसंगहनिमित्तं ।
ववहारो लेहवणं होही सामाइ एसिं तु ॥ १०१२ ॥

४५५४. उग्गा भोगा राइण्ण खत्तिया संगहो भवे तइया ।
उप्पण्णे अगणिम्मि य रंधणमातीणि काहिंति ॥ १०१३ ॥
॥ गाथासहस्सं गतं[2] ॥

४५५५. जह जह वड्ढति कालो तह तह वड्ढंति रूव-सोभग्गा ।
जस कित्ति सील लज्जा नर-नारिगणाण रिद्धीओ ॥ १०१४ ॥

४५५६. हलकरिसण[3]कम्मत्ता सुवण्ण-मणि-रयण-कंस-दूसा वि ।
भोयण-गंधविहीओ वड्ढंती नरगणाण तहिं ॥ १०१५ ॥

४५५७. दुद्ध दही नवणीयं घयं च तेलं च होहिती रम्मं ।
महु-मज्ज-भोयणाइं वड्ढंती नरगणाण चिरं ॥ १०१६ ॥

४५५८. पढमो उ कुलगराणं नामेणं विमलवाहणो तइया ।
जातीसरो उ[4] राया काही कुल-रायधम्मे उ ॥ १०१७ ॥

४५५९. एवं सव्वे काहिंति सुम्मती कुलगरो उ सत्तमतो ।
वेयड्ढगिरिसमीवे पुंडम्मि य जणवदे रम्मे ॥ १०१८ ॥

---

१. कालगा ला० विना ॥ २. 'गाथासहस्सं गतं' इति हं०-की० प्रत्योर्नास्ति ॥ ३. °णकंमत्ता सं० । °णकंसत्ता ला० ॥ ४. य हं० की० ॥

४५६०. नगरम्मि सयदुवारे होही राया उ सुम्मतीनामो ।
सव्वकलाणं णिहसो सव्वपयाणं च[1] वुड्ढिकरो ॥ १०१९ ॥

४५६१. हय-गय-वरजोहजुतो हेलाविद्द[2]वियदरियपडिवक्खो ।
गरुयपरक्कमपयडो त्रेसमणसमाणविभवो य ॥ १०२० ॥

४५६२. उत्तमरूवसुरूवो उत्तमविन्नाण-नाणसंपन्नो ।
वज्जरिसभसंघयणो इंदीवरलोयणो राया ॥ १०२१ ॥

४५६३. होही भद्दा पत्ती सुवण्णवण्णा वराणणा सुभगा ।
पढमिल्ले संघयणे चउसट्ठिकलाण गहियत्था ॥ १०२२ ॥

४५६४. उस्सप्पिणीइमीसे बीतिसमाए उ वण्णियं किंचि ।
इगवीससहस्साइं बीओ अरगो उ नायव्वो ॥ १०२३ ॥

४५६५. दूसमसुसमाकालो उदहिसमाणाण कोडिकोडीओ ।
जिण-चक्कि-दसाराणं किंचि समासं पवक्खामि ॥ १०२४ ॥

[गा. १०२५–१११४. आगमेस्सुस्सप्पिणीए पढमस्स
महापउमतित्थयरस्स चरियं जिणंतराइं च]

४५६६. नगरम्मि सतदुवारे सम्मुइरायस्स भारिया भद्दा ।
सयणिज्जे सुहसुत्ता चोद्दस सुमिणे उ पेच्छिहिति ॥ १०२५ ॥

४६६७. गय १ उसभ २ सीह ३ अभिसेय ४ दाम ५ ससि ६
दिणयरं ७ झयं ८ कुंभं ९ ।
पउमसर १० सागर ११ भवणविमाण १२ रयणुच्चय १३
सिहिं १४ च ॥ १०२६ ॥

४५६८. एते चोद्दस सुमिणे पासइ भद्दा सुहेण पासुत्ता ।
जं रयणिं उववण्णो कुच्छिंसि महायसो पउमो ॥ १०२७ ॥

४५६९. एरावते वि एवं सम्मुइरायस्स भारिया भद्दा ।
सयणिज्जे सुहसुत्ता चोद्दस सुमिणे य दच्छिहिति ॥ १०२८ ॥

---

१. च पुट्ठिकरो हं० की० ॥ २. °विद्दरिय° सं० ॥

४५४९. दढधणु ३ दसधणुगो ४ वि य तत्तो सयधणु ५ पडिस्सुई ६ चेव ।
सम्मुति ७ सत्तमगो वि य गाम-नगर-पट्टणाइगरा ॥ १००८ ॥

४५५०. उस्सप्पिणीइमीसे बीतिसमाए य उत्तरंतीए ।
एत्थ बहुमज्झदेसे उप्पण्णा कुलगरा सत्त ॥ १००९ ॥

४५५१. चउसु वि एरवएसुं एवं चउसु वि य भरहवासेसु ।
एक्केक्कम्मि उ खेत्ते होहिंति उ कुलगरा सत्त ॥ १०१० ॥

४५५२. गाम-नगराऽऽगराणं गोउल-संवाह-सन्निवेसाणं ।
कुलनीति-रायनीतीण का[1]रगा कुलगरा तइया ॥ १०११ ॥

४५५३. आसा हत्थी गावो गहियाइं रज्जसंगहनिमित्तं ।
ववहारो लेहवणं होही सामाइ एसिं तु ॥ १०१२ ॥

४५५४. उग्गा भोगा राइण्ण खत्तिया संगहो भवे तइया ।
उप्पण्णे अगणिम्मि य रंधणमातीणि काहिंति ॥ १०१३ ॥
॥ गा[2]थासहस्सं गतं ॥

४५५५. जह जह वड्ढति कालो तह तह वड्ढंति रूव-सोभग्गा ।
जस कित्ति सील लज्जा नर-नारिगणाण रिद्धीओ ॥ १०१४ ॥

४५५६. हलकरिसण[3]कम्मत्ता सुवण्ण-मणि-रयण-कंस-दूसा वि ।
भोयण-गंधविहीओ वड्ढंती नरगणाण तहिं ॥ १०१५ ॥

४५५७. दुद्ध दही नवणीयं घयं च तेल्लं च होहिती रम्मं ।
महु-मज्ज-भोयणाइं वड्ढंती नरगणाण चिरं ॥ १०१६ ॥

४५५८. पढमो उ कुलगराणं नामेणं विमलवाहणो तइया ।
जातीसरो उ[4] राया काही कुल-रायधम्मे उ ॥ १०१७ ॥

४५५९. एवं सव्वे काहिंति सुम्मती कुलगरो उ सत्तमतो ।
वेयड्ढगिरिसमीवे पुंडम्मि य जणवदे रम्मे ॥ १०१८ ॥

---

१. कालगा ला० विना ॥ २. 'गाथासहस्सं गतं' इति हं०-की० प्रत्योर्नास्ति ॥ ३. °ण कंमत्ता सं० । °णकंसत्ता ला० ॥ ४. य हं० की० ॥

४५८२. तुट्ठाओ देवीओ देवा आणंदिया सपरिसागा ।
भयवम्मि महापउमे तइलोक्कसुहावहे जाते ॥ १०४१ ॥

४५८३. जायम्मि महापउमे पउमरयणकणगवण्णवरवासं ।
मुंचंति देवसंघा हरिसवसुल्लसियरोमंचा ॥ १०४२ ॥

४५८४. जम्हा अम्हं नगरे जायं जम्मे इमस्स पुत्तस्स ।
पउमेहिं महावासं नामं से तो महापउमो ॥ १०४३ ॥

४५८५. रिद्धित्थिमियसमिद्धं भारहवासं जिणिंदकालम्मि ।
बहुअतिसयसंपण्णं सुरलोगनिभं गुणसमिद्धं ॥ १०४४ ॥

४५८६. गामा [य] नगरभूया, नगराणि य देवलोगसरिसाणि ।
रायसमा य कुडुंबी, वेसमणसमा य रायाणो ॥ १०४५ ॥

४५८७. भंग-त्तासविरहितो डमरुल्लोल-भय-दंडरहितो य ।
परचक्क-ईति-तक्करअ-करभरविवज्जितो लोगो ॥ १०४६ ॥

४५८८. अह वड्ढति सो भगवं सुम्मतिरायस्स संगतो वीरो[1] ।
दासी-दासपरिवुडो परिकिण्णो पीढमद्देहिं ॥ १०४७ ॥

४५८९. असितसिरतो सुनयणो बिंबोट्ठो धवलदंतपंतीओ ।
वरपउमगब्भगोरो फुलुप्पलगंधनीसासो ॥ १०४८ ॥

४५९०. जातीसरो उ भयवं अप्पडिवडिएहिं तिहि उ नाणेहिं ।
कंतीय य बुद्धीय य अब्भहितो तेहिं मणुएहिं ॥ १०४९ ॥

४५९१. अह तं अम्मा-पितरो जाणित्ता अहियअट्ठवासागं ।
कयकोउगऽलंकारं लेहायरियस्स उवणेंति ॥ १०५० ॥

४५९२. सक्को य तस्समक्खं भयवं वस्सा(? दब्भा)सणे निवेसित्ता ।
सद्दस्स लक्खणं पुच्छे वागरणं अवयवाइदं(? ईयं) ॥ १०५१ ॥

४५९३. अह तं अम्मा-पितरो जाणित्ता अहिगअट्ठवासागं ।
कयकोउगऽलंकारं रायऽभिसेगं तु काहिंति ॥ १०५२ ॥

१. धीरो हं० ॥

४५७०. गय १ उसभ २, ० गाहा[1] ॥ १०२९ ॥

४५७१. एते चोद्दस सुमिणे पासइ भद्दा सुहेण पासुत्ता ।
जं रयणिं उववण्णो कुच्छि सिद्धत्थतित्थयरो ॥ १०३० ॥

४५७२. चउसु वि एरवएसुं एवं चउसु वि य भरहवासेसु ।
उववण्णा तित्थयरा हत्थुत्तरजोगजुत्तेणं ॥ १०३१ ॥

४५७३. जो सो सेणियराया कालं काऊण कालमासम्मि ।
रयणप्पभाए तीसे उव्वट्टित्ता य इहइम्मि ॥ १०३२ ॥

४५७४. सीमंतगनरगाओ आउं परियाणि(? पालि)ऊण तो भगवं ।
चउरासितिसहसाणं वासाणं सो महापउमो ॥ १०३३ ॥

४५७५. चेत्तस्स सुद्धतेरसिचंदे हत्थुत्तराए जोगेणं ।
सिद्धत्थ-महापउमा जाया दस एगसमएणं ॥ १०३४ ॥

४५७६. नाणारयणविचित्ता वसुधारा निवडिया कलकलंती ।
गंभीरमहुरसद्दो य दुंदुभी तालिओ[2] गगणे ॥ १०३५ ॥

४५७७. जाण-विमाणारूढा अह एंति तहिं दिसाकुमारीओ ।
उड्ढ-महेलोगम्मि य वत्थव्वा तिरियलोगे य ॥ १०३६ ॥

४५७८. जाणविमाणपभाए रयणी आसी य सा दिवसभूया ।
सुरकण्णाहि समहियं दस वि य नयरे विराइत्था ॥ १०३७ ॥

४५७९. दससु वि वासेसेवं उप्पण्णा जिणवरा दस चेव ।
जम्मणमहो य सव्वो नेयव्वो जाव घोसणयं ॥ १०३८ ॥

४५८०. अद्धनवमा य मासा वासा तिन्नेव होंति वोक्कंता ।
दूसमसूसमकाले तो उप्पण्णो महापउमो ॥ १०३९ ॥

४५८१. चुलसीतिसहस्साइं वासा सत्तेव पंच मासा य ।
वीर-महापउमाणं अंतरमेयं तु विन्नेयं ॥ १०४० ॥

---

१. दृश्यतां १०२६ तमी गाथा ॥ २. ताविओ गेण सर्वासु प्रतिषु ॥

४५८२. तुट्ठाओ देवीओ देवा आणंदिया सपरिसागा ।
भयवम्मि महापउमे तइलोक्कसुहावहे जाते ॥ १०४१ ॥

४५८३. जायम्मि महापउमे पउमरयणकणगवण्णवरवासं ।
मुंचंति देवसंघा हरिसवसुल्लसियरोमंचा ॥ १०४२ ॥

४५८४. जम्हा अम्हं नगरे जायं जम्मे इमस्स पुत्तस्स ।
पउमेहिं महावासं नामं से तो महापउमो ॥ १०४३ ॥

४५८५. रिद्धित्थिमियसमिद्धं भारहवासं जिणिंदकालम्मि ।
बहुअतिसयसंपण्णं सुरलोगनिभं गुणसमिद्धं ॥ १०४४ ॥

४५८६. गामा [य] नगरभूया, नगराणि य देवलोगसरिसाणि ।
रायसमा य कुडुंबी, वेसमणसमा य रायाणो ॥ १०४५ ॥

४५८७. भंग-त्तासविरहितो डमरुल्लोल-भय-दंडरहितो य ।
परचक्क-ईति-तक्करअ-करभरविवज्जितो लोगो ॥ १०४६ ॥

४५८८. अह वड्ढति सो भगवं सुम्मतिरायस्स संगतो वीरो[1] ।
दासी-दासपरिवुडो परिकिण्णो पीढमद्देहिं ॥ १०४७ ॥

४५८९. असितसिरतो सुनयणो बिंबोट्ठो धवलदंतपंतीओ ।
वरपउमगब्भगोरो फुल्लुप्पलगंधनीसासो ॥ १०४८ ॥

४५९०. जातीसरो उ भयवं अप्पडिवडिएहिं तिहि उ नाणेहिं ।
कंतीय य बुद्धीय य अब्भहितो तेहिं मणुएहिं ॥ १०४९ ॥

४५९१. अह तं अम्मा-पितरो जाणित्ता अहियअट्ठवासागं ।
कयकोउगऽलंकारं लेहायरियस्स उवणेंति ॥ १०५० ॥

४५९२. सक्को य तस्समक्खं भयवं वस्सा(? दब्भा)सणे निवेसित्ता ।
सद्दस्स लक्खणं पुच्छे वागरणं अवयवाइदं(? ईयं) ॥ १०५१ ॥

४५९३. अह तं अम्मा-पितरो जाणित्ता अहिगअट्ठवासागं ।
कयकोउगऽलंकारं रायऽभिसेगं तु काहिंति ॥ १०५२ ॥

---

१. धीरो हं० ॥

४५९४. तिहि-करणम्मि पसत्थे महंतसामंतकुलपसूयाए ।
कारिंति पाणिगहणं जसोयवररायकण्णाए ॥ १०५३ ॥

४५९५. भरहम्मि पढमराया हय-गय-रह-जोहसंकुलं सेण्णं ।
तो माणिभद्ददेवो काहीती पुण्णभद्दो य ॥ १०५४ ॥

४५९६. जम्हा देवा सेण्णं पडियग्गंती उ पुव्वसंगइया ।
तो हवउ देवसेणो देवासुरपूजितो नामं ॥ १०५५ ॥

४५९७. धवलं गयं महंतं सत्तंगपइट्ठितं चउद्दंतं ।
वाहेती विमलजसो नामं तो विमलवाहणो त्ति (?) ॥ १०५६ ॥

४५९८. सो देवपरिग्गहिओ तीसं वासाइं वसति गिहवासे ।
अम्मा-पितीहिं भगवं देवत्ति(? त्त)गतेहिं पव्वइतो ॥ १०५७ ॥

४५९९. संवच्छरेण होही अभिनिक्खमणं तु जिणवरिंदाणं ।
तो अत्थसंपयाणं पवत्तंई[1] पुव्वसूरम्मि ॥ १०५८ ॥

४६००. सिंघाडग-तिग-चउक्क-चच्चर-चउमुह-महापह-पहेसु ।
दारेसु पुरवराणं रच्छामुहमज्झयारेसुं ॥ १०५९ ॥

४६०१. वरवरिया घोसिज्जइ० गाहा[2] ॥ १०६० ॥

४६०२. एगा हिरन्नकोडी० गाहा[3] ॥ १०६१ ॥

४६०३. तिन्नेव य कोडिसया० गाहा[4] ॥ १०६२ ॥

४६०४. एवं नवसु वि खेत्तेसु तित्थगरा उ संवच्छरं दाणं (?) ।
हत्थुत्तराहि नव वी निक्खंता खायकित्तीया ॥ १०६३ ॥

४६०५. हत्थुत्तराहि भगवं सयदारे खत्तिओ महासत्तो ।
वज्जरिसभसंघयणो भवियजणविबोहतो पउमो ॥ १०६४ ॥

---

१. °त्तई पढमसू° हं० की० ॥ २. वरवरिया घोसिज्जइ किमिच्छगं दिज्जए बहुविहीयं। सुरअसुर-देव-दाणव-नरिंदमहियाण निक्खमणे ॥ (आवश्यकनिर्युक्तिगाथा २१९)॥ ३. एगा हिरण्णकोडी अट्ठेव अणूणगा सयसहस्सा। सूरोदयमाईअं दिज्जइ जा पायरासाओ ॥ (आवश्यकनिर्युक्तिगाथा २१७)॥ ४. तिण्णेव य कोडिसया अट्ठासीइं च हुंति कोडीओ। असिइं च सयसहस्सा एअं संवच्छरे दिण्णं ॥ (आवश्यकनिर्युक्तिगाथा २२०)॥

४६०६. सारस्सय-माइच्चा वण्ही वरुणा य गद्दतोया य ।
तुसिता अव्वाबाहा अग्गिच्चा चेव रिट्ठा य ॥ १०६५ ॥

४६०७. एते देवनिकाया भगवं बोहिंति जिणवरिंदं तु ।
'सव्वजगजीवहियं भगवं तित्थं पवत्तेहि' ॥ १०६६ ॥

४६०८. एवं अभिथुव्वंतो बुद्धो बुद्धारविंदसरिसमुहो ।
लोगंतियदेवेहिं सतवारम्मि य महापउमो ॥ १०६७ ॥

४६०९. मणपरिणामो य कतो अभिणिक्खमणम्मि जिणवरिंदेणं ।
देवेहि य देवीहि य समंतओ उव[१][? ग]यं गयणं ॥ १०६८ ॥

४६१०. भवणवइ वाणमंतर जोइसवासी विमाणवासी य ।
धरणियले गयणयले विज्जुज्जोओ कओ खिप्पं ॥ १०६९ ॥

४६११. जेट्ठं नलिणिकुमारं रज्जे ठावित्तु तं महापउमो ।
उत्तत्तकणयवण्णो मिगसिरबहुलस्स दसमीए ॥ १०७० ॥

४६१२. पाईणगामिणीए अभिणिव्विट्टाए पोरिसिच्छाए ।
विजएण मुहुत्तेणं सो उत्तरफग्गुणीजोगे ॥ १०७१ ॥

४६१३. चंदप्पभा य सीता उवणीया जम्म-मरणमुक्कस्स ।
आसत्तमल्लदामा जलय-थलय-दिव्वकुसुमेहिं ॥ १०७२ ॥

४६१४. पण्णासइमायामा धणूणि वीसा य पण्णवीसा य ।
छत्तीसइमुव्विद्धा सीता चंदप्पभा भणिया ॥ १०७३ ॥

४६१५. सीयाए मज्झयारे दिव्वं मणि-रयण-कणगचेंचइयं ।
सीहासणं महरिहं सपायपीढं जिणवरस्स ॥ १०७४ ॥

४६१६. आलइयमालमउडो भासरबोंदी पलंबवणमालो ।
सियवत्थसन्नियच्छो जस्स य मोल्लं सयसहस्सं ॥ १०७५ ॥

४६१७. छट्ठेणं भत्तेणं अज्झवसाणेण सोहणेण जिणो ।
लेसाहिं विसुज्झंतो आरुभती उत्तमं सीयं ॥ १०७६ ॥

1. उपयं सं० । उघयं हं० की० ॥

४५९४. तिहि-करणम्मि पसत्थे महंतसामंतकुलपसूयाए ।
कारिंति पाणिगहणं जसोयवररायकण्णाए ॥ १०५३ ॥

४५९५. भरहम्मि पढमराया हय-गय-रह-जोहसंकुलं सेण्णं ।
तो माणिभद्ददेवो काहीती पुण्णभद्दो य ॥ १०५४ ॥

४५९६. जम्हा देवा सेण्णं पडियग्गंती उ पुव्वसंगइया ।
तो हवउ देवसेणो देवासुरपूजितो नामं ॥ १०५५ ॥

४५९७. धवलं गयं महंतं सत्तंगपइट्ठितं चउद्दंतं ।
वाहेती विमलजसो नामं तो विमलवाहणो त्ति (?) ॥ १०५६ ॥

४५९८. सो देवपरिग्गहिओ तीसं वासाइं वसति गिहवासे ।
अम्मा-पितीहिं भगवं देवत्ति(? त्त)गतेहिं पव्वइतो ॥ १०५७ ॥

४५९९. संवच्छरेण होही अभिनिक्खमणं तु जिणवरिंदाणं ।
तो अत्थसंपयाणं पवत्तई[1] पुव्वसूरम्मि ॥ १०५८ ॥

४६००. सिंघाडग-तिग-चउक्क-चच्चर-चउमुह-महापह-पहेसु ।
दारेसु पुरवराणं रच्छामुहमज्झयारेसुं ॥ १०५९ ॥

४६०१. वरवरिया घोसिज्जइ० गाहा[2] ॥ १०६० ॥

४६०२. एगा हिरन्नकोडी० गाहा[3] ॥ १०६१ ॥

४६०३. तिन्नेव य कोडिसया० गाहा[4] ॥ १०६२ ॥

४६०४. एवं नवसु वि खेत्तेसु तित्थगरा उ संवच्छरं दाणं (?) ।
हत्थुत्तराहि नव वी निक्खंता खायकित्तीया ॥ १०६३ ॥

४६०५. हत्थुत्तराहि भगवं सयदारे खत्तिओ महासत्तो ।
वज्जरिसभसंघयणो भवियजणविबोहतो पउमो ॥ १०६४ ॥

---

१. °त्तई पढमसू° हं० की० ॥ २. वरवरिया घोसिज्जइ किमिच्छगं दिज्जए बहुविहीयं। सुरअसुर-देव-दाणव-नरिंदमहियाण निक्खमणे ॥ (आवश्यकनिर्युक्तिगाथा २१९) ॥ ३. एगा हिरण्णकोडी अट्ठेव अणूणगा सयसहस्सा। सूरोदयमाईअं दिज्जइ जा पायरासाओ ॥ (आवश्यकनिर्युक्तिगाथा २१७) ॥ ४. तिण्णेव य कोडिसया अट्ठासीइं च हुंति कोडीओ। असिइं च सयसहस्सा एअं संवच्छरे दिण्णं ॥ (आवश्यकनिर्युक्तिगाथा २२०) ॥

४६०६. सारस्सय-माइच्चा वण्ही वरुणा य गद्दतोया य ।
तुसिता अव्वाबाहा अग्गिच्चा चेव रिट्ठा य ॥ १०६५ ॥

४६०७. एते देवनिकाया भगवं बोहिंति जिणवरिंदं तु ।
'सव्वजगजीवहिययं भगवं तित्थं पवत्तेहि' ॥ १०६६ ॥

४६०८. एवं अभिथुव्वंतो बुद्धो बुद्धारविंदसरिसमुहो ।
लोगंतियदेवेहिं सतवारम्मि य महापउमो ॥ १०६७ ॥

४६०९. मणपरिणामो य कतो अभिणिक्खमणम्मि जिणवरिंदेणं ।
देवेहि य देवीहि य समंतओ उव[? ग]यं गयणं ॥ १०६८ ॥

४६१०. भवणवइ वाणमंतर जोइसवासी विमाणवासी य ।
धरणियले गयणयले विज्जुज्जोओ कओ खिप्पं ॥ १०६९ ॥

४६११. जेट्ठं नलिणिकुमारं रज्जे ठावित्तु तं महापउमो ।
उत्तत्तकणयवण्णो मिगसिरबहुलस्स दसमीए ॥ १०७० ॥

४६१२. पाईणगामिणीए अभिणिव्विट्ठाए पोरिसिच्छाए ।
विजएण मुहुत्तेणं सो उत्तरफग्गुणीजोगे ॥ १०७१ ॥

४६१३. चंदप्पभा य सीता उवणीया जम्म-मरणमुक्कस्स ।
आसत्तमल्लदामा जलय-थलय-दिव्वकुसुमेहिं ॥ १०७२ ॥

४६१४. पण्णासइमायामा धणूणि वीसा य पण्णवीसा य ।
छत्तीसइमुव्विद्धा सीता चंदप्पभा भणिया ॥ १०७३ ॥

४६१५. सीयाए मज्झयारे दिव्वं मणि-रयण-कणगचेंचइयं ।
सीहासणं महरिहं सपायपीढं जिणवरस्स ॥ १०७४ ॥

४६१६. आलइयमालमउडो भासरबोंदी पलंबवणमालो ।
सियवत्थसन्नियच्छो जस्स य मोल्लं सयसहस्सं ॥ १०७५ ॥

४६१७. छट्ठेणं भत्तेणं अज्झवसाणेण सोहणेण जिणो ।
लेसाहिं विसुज्झंतो आरुभती उत्तमं सीयं ॥ १०७६ ॥

१. टधयं सं० । उधयं हं० की० ॥

४६१८. सीहासणे निसन्नो सक्कीसाणेहिं दोहि पासेहिं ।
वीयंति(? तो) चामरेहिं मणि-कणगविचित्तदंडेहिं ॥ १०७७ ॥

४६१९. पुव्विं उक्खित्ता माणुसेहिं सा हट्ठरोमकूवेहिं ।
पच्छा वहंति सीयं असुरिंद-सुरिंद-नागिंदा ॥ १०७८ ॥

४६२०. चलचवलकुंडलधरा सच्छंदविउव्वियाऽऽभरणधारी ।
देविंद-दाणविंदा वहंति सीयं जिणवरस्स ॥ १०७९ ॥

४६२१. वणसंडो व्व कुसुमिओ, पउमसरो वा जहा सरयकाले ।
सोभइ कुसुमभरेणं इय गयणयलं सुरगणेहिं ॥ १०८० ॥

४६२२. सिद्धत्थवणं व जहा असणवणं सणवणं असोगवणं ।
चूतवणं व कुसुमितं इय गयणयलं सुरगणेहिं ॥ १०८१ ॥

४६२३. अयसिवणं व कुसुमियं कणियारवणं व चंपयवणं व ।
तिलगवणं व कुसुमियं इय गयणयलं सुरगणेहिं ॥ १०८२ ॥

४६२४. वरपडह-भेरि-झल्लरि-दुंदुहि-संख[? य]सतेहिं तूरेहिं ।
धरणियले गयणयले तुरियनिनाओ परमरम्मो ॥ १०८३ ॥

४६२५. एवं सदेवमणुयासुराए परिसाए परिवुडो भयवं ।
अभिथुव्वंतो गिराहिं मज्झंमज्झेण सतवारं ॥ १०८४ ॥

४६२६. अणवरयदाणसीलो नलिणकुमारेण परिवुडो वीरो ।
उज्जाणं संपत्तो नामेणं पउमिणीसंडं ॥ १०८५ ॥

४६२७. ईसाणाए दिसाए ओइण्णो उत्तमाओ सीयाओ ।
सयमेव कुणइ लोयं, सक्को से पडिच्छई केसे ॥ १०८६ ॥

४६२८. जिणवरमणुण्णवित्ता अंजण[1]-घण-रूयगब्भसंकासा ।
केसा खणेण नीता खीरस[2]लीलामयं उदहिं ॥ १०८७ ॥

४६२९. दिव्वो मणुस्सघोसो तुरियनिनाओ य सक्कवयणेणं ।
खिप्पामेव निलुक्को ताहे पडिवज्जइ चरित्तं ॥ १०८८ ॥

---

१. °णघणरूयगब्भमरसं° हं ॥ २. सरीरामयं सर्वासु प्रतिपु ॥

४६३०. काऊण नमोक्कारं सिद्धाणमभिग्गहं तु सो गिण्हे ।
'सव्वं मे अकरणिज्जं पावं 'ति चरित्तमारूढो ॥ १०८९ ॥

४६३१. तिहिं नाणेहिं समग्गा तित्थयरा जाव होंति गिहवासे ।
पडिवण्णम्मि चरित्ते चउनाणी जाव छउमत्था ॥ १०९० ॥

४६३२. नवसु वि वासेसेवं सिद्धत्थादी जिणिंदचंदा उ ।
हत्थुत्तराहिं सव्वे मिगसिरबहुलस्स दसमीए ॥ १०९१ ॥

४६३३. बारस चेव य वासा मासा छ च्चेव अद्धमासो य ।
पउमादीण दसण्ह वि एसो छउमत्थपरियाओ ॥ १०९२ ॥

४६३४. एवं तवोगुणरतो अणुपुव्वेणं मुणी विहरमाणो ।
वज्जरिसभसंघयणो सत्तेव य होंति रयणीओ ॥ १०९३ ॥

४६३५. वइसाहसुद्धदसमीए केवलं सामसालहेट्ठम्मि ।
छट्ठेणुक्कुडुयमओ उप्पण्णं जंभियागामे ॥ १०९४ ॥

४६३६. सेसाणं पि नवण्हं एवं वइसाहसुद्धदसमीए ।
हत्थुत्तराहिं नाणं होही जुगवं जिणिंदाणं ॥ १०९५ ॥

४६३७. उप्पण्णम्मि अणंते नट्ठम्मि यं छाउमत्थिए नाणे ।
राईए संपत्तो महसेणवणं तु उज्जाणं ॥ १०९६ ॥

४६३८. अमर-नर-रायमहिओ पत्तो धम्मवरचक्कवट्टित्तं ।
बीयम्मि समोसरणे पावाए मज्झिमाए उ ॥ १०९७ ॥

४६३९. एक्कारस वि गणहरा सव्वे उन्नयविसालकुलवंसा ।
पावाए मज्झिमाए समोसढा जण्णवासम्मि ॥ १०९८ ॥

४६४०. पढमेत्थ कुंभसेणो नामेणं गणहरो महासत्तो ।
वज्जरिसभसंघयणो चोद्दसपुव्वी महावीरो ॥ १०९९ ॥

४६४१. वइसाहसुद्धएक्कारसीए तह पढमपोरिसीए उ ।
हत्थुत्तर[2]चय(? व)करणे गणिपिडगसभाणिए अत्थं (?) ॥ ११०० ॥

---

१. वि इं० की० ॥ २. °रपयक° ला० विना ॥

४६१८. सीहासणे निसन्नो सक्कीसाणेहिं दोहि पासेहिं ।
वीयंति(? तो) चामरेहिं मणि-कणगविचित्तदंडेहिं ॥ १०७७ ॥

४६१९. पुव्विं उक्खित्ता माणुसेहिं सा हट्ठरोमकूवेहिं ।
पच्छा वहंति सीयं असुरिंद-सुरिंद-नागिंदा ॥ १०७८ ॥

४६२०. चलचवलकुंडलधरा सच्छंदविउव्वियाऽऽभरणधारी ।
देविंद-दाणविंदा वहंति सीयं जिणवरस्स ॥ १०७९ ॥

४६२१. वणसंडो व्व कुसुमिओ, पउमसरो वा जहा सरयकाले ।
सोभइ कुसुमभरेणं इय गयणयलं सुरगणेहिं ॥ १०८० ॥

४६२२. सिद्धत्थवणं व जहा असणवणं सणवणं असोगवणं ।
चूतवणं व कुसुमितं इय गयणयलं सुरगणेहिं ॥ १०८१ ॥

४६२३. अयसिवणं व कुसुमियं कणियारवणं व चंपयवणं व ।
तिलगवणं व कुसुमियं इय गयणयलं सुरगणेहिं ॥ १०८२ ॥

४६२४. वरपडह-भेरि-झल्लरि-दुंदुहि-संख[? य]सतेहिं तूरेहिं ।
धरणियले गयणयले तुरियनिनाओ परमरम्मो ॥ १०८३ ॥

४६२५. एवं सदेवमणुयासुराए परिसाए परिवुडो भयवं ।
अभिथुव्वंतो गिराहिं मज्झंमज्झेण सतवारं ॥ १०८४ ॥

४६२६. अणवरयदाणसीलो नलिणकुमारेण परिवुडो वीरो ।
उज्जाणं संपत्तो नामेणं पउमिणीसंडं ॥ १०८५ ॥

४६२७. ईसाणाए दिसाए ओइण्णो उत्तमाओ सीयाओ ।
सयमेव कुणइ लोयं, सक्को से पडिच्छई केसे ॥ १०८६ ॥

४६२८. जिणवरमणुण्णवित्ता अंजणं[1]-घण-रूयगब्भसंकासा ।
केसा खणेण नीता खीरसलीलामयं[2] उदहिं ॥ १०८७ ॥

४६२९. दिव्वो मणुस्सघोसो तुरियनिनाओ य सक्कवयणेणं ।
खिप्पामेव निलुक्को ताहे पडिवज्जइ चरित्तं ॥ १०८८ ॥

---

१. °णघणरूयगब्भमरसं° हं ॥ २. सरीरामयं सर्वासु प्रतिषु ॥

४६३०. काऊण नमोक्कारं सिद्धाणमभिग्गहं तु सो गिण्हे ।
'सव्वं मे अकरणिज्जं पावं'ति चरित्तमारूढो ॥ १०८९ ॥

४६३१. तिहिं नाणेहिं समग्गा तित्थयरा जाव होंति गिहवासे ।
पडिवण्णम्मि चरित्ते चउनाणी जाव छउमत्था ॥ १०९० ॥

४६३२. नवसु वि वासेसेवं सिद्धत्थादी जिणिंदचंदा उ ।
हत्थुत्तराहिं सव्वे मिगसिरबहुलस्स दसमीए ॥ १०९१ ॥

४६३३. बारस चेव य वासा मासा छ च्चेव अद्धमासो य ।
पउमादीण दसण्ह वि एसो छउमत्थपरियाओ ॥ १०९२ ॥

४६३४. एवं तवोगुणरतो अणुपुव्वेणं मुणी विहरमाणो ।
वज्जरिसभसंघयणो सत्तेव य होति रयणीओ ॥ १०९३ ॥

४६३५. वइसाहसुद्धदसमीए केवलं सामसालहेट्ठम्मि ।
छट्ठेणुक्कुडुयमओ उप्पण्णं जंभियागामे ॥ १०९४ ॥

४६३६. सेसाणं पि नवण्हं एवं वइसाहसुद्धदसमीए ।
हत्थुत्तराहिं नाणं होही जुगवं जिणिंदाणं ॥ १०९५ ॥

४६३७. उप्पण्णम्मि अणंते नट्ठम्मि य[1] छाउमत्थिए नाणे ।
राईए संपत्तो महसेणवणं तु उज्जाणं ॥ १०९६ ॥

४६३८. अमर-नर-रायमहिओ पत्तो धम्मवरचक्कवट्टित्तं ।
बीयम्मि समोसरणे पावाए मज्झिमाए उ ॥ १०९७ ॥

४६३९. एक्कारस वि गणहरा सव्वे उन्नयविसालकुलवंसा ।
पावाए मज्झिमाए समोसढा जण्णवासम्मि ॥ १०९८ ॥

४६४०. पढमेत्थ कुंभसेणो नामेणं गणहरो महासत्तो ।
वज्जरिसभसंघयणो चोद्दसपुव्वी महावीरो ॥ १०९९ ॥

४६४१. वइसाहसुद्धएक्कारसीए तह पढमपोरिसीए उ ।
हत्थुत्तरे[2]चय(? व)करणे गणिपिडगसभाणिए अत्थं (?) ॥ ११०० ॥

---

१. वि हं० डी० ॥ २. °रपयक° ला० विना ॥

४६४२. एवं तित्थुप्पत्ती दससु वि वासेसु होइ नायव्वा ।
एक्कारस यं गणहरा नव य गणा तस्स एमेव ॥ ११०१ ॥

४६४३. सोहिय संववहारो सब्भावो गरुययया खमा सच्चं ।
आउग-उच्चत्ताइं दससु वि वासेसु वड्ढंति ॥ ११०२ ॥

४६४४. चंदसमा आयरिया, खीरसमुद्दोवमा उवज्झाया ।
साहू साहुगणा वि य, समणीओ समियपावाओ ॥ ११०३ ॥

४६४५. ससिलेह व्व पवत्तिणि, अम्मा-पियरो य देवयसमाणा ।
माइसमा वि य सासू, ससुरा वि य पितिसमा हु तया ॥ ११०४ ॥

४६४६. धम्माधम्मविहन्नू विणयन्नू सच्च-सोयसंपन्नो ।
गुरु-साहुपूयणरओ सदारनिरतो जणो तइया ॥ ११०५ ॥

४६४७. अप्प(? ग्घ)इ य सविण्णाणो, धम्मे य जणस्स आयरो तइया ।
विज्जापुरिसा पुज्जा, धरिज्जइ कुलं च सीलं च ॥ ११०६ ॥

४६४८. एवं कुसुमसमिद्धे जणवयवंसम्मि विहरते भगवं ।
नवसु वि वासेसेवं विहरेंति जिणा, जिणा वेंति ॥ ११०७ ॥

४६४९. सुबहूहिं केवलीहि य मणपज्जव-ओहिनाणइड्ढीहिं ।
समणगणसंपरिवुडा विहरेंति जिणा इ भुवणिंदा ॥ ११०८ ॥

४६५०. वड्ढइ जणवयवंसो नलिणिकुमारवररायवंसाओ ।
सज्झाओ वि य वड्ढति एवं कालाणुभावेणं ॥ ११०९ ॥

४६५१. निट्ठवियकम्मजालो कत्तियबहुलस्स चरिमरातीए ।
सिज्झिहिति नाम पउमो अण्णाए पावनगरीए ॥ १११० ॥

४६५२. नवसु वि वासेसेवं सिद्धत्थादी य जिणवरिंदा उ ।
साइम्मि जोगजुत्ते कत्तियबहुलस्स अंतम्मि ॥ ११११ ॥

४६५३. एसा उ मते भणिया पउमजिणिंदस्स संकहा सु(पु)ण्णा ।
एत्तो परं तु जाणह जिणंतरा चेव पडिलोमा ॥ १११२ ॥

---

१. वि हं० की० ॥

४६५४. ते चेव जम्मरिक्खा, ते च्चिय मासा, तिहीओ ता चेव ।
आउग-उच्चत्ताइं वण्णा रुक्खा वि ते चेव ॥ १११३ ॥

४६५५. नवरं पडिलोमाइं तित्थोगालीए वीरभणियाइं ।
तित्थगरे आगमिसे सनामनामेहिं कित्ते हं ॥ १११४ ॥

[गा. १११५–१९. आगमिस्सुस्सप्पिणीए भरहखेत्तचउवीसइजिणनामाइं]

४६५६. [1]महापउमे १ य [2]सुरदेवे २ सुपासे ३ य सयंपभे ४ ॥
सव्वाणुभूति अरहा ५ [3]देवगुत्तो ६ य होहिही ॥ १११५ ॥

४६५७. उदगे ७ पेढालपुत्ते ८ य पोट्टिले ९ [4]सयगे १० त्ति य ।
मुणिसुव्वते य अरहा सव्वभाव[5]विहंजणे ११ ॥ १११६ ॥

४६५८. अममे १२ निक्कसाए १३ य निप्पुलाए १४ य निम्ममे १५ ।
चित्तगुत्ते १६ समाही १७ य [6]आगमेसाए होहिति ॥ १११७ ॥

४६५९. संवरे १८ अणियट्टी १९ य [7]विवांगे २० विमले २१ त्ति य ।
देवोववायए अरहा २२ अणंत २३ विजए २४ ति य ॥ १११८ ॥

४६६०. एते वुत्ता चउव्वीसं भरहे वासम्मि केवली ।
[8]आगमेसाए होहिंति[9] धम्मतित्थस्स देसगा ॥ १११९ ॥

[गा. ११२०–२७. आगमेस्सुस्सप्पिणीए एरवयखेत्तचउव्वीसइजिणनामाइं]

४६६१. एत्तो परं तु वोच्छं तित्थगराणं तु नामसंखेवं ।
एरवते आगमिसे सिरसा वंदित्तु कित्ते हं ॥ ११२० ॥

---

१. अत आरभ्य गाथापञ्चकं समवायाङ्गे उपलभ्यते, दृश्यतां श्रीमहावीरजैनविद्यालयप्रकाशिते समवायाङ्गसूत्रे पृ० ४७६। गाथापञ्चकस्यास्य व्याख्यायां श्रीमद्भिरभयदेवसूरिभिः संक्षिप्तरूपेणेत्थं निर्दिष्टमस्ति—"महापद्मादयो विजयान्ताश्चतुर्विंशतिः" ॥ २. सूर° सम० ॥ ३. देवउत्ते य होक्खती सम० ॥ ४. सतए ति य सम० ॥ ५. °वविदू जिणे सम० ॥ ६. आगमेस्सेण होक्खई सम० ॥ ७. विवाए सम० ॥ ८. आगमिस्साण होक्खंति सम० ॥ ९. अभिधानचिन्तामणिनाममालायां भविष्यचतुर्विंशतिजिननामानीत्थं निरूपितानि—"भाविन्यां तु पद्मनाभः १ शूरदेवः २ सुपार्श्वकः ३ ॥५३॥ स्वयंप्रभश्च ४ सर्वानुभूति ५ र्देवश्रुतोदयौ ६–७। पेढालः ८ पोट्टिलश्चापि ९ शतकीर्तिश्च १० सुव्रतः ११ ॥५४॥ अममो १२ निष्कषायश्च १३ निष्पुलाको १४ऽथ निर्ममः १५। चित्रगुप्तः १६ समाधिश्च १७ संवरश्च १८ यशोधरः १९॥ विजयो २० मल्ल २१–देवौ २२ चाऽनन्तवीर्यश्च २३ भद्रकृत् २४। (प्रथमे देवाधिदेवकाण्डे)॥

४६६२. सिद्धत्थे १ पुन्नघोसे २ य केवली सुयसागरे ३ ।
[? पुप्फकेऊ ४] य अरहा समाहिं पडिदिसंतु मे ॥ ११२१ ॥

४६६३. सुमंगले ५ अत्थसिद्धे ६ य नेव्वाणे ७ य महायसे ८ ।
धम्मज्झए ९ य अरहा समाहिं पडिदिसंतु मे ॥ ११२२ ॥

४६६४. सिरिचंदे १० दढकेत्ते(? कित्ती) ११ महाचंदे १२ य केवली ।
दीहपासे १३ य अरहा समाहिं पडिदिसंतु मे ॥ ११२३ ॥

४६६५. सुव्वए १४ य सुपासे १५ य अरहा य सुकोसले १६ ।
अणंतपासी १७ य अरहा समाहिं पडिदिसंतु मे ॥ ११२४ ॥
[? पुण्णघोसे १८ महाघोसे १९ सव्वाणंदे २० य केवली ।
सच्चसेणे २१ य अरहा समाहिं पडिदिसंतु मे ॥]

४६६६. विमले २२ उत्तरे चेव अरहा य म[? हाब]ले २३ ।
देवाणंदे २४ य अरहा समाहिं पडिदिसंतु मे ॥ ११२५ ॥

४६६७. एते वुत्ता चउव्वीसं एरवतम्मि य केवली ।
आगमेसाए होहिंति धम्मतित्थस्स देसगा ॥ ११२६ ॥

४६६८. एवं एते वुत्ता जिणचंदा य केवली ।
एत्तो परं तु वोच्छं भरहेरवएसु चक्किणो ॥ ११२७ ॥

---

१. "जंबुद्दीवे एरवए वासे आगमिस्साए उस्सप्पिणीए चउव्वीसं तित्थकरा भविस्संति, तं जहा— सुमंगले १ सिद्धत्थे २ य णिव्वाणे ३ य महाजसे ४। धम्मज्झए ५ य अरहा आगमेसाण होक्खति ॥ १ ॥ सिरिचंदे ६ पुप्फकेऊ ७ य महाचंदे ८ य केवली। सुयसागरे ९ य अरहा आगमेसाण होक्खती ॥ २ ॥ सिद्धत्थे १० पुण्णघोसे ११ य महाघोसे १२ य केवली। सच्चसेणे १३ य अरहा आगमिस्साण होक्खई ॥ ३ ॥ सूरसेणे १४ य अरहा महासेणे १५ य केवली। सव्वाणंदे १६ य अरहा देवउत्ते १७ य होक्खई ॥ ४ ॥ सुपासे १८ सुव्वए १९ अरहा अरहे(? हा) य सुकोसले २०। अरहा अणंतविजए २१ आगमिस्सेण होक्खई ॥ ५ ॥ विमले २२ उत्तरे अरहा अरहा य महाबले २३। देवाणंदे २४ य अरहा आगमिस्सेण होक्खई ॥ ६ ॥ इति समवायाङ्गसूत्रे (आगमोदयसमिति-प्रकाशितावृत्तौ पत्रम् १५४) ॥ "इय संपइजिणनाहा एरवए कित्तिया सणामेहिं। अहुणा भाविजिणिंदे नियनामेहिं पकित्तेमि ॥ २९९ ॥ सिद्धत्थं १ पुन्नघोसं २ जमघोसं ३ सायरं ४ सुमंगलयं ५। सव्वट्ठसिद्ध ६ निव्वाणसामि ७ वंदामि धम्मधयं ८ ॥ ३०० ॥ तह सिद्धसेण ९ महसेणनाह १० रविमित्त ११ सव्वसेणजिणे १२। सिरिचंदं १३ दढकेउं १४ महिंदयं १५ दीहपासं १६ च ॥ ३०१ ॥ सुव्वय १७ सुपासनाहं १८ सुकोसलं १९ जिणवरं अणंतत्थं २०। विमलं २१ उत्तर २२ महरिद्धि २३ देवाणंदयं २४ वंदे ॥ ३०२ ॥" इति प्रवचनसारोद्धारे, पत्रम्–८१ ॥ २. समवायाङ्गसूत्रपाठानुसारेणायं श्लोकः स्थानाशून्यार्थं सम्पादकेन परिकल्पितोऽस्ति ॥

[गा. ११२८-४६. आगमेस्सुस्सप्पिणीए भरहेरवएसु चक्कवट्टिनामाइं नवनिहिवण्णणं च]

४६६९. भरहे १ य दीहदंते २ य गूढदंते ३ य सुद्धदंते ४ य।
[1]सिरिचंदे ५ सिरिभूमी (ती) ६ सिरिसोमे ७ य सत्तमे ॥ ११२८ ॥

४६७०. पउमे ८ य महापउमे ९ विमले १० तह विउलवाहणे ११ चेव।
[2]रिट्ठे १२ बारसमे वुत्ते भरहपती आगमेसाए ॥ ११२९ ॥

४६७१. नवसु वि वासेसेवं बारस बारस य चक्कवट्टी उ।
एतेसिं तु निहीओ वोच्छामि समासतो सुणसु ॥ ११३० ॥

४६७२. नेसप्प १ पंडु २ पिंगल ३ सव्वरयणवर ४ तहा महापउमे ५।
काले ६ य महाकाले ७ माणवगमहानिही ८ संखे ९ ॥ ११३१ ॥

४६७३. नेसप्पम्मि निवेसा गामाऽऽगर-नगर-पट्टणाणं तु।
दोणमुह-मडंबाणं खंधाराणं गिहाणं च १ ॥ ११३२ ॥

४६७४. गणियस्स य उप्पत्ती माणुम्माणस्स जं पमाणं च।
धण्णस्स य बीयाण य उप्पत्ती पंडुए भणिया २ ॥ ११३३ ॥

४६७५. सव्वा आभरणविही महिलाणं जा य होइ पुरिसाणं।
आसाण य हत्थीण य पिंगलगनिहिम्मि सा भणिया ३ ॥ ११३४ ॥

४६७६. रयणाणि सव्वरयणे चोद्दस वि वराइं चक्कवट्टिस्स।
उप्पज्जंते इं (? ए) गिंदियाणि पंचेंदियाइं च ४ ॥ ११३५ ॥

४६७७. वत्थाण य उप्पत्ती निप्पत्ती चेव सव्वभत्तीणं।
रंगाण य धोवा(या)ण य सव्वा एसा महापउमे ५ ॥ ११३६ ॥

४६७८. [3]काले कालण्णाणं गब्भ (? भव्व) ध(? पु)राणं च तीसु वासेसु।
सिप्पसयं कम्माण(णि) य तिण्णि पयाए हियकराणि ६ ॥ ११३७ ॥

४६७९. लोहाण य उप्पत्ती होइ महाकाले आगराणं च।
रुप्पस्स सुवण्णस्स य मणि-मोत्ति-सिल-प्पवालस्स ७ ॥ ११३८ ॥

---

१. सिरिउत्ते समवायाङ्गे ॥ २. रित्ते खा° सं० ला० ॥ ३. गाथेयं प्रवचनसारोद्धारस्य १२२४ तमीगाथानुसारेण शोधिता ॥

४७०१. कोडाकोडीकालो दो चेव य होंति सागराणं तु ।
सूसमदुसमा एसा चउत्थअरगम्मि वक्खाया ॥ ११६० ॥

४७०२. एत्तो परं तु वोच्छं सुसमाए किंचि एत्थ उद्देसं ।
जह होइ मणुय-तिरियाण कप्परुक्खाण वुड्ढी उ ॥ ११६१ ॥

[गा. ११६२–६९. आगमेस्सुस्सप्पिणीए पंचमस्स सुसमाअरगस्स भावा, कप्परुक्खवण्णणं च]

४७०३. जह जह वड्ढति कालो तह तह वड्ढंति आउ-दीहादी ।
उवभोगो य नराणं तिरियाणं चेव रुक्खेसु ॥ ११६२ ॥

४७०४. अणिगणि १ दीवसिहा २ तुडियंगा ३ भिंग ४ कोविणं[1] ५ उंदुसुहा[2] ६ चेव ।
आमोदा ७ य पमोदा ८ चित्तरसा ९ कप्परुक्खा १० य ॥ ११६३ ॥

४७०५. वत्थाइं अणिगणेसुं १, दीवसिहा तह करेंति उज्जोयं २ ।
तुडियंगेसु य गेज्जं ३, भिंगेसु य भायणविहीओ ४ ॥ ११६४ ॥

४७०६. कोवीणे आभरणं ५, उदूसुहे भोगवन्नगविहीओ ६ ।
आमोएसु य व(म)ज्जं ७, मल्लविहीओ पमोएसु ८ ॥ ११६५ ॥

४७०७. चित्तरसेसु य इट्ठा नाणाविहसाउभोयणविहीओ ९ ।
पेच्छामंडवसरिसा बोधव्वा कप्परुक्खेसु(क्खा उ) १० ॥ ११६६ ॥

४७०८. जह जह वड्ढति कालो तह तह वड्ढंति आउ-दीहादी ।
उवभोगा य नराणं तिरियाणं चेव रुक्खेसु ॥ ११६७ ॥

४७०९. दोगाउयमुव्विद्धा ते पुरिसा ता य होंति महिलाओ ।
दोन्नि पलिओवमाइं परमाउं तेसि बोधव्वं ॥ ११६८ ॥

४७१०. एसा उवभोगविही समासतो होइ पंचमे अरगे ।
कोडाकोडी तिन्नि उ, छट्ठं अरगं तु वोच्छामि ॥ ११६९ ॥

---

१. कोवीणा हं० की० ॥ २. उद्दुसहा सं० ला० ॥

[गा. ११७०–८८. आगमेस्सुस्सप्पिणीए छट्ठस्स सुसमसुसमाअरगस्स भावा]

४७११. सुसमसुसमाए कालो चत्तारि हवंति कोडिकोडीओ ।
इय सागरोवमाणं कालपमाणेण नायव्वा ॥ ११७० ॥

४७१२. जह जह वड्ढति कालो तह तह वड्ढंति आउ-दीहादी ॥
उवभोगा य नराणं तिरियाणं चेव रुक्खेसु ॥ ११७१ ॥

४७१३. सुसमसुसमामणूसा तिन्नेव य गाउयाइं उच्चत्तं ।
तिन्नि पलिओवमाइं परमाउं तेसि होइ बोधव्वं ॥ ११७२ ॥

४७१४. नयण-मणकंतरूवा भोगुत्तमसव्वलक्खणधरा य ।
सव्वंगसुंदरंगा रत्तुप्पलपत्तकर-चरणा ॥ ११७३ ॥

४७१५. नग-नगर-मगर-सागर-चक्कंकुस-वज्ज-पव्ववरजुत्ता ।
सुपइट्ठियवरचलणा उन्नयतणु तंबनक्खा य ॥ ११७४ ॥

४७१६. सुसिलिट्ठगूढगुज्झा एणीकुरविंदवत्तवरजंघा ।
सामुग्गगूढजाणू गयससणसुजायसरिसोरू ॥ ११७५ ॥

४७१७. वरवारणमत्तगती सुजायवरतुरयगुज्झदेसा य ।
वरसीहवट्टितकडी वइरोवमदेसमज्झा य ॥ ११७६ ॥

४७१८. गंगावत्तपयाहिणरविकिरणविबुद्धकमलसमनाभी ।
रमणिज्जरोमराती झस-विहगसुजातकुच्छीया ॥ ११७७ ॥

४७१९. संगतपासा सण्णयपासा सुंदरसुजायपासा वि ।
वत्तीसलक्खणधरा उवचितवित्थिण्णवरवत्था ॥ ११७८ ॥

४७२०. पुरवरवरफलिहभुया घणथिरसुसिलिट्ठपव्वसंधीया ।
वरपीवरंगुलितला चउरंगुलिसरिसवग्गीवा ॥ ११७९ ॥

४७२१. सुविभत्तवित्तमंसू पसत्थसद्दूलविपुलवरहणुया ।
बिंबोट्ठ धवलदंता गोखीरसरिच्छदसणाभा ॥ ११८० ॥

४७२२. तवणिज्जरत्तजीहा गरुलाऽऽययउज्जुतुंगनासा य ।
वरपुंडरीयनयणा आणामियचाववरभुमया ॥ ११८१ ॥

४७२३. अल्लीणजुत्तसवणा पीणसुमंसलपसत्थसुकवोला ।
पंचमिचंदनिडाला उडुवइपडिपुण्णवरवयणा ॥ ११८२ ॥

४७२४. छत्तुत्तमंगसोहा घणनिचियसुबद्धलक्खणोकिण्णा ।
कूडागारसुसंठितपयाहिणावत्तवरसिरजा ॥ ११८३ ॥

४७२५. लक्खणगुणोववेया माणुम्माणपडिपुण्णसव्वंगा ।
पासाय दरिसणिज्जा अभिरूवा चेव ते मणुया ॥ ११८४ ॥

४७२६. सुपइट्ठियचलणाओ निच्चं पीणुन्नएहिं थणएहिं ।
ससिसोमदंसणाओ ताणं मणुयाण महिलाओ ॥ ११८५ ॥

४७२७. एव परिवड्ढमाणे लोए चंदे व्व धवलपक्खम्मि ।
सुसमसुसमाय तइया तिरियाण वि सव्वसोक्खाइं ॥ ११८६ ॥

४७२८. सम्मं वासति मेहो, होंति य सुरसाइं ओसहिबलाइं ।
ओसहिबलेण आऊ वड्ढइ मणुयाण तिरियाणं ॥ ११८७ ॥

४७२९. उस्सप्पिणीइमीसे छट्ठो अरगो उ वन्निओ एसो ।
रायगिहे गुणसिलए गोयममादीण समणाणं ॥ ११८८ ॥

[गा. ११८९–१२२५. उवसंहारो विविहो धम्मोवएसो य]

४७३०, ओसप्पिणि छब्भेया एवं उस्सप्पिणी वि छब्भेया ।
एवं बारस अरगा निद्दिट्ठा वद्धमाणेणं ॥ ११८९ ॥

४७३१. एयं तित्थोगालिं जिणवरवीरेण भासियमुदारं ।
रायगिहे गुणसिलए परमरहस्सं सुयमणग्घं ॥ ११९० ॥

४७३२. मिच्छत्तमोहियाणं सद्धम्मपरम्मुहाण जीवाणं ।
सियवायबाहिराणं तह कुस्सुइपुण्णकण्णाणं ॥ ११९१ ॥

४७३३. परपरिवायरयाणं कुल-गण-संघस्सऽनिव्वुइरताणं[1] ।
चारित्तदुब्बलाणं मा हु कहिज्जा हुं[2] जीवाणं ॥ ११९२ ॥

---

१. °संघस्स तिव्वइरताणं सं०। °संघनिव्वइरताणं हं०। °संघंनिव्वइरताणं की० ॥ २. हि ला० ॥

४७३४. जड्डाणं चड्डाणं निव्विण्णाणेण निव्विसेसाणं ।
संसारसूयराणं कहियं पि निरत्थयं होइ ॥ ११९३ ॥

४७३५. एयसिंस पडिवक्खो जे जीवा पयइभद्दग विणीया ।
पगईए मउयचित्ता तेसिं तु पुणो कहिज्जा हि ॥ ११९४ ॥

४७३६. सोऊण महत्थमिणं निस्संदं मोक्खमग्गसुत्तस्स ।
.... यत्ता मिच्छत्तपरम्मुहा होह ॥ ११९५ ॥

४७३७. लद्धूण य सम्मत्तं नाणं च चरित्तमुत्तमं तुब्भे ।
पुव्वपुरिसाणुचिण्णं मग्गं निव्वाणगमणस्स ॥ ११९६ ॥

४७३८. तह तह करेह सिग्घं जह जह मुच्चह कसायजालेण ।
किसलयदलग्गसंठियजललव इव चंचलं जीयं ॥ ११९७ ॥

४७३९. धण्णाणं खु कसाया जगडिज्जंता वि अन्नमन्नेहिं ।
नेच्छंति समुट्ठेउं सुविणिट्ठो पंगुलो चेव ॥ ११९८ ॥

४७४०. उवसामपुव्वणीया (?) गुणम[1]हिया जिणचरित्तसरिसं पि ।
पडियाएंति[2] कसाया, किं पुण सेसे सरागत्थे ? ॥ ११९९ ॥

४७४१. सामण्णमणुचरंतस्स कसाया जस्स उक्कडा होंति ।
मन्नामि उच्छुपुप्फं व निप्फलं तस्स सामइयं ॥ १२०० ॥

४७४२. जं अज्जियं चरित्तं देसूणाए [वि] पुव्वकोडीए ।
तं पि कसाइयमित्तो नासेइ नरो मुहुत्तेणं ॥ १२०१ ॥

४७४३. उवसमेण हणे कोहं, माणं मद्दवया जिणे ।
मायं चऽज्जवभावेण, लोभं संतुट्ठिए जिणे ॥ १२०२ ॥

४७४४. जह जह दोसोवरमो, जह जह विसएसु होइ वेरग्गं ।
तह ना[3]यव्वं तं खलु आसन्नं मे पदं परमं ॥ १२०३ ॥

४७४५. दुग्ग(ग्गे) भवकं[4]तारे भममाणेहि सुइरं पणट्ठेहिं ।
दुलभो जिणोवइट्ठो सोगइमग्गो इमो ल[5]द्धो ॥ १२०४ ॥

---

१. °महया कीं० विना ॥ २. एति हं० कीं० ॥ ३. नाइव्वं हं० कीं० ॥ ४. °कंतारं हं० कीं० ॥ ५. लुद्धो हं० विना ॥

४७४६. इणमो सुगतिगतिपहो सुदेसिओ उज्जुओ जिणवरेहिं ।
ते धन्ना जे एयं पहमणवज्जस्स मोतिण्णा ॥ १२०५ ॥

४७४७. जाहे य पावियव्वं इह परलोगे य होइ कल्लाणं ।
ताहे जिणवरभणियं पडिवज्जइ भावतो धम्मं ॥ १२०६ ॥

४७४८. खंती य मद्दवऽज्जव मुत्ती तव संजमे य बोधव्वे ।
सच्चं सोयं आकिंचणं[1] च बंभं च जइधम्मो ॥ १२०७ ॥

४७४९. जो समो सव्वभूतेसु तसेसु थावरेसु य ।
धम्मो दसविहो तस्स इति केवलिभासितं ॥ १२०८ ॥

४७५०. जो दसविहं पि धम्मं सद्दहती सत्ततत्तसंजुत्तं ।
सो होइ सम्मदिट्ठी संकादीदोसरहितो य ॥ १२०९ ॥

४७५१. सम्मद्दंसणमूलं दुविहं धम्मं[2] [? च सो] समासत्तो ।
जेट्ठं च समणधम्मं, सावगधम्मं च अणुजेट्ठं ॥ १२१० ॥

४७५२. जा जिणवरदिट्ठाणं भावाणं सद्दहणया सम्मं (?) ।
अत्तणओ बुद्धीय य सोऊण य बुद्धिमंताणं ॥ १२११ ॥

४७५३. मिच्छाविगप्पिएसु य अत्थेसु कुसासणोवइट्ठेसु ।
'एतं एव'मिति रुई सुद्धं तं होइ सम्मत्तं ॥ १२१२ ॥

४७५४. एगंतो मिच्छत्तं, जिणाण आणा य होइ णेगंतो ।
एगं पि असद्दहओ मिच्छद्दिट्ठी जमालि व्व ॥ १२१३ ॥

४७५५. जिणसासणभत्तिगतो वरतरमिह सीलविप्पहूणो वि ।
न य नियमपरो वि जणो जिणसासणबाहिरमतीओ ॥ १२१४ ॥

४७५६. जह निम्मले पडे पंडरम्मि सोभा विणा वि रागेण ।
सुंदररागे वि कए सुंदरतरिया हवइ सोभा ॥ १२१५ ॥

---

१. आगिंचणं हं० ला० ॥ २. धम्मं समासत्तो ड। जेट्ठं सर्वासु प्रतिषु ॥

४७५७. एवमिह निम्मले दरिसणम्मि सोभा विणा वि सीलेणं ।
सीलसहायम्मि उ दरिसणम्मि अहिया हवइ सोभा ॥ १२१६ ॥

४७५८. भट्ठेण चरित्ताओ सट्ठुतरं दंसणं गहेयव्वं ।
सिज्झंति चरणहीणा, दंसणहीणा न सिज्झंति ॥ १२१७ ॥

४७५९. एत्थ य संका कंखा वितिगिच्छा अन्नदिट्ठियपसंसा ।
परतित्थिओवसेवा पंच [उ] हासेंति सम्मत्तं ॥ १२१८ ॥

४७६०. संकादिदोसरहितं जिणसासणकुसलयादिगुण[? जुत्तं] ।
एयं तं जं भणितं मूलं दुविहस्स धम्मस्स ॥ १२१९ ॥

४७६१. जिणसासणे कुसलता १ पभावणा२ऽऽयतणसेवणा ३ थिरता ४ ।
भत्ती ५ य गुणा सम्मत्तदीवगा उत्तमा पंच ॥ १२२० ॥

४७६२. सव्वन्नू सव्वदरिसी य वीयरागा य जं जिणा ।
तम्हा जिणवरवयणं अवितहमिति भावतो सुणह ॥ १२२१ ॥

४७६३. सम्मत्ताओ नाणं सियवायसमन्नियं महाविसमं ।
भावाभावविभावं दुवालसंगं पि गणिपिडगं ॥ १२२२ ॥

४७६४. जं अन्नाणी कम्मं खवेइ बहुयाहि वासकोडीहिं ।
तं नाणी तिहि गुत्तो खवेइ ऊसासमेत्तेणं ॥ १२२३ ॥

४७६५. नाणाहिंतो चरणं पंचहिं समितीहिं तीहिं गुत्तीहिं ।
एयं सीलं भणितं जिणेहिं तेलोक्कदंसीहिं ॥ १२२४ ॥

४७६६. सीले दोन्नि वि नियमा सम्मत्तं तह य होइ नाणं च ।
तिण्हं पि समाओगे मोक्खो जिणसासणे भणितो ॥ १२२५ ॥

[गा. १२२६–५७. वित्थरओ सिद्धसरूवं]

४७६७. असरीरा जीवघणा उवउत्ता दंसणे य नाणे य ।
सागारमणागारं लक्खणमेयं तु सिद्धाणं ॥ १२२६ ॥

१. नियमं हं० ॥

४७६८. सव्वट्ठविमाणाओ सव्वुवरिल्लाओ थूभिय[ऽग्गाओ]।
बारसहिं जोयणेहिं ईसीपब्भारपुढवी उ ॥ १२२७ ॥

४७६९. निम्मलदगरयवन्ना तुसार-गोखीर-हारसरिवन्ना।
भणिया उ जिणवरेहिं उत्ताणगछत्तसंठाणा ॥ १२२८ ॥

४७७०. ईसीपब्भाराए सीयाए जोयणम्मि लोगंतो।
बारसहिं जोयणेहिं सिद्धी सव्वट्ठसिद्धाओ ॥ १२२९ ॥

४७७१. पणयालीसं आयाम-वित्थडा होइ सतसहस्साइं।
तं पि तिगुणं विसेसं परीरओ होइ बोधव्वो ॥ १२३० ॥

४७७२. एगा जोयणकोडी बायालीसं च सयसहस्साइं।
तीसं च सहस्साइं दो य सया अउणवीसा(णपण्णा) उ ॥ १२३१ ॥

४७७३. खेत्तसमयवित्थिन्ना अट्ठेव य जोयणाइं बाहल्लं।
परिहायइ चरिमंते मच्छियपत्ताओ तणुययरी ॥ १२३२ ॥

४७७४. गंतूण जोयणं जोयणं तु परिहाइ अंगुलपहु(? पुह)त्तं।
संखतलसन्निगासा पेरंता होंति पतणू सा ॥ १२३३ ॥

४७७५. अज्जुणसुवन्नगमयी नामेण सुदंसणा पभा सा य।
संखतलसन्निगासा छत्तागारा य सा पुढवी ॥ १२३४ ॥

४७७६. ईसीपब्भाराए उवरिं खलु जोयणस्स जो कोसो।
कोसस्स य छब्भाए सिद्धाणोगाहणा भणिया ॥ १२३५ ॥

४७७७. कहिं पडिहया सिद्धा ? कहिं सिद्धा पइट्ठिया ?।
कहिं बोंदी चइत्ताणं कत्थ गंतूण सिज्झई ? ॥ १२३६ ॥

४७७८. अलोए पडिहया सिद्धा, लोयग्गे य पइट्ठिया।
इहं बोंदी चइत्ताणं तत्थ गंतूण सिज्झई ॥ १२३७ ॥

४७७९. दीहं वा हस्सं वा जं संठाणं तु आसि पुव्वभवे।
तत्तो तिभागहीणा सिद्धाणोगाहणा भणिया ॥ १२३८ ॥

४७८०. जं संठाणं तु इहं भवं चयंतस्स चरिमसमयम्मि ।
आसी य पएसघणं तं संठाणं तहिं तस्स ॥ १२३९ ॥

४७८१. उत्ताणओ व्व पासेलओ व्व ठियओ निसन्नओ चेव ।
जो जह करेइ कालं सो तह उववज्जए सिद्धो ॥ १२४० ॥

४७८२. तिन्नि सता तेवीसा धणुत्तिभागो य होइ बोधव्वो ।
एसा खलु सिद्धाणं उक्कोसोगाहणा भणिता ॥ १२४१ ॥

४७८३. चत्तारि य रयणीओ रयणितिभागूणिया य बोधव्वा ।
एसा खलु सिद्धाणं मज्झिमओगाहणा भणिया ॥ १२४२ ॥

४७८४. एगा य होइ रयणी अट्ठेव य अंगुलाइं साहीया ।
एसा खलु सिद्धाणं जहन्नओगाहणा भणिया ॥ १२४३ ॥

४७८५. जत्थ य एगो सिद्धो तत्थ अणंता भवक्खयविमुक्का ।
अन्नोन्नसमोगाढा पुट्ठा सव्वे य लोगंते ॥ १२४४ ॥

४७८६. फुसइ अणंते सिद्धे सव्वपदेसेहिं नियमसो सिद्धो ।
ते वि असंखेज्जगुणा देस-पदेसेहि जे पुट्ठा ॥ १२४५ ॥

४७८७. केवलनाणुवउत्ता जाणंती सव्वभावगुणभावे ।
पासंति सव्वओ खलु केवलदिट्ठीअ(हऽ)णंताहिं ॥ १२४६ ॥

४७८८. न वि अत्थि माणुसाणं तं सोक्खं न वि य सव्वदेवाणं ।
जं सिद्धाणं सोक्खं अव्वाबाहं उवगयाणं ॥ १२४७ ॥

४७८९. सुरगणसुहं समत्तं सव्वद्धापिंडितं अणंतगुणं ।
न वि पावइ मुत्तिसुहं णंताहि वि वग्गवग्गूहिं ॥ १२४८ ॥

४७९०. सिद्धस्स सुहो रासी सव्वद्धापिंडिओ जइ हवेज्जा ।
सोऽणंतभागभइओ सव्वागासे न माएज्जा ॥ १२४९ ॥

४७९१. जह नाम कोइ मेच्छो नगरगुणे बहुविहे विजाणंतो ।
न चएइ परिकहेउं उवमाए तहिं असंतीए ॥ १२५० ॥

---

१. समग्गं ला० ॥

४७६८. सव्वट्ठविमाणाओ सव्वुवरिल्लाओ थूभिय[ऽग्गाओ] ।
बारसहिं जोयणेहिं ईसीपब्भारपुढवी उ ॥ १२२७ ॥

४७६९. निम्मलदगरयवन्ना तुसार-गोखीर-हारसरिवन्ना ।
भणिया उ जिणवरेहिं उत्ताणगछत्तसंठाणा ॥ १२२८ ॥

४७७०. ईसीपब्भाराए सीयाए जोयणम्मि लोगंतो ।
बारसहिं जोयणेहिं सिद्धी सव्वट्ठसिद्धाओ ॥ १२२९ ॥

४७७१. पणयालीसं आयाम-वित्थडा होइ सतसहस्साइं ।
तं पि तिगुणं विसेसं परीरओ होइ बोधव्वो ॥ १२३० ॥

४७७२. एगा जोयणकोडी बायालीसं च सयसहस्साइं ।
तीसं च सहस्साइं दो य सया अउणवीसा(णपण्णा) उ ॥ १२३१ ॥

४७७३. खेत्तसमयवित्थिन्ना अट्ठेव य जोयणाइं बाहल्लं ।
परिहायइ चरिमंते मच्छियपत्ताओ तणुययरी ॥ १२३२ ॥

४७७४. गंतूण जोयणं जोयणं तु परिहाइ अंगुलपहु(? पुह)त्तं ।
संखतलसन्निगासा पेरंता होंति पतणू सा ॥ १२३३ ॥

४७७५. अज्जुणसुवन्नगमयी नामेण सुदंसणा पभा सा य ।
संखतलसन्निगासा छत्तागारा य सा पुढवी ॥ १२३४ ॥

४७७६. ईसीपब्भाराए उवरिं खलु जोयणस्स जो कोसो ।
कोसस्स य छब्भाए सिद्धाणोगाहणा भणिया ॥ १२३५ ॥

४७७७. कहिं पडिहया सिद्धा ? कहिं सिद्धा पइट्ठिया ? ।
कहिं बोंदी चइत्ताणं कत्थ गंतूण सिज्झई ? ॥ १२३६ ॥

४७७८. अलोए पडिहया सिद्धा, लोयग्गे य पइट्ठिया ।
इहं बोंदी चइत्ताणं तत्थ गंतूण सिज्झई ॥ १२३७ ॥

४७७९. दीहं वा हस्सं वा जं संठाणं तु आसि पुव्वभवे ।
तत्तो तिभागहीणा सिद्धाणोगाहणा भणिया ॥ १२३८ ॥

४७८०. जं संठाणं तु इहं भवं चयंतस्स चरिमसमयम्मि ।
आसी य पएसघणं तं संठाणं तहिं तस्स ॥ १२३९ ॥

४७८१. उत्ताणओ व्व पासेल्लओ व्व ठियओ निसन्नओ चेव ।
जो जह करेइ कालं सो तह उववज्जए सिद्धो ॥ १२४० ॥

४७८२. तिन्नि सता तेवीसा धणुत्तिभागो य होइ बोधव्वो ।
एसा खलु सिद्धाणं उक्कोसोगाहणा भणिता ॥ १२४१ ॥

४७८३. चत्तारि य रयणीओ रयणितिभागूणिया य बोधव्वा ।
एसा खलु सिद्धाणं मज्झिमओगाहणा भणिया ॥ १२४२ ॥

४७८४. एगा य होइ रयणी अट्ठेव य अंगुलाइं साहीया ।
एसा खलु सिद्धाणं जहन्नओगाहणा भणिया ॥ १२४३ ॥

४७८५. जत्थ य एगो सिद्धो तत्थ अणंता भवक्खयविमुक्का ।
अन्नोन्नसमोगाढा पुट्ठा सव्वे य लोगंते ॥ १२४४ ॥

४७८६. फुसइ अणंते सिद्धे सव्वपदेसेहिं नियमसो सिद्धो ।
ते वि असंखेज्जगुणा देस-पदेसेहि जे पुट्ठा ॥ १२४५ ॥

४७८७. केवलनाणुवउत्ता जाणंती सव्वभावगुणभावे ।
पासंति सव्वओ खलु केवलदिट्ठीअ(हऽ)णंताहिं ॥ १२४६ ॥

४७८८. न वि अत्थि माणुसाणं तं सोक्खं न वि य सव्वदेवाणं ।
जं सिद्धाणं सोक्खं अव्वाबाहं उवगयाणं ॥ १२४७ ॥

४७८९. सुरगणसुहं समत्तं[१] सव्वद्धापिंडितं अणंतगुणं ।
न वि पावइ मुत्तिसुहं णंताहि वि वग्गवग्गूहिं ॥ १२४८ ॥

४७९०. सिद्धस्स सुहो रासी सव्वद्धापिंडिओ जइ हवेज्जा ।
सोऽणंतभागभइओ सव्वागासे न माएज्जा ॥ १२४९ ॥

४७९१. जह नाम कोइ मेच्छो नगरगुणे बहुविहे विजाणंतो ।
न चएइ परिकहेउं उवमाए तहिं असंतीए ॥ १२५० ॥

---

१. समग्गं ला० ॥

४७९२. इय सिद्धाणं सोक्खं अणोवमं, नत्थि तस्स ओवम्मं ।
किंचिविसेसेणेत्तो सारिक्खमिणं सुणह वोच्छं ॥ १२५१ ॥

४७९३. जह सव्वकामगुणितं पुरिसो मोत्तूण भोयणं [1]कोई ।
तण्हा-छुहाविमुक्को अच्छेज्ज जहा [2]अमेयतित्तो ॥ १२५२ ॥

४७९४. इय निच्चकालतित्ता अतुलं नेव्वाणमुवगता सिद्धा ।
सासयं[3]मव्वाबाहं चिट्ठंति सुही सुहं पत्ता ॥ १२५३ ॥

४७९५. तत्थ वि य ते अभे(वे)दा अवेयणा निम्ममा निसंगा य ।
संजोगविप्पमुक्का अपएसा निच्च एगसंठाणा ॥ १२५४ ॥

४७९६. नित्थिण्णसव्वदुक्खा जाइ-जरा-मरणबंधणविमुक्का ।
अव्वाबाहं सोक्खं अणुहोंती सासयं सिद्धा ॥ १२५५ ॥

४७९७. एसा य पयसहस्सेण वन्निया समणं[4]गंधहत्थीणं ।
पुट्ठेण उ रायगिहे तित्थोगाली उ वीरेणं ॥ १२५६ ॥

४७९८. सोउं तित्थोगालिं जिणवरवसहस्स वद्धमाणस्स ।
पणमह सुगइगताणं सिद्धाणं निट्ठितऽट्ठाणं ॥ १२५७ ॥

[गा. १२५८–६१. अंतिममंगलाइ]

४७९९. भद्दं सव्वजगुज्जोयगस्स भद्दं जिणस्स वीरस्स ।
भद्दं सुरासुरनमंसितस्स भद्दं धुयरयस्स ॥ १२५८ ॥

४८००. [5]गुणभवणगहण ! सुतरयणभरित ! दंसणविसुद्धरच्छागा ! ।
संघनगर ! भद्दं ते अक्खंडचरित्तपागारा ! ॥ १२५९ ॥

४८०१. जं [6]उद्दितं सुयाओ अहव मतीए य थोवदोसेण ।
तं च विरुद्धं नाउं सोहेयव्वं सुयहरेहिं ॥ १२६० ॥

---

१. 'कोई' स्थाने सर्वासु प्रतिषु 'कुणइ' इति पाठोऽस्ति ॥ २. अमिय° हं० की० ॥ ३. °यनिव्वा° हं० की० ॥ ४. °णसंवभत्तीणं ला० ॥ ५. गुणगहणभवण ! सर्वासु प्रतिषु ॥ ६. उद्धितं हं० की० ॥

४८०२. तेत्तीसं गाहाओ दोन्नि सता ऊ सहस्समेगं च ।
तित्थोगालीए संखा एसा भणिया उ अंकेणं ॥ १२६१ ॥

गाथा १२३३ ॥ श्लोक १५६१ ॥[1]

॥ तित्थोगाली सम्मत्ता ॥ २० ॥[2]

१. गाथा १२४९ ॥ तित्थोगाली सम्मत्तं ॥ एवं श्लोकग्रंथाग्रं १५६५ ॥ छ ॥ श्री ॥ छ ॥ हं० । गाथा १२५२ तित्थोगाली सम्मत्ता ॥ एवं श्लोकग्रंथाग्रं १०(५)६५ ॥ छ ॥ शुभं भवतु ॥ सं० पताल भार्या रंगू पुत्र सं० गांगा सुश्रावकेण लिखापितं ज्ञानाराधनफलं निशम्य आत्म[? श्रेयोऽर्थं] ॥ की० । गाथा १२३३ तिथ(त्थो)गाली सतापा(सम्मत्ता) ॥ ग्रंथाग्रं श्लोक ॥ इति श्रीतित्थुग्गालीसूत्र(त्रं) समाप्तम् ॥ संवत १६६० वर्षे श्रीमत्तपागच्छाधिराजभट्टारकपुरंदर श्री ५ श्रीविजयशे(से)नसूरीश्वरविराज्य(ज)माने ग० श्रीजगविमल ग० प्रेमविमलवाचनार्थं गढरिणस्थंभोरमहादुर्गे वास्तव्य श्रीमालज्ञातीय शक्रीया जयतदास लिषापितं कोरंटगच्छे मु० रत्ना लिपतं चिरं नंदतुः(तु) ॥ श्रीः ॥ ला० ॥ २. °ता ॥ श्रीयोगिनीपुरवासिभिर्महर्द्धिकै राजमान्यैः सकलनागरिकलोकमुख्यैष्ठ० दूदा ठ० ठकुरा ठ० पदमसीहैः स्वपितुः सा० राजदेश्रेयसे अनुयोगद्वारचूर्णिः १ षोडशकसूत्रवृत्ति २ तित्थोगाली ३ श्रीताडे तथा श्रीऋषभदेवचरित्रं १२ सहस्रं कागदे। एवं पुस्तिका ४ तपागच्छनायकदेवसुंदरसूरीणामुपदेशेन संवत १४५२ श्रीपत्तने लेखिता इति भद्रं ॥ छ ॥ सं० ॥

४७९२. इय सिद्धाणं सोक्खं अणोवमं, नत्थि तस्स ओवम्मं ।
किंचिविसेसेणेत्तो सारिक्खमिणं सुणह वोच्छं ॥ १२५१ ॥

४७९३. जह सव्वकामगुणितं पुरिसो भोत्तूण भोयणं कोई[1] ।
तण्हा-छुहाविमुक्को अच्छेज्ज जहा अमयतित्तो[2] ॥ १२५२ ॥

४७९४. इय निच्चकालतित्ता अतुलं नेव्वाणमुवगता सिद्धा ।
सासयमव्वाबाहं[3] चिट्ठंति सुही सुहं पत्ता ॥ १२५३ ॥

४७९५. तत्थ वि य ते अभे(वे)दा अवेयणा निम्ममा निसंगा य ।
संजोगविप्पमुक्का अपएसा निच्च एगसंठाणा ॥ १२५४ ॥

४७९६. नित्थिण्णसव्वदुक्खा जाइ-जरा-मरणबंधणविमुक्का ।
अव्वाबाहं सोक्खं अणुहोंती सासयं सिद्धा ॥ १२५५ ॥

४७९७. एसा य पयसहस्सेण वन्निया समणगंधहत्थीणं[4] ।
पुट्ठेण उ रायगिहे तित्थोगाली उ वीरेणं ॥ १२५६ ॥

४७९८. सोउं तित्थोगालिं जिणवरवसहस्स वद्धमाणस्स ।
पणमह सुगइगताणं सिद्धाणं निट्ठितऽट्ठाणं ॥ १२५७ ॥

[गा. १२५८–६१. अंतिममंगलाइ]

४७९९. भद्दं सव्वजगुज्जोयगस्स भद्दं जिणस्स वीरस्स ।
भद्दं सुरासुरनमंसितस्स भद्दं धुयरयस्स ॥ १२५८ ॥

४८००. गुणभवणगहण[5] ! सुतरयणभरित ! दंसणविसुद्धरच्छागा ! ।
संघनगर ! भद्दं ते अक्खंडचरित्तपागारा ! ॥ १२५९ ॥

४८०१. जं उट्ठितं[6] सुयाओ अहव मतीए य थोवदोसेण ।
तं च विरुद्धं नाउं सोहेयव्वं सुयहरेहिं ॥ १२६० ॥

---

१. ‘कोई’ स्थाने सर्वासु प्रतिषु ‘कुणइ’ इति पाठोऽस्ति ॥ २. अमिय° हं० की० ॥ ३. °यनिव्वा° हं० की० ॥ ४. °णसंघभत्तीणं ला० ॥ ५. गुणगहणभवण ! सर्वासु प्रतिषु ॥ ६. उद्धितं हं० की० ॥

४८०२. तेत्तीसं गाहाओ दोन्नि सता ऊ सहस्समेगं च ।
तित्थोगालीए संखा एसा भणिया उ अंकेणं ॥ १२६१ ॥

गाथा १२३३ ॥ श्लोक १५६९ ॥

॥ तित्थोगाली सम्मत्ता ॥ २० ॥

---

१. गाथा १२४९ ॥ तित्थोगाली सम्मत्तं ॥ एवं श्लोकग्रंथाग्रं १५६५ ॥ छ ॥ श्री ॥ छ ॥ हं० । गाथा १२५३ तित्थोगाली सम्मत्ता ॥ एवं श्लोकग्रंथाग्रं १०(५)६५ ॥ छ ॥ शुभं भवतु ॥ सं० पताल भार्या रंगू पुत्र सं० गांगा सुश्रावकेण लिखापितं ज्ञानाराधनफलं निशम्य आत्म[? श्रेयोऽर्थं] ॥ की० । गाथा १२३३ तिथ(त्थो)गाली सतापा(सम्मत्ता) ॥ ग्रंथाग्रं श्लोक ॥ इति श्रीतित्थुग्गालीसूत्र(त्रं) समाप्तम् ॥ संवत १६६० वर्षे श्रीमत्तपागच्छाधिराज-भट्टारकपुरंदर श्री ५ श्रीविजयशे(से)नसूरीश्वरविराज्य(ज)माने ग० श्रीजगविमल ग० प्रेम-विमलवाचनार्थं गढरिणस्थंभोरमहादुर्गे वास्तव्य श्रीमालज्ञातीय शक्रीया जयतदास लिषापितं कोरंटगच्छे मु० रत्ना लिपतं चिरं नंदतुः(तु) ॥ श्रीः ॥ ला० ॥ २. °ता ॥ श्रीयोगिनीपुरवासि-भिर्महर्द्धिकै राजमान्यैः सकलनागरिकलोकमुख्यैष्ठ० दूदा ठ० ठकुरा ठ० पदमसीहैः स्वपितुः सा० राजदेश्रेयसे अनुयोगद्वारचूर्णिः १ षोडशकसूत्रवृत्ति २ तित्थोगाली ३ श्रीताडे तथा श्रीऋषभदेवचरित्रं १२ सहस्रं कागदे। एवं पुस्तिका ४ तपागच्छनायकदेवसुंदरसूरीणामुपदेशेन संवत १४५२ श्रीपत्तने लेखिता इति भद्रं ॥ छ ॥ सं० ॥

४४१ तः ४४३ पृष्ठगत ३६० तः ३८३ गाथाप्ररूपणनिदर्शकं कोष्ठकम्

तीर्थंकर	चक्रवर्ती	वासुदेव	देहमानम्	आयुः
१. ऋषभ	भरत	०	धनुष् ५००	पूर्वलक्ष ८४
२. अजित	सगर	०	धनुष् ४५०	पूर्वलक्ष ७२
३. सम्भव	०	०	धनुष् ४००	पूर्वलक्ष ६०
४. अभिनन्दन	०	०	धनुष् ३५०	पूर्वलक्ष ५०
५. सुमति	०	०	ध० ३००	पू० ल० ४०
६. पद्मप्रभ	०	०	ध० २५०	पू० ल० ३०
७. सुपार्श्व	०	०	ध० २००	पू० ल० २०
८. चन्द्रप्रभ	०	०	ध० १५०	पू० ल० १०
९. सुविधि	०	०	ध० १००	पू० ल० २
१०. शीतल	०	०	ध० ९०	पू० ल० १
११. श्रेयांस	०	त्रिपृष्ठ	ध० ८०	लक्षवर्ष ८४
१२. वासुपूज्य	०	द्विपृष्ठ	ध० ७०	लक्षवर्ष ७२
१३. विमल	०	स्वयम्भू	ध० ६०	लक्षवर्ष ६०
१४. अनन्त	०	पुरुषोत्तम	ध० ५०	लक्षवर्ष ३०
१५. धर्म	०	पुरुषसिंह	ध० ४५	लक्षवर्ष १०
१६. ०	मघवा	०	ध० ४२॥	लक्षवर्ष ५
१७. ०	सनत्कुमार	०	ध० ४१॥	लक्षवर्ष ३
१८. शान्ति	शान्ति	०	ध० ४०	लक्षवर्ष १
१९. कुन्थु	कुन्थु	०	ध० ३५	वर्षसहस्र ९५
२०. अर	अर	०	ध० ३०	वर्षसहस्र ८४
२१. ०	०	पुण्डरीक	ध० २९	वर्षसहस्र ६५
२२. ०	सुभूम	०	ध० २८	वर्षसहस्र ६०
२३. ०	०	दत्त	ध० २६	वर्षसहस्र ५६
२४. मल्लि	०	०	ध० २५	वर्षसहस्र ५५
२५. मुनिसुव्रत	पद्म	०	ध० २०	वर्षसहस्र ३०
२६. ०	०	नारायण	ध० १६	वर्षसहस्र १२
२७. नमि	हरिषेण	०	ध० १५	वर्षसहस्र १०
२८. ०	जय	०	ध० १२	वर्षसहस्र ३
२९. नेमि	०	कृष्ण	ध० १०	वर्षसहस्र १
३०. ०	ब्रह्मदत्त	०	ध० ७	वर्षशत ७
३१. पार्श्व	०	०	हस्त ९	वर्षशत १
३२. महावीर	०	०	हस्त ७	वर्ष ७२

सुद्धिपत्तयं

पिट्ठस्स	पंतीए	असुद्धं	सोहणीयं
६	३	°वईणं	°वइइंदाणं
७	१२	,,	,,
,,	१९	,,	,,
८	९	,,	,,
,,	२४	वरूण°	वरुण°
११	१८	°अभि°	आभि°
२०	२२	°णियाणं	°णियइंदाणं
३०	२३	सिद्धिसिलाए	पुढवीए
३८	२०	उप्पन्न°	गव्भुप्पन्न°
४७	७	°परिणामाइ	°पमाणाइ
८२	शीर्षके	पइण्ण्य°	पइण्णय°
९१	,,	°विज्ञा°	°विज्जा°
१२६	२४	°णा सुयं	°णासुयं
१३३	७	णावसं	णासवं
१६८	२४	°धेवण°	°ण्वेवण°
१६९	,,	,,	,,
,,	७	पडिय°	पंडिय°
१८६	३	अणण्णं	अण्णं
१८९	५	इसिण	इसिणा
२०३	२०	ऊ सरं	ऊ* सरं
,,	२५	शुपा० ॥ १०	शुपा० ॥ * ऊसरं शु० ॥ १०
२०९	२४	जीवितं	[जीवितं
२१९	१५	आरिया	हारिया
२२०	२४	तिगुप्तः	त्रिगुप्तः
२२६	१५	एषा पंक्तिर्मूलग्रन्थमुद्राक्षरेषु ज्ञेया	
२२७	३	इच्चत्थं-	इच्चत्थं
,,	५	इह अठ्ठ°	इइ अट्ठा°
,,	१८	°ज्जाहि	°ज्जा हि
,,	२५	॥११२॥	॥१२॥
२२८	२	°ज्जाहि	°ज्जा हि
,,	६	,,	,,
,,	१०	,,	,,
२२९	५	[1]सिद्धे बुद्धे	सिद्धे बुद्धे[1]
,,	,,	दवीए	दविए

पिट्ठस्स	पंतीए	असुद्धं	सोहणीयं
२२९	१३	°सेकसु	°सेकेसु
२३०	४	तेएप°	एप°
,,	९	°मं तीसइमममज्झ°	° मं अज्झ°
,,	११	°पण्ह°	°पण्हु°
,,	२२	इत्या°	इत्य°
२३१	१	८	८।
,,	२	लोकभावे	गतिभावे
,,	२३	पधीण	पधीण°
,,	२४	इच्चत्थं पु० शुपा० ॥	इत्थत्तं शु० ॥
२३२	११	पीरग्ग°	परिग्ग°
,,	१५	परकडा आव परिग्गहवेरमणणं किच्चा	परकडा किच्चा
,,	१६	°णं, एस	°णं जाव परिग्गहवेरमणेणं एस
२३३	१७	॥ ॥ त्तिबे°	॥ त्ति बे°
२३४	१३	काला°	काल°
२३५	६	तं	तं[४]
,,	१८	मेरुं	मेरुं
२३६	६	॥ ॥	॥
,,	१८	°वेति; ।	°वेति;
,,	२२	इत्या°	इत्य°
,,	२४	अवरं	णवरं
२३७	७	वहु म°	बहुम°
,,	१५	एषा पंक्तिर्मूलग्रन्थमुद्राक्षरेषु ज्ञेया	
२३८	५	दविए।	दविए
२३९	१८	°मेतेण	°मेत्तेण
२४०	९	°तयंम्मि	°तयम्मि
२४१	२	॥ ॥	॥
,,	७	कुक्कु सया?	कुक्कुसया!
,,	१९	आग्गिणा	अग्गिणा
,,	२३	इत्या°	इत्य°
२४२	५	°हीदित्ते	°ही दित्ते
,,	,,	°तं कु°	°तंकु°
,,	६	चिट्ठे चिट्ठे	[४]चिट्ठे चिट्ठे
,,	१४	अधि°	अधि°
२४३	११	खुं[४]	खुं[५]
,,	,,	पंडी[५]°	पंडी[६]°
,,	१३	बुंद्धे[६]	बुँद्धे
,,	१८	जं	जं[७]

पिट्ठस्स	पंतीए	असुद्धं	सोहणीयं
२४३	२१	वरण	४. वरण
,,	,,	४	५
,,	२२	५	६
,,	,,	६	७
,,	,,	७	८
२४४	१०	॥६॥	॥
,,	२०	अत्थित्तादीण	अत्थि ता दीण°
,,	२३	शुपा	शुपा०
,,	२४	या	°या
२४५	२५	पु० । वे°	शु० । चे°
२४६	१५	दवीए	दविए
,,	२२	शुपा० २.	शुपा० ॥ २.
२४७	१२	दवीए	दविए
,,	२१	सिवा (ता)	सिवा(ता)
२४८	९	°इंणो	°इं णो
२४९	१	गिद्धा	गिद्धा
,,	८	°ग्घेयं	°ग्घेयं
,,	१०	सोअमत्तेण	सो अमत्तेण
,,	,,	तस्थेव	तत्थेव
,,	११	°हंवहुं	°हं वहुं
,,	२३	णिक्खि णो	णिक्खिणो
,,	२४	°धंपू°	°धं पू°
,,	२५	°मत्थामि°	°मत्थाभि°
,,	२६	सो अमतेण पु० शुपा, अत्रावचूरिः मूलस्थपाठानुसारिणी ॥	सोअमत्तेण शु०, अवचूर्यां च ॥
२५०	१	माहं	माऽहं
,,	७	दवीए	दविए
,,	१५	,,	,,
,,	२२	सिद्ध	सिद्धे
२५१	२	दवीए	दविए
,,	१०	,,	,,
,,	८	°ती ।"	°ती ॥ १ ॥"
,,	९	॥ १ ॥	॥
,,	१२	°ज्झऽ°	°ऽज्झ°
,,	१९	एषा पंक्तिर्मूलस्थमुद्राक्षरेषु ज्ञेया	
,,	२०	सिद्धेवु°	सिद्धे वु°
,,	२३	सिद्धे०	सिद्धे

पिट्ठस्स	पंतीए	असुद्धं	सोहणीयं
२५२	२०	सरिसं	सरसं
,,	२३	शुपा	शुपा०
,,	,,	,,	,,
,,	२४	°ख्या स°	°ख्यास°
२५३	१९	पण्ण°	पण°
२५४	२	°भणिंतं	°भणितं
,,	१४	वि	वि,
,,	१५	°ग्गो	°ग्गो,
,,	१९	जमणिम घ°	जच्चमणिमघ°
,,	२२	°थंते	°थंभते
,,	२५	घट्ट	घट्टं
२५५	२२	हुमणुजो°	महुजो°
,,	२५	षु०	पु०
२५६	६	तंण्हा°	तण्हा°
,,	२४	षु०	पु०
२५७	९	तेवी°	तेवी°
,,	१२	कूडादि°	कूडा दि°
२५८	१९	नें°	"नें°
,,	२०	विक्खंम पर°	विक्खंभ परि°
२६०	२३	जीवाजी	जीवाजी-
,,	२४	वामि°	वाभि°
२६२	२०	°दिसिं	°द्दिसिं
२६३	८	°णऽग्ग°	°ण अग्ग°
२६४	१	°भ्मि	°म्मि
२६५	३	इय	इ य
,,	७	सोलस उ°	सोलस उ°
२६६	२३	जयंती	जयंति
२६८	९	ए ए	एए
,,	१४	इय	इ य
,,	१६	नारायण°	नाणारयण°
२७०	१५	°ते। नामानि दृष्यन्ते। 'रू°	°ते। 'रू°
,,	१९	°री कू°	°रीकू°
,,	२२	°णदिए ततो	°णदीए तत्तो
२७१	१	°पहंद°	°पहं द°
,,	७	°णे कू°	°णकू°
,,	८	मयहरि°	महयरि°
,,	१२	°सीई	°सीइ

पिट्ठस्स	पंतीए	असुद्धं	सोहणीयं
२७१	१४	उववाय°	उप्पाय°
,,	२७	°वै	°वैः
२७२	१०	जंबु°	जंबु°°
,,	२२	°वरंवा°	°वरं वा°
२७७	२२	दो २	दो दो
२८३	२१	°हेउत्ति	°हेउ त्ति
२९३	८	अंतं	अंतं
३२९	४	देस-ज°	देसज°
३६९	५	°वड्ढी	°वड्ढे
३७८	१०	संठाणा	संठाणा
३८४	२४	पु०	अवगाहा पु०
,,	२६	अवगाहा पु० ॥	पु० ॥
३८५	२४	°यैषा	°थैषा
३९२	१६	ताघे	ताधे
३९४	२२	°शी यो°	°शीयो°
३९५	२१	°मगिगु°	°मधिगगु°
,,	२२	°तिगु°	°तिगगु°
४०२	१०	°चरत्ति	चरति
,,	१६	°तिथ	°तिथं
४०५	१३	जेट्ठा	जेट्ठ
४०८	१९	°संख°	°सख°
४१०	१८	°मुस्प°	°मुस्स°
४१६	८	°मि	°मिं
४२२	३	–	-
,,	१९	°कसभा	°कसभा-
,,	२७	पाठा-न्तरत्वेन	पाठान्तरत्वेन
४२३	२१	°वारूणी	°वारुणी
,,	२३	°ह्रां°	°ह्री°
४२४	१०	पुप्पु°	पुव्वु°
,,	१७	सीहसा°	सीहास°
४२८	३	°वरिंदे	°वरिंदे
४२९	१४	(ह्रि)	(ह्रि)
४३२	९	निव°	निब°
४३६	१३	°गेज्ज°	°गेवेज्ज°
४३७	२५	°थैः,	°थैः,
४४०	३	°वि(व)के°	°विके°
४४१	१३	वत्ती°	वत्ती°

प. ३४

पिट्ठस	पंतीए	असुद्धं	सोहणीयं
,,	२३	ह्ला°	द्दा°
,,	,,	यत्रं	यन्त्रं
४५१	२५	सयभुं	सयंभु
४५४	१३	४०४४	४०३४
,,	२३	°थ जिण°	°यजिण°
४५५	८	°थाए	°याए
४५६	४	गतिगयं	गतिं गयं
४६३	२०	वेयड्ढा°	वेयड्ढ°
,,	२४	°ठुस्स	°ट्ठुस्स
४६९	१४	°र वासं अ हवासं	°रवासं अह वासं
४७०	२६	°त पु°	°तपु°
४७४	१२	°सा ध°	°साध°
४७६	१०	°वाहं[?यं] तु°	°वाहं तु°
४७७	२५	ह०	हं०